

Libro de la Santa Cruz
de la Orden de San Juan

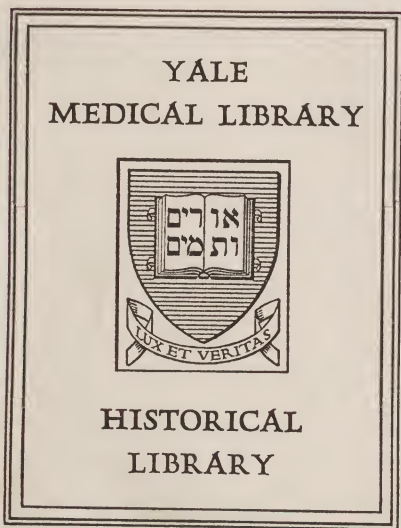
278
279
215

In sermo p infirme
Handsupp
Zusehsupp
Arzbasupp

Bruenstremet
Kuebn

Brewn rüst

haberket
Imerdugthuch
Wieststetm muel
Wempornmest
Weyfndmest

Wäser g stet pulmoide
so gmetet
so wegn zu stet ttn
yn dren oder viertail
Wallsthem weinper
n tener vol
Zyman zinttn j lat
Zm proctn
Zystr und Kamehem
gerstn vch am halb
hant vol
Wass vo ayne fließmch
prum ad auf der tann an
n vott

Alia aq

R^e Ancys
letgabitz
Zystr
gerstn
Weygn inrip
Aquam

Kame

1912
Albertus Magnus
De anima intellectus

Syllabus de Négrisme [Régis]
Régis 9462

Albanie des Amis
Régis 1941

a	k
Prima alba	scriptionem
Incipit	precipue
ria frigida	tudo sputi
cognoscitur	l
b	dolorem
nec remaneant	añ. deinde
frontis	determinat
De applia	m
7 meatus	rit ex fecibus
c	stercus per
vulgares	quibus
Tertio	sũs mordicatio
tremorem	n
melle	sal aut
d	tractat
peonie	quart. v.
suspensa	curam
homo	o
7 sunt	oculi
e	hoc uel
7 leniunt	indirecte
pius	ad idem
7 in fronte	p
pertum	in rũptura
f	hoc credimus
bei baurach	7 colature
tribuende	A
de vitellis	Incipiunt
cum ex	electuariũ
g	medicĩne
tandum	ad idem
nam cum	B
mumia	uiolacei
Signa	sedoarie
h	catio lazuli
cum aqua	capitulum
ponit	C
color citrinus	nardi
datur in tot	tum in
i	radicum
cũ modica	inspũsentur
remaneat	
quedã pposita	

Incunabula
+ R-182
(Gott)

Incipit nonus liber Almanforis : cum
expositione eiusdē clarissimi doctoris Sil
lani de nigris de Napia.

n. Reg: Clastro
obutgenti Biblotheca
de fasciculis 25
aj 16.66

Notus timor

dei preueniat et p̄ci
piat opa mea felicit
bitq; ea: q; omne qd
mouetur ab alio mo
uetur. Ut Aristote. v.
phibyscorū. Ideo cau
sa mouens me Silla
num de nigris de pa

pia ad scribendū super nono libro Almā
foris tractatu de oibus egritudinibus a ca
pite vsq; ad pedes contingentibus est: vt
cōplacerez illustri principi ac etiā magnifi
co dño dño Galeacio vice comiti virtutū
impiali vicario comiti generali virtutib⁹
p̄clarissimo. et ideo virtutū comes meri
to notat et p̄cordialiter mihi dilectissime:
Quia i libro Almanforis ponit modus sa
lutis satis breuis in oibus egritudinibus.
Ideo hunc librū salutis volo nuncupari
In quo ordo talis seruabit. Primo quid
sit dispositio explicabitur. Secūdo que et
quot sunt cause. Tercio que et quot sunt si
gna manifestabitur et de pronostico aliqd
addetur. Quarto modus salutis in oibus
egritudinibus applicabitur quibus oibus
deus felicē terminuz imponat.

De cephalica et emigranea. c. j.

Ita principio huius libri quatuor iqui
rantur. Primū que et quot sunt eius
cause. Secūdū quis sit libri titulus.

Tertium cui parti p̄bie supponatur.

Quartū quis sit ordo h⁹ libri ad alios libros
Ad primū dicendum q; cause huius libri sunt
q̄tuor: s. efficiens materialis formalis et finalis.
Causa efficiens fuit Ras. zacharie filius pre
cepto regis almanforis filii ysaias uel psias: et
sic patet qd sit nomē auctoris. Causa material
est subiectū huius libri. s. corpus humanū sana
bile ab oibus egritudinib⁹ a capite usq; ad pe
des et egrotabile. et sic patz que sit intentio libri:
q; est determinare de oibus egritudinib⁹ a capi
te usq; ad pedes. Causa finalis est duplex scilz
operis et operatoris. Operis est perfecta cogni
tio eorū que tradūt in hoc libro. Sed opera
toris cā est duplex. s. mediata et immediata. Causa
immediata est per cognitionē eorū que tradūt in
hoc libro. Scire curare oēs egritudines cōtin

gentes a capite usq; ad pedes. Causa mediata
ē multiplex. s. exercicii pprii intellect⁹. Remanē
tia eius post mortē in fama uiuentū ppter obli
uionē cōtingentē i senectute. Acquisitō honoris
Copia amicorū: et sic p̄z q; sit utilitas libri. Cau
sa formalis est duplex. s. forma tractatus et for
ma tractandi. Forma tractatus est modus quē
tenet auctor in libro. s. diffinitiuus diuisiu⁹ et c.
Forma tractandi est diuisiō libri in tot capitula
quot sunt passionēs de qbus determināt. Ad se
cundū dicendū q; titulus libri est. Incipit nona
pars libri almanforis: q; fuit ille cui p̄cepto fuit
factus: et sic p̄z quid sit nomen libri. Ad tertium
dicendū q; supponitur p̄bie naturali. Ad quar
tū dicendū q; iste liber est nonus in ordine. Hic
enī totus liber habet decem partes. In prima
determinat de anathomia corporis humani et
membroz. In scda parte determinat de signis
corporis humani et phisyonomie. In tertia de
uirtutib⁹ medicinarū simplicū. In quarta de
cōseruatione sanitatis. In quinta de decoratio
ne. In sexta de p̄seruatione iter agentū a no
cūctis extrinsecis. In septima de chyrgia.
In octaua de cura uenencorū. In nona de omī
bus egritudinibus a capite usq; ad pedes potē
tibus accidere. In decima de febribus.

Ira rubrica ē notādū p̄io q; egritudo
ē duplex. s. generalis ul' uilis et particula
ris. Aniuersalis dī q̄tuor modis: uno mō
uia p̄dicatiōis et sic mala complexio ē egritudo
uilis. Simit̄ dī uilis solutio p̄tinitat: p̄dicatur
enī de morbo et de figura. Secūdo dī egritudo
uilis uia occupatiōis uel cōtinentie: et sic febris
dī egritudo uniuersal'. Tercō dī egritudo unī
uersal' uia indifferētie: et sic apostema dī egritu
do uilis: q; lz apostema sit in uno mēbro: pōt ta
men fieri in aliis. Quarto dicitur egritudo vni
uersalis uia uirtutis et inferens nocumētū toti
corpori: et sic sincopis tremor cordis et appople
xia dicuntur egritudines uiles: q; oēs uirtutes
cadunt sub eis. Sed egritudo particularis dici
tur p oppositū quatuor modis. Uno modo ra
tione p̄dicatiōis q; nō p̄dicatur nisi de vno
et sic mala cōplexio simplex inducta dicitur egi
tudo particularis. Secōdo egritudo dicitur par
ticularis uia occupationis: q; solū unā partem
corporis occupat. et sic appoplexia dicitur par
ticularis capitis egritudo. Tercio dicitur egi
tudo particularis uia indifferētie: q; sic fit in
uno mēbro q; nō in alio: et sic appoplexia ē egi
tudo capitis q; nō alterius mēbri: et istis tribus
modis capitur ab Aliicē. tertio tñ mō a Ras.

De cephalica

in isto nono almansois. Quarto dicitur egritudo particularis uia uirtutis: q: nō infert nocu mentū toti cor:pori. 7 sic paruus morb⁹ qui non ledit oēs uirtutē dicitur egritudo particularis. Secundo notandū circa rubricā capituli cum dicit de cephalica 7 emigranea: q: sex sunt noīa quoz qd libet iporat dolores capitis. s. Cepha lea: Emigranea: Duū: Clau⁹: Monopagia: 7 passio galeata. Differūt aut: q: Cephalica ē do lo: cōprehendēs totū caput siue magn⁹ siue par uis siue breuis siue longus. Emigranea est do lo: capitis existēs in media parte. s. dextera ut si nistra usq; ad radicē oculorū. Duū est dolor: cō phendēs totū caput qn̄ est multū fortis 7 croni cus 7 uidetur q: quis percutiat caput cū baculo. Clau⁹ est dolor: existēs in altera parte determi nata capitis ut supercilio: et apparet q: caput pūgatur cū clauo uel acu: ut aliqui vulgares di cunt q: sunt fascinati aut incātati. Passio galea ta est dolor: capiti ubiq; fuerit qn̄ ē i vltimita te siue malicie. Et monopagia est dolor: existēs in quarta parte capitis. Sed ultra reperitur so da q: idē est q: dolor: capitis 7 est nomen gūale ad predicta. Ad ppositūz Ras. per cephalicaz 7 emigraneā intelligit oēs dolores alios 7 non curauit de noībus: q: medicina est scia rerūz 7 nō nominū seu uocū tertio de accidenti. Tertio notandū q: dolor: capitis pueniens ex sanguie ut plurimū in parte anteriori q: in anteriori pte est rethe miralile cōtextū ex uenis 7 arteriis in quo sanguis retinetur. Sed pueniens ex colera est in parte dextera. naq; q: in parte dextera est kistis. fell⁹ q: est cōtētiua colere a qua cōicatur uersus partē dextrā colera uel uapor: colericus Sed pueniens a mīa est in parte sinistra. Rō q: ibi est splen cōtētiū⁹ melācolie a quo mīa cōicatur uel uapor: melācolicus uersus partē si nistrā. Sed pueniens a flegmate ē in parte po steriori. Rō q: pars posterior: est frigidior: plus aggregans flegma 7 dī scdm plurimū: q: non semper ita est. Dubitatur utrū dolente uno uē triculo cerebri oēs alii doleant. Arguitur q: sic dolente stomacho uesica uel matrice aliqū do let cerebrū: ut per experientā patet ergo 7c. cō sequētia tenet q: maiorē uicinatē habet unus uētricus cū alio qz cerebrū cū aliis mēbris. In oppositū arguitur. Una uirtute cerebri lesa alie nō necessario sunt lese: ut dicit Gal. tertio d accidētī 7 Aui. prima tertū 7c. tenet psequētia q: uirtutes nō leduntur nisi ledantur uentriculī Dicendū q: nō: q: mala cōplexio potest esse in uno uentriculo faciens dolorē 7 nō in alio. Itē

q: unus uētricus potest ēē fortior alio expellēs superfluitates debiliori. Ad rationē negatur cō sequētia. Ad probationē dicendū q: licz experte uicinitatis illud deberet ēē: tamē propter colli gantā maiorē ratione ortus neruorūz iter cere brū 7 alia mēbra sit plus iste dolor. Secundo dubitatur quis dolor: debet esse periculosior an partis dextre an sinistre. Probatur q: pars de xtre sic paralif partis dextre est periculosior si cut dicit Auicē. scōa tertii cañ. c. de paralifi igit 7c. cōsequētia tenet a simili. In oppositūz ar guitur: pars dextera est fortioris uirtutis: ergo pars dextre est minus periculosus cōsequētia tenet: quia uirtus est que curat mor:bos. anīe dens patet: q: in parte dextera est epar qd ē prin cipiū sanguinis 7 humorū ergo signū est q: ps dextera est nobilior. Pro solutione notandū q: morb⁹ potest dici periculosus quatuor modis: Uno modo ratōne acuitatis materie 7 malicie accidentiū 7 sic dolor: auris est periculosior: i iu uene qz in sene: 7 sic dolor: dextre parē piculo sior. Scōdo mō q: diurnior: 7 sic dolor: sinistre parē piculosior. Tertio mō q: fiat a fortiori: cā 7 sic si dolor: dextre partis fiat in discōuenientia particulariū ē sterior. Quarto mō rōe debilita tis uirtutis 7 sic dolor: sinistre partis est deterior siue periculosior: ad rationē non ualet cōsequen tia nec similitudo: q: paralifis sit a materia fri gida 7 cū sit in parte dextera sit cū discōueniētia particulariū: sed nō sic est de dolore capitis: q: potest fieri dolor: a mala cōplexione cū materia uel sine materia. s. fili uel dissimili illi parti. Al.

Quando rubedo 7 tēfio 7 grauedo in facie 7 oculis cū istis affuerint 7 tactus calidus sentitur 7 pulsus fu erit magnus ex cephalica minutio facien da est in parte in qua est dolor: uel in qua dolor: magis infestat. Silla.

Sita est nona pars libri Almansois in qua determinatur de oibus egritudini bus cōtingentibus a capite usq; ad pe des que diuidūtur in nonagintaquiq; capitula generalia secundū q: de nonagintaquiq; dispo sitionibus determinat partes patebunt per ca pitula. Primū capitulūz qd est de cephalica 7 emigranea diuiditur in duas partes. Primo determinat de eis prout proueniunt a causa in trinsca. Secūdo prout proueniunt a causa ex trinsca. s. propter multā mor:az in sole ibi secū da. Si at cephalica. Prima diuiditur in duas primo determinat de eis secundū q: proueniūt a causa calida. Scōdo quādo a causa uel mate

*Sex sunt nomina qz habet
impotat dolores capitis*

*Dolor capitis
prouenit ex
Materia frigida*

Dolor de cerebri cerebri

De cepha. z emigra.

ria frigida. secunda ibi. **Qd si cū soda.** Prima i duas. Primo quādo a sanguine. Secundo quādo a colera. secunda. ibi. **Si autē.** Prima in quinq; quia primo pmittit signa qñ sit a sanguine: z ponit curam per flebotomiā. Secūdo per unū locale remediū. Tercio per dietam. Quarto per medicinā solutiū. Et quito itera to ponit curam per quedā alia localia. secūda ibi. **Deide aq̃.** Tertia ibi. **Eger uero.** Quarta ibi. **Uenter aut solutur.** Quinta ibi. **Qd si non.** De prima dicit qñ apparerēt ista signa. p̃mū rubedo in facie z in oculis. secūdū tensio. terciū grauedo. quartū q̃ sentitur caliditas ad tactū. quintū quia pulsus sit magnus. His signis apparētibus pro cura oportet face re flebotomiā de cephalica illius partis in qua est dolor. Notandū de ratōne signorū. **Ratō** primi ē rubedo: quia in tali multus sanguis est in cerebro cuius pars cōicitur ad faciem z ad oculū. ideo zc. Verificatur secunduz: quia ē tensio ratione multitudinis sanguis extendens. **Ratō** terciū est: quia sanguis ē mult⁹ z grauis. **Ratō** quarti est: quia sanguis ē calide cōplexi onis: ideo caliditatē tactui representat. **Ratō** quinti ē: quia ppter multitudinē z p̃ntiam sanguinis isurgit necessitas euentādi maior calidū cordis. Dubitatur utrū sit fienda flebotomia i cephalica i parte i qua ē dolor. Arguitur q̃ non per gal. tertio regis auctorū in cōmento illius p̃. **Quādo dolor ad spatulas.** Ubi uult q̃ fiat flebotomia de parte opposita. Probatur ratione: quia per illam sit diuersio materie fluentis ad locū doloris. g̃ zc. Tercio i corpore pōt eē multa reptō: sed illa stante non debem⁹ icipere a flebotomia cephalice: quia plus attraheretur. g̃ zc. Preterea apparentibus signis predictis posset cōiungi aliqua causa phibens flebotonomiā: sicut ipregnatio: etas: debilitas virtutis: cōstipatio uentris. In opposituz est **Ras.** Pro solutione rationis est notanduz q̃ dictum ras verificatur. primo p̃supposito q̃ non sit aliqua causa phibens flebotomiaz. secundo verificatur supposito q̃ in corpore nō sit repletio magna: quia stante illa ordo flebotomie primo debet eē de saphena illius partis. secundo de basilica. tertio de cōi. quarto de cephalica. **Ratio** quia plus debet fieri flebotomia de illa uena que trahit materiā plus ad partes distāte z cum hoc euacuet. Item verificatur dictū ras. supposito q̃ materia sit pauca fluxa: vel pauca sit in fluxu: ita q̃ plus sit intentio ad euacuandū q̃ ad diuertendū. Et fm hoc patz

solutio ad rationes. Ad primā probat terciū dictū. Ad aliuz probat primū dictū. Secundo dubitatur utrū dolore exite i posteriori pte capitis debeat fieri flebotomia de vena frontis **Qd** sic arguitur per ypo. quita particula afforismorum. **Posteriora capitis dolentia zc.** In oppositum arguitur per ras. qui uult q̃ flebotomia debeat fieri de parte in qua est dolor.

Huic r̃ndetur q̃ uel sanguis faciens dolorē capitis est in fluxu ad caput seu ad partem posteriorē: z sic debet fieri euacuatio in fronte: quia intentio ē diuerrere p̃missā tñ vli. s. d. ṽca brachii dextri. vel posito q̃ materia sit modice quantitatis: vel sanguis ē fluxus ad partē posteriorē z sic non cōuenit: sed debet fieri uentositatio cū scarificatione: quia i parte posteriori nō reperi tur vena que flebotomari possit. Secūdo p̃ncipaliter ē notandū q̃ dolor capitis ē acciō sequens malā cōplexionē vel solutōnē continui: vel utrūq̃. z sic patet q̃ cause doloris sunt tres s. solutio continui: mala complexio: vel vtraq̃.

Tercio notandū q̃ diuisiones particulares doloris capitis sunt tredecim. Prima est dolorum capitis. quidam est a causa extrinseca. z quidam intrinseca. Cause extrinsece p̃nt reduci ad vnū: z sunt. xiii. Prima ē casus uel percussio uel obuiatio. Secūda ē caliditas aeris uel ignis: aut di erū caniculariū uel ungtōrū calorū: z filia his. Tertia ē frigiditas niuis uel aeris uel aquarū. Quarta ē nimia siccitas aeris uel ungtōrum. Quinta nimia hūiditas aquarū aut pluuarū aut lacuū aut ungtōrū. Sexta ē flat⁹ uentoz: et maxie meridionaliū aut borealiuz post australes. Septia sunt uapores extrinseci eleuati a reb⁹ fetidis sicut sūt cadauera assa fetida aut ex aromatib⁹ sicut sūt liliū rose: muscus: aut cū alijs respicit puteos ātiq̃uos: aut cauernas p̃fudas. Octaua ē supflus mor⁹ siue aialis ut ip̃er⁹ ires: aut furois. aut corpalis sicut cursus: labor: coitus superflu⁹. Nona cā ē sicut sōnus nim⁹ aut p̃funct⁹ z inordinatus z in t̃pe nō suo z uigilie superflue. Decia cā balnea superflua z inordinata z sulphurea z filia. Undecia cā est inanitiō nimia aut conestio superflua z crapula: aut receptio ciboz fumoz: sicut sunt alleū: unū forte: cepe: fungi fructus. Duodecia cā ē terribilis sonus sicut tonitruū. Deciatertia cā ē nimia capitis coptura. Sed cāe intrinsece doloris capitis sunt aut sanguis aut colera aut fta aut malia: aut aquositas uel uctositas: uel simplices ul' cōposite uel uermes q̃ p̃nt in capite generari: ut dicit Auicē. autē indoz l3 sit de raro cōtingētib⁹

Causa doloris capitis

Secūda diuīſio pncipalis doloꝝ capitiꝝ. qui
dā fit a mala cōplōne ſine materia. ſ. calida uel
frigida: ſicca uel hūida ſimplici uel cōpoſita. qui
dā fit cū materia q̄ ē aut ſanguis aut flā aut co
lera aut mīſia uel aquoſitas uel uētoſitas: ſimpli
ces uel ppoſite. Tertia diuīſio doloꝝ capitiꝝ q
dam ē morbus per ſe ⁊ appellatur qñ q̄s noīa
tus morb⁹ nō pceſſit lꝫ ſm vitateꝝ pceſſerit ma
la pꝑto uel ſolutio pꝑinuitaſ. ⁊ iō iſta diuīſio nō
ē realis ſꝫ uulgaris. Quidā ē morb⁹ per accēſ:
⁊ appellatur qñ talis doloꝝ ſequitur aꝑa aut ſe
bre aut alios morbos. Quarta diuīſio pnci
palis doloꝝ capitiꝝ quidā fit per cām pꝑuā in ce
rebro. ut qñ cā cōiūcta ⁊ aīſ ē in cerebro nō ali
unde pueniens. Quidā ē doloꝝ per cōitate ad
aliud mēbrū ut qñ uapores aſcendūt a ſtoacho
uel matrice epate ⁊ ſplene. Quinta diuīſio pnci
palis doloꝝ capitiꝝ quidā ab itus: ⁊ appella
tur qñ morb⁹ ē ſubtus craneū. ſ. in ſba uel i pā
nicul uel uētricul: ⁊ ē quidā ab eꝝ. ⁊ eſt qñ eſt in
partib⁹ cooperientib⁹ craneū ⁊ in locis uicis ex
teriorib⁹. Sexta diuīſio pncipal doloꝝ capi
tis: quidā cōtinet totū caput: ⁊ uocatur cepha
lea: aut ouū aut paſſio galleata. Et qdā cōtinꝝ
partē capitis: ⁊ ſi unā medietatē dī: emigranea:
ſi quartā partē dī monopagia. ſi mīores partē
dī: clau⁹. Septia diuīſio doloꝝ capitiꝝ: quidā
puenit ſubito in tēpore ſanitateꝝ nullo morbo
pcedente: ⁊ lꝫ eſt pꝑter multitudinē materie aut
pꝑter uentoſitatē. Quidā paulatī accidit ⁊ lꝫ ē
pꝑter paucitatē diſcrasie. Octaua diuīſio pnci
palis doloꝝ capitis: quidā ē debilis ſicut ē i le
targia. quidā fortis in tantū qꝫ aliquñ frangit cra
neū: ⁊ aliquñ inducit ſpaſmus: aliquñ accidit pue
ris aliquñ iuuenib⁹. Nonā diuīſio pncipalis
doloꝝ capitiꝝ: quidā ē qui ſiḡt criſim: quidā nō.
Exemplū primi ut ſi in die cretico aduenerit do
loꝝ capitiꝝ cū rubedie faciei cū appitōib⁹ lampa
dum ſiḡt criſim per fluxū ſanguinis nariū: ⁊ ſi
ueniat cū titilatōe labii inferioris cū dolore ipo
cūdrioz ſiḡt criſim per uomitū. Decima di
uiſio doloꝝ capitis: quidā eſt fortis ad queꝝ cō
ſequitur alius morb⁹ ſicut alienatō ſpaſm⁹ uigi
lie aꝑata. Quidā eſt ad queꝝ ſequitur nullū pꝑdi
ctoꝝ: quia debilis ⁊ corp⁹ nō eſt pꝑparatum.

Undecia diuīſio doloꝝ capitis: quidā ē cum
reumate: ⁊ eſt qñ aliqd diſtillat a capite ad par
tes determinatas: ſicut ad aures oculos na
res pallatū ⁊ pect⁹ aut ſtoachū. Et quidā eſt ſiñ
reumate ⁊ eſt qñ nullū pꝑdcoꝝ apparet. Ad
pꝑpoſitū raſ. ſolū de oib⁹ hiſ facit tres diuīſio
nes: quarū pma eſt doloꝝ capitis. quidā eſt re

ens quidā antiqu⁹. Secūda doloꝝ capitiꝝ qdā
fit a cā extriſeca: quidā a cā intriſeca. Tertia do
loꝝ capitis: quidā fit per cōitate: quidāꝝ per
cām pꝑuā. Quarto eſt notandū pncipalr de
ſignis doloꝝ capitiꝝ. ſi cāe doloꝝ capitiꝝ ſunt extri
ſece diſtingui pꝑt per iudicia patientis ⁊ aſtatiū
⁊ per uīſū ⁊ per tactū ⁊ per iuuantia ⁊ per no
centia. Sꝫ ſi cauſe ſunt intriſece ſtatī debemus
cōſiderare ſi doloꝝ eſt cū materia: aut ſine mā:
⁊ diſtinguitur ſic. Si doloꝝ eſt cū materia habet
ſigna. Primū ſiuitas in capite. ⁊ rō patet. Se
cūdū ſi inclinet caput uelut ſi oꝝet ⁊ ſbito eleuet
ſi tūc ſentit ſe graues ⁊ turbatū ⁊ magis doloꝝ
ſum: tūc eſt cū materia. Tertiū ſignū eſt qñ ſu
perfluitateꝝ plures uadūt ad pallatū uel ad na
res uel ad oculos: ſꝫ ſi doloꝝ ſit ſine materia ac
cidunt ſigna pꝑtraria predictis. Signa ḡ calidi
tatis ſine materia ſunt caliditas ⁊ inſlāmatio.
iuuamentū ab inſrigidatib⁹ ⁊ pꝑuatio capitis ḡ
uitatis. Signa frigiditatis ſine materia ſunt
paruitas coloꝝ ⁊ inſlāmatioꝝ paucitas extenu
atōis faciei pꝑuatio rubedinis ⁊ malicia cogitati
onis. Signa ſiccitatis ſine materia ſunt pꝑceſ
ſio euacuatiōnū: aut exercicioꝝ ſuperfluoꝝ uigi
liarū ſuperfluarū coitus ⁊ anguſtia. Signa
hūiditatis ſine materia ſunt ſtupor: lꝫ tñ doloꝝ
nō fiat ex hūiditate ſine materia. Sed ſigna
doloꝝ ex ſanguie ſunt calor ⁊ rubor: apparitio
uenarū iuiſibilitū in albedine oculoꝝ. Signa
doloꝝ ex colera ſūt pꝑctura: mordicatio: ſitis: i
ſlāmatio: citranitas coloꝝis. Signa doloꝝis
a ſlate ſunt coloꝝ uergēs ad albedinē: ſomnus
ḡuis: multitudo ſuperfluitatū: doloꝝ plixus.

Signa doloꝝ a mīſia ſunt paruitas coloꝝis:
liuor: ſomnia terribilia: ḡuitas ⁊ pōd⁹: ⁊ ſilia.
ſicut etas cōſuetudo temp⁹ cōplexio. Signa
a uentoſitate ſunt tinitus mor⁹ de loco ad locū

Signa uermiū ſunt prurit⁹ in nari⁹ anbeli
tus ſetens pꝑmotio inuolūtaria: ſentitur in uētre
corroſio: doloꝝ pꝑgitiū: timor: doloꝝ: cū qeſcit
corp⁹. Signa pꝑpter ſenſibilitates ſunt: quia
pꝑpter quācūqꝫ cām dolet facile ⁊ frequēter.

Signa doloꝝ cū reumate cognoscūtur per
diſtillatōꝝ per nares aut oculos aut pallatū ⁊
per tuſſim ⁊ ſilia iſtis. Signa doloꝝis pꝑuatiō
pꝑpter cām pꝑā i cerebro ſūt: qꝫ doloꝝ ē pꝑtinu⁹
ſine iꝑterpellatōe: nocumitū i reliqꝫ operatōib⁹
cerebri ſicut tenebroſitas i oculo: ḡuis ſōn⁹: ḡ
uitas capitiꝝ cū bōitate diſpōis alioꝝ mēbroꝝ.

Signa doloꝝ per cōitate ſūt: qꝫ doloꝝ itendi
tur ⁊ remittitur ſm qꝫ accidit mēbro cōicātū ⁊ ſic
accidit doloꝝ cū iꝑterpellatōe. Et ſi a ſtomacho

ctuce portulacae et ros coq̃tur i aqua et fiat ut supra. Et si ṽtutē resolutiua q̃ras tūc mellilotū ul' camomillā ad oīum pōdus addas. Ad idēz ualēz suffumigiū l̃. R̃. sandal. citrinor̃ ros. ru. nenufar̃ añ. 3. ii. cāphore. 3. i. spice. 3. 5. ponantur i uasē eneo stricti orificiū cū aq̃ ros. q̃tū sufficit obturetor orificiū et bulliat sup cinerē dei de apiatur of et accipiatur ei⁹ fumus et ē exptū.

Et si resoluē uolum⁹. R̃. sandolor̃ ligni aloes ros. añ. 3. ii. flor̃ camomille. 3. iii. aque ros. quātū sufficit fiat ut supra. Ad idē ualeat ca purpurgiū l̃. R̃. olei uiol. ros. nenufarini cuz modico cāphore et naribus iponatur. ul' sic. R̃. opii cāphore añ partes equales dissoluatur in oleo uiol. et distilletur in nasum. uel sic. R̃. olei de semine cucurbitae. olei de salice et narib⁹ iponatur. Ad idē ualeat odoramentū l̃. R̃. olei ros. cū aceto cōquassati. istis in uasē positis si at odoramētū. Quarto notandūz q̃ ista cōpetūt actu f̃ra maxie in corpore multū raro et calido ṽtute exite forti et materia multū calida. rō p̃z. Et notandū q̃ quidā sunt quorū capitib⁹ modica infrigidatio sufficit sicut capita senus et puerorū mulierū et eunuchorū et alborū et hūido rū et alioz oīum h̃ntium caput debile q̃ de facili incurrūt letargiā et dolore capitis. Quito notandū q̃ illa infrigidatiā nō debēt pōi sup partē posteriozē q̃ ibi ē nucha a qua oriuntur nervi vñ timetur ne nimis ledātur. vnde frigidū nemicū ē nervis q̃nto affosimor̃. Itē q̃ pars posterior ē nimis dura quātū ad os. vnde non penetrant sed poni debēt super anteriore partē. s. supra frontē uel cōmissurā quia ibi possunt penetrare et nō timetur d̃ nervis. **Al.**

Eger ṽo a carnib⁹ et uino abstineat et comedat adesciā citrinā et taphil et herbas frigidās et fructus frigidos. **Silla.**

ponit curā per dietā et dicit q̃ eger debet se abstinere a carne et uino et ē. q̃ multiplicat sāguinē. Secūdo dicit q̃ debet comedere adesciā citrinā et taphil. rō q̃ contrariantur male cōplexioni sanguinis cum sint frigide et sicce p̃ple r̃onis. Tertio dicit q̃ debet comedere olera frigida. s. lactucas portulacas cucurbitas cōditas cū aceto uel agresta uel uino granatorū. rō quia parū generant de sanguine et cū hoc contrariantur sibi saltē in una qualitate. ualeat etiā mica panis lota in aqua frigida cū superponitur uinū de granat. similiter lētes. Quarto dicit q̃ etiaz debet comedere fructus frigidos. s. prima pira persica poma cytonia cocta in prunis. rō q̃ tales fructus p̃trariātur sanguinē so

la in una q̃litate. Notādū q̃ adhesia citrina ē cibus factus ex lētib⁹ coctis cū aq̃ quibus additur acetū et parū croci. sed taphil ē cibus coctus ex lentibus coctis sine alia mixtōe. Secūdo notandū circa primū dictū q̃ si paties esset debilis posset comedere carnes edi uel pullos cōditas cū aceto uel agresta uel uino granatorū. Tertio notādū q̃ pot⁹ cōueniēs cēt aq̃ decoctōnis berberis ul' prunorū ul' aq̃ cocta simplex ul' uinū de granatis cū aqua frigida uel uinūz debile cum q̃druplo aque frigide. **Al.**

Venter autē soluat ex mirobalanis citrinis et prunis et tamaritidis et zuccaro albisimo. q̃ si ista nō sufficiūt scia malua uisici i aceto posita agitēt quousq̃ ad sp̃is sedinē pueniāt d̃ q̃b⁹ ep̃l̃z capiti suppoat ex psilio quoz et aceto ep̃l̃z si ē utile ē. **Sil.**

ponit curā per medicinā solutiua et dicit q̃ euacuatio per secessū debet fieri ex mirobalanis citrinis tamaridis et prunis cuz zuccaro albisimo. Notandū q̃ in dolore capitis a sanguine medicina laxatiua ponitur in hac forma. R̃. prunorū damascenorū. 3. x. tamaridorū. 3. i. corticū mirobalanorū infusorūz in decoctōe predictorū per noctē. 3. i. 5. fricētur de mane foriter et colētur et colature addatur zuccari al. 3. i. et mistretur in auroz. Dubitatur q̃ ras nō docet primo digerere materiā iuxta affosimū p̃ime pticule. Digesta medicari et ē. R̃ndetur q̃ sanguini nō debetur digestio. per Auic. quarto can. sen. p̃io trac. ii. ca. de cura putridaz in generali. Sed statī diceret aliquis uidetur q̃ nō cōueniat medicina talis quia per ipsam nō euaporatur nec euacuatur sanguis peccans faciēs dolore capitis. igit̃ et. R̃spōdetur q̃ illa ualeat in euacuando coleram modo in dolore ex sanguine aliqua eius pars colericatur. Itē q̃ mūdificatur corpus a superfluitatibus cōibus in stomacho et testinis contentis. Qd si ista.

ponit iterato curā per alia localia et diuiditur in duas s̃m q̃ duo ponit. secūda ibi. Ex psilio quoz. De prima dicit q̃ si predicta nō suffecerint cōuenit ut capiti supponatur emplm sc̃m ex semine malua uisici in aceto posito agitando quousq̃ ueniat ad sp̃isitudinē. Rō quia l̃ emplastrū sua frigiditate remouet malā discrasia calidā. et quia linitiuū ē mitigant dolore qd nō faciebant alia que erant sicca. Notādū q̃ recepta hui⁹ emplī pōt sic formari. R̃. acetū q̃rē. i. 5. seīs attee q̃ sufficit ad incorporandū forisū me cōquassati oīa misce et fiat emplm liquidūz mediocriter. Ex psilio quoz. ponit secū

locale ⁊ dicit q[uod] utile ē si fiat emplm ex psilio et aceto q[uam] remouet malā discrasia calidā puenientē ex sanguine. Notandū q[uod] psiliū d[icitu]r ē ite grū ⁊ nō conuassatū sicut dicebatur de altea. R[ati]o q[uod] in centro ē calidū imo cauterizatiū: ut Auic. ii. can. ca. de psilio ⁊ mucilago eius tollatur ⁊ fiat emplm. Valet hoc emplm. R[ati]o. succū extremitatū uitis cū nascūtur ⁊ disponatur cū farina ordei ⁊ oleo ros[arum]. ponatur supra frontem ⁊ loco extrēitātū uis p[ossu]t p[ossu]t succus sempuue solatri ul' vge pastoris ul' lactuce ⁊ silib[us] ⁊c. Al.

Si autē cū istis fuerit i pulsū uelocitas ⁊ in tactu sentitur caliditas: s[ed] nec in facie neq[ue] in oculis fuerit rubedo nec tēsiō. In principio soluat ueter: deinde fiant ea q[ue] diximus. narib[us] autē oleū iniiciat uiolatū: uel oleū cucurbitē dulcis: aut nenufaris oleū: aut oleū de florib[us] salicis: quoz quodlibet sup niuē ifrigidatū capiti supfundat ⁊ nutrit ut p[re]diximus. Eger quoq[ue] odorēt cāphora ⁊ aquā ros[arum]. ⁊ salices ⁊ uiol. ⁊ his silia. Q[uod] si egritudo multū inualescat sumatur opij ⁊ cāphore vniuscuiusq[ue] quātum p[ossu]derat duo grana ordei q[ue] dissoluta i oleo de salicib[us] mittātur i nares ⁊ aures. Sil.

Ponit curā q[uam] cephalaea ⁊ emigranea pro uenerit a materia colerica: ⁊ diuiditur i quatuor. P[ri]mo ponit curā per medicinā laxatiuā. Secūdo per unctionē. Tertiō per dietā. Quarto per odorantia. Secūdo ibi. Narib[us] autē. Terna ibi. Et nutrit ut p[re]dixi. Quarta ibi. Eger uo odorēt. In p[ri]a dicit q[uod] in habētib[us] emigranea ⁊ cephalaea ubi apparēt ista signa. P[ri]mo uelocitas in pulsū. Secūdu q[uod] ad tactū p[er]cipitur caliditas. Tertiū q[uod] in facie ⁊ in oculis nō sentitur rubedo nec tensio: arguēdu ē q[uod] dolor fit a colera. Secūdo dicit q[uod] istis signis apparētib[us] d[icitu]r fieri euacuatiō per medicinā laxatiuā deinde debēt fieri ea q[ue] dicūtur. Notandū q[uod] r[ati]o dictoz sic uerificatur. p[ri]mu q[uod] colera peccans cū sit multū calida iducit magnā necessitatē euētandi calidū cordis: q[uod] ⁊c. Secūdu uerificatur q[uod] colera cū sit calida ualde taliter se rep[re]sentat tactui. Uerificatur tertiū q[uod] colera nō est rubei coloris: id nō causat rubedinē. T[er]t[io] q[uod] est pauca quātitatis nō causat extēsiōnē. Secūdu dictū uerificatur q[uod] per medicinā laxatiuā euacuatur colera: id ⁊c. Uerificatur q[uam]tū q[uod] ibidit: q[uod] remedia localia debēt sequi euacuatiōnē regulariter. ⁊ iō d[icitu]r exponi. i p[ri]mis soluatur ueter. i. in p[ri]mis soluatur ul' p[ri]mo soluatur: deinde ⁊c. nō ut sonat uocabulū. Secūdo notan

dū q[uod] digestiū debet p[re]cedē: q[uod] colera nō debet euacuari saltē eradicatiue nisi ipsa digesta ⁊ d[icitu]r digestiū ē tale. R[ati]o. endiuie scariole lactuce dulcis nouelle añ. Al. i. sumitatus papaueris al. 3. ii. iiii. seinū froy. Al. ii. uuaz passarū mūdātay. 3. 5. floz uiolay sandaloz rubeoz oīz añ. 3. i. i. zuccari al. 15. i. fiat sirupus clarificatus usq[ue] ad q[ui]ntū. v. detur. 3. i. 5. cū duplo aq[ua] tepide ⁊ l[iquor] q[uam] colera ē s[ub]tilis. ⁊ si colera ēēt grossa addatur radicū accorū ⁊ ciperi añ. q[ui]ntū. 5. amisi feni culi seisi basilicōis oīz añ. 3. 5. ⁊ non ponatur papauer nec q[ui]tuor seia f[ra]a: q[uod] nimis igrossat.

Aliud digestiū si colera sit s[ub]tilis. R[ati]o. sirupū endiuie sirupū uiol. sirupū nenufaris oīz añ. q[ui]nta pars. 3. i. 5. misce. ⁊ si colera ēēt grossa adde orizacare tātundē p[ro]posite. Notandū q[uod] lauatiū p[ossu]t ēē tale. R[ati]o. floz uiol. nenufar añ. 3. i. floz sticados arabici. 3. ii. q[ui] dirigunt respiciendo ad caput: p[ri]muoz damascenoz nūero. x. tamarindoz. 3. 5. uuaz passay mūdātay ab arill[is] 3. i. corticū mirobalanoz citrinoz bene gūsoz ifusoz per noctē i decoctōe p[re]dictoz. 3. i. ul' 5. fricētur de mane fortiter ⁊ colētur: ⁊ colatur addatur cassie mūde bñ p[re]guis. 3. i. fiat colatura usq[ue] ad q[ui]ntū. i. 5. ⁊ mīstretur i auroza. ⁊ si passio ē fort[is] addatur diagridiū. 3. iii. aut ponatur diaprunis. 3. iii. uel electuarii de succo ros[arum]. 3. iii.

Ad idē in forma cōfectōis. R[ati]o. electuarii de succo ros[arum]. ul' diaprunis. 3. 5. malaretur cum si ruo nenufario ut dirigat ad caput. ul' addatur aliqd ducēs ad caput ut p[re]mona ⁊ p[re]ficiat cū zuccharo i n[on] forma dactili. Ad idē in forma pillarū. R[ati]o. reubarbari. 3. ii. mastice. 3. i. sca monee. 3. i. fiat pillē cum sicco rute ul' apij uel uino dos ē. 3. i. 5. cum tēore uirtut[is]. ul' 3. i. ⁊ mel[is]. Naribus autē. Hic p[ossu]t curā per iectōz: et dicit p[ri]o q[uod] d[icitu]r imitti naribus oleū uiol. aut d[icitu]r cucurbit[is] dulcib[us]: aut de nenufare: aut oleū de florib[us] salicis. Secūdo dicit q[uod] si etiā applicetur ab e[is] fundēdo super caput ifratū super niuē inuat. Notādum q[uod] r[ati]o dictoz ē q[uod] olea p[re]dicta sunt frigida ⁊ humida iō remouēt malā discrasia cāta a calore siue applicētur narib[us] siue ab e[is] app[ro]xientur. Secūdo notādū q[uod] loco isto p[ossu]t ponere succos ifrigidates ut ē succ[us] solatri sempuue lactuce dulcis i q[uod] ifūdatur p[an]⁹ duplicat[us] ul' stupe canapia ut magis ifrigidēt. Ad idē v[er]o l[iquor]. lact[is] mīlieris cū albumine ouoz bñ agitetur ⁊ ifundatur stupe canapie ⁊ ponatur supra frōtē ⁊ t[em]p[or]a. Ad idē v[er]o eb[er]ocatio decoctōnis florum uiolay. nenufaris ⁊ folioz salicis. Ad idē ualeat lotio extremitatum et

tibi ap facta ex decoctōe uitis salicis nenufaris
uiol. et quattuor seminū frigidor. Et nutria f
hic pōit curā p odo: amēta ⁊ diuiditur i duas.
Pr̃io facit B qñ ē debil. Sc̃do qñ ē for̃s dolor
secūda ibi. Qd si egritudo. De p̃ia dicit q
paties d3 odorare cāphora flois salicis: uiolas
aquā ros. ⁊ silia. rō q: talia cū sint frigida r̃mo
uēt malā discrasia a colera. Notādū q rece
pta ras. pñt sic formari. R. floz uiol. nenufariū.
floz salicis añ. 3. i. ros ru. 3. i. cāphore g. ii. ce
re quātū sufficit ad incorporandū. ul' puluerizē
tur: subtilr misce oia malaxādo cūz aq ros. ⁊ si
at pomū i medio pforatū: ul' sine cera ponatur
puluif i pāno lineo ad modū pomi. Qd si egrit
tudo. Pōit curā qñ dolor ē for̃s ⁊ dicit quā
do dolor ē fortis sumatur opii ⁊ cāphore añ. g.
ii. dissoluatur i oleo de salicib⁹ ⁊ mittatur i aurs
⁊ nares: qz forti egritudini fortis cōuenit medi
cina. Notādū q si existis stupefactiuis pce
derz nocumētū aliqd d3 pomi i pua qzitate ali
qd eis p̃trariū ut castoreū croc⁹ cassialigna dis
solutis i aliquo oleo calido ut camōille ul' tyria
ca. Sc̃do notādū q illa olea qñ ponūtur in
aure debēt pōi i pua quātitate ut due gutte ⁊ ac
tu tepida ⁊ parū debēt stare ne putrefiat. Al.
Qd si cū p̃dictē egritudinib⁹ nilul eoz que
dixim⁹ affuerit: fueritqz egritudo antiq in
p̃ncipio uēter cū pillis cochib⁹ soluaf: q̃s
ego feci. cōfectō pillarū cochiaz. R. pul
ueris pigre. 3. x. cologntide. 3. iii. ⁊ tertiaz
scamonee. 3. ii. ⁊ 5. turbit sticados añ. 3. v
fiat pille ex istis: ⁊ sunt doses. x. Sil.

hic pōit curā cephalē ⁊ emigranē qñ su
erit a materia fra. s. statica. ⁊ diuiditur in duas.
Pr̃io pōit curā p medicinā laxatiuaz. Sc̃do p
localia. secūda ibi. Postqz ṽo. De p̃ia di
cit q cū soda nō fuerit aliqd eoz q dca sūt d ru
bedine: ⁊ egritudo sit cronica supple arguēduz
ē q materia sit frigida. Secūdo dicit q i tali
casu p̃i⁹ d3 fieri euacuato cū pillis cochib⁹ qz
descriptio ē hec. R. p̃repigre. 3. x. cologntide.
3. iii. ⁊ tertiaz. scamonee. 3. ii. 5. turbit sticados
añ. 3. v. fiant pille ex istis. Notādū p̃io rōe
dcōiū uerificatur p̃mū: qz materia frigida non
pōt iducere rubedinē. Silr materia frigida cū
sit difficil' resolutōis facit egritudinē cronica.
Secūdu uerificatur qz pille cochie euacuāt mate
riā staticā a capite. Secūdo notādū q mate
ria fra faciēs dolorē capitis ē duplex: qdā statica
⁊ qdā mīca. statica ē duplex qdā cū reumate ⁊
qdā sine reumate. Tertio notandū q matēia
statica sine reumate añ euacuatoz p̃i⁹ d3 dige

ri. rō p3. Digestiū ē B. R. radicū acoricipi
añ. q̃r. 5. aristol. rotūde. 3. ii. iterioz sq̃lle. 3. ii.
vtriusqz saluie. cetauree mioz maiorane folioz
lauri bethōice rute añ. Al. i. anifi maratri seio
sifeleos seio basilicōis añ. 3. 5. ligricie unaz pas
saz mūdaz ab arill. 3. i. utriusqz sticados flo
rū anthos añ. 3. i. aceti. 3. i. mell' elci zuccari añ
lb. 5. fiat sirup⁹ clarificat⁹ usqz ad q̃r. v. cui ad
de si materia ē frigida multū gariofil. cubebaz
spice pipis añ. 3. ii. Ad idē p paupibus. R.
oximell' ppositi squillitici. 3. i. aq decoctōis sal
uie uel rosimarini. Ad idē solutiū i forma pil
lulaz. R. pillarū cochiaz. 3. ii. pulpe colognti
de bdeli subtilr puluerizati añ. 3. 5. misce oia ma
laxādo cū sirupo d sticados. fiat pille dētur i i
troitu lecti. Ad idē lb forma decoctōis liqde
R. floz sticados arabici floz boragis buglos
se añ. 3. 5. unaz passaz mūdaz ab arill. 3. i.
3. i. b. al. seio basilicōis añ. 3. i. turbit mūdi bñ
gumosi iteri⁹ agarici añ. 3. 5. corticū mirobalāo
rū kebuloz ifusoz p noctē i decoctōe p̃dictoz
3. i. 5. fricētur de mane fortiter ⁊ colētur ⁊ dulco
rētur cū. 3. i. 5. zuccari: admistretur colatura in
auroza. Ad idē i forma p̃fectōis. R. 3. in 3. i. b.
3. i. 5. pipis lōgi galange añ. 3. 5. croci mastice
añ. g. vii. turbit g. vi. diagridii. g. ii. polipodii. 3
i. cubebaz peonie nucis muscate añ. 3. 5. stica
dos. 3. i. cū. 3. vi. zuccari: fiat p̃fectō cū uino cito
nioz ⁊ doz ē. 3. i. ul' 3. ii. S3 in materia statica
reumatica digestiū d3 ē tale. R. saluie folioz
cipissī añ. Al. iii. mastice olibani añ. 3. 5. ligni
aloes. 3. ii. mell' zuccari albi añ. lb. 5. fiat sirup⁹
clarificat⁹ usqz ad ptes. v. qz i materia reumatī
ca fra statica p̃petūt calida stiptica q̃lia sūt p̃di
cta. ⁊ p ista iuētū ē dyaolibanū. Quarto no
tādū q ras nō pōit curā dolor capis a matēia
mīca. in q digestiū d3 ē tale. R. boragis bu
glosse radicū accori radicū cypi corticū fenicli
petrosilini añ. 3. i. iterioz squille q̃r. 5. utriusqz
saluie maiorane folioz lauri bethōice mellisse:
fūiterre añ. Al. i. utriusqz sticados floz āthos
añ. 3. 5. floz boragis buglosse añ. 3. i. aceti al. 3
i. mell' elci zuccari albi añ. lb. 5. fiat sirup⁹ usqz
ad. v. Ad idē. R. pillaz de lapide lazuli uel
de lapide armēo. ul' pillaz indaz. 3. i. peonie. 3
5. p̃ficiatur cū sirupo d sticados. Ad idē aliō
in forma p̃fectōis. R. p̃ere ruffini uel p̃erelogo
dion: lapidis lazuli abluti añ. 3. ii. seio basilico
nis. 3. 5. puluerizētur puluerizāda malaxēt cū
sirupo de sticados ⁊ ministretur in introitu le
cti. Aliud ad idem in forma confectionis.
R. diafene. 3. i. uel confectionis hamech. 3. ii.

De cepha. 7 emi.

Aliud ad idē i forma liqda. *R.* floz boragis buglosse sicados arabici añ. *℥. s.* ligricie rase uuarū passarū añ. *℥. i.* thymi epithi folliculorū sene polipodii mōtāi añ. *℥. s.* seis basilicōis. *℥. ii.* fiat decoctō i sero caprio 7 i decoctōe tēperen tur cortices mirabolanoz idoz bñ gumosoz per noctē. *℥. i.* fricētur de mane fortiter dulcore tur cū. *℥. s.* zuccari 7 mistretur in auroa. Ad idē. *R.* pulueris sene. *℥. s.* cū bōdio pulli detur

Quito notādū q ubi n̄ posset paties sumer medicinā laxatiuā per os pūit approxiatio cli steris ul suppositoii 7 i materia statica. *R.* de coctōis malue mercurial' aneti rute furfuris *℥. i.* yerepigre pulueris zucari añ. *℥. s.* salis. *℥. ii.* olei aneti ul rute. *℥. iii.* Suppositoii ad idē *R.* coloquintide. *℥. i.* fell' thauri. *℥. ii.* salis: bau rach añ. *℥. i.* pficiatur cū melle. Elistere i ma teria mīca. *R.* decoctōis malue uiolaz buglos se fūterre furfuris. *℥. s.* cassie. *℥. i.* sene polipo dii epithi añ. *℥. s.* olei oliuauz. *℥. iii.* salis cōmu nis. *℥. i.*

Allmanfor.

Postq̄z vō uēter solutus fuerit isūda tur caput ex oleo sanbacio 7 oleo d ben 7 mittat i naref. Eger quoqz odorēt algaliā 7 isufflet musc' narib'. q si egritudo mul tū isestauēit sumat euforbii 7 castorei am boz añ. vi. ps. *℥. s.* uni' 7 dissoluta in pauco oleo sanbacio mittat i nares 7 aures. In cephalea vō cala emplm l̄ frōti 7 tēpori b' ē iponēdū cui' hec ē pfectō. *R.* se. lactu caz sief memithe sandaloꝝ alboꝝ 7 rube oꝝ: safel rosaz opij: fiat ex eis emplm p' q̄z aceto 7 aq̄ rosata cōspersa fuerit fronti iponāf sup qd mittat pān' aceto 7 aq̄ ro. isusus q cū calefcūs fuerit itez isundat 7 desup ponat. Linimentū vō cephalee fre. *R.* castoreū euforbii pip sinapi stora cērutā marubiū: q̄ siccata 7 puluerizata 7 etiā tricōizata misceant 7 cōspgāt uio ve teri ex qb' fiat trocisc. 7 desiccēt. cūqz nece fuerit ex vno i vino veteri aut oleo costio uel camillio dissoluto. fiat frōti emplz m̄ toties. l̄ enī emplm oī antiq̄ cephalee con fert nō solū suppositū s̄ etiā auri licetū q̄ seq̄ illd tēp' p' q̄z i aliquo d p̄dcis olis re solutū fuerit. Egro vō vinū vetus 7 forte dādū ē. Cū aut cephalea p hebdomadaꝝ vnā pseuerauerit eger i balneū mittēd' ē: 7 sup caput aq̄ i q̄ camōilla 7 amarac' 7 nemiē 7 sicados arabicū cocta fuerint sil: aut sigillatī infundenda ē. Sillanus.

Hic pōit curā p fmedia localia 7 diuiditur

in sex. Prio pōit curā per iunctōne 7 capurpur giū. Secdo per odoramētū. Tercio per inumen tū. Quarto per balneū. Quito per potū. Sex to per embrocationē. Secda ibi. Eger quoqz. Tertia ibi. Linimentū vō. Quarta ibi. Eger vō. Quinta ibi. Cū aut cephalea. Sexta ibi. Et sup caput. De pria dicit. prio p' q̄z fuerit facta euacuatio per medicinā supra caput debz fundi oleū sanbacinū 7 oleū de been. Notā dū q tale locale d3 approxiari pmissa euacua tōe. Rō qz tale cū sit calidū attrahit materiaz. s̄ p' puenit q remoueat malā pplexiōz fram et resoluit si parū de materia remāserit 7 l̄ uel ap proximādo ab extra supra frōtē ul' ponēdo i na rib'. Secdo notandū q oleū sanbacinū ē ole um basilici mīoris uel olei floz sanbaci. Ter tio notandū q ad idē ualet l̄ cerotum. R. olei laurini uel nardini. *℥. ii.* addatur castorei eufor bii pipis añ. parū cū cera fiat unguētū. ul'. R. olei de balsamo ul' de castoreo. Ad idē ualet l̄. R. tiriace ul' mitridati cū succo mēte misce 7 su perpone. expertū ē. Eger quoqz. Hic ponit cu rā per odoramēta. 7 diuiditur i tres. Prio pōit curā qn̄ dolor ē debilis. Secdo qn̄ ē fortis. Ter tō pōit iterato curā sode qn̄ sit a materia cala p emplm. Secda ibi. Qd si egritudo. Tertia ibi. In cephalea. De pria dicit q paties d3 odo rare galliā muscatā. Secdo dicit q narib' d3 in sufflari muscus. Rō āboz: q illa calefaciūt ce rebū. Notādū q ad idē ualet l̄ pomū. R. laudai puri. *℥. s.* ligni aloes storacis calamite añ. *℥. s.* gariofilorū nucis muscate basilice añ. *℥. s.* puluerizētur puluerizāda cū pistello caldō misce oia cū aq̄ ros. 7 fiat pomū perforatū i medio: 7 l̄ pro pauperib'. Ad idē nigella isusa i aceto deū excata i pāno lineo odorata. Qd si egri tudo. Pōnit curā qn̄ dolor ē fortior: 7 ē. R. eu forbiū castorei añ. q̄ztū ē sexta pars. *℥. i.* dissolua tur i oleo sanbacio 7 mittatur i aures 7 nares. Rō qz fortiter calefaciūt 7 forti egritudini forz cōuēt medicia. In cephalea. Hic iterato po nit curā cephalee a materia cala 7 dicit q in ce phalea a materia cala puenit l̄ emplz. R. seis lactucaz sief mēithe sādaloꝝ al. 7 ru. saufel ros opū aspergātur aceto 7 aqua ros. Rō p3. Lini mentū vō. Hic pōit curā sode a mā frigida p linimentū. 7 dicit q si unus trociscus qui poni tur in littera dissoluatur in uino veteri ul' i olo co costino uel camomillino 7 fronti applicetur: iu uat. Secundo dicit q si mittatur de eodez i au re iuuat. Ratio utriusqz est: quia tale remedi um calefacit cerebrum. Prio notan

Resoluta apparet capiti post euacuatoz

oleū sanbacinū

frōtē eg' frōtē q' - ad

dū q̄ descriptio troiscorū ē hec. **R.** castoreum
euforbii piper sinapim storacē rutā marubius
siccentur ⁊ puluerizētur aspgātur uino ueteri: ⁊
fiant troisci ⁊ ericcuntur. Secūdo notandū
q̄ ad idē ualet hoc emplm. **R.** laudā puri. **℥.**
iiii. macis. **℥.** v. milii parū torrefacti. **℥.** i. s. terbē
tie. **℥.** i. puluerizētur ⁊ misce cū oleo camomillio
fiat emplm ⁊ applicetur sup cōmissuram capite
rafo. **R.** radici cucūeris asinini absinthii con
quassati añ. **℥.** ii. aque dulcis oli cōis añ. q̄r
tū. i. bulliant sup cineres calidos usq; ad cōsu
ptionē dbitā. fiat emplm ⁊ cū decoctōe fiat em
brocatio super partē dolentē. Ad idē. **R.** em
pli apostolicō. **℥.** iii. malaxetur cū oleo camōil
lino ⁊ extendatur supra cōmissurā ad quātitatē
dolentis. Ad idē ualet sacculus talis. **R.** be
thōice sicce. **℥.** i. floz melliloti milii parūz tor
refacti añ. **℥.** i. floz sticados arabici floz athos
añ: **℥.** ii. cōquassentur excepto milio fiat saccul⁹
ad quātitatē partis dolētis. Ad idem. **R.** be
thōice sicce rutte sicce añ. **℥.** s. floz anthos flo
rū sticados arabici añ. **℥.** s. cōquassentur ⁊ fiat
pile⁹ ad formā capitis. Eger uero. **P.**onit cu
ram per potū ⁊ dicit q̄ egro debet dari unum
potens ⁊ antiquū. **R.**atio q; tale ē caliduz ideo
remouet malā cōplexionē frigidā. **T.**res quia ex
ipso restaurātur spūs aiales. **N.**otandum q̄
uinū debet dari in pauca quātitate ne uinuz re
pleat nimis caput neq; cerebrū. **C.**ū aut. **P.**o
nit curā per balneū ⁊ dicit q̄ cuz cephealea stete
rit per unā hebdomadā eger debet intrare bal
neū. **N.**otandū q̄ balneū ē duplex. quoddaz
ē uls quoddā pticulare. **U.**niuersale est triplex.
quoddā aereū sicut stuphe ⁊ calefacit ⁊ ericcat.
quoddā ē balneū ignis. ut ponere patientez in
furno calido p⁹ remotionē panis: uel ponēdo i
stufa sicca. quoddā ē balneū aque calide ut sul
phureū: uel partē decoquēdo herbas calidas.
S.ed balneū pticulare eēt suffumigatio scā cuz
herbis calidis positis in sirupo supra uel ablu
tio facta cū decoctōe herbarū predictaz supra
caput. **E.**t supra. **P.**onit curā per embrocāz: ⁊
dicit q̄ supra caput debet fundi decoctio cāmil
le sanluci sticados arabici. ratio patet. **N.**otā
dū q̄ ad idē ualet hec ablutio capitis. **R.** utri
usq; calamēti origani sanluci isopi foliorū lauri
añ. **℥.** ii. florū anthos uel ameos utriusq; sti
cados añ. **℥.** i. bulliāt in. **℥.** vi. aque usq; quo re
deant ad. **℥.** iii. ⁊ forti⁹ erit si bulierit in lixiuio
facto ex cinere sicū uel uitis uel cauliz. Ad
idē. **R.** maiorane saluie florū cāmille foliorū
lauri sticados añ. **℥.** i. bulliāt i aqua ut dictū ē

uel lixiuio ⁊ abluatur caput ⁊ fricetur. Ad idē
ualet suffumigatio hec. **R.** thuris sandarace li
gni aloes añ. **℥.** ii. ponātur supra carbones ⁊ re
cipiatur fum⁹ cū panno ⁊ fricetur caput ante ci
bū cū panis calidis ⁊ pectinetur. Ad idē ualz
masticatio hec. **R.** masticis uel piperis ul⁹ pire
tri uel cubebarū uel zinzib. ⁊ fiat masticatio et
salua expuatur. Ad idē ualet gargarisma **℥.**
R. oximell cū sinapi ul⁹ pipe. uel **R.** yerepigre
cū oximelle squillitico ⁊ distēperetur cū aq̄ dco
ctionis origani isopi sicce uel piretri. uel. **R.** ye
repigre distēperate cū decoctōne saluie: uel oxi
melle squillitico. Ad idē ualet sternutatō taf.
R. ellebori al. subtiliter puluerizati. **℥.** i. ⁊ nari
b⁹ attrahatur. **T.**re. **R.** castorei uel euforbii ul⁹
piretri. Ad idē ualet capurpurgiū **℥.** **R.** aq̄
maiorane. **℥.** ii. ⁊ narib⁹ attrahatur: deinde laue
tur aqua calida. Ad idē ualet succ⁹ cucūeris
asinini ⁊ fortiter appetit. Ad idē ualet pfectō
dca aurea alexandrina uel pliriarcotico uel di
anthos uel tyriaca uel mytridatū uel diacasto
reū ul⁹ diacconi ul⁹ kebuli cōditi. **Al.**

Q.d si cephalia quotidie añ comestōz
iuadat ⁊ p⁹ comestione recedat succurren
dū ē infirmo añ horā q̄ uenire consueuit
dando eis bucellas panis i succo granati:
aut uue acerbe aut hoz silii ifusas. **S.**illa.

P.onit curā sode proueniētis per cōitatez
ad stomachū: ⁊ dicit q̄ si dolor capitis accidit
añ cōestōz ⁊ recedit p⁹ cōestōz p cura d; exhi
beri bucella pāis ifusa i uino gñator: aut agre
sta ⁊ siliū. **R.**d q; talis dolor pūcit ppter fluxū
colere ad os stōachi. **S.**i si pūciat exhibēdo bu
cellas pāis ifusas i succo gñator añ horā corru
gādo ⁊ stiptigādo os stōachi. phibet fluxū cole
re q̄re tē. **N.**otādū q̄ dolor capis qdā pūcit
ppter cām. ppriā exntē i cerebro: ⁊ d; **℥.** supra di
xi. qdā per cōitatē ab alio mēbro ⁊ d; isto **℥.** **S.**z
tal⁹ p cōitatē pōt pūēre a stōacho ul⁹ ab epate
ul⁹ a splene. Ad ppositū itelligi de eo q̄ prouēit
per cōitatē a stōacho: q; sept⁹ accidit ppter ma
iorē colligatiā. **T.**re tal⁹ dolor pōt pūēre a mate
ria cā ul⁹ frigida. Ad pposituz raf **℥.** pōit curā
pmi. **S.**cdo nota q̄ i cura doloris capis pūci
ent⁹ ab alio mēbro duo regrūtur. **U.**nus ex par
te mēbri mādāz. **S.**cdm ex parte mēbri recipiēz
E.x parte mēbri mādāz regrūtur tria. **f.** euacua
tō per flebotōiā ul⁹ per medicinā ul⁹ per clistere
ul⁹ per canteriū. **S.**cdo alteratō male pplonis.
T.ertō phibitō ascēsus uapoz ad caput. **E.**x par
te mēbri recipiēz unū regrūtur. **f.** pfortatō capis
⁊ **℥.** ubi dolor n̄ eēt eretic⁹ q; ipediet cris tē. **Al.**

De scothomia et vertigine.

Si aut cephalaea contingat propter multam in sole moram sufficienter ex oleo rosae et aceto in frigidatis curari poterit que tamen si ex hoc non quieverit ex alijs in frigidatibus curanda erit. Si autem soda adhuc perseverauerit et fortior fiat neque villo modo remoueatur et timeatur ne eger visus amittat et aqua ad oculos descendat tempore arterie sunt incidende et extrahende. hoc tamen quod nunc loquimur est propter nostras institutiones in libro. Sil.

ponit curam sode puenientis propter causam extrinsecam. scilicet propter multam moram in sole. Et diuiditur in tres scilicet quod tria ponit remedia. secunda ibi. Quod tertia ibi. Si autem. De prima dicit quod si dolor capitis prouenerit propter multam moram in sole tunc cura potest fieri ex oleo rosae et aceto in frigidatis Ratio quod per hoc remouetur mala dyscrasia calida inducta a sole et hoc si sit sine materia. De secunda dicit quod si dolor non cessat ex alijs in frigidatibus fortioribus curari debet. Ratio quod fortiter alterabunt. De tertia dicit quod si soda perseverauerit et fortificetur et sic timor depditionis visus uel quod aqua fluat ad oculos tunc arterie temporum sunt incidende quod talis fit ex accensu vaporum. Et subdit quod hoc non pertinet ad hanc partem sed supra ubi determinat de chirurgia. Notandum quod ex dictis potest haberi distinctio dolorum capitis et cura in generali. Dolor capitis est duplex. Quidam est causatus ex causa extrinseca et ille est duplex. Quidam causatur ex rebus inducentibus malas complexionis frigidam et curatur per calidam quidam causatur a solutione continui et curatur per chirurgiam Alius est dolor causatus a causa intrinseca et talis est duplex. quidam est causatus per causam propriam existentem in cerebro. quidam per comitates ab alio membro et talis est duplex. scilicet cum materia et sine materia. Dolor pueniens a materia in cerebro existente et non per comitates curatur per euacuantia et alterantia. Sed pueniens per comitates ab alijs membris prohibetur per prohibitionem ascensus vaporum et euacuando humorem et alterando malam complexionem. Sed dolor proueniens a complexione mala sine materia seu per causam propriam seu per comitatem curatur per alterantia solum etc.

De scothomia et vertigine. c. ii. Sil.

Pro circa rubricam est notandum. primo quod inter scothomiam et vertiginem est conuenientia et differentia conueniunt. Primo quod utraqz causatur ex vaporibus existentibus in spiritibus uisibilibus et in nervis obiectis ex parte anteriori cerebri. Secundo conueniunt quod utraqz infert nocumentum visui sensui comitatu et virtuti ymagi-

natiue. Scilicet dicuntur quod scothomia ex uapore grosso fumoso generatur: existente in visis spiritibus uisibilibus ipsi mente similitudinem in virtute seu potentia uisiva: et propter hoc uidentur res extra que non sunt ad similitudinem illius rei sed colore et similitudinem illius uaporis et illa species impressa in illo humore crystallino imprimi in sensu comitatu in imaginatiua quasi uidetur quod apparent res extra que non sunt. Et dicitur ideo scothomia a scothos quod est uidere et mia quod est musca quasi uisio muscarum. Sed uertigo est a uapore fumoso existente in visis spiritibus uisibilibus et uenis et arteriis partis anterioris quicquid mouetur inducit motum in spiritibus propter subtilitatem uaporis imprimantis suam similitudinem sui motus in potentia uisiva. Deinde in sensu comitatu ymaginatiua: et ideo uidetur ei quod res extra que non mouetur moueatur. Ex his patet quod homo in scothomia non cadit in terram uel raro: et in uertigine sic: uel ut in pluribus. Secundo notandum quod sit uertigo: est enim uertigo quando homo ymaginatur quod res moueatur supra ipsum et quod eius cerebrum et eius corpus inuoluatur quare accidit aliquid quando ut quod non regat se imo quod cadat. Tercio notandum quod uertigo et scothomia possunt capi dupliciter. primo quantum ad originem suam: et sic sunt actio lesa corrupte uisus: quod primo uisus corrumpitur ex illis uaporibus: quod uisui appareret res que non sunt uel extra moueri que non mouentur. Secundo possunt sumi quantum ad earum complementum: et sic sunt actio corrupta uirtutis ymaginatiue: quod uirtus uisiva imprimi in imaginatiua. Quarto notandum quod scothomia et uertigo magis nocent uisui quam alijs sensibus exterioribus. Prima causa quia nervi uisui sunt propinquiores imaginatiue quam organa aliorum sensuum. Secunda causa quia in scothomia et uertigine est corruptio spirituum et uirtus uisiva magis habundat in spiritibus: propter hoc enim nervi obiecti sunt concaui: ut patet quarto de accidenti et morbo. Tercia causa est uertigo est respiciens motum: quod creditur quod omnia moueantur in gyrum: sed per uisum magis motus percipitur quam per alium sensum: ideo magis appropriatur uisui. Quinto notandum quod uis scothomia et uertigo noientur nomine accidentium: quod sunt actio corrupta uisus: quod scothomia dicitur quasi uisio muscarum: et uertigo dicitur a uerto uertis. possunt tamen dici duplices morbi unus cõsimilis: quod in complexione fit ratio male complexionis causate a uaporibus in cerebro. Alius est morbus officialis: quod fit opilatio in nervis et uis spirituum in anteriori parte cerebri. Sexto notandum quod apud medicum tres sunt causae uertigis

ſ. pmitina añs ⁊ pūcta. **L**ā pmitina ſunt res n̄ naturales multiplicātes uapores i cerebro ſicut eibi uaporofi: ut allea cepe ⁊ ſilia. ⁊ fumoſa ut legūia oua frixa uinū nouū mouēi circulariter aſpect⁹ ad res lumioſas ⁊ h⁹. **L**ā añs ſunt q̄tuor: hūiores: q̄ ex quolz hūore p̄nt eleuari uapores. **L**āe pūcte ſunt uapores eleuati ab alijs hūiorib⁹ ⁊ ſi ſint groſſi ſit ſcouthomia. Si vō ſint ſubtiles ſit v̄tigo. **S**eptimo vō de ſignis ſcouthomie ⁊ v̄tigis. **S**igna q̄n fuerit ex reuolutōe ſup̄ia ip̄s: uel ex reuolutōe rez ſenſataz uel ex percuffiōe manifeſta ſunt ex re ipſa iducēte. **S**igna q̄n fuerit ex uapore ḡnato uel retēto in ip̄o cerebro: ſunt añceſſio doloꝝ capitis tynnitus ⁊ tenebroſitas lōga uel fixa añ oculos: ⁊ i gūſtu ⁊ odoratu abbreviatio ⁊ pulſatio i arterijs añriorib⁹ ⁊ ſpatul⁹. **S**igna q̄n ſiunt a ſanguie ſunt uene in ſlate ⁊ facies ⁊ oculi ⁊ caput rubea ⁊ calida ⁊ ſonus grauis: ⁊ laxitudo: ⁊ pulſatio i tpib⁹: ⁊ uria ſpiſſa ⁊ ſubruffa. **S**igna ex colera ſunt uigilie i flāmatio abſq̄ multitudie grauitat⁹: ymaginatioēs citrie uel auree: urina aurea clara ul⁹ citrina. **S**igna ex ſlegmate ſunt grauitas: timor: pygricia: multitudo ſomni: albedo oculoz ⁊ coꝝpiſ humiditatu multiplicatio i toto coꝝpe: urina indiſteſta alba ſpiſſa: gulofitas ⁊ idigeſtio. **S**igna ex m̄lia ſunt grauitas nō multuz intēſa: uigilie: cogitatioēs ⁊ ymaginatioēs corrupte: uria clara ſtulis indiſteſta: capilli nigri. **S**igna q̄n ueniunt a cerebro paſſio p̄tinua: nō ſentitur nocumētū i alijs mēbris. **S**igna q̄n per coitatez paſſio nō ē p̄tinua niſi q̄n aſcēdūt uapores ⁊ ſentitur i alio mēbro nocumētū. **S**ignū p̄noſticū iſti ſūt p̄ſanguinei ⁊ amici epilepticoꝝ nec nō appoplecticoꝝ: quare ſi multiplicant malum regimē cadunt in illas paſſiones ⁊c. **Alman.**

Um aliq̄s illud qd añ eū ē circulariter moueri uiderit: ⁊ oculi tenebꝛeſcūt ⁊ cadere uoluerit: ⁊ facies ⁊ oculi i eadē hora rubuerit: uene quoq̄ q̄ ſunt p̄ aures groſſe appuerit: ex ip̄is uenis miſutio faciēda ē. **E**t vētoſe i collo ⁊ tibijs ſunt ponēde. **Q**d ſi p̄dicte uene n̄ apparuerit ⁊ facies fuerit rubea: ſanguis ex baſilica erit miuēdus: ⁊ vētoſe i tibijs ſūt ponēde. **I**n hac p̄terea ſcouthomie ſpē ⁊ i ea quā añ dixim⁹ caput ex oleo ro. ⁊ aceto ē infundendū. **E**ger quoq̄ calida cibaria uitaſ d3. **U**eter quoq̄ ex apoſimate mirobaſ. citrimoꝝ qd i.c. de cephaſea diximus eſt ſoluendus. **S**illa.

Hic **R**aſ. ponit curā ſcouthomie ⁊ v̄tigis. **E**t

diditur i duas. **P**rio q̄n fuerit a ſanguie. **S**cdo q̄n a ſlate. ſcda ibi. **L**ū at nec i facie. **P**ria i duas. **P**rio pōit curā q̄n ſiūt a materia ſanguinea p̄tēta i cerebro. **S**cdo q̄n a ſanguie p̄tēto in alio mēbro. ſcda ibi. **Q**d ſi p̄dicte. **D**e p̄ma dicit q̄ cū appuerint hec ſigna. **P**rimū ſignuz q̄n v̄ circulariter moueri q̄ ē corā ſe. **S**cdo q̄ oculi obſcurātur. **T**ertius q̄ uoluerint cadere. **Q**uartū facies ⁊ oculi appent rubei. **Q**uintuz uene q̄ p̄ aures ſunt appent groſſe ſupple ex iſſis ſignis arguēdū ē q̄ ſcouthomia ⁊ v̄tigo ſiūt a ſanguie p̄tēto i cerebro. **S**cdo dicit q̄ flebotomia d3 fieri ex ill uenis. **N**otādū p̄ rōne dictoꝝ q̄ rō p̄mi ē q̄ p̄pter p̄ntiaz ſanguis i cerebro eleuatur uapores monētes ſpūs uiſibiles circulariter: iō appet illud. **S**cdoz v̄ficatur q̄ multi uapores cōicatur ad oculos iō obſcurātur. **T**erificatur tertiu q̄: p̄pter motū ſc̄m i ſpiritu⁹ cerebro coꝝp⁹ nō pōt ſuſtētari: q̄ nō ē inſtm ul⁹ orga nū. p̄portionatū. **V**erificatur q̄rtū q̄ aliq̄ pars ſanguis cōicatur ad alias ptes iō rubificatur. **V**erificatur q̄ntū q̄ per flebotomiā illaz uenarū euacuatur ſanguis peccās ⁊ diuertitur i3 tñ diuerſio ſit pauca ex quo ſanguie replētur uene ut d̄r in q̄nto ſigno. **S**ciēdū tñ hic q̄ **R**aſ. hic itelligit p̄miſſa ⁊ p̄ſuppoſita flebothomia d̄ cephalica brachii vbi nō ſit aliud phibēs. **N**otādū q̄ dicit **R**aſ i tertio ſigno. **E**t eadē uoluit q̄: aliq̄n ē in v̄tigne caſus ⁊ aliq̄n nō: q̄ q̄n paſſio ē nimis for⁹ ⁊ ē iſerēs nocumētū i pte poſteriori q̄ ē p̄ncipiū v̄tutis memoratiue: ſic ē caſus q̄re tūc aſſimilatur epilepſie: i3 ſit d̄ria q̄ in epilepſia ſit p̄tractio i caſu. **S**3 i v̄tigne nō ē p̄tractio i3 caſus. **S**3 q̄n ē paſſio debil⁹: q̄ paucoꝝ ⁊ paucoꝝ vapor: nō iſerēs nocumētū i parte poſteriori ſic nō ē caſus. **E**t vētoſe qdē. **P**ōit curā per vētoſas ⁊ dicit q̄ i cura h⁹ debēt poni vētoſe i collo ⁊ i tibijs. **R**o q̄ per has diuertitur ſanguis ⁊ euacuatur. **Q**d ſi p̄dicte. **H**ic ponit curā q̄n ſcouthomia ⁊ v̄tigo pueniūt a ſanguie cōicato ab alijs mēbris: ⁊ diditur i q̄tuor. **I**n pria pōit curā p flebothomiā ⁊ vētoſas. **S**cdo per iunctioz capis. **T**ertio per dietā. **Q**uarto p medicinaz laxatiuā. **S**cda incipit ibi. **I**n hac p̄terea. **T**ertia ibi. **E**ger quoq̄. **Q**uarta ibi. **U**eter vō. **D**e p̄ma dicit q̄ ſi nō apparuerit p̄dcā ⁊ facies fuerit rubea d3 fieri flebothomia d̄ baſilica. **N**otō q̄ ſignū ē q̄ ſanguis cōicatur ab alio mēbro ⁊ p̄ ab epe iō ⁊c. **S**cdo dicit q̄ uentose ſunt ponende in tibijs. **R**o q̄ diuertūt ſanguine ad loca diſtāta a cerebro. **N**otādū q̄ ſic vētoſe ualēt i tibijs diuertēdo: ita poſitō pedū i aq̄

Et uertigine.

calia ualet diuertēdo uapores ad inferiora ⁊ sic remouet dolorē dubitatur utꝫ alio hūore a sanguine peccāte ꝑpetat flebotōia. rō ꝑꝫ qꝫ si hūor eēt admixt⁹ sāguis ꝑpetit si nō tūc ꝑpetit euacuatiō cū farmaco ꝛē. **In hac ꝑterea.** Hic ꝑōit curā scothōie ⁊ uertiginis aliūde causate ⁊ ꝑ cōitatē per inunctionē ⁊ dicit qꝫ in hac passiōe ⁊ in alia que sit a materia existente in cerebro: cōuenit ut fundatur sup caput oleū ros. ⁊ acetū. **Itē** quia ista ꝑhibet ascēsus uaporū ad caput repercutiendo ⁊ cōsōtando. Secūdo qꝫ alterat malaz cōplexionē in cerebro. **Notandū** qꝫ dictū **Ras** est ueꝫ qñ passiō est in ꝑicipio uel augmēto ⁊ qñ materia est in fluxu sed in statu ⁊ declinatiōe qñ materia est fluxa nō uerificatur dictū **Ras**. qꝫ tunc cōpetit resolutiū sicut embrocatio scā ex decoctiōe camomille folioꝝ lauri ⁊ similitum Dubitatur utrū medicamē dictū repercussiuꝫ ⁊ resolutiū cōpetat. **Arguitur** qꝫ nō: qꝫ supra mēbrū ꝑincipale nō cōpetit ꝑonē repercussiuā. Scdo ꝑbatur qꝫ nō sit fiendū qꝫ tūc fieret inflāmatio. **Ad ꝑrimū** dicendū qꝫ super emūctioꝫ cerebrī uel alterius ꝑincipalis mēbri nō ꝑueniūt repercussiuā: sꝫ uolunt auctores. sed supra cerebrū sic. **Ad scdm** dicendū qꝫ tale ualet in rōe cōiuncte cause ⁊ maius sequitur inuamentū qꝫ nō cumentū. **Eger quoqꝫ.** **ꝑonit curā** per dietaz ⁊ dicit qꝫ eger non dꝫ assumere cibaria calida. **Ratio** qꝫ illā ebullitiōē inducūt in sanguine ex qua ascendunt uapores ad caput qui sunt causa istarū passiōnū. Secūda cā: qꝫ talia nutrientia multiplicāt sanguinē ⁊ colerā a quib⁹ isti uapores elcūātur. **Notandū** qꝫ sicut oꝫ cauē a cibis predictis: ita oꝫ cauē ab aliis reb⁹ non naturalibus multiplicanti⁹ sanguinē ⁊ colerā ⁊ ebullitiōē ⁊ motū inducentib⁹ sicut a supfluo somno supflua uigilia ⁊ respicer in fundū a loco alto ⁊ sic de aliis. **Scdo** notandū qꝫ dieta ꝑueniens ē s. qꝫ debēt uti lentib⁹ coctis cū agresta cōdit⁹ cū uino granatoꝝ ꝑānico milio ⁊ silib⁹: aliqñ debent comedē carnes edi pulloꝝ cōditas cum agresta uel aceto ⁊ post carnes comedat piruz uel pomū coctū: uel comedat lactucas ul' portu lacas cū aceto cōditas. **De potu** bibat aquā de coctiōis berberis uel granoꝝ granatoꝝ: uel bibat aquā zuccari cū ꝑsilio: ul' bibat uinū debile bñ liphatū. **Uēter uero.** **ꝑonit curā** per medi cinā laratiuā ⁊ dicit qꝫ euacuatio fiat cū decoctiōe mirobalanoꝝ citrinoꝝ de qua dictuz est in c. de cephalca. **Itē** qꝫ per illā euacuatur colera **Notandū** qꝫ si uertigo ⁊ scothomia fiant a colera cura est ut ꝑrouocetur uomit⁹ cū syrupo ace

tofo ⁊ aqua calida uel aq decoctiōis aneti ⁊ semis atriplicis si uomē nō posset bibat decoctio nē hanc. **R.** mirobalanoꝝ citrinoꝝ. **ꝫ. i. s.** ꝑi stentur ⁊ bulliant in **℥. s.** aque cū. **ꝫ. i. s.** ꝑrimo rū: ⁊ accipiātur. **ꝫ. iiii.** illuz aq ⁊ in illa aq addatur. **ꝫ. iiii.** syrui ros. uel uiolati detur añ diem. **Ad idē** ualet. **R.** aq casei **℥. s.** reubarbari. **ꝫ. i. s.** dimittātur in **℥. s.** aq casei ante diē coletur ⁊ detur infirmo. **Ad idem** **R.** **ꝫ. vi.** decoctionis ꝑrimoꝝ. **x.** tamarindoꝝ. **ꝫ. i.** ellī de succo ros. **ꝫ. ii. s.** **Ad idē.** **R.** tamarindoꝝ māne añ. **ꝫ. i.** dissoluatur cū. **ꝫ. vi.** aq decoctiōis ꝑrimoꝝ. **Al.**

Cū aut neqꝫ in facie rubedo neqꝫ fe. cū scothomia fuerit: attēdendus est an sit sto machi subuersio ⁊ nausea que si affuerit ꝑrius vomere cogēdus est: deide de pillis cochlis dosꝫ vnaz sumat: ⁊ a frigidis abstineat cibis. **Sil.**

Hic ꝑonit curā scothomiē ⁊ uertigis a materia flegmatica: ⁊ diuiditur in duas partes. **ꝑri mo** qñ est per cōitates ad stomachū. **Scdo** qñ est per ꝑꝑriā cām in cerebro. scda ibi. **Si autē neqꝫ.** **ꝑri mo** in duas. **ꝑri mo** ꝑonit curā per euacuatiōz. **Scdo** ꝑ dietā. **Scda ibi.** **Et a frigidis.** **De ꝑria** dicit qꝫ ubi tā i vngie qꝫ i scothōia nō fuerit in facie rubedo nec fe. oꝫ cōsiderat an sit stomachi subuersio ⁊ nausea: qꝫ tunc arguēdū est qꝫ sit a materia frigida per cōitates a stomacho. **Scdo** dicit qꝫ in tali cā debet ꝑri⁹ ꝑuocari uomitus: deide dꝫ fieri euacuatio cū pillis cochlis. **Notandū** qꝫ nausea est uolūtas uomēdi sine effectū. Subuersio est frequēs uolūtas uomēdi: iō addit frequētiā super nausēā. **Scdo** notandū qꝫ si in scothomia nō est rubedo in facie nec fe. est signū qꝫ ꝑuenit a frigida materia. **Sed** qñ accidit subuersio ⁊ nausea stomachi: signū est qꝫ sit per cōitatē ad stomachū. **Sꝫ rō** remedii ē qꝫ per uomitū euacuatur materia cōtenta in stomacho: ⁊ qꝫ pillē cochlie euacuāt materiā flegmaticā a cerebro: iō ꝛē. **Ad idē** ualent pillē auree: imo plus euacuāt a stomacho ⁊ capite. **Ad idē** ualet **℥. s.** yerepigre. **ꝫ. s.** oximellis compositi. **ꝫ. i.** aque decoctionis ꝑsopi uel zedoarie. **ꝫ. iiii.** uel. **vi.** **Ad idem.** **R.** pillarum fetidarum. **ꝫ. ii.** uel. **ꝫ. i. s.** syrui ros. **ꝫ. ii.** aque mellis. **ꝫ. iiii.** ⁊ detur in matutinis. **Et a frigidis.** Hic ꝑonit curam ꝑ dietā ⁊ dicit qꝫ dꝫ abstinere a frigidis. **Ratio** qꝫ frigida augēt materiā flegmaticā. **Notandū** qꝫ dieta cōueniens est. **ꝑri mo** qꝫ debet comedere carnes edi uel castrati paruuarū galinarū ⁊ perdicū fasanioꝝ ⁊ oīum autū uiuentiū in arboribus ⁊ in pratis ⁊

nō in aquis et ut plurimū comedat carnes assa-
tas et nō elixas et uitellos ouorū cicera fracta far-
rū et risum. De potibus unū debile et stipiticum
q: propter debilitatē nō fumat ad caput et ppter
stipiticitatē cōfortat stomachū. Bonū autē effz
ut biberet aquā mell' loco uini et hec dicta ēēt
cōueniens quādo proueniet a mlia. Notādū
q: si vīgo et scothomia possunt esse et fieri a ma-
teria existēte in aliis mēbris ut epate uel matri-
ce tñ ut plurimū proueniunt a materia existente i
stomacho: q: hic sunt laciores uie: quia materie
transeunt per meri et ysophagū. Notandum q:
medicina uomitiua in tali casu est talis. R. radi-
cū raphani siluestris. ʒ. i. semis atriplicis assa-
ri añ. ʒ. ʒ. fiat decoctio in. lb. i. aque quousqz
ueniat usqz ad. ʒ. iiii. coletur et colatur addatur
olei cōis. ʒ. ʒ. croci fortiter cōquassati. ʒ. i. quia
fit fortior aceti. ʒ. i. detur in hora calidiori diei
post assumptioēz cibi unctuosi dos. ʒ. ii. Notā-
dū q: ubi per illa nō sequitur curatio tūc fit cau-
teriū et est tale. R. cantaridarū remotis capiti-
bus et alis puluerizatarum. ʒ. ii. fermenti. ʒ. ʒ.
miste malaxando cū aqua ardēti fiat massa po-
natur sup mēbz ad q̄ritatē unī aualane. Al.

Si autē neqz aie subuersio neqz nausea
fuerint neqz caliditatē signa apparuerint
venter ex pillis cochijs multotiens soluat
Libaria quoqz frigida oīno viter. Et gar-
garisimus fiat quo flegma deponatur in
naribus quoqz ponatur aliquid de his q̄
narrauimus quo caput calefiat. Sil.

Hic pōit curā scothomiē et uertiginis quādo
fit a materia frigida propter cām propriā in ce-
rebro: et diuiditur in quatuor partes qm̄ pmo
ponit curā per euacuatiōē. Secūdo per dictā.
Tertio per gargarisimā. Quarto per effusiōē
in naribus ibi scda. Libaria quoqz ibi tertia.
Et gargarisim' ibi quarta. In narib'. De p
ma dicit q: si subuersio aie et nausea nō fuerint
nec apparuerint signa caliditatis debet fieri se-
pe euacuatio cū pillis cochijs. Notādū pro ra-
tiōe dictorū q: quādo nō apparuerunt signa pre-
dicta: signū est q: fit a materia frigida patz et q:
materia est in cerebro et nō cōicatur ab alio mē-
bro. Ratio quare debz fieri euacuatiō cū pillis
cochijs est q: euacuant materiā flegmaticā a ce-
rebro et quare debet fieri sepe euacuatio est: q:
mōbus factus a tali materia est cronicus: ideo
debet fieri sepe euacuatio supposita in digestiōe
in materia. Libaria quoqz. Hic pōit curā per
dictā et dicit q: eger debet vitare cibaria frigida
rō q: multiplicat materiā flegmaticā. Notādū

q: nō solū patiens dz vitare cibaria frigida: s;
vlt oia saltē per aliqd tps ut per duos dies aut
per tres. Rō q: calor naturalis nō repiens ma-
teria cibalē in quā agit: agit in flegma et sic resol-
uit uel digerit uel puerit in sanguines. Et gar-
garisima. Hic ponit curā per gargarisimā et di-
cit q: debz fieri per qd attrahatur flegma. Rō
q: tunc euacuatur flegmatica materia a q̄ ele-
uatur uapores faciētes scothomiā et v̄tiginē.
Notandū q: dictū R. as. v̄ficatur in corpore nō
disposito ad egritudines pulmonis uel ad p̄tis;
et hoc uoluit Auicē. tertio casū. fen. p̄ma trac. p̄
mo. c. ḡiali de cura egritudinū capitis. Rō q:
per ipm̄ materia trahitur ad pect' et ad pulmo-
nē: ideo et. Secūdo notādū q: gargarisima tra-
hēt flegma a capite sic fit. R. bethonice ysopi.
añ. Al. i. liquiricie rute uuay passay mūdatarū
ab arill' añ. ʒ. i. piretri rad cis p̄reos recētium
añ. quart. i. ʒ. seminis sinapis. seīs stasifagrie
ʒisib. al. añ. ʒ. ʒ. masticis. ʒ. i. mellis eleci q̄rt.
i. fiat aposima pup et clarissimū usqz ad quart.
iii. capiātur duo coclearia singula uice et paties
teneat in ore diu et pūciat extra et fiat ante pran-
diū uel ante cenā. Ad idē ualet masticatio pire-
tri uel masticis. sed q: piretrū habet mordicare
linguā igitur ponitur in panno lineo albo et po-
nitur postea supra dētes et sic nō sentitur tant'
dolor et. In naribus. Ponit curā per imissi-
onē in naribus et dicit q: in narib' debz poni ali-
qd de eis que dicta sunt que calefaciunt caput
p̄s. Notandū q: in naribus pōt poni illud qd
puocat sternutatiōē ut eleborus alb' uel pire-
trū uel euforbū uel piper et tale ualet attrahē-
do flegma a cerebro et euacuando s̄it ualet: q:
cōmouet cerebrū et sic calefacit. Et s̄it in narib'
pōt poni aliqd oleū resoluens et calefaciens sic
oleū de euforbio et cucumere asinino et simile.
S̄it pōt poni puluis talis et isufflari nucis mu-
scate uel nigello: et per hec intelligēda sunt oia
istis similia que debent appproximari p̄missa
euacuatiōe. Secūdo notādū q: si scothomia et v̄ti-
go fiant a materia m̄lica cura dz esse talis: q:
R. as. nō ponit dz esse digestiū tale. R. syru-
pi de epithimo. ʒ. ii. syrupi de fumo terre. ʒ. i.
aque boraginis endiuie buglose añ. ʒ. ii. uel sic
R. syrupi acetosi simplicis. ʒ. iii. decoctionis
thimi epithimi boraginis buglose. ʒ. vi. clarifi-
cetur optime p duabus uicib'. Solutiū in for-
ma pillari. R. pillay de lapide lazuli uel arme-
no. ʒ. i. uel. ʒ. i. ʒ. Ad idē in forma decoctionis.
R. dyasene. ʒ. ʒ. polipodii. ʒ. i. mirabol' indo-
rū. ʒ. i. pistentur oia et bulliant in. ʒ. vi. aq̄ do

De frenesi:

nec remaneant. 3. iii. do. 3. ii. detur i maue añ diē. Tercio notandū q cura scothomie z sti gnis q sit ex vapore generato z retento i ipso cerebro. ē cerebrū pfortare z facere euaporatōm cū aqua decoctōis absinthii z floz camomille vel melliloti maioraneros. z ru. z facere ipz abstinere ab oibus leguminibz z acutis vt cepis z alleis z specialit nuciabus z vīo potēti. comedat carnes. Comedat post cibū pira cocta vel mes pilas: vel coriandrū pparatū vel coriandros pfectos. Quarto notandū q cura ei q sit pp reuolutōm ei supia seipm: vī ex aspectu eorū q reuoluuntur ē gescere z abstinere a talibz rebz nocētibz. Vī ēt debet sōno z tranquillitate: z abstinere a motu forti z intenso.

De frenesi. Silla.

Ira rubicā notādū q hec pas sio pōt qdrupliciter noiari. Pūmo frenesis. Secūdo karabitus.

Tercio sirsē. Quarto apostema calidū cerebri. Dicitur frenesis a frenis vel pānicul refrenātibz vī restringētibz sām cerebri ne soluatur: qā vt plurimū hz fieri in ipis pānicul cerebri. Dicitur karabit a suo accēte qd ē alienatio: vī karabitus ē nomē accidentis arabicū qd iterpretatur alienatio mētis. Dicitur sirsē qd ē apā cerebri uel capitis quia sit in arabico idē est q caput i latino z sen. i. apā. Si cut sirsē ē apā pectoris z dicitur a bir q ē pectus z sen q ē apostema: Scdo notanduz q frenesis ē duplex. s. vā z n vera. Vera ē apā calidū cerebri ad qd sequitur mētis aliēatio. Mō vera est mala pplio calida cerebri ad quā sequitur mētis aliēatio causata a uapore elevato ab aliis mēbris uel a toto corpore sicut pz in fe. cōtinua. Et dicitur para frenesis a para q ē iuxta z frenes quasi ppinqua frenesi qz si nō remoue retur ille uapor: fieret uera: z hoc sepe accidit.

Notanduz q si frenesis uera dicatur apā calidū cerebri. nō ē intelligendū q sit quodcūqz calidū: sed solū illud qd est p essenciā calm. si illd q est de sanguine uel de colera licet i sitate z me lenconia p putredinē acquiratur calitas n tñ ē frenesis: sed litargia. Quarto notandum q tres sūt cause frenesis fm medicos. s. primitiua aīcedens z pūincta. Primitiua sūt res n natu rales multiplicantes sanguinē z colerā z maxie i cerebro: ut cibus calidus: acr calidus magie ināitio: uigilie superflue mot superfluus qūis sint alie coadiuantes. ut etas iuuentutis pplio calida. statio ad solē capite discoperto. Causa aīcedens ē sanguis uel colera uel utrūqz simit

n facies apostema. Causa pūincta sūt illi met hūores actu faciētes apā i cerebro. Quinto notandū q colera faciēns frenesiz est triplex. s. adusta z ex tali sunt maniact. Colera ru. z non adusta z colera citria: ordo i malitia ē: qz prima ē deterior: scda: z scda tertia. Ratio pz. Sex to notandū q materia faciēns frenesim. s. sāguis uel colera pōt pūineri i pāniculis. s. i dura mīre: uel pia mīre: z in sba cerebri. Scdo illa q sit ipia mīre. Tercio illa q sit i dura mīre. Ratio pz bene speculanti. Septio notandū q lz frenesis possit generari i quolibet uentriculo cerebri magis tñ generatur i anteriori qm anterior: uentriculus ē calidior aliis z i illo magis agre gatur sāguis ppter rethe mirabile ibi exns qd ē ppositum exuenis z artariis: z ideo i frenesi plus leditur uirtus imaginatiua imo pōt esse le sa z alie n. Ut dicit Gal. tertio de accidēti: z iō hz pessimā iaginatiōz. Notandū tertio q i frenesi ē fortis mot z sensus debil. Ratio pūmi qz i frenesi cerebri declinat ad calm z siccū ppter materiā frenesis z sic nerui motiui sunt sicci oies ad tactū z ad motū sunt uelociiores z magis obediētes nisi deueniant ad tantā siccitatem qz corrumpantur: z cā est ex parte organi. Alia cā q: uirtus imaginatiua iperat moue z caliditas excedit multū ideo fortiter mouet: ratio se cūdi qz nerui sensitiui sūt humidi plus: ut Ziuic. Prima pūmi illo La. Dico q deus. Ideo in frenesi nimis recedūt a tēperamento iō debilitatur sensus: qz mēbz non exercet suas operationes nisi cū tēperamēto.

Almanfor.

Quando aliquē febris cōclusa i uaserit cū forti capitis z oculoz grauedie z i facie atqz in oculis ueheims fuerit rubedo z capitis dolor z horro: sumi nis affuerit z i pulsu uelocitas z frequētie supfluitas iueniunt. signa frenesis certifi ma iudicabunt. Qd si lingua nigra aut ci trina fiat. z pūisceat itellectus z multuz fuerit alienatus. z uigilauerit multū. iam frenesis pfecta erit.

Sillanus.

Ihic Rasis determinat de frenesi z diuidi tur i duas. Pūmo ponit signa. Scdo cura. Sc cunda ibi. Ergo ergo. Prima in duas. Pūio ponit signa pnostica frenesis seu minus certa. Scdo ponit signa demonstratiua seu magis certa. Scda ibi. Qd si lingua. De prima dicit q inueniuntur ista signa. Pūmum se. cōtinua p clusa. Scdm fortis grauedo capitis z oculoz.

Tertiū uehemens rubedo faciei ⁊ oculoꝝ.
 Quartū dolor capitis. Quintū horroꝝ lumis.
 Sextū uelocitas ⁊ frequētia pulsus talia dicun-
 tur signa frenesis certissima. Notandū de rōne
 signoz uerificatur. Primū. s. febris qñ est con-
 tinua cōclusa. s. rōne sanguinis ascendentis ca-
 put ⁊ apostemat. Verificatur scđm per idem
 Verificatur tertiū: qz pars sanguinis ascenden-
 tis ad caput cōmunicatur ad oculos ⁊ partes
 faciei ideo rubificantur. Verificatur quartū. s.
 dolor capitis rōe male cōplexionis causate a sā
 guine ⁊ rōne solutionis cōtinui que est i aposte-
 mate. Verificatur quintū quod ē horroꝝ lumi-
 nis. Ratio qz ex lumine magis inflāmur ⁊ agi-
 tatur. Ideo apparet cōtrarietas ⁊ displicentia
 Verificatur sextū qz ppter presentia sanguinis
 augetur necessitas magna cordis euitandi.
 Quod lingua. Hic ponit signa demonstrati-
 ua frenesis uel magis certa ⁊ dicit qz si apparue-
 rint ista signa. Primus qz lingua fuerit nigra:
 aut citrina. Secundus p̄mixtio intellectus: aut
 alienatio. Tertiū uigilie supflue: tunc frenesis ē
 pfecta. Verificatur primū ppter adustionem ⁊
 caliditatē multā. Verificatur secundū pp inflā-
 mationē multā factā i uentriculo medio: unde
 fit permutatio speciez. Verificatur tertiū ppter
 caliditatē que est causa uigiliay. Notandum
 qz illa signa sunt qñ frenesis ē a materia sangui-
 nea ⁊ p̄ter illa. s. sunt alia. Repletio uenarum
 habitudo corporis grossa in qua sanguis ē mlti-
 plicatus usus rerū. s. generatium sanguinem.
 abhominatio. s. loquēle ⁊ pigricia in ea clamor
 post suū dormire: extremoz frigiditas ⁊ agita-
 tio ⁊ anhelitus. s. inordinatū urina rubea ⁊ sp̄s
 fa a p̄ncipio. Ratio patet. Secūdo notandum
 qz si frenesis fiat a colera. Signa sūt uehement
 caliditas ⁊ acuitas febris cōtinua alienatio mē-
 tis uehemens: Tertium usus ante eam rerum
 acutay: ut sinapis albi piperis mell: uini acuti:
 rei salie ⁊ similiū. Quartus uelocitas pulsus ⁊
 spissitudo. Quintus desiderū attrahendi aerē
 ultra solitum cōtinue. Sextum citrinitas faciei
 ⁊ oculoꝝ. Septimū inquietudo. Octauum cla-
 mor ⁊ uociferatio. Nonū urina albificatur. De-
 cimū sitis uehēmēs. Ratio omniū patet intelli-
 genti. Sciendū ē hic qz si colera aduratur. Si-
 gna hec oīa intenduntur i suo eē ⁊ cum hoc dis-
 positio demoniū ⁊ rita ⁊ inquisitio rez cuz extre-
 mis ⁊ oculi p̄turbantur ualde. Tertiū notandū
 qz signoz frenesis: quedā significant frenesiz fu-
 turā ⁊ sūt illa que dicta sunt in p̄ia parte. Et q
 dam presentē ⁊ sunt illa que dicta sunt in parte

scda. Quarto notandū qz signoz frenesis que
 dam significant frenesiz salubre ut ē diminutio
 malay imaginationū ⁊ accidentium ⁊ materie
 euacuatio. s. p fluxū sanguinis nariū uel p seces-
 sum. Unde sequitur alienatio. Quedā significāt
 frenesiz mortale: ut sunt urina aquosa pseueras
 egestiōis retentio ⁊ intēsiō maloz accidentiū.
 Quinto notandū qz hic ē sermo de frenesi i q
 ē p̄mixtio rōnis qz differentia ē inter stolidita-
 tē: amētiā: ⁊ p̄mixtionē rōnis uel alienationem
 mētis: qz stoliditas ē actio diminuta v̄tutis co-
 gitatiue ⁊ fit a frigido. Amētia ē ablutio v̄tutis
 cogitatiue ⁊ fit a frigido ut plurimū. lz enī
 fieri posset a calido cū supfluit. ⁊ deicit actu p-
 prie uirtutis. Sed aliēatio mētis ē actio corrup-
 ta: ut quando imaginatur uidere muscas ⁊ alia
 extra q nō sunt ⁊ fit a calido excedente qñ non
 deicit actum proprie uirtutis. **Alman.**

Ergo igit ante qz p̄dicta cōpleant acci-
 dentia ē subueniendū ex sanguinis detra-
 ctione ⁊ ventris solone cū succo fructuū
 Nutrimētū vero eius sit aqua ordei sc̄l
 aut bis i die sumpta sm cōsuetudinē quā
 in t̄p̄e sanitatis habuerit. Caput autē ex
 oxirodino infundendū erit. Qd si multe
 affuerint uigilie fumaf violay siccat. cor-
 ticū papaueris al. ordei excorticati. se. lac
 tucay. radices mādragore omniū añ. **Ab**
 i. q oīa i cucūa plena aqua tā diu coquan-
 tur donec aqua rubescat. deide aqua illa
 dū ē tepida ab alto sup cap fundaf. ⁊ sit
 caput sup ciminile i quo aqua colligatur
 que i cucuma posita iterū sup caput fūda-
 tur. hoc autem omni die multoties fieri
 conuenit. Caput p̄terea muliebz lacte ad-
 nuxto inungendū erit qd ē i coto positū
 capiti ē superponendū. **Sillanus.**

Hic ponit curā frenesis ⁊ diuiditur i quattu-
 or. Primo ponit curā p euacuationē. Secdo p
 dietā. Tertiū p localia. Quarto iterato p eu-
 acuationē. Secda ibi. Nutrimētū uero. Tertia
 ibi. Caput at. Quarta ibi. Lū at eger. De
 prima dicit qz ergo ē succurrēdū ante qz p̄dicta
 accidētia p̄firmētur p subtractiōm sanguis ⁊ p
 euacuatōm p secessū factā cuz succo fructuum.
 Notandū qz si a sanguine fiat frenesis tunc fiat
 subtractiō sanguis slobotomando cephalicam
 extrahēdo usqz ad sincopti excludiue: ut euacue-
 tur materia peccans i uirtus p̄stiterit ⁊ hoc d̄z
 fieri ante qz cōfirmetur quod ē ad tres uel q̄t
 tuor dies. Si tū cōfirmatur hoc ē post quattu-
 or dies cōueniens ē ut fiat slobotomia d uena

De frenesi.

frontis uel nati q: p hanc magis euacuatur materia peccans i capite. fit et subtractio sanguinis puocando fluxu sanguinis nati. fit et subtractio per uentosas positas i spatulis et hoc debet fieri qn no pot fieri flobotomia. Notanduz q si frenesis sit a colera euacuatio dz fieri uel p assumpta per os uel per clistere. Clistere erit tale. *R.* lactucay dulciū. *℞.* ii. ordei. mudi. *℞.* s. folioy malue mercurialis: uiolarie añ. *℞.* ii. folioy nenufarū. *℞.* i. furfurū pugillum. i. olei uiol. q: r. s. cassie fist. *℞.* i. diaprunis. 3. v. fiat clistere usqz ad quartū. v. stomacho uacuo ministre tur. Ad idē. *R.* uiol. *℞.* ii. maluy. *℞.* i. prunoy *℞.* s. bulliant et in aqua accipiatur ex aq il la *℞.* i. et dissoluantur in ea. *℞.* i. tamarindorum māne. *℞.* ii. zuccari uiol. *℞.* ii. olei uiol. *℞.* iii. salis *℞.* s. facta mixtura omniū coletur et tepiduz ipo natur. Sed euacuatio sumpta per os ē. *R.* tamarindoy. *℞.* i. bulliantur in *℞.* ii. aque usque quo ueniat ad *℞.* i. s. coletur et administrentur. *℞.* v. p uice. prima ualeat nō solū euacuando sed et alterando. Ad idē. *R.* māne. *℞.* i. s. dissol uatur illa cū. *℞.* iii. aque decoctōis prunoy cole tur illa aqua et detur ante diem. Sed si materia fuerit adusta addatur cū prunis in decoctōe aq sene fumiterre epithi añ. *℞.* ii. polipodii. *℞.* s. et cū illa dissoluantur māna et tamarindū. Ad idē *R.* mirobol. citrinoy. *℞.* i. s. prunoy. *℞.* ii. pisten tur et bulliant in aqua donec medietas sit cōsū pta coletur et colature addantur. *℞.* ii. sirupi ros detur ante diē. Si aut materia fuerit adusta lo co mirobolanoy citrinoy ponantur cū prunis i decoctione. *℞.* ii. mirobolanoy indorum et sup addantur cum hoc sene et epithi añ. *℞.* ii. et cum sirupo dicto detur ut prius. Ad idem. *R.* reu barbari. 3. ii. aque decoctōis prunoy. *℞.* iii. pul ueriza reubarbaro et pone i illa aqua tunc ad dantur cum illis sirupi uiol. *℞.* ii. dimittatur to tū sic per. xii. horas coletur et detur ante diē. Si aut materia fuerit adusta ponatur in decoctōe cuz prunis sene epithi polipodii añ. 3. ii. Ter tio nota q post talē euacuationē secure pōt fie ri flobotomia de cephalica q est in manu i cur uatura brachii uel uentofatio i crurib⁹ uel i spa tulis uel apertio saphane. puocatio emorroida rū: q licet materia sit colera tū per illā inflāma tur sanguis ideo zē. Nutrimētū uero zē. Hic ponit curā per dietā et dicit q dieta debz ēē talis q dz sūere aquā ordei sel uel bis i die cuz cōsuetudine q erat tēpore sanitatis. Notan dū q ratio predictoy est q frenesis ē egritudo ualde acuiata rōe materie et accidentiū: unde nō

dz distrabi natura a cibo imo dz esse itenta cir ca digestionem materie: id cōpetit dieta subtil. sicut aqua ordei. Silt ualeat qz infrigidat et hūe ctet. laxat uentrē et opilationē apit et mltā inua menta facit. Silt ualeat succus granatorū ul pa nis ter i aqua lotus. Notadū scō q paties frenesiz pōt et cibari lactucis et porulacis cōdi tis cū aceto uel agresta uel cū cucurbi. coctis et ditis cū agresta et si esset debilis cū carnib⁹ pul loy uel edi elixatio cū predictis herbis: uel cum papauere et berberis et granis granatoy et agre sta. Caput aut. Hic pōit curā per localia et di uiditur in tres secundū q trina ponit remedia. Secūda ibi. Qd si multe. Tertia ibi. Caput pterea. De pria dicit q caput debet ēbro cari cū oxirodino et medicamine isfrigidatiuo in quo ponitur acetū et oleū ro. Notandum q ratio dicti est qz tale medicamē est isfrigidatiu um et remotiū male cōplexionis calide induc te a mala materia: qz a colera peccante. Scō cōpetit: qz prohibet ascensum uaporū ad caput et id tale solū competit materia existente i fluxu Scō notandū q in materia sanguinea medi camē ponitur isfrigidatiū tale. *R.* succi plan taginis. *℞.* i. aque ros. uar. i. acetū. *℞.* i. misce et capiantur stupe canabine i fusc i istis et p:esse ponantur in anteriori parte capitis. Ad idē. *R.* succū uirge pastoris uel succū barbe hircine ul ipoqsticados: uel succū acetose. Sz i frenesi a materia colerica isfrigidatiū debet ēē hūec tatiū. *R.* succi lactice dulcis quart. v. aq. ros. quart. v. acetū. *℞.* i. misce. Qd si multe. Hic ponit fm locale cōueniens in cura frenesis maxime itendendo ad uigilias. et dicit q si uigi lie fuerint multe sumantur uiol. siccarū cortica rū papaueris al. ordei excorticati lactuce dulcis seminū eius corticū mandragore añ. *℞.* i. bu liant in aqua deinde embrocetur caput. multū ualeat hoc qz puocat somnū. fiat multotiens ut fortior fiat ipressio. Notandū q somn⁹ pōt puocari cum ab extra applicans et ab intra. Sed applicatoy ab extra. quedā applicatur ca piti et quedā collo. quedā testiculis. et quedā pe dibus et brachiis. Applicata capiti hec. *R.* lac tis mulieris puellā lactantis quart. i. s. Vitella quattuor: onoy fortiter agitatoy farine papau ris al. quod sufficit misce ad modū unguēti flu xibilis. Ad idē. *R.* cassie lignee. 3. i. opii tebaici 3. ii. croci. 3. i. fiat puluis et i corporetur cuz mo dico aq ros. et acetū et liniantur tempora et for te et expertum. Et applicatur collo. *R.* aq frigi de aque ros. añ. *℞.* iii. acetū. *℞.* i. s. in fundantur

pānus lineus duplicatus hoc facit infrigidādo
 cerebrū applicatum testiculis. *Rx.* aq̄ ros. *℥.v.*
 aceti. *℥.i.* s. infundatur pānus lineus ⁊ applice
 tur testiculis ⁊ mulieribus sub mamillā ⁊ ualet
 q̄ illa mēbra sunt nervosa ⁊ infirata infrigidant
 cerebrū ⁊ sic puocant somnū. Applicātia pedi
 bus brachiis ⁊ cruribus. *Rx.* decoctōis herba
 rus frigidarū sicut foliorū salicis nenufarū viol.
 unis lactucarū abulantur tibie ⁊ brachia. Ad
 idē. *Rx.* terre sigillis. *q̄r̄s.* i. s. malaxetur cuz aq̄
 ros. ⁊ parum aceti ad modum unguenti ungā
 tur planum pedum ⁊ manum. Ad intra in for
 ma cōfectionis applicate. *Rx.* cōserue viol. cōser
 ue nenufarū añ. *℥.v.* semis papaueris albi. ius
 gami añ. *℥.i.* zuccari al. *q̄r̄s.* sufficit cōficiantur
 ⁊ detur cū aqua ordei uel aqua cocti. ⁊ est expi
 mentū Alexandri. Ad idē. *Rx.* seminis lactu
 ce seīs papaueris al. añ. *℥.v.* zuccari al. *℥.i.* si
 at targea grossa: uel puluis addatur semis en
 diuie seminis portulace seīs zinzib. seīs iusquia
 mi añ. *℥.i.* sed additur zinzib. ut uirtus medicie
 melius penetret ⁊ cicius. Ad idē. *Rx.* diapa
 ueris. *℥.v.* Ad idē loc de papauere in forma
 potabili. *Rx.* sirupi de papauere uel nenufarū
℥.i. s. cū aqua ros. uel aqua ordei. Ad idē
Rx. lactucis papaueris al. *℥.ii.* aque ros. uel or
 dei. *℥.v.* Caput pretereā. Pōnit tertiū loca
 le ⁊ dicit q̄ caput debet inungi oleo viol. ad mi
 xto lacte mulieris puellā lactantis infundendo
 coitū in illis de supponendo. Ratio q̄ alterant
 malā cōplexionē. Et si hoc p̄iciatur i nares ē
 mirabile. Ad idē inunctio facta cū oleo ros.
 uel de salice uel de nenufare: nel de papauere ut
 de populeon in quo sit aliqd aceti uel s̄ mādra
 goza uel de iusgamo. Ad idē. *Rx.* olei mād: a
 goze. *℥.i.* s. opii tebaici. *℥.v.* misce ⁊ ponatur in
 tra nares. Secundo notandum q̄ predicta
 maxime ualent materia existente i fluxu: s̄ ma
 teria existente fluxa cōuenit resolutiū. Et unū
 est scindatur catulus lactans ⁊ euisceretur ⁊ po
 natur actu calidus supra anteriore partē capi
 tis. Ad idē. *Rx.* pulmonē arietis calidū ⁊ ap
 plicetur parti anteriori ⁊ si isfrigidatur ponatur
 in aqua calida ⁊ intra manus cōprimatur. ⁊ ite
 rum applicetur ⁊ hoc fit multis uicibus. Aliud
 ad idē in forma cōfectionis. *Rx.* florū camomil
 le aneti maiorane ros. añ. *℥.i.* bulliant in aq̄
 ⁊ fiat embrocatio. Ad idē. *Rx.* viol. anthos
 melliloti foliorū lauri añ. *℥.i.* bulliant ⁊ fiat ut
 prediximus. *Almanfor.*

Cum autē eger in principio hui⁹ egri
 tudinis i uiriū fortitudine permanere in

uentus fuerit minuendus erit nisi super in
 firmū timueris. Postq̄ eius egritudo mi
 nui ceperit nequaqs̄ minuatur. Qd si eius
 uirtus iam dissoluta fuerit ex alio regimie
 preferuetur donec euadat. *Sillanus.*

Hic reuertitur ad ponendū cura frenesis p
 flobotomiā ⁊ diuiditur in duas. P̄io quando
 est egritudo in p̄ncipio. Sc̄do quando est in d
 clinatione. Secunda ibi. Postq̄ vero. De
 prima dicit q̄ ubi eger reperitur cū fortitudie
 uirtutis in p̄ncipio debet flobotomari nisi sit ti
 mor de i firmo. Dubitatur utrū in p̄ncipio fre
 nesis cōpetat flobotomia. Videtur q̄ non per
 Auic. quarta p̄mi. c. de flobotomia circa p̄ci
 piū. dicit enī q̄ in p̄ncipio flobotomia penit⁹
 dimittatur. q̄ humores subtiliat ⁊ fluere facit:
 ⁊ sanguis admisceitur eis ⁊ est cuz nihil euacua
 tur ex eo q̄ euacuari oportet. In oppositū
 est ras. Dicendū q̄ in aliquibus casibus pōt i
 principio cōpetere flobotomia. P̄imus casus
 est q̄n humores peccāt sua quantitate. propter
 hoc uerificatur afforismus ille secūde particule
 inchoantibus morbis rē. Secundus casus est
 magnitudo morbi ut in apostemate sicut in sq̄
 nantia frenesi pleuresi ⁊ huiusmodi ut phibea
 tur fluxus ad locū apostematū ⁊ per p̄ns au
 gumentatio apostematis. Tertius casus ē q̄n
 materia est furiosa tunc enī nō expectatur dige
 stio. Ad auic. dicendum q̄ intelligit ubi mate
 ria peccat si sua quantitate: uel ubi non ē furio
 sa uel nō sit magnitudo morbi ⁊ apostema: uel
 aliter q̄ auic. loquitur ibi de eradicatione. hic rō ē
 p̄mo de minoratiua. Postq̄ vero. Hic pōit
 curā frenesis in declinatione ⁊ dicit q̄ si egritu
 do fuerit i declinatione nō cōpetit flobotomia
Rō q̄ signū est q̄ natura habz dominū supra
 materiā i resoluendo uel i euacuando. Sed na
 tura nō indiget auxilio nisi cū non pōt dñari.
 morbo. Secundo p̄ncipaliter dicit q̄ si uirtus
 sit debilitata nō cōuenit flobotomia: sed cōue
 nit p̄seruatio cū alio regimine. *Rō* q̄ debilitas
 uirtutis phibet ab euacuatione. Notandū
 q̄ dictū *Ras* debet intelligi de uera frenesi ab
 solute q̄ si in frenesi in declinatione esset signa
 dñi sanguinis ut repletio uenarū. posset conce
 di flobotomia. Secundo notandū q̄ debili
 tas uirtutis ē duplex. quedā puenit ex repletiōe
 ⁊ dicitur debilitas uirtutis accidentalis ⁊ hec
 nō phibet ab euacuatione. Et alia ē debilitas
 q̄ puenit ab euacuatione ⁊ dicitur essentialis ⁊
 talis phibet ab euacuatione. Ad propositum
 est p̄mo de secunda debilitate ⁊ uirtute.

De appoplexia.

De appoplexia

Sillanus.

Standū circa rubricā. Primo Appoplexia sic diffinitur ab auic. prima tertii. Appoplexia ē ociositas membrorum cū priuatione sensus et motus pp opilationes cōtingentem in oibus uentriculū cerebri et i cur sibus spūs sensitui et motui. Secundo notā dū q appoplexia duo iporat. scilicet accidens qd ē nocuētū i sensu et motu qd est priuatio sensus et motus: et quantū ad hoc dicitur ociositas. i. priuatio sensus et motus. Scdo appoplexia im portat egritudinis essentia q est cā huius acci dēis et ē opilatio: et quātū ad hoc dicitur propter opilationē cōtingentē. Ratio p3 q appoplexia est morbus officialis q opilatio. pōt dici morbus cōsimilis: q cōplexio mala frigida ul cala scdm q cā faciens opilationē causat malā cōplonez calā nō frigida etc. Tercio notandū q cau se applie sūt tres. scilicet primitiua antecēdēs et cōiū cte. Primitiue sūt res nō naturales materia mul tiplicantes i cerebro. scilicet sanguinea ul statica ut magna crapula. potus nūm? uini superflue uigilie debilitas cerebri. potus aque. aer frigidus et humidus pluuię et uenti. Causa antecēdēs est ffa ul sanguinis nō opilans uētricos cerebri actu aptus tamen opilare. Causa cōiuncta sūt illi met humores qn actu opilant et tūc est dete rius. aliqn non et tūc ē minus malū. Alia.

Um aliquis quasi dormiens iacet et sine somno sterit et cum pūgīf nō sentit tūc iā patit applias. Sill.

Hic determinat de applia. et diuiditur in q̄tuor. Primo ponit signa applie. Scdo distin guit appliam quantū ad suas species. Tercio determinat de applia quantū ad terminationē Quarto psequitur ponendo curas. Secunda ibi. Est autē. Tertia ibi. Hec quidam passio Quarta ibi. Cū ergo ista. De prima dicit q qn illa signa apparent. Primū q quasi dor miens iacet aliquis. Secundū q sine sōno sterit. Tertiū q qn pūgitur non sentit. arguēdū ē q talis patitur appliam. Notandum q ra tione dictorū uerificatur primū: q sicut in dor miente fit opilatio primi uentriculi unde cessat sensus et motus. sic in applia pp opilationes p hibetur ne aer libere attrahatur ul expellatur ideo facit illū sonū stertorē. Uerificatur tertius pp opilationē pfectā. phibetur ne spūs animal sensibit transeat ad mēbra. Scdo notandū q signorū applie. quedam sunt pnostica. Et q dā demonstratiua. Pnostica sūt stupor. Uerigo et dolor capitis. tenebrositas uisus inflatio

uenarū gulie et colli. grauitas et pigritia. Urina plena resolutionib? multis et uariis cuius i sub stātia ē color pallidus. Demonstratiua sūt q posita sūt. Tercio notandū q signorū appoplexie: quedā sunt mortalia et qdā sunt salubria. Salubria sūt aduent? paralif post appoplexiā Mortalia sūt augmentatio malorū accidentiū speciliater qn cū sternutatorio foris patiens nō sentit nec mouetur. Notandū quarto q dif ferentia est iter appliam epilepsiā. Sincopin subeth et letargiā cū quib? vī habere magnam cōuenientia. Differunt enī applia et epilepsia: q epilepsia est egritudo partis anterioris appoplexia nō. Secundo appopleticus dū cadit cla mat. epilepticus vō nō. Tercio q in epilepsia ē motus q nerui cōtrahuntur uersus cerebrum i applia uero nō imo fit relaxatio. Quarto dif ferunt q in applia apparet plus priuatio anhelitus. q in epilepsia. Quinto quia applia tarō terminatur. Epilepsia uero cito. Sed cōueniē tia est: prima ex parte subiecti quia utraq fit in cerebro. Secundo ex parte materie q ut plin siunt ex flegmate. Tercio ex parte aduentus qa utraq aduenit subito. Sed applia et sincopif differunt: primo q in appoplexia facies assimi latur faciei hoīs uiui. In sincopi uero facies as similatur faciei hominis mortui rōne reuocatō nis spūs et sanguinis ad cor: et ideo ē magnum dubiū utrū sint uiui uel mortui q si pūgātur non sentiunt: et quasi oēs dicunt q nō debent se peliri nisi post. lxxii. horas et sūt tres dies natu rales. Secūdo differunt q in sincopi deficiūt sil? pulsus et anhelitus in appoplexia uero ut plu rimum reperitur pulsus et et anhelitus. Tercio differunt q ante aduētū appoplexie caput erit graue: sed nō sic erit ante sincopin. Sed in hoc pueniunt q i utraq passione stant sicut corpo ra mortuorū. sed appoplexia et p̄focatio diffe runt in hoc q in p̄focatiōe matricis cū aduēt apparet contorsio fortis supra genua: sed in apoplexia nō. Secundo differunt q licet hñtes p̄focatiōe matricis non possunt respondere: i telligunt tñ et audiunt ea que dicuntur et p̄ abla tiōne illius accidentis recordātur: sed appople tici nō. Sed cōueniunt in hoc q in utraq pas sione corpus stat sic priuatum opationibus na turalibus sicut cō: p mortuū. Sed appoplexia subeth letargia et cōgelatio differunt: q subeth letargia et cōgelatione non ē priuatio anhelitus sicut in appoplexia est sal apparenter. Secūdo differunt: q habentes letargiā subeth et conge lationē sentire possunt sensibilia excellentia: sed

appopletici non pp maiorem oppilationem.
 Tertio differat quia subeth letargia ⁊ congela-
 tio pueniunt paulatim: sed applia subito. Sed
 cōueniunt in hoc quia in oibus apparet corp⁹
 insensatū ⁊ quasi mortuū. sed subeth seu stupor
 differt a letargia ⁊ congelatione quia i letargia
 ē febris: ⁊ in subeth nō. Secūdo letargia ē pas-
 sio posterioris cerebri. Subeth uero anterioris
 Tertio quia in letargia ē apostema: ⁊ subeth nō
 Quarto notandū qd ad cognoscendū utrū ap-
 popleticus sit uiuus uel mortuus signa sūt duo
 Primū ut sumatur cotū carminatum uel lana
 bene carpiata ⁊ naribus ⁊ ori apponatur oib⁹
 fenestris clausis si mouet cotū uel lanā adhuc
 uiuit: si nō signū ē qd ē mortu⁹. Secūdū signū
 sumatur ciatus plenus aqua: ⁊ oibus i domo qe-
 scentibus ponatur supra pectus ul⁹ cor si aliqū-
 ter mouetur ē uiuus si non ē mortuus: qz si nō
 tunc ē signum qd cessat motus cordis. Dubi-
 tatur quare appopleticus debeat teneri. lxxii.
 hoias anteqz sepeliatur. Dicendū qd passio ē
 pperacuta ideo si fuerit uiuus apparebit qrtō
 die aliquod signū si nō apparebit facies hois
 mortui cū egritudo per pacuta terminatur i qrtō
 die. Secunda ratio qz in tali tpe complētur
 motus spiritus ⁊ humorū in corpore. Tertia rō
 quia luna in tribus diebus transit unū signum
 de signis zodiaci: ⁊ fm quod ē i diuersis signis
 diuersimode influit: ⁊ ideo in tali permutatiōe
 apparebit si sit uiuus. Quarta ratio ē quia sic
 ē expertum per experientiā. Secūdo dubitatur
 Utrū magis uel cui magis accedit applia. An
 pueris ul⁹ senibus. Et pbatur qd pueris qz pue-
 ris magis accedit appoplexia: ergo ⁊ appople-
 xia pna tenet a simili: qz ut plurimū fiunt a sili
 materia. Aliis ē Aliic. prima tertiū trac. v. c. de
 applia. In oppositum ē Aliic. in dicto loco.
 Ad rationē negatur pna: ⁊ nō tenet similitudo
 ⁊ causa ē qz epilepsia fit a uaporibus eleuatis a
 materia statica ad caput ⁊ ad hec requiritur ca-
 liditas eleuans ⁊ hoc ē in pueris. sed appople-
 xia fit a materia statica ut plurimū. Et ad hoc
 non requiritur caliditas eleuans ⁊ hoc plus fit
 in senibus: quia sunt frigidi naturaliter ⁊c.

Almansor.

Est aut huius egritudinis quantitas
 fm qd fortiter aut debiliter sterit. si autem
 spuma ab ore exierit non ē ei medicandū.
 Cū aut parum sterit egritudo est leuior.
 hec quidē passio aut interficit cito aut in
 paralysim transit. Sillanus.

hic Ras ponit spēs applie ⁊ diuiditur i du-

as. Primo facit hoc. Secundo ostendit per si-
 gna cognoscendi que applia sit curabilis ⁊ q nō
 Secūda ibi. Si tamen spuma. De prima di-
 cit qd quantitas huius egritudinis ē secundum
 qd fortiter ul⁹ debitr sterit. Dubitatur quot sūt
 species appoplexie: ⁊ uidetur qd sint quattuor p
 Gal. in cōmento secunde particule. s. soluē ap-
 poplexia fortē ⁊c. Prima in qua anhelitus ē p-
 uatus. Secunda ē in qua ē angustiosus ⁊ cum
 stertore. Tertia in qua anhelitus ē sine ordine
 Quarta in qua ē cum ordine. Secundo proba-
 tur qd sunt due spēs p ypo. in affoismo soluere
 appliam ⁊c. s. fortis ⁊ debitr. Tertio pbatur qd
 sint tres p Aliic. pna tertiū. c. de applia. Bicen-
 dum qd spēs applie possunt distingui multiplici-
 ter. Primo ex loco cause: qz causa applie facies
 oppilationē ul⁹ ē in uis que sūt a corde ad cere-
 brum ⁊ in arteriis appopleticis. Uel i uis que
 sunt in cerebro ad alia mēbra. ⁊ sic sūt due spēs
 Secūdo possunt distingui ex causa: ⁊ tunc disti-
 guendo generaliter cā applie ul⁹ ē material⁹ uel
 i material⁹. s. mala cōplio sine materia ⁊ sic sunt
 due spēs. Sed specialiter cā applie pōt ēē quili-
 bet humor licet sepius sit sanguis uel flegma:
 ⁊ sic eēt qttuor spēs. Tercio pnt distingui ex ma-
 nerie: qz applia ul⁹ ē curabil⁹ ul⁹ i curabilis: ⁊ sic
 sūt due spēs. Quarto pnt distingui ex qualita-
 te qz uel fortis uel debilis: ⁊ sic sunt due spēs et
 sic distinguit Ras. Quinto possunt distingui
 ex accidentibus circa anhelitū ⁊ tunc s3 Aliic.
 sunt tres spēs. Prima in qua sit anhelitus ual-
 de paruus cū stertore interceptus. Secunda i q
 ē omnino puatio anhelitus. Tertia in qua sua-
 tur anhelitus sine magno nocumento. sed sed3
 Gal. essent quattuor: ut dictum ē i primo argu-
 mento. sed possunt reduci ponendo tres scdm
 Aliic. Aut quattuor fm Gal. Aut duas secun-
 dum ypo. qz applia uel ē fortis ⁊ non curatur.
 Uel ē debilis ⁊ curatur non tamen de facili. s3
 si fortis. Uel talis ē in ultimo in qua non appa-
 rent anhelitus. Sed secundum lilium ex pte
 accidentiū ē qdruplex ⁊ distinguitur sic. Pna
 spēs ē sine omni anhelitu ⁊ uoce ⁊ spuma et cū
 sensu et motu. secunda species ē quando suspi-
 rat cum magna difficultate et ē spuma in ore ⁊
 uox ē sicut strangulatorū. Uel inordinatio an-
 helitus ē magna ualde ⁊ difficilis. Tertia spēs
 ē in qua ē suspirandi difficultas ⁊ inordinatio ⁊
 aliquando quiescit. Quarta spēs in qua ē suspi-
 rius: sed non ē inordinatio ipsorum nec spuma
 neqz uox strangulatorum. Quinto possunt di-
 stingui ex parte repletiōis: quia si oēs uētriculi

De appoplexia.

z meat⁹ sunt repleti vlt^r z omnino tunc ē maior species. Sed quando replentur cum quadā uarietate tunc ē media species. Sed quādo repletio ē vsqz ad medium est minor species z si sunt tres species z sic patet ad dubiū. Si autē spuma. Hic ras ostendit qñ appoplexie non ē medicandum z sic ē in curabilis. Secundo dicit qz habens appoplexiam si parū stertit tunc talis applia est leuior z si potest curari. Notandum qz spuma causatur in applia quando opilatio est magna in viis anhelitus. Unde calor cordis ebullit z facit ebullire humiditatem pulmonis a qua eleuatur materia viscosa ad ptes oris z cum aere cōmiscetur z fit spuma. Secundo notandum pro ratione dictorum Ras. Verificatur primum: quia tunc significatur maxima oppilatio que non potest remoueri. Verificatur secundum quia tunc significatur qz opilatio non est tanta. Hec quidam passio. Hic Ras ponit modos terminationis applie z dicit qz applia aut cito terminatur ad mortem: aut ad paralysim. Notandum qz applia cito interficit: qz in ea fit oppilatio magna q est causa suffocandi calidum cordis cito vt patet in illis qui suspenduntur per gulam. Sed aliquando terminatur applia ad paralysim: qz materia nō ē tanta ideo natura pōt expellere ad membra: uicina. s. ad nervos inbibendo i illis z sic fit paralys. Secundo notandū qz paralys ad quas terminatur applia fit ut plurimū in parte dextra. Ratio qz pars dextra ē calidior: z rarior in poris vnde est magis apta fluere materia licz pars sinistra sit debilior: z etiam est deterior zc.

Almanfor.

Cum ergo ista accidentia visa fuerint attendendū erit an patientis facies multū rubere: aut denigrari. aut viridis fieri vnde admodū contingit cū sanguis in aliquo mēbro excoartatione retinetur: tūc enī sanguis ex duabus gidegui illico extrahendus erit. aut ex duab⁹ cephalicis. Ad si ita non fuerit imo cū aerem attrahit auditur in pectore oregmō ex hoc clisteri erit clisterizandus. Cuius hec ē confectio. R. colognide. bucho: mariē icentauree minoris. archaute ell. albi: omniū añ. M. i. coquantur oīa in tribus libris aque: donec ad unā redeant. deinde colentur z ex media libra huius apozimatis. fiat enema qz si cito exierit fiat iterū donec humorū multitudo cū eo exeat. Maribus quoqz cōditū z elleborus albus suauiter insusulentur

z est ingeniandū: ut anacardinū cū idro melle: per os ad stomachum multotiens descendere cogatur. quaqz die sel ex quo vnus aurei pondus i potu sumendū est: cuius descriptio ē in. c. de paralysi. Sarta quoqz preterea ferrea calefacienda est: z capiti multotiens adeo uicinanda. ut patientis capilli adurantur. Quod si hoc modo non sanatur in medicando plus laborabis. Caput namqz rademus: z ex sinapi trito z castoreo z fortissimo acetato linemus.

Sillanus.

Hic Ras ponit curā applie. Primo quādo fit a sanguine. Secūdo qñ fit a flegmate. Tercio iterato qñ fit a sanguine. Secunda ibi. Quod si ita non fuerit. Tertia ibi. In principio autē huius. De prima dicit qz qñ apparuerint signa dicta applie debemus cōsiderare an facies patientis uideatur rubere. An denigrari. Aut uiridis fieri sicut pigit ex coartatōe sanguinis qz suple. arguendū ē qz fit a sanguine. Secundo dicit qz tunc dī fieri flobotomia duarū uenarū guidet uel duarū cephalicarum. Notandū qz ratio dictorū ē verificans primum qz sāguie retento causatur color rubeus uel uiridis uel niger. Verificatur fm qz per flobotomiā dictarū uenarū euacuatur materia faciens appoplexiā. Si ē post flobotomiam dictarū uenarū fiat flobotomia uene nasi uel frontis adhuc magis euacuaretur materia applie. Secundo notandū qz sanguis fit niger uel uiridis in corpore humano quadrupliciter. Primo p adustione: qz calidū agens in humidū denigrat ut prima primi doctrina qrtā. c. de humoribus. Et patz ad sensū: qz ignis agens in lingua facit carbonem qui sunt nigri. Secūdo per uia mortificatōnis sicut patet de frigiditate extrinseca denigrante man⁹. Tercio qñ expellitur extra loca ppria sicut patet qñ expellitur per intestina uel p uesicam: z qz spūs sunt expulsi a sanguine qz sūt causa illustratōis. Quarto rōe constrictōis: quia spūs suffocatur. Ad ppositū in applia ē sanguis uiridis uel niger tribus ultimis modis. Quod si ita non fuerit. Hic ponit curā appoplexie qñ fit a state z diuiditur i duas. Prio ponit curā per clistere. Secūdo per localia. Secunda ibi. Maribus quoqz. De prima dicit qz dūmodo non apparuerint signa sanguis sed cū attrahit aerem: auditur in pectore oregmon. i. sonus factus ex humiditate statica opilante uia anhelitus suple arguendū ē qz appoplexia fit a flegmate. Secūdo dicit qz tūc debet

appropiari clistere tale. **R.** coloquintide bechor
marie centauree minoris arthanite ell'. al. añ.
Ad. .i. coquantur oia in tribus lb. aque donec
reducatur ad unā coletur ⁊ ex media libra fiat
clistere. Subdit q' si cito exeat clistere fiat iterū
donec euacuetur multitudo humoꝝ. **Notādū**
q' rasis non ponit curā p digestiū q' egritudo
non dat morā ad digerendū cuz sit pperacuta
Secundū q' per os non pōt assumi pp abla
tionē sensus ⁊ motus: ⁊ pp hanc causā nō posu
it curā per euacuantiā sumpta per os. **Tertio**
notandum q' tale clistere cōuenit quia p ipsū
materia statica euacuatur faciens appliam.
Loco illius ualet hoc. **R.** centauree minorum
utriusq' saluie rute abrotā origani calcamenti.
añ. **Ad.** .i. anisi maratri seis siseleos seminis ba
silici añ. 3. s. florum sicados arabici cimi añ. 3.
i. pulpe colloquintide. 3. ii. furfuris pugillum. i.
mell' anacardi olei costini añ. q̄rē. s. salisgēme.
3. i. ierepigre gal. vi. fiat clistere usq' ad q̄rē. v.
Est eni ualde appropriatus in applia. **Narib'**
quoq'. **Hic** pōt curā per remedia localia ⁊ di
uiditur in q̄tuor: s'm q' quattuor remedia pōt
Secunda ibi. **Et est ingenian dum.** tertia ibi
Sartago preterea. quarta ibi. **Quod si hoc**
modo. De prima dicit q' sternutatio debet fie
ri in sufflando suauiter in naribus elleborū al
bum. **Notandū** q' ualet istud sternutatorium
q' incitat v̄tutē cerebri ad expellendū materiaz
flegmaticā ⁊ mordicat miringas cerebri ratōe
sue acuitatis. **Notandū** q' loco huius ualet pul
uis euforbii piretri piperis uel sinapis uel suc
cus radicis ireos: uel puluis semis nasturcii.
Tertio notandū q' p illa sternutoria debent in
telligi alia particularia que possunt excitare v̄tu
tem aīalē: ut ligature in pedibus coris ⁊ brachi
is: fortis fricatio extremoz duplicatio digitoꝝ
cōpressio nasi: clamor fortis. exstirpatio pulloꝝ
suffumigatio cum galbano ⁊ euforbio. **Est ige
niandū.** **Hic** ponit curā per aliud locale. s. p
sumptionē unius p̄fectionis ⁊ dicit q' ingenian
dum ē ut patienti faciant descendere ad stoma
chūz sepe anacardinū cuz idromelle. **Secūdo**
uult q' debet sumi sel' i die pondus unius aurei
cōfectōnis cuius descriptio ponitur in. c. de pa
ralisi. **Notandū** q' ratio dictoꝝ ē q' hec cōfec
tio ē magne caliditatis ⁊ ex illa puenit febris ⁊
illa cōsumit materiā applie. **Dubitatur** utrum
talis sit cōueniens ⁊ arguitur q' nō. q' nulla for
tis medicina cōuenit in applia s'm **Aluic.** in pri
ma terti ⁊ in. c. de paralisi q' materia est idige
sta. **In oppositū ē Rasis.** **Ideo** dicendum

q' medicina potest dici tripliciter. **Primo** rōne
quantitatis. s. qñ datur i magna quātitate ⁊ sic
cassia pōt dici medicina fortis. **Secundo** rōne
qualitatis ut diagridiū. **Tertio** rōne utriusq'.
Ad ppositū in applia cōuenit medicina fortis
in qualitate debilis i quātitate. ⁊ sic tollitur con
trarietas. **Secundo** dubitatur utrū febris con
tingens in applia sit bonum signū. **Quod nō**
arguitur per **Aluic.** prima terti. c. d appoplexia
ubi dicit q' ē signū mortale. **In oppositū** argu
itur febris superueniens spasmo ē bonū signū
ergo ⁊c. **Consequētia** t3 a simili. **Antecedēs** est
ypo. secundo afforismoz. **Febrē in spasmo ⁊c.**
Dicendū q' febris in applia pōt duobus mōis
contingere. **Primo** rōne apostematis: q' sit a
postema cerebri. **Et sic ē mortale signū.** **Secūdo**
pōt ēē febris in applia sine apostemate ut ex p
uocantib' febrē ut ponit **Rasis** hic ⁊ sic ē bonū
q' curatur melius applia q' se. cōsumit illā ma
teriā ⁊c. **Tertio** dubitatur utrū in applia pōt p
iungi se. **Uidetur** q' non q' applia ē morb' per
peracutus sine se. ut in cōtento secunde particu
le afforismoz. **Auctor** morboꝝ. **Secūdo** in appo
plexia cor infri gidatur aliquñ in tantū q' sequit
in sensatus pulsus ⁊ anhelitus ut dictū fuit er
go ⁊c. **Consequētia** t3 q' in se. ē cordis inflam
matio. **In oppositū ē Rasis** implicite. ⁊ **Aluic.**
prima terti. **Dicendum** q' applia ut plim nō
est se. **Ratio** quia ut plurimū sit ex materia sta
tica grossa uiscosa n̄ putrida oppilante uentri
culos cerebri **Secundo** dicendum q' in appo
plexia aliquādo potest esse se. ratio quia pōt ēē
se. ex materia apostemate unō accidit putredo
uel ex materia calida uel ex forti agitatione scā
in humoribus potest superuenire se. **Ad primā**
rationem dicendum q' **Gal.** intelligit de appo
plexia que ut plurimum sit a materia statica n̄
apostemante. **Ad secundum** dicendum q' cum
infrigidatione caloz cordis per uia resolutōis
pōt stare calor se. **Quarto** dubitatur utruz ap
oplexia forti sit aliquñ agendum. **Uidetur** q'
nō q' morituri solis pronosticis. sunt dimittēdi
**Et in comento illius afforismi inchoantib' mor
bis.** **In oppositū ē rasis** ⁊ omnes auctores me
dicine. **Dicendum** q' i applia maiori nichil mo
uere audemus: quia mortale. **Sed** pp compla
cere amicis ⁊ cum protestatiōe sue pronostico
pōt aliqd medicus opari. **In minori vō** curati
onis grā pōt medic' aliqd opari. **Ad q' tatis** est
possibilis curatiōis s'm q' pōt **Ras.** ⁊ sic patet
ad rationes. **Sartago** preterea ⁊c. **Hic** po
nit curam per unum locale exterius appropiata

De subeth et letargia

tū et dicit q̄ sartago ferrea debet igniri et capiti uiciari sic et capilli urantur. ratō quia rōne magne caliditatis acquisite ab igne cōsumitur materia appoplexie. **Notandū** q̄ talis sartago si sit ad formā capitis ē melior: quia melius attigit. **Itē** non multum debet approximari ad caput. quia resolveret cerebrum. **Item** si abra de retur caput esset melius: quia uirtus magis penetraret. **Qd si h̄mō.** Hic ponit curā per aliud locale et dicit q̄ si nō curatur appoplexia ex predictis modis adhuc est laborandum et linimentum debet approximari ex sinapi: castoreo et aceto fortissimo. **Notandū** q̄ ratio est quia tale linimentum ē fortissime caliditatis q̄si in quarto ideo consumit materia. sed ponitur acetum ut uirtus magis penetret. **Notandū** secūdo q̄ loco illius ualeat hoc. **R.** galbani sera pini oppoponacis añ. 3. ii. sulphuris uiui. 3. i. s. ter bentine. 3. i. puluerizētur puluerizanda et liq̄ fiant liquefienda misce oīa et fiat massa et exten datur supra corium uel sustaneū ad formā capitis. **Ad idem** ualeat hoc unguentū et est artificialius. **R.** radices accori costi amari añ. 3. s. sifeleos semen basilici añ. 3. i. olei nardini: olei camomillini olei d̄ lilio añ. 3. ii. uini al. 3. iii. misceantur oīa puluerizentur puluerizanda et liq̄ fiant liquefienda bulliant super carbones: usq̄ ad cōsuptōē uini coletur et colature adatur cē quātum sufficit et fiat unguentū et ungatur totū caput et tota spina dorsi usq̄ ad anū. **Al.**

In p̄ia aut̄ huius passionis sp̄e. post flobotomiā stringēdū fortiter adiutoria ligando supius parū sub cōiunctione iporum cū spatulis et stringas tibias simul. **Capiti quoq̄** superfundendū ē oleū ros. et acetū uini et flobotomiā facienda ē p̄i^o in pedib^o et postea in nasi extrēitate. **Sill.**

Hic reuertitur ad ponendū curā applie facte a sanguine: et diuiditur in duas. **Primo** pōit curā per localia. **Secūdo** p̄ flobotomiā. **Secūda** ibi **Et flobotomiā.** **Prima** i duas. **Primo** pōit curā p̄ unū locale. s. p̄ ligaturā. **Secundo** p̄ inunctōm. **Secūda** ibi. **Capiti quoq̄.** **De p̄ia** ma dicit q̄ in applia facta a sanguine. p̄io flobotomiā cōuenit et fortiter strigere adiutoria superius ligādo sub cōiunctōe cōuenit et ligatur coxas. **Notandū** q̄ cā dictorum ē q̄ per tales ligaturas attrahitur fortiter sanguis a cerebro ad inferiora pp̄ dolorē q̄ natura currit cū sanguine et spiritū ad locū doloris. **Sciendū** tñ q̄ non debent longo t̄p̄e stare imo una uice fortiter stringere et statim remouere ut nō fatigetur. **Secūdo**

notandū q̄ ligaturas debemus intelligere fricationes cōpressiones digitorū genū nisi aurium: suppositoria clisteria acuta attrahentia materia ad inferiora: uel uentosas cū scarificatione positas in coris et plus ualent q̄ inducūt solutō nē cōtinuitatis et aliquid euacuāt de materia.

Capiti quoq̄. hic ponit curā p̄ aliud locale. s. p̄ unctionē et dicit q̄ super caput d̄s approximari oleū ros. et acetū uini. **R.** d̄ q̄ tale medicamē ē percussiuum. phibens ascensū sanguinis ad cerebrū et ualeat in p̄ncipio: q̄ qñ materia ē fluxa nō conuenit q̄ retinet materiā i cerebro: sed tunc cōpetunt resolutiua. **Et flobotomiā.** hic ponit curā p̄ flobotomiā et dicit q̄ flobotomiā p̄mo debet fieri in pedibus. s. in saphena. **Deinde** i uenis existentibus i extremitate nasi. **Dubitat** q̄ uidetur q̄ ras contradicat sibi ipi q̄ si p̄ia i appoplexia de sanguine dixit q̄ d̄s fieri flobotomiā guidet ul' i cephalicis. hic dicit q̄ in saphenis uel extremitate nasi. **Dicendū** qd̄ in appoplexia ulciata debet p̄mo fieri flobotomiā ex saphanis deinde i extremitate nasi. **R.** d̄ p̄mi ē q̄ sit maior diuersio i illis. **Uel** n̄ est plectorā et tunc p̄io debz fieri flobotomiā ex cephalica uel ex uenis guder. **ratō** q̄ plus euacuāt a loco passionis et ultimo ad euacuandū materiam a loco p̄fecte est fienda flobotomiā de uenis nasi et sic tollitur contradictio. **De dieta** notandū q̄ rasis non ponit q̄ talis debet esse cōtentus aq̄ or. uel auene uel spelte: uel aqua cicerū uel brodio pulli et carnum edi et gallinarum: et nullo modo bibat uinum. **Sed** si contentus aq̄ mell' que sic fit. **R.** aque. lb. iii. mell'. 3. iii. bulliāt ali quantulū sil' et colentur. **De subeth.**

Sillanus.

Notandum circa rubricam et litteram quia in rubrica ponitur subeth et de letargia sequitur in littera et causa fuit: quia proueniunt ex simili materia. s. frigida et humida et eadem est cura utriusq̄. **Est** tamen differentia quia subeth siue somnus profundus: qd̄ idem est passio anterioris cerebri. s. sensus cōmunis: sed letargia est apostema posterioris partis. **Secūdo** i letargia ē febris rōne apostematis i subeth vō non q̄ non ē a p̄a. **Notādū** qd̄ subeth differt a stupore: q̄ i stupore leditur v̄tus tactiua neruorū. i subeth vō leditur sensus cōis. **Secūdo** i stupore est diminutio sensus et motus: et fit in uigiliis. in subeth aut̄ ē ablatio sed non fit in uigiliis. **Secundo** notandum qd̄ sit somnus et diffinitur ab Auic. sic p̄ia tertū trac. quarto. c. p̄io somnus est reditus aialis spūs

ab instrumentis sensu ad suus principiu. s. ad
cor alias ad cerebrum pp qd priuantur organa
sensu a suis opationib. Tercio notandū q
somm^o est qdruplex prim^o est totaliter naturalis
vt ille q venit in tpe sanitatis tempore digestio
nis cibi et talis ē triplex. s. fortis mediocris et de
bilis et suavis. Primus fit ex uaporib^o prime
digestionis. Secundus fit ex uaporib^o secunde dige
stionis q sūt medii. Tercius fit ex uaporib^o tertie
digestionis. Ut in auroa et ideo dicūt cōmuni
ter uulgares q suauē ē dormire in auroa. Ali
ter ē somm^o totaliter preter naturā et ē ille q fit a
morbo et a mala cōplione frigida ul' humida:
cū materia vel sine materia et qā iste fit a mala
cōplione frigida et hūda cū materia uocatur
subeth et fortiter oppilat partem anteriore cere
bri unde non potest dissolui nisi cū difficultate.
Alius ē somm^o qui magis appropinquat somno
naturali sicut somnus q venit post euacuatiōem
uel labore uel exercitiū nimium. Alius est som
n^o qui magis somno preter naturā appropinquit
qualis ē ille qui puenit ex ebrietate. Quarto
notandū q causa subeth est triplex. s. primitiua
antecedens et cōiuncta. Primitiua sūt res non
naturales multiplicantes humore staticū frigi
dum uel humidū in corpore uel uaporem ut ci
bi et potus ad uent^o peroxissimi frigiditas nimia
exterior iducta ex aere seu uento ex narcoticis i
terius uel exterius applicatis ut opiū mandra
gora iusquiam^o et papauer. Causa aīo sunt
humores frigidi in cerebro habundantes ul' ua
pores existentes in cerebro p se uel p cōmunita
tem ante qz inducant dispositionē. Causa cōiū
cta sunt illi met humores uel uapores qui actu
causant dispositionē. Quinto notandū q signa
subeth sunt somnus grauis cū oculis clausis.
Ratio ē propter oppilationem cōtingentem in
primo uentriculo quare phibetur ne spūs aīa
lis transeat ad infra sensu et ideo ē cū oculis
clausis: et si ē ex humiditate flegmatica color fa
ciei tunc declinat ad albedinē et si ex sanguinea
tūc declinat ad rubedinē et si ab aliis membris
tūc cognoscitur ex dolore loci qz ubi ē dolor ibi
ē egritudo. Dubitatur in q etate maxime ac
cidit subeth. Uidetur primo q in puericia: qz in
puericia maior est humiditas ergo et. Secun
do spasmus de repletionē magis fit in pueris er
go et. Consequentia tenet qz sunt a simili causa
Antecedens p3. In oppositū ē rō hec letargia
magis fit in senibus ergo et. Consequentia te
net qz non differunt nisi ex parte loci. Aliis p3
per experientiam. Dicedū q subeth magis fit

in senibus. Ratio qz in eis aggregatur flegma
grossum et innaturale. Ad rationes. Ad pri
mum dicendum q humiditas in pueris ē magis
naturalis uaporosa et resolubilis ergo et. Ad
secundū respondetur negando consequentiā et
ad probationē dicitur q licz sit a simili materia
tūc nerui sunt debilioris uirtutis in pueris ideo
pōt fieri spasmus talis et nō subeth. Hic possēt
plurime questionēs applicari. Sed qz presens
liber ē plus praticus ideo relinqū et tendā ad
qōnes praticales et ad praticalia. Almanfor.

Um aliquis quasi dormiens iacet
et tamen sentit et mouetur s3 ocu
los s3m plurimū h3 clausos quos
tamen dum uocatur cū clamore aperit: s3
itterū statī claudat iā patif subeth. Silla.

Hic determinatur de letargia ponendo cu
ram et diuiditur in duas. Primo ponit signa.
Secundo curam. Secunda ibi. Qui cum cliste
ribus. De prima dicit q quando apparuerit
ista signa. Primū cū dormiens iacet. Secūdu
q cū homo sentit. Tertium q secūdu plurimū
tenet oculos clausos. Quarto q cum uocatur
fortiter aperit oculos: uerū post statim claudit
eos ex istis signis arguendū est q talis patitur
subeth. Notandū q letargia ē duplex. s. uera
et non uera. Vera est apostema flegmaticū in par
te posteriori cerebri. Non uera ē apostema cōpo
sitū ex flegmate et colera: et secūdu q p dñatur
vnus humor uel alter uel cōliter apparēt diuer
sa signa in facie de hac non loquitur hic. s3 dat
intelligere q morbus simplex idiget medicamē
tibus simplicibus et compositis compositis. Se
cūdo notandū q spēs letargie possunt distigui
ex parte materie: et sic sunt due species. s. statica
et hoc ē proprie letargia: et melica. Secundo
pōt distigui ex parte partis in q fiūt et tūc sūt
tres spēs: qz aut fit in meatib^o substantie cerebri
et hoc est ut plurimū. Uel in pāniculis. Uel in
substantia sed hoc est raro: qz s3a uel melia nō
pōt bene penetrare in pāniculis pp duriciem
nec in substantia cerebri pp uiscositatē. In uen
triculis aut nō fit qz tūc esset applica ul' epilep
sia. Tercio s3o possūt distigui ex parte loci et tūc
uel fiunt in parte posteriori cerebri et hoc est ut
plurimum. Uel fiūt in medio uel anteriori et h
ē raro. Tercio notandū q apud medicum cōe
letargie sūt tres. s. pmitia aīo et pūncta. Pmitia
ua sūt q cūqz res nō naturales multiplicātes hūo
rē staticum ut cibi pot^o et adiuuāt et pplio s3a et
humida et etas senectutis et regio frigida et hu
mida. Causa aīo sunt humores frigidi habū

De subeth z letargia

dantes in cerebro anteq̃ faciant letargiā. Cau-
sa cōiuncta sūt illi met humores qñ actu causāt
letargiā. Quarto notandū q̃ ratio signor̃ ē q̃
uerificatur primum q̃ in letargia spūs aiales n̄
possunt discurrere ad organa sensuū exteriorū
Ideo quasi dormiendo iacet. Secundū signū
uerificatur q̃ non ē tanta oppilatio qui possint
causari sensus z motus ideo sentit z mouetur.
Uerificatur tertium quia nō pñt spūs libere dis-
currere ad oculos clausos. Uerificatur q̃rtum
quia non ē tanta oppilatio ut prohibeatur ipsi
sio in organo audituū si sensibile sit excellens.
Ideo cū fortiter uocatur aperit oculos z statim
post claudit; q̃ statim post fit oppilatio phibēt
transitū spiritū ad oculos. Alterius notan-
dum q̃ preter illa signa sūt alia signa. Prīmū
signū est obliuio. Secundū signū ē somnus p-
fundus. Ratio primi ē: quia memoria ē mediā
te siccō. Sed in letargia materia statica frigida
z humida cōtinetur in parte posteriori cerebri
in qua fit retentio z memoria ideo zc. Rō secū-
di ē quia in letargia nocumentū ē magnū i uen-
triculo posteriori z tale cōmunicatur anteriori
ideo zc. Item notandū q̃ signor̃ letargie q̃dā
sunt pñostica. Ut sunt grauitas capitis. Ver-
tigo scotthomia z somnus p̃fundus z silia ha-
bundantia statici significantia. Quedam sunt si-
gna demonstratiua ut sūt illa q̃ hic sunt posita.
Queda salubria ut sunt diminutio accidentiū
euacuatio materie per nasū z per fluxū uētris
Quedam uero signa sunt mortalia ut sūt augu-
mentatio z cōtinuatio accidentiū ut sudor frigi-
dus retentio egestionis z urine ppter obliuio-
nem z si applicetur sanguifuga sup frontē z nō
adheret quia significat q̃ est paucus sanguis
z si applicetur naribus forte sternutorum z
sternutet.

Almansor.

Qui cum clisteribus acutis que paulo
ante nominauimus curandus est. In os
quoq̃ ipsius mitemus idromel z labora-
bimus ut descendat ipsum enī nutrimen-
tum exisistit eius

Silla.

Hic ponit curā z diuiditur in tres ptes.
Primo ponit curā per euacuationē factā per
clisteria. Secundo per potū. Tercio per localia
Secūda ibi. In os quoq̃. Tertia ibi. Caput
preterea. De prima dicit q̃ patiens curandus
est cū clisteribus acutis de quibus ante dictū
ē supra. s. c. de applia. Notandum q̃ rō dic-
ti ē quia dicta clisteria incitant naturā ad expel-
lendū materiā: z attrahunt z euacuant materi-
am a cerebro. Secundo notandū q̃ loco cli-

steris cōuenit tale suppositoium forte. R. saf-
gēme castorei puluerizati añ. 3. i. conficiātur cū
melle z fiat suppositoium. Tercio notandū
q̃ si uenter eēt ualde stipticus cōuenit clistere le-
nitium. Deinde clistere ras. Ratio p̃. Quarto
notandū q̃ si pōt fieri purgatio debz fieri cū
isto solutiūo. R. ierepigre. 3. 5. aque mellis. 3. iiii.
Ad idem. R. pulueris pillular̃ cochiāz. 3. i. 5
sirupi ros. 3. ii. aque mellis. 3. iiii. misce. In os
quoq̃. Hic ponit curāz per potū z dicit q̃ d̃z
exhiberi idromel faciendo q̃ degluciat ipsum:
quia ē nutrimentum. Notandū q̃ idromel est
duplex quoddā ē pauce cōmitionis in quo po-
nuntur octo partes aque z una mellis. Sed ta-
le non cōuenit hic. sed in pleuresi cōuenit scdm
Gal. z ppo. in pmo regiminis acutor̃. Quod-
dam ē multe cōmitionis i quo ponuntur q̃ttu-
or partes aque z una mellis z de tali ē hic fmo.
Rō q̃z habet digerere materiā rōne citat̃ mel-
lis z abstergere. similiter ualet uia nutrimenti.
quia cum letargia sit morbus acutus z breuis
ualde conuenit cibus modici nutrimenti. Se-
cundo notandū q̃ p idromel d̃z intelligere ali-
os pot̃ digerentes z euacuantes materiā capis
de quibus dictum est supra de cephalica. Ideo
recurras illic.

Almansor.

Caput preterea usq̃ ad diatritū p̃mū
oxirodino infundendus. Post tertiū autē
diē sternutationē uocabimus. ex hiis que
nominabimus. Et rademus caput z linie-
mus ex sinapi z castoreo z aceto. Silla.

Hic pōit curā per localia z diuiditur i tres
Primo ponit curā p locale repercussiuū.
Secūdo p sternutatorū. Tercio p locale resoluti-
uum. Secūda ibi. Post tres uero. Tertia ibi.
Et rademus. De prima dicit q̃ usq̃ ad tres
dies d̃z fundi medicamē repercussiuū in quo
ponitur acetū. Notandū q̃ si intentio sit ad re-
percuciendū acetū sit parū. z si ad euigilandum
acetū sit multū z sic tollitur contrarietas in ter-
Auic. z serap. Notandum q̃ tale repercussiuū
est illud in quo ponitur succus plantaginis aq̃
ros. z acetum z ratio partis est: quia tale probi-
bet augmentum apostematis z ascensum ua-
porum ad caput: z hoc usque ad tres dies quia
usque ad tres dies materia est in fluxu. sed p̃
tres dies materia est fluxa: ideo non competit
repercussiuū sed resolutiuū. Notandum q̃
ad idem ualent fricationes pedum z crurū for-
tes cū sale z aceto ul sine his z ligature. Rō q̃z
diuertūt. Post tres uero. Hic pōit curā p ster-
nutatōz z diē q̃ p̃ tertiū diē d̃z puocari sternu-

tatio cū his que dicta sūt in .c. de applia qualia sūt elleborus albus castoreū piper. Notandū q̄ rō dicti est ista q̄ hec incitat naturā ad expellendū materiā flaticā cōtentā i cerebro 7 dis soluant 7 euacuant dictā materiā. sed nota q̄ n̄ cōpetunt nisi post tres dies q̄ ante timendū est q̄ causarent maiore dissolationē: q̄ nihil d̄ materia ē digestum nec euacuātū: sed postea nō sic timetur. Secundo notandū q̄ si loco illi^o pulueris dicti sumatur succus auriculæ murum: uel succus sicle 7 naribus imitatur solus uel mixt^o cū illis pulueribus mirabile ē in extrahēdo materiā flaticā. Tercio notandū q̄ per illa ster nutoria intelliguntur oīa que p̄nt excitare naturā ad expellendū materiā flaticā cōtentā scdm caput. Ut ligature fortes in brachiis 7 cruribus 7 fricatōes fortes 7 exstirpatōes pilloz 7 barbe 7 pectinis 7 aurium uentose dolorose q̄ sūt in somno graui ideo oportet ut excitentur. 7 habeantur tubicine 7 soni fortes non moriantur dormiendo. Ad idē ualet gargarisma factū cum oximelle cōposito cū aqua scoctōis fenculi ul' isopi uel oximelle squillitico 7 aqua calida. Et rademus. Ibi ponit curā p̄ locale resoluti uum. Et dicit q̄ raso capite debet fieri linimētū ex castoreo sinapi 7 aceto. Ratio q̄ ista sūt calida in quarto gradu. ideo resoluunt materias flaticā in posteriori parte capitis cōtentam. Notandū q̄ loco huius ualet empl^z ul' unguētum dictū in .c. de appoplexia. Ad idē ualet rubificancia locū si fuerit ex sinapi uel aceto ul' ex alleis pistatis mixtis cum aceto. Ad idem ualet si ungatur locus ex oleo de costo ul' de lilio uel de castoreo. Uel si epithimetur cum aqua ardēti uel uite rē. De congelatione. Silla.

Notandū circa rubricā. Primo quid sit cōgelatio. Iam congelatio ē passio posterioris partis capitis uel cerebri p̄p quā homo perdit sensum 7 motum i corpore. Secundo notandum q̄ apud medicos tres sunt cause cōgelationis. s. primitiua aīis 7 cōiūcta. Primitiua sunt res non naturales inducētes forte frigiditatē 7 siccitatem i parte posteriori cerebri sicut potus aque frigide. multa cōmestio fructuum frigidorū ul' in frigidatorum in aq̄ frigida. uinum multum frigidum. uel cibi^o multū frigidus trāsiliens per loca multum frigida. Cā aīis sunt humores frigidi 7 siccī anteq̄ iducāt dispositionē. Cā coniuncta ē mala cōpō frigida 7 sicca cum materia ul' sine materia imobilitas. ul' ingrossas spiritus ita q̄ nō descendunt ad organa sensuum exteriorum unde causaret

sensum 7 motum.

Almanfor.

Um aliquis quasi dormiens iacet 7 non mouetur. 7 licet sint oculi aperti. palpebras tamen non mouet stupidus est siue rigidus. Silla.

Ibi determinat de congelatione 7 diuiditur in duas partes. Primo ponit signa. Secundo ponit curā. Scda ibi. Curandus uero est. De prima dicit q̄ qñ apparent illa signa. Primum q̄ aliquis iacet quasi dormiens. Scd^o q̄ non mouetur. Tertiū q̄ tenet oculos apertos. Quartū q̄ nō mouet palpebras. arguendū ē q̄ talis est cōgelatus. Notandū q̄ de rōne dictorū signorū. Verificatur: primū. patiens stat q̄ si dormiens: q̄ in congelatione frigiditas ē maxie in parte posteriori unde spūs redduntur imobiles 7 sic non possunt ire ad organa iō rē. Verificatur secundū per uerificationē primi. Verificatur tertium si oculi stant aperti ratione siccitatis: quia sicut humiditas est causa clausionis: ita siccitas est causa apertionis. Verificatur q̄rtum quia non mouentur palpebre ratione siccitatis quia est causa fixationis. 7 ideo tales stant i eadem dispositione in qua erant qñ aduenit eis congelatio 7 si recti erant stant recti: 7 si scribebant stant sicut scribētes: si respiciēbāt celū stant in illa dispositione: 7 sic de aliis figurationibus 7 iō uulgares credunt q̄ sint rapti 7 loquuntur cō deo 7 angelis. Scd^o notandū q̄ reperitur cōgelatio letargia subeth 7 stupor q̄ uidentur multū cōuenire l̄ differant. Cōgelatio 7 letargia pueniunt. Primo q̄ utraq̄ ē passio posterioris ptis cerebri ul' capitis. Scd^o i utraq̄ est ablatio sensus 7 motus. Tercio i utraq̄ est obliuio. Sed differūt quia i letargia oculi sūt clausi. In cōgelatione uero aperti. Scd^o letargia fit a materia flatica faciente apostema i pte posteriori capitis uel cerebri. Sed congelatio fit a mala complexionē frigida 7 sicca cū materia uel sine materia. Stupor 7 subeth differunt q̄ in subeth magis patitur sensus cōmunis cū somnus sit passio primi sensitiui. In stupore magis languet uirtus tactiua que est in neruis. Scdūdo quia stupor est diminutio sensus 7 motus: ideo potest esse in uigiliis. Sed subeth est ablatio sensus 7 motus: 7 nullomodo potest esse in uigiliis. Stupor 7 congelatio differunt: quia stupor est in uirtute tactiua magis. Congelatio uero in motiua. Secundo in congelatione oculi sunt aperti. In stupore uero non sic.

Subeth 7 letargia differunt. q̄ i letargia est fe. 7 apostema. i subeth n̄. scd^o letargia ē passio

De paraliſi graui.

poſterioris partis capitis. Subeth uero anſio
ris. Congelatio ⁊ ſubeth differunt qꝫ congelatio
eſt paſſio poſterioris partis. Subeth uero
anterioris. Secūdo in congelatione patiens ē cū
oculis apertis in ſubeth uero oculis clauſis.
Tertio cōgelatio fit a mala cōplōne frigida ul'
ſicca cum materia ul' ſine materia. ſed ſubeth
fit a mala complexionē frigida ⁊ hūida. **Al.**
Curāduſ uero ē ex medicis ſubeth. Sil.

Hic ponit curā ⁊ diuiditur in duas partes
Pꝛimo ponit cōuenientiā inter letargiā ⁊ con
gelatōm quo ad curā ex parte medicinarꝫ. Se
cundo ponit curā quo ad duo localia. Secūda
ibi. Hoc tamen addito. De prima dicit qꝫ ha
bens congelatōm debet curari cūz medicinis:
cū quibus curatur hñs ſubeth. Notandū qꝫ
cura congelationis ⁊ letargie cōueniunt ⁊ diffe
runt. Cōuenientia prima eſt in qualitate: quia
utraque eſt frigida. ⁊ cum cura debet fieri per
contrarium. Secundo in fortitudine cū utra
qꝫ materia ē groſſa difficilis eradicationis. Ter
tio in applicatione medicinarꝫ qꝫ ſupra partes
poſterioꝛē applicari debent in utraqꝫ medicie.
qꝫ quelibet ē paſſio poſterioris partis capitis.
Sed differunt qꝫ medicine que cōueniūt i letar
gia debent eē appropriate humoꝛi flegmatico
Sed in cōgelatione humoꝛi melico. Secun
do nota qꝫ medicine cōuenientes huic ſūt medi
cine ille de qꝫbus dictū eſt in pꝛmo caplō i cura
cephalee ⁊ emigræe a materia melica. Ideo re
curras illuc qꝫ ibi explicātur ſirupꝫ cōueniētes
⁊ medicine euacuantes. Tertio notandū qꝫ dif
ferentia ē inter ſternutationes que ſiūt in letar
gia ⁊ cōgelatione. Nam ſternutatio i letargia
fit cū ellō al. ⁊ in congelatōe fit cūz nigro quia
euacuat meliam. Quarto notandū qꝫ i hac
cura ualet hoc clistere. R. boraginis cum tota
ſubſtantia bugloſe cū tota ſubſtantia mercuria
lis ſumiterre añ. **Al.** i. maratri cuſcute añ. **z.** i.
timī epithi utriuſqꝫ ſticados añ. **z.** i. furfuris pu
gillum. i. olei de lilio meli qꝫrſ. **z.** i. ſaliſgēme. **z.** i.
pereruſſini ul' ieregolo dion. **z.** i. clistere fiat ul'
qꝫ ad. **z.** i. v. plus ul' minus ſz diuerſitates corpo
rū ⁊ uirtutis ⁊ in hoc medici errant qui tantuꝫ
dant puo corpori quantū magno ⁊ ita d' ſirupo
quia plus datur de ſirupo uni homini magno
qꝫ paruo.

Almanſor.

Hoc tñ addito ut oleū ſambucini ſup
caput fundat ⁊ in oi libra cuius ſit. **z.** i. eu
forbij. Ipsi quoqꝫ caput ex caſtoꝛeo ⁊ eu
forbio. ⁊ oleo ſambucino liniaſ **Silla.**

Hic ponit curā per duo localia: ⁊ diuiditur

in duas partes ſcđm qꝫ duo ſunt localia. Secū
da ibi. Ipsi quoqꝫ. De prima dicit qꝫ in cu
ra congelationis conuenit fundi ſup caput ole
um ſambucini ſic qꝫ in eo ſit euſorbiū ponēdo
H. i. olei. **z.** i. eurozbi. Ratio qꝫ reſoluit mate
riā. Notandum qꝫ medicina ab extra qꝫ ſol
uit materiā flegmaticā reſoluit ⁊ melicam ideo
potest eē eadem. Sed ab itra appoſimata alia
eſt medicia qꝫ euacuat flegma ⁊ alia que euacu
at meliam ut patet. Ipsi quoqꝫ Hic po
nit curā per aliud locale ⁊ dicit qꝫ caput dꝫz lini
ri ex euſorbio caſtoꝛeo ⁊ oleo ſambucino. Ra
tio quia diſſoluit materiā. Notandū qꝫ ad
idem ualet embrocatio facta cū decoctōe bora
ginis bugloſſe ſumiterre ſticados thimi epithi
qꝫ talia hñt pprietatē iſoluēdi materiā melicā
De paraliſi graui.

Sillanus.

Standum circa rubricāz quid ſit pa
raliſis. Dicendum qꝫ paralifiſ eſt
mollificatio neruoꝫ cum ablatione ſē
ſus ⁊ motus. Per hoc qꝫ dicitur mollificatio
differt a ſpaſmo: qꝫ in paralifiſ eſt prolongatio
neruoꝫ in ſpaſmo uero eſt abbreviatio ſecūdu
longū qꝫuis non ſm latum. Per hoc qꝫ dicitur
cū ablatione ſenſus ⁊ motus differt a ſtupore ⁊
tremore qꝫ dicuntur mio: paralifiſ ut uidebitur
in pceſſu. ⁊ iō dicitur in rubrica de paralifiſ gra
ui. Notandū qꝫ paralifiſ eſt duplex. ſ. rliſ ⁊ pꝛi
cularis Uniuerſalis eſt que medietatē corpōis
tenet ſecundum longū ⁊ aliquando ambo late
ra excepto capite quia ſi eſſet in capite tunc eſſz
appoplexia. Particularis ē illa qꝫ in uno mem
bro tantū ē ut in manu uel pede ⁊ ſic de aliis.
Tertio notandum qꝫ cauſe paralifiſ ſecūdu me
dicos ſūt tres. ſ. Pꝛimitiua: Aliis: ⁊ Cōiuncta
Pꝛimitiua eſt omne illud qꝫ augez humoꝛem
flegmaticum in cerebro. Ut ſunt res non natu
rales ut ſunt cibi flegmatici piſces carnes por
cine ⁊ ſites eis magna comēſtio fructuū crapu
la ſomnus ſuperfluus ⁊ etiam coadiuuant com
plexio frigida ⁊ humida: etas frigida. ſ. ſenectu
tis regio frigida ⁊ humida. Similiter ſunt alie
tres extrinſece ut caſus percuffio neruoꝫum at
tratio ruptura ⁊ ſciſſio per tranſuerſum. diſſo
catio ira timor. Aſimia frigiditas exterior clau
dens ⁊ comprimens uias caliditas exalās. con
ſtrictio. ligatura ⁊ ſic de aliis. Cauſa antecedeſ
ut plurimum eſt materiā flegmatica imbibita
in neruis anteqꝫ auferatur ſenſus ⁊ motus.

Cum hoc etiam poteſt eſſe ſanguis uel me
lencolia. Cauſa coniuncta eſt materialis:
flegmatica actu imbibita exiſtens in poroſita

tib⁹ nervoz: ratione cui⁹ aufertur ſeſus ⁊ mot⁹
⁊ hoc ut plurimū. Quarto notandū q^d inter pa
raliſim ⁊ ſpaſmū ē cōuenientia ⁊ differentia.
Conueniunt p^{mo} q^d in utraq³ paſſione eſt ab
lano ſenſus ⁊ mot⁹: ⁊ loquor de ſpaſmo i facto
eſſe. q^d in fieri ē motus ut p³. Differūt p^{mo}: q^d
in paraliſi plongantur fm longum ⁊ minuitur
ſcđm latū: q^d materia paraliſ ē ſleuida aquoſa
q^d fluit p^o poroſitates ut patet de corrigia made
facta: ſed i ſpaſmo diminuitur mēbrū ſecundū
longū ut patet ⁊ augetur fm latū q^d materia eſt
groſſa uilicoſa ideo non fluit p^o poroſitates mē
bri. Scđo differunt q^d pars mollificata in pali
ſi ſequitur partē ſanā ratione plongationis in
ſpaſmo uero pars ſpaſmata trahit ad ſe partē
ſanā ratioē contractōis. Dubitatur utrū pa
raliſ ſit morbus nel accidens. Dicendū q^d
paraliſis pōt dupliciter pſiderari uel quantum
ad cām que pōt eſſe mala pplexio uel cōpoſitio
uel ſolutio cōtinentis: uel apoſtēma ⁊ ſic ē mor
bus. Uel pōt pſiderari ratione eius q^d ſequitur
⁊ ſic ē lexio uirtutis: uel extenſio mēbri q^d
cōſequitur ⁊ eſt accidens. Sed dubitatur ſta
tim qualis morbus ē: p^{mo} mō uel cōſimil⁹ uel
officialis. Dicendū q^d eſt morbus officialis.
ſemp licet ēt poſſet eſſe conſiliſ. **Alman.**

Um aliquis ſe mouere non ualet
aut unū vel plura ex mēbris mo
uere non pōt atq³ eoz ſenſus amī
ſit ipſum paraliſim ipſius mēbri aut ipoz
mēbroz ſcurriſſe p^onunciamus. **Sill.**

Hic determinat paraliſi ⁊ diuiditur i duas
p^{mo} ponit ſigna. Scđo curā. Secunda ibi.
Cuius curam. De p^{ma} dicit: q^d cū aliq³ nō
pōt ſe mouere ⁊ hoc quantū ad vſe corpus uel
unū: uel plura mēbra mouere nō pōt ⁊ ſi quan
tū ad particulare. ſitr perdit ſenſū eoz arguen
dū ē illum habere paraliſim illius mēbri ul⁹ illo
rū mēbrozū. Notādū q^d ultra ſigna predicta
ſūt alia ſigna paraliſis. pulſus ē oculus debi⁹
frequēs iordinatus: uina ē alba ⁊ tenuis: aliqñ
tñ eſt multū colorata ppter renes nō potentes
ſegregare. uel rōne doloris ul⁹ febris cōmunicā
tis: latus infirmū eſt frigidum ſicut ſi eſſet i gla
tie. ⁊ ſanū ſentitur calidū ualde oculus aliquan
do mioratur. Hec ſunt ſigna paraliſis abſo
lute. Signa humorū peccantiū ſi eſt ex ſtate
color eſt albus i mēbro. ⁊ ſigna ſlegmatis in to
to corpore. Si ex ſanguine pulſus ē plēus color
corporeis ē rubeus. uene replete totum corp⁹ ple
nū ⁊ ſigna ſanguinis pceſſerunt. Si ex melia
erit mēbrū luidū. ⁊ ſigna melie pceſſerunt.

Ratio ſignoz paraliſis ratiō eſt. quia in paraliſi
ſit opilatio neruozū i originibus ⁊ poroſitatib⁹
eoz: unde phibetur tranſitus ſpūs aialis ſenſi
bilis ⁊ motui unde p^oditur ſenſus ⁊ motus i mē
bro uno uel pluribus fm q^d paraliſis ē uilis uel
particularis. Terto notandū q^d rōne alioz ſi
gnoz. pulſus ē oculus ppter frigiditatē: debi⁹
ppter idē frequēs ppter p^ouitatē. iordinat⁹
ppter debilitatē uirtutis. Uina tenuis alba
q^d materia tranſit ad cerebrū ⁊ ad neruos q^d
ſubdit p³. latus infirmum eſt frigidū. ratio q^d nō
tranſit ipſus cuius pntia mēbri reddatur ca
lidū. item q^d eſt pntia materie frigide. Latus ſa
nū eſt calidū ualde q^d ſpūs q^d ſolebant ire ad
mēbrū paraliſicatū tranſeunt ad mēbrum ſa
nū. Oculus aliqñ minoratur. Ratio quia i
parte paraliſicata deficit nutrimentū iō ⁊ c. licz
tñ ppter paraliſim ſiue relaxatōne apparet ma
gis peminens ſicut manus paraliſicata appa
ret longior ſed tñ ē plus macra. Sed rō ſigno
rū ſcđm diuerſitatē apparet intuetibus. Quar
to notandū q^d ſignoz paraliſis. quedā ſūt pro
noſtica ⁊ quedā demōſtratiua. Pronoſtica ſūt
ſtupor: mēbri ⁊ tremor. Demōſtratiua ſunt ſi
gna poſita a Raſi ⁊ alia poſita ſupra. Quin
to notandum q^d ſignoz paraliſis. quedā ſūt ſalu
tifera ſicut recuperatio ſenſus ⁊ motus. Secun
do qñ mouetur neq³ mutatur mēbrū a colore:
quē habebat i ſanitate. Signa mortalia ſunt
continua ablatio ſenſus ⁊ motus. continua ma
crefactio mēbrozū mutatio colorum ad uiri
ditatem uel macredinē uel nigredinē. Sexto
notandū q^d in membro corporeis humani aliqñ
aufert motus ⁊ remanet ſenſus aliquando au
fertur ſenſus ⁊ non motus aliqñ utrūq³ aufer
tur. Cauſa p^{mi} q^d ſpiritus motiuus ē groſſior
ſenſitiuo ⁊ maior quantitas requiritur ad motū
q^d ad ſenſum unde propter oppilationem ali
quando poteſt tranſire ſpiritus ſenſitiuus ⁊ nō
motiuus. Cauſa ſecundi eſt quia ſpiritus ſe
ſitiuus aliquando impellitur per unum neruū
⁊ motiuus per alium. unde poteſt fieri opilatio
in ſenſitiuo ⁊ non motiuo. Cauſa tertii: quia
poteſt fieri opilatio in neruis ſenſus ⁊ motus ſi
differantur per diuerſos neruos uel in uno ſi
differantur per unū neruum. unde prohibetur
tranſitus ſpūs ſenſitiui ⁊ non motui. Notan
dum ſeptimo de quibusdam ſignis pnoſticis
paraliſis. uel ad bonū uel ad malum. In ſenſi
bus paraliſis nunq³ uel de difficili curatur rō
ppter debilitatem uirtutis ⁊ c. Scđm paraliſis
proueniens ex diſlocatione aut nimia neruozū

De frenesi:

contractōe: aut rupturā aut icisione per trāsfuer
sū nō recipit curā. Ratio patet. Tertiū si mem
brū paralicatū minuetur: aut mutetur color
ualde malū ē: ratio patet et sic non est spes cura
tionis. Quartū tremor supueniens paralisi
bonum: ratio quia per illum motus calefit et re
soluitur materia paralisis. **Allmansor.**

Cuius curā incipiemus. pillulas feti
das quas cōposui dando. que. **R.** pulue
ris pigre. **z. x.** colloquintide iterioris. **z. v.** eu
forbij. **z. ii.** et **z. s.** castorei. piperis a se fetide
serapini oppoponaci. sandaragi idi. sinap.
oim. vii. añ. **z. i.** centauree minoris elacterij
amboz añ. **z. v.** gūme in succo rute dissol
uantur. et alia ex eis cōficiant. et fiant pil
lule et fiant ex eis. **x.** potiones quaruz vna
postq̄z eger sumpserit p tres dies q̄scat et
nutriatur tunc cū aqua ciceris et oleo et si
napi. deinde bibat aliā potionē. q̄ postq̄z
ter fecerit p aliquos dies q̄scat. **Silla.**

Hic ponit curā et diuiditur in duas partes
Primo ponit curā q̄ puenit a causa intrinseca
Scda q̄ fit a causa extrinseca. Scda ibi. **Qd**
si paralisis. Primo in tres. Primo ponit cu
ram per medicinā laxatiuā. Scdo per dietam.
Tertio p localia. Scda ibi. **Et nutriatur.** Ter
tia ibi. **Adembra quoqz.** Primo dicit q̄ cu
rā debemus incipere exhibēdo pillulas fetidas
fm descriptionē que est. **R.** pulueris iere. **z. x.**
colloquintide iterioz. **z. v.** cuso: bu. **z. ii.** s. casto
rei piperis asfetide serapini oppoponaci secta
ragi indi sinapis añ. **z. i.** centauree minoris elac
teri. i. succi cucumeris asinini amboz añ. **z. v.**
gūmi dissoluantur in succo rute et alia ex eis cō
ficiantur et fiant pillule. Secundo dicit q̄ fiant
d istis. **x.** potiones et postq̄z unā sumpserit quies
cat per tres dies et nutriatur aqua cicerū oleo et
sinapi deinde debet sumere aliā. Tertio dicit
q̄ cū fecerit tribus uicibus. debet quiescere per
aliquos dies. Notandū q̄ ratio primi dicti
est: q̄ tales pillule euacuant materiā facientem
paralysim. Ratio secundi q̄ uirtus ē debilis iō
debet sumere parū pro uice et similiter d̄z quie
scere post ut uirtus subleuetur. Ratio tertii p̄z.
Scdo notandū q̄ anteq̄z dentur iste pillule d̄z
precedere sirupus digestiuus materie flegmati
ce in paralisi et est talis. **R.** radicū aconi q̄r̄. i.
s. paralisis. **Ad.** iii. herbe ipiconis utriusqz sal
uie bethonice mellisse utriusqz rute folioz lauri
añ. **Ad.** i. semis riselocis xilobalsami carpobal
sami seminis basilici añ. **z. ii.** liquiritie rase uua
rū passarū mundatāz ab arill. añ. **z. i.** floz an

thos uel ameos utriusqz sticados añ. **z. i.** mell.
electi **Ad.** s. fiat sirupus cū aqua pluuiali dilige
ter clarificatus usqz ad **Ad.** i. Ad idē. **R.** radi
cum aconi **Ad.** s. saluie. **Ad.** iii. floz sticados ara
bici q̄r̄. i. mell. electi **Ad.** s. zuccari albi q̄r̄. iii.
fiat sirupus clarificatus usqz ad **Ad.** i. s. et ē ualō
appropriatus et ē melior qui pōt fieri i hoc catu
Ad idē. **R.** sirupi de sticados arabici. **z. iii.**

Tertio est notandū q̄ solutiū quo ē utendūz i
forma pillulaz a p̄ncipio q̄ nō est sic forte ē. **R.**
ierepigre gal. **z. ii.** turbith bene gūmosi agarici
añ. **z. i.** pulpe colloquintide bdelii añ. **z. s.** zizi
beris al. castorei. añ. **z. v.** puluerizenda pulueri
zetur misce omnia cū idromelle facto cū aqua
saluie. fiant pillule et administrentur in introitu
lecti. Ad idē ualent pillule fetide **Raf.** scdm
descriptionē positā et debent dari in corpore for
tis uirtutis. Ad idē ualēt pillule de euforbio
descriptionē mesue. Ad idē ualēt pillule de sara
pino descriptionē mesue. Ad idē ualent pillule
de oppoponaco descriptionē mesue. Ad idē ua
lent clistere hoc. **R.** decoctōis saluie rute stica
dos centauree mercurial' malue furfuris. **Ad.** s.
addatur ierepigre ierelagodion. añ. **z. s.** salis. **z.**
ii. olei cōmunis. **z. iii.** Quarto notandū q̄ tur
bith. s. solum euacuat flegma subtile: sed cū. **z. s.**
euacuat flegma grossū: et ideo in paralisi debet
poni parum de. **z. s.** et in spasmo multū de **z. s.**

Allmansor.

Et nutriatur carne frustati incisa et
i sartagine frixa: et mutagēath in qbus sūt
spēs calide: ut piper et his filia. In potu
vero sumat idromel. **Sillanus.**

Hic ponit curā per dietā. Et primo p cibū
Scdo p potū. Scda ibi. **In potu vero.** De
prima dicit q̄ eger d̄z nutriri carne frustati ici
sa i sartagine frixa cū qua sunt spēs calide ut pi
per. Ratio q̄ p hanc generatur nutrimentum
magis siccū unde magis p̄sumatur materia pa
ralisis. Notandū q̄ p istā assaturā itelligit
alios modos sibi p̄portionales ut i ueru supra
crathiculā et siles. sistr itelligit declinātes ad ca
lidū et siccū. Scdo notandū q̄ carnes puenien
tes i cura paralisi sunt carnes castrati p̄dicis fa
siani turturis columbini et maxie antiq̄ passeret
turdū. rō q̄ ex hiis generatur nutrimentū siccū.
Tertio notādū q̄ i cura palisi nihil magis pue
nit q̄z fames et ieiuniū uigilie labor cū sudor ul
motus fortis. rō q̄ illa desiccāt materiā staticā
i palisi iō tē. Quarto notandū q̄ q̄uis sint m̄
te spēs q̄ cōueniunt in paralisi taz. simplicet q̄z
cōposite ut piper et cetera. tamen iste puluis est

appropriatus. *R.* interior cinamomi elci *q̄r̄f̄*.
s. coriandri preparati. *z̄. i.* gariof. galange pipe
 ris cubebe domestice macis nucis mus. añ. *z̄. i.*
 radicū acozi. *z̄. ii.* ligni aloes calami aromatici.
 añ. *z̄. s.* grane tinctor. *z̄. iiii.* saluie sicce floz *sti*
 cados ara. añ. *z̄. croci. z̄. ii.* seminis anisi fenicu
 li añ. *z̄. iiii.* zuccari albi *lb̄. s.* fiat puluis subtilis
 ponatur i paraside uel alio modo quo placet.

Ad idē. *R.* piperis. *z̄. ii.* *s.* gariofo. *z̄. i.* carda
 momi piperis longi zedoarie añ. *z̄. i.* specie ma
 cis croci añ. *z̄. i.* fiat puluis z utatur. Ad idē
 ualet diacorus uel accorus cōditus uel diaca
 stozēu uel potio sancti pauli. **In potu vero.**
 Hic ponit curā per potum dicēs q̄ patiens pa
 ralifim debet sumere in potu idromel. i. aquaz
 mell: ratio q̄z digerit materiā z est pauci nutri
 menti z per idromel possumus itelligere quēcū
 q̄z sirupū digestiūu materie z debz administra
 ri loco uini q̄z uinū n̄ cōpetit i pncipio maxime
 i passionibz neruoz ut dicunt auctores q̄z ē ma
 xime penetratiūu z facit penetrare cibū crudū
 ad neruos z in neruis cōuertitur in acetum qd̄
 maxie ē inimicuz neruoz. **Almanfor.**

Aleubra quoq̄z ei⁹ ex oleo costino in
 ungant. *Qd̄. R.* *z̄. i.* piperis. piretri. eufor
 bij omniū triū añ. tertiā. *z̄. i.* castorei. *z̄. s.*
 dissoluant oīa id media libra olei de keiri
 aut de narciso z utet eo. **Sillanus.**

Hic ponit curā per localia z diuiditur i du
 as. Primo per inunctōm. Secundo per confe
 ctionē. Secunda ibi. **Diebus vero quibus.**
 De prima dicit q̄ mēbra paralitica debēt inun
 gi oleo costino q̄ sic fit. *R.* costi. *z̄. i.* piperis pi
 retri euforbii añ. tertiā. *z̄. i.* castorei. *z̄. s.* omnia
 dissoluantur in *lb̄. s.* olei de keiri: aut d̄ narciso
 aut oleo laurino qd̄ melius ē. **Notādū** q̄ rō
 dicti ē: q̄ illud oleum calefacit z exicat mēbra z
 pfortat neruos z cōsumit materiā flegmaticā i
 bibitā i pzoostitibus neruoz z remouet ma
 lā cōplexionē frigidā z humidā q̄ est in paralifi
 z quotidie utor illo oleo. **Secdo** notandum q̄
 ad idē ualet unguentū hoc. *R.* radicuz accor
 lilii. costi. añ. *z̄. s.* piperis piretri euforbii casto
 rei añ. *z̄. ii.* saluie sicce. *z̄. iiii.* floz sticados arabi
 ci. *z̄. i.* *s.* spicenardi sgnati añ. *z̄. i.* succi herbe pa
 ralifis facta residētia. *z̄. i.* olei de nuce idica olei
 nasturcii añ. quar. *i. iiii.* puluerizanda
 puluerizentur z cōquassāda cōquassentur bul
 liant sit super cineres usq̄z ad cōsumptōm uini
 coletur z colature addatur cere q̄stum sufficit
 z fiat unguentuz. Ad idē. *R.* bdelii. *z̄. x.* eufor
 bii. *z̄. iiii.* castorei. *z̄. iiii.* serapini. *z̄. iiii.* cere. *z̄. xv.*

olei sambacini ul' olei de kerna. *z̄. x.* bdeliū z se
 rapinū dissoluantur i aqua rute agrestis sumā
 tur cū aqua calida z fiat ungtm. **At idem** ualet
 ungtm arogon nicolai. Ad idē ualet unguētuz
 marciaton nicolai magnū. Ad idē ualet unguē
 tū dictū in. c. de applia. Ad idē. *R.* cere. *z̄. iiii.*
 isopi humide succi rute añ. *z̄. ii.* euforbii piperis
 armoniaci croci olei balsami castorei glutis al
 boti oppoponacis añ. *z̄. ii.* sigie. *z̄. ii.* *s.* olei q̄ suf
 ficat. Ad idē olei benedicti olei ter bentine añ.
q̄r̄f̄. i. cere q̄stū sufficit fiat unguentū. Ad idē
 ualet inunctio cum oleo de maiorana ul' iunipe
 ris uel cum oleo de croco uel de piperibus uel
 cum oleo de gagate uel euz oleo phōz. **Ter**
 tio notādū q̄ loco olei uel unguenti puenit ta
 lis ablutio. *R.* saluie sicce. *z̄. iiii.* conquassa z
 bulliant in tribus *lb̄* aque puluial' usquequo re
 deat ad *lb̄. ii.* z in fine decoctōis bulliat duabus
 bullitōnibus floz sticados arabici quar. *z̄. s.* co
 letur z colature adatur aque marine *lb̄. i.* uini
 al. *lb̄. s.* mell' electi quar. *i.* z ista ē bona ablutō
 in paralifi. **Uel** loco decoctōis saluie z sticados
 capiantur aque distillate eaz. Ad idem ualet
 ablutio mēbri cum aqua ardēti de aqua uite so
 lum uel mixta cum medietate uini albi z exper
 tus suz frequēter i doloribus neruoz z speciali
 ter in uxorē dñi de becharia. **Quarto** notā
 dum q̄ loco illius ualet hoc emplm. *R.* succi
 rute facta residētia. *lb̄. s.* pulueris stercoris colū
 bini qd̄ sufficit ad icoporanduz misce z fiat em
 plm liq̄dum z extendatur supra pānu z pona
 tur supra mēbrum paraliticatuz z supra neruo
 rum originē. Ad idē ualet emplm cōpetens i
 appoplexia. Sed addatur gūmi rute agrest. *z̄. ii.*
Quinto notādū q̄ mēbra que debent in
 ungi uel emplastrari sunt duo i paralifi. s. mem
 briū paraliticum z mēbrū a quo oriuntur nerui
 z ulr ad illud itendimus uerbigrā si in pede sit
 paralif debet inungi pes z cum hoc spina dor
 si quātuz ad partē inferiorē iuxta alkatin q̄z ab
 illa oriuntur nerui ad pedes. Similiter si man⁹
 sit paralitica debet inungi manus z tota spina
 colli q̄z ab illa oriuntur nerui ad man⁹. **Ut** uult
 Auic. scda tertiū z Bal. primo de interioribus
 ubi recitat de illo qui cecidit de mula. z medici
 applicabāt medicinā supra partē paraliticā z n̄
 pficiebat z ipe pesuit medicinā super originib⁹
 neruoz z curatus fuit. **Sexto** notandum q̄
 talia unguenta z inunctiones possunt applicari
 dupliciter. **Primo** cum balneo. **Secdo** sine bal
 neo. Si sine balneo debent approximari prius
 tacta euacuatōe uniuerfali. z iō errāt nulgares

De paralisi graui.

vulgares cõiter ⁊ uetule que statim cū ueniunt ad infirmū ponūt aliqua remedia particularia supra mēbrū non precedente euacuatiōe. Secūdo possunt appproximari post balneū ⁊ est melius premissa tñ euacuatiōe uli q: meli⁹ penetrāt

Notandū septimo q balneū cõpetens i paralisi est duplex. s. naturale ⁊ artificiale. Naturale ē balneū aque marine uel sulphuree. Artificiale ē duplex. vnus quod fit ex herbis superius positis in sirupo coperiendo balneū ⁊ recipiendo solū fumū. Aliud est balneū speciale cõpetens solū in paralisi. s. R. aquā decoctionis uulpis integre extractis uisceribus cū pelle tota fiat balneū dū uenter paciētis sit bene preparatus: quia aliter possēt eē causa dissolutionis materie. Octauo notandū q uetose sine scarificatione cum stricto orificio apposite supra capita neruorum multū iuuāt. R. quia calefaciunt ⁊ exsiccant. Similiter fricationes facte in eisdem locis cū sale uel semine urticae uel sinapi. rō per idem ⁊ totū post euacuatiōē fiat diebus aliquot. Allman.

Diebus uero quib⁹ quiescit dāde sūt quaqz die. 3. ii. de anacardino q R. 33. p. p. retrī nigelle costi melanopipis macropiperis oggi oīum añ. 3. i. myrrhe rute sicce asse fetide aristol. baccarū lauri castorei seta ragi indi sinapis gentiane oīum añ. 3. v. mellis anacardi. 3. v. ungant cū oleo nucū: ⁊ cum melle coto cõficiantur. Hic enī medicamen ualde confert paralisi: appoplexie torture ⁊ tremori morisee morisibus scorpionis ⁊ oībus passionibus frigidis. ⁊ spasmo humido. Que cū sumitur illico prouocat sudorē ⁊ isert febrē. q si sūptus non affert sanitatē eger ab oī medicamine per. x. dies abstineat excepta dicta. deinde ad ipsius curā redeundum. Silla.

Hic ponit curam per aliud locale. s. p. confectionē sumptā per os ⁊ diuiditur in duas. primo facit hoc ostendendo effectus qui sequuntur ex assumptione. Secundo ostendit quid sit fiendū cum ex assumptione huius medicine nō sequatur sanitas. secūda ibi. Qd si sumptū. De prima dicit q in diebus quietis qualibz die debent sumi. 3. ii. de anacardio quod sic fit. R. p. p. retrī. 33. nigelle costi melāo piperis macropiperis oggi. i. acori omniū añ. 3. x. myrrhe rute sicce aristologie baccarū lauri sectaregi indi castorei sinapis gentiane omniū añ. 3. v. mellis anacardi. 3. v. ungantur cū oleo nucū ⁊ cū melle coto pficiantur. hoc enim medicamē cõfert

multū paralisi appoplexie tremori torture albas morisibus scorpionis spasmo hūido. Et omnibus passioibus frigidis. Secūdo dicit q cum sumitur tale medicamen prouocat statī sudorē ⁊ febrē. ratio ē: ppter magnā caliditatē.

Notandū q ratio ē duplex quare ualet hoc medicamen: quia inducendo febrē ⁊ prouocando sudorē consumit materiam flegmaticā ⁊ remouet malā cõplexionē frigidā inductam in paralisi. Similiter q: cõfortat neruos q: ponūt multa confortantia neruorū. ut castoreū anacardum: ⁊ ita utimur anacardis: quia confortant memoriā confortando neruos. Tertio notādū q cum medicamē istud sit fortis uirtutis nō debet appproximari in paralisi si precedant alia electuaria magis domestica: et de illis est illud quo cõiter utebatur gerard⁹. R. pulueres pliris sine musco. 3. 5. interiorū cinamōi electi. 3. i. ligni aloes storacis calamite nucis musca. cubebe domestice añ. 3. 5. macis grane tinctorū añ. 3. i. seminis anisi seīs feniculi coriandri preparati añ. 3. 5. pserue accori. 3. 5. corticū citri. 2. din. 3. 3. pserue anthos uel adianthos pserue sticados arabici añ. 3. ii. aque saluie. 3. v. aque ros. dōe stice quarq. i. succari al. lb. i. fiat elcuarium in bol⁹ diligenter. Quarto notandū q ista electuaria ⁊ unguenta que dicta sunt in paralisi cõpetunt qñ tam cā añs qz pūcta sunt frigide: qz si essent calide nullo mō puenirent. Subita tur utrū illa die qua dantur medicie ppetat electuariū illud. Bicendū q nō quia medicina solutia trahit ad interiora: sed hoc electuariū trahit ad exteriora. Secūdo quia medicina solutua euacuando debilitat: sed hoc electuarium quia fortis est uirtutis causando febrē debilitat ⁊ sic adderetur debilitas debilitati quod non ē faciendū. Qd si sumptū. Hic ostendit qd ē fiendū qñ ex assumptione huius medicine non sequitur sanitas: ⁊ dicit q debz abstinere ab oībus medicinis per. x. dies excepta dieta. ratio ut uirtus subleuetur. Secūdo dicit q post redeundū est ad eius curā. Ratio q: uirtus iaz subleuata erit potens ad sustinendūz fortitudinem huius medicaminis. All.

Qd si paralisis ex percussione aut casu enenerit: ⁊ acciderit subito taliter pmanebit nūqz enī sanabit. q si non repēte ex predictis sed paulatim ⁊ molliter inuaserit: loco percussione emplm hoc ē apponēdus. Qd. R. farinā fenu greci semē been semen mahalep. semē resin bdeliū armōi acū adipē anag cerā oleū de primū. ex his

fiat emplm 7 supponatur. Sil.

Hic ponit curā palisis facte a cā extrinseca. sc. casu uel percussione: 7 diuiditur in duas. Pri-
mo pōit seu oñdit quō se hz ad curā qñ talis p-
uenit subito. Secūdo qñ paulatine. secūda ibi.
Qd si nō. De prima dicit q si paralisis ex
casu uel percussione pueniat subito talis ē icura-
bilis cū sic permaneat. Notandū q dictum
ras hz uerū nisi ex tali casu uel percussione iducē-
te subito paralīs causaretur dislocatō: q tunc
sufficit reducere mēbrū ad locū: q ppter illud
fit ablatio sensus 7 motus. Scdo notanduz
p rōne dicti quia signū ē q puenit a cā multuz
forti causante apā uel opilatōz in neruis. Qd
si non. Hic ponit curā qñ palīs uenit paula-
tiue 7 dicit q si illa paralīs ē ex casu uel ex p-
cussione 7 fiat paulati in loco percussione dz ponit
emplm. R. farine fenugreci semen been semen
mahalep semē risini. i. semē pētaactali bdeliū
armoniacū adipē anatis ceram oleū de lilio ex
his fiat emplm. Notandū q rō dicti ē qz h-
ē mingatiūū doloꝝ confortat neruos 7 resoluit

Secūdo notandū q emplr ponitur i forma
sic. R. farine fenugreci bdeliū armōiaci añ. 3. i.
pipis al. seīs resim añ. 3. ii. adipis anaf. 3. 5. oli
de lilio uel irini. 3. ii. puluerizētur puluerizāda
liquefiant liqfienda misce oia 7 fiat emplm extē
datur sup̄a pānū 7 ponatur sup̄a locū percussū.

Ad idē. R. myrre oppopōaci añ. 3. v. casto-
rei. 3. iii. cusoꝝ bii. 3. ii. olei de lilio olei de narci-
seo añ. 3. ii. cere. 3. v. puluerizētur puluerizāda
7 liquefiant liqfienda misce 7 extendatur sup̄a
pānū 7 ponatur sup̄a locū. Tercio notādūz
q in paralisi ex casu uel percussione aliud ē po-
nendū sup̄a locū percussū 7 aliud in parte su-
periori iuxta nerū percussū ponendū ē quod ē
dictū: sed in parte superiori dñt pōi percussiuā
7 si materia fluens sit calida ponēda sunt frigi-
da stiptica qualia sūt mūmia bolū ar. sumac.
añ. 3. ii. cū oleo mirtio fiat emplm 7 suppone. si
vō materia sit fīa ponātur calida stiptica: q̄lia
sūt nux cipeſsi olibanū 7 incorporētur in uino
stiptico. Quarto notandū ut in cōquassatōe
q̄ apparet i toto coꝝpoꝝe ualet iduere pellē ouis
calida recēter excorticatā. Dicit gerard⁹. reco-
lo q hēbā quēdā uicinū cōquassatū totū 7 dñi-
lē 7 nō potuit flebotomari qz senex. lxx. añoz se-
ci q haberet pellē multonis 7 inuolutus in eam:
erat liberat⁹ in crastinū. Dubitatur utrū in
paralisi sit icipiēdū cū fortib⁹. q sic p3 per Ra-
sim q icipit curā cū fortib⁹ sicut cū pillis fetidis
Secundo sic. In apate dū timem⁹ suffocatōz i

cipim⁹ a prin. cūz fortib⁹ q in paralisi t3 pñā: qz
paralīs aliq pōt suffocare p puatōz mor⁹ lacer-
toꝝ pectoris 7 diafragmati. In opposituz est
mēſue aucte gal. ca. de paralisi. Dicēdūz q re-
gulariter in paralisi 7 in passionib⁹ neruoꝝ nō
ē festinanduz cūz fortib⁹ a principio. Rō qz talia
agitant materias 7 deiciunt v̄cutes si sunt eua-
cūantia nō iueniētia materiā apertā. Secundo
dicendūz q coacte ubi materia paralīs ut spaf-
mi minaretur mortē subito ppter mēbrōꝝ abe-
litus nocumtuz possum⁹ icipere a fortib⁹. Ad
rōnes. Ad primā dicendūz q ras intelligit pre-
missis leuib⁹ medicinis: uel q illud qd dicit ras
nō ē principiz cure nisi coacte. Ad secundāz
pbat secundūz dictum. Dubitatur secundo
cuius lateris palīs sit difficilioris cure an dextri
uel sinistri. pbat q sinistri: qz uirt⁹ eo ē debi-
lior. pñā t3: qz curā pnciplr ē uirtus. Scdo tre-
mor lateris sinistri ē difficilioris cure. qz tē. añs
p3 per Aliuc. secunda terti. ca. d tremore. 7 pñā
t3 a filii. In opposituz arguitur. paralīs dex-
tri lateris sit a fortiori cā: qz tē. pñā t3 per afforū
muz secunde particule. In mor. b. min⁹ p̄clitan-
tur egrotātes. añs p3: qz lat⁹ dextruz ē calidi⁹ si
nistro sed paralīs sit a fīa materia. Dicēdūz
q palisis toti⁹ lateris dextri cuius principiz in-
cipit a cerebꝝo 7 nuca ē difficilioris cure. Priā
rō quia fit cum discōuenientia p̄clularius. Se-
cunda rō qz per illā debilitatur fons caloris et
nutrimenti. l. epar qd situatur in latere dextro.
Tercia rō qz paralīs dextri lateris colligit maio-
rē partē materie qz dextra pars ē rarior 7 ma-
gis suscipiēs materiā. Secundo dicēdūz q
palisis particularis uni⁹ mēbrī tātuz ut manus
uel pedis dextri lateris in q seruātur illesa epar
coꝝ cerebꝝuz 7 nucha pōt ēē facilioris cure.
Ad rōnes. Ad primā dicēdūm q alius paribus
palisis dextri lateris ē difficilioris cure. Ad
secundā 7 tertiā p3 solutio p secundūz dictum.

De stupore 7 tremore. Sil.

Standuz circa rubricā. Priō q stupor
ē diminutio sensus tantuz si differatur
sensus per unūz mēbrūz 7 mor⁹ p aliūz
sed si ambo per unum neruūz. stupor ē diminu-
tio sensus 7 motus. Secundo notādūz q stu-
por ē duplex. quidā ē stupor mētis 7 sic ē actio
diminuta v̄tutis imaginatiue: quia ip̄fecē ima-
ginatur nō autē loquitur 7 uidetur q imagine-
tur: 7 talis ut plurimuz sit a frigidityte. Et qui-
dā ē stupor coꝝpoꝝis uel mēbrī: 7 talis ē actō di-
minutio mor⁹. Ad ppositū de secundo ē fmo.

De stupore et tremore.

Tertio notādū q stupor differt a somno inaturali dolore et paraliſi. Differt primo a somno inaturali: q stupor fit in uigilia. ſed ſomn⁹ inaturalis nō. Dicendū etiā q differt ſtupor a dolore: quia ſtupor eſt actio leſa diminuta ſenſus tactus: et dolor nō. itē ſtupor ē nocuentū in tactu. ſomnus aut inaturalis nō. et in ſtupore nō ē dolor: ſed differt ſtupor a paraliſi q in paraliſi ē ablatio ſenſus et motus. in ſtupore uero eſt diminutio ſenſus et motus. Quarto notandū q cauſa ſtuporis ē triplex. ſ. p̄mitiua aīſ et coniuſta. uel aliter cauſa in gñali eſt oē illud quod impedit tranſitū ſpūs ad neruos. Sed in ſp̄ali eſt duplex cauſa. vna paucitas ſanguis et ſpūs: ut in ſenibus. Alia pōt eē ſuperflua frigiditas exterior ſeu interior: condensans ſpūs et opilās neruos. Alia cā pōt eē pūctura alicu⁹ aīalis uenenoſi. uel tactus cuiuſdam piſcis qui uocatur narchon. Alia cauſa pōt eē ſuperflua caliditas reſoluens ſpūs: ſicut ē febris ardēs: aut mora ſuperflua in ſole aut in balneo aut ſuperflua ſcicitas coꝛugans neruos. Pōt ſitr eē ſtrictura ligatura uel cōpreſſio ſicut accidit qñ vnū mēbrū ſtat ſupra aliud. Alia cauſa pōt eē oppilatio facta in neruo a quolibet hūo: e ſiue ſit ſanguis oppilans ſuā multitudinē ſine ſiā rōne uifcoſitatis. uel mīa ratione groſſitiei ſeu colera ad mīxtōe alioꝝ: ut plurimū tñ ē ſiā. et de hoc p̄ſequitur raſ. Circa tremorē notandū q trēor eſt duplex. quidā tremor ē paſſio neruoꝝ et ē p̄ticularis. ſ. factus in manu tñ uel in pede uel in capite. Alius ē qui nō ē paſſio neruoꝝ et iſte qñ qz accidit in febrīb⁹ ex materia mala ſparſa ſuper muſculos: et tunc uirtus expulſiua uult expellē et fit tremor et ſic ē operatio uirtutis expulſiue. qñqz accidit ille a cauſa extriſeca ut ab aqua frigida ſparſa ſuper mēbro ſubito et dicitur uſis tremor: et de iſto utroqz nō loquitur raſ h: ſz in x. almanſoris ubi tractat de febrīb⁹. Sed trēor qui ē paſſio neruoꝝ de quo loquitur raſ h: diſſinitur ſic. Tremor ē motus p̄ter naturā p̄poſit⁹ ex motu uirtutis et motu morbi. vnde quātū uirtus eleuat tñ morbi⁹ dep̄imit. Aliter diffinitur ſic. Tremor ē diſpoſitio in qua ē bellū contētiue uirtutis uolūtariē ad ſuperiora mouētis et morbi uolūtariē ad inferiora dep̄imentis. Aliter tremor ē diminutō motus ſicut ſtupor ē diminutio ſenſus. Secundo notandū q cauſa trēoris ē oē illud qd debilitat uirtutē aut inſtrumētū aut utrūqz. Sed in ſpeciali una cā ē debilitas ſanguinis et ipūs: ſicut accidit in cōualeſcēt⁹ et in parentib⁹ et hīc. vnde uirtus nō pōt regere

mēbrū. Alia cauſa ē accidentia aīe: ſicut cū aliquis eſt in alto et perſpicit i fundū. et cū aliquis eſt coram p̄ncipe terribili ſicut fuit nero. ul⁹ cū eſt in aſpectu leonis uel ira ul⁹ gaudiū ſuperfluum. Aliter cauſa ē triplex: p̄mitiua: aīſ et cōiuſta. P̄mitiua ſicut ligatura frigiditas extriſeca: accidentia aīe: ira: gaudiū ſuperfluum. ul⁹ cum quis eſt in p̄ntia dñi terribilis uel fere uel aſpectus ad locū profundū: potius umi ul⁹ aque frigide: paucitas ſpūs uel ſanguis. Alie cāe patent. Cauſa aīſ ē hūor flegmaticus parat⁹ in bibi in poroſitatibus mēbroꝝ. Alia cā. ſ. cōiuncta pōt eē materia ſtatica ibibita i poroſitatib⁹ mēbris: et de tali loquitur raſ. Et qz ſtupor habz eandē cāz quā hz trēor. Iō ſil⁹ determinat dē cura ſtuporis et trēoris. Alia cā pōt eē oppilatio i mēbro ſine uicio hūoꝝ. ut ex frigiditate p̄deſa te ul⁹ forti ligatura. Dubitatur quare tremor magis accadat capiti qz aliis mēbris: et p⁹ caput māibus ut patet ad experientiā. Dicendum q cauſa ē: qz cerebz ē mēbrū ſtaticū i quo abūdat multū ſiā: et qz multe ſuperfluitates cōicantur capiti ab aliis mēbris. Ad ſecūdā dicendū q man⁹ ſunt p̄pinque capiti et ſunt mēbra rata ſatis apta ut ibibatur in eis materia. alia cā quia ſunt mēbra multū diſtancia a fonte caloris. Itē qz ſunt plus occurrētia extriſecis alterantibus quia ſunt diſcooperta. Almanſor.

¶ Im aliqz ſentit aliqđ ſuoꝝ mēbroꝝ: ſicut ē diſpō pedis cuz fit ſtupid⁹: dicem⁹ i illo mēbro ſtuporē eē. q̄p̄pter ei⁹ cura nō eſt differēda. qñ enī plōgaſ tēp⁹ huius egritudinis pducit ad palifiſim. Silla.

Hic determinat de ſtupore et tremore et didicitur in duas. P̄mo determinat de ſtupore. ſcdo de tremore. ſecūda ibi. Tremor aut. P̄ria in duas. p̄rio facit h. Secūdo iſert q cura nō eſt differēda aſſignādo cām. ſcda ibi. Quapropter. De p̄ria dicit q cū in aliquo mēbroꝝ ē diminutio ſenſus ſicut ſuplet: cū pes ē ſtupidus ſignū ē q illic ē ſtupor. Notandū q cum in mēbro aliquis ſentit ſicut pūcturaz acus ul⁹ fornicarū ul⁹ q mēbrū ſit obdormitatū tūc ē ſignū ſtuporis. Rō p̄z ex dictis. Notandū q raſ. nō ponit ſigna tremoris quia patent ad uſum. Dubitatur quare in pedibus ſit maior ſtupor qz in aliis mēbris. Dicēdū q cā ē quia ſunt magis remoti a fonte caloris et a mēbro a quo pueniunt nerui ſenſitui: iō minus habere debent ſenſationē. Et hec ē cauſa quare lep̄oſi reperiuntur magis inflati in pedibus et c. Secūda cā

est: quia pedes magis sunt ordinati ad motus
q̄ ad sensum. **Quapropter.** Hic ifert q̄ cu
ra stuporis non est differēda. Et dicit q̄ causa
est: q̄ cū prolongatur stupor ad paralysim tran
sit q̄ paralysim sit ex eadē materia cū stupore: s̄
ē maioris quantitatis: ex hoc patet ratio. **No**
tandū q̄ stupor proueniens a cerebro si cōtinu
auerit pronosticatur apploplexiam uel epilepsi
am. Si stupor in nucha p̄noscitur paralysim
uel spasmi: et ita in aliis mēbris. et aliquādo tre
mor in aliis mēbris. sed stupor i facie pronosti
catur torturā in facie. **Almansor.**

Curatur autē hec passio ex aliqua parte me
dicinarū palisim et cum dicta: et unctione
ex oleo costino. q̄ si inueterauerit passio:
eger ex pillulis fetidis purgandus est. et cō
plexio equanda ex nacardio et dicta. **Sil.**

Hic ponit curam stuporis et diuiditur i duas
Primo ponit curā in generali remittendo nos
ad curam paralysim. **Secūdo** in speciali. secūda
ibi. **Quod si inueterauerit.** De prima di
cit q̄ curatur stupor: sicut et paralysim ex aliqua
parte medicinarū et cum dicta et cū inunctione
ex oleo de costo. **Notādū** q̄ stupor curatur
ex aliqua parte medicinarū sicut paralysim. rō
quia fiunt ex simili materia. iō rē. Sed non cu
ratur ex toto cum eidem quia fortiores medici
ne requirūt in paralysi q̄ in stupore. nam for
ti egritudine fortis debetur medicina s̄m gal. i
cōmento illius afforismi. **Ellebor?** periculosus
ē carnes sanas hōitibus. Similiter in stupore cō
uenit fortis dicta sicut in paralysi. s. declinās ad
calidum et siccū. rō quia talis dicta cōtrariatur
materie stuporis que ē frigida et hūida. Similr
cōpetit inunctio ex oleo costino quia calefacit et
consumit materiā stuporis. **Qd si inueteruēit.**

Hic ponit curam stuporis in speciali. Et di
cit primo q̄ si passio inueterauerit cū pillis feti
dis eger ē curandus. rō quia ex his euacuatur
materia statica a corpore que facit stuporē. Se
cundo dicit q̄ cōplexio ē rectificanda cum ana
cardina confectione. **Al.**

Tremor autē ex eisdē curatur ex quibus
sanatur stupor. **Sillanus.**

Hic ponit curā tremoris et diuiditur in duas
Primo ponit curam in generali: remittēdo nos
ad curam stuporis. **Secūdo** ponit curam i spe
ciali. secunda ibi. Sed si ex. **Aliter** pōt diui
di in tres. **Primo** ponit curā tremoris facti a ma
teria frigida et remittit nos ad curam stuporis.
Secundo ponit curā q̄ sit ex potu aque frigi
de et partes patebunt. De prima dicit q̄ trēor

curatur ex eisdem ex quibus curatur stupor. rō
quia habent similes causas: s̄ fortiores sint in
stupore. **Notandū** q̄ licet ex eisdē medicis
possunt curari tremor et stupor. tñ aliqua sūt ap
propriata in stupore: et similiter in tremore et pa
ralysi. de numero quorū alique sunt herbe: aliq̄
sunt olea: aliqua sunt cibaria: aliqua sunt gume
Herbe appropriate sunt: sicut trifoliū eupatori
um et sticados arabicū: et ideo de istis debet fie
ri bas in oibus receptis clisteriorū et aliorum.

Olea sunt sicut oleū cucumeris asinini: olcum
de aneto: oleū de ādacocha alio noie de sulphu
re herba mirabilem habens p̄prietatē in trēo
re. Cibaria sunt cerebrū leporis assatū inter
oia. secunda tertiū. c. de tremore. Gume sunt ca
storeū: s̄ ualeat cū hoc in omnibus passioib⁹
neruorū. **Secūdo** notandū q̄ in tremore cli
stere cōpetens ē tale. **R.** centauree minoris utri
usq̄ saluie rute primule ueris: ipiconis: mercu
rialis añ. **Al.** i. cartami mūditi. 3. i. seīs rute se
minis xileos seminis basilici añ. 3. 5. agarici ele
cti. 3. 7. utriusq̄ sticados añ. 3. 5. surfuris pugil
lum unū mell electi olei de lilio añ. quantū suf
ficat salis gume pillarū cochiarū añ. 3. 5. fiat cli
stere vsq̄ ad quar. 7. et similiter ualet in paralī
si et stupore. **Notandū** tertiū q̄ signa tremo
ris facti a casu uirtutis sunt: quia paties deficit
in quocunq̄ labore et motu et releuatur ex omni
re nutritibili: et q̄ nullo mō fame pati pōt q̄n sin
copizat et tunc tremor augetur. **Signa** trēo
ris ppter uisum uini sunt: quia potus aq̄ cōfert
et abstinere a uino et potus uini de granatis uel
de agresta multū cōfert. **Signa** tremoris fa
cti ppter dominiū hūorū frigidū super mēbrū
sparsi sunt albedo et mollities corporis: pigruti
es et ebetudo sensuū. rō patet. **Signa** tremo
ris facti ab aliis causis ut ex frigidityte extrinse
ca et. habentur ex relatu infirmi. **Alman.**

Sed si ex superflui uini potu euenerit
eger ab ipso erit abstinendus. Similiter si
aquā que ex niue dissoluitur bibendo hāc
incurrerit passionē ab ipsa abstineat. et bal
neū calidissimū igrediatur in qua taz diu
morā faciat donec sudz. a quo cū egressus
fuerit in sole assidue moretur. **Silla.**

Hic ponit curam tremoris in speciali. et di
uiditur in duas. **Primo** ponit curam q̄ sit ex
superfluo potu uini. secūdo q̄ sit ex potu aque. se
cunda ibi. **Similiter** si. De prima dicit q̄ si
tremor cōtingat ex superfluo uino sumpto eger
debet se abstinere ab illo. rō quia remota cā:
remouetur et effectus. **Notādū** q̄ uini facit

De tortura oris.

tremorem: quia est maxie penetratōis: et pcutit nervos et cōvertitur in acetū in eis. **Sillr si zc.**

Hic ponit curā tremoris facti ex potu aque: et diuiditur in duas. **Prō** ponit curā per abstinentiam aque. **Secūdo** per balneū. **secūda** ibi. **Et balneū.** **De** prima dicit q si quis incurrerz tremorē ex potu aque p cura debet abstinē ab ipsa. rō quia remota causa remouetur effectus **Et balneū.** **Hic** ponit curam per balneum et dicit pō q patiens tremorē debet igredi balneū calidissimū: et debet in eo tantū contrahere morā q sudet. rō quia tunc aquositas p porositates neruoz expellitur per sudorē. **Secūdo** dicit q talis debet assidue morari in sole. rō quia cōsumitur et exiccat hūiditas mēbrozū q erat cā tremoris. **Notandū** q trocisci d sticados ualent ptra oēm tremorem a ppietate et cōtra paralysim et torturam. **R.** sticados. 3. i. i. fop. 3. ii. pconie. 3. iii. fiant trocisci cū mucillagine dragaganti et melle ros. et sit unusquisq aurei unū et detur in auro: a cū aqua decoctōnis sticados et mellis. **Notandū** q rasis nō ponit curam si tremor fiat a debilitate a uirtutis regētis mēbra. **Prō** cura nutriatur carnibus assatis nutritibilibus et aliqū elixatis ut carnibus pullozum hedi arietis ānualis caponū pdicū fasiozū oium aniū uiuentium in arboribus et pratis et nī in aquis et uitellis ouozū. de herbis possēt cōedere feniculū boraginē zc. **Confortetur** cerebrū et cor cum electuariis dictis in. c. de mlia.

De potibus potetur ex aqua mellis et aliqū potest bibere unū optimū odoziferū in quo sit tātum de aqua quantū de uino uel plus de aqua.

Tertio notādū q cura tremoris facti a letargia fit letargiam remouēdo sed facti a frigiditate sine materia fit per calefaciētia: sed facti ab accidentibus aīe fit remouendo illa accidētia.

De tortura oris. Silla.

Notandū circa rubricā q tortura oris est morbus officialis figurā et formas naturalē faciei cōrūpens. **Aliter** tortura oris ē inclinatio oris et labioz ad partē dextram uel sinistrā cū ipotentia claudendi altez oculo: uz: et cum exufflatione ex latere uno cum percipitur ut exufflet aerem uehementer. **Secūdo** notādū q causa torture oris ē duplex. una ē paralisis partis faciei. alia ē spasmus ex repletionē uel inanitōe. ut plimū tñ est spasmus d fpletōe. **Al.**

Um hominis os contorq̃ et unū de oculis suis claudere non ualet et si precipitur ei ut sufflet flar ab una tñ parte exire uidetur: ipm tunc ptoz

sionē pati dicimus. **Silla.**

Hic determinat de tortura oris et faciei: et diuiditur in duas. pō ponit signa. secundo pōit curam. **secūda** ibi. **Quis curam.** **De** prima dicit q cū in aliquo apparēt ista signa. **Prīmū** q os hois contorquetur. **Secūdū** q nō potest claudere unum oculum. **Tertiu** si picipiatur ut sufflet flatus uidetur exire ex una parte: tūc dicimus q talis patitur torturā oris. **Notādū** de ratione signoz: uerificatur primum q ibi est paralisis unius partis faciei uel spasmus. **Sed** in paralisi ps infirma cadit supra sanam. i spasmus uero pars infirma trahit ad se sanam. uerificatur secūdū: quia i altera parte faciei ē spasmus uel paralisis in quibus ē ablatio sensus et motus: iō nō pōt claudere oculum illius ptis. uerificatur tertiu quia pars infirma ē debilis. iō nō pōt claudere bene labia. **Secūdo** notādū q signū torture ppter paralysim puenientis sunt debilis motus ppter materiam fluidā relata: antē turbatio sensus ppter materia aquosam fluctem ad uiscera sensuū. multiplicatio salis et sputi ppter multitudinē materie aquose. i paralisi sentitur in cute ex utraqz parte leuitas. ratio ppter materiam aquosaz que causat molliciem. nō sentitur extensio. p3 per idē. palpebra inferior oculi que ē in parte gibbosa ē diuersa. rō quia ppter relaxatōnē cadit inferius pellis frontis ex parte gibbosa. s. per quas spuit et sufflat: et extensa absqz rugis: quia ibi ē relaxatio que remouet rugas. **Caret** motu usuali: quia i paralisi aufertur motus. apparet q medietur hō et aspiciat ad inferiora. causa quia per silia relaxatur ad inferiora. **Sed** signa torture pp spasmū sunt sensus turbati quodāmodo: qz i cerebro est materia flegmatica grossa que l3 per turbet non tñ sicut fluida. **Extensio** cutis qz destruitur ruge. **Sed** ptra qz in spasmo fit cor rugatio. **Dicitur** q destruitur merito numeri qz alias fuerunt plures. uel destruitur qz eaz fundamentū nō apparet sed latet occultū s3 cri spatura lacerti faciei duri. rō ppter spasmū q ē causa cōtractōis. **Adino:** atur salua. rō qz in spasmo facto a materia ē maxilla igrossata. sed in spasmo facto ex inanitōe patet declinatō cutis ad partem colli. rō quia ibi sunt principia multorum neruorum faciei: si in spasmo mouētur nerui et contrahuntur uersus principia. **Alman.**

Quis curam incipimus cū solutiōe uentris ex pillis fetidis. **Autrimentū** uero eius atqz ipsi potū ordinabimus ut in. c. de paralisi diximus. **Sil.**

Hic ponit curā: et diuiditur in duas. Primo ponit curam torture puenientis ex repletionē. secundo ponit curam puenientis ex inanitōe et excusat se. secunda ibi. De tortura uero. Prima in duas. Primo ponit curā per euacuatores et remedia per localia. Secundo ostendit quod facieduz quā predicta facta non conferunt. secunda ibi. Quid si passio. Prima in tres. Primo ponit curā per euacuationē. Secundo per dietam. Tertio per localia. secunda ibi. Nutrimentū uero. Tertia ibi. Egritudine preterea. De prima dicit quod in cura torture debemus incipere faciēdo euacuationē cū pillulis fetidis. Notandū quod prius incipiendū ē ab euacuatoe: quia raro medicina localia debent approximari: nisi premissa euacuatoe ut dictū fuit supra. sed ratio dicti est quia predictae pillule euacuāt materiā staticā facientem spasmiū uel paralysim que sunt cause torture id est. Secundo notandū quod antequā detur medicina laxatiua uel euacuatiua debet pcedere sirupus digestius appropriatus in tortura et ē. *℞. radicū accori. ℥. s. zizib. al. nu. mus. añ. 3. i. mell. elci q̄r̄. iii. fiat sirupus clarificatus usqz ad. ℥. i. et detur cū aqua decoctōis saluie. Ad idē ualeat sirupus cōpetens in paralysi et in spasmo. Tertio notandū quod medicina laxatiua debet ēē talis. *℞. pillarū cochiaz. 3. ii. pulpe. coloqn. tide bdelii puluerizati añ. 3. i. si patiens ē fortis misc. malaxando cū idiomelle facto cuz aq̄ ac cori: fiant pillule ad quantitātē cicerū. Ad idē ualeat medicine solutiue in paralysi et in spasmi Nutrimentū uero. Hic ponit curā per dietam dicens quod nutrimentū. i. cibis et potus debent ēē sicut dictum ē in cura paralisis: ubi grā comedat carnes oīum bonarū auium degētū in arboribus et pratis et nō in aquis gallinas gallos: annuales: pullos gallinarū assatos carnes hedoz et castratorū assatas: comedat cibaria ordei anene spele et farris et cōdiatur cū puluere qui sic fit. *℞. nucis musca. 3. i. piperis lōgi castorei galange añ. 3. i. zedoarie. 3. i. s. terētur et cribellētur. de pontibus sumat aquā mell. rō patet. Almansor.***

Egro preterea quotidie in mane antequā comedat sinapi cū sirupo aquoso gargarizare faciem et mittemus euz in domū obscurā et p̄cipiemus ut unā nucē muscatā in parte oris que torta ē teneat. narib⁹ quoqz tūc insufflabimus cōditi ut sternutatio pro uoce. Spondiles quoqz colli eius et faciē eius et frontē ex oleo costino iungere cōuenit et ē quotidie de anacardino unius aurei

podus sumendū. et si passio hoc mō soluta non fuerit ad uētris solutionē et egritudine seruatione redeundū ē. De tortura uero que nō repente: sed paulatim accidit nō loquimur: ipsa nāqz nō cōtingit nisi i frenesi punitōsa mōte iam iminēte et ē ex siccitate. Sil.

Hic ponit curam per localia: et diuiditur in sex. Primo ponit curā per gargarisma. Secundo per mansiones ostēdendo in qua domo debet stare. Tertio per unius quod debet timere in ore. Quarto per sternutoriū. Quinto per inunctionem. Sexto per p̄fectionē. partes patebunt.

De prima dicit quod debemus facere gargarizare egrū ante comestionē cum sinapi et sirupo acetoso. Notandū quod antequā competat istud gargarisma due cōditōnes requirūtur. Prima quod corpus sit euacuātū euacuatoe p̄li quod corpe exstente pleno fieret attractio maior materie peccantis ad faciē. Secunda cōditio ē quod materia sit fluxa et hoc post tres uel quattuor dies: quod antequā materia esset fluxa fieret maior attractio materie et flux⁹ materie maior: et rō quare ualē tūc est. quod tale gargarisma subtiliat materiā torturā cū hoc eam euacuat. Secundo notandum quod gargarisma rāpōt sic formari. *℞. seil. sinapis q̄r̄. i. s. aceti al. q̄r̄. s. mell. elci q̄r̄. i. fiat decoctio clarificata usqz ad. ℥. i. Ad idē v3 b. *℞. radicū accori q̄r̄. i. aceti. s. i. fiat decoctio parū clarificata usqz ad. ℥. i. Ad idē ualeat gargarisma factū ex oximelle sglitico et aq̄ decoctōis nucis musca. sticados et p̄iretri. Et mittemus eū. Hic ponit curā per mansionē ostēdendo in qua domo debet stare. et dicit quod debet ēē dom⁹ obscura: quod uirtus uisua ē debilitata: quod nō habet nisi unū oculū: sed per domū luminosā amplius debilitaretur et per obscurā iuuaretur quod aggregatur spūs. rō quod in domo luminosa aspiciat ad diuersas partes: et in obscuro nō: id est. Notandū quod pro cura torture debet iuberi ut patiens aspiciat in speculo de calibe ut per aspectū ad partes extrinsecas rectificetur eius faciēs et non solū ualeat speculū de calibe: neque etiā quodlibet aliud. Et p̄cipimus. Hic ponit curā per unū quod debet tenere in ore et dicit quod multū ualeat tenere in parte oris que ē torta unā nucē mus. Notandū quod ratio dicti ē quia subtiliat sua caliditate materiam et quia confortat nervos et rōne stipticitatis confortat membrū. Notandū quod ad idē ualeat tales troscisci. *℞. radicū accori q̄r̄. i. s. zizibe. al. 3. i. nucis mus. 3. v. puluerizanda puluerizentur et quassanda conquassentur et infundantur in aqua saluie per duos dies et condiantur cuz***

accori. ratio remedii est q: tale electuariuz p^ouo
cat sudore z febre. z iō consumit materiam tor
ture z ē ultime uirtutis z nō cōpetit nisi qñ non
ualent remedia alia. Notandū q: ad idē ualz
hoc. **℞.** nucis mus. 3. in 31. al. añ. 3. iii. conferne
accori qñ. i. zuccari al. qñtū sufficit z fiat elcūa
rium facta p^oius uniuersali euacuatiōe detur. 3.
i. quolibet mane. Ad idem ualet iera hermi
tis. **Et si passio.** Hic oñdit quid sit faciēdu
qñ predicta remedia non conferūt q: non remo
uent torturā: dicens q: redeundū ē ad euacuari
onē z p^oseruationē egri. **℞** Ratio q: signū ē q: re
manfit de materia antecedente: q: p^oseruan
dus ē ne cadat in peius. Ultimo notandū q:
ultimū remediū ē cauteriū unū in occipitio. ali
ud in uenis post aures uel in radice mādibule i
parte torta. **De tortura vō.** Hic ponit curaz
torture facte a spasmō d inanitōne excusans se
z dicit q: non uult dicere h de tortura q: aduēt
paulatiue z non subito z cām adiungit q: talis
non fit nisi in frenesi mortali. rō quia mors iam
ē proxima cū talis tortura fiat a siccitate hūidi
radicalis z resolutione caloris natural' z spiri
tuū: sed morituri solis signis pronosticis sūt di
mittendi. Notandū q: signū distinctiū quā
do tortura fit a spasmō de repletionē uel de iani
tōe ē. quia a spasmō de repletōe fit subito: z a
spasmō de inanitōe fit paulatiue: z p^ocesserūt si
gna aliq: ut febres uigilie inanitō z cū hoc faci
es ē corugata. Subitatur q: pars faciei i tor
tura fit permutata a figura: an pars egra q: h
z spasmū uel paralysim an pars sana z per p^oio
cui parti debēt approximari remedia: an parti
que apparet male figurata an parti q: nō appa
ret male figurata. Dicendū p^oio q: si tortura
fiat a paralysi pars sana apparet male figurata
rō q: pars egra paralytica cadit supra partē sa
nam: iō facit in parte sana malā figurā z in tali
remedia debēt approximari super parte q: appa
ret bñ figurata. Secūdo dicendū q: si tortura
fiat a spasmō pars egra apparet male figurata
℞ Ratio q: illa p^otrahit z p^otrahit ad se partem
sanā iō facit in pte egra malā figurā: z in tali re
media debent approximari super partē que ē ma
le figurata zc. **De spasmō. Silla.**

Standū primo circa rubricam. qd sit
spasmus fm auic. secūda tertiū. c. pio
pio. spasmus est egritudo neruosa q̄
mouentur lacerti ad sua principia: ⁊ inobediē
tes sunt in dilatazione. Secūdo notandū q̄
spasmus est duplex. Quidam pportinat⁹ ad
materiā: ⁊ talis ē duplex. s. d. repletōe ⁊ manitōe
c. iiii

et quidam est non proportionatus ad materiam.

Appellatur enim spasmus proportionatus ad materiam quoniam fit propter presentiam materie: uel propter absentiam materie naturalis. scilicet humiditatis radicalis. Sed appellatur spasmus non proportionatus ad materiam quoniam fit propter spiritum nocuentem cerebri: cōcatam: unde fit tractio dato quod non sit propter nervorum repletionem uel eorum inanitionem.

Notandum tertio quod causa spasmi de repletiōe est triplex. scilicet primitiua aīis et cōiūcta. Primitiua sunt res non naturales cōcantes uel multiplantes hūiditatem in cerebro hūano. scilicet siccitas uel mīiam uel sanguinē l3 ut plurimū siccitas. ut cibi statici potus superfluus⁹ crapula somn⁹ supflu⁹ quies: et sic de aliis rebus nō naturalib⁹. Load iuuantes sunt cōplexio frigida etas et regio frigida. Antecedens est hūor ibibitus in nervis ate q3 faciat tractiōem et ut plurimū est siccitas l3 et posset esse mīia uel sanguis uel colera licet raro. Cā pūuncta sunt illi met hūores ibibiti in porositatibus nervorum qui actu faciūt spasmū. Quarto notandū quod causa spasmi de inanitiōe sūt est triplex. scilicet primitiua aīis et pūuncta. Primitiua sūt res non naturales extrinsece inanientes et plumes hūiditatem nostri corporis sicut cibi assī angustia ira et tristitia. Causa aīis est mala complexio sicca psumens hūiditatem uel calida et sicca ut febres ardētes sicut causon: uel mīia uel complexio frigida fundata in nervis. Causa pūuncta est ipsa mala cōplexio sicca actu inducēs tractiōem in nervis ut patet in corrigia posita iuxta ignem uel solē. Quinto notandū quod cā spasmus non proportionatus ad materiam dolor causa tus in nervo uel propter pūcturā cū stilo uel aculeo uel fistibus. uel propter pūcturam scorpionis uel fistibus. uel propter frigiditatem pgelantē nervum uel lacerti ex quibus contrahitur nervus uersus cerebrū. Sexto notandū quod dīa est inter spasmū epilepsiam et singultū paralysim thethanū et cūze3. Et differūt spasmus et epilepsia: quia in epilepsia est contractio oīum nervorum i spasmō uero unus mēbris. et quia non cōtingit ex nocu mento cerebri: sed ex nucha et sūm quod fit in alia et alia parte ita fit tractio in alio et alio mēbro.

Secundo differūt quia l3 i epilepsia fit tractio sicut in spasmō: postea tñ fit dilatatio. materia cōsūpta: sed in spasmō nō fit dilatatio nisi fiat euacuatio. Tertio differunt quia epilepsia est egritudo peroximalis: spasmus uero non. Differunt spasmus et singultus: quia in singultu qui est passio stomachi quāvis prius fiat cōtractio stomachi: post remouetur per expulsiōem ma-

terie siue sit siccitas siue uentositas uel uapor: eleuatus ad os stomachi: sed in spasmō non nisi ueni at ad curam. Secundo differunt quia singultus non est passio nervorum sed lacertorum ipsius stōa chis. sed spasmus est passio nervorum. Differūt spasmus et paralysim quia in paralysi est membri elongatio in spasmō sūm longum abbreviatio. ratio quia materia spasmi est grossa dilatās nervos et per consequens abbrevians sūm longus sed i paralysi est materia fluida aquosa subtilis relaxans. Differunt spasmus et thethan⁹ quia thethanus est egritudo officialis prohibēs uirtutem motiuam a contractione nervorum de quorum aptitudine est ut contrahātur propter nocu mentum in nervis et lacertis. et spasmus est egritudo qua mouentur lacerti ad sua principia et inobedientes sunt in dilatatiōe. Secundo differunt quia thethanus est proprie quādo lacerti interiores et exteriores equaliter tēduntur et sic membrum est tensus. sed spasmus dicitur fieri quoniam nervi uel lacerti pūctantur solū ad unam partem tñ et sic mēbris stat tractū. Conueniunt tamen quia fiunt ex eisdem causis. Differūt spasmus thethanus et cūze3 sit a uentositate grossa dilatāte nervos et lacertos: sed thethanus et spasmus fiunt a materia hūorali. et cūze3 nō est nisi spasmus particularis. scilicet in oculo uel palpebra et talis appellatur grāphus. tñ solet cūze3 seu alcūze3 sumi prout est idem quod spasmus uel thethan⁹.

Septimo notandū quod in spasmō possum⁹ pside rare uel motū malum tractiū et sic est accidens uel malam figuram que consequitur ex tali motu uel oppilatōe et sic est egritudo. Et iō aliqui auctores dicunt quod est accidens: aliqui quod est egritudo non est cura de hoc. Dubitatur i qua etate magis accidit spasmus. Dicendum primo quod in puericia. Prima causa est multitudo hūiditatis existētis in pueris unde pōt libere fluere ad nervos. Secunda causa est raritas nervorum et mollicies unde facilius recipiūt materias. Tertia causa est malicia regiminis unde generatur humilitas siccitas et ibibitur in nervis. Dubitatur utrū sicut in spasmō aufertur motus ita auferatur sensus. Dicendū quod non quia maior quātitas spirituum requiritur ad sensum quā ad motum ideo tē. Alman.

Ubi aliquod membrū alicuius cōtrahitur et ad suam redit originē aut plura ex mēbris. sic disponunt ipsa spasmata esse pnuiciabim⁹. spasm⁹ aut subito aut paulatī inadit. Silla. Hic determinat de spasmō et diuiditur in

tres. Primo ponit signa. Secundo notificat spēs spasmī. Tertio ponit curam. Secunda ibi. **Spasmus aut.** Tertia ibi. **Sed spasmis.** De prima dicit qd qñ aliquod mēbrū p̄trahitur et redit uersus suū p̄ncipiū. s. uersus cerebrum. uel si plura mēbra sic disponātur dicendū ē qd fit spasmus. Notandū causa quare fit contractio in spasmis est. ppter materiam grossam contentā in neruo que dilatat neruū et abbreviat fm longum. Secundo notādū qd signa spasmī de repletōe sunt: quia talis aduēit subito et apparent signa repletōis. S3 signa spasmī de inanitōe sunt: quia fit paulatim et ex successione egritudinū euacuantū: et successione euacuatōis facit per medicinā uel per se: et sic de aliis causis. Tertio notādū qd signorū spasmī: qdam sunt p̄nostica et tremor et stupor: membri diminutō mot⁹ per lōgum tēpus. Demōstratiua sunt ut actualis contractō neruorū uersus suam originē cum iēptitudine dilatātōis. Que dam sunt signa salutis ut receptio motus membri et dilatatio eius. **Spasmi aut.** Hic ponit spēs spasmī dicens qd spasmus quidā fit subito qdam paulatim. Notādū qd spasm⁹ diuiditur dupl̄r. Primo penes figuram et sic ē triplex. Primus i quo nerui contrahūtur uersus partē dōmesticam uel āteriorē: et est qñ nocumētū est i partibus anterioribus et uocatur antistonus. Secundus ē i quo contrahūtur nerui uersus partē posteriorē uel siluestrem et est qñ nociuū est in neruis partis posterioris et uocatur p̄stonus. Tertius ē in quo p̄trahuntur ex utraqz pte et tūc mēbrū stat erectū et ē deterior et difficilioris cure et uocatur thebanus: et p̄ tanto auctores faciunt caplā distincta. Secūdo mō diuiditur spasmus fm cām: et sic sunt tres spēs spasmī. Una ē ex repletōe. s. ex hūiditate ibibito i porositatibus neruorū ut plimū flatico et aliqñ est dispersus et aliqñ aggregatur in una parte et fit ap̄a. Secūda spēs ē ex inanitōe et fit ex transumptōe hūiditātū substantiālū mēbroz paulatim. Tertia spēs ē a rebus inducētibz nocumētū i membris subito et dicitur nō p̄portionatus ad materiā et tunc in generali sunt q̄tuor. Prima ē fortis frigiditas introducta in neruis et reducitur ad spasmū de inanitōe. Rō quia illa frigiditas condensat hūiditātē neruorū et sic eam minora tur. similiter etiā in illa p̄densatōe aliquid d hūiditate exprimitur et fluit ad extra et sic moriatur. Aliqui tñ reducūt ad spasmū de repletōe. Secūda cā illius spasmī sunt uermes mori dican

tes os stomachi inducendo nocumētūz unde uirtus sentiens contrahitur et ille reducitur ad spasmū de inanitione quia ratione contractōis aliquid effluit. Tertia causa est morbus animal uenenosus et reducitur ad spasmū de repletionē: quia hūiditas mala causata ab illo animali imbibitur in neruis. Quarta causa est dolor: quia uirtus sentiens nocumētūz contrahit neruos et talis reducitur de per se ad spasmum de inanitione: quia cum nerui contrahuntur: tunc propter dolorem aliquid effluit de humiditate neruorū sed per accidens reducitur ad spasmū de repletionē. ratō quia ad locū doloris fluit humores et ibibuntur in neruis. 21.

Spasmo autē subito euenienti eadez preparanda ē cura quā in paralisi conferre diximus. In eo tamen fricatio manuū et iunctione ex oleo costino pl⁹ utimur.

Sillanus.

Hic ponit curam spasmī. Primo de repletionē. Secūdo de inanitione. Secūda ibi. **Spasmus uero.** De prima dicit qd in spasmis de repletionē. Primo conuenit cura talis qualis conuenit in paralisi. Secundo dicit qd in cura spasmī dicti debemus uti plus fricatione manuū et unctione ex oleo costino. Notandū qd ratio primi dicti est: quia eadem est quasi materia utriusqz. s. flegma imbibitum in porositatibus. Ratio secūdi dicti est: quia materia spasmī est grossior: ideo tarde resoluitur ideo indiget medicinis fortibus. Secundo notandū qd spasmus de repletionē et paralisis conueniunt in cura: quantum ad ea que appropinquantur ad intra: quia eadem sunt medicinē digestiue et solutiue: Sed differunt quantum ad ea que applicantur ad extra. quia in paralisi solum conueniunt resolutiua: quia materia est fluida subtilis: et nō timetur qd remaneat grossum et remoueat subtile. Sed in spasmis de repletionē: quia materia est grossa et uiscosa. Primo utendum est mollificatiuis: deinde resolutiuis: quia si e contra fieret: resolveretur subtile et remaneret grossum et putresceret.

Tertio notandum qd unguentum mollificatiuum competens in cura spasmī est. R. mu cillaginis: fenugreci: seminis lini: añ. 3. ii. butiri sine sale: arungie anatis añ. 3. i. cere modicum liquefiant liquefienda: Et misce et fiat unguentum resolutiuum dictum in caplō de paralisi ita qd utatur p̄ duos dies ungtō mollificatio deinde unguēto resolutiuo per duos dies: et sic uadat p̄tinuādo donec materia sit resoluta. Ad

idē ualet cerotuz isopi. Ad idē cerotuz diate seren. Notanduz quarto q̄ unguētuz resolutiuuz p̄petens ē unuz mesue q̄d̄ icipit cerotuz aliud fortissimuz eiusdē uirtutis ad dissoluēdū articuloꝝ duricies. Ad idē unguētuz aragon descriptōe nicolai. Ad idē unguētuz marcia ton descriptōe nicolai. Ad idē unguētum de bdellio mesue. Ad idē unguētuz silagrii mesue

Quito notādūz q̄ emplastruz mollificatiuū p̄petens in cura spasmi ē. R̄. emplm ceroneuz descriptōe nicolai q̄d̄ sufficit ad q̄sitatez mem bꝝ: mollificat enī multuz duriciē splenis mala xetur cum oleo sisamio: s̄z apparet michi q̄ hoc emplm sit resolutiuum ut uult nicolaus. Ad idē ad mollificandū ualet emplm d̄ melliloto

Ad idem ualet diaquilon. Ad idē ualz ablutio hec. R̄. seīs senugreci seminis lini seīs aneti añ. quaz. s̄. i. samitatus malue bismalue barbe ircine añ. Al. i. i. quassentur fortiter buliāt i l̄b. iiii. aque donec redeant ad. l̄b. ii. coletur 7 d̄ colatura fiat ablutio mēbꝝ: 7 postea fiat ablutio resolutiua dicta in. c. de paralisi uel uno d̄ mollificatiua alia die resolutiua. Sexto notādūz q̄ eodem modo pōt fieri de balneo q̄ conuenit primo mollificatiuum factuz de herbis p̄dictis: sed in pluri q̄sitate. deinde resolutiuū denī in. c. de paralisi. Ad idem ualet hoc quod est secretuz resolutiuum. R̄. seīs aneti cōquassari l̄b. iiii. cāculum uulpis cuiusceratum unuz: buliat in sufficienti q̄sitate aq̄ usq̄z ad ossium separationē. fiat balneū in illa aq̄ uel abluatur mēbꝝ. Septimo notandum q̄ piguedies maxime appropate in cura spasmi sunt artūgia vulpis leonis. Octauo notādūz q̄ in cura spasmi de repletōe ualet pellis vulpis portata. Al.

Spasmi uero qui nō repente s̄z suauiter accidit post febrē aut post multā uētris solutionē: aut multū uomitū: aut sanguis fluxū malus ē 7 uix curabilis. Silla.

Hic ponit curā spasmi d̄ inanitōe: 7 diuiditur in duas. Primo oñdit quōd se h̄z ad curandū spasmi de inanitōe. Secūdo p̄sequitur ponendo curā. secūda ibi. **Quicquid tñ.** De prima dicit q̄ spasmus: q̄ nō sit subito sed paulatim succedens ad febes uel ad euacuatiōnes per secessuz uel per uomitū uel per fluxū sāguinis talis ē malus 7 uix curabilis. Notādūm q̄ spasmus de inanitōe pōt considerari dupl̄r. Uno mō in suo principio: 7 sic ē curabilis cum remediis applicatis. Rō quia uirtus in neruis adhuc non ē debilis sicut 7 ethica in principio ē facilis curatiōis ut auic. prima quarti. Secūdo

pōt considerari spasmus de inanitōe quātū ad processum. 7 sic nō ē curabilis. rō q̄ consūpta est hūiditas naturalis 7 facta ē etiam resolutio caloris naturalis 7 spūs: unde uirtus ē nimis debilitata. Ad propositum hic intelligitur secūdo modo. Secundo ē notādū q̄ spasmi sequens ad febrē est duplex. Quidam ē de inanitōe ut qñ febris p̄sūpsit hūiditates sbales mēbꝝ. Quidā ē spasmi de repletōe ut qñ febris ē solū potens ad dissoluēdū hūiditates 7 non ad resoluēdum: sicut sol agēs in glaciē dissoluit ipsā. Ad ppositū h̄ intelligitur p̄rio mō. Al.

Quicqd tñ accidit ei mederi incipiem? Egro nāq̄z ordeī aquā: 7 iura unctiosa 7 mollia ministrabimus: 7 in aquā dulcem tepidā ipsuz mittemus 7 iungem⁹ ex oleo uiol. tepido: 7 oleo de seibis cucurbitē: 7 p̄cipue neruoz radices in gbus spasmi exiit. In tina quoq̄z diu moxetur 7 ex oleo uiol. inungantur. De uino bibat patiens parū q̄d̄ tñ multū habeat aque admixtōz 7 cibis nutriatur hūidis. Sillanus.

Hic ponit curam spasmi de inanitōe qñ ē curabilis. 7 diuiditur in quinq̄z ptes. P̄rio ponit curam per potū aque ordeī 7 p iura unctiosa. Secūdo per balneū. Tercio per unctōz. Quarto p balneū 7 unctionē iterato. Quito p dietā partes patebūt. De prima dicit q̄ in cura sbemus incipe dare aquā ordeī 7 iura unctiosa 7 liquida. Notādū q̄ ad nutrimentūz competens spasmo de inanitōe quīq̄z p̄ditiōes requirūt. Prima q̄ sit facilis digestiōis: q̄z uiri⁹ est multū debilis. Secūda q̄ sit facilis penetratiōis quia uie sunt multū stricte p̄pter defectūz hūozum 7 spiritūū. quia ibi ē oppilatio attenuatoria. Tercia q̄ sit multi nutrimenti. quia facta est deperditio hūiditatis sbalis. Quarta q̄ tale nutrimentū sit alteratiuū. quia i mēbris ē maxima siccitas 7 ut plimuz caliditas: 7 iō d̄z esse ut plurimum infrigidatiuum 7 humectatiūz. Quinta q̄ sit p̄solidatiuum ut fiat melior adherentia in partibus mēbꝝ: 7 si non habeat hasto taliter saltē habeat aliquas uel plures. Secundo notandum q̄ ex isto patet quare aqua ordeī competat. rō q̄ ē sbilis penetratiōis 7 facil⁹ digestiōis. s̄l̄r ē alteratiua q̄ ē frigida 7 humida. 7 si coquātur i ea cancri fluuiales ul⁹ testudies nēozales ut docēt auctores: bñ abluti erit bōi nutrimentū 7 sic erit nutrimentū mirabile 7 p̄fectum quia hic sunt quinq̄z conditiōes dicte. s̄z quare cōperunt iura unctiosa: q̄ sunt facilis digestiōis cito penetrantia 7 boni nutrimenti 7 mlti

De spasma.

ut aqua carniū et similia. Tercio notandum qd quibus sint multi liquores humidi qui conueniunt in spasma de inanitione et tñ inter cetera sūt q̄tuor que spāliter cōpetunt. primo oua solibilia: quia sunt facili digestiōis et facili penetratiōis sūt substantie et multi nutrimenti: ideo quasi totum p̄uertitur in nutrimentū. Secūdu pueniens est uinū multū limphatū: q̄ facili digestiōis facili penetratiōis multi nutrimenti et alteratiōis: et ideo ualet in sincopi: q̄ cito regenerat spūs et releuatur uirtus. Tercū cōueniens ē aqua carnis que sic fit. **R.** gallinā minutim incisam pōe in uase uitreo et duo coclearia aque ros. et uini et claudatur illud uas ne possit exire fumus nec aliquis uapor: et ponatur in cacabo in quo bullita aqua et depelli debet gallina ut tota unctuositas remoueatur. Aliter pōt fieri i debilitate ualde magna. habeatur capo et assetur ad partes: et cū carnibus portinis lardetur et contūdatur multum cum torculari apothecae et exp̄matur illud quod exhibet aqua carnis dicitur et si misceatur cū aqua carnis et detur cū illa aqua ē magis confortatiua. Similiter et meli⁹ ponatur capo in uino per diem et conteratur ut dictus est et ponatur in alēbico et distilletur et illa aqua ē meli⁹ confortatiua: et qñ patiens est debili⁹ addatur unus uitellus oui et est res mirabilis. Aliter cū filo suspēdantur mēbra pulli nō multū p̄guis i uase uitreo lato et claudatur optie orificiū uasis ut aqua bulliens nō possit intrare et tūc dimittatur per tres horas uel circa deinde aperiatur et succus qui egressus est coletur. ppter unctuositatem et tale dē distillatū et si ponatur florēi aurei. x. uel plures erit melius adhuc q̄ est magis cordialis aqua illa. Quartū pueniens ē lac et inter alia ē lac mulieb: deinde asininū: deinde caprinū. cā quia est facili digestiōis facili penetratiōis et subtilis nutrimenti consolidatiū ratione caseitatis. et si est possibile sumatur ex ubere et uas in quo ponitur lac pōatur in aq̄ calida ne corūpatur. ppter aerē. et si eēt fluxus uētris lapides igniti uel calips extinguantur in ipso.

Quarto notādū qd ad idē ual3 restauratiū de carnib⁹ cū spēsbus qd cōiter sit per medicos. **R.** carniū pulli uel edi elixatataz usqz ad quā titatē sufficientē pistentur optie cū brodio et zucharo qbus addātur spēs infrascripte. **R.** caridamōi gariofiloz cucubebaz galāge zizib. nucis mus. dragagātū gūmi arabici añ. 3. i. macis croci añ. 3. ii. et addantur cū istis spēsbus. uide licet. **R.** amidi ligricie uuarū passarū pinearū amigdaloz dulciū et mūdaz sebesten fusticoz

semen cucurbitarū melonū cucumēz papauer al. seīs lactuce portulace añ. 3. ii. pēdiāz. 3. iii. aque buglosse que sufficit ad infundendū zuc carū addatur mellisse buglosse spodiū sumach corticū citri dactilorū añ. musci parū conficiantur optie et ponantur in scatula et deaurētur.

Aliud restauratiū nicolai. **R.** liquiricie ros zuccari añ. 3. ii. dragagātū gūmi arabici. añ. 3. ii. sandaloz albōz et ru. añ. 3. i. seīs papauēis al. 3. iii. succi liquiricie amidi seīs lactuce scariole spodiū añ. 3. i. gariofil. 3. 5. seīs cinami zizib. storacis añ. 3. 5. croci. 3. ii. penidiū. 3. iii. feminū citrullorū cucūeris melonis cucurbite añ. 3. 5. seīs citonior. 3. vi. penidiāz amigdalay sebestē añ. 3. i. pficiantur cū sirupo q̄stū sufficit zuccari. **ff. xii. Et in aqua.** Hic ponit curāz p balneū et dicit qd pueniēs ē ut balneetur i aqua tepida dulci. Notandū qd rō dicti est qd tale balneū hūectat per uia irroz atōis: unde phibetur resolutio hūidi radical. Secūdo qd dilatat poros: unde nutrimentū pōt melius uēire ad membra. Secūdo notādū qd mora in balneo d3 eē quousqz uene icipiūt tumesceri et nō ultra: qz tunc fieret resolutio et idē medicus tunc d3 eē p̄sens. Secūdo notandū qd loco balnei dulcis aque tepide cōpetūt alia balnea. Primū ē aq̄ dulcis balneū in quo bulliant res frigide et hūide ut flores nenufaris uiolay et salicuz: et si ē nobilis ponantur res in sacculo ad decoquendum ne deturpetur. Secundū balneū 3 appropatū ē balneū lactis et ē mirabile: quia sicut ualet ab intra ualet ab extra. Tercū balneū ē olei cōis et p̄ualet duobus balneis p̄cedētibz cauendum est tñ a caliditate ipsius. Et inungemus

Hic ponit curā per unctionē dicens qd debemus ungere radices neruoz ex oleo uiolato tepido uel ex oleo de seibus cucurbite et per illud intellexit sibi similia: ut oleū de seibus et oleū de salicibus. rō qz talis unctio phibet exiccationē. Notandū qd ad idē ualet hoc unguētum. **R.** arungie galline arungie anas medulle uittuli añ. 3. 5. mucilaginis psilii mucilaginis dragagātū gūmi arabici añ. 3. iii. oli uiolay oli nenufar oli de salicibus añ. q̄r. 5. cere q̄stuz sufficit liq̄fiāt liq̄fiēda misce oia fiat ungtm quo ungatur tota spia do: si l3 possint ungi alia membra. In tina. Pōit iterato curam p balneūz et unguenta ut dictum fuit supra. De uino.

Hic ponit curam per dietam dicens qd pax debet bibere de uino: quod tamen sit mixtum multa aq̄. rō patuit supra. Secundo dicit qd d3 nutriri ex cibis hūectantibus. rō patet. **Mo**

tandū q̄ aqua debet misceri uino atēq̄ paties bibat per longū tēpus ut fiat bona cōmixtio: et illa aqua debet eē bulita: deinde infrigidata: quia erit melior. Secundo notandū q̄ uinū pōt fieri debile duobus modis. vno mō per admixtionē aque. Secundo infundendo panē calidū in uino: et pro tanto per experientiā repitur aliquis qui nō uellet bibere uinū in quo infunditur panis affatus. Tercio notandū q̄ ras nō ponit curā si sit spasmus pportio natus fact⁹ ex punctura nerui. Curatur sic. ponatur desup quasi feruens oleū de euforbio: et fiat emplastr⁹ de euforbio oppoponaco piretro et castoreo et aperiat⁹ locus et cauterizetur euacuatiōe uniuersali precedente. Si uero spasm⁹ ē pportio natus ad materiā fiat ex sco: pionibus: aut animalibus uenenosus. detur triaca aut mitridatum aut alia medicina que ualeat cōtra uenenū. Ut saluā aristologia rotūda zizania bacce lauri et similia. Si spasmus nō pportio natus sit ex uulnere et dolore curari pōt ponendo super locum ea que mitigant dolorē ut oleū de camōilla calidū oleū aneti et oleum de semine lini. Ad idē ualet emplm de semine lini farina fenugreci florū camōille semine aneti et radice maluauisci et debet condiri cū oleis predictis et farina ordeii: et debet poni actu calidū super locum etc.

De epilepsia. Sil.

Notandū p̄io circa rubricaz q̄ hec passio diuersis noibus appellatur. aliquñ. n. dicitur epilepsia ab epi qđ ē supra: et leſis leſio quasi leſio ptis superioris. s. capitis: aliquñ dī morbus caducus q̄ facit cadere ad terrā. Aliquñ dī morbus lunatic⁹: q̄ qdaz peroxis mant fm motū lune. Aliquñ dī passio ul morbus infantilis: quia cōicatur multū infanti bus et pueris. Aliquādo dī morbus herculeus ppter sui fortitudinē ad ſilitudinē illius hominis quia hercules appellabatur. Aliquādo dī morbus diuinus: uel quia a deo creditur fieri. ul q̄ locū diuinū possidet. s. caput. Aliquādo dicitur morbus pedicon ab impedita pedū operatiōe: q̄ i epilepsia pedes inordinate mouētur. Aliquñ dicimr ieranothon a iera quod ē sensitiuum: et nothos quod ē nocens q̄si nocens sensitiuis ptibus. s. cerebro quod ē membz sensitiuū ppter uirtutes animales. Aliquando dī morb⁹ p̄men salis: quia frequenter uenit in puiliis plus ex i ordinatōe in cibis diuersis et uinis: unde eleuatur uapores ad caput facientes peroxismū epilepsie. Secundo notandū q̄ epilepsia ē egritudo phibēs mēbra aiata a sensu et motu et ere

ctione nō integre ppter oppilationē contingentem in uētriculis cerebri et in meatib⁹ spūs aialis. ita auicē. ait p̄ma tertiū. Aliter epilepsia est morbus officialis cerebri offendens sensū et erectionē toti cor: pori cum perturbationē motus maxima ppter oppilationē in uentriculis cerebri: non p̄ncipalibus. Tercio notādum q̄ epilepsia dupliciter fit. Quedam ē per cām p̄piaz in cerebro et dicitur p̄prie epilepsia. Queda p cōitātē ad stomachum et dī analensia. uel per cōitatem ad aliquod aliud extremū et dī cathalēsia. Quarto notandū q̄ epilepsie tres sunt cause. s. p̄mitiua aīe et coniuñcta. P̄mitiua sūt res nō naturales multiplicates materiā malaz in corpore uel in cerebro. uel excitantes materiā malam ut cibi et potus. ul multitudo ciboz et potuū ut crapula et ebrietas: multitudo ciborum fumosorum ut cepe et allea et fructus et die ta declinans ad frigidum et humidū: superflua quies multus somn⁹ et alie res ſtaticū humores multiplicantes: quia ut plurimū causa ē ſia: s. etiam causa p̄mitiua pōt eē mala qualitas horribilis et fetida: uentus australis dissoluendo et borealis cōprimendo. ſitr suffumigatio galbāi uel apii ul cornu caprini et sic de aliis rebus excitantibus. coadiuuant etiam regio frigida et humida et etas. s. infancie et cōplexio similis. Causa aīe ē ſia ut plurimū. deinde mīla. deinde ſa guis. deinde colera s. raro. Causa coniuñcta est malus uapor eleuatus ab illis materia inducens nocumentū in capite. rōne cuius uirt⁹ ſentiens nocumentum contrahitur et cōtrahuntur nerui. Et signū q̄ cā coniuñcta sit uapor ē: quia peroxismus ē breuis: quia si causa coniuñcta eēt mā hūoralis peroxismus duraret longo tēpo: quia humor non posset resolui nisi tēpoze lōgi ori et hoc ut plimū. Dubitatur utrū epilepsia sit morbus ul accidens. Dicēdū q̄ si in epilepsia consideramus malū motū sp̄aimosum sic ē accidens. sed si consideramus causā illi⁹ motus que ē oppilatio uentriculorum ul uiarū sic est egritudo Et si queratur que egritudo dicatur. respondetur q̄ ē egritudo uiarū et recepta culorū: et sic est morbus ppositiōnal licet posset dici p̄morb⁹ ſitis p̄siderādo malā p̄plōnē quaz inducit materia faciens epilepsiam. Dubitatur scđo utp̄ i epilepsia ex toto auferatur sensus et mot⁹. Arguitur q̄ sic p gal. tertio d̄ iteriorib⁹ vii. c. sic dicēt. et alia hui⁹ passiois. s. signa et accidentia: q̄ compatiuntur nec uident nec audiunt nec aliquo sensu sentiunt neqz mēorātur neqz intelligunt. p̄firmatur per experientiā: quia

De epilepsia.

uidemus epilepticos esse sine sensu et motu. In oppositum est Auic. p[ri]ma terti[us] et gal. in commento afforismorum secunde particule epileptico[rum] iuuu[er]ib[us]. Probatur per ratione[m]: in epilepsia non est perfecta oppilatio nec completa ergo non ex toto aufertur sensus et motus p[ri]ma est euidens in diffinitio[n]e: non integra oppilatio. Dicendu[m] q[uo]d prohibitio sensus et motus consideratur dupliciter. Uno modo in se: et sic quibusda[m] accidit ablatio sensus et motus: quibusda[m] est diminutio. r[ati]o quia uidemus aliquos epilepticos ex prauitate potissimi iacer[et] sine om[n]i motu et sensu: unde uidemus aliquos non recordari habuisse nocum[en]tu[m]: sed aliquos uidemus habere leue potissimu[m]: unde intelligu[n]t et recordantur. Secundo modo prohibitio sensus et motus epileptico[rum] consideratur in co[m]paratio[n]e ad suam ca[us]am co[m]parado ad appoplexi[am] et sic sensus et motus in om[n]i epileptico curabili a potissimo. est non ite gre phibitus. r[ati]o quia in epileptico non est perfecta oppilatio. Sed diceret aliquis quod si in aliquo epileptico sensus et motus esset ex toto ablati. Dicendu[m] q[uo]d si oppilatio non sit integra: tunc illud parum quod de spiritu sensitiuo et motiui uadit ad me[m]bra et illud quod est in uentriculis p[ro]pter malitiam potissimi non potest exercere operatio[n]es suas sensus et motus ut patet. Sed statim diceret aliquis de quodam peroxismo appoplexie filit[er] dicitur. Dicendu[m] q[uo]d non: quia adhuc nimis trahit de spiritu in appoplexia quod in epilepsia et difficilius remouetur in appoplexia oppilatio quod in epilepsia: non sensus et motus sub hac consideratio[n]e dicuntur magis lesi. Ad argum[en]tu[m] p[ro] solutio[n]e.

Dubitat[ur] tertio utrum humor antequam puertatur in uicisitate uel uapores possit facere epilepsiam. Arguitur q[uo]d non per aueroim tertio colligit[ur] et ulti. ca. Et probatur per ratione[m] suam quia si sic tunc epilepsia non cito accideret et cito dissolueretur: p[ri]ma est film per experientia[m]. probatur r[ati]o: quia humor saltim statim: cum non sic cito dissoluitur. Secunda ratio sternutatio non fit ex materia stanca nisi co[n]uertatur in uentus: ergo nec epilepsia: p[ri]ma est gal. in comento afforismorum septe particule: sternutatio fit: p[ri]ma patet: quia sternutatio est epilepsia parua. In oppositum est gal. tertio de interioribus. c. vii. de epilepsia. et illud quod dictu[m] fuit assignando causas epilepsie. Dicendu[m] q[uo]d si plurimu[m] humor non facit epilepsiam nisi co[n]uertatur in uapores ut probat auerois. et alii doctores idem uolentes. Secundo notandum q[uo]d humor potest aliquando facere epilepsiam dato q[uo]d non co[n]uertatur in uapores. r[ati]o quis humor potest stimulare uirtute[m] cerebri ad expellendu[m]. uel per

qualitatem uel per quantitate[m]: ergo potest esse causa ut ce reb[us] contractiue moueatur: et sic erit causa epilepsie. Ad auctoritate[m] auerois p[ri]mo q[uo]d uult fin dicitu[m]. Ad r[ati]o[n]es. ad p[ri]ma[m] negatur p[ri]ma. Ad argumentu[m] dicendu[m] q[uo]d humor uiscosus et grossus in me[m]bro latarum uiarum potest cito colligi: et cito dissolui per uiam eliquationis. casus enim flatis potest cito fieri ad uentriculos: similiter eius explosio per palatum et nares potest cito fieri et co[n]cari neruis et terminari ad paralysim hoc fit raro. Ad secunda[m] negatur a[n]s. Ad probatione[m] dicendu[m] q[uo]d gal. ibi errauit uel q[uo]d intellexit fin plurimu[m].

Dubitat[ur] quarto: utrum epilepsia fiat in senibus probatur p[ri]mo q[uo]d sic per aueroim tertio colligit[ur]. c. ulti. dicit enim q[uo]d qui pacuntur hac egitudine sunt callidi et huiusmodi: sicut pueri: aut frigidi et huiusmodi sicut senes. Secundo. in senibus contingit frequenter appoplexia. ergo t[er]tia p[ri]ma tenet persister[et] a[n]s est ypo. v. afforismorum. septe particule. appoplexia maxime fit t[er]tia. Tertio in senibus est materia grossa potens facere oppilatio[n]e[m]: ergo t[er]cia. In oppositum est auic. p[ri]ma terti[us]. c. de epilepsia: et habi[et] ab: nono theozice. c. p[ri]mo. Dicendu[m] q[uo]d epilepsia raro fit in eis. scilicet in senibus. r[ati]o quia in eis est paruus calor incitans ad expellendu[m] materiam. uel ad colligandu[m] quod requiritur in epilepsia. Ad rationes: ad p[ri]ma[m] negatur auerois. uel dicendu[m] q[uo]d loquitur de m[en]tia et non facta oppilatio[n]e a materia stanca. Aliter q[uo]d loquitur de epilepsia contractiua facta a uaporibus malignis que sepe fit in senibus et non de epilepsia facta ab humoribus. Ad secundam rationem negatur consequentia. r[ati]o quia ad appoplexiam non requiritur calor motiui: sed ad epilepsiam sic. Ad tertiam dicendu[m] q[uo]d non fit a materia grossa tantu[m]: sed requiritur motor illius mater. c. scilicet calor: et ille non est in senibus. Alim[en]t[um].

Uim aliquis cadit in terra et torquetur et comouetur et intellectus amittit dicimus ipsum epilepticu[m] fore. q[uo]d si spuma exit per os aut secum mingit aut sperma egreditur aut egestio: passio tunc est grauior et uehementior. Sill.

Hic determinat de epilepsia: et diuiditur in tres. P[ri]mo ponit signa. Secundo ostendit p[ri]ma signa quando epilepsia est difficilis. Tertio ponit curam. secunda ibi. Quid si spasmus. Tertia ibi. Si aut[em]. De p[ri]ma dicit q[uo]d cum apparent ista signa. P[ri]mu[m] q[uo]d quis cadit in terra. Secundu[m] q[uo]d contorquetur et mouetur. Tertiu[m] q[uo]d perdit intellectum arguimus ibi esse epilepsiam.

Notandu[m] q[uo]d signorum epilepsie: quedam sunt p[ro]

nostica: et quedā demonstratiua. pronostica sūt uertigo scorbomia incub⁹. Demonstratiua sūt illa que ponit ras. verificatur primū qz in epilepsia prohibetur spūs ne descēdat et transeat ad mēbra vñ pirtus nō pōt regere corp⁹. Secundā cā ē nocumētū subito eueniēs i cerebro: quas uirtus sentiens nocumētū fugit: iō cadit i terrā uerificatur secūdū in epilepsia corp⁹ cōtorquetur ppter nocumētū adueniēs subito cerebro et quia nō ē facta oppilatio totalis. Verificatur tertū: qz illa passio infert magnū nocumētūz cerebro ppter malos uapores: unde uirt⁹ aīat interior nō pōt suas operationes exercere. Secūdū notandū qz ultra signa dicta sunt alia signa. Primū ē citrinitas lingue et uiriditas uenarū sub lingua: sub lingua fit uiriditas ppter in frigidationē uel mortificationē sanguis partiū capitis: et quia pars grossior sanguis cōtinetur sub lingua apparet ibi magna uiriditas que dē citrinitas et pōt tñ uerificari d citrinitate. Aliter qz in epilepsia ppter nocumētū in anhelitu fit aliqualis inflamatio i spirib⁹ et sic colericatur ibi: unde lingua sic tigitur. Secūdū signū quia antecedit eū ut plurimū mutatio corpis a cōplexione sua: iō ex hoc ipsa fit. Tertū ē grauitas in capite. s. cū ē materialis et pprie cū irascitur. rō quia ira cōmouet materias et facit eas magis ledere. Quartū ē coartatio in motu lingue i. impedimētū in loquela. rō ppter nocumētūz cerebri. Quintū somnia mala ppter idem. Sextū obliuio ppter frigiditātē cōplonis cerebri uel ppter humiditātē. Septimū pavor de preteritis et timor de futuris ppter paucitātē caloris et spūs: unde nō sūt audaces. Octauū ē cōstrictio pectoris ppter nocumētū cerebri. Nonū ē ira et acuitas ire. et ita nō ppter feruorem sanguinis: sed qz ē paucitas sanguinis et caloris et si fiat a sate. rōne hūiditatis facilliter fit ipressio: qz quadam uilitate animi ppter paucitātē caloris existimant se paruipendi: iō appetūt uidcāz et ista cū signis ras dicantur. Tercio notādū qz signa epilepsie sunt sūm diuersitatem causarū. Signa qñ fit a sanguine sunt. Primū inflatio uenarū que sunt in collo et gula. Secūdū dispō qñ pfocatiois ascedit. Tertū signū fuitas et lassitas. Quartū multiplicatio saliuę dulcis. Quintū signū rubedo cū fuscēdie quadā i oculis et facie. Sextū uapor calidus sentitur in facie et capite. Septimū urina uidetur spissa et rubea: aliquñ subruffa. Rō p3 intelligētib⁹ Signa qñ fit a sate sunt urina in qua apparet frequēter aliqd simile uitro liquefacto. Secūdū salina spumosa

sa mltia et grossa. Tertū ē pavor et timor. Quartū albedo oculorum et corporis. Quintū pigritia et grauitas. Sextū obliuio: sed somn⁹ quies etas cōplexio regio usus rerū in preterito sunt notanda: quia iuuant ad significādū super matēriā egritudinis. rō patet. Signa qñ a mltia urina pallida subtilis: turbatio sensus: furia de sapientia color faciei et oculorū fuscus: siccitas lingue paucitas humiditatum regimen sine dicta multiplicatiua mlie: tempus autūnale. Signa qñ fit a colera sunt color citrinus in facie et oculis: salina citrina: stoliditas cum furia et motu: urina rubea subtilis et acuta: siccitas lingue et fortis agitatio per lectum: peroximus breuior.

Signa quando fit a uapore: sunt quia infirmus sentit tinitū et motum eleuatiōis uaporū ex aliquo mēbro et in mulieribus maxime imū de in matrice ppter menstrū retentum prefer tim in monialibus uiduis et uirgibus et habilibus ad coitum. Signa qñ sunt a uermibus sunt signa uermiūz. s. cōcavitas oculorū odor qz sentitur ex eis. fricatio nariūz obtenebratio faciei et oculorum palpitatio eorum. Notādū quarto qz epilepsia quando uenit ppter causas ppriam: signa sunt quia poximus adueniens nō presentitur: continuus dolor capitis: fuitas et perturbatio sensuum. rō patet. Signa quādo per cōitatē sunt. quia presentitur poximus dolor: sentitur in loco in quo ē materia passiois. Et si ē ppter cōitatem admirach cūz uentositate: si ab epate cūz fūēdie partis dextre: si a splene cum fūēdie partis sinistre: si a renibus poluit se i peroxismo: si a uesica secūz mingit: si ab intestis emittit egōes: si a matrice mēstrua sunt retenta: et ita de aliis pportōnabiliter. Quinto notandum qz signorum epilepsie quedā sunt si gna salutis: quedā sunt signa incurabilitatis.

Signa salutis sunt poximi p̄sentatio. Si poximatus recordatur et uerecūdatur post poximum: sed raro aduenit peroxism⁹: si epilepsia pueniat ante iuuentutē: si proueniat ex malo regimenie. Signa icurabilitatis sunt qñ nō presentitur peroximus: et qñ multuz durat peroxism⁹ qñ nō uerecūdatur nec recordatur post peroximum: qñ prouenit post etatē iuuentutis: quādo sepe aduenit qñ parentes sunt epileptici.

Ad si spuma. Hic per signa ostendit quādo epilepsia est difficilis: et dicit qz si spuma exit per os et secū migit. i. emittit urinā i actu poximi ul spuma ul egōes tūc signū ē qz passio ē prauior et difficilior. rō quia tunc cogitur uirtus expeller uolenter talē supserfluitates et sic euacuat eas

De epilepsia.

irregulariter: id est. Notandū q̄ in epilepsia fit spuma quia ibi fit difficultas in anhelitu: vñ dissoluuntur aliquę hūiditates ppter inflamatio- nem que fit in mēbris spūalibus quibus admī- scetur aer et sic expellitur ad os. **Al.**

Si autē eger ante accessionē sentit q̄si aliquid ex aliquo suorū mēbro:ū eleuari et ascendendo caput petere: et deinde sin- copizatur et cadit. tunc oportet in hoc aq̄ sentit illud anteq̄ illud accadat mēbr̄ qd̄ p̄dixim⁹ a quo procedit fortiter ligare p̄ bibebit nāq̄ hoc accessionē uenire. In tē- pore uero get's corpus multoties erit eua- cuandū cum pillulis cochliis. **Silla.**

Hic ponit curam et diuiditur in duas. Pri- mo ponit curam q̄ fit per cōitatē. Secūdo q̄ fit ppter cām p̄p̄iam. secūda ibi. **Ad cū epi- lepsia.** Prima in duas. primo ponit curam q̄ est per cōitatē non determinando ad aliqd̄ mēbrū. Secūdo q̄ est per cōitatem ad stoma- chū. secūda ibi: **Eger vō.** Prima in duas. pri- mo ponit curā q̄ est in tpe porisimi. Secundo q̄ in tēpore quietis. secūda ibi. **Tēpore vō q̄ etis.** De prima dicit q̄ si eger ante accessio- z sentit aliquid ex aliquo suorū mēbro:ū eleuari et ascendere ad caput et cadit et sincopizatur: tūc oportet anteq̄ accadat illud mēbrū a quo fit il- la cōicatio fortiter ligare. rō quia hoc prohibet ascensionē. Secūdo quia per ligaturam fit di- uersio ne uapores ascendant inducendo dolorē cum sanguine et spū corrente ad locū doloris: et per ligaturam intelligit sibi siliā: ut p̄pressionē digitorū manus uel pedū: fricationē uentosas super collū sine scarificatōe. In tpe vō getis. Hic ponit curam q̄ est in tpe quietis et diuidi- tur in duas. Prius ponit curā per euacuationes secūdo p̄ localia. secūda ibi. **Et loc⁹ a quo.** De priā dicit q̄ tēpore quietis corpus est sepe euacuandū cū pillis cochliis. **Id̄ q̄ tales eua- cuāt materiā stāticā a cerebro faciēt epilepsiā** s̄z debet fieri sepe: q̄ est egritudo cronica: ideo debet fieri paulatī et sepe. Notandū q̄ in epi- lepsia per cōitatē ad aliqd̄ mēbrū nō solū est euacuandū cum pillis cochliis imo d̄z admisce- ri cum eis medicina appropriata illi mēbro a quo cōicatur illa materia. Verbi gratia si puēi at a renibus uel uesica cū pillis cochliis debet admisceri benedicta ut euacuetur materia non solū a mēbro recipiente sed etiā a mandante: et si pueniat ab epate apponatur reubarbarum si a splene lapis lazuli epithimū et sic de aliis.

Secūdo notandū q̄ ante illas medicinas de-

bent p̄cedere sirupī digestiui cōpositi ex medici- nis respicientib⁹ mēbrū cui cōicatur. verbi gra- tia si proueniat a matrice ex retentōe mēstruoꝝ debet apponi appropata p̄tra retentiones men- struoꝝ: ut rubea tinctoꝝ et siliā. et appropata cerebro poliū montanū isopus. Si a renib⁹ cō- petit saxifraga pipinella millefoliū pētafilon et siliā: et sic de aliis mēbris. **Alman.**

Et locus a quo exoritur passio ex sinapi et pipe et euforbio ac melle anacardi: erit epithiandus et epithia dimittendū erit do- nec uesice et uesice rūpantur: et aqua q̄ i- eis ē collecta effluat: ipse quoq̄ nō cito sūt cōsolidande quinimo dimittende: ut qd̄ i- eis colligitur emanet: deinde cōsolident: hoc enī huius egritudis oīo existit salus. Ad ultimū uero uentose cū parua scarifi- catōe superpone utile ē. **Sillanus.**

Hic ponit curam per localia: et diuiditur i- duas. Prius ponit curam per unū. s. epithia. Secūdo per aliud locale. s. per uentosas. secun- da ibi. **Ad ultimū vō.** De prima dicit q̄ lo- cus a quo oritur passio d̄z epithiari ex sinapi pi- pipere euforbio melle anacardo. Secūdo dicit q̄ tale epithia d̄z dimitti sup̄ locū quousq̄ uesi- centur et uesice rūpantur et aq̄ egrediatur. Tertio dicit q̄ tales uesice nō sunt cito cōsolidande us- quoquo aqua egrediatur et ultio debent cōsoli- dari: quia ē certa cura egritudis. Notandū q̄ in forma ponitur emplī sic. **R̄.** seīs sinapis piperis euforbiū subtilr puluerizatoꝝ añ. 3. i. mellis anacardi quantū sufficit ad incorpandū misce oīa et fiat emplī liquidū ul' massa. Se- cūdo notandū q̄ d̄z poni sup̄ mēbrū ad quā titatē orobi ul' fabe. Causa partis ē cā corrodē- di uel cauterizandi locū ex quo sequitur euacua- tio male materie que erat causa huius passiois.

Tertio notandū q̄ per illud cauteriū ras̄ itel- ligit alia cauteria siue actualia siue potentialia: et unū in forma pōt sic poni: et hoc ponunt et cōi- ter utuntur practicanes. **R̄.** catarday rēotis capitibus et aliis. 3. ii. mell' anacardi ferri añ. 3. i. aceti fortissimi q̄ sufficit ad incorpandū: puluerizanda puluerizētur pone modicū sup̄ mēbrū in mane donec fiat āpulla et postea per foretur cū acu et filo et filiū remaneat ut aq̄ possit exire ad placitū. **Ad idē.** **R̄.** sapōis nigri liq- di calcis uiue puluerizate añ. 3. ii. misce. **Ad idē et forti⁹.** **R̄.** catarday uetey calcis pulueri- zatay añ. 3. i. succi affodilloꝝ. q̄ sufficit ad incor- pandū: misce oīa et fiat massa. Cauterium ac- tuale fit cum ferro uel auro exterius ignito: et

per decē dies teneatur locus aptus ut materia expellatur pfecte sic q̄ pōatur circū. Quārto notandū q̄ cā quare d̄z dimitti super locum donec uescitur ē: q̄z agens nō inducit actionē in quocūq̄ spacio t̄pis: iō debet stare loco 7 tēpore sufficienti. Notandū quito q̄ cōsolida tiū cōe ē tale. R. aristologie rotūde radicum ireos sicce myrrhe olibani sarcocolle añ. 3. i. ce ruse lote litargarij. p noctē infusi in aceto añ. 3. 5. olei ros. 3. iiii. cere. q. sufficit puluerizāda pul uerizētur. misce oīa 7 fiat vnguetū. Ad ultimū.

Hic ponit curā p aliud locale. s. per uētofas 7 dicit q̄ etiā utle ē sup locū ponere uētofas cū leui scarificatiōe. Ratio q̄ euacuatur sanguis a mēbro ne fiat cōicatio ad cerebrū: sed debēt po ni uentose cū scarificatiōe pauca: quia multuz debilitaret mēbrū 7 post uentofas debet pfor tari. Almanfor.

Eger uero si añ accessionē nausēā aut tristitiā aut cordis tremorē sentit. 7 deīde egri tudinis accessio sequitur: cogēd⁹ ē mī toties uomere ex aliquo uomitu. Deīde pi grā in potu sepe accipere cōuenit. Stoma cho quoq̄ empln ex spica 7 ros. 7 masti ce 7 cortice thuris cū uino odor. eo ponē dū ē. Nutrimētū vō ei⁹ totū taliter statu endū ē ut paucaz sit superfluitatū: sicut ca ro frixa in sartagine: 7 caro cocta i gasol. 7 cib⁹ qui fit de auc quadā que h̄z in pala to dentes 7 uocat taguid 7 caro de uola tilibus et edina. Sillanus.

Hic ponit curā epilepsie per cōitatē ad sto machū: 7 diuiditur i duas. Priō ponit curam per medicinas. Secūdo p dietā. scōa ibi. Nu trimentū. Priā in duas. priō ponit curaz per euacuationē. secūdo per locale. secūda ibi Stomacho quoq̄. Priā in duas. priō ponit curā per euacuationē per uomitū. deīde per se cessuz. secūda ibi. Deīde. De priā dicit q̄ si eger sentiat nauseam añ accessionē seu tristitiā aut tremorē cordis: deīde seqtur accessio egri tudinis debet cogi ut sepe faciat uomitū. No tandū q̄ ubi eget añ accessionē sentiat nausēaz Arguitur q̄ epilepsia ē per cōitatē ad stōachū 7 tūc rō partis est: quia per uomitū euacuatur stomachus a mala materia a qua uapores ma li ad cerebrū eleuātur. Secūdo notanduz q̄ medicina uomitiua pōtē talis. R. radicuz ra phani siluestris in qua sit uirtus ellī. 3. ii. 7 sic fit perfozetur radix raphāi 7 postea ponatur unū frustū ellī al. 7 stet per duos dies aut per tres: 7 deīde remoueat elebor⁹: quia tūc radix ra

phani retinet v̄tutez ellī. R. 3. radices raphāi sic pparati. 3. ii. seīs atriplicis seīs rape añ. 3. i. alfarī. 3. 5. cōquassentur 7 buliant in. lb. 5. aque redeat ad q̄r̄. 7 coletur 7 addatur colatur zu chari. 3. 5. corticū sanbuci rasi uersus partes su periorē. 3. i. quia quādo raditur uersus partem inferiorē puocat fluxū uentris olei sisami. 3. 5. uel olei cōis loco eius aceti. 3. i. accori. 3. i. misce 7 admistretur in calidiori hora diei 7 sit tepidū 7 si ponatur in eo casu ellī 3. v. erit fortior.

Tertio notandū q̄ si uomitus non posset puo cari quia materia declinat ad partē inferiorem stomachi. uel quia etiam os stomachi sit forte. cōpetit tale clistere. R. radicis yreos. 3. ii. arist. rotūde. 3. 5. cētauree minoz mente absinthij sal uie rute isopi polipodij montani malue mercu rial' añ. lb. i. seīs siseleos ameos seīs aneti dau ci carui seīs basilici añ. 3. i. seminis peonie. 3. i. fursuris pugillū. i. mell' ellī q̄r̄. 5. salis cōis. 3. ii. yerepigre. 3. vi. ficle. 3. i. fiat clistere usq̄ ad q̄r̄. v. Deīde. Hic ponit curā per secessuz 7 dicit q̄ pueniens ē in potu sumere pigrā. Rō quia euacuat hūiores malos existentes in stōa cho sine leſione ut auic. xiiii. tertii trac. v. de cu ra idropis. quod nō inuenitur in alia medicina iō ē utilis idropicis. Notandū q̄ anteq̄ de tur illa medicina laxatiua debet pcedere sirup⁹ digestiuus materie. R. radicis ireos radice pe onie corticū radicū feniculi añ. quar. 5. aristolo gie rotūde. 3. i. 5. interiorū squille. 3. i. mēte absin thij añ. lb. i. 5. polij mōtani isopi uisci quercam utriusq̄ saluie utriusq̄ rute añ. lb. i. anisi ma rati seīs peonie mūde añ. 3. i. seīs siseleos seīs basiliconis añ. 3. 5. liquiritie rase vuarū passaz mūdatarū ab arill' añ. 3. i. floz sticados arabi ci. 3. i. succi sumiterre uel aque. 3. ii. mellis electi lb. 5. zuccari al. quar. iii. fiat sirupus sufficien ter clarificatus usq̄ ad. lb. i. 5. Secūdo notā dū q̄ pigra. gal. ē ualde debilis in euacuatōe sua: iō potest dari talis medicina post sirupum R. yerepigre gal. 3. ii. 5. pulpe coloquinde be delii añ. 3. 5. 7 si patiens sit fortis. 3. i. masticis. 3. iii. puluerizāda puluerizētur miscātur oīa malaxando cū succo absinthij ad quātitatē cice rū detur in introitu lecti uel iam cena pcedēte.

Notandū tertio q̄ post medicinā cōpetit ta le electuariū. R. margaritharū electarū. 3. 5. galāge iteriorū cinamomi añ. 3. ii. zedoarie. 3. 5. coriandri pparati coralli ru. añ. 3. i. nucis musca. gariofi. cucube domestice gñe tictorum seīs anisi seīs feniculi añ. 3. x. sandali aromati ci masticis añ. 3. v. diptami uisci quercini semis

De epilepsia.

peonie munde añ. ʒ. ii. corticū citrini cōditi. ʒ. ʒ. candi. ʒ. v. carniū uuay passarū bene pingui uum. ʒ. ʒ. cōserue ros. ru. cōserue sticados ara bici añ. ʒ. iii. aque ros. de damasco. q. ʒ. zucca ri albi. lb. ʒ. fiat electuariū p morseillos. Ad idē. ʒ. pulueris diamente pulueris diagan ge pulueris rosate nouello añ. ʒ. i. ʒ. pulueris pli ris sine musco: pulueris diamargariton coriā dri preparati coralli ru. añ. x. ʒ. corticū citri con diti. ʒ. ʒ. candi. ʒ. v. carniū uuay passarum bñ pinguitiū. ʒ. i. cōserue ros. ru. ʒ. serue sticados arabici añ. ʒ. ii. aque ros. de damasco quart. i. zucc. alb. lb. i. ʒ. fiat electuariū. Ad idē ʒ est se cretum Berardi quod facit ieiunio stomacho ʒ precedente purgatōe. In aqua calida dissol uantur. ʒ. ii. mastice electi ministretur absque eo qđ coletur totū tepidum: qđ inter omnia sto machū confortantia mastix ē elegantius. Sto macho quoq. ʒ. hic ponit curā per unus loca le approximātū stomacho. s. p. emplm: ʒ dicit qđ stomacho dʒ approximari emplm factuz ex spica ros. mastice cortice thuris cū uino odori fero. ratio qđ confortat stōm rōne sue stipticita tis ʒ phibet ascensū uapoz ad caput: similr re mouet malā cōplionē frigidā sicca ʒ humidam. Notandū qđ emplm i forma pōt sic poni. ʒ. mastice qrt. i. spice nardi ros. ru. oblibāi añ. ʒ. i. conquassentur cōquassāda misce oīa mala xando cū modico uini odoriferi fiat emplm te nue ad modū scuti extendatur supra coriū ʒ po natur supra stōm. Ad idē quo Jordan⁹ cōmu niter utitur. ʒ. laudami purissimi mastici añ. qrt. ʒ. oliban. ʒ. ii. galāge zedoarie ameos añ. ʒ. i. ʒ. ros. ru. sandal. al. ʒ. ru. añ. ʒ. i. mente sicce emathitis añ. ʒ. ii. terbentine. ʒ. i. puluerizāda puluerizentur cōquassāda cōquassentur cum pistello calido oīa malaxando cum succo absin thii fiat emplm ad modū scuti ut dictū ē. Au trimentū vero. ʒ. hic ponit curā per dictā: ʒ di cit qđ nutrimentū dʒ esse paucay supfluitatum sicut ē caro assata i sartagine uel i cassula uel i veru. Notandū qđ carnes cōuenientes sūt sicut caro castrati perdicū fasonoz ʒ omniū auium uiuentiū in arborib⁹ ʒ pratis ʒ nō i aquis cōdi te cū pipere longo galāga zedoaria ʒ croco. ra tio qđ per has non augmētatur materia mor bi. s. sta cū detur nutrimentū siccū. De potib⁹ notandū qđ dʒ esse aqua decoctōis peonie. s. ra dicis peonie i qua ponitur mel. Secundo notā dum qđ idem quod dicitur de nutrimento. s. qđ dʒ ē calidum ʒ siccum dʒ itelligi de aliis reb⁹ nō naturalib⁹ qđ debent tendere ad calidum: ʒ

siccum: mutando de somno ad uigiliāz: ʒ muta tio de quiete ad motum. Dubitatur. quia uide tur qđ carnes assate non cōueniant: qđ sunt dif ficilis digestionis: ergo ʒ. pñā tenet: quia vñs i epilepsia ē debilis pp malitiā materie. Dicu dum qđ debet dari in modica quantitate quia tunc est facilis digestionis.

Almansor.

Quod si cum epilepsia sensuum assue rit ʒ debilitas nec aliqua de pdictis signi ficilibus inueniatur ergo pillule cochie multotiens sunt tribuende. Et eius cōser uatio subtilianda ʒ cibaria que diximus danda.

Sillanus.

Ponit curāz epilepsie qñ sit propter cām p priam in cerebro: ʒ diuiditur in duas. Primo ponit curā qñ sit a sstate. Secundo qñ sit a san guine. Scda ibi. Si quis autem. Pñā i tres. Primo ponit curā per euacuationē. Secundo per dietā. Tercio per localia. Secūda ibi. Et eius Tertia ibi. Et gargarismus. De pria di cit qđ si cum epilepsia fuerit debilitas sensuum ʒ nō inueniatur aliquod de signis predictis su pra: tunc arguendū est qđ sit ppter causam pro priam in cerebro. Secundo uult qđ egro dāde sunt pillule cochi. Notandū qđ ad cognoscen dum qđ epilepsia sit propter cām propriam i ce rebro sunt illa signa qđ ponit Rasus: ʒ que posi ta sunt in notabilibus ʒ patet. Sed ratio re mediū est qđ pillule cochie euacuant materiā fle gmaticā a cerebro. Sʒ quare sepe rō ē: qđ egri tudo est longa ʒ una uice non potest euacuari materia: quia uirtus non tollerat. Secundo notandū qđ ante exhibitionē istarū pillularūz debet exhiberi talis sirupus. ʒ. ireos radicū accoz radicū peonie radicū ciperi: interiozum squille añ. quart. ʒ. aristrologie rotonde. ʒ. ʒ. isopi: utriusq. saluie rute maior: ane polii mon tani tormētille uisci quercini añ. ʒ. i. anisi ma ratri seminis siseleos seminis basilī añ. ʒ. i. se minis peonie munde. ʒ. ii. liquiritie rase unarū passarū mundatarum ab aril. añ. ʒ. i. floz an thos floz utriusq. sticados añ. ʒ. i. succi sumi terre uel aque eius. ʒ. ii. zuccari alb. quart. iii. mell. elci. lb. ʒ. fiat sirupus diligenter clarifica tus usq. ad. lb. ʒ. Notandū tertio qđ pillule co chie quas ponit rasus possunt uigoriari sic. ʒ. pillulay cochiaz. ʒ. ii. pulpe colloquintide bde lii añ. ʒ. ʒ. uel. ʒ. i. si patiens sit fortis. scis peo nie munde. ʒ. ʒ. puluerizanda puluerizentur sū tiliter: misce oīa cum succo rute ʒ fiant pillule. multū enī est appropriatus ille succus. Ad idē ualent iste pillule. ʒ. pulpe colloquintide sica

dos castorei omniū añ. 3. i. iere. 3. iiii. agarici. 3. ii. turbith. 3. i. tereantur et conficiantur dos est a. 3. 5. usqz ad. 3. i. Quarto notandū qd cū p dictis eger d3 pseruari ante tpus i quo d3 uenire porissimus et ut plin in uere et autūno et semel i hieme et sel i estate. Et eius conseruatio. Hic ponit curā per dietā: et dicit qd dietā ē subtilianda et cibaria de quibus dictum ē: supra sūt danda. Ratio qz p dietā subtilem natura reditur magis intenta circa materiā staticā ad resol uendū eā. Ratio secundū ē dicta supra: qz debz dietā declinare ad calidū et siccū: ita ē intelligē dū ē de acre et aliis siliis. Notandū qd si tē pus eēt pluuiosū debet patiens stare in domo facta sicca per artificiu: qz in domo ponantur herbe appropriate epilepsie: ut ruta polius mō tanum isopus peonia et si ex his cōponatur pul uinar et ponatur ad caput ualet: et formatur sic R. isopus utriusqz sicados rute peonie poli: montani floz anthos añ. Al. i. uel añ. 3. i. con quassentur et fiat puluinar ad quantitātē unius palme et medie ex vtraqz parte et teneat sb capi te de nocte. .

Almanzor

Gargarismus quoqz fieri d3. Et ster nutatio ex his que diximus puocanda ac naribus peonie puluis subtilissim⁹ qd sit si milis alcophol infuslandus. Si qs aut cū epilepsia infacie et oculis rubedinem ha buerit: et venarū grossitiam: flobotomia dus erit a saphena. Sanguis aut ex carno sitate tibiari cū ventosis erit extrahendus Capiti preterea oleū ro. et acetū superfun datur. Et abstineat a vino et a cepis et alle is ac sinapi et porris et apio et fabis: et ca uebit postremo ab oibus fumis caput as cenditū et replentē generantibus. Con fectio electuarii quod omni spēi epilepsie remediū affert. R. piretri sileleos sicados omniū añ. 3. x. agarici. 3. v. cordumeni re centis et acuti assensende optime aristologie rotundus omniū añ. 3. i. 5. deinde extraha tur succus ex squilla mixtus cū pari quan titate mell: coquatur et conficiatur ex eo spēs et fiat electuariū ex quo patiens quo tidie sumet et caueat sibi a cibis grossis. Electuariū hoc oibus epilepsie spēbus ex cepta una sanguinea quam Gal. noiauit et nos et ita fecimus mentionē opitulatur cui dixit cōferte flobotomiā ex saphena p us et postea ex basilica deide eius regimē sit ex his que sanguine in corpore minuūt et ipsum infirigidant.

Sillanus.

Hic ponit curā per localia. a diuiditur i tres f3 qd ponit tria localia. Secunda ibi. Et sternuta tio. Tertia ibi. Et naribus. De prima dicit qd in cura epilepsie ppetit gargarism⁹. Notandū qd gargarisma ppetens ē. R. radice ireos ra dices peonie squille añ. q. r. 5. isopi polii mōtāi añ. Al. i. piretri. 3. ii. seminis staphisargie ma sticio añ. 3. i. ellī al. 3. ii. seīs peonie munde. 33. al. añ. 3. v. uuay passay sine arill. 3. ii. acceti 3. 5 mellēti quart. i. fiat decoctio clarificata usque ad. lb. i. Notandū qd ratio remedii est. qd cuat materiā staticā existētē i cerebro causa tē epilepsia: et d3 fieri pcedente euacuatiōe vti: sicut et alia remedia pticularia ne agitur plus materia et attrahatur. Et sternutatio. Pōnit curā p aliud locale. s. p sternutatōm: et dicit qd d3 fieri sternutatio cū his qd dixi. . s. i cura letar gie et applie. rō qd p hoc icitatur vtus ad expel lendā materiā staticā i cerebro cōtentā. No tandū qd hoc sternutatoriū pōt eē tale. R. corti cis mediani sībuci succi sicle succi maiorane fa cta residētia añ. 3. 5. ellebori al. euso: bii castorei seīs peonie puluerizatoz añ. 3. v. misce oia et cū nassali iniiciatur i nares ieiuno stō. Al. nari bus. Hic ponit curā p aliud locale. s. p isuflatio nē in narib⁹ et dicitur caputpurgiū dicēs qd pul sus peonie subtilissim⁹ ut alcophol d3 isufflari i nares. Notandū qd alcophol ē puluis qd poni tur i oculis. Notandū qd rō dicti ē: qd puluis peonie ualet rōne q̄litate pme: et ē calidus: silr rōe q̄litate secunde qd subtiliat et rōe q̄litate ter tie qd ē a forma specifica. Secdo notandū qd si isto puluis dissoluatur cū succo rute et narib⁹ iniiciatur et erit meli⁹: qz ruta h3 pprietatē mira bilē i epilepsia. Tercio notandū qd p illas inie ctiōes itelligit silia habentia pprietatē circa epi lepsia q̄lia sūt balnea odoramēta fomentatiōes capitis suffumiga. collo suspēsa qdā oīones et silia. Odoramētū. R. rute puluerizate stitit 3. i. ponatur i pāno lineo forme rotunde et odo ret. Ad idē ualet hoc. R. pulueris peonie. 3. i. ponatur i pāno vt supra. Ad idē. R. succi gū mi rute aggregis. 3. i. farine ordeī. 3. 5. acceti. q. sufficit ad incorporandū fiat ut supra. Sōmēta tio capitis d3 fieri cū decoctōe omne herbarus positay i puluinar i magna quātitate. Balne um de his ēt pōt fieri i magna quātitate corpo re pri⁹ mūdificatio et post exitū d3 dari metrida ti. 3. 5. cū aq̄ peonie: uel tirace. Aurea alexātri ne: uel ycre hermetis uel alia hora. s. i fero uel i mane ad quantitātē duay auellanay. Suffumi giū ex radice peonie uel seic ualet. Ad collum

De epilepsia.

suspensa. *Rx.* lignū crucis: qz tale nō pmittit cadere et expertus sū i filio bassani de laqua. Ad idē corall⁹ uel smaragd⁹ collo suspensus. Ad peonia. s. semen uel radix iuuat collo suspensa. Oiones sicut cū aliq^s ē i porisimo: si aliq^s ponit os sup aurē patientis et dicat ter istos vsus. Gaspar fert myrrhā thus. Helchion. Balda sar aurū. Hec tria q secū portauerit noia iguz Soluitur a morbo xpi pietate caduco. Stati surget et pbatū ē. et dicitur si scribantur et portatur ad collū q pfecte curatur: ad idē alia oio et dicitur q si pater et mater uel patiens uel amicus ieiunat tribus diebus et postea uadāt ad ecclesiam et audiāt missā et postea sacerdos fidelis dicat sibi supra caput illud euangeliū qd dicitur i ieiuniis qtuor tpor: et in uigiliis post festū scilicet crucis: Ubi dicit erat spumans et ardens: et hoc genus demoni nō eicitur nisi cū oratione uel ieiunio: et post qz ille sacerdos duote legerit supra caput quod scribat et portetur ad collum curatur pfecte. zona facta ex corio lupi a capite usqz ad caudā ualet. Ad idē si sit decoquo asini. *Abstinctio.* *Rx.* piretri. 3. i. s. staphisargie. 3. ii. salis armoniaci. 3. s. cū mastice et cera partibus equilibus misce et fac formulas sicut auellanas: et masticeatur in ieiunio. Ad idē. *Rx.* piretrū cū mastice et cera incōuenienti quantitate cōmixtū et masticeatū ualet. Ad idē ualet unctio cū oīo de mastice uel spica supra caput. Ad idē pectinatio. Si quis. Hic ponit cura epilepsie facte a sanguine: et diuiditur in duas. *Primo* per euacuationē. *Secundo* per dietā. *Secda* ibi. A carne pterea. *Prima* in tres. *Primo* ponit curā p euacuatoz. *Secundo* oñdit a qbus d3 abstinere: *Tertio* iterato pōit curā epilepsie facte a materia frigida et hoc per unā cōfectionē. *Secunda* ibi: Et abstineat. *Tertia* ibi: *Electuariū:* *Prima* in duas qñ: *Primo* ponit curā per euacuationē: *Secundo* per unū locale: *Secda* ibi: *Capiti:* *prima* in duas qñ: *Primo* ponit curā per euacuationē factā per flobotomiā: *Secundo* per uētosas: *Secunda* ibi: *Sanguis:* De pria dicit q si quis habuerit ista signa. s. rubedinem in oculis et facie et grossitiē uenarū d3 fieri flobotomia de saphena. *Notādū* q ubi i corpore sit plctoria. *Primo* d3 fieri flobotomia de saphena: ita itelligit *Raf* q diuertit ad partē: magis distantē: deū de cephalica. deinde de uena frōtis uel nasi: deinde de uenis q sunt sub lingua: qz euacuant imediatus materiā cōtēta i cerebro. *Sanguis.* Hic ponit curā p uentosas ponēdo eas i tibiis et coris. *Not* q: per eas fit euacuato

sanguis et diuersio idē. *Notandū* q per istas itelligit uētosas positas i spatul⁹ et i locis carnosiss que magis distrahunt. *Capiti.* Hic ponit curā per unū locale dicens q super caput deb3 poni oleū ros. et accētū. *Notandū* q quantitas d3 eē tres partes olei et una aceti: et tunc ratio remediū ē q ē repercussiuum frigidū et siccum: unde phibet ascensū sanguinis ad caput et alterat malā pplionē ipressā a sanguine et ppetit illud euacuatoe pmissa. Et abstineat. Hec ostendit a qbus d3 se abstinere: qz a uino cepis alleis sinapi porris apio cauabit. i. caulib⁹ iperialibus caput habentibus et rlr ab oibus uapozosis que pnt replere caput. *Ratio p3.* *Notandū* q qzuis ab oibus istis sit generaliter abstinentū: tñ ē specialiter abstinentū a qñqz q a tota spē cōmouent epilepsiā. *primū* ē corium capre epar: cornu. Unde epileptici cornu capri no suffumiganti statim cadunt. *Secundū* ē galbanū ita q nō teneatur nec odorēt nec fiat suffumigiū. *Tertiū* ē myrrha unde nō fiat suffumigiū. *Quartū* ē apium. unde recitat Gerardus q uidit unum q epilepticus erat q qz cito uidit apium quod i orto erat statim cecidit epileptic⁹. *Quinto* ossa odorata et suffumigata. *Et ellectuariū.* Ponit iterato curāz epilepsie facte a materia fia per electuariū: dicens q in tali ppetit electuariū hoc. *Rx.* piretri siseleos sticados: añ. 3. r. agarici. 3. v. coridumeni recentis et acuti asse optie aristologie rotūde et lon. omniū añ. 3. i. s. deinde extrahatur succ⁹ ex squilla et misce cuz pari quantitate mell coquantur et fiat ex eis spēs et de hoc sumat quotidie patiens. *Notandū* q rō dicti ē qz hoc elariū calefacit: et resoluit materiā epilepsie et pfortat caput et ē ultimate et uē. Ad idē. *Rx.* margaritarū elctay. 3. i. gariofilis galange nucis mus. cucube domestice añ. 3. s. floy cinamōi. 3. ii. gñe tictoy ligni aloes storacis calamite añ. 3. s. sandali calami aromatici doronici romai añ. 3. v. seipenone mūde uisci quarcini diptai añ. 3. i. carniū uway bene piquum. 3. i. pserue anthos pserue sticados: cōserue boraginis añ. 3. ii. aque ros. damasc. zuccari albi añ. 3. i. fiat electuariū. Ad idē. *Rx.* pluri sine musco diamargariton añ. 3. s. Sed si eēt bñ diues loco diamargariton ponatur diabre fiat electuariū. Ad idē. *Rx.* piretri forē qñ. 3. s. diuidatur in frustra parua remolliatur deinde cōficiatur cū zuccaro et 33. Sumatur un⁹ bolus sō ieiunio et ante cenā: piretrū enī cōditū per se ualet iter oia electuaria. Ad idē. *Rx.* pserue sql le facte ad solē uel supra carbonēs cuz zuccaro

albo et sic fit: habeatur sglia et moueatur pellis exterior que est dura et sicca pistetur foriter in mortario et puluis zuccari commixtus fiat pserua sicut fit pserua ros. ut de uol. ponantur in uase mundo ad solē per quattuor dies. comedatur ieiuno stō de mane uel ante cenā: uel fiat supra carbones calidos si non possumus expectare. Ad idē. **R.** siseleos aureos tres baccarū lauri. 3. iii. aristologie rotunde radicis peonie añ. au. ii. castorei trocisci. sglle. añ. au. i. pſiciantur cū melle dispūato: et da oī die cū aq mellis uel cū secaniabin facto cū aceto sglitico. Ad idē. **R.** pſetri siseleos sicados añ. 3. x. agarici. 3. v. cordumēti as. aristol. ro. affrodill. ligricie carpobalsami fiat ut supra. Ad idē. **R.** peonie. 3. i. macis spice coci coralloz ru. margaritarū nō pforatarū añ. 3. 5. cinamōi nucis. mus. gariofil. 33. piperis lon. cardamōi melegete añ. 3. ii. ligritie. 3. v. anacardi. 3. i. 5. musc ambre añ. 3. vii. terantur optime et pſiciantur cū melle dispumato bene cocto uel cū sirupo bene cocto facto cū. **R.** viii. zuccari 15 eni pditū ualet ad epilepsia paralysiz et spasmodū de repletōe et pseruat memoriā et remouet obliuionē sensus ebentes curat. Datur ad modūz nucis i auroza et post illud bibitur aq mell potēt dari uolēti ire ad dormiendū. Tercio notādū q loco huius electuarii pot dari puluis talis. **R.** interior cinamōi elci gariofil galāge nucis mus. macis cubebe domestice añ. 3. i. omniūz generū pipis cardamōi: seīs anisi feniculi. seīs peonie munde. isopi. sicce. diptai. uisci quercini añ. 3. i. croci. 3. ii. candi. 3. v. fiat puluis pōatur i sacculo de aluta. utatur i fassamentis cū oib⁹ rebus: et si detur ante digestionem pfortat caput. Ad idē. **R.** peonie. 3. ii. pentafilon oppoponacis añ. 3. i. lapidō q inueniuntur i primo uētriculo irundinis cū iciditur quoz unus ē uni⁹ coloris et alter ē diuersoz colorū. 3. ii. terantur oīa et detur. 3. i. cū uino decoctōis primule ueris ut eius radicis: uel cū melle sglitico: et detur semel uel bis i ebdomoda. Ad idē. **R.** seīs gallitrici. 3. 5. uisci quercini. 3. i. tormētille. 3. i. 5. fiat puluis de quo dentur. 3. ii. ante aduentū poris mi cū aq decoctōis peonie ualet eni a pſietate.

Ad idē. **R.** ossiū anteriorū partis capitis hominis cōbustoz seīs peonie munde añ. 3. 5. tormētille uisci quercini añ. 3. ii. fiat puluis et ualet a pſietate. Ad idē. **R.** pulueris cornu cerui detur cū uino. Ad idē. **R.** pulueris iecoris milui. Ad idē sanguis agni dicit gerardus. Ad idē uestica apri cū tota urina exsicetur i furno et detur singulis diebus ad modū fabe

cū oximelle. Notandū quarto q in cura epilepsie comedere oua coruoz mirabiliter iuuat. Idē faciunt carnes irundinū cōmeste. Ad idē cor lupi datū multū iuuat. Ad idē caro uulpis iuuat ualde. Quinto notandū q in cura epilepsie succ⁹ rute facta residētia cū modo dico asse fetide iuuat ualde et optie ualet. Ad idē sanguis mustelle cū urina pueri multū ualet. Ad idē sanguis edibitus ut dicit serapio. c. 8 sanguie. Similiter sanguis testudis nemoralis ualet. Ad idē ualet ungula asini: pſusta et in puluerē redacta et cū aceto forti lini re caput. Serapio de extremitatib⁹ aialū. Ad idē ualet omne coagulum dissolutum i aceto et datū i potu: et specialiter coagulū leporinū: ut dicit Serapio de mente alioz. c. de coagulo. Ad idē ualet epar asini qn comeditur stō ieiūo ut Serapio. Ad idē ualet fel urfi qn ex eo fit cohol Serapio. c. de felle. **Al.**

Ad carne preterea et uio abstineat et bibat rob acetosoz fructuū. capiti quoq su pponatur ea q ipsum infrigidant. **Silla.**

Hic ponit curā epilepsie faste a sanguie di censi q d3 se abstinere a carne et uino. Rō ē qz multiplicat sanguinē. Scōdo dicit q d3 sumere succū fructuū acetosoz. s. citri limonis agreste et granatoz: rō qz repugnant sanguini utraq qli tate. Tercio uult q capiti d3 apponi ifiantia rō qz phibent ascensū uapoz et alterant malāz pſionē calidā. Notandū q si ea q dicta sūt non iuuant recurrendū ē ad ultimū remediū quod ē cauteriū i parte posteriori si nō ualet si at i cōmissura. Notandum secundo q si epilepsia fiat a melia 13 raro contingat: et qz raro ptingit: ideo Ras non ponit curā: pcedendū ē hoc modo. Digeratur primo materia cū sirupo dicto supra i cura doloris capitis pueniētis a melia hoc addito q apponantur illa que a tota spē respiciunt epilepsia: ut isopos ruta. poliū montanū peonia. Deinde fiat euacuatio cū medicinis positis loco dicto. Si rō epilepsia fiat a colera quod ē raro: et ideo Ras nō ponit curā. Digeratur pmo materia cū sirupis dictis in. c. de cura doloris capitis puenientis a colera hoc addito q in sirupis ponantur medicie dicte epilepsia respiciētis: deinde fiat euacuatio cū medicinis dictis in predicto. c. de euacuatio tibus colerā. Si uero epilepsia fiat a uermibus curāda ē cura uermiū de qua dicitur i. c. determinato.

De incubo Sill.
Notandū circa rubricā q incub⁹ idem ē q strangulatio. Uel ē egritudo qua

De Incubo

hō sentit cū ingreditur somnū fātasma graue sup se cadens: et cōprimīt ipm et angustiatur ei? spūs et intersecatur uox ipius: et eius mor? et for talis prefocatur pp poroꝝ oppilationē et cū ab illo seperatur excitatur subito. Ita ponit Auic. prima tertū tract. q̄rto. c. de incubo. Aliter finitur sic. Incubus ē egritudo ul' fantasma corp⁹ agrauās motū et loquellā ipediens. Scdo notandū q' fm medicinā tres sunt cāe incubi. s. p mitua aīis et piuncta. Primitiua est frigiditas adueniens posteriori parti cerebri cōprimīt eā p quā phibetur spūs ad iseriora descendē. Si milititer somn⁹ factus sup repletōe cibi et potus: unde ascendunt fumi grossi et mali q' nō pnt cō sumi a calore naturali oppilātes cerebrū. Causa aīis sunt hūiores habundantes in cerebro et aliis partibus a qbus pnt eleuari uapores grossi oppilātes cerebrū: et pnt esse sanguis colera fīa uel melīa. Causa cōiuncta sunt ipsi uapores i cerebro existentes actu ledentes: et causātes oppillationē i parte posteriori cerebri ratione cuius prohibetur descensus spirituum ad inferiora mēbra: et q' primo deficiunt in extremis iō primo uidetur patienti q' illud fantasma icēpiat descendere a pedib⁹: deinde paulatī occupat totū corpus fm q' uapores plus occupant et iō loqitur mugiendo petens auxiliū: et ē preter ritus totus et pavidus pp fumū corruptū. Ali qñ dicitur q' cā incubi ē demon fm uulgum. Aliqñ dicit q' ē uetula calcās et cōprimens corpora. Notandū quarto q' hec egritudo siue dispositio magis sit i somno q̄s in uigilia: q' i uigilia sūt pori apti et in somno sunt opilati ideo et. Dubitatur quare accidit multū incub⁹ supine iacentibus. Dicendū q' cā ē: q' talis modus iacēdi ē cā oppilationis faciendo materia ad posteriora descendere. Unde tertia primi. c. de sōno et uigilia dicitur q' supine iacere ē malus et ad malas preparandas egritudines. s. epilepsiā applīā frenesim incubū: qm̄ superfluitates facit ad posteriora declinare. **Almansor.**

Um q's in sōno q̄si re graue aliqd sup se cadere sēserit incubū pati nūciand⁹ ē. In ipius itaqz cura non ē tardanda ipse enim epilepsie pambulus est ipsam namqz precedit. **Sillanus.**

Hic determinat de incubo. et diuiditur i tres. Primo ponit signa. Scdo ponit cām pnosticaqz quare cura nō ē tardanda. Tertio ponit curas Scda ibi. In ipius. Tertia ibi: Eger quoqz De prima dicit q' cū quis sētit in sōno q̄si rem graue cadere super se dicimus talē pati incubū.

Notandū q' in sōno sentitur illa grauitas pp oppilationē rōe cuius nō pōt uirtus regere mēbra. Scdo notandū q' signa passionis distinguuntur p iudicia patētē s' signa humorū frequenter dicta sūt. In ipius. Hic pōit cām pnosticaqz et cām quare cura non ē tardanda: q' pnostica tur epilepsia uel subeth uel applīaz uel spasmū uel paralīsim: aut mortē subitā. Rō p3. Scdo notandū q' si incubus pueniat in uigilia est deteri⁹. rō p3 q' sit a fortiori cā: et si post excitatiōē sudet sudore frigido et sit cū tremore cordis est pessimū ratio patet. **Al.**

Eger quoqz nō i colore rube⁹ fuerit et uenas habuerit plēas ex saphena erit minuent⁹. Et uetose i carnositate tibiaz ponende sūt. Eger preterea a potu uini et rerum dulciū cōstīdē abstinendus erit et pēpue ab oī re q' mltū generat sanguinē. Silla. Hic ponit curā et diuiditur in duas. Primo ostēdit curā qñ sit a sanguine. Scdo qñ sit a stāte. Secūda ibi. Qd si huic. Prima in duas. primo pōit curā p euacuatiōem. Scdo p dietā. Secūda ibi. Eger preterea. Prima i duas. Primo pōit p flebotomiā. Scdo p uetosas. Scda ibi. Et uetose. De prima dicit q' si eger fuerit rube⁹ i colore et habuerit uēas grossas d' fieri flebotomia de saphēa. rō q' signū ē q' i corpore ē pleto uia: iō ut fiat diuersio d' fieri tal' flebotomia deinde post de cephalica: deinde post de uena frontis uel nasi uel uenaz sub lingua: s' tñ Ra sis non dicat in lfa. De secūda dicit q' uetose cū scarificatiōe debent poni in pte carnosā tibiā rū. rō p3 ut supra in. c. pcedēti et. Eger preterea Hic ponit curā p dietā dicēs q' eger d' se abstinere a potu uini et a cōestīdē rerū dulciū et pēpue ab oī re mltiplicāte sanguinē: rō q' tal' dieta diminit sanguinē. **Al.**

Qd si huic contrariū accidit uenter ex pillis cochiis multoties erit soluendus. Et ei⁹ regimē futiliandū. Exertio quoqz utendū erit et mēbra iseriora erūt fricāda. Sil

Hic ponit curā qñ puenit a stāte et diuiditur in tres. Primo ponit curā p euacuatiōem s' per dietā Tertio per exercitiū. et fricatiōes. Secūda ibi. Et eius regimē. Tertia ibi. Exertio quoqz. De prima dicit q' si appareat cōtrariū eius q' dictū est. q' nō sit rubedo sed poti⁹ albedo et nō sit repletio uenaz: sepe debet fieri euacuatio per secessum cū pillulis cochiis. Rō p3. Notandum q' ante exhibitionē pillularū debet precedere sirupus digestiuius flegmatis dictus in. c. de epilepsia. Et eius regimē. Hic

ponit curā per dietā et dicit q̄ eius regimē d3
diminui: rō ut cōsumatur materia stātica et d3
declinare ad calidū et siccū sicut in dieta epilep
sie. **Exercitio quoq3.** Hic ponit curā p̄ exerci
tiū et fricatōes: dicens q̄ in cura utendū ē exer
citio. **Rō q̄** resoluūt et exiccat materiā stāticā.
Sēdo dicit q̄ mēbra inferiora sunt fricāda. rō
q̄ per hoc diuertitur materia a partibus capi
tis. **Notandū** q̄ per exercitia et fricatōes de
bent intelligi oīa illa q̄ excitant uirtutem ut cla
mor magnus: ideo talis d3 habere sociū dilec
tū q̄ statim cū audit ipsum lamentantez excitet
eū siue cū fricatione forti siue aspersione faciei:
cū aqua rosā. **Sēdo** notandū q̄ si incub⁹ fie
ret a magna frigiditate capitis d3 iungi caput
cū oleo costino laurino uel rutaceo et siliibus et
si fuerit a nimia repletionē stōi fiat uomitus cli
stere et silia. **Tertio** notandū q̄ in cura incubi
cōuenit ut cōfortetur cor et cerebrū cum electua
rio q̄ sic fit. **R.** coralloz ossis d cor3 cerui mar
garitaz non perforataz añ. 3. s. sirici cōbusti.
3. s. galange cardamōi mellegette murtilloz pi
peris longi garz nucis mus. peonie añ. 3. i. s. ci
namōi. 3. i. macis croci añ. 3. i. zuccari albi. lb.
iiii. fiat electuariū durū: et pōt fieri cū melle me
li⁹ in hieme. Sumatur mane et sero ad modum
nucis et bibatur post illud aliqd aque decoctio
nis peonie. **Ad idem** ualet diacameron. Si
militer et diambra. **Ad idē** ualet si sumatur bis
in ebdomoda p̄ qualibet uice in auro: a. 3. s. ti
riace cū. 3. i. i. aque decoctionis peonie et uidebi
tur mirabile. **Notandū** quarto q̄ i tali posset
ēt fieri cauteriū in anteriori parte capitis i loco
cōmisure coronalis specialiter post purgatōes
factas. **Quinto** notandū q̄ modus cure isti
us egritudinis ē sicut epilepsie. q̄ materia ē eadē
Nā incubus n̄ ē aliud q̄ parua epilepsia.

De melancolia. Sillanus.

Notandū primo circa rubricā q̄ me
lancolia pōt dupl̄r sumi. Uno mō
pro hūore melācolico. **Secūdo** mō
pro quadā passione cerebri sic noīa
ta. **Ad** ppositū hic sumitur secūdo mō. **Se
cundo** notandū q̄ mliā secūdo mō dicta capi
tur dupl̄r. Uno mō generaliter: et sic est nomen
generale ad mania caninam et lupinam siue de
moniacam et ad mliā pprie dictā. **Secundo**
modo capitur pro mliā pprie dicta solū. **Ter
tio** notandū quid sit mliā pprie dicta. nā mliā
est mutatio extimationū et cogitationū a cursu
naturali ad corruptionem et timorē et ad maliti
am ppter p̄lōnem mliā facientē siluestre spi

ritū in uis cerebri et facientē ipm̄ timidū ppter
tenebras ipsius: sicut tenebre extrinsece solitari
um timere faciūt secūdu q̄ p̄plexio frigiditatis
et siccitatis p̄trariātur spūi debilitans ipsū et sic i
eo uidetur ēē lesio pluriū vtutū. **Quarto** notā
dū q̄ apud medicū tres sūt cause mlie. s. p̄mini
ua añs et p̄iuncta. **Primitiua** sūt res nō natura
les multiplicantes mliam ut cibi mlii sicut len
tes et fabe et alia legumina carnes antique case⁹
aules carnes bouine lepoz cuniculoz: uinum
grossum panis azimus fio: et tristicia et p̄plexio
frigida et sicca. sūt et regio frigida et sicca: et as se
nectutis etc. **Causa** añs ē humor mliicus an
teq̄ actu inducat corruptionē in uirtute estiatia
ul' imaginatiua. **Causa** p̄iuncta ē hūor mliē
existens in cerebro ul' in alio mēbro iducēs cor
ruptionē in uirtute imaginatiua ul' estiatia.

Quinto notandū q̄ dīa est inter mania ca
nina et mliam pprie dictā. q̄ mania canina cau
satur ex mliā generata ex sanguine q̄ diu rema
net in materia cā adurēs. et sic ē in proximo gar
rulant et gaudent rōne sanguis et tristatur rōne
mliē. **Ad** mania aut lupina uel mliā lupina cātur
ex mliā causata ex adustione colere: et in tali sit
rira furia et agitatio: et a uulgarib⁹ dī q̄ demon
intrauit corpus ei⁹: et ē passio difficilis ad curā
dū. **Ad** mliā pprie dicta causatur ex mliā natura
li buliente in cerebro: et aliqñ cātur a mala com
plexione frigida et sicca sine materia l3 raro ab
illa: uel ex mliā causata ex adustione alioz hūo
rū dū tñ caliditas sit separata ab illa materia.

Sexto notandū q̄ melancolia pōt p̄siderari
dupl̄r. **Primo** mō quantū ad sui originē uel ap
prehensionē. et sic ē actio corrupta uirtutis ima
ginatiue. uel quantū ad sui p̄plementū: et sic est
actio corrupta estimatiue. **Septio** notandum
q̄ mliā pōt fieri dupliciter. uel per causam pro
pria i cerebro uel per cōitatē: ut quia uapor mli
cus cōicatur cerebro a mēbris inferiorib⁹: ut a
corde stō ipocondriis splene renib⁹: et a retenti
onibus mēbroz uel hemorroidaz. **Octano** no
tandū q̄ spēs mliē sūt q̄si infinite. Quidā eni
timent casū celi supra se. Quidā timēt q̄ terra
absorbeat eos. Quidā timent latrones. Qui
dā ne lupo agreditur eos. Quidā imaginan
tur res corā oculis suis que nō sūt v̄e. Quidā
imaginantur se factos ēē reges: aut lupos: aut
demonēs: aut aues: aut insīa artificialia. Qui
dā ridēt: qdā plozant: quidā abhorrent aquā.
Quidā ēt mliē illiati fiunt literati: et lialiter lo
quuntur. Quidā pphetizant: et hoc nō uide
tur reducibile in causas ratiōales nobis notas

De Melancolia.

et sunt plures alie species quas omitto propter multitudinem earum. **Almanzor.**

Ubi alicui cogitationes male sine causa acciderint et timor et tristitia in eo preualuerit. melie principium in eo est. Quia autem res ad hoc deuenierit ut etiam ea que cogitare ceperit ore premat verba sua atque actus promisceat: iam melia perfecta est. Cuius ergo he male cogitationes et tristitia et tribulatio accidunt antequam preualere incipiant succurrendus est: quia si preualuerint cura est difficilis. **Syllanus.**

Hic determinat de melancolia: et diuiditur in tres. Primo ponit signa. Secundo reddit causam quare cum apparent male cogitationes non est differenda cura. Tertio ponit curam. secunda ibi. Cuius ergo he. Tertio ibi. Quid si cum melia. Prima in duas. Primo ponit signa melie quoniam est in principio. Secundo quoniam in sui complemento. secunda ibi. Cum autem res. De prima dicit quod quoniam in aliquo apparent ista signa. Primo quod male cogitationes accidunt sine causa. Secundo quod timor et tristitia in eo preualent: tunc dicimus quod melia est in sui principio. Notandum quod melie tres sunt gradus. primo quoniam false imaginatur uel estimat: quod imaginatur illud quod non est imaginandum. uel estimat quod non est estimandum. Secundus gradus est quoniam ore preferunt quod mente concipiunt: quia loquuntur fatue. Tertius gradus est quoniam complent ore quod mente conciperunt sicut aliqui melici qui non desinunt ire nunc huc nunc illuc: et ne sciunt quo uadant. et dicunt tubuth. Secundo notandum de ratione signorum. Verificatur primum quod humor melicus repugnat spiritibus sui substantie ingrossando spiritus ex sui qualitate quod frigidus et siccus. Verificatur secundum quia sicut homo existit in membris timet et tristatur. sic spiritus per melias et uapores melancolicos obtenebrantur: et ideo est timor et tristitia etc. Cum autem res. Hic ponit signa melie quoniam est in suo complemento dicens quod quoniam res peruenit ad hoc quod patiens proferat ore que mente concipit. Similiter uerba et actus suos permisceat: signum est quod melia est in suo complemento.

Notandum quod supra Rasius in precedenti parte posuit primum gradum melie quod est male cogitare et false imaginari nunc in hac parte ponit secundum gradum melie qui est preferre ore quod menti percipit. Secundo notandum quod signa melie sunt duplicia: quedam sunt pronostica et quedam demonstratiua. pronostica sunt timor pusillanimitas estimatio mala timor sine causa: uelocitas ire dilectio solitudinis: tremor: et uertigo et sonitus proprie in mirach. De

monstratiua sunt quoniam predicta sunt confirmata. Tertio notandum quod ratio signorum est. Primo timor et pusillanimitas propter tenebrositatem melie uel uaporis melici obtenebrantis spiritus estimatio mala ratione melie ipsimentis speciem tenebrosam. Timor et uelocitas scire quod talis incipite solitari et si quod illud a suo proposito diuertit irascitur et quod imaginatur ab omnibus paruipendi est dilectio solitudinis propter obscuritatem melie que mouet ut sit solitarius et non conuersetur cum aliquo et sit aliquis tremor ex uaporibus ascendentibus ad caput et sonitus et tinitus proprie in mirach. propter idem quod ibi eleuatur mali uapores est fastidium propter multitudinem uicisitudinis subleuantis cibum. Quarto notandum quod signa melancolie cerebialis sunt hec. superfluitas cogitationis assiduatio solitudinis inportunitas ad aliquam rem ut ad terras antecessio in somnietas egreditur cerebri antecessio et non apparet in membris cerebro concipientibus nocumenta.

Accidentia sunt ualde magna et continua ratio proprie intelligentibus. Signa melancolie per concipiente per totum corpus sunt nigredo totius corporis et arefactio et retentio eius quod consuevit euacuari a splene et a stomacho et hemorrhoidibus et menstruis uel hemens nigredo pilorum antecessio ciborum melicollicorum. Antecessio febrium putridarum cronica carum et diuersarum. ratio patet. Signa melie propter concipiente ad splenem sunt multitudo appetitus propter effusionem melie ad os stomachi: Paucitas digestionis stomachi propter siccitatem melie: multitudo rugitus lateris sinistris. Inflatio splenis propter uentositates: et hoc non separatur ab eis: quoniam est febris quartana. Natura est leuis propter indigestionem. Signa melie propter concipiente ad stomachum sunt nauseatiua facietas cum indigestione et repletione in hora digestionis. Multiplicatio doloris apud concipiente quod quiescit apud digestionem. Signa melie propter concipiente ad mirach. sunt grauitas in mirach: et attractio ad superiora nausea inseparabilis: et corruptio digestionis. Eructuatio acetosa. Sputum humidum. Rugitus et exitus uentositatis. et inueniunt iuuamentum doloris in stomacho: aut iter utrasque spatulas proprie post cibum antequam digeratur. Signa quoniam melica passio fit a sanguinea melancolia sunt quod patiens est cum gaudio et risu. propter proprietatem sanguinis non est tristitia uehemens. oculi sunt rubei. Uene sunt plene cibi multiplicantes sanguinem precesserunt. Signum melie quoniam est a colera sunt: quod est cum saltu et cum furore et cum luppinitate et cum terribili aspectu: et appellatur a quibusdam demonium. Signum melie quoniam fit a state est cum

pigritia paucitate caliditatis et cum quiete.

Signa quando sit a melancollia est cogitatio plurima: audacia minor quam in aliis odium cuius non obliuiscitur et cetera. **Cum** ergo

hic reddit causam quare cum hec male cogitationes apparent cura non sit differenda: et dicit quod cum accidunt male cogitationes tristitia et turbatio succurrendum est antequam incipiant preualere. **Reddit causam:** quia si confirmetur et preualeant cura est difficilis. **Pro** nostitatio fluxus uel uarices quando ueniunt habentibus melancolicam passionem est bonus. **Notandum** quod ratio huius dicti est quia si confirmetur signum est quod facta est fortis impressio in membro principali scilicet in cerebro. **Item** quia talis egritudo fit ab humore melancolico: et talis repugnat curatiōi ratione substantie: quia est humor grossius: et ratione qualitatis quia est humor frigidus et siccus unde contrariatur calori naturali qui curat morbos.

Unde quartana curatur difficiliter.

Almanzor.

Quod si cum melancollia fuerit dolor ventris et inflatio et malus color. et digestio corruptio et vomitus acetosus. et excretionis multitudo. incipienda est cura cum phlebotomia ex basilica: aut saluatella si nistre manus. **Et** si sanguis visus fuerit niger dimittatur egredi in multa quantitate subtilis autem et rubeus si fuerit restringendus erit illico. **Eger** vero ex rebus linientibus est nutriendus ut sunt aleffidabegi qui sunt ex carne edina et aretina et mittendus est in balneum in quo non diu moretur.

Sillanus.

hic ponit curam melancollie et diuiditur in duas. **Primo** ponit curam melancollie prouenientis a splene. **Secundo** a capite. **Secunda** ibi. **Si** autem. **Prima** i quattuor. **Primo** ponit curam per euacuationem. **Secundo** ostendit quibus est utendum post euacuationem. **Tertio** ostendit a quibus est abstinentum. **Quarto** ostendit circa que medicus habet attendere in cura talis melancollie prouenientis a splene. **Secunda** ibi. **De** inde tribus. **Tertia** ibi. **Eger** vero. **Quarta** ibi. **Et** studendum. **Prima** in duas. **Primo** ponit curam per euacuationem factam per phlebotomiam. **Secundo** per euacuationem factam per secessum. **Secunda** ibi. **Post** hoc autem. **Prima** i tres. **Primo** docet facere phlebotomiam. **Secundo**

do docet curam per dietam. **Tertio** per balneum. **Secunda** ibi. **Eger** vero. **Tertia** ibi. **Et** mittendus. **De** prima dicit quod si cum melancollia fuerint ista signa scilicet dolor uentris et inflatio: malus color: corruptio digestionis et uomitus acetosus: debemus incipere curam faciendo phlebotomiam ex basilica: aut saluatella manus sinistre. **Secundo** dicit quod si sanguis fuerit niger debet dimitti fluere seu diminui in quantitate multa. sed si sit subtilis rubeus debet statim restringi. **Notandum** quod et si melancollia possit esse per communitatem ad alia membra: scilicet ad cor: quia generat spiritum vitalem turbidum et grossum. Vel ad epar uel ad splenem. Vel ad matricem. **Hic** tamen ponit curam eius que est per communitatem ad splenem: quia sepius accidit ex quo splenem est receptaculum melancollie et illa cura curantur alie. **Notandum** secundo de ratione signorum melancollie prouenientis a splene. **Primo** est dolor uentris: quia propter abundantiam humorum in splene: et propter coligantiam splenis ad stomachum debilitatur uirtus digestiua stomachi: et sic generantur ueritates que sunt causa doloris et inflationis stomachi: et sic uerificatur primum. **Verificatur** secundum: quia malus color est propter malitiam digestionis. **Verificatur** tertium. scilicet corruptio digestionis propter malitiam melancollie habundantis in splene. **Verificatur** quartum scilicet uomitus acetosus quia melancollia profluit ad stomachum et corrumpitur conuertendo ad acetosum. **Verificatur** quintum: quia fit multum sputum propter malitiam digestionis ratione cuius generatur multum de phlegmate viscoso in stomacho. **Tertio** notandum quod ratio remedii est: quia per euacuationem factam ex basilica uel ex saluatella manus sinistre uel brachii euacuatur sanguis melancolicus qui peccat in splene et si sit niger debet dimitti egredi: quia sanguis melancolicus est niger et grossus et sic euacuatur materia peccans. si sit subtilis restringatur: quia tunc talis sanguis est colericus qui est sicut frenum melancollie et sic non euacuatur materia peccans. **Dubitat**ur in habentibus passionem melancolicam peccato melancollie: quare competat phlebotomia cum non peccat sanguis. **Respondendum** quod melancollia magis conuenit cum sanguine: quia est ex sanguine: et quia melancollia non est sic sepeparabilis a sanguine. **Sed** si dicetur quod sanguis magis contrariatur in complexionem melancollie quam phlegma

melancollia

ti. Dicendum qd licet ex parte complexionis ita sit tamen ex parte multiplicationis non quia fiunt ab eodem calore. Aliter licet sic sit: tamen ex parte euacuationis nō est simile: quia phlegma propter viscositatem adheret: et non sequitur sanguine in euacuatione sed melancollia nō immo egreditur cum sanguine: et ideo posuit phlebotomiam: et Auic. etiam quarta primi capitulo. xx. de phlebotomia dicit qd homines melancollici debent sepe phlebotomari. et in phlebotomia prohibet. Eger vero. Hic ponit curam per dietam dicens qd eger debet nutriri ex carne edina et aretina. Ratio quia ex ea generatur sanguis bonus et multe quantitatis qui resistit melancollie: et ex quo fit resumptio corporis et specialiter conuenit hoc. quia spleneticus sunt macri propter indigestionem in epate.

Notandum qd per illa iura debemus etiam intelligere alia iura ut gallinarum pullo:um uittellos ouorum et similia humectantia et sanguinem multiplicantia. De herbis uero boraginem et buglossam comedat. Et mittendus.

Hic ponit curam per balneum: dicens qd patiens debet poni in balneo et in eo parum morari. Notandum qd ratio primi dicti ē: quia balneum aque dulcis humectat corpus. nam ibi peccat materia per frigiditatem et siccitatem. Ratio secundi est quia si diu staret in balneo: magis resolveret materiam subtilem et sic exsiccare: et ideo quidam bonus curabat quarta nam paucis diebus: ipse enim administrabat balneum omni die bis ut materia melancollica citius expelleretur in peroxismo: et sic infra mensem curabat quartanam. Alia causa est quia balneum inducit letitiam: sed in passione melancolica est tristitia. et cetera. **¶ II.**

Post hoc autem decoctione de epithimo quā ego composui utatur cuius hec ē compositio. ℞. mirobalanorum indorum. 3. x. polipodii. 3. v. sene. 3. viii. turbith. 3. iiii. sticados. 3. x. passularum enucleatarum epithimi cretensis añ. 3. x. omnia excepto epithimo coquantur in. ℞. iii. aq. donec ad. ℞. i. s. redeant. Cumq; hoc factum fuerit addatur epithimum: et omnia ab igne remoueantur illico et dimittantur donec incipiant infrigidari et cum infrigidata fuerint manibus frica et colentur. De secunda parte ponit descriptionem pillularum: et est. ℞. agarici duas tertias 3. unius aloes. 3. i. salis indi. 3. s. elii nigri quantitas. 3. unius conficiantur cum melle: aut cum iulepe: et fiant pillule. Subdit qd tales sumende sunt per tres horas ante assumptionem potionis uel decoctionis: et debet complere recipi usq; ad dies. xvi. et qualibet die anteq; detur decoctio pillule. omnes que fiunt in recepta sunt sumende per tres horas ante. Notandum qd ratio dictorum ē: qd tales pillule et talis decoctio euacuant phlegma grossius aggregatum rōe debilitatis epatis propter colligantias cum splene et melia a qua fit principaliter illa passio et quare debent sumi per tres horas ante decoctionem

exceptionem sumende sunt postea sumenda decoctio. Deinde tribus diebus quiescat. In his autem diebus quibus quiescit nutritur ex eis que precepimus. et in potu sumat uinum subtile et clarum et bene odoriferum. Post hoc quoq; iterum soluedus est ut prius. hoc uero ita predictum tertio iterandum est quarta quoq; portio ei danda est. Eger uero ab omnibus qui colerā generant nigram abstinendus est: ut sunt carnes siluestres omnes et caro vaccina et caprina vetuste et fabe. et caro salita et caseus uetus et lentes et precipue lentes et omnia humefactiua. Vinum preterea grossum labores et vigilias euitet. nec patiat famem nec sitim uino uero subtile in potu utatur et precipiendum est ei ut dormiat. Et est studendum in splenis curatione ex his que in sequentibus in capitulo de splenis curatione dicturi sumus que augumentatur. Os quoq; stomachi confortandus est. et precipue ex medicinis quarum mentionem in sequentibus facturi sumus cum egritudines stomachi nominabimus.

Sillanus.

Hic ponit curam per euacuationem factam per secessum. Primo per decoctionem. Secundo per pillulas. Secunda ibi. Deinde sumatur. De prima dicit qd post phlebotomiam conuenit decoctio de epithimo que est. ℞. mirobalanorum indorum. 3. x. polipodii. 3. v. sene. 3. viii. turbith. 3. iiii. sticados. 3. x. passularum enucleatarum epithimi cretensis añ. 3. x. omnia excepto epithimo coquantur in. ℞. iii. aq. donec ad. ℞. i. s. redeant. Cumq; hoc factum fuerit addatur epithimum: et omnia ab igne remoueantur illico et dimittantur donec incipiant infrigidari et cum infrigidata fuerint manibus frica et colentur. De secunda parte ponit descriptionem pillularum: et est. ℞. agarici duas tertias 3. unius aloes. 3. i. salis indi. 3. s. elii nigri quantitas. 3. unius conficiantur cum melle: aut cum iulepe: et fiant pillule. Subdit qd tales sumende sunt per tres horas ante assumptionem potionis uel decoctionis: et debet complere recipi usq; ad dies. xvi. et qualibet die anteq; detur decoctio pillule. omnes que fiunt in recepta sunt sumende per tres horas ante. Notandum qd ratio dictorum ē: qd tales pillule et talis decoctio euacuant phlegma grossius aggregatum rōe debilitatis epatis propter colligantias cum splene et melia a qua fit principaliter illa passio et quare debent sumi per tres horas ante decoctionem

qz pillule non possunt operari in tam breui tem-
pore: ideo adueniente decoctione pillule dissoluuntur
et sicut perficiunt unam operationem. Tercio no-
tandum quod hora assumptionis pueniens non debet esse
in die agitata et commotionis materie sicut in
die potissimi: quod in illa die non debet esse assumptio
alicuius medicine. Et Avicenna prima quodlibet. c. de cu-
ra putridarum in generali. Sed in hora getis: quod
uirtus est fortis magis apta euacuandi. Nota
dum quarto quod antequam detur medicina debet pcedere
si sirupus digestiuis materie existentis in sple-
ne et talis. Recipe. radicis feniculi petrosilini acco-
ri radicis ciperi anisi. quodlibet. s. radicis rasai radicis
apii anisi. 3. i. radicis corticis capparorum media et
tamarisci frassini et gemestre anisi. 3. s. eupatorii
calameti abstinthii capil. uene. endiuie scariole.
anisi. 2. lb. i. anisi maratri cuscute seisc portulace se-
minis melonis indi anisi. 3. i. ligritie rase unarum
passarum sine arill. anisi. 3. i. succi boraginis succi su-
miterre depuratoz anisi. 3. ii. flor. boraginis bu-
glossie flor. sticados arabici anisi. 3. i. mell. elci. q.
iii. zuccari alb. lb. s. temperentur cortices in ace-
to forti per noctem fiat sirupus perfecte clarificatus us-
que ad. lb. i. s. administretur cum decoctione boragi-
nis flor. tamarisci flor. sticados arabici anisi. 3.
s. thimi epithi folliculorum sene polipodii quercini
anisi. 3. s. anisi. 3. iii. ligritie rase uuarum passarum sine
arill. 3. vi. fiat decoctio in sero caprino. et in deco-
ctione temperentur per noctem corticis mirobalano-
rum bene gummosorum. 3. i. s. fricentur de mane for-
titer et coletur: et colature addatur. et administre-
tur si est delicatus cum. 3. i. zuccari al. uel cadi dul-
coratur. Ad idem ualent tales pillule. Recipe. yere
ruffini. 3. iii. lapidis lazuli puluerizati et subnitr-
3. i. misce malaxando cum modico sirupi sumiter
re fiant pillule ad quantitate cicerum. Ad idem per
debilibus ualet diasene. 3. s. Ad idem perfectio ha-
mech. Ad idem pulueris sene. 3. s. cum aqua la-
ctis. Deinde tribus. Hic ostendit quomodo est
precedendum post euacuationem dicens: quod post pri-
mam euacuationem debet quiescere tribus diebus. Et
quod uirtus confortatur per nutrimentum quod uirtus fuit
debilitata per medicinam et iterato posset laxari.
Secundo dicit quod in his tribus diebus debet uti dieta
de qua dictum est. Et patet. Tercio dicit quod in potu
debet dari uinum subtile clarum odoriferum. Et quod
generat bonum sanguinem et spiritus claros qui contra-
riantur spiritibus grossis in melia. Quarto
dicit quod iterato post debet euacuari ut prius: et sic
quousque quarta potio sit exhibita. Et quod mate-
ria melia est difficilis euacuandis: et ideo paulatim
debet fieri euacuatio. Sed intelligendum est quod

semper debet premitti digestiuum: quod in chronicis egri-
tudinibus debet fieri paulatim digestio et paulatim
euacuatio etc. Eger vero. Hic ostendit a quibus
est abstinendum: dicens quod eger debet se abstinere ab
omnibus generantibus meliam. Et sunt carnes fil-
uestres oves: et uaccina caro et hyrcina et magna-
rum caprarum sabe caro filita caseus antiquos le-
tes precipue. Similiter olera nisi sint humectati
ua qualia sunt borago buglossa et filia. Secun-
do dicit quod debet abstinere a uino grosso quod aggre-
gat meliam et spiritus turbidos. debet abstinere a
labore et uigiliis quod excicant. Tercio dicit quod
non debet pati famem nec sitim. ratio quia in talibus dis-
positiōibus corpus exsiccat. Quarto dicit
quod debet uti uino subtili. ratio quia generat spiritus
subtiles et claros qui contrariantur melancolie.

Quinto dicit quod debet dormire. ratio quia cele-
bratur melior digestio et humectatur corpus.
Nota quod studentis non debet uti carnibus salis-
nec alii generantibus meliam: nec uino grosso
quia ex his generatur nutrimentum grossum et spi-
ritus grossi humidi turbidi. unde cerebrum non
bene disponitur ad speculari et studere. Et est
studendum. Hic ostendit circa quod medicus habet in-
tendere in curatione melie puenientis a splene:
dicens quod debemus attendere in curatione ad
splenem cum hiis de quibus dicitur in. c. de cura-
tione splenis. Ratio quia hec passio principaliter
dependet a splene: ideo si splen est durus debet molli-
cari. Tercio dicit quod debemus attendere ad sto-
machum confortando os stomachi cum hiis quod
dicuntur in. eadem dispositione stomachi. ratio quod
a splene ad os stomachi comunicatur melia quod
infrigidat et debilitat os stomachi: ideo conforta-
ri debet ut prohibeatur receptio melie. Al.

Si autem cum melia ea que nominauimus
non fuerit et acciderit post frenesim uel lo-
ga moram sub sole. aut percussione in capi-
te. flebotomia ex cephalica facienda est.

Syllanus.

Hic ponit curam melancolie cerebralis: et di-
uiditur in duas. Primo ponit curam quando
fit a materia calida uel a melancolica causata
per aduersionem colere uel sanguinis. Secundo
ponit curam quando fit a melia innaturali.
Secunda ibi. Si autem. Prima in duas.
primo ponit curam flebotomiam. Secundo
per localia. Secunda ibi. Et capiti. De pri-
ma dicit quod si cum melancolia non fuerit ea que
dicta sunt: sed sequatur post frenesim: uel lon-
gam moram sub sole. uel post percussione in ca-
pite. supple arguimus meliam esse in capite ultio cere

bia a principio d3 fieri flebotomia ex cephalica. Rō qz per ipsā euacuatur materia q̄ ē causa aīz 7 de illa q̄ est cōiuncta. Notandū qz ibi capitur mīa: ut ē cōis ad mania: 7 hic capitur mania causata ex melia causata ex adustōe sanguis uel colere q̄z diu cā adurens tenetur in materia: 7 sic uenit post frenesiz: qz frenesis causatur ex sanguie 7 colera: 7 qñ uenit adustionē generat meliam uel mania: q̄z diu remanet caliditas tam diu remanet mania. Similiter pp longā morā sub sole aduruntur humores 7 cōuertuntur ad melia: 7 q̄z diu stat caliditas taz diu stat melia. Silr ppter percussionē capitis sanguis 7 spūs rōne doloris ascendit 7 fit inflāmatio 7 adustio iō 7c. Notandū qz i passiōe causata a materia melica cōpetit ēt medicina 7 qñqz sirupus ppetit: 7 sirupus ppetēs i mania ē. R. lactuce scariolae altee aīz. Al. i. floz uiol. nenusaris rōf. ru. aīz. 3. i. succi boraginis succi fumiterre succi pomoz acetosoz aīz. 3. ii. acoti. sglutici. 3. i. pio cā piuncta zuccari al. qñqz. iii. fiat sirupus clarificatus usqz ad. lb. i. Laratiuū d3 ē tale. R. floz boraginis floz uiol. flozum nenusaris aīz. 3. 5. uuaz passaz mundatarū ab arill. 3. v. epithimi folliculoz sene aīz. 3. i. anisi. 3. iii. fiat decoctio i sero caprino. 7 i decoctione tēperentur cortices mirobalanoz indoz uel citrimoz. 3. i. pio cā antecedente corticis mirobalanoz indoz. 3. 5. Prio cā piuncta fricētur d manne fortiter 7 colentur 7 colatura de mane detur Almansor.

Et capiti studiū adhibendū ex reliquo regie qz diximus pprea. Aqua pprea tepida ab alto loco sup caput fundēda ē. Deinde oleū 10. cū aceto uini capiti infundat: 7 lac muliebze desuper mulgeat. Narib⁹ ēt oleū de semibus cucurbite dulcis. 7 lac muliebze iniciatur. In balneuz quoqz sepe mittēdus ē. 7 multū ex aqua tepida capiti ē supinfundēdū. Eger ēt oīa que odorifera frigida sunt odorēt. Sillanus.

Hic ponit curā p localia. Prio i generali remittēdo se. Secūdo i speciali. Scda ibi. Aqua pprea. De pria dicit qz circa caput ē attēdendū cū hīs q̄ dixim⁹ sup: a i cura frenes. Notandū qz q̄suis erūt ponēda mīta sup: ad cā: ut i p dicto. c. de cura frenes: tñ sunt due ablutiones spāles i mania. una ē ablutio capitis cū decoctōe pedū 7 capitis mōtonis 7 seīs papaueris albi. Scda ē decoctō folioz sene: 7 aliqñ cū seib⁹ 7 florib⁹ boragis 7 buglosse. Aqua pprea. Hic pōit curā p localia i speciali: 7 diuiditur in

qñqz ptes fm qz qñqz localia ponit. partes patebunt. De pria dicit qz aq̄ tepida d3 ab alto sup caput fundi. Rō qz talis hūectat. deinde qz reuertitur ad frigiditātē ifrigidat 7 sic phibet adustionē materie. Deinde oleū. Hic pōit aliud locale: dicēs qz oleū 10. cū aceto d3 fundi sup: a caput. Rō qz ē frigidū 7 stipticū: 7 sic phibet ascensū uapoz ad caput 7 adustioz i materia. Silr lac muliebze d3 mulgeri supra caput. Rō qz infrigidat 7 hūectat. Naribus. Hic ponit curā per aliud locale dicēs qz narib⁹ d3 i mitti oleū d seie cucurbite oleū de salicib⁹ 7 lac muliebze. Rō qz alterāt 7 phibēt adustionem i materia: 7 ista debēt fieri i principio uel i augmēto qñ nō ē intentio resolutionis. In balneū. Hic ponit curā per aliud locale: dicēs qz patēs d3 sepe poni i balneo: 7 dicit qz d3 in eo morari multū 7 fundi ex aqua tepida supra caput. Rō qz phibet adustionē materie ppter suaz hūiditātē 7 resoluerē facit pp caliditātē ul⁹ saltē hūectando disponit illā ad resolutionē. Eger ēt. Hic ponit curā per aliud locale. dicēs qz eger ēt d3 odorere fia. Ut sūt rose sandali uiol. rō qz phibent adustōm materie: 7 qz sūt aromatica confortāt caput: 7 p recepta recurratur sup: a. c. de cephalica 7 emigranea 7 ibi patet.

Al. Si aut cū mīa nihil fuerit eoz q̄ diximus i principio. matrix uena dextri brachii apariēda erit: 7 sanguis cōsiderādus. 7 ut pdiximus faciendū erit 7 regendū. 7 post q̄z hoc regimen ifirmo adhibueris per alii quot dies gescere dimittēdus ē. deinde ut prius i cura eius incipiendum donec sanitatis fiat restitutio. Sillanus.

Hic pōit curā mīe cerebrāl⁹ facte a melia naturali 7 diuiditur i duas. Prio pōit curā p ena cuatōz. fo oñdit qd siēdū sit i dieb⁹ qetis. scda ibi. In dieb⁹ 10. Pria i duas. Prio pōit curā p flebotomiā. fo p medicinā laratiuaz. s. p pil las. fa ibi. Pille. Pria i duas. Prio pōit curā p flebotomiā. fo oñdit circa qd d3 ē itēno i cura melie. fa ibi. Studiū. Pria i duas. Prio mo facit qz dcm ē. fo oñdit qd siēdū p⁹ flebotomiā. fa ibi. Et post q̄z. De pria dicit qz cū in melia nihil fuerit ex his q̄ dixim⁹ i principio d3 fieri flebotomia d uena cōi q̄ d⁹ uena matrix brachii. s. dxti. fo dicit qz d3 p⁹ siderari sanguis 7 d3 fieri ut dictū ē: quia si esset grossus debz dmitti egredi: si subtilis debet restringi. Notandū qz qñ non est aliquid eoz que diximus uel que dicta sunt. signū est qz puenit a melia naturali 7 cū hec nō sit in capite nisi qz cōmunicatur ab

epate uel corde d3 fieri flebotomia totius cor-
poris. s. de uena cōmuni que respicit partes su-
periores ut caput ⁊ inferiores ut cor ⁊ epar.
Sed quare d3 fieri flebotomia est ppter cōmix-
tionē cū sanguine: ⁊ sic euacuatur sex eius que
est materia peccans. Sed qre debet inspicī sã
guis: qz si uideatur niger in magna quantitate
debet euacuari qz euacuatur materia peccans
sed si sit subtilis d3 restringi qz nō euacuatur ma-
teria peccans. Et postq3. Ilic oñdit qd fiēdū
sit post flebotomiã dicens q post hoc regimen
d3 quiescere plurib9 dieb9. Rō ut uirtus suble-
uetur: deinde ē pcedendū in cura donec fiat re-
stitutio sanitatis. Ut ex hoc uellit q restitutio d-
bet fieri paulatim ⁊ sepe: qz materia melancoli-
ca ē difficilis euacuationis. **Allmansor.**

Studiū uero totū q erga melicos est
obseruandū ē ut ipinguef ⁊ carnosī fiāt.
ex quo enī pigues ⁊ carnosī fuerit illico sa-
ni erunt. **Sillanus**

Ostendit circa quod cadit tota intentio me-
dici in curatōe melie: ⁊ duo facit. Prio pmittit
hoc: Secundo oñdit qbus pficitur: Secunda
ibi. **Libi at.** De pria dicit q tota intentio medi-
ci in curando melicos ē ut fiant pigues ⁊ carnosī
qz si sic: cito fient sani. Rō qz remota ē mala cō-
plexio frigida ⁊ sicca que faciebat illam passio-
nem. **Allmansor.**

Libi aut qui illis cōgruūt sūt caro arie-
tina ⁊ edina ⁊ gallinacea ⁊ pãis de simu-
la. oppirus aut panis nullo mō est eis cō-
gru9. uinū quoq3 subtile ⁊ clarū eis cōue-
niens ē. uinū vō grossum nō est eis bonū
nec nigrū. lac aut recēter ab uberib9 extra-
ctū dū adhuc calet eis cōfert ⁊ pisces recē-
tes ⁊ sisamī de succaro facti ⁊ oleo amig-
dal. Ptererea audire cantilenas ⁊ gaude-
re ⁊ habere ante se res delitōsas ⁊ dormi-
re plurimū cōfert eis. ecōtrario vō cogita-
re ⁊ solus morari ⁊ uigillare maxie nocet
eis. Pillule que colerā nigrā expellunt de
qbus datur his q decoctionē fumere neq
unt. R. epithi cretēsis. 3. xx. polipadii aga-
rici amboz añ. 3. x. ellī nigri salis indi ābo-
rū añ. 3. v. sticados. 3. vii. pulueris icrepi-
gre. 3. xv. bibat ex eis. 3. iii. In diebus uero
qbus qescit eger d3 fumere electuariū qd
uocat lectificans: qd. R. mellisse cortic. ci-
tri gariofil gallie muscate masticiis croci.
oriētalīs nucis. musc. cinamomi cardamoi-
neherc. misch. behēa albi ⁊ rubei zedoa-
rze dorouici. scis ozimi maioris scis ozimi

gariofil omniū añ. partes equales musci.
quantū ē decima pars. 3. vii. deinde su-
matur Rebuli. xx. ⁊ embf. xxx. ⁊ terantur
⁊ in tribus libris aque coquant donec ad
vnā redeant ⁊ colentur i colatura vō ad-
datur mell. lb. i. deinde bulliant donec aq
cōsumpta sit. post ex hoc melle conficiātur
spēs predictē qd tū in pondere sit triplū
ad species de quo cū necesse fuerit ad ma-
gnitudinē auellane sumendū ē. hoc enim
medicamen letitiā ⁊ coloris pulchritudi-
nē ⁊ digois bonitatē operatur ⁊ retardat
canos. **Sillanus.**

Ilic ostendit qbus pficiatur dicta intentio:
⁊ diuiditur i duas. Prio explicat cibū ⁊ potū
cōuenientes ⁊ discōuenientes. Secūdo explicat
quas alias res non naturales. Secūda ibi.
Ptererea audire. De prima dicit q cibi cōue-
nientes sunt caro edina arietia gallinacea ⁊ pa-
nis de simula. i. farina frumenti. Rō qz generat
sanguinē laudabilē p trariū melie. Secūdo di-
cit q panis opirus. i. azimus nō cōuenit. Rō
qz ē oppilās: ⁊ sic generat malū sanguinē meli-
cū. Tercio dicit q uinū clarū ⁊ subtile erit
ueniens: qz generat spūs subtiles claros cōtra-
rios melie. Quarto dicit q uinū grossū nō ē
bonū. Rō qz ē oppilatiū generās meliam.
Quinto dicit q lac recēter extractū ab uberib9
dū ē calidū ē bonū. ratio qz bene nutrit ⁊ hūec-
tat. Sexto dicit q pisces recentes: ⁊ sisamī de
succaro factū ⁊ oleū amigdal pferunt. rō quia
hūectāt. De sō dicit q audire cantilenas dul-
ces ⁊ gaudere ⁊ habere res delitōsas i sui pre-
sentia ⁊ dormire pferunt: rō qz delectant aiam
⁊ clarificant spūs ⁊ sōnus et hūectat. Secūdo
dicit q cogitare ⁊ solus morari ⁊ uigillare mari-
me nocent. rō qz exsiccant corpus ⁊ sunt cā mul-
tiplicatōis melie. **Pillule.** Pponit curā per me-
dicinā: dicens q n ualētib9 sūere decoctionē pue-
niūt pillē euacuātes meliā q sūt. R. epithi cre-
tēsis. 3. x. polipo. agar. āboz añ. x. elci. nig. sal-
idi. añ. 3. v. ābo. sticados. 3. vi. icrepigre. 3. xvi
pficiantur cū ydromelle uel sirupo de fumoter-
re ⁊ sumātur ex eis. 3. iii. Notādū q añ exhibi-
tionē illaz pillulaz cōpetunt sirupi digestiui di-
cti in. c. de cura dolor capitis a materia melica
ideo recuratur illuc. Secūdo notādū q post
euacuationē pueniunt oia particularia dicta lo-
co allegato supra. s. fricatōnes faculi fomenta-
tiones sternutōia ⁊ similia. Sed fomentatio
ueniēs ē. R. folliculorū sene thym epithi boia-
gis buglosse añ. 3. i. cōqstetur ⁊ bulliāt duab9

ebullitionib⁹ i quattuor. *℞.* aq̃ in qua decoctōe caput fomentetur. Ad idē fiat fōmētatio cū succi boraginis succi fūterre añ. *℞.* 5. 7 iste sūt speciales quas tenet *Herardus*. Sternutori um ppetens est. *℞.* lactis mulieris .3. i. ellī ni gri puluerizati. 3. i. miice 7 fiat iunctio in nares 7 si iste puluis distēperetur cum succo sicle erit fortissimū ualde. Tercio notandū q̃ loco pil lula pōt dari sirup⁹ laxati⁹ talis. *℞.* floz bo zagis bugl. sticados arabici añ. 3. v. polipodii q̃rcini agarici elci añ. 5. 33. seif basilici añ. 3. ii. succi boragis succi fūmterre d̃purato añ. 3. i. succari alb. *℞.* 5. fiat sirupus parū coctus 7 pa rum clarificatus usq̃ ad q̃rg. iii. dissoluatur i si rupo dyagridii. 3. 5. 7 sepe ponitur in medicis: ad excitandū uirtutes alia⁹ medicinarū suce⁹ rof. recentiu mastici añ. 5. iii. Ad idē ualet tal colatura q̃ p̃feruat a passionē melica. *℞.* epi thi q̃rg. 5. anisi. 3. iii. aquassa 7 ebulliant simul una bullitione in. *℞.* i. seri capzini colentur 7 co latura administretur. Ad idē. *℞.* mirabola noz indoz. 3. i. 5. p̃stentur 7 buliant cū. 3. i. p̃u noz siccoz in. 3. viii. aque donec medietas aq̃ sit p̃sumpta coletur 7 cū illa colatura adantur māne. 3. x. In diebus vero. Hic ostēdit qd sit fiendū i diebus quictis: dicens q̃ in diebus q̃etis d̃3 sumere d̃ electuario q̃ dicitur lenificā *℞.* mellisse corticis citri gariofiloz gallie mus. mastici croci orientalis nucis musca. cinamōi cardamōi: nebere. misch. been alb. 7 ru. sedoa rie doronici semis ozimi maioris se. ozimi. ga riofil. omniū añ partes equales musci quantū ē decima pars. 3. unius deinde sumātur kebuli xx. emblici. xxx. terantur 7 in. *℞.* i. tribus aque co quantur donec ad unā redeant colentur 7 i co latura mittatur mell. *℞.* i. deinde buliat donec aqua p̃sumpta sit postea ex illo melle p̃ficiantur spēs predictē q̃ tamen i pondere sit triplum ad spēs de quo cū necesse fuerit ad magnitudinez auellane sumendū ē hoc enim medicamē letitiā 7 coloris pulchritudinē 7 digestiōnis bonitates operatur 7 retardat canos. Et ex his patet rō q̃re hoc electuariū seu medicamē in passiōe me lancolica ualet: q̃ p̃fortat cor 7 alterat malā p̃ plionē: melicā 7 q̃ euacuat s̃ta qd m̃ltiplicatur p̃ indigestiōnē p̃ mirabolanos kebulos 7 retar dat canos: q̃ canicies causatur a s̃tate putrido i cerebro. Notandū q̃ loco h⁹ ualet hoc. *℞.* margaritay elctay. 3. i. iacinti smaragdi dorōi ci romani been al. 7 ru. añ. 3. i. floz cinamomi galāge nucis mus. macis. 33. al. añ. 3. 5. gariof. piperis longi. cubebe domestice ligni aloes sto

racis calamite semis basilice añ. 3. 5. croci. 3. i. musci boni ābre elcte añ. 5. v. corticū citri p̃diti 3. 5. ligritie rase. 3. ii. candi. uuaz passiarum sine arill⁹ bene pinguiuz añ. 3. iii. succi pomoz dul ciū bene deputati. 3. i. p̃serue buglosse bozagis añ. 3. ii. aq̃ rof. 3. i. 7 succari al. *℞.* i. fiat elctay

Ad idē. *℞.* letitie gal. dyaboraginani pliris cū musco añ. q̃rg. i. misce. Ad idē ualet dia margariton. Ad idē diarodō lilii. Ad idē *℞.* serici cōbusti. 3. i. coralloz w. 3. 5. ossis 7 e corde cerui. 3. ii. margaritay si p̃fortatay. 3. iii. cardamōi. 3. 5. p̃unozū mundatoz ligritie rase isopi añ. 3. ii. nucis musc. gariofil. piperis lōgi. cubebe galāge añ. 3. i. 5. cinamomi. 3. v. macis. croci. añ. 3. i. 5. necari. *℞.* vi. in hieme vō confici antur cū mellis dispumati 7 cocti. *℞.* iii. 7 addā tur in sine mus. 3. ii. Sumatur mane 7 sero ad quantitātē nucis magne: 7 post bibatur aliqd uini al. clari odoriferi: hoc enī electuariuz ulti mum ē ad confortandū cor 7 cerebrū 7 animaz gaudē facit 7 uisū rectificat 7 imouet malas co gitatōes: rectificat memoriā 7 p̃fortat digōm 7 multiplicat humiditātē naturālē i toto corpore

Notandū unū cōe i cura passionis melie q̃ aptio hemorroiday 7 uenay ani uel puocatis sanguinis menstruoz 7 apertio saphene i pede puocatio uaricū i cruribus maxie ualet i cura

Scdo ē notandū aliud cōe 7 ultimū remedi um p̃ exhibitionē medicinarū q̃ fiat unū cau teriū i pte anteriori: 7 duo in cornib⁹ posteriori b⁹ capitis p̃fundādo usq̃ ad os si f̃si possibile diuittatur loc⁹ apt⁹ usq̃ ad dies. x. p̃ posse 7 sic g̃ia De finitur egritudo melica. De catarro.

Qtādū circa rubricā q̃ catar⁹ pōt su mi tripliciter. s. p̃ p̃e magis p̃prie 7 cō muniter. Lōiter sumitur p̃ reumate: seu p̃ fluxu materie ab uno mēbro ad aliud vñ cūq̃ fluat: 7 iō dicitur reuma q̃si ruens materia Sed p̃prie sumitur p̃ fluxu materie a capite ad tria mēbra maxie ad nares ad fauces 7 ad pec tus: l3 possēt materia fluere ad neruos ad s̃dōz 7 ad alia mēbra. magis p̃prie sumitur p̃ fluxu materie a capite ad pect⁹ 7 sic distiguitur p̃ira corizā 7 branchium quia i corizā fluit mate ria ad nares. i branchio ad fauces i catarro ad pect⁹. Ut p̃3 i his ṽsib⁹. si fluit ad pect⁹ dicatur reuma catar⁹. Ad fauces brāch⁹ ad nares esto corizā. Ad p̃positū hic sumitur scdo mō catar rus. Scdo notādū q̃ catar⁹ pōt fieri tripli citer. p̃rio per uia dissolutōis ut a sole ul⁹ a bal neo ul⁹ ab aliis reb⁹ uapozosis assumpti ut alle is cepis sinapi pipere ex q̃bus dissoluitur mate

Reumate
Distinctio Corizae
Branchij & Ca
tarrj

ria i capite siue calida siue fra. Secundo pōt fieri per uiam cōpressionis uel cōstrictionis: si cut a frigidityate extrinseca cōstringente ut patet in spongia madefacta si cōstringatur fluit aq. Tertio pōt puenire ex multitudie materie siue sit colera siue flegma siue ab alio extrinseco agēte. Notandū q apud medicū tres sunt cause catarrī. s. primitiua antecedens et cōiuncta.

Primitiua sūt tres extrinsece dissoluentes uel cōprimētes: sicut aer frigidus uel calidus. Balneū morari ad solem: et uentus australis ul' borealis. Similiter cā primitiua sunt res nō naturales multiplicantes materiā colericā uel flegmaticā. Causa autē sunt humores coleriei uel flegmatici atēq; causent fluxū a cerebro ad nares uel ad fauces uel ad pectus. Cā coniuncta sūt illi humores qñ fluunt a cerebro ad mēbra inferiora. Subitatur qui hoīes facilius incurrūt catarrū: an hñtes caput calidum: an frigidum: Dicendum q hñtes caput calidū citius incurrūt catarrū a causis extrinsecis qz hñtes caput frigidū qz hñt poros amplos et latos: nō frigiditas extrinseca citius penetrat: Secundo dicendū q habentes caput frigidum citius incurrūt catarrum et facilius a causis intrinsecis. Ratio quia in ipsis pori sunt clausi: ideo non facilius parituntur a causa extrinseca: sed a causis intrinsecis: quia habent cerebrū debile: unde nutrimentū ueniens ad ipsum non debite cōuertitur i sba cerebrū: et sic aggregant materiam per indigestionem: ideo non est mirum si mulieres uadunt capite discoperto magis qz uiri qz hñt cap magis frigidū et sic poros hñt clausos. Almansor.

Um caput alicuius in egressiōe balnei discopertum fuerit aut post exercitium aut post aliud fuerit que aer frigidus et uentus septentrionalis et accidit in naribus et palato pruritus et cōmotio et sternutatio. Sillanus.

Hic determinat de catarro: et diuiditur in duas. Primo ponit signa. Secundo ponit curā. Secunda ibi. **P**annus tunc. De prima dicit q ubi caput alicuius in egressiōe balnei: aut post exercitiū uel aliud fuerit discopertū: et fuerit aer frigidus: et uentus septentrionalis. Si in naribus et palato ueniāt pruritus cōmotio et sternutatio significamus supra catarrū. Notandum q cā partis est: qz i egressiōe balnei uel post exercitiū caput est rare factum et in poris apertū: unde aer frigidus uel uentus septentrionalis superueniens capiti discoperto caput penetrat et cōprimunt humiditates cerebrū: vñ dissol-

ute inducunt pruritū cōmotiōem et sternutatōem et per consequens inducūt catarrū. Notādo scđo q signa catarrī ex cā calida sunt subtilitas et acuitas materie catarrī. Inflātiō rubedo in facie: asperitas nariū: caliditas uehemens pruritus: et amaritudo cū acuitate que sentitur in gula. Signa catarrī ex materia frigida sunt eminentia oculorū cū albedine et pallore faciei: oppilatio nariū uiscositas et grossities materie fluentis in potentia attrahendi aerē per nasum destructio olfactus re: et ratio p3. Notandum tertio q signorū catarrī: quedā sunt signa tantum: quedā sunt signa de cause. Signa catarrī calidi que sunt signa tantū: sunt qz cap sentitur calidum ad tactum: quando humor descendit pungit et mordicat: facies uidetur rubea uel citrina. Sed signa que sunt signa et cause sūt cibi assumpti calidi ut cepe allea porri aer calidus cōplexio calida etas iuuentutis. Signa catarrī frigidi que sunt signa tantū: sunt qz cap sentitur frigidū ad tactum qñ humor descendit nō mordicat facies apparet palida ul' alba. Signa que sūt signa et cause: sūt res extrinsece multiplicantes flegma aquosū uel res compriētes uel dissoluentes sicut multiplicatio aeris frigidi: pplexio frigida: etas fra tps senis. Al.

Pannus tunc calefaciendus ē et capiti superponendus in quo tamidiu morietur donec eger calorem in capitis profunditate sentiat penetrasse. Deinde nigellam: hodorare incipiat. Et pronocetur sternutatio. et caueat ne supinus iaceat et comedat parum. A uino quoq; oīo abstineat Sillanus.

Ponit curā catarrī frigidi ubi materia fluit ad pectus. Scđo ponit curā corizie ubi materia fluit ad nares. Scđa ibi. Si quid. Prima in duas. Primo pōit curā catarrī proueniens sū febre. Scđo ponit curam catarrī proueniens cū febre. Scđa ibi. Quod si neq;. Prima in duas. Primo ponit curā qñ passio ē debilis. Scđo qñ passio ē fortis. Aliter primo ponit curam qñ passio sit a materia frigida. Scđo qñ sit passio a materia calida. Scđa ibi. Quod si passio. Prima in qnq;. Primo ponit curas p appositionē pāni calidi supra caput. Scđo p odoramentū. Tertio per sternutationē. Quarto p decubitus. Quinto per dietam partes patebunt. De prima dicit q debet pānus calesceri et superponi capiti et debet tantum morari q eger sentiat calitatem penetrare usq; ad profunditatem capitis. R d qz pānus p sua calitatem psumit.

materiā et remouet malā cōplōnem inductam i cerebro. Notandū q loco illius panni cali di possunt apponi alia calida resoluentia ut sacculus de milio et sale torefactis: et pōt poni sic in forma. *Rx.* milii. *℥.* iiii. salis cōis. *℥.* s. torefiant sil in sartagine uel in tegula et sacculus ad quantitātē unius palmi fiat et applicetur capiti. ratio patet. Ad idem ualeat sal in magna q̄titate ponatur in uino et panni fortiter cōpressus pōatur supra partē capitis et ē experimentū arnoldi de uilla noua. rō quia deficcet. Ad idē ualeat hoc unguentū. *Rx.* stercois colūbini gūme ru. agrest. castorei seīs sinapis. aī. *℥.* i. euforbii. *℥.* s. olei ru. quart. *℥.* i. cere q̄ sufficit puluerizanda pluerizētur et p̄quassanda p̄ssentur misce oīa et si at unguentū cursibile. ungatur p̄missura i parte anteriori naso capite: et est ultie uirtutis et ual de exiccatiū. Ad idē ualeat cauteriū factum in occipitio primo: deinde i p̄missura si sit necessitas cauterii. rō p̄s. Ad idē ualeat emplastrū dictum in cura doloris capitis facti a materiā frigida. Notandū q catarri pōt curari q̄ttuor modis. Primo mō per diminutionē materie ut per medicinā laxatiuā et resolutiua. Secūdo per alterantia et ingrossantia materiā quia in catarro materia primo est fluida et ligda sicut in principio. deinde incipit fieri grossa sicut in augmento. deinde uenit ad mediocritatē qm materia est bene digesta sicut in statu. Tercio cura tur per phibentia illū fluxū ut si fluit ad pect⁹ p gargarismata. phibentia illum fluxū et p illas pillulas sub lingua. Quarto curatur p distractiōnē materie ad partē contrariam. uerbi grā: si materia fluit ad pect⁹ distrahatur materia ad nares. uel per cauteriū factum in parte posteriori colli uel nuche. et si materia fluit ad nares distrahatur ad os dādo gargarismata trahentia materiam ad os. Notādū q si catarri fiat a materia frigida d̄s fieri igrossatio p stiptica calida. ut sūt mastix olibanū nux cipeīli et filia.

Ad idē ualeat talis sirup⁹. *Rx.* saluie foliorū cipeīli aī. *℥.* i. ligni aloes. *℥.* ii. mell elci zuccari al. aī. *℥.* s. fiat sirup⁹ usq̄ ad q̄rt. v. Notandū q post ingrossatiōm materie cōpetit euacuatio cū pillulis chochis que sunt. *Rx.* pulueris pigre. *℥.* x. coloq̄ntide. *℥.* iii. et tertiā scamonee. *℥.* ii. s. turbith sticadof aī. *℥.* s. v. fiant pillule grossē ad modū cicerū cū succo rute uel apii dōs ē. *℥.* ii. Notandū q̄nto q post purgatiōm conuenit dare patientib⁹ cū uadunt dormitū de confetōne. *℥.* s. que sit sic. *Rx.* s. mūdātī nō cocti neq̄ ex ficcati. *℥.* iiii. ligritie mūde. *℥.* s. mellegete gario

filis nucis musc. cardomomi aī. *℥.* ii. fiat electuariū cūz sirupo facto ex *℥.* iiii. zuccari sumatur ad modū nucis: et post bibatur uinū limphatū calm actu et pōt sūmī d̄ mīa. Similiter hoc electuariū ē et administratur in itroitu lecti. et sic ad ministratū impedit cursum catarri et lenit asperitatē et facit totū qd̄ de flate i gutture p̄tinetur pectore expellere atq̄ expuere sine difficultate et sup̄fluū digitū hora expulsionis inuenitur *℥.* et electuariū confortat stōm et oīa mēbra nutritiua. Ut ait Guilielmus placentin⁹. Deinde nigellam. Hic ponit curā p odoramēta dicēs qd̄ odorare nigellam. Ratio q̄ cū sit calida et stiptica h̄s cōsumare materiā et alterare malā cōplexionem cerebri et phibere fluxū: et debz torefieri et poni in pāno lineo i forma rotunda q̄ uirtus magis attinget. Notandū q p nigellā itelligit oīa alia cala et stiptica. Ut ē pluis talis. *Rx.* ligni aloes storacis calamite aī. *℥.* s. i. s. nucis musc. nucis cipeīli olibāi costi sicci aī. *℥.* i. nigelle torefacte. *℥.* ii. fiat puluis et ponatur i pāno lineo i forma rotunda. Ad idē i forma rotunda perforetur pomum et impleatur puluere olibani et coquatur pomum sub cineribus calis et odoretur: et illo cōmuniter utebatur Gerard⁹

Ad idem. *Rx.* laudami purissimi p̄assii aī. *℥.* s. i. ligni aloes storacis calamite aī. *℥.* s. i. s. nucis musc. nucis cipeīli plibani gariofil aī. *℥.* s. i. ambre electe. *℥.* s. s. puluerizenda puluerizentur et sililiter misce oīa cū aqua ros. malaxando et fiat pomū perforatū in medio: ut possit penetrare corda per quā teneatur. Sed pro pauperibus fiat sine ambra. Et prouocetur. Hic ponit curam per sternutationē dicēs q̄ i cura catarri. f. in materia frigida debet prouocari sternutatio. Ratio quia per eam euacuatur materia catarri et diuertitur q̄ non fluat ad pectus. S̄z que prouocant sternutationem dicta sūt supra sepe. Et eleborus albus p̄iretrū cusoibium: et sic de aliis. Subitur utrum sternutatio cōueniat in cura catarri: probatur quod non per Galienum secundo pronosticorum illa parte. Sternutatio uero cum reumate. Secundo per Auic. quinta terti. c. de catarro et corixia ubi dicit q̄ est nociua. In oppositum est Ras.

Sciendum primo q̄ sternutatio ante digestionem materie et euacuationem in catarro est nociua hanc pbant auctoritates alegate et rō q̄ cūz sternutatio sit fortis. motus attrahit materiā aliunde et ponit materiā i fluxu. Sedo notandū q̄ sternutatio post digestionē materie et euacuationē ē laudabil. *℥.* itelligit ras. p̄bat

per rationem: quia significat uirtutis expellētis
fortitudinem et non malitiā materie. Et caue
at. Hic ponit curā per decubitū: dicens q̄ pati
ens debet cauere ne iaceat supinus. Ratio q̄a
timetur ne per illū decubitū materia fluat ad
partem posteriōrē: et tunc cū pars posteriōr nō
habeat manifestos meatus per quos materia
fluat: timetur ne fluat ad neruos et faciat spas
mum et paralysium: et ideo patiens d̄ stare cum
capite alto: ut precipitur in actu practico ppter
causā dictā: et quia timetur suffocatio etc. Et co
medat. Hic ponit curā per dietā dicens q̄ pa
tiens debet comedere parum. Ratio q̄a natu
ra non habens materiā cibalē i quā agat agit
in materiā catari et psumit eā. Secundo dicit q̄
d̄ abstinere omnino a uino. ratio q̄a ē uaporo
sū et cū sit tale calidū dissoluit materiā et auge
catarrus. Notandum q̄ in cura catari con
uenit abstinere a somno diurno. precipue post
cibū: q̄ maior sit euaporatio et retentio in capi
te. Similiter non debet stare ad solem nec ad
ignē. Ratio quia dissoluendo materiā augent
catarrū. Similiter bonū ē abstinere a uocifera
tione et clamore et a loquella s̄m possibilitatem
Secundo notandū q̄ cibi cōuenientes sūt car
nēs edinē arietinē castratorum aialium et pullo
rum et auium degentium in arboribus et pratis
et non in aquis assando et aliquādo elirando et
iutelli onorū. Sed potius conueniens est ut bi
bat aquā mell̄ uel aquā decoctōis ligritie isopi
et mellis: uel uinū albū debile in quo ponatur
duplū eius de aqua. Tercio notandū q̄ post
cibū et potū debet accipere aliquid claudēs os
stomachi phibens ascensū uaporū: ut coxian
dros preparatos panem assatum et citoniū co
ctum.

Almansor.
Quod si passio ex appositione panni
cali alieniata non fuerit nec minuitur per
ipsam fiat flobotomia ex cephalica. et sol
uatur natura ex rebus que non exaspant
sicut hec decoctio quā in potu sumere de
bet qui tussim patitur et in pectore asperi
tatem habet et indiget uentris solutōne q̄
℞. uiuibas. xx. sebesten. xxx. passularum
enucleatarum. 3. x. uolarum siccarum. 3.
iiii. radicle liquiricie farcte. 3. v. sic^o citrias
x. coquantur in tribus libris aque donec
redeant ad. i. et colentur et in colatura dis
soluantur cassie. 3. vi. terreniabi. 3. x. Sil.

Hic ponit curā quando passio est fortis. Uel
aliter potest dici q̄ ponit curā quando catarr^o
sit a materia calida: et diuiditur in duas. Primo

ponit curā per flobotomiā. Secundo per medi
cinā. Secunda ibi. Et solnatur. De prima di
cit q̄ si passio non fuerit alleuiata uel diminuta
s. catarrus per appositionē panni calidi d̄ fieri
flobotomia de uena saphena: aliqui dicunt q̄d
de uena cephalica. Dubitatur utrum floboto
mia sit conueniens in cura catarrī: arguitur q̄d
non q̄ est causa fluxus humorū ergo etc. Ante
cedens p̄ quarta p̄mi. c. de flobotomia: et con
sequentia satis patet. In oppositum est Raf.
Dicendū primo q̄d si catarrus sit a cā s̄a quan
tum est ex parte materie nullo modo conuenit
flobotomia. ratio q̄a per talem flobotomiā ifri
gidatur caput et augetur materia catarrī. Se
cūdo dicendo q̄d si i casu p̄missō sit repletio
in toto et materia catarrī sit digesta unde nō sit
timor de fluxu humorū cōuenit flobotomia
rōne repletōis. Rō patet aliter non: q̄ auge
tur fluxus. Tercio dicendū q̄d si catarrus fiat a
materia calida et fluat ab itus ad extra. s. ad na
res uel ad os: uel liguam uel ad palatum non
cōpetit flobotomia. rō q̄a distrahit materiā
et trahit eam ad itra quod non est fiendum.

Quarto notandum q̄d si catarrus fiat a mate
ria cala et materia fluit ab extra ad itus sic cō
petit flobotomia: q̄a per illam sit euacuatio illi
us materie. et hoc sequitur magis euuamentū
q̄ nocumentum et sic patet dubiū. Notandū
q̄ ante q̄d fiat flobotomia phibeatur fluxus vi
diat Gordonius q̄ catarrōsi flobotomati ppe
tuo sunt rauci: et fluxus prohibetur p gargaris
ma et p pillulas retentas in ore et est secretum i
cura catarrī. Gargarisma phibens fluxus ma
terie calide. ℞. sirupi de papauere diamoron.
añ. 3. iii. aque ros. aque dulcis añ. quart. i. vini
malignanati. 3. 5. misce gargarizetur actu calin
Pillule phibentes fluxum materie calide p̄nt
ēē tales. ℞. seminis papaueris al. seis portula
ce seminis lactuce añ. 3. i. diadragaganti gūmi
arabici croci añ. 3. 5. et ponitur crocus ad refre
randū opium amidi penidi añ. 3. i. opii. 3. v.
puluerizenda puluerizentur misce oīa siml^o cuz
sirupo de papauere fiat pillule cōpresse ad quā
titatē parue fabe retineantur in ore. Ad idē
℞. gūmi arabici diadragaganti amidi: succi li
quiricie seminis citoniorū psili añ fiant pillule
grosse ad modum fabe cū mucilagine psili et
teneantur sub lingua. Ad idem. ℞. succi liqui
tie succari al. añ. 3. x. amili draganti amigdal
rum dultū excorticatū añ. 3. v. fiant pillē gros
se cū mucilagine seminis citoniorū et teneantur
sub lingua. inspissant enim catarrum acutum:

Nota Somniū
cibi in catarrho
abstinēdū ē
nō stat forq̄ mē
q̄m in catarrho

Cibi catarrho cōue
nientes

bibe aqua

pp cibū comedat

7 leniunt asperitatem catarrhi 7 dicunt pillule bi
chibie 7c. Et soluat. Pōnit curā per medi
cinam dicens qđ solui uenter cū reb⁹ nō exas
perantibus. qualis ē hec decoctio. ℞. iuiubas
xx. sebesten. xxx. passularū enucleatarū. 3. x. uiol
larū siccat. 3. iiii. radici liquoritie fracte. 3. v. si
cus citrinās. x. coquantur iu tribus. ℞. aqđ do
nec redeat ad unā coletur 7 i colaturā dissoluā
tur cassie fist. 3. xii. tereniabū. 3. x. Notandum
qđ medicina ℞as ualet i catarro causato a ma
teria calida: quia illa ponit in recepta euacuāt
colerā. Secundo notandū qđ talis medicina po
test appproximari sine digestionē precedente: qđ
est medicina lenitiua 7 euacuat coleram 7 fmo
uet tussim 7 asperitatem. Ratione lenitatis 7 a
plationis. Tercio notandū qđ si detur medicina
fortis debet precedere sirupus digestiuius talis
℞. ordei mundi. 3. iiii. seminis papaueris alb.
quar. 3. i. iuiubarū sebesten añ. numero. xx. floz
uiolarū floz nenufarū rof. ru. añ. 3. i. zuccari al.
qđ. iiii. fiat sirupus clarificat⁹ usqđ ad qđ. i. dñr
cū aqua decoctionis ordeī. Ad idē. ℞. sirupi d
papauere. ℞. i. 7 detur cum aqua decoctionis
ordeī. uel cū aqua decoctōis iuiubarū uel sebe
sten. Aded cina laxatiua post sirupum est hec.
℞. floz uiolarū nenufarū añ. 3. i. prunorum
damascenozū. x. tamarindozū electorum. 3. i. si
at decoctio in aqđ in qua dissoluātur cassie fist.
munde bene pignis. 3. i. electuarii d succo rof.
uel diaprunus. 3. iiii. fiat colatura usqđ ad qđ. 3.
v. detur in auroza. Ad idem. ℞. decoctōis
prunoz. 3. iiii. 7 sit feruens. deinde addātur reu
barbari. 3. ii. dimittantur simul per horas. xii.
ad minus postea coletur 7 in illa colatura addā
tur sirupi rof. 3. ii. 7 detur in auroza frigidum i
estate: tepidū dō in hyeme. Ad idēz i forma
pillarū. ℞. mirobolanoz citrinorū absqđ nu
cleis. 3. 5. reubarbari. 3. i. aloes scamonee añ.
3. v. mastice ligricie. añ. 3. 5. fiant pillē cū mu
cilagine psillii uel seiscitoniorum dō sit 3. i.
Ad idem. ℞. electuariū de succo rosarū. 3. 5.
malaxetur cum modico sirupi nenufarū fiant pil
lule ad quātitatem cicerum admistrentur in in
troitu lecti. Notandus qđto qđ post euacua
tionē non pōt exhiberi hoc electuariū. ℞. dia
papaueris diadragaganti frigidī añ. qđ. i. zuc
cari rof. 3. ii. penidiarū cādi subtiliter pulueriza
ti añ. 3. i. 7 si ē dedicatus addantur folioz auri
xx. misce. Ad idem. ℞. diadragaganti frigidī
3. 5. pulueris diapapaueris. 3. ii. confertur rof.
ru. nenufarū añ. 3. iii. cādi. 3. i. penidi qđ. i. aqđ
rof. elecē quar. 3. i. zuccari albi. 3. iii. fiat cle

ctuariū. Ad idēz diapapauer. Ad idē dia
radō. Ad idēz loch de papauere. Notan
dus quinto qđ odorare sepe aquā rof. et attra
here per nares ē ualde uile. Ad idē odorare
cāphoram sepe. Ad idem odorare sandalos
uel rof. Ad idem ualet pomuz uel puluis di
ctus in cura dolorū capitis a materia calida: iō
recurratur illuc. Ad idem ualet vaporatio sa
cta ex aqđ decoctionis viol. sic. 7 ordeī excoctis. 7
papa. al. 7 camomille recipiat in os sine instro.
uel cum instro quod dicitur embotū. 7 ē instm
quo ponitur unū in uegete post uaporationēz
ungātur nares cū oleo uiol. Notandū sexto
qđ in catarro a calida causa dieta ppetens ē qđ
comedit succū ordeī sarri auene 7 spelte in quo
succo semper ponātur penedii. 7 comedat ciba
ria facta ex spinachiis cucurbitis atriplicibus
portulacis 7 silibus 7 si ēēt debilif comedat car
nes hedoz 7 pullozū alteratas 7 cōditas cū por
tulacis cucurbitis 7 silibus. Si uero sit cuz se.
siue sine se. Potus conueniens ē aqua ordeī uel
aque decoctōis ligricie uel zuccari. uel aqua
frigida in qua sit sirupus rof. uel uiol. uel uinū
albū debile agresta cū duplo eius de aqua fra.

In cura catarrhi de materia frigida. Garga
risma prohibens fluxum materie frigide. ℞.
myrrhe olibani añ. 3. i. nucis cipssi nucismusc.
mastice añ. 3. 5. fiat puluis 7 buliat in. ℞. i. ni
ni stiptici donec redeat ad. ℞. 5. coletur 7 cū co
latura fiat gargarisma. Illē ad idem. ℞.
mastice nucis mus. nucis cipssi añ. 3. 5. stoa
cis calamite olibani añ. 3. i. 5. carniū uuaz pas
sarū bene pignū penidiarū añ. 3. ii. puluerizā
da puluerizētur 7 pquassanda conqnascentur:
misce oia cū idiomelle fiāt pillē cōpessē ad quā
titatē sabs teneātur sub lingua de die 7 de nocte.

Sirupus digestiuius. ℞. radici ireos radi
cis enule cōpane añ. 3. i. isopi capilloz uen. recē
tiū añ. 3. i. liquoricie rase uuarū passarū sine
arillis añ. 3. 5. ista ualent pro pectore 7 capite.

Ad prohibendū fluxū catarrhi. ℞. mastice
olibani añ. qđ. 3. 5. nucis mus. nucis cipssi. añ. 3. 5.
mell' rof. qđ. iiii. fiat sirupus clarificat⁹ usqđ ad
℞. i. admistretur cum decoctōe liquoricie.

Ad medicina laxatiua. ℞. pillaz cochiar. 3. i. 5.
agarici electi pulpe coloquintide añ. 3. 5. salisgē
me. 3. iii. puluerizanda puluerizētur subtiliter
misce oia malaxando cum idiomelle facto cuz
aqua saluie fiant pillule ad quātitatē cicerū. dē
tur in introitu lecti. Electuariū. ℞. interiorum
cinamomi. 3. i. 5. nucis mus. stocis calamite
añ. 3. i. zuccari albi. ℞. i. fiat electuariū. Ad

idē pro paupibus transglutiatur tria grana oli
bani. i. thuris al. omni nocte ⁊ ualet loco electu
arii. **Almanfor.**

**Qd si neqꝫ flobotōia profuerit neqꝫ
ventris solutio ⁊ ide ad pectus descende
rit ⁊ supuenerint tussis ⁊ febris illico fiat
flobotomia. ⁊ patiens a carne abstineat
⁊ uino ⁊ in potu sumat aquā ordei ⁊ mu
raba violatū qꝫ diu calor fixus pseueraue
rit ⁊ tussis fuerit sicca ⁊ aspa.¹ **Silla.****

**Hic ponit curam catarrhi puenientis cū se
bre ⁊ tussi: ⁊ diuiditur i duas. Primo ponit curā
per flobotomiā. Secūdo p dietā. ibi secunda.
Et patiens. De priā dicit qꝫ si in cura catar
ri a materia calida n̄ profuerit flobotomia nec
solutio uētris ⁊ materia fluat ad pectus unde se
quatur febus ⁊ tussis statim debet fieri floboto
mia. **Notādū** qꝫ pōt eē qꝫ flobotomia ⁊ solu
tio nō pfuerint ppter multitudinem materie:
sed qꝫ supuēnit febris signum ē qꝫ n̄ ateria est
intra uenā: ⁊ tunc cōpetit flobotomia ⁊ hoc qñ
materia ē a colera. **Notādū** secūdo qꝫ i isto
casu ubi materia fluit ad pectus ⁊ faciat mala
accidentia. utile ē distrabere materiam ad ptez
oppositā uersus nasum: ⁊ ponit fieri sic. **℞.** ar
moniāci. **℥.** 5. piretri subtiliter puluerizati. **℥.** ii. mi
sce malaxando cū succo radice ireos fiat massa
⁊ cū gladio accipe modicū ⁊ calefac ad ignē et
pone in narē ⁊ uidebis aquā cōtinue distillare
⁊ ē spāle remediū. **Alid idē.** **℞.** succi radice
ireos factā residētia qꝫ i piretri staphisargie
aſi. **℥.** i. misce bōbacē in predictis infusioibus
⁊ ponatur in naribus tepidū rē. **Et patiens.****

Ponit curā per dietā dicens qꝫ patiens d̄
abstinere a carnib⁹ ⁊ uino. rō qꝫ augent febrez
Secūdo dicit qꝫ in potu debet sumere aquā or
dei ⁊ muraba. i. sirupū uiol. donec calor ifixus
pseuerauerit ⁊ tussis fuerit sicca ⁊ aspa. rō qꝫ in
frigidat ⁊ hūectat ⁊ lenit pectus ⁊ ingrossat ma
teriā ⁊ hoc in materia calida: sed in materia fri
gida d̄ bulliri cū aqua ordei aliqd capil. uene.
uel isopi ul' liquiritie. **Notandū** qꝫ tussis pōt
eē sicca dupl'r. **Primo** ppter malā pponē pec
toris sine materia ut in ethica. **Secundo** ratōe
indigestionis materie quia ē liquida stilis nō
obediens uirtuti expulsue. **Alid** ppositū est secū
do mō ⁊ iō oportet qꝫ reducatur ad mediocrita
tem cū sirupo uiolarum. uel aqua ordei ⁊ sic de
aliis silibus. **Almanfor.**

**Sed postqꝫ calor geuerit ⁊ tussis mol
lificata fuerit ⁊ scire inciperit huius de
coctio quaqꝫ die cū muraba violato dan**

da ē donec pectus mūdificetur ⁊ tussis se
detur ⁊ uox clara reddatur. **Que. ℞.** sic
citrinas. v. iuiubas. x. sebesten. xx. passula
rū alban enucleatarū. 3. x. liquiritie exco:
ticate. 3. v. coquatur usqꝫ ad dissolutiones
⁊ colent deide ⁊ dent oī die. 3. iii. cū mu
raba uiolato. 3. v. Si uero tussis inuetera
uerit diuqꝫ permanserit tūc oñdemus qua
liter curanda sit cum de tussis cura tracta
bimus. **Sillanus.**

**Ponit curam catarrhi puenientis cū se. ⁊ tuf
si qñ est in processu plus: cuius signū ē qꝫ calor
remittitur ⁊ tussis apparz hūida quia icipit scre
are. ⁊ diuiditur in duas. Primo facit hoc. Se
cundo ponit curā tussis qñ inueterata ē si sic rē
tit nos alibi. Secūda ibi. Si uero tussis.**

**De priā dicit qꝫ postqꝫ calor remissus fuerit
⁊ tussis mollificata. quia iam incipit scire d̄
dari oī die donec pectus mūdificetur ⁊ tussis se
detur ⁊ uox clara redeat decoctio que talis est.
℞.** ficus citrinus. v. iuiubas. x. sebesten. xx. pas
sularū albaꝝ enucleatarū. 3. x. liquiritie exco:
ticate. 3. v. coquatur usqꝫ ad dissolutiōz. dētur ex
hac colatura omni die. 3. iii. in potu cū muraba
i. sirup. uiol. 3. v. **Nota** qꝫ iste potus puenit qñ
materia ē calida ⁊ qñ est facta digestio. rō patz
Si tñ materia eēt frigida indigesta debet addi
in illa decoctōe capill. uene. ⁊ uue passē ⁊ nō si
rupus uiolaz. **Si uero tussis.** **Hic pro cura**
tussis remittit nos ⁊ dicit qꝫ si tussis fuerit anti
qua ⁊ diu permanens oñdemus qualiter sit cu
randa cum tractabimus de cura tussis. **Mo
tandū** qꝫ tussis pōt dici antiqua duobus mōis:
Uno modo rōne multitudinis materie fluē cō
tinue. Secundo rōne debilitatis mēbri mandā
tis ut cerebri ⁊ recipientis ut pectoris. **Al.**
**Quod si coriza in naribus diu perseuera
uerit ⁊ non fuerit calor: fluxus erit restrin
gēd⁹ suffumigādo nars p traiectoriū. Sil.**

**Hic ponit curā corizę qñ fluxus materie est
a cerebro ad nares. ⁊ diuiditur in duas. Primo
i generali qñ sit a materia frigida. Secūdo in
spāli. secunda ibi. Qd si qd p nares. De p
ma dicit qꝫ si fluxus i naribus perseuerauerit ⁊
nō fuerit calor: flux⁹ restrigēdus ē suffumigan
do nares per traiectoriū. rō ē quia per illam p
hibetur fluxus materie ad nares ideo qꝫ igros
sant materiam facientes corizam. **Almā.****

**Et si qd per nares. fluit subtile ac acu
tū ⁊ citrinū fuerit si: suffumigatio fiat ex sul
fure prius in aceto infuso ⁊ postea siccato
aut ex fabis aut ordeo excoctis ⁊ i aceto**

prius infusus et postea siccatis: aut ex zuc-
cero albo et sandalo albo. Quid si neque ca-
lor neque rubor in facie fuerit suffumigatio
fiat ex costo. aut thure hec namque suffumiga-
tio fluxum restringit.

Sillanus.

Hic ponit curam corripere in speciali: et diuiditur
in duas. Primo ponit curam quam materia fluens
est calida. Secundo quando materia fluens est
frigida. Secunda ibi. Quid si neque. De prima
dicitur quod si illud quod fluit per nares sit subtile acu-
tum citrinum debet fieri suffumigatio ex sulphure
prius infuso in aceto deinde exsiccatum: aut ex sa-
bis aut ordeo exsiccatum et excoctum et prius
aceto infusus: aut ex sandalis albis et zuccaro. Ratione
partis est: quia quous sulphur sit calidum: tamen acquirat
frigiditatem ratione infusionis in aceto et cum sulphur
de se fit sic cum et ratione aceti quod est siccum in-
grossat materiam et prohibet fluxum humorum ad na-
res. Similiter faber ordei excoctum ualeat quam
ponuntur in aceto quia acquirunt maiorem frigidita-
tem et exsiccationem unde prohibent fluxum: quia in-
grossant materiam. Similiter potest dici de zuccaro
albo: et de sandalis: quia in frigidando in grossat
id est. Notandum quod si per illas suffumigationes
Ras intelligit sibi similes. Una est ut sulphur
grossum bulliat in aceto rubeo et sumatur accipiat
per nares. Ad idem ualeat suffumigatio aceti prius
dicti positi supra lapidem ardentem. Ad idem
ualeat suffumigatio facta ex decoctione ordei neu-
farum et seminis papaueris albi etc. Quid si neque
Hic ponit curam corripere in speciali quam sit a mate-
ria frigida dicens quod si nec calor nec rubedo fue-
rit in facie: fiat suffumigatio ex costo et thure.
Et verificatur species quia talis restringit fluxum. Ratione
quia ista sunt calida et siccant et materia fluens est
frigida ideo etc. Notandum quod per istam suffumi-
gationem intelligit alias similes. Ut est suffumiga-
tio nigelle posite super tegulam ardentem aspersam
uino et fumus recipiatur. Ad idem suffumigatio
facta cum ligno aloes olibano et mastice positis
supra prunas ita quod puluerizentur omnia excepto
olibano et patiens recipit fumum illum. Ad idem
suffumigatio unius illorum tantum. Ad catarrum descendente a capite. Iurum armenum puluerizatum
et sumptum serapino de luto ar. et Auicenna. prima ter-
tia de asmate. Ad idem decoctio facta ex isopo
ruta sicubus et melie si sumatur in potu serapio. c.
de isopo. Ad catarrum frigidum ualeat olibanum
et myrrha. Si enim teneatur in ore abscondit fluxum
mesue in practica. c. de catarro. Ad idem ualeat
spica retenta in ore et verificatur et iuuamentum
sublime et precipue spica nardi. Ad fluxum

catarrhi calidi ualeat suffumigatio facta ex sadara
ca trituratione et posito puluere in aceto et postea
superfundetur lapidi ardenti mesue in practica
De optalmia.

Sillanus.

Standum circa rubricam in generali.

Primo quid sit oculus. nam sic diffi-
nitur. Oculus est membrum instrumentale
uius. Cuius complexio est humida

in forma rotunda cum quadam planitie ex septem
tunicis cum tribus humoribus perfecte compositum.
Dicitur membrum instrumentale quia uidendi instru-
mentum. Dicitur cuius complexio est humida quia in eo do-
minatur aqua: ut patet per aristotelem in li. de sen-
su et sensato. et ratione patet quia terra non est a do-
minio in oculo cum sit grossa. multum enim ipse
diret transitum specierum uisibilium. nec ignis nec
aer propter eorum subtilitatem quia de facili resolu-
rentur. Dicitur cuius forma est rotunda. ratio patet
ut esset magis remotus ab extrinsecis alterationibus
scilicet nocuentis. Nam forma rotunda est remotior
a lesione quacumque alia forma ut auero. secundo
colligit. c. de iuuamentis uirtutis moue. unde
ponitur quod antiquitus castellani faciebant tur-
res rotundas. ut machina non posset eis nocere
Dicitur cum quadam planicie non ex toto rotun-
da ut species uisibilium in oculis habeant fixationem: quia si
esset ex tota rotunda species uisibilium non magis ha-
berent fixationem in oculis quam in alio loco. Dicitur
ex septem tunicis et tribus humoribus perfecte com-
positum. et per hoc differt ab oculo cui deficit ali-
quod illorum ut est in oculo ceci: quia ibi proponatur
ex his non tamen perfecte ut oculus sani. Secun-
do notandum de anathomia oculi. Circa quod sci-
endum quod in oculo sunt septem tunicae et tres humores
situati inter predictas tunicas. Prima uersus
intra est sclerotica quae coniungitur immediate cum cra-
neo et oritur a dura matrice. Secunda post illam
est secundina et oritur a puniculo subtili deo pia-
matre. Tertia post illam est rethina et dicitur talis quia facta
ad modum rethae porosa ut possit melius extendi
ad retinendum humorem uitreum et cristallinum et
oritur a rethe mirabili cefbra. Quarta est aranea
fibrilis et diasana ut non impediatur receptio specierum
uisibilium in humore cristallino et oritur a rethina
et sunt sicut due scutellae quae coniunguntur secundum
orificia includentes in se duos humores. scilicet uitreum
et cristallinum. Quinta est uvea et est perfora-
ta et eius foramen dicitur pupilla et est perfora-
ta ut species uisibiles melius possint pertransire ad
humorem cristallinum et oritur a tunica secundina
et recte se habent sicut due scutellae magne quae
coniunguntur et includunt omnia illa predicta. Sex

ta est cornea per quam uidemus et ē ad modū cornu lucidi et ousur a tunica sclerotica et filr habent se sicut due scutelle fm orificia cōiuncte et exēplum est de hoc sicut de cepe in quo ē tunica superior maior et cōsequētur alia minor et sic quo usqz ueniat ad fundū. Septima et ultima est pūctiua que ē alba et dicitur pūctiua: qz pūctū ē totū oculū ab ante cum partibus faciei et ori tur a pāniculo imēdiate cooperiente craneum: et dicitur zinziāmater. hūiores aut sunt tres. s. albugineus uitreus et cristallinus. situs eorum est. Nam inter tunicā retinā et araneā continetur humor uitreus et cristallinus est in medio sicut rex in medio regni et cor in medio corporis et ē principaliter pars oculi: quia plus habet de dispositionibus requisitis ad uisionē: quia pl⁹ clarus et diaphan⁹. Post cristallinū uersus cerebrū est uitreus quia nutritur ex eo quia uitre⁹ ppa rat nutrimentū cristallino. Ad inter nutritōes et nutritū non debet cadere mediū. Albugineus uero hūior continetur inter tunicā araneā et uueam: quia est superfluitas cristallini: et propter hoc fuit posita uuea tunica in medio ut nō lederet hūiorem cristallinū. Tercio notandū circa rubicā qz obtalmia ē apostematio siue in flatio que accidit in palpebris oculorū uel i ocul⁹ donec aliqui cooperit totam rotunditatē oculi. Aliter diffinitur sic obtalmia est apā calidū cōiunctiue oculi naturaliter qñ sit a sanguine uel colera accidentaliter est uel ppter putrefactōz qñ sit ab humoribus frigidis. uel ppter attractionem hūiorū sanguis et spūs ad oculū vñs calesciunt hūiores oculi. Quarto notandū qz cā obtalmie uel ē extrinseca uel intrinseca. Extrinseca pōt esse: aut a sole fumo uel puluere. Causa intrinseca pōt eē ex fluxu alicuius hūiorū simplicis. s. a sanguine sate colera uel mlia. uel ab humore cōposito ex his. Aliter pōt dici qz causa obtalmie ē triplex. s. pūctiua aīis et cōiuncta. Pūctiua sunt res non naturales multiplicantes aliquē hūiorem in corpore ut cibi et pot⁹. Si militer pōt eē res extrinseca ut sol fum⁹ et puluis. Causa aīis sunt ipsi hūiores in corpore multiplicati apti currere ad oculos. Causa pūcti sunt ipsimet humores qñ actu faciunt. s. apostema i oculis. Notandū qz obtalmia ē duplex. s. uera et non uera. Vera ē que causatur a fluxu humorū ad oculū qui ibibitur in porositatib⁹ cōiunctiue causantes apostema. Non uera ē que causatur ex causa extrinseca sine fluxu hūiorum ad oculū ut a fumo uel puluere: quia rarificatur humiditas ibi que rarificata occupat maiore lo

cum qñ ante atqz uidetur qz ibi sit apā cū non sit et talis facilius curatur: qz remota causa extrinseca. Subitatur in quibus oculis magis fiat obtalmia: an in magnis an in paruis. Dicēdū qz in magnis. rō quia ad eos plures superfluitates delegātur ceteris partibus: quia hnt latiores uias. et quia spūs magis disperguntur: et ppter hoc peius uident. Subitatur secūdo: in qua etate magis accidat obtalmia. Dicēdū qz in puericia. ratio ppter eorū ingluuiē et eorū molliem et eorū tenebrositatē et humiditatem.

Subitatur tertio in quo tēpore anni magis accidat obtalmia. Dicēdū qz in uere rōne caliditatis et humiditatis. Ratio caliditatis. s. dissoluentis humores congelatos in hyeme: et qz aperiuntur pori. unde humores sunt magis aperti nati fluere ad oculum. Al.

Um ea que in oculis alba sunt in rubedinem mutata fuerint fluxerintqz lachryme et in angulis oculorū lachrymalibus lippitudo collecta fuerit dicemus tunc egrū pati obtalmiā. Et quāto plus inthomatū uehementia: aut ipsorum affuerit minoratio tanto plus erit obtalmie fortitudo aut ipsius debilitas. De terioz aut obtalmia est cū alba oculorum uidetur inflata et adeo eleuata ut oculorū cooperiant nigredinē et palpebre inuersione. Sillanus.

Hic determinat de obtalmia et diuiditur i duas. Prio ponit signa obtalmie. Secūdo curam. secūda ibi. In principio. Prio ponit signa absolute. Secūdo ponit signa fortitudinis et debilitatis obtalmie in generali. Tercio ponit signa qñ obtalmia est ultiatē malitie. secūda ibi. Et quanto. Tercia ibi. De terioz aut. De prio dicit qz qñ apparēt ista signa. Prio qz alba oculorū sunt mutata ad rubedinē. Secūduz qz lachryme fluunt ab ocul⁹. Tertium qz in angulis oculorū fuerit collecta lippitudo tunc dicimus egrū pati obtalmiā. Notandū qz de rōne signorū. Prio alba oculorū mutantur ppter fluxū sanguis ad cōiunctiua. rō secūdi ppter multitudinē superfluitatis delectis ad oculū. Ratio tertii causatur lippitudo uel ex pte materie aquose fluxu ad oculū que nō pōt pueri in nutrimentū et ibidē igrossatur uel causatur ex pte debilitatis et tūis nutritie non potētis puertere nutrimentū in sbam oculi: et sīgt mortē. et de hac nō loquitur ras. Secūdo notandū qz signa obtalmie ppter sanguinem sunt uehementia rubedis apertio uenarū i oculis:

De optalmia

et in fronte: inflatio magna adueniens cum dolore et grauedine multitudo lachrymarum cum lippitudine. ratio patet. Signa eius que fit a colera sunt dolor cum punctura in modum ac si ipsi ne: inflatio cum rubedine trahetur ad citrinitatem: cursum lachrymarum adurentium et excoctum tunc loca que tangunt: lippitudo et inflatio et tunc minor quam in sanguine. ratio patet. Signa eius que fit a state sunt grauitas non cum ardore. unda magna absque rubedine que tunc si tangitur cedit tactui et fit in loco impressio cum digito. multitudo lachrymarum aquosarum cum lippitudine non digesta: habitudo corporis humida. ratio patet. Signa eius que fit a mela sunt paucitas inflatio absque rubedine. diminutio lachrymarum et lippitudinis: nigredo corporis extenuata: dolor cum quadam grauedine et fractione loci. ratio per se intellegendi. Signa eius que fit ex causa extrinseca discernuntur iudicio patientis et reuelatione ipsius infirmi. Et quanto. Hic ponit signa fortitudinis et debilitatis obtalmie in generaliter: et dicit quod quanto fuerit maior intensio vel remissio accidentium tanto erit obtalmia intensior vel remissior. Ratio uia accis insequitur egritudine uel ut umbra corpus. ut galenus. tertio de accidentibus. quanto egritudo est fortior: tanto sunt accidentia fortiora et e converso. Deterior autem. Hic ponit signa obtalmie quando obtalmia est ultime malitie. et dicit quod deterior obtalmia est ubi alba oculorum uidetur inflata et eleuata ut coeperiant nigredine oculorum et palpebris inuerterentur. Ratio quia signum multitudinis humorum unde prohibetur transitus spirituum uisibilium ad humorem crystallinum apostema calidum quod fit a palpebris donec coopertat duas orbitas cum totalitate sua. Notandum secundum serapionem. c. de obtalmia quod species obtalmie sunt tres. Prima inflatio et eleuatio facta in oculo a causa extrinseca: ut a sole puluere vel fumo et quiescit quando quiescit causa extrinseca. Secunda species eleuatio que accidit in oculo quando currit aliquid de materia ad coniunctiuam propter debilitatem membrum recipiens. scilicet oculi et uirtutem membrum repellentis. scilicet cerebri: et ista est deterior prima. Tertia species est apostema calidum quod fit in palpebris donec forsitan coopertat duas orbitas cum totalitate sua sicut corium et sequitur inflatio et dolor durities et rubedo que apparent in oculis et replentur uene ualde cum copertura palpebrarum et forsitan inuerterantur ad exteriora et fit difficilis motus earum et est albedo oculorum altior nigredine ipsius et illa est deterior. Illman.

In principio uero curationis obtalmie cephalica est flebotomanda ex manu uel ex brachio partis contrarie in qua est oculus infirmus nisi leuis fuerit obtalmia et quanto fortior fuerit obtalmia tanto plus est minuendum de sanguine. Deinde ueter ex mirobolis citrinis et tereniabin et succo fructuum soluendus est. Eger a carne et a uino et a rebus dulcibus abstinere debet et cibum minuire. Silla.

Hic ras ponit curam: et diuiditur in duas. Primo ponit curam per euacuationem. secundo per dietam. secunda ibi. Et eger. Prima in duas. Primo ponit curam per flebotomiam. secundo per medicinam. secunda ibi. Deinde uenter. De prima dicit quod in principio curationis obtalmie debet eger flebotomari ex cephalica manu uel brachio partis contrarie in qua est oculus infirmus. Secundo ponit exceptionem nisi obtalmia sit leuissima. Tertio dicit quod quanto obtalmia fuerit fortior: tanto de sanguine debet euacuari plus. Notandum quod in obtalmia ad hoc ut fiat flebotomia de parte contraria duo requiruntur. Primum quod in corpore sit magna plenitudo huiusmodi et auicenna precipiat in hoc casu fieri flebotomiam de saphena eiusdem partis. deinde de basilica eiusdem partis. Secundo requiritur quod materia sit in fluxu quia materia existente fluxa non competit flebotomia de brachio contrario. unde non competit diuersio sed euacuatio materie peccantis que fit per candelam partem. et sic patet ratio primi dicti. Ratio secundi dicti est quod si obtalmia sit parua per colliria et aquas potest re solui materia obtalmie: id non competit flebotomia. Ratio terti quia quanto obtalmia est fortior: tanto fit a pluri quantitate materie ideo plus de materia est euacuandum. Notandum secundo quod uena cephalica que est uena capitis potest capi uel in brachio uel in manu inter pollicem et indicem. Si in manu uel est una uena inter pollicem et indicem. uel in brachio in curuatura: et si ambo sint infirmi de utroque brachio fiat flebotomia.

Tertio notandum quod post flebotomiam cephalice partis contrarie uel eiusdem competit flebotomia frontis que est in angulis oculorum. uel de uenis que sunt retro aures imo in obtalmia antiqua aliqui seciduntur artarie temporum a chirurgis. Ratio quia per illas imediamur euacuatur materia obtalmie. Quarto notandum quod loco flebotomie competit uentosa posita in posteriori parte capitis et in parte superiori colli cum ictu one uel supra spatulas. Notandum quinto

q̄ obtalmia habet q̄ttuo: tēpora sicut alia apo-
stemata. s. principium augmentū statū 7 decli-
nationē. Principiū eius ē q̄n lippitudo ē aquo-
sa 7 subtilis in oculis. Augmentū ē q̄n tal' lip-
pitude incipit igrossari 7 dealbari. status ē quā-
do ē ingrossata 7 dealbata 7 multa claudēs ocu-
los. Declinatio ē q̄n tal' lippitudo incipit dimi-
nui 7 cōsumi. Deinde uenter. Hic pōit cu-
ram per euacuationē factā per medicinā dicēs
q̄ post flebotomiā uenter debet curari .i. eua-
cuari cō māma mirobolanis 7 succo fructuum
solubiliū. Notandū q̄ dictū ras̄ habet ueri-
tatē quando obtalmia causatur a materia cali-
da ut a sanguine uel colera q̄ ille medicine eua-
cuant colerā: 7 si cōtingeret q̄ eēt maximus do-
lor pōt fieri euacuatio sine digestionē p̄cedente
quia ē materia furiosa rōe accētiū: sed si sit par-
uus dolor: pōt p̄cederē digestiū 7 tale digesti-
uū 7 euacuatūū posita sunt supra. c. de dolore
capitis proueniētis a colera. recurratur ergo
illuc. Sed si sit a stāte cōpetūt digestiū 7
euacuatūū posita supra. c. de dolore capitis p̄ue-
niētis a materia statica. Sed si a mlia puenit
quod raro contingit p̄petunt digestiū 7 euacu-
atiū posita supra in dolore capitis proueniētis
a mlia. sic tñ q̄ in digestionē ponātur herbe ap-
propate oculis que sunt bethonica uerbena eu-
fragia celidonia ruta siler montanus feniculus
Et eger. Hic ponit curā per dietā dicens q̄
eger debet a carnibus se abstinere 7 uino 7 re-
bus dulcibus. Rō q̄ talia multiplicāt hūores
qui sunt apti descendere ad oculū maxie q̄n ob-
talmia fit a materia calida. Secūdo dicit q̄ pa-
tiens debet minuire cibū. Ratio q̄ calor redi-
tur magis intentus ad consumendū materiam
Notandū q̄ in obtalmia a materia calida di-
eta conueniens ē ut comedat lactucas portula-
cas cucurbitas cōditas cū agresta. uel succum
farine ordeī auene similiter 7 spelte cōditis cū
lacte amigdolarū uel agresta uel portulaca. Si
aut̄ patiens fuerit debilis poterit comedere cari-
nes pulloz 7 hedi elixatas cum cucurbitis uel
portulacis uel lactucis p̄ditis cum agresta: uel
uino de granatis. De potu. Bibat usq̄ ad
finē aquā ordeī uel aquā decoctōis berberis ul'
p̄uinoz uel aquā mixtā cū agresta uel uinuz de
granatis. In fine aut̄ pōt bibere uinū albū de
bile liphatum cū triplo eius de aqua. S3 in
obtalmia de materia frigida. Dieta sit ut pati-
ens comedat aquā cicē ul' farrū uel farinam
ordeī uel auene. conditū cū puluere que sic fit
℞. cinamomi. ʒ. ii. cardamōi. ʒ. ii. croci. ʒ. i. fi

at puluis cribatus. Post dies. v. pōt comedere
carnes edi pulloz castrati elixatas cū feniculo
boragine 7 petrosi. 7 de pontibus bibat aquam
mellis usq̄ ad dies. vii. uel aquā decoctōis in-
bubarū mellis. post uero dictū tēpus pōt bibe-
re uinū album limphatū. **Almanfor.**

**Ad q̄ ista non sufficerint sief albū i la-
cte inuencule puellā lactantis fricandus ē
7 in oculis distillandus. Silla.**

Hic ponit curam per ea q̄ approximantur
ab extra. 7 diuiditur in duas. Primo ponit cu-
rā que debet obseruari añ declinationē. Secū-
do ponit curā quando ē in declinatōe. secunda
ibi. **Si aut̄ oculus.** Prima i tres. Primo ponit
curā per unū approximandū oculo: 7 ē coliriū
secundo docet remouere lippitudinē. Tercio
ponit curā per quedā alia que cōpetunt in cura
secunda ibi. **Et lippitudinis.** Tertia ibi. **Et
eger.** De pria dicit q̄ si predicta non suffice-
rent in cura: tunc sief album d3 fricari in lacte
mulieris lactentis puellā 7 distillari in oculum.
Rō est quia abstergit 7 mūdificat. Notan-
dū q̄ sief p̄ colliriū uel trociscus unus dissolu-
tur in aliquo liquore ex quo fit colliriū. Secūdo
notandū q̄ alia conueniūt in principio. Alia in
augumento alia in statu 7 alia in declinatōe.
nam in principio p̄petunt repercussua habētia
duas p̄prietates. Prima q̄ non sint nimis for-
tia ne condensent humore in oculo 7 ne nimis
infrigident oculum 7 alterēt. secunda ut sit dolo-
ris mitigatua: 7 ideo nō cōpetūt sicca nec aspe-
ra: sed in augmento 7 statu cōpetunt partis re-
percussua 7 partim resolutiua 7 nunq̄ matura-
tiua: quia tunc sanies corroderet tunicas. non
enī est hic sicut in aliis mēbris. sed in declinatōe
totaliter p̄petunt resolutiua. Tercio notādū
q̄ in obtalmia a materia calida repercussua que
p̄petūt i p̄ncipio: q̄dā sūt simplicia 7 q̄dā p̄posi-
ta. Simplicia sūt duo. unū albumēoni for̄ter
agitātū ex quo una gutta i oculū distelletur. secū-
dum ē lac mulieris puellā lactantis statū ab ube-
re multū ponatur in oculis. Cōposita sūt p̄-
mū. ℞. aque ros. electe albumēoni for̄titer agi-
tatū 7 disp̄natū misce 7 fiat colliriū 7 una gutta
uel due ponātur in oculo uel in ambobus si fu-
erit dolor. Ad idem. ℞. mucilaginis seīs di-
tonioz uel psiliū uel dragagati. ʒ. ii. albumēoni
us oui for̄titer agitātū 7 disp̄natū lactis mulie-
ris puellā lactantis. ʒ. i. ʒ. misce 7 fiat colliriū.
Et si est dolor magnus fiat mucillago in aqua
decoctionis seīs papaueris. Et si dolor ē in ul-
timo addatur i collirio opii gra. iiii. 7 eualecet

pertum. Ad idem. *R.* ceruse lote. 3. viii. gummi arabici. 3. iiii. opii dragaganti añ. 3. i. iterantur fortissime: misce cū albumine oui. fiat colliriū et ponatur in oculo. Ad idē. *R.* foliorū solatri florum camomille ros. ru. parū pistetur et buliant et incorporentur cū farina ordei fit emplastrū et ponatur tepidū supra oculum. Ad idē coquātur tria poma ī igne uel in prunis mūdantur post coctionē cū quibus uitella triū ouorū misceantur et tepidū ponatur supra locū. Illa q̄ cōferūt in augmento et statu obtalmie sunt. Primū. *R.* lac mulieris ab ubere eiectū abstergit enī mūdificat et repercutit et mirabiliter cōmendatur. Ad idē. *R.* mucilaginis dragaganti añ. 3. ii. lactis mulieris q̄ sufficit et fiat colliriū. Ad idem. *R.* ceruse lote sarcocolle nutritē in lacte asine opii dragaganti añ. 3. 5. si at puluis subtilissimus incorporetur cum aqua pluuiāli et sufficit distēperetur cū lacte mulieris fiat colliriū et est secretum. Ad idē. *R.* tucie bene preparate cāphore subtiliter puluerizate: añ. 3. i. aqua ros. 3. i. uini albi. 3. 5. misce et una gutta ponatur in oculo: et ualet in dolore oculorū in declinatōe. In declinatōe vō obtalmie de materia calida. *R.* camomille melliloti añ. parū fiat decoctio et i ponatur spōgia et expressa ponatur supra oculū. Ad idē fiant ablutōes manū et facie sepe cum aqua decoctōis melliloti flōz camomille et ros. ru. In obtalmia uero de materia frigida ppetentia in principio sunt hec. *R.* ros. ru. flōz camomille añ. 3. 5. conquassentur et fit sacculus infundatur ī uino qd̄ fit actu frigidū et bene expressus ponatur supra locū. In augmento et statu. *R.* mucilaginis gummi arabici mucilaginis fenugreci añ. 3. ii. sarcocolle infuse in lacte mulieris myrrhe aloes cinamomi castorei subtiliter puluerizati añ. 3. 5. fiat colliriū. An idē ex farina fenugreci et mucilage eius et floribus camomille mixtis fiat emplastrū et pōatur calidū supra oculū. Ad idē. *R.* camomille melliloti añ. 3. 5. pistetur et incorporentur cū mucilage fenugreci dragaganti: et uitell. duoz onoz ponatur supra oculū. Item in declinatōe d̄z poni patiens in balneo seu in stufa. Ad idē. *R.* sarcocolle. 3. x. licii oloes añ. 3. ii. spume maris croci añ. 3. i. 5. succi celidonie. 3. iiii. ter. itur subtilissime ut alcohol ul' buliant in uino albo et aqua ros. et coletur liquidū et mittatur in oculū et sba grossa super oculū. Ad idem. *R.* absinthii uiridis. 3. i. licii. 3. 5. farine fenugreci. 3. ii. sarcocolle. 3. x. succi celidonce. 3. 5. aloes. 3. ii. spume maris croci añ. 3.

i. misce sit et fiat in forma empli ponatur calidū supra oculū. uel extrahatur succus uel aqua et oibus pistatis ad inuicem coletur et ponatur in tra oculū. Ad idē fiant ablutiones manū et pedū et facie sepe ex aqua calida decoctōis absinthii melliloti flōz camomille. *211.*

Et si lippitudinis multitudo fuerit in ocul' collecta radius coto inuoluatur et ma defiat in aqua et cum eo oculus ab illa lippa mūdetur. deinde puluis albus aspgaf et supponendo oculis aliquid ut cotū suauiter eleuetur sustentet et liget. Et eger in domū tenebrosā mittatur. et ingeniādū quātū possibile ē ut somn' puocet. Caueat tñ ne super oculū isfirmū dormiat et ne caput depressum sit sed superius eleuatū Nec uestimentozū capitia sint stricta nec in faciez se diu projiciat. *Sil.*

Hic docet remouere lippitudinē. et diuiditur in duas fm q̄ per duo docet remouere. se cūda ibi. Deinde puluis. De pma dicit q̄ si multa lippitudo fuerit in oculo collecta cū radio inuoluto cum coto infuso in aqua mundificetur oculus. *R.* q̄ talis aqua habet virtutem lenitiuā superfluitatum. Deinde puluis.

Hic ponit curā cū alio dicēs q̄ post ablutiones factam puluis albus d̄z aspgi sup oculo et debz suauiter supponi aliquid ut bōbir uel aliud. s. tenta super oculo et ligari. *R.* q̄ quia talis puluis cōsumit superfluitates et abstergit. descriptionē uero illius pulueris ponit infra. Notandum q̄ illud quod supponitur et ligatur sicut tēta uel cotū debet statim remoueri ne puluis cū sit sic eius noceat oculo. debet etiam remoueri ut dicit gordonius cū lacte mulieris. ratio patet. Et eger. Hic ponit curam per quedā alia dicēs q̄ eger debet mitti in domū tenebrosā. *R.* q̄ de rōne lucis ē attrahere. vnde fieret maior fluxus hūorū ad oculū: et rōne luminis spūs dispunguntur et resoluitur: unde debilitatur ocul'.

Secūdo dicit q̄ ingeniādū ē q̄ puocetur sōnus. *R.* q̄ quia calor reuocatur ad intra et fortificatur et pōt digerere et cōsumere materiam: sed hoc debet eē de nocte et non de die. Tertio dicit q̄ patiens debet caue ne dormiat supra oculum infirmū et non stet cū capite discopto: aut depresso s̄z potius eleuato. *R.* q̄ utriusq̄ q̄ fluere hūiores ad oculos. id si obtalmia fuerit in oculo dextro d̄z iacere super sinistru s̄ si ambo debet iacere supinus: et ideo tenētes caput curū ut plurimū habent oculos humidos. Quarto dicit q̄ capitia seu uestimenta capitis

non debent esse stricta. Ratio quod propter stricturam fieret dolor circa oculos et sic plus attraheretur de materia. Quinto dicit quod patiens non debet diu prosternere super faciem: quia fieret maior fluxus ad oculos.

Almansor.

Si autem oculus leuior fiat et dolor sedes ac lachryme minuatur flebotomia iam facta et ventre solo. Balneum miltionens igitur dicitur ex hoc enim passionis relique dissoluitur.

Silla.

Hic ponit curam quam est in declinatione: et diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secundo reuertitur iterato ad curam obtalmie quam predictam non sufficiunt secunda ibi. **Qd si in oculo.** De prima dicit quod si oculus fiat leuior et dolor remittatur et lachryme minuantur flebotomia promissa et solutione ventri patiens debet ingredi balneum. Verificat se quod ex hoc materia que remansit resoluatur. Notandum quod loco huius balnei spongia infusa in aqua decoctionis camomille et melleloti expressa et posita super oculum multum ualet.

Alman.

Qd si in oculo humerositas et grauedo remanserint puluis citrinus est imittendus. Ex his autem que habent obtalmiam multum conferunt est ut frons et palpebre ex hoc liniantur epithimate. **Qd.** R. sief memithe ro. aloes licii sandali ru. faufel. croci orientalis omnium an. partes equales fiant ex eis pilule. cumque necesse fuerit resoluatur vna ex eis in succo coriandri aut in succo endiuie. aut in aqua rosae. et liniatur cum eo si deo voluerit.

Silla.

Hic reuertitur ad curam obtalmie quando predicta deficiunt et diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secundo ponit descriptiones quorundam medicinarum de quibus fecerat mentionem. Secunda ibi. **Sief albus.** Prima in duas. Primo explicat unum quod ualet in declinatione. Secundo unum quod ualet in principio. Secunda ibi. Ex his autem. De prima dicit quod si remanserit humiditas et grauedo puluis citrinus erit mittendus in oculum. Descriptionem ponit statim. Ratio quod habet uirtutem absterfuiam et consumptiuam non tamen debet diu dimitti ne exsicceetur oculus. Notandum quod ad idem ualet aqua cuiusdam bideli cum aqua lucrabatur panem suum et est. R. lapidis calamintaris. 3. s. tutie quinquies ignite et quingies exticte. in aqua rosae. et est. 3. s. gariofil. numero. xxx. terantur cum 3. ii. mell. uini albi. lb. iiii. puluerizanda puluerizentur et cribellentur subtiliter misceantur. Si esset necessitas magna adde camphore 3. s. Ex his autem. Hic Rasis explicat unum quod

ualet in principio: dicens quod ex his ualet habere obtalmiam. scilicet in principio est ut frons et palpebre linantur ex hoc epithimate. R. sief memithe rosae. licii aloes faufel sandali ru. croci orientalis omnium an. partes equales fiant pilule et cum fuerit necessitas dissoluatur cum succo coriandri aut aqua rosae. aut celi donie. Notandum quod remedium rasis habet uitatem obseruatis. Primo quod obtalmia sit in principio: quia illa sunt stiptica prohibent fluxum ad oculum. Secundo ubi materia sit calida: quia illa que ponuntur in epithimate sunt siccantia stiptica. Tercio quod obtalmia fiat ex fluxu humorum ad oculos descendentes per uenas exteriores: quia si per intrinsecas non ualeret quia vitus non perfunderetur: sed tunc magis ualeret odoramenta et alia dicta in c. de catarro et dolore capitis. Secundo notandum quod loco huius epithimate ualet tale emplastrum quo contra uitur Gerardus in materia calida. R. acatie sanguis draconis: an. 3. i. boli ar. 3. ii. fiat puluis et incorporetur cum albumine oui agitato: fiat emplastrum et applicetur supra tempora. Notandum quod in materia frigida competit tale repercussum ab extra. R. aloes myrrhe myrti acatie an. 3. i. masticeis olibani an. 3. s. fiat puluis et incorporetur cum albumine oui bene agitato quod sufficit fiat emplastrum et ponatur supra frontem et tempora.

Almansor.

Sief albus. R. ceruse ablute. 3. x. sarco colle grosse. 3. iii. draga. 3. i. opii. 3. s. fiant ex eis pilule forme lentis similes. Puluis citrinus. R. sarcocolle grosse. 3. x. aloes. 3. ii. croci. 3. ii. myrrhe. 3. i. licii. 3. ii. et his optietritis imittatur puluis cum opio fuerit. Puluis albus. R. sarcocolla alba et pingue que mittitur in lac mulieris quod melius est cum alicuius uineule fuerit et dimittatur in umbram donec siccet et teratur optie et oibo. 3. x. ipsius addatur de sief memithe. 3. ii. que iterum optie trita reponantur et cum opio fuerit in oculum mittantur.

Sillanus.

Hic ponit Rasis descriptionem medicinarum de quibus dictum est et diuiditur in tres secundum quod tres ponit descriptiones. Secunda ibi. Puluis citrinus Tertia ibi. Puluis albus. De prima dicit quod sief albus in forma ponatur sic. R. ceruse ablute 3. x. sarcocolle grosse. 3. iii. dragagati. 3. i. opii. 3. s. fiat ex his pilule siles leui. Notandum quod illud collirium ualet in augmento et statu obtalmie et non in principio. ro dea fuit supra. Puluis citrinus. Hic ponit secundam descriptionem et dicit citrinus. R. sarcocolle. 3. x. aloes. 3. ii. croci. 3. ii. myrrhe. 3. i. licii. 3. ii. ex his optie tritis mittatur puluis cum opio fuerit

De vlceribus oculorū

Puluis albus Hic ponit terciā descriptō nem: 7 dī puluis albus. Itē. sarcocollaz alba 3 7 pingue que mittatur in lacte mulieris iuēcule dimittatur i umbra dōec exiccetur 7 teratur op time 7 oibus. 3. x. ipsius addatur sief menitbe. 3. ii. que iterū optime trita reponātur 7 cū opus fuerit in oculū mittatur ad remouendū lippitu dinē: 7 est de quo fecit mentionē supra rasis.

De vlceribus oculorū. Silla.

Otandū circa rubricam q̄ ulc^o ca pitur dupliciter. Uno modo p solu tione cōtinuitatis siue sit cū sanie si ue sine sanie Secūdo notandum q̄ causa vlcēis oculorū est duplex. s. intrinseca 7 extrinseca. Extrinseca ut casus 7 percussio. In trinseca est hūor calidus acut^o salius corrodēs tunicas. 7 fit aliqñ ex successiōe bothor. Aliqñ ppter percussione. Tertio notandū q̄ pncipi um vlcēis aliqñ ē interius 7 distrūpitur exteri^o i. distrūpendo pcedit. Aliqñ pncipiū vlcēis ē ab extra 7 distrūpendo pcedit ab intra: 7 dī istis primū est deterius ceteris. Al.

Um i oculis fortis dolor 7 pūctō nociua ac pulsus sentiūt 7 lachry maz fluit multitudo 7 cuz palpe bre eleuant 7 oculi apiunt loca q̄ sunt i al bis ipsoz iueniunt rubea. aut cuz totū fu erit rubeū: vnus locus magis rubere iueit aut in nigredine locus aliquis alb^o appa ret pustula iam in oculo extorta ē. Ad hac vō curandā passiōē necessari^o ē medic^o valde istructus i curis oculorū nos tñ cura tionis ipsi^o sumas 7 aggregationes dicem^o Vicimus itaqz q̄ vlcera q̄ icōiūctia nascū tur hoc ē i albis oculorū nō adeo sunt timē da vt ea que in cornea hoc ē in oculi nigre dine fiūt. Deterius vō vlcēū ē illud qd in nigredine sub pupilla existit eminentia nāqz ad istum est velociter. Silla.

Hic rasis determinat de vlcēibus oculo rū: 7 diuiditur in quattuor. Prio ponit signa Secundo ostendit q̄lis medicus sit necessarius ad curationē vlcēis oculorū. Tertio ostēdit q̄ vlcēis oculorū ē deteri^o. Quarto ponit curā. Se cūda ibi. Ad hanc vō. Tertia ibi. Vicimus. Quarta ibi. Hōrū aūt. De p̄ia dicit q̄ qñ i oculo apparēt hec signa. Prio fortis dolor 7 pūctio nociua 7 pulsatio sentiunt. Secūdo la chrymarū multitudo fluit 7 cuz palpebre eleuā tur 7 oculi aperiūtur alba oculorū apparent ru bea 7 si totū fuerit rubeū vnus locus iuenitur magis rubere q̄z ali^o. Tertiū qz in nigredie oclū

li. s. in cornea apparet locus alb^o istis signis ar guere dēmus q̄ in oculo ē ulc^o sine pustula ad quā de necessitate sequitur vlcus. Itō signorū est p̄ia p̄imi: quia ex materia calida pungitiua cātur dolor 7 pūctio nociua. sed pulsatio fit pp generationē 7 augmentatōnem saniei. in cut^o generatōe fit ebullitio 7 pulsatio. Itō secūdi qz pp dolorē ē flux^o hūorū. vnō fit flux^o lachryma rū 7 multitudo. Itō tertiū qz rōne doloris fit at tractio sanguinis ad cōiūctiuā unde alba oclū apparent rubea. Ratio q̄rti qz corp^o dya phanū dū p̄dēsatur fit albus ut apparet de aq̄ p̄gelata 7 dī albūie oui cocto: qz fit de albatio. s. cornea ē corp^o dyaphanū 7 pp generatōz vlcē ris p̄densatur 7 sic dealbatur. s. qñ fit vlcus in cōiūctiua fit color rube^o: qz fit extensio in vlcēis qz attrahitur sanguis cū p̄iūctia sit corp^o habēs uenas iō apparet color rube^o. Ad hanc vero.

Hic ostendit q̄lis dī ē medicus ad curati ones vlcēū oculorū dicens q̄ ad curationē ne cessarius ē medic^o ualde istruct^o. Secō dicit q̄ oñdit sumas 7 aggregationes curatōis. No tandū q̄ cā p̄imi ē qz medicus errans i illa pas sione causat nocumentum magnū. iō tē. Dicit mus ita. Hic ostendit q̄ vlcus oculorū sit de terius dicens q̄ vlcera que sunt in cōiūctiua: qz in albo oculorū nō sūt sic timenda sicut illa q̄ sunt in cornea. Ratio quia talia vlcera plus di stant ab humore cristallino 7 a pupilla q̄ sūt p̄n cipaliora in uisione. Secundo dicit q̄ deteri^o vlcēz ē quod ē in nigredine sub pupilla. Ratio qz ē magis p̄pinquū hūori cristallino. Al.

Hōrum aūt vlcēum curam cuz flebo tomia incipere debemus: 7 sanguinis ex trahere multitudinem s̄m q̄ possibile fu erit. Consequenter autem venter soluen dus est. Eger sibi cauere debet a carne 7 vino dulci 7 esse contentus herbis frigi dis 7 in potu sola aqua vtī. Sil.

Hic ponit curam vlcēum oculorū. et di uiditur in duas. Prio facit hoc. Secūdo po nit curam uestigiū remanentis post consolidatō nem vlcēum. secunda ibi. Cum autem. Pri ma in tres. Prio ponit curam per euacuatio nem. Secundo per dietam. Tertio per localia que applicantur ab extra. secunda ibi. Et eger Tertia ibi. In oculo vero. Prima in duas. Prio ponit curam per flebotomiam. Secū do per medicinaz. secunda ibi. Consequenter De prima dicit q̄ debemus incipere curam ul cerum oculorū per flebotomiam extrahendo multitudinem sanguinis s̄m q̄ fuerit possibile.

Notandū si sit magna repletio ppetit flebotomia de saphena eiusdē partis deinde de basilica. deinde de cephalica: et si non sit magna repletio sufficit de basilica. Ratio predictorū ē qz per flebotomiā phibetur fluxus humorū ad oculos: qui sit in ulceribus oculorū. Secūdo notandū qz ad idem ualēt uentose posite supra spatulas et i collo cū scarificatōe. **Consequenter autem.** Hic ponit curam per euacuationes per medicinas: dicens qz post flebotomiā uenter debet euacuari. Nota qz illa euacuatio debet fieri cū mizobalanis māna et succo fructuū solubilium: qz materia ulcerū ē acuta mordificatīa. Ad idē ualēt euacuatio facta cū clistere. Notandū secūdo qz post euacuationem uniuersalē est pueniens euacuatio per gargarisma et sternutationē facta. Et eger. Hic pōit curā per dietam et dicit primo qz eger debet canere sibi a carne et uino dulci. Ratio qz multiplici cant humores maxime calidos et acutos qz multiplicati de facili currūt ad locū et augent ulcus. Secūdo dicit qz dē ptenus herbis frigidis. Ut sūt spinachia lactuca portulaca cucurbita et endiua. rō qz remittunt acuitatē generando humore frigidum. Tertio dicit qz i potu dē uti sola aqua: qz uinū ē uaporosū et eēt cā dissoluitionis humorū in loco ulcey. **Al.**

In oculo vō initio sief albū cū lacte mulieris ē mittendū. et si pulsus iā allenari et sedari uidetur sperandū ē qz egritudo soluatursine saniei collectionē. Quod si pulsatio pōt sanguis extractionē et ventris solutionē ac sief albi imissionē quiescere nō uidetur parua fiducia i hoc quod dixim⁹ est habenda. **Sillanus.**

Hic ponit curā ulceris oculi p remedia loca lia qz appropinquantur ab extra et diuiditur in duas. Primo ponit curā qn pustula sunt parua. Secūdo qn sunt magna. Secūda ibi. **Qñ** fuerit. Prima i duas. Primo ponit unū locale qz puenit in gñatione saniei. Secūdo ponit aliud quod puenit qn materia cōuertit ad sanie. Secūda ibi. Est itaqz prima i duas. Prīo facit qz dictū ē. Secūdo pōit signa qbus dē cognoscē qn egritudo remouebitur sine collectōe saniei. et qn nō. Secūda ibi qz si pulsus. De prīa dicit qz i oculo a principio ē mittendū sief albū cū lacte mulieris. rō qz percussiuū: et sic phibz fluxū materie ad locū ulcey. Quod si pulsus. Hic ponit signa et docet cognoscē qn egritudo imouebitur sine collectōe saniei ut qn nō. Prīo dicit qz si pulsatio uidetur alleuari et remitti sperā

dū ē qz egritudo terminabitur sine collatiōe saniei. Secūdo dicit qz si pulsatio uideatur alleuari et remitti mel⁹ et si nō remittitur prīo p flebotomia et solutinoē uentris et missionē sief albi hūda ē parua fiducia. rō pdictorū ē qz pulsatio causatur rōne generatōis saniei ppter bullino nē humorū acutorū. Sz si pulsatio remoueatursignū ē qz sanies non generatur. **Al.**

Est itaqz tūc sief de olibano mittendū i oculū et pila aliq oculo supponēda et cū ligatura stringenda añ vō qz hoc eueniat oculi suauiter est ligadus et sine suppositiōe pile et non cessēs in oculū de sief de thure sepe distillare donec sanies in pila uideat. Ex quo enī hoc visū fuerit sief de plūbo vti necesse ē vsquequo pfunditas fiat plana et tota raro generet. ea tñ que diximus tunc sunt faciēda cū pustula nē magna **Sillanus.**

Ponit curā per aliud locale quod puenit qn materia cōuertitur ad sanie et diuiditur i duas. Prīmo ponit curā p mūdificatiua. Secūdo p carnē generatiua. Secūda ibi. Ex quo enī. De prima dicit qz qn sanies generatur tūc sief d olibano dē mitti in oculū. secūdo dicit qz pila oculi ē supponēda et cum ligatura stringenda. Tertio dicit qz tu nō debes cessare mittere uel distillare sief in oculo donec sanies appareat i pupilla. Notandū qz qle oculi pōt mūdificari tripliciter: et ita quodlibet ulc⁹. s. primo cū absterfui i idromelle facto cū aq plūiali et mell ros. colato et qz ponatur pānus duplicat⁹ supra oculū secūdo cā attractōis saniei sicut cū collirio rasis colato et quo ponatur armoniacū quod maxime attrahit imo fm auctores trahit sagittam a corpore. Tertio cū desiccatis ut cū pulvere trichie dicto supra: et iste tertius mod⁹ ē periculosus. Ad propositum capitur secūdo modo et ponitur ut supra. Ex quo enī. Hic ponit curā per carnē generatiua: et dicit qz postqz uisum fuerit erit necesse uti sief de plūbo quousqz pfunditas fuerit plana et tota caro generetur. Ratio patet quia tale sief est generatiuum carnis et unitiuū qz ē desiccatiuum non supflue et hoc conuenit in generando carnē ad desiccandum humiditatem superfluam membri que impediret generationē carnis. Secūdo dicitur quod ea que dicta sunt: sunt faciēda cū pustula non est magna. ratio quia in uulnē magno requiritur fortius unitiuum quod non est in illo collirio. **Almansor.**

Quoniam cū magna fuerit. fuerintqz

q3 iuxta pupillā: aut inferius: ē tūc necesse ut cū eleyfir medicet ne vvea egrediatur ad pile quoq3 suppoēm ⁊ ligaturā ē rede undū. Eger p̄terea semper supinus iacef debet ⁊ a forti motu abstinere. Silla.

Ihic ponit curam qñ pustula fuerit magna ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit curā p̄ vnuz locale. Secūdo pōit per qdam alia. secūda ibi Eger p̄terea. De prima dicit q ubi fuerit pustula magna circa pupillam uel iferi tūc erit ei necesse ut in cura appropietur eleyfir. i. quod dam medicamē ne vvea egrediatur. rō q3 forti ter ericeat hoc colliriū ⁊ fortiter ē unitiū ut p3 per ingredientia. Secūdo dicit q redeūdum ē ad suppositionē pile uel ligature. rō p3. Eger p̄terea. Ihic ponit curā per quedā alia loca: ⁊ dicit q eger d3 iacere supinus. rō ut humores fluant ad partē p̄trariā oculorū. s. ad partē posteriorē. Secūdo dicit q debet abstinēf a forti motu: q3 talis dissoluit hūores qui dissoluti fluūt facilius ad oculū. Al.

Lum aut caro in loco vlcis perfecte generata fuerit. uel locus apostematis carne repletus fuerit remanebit ibi i oculo albedo. q3 si vlcus profundū fuerit: albedo erit grossa. ⁊ si in superficie tñ corneae fuerit erit subtilis. vlcus quoq3 si a pupilla fuerit remotū ⁊ steterit sepatim p se vestigiū illud quod redimet nichil mali faciet Si aut iuxta pupillā qñq3 fuerit p vlcis curationē vestigiū remanens prohibebit visionem. Sil.

Ihic ponit curā uestigiū remanentis p̄ consolidationē ulceꝝ seu vulnerū. ⁊ diuiditur i tres Primo ponit uel docet cognoscere qñ albedo remanens ē grossa ut s̄bil. Secundo doc3 cognoscere qñ uestigiū remanens nō ipedit uisionē ⁊ qñ sic. Tertio ponit curā. secūda ibi. Vlcē quoq3. Tertia ibi. Quapropter. De p̄ia dicit q cum caro fuerit in loco vlcis pfecte generata remanebit in oculo albedo. Rō q3 pp̄ condensationē factā in mēbro habente diafanitātē sit albedo rē. Secundo dicit q si vlcus fuerit profundū albedo erit grossior. Rō q3 sit maior condensationē: ⁊ si vlcus fuerit sup̄ficiale albedo erit s̄bilis. rō q3 nō fiet tāta p̄densationē. Notā dū q p̄ curā ulceꝝ oculorū tria pñt remanere. Primū ē cicatrix que nō pōt pfecte curari i mēbro sp̄matico: sed paliari. Secūdū ē color alb⁹ ⁊ talis pōt recipere curā uel magnā paliationem. Tertiū ē albugo ⁊ qdā sup̄fluitas vvee q nō est pfecte curata seu remota i cura ⁊ est super cor-

neam ⁊ uacatur p̄nus seu tela. ⁊ de hoc determinabitur ifra: Vlcus quoq3. Ihic doc3 cognoscere qñ uestigiū remanens nō ipedit uisionē ⁊ qñ sic. Primo dicit q si vlcus fuerit remotum a pupilla ⁊ steterit sepatim tunc uestigiū remanens non ipedit uisionē. Secundo dicit q si vlcus fuerit iuxta pupillā tunc uestigiū remanens post curationē ipedit uisionem. Ratio q3 poterit coopire ⁊ restringere foramen pupille. unde non poterunt recipi spēs uisibiles i cristallina. Al.

Quapropter tūc utendus est rebus ⁊ medicinis quib⁹ uestigiū quod dixim⁹ abstergi ⁊ deleri possit. Sief de thure. 18. armoniaci sarcocolle amboꝝ añ. 3. v. thuris. 3. x. croci. 3. ii. cōficiant ex mucillagine fenugreci ⁊ fiat ex eis sief. Sief de plumbo. 18. plūbi vsti antimonij tucie ablute: calcucecume nō gūmi arabici dragaganti oīum añ. 3. viii. opii. 3. 5. terant ⁊ cū p̄ano siricino q sit subtilissim⁹ cernāf ⁊ cribellētur ⁊ conspergant ex aqua pluuiali ⁊ fiat ex eis sief. Sief ex quo caro in vlcibus oculorū generat ⁊ vvee egressio p̄hibetur ⁊ uestigiū subtiliatur. 18. climie ablute tucie ablute ceruse antimoni thuris omniū añ. 3. ii. myrrhe. 3. i. sarcocolle grosse. 3. i. ⁊ 5. sanguis dra. aloes opii añ. 3. i. fiat ex eis sief. Eleyfir quo est vtendum cum t̄metur ne ex vlcere vvee sequatur egressio 18. antimonij ematig aboꝝ añ. 3. x. acatie 3. iii. aloes. 3. i. terant ⁊ fiant ex eis sis. ⁊ admistrentur apud necessitatem. Sil.

Ihic ponit curam ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit curam in generali. Secūdo ponit descriptionem quarūdam medicinarū. s. colliriorū de quibus supra fecit mentionem. secūda ibi. Sief. De prima dicit q iam utendum ē medicinis quibus uestigiū remanens possit abstergi ⁊ deleri. Sief. Ihic ras̄ ponit descriptionem quarundam medicinarū. s. colliriorū de quibus fecit mentionem: ⁊ diuiditur i quattuor fm q quattuor ponit descriptōes. Partes patebunt. De prima dicit q ponit descriptōē sief de thure que talis est. 18. armoniaci sarcocolle añ. 3. v. thuris. 3. x. croci. 3. ii. aspergantur ex mucillagine fenugreci ⁊ fiat ex eis sief ⁊ istud collirium est mundificans per uiam attractōis: ut deū fuit supra ⁊ d3 distēpari q̄lib3 vvee cum lacte mulieris. Sief. Pōit descriptōē sief de plumbo ⁊ est talis. 18. plumbi adusti antimonij thucie ablute calcin ecumenon gūmi arabi-

ei dragagati oium añ. 3. viii. opii. 3. 5. teratur 7
 cū pāno sūtilissimo d' sirico attaminetur 7 cōsp
 gatur ex aq̄ pluuiali fiat ex eis sief. 7 tale ē carni
 um generatiū et consolidatiū in ulcere puo.
Sief. Ponit descriptionem alterius sief ex
 quo caro in ulceribus oculorū generatur 7 uuee
 egressio p̄hibetur 7 uestigiū subtiliatur 7 est.
 ℞. clymie ablute tucie ablute ceruse antimonii
 thuris oium añ. 3. ii. myrre. 3. 5. sarcocolle gros
 se. 3. i. 5. sanguinis draconis aloes opii omniū
 añ. 3. i. fiat ex eis sief cum aqua pluuiali 7 ualet
 ad generandū carnē in uulnere magno: q̄ mul
 tum cōsumit hūiditatē. secundo q̄ ualet ad p̄o
 hibendū egressionem uuee: quia ē forte unitiū
 ppter eius sūpticitatē. **Eleyfir.** Ponit d̄scri
 ptionē sief dicti eleyfir 7 ē tale. ℞. emathit. anti
 monii amboz añ. 3. x. achacie. 3. iii. aloes. 3. i.
 fiat ex eis sief 7 admiscetur apud necessitatem
 eius 7 ualet ne sequatur egressio uuee propter
 eius sūpticitatem.

De his q̄ extriscus cadūt in oculis. Al.

Unatur resina et per oculū tra
 hatur. et extrahit illud quod in
 oculo cecidit. **Sillanus.**

Hic ras docet mōuere ea que cadūt i oculū
 ut pilus uel palea dicēs q̄ debet sumi resina. i.
 gūmi pini 7 trahi per oculū quia extrahit quod
 cadit in oculū ratio dicti est quia resina rōe sue
 gūmositatis ē cā ut ea que cadunt in oculis ad
 hereant 7 exeant cum ea. Notandū q̄ loco
 illius docent auctores lauare oculū cum aqua
 calida dulci. Ad idē ualet sepe mittere lac ab
 ubere in oculū. Secundo notandū q̄ si non
 ualent predicta eleuatur palpebra superior: 7 ex
 trabatur cū ungula parua ul' cozigia gracili ul'
 tenaculis 7 inueretur palpebra superior.

De albugine q̄ fit in oculo. Sil.

Qandū circa rubricam q̄ sex sunt
 passionēs oculorū que inter se hñt
 puenientiā 7 d̄tam. s. nubes tela al
 bugo pānus macula 7 ungula. Qu
 ueniūt in hoc quia p̄nt fieri ex hūore eodē: 7 ut
 plurimū s'atico. sed differūt in grossitie 7 sūtili
 tate in profunditate 7 superficie: quia nubes fit
 ex pauca materia exīte in superficie corneae. Al
 bugo fit ex grossiori materia q̄z tela: iō apparz
 ibi color: albus. Alacula ē ex grossiori 7 pluri
 materia q̄z albugo. 7 ideo semper magis profū
 datur ad itra. Pānus fit ex grossiori 7 pluri ma
 teria q̄z aliqua dictarū 7 fit ut plurimū in pun
 tiua: 7 ē ad modū carnis addite. ras ponit so
 lū curam albuginis 7 ungule quia cadē ē 7 mā

7 cura aliarū macularū 7 ex eis dē. curatur. Al.
Albugo que in oculis contingit est
 uestigiū post ulcerum curationez
 remanens qñ cōsolidantur. que
 cum in oculis puerorū fit leuior: ē ad curā
 dum q̄z cum senibus. Cū enī fit in senib⁹
 fortasse ad sanandū ipossibile est nisi sub
 tilissima fuerit. **Silla.**

Hic ras determinat de albugine oculi 7 di
 uiditur in tres. Primo ponit quid sit albugo.
 Secundo oñdit quando ē facilis curatōis 7 qñ
 difficilis. Tertio ponit curā. secūda ibi. **Que
 cum.** Tertia ibi. **hec aut.** De p̄ia dicit q̄
 albugo q̄ contingit i oculo ē uestigiū remanēs
 post cōsolidationē ulcerū qñ consolidantur.
Que cum. Hic ponit curā qñ est facilis cu
 ratōis 7 qñ difficilis 7 dicit q̄ ubi albugo fiat
 in oculis puerorum talis est leuior ad curam
 dum q̄z quando puenit in processu etatis. Rō
 q̄z hūiores ad oculū puenientes sunt magis re
 solubiles 7 tunice oculorū sunt rariores magis
 susceptibiles alteratōis. Secundo dicit q̄ si al
 bugo fiat in etate post pueritiā: ut in iuuentute
 uel senectute talis ē ipossibilis curatōi nisi fue
 rit subtilissima. rō q̄ humor faciens albuginē
 ē grossior 7 tunice oculorū sūt duriores. Quod
 subdit p̄z q̄ ppter facilitatē 7 subtilitatē reddi
 tur facilis resolutōis. Notandū q̄ signum
 remanēs post cōsolidatiōis ulceris. P̄mū ē ci
 catrix 7 de hoc nō ē sermo: q̄ nō pōt durari. se
 cundum ē quedā infectio causata a sate in co
 nea 7 uocatur albugo 7 de tali ē sermo. No
 tandū secundo q̄ albugo curatur ueloci⁹ i pue
 ris q̄z i iuuenibus 7 senib⁹ 7 similiter i iuuenib⁹
 q̄z senibus. Ratio ē duplex. P̄ma quia i pue
 ris humores sunt subtiliores q̄z i iuuenibus 7
 senibus: 7 specialiter senibus. licet uirtus sit de
 bilior in senibus quare sunt magis apti resolu
 tioni. Secūda cā ē q̄z i pueris oculorū humores
 sunt clari 7 tūice rariores q̄z in iuuenibus 7 se
 nibus: unde maior potest fieri 7 ueloci⁹ altera
 tio 7 per consequens curatio. **Al.**

hec aut passio ex his medicaminib⁹ cu
 randa ē postq̄z eger balneū ingressus fue
 rit aut faciē sup vaporē aq̄ calide quousz
 rubea sit. enuerit: si tñ ex hoc medicaminē
 i uenit rubedo oculi 7 dolor puenierint
 p aliquos dies ab eo gescendū donec ocu
 lus gescat 7 post ad idē remouendū. **Abē
 dicamen** valde vtile ad albuginem remo
 uendā 7 cito eradicadā ego quoq̄z n̄ vidī
 q̄ ego meli⁹ aut cētic cēt ad albuginē fmo

De scabie palpebrarum et sebel.

uendani. *Rx.* massacumie spume maris: stercois magni lacerti baurach zuccari hygei oium aii. partes equales. deinde sumatur accori celi donie oium aii. partes. x. coquantur in. lb. i. aq donec ad qrt. redeat et coletur et ex hac aqua i bibatur spes quas dixim⁹ ita q⁹ pficiatur ex ea et siccentur in umbra. deinde iterum terantur et con spergatur ut pri⁹ et siccentur. *Almanfor.*

Qd postq⁹ quater factu fuerit siccent⁹ et terantur et in oculis mittantur. hoc eniz medicamen nulli ut pdiximus comper existit in remotioe albuginis. remouet eni hoc medicamen grossam albugine etia ex ocul animalium. Silla.

Hic ponit cura per unu locale. s. p balneu et uaporatione. Secundo per aliud locale. s. per colliriū. Secunda ibi. *Medicamen.* De p ma dicit q⁹ hec passio e remoueda faciedo egr balneari. uel faciendo facie egri supra uapores teneri aque calide usquequo rubesca t. Secundo dicit q⁹ si ex his pueniat rubedo et dolo: in oculo quiescendu e et post ad ide redeudu.

Notandu q⁹ ante q⁹ predicta ppetat requiri tur debita purgatio corporis per flegbotomiam p medicinas per gargarismata p sternutoria et silia de quibus dictu e supra. ro patet: quia fiet maior dissolutio. Notandu de rone deco ru et prio primum dicti q⁹ albugo fit ex materia flegmatica grossa. io indiget mollificatioe et stitilitione ut disponat ad resolutione. sed hoc facit balneu et suffumigatio aque calide. et ideo facit si i aqua coquantur malua bisinalua palea oz dei et aucene. silt aqua decoctionis fenugreci ex perta e. ro secundi: quia si balneu et euaporato sint cause rubedinis et doloris eoz dimissio dz ee ca mitigatiois quod subdit quia e redeudu. Ratio ut fiat bene mollificatio et subniliat⁹ et p paratio ad resolutione. *Medicamen.* Hic ponit cura per alia medicatione seu per aliud locale. s. colliriū dicens q⁹ medicame ualde utile ad remouendu albugine cito quo non repitur melius nec equale e. *Rx.* massacumie. i. aq nitri et d⁹ aqua uasoz uiridiu spue maris stercois magni lacerti. baurach zuccari hygeri oiu aii partes eqles. Deinde sumatur accori celidonie amboz aii. 3. x. coquantur in. lb. i. aq donec redeant ad qstam coletur et ex aq imbibas spes quas predicti ita q⁹ conficiatur ex ea et siccentur in umbra. deinde iterum teratur et aspergatur ut prius et exiccetur: et postq⁹ qter factum fuerit sic cetur et teratur et in oculu mittantur: et remouet is medicamen grossam albugine etia in oculis

aialiū. Notandu q⁹ ratio dicti e quia is medicamen est abstersiuum et cōsumptiuū: ut pz per materialia ingredientia q⁹ nō sunt coosua et sic est extra periculū. Notaduz secūdo q⁹ albugo ut macula aut est recens aut antiq. si recens ppetunt spālitez qtuor colliria. Primum q⁹ mciatur siue iniectione lac mulieris frequēter et postea puluis stitilissimus ossis sepie. Secūdu colliriuz ualet. *Rx.* succi folioz papaueris ruffi. succi centauree mioris facta residua aii 3. i. mell. 3. ii. misce. Ad ideo ualet suc⁹ herbe pafserine et herba cuz q⁹ passeris recuperat sibi uisum. Tertiū e. *Rx.* stercois irundinis stitilr puluerizati. 3. 5. faui mell⁹ q⁹ sufficit ad incorporandū misce et incorporetur cum aq accori: uel eufragie fiat colliriū et e mirabile. Quartuz est quo utitur gerard⁹ cōiter. *Rx.* spume maris 3. ii. zuccari albi. 3. i. fiat puluis stitilissim⁹. sed si albugo sit antiq dz prio mollificari albugo cuz lacte et aqua decoctionis fenugreci: uel malue bisimalue palee ozdei ut hancene postea pueniūt colliria. Primum e ras quod e summe bonum. Secūdu e colliriū corticuz ouoz recentiu modicum pbustoz stercoz lacerte uiridis spue maris sarcocolle nutrita in aqua celidonie. ceruse lote aii. 3. i. lapidis calaminaris thucie bñ ppa rate serapi galbani aii. 3. 5. ossis sepie. 3. iiii. al. aii. 3. i. fellis vulturis. 3. ii. puluerizada puluerizetur stitiliter misce cuz aq celidōie. Tertium est secreuiz et est aq rosmarini facta sub terra: et fit hoc mō. hēatur olla uitrea munda et impleatur floribus rosmarini et ponatur sō terra in estate calida per. xl. dies. Aqua illa uocatur aqua rosmarini. Quartum e. *Rx.* floru eris 3. i. thuris. 3. ii. uitrioli uiridis de quo fit incau struz. 3. 5. spume maris celidonie rute rosmarini aii. 3. xii. illa quattuor. i. celidonia ruta ros. rubea. et accori pufetur taz diu donec medietas sit cōsumpta coletur et cum illa colatura misceatur puluis aliarū rez et siccentur in umbra et post exiccatione teratur iterum super marmore et fiat hoc qter. in fine autē optime teratur et cribelle tur et cum pēna ponatur super albula. Hoc medicamen pfortat uisum et delet albugine absq⁹ dolore et angustia. Notaduz tertio q⁹ ultimū remediuz e q⁹ remoueat albugo p chirurgiam cum acu tē.

De scabie palpebrarū et sebel. Sil.

Notandu circa rubicā q⁹ sebel e morbus officialis causatus ex repletione uenaz oculi et maxime cōiunctue.

Notandu sō q⁹ illo casu seu morbo possūt

est quinqz morbi officiales. Primo i uia qz oppilatio. Secundo figura qz illud quod dicitur esse gibbosum in oculo est planum: uel contra. Tercio in quantitate qz est additio rei preter naturam. Quarto in numero qz est aliquid preter naturam supra et iunctum. Quinto in situ quia est in superficie illud quod debet esse in profundo. Notandum tertio quod repletio potest esse per uenas extrinsecas et tunc est magna in facie et rubedo et quicquid peruenit per uenas intrinsecas et tunc non apparet tanta rubedo. Nota quarto quod scabies est asperitas prout cum rubedine accis potest obtinere et ulcera et existit intrinseca parte palpebre assimilatur: cum palpebra cum inuersetur et specialiter cronica sicut sicce scisse uel diuise. Notandum quinto quod causa huius egritudinis est plurimum ut egritudo antecedens ut obtinere uel ulcus: sed causa eam tenens est carnositas generata a materia falsa deriuata a cerebro per uenas ad oculum. Notandum sexto quod sit illud determinat de sebel et scabie in eodem capitulo: quod per eandem medicinas imo uetur. Dixit tamen Gerardus quod nunquam uidit quod sebel curaretur nisi cum ferro. Notandum septimo quod signa huius passionis et utriusque habentur ex visu et ex tactu etc. **Almansor.**

Um palpebre inuersas et interius apparet rubra et aspera et scabies adest. Et cum super alba oculo: et super nigredine uidetur similitudo panni culi ex uenis rubris et grossis testis adest passio que vocatur sebel. Hic vero due passionis sunt graues et cronice et uix curabiles. **Sillanus.**

Hic determinat de scabie et sebel: et diuiditur in tres. Primo ponit signa. Secundo ostendit quomodo he passionis se habent ad curationem. Tercio ponit curam. Secunda ibi. Hic uero duo. Tertia ibi. **Patiens.** Prima diuiditur in duas. Primo ponit signa scabiei. Secundo ponit signa sebel. Secunda ibi. **Et cum super** De prima dicit quod cum palpebra inuersetur et interius apparet rubra et aspera tunc est scabies. **Et cum super** hic ponit signa sebel et dicit quod cum super alba oculo et super nigredine uidetur similitudo panni culi ex uenis rubris et grossis testis tunc est sebel. **De uero due.** Ostendit quomodo se habent ad curam: dicens quod hee due passionis sunt graues et cronice et quasi incurabiles. Ratio quod materia est multa et ualde grossa: quare est difficilis ad remouendum: ideo aliquando oportet facere incisionem cum ferro. **Almansor.**

Patiens tamen dum sanus est flebotomia ex

brachio et fronte et ventris solutione uti debet. **Et in comestione vitare dactilos et sifamos de melle et vitare ebrietatem.** **Sil.**

Hic ponit curam et diuiditur in duas. Primo ponit curam quam iste passionis sunt recetes. Secundo quoniam sunt cronice. secunda ibi. **Quod si passionis.** Prima in tres. Primo ponit curam per euacuationem. Secundo per dietam. Tercio per illa que approximatur ab extra. secunda ibi. **Et in comestione.** Tertia ibi. **Et quoniam non.** De prima dicit quod patiens debet uti flebotomia facta ex brachio et fronte et solutione ventris. Notandum quod antequam ponatur medicamentum in oculo competat flebotomia et solutio ventris ad prohibendum fluxum humorum ad oculum. **Et in comestione.** Hic ponit curam per dietam et dicit quod in comestione debet evitare dactilos et sifamos de melle. ratio quia ex istis multiplicatur materia et ponitur apta ad fluxum ad oculos. Secundo dicit quod debet evitare ebrietatem. ratio quia replet cerebrum et oculos. **Alman.**

Et quoniam non est plenus sepe ingredi balneum est ei utile. **Sillanus.**

Ponit curam per ea que approximantur ab extra. et diuiditur in duas. primo ponit per balneum. secundo per colliria. secunda ibi. **Et frequenter.** De prima dicit quod quoniam corpus non est plenum: sepe ingredi balneum est utile. ratio quia subleuat et mollicat materiam et disponit eam ad resolutionem et dicitur quoniam corpus non est plenum: quia in corpore pleno fieret maior fluxus ad locum. ideo etc. **Al.**

Et frequenter imittere oculo sief rubeum sief colicthar combustum ambarum annis. 3. iiii. heris. v. si 3. ii. myrrhe croci ambarum annis. 3. i. pipis longi. 3. 5. conspergantur ex vino veteri et fiat ex eis sief. Hic preterea egritudinibus confert sief viride. cuius descriptio in. c. de ungula continetur. **Sillanus.**

Hic ponit curam per colliria et diuiditur in duas secundum quod duo ponit colliria. secunda ibi. **Hic preterea.** De prima dicit quod sepe mitti in oculum sief rubeum est utile. ratio quod tale est abstergiuum et perspicuum. Secundo ponit descriptio sief pice et talis. **Al.** ematitidis colicthar combustum annis. 3. iiii. eris. v. si. 3. ii. myrrhe croci annis. 3. i. pipis longi. 3. 5. conspergantur vino veteri et fiat ex eis sief etc. **Hic preterea.**

Hic ponit curam per alia sief dicens quod in his egritudinibus confert sief uiride. Descriptio ponitur in capitulo de ungula. **Al.** ziniar. 3. iiii. colicthar. v. si. 3. vi. arsenici rubri: spiritus maris baurach omnium annis. 3. i. salis armoniaci. 3. 5. amomaci. 3. ii. armoniaci cum succo

De lachrymalibus cū puritu

rute dissoluatur et spēs ex eo conspergantur si at ex eis sief: est enī mirabile. rō quia conodit illas uenas paruas. Notandū q̄ ultra colliria p̄dicta sūt alia ualde utilia. Primū ē. R. cortices unius oui cum de gallina oritur infundantur in aceto forti per dies. x. et postea desiccantur puluerizētur subtiliter et ponatur puluis in oculo. Secundū colliriū. R. salis armonia ci infusi per noctem in succo rute postea siccati stercois murū succari albi subtiliter puluerizati añ. 3. ii. fiat collirium cū aqua eufragie aut cū lacte mulierū. Aliman.

Ad si passiones iste vetuste fiant scabies fricatione indigebit et sebel extractōe non tñ mensure huius libri cōuenit ut de his tractemus. Silla.

Hic ponit curam qñ p̄dictae passioēs sūt antique dicens q̄ si ille passiones fuerint antiq̄ et cronice: scabies indigebit fricatione cū ferro et sebel indigebit incisione. Secūdo dicit q̄ ad hunc librum non pertinet hic modus cure: sed supra ad septimū ubi determinat de chirurgia.

Notandū q̄ scabies pōt curari cum zucha ro albo: uel cum sale armoiaco uel cū spuma maris. uel cum ferro cū quo uentofatores faciunt plagas et fiat talis fricatio q̄ sanguis inde creat et cum eo etiā aliquid de illa carne aspsa et scabiosa remoueatur. et est melior mod⁹ remotionis malicie. post abrasionē cum ferro abluatur locus cum aqua calida et aliquāto acetū et distilletur super fricationē ciimnū masticatū in pane in ortu solis ponatur supra locū rasus et scabiosum. puluis citrinus qui sic fit. R. sarcocolle. 3. r. succi celidonie fici. 3. iii. licii aloes añ. 3. ii. croci. 3. i. 5. spume maris. 3. 5. terantur ī mortario et super marmore cribellentur et fiat puluis. Secūdo notandū q̄ sebel oportz suspendi cum uncinis. deinde incidi cum rasorio et hoc non bene fit nisi per illū qui usus ē ī operibus istis. deinde ponatur supra locū aqua cimini masticati in pecia. uel uitellus oui cum albumine postea puluerizetur locus cū puluere citrino dicto: uel cum collirio uiridi uel rubeo supradictis.

De lachrymalibus cum puritu. Sil.

Standū circa rubricam q̄ lachrymale ē duplex. s. maius et minus.

Maius sunt duo anguli iuxta nasum. Sed minus sunt duo alii anguli extrinseci.

Notandum secundo q̄ lachryma in qualibet parte oculi possit fieri puritus ratōe hūoris acuti et salis: tamen in lachrymalibus in

terioribus magis sunt ppter superfluitates acuitas et salsas descendentes ad ipsos latitudie uiarum existentii in ipsis maiorum. Al.

Adiua tenera sumatur et teratur et fiant ex ea magdaleones parui et ex oleo uiolato inungatur et oculis superponant. et in

hora dormiendi ligentur. rosatum tñ melius est et citius cōfert. Et si hoc non suffecerit lētes absqz corticibus et sumac et ro. ru. et granati carnositas sumantur et contrita ex careno conspergantur et more emplastri supponantur. Ad si non suffecerit: prius flobotometur patiens ex cephalica. deinde ex uena frontis et ex uenis q̄ sunt in lachrymalibus angulis. venter quoqz frequenter soluatur et multotiens balneū ingrediatur. Sillanus.

Hic determinat de puritu apparente in lachrymalibus oculorū et diuiditur in tres. Prius ponit curam per unū locale. Secūdo p aliud. Tertio ponit aliam curam qñ primū non sufficit. secūda ibi. Et si hoc nō. Tertia ibi. Qd si nō sufficeret. De prima dicit q̄ uolendo remouere puritū a lachrymalibus endiua tene ra debet sumi et pteri et ex ea debenti fieri magdaleones parui et inungi ex oleo uiol. et supponi oculis et in hora dormiendi superligari. Ratio remedii quia ipsum alterat malā cōplexionem calidam cū sit frigidū et sic remouet acuitatē humoris facientis puritū. Secūdo dicit q̄ oleuz ros. ē melius qz uiol. et citius cōfert: quia ē magis repercussiuū: et sic repercutit materiam qd non facit uiolatum. Et si nō. Ponit curam p aliud locale qñ primū nō sufficit ad curam. R. lētes sine corticib⁹ sūach ros. ru. et carnositate gnati et p̄trita cū careo qd ē magis firm et stupicū. Notādū q̄ carenū al. rob. i. uinum coctū cōiter accipitur p uino ceruoso: s. spālir sūitur. p quolibet succo īspissato usqz ad tertias ptē. et de isto loq̄tur ras. Qd si nō. Hic pōit curā p qdā alia remedia qñ p̄dicta nō sufficiūt dicēs primo q̄ si p̄dca nō sufficiāt patiens debz flobothōari d cephalica. rō qz diuertit a capite et ab ocul⁹ hūores acuios. deinde p̄petit flobotomia ex uena frōis: et ex uēis q̄ sūt ī lachrymalib⁹ rō qz immediat⁹ sit euacuatio materie acute facientis puritū. Secūdo dicit q̄ ueter d3 sepe euacuari cū medicia. s. p quā euacuatur hūor acut⁹ ut colera uel sīa falsū. Tertio dicit q̄ pueniēs ē et est ut ingrediatur balneū. rō qz remittit acuitatem hūorū. Notandū q̄ in cura purit⁹: l3 rasis

posuerit curam modo predicto est pcedendum
Primo euacuando cum flobotomia nel cū me
dicina. deinde cōueniunt predicte medicine fri
gide approximate ab extra. deinde cōuenit bal
neum uel spongia sepe ifusa i aqua tepida. Ul
tio cōuenit ablutō oculi cū aqua celidonie uer
bene cufragie uel feniculi pūcti uel diuifim.

De ungula. b. Sillanus.

Orandū circa rubricā q̄ ungula est
excreſcentia media inter carnoſam et
neruoſam. Unde ungula ē macula alba i nigre
dine oculi tendens uerſus pupillā aialis cuius
figura ē ad modū ungule. Notandū secun
do q̄ ungula ē ex frigida materia coagulata et
cōdenſata i loco que diſtillat a cerebro. No
tandū tertio q̄ ungula ē duplex. quedam leuis
et ſubtilis nō plurimū prohibens uifione. q̄dā
groſſa et cronica prohibens uifiones. Notā
dū quarto q̄ quedā ſit incipiendo: ut qñ cauſa
tur ſine alio morbo pcedēte a materia groſſa
flegmatica. quedam ſit per uiam ſequēle ad ali
um morbū et dī accides ut qñ ſequitur ulcus
cum oculus non perfecte mūdatur a mā. Al.

Um aliquid pāniclo ſimile ex an
gulo qui ē ex parte naris oziri vi
detur et albū oculi cooperire et p
uenit uſq; ad nigredinē. generaf paſſio q̄
dicitur vngula. Cuius nocumentū tunc
ſoluendū ē p̄cius cum puenit uſq; ad ni
gredinis partē que ē iuxta pupillā. Silla.

Hic raſ determinat de ungula: et diuiditur i
tres partes. Primo ponit ſigna. Secūdo docet
cognoſcere quando ē parua. Tertio pōit curā.
ſecūda ibi. Cuius nocumentū. tertia ibi. Hec
igitur. De prima dicit q̄ cū aliquid ſimile pan
iculo intrinſeco pāniculo oculi uidetur oziri et
albū coopire et p̄uertatur uſq; ad nigredinem
ſignū eſt q̄ ungula ē in oculo et hoc ex uiſu me
dici pōt cognoſci qñ eſt parua hec paſſio dicēs
q̄ qñ hec paſſio p̄uenit ad nigredinem iux
pupillam: tunc talis paſſio non eſt parua. ratō
quia ſua groſſitie prohibet tranſitū ſpecierum
ad criſtallinā. Al.

Hec igit paſſio dum ſubtilis ē cum ſieſ
uiridi et ſieſ de calcanto ē medicanda. Si
autem vetuſta ſiat et groſſa cum ferro eſt
euclenda. Sil.

Hic ponit curam: et diuiditur in tres. Primo
ponit curā qñ eſt ungula recens et ſubtilis. Se
cūdo qñ eſt antiqua et groſſa. Tertio mentionē
fecerat de ſieſ de calāto et de ſieſ uiridi ponit de
ſcriptionē illorū. ſecūda ibi. Si aut uctuſſa.

Tertia ibi. **Sieſ.** De prima dicit q̄ qñ ungla
eſt ſtilis et recens curatur cum ſieſ uiridi et euz
ſieſ. de calcanto. rō quia talia ſunt abſterſiua
fortiter corroſiua et conſumptiua materie. No
tandū q̄ ante approximationē taliz dī purga
ri caput cum pillis cochiis et cum aliis euacua
tibus ſta. Notandū ſecūdo q̄ ante p̄cedā
colliria ſunt approximāda alia debilioza. Pri
mum. R̄. ſtomachū paſſerū et corticatap. 3. 5.
olei amigdolarū ſeis bōbacis quod ſufficiat mi
ſce ad modū unguenti. Secundum. R̄. uiride
eris uitreoli ſalis armoniaci eris aduſti añ. 3.
5. triū geniozum pipis fragmentorū ſcutelle ter
re uiridis ſarapini galbani añ. 3. i. fellis hircini
3. ii. puluerizētur ſbilitur cū ſucco maiorane et
modico mellis ſiat colliriū. Si aut uctuſſa.

Ponit curam in antiqua: dicens q̄ ſi ungu
la eſt antiqua et groſſa ē remouēda cū ferro. rō
quia nō poſſet remoueri cū medicinis ppter a
duritiē adherentiā et groſſitiē. Notandū q̄
talis ungula antiqua debet ſuſpendi cū unxiſ
et incidi cū raſorio. deinde confortari locus cū
albumine oui et uitello et oleo roſ. mixto. deide
ſuper locū pōt poni colliriū albū uel rubcū ſz
deſcriptionem que ſtatim ponetur. Colliriū al
bum R̄. ceruſe lote. 3. x. opii. 3. i. pſillii. 3. i. ani
li. 3. ii. miſtis cum lacte mulieris uel cū aq̄ roſ.
Colliriū rubcū. R̄. eris uſti. 3. ii. ſlorum
eris. 3. iii. myrrhe croci añ. 3. i. pipis. 3. 5. terā
tur et miſtis cum uino albo et diſſilietur p alēbi
cum. uel terantur oīa quater ſuper marmore et
infundantur in uino quater et exicecentur et i ſine
cribellentur cū petia et fiat ſieſ uſ puluis rē. Al.

Sieſ uiride quod p̄fert ſobel et ſcabiei
et ungule et albugini. R̄. ziniar. 3. iii. col
cothar uſti. 3. vi. arſenici rubei baurach:
ſpūe maris oīum añ. 3. i. ſalis armoniaci.
3. 5. amōiaci. 3. ii. armoniacū in ſucco rute
biſ ſoluatur et ſpēs ex eo conſpergatur et ſi
at ex eis ſieſ: ē enim mirabile. **Sieſ de calcā**
to quod cōfert ungule. R̄. eris uſti calcā
amboz añ. 3. v. ziniar. 3. ii. ſalis armōici.
baurach arſenici ſublumati oīum añ. 3. i.
teratur et p hebdomadā unam dimittan
tur. deide ſiant ex eis ſieſ et fricetur ungu
la cum eis. Sillanus.

Hic pōit deſcriptōnē ſieſ uiride: et diuiditur
in duas. Primo ponit deſcriptionem ſieſ uiri
dis. ſecundo ſieſ de calcanto. ſecūda ibi. **Sieſ.**

De prima dicit q̄ ſieſ uiride qd̄ conſert ſca
biei et ſebel ungule et albugini. ponit ſic i forma
R̄. ziniar. 3. iii. colcothar uſti. 3. vi. arſenici m

De macula rubea vel alia re in oculo. De lachrymis oculorum.

bei baurach spume maris oium añ. 3. i. salis armoniaci. 3. ii. armoniaci cō succo rute dissoluatur et spēs ex eo p̄pergatur et fiat sief. Sic. P̄ponit descriptionem sief de calcanto quod cō fert ungule. R̄. eris ushi calcanti ambozū añ. 3. i. ziniar. 3. ii. salis armoniaci baurach arsenici s̄ limati oium añ. 3. i. terantur et per unā hebdōa dam dimittantur et fiat ex eis sief. deinde fricetur ex eis ungula zē.

De macula rubea vel alia re i oculo. Sil.

Orandū circa rubricā q̄ macula i oculo rubea non ē aliō nisi sanguis rubens adherens coniunctivē.

Secundo notandū q̄ causa huius ē duplex. s. extrinseca et intrinseca. Extrinseca ut percussio. Intrinseca ut multitudo sanguis ratione cuius refudat sanguis extra uenas in albedine oculi. Almanfor.

Um in oculo ex percussione aut ex re alia punctū rubeū fieri cōtin git sanguis qui ibi est dissoluend⁹ est: postq̄ estuatio quiescit. Sil.

Hic determinat de macula rubea et diuiditur in duas. P̄mo ponit curam in generali. Secundo in speciali. secūda ibi. Sūatur.

De prima dicit q̄ si contingat fieri punctū rubeum ex percussione uel ex re alia q̄ sanguis ibi existens est resoluendus. Secūdo dicit q̄ resolutio debet fieri postq̄ estuatio quiescit. R̄. p̄ quia in tēpore estuatiōis fieret maior attractio sanguinis ad locū zē. Al.

Sumas igit̄ arsenici rubei olibani armoniaci myrrha oium añ partes eq̄les et fiant ex eis sief q̄ in succo coriādr̄i fricetur et in oculo distillent. Quādiu tñ dolor p̄ fenerat albumen oui sumendū est et oleo ros̄. cōmiscendū et cotū ex eis inuolutum oculo est supponendū. Silla.

P̄ponit curam in speciali et diuiditur in duas. P̄mo ponit unū medicamen resolutiuum. Secūdo ponit curam intendendo ad dolorem. Secūda ibi. Quādiu tñ. De prima dicit q̄ debet sumi arsenici rubei olibani myrrhe armoniaci oium añ. partes equales fiat ex eis sief fricetur in succo coriādr̄i et in oculū distillēt.

Notandū q̄ in macula rubea qñ materia ē in fluxu cōuenit p̄mo flebotomia diuersiua ut flebotomia cephalice partis contrarie uel uento satio in spatulis et collo. deinde debet liniri uenter. deinde oportet transire ad localia repercussua et ex eis primum ē. R̄. albumis oui bene agitati et una gutta in oculū distilletur et lac ma

lieris puellā lactāt. Ad idē R̄. petias isufas i succo solati mixto cū albumie oui et oleo ros̄.

Ad idem infundantur petie in aqua decocti onis coriādr̄i i qua dissoluatur bolū ar. et p̄siliū.

Ad idē infundatur bōbix in albumine oui et oleo ros̄. et superponatur oculo. Si aut̄ materia sit fluxa intentio ē ad dissoluendū sanguinem in oculo exītez. Et ex eis vlr ē istud primum. Sanguis recens colūbi uel turturis si capiatur sub ala et distilletur in oculū: et sui exptus multis uicibus. Ad idem. R̄. olibani salis gēme añ 3. i. puluerizētur et distillētur in lacte mulieris et fiat colliriū. Ad idē. R̄. aquā raphani distillatā et est mirabilis q̄ dissoluit lapidē in renib⁹.

Ad idē ualent emplastra. P̄mum sit de foliis raphani uuis passis mundatis ab arillis et stercore colūbino. Secūdū sit ex foliis salicis solū et ē specialissimū. Ad idē ual3 suffumigatio facta cum aqua decoctōis isopi origani et similium. Quādiu tñ. Hic ponit curā intēdēdo ad dolorem dicens q̄ q̄s diu dolor p̄seuerat albumen oui cum oleo ros̄. debet misceri et superponi. Ratio quia repercussiuū est et dolor mitigatiuum.

De lachrymis oculorum. Sil.

Orandum circa rubricā q̄ lachryme sunt duplices. s. uoluntarie et inuoluntarie. Voluntarie sunt dupl̄r.

P̄mo ppter ratificationē meatuum oculi: ut in gaudio. Secundo ex constrictione ut in tristitia. Inuoluntarie sunt dupliciter. P̄mo ex magna debilitate cōtētiue oculorum: et de istis non est sermo. Secundo sunt ex multitudine superfluitatū descendentiū a cerebro ad oculos: ut in habentibus cerebrū humidum. et de istis loquitur ras̄. Secūdo notandum q̄ causa lachrymarū pōt esse incisio unguis uel alterius infirmitatis in oculo existentis: q̄ cū ferro ab oculo remouetur. qñq̄ pōt esse multiplicatio hūoris acuti: aut salis: aut hūidi non acuti. Tercio notandū q̄ signa lachrymarū prouenientiū ab hūore acuto uel salso sunt pruritus uel ardor uel inflatio i loco quē lachryme tangunt et q̄ stomacho ieiuno et tēpore calido et hora calidiori magis ledūtur et q̄ usus rerū calidarū acutarū et salifarū infestat patientem, rō signorū patet. Signa lachrymarū que nō fiunt a materia calida sunt multitudo lachrymarum spāliter in hyeme et tēpore frigido et post cibum multiplicātur et non sentit dolorē nec inflammationē nec puncturam in oculis nec in partib⁹ quas tangunt. similiter usus rerū hūidarum et

nimius pot⁹ uini eas multiplicat. Ratio signo-
rum patet.

Almanfor.

Um lachrymales oculorū anguli
sp̄ humidi vident^r patiens quoti-
die ieiunus ingrediat^r balneū. Et
in oculis istud alcohol mittat. **R.** thutic. 3.
x coralli ru. mirabilis citrini. fricati aloes
omniū añ. 3. ii. piperis. 3. 5. fiat ex eis pulvis
qui assidue mittatur in oculo. **Silla.**

Hic ponit curā lachrymarū 7 diuiditur i du-
as. Primo ponit curam per balneū. Secūda
per colliriū. Secūda ibi. Et in oculis. De
prima dicit q^d ubi anguli lachrymarum oculo-
rum fuerint humidi patiens omni die debet
ingredi balneū. Ratio quia balneū educit ma-
terias ad extra 7 cōsumit eas &c. Notandū
q^d dictū **Ras** verificatur p̄missa euacuatiōe.
vli aliter nocent. Et in oculū. Ponit curā per
colliriū dicens q^d in oculis debet pulvis poni q^d
sic fit. **R.** thutic. 3. x. coralli rubei mirobalani-
citrini fricati omniū añ. 3. ii. piperis. 3. 5. fiat ex
eis pulvis qui assidue mittatur in oculum. Ra-
tio quia ē pulvis multū desiccatiuus. Notan-
dū q^d lachryme possunt remoueri quattuor mo-
dis. Primo cū percussiuus: secūdo cū attra-
ctiuus materie ad partē contrariā. Tertio cum
euacuatiuis. Quarto cum p̄sumptiuus materie
Primo cū percussiuus sic. **R.** corticuz grana-
torū lentiū ex corticatay añ. **Ab.** i. pistentur 7 in
corporentur cum mucillagine dragaganti. Ad
idem. **R.** aloes achatie pulueris glandiū lici
boli ar gūmi arabici añ. 3. i. ifundātur in albu-
mine oui uel cum mucillagine dragaganti pona-
tur super oculos 7 frontē. Ad idē ponantur
petie infuse in succo semperuine uel solatri mix-
to cū agresta 7 cū puluere glandis myrrhe bo-
li ar. Ad idem. **R.** nuciscipressi mumie san-
guinis dracois mastice draga. añ. 3. ii. pulueri-
zentur 7 incorporentur cū albumine oui uel cū
mucillagine dragaganti. Ad idem abluātur
sepe oculi cum aqua pluuiali decoctionis galla-
rum myrrhe boli ar. nucis cipres. sit aqua ab-
lutionis semper calida. Sed cuz attractiuus
curātur lachrymez sic de materia calida cum
phlebotomia uel cum uentosis. si sint de mate-
ria frigida curātur cum gargarismatibus 7 cū
medicinis trahentibus materiā ad nares de q^d
bus supra dictum est uel cum cauterio facto in
occipito uel in loco ubi terminatur digitus me-
dius qum cōponitur radix palme supra radicez
nasi p̄fundando usq³ ad os: 7 sit cuz ferro. pos-
set tñ fieri potentiale cuz cantaridibus: 7 dimit

ti debet locus apertus usq³ ad .xl. dies. Sed
cum euacuatiuis curātur lachryme cuz phlebo-
tomia ex cephalica qñ materia fuerit calida uel
cum medicinis euacuantibus materiā a capite
quales sunt pilule cochie yerapigra 7 ea que po-
sita sunt supra. c. de soda pueniēte ex phlegma-
te: si materia sit frigida. sed cuz cōsumptiuus cu-
rantur lachryme 7 exiccatiuis: 7 de his primuz
tuchia cum aqua mirti in lachrymalibus pona-
tur. Ad idem pulvis ossium mirobalanorū
kebulorū modicū cōbustorū cum aqua mirti.
Ad idem. **R.** tucie ablute in aqua myrti. 3. i. co-
ralli al. 7 ru. mirobalanorū kebulorū cōbustorū
modicum sumach gallay mastice olibani alo-
es opii oium añ. 3. 5. puluerizētur subtiliter mi-
sce cum aqua infusionis dragaganti 7 gūmi ara-
bici dissoluātur cum aqua mirti fiat colliriū.

Ultimuz remediū ē scindere aliquas uēas
tēporū. sed timendū est de defectu nutrimentū &c

De debilitate uisus. Sillanus.

Otandū circa rubricā q^d debilitas
uisus pōt causari dupli. Primo ex
nocumento causato in organo. s. in
oculo uel in partibus eius. Secun-
do ex nocumento causato in instrō ut in spiri-
tibus uisibilibus. Primo mō fit ex egritudinib⁹
contingentibus in oculo ut accidit ex obtalmia
7 sitibus. Secūdo mō fit quinq³ modis. Prio
modo per ratificantiā nimis 7 disgregantiā ut
lux magna albedo &c. Secūdo per spirituum
densitatē ut sunt colores nigri tenebre &c. Ter-
tio per cōsumptiua 7 resoluentia ut uigilie 7 absti-
nentie. Quarto per phibentia transitū spirituum
ad oculos ut sunt hūiores phlegmatici epi-
lantes uias 7 nervos opticos. Quinto p̄ offus-
cantia 7 obtenebrantia ut sunt uapores et fumi
grossi. Ad ppositū determinat hic **Ras** de de-
bilitate uisus p̄oueniente ex nocumento i instru-
mento. s. in spiritibus tribus ultimis mōis deis

Secūdo nota q^d triplex ē actio lesa uisus. s.
diminuta corrupta 7 ablata. Diminuta ē qñ ob-
iectū cōprehenditur eo modo quo ē sed diminu-
te seu ip̄fecte. Corrupta ē qñ obiectū p̄phen-
ditur aliter q̄s ē ut patet in scotomia ut qñ co-
rūpitur debita p̄portio potentie ad obiectū ut
patet in app̄hendēdo rem nimis splēdidam.
Actō ablata ē qñ nihil app̄hēditur ut p̄ in ce-
cis. Ad ppositū pr̄io 7 scdo mō sumitur. **Al.**

Si cum debilitate uisus hūiditaf
signa apparuerint manifesta que
i tēpore famis 7 exercitii parit̄ per
dissoluantur pilule cochie multotiens crūt

De debilitate visus.

tribuende. Nutrimētū quoq; patientis desiccatiū esse debet. Et eger semper cogendus ē uomere. Pulueres etiam desiccatiui oculis sunt imittendi. Silla.

Hic determinat de debilitate visus: et diuiditur in tres. Primo ponit curam debilitatis visus qñ prouenit ex repletionē. Secundo qñ prouenit ex inanitōe. Tertio explicat quedā localia s. colliria ualentia in debilitate visus ex repletōe pueniente. secunda ibi. Qd si cum predicta. Tertia ibi. Confectio alcohol. Prima in duas. Primo ponit curā per euacuationē. Secundo per localia. s. per imissionē pulueris i oculū secunda ibi. Pulueres. Prima in duas. Primo ponit curā per euacuationē per secessum. secundo per uomitum. secunda ibi. Et eger. Prima in duas. primo ponit curā per secessum. secundo per dietam. secunda ibi. Nutrimētū. De prima dicit si cum debilitate visus fuerint signa humiditatis manifeste tunc pillule cochie sunt tribuende. Notandū q; signū debilitatis visus ppter hūiditātē a cerebro ad oculos currētē sunt q; multiplicatur post comestionē et somnū: et facientē nauseā proprie et q; ante oculos uidētur quedā hūiditates aliqñ i modū aque descendētis uel in modū nebule oculi hūidi apparent: emittūt lippitudinē indigestam post solum spāliter. Rō signorū patet. Signa debilitatis visus q; est ppter stomachū absq; eo q; in cerebro sit hūiditas uel aliqua talis infirmitas. quia infirmitas cessat et non sit semp: ideo fortificatur cū est repletio nauſeatiua et destruitur cum fames adest et ieiunium et sobrius cin? sentit alleviationē medicamio mūdificantis qñ est ex stomacho q; qñ est ex aliis caus. rō patz.

Secundo notandum q; pillē cochie sunt conuenientes qñ materia peccat in cerebro. Tercio notandū q; anteq; dētur dicte pillē cōpetit tale digestiū. R. radicis accori corticū radicū feniculi dauici carui seise splieris añ. 3. i. rō. ru. uuarū passarū ab arill' mūdatarum añ. 3. i. flo rū sticados arabici floz anthos añ. 3. s. aq celi donie. 3. v. zuccari al. mellis electi añ. lb. s. fiat sirup? clarificatus usq; ad qñ. v. Quito notandū q; si debilitas visus uenit pp stomachū ut plurimū contingit: q; a stomacho eleuantur fumi grossi q; digestio prima sit in stomacho: tunc digestiū debet esse oximel cōpositum uel squilliticū cum aqua decoctōis siseleos isopi et feniculi: euacuatio fieri debz cū pillis aureis ul' stomaticis ul' cum pigra. Notandū sexto q; si debilitas visus pueniret a materia mīlca i cerebro debet esse tale digestiū. R. buglosse boraginis corticū radicis feniculi añ. quart. s. maiorane. Ab. ii. uerbene custragie rute sicce silis montani fumi terre añ. Ab. i. cuscute seise feniculi añ. 3. i. seise sileris sebasici añ. 3. i. s. liquiritie rase uuarū passarū sine arillis añ. 3. i. thimi epithimi folioz sene añ. qñ. i. aque boraginis aq fumi terre añ. 3. v. mellis electi zuccari albi añ. lb. s. fiat sirupus clarificatus usq; ad quart. v. Ab medicina laxatiua ē talis. R. yerelegodid. 3. s. malaxetur cū aqua feniculi fiant pillē: Nutrimētum. Pōnit curam per dietam dicens q; nutrimentū debet eē desiccatiū. Rato q; ut hūiditates ericētur et cōsumuntur: id cōuenit caro assata. s. castrati pulloz turturū perdicū et fassianoz. De potibus uero utatur aque mellis q; melior ē uino. Notandū q; usus feniculi i oibus suis comestionibus: et ante cenā et post est ualde utilis. et idem ē de siseleos. Et eger. Pōnit curā per euacuationē dicens q; infirmus est cogendus ad uomitū: et maxime qñ est debilitas visus ppter stomachū. Rō quia maxime ericcat et consumit materiā facientē ipsam et mūdificat stomachū ab hūiditātibus supfluis. Pulueres. Hic ponit curā per localia. s. p pulueres oculis iponendos dicens q; in oculis debent poni pulueres ericcatiui. s. postū supra. Ratio patet quia ericcant et consumūt materiā facientem debilitatē visus. Almansor.

Qd si cū predicta egritudine affuerit siccitas et corporis macies nutrimentū erit augendū et uinū in potu est tribuendum ac super caput ipsius aqua tepida fundenda et incuruatio super eam facienda. Balneū preterea ingrediatur i quo tñ nō multum sudet. naribus quoq; oleū d' amigdalis dulcibus atq; auribus ē imittendum: oculis vō lac adolescentis quaq; die ē iniiciendū. qd etiam frequēter fieri cōuenit. Hec quoq; debilitatis visus spēs fortior sit i tpe famis: et cū uēter uacu? fuerit. Silla.

Pōit curā p localia et diuiditur in quattuor: s. q; quattuor localia pōit. partes patēt. De prima dicit q; sup caput aqua ē fundenda et incuruatio super ea ē fienda. rō q; hūectat per uiam irro: atōis s. am oculi igitur et. Balneū.

Pōnit curā per balneū dicens q; paties debet ingredi balneū non tñ in quo multū sudet. rō q; hūectat totū corpus. rō q; quod sudet quod nō dz multū sudare. q; eēt cā ericcatiōis. Mari bus. Pōnit curā per aliud locale dicens q; i naribus et aurib? debet mitti oleū d' amigdalis

f. u.

dulcibus: rō quia habet humectare cerebrūz 7
per pñs oculos. iō 7c. **Oculis.** Pōnit curāz
per aliud locale dicens q̄ in oculis debet poni
qualibet die sepe lac mulieris adolescentis. rō
quia habet hūectare s̄bz oculoꝝ. **Hec quoqz**

Hic docet per signa hanc debilitatē uisus co
gnoscere ex inanitōe dicens q̄ hoc cognoscitur
ex duob⁹. P̄mū quia fit fortior tēpore famis
Rō quia fit maior resolutio spiritūū. Secūdo
q̄ fit fortior q̄n stomachus ē nactus: pōt tñ po
ni unicū signū. **Notandū** q̄ signa debilitat̄
uisus ex inanitōe sunt quia alleviātur tēpore sō
ni 7 post comestione: hora aut̄ famis fit fortis:
oculi quasi siccī uidētur: sentitur pruritus hora
ieiunū spāliter. rō signorū patet. **Al.**

Confectio alcohol qd̄ ualde acuit uisū q̄
cā hūoris debilitat̄. R. tucie ablute 7 sic
cate. 3. xx. deinde extrahat succus sansuci
viridis 7 per noctes vnā residere dimitta
tur 7 coletur ex quo tucia cōspersa dimit
tatur quousqz siccetur postea terat̄. deinde
sumant. 33. pipis nigri macropipis celido
nie oīum añ. 3. ii. salis armōiaci. 3. i. cū tu
tia fuerit. 3. xx. p̄ hec oīa terātur 7 ex succo
teneri fenicli cōspgant̄ 7 siccata itēp terā
tur 7 reponant̄ 7 cū necesse fuerit oculis i
mittat̄. ad h̄ p̄terea ualde cōfert sief de fel
libus. **Sillanus.**

Hic explicat quedā alia localia p̄ferētia in
debilitate uisus ex repletōe 7 diuiditur in duas
sm q̄ duo explicat. scda ibi. **Ad h̄ p̄terea.** De
p̄zia ponit descriptōz cuiusdā pulueris. R. tu
cie ablute exiccate. 3. xx. deinde extrahatur suc⁹
sūsuci uiridis 7 p noctē unā residere dimittatur
7 coletur ex quo tucia p̄spersa dimittatur quous
qz exiccetur. deinde teratur: postea sūatur pipe
ris nigri. 33. macropipis oīus añ. 3. ii. sal' armo
niaci. 3. i. cū tucie fuerit. 3. xx. pistetur hec oīa et
teratur 7 d̄ succo feniculi aspergatur 7 exiccetur
7 itēp teratur 7 reponatur 7 cū necesse fuerit oculi
lis imittatur. 7 d̄ p̄fectō alchochol quod ualde
acuit uisū q̄ debilitatur cā hūorū. **Notandū**
q̄ in cura debilitatis uisus puenientis exreple
tōe ualēt plura alia. P̄mū semel in hebdoma
da recipere tyriace. 3. i. uel. 5. cū uino uel cū aq̄
rute uel feniculi 7 ē de meliorib⁹ rebus in debi
litate uisus 7 p̄seruatōe 7c. **Ad idem.** R. be
thonice celidonie eufragie isopi pulgii oīus sic
corū añ. 3. 5. seīs feniculi sileris mōtani anisi co
riandri p̄pati seīs maiorane seīs basilici carda
mōi añ. 3. 5. interioꝝ cinamōi. 33. galāge nucis
mus. añ. 3. 5. gar:osil. pipis lō. ligni aloes polii

maisticis spicenardi añ. 3. 5. corticis citri p̄diti. 3
iii. p̄serue boraginis p̄serue anthos añ. 3. ii. aq̄
ros. aque feniculi añ. 3. 5. 7. zuccari albi. q. suffici
fiat electuariū in bolis. **Ad idē** mirobalani
kebuli p̄diti mirabiliter ualent. **Ad idē** electū
ariū serpentū: ē enī spāle quia pellit superfluita
tes a cerebro. ideo ualeat in lepra. paratur enim
sic. remouetur caput 7 cauda 7 coq̄tur in uino:
post cōficiatur. **Ad idē** usus ramoꝝ rute i ui
no hora cōestiois iuuat 7 ē expertū. **Ad h̄ p̄te
rea.** Hic exēplificat secundū locale: dicens q̄
in cura debilitatis uisus ex repletionē ualde cō
fert sief de fellibus. rō quia subiliat. **Notan
dū** q̄ sella oīa abstergūt oculū 7 uisum clarifi
cant. Ex aialibus p̄eligatur fel hirci gazel bo
uis leporis apri urfi testudinis vulpis hedi ca
pie. Ex uolantibus aquile vulturūz austuris
ancipitris: 7 oīum uiuentiū de rapina: hyrūdi
nū passerū galli 7 perdicū. Ex piscibus: fel sa
bre 7 porci marini 7 sunt iuuamenti multi.

Notandū q̄ per ista intelligit alia. P̄mū aq̄
celidonie distillata: uerbene eufragie feniculi:
rute singulariter 7 p̄iuncti. **Ad idem** iniectio
balsami. **Ad idem** liquor qui currit ex epate
porci q̄n assatur 7 larde 7 cum pipere longo: et
ualeat specialiter comestū 7 oculos suffumigan
do: 7 hoc faciebat gerardus de solo. **Ad idē**
R. sileris montani maiorane rute celidonie eu
fragie feniculi añ. 3. i. 5. 33. al. spice nardi pipis
longi gariofil. tunie p̄epate sarcocolle bñ nutri
te in lacte ligni aloes añ. 3. 5. puluerizāda pulue
ri zētur 7 quassanda 7 quassatur liquefiant liq̄
fienda 7 misce i estate calido solo exīte agitādo
quotidie sicut zucca. ros. in hyeme uero super
cineres calidos referuetur in uase mundo 7 in
oculis distilletur 7c.

De tumore palpebrarum. Sil.

Standum est circa rubricā q̄ cau
sa tumoris palpebrarum ē duplex.
Una est extrinseca ut casus percussio
rōne cuius fit fluxus humorum ad
palpebras. **Alia** est causa intrinseca: 7 talis pōt
ē materia calida. s. sanguis ul' colera 7 matēia
f̄ra. s. p̄b̄la 7 m̄lia. **Secundo** notandum q̄ si
gna tumoris sunt eadē cuz signis dictis in .c. d̄
obtalimia que fit ex sanguine colera p̄b̄late et
melancolia. **Almanfor.**

Pithimef ex epithiate quod i ca
pitulo d̄ obtalimia noīauim⁹. **Sil.**

Hic determinat de tumore palpebrarū: a cau
sa extrinseca ut a casu uel percussione in cuius cu
ra p̄petit emplm doloris sedatiū ut ē emplm

De aqua descendente in oculis.

De uitelis cui cum oleo rosato factū. ratio p3.

In cura tumoris palpebrarū a sanguine uel colera cōuenit predictū emplastrū. rō quia prohibet fluxū mitigat dolorē z alterat malā cōplexionē. In cura qñ prouenit ex uentositate cōpetit emplm factū ex farina milii z aqua seniculi z semine cymini. In cura qñ ex phlegmate prouenit cōpetit emplm factū ex tiriaca: uel ex trifera magna z aloes cū modico aque seniculi z aceti. In cura qñ ex mliā puenit cōpetunt primo mollificantia: deinde resoluentia: z post emplastrū uel cerotū molliuū cum oleo amigdalarū dulcium.

De pilis inuersis.

Standū circa rubricā q triplex est piloz seu in pilis palpebrarū nocu mentū. Primū ē multitudo piloz.

Secūdū ē paucitas. Tertiū est pro longatio eoz: unde aliqñ intrāt oculū. Ad propositū de tertio itelligitur. Secūdū notādū q causa multitudinis piloz palpebrarū ē fortitudo causarū generantiū pilos ut fortis caliditas cōuertens materiā in fumosos uapores: et multitudo materie ut fumoz uapozū z raritas palpebrarū z paucitas pilozū. Lā paucitas ē debilitas causarū generantiū eos. ut paucitas caliditatis non potentis puertere materiā in fumos: paucitas materie z dēfita palpebrarum. Sed causa plonagationis pilozū ē multitudo materie.

Almanfor.

Il pilus fuerit vnus aut duo alijs pilis palpebrarū cū mastice sunt annectendi aut oleo seni uel radicitus euellant z loca a quibus euulsi sunt cum ferro acuto aut acu adurātur. si autē multi fuerit necesse ē aut caro palpebre incidatur: loqui tñ de hoc nostri libri mensura pretergreditur. Silla.

Hic determinat de pilis pueris ponēdo curam: z diuiditur in duas. Primo ponit curam qñ pilus fuerit vnus. Secūdū ponit curam qñ pili fuerint multi. ibi secūda. Si autē multi.

De priā parte dicit. si pilus fuerit vnus aut multi quia duo intrantes oculū. Alhodus cure est duplex. Vnus ut cum mastice aut cū oleo d kerni anectatur alijs pilis. Secūdus modus ē ut radicitus euellatur z loca a quibus sūt diuulsa cauterizētur cū ferro ignito aut acu. Notandū q cura huius ē remotio z modus remouēdi est duplex. Vnus ut remoueantur cū forficibus et misceātur cū pilis palpebrarū z cum aliqua gūma adherent ut ē mastix gūma pini zc. Secūdus modus ē ut eradicētur z postea ei⁹ gñatio

phibeatur. Et phibetur. primo generatio cūz cauterio actuali: ut cū acu cauterizetur pons p quē transit ille pilus. Ad idē fiat inunctō cū unguēto facto ex oleo mandragore z mucilagine piluli z modico aceti z cāphore. Ad idem opiu dissolutū cum mastice. si in foramine post eradicationē pōatur cōfert. Si autē. Hic ponit curā qñ pili fuerint multi dicēs primo q qñ multi fuerint necesse ē ut caro palpebre icidatur. Secundo dicit q loqui de hoc non pertinet ad hunc libzū: sed ad. vii. in quo determinat de cūrgia zc.

De aqua descendente in oculis. Silla.

Standū circa rubricā quid sit cataracta. Est enī morbus officialis s. opilatio cāta ex aqua situata inter hūorē albugineū z corneā tunicaz

Secundo notādū q cataracta fit ex materia phlegmatica uel mliā descendēte a cerebro ad oculos exīte aliqñ inter uueā z corneā. Tertio notādū q cataracta fit aliqñ ex uicio cerebri: quia uapores ueniētes a cerebro p neruos usqz inter hūorē albugineū z corneā tunicā ibi pden satur ppter frigiditatē oculi: unde cōuertuntur in aquā sicut patet de pluuiā qñ a sole eleuātur uapores usqz ad mediā regionē aeris: iō in pñcipio uidetur homini q uideat muscas z filia.

Quarto notādū q cataracta diuersificatur in quantitate: quia aliqñ est magna opilas pupillā: z tunc prohibet uisum. Aliqñ ē parua solum unā partē occupans z sic non phibet uisū ex toto. Vel occupat solū partē inferiōrē uel superiorē uel mediā: sicut in medio: z tunc oia uidentur sic perforare. Quinto notādū q spēs cataracte sūt tres distiguēdo ex parte sbe s. sbiti lis grossa z mediocris: z uocatur cataracta sbitilis in pñcipio qñ aqua ē multū liquida: z talis nō pōt remoueri acu: sed medicinis ab intra applicatis z ab extra. Uocatur qñqz grossa qñ ē antiq z aqua ē pgelata multū z tal nō curatur acu nec medicinis: z ppter adherētiā ad ptes oculi non pōt curari acu. Uocatur autē mediā qñ talis aqua nō ē multū liquida nec pgelata z talis pōt curari cū acu. Notādū sexto q signa ad cognoscēdū q cataracta sit in media dispōne. Primū ē sūptū ex parte coloris uel albi ut margaritarū. Secūdū signum ē si patiens pōt diu minute respicere claritatē loci. Tertium si claudatur ocul⁹ infirm⁹ z fricetur palpebra aliqñ ad sinistā z frēqnter z apiatur post. si illa aqua dilatetur z p redeat ad dispōnē primā. Quartū si claudatur oculus sanus z pupilla oculi isur

mi apparet q̄ dilatatur. Septio notandum q̄ spēs cataracte diuersificantur ex parte loci: quia quedā fit ppter opilationē nerui: qua sba oculi ⁊ color eius nō variatur ⁊ uocatur gutta serena. Quedam fit ppter opilationē factā ex materia in tunicis oculorū. ⁊ hec ē duplex. Quedam fit ex aqua descendente que non ē pfirmata aliqñ: ⁊ aliqñ ē cōfirmata. Quedā fit ex materia simili aque descendenti: ⁊ ē plus grossum generatū in tunicis oculorū ⁊ dicitur alchamnat. Octauo notandū q̄ figura aque incipiē descendere sunt q̄ añ oculos uidetur uolare ali quid in modū muscarū. rō quia materia que p sentatur cristalline faciens illas spēs est sibilis ⁊ rara. iō ⁊c. Signa cronice ⁊ pfirmate sunt: quia prohibet uisum. Rō ppter grossiciē materie. Secūdo uidetur pupilla cū aspicitur opila ta. Rō ppter materiā grossam. Tertio uidetur aliquid esse rei extraneæ in modū tele uel pānī: habens colorem extraneū a cornea ⁊ uinea i pupilla ⁊ modū illius sunt plures: quia quedā est clara: quedam ad modū puris. Signa ei⁹ q̄ in modū puris sunt. Primo qñ medicus pmo uet caput infirmī cōmotione forti uidet manifeste pus ad inferiora descendere. Rō ppter fluxibilitatē ⁊ qñ medicus expitū cū acu de eleuatoe si sit cataracta cōfirmata descendit ad inferi ora. si nō eleuatur ppter spissitudinē suā absqz cōglutinatōe sbe puris. ⁊ hec ē dīa manifesta inter pannū ⁊ pus. Signa eius que ē pp opilationē nerui optici ⁊ dī gutta serena. sunt priō qñ antecessit dolor frontis ⁊ oculorū. Rō patet Secundo in sba oculi nō apparet aliqua macula imo uidentur clari. Rō quia opilatio est in neruis ⁊ nō in sba oculi. **Almansor.**

Uandoqz uidet alicui q̄ ante se hēat cimices uel alia parua corpora subtilia ⁊ radiosā. Quod ali quando cā stomachi aliqñ ex proprio no cumento ipsius oculi contingit. ideoqz differētia inter hec duo cōsiderāda ē. neqz pro paruo ē habendū cū hoc accēs euenerit. Ex eo nāqz q̄ causa stomachi accidit: non est multum timendum q̄ oculo nocu mentum inferat. Ex eo uero q̄ ex proprio uicio oculi contingit valde timendum est hoc enim aque principium existit. hec autem passio dum recens est ⁊ in principio cum medicinis curabilis est. sed cū iam ad perfectionē deuenerit sanari nō pōt nisi cum icisione ⁊ fortasse etiam incisio pro desse non poterit. **Silla.**

Hic determinat de cataracta uel aqua descendente in oculū: ⁊ diuiditur i quattuor. Pri mo ponit signa cataracte incipientis. Secūdo docet cognoscere qñ hec passio ē curabilis ⁊ qñ nō. Tertio docet cognoscere quādo hec passio prouenit uicio stomachi ⁊ qñ uicio cerebri uel oculi. Quarto pōit curā eius q̄ ē ppria oculo. secūda ibi. hec autē passio. Tertia ibi. Qua propter. Quarta ibi. Cū autē. Prima in q̄ttu or primo ponit curā cataracte. secundo ponit di uersitatē ex parte cause. Tertio ostendit q̄ hec passio qñ accidit nō ē pūpēdenda. Et quarto ponit que sit deterior cataracta an facta ex uicio stomachi an ex uicio oculi. secunda ibi. Qd ali qñ. Tertia ibi. Neqz p pauco. Quarta ibi. Ex eo nāqz. De prima dicit q̄ aliqñ alicui apparet q̄ habet ante se pulices: aut alia corpora parua subtilia ⁊ suple. hoc est signū cataracte. rō quia tunc inter corneā ⁊ albuginē sunt uapores fm quorū grossitiem ⁊ sibilitatem uidentur ab extra diuersa q̄ nō sunt. Qd aliqñ. Pō nit diuersitatē ex parte cāe dicens q̄ hec passio aliqñ contingit ex uicio stomachi: aliquādo ex pprio nūtrimento oculi. subdit q̄ iō hec dīa ē cognoscenda inter ipsam. rō p. Neqz p pauco. Hic ostendit q̄ hec passio dum accidit nō est paruipendenda. rō qz ppter ipsā segtur maximū nocumentū in uisu. scilicet ablatio: ⁊ deinde toti corpori. Ex eo nāqz. Hic ostendit que ē deterior: an facta ex uicio stomachi uel oculi: dicens q̄ si accidat ex causa stomachi nō est multū timendū. rō quia ad mundificationem stomachi sequitur mundificatio illius ⁊ remotio illius. sz si accidat ex proprio nocumento oculi: est ualde timendū. Ratio quia talis proprie dicitur cataracta ⁊ non ita faciliter remouetur. hec autē passio. Hic ostendit quādo hec passio ē curabilis cum medicinis ⁊ quādo nō. Priō dicit q̄ quādo hec passio est recens: quia non ē cōfirmata: sed in principio tunc est curabilis cum medicinis. Secundo dicit q̄ quando est cronica tunc non pōt curari nisi cum depositione cū acu: aliquādo non. Rō est dicta supra. Notandum q̄ cura cum acu sic fit corpore mūdificato tempore ueris uel autūni: recipiatur acus rotundī capitis ⁊ perforetur cornea a parte la chrymali minori uersus inferius ⁊ uoluēdo acū sit fouea in tunica coniuictiua ⁊ transit illa acus inter tunicam uicēam ⁊ corneam ⁊ caput illius acus asecēdit uersus superius ⁊ trahitur uersus inferius. ⁊ quando est tracta parū quiescat ⁊ postea trahat acū. deinde ponat emplm sup lo

De cataracta siue aqua descendente in oculis.

cū ex uitellis oui ⁊ oleo ros. Alii addūt crocum ⁊ patiens stet in loco obscuro. vii. diebus oculis clausis. **Al.**

Quapropter dñia inter hec duo p̄dca diligēter ē inuestigāda q̄ ē put dicem⁹. Qñ imaginatōes q̄ uidēf vtriqz apparef oculi extimāduz ē hoc cōtinger ex vitio stōa chi ⁊ ecōuerso. Et cū imaginatōes i hora fastidij ⁊ in hora male digestiōis p̄la solito vidēf. in hora aut famis ⁊ laboris pauiora apparent existandū ē etiā s̄ ex stōa cho ēē ⁊ si ex quo iste imaginatōes acciderūt duo p̄terier mēses aut ⁊ plures i pupilla nō fuerit vifa cōturbatio existandū est hoc ex stōa cho ēē. qñ aut iste imaginatōes cibi aggregate fuerit pillas cochias in potu tribue: ⁊ si passio oīno remouet: iā existatōes p̄dicte certificate erunt. Si aut vñ tñ oculo apparuerit ⁊ vno mō in horis oībus pmanerint existandū ē vitiuz aque adesse p̄cipue cū in pupilla nō fuerit obfufcatio nāqz si fuerit i pupilla dubitatō iāz tunc erit sublata. **Silla.**

Ihic docet cognoscere p̄rio qñ hec passio puenit vitio stomachi. Secūdo qñ vitio oculi. secūda ibi. Si aut. De p̄ia dicit q dñia ē cognoscēda inter p̄dicta. De secūdo dicit q si ap̄rēt ista signa. P̄mū imaginatōes p̄dca appareant p̄m utriqz oculum. Secūdū ⁊ cū hec in hora fastidij ⁊ male digestiōis appareāt plus solito ⁊ pauiora in hora famis ⁊ laboris. Tertiū postqz ille imaginatōes apparuerūt ⁊ p̄te reant duo menses uel tres ⁊ in pupilla nō fuit aliqua cōturbatio uifa. Istis signis arguēduz ē hāc passiōē ēē vitio stōa chi. Patet rō signorū bene ituenti. Notandū q ultra p̄dicta si gna additur aliud signū. si aliqñ alleuiatur ⁊ ḡuatur tūc ē ex stōa cho. rō patet. Si aut. Ihic docet cognoscere qñ hec passio ē ex vitio oculi dicēs q si p̄dicte imaginatōes accidant s̄z vñ oculū tñ ⁊ pmaneat oī tpe eq̄les. si in pupilla nō appareat obscuratio arguendū ē ibi ēē vitii aque. Subdit q si fuerit obscuratio in pupilla tūc nō erit dubiū. rō hui⁹ p̄z. **Alman.**

Cū aut passio in oculo p̄pia fuerit p̄hibendū ē infirmo ne cum uentosis minuat sanguinē nec ex brachio: nec comedat pisces nec oīa que hūectare p̄nt. **Sil.**

Donit curā ei⁹ qñ ē vitio oculi: ⁊ diuiditur i duas. P̄mo ostēdit a qbus ē abstinēdū. Secūdo psequitur ponēdo curā. secūda ibi. Uenter quoqz. De p̄ia dicit q si hec passio fue

rit in oculo p̄pia: p̄hibendū ē ne fiat euacuatio sanguis cū uentosis uel p phlebotomiāz ex brachio. Rō qz hec passio ē ex materia frigida ⁊ remouendo sanguinē magis infrigidaretur: iō rē. Secundo dicit q patiens nō d̄z comedē pisces nec allea nec alia humectantia: qz ex eis magis augetur materia cataracte. Notā dum q dictū Rāf uerificatur nisi qs uellet in grossare cataractā ut acui subiciatur. iō tūc cōpetūt pisces sed assati. **Al.**

Uenter quoqz frequenter solued⁹ ē ex pillis cochis. Et eger ex calefactiuis ⁊ de siccatiuis nutriend⁹ ē. idromel p̄terea in potu est ei tribuendū. **Sillanus.**

P̄osequitur ponēdo curā ⁊ diuiditur i tres. P̄mo ponit curā p euacuatiōz. Secūdo p dietā. tertio p localia. secūda ibi. Et eger. Tertia ibi. Et i ocul. De p̄ia dicit q caput ē purgandū sepe cū pillis cochis. rō quia cū illis matēia phlatica euacuatur a capite facies cataractas.

Ad idē ualent pillē lucis mesue. Ad idē ualent pillē sine quibus ēē nolo nicolai. Ad idē pillē de iera magna. Notandū secūdo q añ exhibitionē pillarū p̄petit sirup⁹ digestiū⁹ dicit in. c. de dbilitate uisus rē. Et eger. Donit curam per dietā. Et primo dicit q eger d̄z nutriti ex cibis calefactiuis ⁊ desiccatiuis. Rō p̄z. Secundo dicit q in potu ē dandū idromel. Rō qz uinū ē nimis uaporosum ⁊ hoc debet ēē tēpore sue curationis. Notandū q cibi cōueniētes sunt carnes castratorū pulloz perdicum fasia norū turturū colūborū ⁊ oīum auū uiuentium in pratis ⁊ non i aquis ⁊ plus assata q̄z elixata. comedat feniculū ⁊ semen eius. condiantur ei⁹ cibaria cum puluere qui sic fit. Rē. pipis longi 3. s. cinamomi. 3. s. cardamomi. 3. iii. croci. 3. ii. uel. i. s. **Alman.**

Et in oculis sief de fellibus mittendus. sief de fellibus qd̄ pficit aque in principio ⁊ dilatati pupille ⁊ eis qui post occasu solis non uidet ⁊ tenebrositati uisus que est ex hūore. Rē. fell gruis fell sabot fell ir cini fellis ancipitris fell aquile fell p̄dicis oīz siccoz vnuz aut plura. fūmātur quoqz de oībus. 3. x. istoz siccoz cuforbij colo quintide serapini oīum añ. 3. v. trita agre gētur ⁊ cōspēgātur ex succo feniculi tene ri ⁊ mittatur in oculum. **Silla.**

Ihic ponit curam per localia: ⁊ diuiditur i duas. P̄mo in generali: secūdo in spāh ponēdo descriptionē quandā sief de fellibus. secūda ibi. Sief. De prima dicit q in oculis mittent

dum est sief de fellibus. Ratio qz habet vtutes
 ſtibiliandi ⁊ ꝑſumendi materiã ſpãtr fel auu de
 rapina uiuentiu ut aquile. Sief. Hic ponit
 deſcriptionẽ ſief de ſeibus ⁊ ꝑſiciat i principio
 aque ⁊ dilatatois pupille ⁊ eis qui poſt occaſus
 ſolis non uident ⁊ debilitati uſus que ex hũore
 eſt. R. fellis gruis: fellis faboth piſcis fellis vr
 ſi fellis ancipitris fellis aquile fellis perdicũ: oi
 um ſiccorũ unũ aut plura ſumãtur ꝑo oib⁹. 3.
 x. iſſozũ ſiccorũ coloquintide ſerapini euſorbii:
 oĩum añ. 3. i. trita aggregẽtur ⁊ conſpergantur
 ex ſucco feniculi teneri ⁊ mittãtur i oculũ. No
 tandũ qꝫ loco huius ualet colliriũ B. R. balsa
 mi fellis ancipitris añ. 3. ii. elĩ al. pipis añ. 3. i
 conſiciãtur cũ aqua raphani fiat colliriũ ⁊ ocul
 iſtilletur. Deinde odozet maioranã freq̃nter.

Ad idẽ. R. fel capre gruis aquile vulturis:
 aut aliquod ex iſtis ⁊ in ſcutella uitreata miſce
 cũ. 3. i. tutie. 3. 5. armoniaci. ⁊. 3. 5. floꝝ eris. ⁊. 3
 i. ſalis ru. ⁊. 3. 5. ſpũe maris que oĩa trita ⁊ cri
 bellata ſint in qua mĩxtõẽ addãtur ſucci celido
 nie feniculi rute añ. 3. iiii. uini al. B. i. hoc totũ
 diſtilletur ꝑ alẽbicũ. uel dimittatur hoc totũ ad
 ſolẽ per. xl. dies: poſtea coletur ⁊ itẽꝑ ponatur i
 uafe uitreo ad ſolẽ per dies q̃ttuor ⁊ reſeruetur.
 Si aut nõ ponatur uini: exiccatur hoc totũ ad
 ſolẽ ⁊ ſit puluis ex oĩbus qꝫ teritur ſup marmoꝛe
 in fine dieꝝ. xl. quattuor ⁊ ponitur in oculo. I
 puluis delet mirablĩ cataractã. Secũdo no
 tandũ qꝫ raſ ponit ſi egritudo ꝑrouenit a ſtõa
 cho curatur cũ exhibitõẽ oximelĩ ſquillitici uĩ
 cõpoſiti. 3. 5. aque decoctionis feniculi iſlopi. 3.
 iiii. deinde cũ euacuatõẽ facta cũ pillis cochiũs
 uel ſetidis uel aureis de octauo in octauũ cũ di
 eta ſicca ⁊ cum potu aque mellis.

De noctilopis. id ẽ de illis qui poſt oc
 caſionem ſolis non uident. Sil.

Irea rubricã ẽ notandũ qꝫ aliqui
 ſunt qui bene uident de die ⁊ male
 de nocte. ⁊ aliqui qui male uident d
 die ⁊ bene de nocte. R. o utriũqꝫ ẽ
 nã qñ ſpũs ſunt ualde ſtiles ⁊ clari bñ uidẽt d
 nocte ⁊ ꝑpe noctẽ. ſ ꝑꝑe occaſum ſolis qz ſpi
 ritus aggregãtur ⁊ condẽſantur adueniente no
 cte. ꝑꝑecupẽ ẽ uerũ in hñtib⁹ ſpũs ſtiles ⁊ pau
 cos. ſed male uident de die qz rõne lumis dici
 ſpũs magis ſpergũtur ut patet in cartis. ſ3 ſpũs
 qñ ſunt groſſi ualde bene uident de die ⁊ male
 nocte. qz in nocte ingroſſantur nimis. in die vò
 ſtiliatur rõne lucis dici. Secundo notãduz
 qꝫ aliqui ſunt bñ uidẽtes a longe ⁊ male de ꝑpe
 ⁊ illud qñ ſpũs ſunt groſſi ⁊ multi. ⁊ cã ẽ qz ta

les ſpũs indigent multo lumine ⁊ magno motu
 ⁊ hoc eſt in re que uidetur de longe ⁊ nõ in re q
 uidetur de ꝑpe. Alii ſunt qui bene uidẽt ꝑpe et
 male longe: ⁊ hoc ẽ qñ ſpũs ſunt pauci ⁊ ſtiles
 quia non ſuſtinent magnũ motũ nec magnũ lu
 men: iõ ⁊c. Alii ſunt qui male uident a longe et
 a ꝑpe ⁊ illud ẽ qñ ſpũs ſũt groſſi ⁊ pauci: qz rõne
 paucitatis nõ pñt ſuſtinere magnũ lumen nec
 magnũ motũ qd̃ regritur ſi res a lõge debeat
 uideri ⁊ rõne groſſitiei indiget ſtiliatõẽ que ſit
 per magnũ motũ ⁊ magnũ lumen. ⁊ hoc nõ
 põt eſſe ſi res uideatur d ꝑꝑe. Alii ſunt q bñ
 uident a longe ⁊ de ꝑpe ⁊ illud eſt qñ ſpũs ſunt
 clari multi ſtiles: qz rõne claritatis ⁊ ſtilitatis
 non indigent ſubtiliari: ⁊ ſic nõ indigent multo
 lumine nec motu: ⁊ per pñs bene uident de ꝑꝑe.
 ſed rõne multitudinis pñt ſuſtinere magnũ
 lumen ⁊ motũ: ⁊ iõ bñ uidẽt lõgica. Al.

Hoc utile exiſtit epar ĩrcinũz
 ſcindere ⁊ ponere ſuper vnã ſe
 ctionẽ piper longũ ⁊ coopire ip
 ſũz ex alia ſectõẽ pipe lõgo i me

dio exĩte: deide ponere ipſũ in furno ⁊ di
 mittere ipm donec aſſet ⁊ deſiccet ⁊ ñ cõ
 buraf. quo facto piper longũ qd̃ in medio
 erat ſumaf ⁊ bñ teraf cuz pauco muſco.
 deinde ex liquore ex epate aſſato expſſus
 fuerit aſpgaf ⁊ ſiccet ⁊ in oculũ mittatur.
 aut fel caprinũ cũ melle mĩxtũ in cucuma
 ſup ignẽ coquaf: deide radi⁹ in eo illini⁹
 imittaf in oculũ. Qd̃ aut magis ualet ad
 hoc ẽ ut ſief d fellib⁹ in oculũ mittatur. Si
 aut hec nõ ſuffecerit vẽter ſoluaf ⁊ ſãguis
 ex duabus cephalicis ⁊ ex frõte minuatur
 ⁊ regimen ſubtilietur. Sil.

Hic determinat de noctilopis quantũ ad cu
 rã: ⁊ diuiditur in duas. I: iõ ponit curã ꝑ que
 daz localia. Secundo oĩdit quid ſiendũz qñ ꝑ
 dicta nõ ſufficiunt. ſecunda ibi. Si aut hec.
 I: prima in tres ſim qꝫ tria localia ponit. ſecũda
 ibi. Aut fel. Tertia ibi. Qd̃ aut magis. De
 prima dicit qꝫ ualde utile ẽ facere quod põitur
 in littera. ſ. ſcindere epar caprinũz ⁊ ponere ſup
 vnã ſectõẽ pip lõguz ⁊ ipſũz coopire cum alia
 ſectione piperẽ in medio exĩte. deinde ponere
 ipſum in furno ⁊ dimittere ipſum donec exice
 tur. quo facto piper quod in medio erat ſuma
 tur ⁊ bene teratur cum pauco muſco. deide ex li
 quore q ex epate aſſato expreſſus fuerit cõſpã
 tur ⁊ ſicetur ⁊ in oculũz mittatur. Notãduz
 qꝫ rõ remedii ẽ quia ſtiliat ꝑpter piper longũ
 ⁊ ualet qz epar ĩrcinum ĩnuat a tota ꝑꝑrieta

De dilatatione pupille.

te quocumq; mō sumatur. Aut fel. Hic pōit aliud locale dicēs q; fel caprinum cūz melle mixtum in uase super ignē miscetur. deide radius eo lūit⁹ mittatur in oculūz. Rō remediū ē quia fel h3 uirtutē sctiliandi z mel h3 vtutē abstergēdi z acuendi iō zc. Qd aut. Ponit curā per aliud locale dicens q; illud plus ualet. s. sief de fellibus in oculis misum. Notandūz q; per illud intelligit oīa que dicta sunt in. c. de debilitate uisus. ideo recurratur ad illd zc. Si at.

Hic ostendit quid fiendū qñ predicta nō sufficiunt. Et dicit pīo q; si predicta nō suffecerint d3 fieri euacuatio per secessum. Rō ut euacuetur materia phlatica a capite que causat grossitiez in spiritibus z turbulentia. Secūdo dicit q; san guis ex duabus cephalicis z ex frōte debet diminui. Ratio ad remouendū plenitudinē in corpore si sit. vnde cōcantur multi uapores ad oculū. Tercio dicit q; dieta d3 subtiliari. rō p3.

Notandū q; de cura illius qui de die uidef non pōt ē ut regatur dieta ipigatiua generatiua sanguinis grossi z spissi ut sunt extrēa porcelloz z asialium z agnorū: z bibat vinū rubeum non dulce limphatū: ponat in oculo aquā ros. mixtā cūz succo solatri z gūmī arabico z dragaganto z psilio q; inspissant spūm claruz z subtilē z tunicas raras z oculū reddūt robustum. Apire illos tales in hoc casu sepe in aqua ueri frigoris ē ualde utile. rō p3 de se.

De dilatatione pupille. Sil.

Etandū circa rubricam q; pupilla idem est quod foramen tunice uuee

Notandū secundo q; in pupilla sit duplex nocumentū. Unum est dila

tatio. aliud ē constrictio. Dilatatio ē duplex. s. naturalis z accidentalis. Naturalis est a pīo generatōis. Accidentalē fit post generatiōem: z talis fit a causa extrinseca ut a casu uel p cussione. Uel a causa intrinseca z hoc duplr nel ex inanitōe z hoc ex fumis mal' desicātib' uueā. uel ex repletōe. s. ex hūoribus aquosis relaxātibus tunica uueā: de hac ē plus sermo. Sed constrictio ē duplex. s. naturalis z accidental'. Naturalis semp est ad bonū: quia in eo uirtus est unita. Accidentalē est duplex: ut ex inanitione s. cum tunica est exiccata in omnibus partibus quia tunc partes contrahūtur. Uel ex repletōe s. ex humore grosso exite inter tunica uueam et comeam compimentem uueam ab intra.

Rasis solum ponit curam de nocumento quod est dilatio: quia eadem est cura dilatatiōis et constrictiōis quando fuerit a repletōe

Tercio notandū q; signa dilatationis ex hūi ditate sunt. Primum q; ipsa pupilla uidetur dilata. Secūdu humiditates fluūt per oculū na res z palatum. Tercium quia apparēt signa humiditatis cōia in facie capite z in oculis. Quartum quia fit subito z non paulatim. Ratio p3.

Signa eius que fit a siccitate sunt arefactio oculozum z frontis. Secūdu quia hūiditates nec apparent nec fluunt ab oculis naribus z palato. Tercium quia paulati fit z non subito. rō patet. Signa eius que fit a dolore aut pcussione manifesta sunt ex uariatōe isirmi. Al.

Um pupilla adeo dilatata uidetur ut vndiq; pertingat ad albedinē fueritq; hoc post vehementem cephalce dolorem: parua ē habēda fiducia in eius cura. Silla.

Determinat de dilatatione pupille: z diuiditur in duas. Primo ostendit qñ dilatio pupille ē incurabilis. Secūdo ponit curā eius que ē curabilis. secunda ibi. Sed si. De prima dicit q; ubi pupilla. i. foramen uuee dilatetur sic q; proueniat undiq; ad albedinē z cōtingat p⁹ uehementē dolorem tunc parua fiducia est habenda in cura. Notandū q; ratio dicti est q; signū est q; prouenit ex superflua inanitōe. vnde exiccate sunt humiditates z tunice oculozum Ratio patet. Secundo nota q; si dilatatio pueniens ex dolore ēēt in principio z non ēēt multū dilatata curatur ponendo sup oculū lētes ex corticatas pistatas z mixtas cū bolo ar. z cum puluere mirtillozū z aqua ros. z uino granatoz z succo berberis. Ad idem. R. solatri semp uiue plātaginis misce infundātur in eis z ponātur super oculis sepe die z nocte. Ad idēz infundātur petie in aq; ros. in q; dissoluta sit tucia: ponatur super oculū. Ad idem ualz caterinuz positū in posteriori parte capitis. s. in occipitio z in anteriori pfundando usq; ad os z spāliter post purgationē cū pillis de iera puenientibus ad dolorem capitis. Al.

Sed si dilatatio parua fuerit: tunc affi dua solutionē ventris ex cohibijs multotiens z sief si fellib⁹ i oculos ē mittēd⁹. Sil.

Ostēdit qñ dilatio ē curabil' ponēdo curā z diditur i duas. Prīo pōit curā ei⁹ q; fit a cā itri seca. scdo ostēdit quō se h3 dilatio pupille pueniēs ex pcussioe qzrū ad curā. Sa ibi. Qd si pupillam. De pīa dicit q; si dilatatio pupille ē pua pīo cura oportet assiduā uētris solutionē cūz pillulis cochiis. rō p3. Secundo dicit q; in oculo debet poni sief de fellibus. Notandū

q̄ anteq̄ dentur pilles cochie debet premiſſi di-
geſtium. **Almansor.**

Qd̄ ſi pupillā poſt percūſſionē dilata-
ri contingat non ē inde timendū: q̄ remo-
uebitur. **Fiat itaq̄ emplm̄ ex farina faba-
rū z camomilla z euſco cū vino z aqua
Sillanus.**

Hic oſtendit quō ſe habet dilatato pupille p-
ueniēs a cauſa extrinſeca. ſ. ex percūſſione q̄tuz
ad curā. z diuiditur in duas. **Primo** facit h̄. ſe-
cundo pōit curā. ſecūda ibi. **Fiat itaq̄.** **De**
prima dicit q̄ ſi contingat dilatari pupillā poſt
percūſſionem non ē timendū: z rōnez aſſignat
quia curabitur. **Fiat itaq̄.** **Ponit** curāz di-
cens q̄ debet fieri emplm̄ ex farina fabarūz ca-
momilla mixtis cum aqua z uino. **Notādū**
prio q̄ hoc magis cōpetit in pceſſu quia abſter-
git z mūdificat. **Notādū** ſecūdo q̄ h̄ empla-
ſtrū repercuſſiū ppetit in pncipio. ſ. tale. **R̄. fa-
rine fabarūz farine ordei añ. 3 ii. olei roſ. 3. 5.**
unū uitellum oui bene agitatum: cum ſucco en-
diuie miſce quantū ſufficit. fiat emplm̄. **Ad**
idem aqua roſ. z ſuccus ſolatri uel ſempuine
cū albumine oui ponatur ſup oculū. **Tertio**
notandū q̄ in principio debz phlebotomari ex
cephalica partis p̄trarie. **Ratio** patet.

**De fiſtulis que in angulis lachrymalibus
fiunt. Sil.**

Standū ē circa rubricam q̄ fiſtu-
la eſt ulcus ſordidū concauū exteri⁹
ſtrictum z interius latū cū calofita-
te in fundo. **Secundo** notandūz
q̄ fiſtula cātur ex hūoribus male qualitatis flu-
xis ad oculū in lachrymali qui hūores ad ocu-
los fluxi corrodūt carnē lachrymalis anguli et
vicerant. deinde generatur calofitas. **Uel** pōt fi-
eri fiſtula ppter aſpā cerebri non perfecte cura-
tum. **Almansor.**

Um āgulus lachrymalis reſudat
z cum premiſſur ſanies z vir⁹ ab
eo egreditur fiſtulaz pati intelli-
gitur. **Sillanus.**

Determinat de fiſtula lachrymali: z diuidi-
tur in duas. **Primo** ponit ſigna. ſecūdo curāz.
ſecūda ibi. **Que** cū cauterio. **De** prima di-
cit q̄ qñ illa ſigna apparuerint. **Primus** q̄ an-
gulus lachrymalis reſudat. **Secundū** cum p̄e-
mittitur ſanies z uir⁹ ab eo egreditur: arguim⁹
ibi eē fiſtulaz lachrymalē. **Notandū** q̄ rō ſi
gnorū eſt. **Verificatur** primū quia in fiſtula eſt
concauitas interius z ſtrictura exterius. id non
egreditur uirus z ſanies que generatur in fiſtu-

la: niſi fiat cōpreſſio in digito. **Almansor**

Que cum cauterio curatur de hoc tñ
log plus ē q̄z huic n̄ſo libro attineat. **Sil.**

Hic ponit curam fiſtule. z diuiditur in duas.
Ponit primo curam per cauteriū. ſecundo per
medicinā. ſecūda ibi. **Mos tñ.** **De** prima di-
cit q̄ fiſtula lachrymalis curatur cum cauterio
Subdū q̄ loqui de hoc non pertinet hic. **Mo-**
tandū q̄ in cura illa nihil eſt melius q̄z cauteri-
um potentiale. rō ſtati appebit. **Al.**

Mos tñ iam ei adinuenimus medicamē
q̄ ſi adhibitū fuerit ipſam p multos men-
ſes adeo tardare facit vt eger ſan⁹ videat

Medicamē aut illud ē. **R̄. aloes thuris**
farcocolle ſanguis draconis balaufſie anti-
monij alūis olium añ. partes eq̄les zniar
quātū eſt quarta pars vni⁹ fiat ex eis ſief.
Quq̄ necelle fuerit fiſtula in tantū p̄maſ
vt quicqd ſaniei in ea cōtinetur egrediaſ.
deinde iſirmus ſuper lat⁹ in quo nō ē fiſtu-
la iaceat z de p̄dicto ſief aliquid diſſoluaf
in aqua de q̄ i angulo lachrymali tres gut-
te aut q̄tuo: ſūmarlzenſ magno exſite in
terſificio inter p̄oiectionē vnius gutte z al-
teri⁹: quo facto eger p tres ſic iaceat horas
In mane quoq̄ ſeq̄nti die ſiſtula bene
p̄maſ z fiat eadē cura q̄ p hebdomadam
vnaſ fieri cōuenit z etiā tam diu donec a
fiſtula nihil egrediaſ cuz p̄mitur. **Ex** hac
nāq̄ cura locus multis mēſibus ſiccus per-
manebit. **De** curis oculorū quātū huic lo-
co neceſſariū eſſe putauim⁹ iam ſatis deñ
eſſe credimus. **Alia** vō q̄ ſunt de curis q̄ p
ferrū exercenſ dimittam⁹: q̄ multis indi-
gēt medicamib⁹. **Sūt** aut qdā ex eis q̄ ilo-
cis i qb⁹ de decoratōe tractabim⁹ z ſanīta-
tis cuſtodia cōtinentur. **Sil.**

Pōit curā p medicinā z diditur i duas. **Pri-**
mo facit h̄. **ſo** ipōit ſinē. **ſa** ibi. **De** curis ocu-
lorū. **De** pria dicit q̄ i fiſtule cura iuētū ē me-
dicamē qd̄ appropriatū ſic curabit ut videatur
ſan⁹. **Scdo** pōit deſcriptōz. **R̄. aloes thuris**
farcocolle ſanguis draconis balaufſie antimonij
alūis oliū añ. ptes eq̄les zniar quātū ē q̄rta po-
ipſi⁹. fiat ex eis ſief z cū neceſſe fuerit fiſtula itā-
tū p̄matur ut qcqd ſaniei i ea p̄tinetur egredia-
tur. deinde iſirm⁹ ſup latus i quo ſi ē fiſtula iace-
at z de dcō ſief aliqd diſſoluatur in aq̄ de qua i
angulo lachrymali tres gutte ul⁹ q̄tuo: p̄uicantur.
Tertio dicit q̄ h̄ dz fieri p hebdomadaſ
ſic tñ q̄ fiat oi die z q̄ iter unā gutā z aliā cadit
ſpaciū. rō ſimedi q̄ p̄ſuit p̄ſolidat z carnē ḡiit

De dolore auris

Notandū q̄ cura fistule ē duplex. quedam uera ⁊ quedā non uera: sed blanditia ⁊ sit cōsolidando superiora quod sit per desiccationē: ⁊ d̄ his esset medicamē rasis. Cura uera perficitur quattuor intentōibus. Prima intentio ē aperiri foramen. Secūda ē mundificare fistulā. Tertia ē remouere callositatē que ē in fundo. Quarta ē regeneratio carnis ⁊ consolidatio. Prima intentio perficitur implendo foramen cū gentiana uel cū medulla sanbuci. Secūda intentio fit cū idromelle facto cū melle ros. colato ⁊ aqua rute ⁊ uino stiptico ⁊ si non bētur uinū stipticū per se buliant in eo ros. ⁊ si sentiretur ardor ex mūdificatione fistule distilletur intra fistulāz albu men oui. Ad idem fomentetur locus cū spōgia infusa in aqua decoctōnis gallaz ⁊ sumach ⁊ modico mellis. Tertia intentio pōt perfici cūz cauterio. s. ferro. Similiter pōt perfici cū medi cinis. ⁊ l3 possint esse multe tñ fiant spāliter aliq̄. Prima ē. R. armoniaci attramēti uiridis eris cantaridaz: remotis capitibus ⁊ aliis salis armoniaci auripigmenti calcis uiue alūs añ. 3. i. sūtiliter puluerizētur ⁊ incorpōrētur cum urina pueri uirginis in umbra ⁊ desiccētur ⁊ ponatur modicū ī fistula quol3 mae. Ad idē. R. folio rū rute celidonie agrimonie añ. ʒ. 5. p̄quassē tur ⁊ buliant in tribus libris aque ardentis quo usq3 redeant ad q̄rē. i. 5. coletur ⁊ colatura fue tur ⁊ una gutta uel due iponātur: ⁊ talis sit per gordonū. Ad idē. R. ʒ. 5. al. 3. ii. ⁊ puluerizē tur sūtiliter ⁊ buliant in uase in quo sit dissolutū mellis. ʒ. 5. usquequo ueniat ad spissitudinē un guenti. Ad idem. R. olei netustioris qd̄ pos sit repiri acceti uini boni veteris ⁊ electi añ. lb. ii. litarguri sūtiliter puluerizati ⁊ cribellati. lb. i. co quātur illa simul in cazola per diē unā integrā donec nigrū ⁊ relucens fiat. deinde de illo fiāt tente ⁊ ponātur in fistulis. De pprietate enī era dicat fistulā ⁊ desiccet. Quarta intentio q̄ est re generatio carnis ⁊ cōsolidatio perficitur sir. R. aloes olibani sarcocolle nutrite in aqua fenicu li sūtiliter puluerizatoz añ. ʒ. ii. olei ros. ʒ. ii. ce re quantū sufficit ⁊ fiat unguentū. Ad idem. R. pulueris radices ircos. Secundo notan dum q̄ ultra duo predicta sunt alia duo singu laria in cura fistule. Primū ē potio. R. folioz agrimonie folioz rute folioz olīne añ. ʒ. ii. p̄quassentur ⁊ buliant in. lb. iiii. uini albi ad cō sūptionē unius. lb. coletur ⁊ colatura admistre tur. Ista etiā potio curat oēm fistulam cōtinua ta in quocūq3 loco fuerit. Ad idēz colligatur agrimōia cū oride dñica postetur ad collū ⁊ cu

rat fistulā. De curis oculorū quātū fuerit ne cessarium dictum ē. Secūdo dicit q̄ alia q̄ de bent curari per ferrū ⁊ per chirurgiam hic dimit tātur. Tertio dicit q̄ quedā ex eis sunt que con tinentur in his que dicta sunt de decoctōe ⁊ d̄ conseruatōe sanitatis. Notandū q̄ l3 Rasis nō dicat de dieta debz tñ abstinere a salis acutis ⁊ mlicis ⁊ phlegmaticis ⁊ uino forti ⁊ acuto. rō patet. De dolore q̄ fit in aure. Sil. Ircā rubricā est notādū q̄ triplex est nocumentūz qd̄ fit in aure. siue actio lesa auris est triplex. s. diminuta ablata ⁊ corrupta. Diminuta est qñ percipitur sonus sicut ē sed diminute ⁊ ē qñ non audit nisi fortiter clamantē. Ablata est qñ nullus sonus percipitur: ⁊ uocatur surditas. Corrupta est qñ percipitur sonus extra qui non est. ⁊ sic percipitur obiectū aliter q̄ ē. uel qñ cor rūpitur bona proportio ad obiectūz ut in sono horribili. uel quādo corūpitur bona cōpō mē bri uel bona cōplexio uel bōa unio. Secūdo notandū q̄ causa doloris auris ē duplex. s. mala p̄plexio ⁊ solutio continuitatis. Mala p̄plexio est duplex: quedā ē cum materia ⁊ quedā ē sine materia ut caliditas frigiditas ⁊c. Mala p̄plexio cū materia faciens dolorē auris est duplex. q̄ dam a causa extrinseca ut frigore uel uēto. que dam cātur a causa intrinseca ⁊ hec ē duplex: qz quedā est cum apate: ⁊ qdam sine apate. Sine apate pōt fieri ex quolibet hūore. s. ex sanguine colera phlate ⁊ mlia ⁊ silt cū uētositate. S3 cū apate uel calido uel frigido. sed solutio p̄tuitatis est duplex. qdam causatur a causa extrinse ca ut a casu uel percussione. quedam a causa in trinseca. ⁊ hec est duplex. qz quedāz cātur ex uē tositate ibi exñte: ut in tinitu uel sonitu: quedāz a malo humore corrodēte. Tertio notandūz q̄ signa doloris auris puenientis a causa extri seca hētur ex relatione infirmi. Signa dolo ris auris ex caliditate sine materia sunt: qz prio sentitur calor: secundo qz leditur a calidis. ter tio est leuitas. Rō patet. Signa quādo sit a frigiditate sine matēia sunt: quia primo sentitur frigiditas. secundo qz leditur a frigidis. Tertio ē leuitas auris. rō patet. Signa qñ fit a san guine sine apate sunt rubedo faciei grauitas ca pitis ⁊ frontis pulsatio uehemens: inflatio uēa rum tēporū ⁊ frōtis: sensatio saporis rei dulcis in lingua sine presentia eius. Signa qñ fit a colera sunt dolor acutus mordicatiuus: citri nitas faciei: et loci: amaritudo lingue. Et uomitus colericus. Rātio patet.

Signa qñ sit a phl'ate sine ap'ate sunt dolor remissus: grauitas capitis: fuscado ⁊ albedo faciei ⁊ loci ⁊ insipiditas lingue. rō patet. Signa qñ sit a mīa sine ap'ate sūt dolor capitis aggrauatus fuscado faciei ⁊ loci insipiditas lingue. rō p3. Signa qñ sit ab ap'ate sūt dolor sbito adueniens ⁊ febris. rō p3. Signa qñ sit ab apostemate colerico sunt dolor: itollerabil' pducēs aliqñ ad frenesim ⁊ pūctura cū mordicatōne ⁊ uigiliis: inquietudo ⁊ mala tolerātia patiē: sñ ⁊ febris acuta. Signa qñ uēit ab ap'ate phlegmatico sunt febris leta dolor: gūati⁹ dolor remissus. rō p3. Signa qñ sit a solutōe p'itnē sunt qz uēit cū pūctura ⁊ mordicatōe: dolor aurī fortissimus. rō p3. **Almansor.**

Icū dolore qui sit in aure fuerit i facie inflatio ⁊ pulsatio ex cephalica erit minuēdus. ⁊ oleū ros. ⁊ oleū de florib⁹ salicis tepidū cum pauco aceto ē immittēdus lac quoqz ita calidū ut ex māmilla egredit' immittēd' erit multoties. Uēter p'terea ex mirobal. citrinis ⁊ scamonea ⁊ aloe vehemēter soluatur. qd s mō sit. **℞.** mirobal. citri. 3. xx. ⁊ puluerizate in duab⁹. ℞. aque coquātur donec ad duas tertias vni⁹. ℞. redeāt ⁊ colenē. p' s sumātur aloes. 3. i. scamonee. vi. ps. 3. vnius aggregētur cō rob de citoniis ⁊ fiat ex eis pilule que p duas horas añ decoctionē sumātur: deinde bibas decoctio. qz si dolor nō uerit paz opij in oleo ros. resoluti in aurē mittatur. **Sillanus.**

Determinat d' dolore q sit in aure ⁊ diuiditur in duas. **P**rio ponit curā eius q sit ab hūorali materia. **S**ecūdo ei⁹ qui sit ex uērositate. secunda ibi. **S**i aut cū. **P**ria in duas. prio ponit curā eius q sit a materia cala. secundo eius q sit a materia frigida. secunda ibi. **E**ū aut dolor.

Prima in duas. prio ponit curā a materia cl'a pueniente sine ap'ate. **S**ecūdo ponit curā eius qñ sit cū ap'ate. secunda ibi. **E**t si pulsatio.

Prima in duas. prio ponit curā qñ dolor ē de bilis. secūdo qñ dolor: ab ap'ate calido ē fortis: secunda ibi. **Q**d si dolor. **P**ria in duas. qz prio ponit curā p phlebotomiā. scdo p medicinā laxatiuā. secunda ibi. **U**enter p'terea. **P**rima in duas. prio facit hoc secūdo ponit curā p localia. secunda ibi. **E**t oleū ros. **D**e p'ia dicit prio qz si cū dolore qui sit in aure appareāt illa signa. **P**rimū inflatio. **S**ecundū pulsatio. arguendū ē q sit a sanguie. **S**ecūdo dicit qz in tali casu d3 fieri phlebotomiā a cephalica. **N**o

tandū qz rō signor p3. sed rō remediū est qz per phlebotomiā factā ex cephalica euacuatur sanguis facies malā p'plonē siue dispōnē ⁊ d3 fieri phlebotomiā ex cephalica eiusdē partis qñ intentio ē euacuatio s3 de cephalica p'tarie ptis qñ intensio ē diuersio. **E**t oleū. **H**ic ponit curā p localia. ⁊ prio dicit qz oleū ros. ⁊ oleū d' salicibus cū pauco aceto in aurē ē mittendū. **S**ecūdo dicit qz lac calidū ut extrahitur de māmilla sepe auribus ē instillandū. rō utriusqz p3. qz habent remouere malā p'plonē calidā: ⁊ p cōse quēs sedare dolorē. qre ⁊c. **N**otandū qz ad idē ualet iiectio albuminis oui bene agitati. **A**d idē ualet oleū uiol. cū modico cāphore.

Secundo notandū qz ad iiectionē que sit in aure requiritur. **P**rimo qz illud qd iniicitur nō sit frigidus: qz omne frigidus ē inimicū nature. **I**te qz nō sit calidū qz resoluet calorē ⁊ acré p'naturalē auri. **S**ecūdo requiritur qz iniiciatur in parua quātitate quod ē ne remāeat aliquid intra. **T**ertio qz sit modico tpe qz nō d3 stare ultra tres horas ne illa hūiditas corrumpatur. **Q**uarto anteqz unū iniiciatur aliud expellatur. **Q**uinto qz ad hoc ut illud quod iniicitur in aurē moretur: patiēs iaceat supra partē sanā. **S**exto notandū qz anteqz aliquid iniiciatur corpus sit mundificatū bene dicit. ppter piculū ⁊ cōiter sit oppositū ⁊ potius pcedendū ē cum suffragatōib⁹ ⁊ emphis. **U**enter. **P**onit curā per medicinā laxatiuā dicens qz d3 fieri euacuatio cum mirobal. citrinis cū scamonea ⁊ aloe. **S**ecundo ponit descriptionē que talis est. **℞.** mirobal. citrinorum. 3. xx. puluerizentur ⁊ in ℞. ii. aque coquātur donec redeat ad duas tertias unius. ℞. colentur postea sumatur aloes. 3. i. scamonee sexta pars unī. 3. corrigatur cū rob de citoniis ⁊ fiant ex eis pilule que per duas horas ante potionem sumantur. **V**erum ē qz talis practica non est in usu. **N**otandum qz dictū **R**asis maxime uerificatur quando materia est calida colerica. **R**atio ē quia hec medicina euacuat coleram. **S**ecundo notandū qz ad idē ualet euacuatio facta cum aqua decoctionis prunorum tamarindorum mane ⁊ similitum. ul' cū aqua decoctionis prunorum ⁊ reubarbari. **T**ertio ad idem ualent clisteria lenitiua ⁊c. **Q**d si dolor. **P**onit curam quando dolor ē fortis dicens qz nisi dolor quicuerit parum opij in oleo ros. dissoluti debet poni in aure. **R**atio quia stupefacit ⁊ remouet dolorē: quia remouet sensationem ⁊ est cura periculosa.

Almansor.

Et si pulsatio redierit ⁊ tribus dieb⁹
perseuerauerit oleū sisaminū in quo anag⁹
aut galline adeps fuerit resolutus in aurē
sepe mittat ibi nāq⁹ est pustula que matu
ratione indiget. Silla.

¶ Ponit curā puenientis ex apate calido ⁊ di
uiditur in duas. p̄rio facit hoc. secundo docet
cognoscere qñ est generata sanies. secūda ibi.
Cū aut dolor. De prima dicit q si pulsatio
redierit ⁊ durauerit tribus diebus oleū sisami
nū in quo adeps galline sit dissolutus uel anag⁹
sepe in aurē iniiciatur. Verificat se: quia ibi est
pustula que indiget maturatōe: Notandū
q in dolore auris ex apate sanguineo p̄rio pue
nit euacuatio per phlebotomiā ex cephalica in
brachio uel manu. uel uentofatio i collo ⁊ i spa
tulis. deinde euacuatio cū medicinis statim di
ctis. Secūdo notandū q medicine apatum
auris differūt in duob⁹ a medicinis aliorū apā
tum. P̄rio in percussiuīs. nō enī cōpetūt re
percussiuā ne materia repercutiatur ad cerebr⁹
Secūdo in maturatiuīs q: maturantia aliorū
debent eē calida ⁊ hūida potentia: sed illud au
ris d3 eē pax siccū cū caliditate ⁊ hūiditate fm
gal. sexto de ingenio sanitatis. ii. c. Notādū
tertio q qñ est pulsatio signū est q ibi est gene
ratio saniei. nā in generatōe saniei sit ebullitō et
per cōsequens pulsatio ⁊ p tanto cōpetūt medi
camen maturatiuū dictum. Ad idē pōt fieri
hoc emplm. R. farine stiblis surmenti q̄r̄s. s.
mucilaginis seīs lini fenugreci añ. 3. s. p̄guedi
nis anguille dū affatur litargiri ceruse olibani
añ. 3. s. puluerizētur aceti. 3. i. s. olei sisamini. q.
sufficit pinguedis anatis. 3. i. s. fiat emplm me
diocriter liquidū. ⁊ pōt applicari ad extra ⁊ pōt
poni in aure. Ad idē. R. radices maluauisci
nūero. vii. decoquātur et extrahatur ab eis lig
nū quod in medio existit ⁊ icidatur frustatim:
postea cōfundantur cū pilo ⁊ incorpentur cum
farina fenugreci ⁊ seīs lini ⁊ butiro ⁊ seīs aneti:
⁊ flore camōille ⁊ fiat emplm. Ad idem. R.
mucilaginis maluauisci seīs lini seīs fenugreci
añ. 3. iiii. incorpōrētur cū cepe lilii cocto ⁊ cū. 3. i.
seīs aneti ⁊ cū. 3. ii. floz camomille. ⁊. lb. s. buti
ri ⁊ fiat emplm ⁊ ponatur supra aurē calidum.
¶ Quarto notandū q si fuerit apā frigidū q
raf nō ponit curā. P̄rio cerebrū debet purga
ri cum pillis cochiis: ⁊ si corpus fuerit plenū p⁹
purgatōnez; fiat phlebotomia de cephalica uel
uentofatō in spatulis itra aurē ponatur oleum
de spica calidum: uel oleum de amigdalis ama
ris supra aurē ponatur emplm quod sic fit. R.

capita allei cocta nūero quattuor: ⁊ cepas coc
tas in prunis uel in igne quattuor: pistentur per
secte postq; mūdare fuerint ⁊ incorpōrētur i. x.
uel. v. uteli. ouoz ⁊. 3. iiii. butiri uel axūgie po
cine. Ad idem. R. absinthii cocti ⁊ p̄tusi. lb.
s. ⁊ incorpōrētur cum mucilagine seīs lini ⁊ fenu
greci cum. 3. iiii. mell ⁊ cum capitibus quattuor
allei cocti ponatur super aurē est enī bonū. Al.

Cū aut dolor: quicuerit putredo san
tunc collecta erit. idcoq; plus subito ex in
sperato de aure egreditur. Sillanus.

Docet cognoscere qñ sanies est generata di
cens q ubi dolor quicuerit tunc sanies ē genera
ta: ⁊ signum ē q postea subito egreditur d au
re. Notandū q facta sanie remittitur dolor
quia remittitur ebullitō in materia ⁊ solutō cō
tinuitatis non sit magna ⁊ propter hoc dicit af
forismus secunde particule. Circa generatō
nē saniei doloris ⁊ febīs magis accidūt ⁊c. Al.

Cū aut dolor in aure sit post fastidiosaz
sacietatē: aut post uentos frigidus oleū in
quo ruta aui cepe cocte fuerint in aure di
stilletur. Et si hoc nō suffecerit oleus i quo
turbith coctū fuerit distilletur. aut oleū de
lilio fumaf ⁊ cuiq; 3. i. ex ea misceatur eu
forbii recentis. 3. i. h. castorei. 3. i. Silla.

¶ Ponit curas doloris facti a materia frigida
⁊ diuiditur i duas. P̄rimo ponit curā per loca
lia. Secundo per euacuatoz. secūda ibi. Sed
si hoc. P̄rima i tres fm q tria localia ponit.
secūda ibi. Et si hoc. Tertia ibi. Aut oleum.

De prima dicit q ubi dolor p̄uenit in aure
post fastidiosam sacietatem: aut uentos frigi
dos oleum in quo ruta: aut cepe cocte fuerint
distilletur in aurē. rō quia calefacit ⁊ p̄sumit ma
teriā ⁊c. Et si hoc. Ponit secūdū locale dicēs
q si predictū non sufficiat oleum in quo coctus
fuerit turbith debet distilari in aurem. rō quia
non solum consumit imo etiam euacuat materi
am. Aut oleus. Ponit tertiu3 locale dicēs
q sumatur oleum de lilio ⁊ unicuiq; 3. i. de eo
misce euforbii recentis. 3. i. ⁊ castorei. 3. i. ratō q
resoluit ⁊ consumit materiam. Notandū q
inter alia succus fraxini ita q ponatur i una pe
tia magna supra ignem et quod distillabit ual3

Ad idem succus rute cum modico mellis.

Ad idem oleum coloquintide ualet. Al.

Sed si hoc non suffecerit venter ex pillu
lis cochiis soluiatur. patiens quoq; balne
um ingrediatur in quo sudet. vinū quoq;
vetus ⁊ forte ei tribuatur.

Sillanus.

Ponit curam per euacuationē ⁊ diuiditur in tres. Primo ponit curā per euacuationē. secūdo per balneū. Tertia per potū. secūda ibi. **Patiens quoqz.** Tertia ibi. **Vinū quoqz.** De prima dicit qd si p̄dicta nō sufficiant: venter cūz pillis cochis debet euacuari. Ratio qz signū est qd ibi sit materia que non pōt consumi cum predictis: sed pillē cochie euacuant predictam materiā. Notandū qd ante approximationē dictarū pillarū debet approximari digestiū dictum in cura doloris capitis prouenientis a phlegmate. **Patiens.** Pōit curā per balneū dicens qd vinū forte ⁊ antiquū debet exhibēi

Notandū qd hoc cōuenit facta euacutōe. rō quia resoluit tunc ⁊ cōsumit residuū materie et remouet malam cōplexionē frigidam. sed ante euacuationē nō cōueniret quia dissolueret materiā in capite: sed tūc cōpetit aq̄ mellis. **Al.**

Si aut cum dolore auris sonitus ⁊ tintus fuerint atqz ventositas panicz siue miliū i sartagine torrefactū calidū multotiens supponatur. Auris quoqz super uaporē aque in qua sint cocta metastrū ⁊ sticados arabie ⁊ sanfucus teneatur. De castoreo pierca ⁊ euforbio in oleo sanbacio dissolutis quoz vnū quodqz quattuor .ss. ordei ponderis in aurē mittat. **Silla.**

Ponit curam qm̄ dolor auris puenit a uētositate: ⁊ diuiditur in tres sm̄ qd tria ponit loca lia. secunda ibi. **Auris quoqz.** Tertia ibi. **De castoreo.** De prima dicit qd si cū dolore auris sit sonitus ⁊ tintus ⁊ ventositas: tunc panicu uel miliū assatum in sartagine super aurē debet poni. Notandū qd panicu uel miliū assatur uel torrefit ut aliqua humiditas resoluatur: ⁊ tunc ratio remedii ē quia hoc calefactoriū est exiccatiuū: ideo rē. Ad idem ualet calefactoriū ex fursure ⁊ sale mixtis ⁊ calidis. Ad idē ualet facculus factus ex bethōica secca. **Auris quoqz.** Ponit localia dicens qd auris debz poni supra uaporē aque in qua cocte sint mentastrum sticados arabicum ⁊ sanfucus. rō qz tal' suffumigatio est causa resolutionis uentositatis. **De castoreo.** Ponit curam p aliud locale: dicens qd de castoreo ⁊ euforbio quātū pōderāt quattuor: grana ordei debent poni in oleo saba cino ⁊ dissolui ⁊ in aurē poni. Ad idem oleum de aneto in quo castoreum sit dissolutū aut euforbium. Ad idē oleum nardinum ⁊ oīa ista olea. s. oleum sanfuci: oleum de ruta: oleum camomille: oleū de amigdalīs amarīs: oleū anetini: oleū laurini: oleū de psilio: oleū d' narcī

scō: oleum de persicis: oleū de crisomili: oleum de ben: oleum de kerua: oleū pugillinū: oleum de cinamomo: oleum de nucibus ⁊c.

De vlcere quod fit in aure. **Sil.**

Otādū circa rubricā qd causa vlceris ē triplex. Una est apostema ex cuius ruptura sanies remansit in aure ⁊ per cōsequēs ulcus. Secūda ē hūiditas superflua descendēs a cerebro ad aurem qd digeritur a natura ⁊ in sanie cōuertitur. Tertia ē debilitas virtutis imutatiue auris nō potentis cōvertere nutrimentū in sui naturam ⁊ remanet hūiditas ⁊ fit sanies. Secūdo notandum qd signa ulcers in aure sunt dolor: acutus cum acuitate ⁊ grauedine ⁊ fetor ⁊ qd sanies egreditur a loco. rō patet. **Almansor.**

Um plus ab aure egredit idromel tepidū multotiens in vna die in aure ē distillandū. Deinde h̄ me dicamen optime faciens ad hoc ē imittendū. qd recipe sarcocolle aloes ⁊ sanguinis draconis thuris squame ferri ziniar: oīa i aceto dissoluant ⁊ in aurez mittant aut i ciniū melle illinitū in predictis intigat: ⁊ sic imittatur. patiens itaqz ex hoc medicamine ⁊ idromelle medicetur donec sanus sit. **Sillanus.**

Hic determinat de vlcere auris ponēdo curam: ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit curā per medicamen mūdificatiuū. Secūdo per medicamen consolidatiuū. secūda ibi. **Deinde hoc**

De priā dicit qd ubi sanies egrediatur ab aure multotiens idromel tepidū in vna die est auri b' instillandū. Notandū qd auris pōt mūdificari a sanie dupliciter. Primo cum applicatis ad itra. Primum ē idromel. Secundum ē succus folioz oliue cū melle. ⁊ dicit auic. qd est ultimū. Tertiū ē aqua decoctionis pisciū salsozum. Quartū ē vinū decoctōis bethōice. Quintū ē succus serpētariē cū melle. Secūdo pōt mūdificari cū applicatis ad extra trahentib' sanie. Et una descriptio ē hec. **R.** galbani. .ss. ii. armoniaci trabētie cere añ. .ss. .ss. serapi. .ss. ii. succi cepe. .ss. i. .ss. myrrhe castorei añ. .ss. i. puluerizāda puluerizētur misce oīa malaxando cum oleo lauri nō ad modū ceroti. **Deinde h̄.** Hic pōit curam per medicamen consolidatiuū dicens qd post mūdificationem debet fieri tale medicamen. **R.** sarcocolle aloes sanguinis draconis squame ferri: ziniar: thuris: omnia in aceto dissoluantur et in aurem mittantur: Aut licini melle illinitum in predictis imergatur.

er

De sonitu: sibilo: siue tinnitu aurium.

Notandū q̄ si sanies ⁊ ulcus pueniāt a materia calida cōpetit tale cōsolidatiuū. *R.* squame ferri frige in sartagine exticte quiquies ī acetum innouando. 3. ii. olei ros. q̄r̄. i. acetū 3. vii. cere. q. sufficit. fiat unguentū ⁊ tēta infusa auri iponatur. uel buliat in oleo ros. ⁊ modico acetū ⁊ de colatura mittatur in aurē una gutta ī die. Si materia fuerit frigida puenit tale cōsolidatiuū. *R.* myrrhe. 3. ii. castorei aloes aff. 3. 5. olei laurini q̄r̄. 5. acetū. 3. v. cere quantum sufficit ⁊ fiat unguentū. Si autē sit facta fistula in aure piiciatur sel thauri cū urina puēi uirginis. uel uinū decoctōis olibani albi. ⁊ illud expertum ē. *R.* uini rubei mell aff. 3. 5. ellī. al. 3. i. 5. misce ⁊ tenta in eo infusa in aurē mittatur uel ea que dicta sunt in fistula oculi ualēt. Secūdo notandū q̄ sepe purgare ulcus auris omne siue nouū siue antiquū fuerit cū unguento apostolorū iuuat.

De sonitu ⁊ tinnitu. Silla.

Ira rubrica ē notandū q̄ infirmus auditus ē duplex. quoddā est descendens a cerebro ad aurē sp̄m defrens aialem: ⁊ dicūtur nervi auditini. Quoddā ē recipiens ⁊ ē auris cū aere existente cōnaturalī in ea. Secūdo notandū q̄ sonitus ⁊ tinnitus ē cōmotio aeris cōnaturalis ī aure exte ⁊ ē corrupta actio auditus: quia percipitur extra esse quod non est. Notandum tertio q̄ causa sonitus ⁊ tinnitus aut est exterior: aut iterior: si exterior: sic ē oē illud quod mouet aurem uiolēter ⁊ cū ip̄tu sicut uentus reclusus uomitus cursus laboriosus circūuolutio crapula ebrietas multiplicatio ciborū indigestibilium casus fames angustia ⁊ similia. Si causa sit ī trīnseca causa est p̄pinqua aut remota. si remota: sic est crisis aut hūores ascēdentes a stomacho aut a toto corpore. si p̄pinqua aut ē p̄pter claritatē sensus quia sp̄s est siccus ⁊ nervus: aut p̄pter debilitatem capitis aut corporis aut p̄pter uaporem grossum ⁊ uentosum qui percutit aerem generalem in aere. Quarto notandum q̄ signa sonitus ⁊ tinnitus a causa extrinseca sunt nota ex iudicio patientis. Signa quādo prouenit a causa remota. uel per cōitatē sūt quia uenit cum interpollatione ⁊ sentitur alteratio a mēbro cōicante. Ratio patet. Signa uero per causas p̄prias ⁊ p̄pinquas sunt quia uenit continue ⁊ in aliis mēbris non ē nocumentum. Signa q̄n sit p̄pter debilitatē nerui auditui uel capitis sunt: q̄ omnis sonus leuiter infirmū ⁊ non audit nisi sonos bene fortes ⁊

distinctos. Signa q̄n sit ex acuitate sensus auditus sunt quia fortificantur ⁊ infestant plus tempore ieiunii ⁊ post repletionē minus ledit ⁊ que libet causa parua occurrens sentitur. Signa eius qui sit a uentositate sunt quia sentitur ascēsus ⁊ descensus sicut cum bulit mustū: ⁊ si uēto sitas uergat ab hūiditate uidetur sibi q̄ pluuat: ⁊ si uergat ad grossitiem uidetur sonus unius molendini. si ad siccitate uidetur sibi quasi sonus arborū cuius frangūtur. Signa eius qui sit ex repletionē capitis sunt q̄ accidit post stricturaz uentis ⁊ post repletionē nauſeatiua. Ratio p̄. Est grauitas capitis ⁊ debilitas auditus. *Al.*

Ec fortasse q̄nq̄ cōtingit ex subtilitate sensus auditus ⁊ eius claritate cuius signū est q̄ in tēpore famis augetur ⁊ in hora sati etatis ⁊ ebrietatis minuitur que p̄pria nō indiget cura nisi superfluitates obſineat. Tunc enī de opio dissoluto in oleo immittendū est q̄ntū duo grana ordei pōderāt. Sil.

Hic determinat de sonitu ⁊ tinnitu uel tremitu: ⁊ diuidit in duas. Primo ponit curas quando puenit ex subtilitate auditus. Secūdo quando ex uentositate. secūda ibi Si autē. Prima in duas. Primo ponit signū distinctiū q̄n prouenit a subtilitate auditus. secūdo ponit curam. secūda ibi. Tūc enī. De prima dicit primo q̄ sonitus ⁊ tinnitus aliqui contingunt ex debilitate sensus auditus ⁊ claritate. Rō q̄z quelibet parua causa occurrens sentitur. Secūdo ponit signū distinctiū dicens q̄ tēpore famis augetur. Rō quia tunc nō ipeditur p̄pter fumositatē sed tpe repletōis diminnitur. rō q̄z tunc aliqui uapores ascendentes reddūt organū auditus magis obtusum. Tertio dicit q̄ talia non indigent p̄pria cura nisi superfluant.

Tūc enī. Hic ponit curā q̄n prouenit ex acuitate sensus dicens q̄ de opio quantū pōderant duo grana ordei in oleo ē ponendū ⁊ ī aurē mittendū. rō q̄z ingrossat sp̄m auditus ⁊ remouet sensum mēbri hoc tñ est piculosū. Notandū q̄ loco dicti remedii ualēt hoc. *R.* opii g. i. castorei. g. i. misce ī aceto ⁊ due gutte ponantur in aurē. Ad idē oleū coctū cuius seie papa ueris ⁊ mirtilloz distilletur in aurem. Notandum secūdo q̄ dieta in tali est ut comedat laetucas portulacas ⁊ cucurbitas farrū farine ordei ⁊ hauene conditam cū agresta ⁊ risum. De potibus est uinū liphatum cum aqua decoctionis berberis uel aqua granatorū uel aqua decoctionis sumach ⁊ agresta. *Almansor.*

Si autem hec cum grauedine capitis et auditus debilitate affuerit oleum de seie raphani et oleum de amigdalamaris et oleum rosae in quo castoreum fuerit resolutum sunt imittenda. auris quoque supponenda est vaporum aque in qua sansuc^o sticados arabicum absinthium mentastrum origanum cocta sunt. Et veteris moriens ex pillis cochleis est soluendum. Et cibaria minuenda et vinum dimittendum. Sill.

Hic ponit curam quam fit a uentositate et diuiditur in tres. Primo ponit curam per localia. Secundo per euacuationem. Tercio per dietam. secula ibi. Et venter. Tertia ibi. Et cibaria. Prima in duas. Primo ponit curam per iniectionem in auribus. Secundo per suffumigationem. Secunda ibi. Auris quoque. De prima dicit quod si sonitus cum grauedine capitis et debilitate auditus oleum de semine raphani oleum de amigdalamaris oleum rosae in quo castoreum sit dissolutum sunt imittenda. Ratio quia capite purgato illa olea habent resolvere ventositatem. Nota dum quod per illa possumus intelligere sibi similia: ut iniectionem aque raphani olei laurini. Ad idem iniectionem succi serpentarie cum melle. Ad idem iniectionem olei de been. Ad idem succum cepe. Ad idem aqua rute posita in aure cum hōbice. Ad idem oleum de amigdalamaris in quo dissoluta sit ruta uel aliquid euforbii. Ad idem oleum de spica in quo dissoluatur opium castoreum et euforbium. Ad idem si distilletur acetum de coctionis elii nigri mesue. Auris quoque. Pōit curam per uaporationem dicens quod auribus poni supra uaporem aque in qua cocta sunt sansuc^o sticados arabicum mentastrum et absinthium. Ratio quia talis uaporatio est causa dissoluendi uentositatem et debet recipi per cannam uel per aliud instrumentum. Ad idem uinum decoctionis beihonice et expimentum gordonii bonum. Et venter. Pōit curam per euacuationem cum pillis cochleis. Ratio quia euacuatur ista a cerebro a quo eleuatur uentositas que est causa sonitus et tinnitus. Et cibaria. Hic ponit curam per cibaria dicens quod cibaria sunt minuenda. Ratio quia calor redditur magis intentus circa materiam ad resoluendum eam. Secundo dicit quod vinum est dimittendum. Ratio quia tale est uaporesum et commouet uentositates et uapores. id est. Notandum quod debet abstinere a poris leguminibus nucibus et silibus oibus uaporesis.

De grauedine auditus. Silla.
Standum circa rubricam quod nocumentum in auditu: aut prouenit a natui

tate: aut post. Si post aut prouenit per uiam crisi aut per crisim uel sine crisi. Si sine crisi: aut est ab intra aut est ab extra. Si ab extra sic est casus uel percussio tonitruum puluis pulices: uel alie res cadentes in aurem. Si ab intra: aut est propter nocumentum in istis auditus: aut propter compositionem aliorum membrorum. Si propter compositionem aliorum membrorum sicut sunt passionem capitis aut dentium: aut retentio fluxus et filia. Si propter nocumentum instrumenti auditus hoc est: aut spiritum qui prouenit a cerebro per neruum et ossa: aut propter nocumentum quod est in foramine. Si propter spiritum aut rationem quantitatis diminute: aut rationem qualitatis sue. quia est nimis calidus uel nimis frigidus uel nimis grossus. Si propter neruum et ossa hoc est propter tria: aut propter malam complexionem calidam uel frigidam: humidam uel siccam simplicem uel compositam cum materia uel sine materia. Aut propter morbum officialem: sicut est durities oppilatio nerui optici apostema. aut propter morbum communem sicut est solutio continuitatis. Si propter nocumentum quod est in foramine: aut in locis uicinis. hoc est propter tria. scilicet. propter malam complexionem calidam uel frigidam etc. Uel propter morbos officiales: sicut est opilatio facta propter saniem: aut humores aut ueruca: aut carnem additam: aut uermes aut apostema et filia: aut propter morbum communem sicut est solutio continuitatis. Secundo notandum quod de signis si prouenit nocumentum auditus a natura uel causis primitiuis uel aliis egritudinibus capitis uel aliorum membrorum uel propter crisim: signa sunt manifesta uolenti considerare. Signa si fuerint propter nocumentum quod fit in foramine: ponatur in loco luto et erit manifestus uisui. Signa si fuerint propter nocumenta intrinseca in neruo aut osse aut aliis ubi est per se iudicium de auditu si est cum materia est cum grauitate capitis et loci. Secundum signum sumitur a iuuantibus et nocentibus: quod omnis discrasia leditur a simili et iuuatur a contrario: et ex hoc multum deuenitur in cognitionem discrasie: licet oporteat aliquas conditiones attendere quas nunc obmitto. si discrasia fuerit calida sentitur ab intra caliditas et leditur a calidis. si fuerit frigida sentitur ab intra frigiditas et leditur a frigidis: et iuuatur a calidis euacuatio facta. si fuerit sicca adiungit uigilie ut plurimum leuitas capitis. si fuerit ab humiditate est tumor in facie et de facili incurrunt reuma et est cum grauitate. si fuerit ab apate est semper dolor magnus et pulsatio et calor: et febris saltem effluera. si fuerit ex ulcere est ibi punctura mordicatio et dolor. Tercio no

De grauedine auditus

tandum qd ad sciendū experimentū utrū in aure sit humiditas aut aquositas: aut sanies: aut alia res. *R.* spongia 7 calefiat igne 7 pānus lineus duplicatus calidus supponatur spongie 7 applicetur auri 7 dormiat desup. Si inueniat pānū maculatū est ex illis: si uero non tunc passio auris nō ē ex humiditate nec sanie nec aquositate: sed ex alia re. Notandū quarto qd surditas auditas ē duplex: quedā est causata ex lesionē organī a pncipio generationis: 7 talis est incurabilis. Surditas uero accidentalis est duplex. Quedā ē noua 7 illa ē curabilis: 7 quedā est antiqua: 7 ē postqz transit duos annos: 7 talis ē incurabilis. Notandū quinto qd hic capitur grauedo auditus uel pro actione diminuta uel ablata auditus. *Alm.*

Um in auditu contingit grauitas considerandū est an sit ibi sordities qua uocatur cera que fit in aure que si inueterauerit mundet cū medicinis fm qd pdiximus aut cū cura man^o. *Silla.*

Hic determinat de grauedine audit^o 7 diuiditur i quattuor. Primo ponit curā qñ puenit ex sordities q uocatur cera. Secūdo qñ puenit ex repletionē 7 uentositatē. Tercio ponit curā quādo puenit ex inanitiōe. Quarto ponit curā quādo puenit post frenesim: 7 remittit nos. Secūda ibi. Si aut sordes. Ibi tertia. Si autem auditus. Ibi quarta. *Ad* si post. De pñia dicit qd si in auditu prouenit grauitas considerā dū est: an sit ibi sordities que uocatur cera i aure. secūdo dicit qd si fuerit inueterata d3 euacuari cū medicinis fm qd dictum ē. Aut cū operatione manuali. Notandū qd sordities auri aut ē in superficie 7 sic pōt remoueri cū operatione manuali. Uel est in profundo 7 sic pōt remoueri cum medicinis mundificatiuis 7 aperitiuis de quibus dictum est. *Almansor.*

Si aut sordes non affuerint. 7 euenerit hoc post facietatē fastidiosam que eā pcesit. aut egritudinē acutam auris ponenda ē super uapozē aque in qua ea que predixi m^o cocta fuerit traiectorio interposito quo usqz uapor ascendat quod hoc modo fieri cōuenit. Res aut iste in cucuma habēte os acutū coquant. deinde traiectorius ori cucume supponat. 7 ne uapor egredi possit pānis inuoluat 7 auris sup os traiectori ponat. Istud preterea sief i aurē mittat *Ad*. *R.* colognide. 3. i. baurach tertia. 3. uni^o castorei aristol. ro. succi absinthii omniū añ. 3. 5. costi quartā. 3. uni^o euforbii sex

tā. 3. unius fell^o vaccini quantū sufficit ad predicta conficienda. fiat ex eis sief. Cum qz necesse fuerit sumat unū i oleo 8 amigdal^o amaris resolutū 7 imittat auri hoc. n valde utile existit dolori phlatico 7 uetositati 7 sonitui 7 tinitui qui ex grosso fuerit 7 surditati q ē ex grossis humorib^o. *Silla.*

Ponit curā qñ puenit ex repletionē 7 uetositatē. 7 diuiditur in duas. Primo ponit curam p uaporationē. secūdo p imissionē i aurē. secūda ibi. Istud preterea. De prima dicit qd si in aure nō fuerit sordes: sed grauitas auditus si at post facietatē uel repletionē que precessit uel pp egritudinē acutā auris: debet poni supra uaporationē aque i q ea q dicta sunt. f. sanfuc^o absinthii sticados mentastrū organū cocta sint. secūdo ponit modū quo recipi d3 uapor: quia res debent coqui i infuso. f. in uase 7 post circū uolui debet uas ne uapor egredi possit 7 auris supozificio poni d3. Ratio qz hic fumus consumit materiā 7 resoluit uentositatē. Notandū qd anteqz approximetur hoc locale uel aliud d3 premiū euacuatio cū pillulis cochis 7 ate exhibitionē pillularū d3 premiū sirupus supradict^o. Istud preterea. Ponit curā p iniectionem in aurē: dicens qd in aure d3 poni istud sief. *R.* colognide. 3. i. baurach tertia partē. 3. uni^o castorei aristol. ro. succi absinthii omniū añ. 3. 5. costi quartā partē. 3. unius euforbii sextā partē 3. i. fellis uaccini quantū sufficit ad conficienda predicta fiat ex eis sief 7 cū fuerit necesse unum in oleo de amigdal^o amaris resolutū in aurē mittatur. Secūdo explicat inuuentia c^o dicēs qd utile ē dolori phlatico 7 sonitui 7 tinitui. puenientib^o ex uentositatē grossa 7 surditati q ē ex humorib^o grossis. Notandū qd cā remediū ē: qz cōsumit uetositatē 7 materiā q ē causa grauitatis auditus. *Ad idē. R.* baccarū lauri. 3. 5. terantur 7 bulliāt 7 misce cū oleo de lilio 7 ponantur i aurē 7 ualent. *Ad idē. R.* oleū laurinum in quo sit bullitū spoliū serpentis. *Ad idē* oleū iuniperis: oleū balsami oleū amigdal^o amararū. *Ad idē* ualent dicta in. c. precedenti de sonitu 7 tinitu. Secūdo notandū qd p illa localia intelligere possumus alia. f. gargarismata sternutationes caputpurgia 7 masticationes. *Almansor.*

Si aut audit^o debilitas post ieiuniū uigiliat qz cōtingit fuerit qz facies extenuata 7 oculi cōcami eger balneū sepe ingrediat Et largiori cibo ac potu utat. Et in sōno fiat pfundior. Super caput queqz aquas

tepidā cū oleo fundat donec sanet. Qd si post frenesim cōtigat ex medicinis primis cures.

Silla.

Hic ponit curā qñ puenit ex inanitione ⁊ diuiditur i quattuor. Primo pmittendo signa ponit curā p balneū. Secūdo p dietā. Tercio per somnū. Quarto p embrocationē. Secūda ibi Et largiori. Tertia ibi. Et in sōno. Quarta ibi. Super caput. De prima dicit q si debilitas auditus pueniat post ieiuniū aut uigilias ⁊ cū hoc fuerit facies extenuata ⁊ oculi cōcaui. p cura d3 sepe ingredi balneū. Notandum q si appareant predicta signa significatur multa cōsumptio spiritūū: talis aut est cā grauitatis auditus. Sed rō remediū ē qz in talibus intentio ē humectatio ppter siccitatē factā: sed hoc facit balneū per uia irroationis. Et largiori.

Ponit curā per dietā dicēs q d3 uti dieta in cibo ⁊ potu in maiori quātitate. Rō qz ex hoc generatur magis de sanguine ⁊ de spū rē. Et in sōno. Ponit curā per somnū dicens q d3 plus dormire q3 ante: qz somn⁹ bonificat digestionē ⁊ humectat corpus. Super caput. Ponit curā per embrocationē dicens q d3 sū di aqua tepida cū oleo supra caput. Rō patet. Qd si post. Ponit curā qñ uenit post frenesim ⁊ remittit nos: dicens q si ueniat post frenesim debeat curari cū medicinis primis. Notandū q post frenesim pōt puenire debilitas audit⁹ dupliciter: uel per cōitatē materie colericę faciētes frenesim ad aures sinthomaticę uel per uia crisis ⁊ d3 curari cū medicinis dictis in c. de sōda in pncipio libri. Uel pōt fieri ex parte uentositatis ⁊ sic ppetunt medicine cōsumptiue uentositatū. Secundo notandū q cura grauitatis auditus ex additione carnis ē ut mundificatur cū ungtō uiridi quod sic fit. R. aluminis zuccarini floz eris añ. 3. s. mellis. 3. s. incorporetur sil: deinde mundificetur cū ungtō apolo rū qd sic fit. R. cere albe resine añ. 3. xiiii. opponaci floz eris añ. 3. ii. armoniaci. 3. xiiii. aristof. longe thuris mūmie añ. 3. vi. myrrhe galbani añ. 3. iiii. bdeliū. 3. vi. litargiri. 3. viii. infundatur bdeliū i aceto uini postquā frustati icisuz fuerit cōficiatur sic: dissoluatur oēs gūme cum bdelio ⁊ cera ad ignē i oleo ⁊ postq3 oia dissoluta fuerit pfecte coletur totū ⁊ tūc addatur pulis aliaz rerū q pnt cōteri ⁊ cribellari ⁊ agitetur p tinne cum spatula donec infrigidatū fuerit.

De vermib⁹ auris ⁊ pulis aīalib⁹ i ipaz ingredientib⁹ vtrūq pulices ⁊ sīlia.

Silla.

Standū circa rubricam q vmes pnt ēē in carne dupliciter: primo ab extra sicut puluis pulex uel lapis.

Secundo ab itra ex materia putrefactio fiat a calore accidetali ⁊ l3 ut pluri mū vmes generetur in intestis pnt tñ generari in aure ⁊ aliis locis. Secundo notādū q signa vmiū sunt titillatio pruritus ⁊ dolor ⁊ casus rerū ab aure ⁊ q medicus aspiciat intra aurem ad solem: tunc enim certe poterit iudicare de v mibus. Ratio patet.

Almanfor.

Um i aure fuerit titillatio ⁊ pruritus ⁊ dolor deide ceciderit vermes ab aure imittat auri succ⁹ menta

stri. aut de foliis persicoz aut oleuz de nucleis ipsoz. aut aloes in aqua dissoluat ⁊ imittat. hoc enī vermes auris ⁊ pua aīa liū ingredientia ipsam aut que i ulcerib⁹ nascuntur interficiunt.

Sillanus.

Hic determinat de v mibus ⁊ aliis aīalibus paruis in aure dicens q ubi i aure fuerit titillatio pruritus ⁊ dolor: ⁊ ceciderit v mēs ab aure tunc arguendū ē q in auribus erunt vmes. Secundo dicit de cura q in aurib⁹ d3 poni succus mentastri uel succus de foliis persicoz. Al aloes in aq dissolutū uel oleū de nucleis persicoz uerificat se qz hec posita in aurib⁹ interficiunt vmes ⁊ alia aīalia parua aurē ingredientia. Notandū q p dicta interficiunt vmes rōne amaritudinis suc. Secundo notandū q ultra predicta ad interficiendū vmes ualet. Succ⁹ absinthii. succus lupinoz. succ⁹ centauree. succ⁹ capperis. succ⁹ radiceis mori. succus radiceis coriandri. naz si bi uest ppietas mirabil. Distillatio elti facta cū uino. Via felle euforbii ⁊ hec sunt simplicita Cōposita sunt aloes. 3. s. colloqntide agarici. añ. 3. s. teratur ⁊ puluerizetur misce cum aq feruenti ⁊ distilletur in aurē. Tercio notandum q educētia vmes sunt primuz q uas i quo sit lac applicetur auri ⁊ patiens decubat supra illam aurē: qz vmes descendunt ppter illā dulcedinē lactis. Ad idē. R. uini. 3. ii. mell. 3. iii. olei ros. 3. iii. misce cuz albumie duoz onoz ⁊ lana ifundatur in p dictis ex q repleatur auris: ⁊ patiens decubat supra illam aurē ⁊ subito lana extrahatur qz vmis erit extra. Ad idē lana ifusa i mel le ponatur in aure ⁊ subito extrahatur. Ad idē applicetur auri uentosa: qz extrahit vmes. Ad idē distilletur in aurē hora post hora oleuz tepidum. deinde sternutet cum conditi ellō albo ⁊ retineat os et nares ut spūs feratur ad aures

De hiis que cadunt i aurē extrinsecus De fluxu sanguis.

nā cum ipetu exibunt uermes. Ad idē si pulex uel aliud tale aurē ingrediatur mittatur in aurē capillus uel filum sirici duplicatum applicabitur omis ul' aial ad filiū et sic libē extrahetur.

De hiis que extrinsecus cadūt i aurē Sil.

Irea rubricā ē notandū q̄ eorū que i grediuntur aurē ab extra: quedā sūt i solida sba: ut cicer lapis ꝛc. quedam i sba liquida ut aliq̄s liquor: ut aqua. Secundo notandum q̄ si aliq̄s istoz itrat aurē ab intrinseco manifestū ē medico per narrationē isirni ꝛ per aspectū in aurem cum exponitur ad radium solis.

Almanfor.

Um aliquid i aurē figit oleū tepidū ē imittendū ꝛ patiens balneū ingrediat ibi morā faciens donec corus eius mollificetur. deinde naribus insufflet conditi. ꝛ teneat anhelitus ne sternutatio sequat forsitā eni sic egredif. Si aut fuerit difficile ꝛ nō exierit erit necesse ut cū ferro auri imisso extrahat. Qd etiā in naribus est faciendum si quid eas igresum fuerit quod extrahi non possit. Sil.

Ponit curā eorū que ingrediuntur i aurem ꝛ diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secdo ostendit q̄ cura nō ē deferenda. Scdo ibi. Neqꝫ hoc. Prima in duas. primo ponit curā qñ illud qd ingreditur in aurē ē in sba dura. Secundo qñ est in sba liquida: ut aqua. Scdo ibi. Si aut. prima in duas. primo ponit curā per iniectionē olei in auribus. Scdo p iniectionē in naribus. Scdo ibi. Deinde. De pria dicit q̄ quādo aliqd figitur in aure oleū tepidū ē imittendū. Rō q̄ ē cā mollificationis: unde res meli⁹ possit egredi. secundo dicit q̄ paties ingredies balneū dꝛ contrahere morā donec mollificetur rō pꝛ supra. Deinde naribus. Ponit curā p iniectionē in naribus dicens q̄ in narib⁹ debet insufflari cōditi ꝛ retineri anhelit⁹ ut sequatur sternutatio: q̄ sic egredietur. rō q̄ per illā sternutationē cōmouetur natura ad expellendum supflua ꝛ cū nō possit exire uetus p nares ꝛ os sic illa res egreditur. Si autem fuerit. Hic ponit curā per operationē manūalē: dicens q̄ si fuerit difficile egredi cū predictis erit necessariū ut cū ferro posito in aure egredietur. scdo dicit q̄ si qd i aure igredietur qd nō possit egredi idem ē faciendum. Al.

Qd si aq̄ aurē intrauerit capite ad ptē auris illius iclinato saliat eger. Qd si non exierit puoceꝫ sternutatio ut diximus de oleū tepidū multotiens imittat. Neqꝫ

hoc p paruo est habendum ꝛ precipue si res malam habēs qualitatem ingressa fuerit ex ea namqꝫ grauis sequif dolor. Silla.

Ponit curā qñ illud qd ingreditur ē aqua: aut sba liquida: ꝛ primo dicit q̄ si aq̄ ingreditur in aurē capite ad aurē iclinato saliat eger ꝛ saltet. Rō q̄ cā est ut ingredietur per motū ꝛ sitū. Scdo dicit q̄ si nō exierit debet puocari sternutatio ut dictū ē supra: Tercio dicit q̄ oleū tepidū sepe ē imittendū in aure. Rō q̄ cā causa lubricationis. Notandū q̄ hec aqua i aure potest remoueri mūdificando aurē cū stilo inuoluto in coto uel pēna subtili munda. Ad idē ponatur in aure cum filo ut possit extrahi sponsia marina ul' lana que reperitur i cōchis marinis Uel frustū medule sambuci. Ad idēz ponatur cānula in aurē ꝛ aliqua persona extrahat p illā cū anhelitu ꝛ exibat aqua ne detur uacuum ꝛ ē ē modus attrahendi ymes. Ad idē ponatur cāna in aurē ꝛ in cāna ponatur vga ignitaz q̄ cōsumit illā aquā. Ad idem fiat suffumigatio ad aurē ex dissoluētibus ut camōilla aniso ꝛ filibus coctis in uino. Neqꝫ hoc. Ostendit quomodo hec cura nō ē diferenda: dices q̄ qñ in aure cadit aliqd extraneū nō ē diferenda cura neqꝫ p paruo habēdū ꝛ precipue si ingredietur res hīs prauā qualitātē. Verificat se: q̄ ex ea sequit gūis dolor ꝛ p ꝛis sequit gūis egritudo.

De fluxu sanguinis narium. Silla.

Standū q̄ fluxus sanguis: nariū alii qñ est arterialis aliiqñ uenalis. Aliqñ uenit post febres acutas ꝛ post appitionē signoz digestionis ꝛ dicitur ceticus. Alii qñ ante apparitionē signoz digestionis i febribus acutis ꝛ nō acutis. Aliqñ absqꝫ febre fit cor porē sano ꝛ pp acuitatem ul' eius multitudinē ul' a casu uel a pcussione. Scdo notandū q̄ fluxus sanguis nariū puenit ppter apertionē orificiorū uenaz q̄ sūt in narib⁹ ꝛ hoc ppter tria: aut rōne mēbri: aut yttutis: aut humoris. si ppter mēbriū cū ē rarū ꝛ laxū. si ppter uirtutē: ut quia expulsua ē forꝫ ꝛ ptentatiua ē debilis. sed propter humorē: aut quia multus: aut q̄ acut⁹ aut quia aquosus ꝛ subtilis ꝛ iste possūt ēē cāe cōmunes in omni eo q̄ egreditur: ut uult Gal. in sexto de accidenti ꝛ morbo. Tercio notādū q̄ fluxus sanguinis narium: aut ē ab extrinseco. aut ab intrinseco. Si ab intrinseco: aut cum crisi: aut sine crisi: sicut in frenesi aut plenresi: aut apate epatis aut splenis: aut synocha: aut tertiana aut in uariolis ꝛ morbillis et filibus. si sine crisi: aut puenit a capite aut ab epate: aut a

splene. Quarto notandū de signis. Signa distinguuntur inter sanguinē uenālē et alteriālē: sūt qz sanguis alteriālis exit a loco cū inundatiōe et motu: et uoluo. sed uenālis nō. Item sanguis arteriālis ē ualde subtilis et magis ruber: qz uenāl. Itē ad fluxū sanguis arteriālis quā si semper segtur sincopis: in uenali aut nō. Itē arteriālis non sic ex oī medicina restringitur et leni sicut uenālis. Itē res que ponuntur super epā nō sic cōferunt in fluxu sanguis arteriālis: qz ad modū res que ponuntur super cor et torā cē. In uenali uero satis pferunt. Rō p3. Signa fluxus sanguis cretici sūt qz sit post febres et post alias egritudines et post apparitiones si gnoz digestiōis in superfluitatibus et i die aliqua cretica et qz dolor corporis pcecesserit et habitudine satis carnosā existit et colerica urina uīsa fuerit citrina et ante oculos apparuerint res rubee ut ignis et post fluxū scēt se alleuiatū manifeste. rō p3. Signa ei⁹ qui sit ex acuitate sanguinis sunt claritas et subtilitas sanguinis qui egreditur et cū egreditur scēt caliditas uehemēs et qz exit paulatim et non subito. Signa eius qui sit pp multitudinē sunt qz corpus ualde repletū uidetur rubedo faciei et totius corporis et qz subito emittitur in quātitate maxima ad quā segtur sincopis multoties et qz ante fluxū uisū est patientē uti rebus multiplicantibus sanguinē et qz abstinit a coitu et phlebotomia longo tēpore et qz dolor capitis uehementis antecessit. Signa qm sit fluxus sanguis a mēbris determinatis. si a capite significatur ex dolore uehementi. si ab epate significatur qz sanguis fluit a nare dextra. si a splene sanguis fluit a nare sinistra. si ab utroqz fluit ab utraqz. signa qm a cā extrīseca: ut casu uel percussione sūt manifesta ex relatione infirmi. Quinto notandū de pnostico fluxus sanguis: qz si puenit propter rethe cerebri uix: aut nunqz curabitur. Fluxus sanguinis nariū qui extendit se ultra quattuor. Itē malus et si ultra octa pessimus: et si extendit se usqz ad xx. uel. xxiij. nunqz uiuere pōt. Et fluxus sanguinis usqz ad colorem palidū ducens uel siccū uiri lē uel liuidū pessimus est et mortalis. Fluxus ducens ad sincopē atē mortalis. Fluxus omīs subito ueniēs et cū ipetu ē mortalis. Fluxus oīs cū alleuiatione infirmi est bonus. Alia.

Ex his que sanguis de naribus fluxū retinent ē succ⁹ albedarogi cum camphora fuerit i eo dissoluta naribus immissus cōfert enī ei qui hanc passionē in currere solitus ē ante eā iniectus aut

in hora egritudinis. Aut somanē gipsū cinis carte de pāno galle sanguinis d:aco nis calx. gēzi. et puluerizata naribus infus flent aut liciniū in eis intinctū mittat in nares aut alumen iameni puluerizatus ut alchool cū amilo eiusdē quantitatis naribus insufflet. Quod si frequenter adhuc manauerit superiores brachiorum partes apud ascellas cū in stita et core apud inguina ligentur et testiculi sunt ligandi similiter.

Sillanus.

Idē ponit curā fluxus sanguinis nariū et diuiditur in duas. Primo ponit curā qm fluxus sanguis non est multū magnus. Secundo quādo excedit. Ibi scda. Si uero passio. Pria in duas. Primo ponit curā per quedā localia. Secundo per diuerentia. scda ibi. Quod si ad huc. Prima in tres fm qz tria ponit que restringunt fluxus sanguis narium. Primū ē succ⁹ basilici maioris in quo dissoluatur cāphora et iniciatur narib⁹. Rō qz camphora cum sit sra ingrossat sanguinē et succ⁹ basilici ualet appietate. scdo dicit qz ualet gypsus cinis carte pāni galle. sanguis draconis calx. gēzi. i. calcātū puluerizata narib⁹ insufflentur: aut liciniū i eis in tinctū narib⁹ iponatur. rō qz generat crustā qz ē medicām causticū. Tertio dicit qz si alumen iameni puluerizātū subtilissime cū amilo eiusdē quātutatis naribus insuffletur. uelut rō: qz ē pglutinatū stipticū: et iuxta hoc dicit Ser rardus qz quedā mulier patiebatur fluxū menstruoꝝ et fuerunt ei applicata diuersa remedia et nō poterat restringi et post ei fuit factū balneum de alumine et statim fuit curata. Notandum qz fluxus sanguis nariū restringitur sex modis. Primo cū frigidis ut sūt lactuca sempuina solatrū plantago aqz sra aqua ros. acetū succ⁹ salicis semē iusqami albi opus sanguinaria cauda egna emicularis cāphora bursa pastoris. rō qz talia in frigidando sanguinē ingrossant. Unde nō ē apt⁹ ad fluxū et ideo bonum ē fundere aquā frigidā ab alto sup caput. silt manutergium ifusum in aqua sra uel in aqua ros. et acetū et expressum alligetur collo. Valet et mirabiter si sup spatulas aqua frigida ab alto fundatur cum aqua ros. mixta cum modico aceti do nec tremat. Valet et epithima ex pdictis positū supra partē a qua uenit fluxus. Vel emplm tale. Itē. succi solatri. Itē. s. aque ros. quarz. s. sarrine ordeī. q. sufficit fiat emplm applicetur epi si fluit ab illo. scdo fluxus sanguis restringitur cum stipticis: sicut sunt acatia corallus rubens.

De fluxu sanguinis narium

mumia aloes alumē indicū cauda equia kara
be lapis emathitis ypoquistidos bolus ar. ter
ra sigill. balaustie lētes galle sumach sanguis
draconis et fructus omnium arborum stipticarum: sicut
sunt pira sorbe nespula citonia et succus foliorum
ipsarum uirga pastoris olibanum et hoc de simplicibus.
De positis autem troscisci et karabe troscisci
de terra sigill. rō q: illa sunt stiptica et claudunt
orificia uenarum. Valet et hoc emplastrum positum super
praefrontē. **R.** succi plantaginis aqua rosae. de stipti-
bitibus si possit haberi autem. q. r. s. i. s. acetum. s. i. al-
bumina duorum ouorum terre sigill. uel loco eius ar-
gille quod sufficiat misce et fiat emplastrum medicum
ter liquidum ponatur super praefrontē et temporā. Ad
idē. **R.** sanguis draconis gummi arabici assini am-
li assini gummi rute rosae. acacie ypoquistidos spodiū
balaustie boli ar. terre sigillate lapidis emathi-
tis coralli ru. karabe assini. s. i. s. scis papaueris.
scis portulacae assini. s. i. opii. s. i. pulueris eda pul-
uerizentur subtiliter et incorporentur cum succo pla-
ntaginis. q. sufficit et fronti et temporibus applice-
tur. Ad idē. **R.** mumie et terratur et misceatur
cum tela aranee et albūie oui et ponatur cum tē-
ta in naso. Ad idē. **R.** aloes cum albūie oui et i-
ponatur in naribus. Ad idē tenta infusa in succo
plantaginis in quo sit puluis coralli ru. uel lapidis
emathitis uel karabe. Ad idē succus caudae
eque. Ad idē fiat emplastrum cum puluere boli ar.
albūie oui et succi sanguinarie et temporibus appli-
cetur. Tertio restringitur cum glutinativis sicut
dragagantū gummi arabicum puluis thuris fari-
na uolatilis molendini albumine oui et silia. **R.** o-
q: faciunt adherere partes ad invicem et ut plurimum
misce cum stipticis. Quarto restringitur cum
cauterizantibus: sicut atramentum arsenicum cale-
uina sal armoniacū uitreolū ita q: si insuffletur
puluis in nares. rō q: causat crustam: sed ē pericu-
lū: q: si fluxus non remouetur fit maior fluxus id
non ē libenter utendum. Quinto restringitur cum
hūis q: a tota specie hoc faciūt hoc ē succus basilici
stercus asini uel porci si odoratur: uel fiat tenta et si
ponatur in naribus: uel fiat emplastrum: unde dicit ger-
rardus q: ipse restringit fluxum sanguinis menstruo-
rū cum emplastro facto ex dictis posito super pectus:
et ita si ponatur in collo matricis. Secundo restri-
gitur cum diuertentibus et trahentibus ad partē con-
trariā sanguinē et hoc fit dupliciter. Primo per
phlebotomiā saphene uel basilicē. uel per uentosas
positas in cruribus et spatulis cum scarificatione. Se-
cundo fit sine euacuatione ut cum uentosis positis su-
per membrum a quo fluit sanguis sine scarificatione
et remediū forte. Vel cum ligatura restringēdo

partes inferiores scilicet coxas uel testiculos uel malle-
las uel fortis tractio aurium. Quid si adhuc.
Nonit curā per diuersionē dicens q: si cum praedic-
tis remediis sanguis adhuc fluat ex naribus bra-
chiorum usque ad ascellas et coxae usque ad inguina cum
fascia sunt ligande: et sunt testiculi. rō q: fit dolor
rōe cuius currit cum sanguis et spiritus ad locum dolo-
ris et sic diuertitur. Notandum q: ligatura illa non
debet multum stare: sed debet frequenter fieri
et fit maior dolor. **Almanso.**

Si uero passio inualuerit flebotome
cephalica eiusdem partis de qua fluit sanguis
Si autem nec hoc modo strictus fuerit magnas
uentose supponant uetri ab ea parte de qua
fluit sanguis.

**Medicamen quod uehementis ualet
ad sanguinem constringendum.**

Sumas calx alba et leuis q: tunc auri-
fices et sepe naribus insuffletur sine interpo-
lutione et liciniū albumine oui illinitū ea in-
uoluas et naribus imittas **Sill.**

Hic ponit curā quā fluxus excidit et diuiditur
in tres. Primo ponit curā per euacuationem. scilicet per
flebotomiā. Secundo per diuersionē. scilicet per uentosas.

Tertio explicat unū locale. Secunda ibi. Si autem.

Tertia ibi. **Medicamen.** De prima dicit q:
si fluxus creuerit de his fieri phlebotomia de cepha-
lica eiusdem partis per quam fluit sanguis. **R.** o quia
per phlebotomiā talē euacuatur sanguis et di-
uertitur ad aliū locum et est remediū optimū
Si autem. **Nonit curā per uentosas.** scilicet per diuer-
sionē et dicit q: si fluxus per phlebotomiā non re-
stringitur tunc uentose magne cum sine scarificatione
debent poni super uentrē ab ea parte a qua fluit
sanguis. rō q: talis uentosa attrahit ad partē cō-
trariā et diuertit licet non sequatur euacuatio.

Notandum q: omnes auctores laudant has uento-
sas in omni fluxu unde posita uentosa magna sub
mamillis curat fluxum menstruorum iuxta affor-
mū quarte peticule **Mulieri** si uelis menstrua. Et
posita super epa curat fluxum sanguinis puenien-
tē a nare dextra et similiter supra spatulas curat flu-
xum sanguinis narium. Sicut si ponantur supra em-
bilicū curat vomitum et hoc remediū fecit magnū
honore et laudē dñe Ursina de beccaria uxo-
re dñi gori. **Medicamen.** Hic explicat unum
locale naribus applicandū dicens q: sumatur
calx alba et leuis qua utuntur aurifices et sepe
naribus insuffletur sine interpellatione. Secundo dicit
q: liciniū illiniatur in ea et naribus imittatur.
ratio quia cauterizat et facit crustam.

De ulceribus narium

Sillanus.
giii

Standū circa rubricā primo q̄ hic capitur ulcus p̄ uulnere: z est duplex. s. siccuū z humidū. Siccuū dicitur q̄ facit crustam. Humidū q̄ fuit humiditas de utiqz determinat hic Ras. Scdo notandum q̄ ulcera sunt in naribus a materia acuta uel salsa uel adusta currente ad nares z descendendo ulcerat z ulcera facit in parietibus nasi z sic fiunt a cā extrinseca. Tercio notandum q̄ si gna ulcerū que fiunt a cā intrinseca sunt: q̄ isir mus senit pruritum z ardorem z acuitatē i naso z cum fricantur partes intrinsece nasi exit sanguis z escara z aliq̄ post escaram exit subtile aquosū croceus uel uiride uel nigrū. Sed si gna quando fiunt a cā extrinseca sunt nota ex relatione infirmi zc. **Almā.**

Am in naribus fuerint ulcera z oleū z adeps gallinaceus eis imitatur z aquā calidā narib⁹ in mane multotiens p̄ aliquod dies odoret. Cū qz pustule egredi ceperint liciniū aceto fortis infusū in quo sal sit positū naribus imitatur ac super eas acetū z sal silitur ponant. Siccabuntur enī ex hoc z nō plongabūt earum mores: Quod si ulcera ibi affuerint unguento de cerusa curentur. **Silla.**

Ponit curā ulcerum narium: z diuiditur in tres. Primo docet remouere escarā seu crustā. Secundo docet remouere pustulas cū incipiūt egredi. Tercio docet remouere ulcera. Scda ibi. Cūqz pustule. Tertia ibi. Qd si. Prima in duas fm q̄ per duo docet remouere. Scda ibi: Et aqua. De prima dicit q̄ ubi sunt in naribus escare uel crusta cera oleū z adeps gallinaceus debent poni in naribus. Secundo dicit q̄ et pueniēs est ut semp per aliquod dies de mane sugat aquā calidam naribus. Ratio qz illa mollificat crustā id zc. Notādū q̄ ad idem ualet unguentū tale. R. medulle uinuli gūmi arabici añ. 3. ii. olei sisamini q̄rt. 5. cere q. sufficit fiat unguentū. Ad idē ualet butirum ablutū sine sale. Ad idē aqua decoctōis maluaſci: aut aqua decoctōis solatri z malue. Cū qz pustule. Ibi docet remouere pustulas narium: dicens q̄ cū pustule inceperint egredi liciniū fortis aceto infusū in quo sal ponatur narib⁹ imittatur z sup eas silit acetū cū sale ponatur. Verificat se: qz exiccabuntur ex hoc. Notādū q̄ hoc medicamē p̄petit q̄ cruste sūt multe adherentes: qz tunc p̄petunt mordicantia inter nares: qz natura tunc illas expellit. Qd si ulcera docet remouere ulcera: dicens q̄ si in narib⁹

fuerint illa ulcera debent remoueri cū unguento de cerusa. Notādū q̄ in ulceribus cadit duplex intensio prima ē mundificatio cū his q̄ dicta sunt in. c. de cura ulcerū aurium. Secūda intentio est p̄solidatio z hec fit cum ungtō de cerusa: qz consolidat. Ad idē ualet hoc unguētū R. ceruse myrrhe litargiri calce cumenon galile parum. p̄buste alūis añ. 3. i. olei. rof. q̄rt. i. cere. q. sufficit puluerizanda puluerizentur subtiliter misce fiat ungtm qz consolidat z desiccet. Ad idem ualet ungtm de mumia thuris z masticice naribus infusum. Ad idem ualet lotio cū uino calido decoctōis myrrhe z thuris. Secundo notādū q̄ cum talia ulcera fiant ut plurimū a reumate eerebri. in talibus ante localia dicta puenit purgare cerebrum cum pillulis coeliis uel pigra uel decoctione appropriata premitendo digestiū. Tercio notādū q̄ si ulcera nasi fuerint a causa extrinseca cura est ut statim fiat phlebotomia uel uentosatio in spatulis z ponatur super uulnus albumē oui mixtum cū puluere camphore. deinde p̄solidetur cum p̄dictis. De apostematibus narium. **Sillanus.**

Standū ē circa rubricā q̄ tria ap̄ta sunt cōmuniter intra nares. s. emorroides polipus z cancer. Emorroides sunt q̄ intra nares caro mollis oritur z ex eis humores fluxerunt z si nares stringuntur inueniuntur molles si sanguinē temporalit̄ emiserit. si uero sanguinē nō emisit uocatur caro mollis si autē pedem uel infistulatōm habuerit cum quadā duritie nō ultimata appellatur polipus. si uero durities z solidatē habuerit appellatur ficus uel cancer. Scdo notādū q̄ caro mollis est ex materia humida et descendente a cerebro que ē conuersa in carnē per uiaz putrefactionis. similiter z emorroides. Polipus fō sit ex materia melica mixta cum phlate q̄ in forami illam z carnem p̄uertitur a caloz accidetā li in nata per putrefactionē z corruptionē. Cancer uero fit ex melica materia adusta ul' indurata currente per uenas ex cerebro ad partes nasi z p̄uertitur in carnes z duritiē a caloze accidetāli in membro illo z partibus nasi. ultimo infistatur z inseritur. Tercio notādū q̄ signa carnis mollis uel emorroidarum sunt mollities z q̄ nulla sordities ibi reperitur: z humores ab eis manant temporaliter z tactus nariū ē mollis ē cum stringitur a medico. signa polipi sunt oppillatio meatus nasi z grossities que apparet in parte posteriori z q̄ figura eius ē sicut figura ficus z est ibi durities aliqua z fetor.

De apatibus et vulneribus interioribus nasi

Signa cancri sunt quod apparent in naso uene nigre plene sanguine milico et durities ibi quasi ultimata reperitur et fetor intolerabilis est illic: et fetens uirus a loco emanans uiride. aut nigrum aut liquidum currens ut acetum: et sentitur calor in loco cum pulsatio et aliquo dolore. Quarta notandum de prognostico quod caro mollis in naso seu emonoides nasi fuerit infiltrata quod non curatur absque reciduatione: quia radices eorum per chirurgiam remoueri non possunt. Cancer si fuerit in carum culis curam non recipit per chirurgiam: sed potius augetur in qualitate malitia: aut quantitate. Ali.

Am intus in auribus caro superflua mollis et quasi dissoluta rubea: aut alba exorta fuerint et nares in grossari ceperint ac ex carne predicta repleti cephalica prius erit phlebotomia. Sil.

Determinat de polipo et aliis: et diuiditur in tres. Primo ponit curam carnis mollis polipi et emonoides. Secundo ponit curam cancri quam est possibilis. Tercio docet cognoscere quam passio non est curanda ferro uel acuto medicamine et quam est curanda cum predictis. Secunda ibi.

Verum cancer. Tertia ibi: Sed quam nares Prima in duas. Primo ponit curam per medicinam Secundo per ferrum. Secunda ibi. Hec preterea. Prima in duas. Primo ponit curam per euacuationes scilicet per flebothomiam. Secundo per localia. Secunda ibi. Deinde licinium. De prima dicit quod ubi caro superflua mollis sit in naribus et quasi dissoluta seu rubea et alba exorta fuerit et nares in ceperint in grossari et repleti carne predicta flebothomia debet fieri de cephalica. Rodo quod remouet multitudinem et prohibet fluxum humorum ad nasum et eodem modo appetit medicina. Ali.

Deinde licinium ex unguento viridi quod in e corrodentibus carne nominauimus licendum et naribus erit immittendum. Si uero illud non suffecerit medicamen acutum quod ibi descripsimus apponatur donec ex toto mundificetur. Sillanus.

Ponit curam per localia et diuiditur in duas secundum quod duo ponit. Secunda ibi. Si uero illud. De prima dicit quod post flebothomiam licinium cum unguento uiridi de quo dictum est in capitulo de corrodentibus carne. septimo huius naribus est immittendum. Rodo quod corrodit. Ad idem. Rodo arsenici citrini calcanti flos eris an. lib. s. argenti uiui lib. salis armoniaci lib. i. terantur subtiliter et infundantur in aqua quam uocatur aqua prima. i. aqua calcis. Ad idem. Rodo aluminis succarini flos eris an. s. mellis. s. u. cribellatur et inco:porantur simul.

Ad idem sepe in die abluantur cum aceto squillico calido in quo dissoluitur sal et alumen succarinum. Ad idem infundatur tenta in aceto et prius inuoluatur in puluere qui sic fit: Rodo pulueris affodilloz. s. s. racalgar. i. lorosigar. s. i. misce et ponantur intra nares super egritudinem. Si uero. Ponit curam per aliud medicamen: dicens quod si medicamen predictum non suffecerit debet poni medicamen acutum descriptum septimo almanach. c. dicto donec ex toto mundificetur. Rodo patet: quod est fortius corrodens.

Almanach.

Hec preterea passio quamque curatur cum ferro radicitus omnia incidendo. Medici tamen quamque in hoc errant. unde ex eorum cura eger maximam incurrit nocuentum: in hoc namque loco cancer plurimumque exoritur. Silla.

Ponit curam per ferrum et diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secundo ponit causam. circa hoc. Secunda ibi. Medici et. De prima dicit quod hec egritudo aliquando curatur cum ferro incidendo totum radicitus. Secundo dicit quod medici in hac cura sepe errant: quia ex cura eorum gignitur sepe cancer: et sic fit maximam nocuentum. Rodo quia hec radices multum fixas in naso: ideo non potest remoueri radix nisi de substantia nasi remouetur. Notandum quod si medicus locum lesum et radices cum stilo ferreo inflamato cauterizaret esset ualde utile et supremum remedium et post unctiones ponere butyrum et albumen oui intra nasum et extra: hora cauterizationis cooperita tota facies et nasum cum panis infusus in aqua et aceto uel aqua rosacea.

Almanach.

Verum cancer quam in hoc nascitur loco nec tollant acutas medicinas: nec incisionem que cum ferro fit: imo indiget ut suauiter tractetur et medicaminibus lenientibus et phlebotomia et ventris solone curetur. Cognoscitur autem an illud accidens sit cancer: quia est durus ptingens quamque visum ad palatum. Sed cum res sicce sint et dure nec fit in eis aliquid quod humiditas superflua sumope cauendum est ne hec egritudo aut filio: ferro aut acuto medicamine tangatur. Si autem quod in naribus exoritur caro est mollis fluxerintque ex eis humores et cum nares stringuntur inueniuntur molles et cum tanguntur tactus non sentitur solidus non est timendum quoniam ex medicaminibus acutis et ferro mederi possunt. Sillanus.

Ponit curam cancri quam nascitur in naribus. Et primo facit hoc. Secundo ponit signa cancri. Secunda ibi. Cognoscitur. De prima dicitur g. iiii

cit q̄ qñ cancer nascitur in hoc loco nō tolerat acutā medicinā: aut incisionem q̄ cū ferro fit. Rō patet. Secūdo dicit q̄ p cura indiget medicinis lenientib⁹ et cūone p medicinā euacuatīā et p fletotomiā. Rō q̄ remittūt dispōnes et phibent augmentū. Notandū q̄ i cura puenit sepe purgare caput in oibus istis egritu dinibus decoctōe que sic fit: R. mirobalanorū indorū. ʒ. i. ʒ. sene epithimi añ. ʒ. ii. penidiū. ʒ. iiii. bulliant in. ʒ. ix. aque tādū q̄ medietas sit consumpta: postea coletur et i colatura dissoluatur manne tamarindorū añ. ʒ. i. et detur ante diem semel in hebdomoda. Ad idem purgetur cū pilulis stōaticis alkindi uel fetidis. Cōfortetur locus bis in die uel pluries cū oleo ros. mixto cū camphora uel cū ungtō facto et ponatur sup locū petie ifuse i succo solatri. Abstineat a leguminibus caseo et carnibus et ab oibus reb⁹ generantibus mliam et tota itentio sit in multiplicatōe diete humide. Bibat uinū limphatum.

Cognoscit. Ponit signa canceri dicens q̄ illud accñs cognoscitur an sit accñs canceri uel cancer qñ est dur⁹ pertingens qñq̄ ad palatū

Si qñ nares. Sic ostēdit qñ nō est medicandū cū ferro nec cū medicinis acutis et qñ sic dicens: q̄ qñ nares fuerint sicce et dure et n̄ fuerint in eis humiditates aliquę: cauendū est ne hec egritudo tangatur ferro: aut medicina acuta. Rō p̄. Scōdo dicit q̄ illud qd̄ oritur i naribus si est caro mollis et fluit humiditas et si nares pstringantur inueniuntur molles et ad tactū non sentitur durities: tūc pōt fieri cura cū medicinis acutis et ferro. Ratio patet.

De diminutione olfatus. Sillanus

Standū circa rubricā q̄ triplex ē actio lesa olfat⁹. s. diminuta quādo odores percipiuntur sicut sunt: sed imperfecte et hoc est cōiter in natura

hoīs respectu aliorū animalīū ppter multas egritudines humiditatem: nā i organo odoratus dñatur ignis: vt dicit Aristotiles in libro de sensu et sensato: ideo aīalia hñtia cerebry siccu3 bñ odorant. Alia est actio ablata et est qñ nullus odor percipitur. Alia est actio lesa corrupta et ē qñ percipitur odor aliter q̄ sit: ut res fetide si percipiuntur odorifere. Vel e contra. Secūdo notādū q̄ causa diminutōis odoratus est multa humiditas cerebri. Causa amissionis est ppter eius oppillationē ex hūorib⁹ supfluis et de illa loquitur ras. Cā corruptionis ē hūor malus corruptus i organo odoratus ut i carūcul⁹ qñ res odorifere percipiuntur fetide. sed qñ res fetide p̄ci

piuntur odorifere cā ē phla dulce in loco existēs. Tercio notandū q̄ signa priuatōis odorat⁹ sunt phibitio anhelit⁹ et uocis imperfectio: et apparet oppilatio i naso manifesta cū in naso aspicitur ad radiū sol⁹ et in somno manet cum ore apto. Quarto notandū q̄ priuatio olfatus q̄ est per naturā: aut ciconica multū nō curatur. si vō nō fuerit per naturā: aut cronica aliqñ curatur aliquando non.

Almansor.

Un⁹ sensus quod odoranda p̄cipiunt missus fuerit nec i narib⁹ caro supflua euenerit et aer ita leuiter vt pri⁹ attrahat et oculi ac sensus naturaliter existūt narib⁹ erit insusflandus puluis adeo subtil⁹ vt alchhofol q̄ fiat ex cōditi et artemisia et sale armoniaco. Ego quoq̄ p̄cipiat ut nares uapori ex aceto calido p̄cedenti multotiens apponat. Sillanus.

Ponit curā amissionis odoratus et diuiditur in quatuor fm q̄ quatuor ponit remedia. Secunda ibi. Ego quoq̄. Tertia ibi. Si aut. Quarta ibi. Et hoc quidē. De prima dicit q̄ ubi sensus odorat⁹ fuerit amissus et n̄ creuerit i naribus caro supflua et ita leuiter aer attrahatur ut pri⁹ et oculi ac sensus naturaliter existūt narib⁹ d̄z isufflari puluis subtilissimus factus ex conditi et arthanita et sale armoniaco. rō q̄ alterat malā p̄lōnē et apit oppilationē et uiuas et puocat sternutationē. Notandū q̄ ex eo qd̄ nō ē caro i narib⁹ signū ē q̄ nō puenit ex emoroidibus uel polipō ul⁹ cancro sed ex hūoribus ul⁹ ex frigiditate in meatibus cerebri.

Ego quoq̄. Ponit curā per aliud locale dicens q̄ ego d̄z p̄cipi ut recipiat p nares uapores ex aceto calido puenientes et hoc sepe. rō q̄ hoc medicamen ē mordicatiū et iducit sternutationē. ad idē sugat p nares multoties i die aquā calidā decoctōis melliloti isopi et sicadof aut aq̄ fūiterre assari et sāvuci. Ad idē odoret nigellā puluerizatā et sepe recipiat fumū nigelle posite supra carbōes. Ad idē puocetur sternutatio cū ellō albo: aut piretro: aut eusforbio et similibus.

Almansor.

Si aut hec n̄ suffecerit narib⁹ isuffletur pulis quē noiabini cui⁹ descriptio ē. R. nigelle fell gruis colloquintide etli al. oīum añ. ptes eq̄les puluerizēt et ponant i vrie cameli arabici quātitate tāta q̄ euoperiri possint et pōant ad solē donec siccent. de idē fiat ex eis sicc. cūq̄ necesse fuerit unus ex eis lētis hñs magnitudinē i oleo sāvucio itictū narib⁹ inittat. optimus. n. ad b

De diminutione et amissione olfatus.

eristit. Si aut ex eo qd narib⁹ imittit fortis se q⁹ dolor oleu de seie cucurbite eis imittatur z aq cala sup caput fundat z sorbeat cala ea q hūectant vt ptišana z qd fit de aq surfuris z de faria z silia. Et hoc qdē ē medicam⁹ admissione olfat⁹ pbatissimū qd sic cōficiť. Nigella puluerizet donec si at vt pulis z misceat cū oleo veteri. deide eger iplēs os suū recliet caput retro quāto plus poterit et tūc ex p̄dicto medicamine aliquāte gutte narib⁹ distillent. Egro quo qz hēcipiat vt quātū ei possibile est aerē ex trise⁹ iterius attrahere nitat qz i. trib⁹ diebus et tribus vicib⁹ fieri cōuenit. Si autē mordicatio superuenerit fiat hoc quod p diximus.

Sillanus.

¶ Ponit curam p aliud locale: z diuiditur in duas. Primo facit hoc scdo docet succurrere qñ sequitur dolor ex eo in naribus ifusum ē. Secunda ibi. Si aut ex eo. De prima dicit qz si non sufficiat hoc qd dēn est infusletur i naribus hoc medicamen. R. nigelle fellis gruis colloqntide ellī oīnz añ. partes equales puluerizentur z ponātur in urina cameli arabici tāte qstītatis qz ea possint cooperiri ponātur ad solem z siccantur fiat sief ad magnitudinem lētis z cū fuerit necesse ponatur unū i oleo de sanbu z i naribus imittatur: qz est optimum in h casu. Notandū qz loco eius ualet attractio succi radicū ireos in quo puluis piretri sit infusus. Ad idē fit iniectio olei nardini i quo eusorbiū castoreū z musc⁹ puluerizētur sibi z dissoluantur. Si aut. Docet succurrere dolori ex iniectionib⁹ dictay rerū dicēs qz oleū de seie cucurbite i narib⁹ mittatur z aq cala sup caput fū datur. Rō qz talia remittūt cliditatē z acuitatē rerū p̄dictay. Notandū qz ad idē ualent oīa q ifrigidant z hūectant approximāt ab itra ul' ab extra: iō v3 pānus ifusus i oleo uiol. z applicat⁹ naso z aq ros. iniecta i nares. Et hoc qdē

¶ Ponit curā p aliud locale dicēs qz i amissione odorat⁹ medicam⁹ pbatissimū sic fit. nigela puluerizetur donec fiat puluis misce cū oleo ueteri. deide eger iplēs os suū aq iclinet caput suūz retro quāto plus poterit z tūc ex p̄dicto medicamine aliquāte gutte in narib⁹ istillātur. Rō qz nigella ē apitiua z pōitur i oleo ueteri ad sedādū dolorē z ipletur os aq ffa ne medicina itret i of z iō errāt qz sic n̄ faciūt: qz qñ medicina intrat i os n̄ operatur. Scdo dicit qz egro d3 p̄cipi ut quāto ē posse aerē exteriorē iteri⁹ attrahat ad sternutatōz z sic facit ad aperitōz. Tercio dicit

qz si ante mordicatōm superuēiat fiat ut dictūz ē statim. Notandū ubi peccās materia uideretur in capite debet fieri euacuatio cum pillulis coctis uel cum pigra. z similibus.

De dolore dentium.

Sillanus

¶ Irea rubricā notandū ē pmo qz dētū ē mltiplex diuersitas. Nā qdā sūt inci siui z sūt octo. s. qttuor iseriores z qttuor superiores capitis generātur ex subtiliori su perfluitate ossiū capitis. Alii sūt canini z sunt qttuor z generantur ex superfluitate mediocri. alii sūt molares z sūt. xx. s. x. i parte supioriz. x. i parte inferiori et generātur ex supfluitate grossa. Scdo notādū qz dētes hnt iuuamētū in mastacado z sic pparāt ad meliorē operatōz. s. ad digōnē stōi z hnt iuuamētūz ad loquelā aeres retinēdo: hnt ēt iuuamētūz ad decorē. Tercio notandū qz dētes patiūtur multas dispōnes: qñ patiuntur dolores: aut in se: aut in suo ligamēto: apata corrosiones pforatōes ymes pmo tionē pgelationē: z sedā cor coloratōm. Quarto notandum qz cā doloris dētium ē mala complexio z solutio p̄nuitatis et ista ul' ab extrinseco causatu. s. a casu ul' percussio: ul' a uēto ul' a comestioe rei nimis calide ul' ffe: ul' a potu. uel si qs uelut frāgere res nimis duras: ul' comedere res duras cū melle cōfectas. Vel causātur ab intrinseco tunc aut a cerebro: ut qz reuma d scēdit ad dētes uel gingiuas. aut a neruis ueni entibus ad dentes z causat ibi corrosioes ymes ul' fistulā cācrūz apata z silia. Vomitus ēt multūz nocet et potissime cuz fuerit acerosus fumosus acutus: aut putrid⁹ corruptus. Quinto notandū de signis si fuerint ex causis extrinsecis hoc pōt sciri ex iudicio patientis: aut assistētūz z a capite discernitur per dolores capitis et per grauedinē eius et per reuma quia frequēter sit ex illo. Si ex dentibus et gingiuis manifeste apparet: et si non pōt distinguere ex quo dente incipiat dolor. Primo masticare incipiat cuz uī no dente: postea cuz alio donec uenerit ad illūz ubi erit dolor itensior et manifestior in eis. Si fuerit a neruo discernitur: quia in aliis nihil apparet zc. Si fuerit a stō discernitur per grauedinē et dolorē loci. Signa diuersitatis materie Si fuerit a sanguie discernitur p tūorē calorē z ruborē. si ex colera discernitur p pūcturā et mordicatōm. Si ex phlāte per albedinē et dolorē remissūz. Si ex mēlia discernitur p hūorē duritiē et tūorē. si ex hūiditate discernitur p gūedinez et saluā mltā. si ex siccitate discernitur ex ariditate z siccitate mltā. Si ex uentositate discernitur

per pulsationē et motū. Signa pnostica liuor
uiriditas et nigredo in dentibus in se. pessimū
In dentibus limositas in se. longitudinē egritu
dis significat. In febrīb⁹ p⁹nuis si dētes sue
rint aridi sicut lignū pessimū ē et mortale. Al.

Ingiuiua cū dolore dentiū fuerit
sanguinolenta et apostemosa et ru
bea fueritq³ apostematio euz pul
satione extrahat sanguis cū uentosis phle
botomia ex cephalica prius facta. Silla.

Primo ponit curā qñ puenit a materia ca
lida. Secūdo qñ puenit a materia frigida. Secū
da ibi. **I**ngiuiua. Prima i duas. Prio po
nit curā per euacuationē. Secūdo per localia. ibi
secūda. Deinde in ore. De prima dicit q³ si ap
paruerint ista signa. Primū ē ingiuiua cum do
lore dentiū fuerit sanguinolenta et apata seu tu
mesfacta. Secūm q³ fuerit rubea. Tertiū q³ talis
tumefactio sit cū pulsatione suple istis signis ar
guendū ē q³ talis dolor sit a sanguine. Secūdo
dicit q³ p curā debet extrahi sanguis cū uento
sis premiffa phlebotomia de cephalica. Ter
tio notandū q³ ratio signor⁹ p³. Sed rō reme
diū est: q³ primo puenit flebothomia ex cepha
lica: q³ euacuat sanguinem a capite et diuertit a
loco doloris et post flebothomiā ulēm dictā cō
uenit flebotomia pticularis de labiis inferiori
bus uel de uenis sub lingua et cōiter fit: sed uē
tose ppetūt in collo uel sub mēto ad distraben
dum materiā et euacuandū. **A**lmanfor.
Deinde in ore aliquādū acetuz et oleum
ros⁹. teneat postq³ eiecerit hoc idem iterū
fiat: post hoc oleum ros⁹. in ore teneat. Et
si ex hoc n̄ euaserit fueritq³ pulsatio vehe
mēs et cū inflāmationē cāphora et piretrū
tereant et in radicibus dentiū ponantur.
Cūq³ dissoluta fuerit iterū mittat coctum
quoq³ oleo ros⁹. illinitū supponat. Qd si
dolor aliquñ augumētet et uehementior fiat
opii sexta ps. 3. vnus in oleo ros⁹. dissolua
tur ex quo cotū illinitū radici dentis dolē
tis adhibeat. Si at nūdū sedet scalpella
d⁹ ē loc⁹ et sanguisuge supponēde sūt. Sil.

Primo ponit curā p localia et diuiditur i du
as. Prio facit hoc. Secūdo ponit p chirurgiaz
Secūda ibi. Si aut. Prima in tres sm q³ tria
localia ponit. Ibi secūda. Et si ex hoc. Ibi
tertia. Qd si dolor. De pria dicit q³ paties
d³ aliquāto tpe sumere acetū et oleū ros⁹. in ore
deinde et iterato sumere et teneat in ore oleum
ros⁹. et acetū: phibent eniz fluxū mitigant mate
riam et humores et expellit malā p⁹lōnem hūo

rū et mēbrū: et pportio sit una pars aceti et tres
olei. **N**otādū q³ si fuerit apatio gingiue ma
nifesta perforetur cū flebothomo et post pfora
tionē abluatur ter in die cū uino et aceto decoe
tionis. aluminis zucarini uel salis uel myrrhe
fiat omī die ab extrifeco sup mādibula emplm
de farina seminis lini floz camomille radicum
maluauisci et butyro et farina senugreci misce.
3. iiii. olei de aneto uel camomilla. De ppieta
te sedat oēm dolorem maturat et finaliter resol
uit. Secūdo notādū q³ loco remediū **R**asis
Ualet si patiens teneat aquā frigidā in ore uel
acetum cum aqua ros⁹. uel uino granator⁹. Uel
ualet succus rep⁹ frigidaz: sicut solatri uernicu
laris plātaginis sempuue portulace et cucurbi
te. Ad idēz ualet uinū decoctōis gallaz. ab
extra ponatur supra maxillā lana succida ifusa
i oleo ros⁹. uel uiolaz uel de salicibus. Ad idē
ualet sacculus de ros⁹. infusus in aceto uel bulli
tus in aqua et aceto et exp⁹ssus. Et si ex hoc.

Ponit curam per aliud locale dicēs q³ si ex
hoc dolor non cessauerit et fuerit inflāmatio et
pulsatio camphora et piretrū d³ teri et in radici
bus dentiū debet poni et cum dissoluta fuerint
itez ponantur. **R**ō q³ piretrum puocat sputū
et resoluit materiā. Sed cāphora sedat dolores
et debent misceri equaliter: et est expertū. Secū
do dicit q³ cotū oleo ros⁹. illinitū debet suppoi
Rō q³ mitigat dolorē. Qd si dolor. **P**o
nit curā per aliud locale dicēs q³ si dolor auge
atur debet dissolui sexta pars unius. 3. opii euz
oleo ros⁹. et cotū illinitū radici dētum d³ iponi
Ratio q³ stupefacit et remouet ab eo sensum.

Notandū q³ olea stupefactiua ualent loco
opii sicut sunt mandragora hyusgamus papa
uer filoniū: attamē addatur cū his aliqd rep⁹
mēs malitiā ut croc⁹ cassia lignea et camemilla.

Si aut. **P**onit curā per chirurgiā siue p opa
tionē manualē: dicēs q³ si dolor nō remouea
tur locus est scarificādus. Secūdo dicit q³ san
guisuge sunt apponēde. **R**ō utriusq³ est: quia
ex eis euacuatur sanguis a loco a quo fiebat do
lor. **N**otādū q³ si dolor fiebat a materia cole
rica prius d³ purgari caput cū decoctione pu
nor⁹ manne et reubarbari: puenit etiā clistere le
nitū: deinde localia dicta. **A**lmanfor.

Ingiuiua vō si nō sanguinolenta fuerit
nec apostemosa nec dolor ē cū pulsatione
nec in facie fuerit inflatio: aut dolor accide
rit post fastidiū ex facietate et p⁹ cenaz cōe
deritq³ ex cibo frigido multum egre solue
dus est ex pillulis coctis. **S**illanus.

De dolore dentium

¶ Ponit curā qñ dolor dentium puenit a materia frigida 7 diuiditur in quattuor. Primo ponit curā per euacuationē. Secōdo per medicinas locales. Tercio per dietā. Quarto per operationē manūalē. s. per ferrū. Secōda ibi. Et dolentium. Tertia ibi. Preterea. Quarta ibi. Si aut. De prima dicit q si apparuerit illa signa. Primū q gingiua nō fuerit sanguinolenta nec apata. Secūdu q dolor non est cū pulsatione. Tertiū q in facie non ē inflatio. Quartū q dolor accidit post fastidiū sicietate 7 cenā. Quintū q comedit de cibis frigidis multum super. Istis signis arguendū ē q talis dolor sit a materia frigida q phlātica. Secundo cura uult quod fiat euacuatio cum pillis cochleis. Notandū q ratio signorū patet: sed ratio remedii est. quia pillule cochleie euacuant materiam phlegmaticam a capite et dolenti. Almansor

Et dolentiū dentū radices ex hoc medicante fricande sūt q sic fit. R. picrotrum sinapi sceitargi indi baurach piper. 33. 7 ex eis puluerizatis dentū fricent radices. cōtū quoq; i eis illinitū sup dentū radices ponat. postq; eger os ex aceto in quo picrotrum 7 mentastrū 7 origanū fuerint cocta colluerit. A foris preterea panicū siue miliū in sartagine torrefactū sup maxillas ē ponendū. Aut ex piperis puluere mili cōmixto dens 7 eius radix fricetur. Et si hoc non suffecerit in dentis radicibus hec tiria ca ponat. que. R. castorei assi piperis. 33. storacis opii omnium añ. partes equales cōficiant cū melle 7 administrent. Eger preterea p aliquantulū tps a comestōe abstineat maneatq; famelicus 7 ingrediatuz balneū 7 utat motu. Si aut nec sic qescat ferrum ignitū radici dentis multoties apponatur. aut eradicet. Si vero dens corrosus fuerit repleat ex medicaminibus q nō minauim⁹ 7 q sūt corrosiua aut extrahantur.

Sillanus

¶ Ponit curā p medicinas locales: 7 diuiditur i quattuor. Pa ibi. A foris preterea. Tertia ibi. Aut ex piperis. Quarta ibi. Et si h. De prima dicit q radices dolentiū sūt fricade ex h medicamine. R. picrotrū sinapi sceitaragi indi pip baurach. 33. puluerizentur. So uult q cotū eis illinitū si radices dentū ponatur. Tercio uult q eger pri⁹ abluatur cū aceto in quo picrotrum mēastrū 7 origanū cocta sūt. rō q illa psumūt materiā phlāticā existentē i gingiuis. Notaduz q i cura dolorū dentū a materia fra itentio p

ma ē purgatio capitis. deinde 7 fo phibitō fluxus 7 pficitur sic. R. masticis. 3. i. saluie. AB. i. pquassentur 7 bulliant. H. 5. aceti uel uini. Si materia sit multū fra uel utriusq; egs partibus quousq; redeat ad qrs. i. coletur 7 ex colatura os abluatur. Ad idē v3 nux muscata nux cupi si. deinde itentio ē resolutio 7 pficitur cū eo q ponit ras in fra. Ad idē. R. uuar passaz munda taz ab arill dorsoz alleoz. AB. i. bulliat ut p dicta. Ad idē v3 acetū decoctōis spoliū spentis et hoc v3 a pprietate. filr emplm factū de eodem filr ualet acetū decoctōis colognitide. Ad idēz ualet uinū decoctōis edere. Ad idē collutio oris ex decoctōe radices asperagi. serapio. c. de sparago. filr collutio ex decoctōe folioz tamarisci. serapio. Ad idem collutio oris cū decoctōe radices capparoz cū uino uel aceto 7 mastice. Ad idē fricatio dentū cū radice pastinace ualet ad i mensū dolorē. Ad idē radix diptami bene trita tollit dolorē dentū 7 collutioe oris cum eo ex uio. Ad idē si dens hois mortui tangit dentem dolentē tollit dolorē sine dubio. Ad idem masticatio pipis uel picrotri ul radices dyptami ul stasisagrie 7 tal' ualet a pprietate. Ad idē collutio oris ex aceto decoctōis ellī. AB. elue. Ad idēz colluctio oris ex decoctōe rane i aceto 7 aq serapio. Ad idē coquātur lumbrici in oleo 7 distilletur ex eo in aurē oppositā dentis dolentis serapio. Ad idē decoctio corticū pini cum aceto qñ colluitur os cū ea. Ad dolorē dentū Auic.

Ad idem coquatur in aceto stasisagria 7 colluatur os Auic. A foris preterea. ¶ Ponit curā per aliud locale ab extra approximātū dicēs q miliū in sartagine torrefactū ab extra debz poni supra maxillā. R. o q; ericcat 7 cōsumit. Aut ex pipis. ¶ Ponit curā per aliud locale dicens q cōuenit ut radix 7 dens fricentur ex puluere piperis cōmixto cum melle. Ratio q; abstergit 7 mundificat radices dentis 7 gingiua a materia. Notandū q loco huius ualet h. R. picrotri stasisagrie puluerizatoz añ. 3. i. cere al. 3. ii. misce 7 cū modico illius cere dens inuoluatur 7 expertum est. Ad idem ualet semen de stasisagrie positū supra dentem uel stasisagria ipsa. Ad idem ualet epar lacerte uiridis: fructus tamarisci radix cucumeris asinini titimal li radix aristol: radix coloquintide 7 illud quod adheret parietibus aluearū apum 7 omnia illa a proprietate siue causa sit calida siue causa sit frigida ualent: 7 hoc suffumigando uel uaporando uel gargarizando uel sbam coz sup maxillā

ponendo ualde cōferunt **zc. Et si hoc.** Pōnit curā per aliud locale dicens q̄ si predicta s̄ sufficient radiceb⁹ dentiū d̄z imponi tyriaca q̄ sic sit. **R̄. castorei asse piperis. 33.** storacis opii. aī. partes equales p̄ficiantur cū melle ros. rō patet. Ad idē ualet meridatū app̄ximatū ab intra ⁊ ab extra. **Eger p̄terea.** Ibi pōit curā per dietā dicens p̄mo q̄ eger d̄z aliquāto t̄p̄e abstinere a cibo ⁊ stare famelicus. **R̄. q̄ calor naturalis uertit se sup̄a materia.** Secundo dicit q̄ eger d̄z ingredi balneū ⁊ intelligit stufam. **R̄. q̄ consumit materiā.** Tercio dicit q̄ eger debet uti motu. **R̄. Ratio p̄ per idem.** Si aut. Pōnit curā per operatōne manu alē dicens q̄ si dolor non quiescat ex predictis radici dentis sepe debet apponi ferrū ignitum cū cānulla erea uel ferrea. **R̄. q̄ cōsumit materiā.** Sc̄do dicit q̄ si non aliter pōt fieri debet eradicari. Si uero dens. Pōnit curā dentis corrosi ⁊ putridi dicens q̄ si dens sit corrosus ⁊ putridus d̄z impleri ex medicaminibus q̄ statim dicentur. **R̄. q̄ phibent corrosiōnem.** Secūdo dicit q̄ si non d̄z extrahi q̄ hoc ē ultimuz remediu. Notandū q̄ in cura putrefactōis ⁊ corrosiōis corpus mundetur sicut ōz ⁊ distrabatur materia ⁊ confortatur membrū mandans. deinde abluat os cū uino decoctionis utriusq̄ calamētū ⁊ p̄iretri. deinde cōcauita f̄pleatur cū puluē galle uiridis ras. alūis ⁊ nitri ⁊ fiat sibi clausula de galla uiridi ⁊ resina ⁊ terbentina. Ad idē in foramine ponatur una gutta aq̄ ardentis. Notandū secundo q̄ curatio v̄mis ī dente est: ut suffumigetur dens ubi ē v̄mis cum opio castoreo ⁊ semine cepe. Uel cū iusgamo et seie sinapi ⁊ fiat cassula denti. Ad idem. **R̄. auripī ḡnti radicis cappis radicis coloquinti de equaliter ⁊ si ex eis fiat suffumigatio.** aut de coquantur in uino ⁊ uinū teneatur in ore. Uel puluis in dente ponatur. Ad idem. **R̄. mirrhe aloes storacis calamite.** fiat puluis de aliq̄ portio intus mittatur. Ad idem suffumigatio d̄ semine porri cū alkitrā deicit ⁊ interficit v̄mes. Ad idem storax interficit v̄mes ⁊ p̄fert pulsatōi ⁊ corrosiōi dentiū. Serapio. Notandum q̄ cura corrosiōis dentis. Si cā sit calida sit f̄ra stipticia qualia sunt galle sumach balaustie acatie sandali rose coralli ipoquistidos bulliant in aceto ⁊ fiat gargarisma: aut puluis desuper aspergatur: aut f̄ricatio fiat cū istis. aut cassula: aut emplm ⁊ ingeniatur oīs modus quo v̄tus medicaminis possit applicari denti dolenti. Si uero causa est frigida, cura ē per calida qualia

ē mastix macis uernix nux mus. nux eupressi folia ipsius storax calamita ambra alumē sal cōmune ciminū anisum assa spica nardi myrrhā ruta laudanū. fiat gargarisma cū uino. Uel puluis desup aspergatur ⁊ ita de aliis modis. Ad idē ligentur dentes cōmoti cū filo uel lino cum dentibus qui non mouentur infiltrando filū cum dentibus ad modūz sepi⁹ ⁊ oī die abluantur dentes cū uino calido ne remaneat sup̄fluitas ⁊ post cōtinue ponatur sup̄a gīgiuas ⁊ dentes puluis factus de corallo ⁊ mastice eq̄liter. Ad idem comu cerui adussum. Dieta sit quia abstineat a rebus duris masticalibus ⁊ a rebus nimis calidis: q̄ dissolunt ligamēta dētium ⁊ resoluunt spiritus dentium ⁊ abstineat a rebus frigidis: quia mortificant. Utatur sorbilibus. Quarto notandum q̄ cura q̄n sit in dentibus feda coloratio est. **R̄. tartari uel greppule uegetis ī qua ponatur bonū uinū. 3. ii.** terea tur ⁊ cribelletur postea fricetur ex isto oī die dētes ⁊ post fricationē abluantur cū uino calido ī hyeme ⁊ frigido ī estate. Ad idē. **R̄. sal gēme sp̄ue maris alūis zucarini aī. 3. i.** fiat puluis cū quo fricentur dentes. Ad idē spuma maris per se uel pumex uel os sepie uel conche marine al. ut aristol. ro. uel radix cāne uste uel cornu ustu: q̄ quodlibet summe clarificat dentes. Quinto notandū q̄ cura difficillis exitus dentis ē ut fricetur gīngiua cum butiro uel cū oleo de lilio uel cum pinguedinibus. Ad idē cerebrū leporis ualet a p̄prietate. Ad idē lac catule uallet a p̄prietate ⁊ sic fiat fricatio.

De extrahentibus dentibus ⁊ constringendis. Sillanus.

Ica rubricam notandum q̄ dentes possunt extrahi cum medicinis: aut cū ferro. Sed cū medicinis non uidetur posse fieri: licet a multis ponatur. Almanfor.

Edicamen quod cum ī dente corroso ponitur ipsius sedat dolore ⁊ aut ipsum constringit. Sumatur

Rebilkengi ⁊ piper ⁊ trita ex alkitrā cōsp̄gantur ⁊ impleantur ex eo. Silla

Ibi docet extrahere dentes seu ponit curas extractōis dentiū ⁊ diuiditur ī duas p̄mo pōit medicamē q̄ frāgit dētes. Sc̄do docet ⁊ expliat medicamina extrahētia dētes. Sc̄da ibi.

Medicamen. De p̄ma dicit q̄ medicamē q̄d q̄ pōitur ī dēte corroso sedat dolore ipsius ac ēt frāgit. ē. **R̄. helios. i.** herba portulace filis q̄ cū frāgitur lac emittit ⁊ piper ⁊ trita ex alkitrā cōsp̄gantur ⁊ impleantur ex eo. **211.**

De extractione dentium

Medicamē qđ dentes debiles ac dolē
res q sunt extrahendi eradicat. **R.** corti
ces radicū celsi ⁊ radicū capparis ⁊ pire
trū ⁊ lac titimalli atqz lac anabule ⁊ arse
nicū ru. ⁊ rad. collogntide sumanf ⁊ tri
ta ex tanto aceto q eis sufficiat cōspengan
tur. acetū quoqz p ebdomodā vnā semel
ī die vt prius addaf. post hoc dētes in cir
cūitu scalpentur ⁊ ex p̄dictis decies in die
epithimēf donec ad mouendū sint faci
les ⁊ postqz extrahāf. Aut fiat epithima:
ex fece acetū acutissimi p multos dies ⁊ po
stea extrahant. Aut rane fluuiales ī oleo
coquant donec dissoluant. Quqz necesse
fuerit dentiū radices scalpellent ⁊ ex oīo
isto multotiens inungantur donec facile
moneri possint. postea cum instrumento
euellendi dentes euellantur. **Silla.**

Explicat medicinas extrahentes dentes : ⁊
diuiditur in tres fm q tres explicat medicinas
Scđa ibi. Aut fiat. Tertia ibi. Aut rane.

De prima dicit q medicie extrahentes debiles
qui sūt extrahendi sunt he. **R.** corticis radicis
mori. corticis cappis piretrū ⁊ lac titimalli lac
anabule. i. esule arsenicū rubēū ⁊ radix cologn
tide sumantur ⁊ trita ex tanto aceto p̄spargātur
q eis sufficit ⁊ dimittātur per ebdomodā ⁊ ace
tū omni die addatur. Scđo dicit q dētes ī cir
cūitu debent fricari decies in die ex istis p̄dictis
⁊ debēt epithimari donec sint faciles ad mouē
dum ⁊ ita extrahantur. **R.** q cōsumit ⁊ corro
dit ligamentum cū quo ligatur dens cūz gingi
uis. Aut rane. Explicat alias medicinas dicēs
q rane fluuiales in oleo decoquātur donec dis
soluantur ⁊ cū fuerit necesse radices dentiū sca
rificentur ⁊ ex isto oleo ungātur multotiens do
nec possint remoueri. deinde extrahantur cum
instio extrahendi dentes. Notandū q ad idēz
facit hoc. **R.** piretri scamonee elli al. euforbii.
3. ii. tere ⁊ dimittātur ī aceto ⁊ cū eis tangatur
mltōtiens dens ī die postqz fuerit mltōtiens scal
pellat. Ad idē ualeat semē utrice radix mori ⁊ ra
dix celidonie ut dicunt qdā. Ad idē si d3 extra
hi scalpellatur: deinde leuiter tāgatur cū puluē
euforbii ī quo nō ē deceptio: q: eradicat a p̄pe
tate: deinde leuiter extrahatur cū ferro ⁊ sū do
lore p posse ⁊ post abstractionē abluatur loc⁹:
cū uino decoctōis myrrhe ⁊ uidebis mirabile
⁊ quasi statū p̄solidabitur loc⁹ ⁊ dolor p̄fecte re
mouebitur. Aut fiat. Exemplificat aliud medi
camē dicēs q fiat epithima cū fece acetū acutis
simi p multos dies. deinde extrahatur. rō patz

Notandū q emplm pueniens ad omne dolo
rē dentium ex quacūqz cā fiat qđ ponatur extra
sup mandibulā dolorosā sic fit. **R.** xii. radices
maluūisci coquantur bene ⁊ perfecte ⁊ post de
coctionē scindātur ⁊ extrahatur ab eis lignum
⁊ incidātur frustati ⁊ post pistentur ita q post
pistatōm in modū arungie puerantur cūz eis
misce res istas. **R.** farine fēugreci seis lini ane
ti floz camomille añ. 3. i. farine ordei. 3. iii. olei
3 aneto uel de lilio uel de camomilla. 3. iii. pōa
tur actu calidū supra locū sedat oēs dolores a
p̄petate ⁊ maturat oēs materiā ⁊ ipse r̄soluit rē.

De dentiū cōgelatione ⁊ stupore sine
malitia.

Silla.

Notandū circa rubricā q stupor den
tiū puenit ex comestione rex acetosa
rū uel rerū habētū stipticitatē uel pū
citatē uel acerbū sapore ⁊ similiū. **Almansor**

**Portulaca ⁊ amigdale amare ma
sticentur. Aut his silia. aut fiat fri
catō cū sale. Et masticef cera. Sil.**

ponit curā ⁊ diuiditur ī tres sz q tria pōit
remedia. Scđa ibi. Aut fiat. Tertia ibi. Et ma
sticetur. De pria dicit q si portulacaz amig
dale amare masticefetur remouēt dentiū p̄gelati
onē ⁊ stupore. Notandū q portulaca cū amig
dal' amaris ē cā h⁹ q: in portulaca ē multa hūi
ditas ⁊ ibi ē frigiditas cum aliq stipticitate: ⁊ in
amigdalīs ē cū siccitate. cū ergo miscentur ma
sticando temperies nascitur que remouet mo
rificationē mēbri uiuificando locū ⁊ multum iu
uat admixtio saluie cū eis in qua ē caliditas ac
tualis cū salsedine et acuitate et nitrositate. Se
cūdo notandū q quodlibet per se facit ad curā
sed portulaca a p̄prietate nō a p̄plone. sz amig
dale amare faciunt illud per p̄plonē que ē calā
et sicca: q: caliditas confortat calorem in denti
bus et remouet frigidum congelans. Sed sic
citas consumit humidum superfluum ad qđ iu
uat frigidū congelans et cetera. Aut fiat. **Do
nit** secundum remedium dicens q cōuenit si fi
at fricatio cū sale. **R.** q cōsumit humiditates
que erant in dentibus causa stuporis. Et ma
sticef. **Donit** tertium remedium dicens q con
uēt ut masticefetur cera. Ratio quia propter uis
cositatē et coet conglutinationēz. Notandū q
uinuz caliduz si teneatur in ore aliquantulum.
Ad idem si masticefetur sex grana piperis horā
stuporis dentium et post abluatur os cum uio
calido statim remouetur stupor et cetera.

De mortificatione dentium seu in frigi
datione.

Sillanus

ad mortificationē aperit 7c. **Almansor.**

dū pānē mltotiēns mordeat. Aut fricatio
ex balsamo. aut oleo de lilio siluestri. Sill.

oleū calefactū pānū ē desup ponendū . Rō q:
oleū de natura sua mittigat dolorē ⁊ sua actua

lingua: Sillanus.

qñ fit a putrefactione in ore 7 i dētibus. Secū
do notādū de signis. Signa pustulaz p̄tigētū

catio lalide cu fluxu aq. 211.

seis sene demecha oim ptes eqles capho
re parũ ex his puluerizatis fiat fricatio. 7

Sillanus.

Secunda ibi. Albe uero. prima in duas. primo
ponit curá p localia. Scdo p euacuationē. Se

cūda ibi. Et sanguis. prima in duas s; q; duo
localia ponit. scđa ibi. Et cū aceto. De pria

dicat qd si pustule fuerint rubee. **℞.** anthere .i.
semen rosar al. balauſtie amili spodii lentii ex

corticataz leis portulace coriadril liccl leis lene
demecha omniū añ. ptes eqles cāphore modi

p3. Et cū aceto. ponit fm locale dicēs q̄ p̄dic
ta cū aceto mirta ⁊ oleo rof. ⁊ aqua rof. teneā

tur in ore. Rō qz p̄solidant ⁊ remouēt malaꝝ
plexionē. Notandū qz ulcera oris uel fiunt cuꝝ

corrosione ul' sine. si cū corrosiōe d3 psumi ma
teria faciens corrosiōē. Al' medicamē ē tale. R

arsenici rubei calcis uiue aluminis gallay floz
eris subtilr puluerizatoz añ:3.i. ifudatur i ace

to modico p una ebdomoda ⁊ extictur de ma
ne ponatur supra locū. 3. 5. p horā unā postea
inungatur locus cū oleo uiol. uel ros. ad sedā

dū dolorem. si ulcera sint sine corusione ⁊ fini
magna. primo cōuenit mūdificatio cū idrome

le colato ul' uino in quo sint bullite rose. Fo co
petit solidatio ⁊ pōt fieri cuz puluere que pōit

raſ. hic uel cū ungtō tali. **R.** ceruſe lote amidi
calcis uine lote litargirii puluerizati añ .3. ii. in

corporetur sit cum mucilagine dragagani et gummi
arabici: et si scissura sit parua sufficit pulvis dra-

gagali ⁊ gummi arabici ⁊ nix excoctate ⁊ p
uis ligni putrefacti ⁊ ē mirabil' in excoziatione
nibicūq; fit .po notandus q; ubi pustule p̄dicte

sint in principio ul' in augumēto puenit ut paties
gargarizet aquā ros. per se uel mixtā cum ace

to aquā pſilli uel prunorum p ſe uel cum ace
to ad idē. **R.** gallaz. **ʒ.** i. aq̄ roſ. **℥.** s. aceti q̄rti

ore medicamē qđ sic fit. **℞.** rosaz spodi corian
dri funoch lētinz excoctatay semis portulace

feminis cucūeris cucurbite añ. ᠑ . ᠕ . pistentur ⁊
sif misce ⁊ in sine aliqd cāphore addatur abluat

tur p^o illud os cū aliq̄ dictaz aquaz ⁊ cū aceto
Ad idē fiat fricatio cu3 puluē boli ar. s3 ubi pu

stule sunt i pcessu cōuenit hoc medicamē: ℞.
aluminis zucarini. ʒ. ʒ. syrapi compositi. ʒ. iii.

aceti. ʒ. i. aque. ʒ. iii. bulliant simul ⁊ colentur fi
at gargarisma uel collutio oris ⁊ erit ualde uti

tionē dicens q̄ in talibus d̄z fieri euacuatio san-
guis cū pentosis ⁊ debent poni sub mento.

Uel saltē circa collum. Ratio patet. Notandum q̄ etiam utile esset si fieret phlebotomia d̄ cephalica.

Almansor.

Albe vero si fuerint pustule cum sale ⁊ melle fricetur sirupus acetosus aut almu-
ri in hore tenentur.

Sillanus.

Ponit curā q̄ fuerit materia frigida ⁊ diui-
ditur in duas s̄m q̄ duo localia ponit. Secun-
da ibi. Et sirupus. De p̄ia dicit q̄ si pustu-
le fuerint albe debēt fricari cū sale ⁊ melle ros.
colato: q̄ dissoluunt p̄b̄a ⁊ abstergunt. Secun-
do dicit q̄ sirupus acetosus: aut almu-
ri seu teneri in ore. Ratio q̄ mūdicat ⁊ abster-
git. Ad idē ualeat collutio ois cū melle ⁊ alu-
mine uel uitriolo de quo fit encaustrū uel attra-
mentū uel cū oximelle composito mixto cū aq̄
ros uel aqua prunoz. Ad idem teneat in ore
mirobalanos citrinū ⁊ p̄iretrū mixtū cū iulep.

Ad idem ualeat si abluatur os cū aqua c̄a i
qua sit oximel ⁊ alumē zuccarinū ⁊ post illā ab-
lutionē gargarizet mel ros. mixtū cū aqua p̄si-
lii uel cū aqua decoctionis prunoz. Notan-
dum q̄ ante cōuenit ut fiat purgatio cū pillul
cochiis. cū pigra. uel cum medicamine de tur-
bith. Secundo notandū q̄ cura pustularū
que sunt in lingue ⁊ in ore ex corrosione ⁊ putre-
factione est ut anteq̄ fiat purgatio prius appo-
ximetur medicamē quod sic sit. **R.** aluminis.
zuccarini florum eris mellis añ. 3. ii. misce p̄a
tur hoc medicamē sup locū corruptū. dimitta-
tur aliquantulū postea locus abluatur cū ace-
to ⁊ aqua s̄ra hoc probauimus longo t̄p̄e. Fa-
cta mundificatione ⁊ remota putredie ponatur
supra locū mundificatū puluis q̄ sit ex mastice
thure ⁊ corallis albis ⁊ in aurora abluatur os
cū uino calido ⁊ sic locus consolidabitur ⁊ con-
firmabitur.

De gingiuis sanguinolentis. Silla.

Ireca rubricā ē intelligēdū q̄ flu-
xus sanguinis gingiuarū pōt fie-
ri a cā extrinseca. s. ex casu uel per-
cussione. Uel a cā intrinseca ⁊ h̄ du-
pliciter. Uel ex multitudine sāgui-
nis uel ex materia mala acuta pueniēte a cere-
bro per modū reumatismi corrodentis gīgiuas
⁊ uenas: ut a p̄b̄ate salso ⁊ colera ⁊ q̄ antiqua-
tur sit ut plurimū cancer ⁊ sepe cadunt dentes.
Ad p̄positū hic loquitur secūdo mō. Secū-
do notandum q̄ signa sunt manifesta uisui ⁊ p
relationem patientis.

Al.

Um ex gīgiuis sanguis subtili cōfi-
nue manauerit vtriusq̄ arseici. s

ru. ⁊ citrini calcis gallaz alūis omnīum
ptes sumant eq̄les ex q̄b̄ puluerizatis et
cū aceto mixtis p̄ui forment trocisci cūq̄
necesse fuerit ex eis puluerizatis fumatur
quātū sexta pars. 3. uni^o fricent ex eo opti-
me ⁊ p̄maneat sic parū. deinde teneat ole-
um ros. i ore ē enī hoc mirabile ad hanc
egritudinē cūrandā ⁊ p̄tredinē ⁊ herpe-
tē estimoneū q̄ui ē in ore. **Silla.**

Ponit curā illi^o fluxus dicens q̄ cū ex gīgi-
uis sanguis subtili emanauerit ualeat. **R.** utrius-
q̄ arsenici rubei ⁊ citrini calcis aluminis ⁊ gal-
larū omnīū ptes eq̄les ex q̄bus puluerizatis ⁊
cū aceto mixtis fiant pui trocisci ⁊ cum necesse
fuerit ex eis sumatur puluerizatis quātū ē sexta
ps. 3. uni^o ⁊ fricetur ex eo gīgiue optie. Secun-
do dicit q̄ d̄ sic p̄manere par. deinde tenē ole-
um ros. in ore. Subdit q̄ hoc ē mirabile ad
hanc egritudinē remouendā ⁊ putredinē ⁊ her-
pestiomenū q̄ est i ore. Notandū q̄ i fluxu
sanguis causata a corrosione gīgiuarū q̄tuo-
reguntur. Primo remouere illud totum q̄ ē
corruptū i gīgiua. Secō bona mundificatio.
Tertio bona cōsolidatio. Quarta bona p̄forta-
tio gīgiue ne ulterī^o mala materia fluat ad gīgi-
uā. P̄ia intentio p̄ficitur cū eo q̄d ras ponit.
Ad idē fricetur gīgiue cū puluere affodilloz:
mixto cū puluē gnati. s. corticis ei^o dimittatur
p̄ horā deinde abluatur gīgiue cū uio calido v̄l
aceto. Ad idē fiat tal decoctio. **R.** folioz oli-
ue. 2℔. i. 5. radicez p̄reos p̄iretri añ. q̄r̄. i. 33.
mastice. añ. 3. 5. mellis elci añ. 3. ii. fiat decoc-
tō clarificata usq̄ ad q̄r̄. iii. cū q̄ gīgiue abluā-
tur. P̄a intentio sic p̄ficitur. **R.** aq̄ cale. 3. i. mel-
lis ros. 3. iii. cū p̄anis ifusis i p̄dictis abluatur
gīgiue cū uio ēt decoctōis ros. siccat. Tertia
intētio p̄ficitur sic. **R.** olibai aloes sarcocolle
sanguis dracois añ. 3. i. subtili puluerizetur ⁊
misce ponatur modicū iter gīgiuas. Ad idem
R. laudai mastice añ. q̄r̄. 5. cap̄hore subtili
puluerizate. 5. xv. misce malaxādo cū aq̄ ros
fiat massa extēdatur supra p̄anus lineum ⁊ p̄a-
tur supra gīgiuā. Ad idē. **R.** mastice thuris
coralloz fiat puluis ⁊ ponatur sup gīgiuas ⁊ p̄
solidat ⁊ idurat ⁊ firmat gīgiuas. Ad idē ⁊ va-
let puluis ossis sepie ⁊ pulis q̄ dealbat dētes ab-
stergēdo. Quarta intētio p̄ficitur sic. **R.** decoc-
tōis folioz cip̄lli ⁊ p̄anus ifusus in ea ponatur
sup gīgiuas.

De casu uue

Ireca rubicam est notandum q̄ radi-
ces lingue sunt quinque. Primo
due amigdale generantes saliuam

Secundo est trachea arteria per quam exit aer. Tercio est ysofagus per quem intrat cibus. Quarto est guttur et spatium medium inter tracheam et ysofagum. Quinto est uulua et est quedam pellicula cooperiens uiam anhelitus et aliquam uiam cibi. Secundo nota quod uulua facit duo iuuamenta. unum quod defendit partes pectorales a nocumtis extrinsecis ut a uento uel ab extrinsecis ut a reumate: ideo illi quibus absconditur fiunt ptifici. Secundum iuuamentum est: quod facit ad formam uocem. Tercio notandum quod casus uulue fit aliquando a materia calida currente ad locum: aliquando fit a frigida et humida deriuata a cerebro in modum catarrhi. Quarto notandum quod signa casus uulue sunt quando aliquis sentit in guttore quod non consuevit sentire. Uel in radice lingue et tunc medicus precipit aperire os et linguam: attrahere et extrahere deus ut uideatur uulua oblongata et mollificata: tunc dicendum est illi pati casum uulue. Signa quando fit a materia calida sunt tumor et rubedo loci et quando infirmus sentit in salina sua quandam dulcedinem et eius facies est tota rubea et calida et uene oculorum et frontis apparent: et sunt replete et cum aperitur os infirmus uidetur pendens rubea cum quadam grossitie in summitate eius plus solito. signa sit a materia frigida sunt multitudo humiditatis et quod sentit catarrum descendente et uox eius raucha auditur et color uulue et albus et tota facies cum oculis trahit ad albedinem et cum in ore infirmus aspiciatur uidetur oblongata et pendens ultra debitum. **Al.**

Am eger seferit aliquid radici sue lingue insistere aut gutturi et cum iubetur aperire os et extrahere linguam uidetur uulua eius iam esse fluxa et oblongata. ramech et sal armoniacus sumantur et bene puluerizata cum instro insufflando super uulua insufflentur et ex eis in summitate predicti instri aliquid ponatur et radici uulue cum eo dirigatur et ipsa cum instrumento parum exterius extrahatur. Aut granatum acetosum cum pulpa sua teratur et fiat ex ea gargarismus. Quod si diu permanserit taliter et oblongata fuerit eiusque pars superior subtiliata et caput eius rotundum fuerit tunc radica tuserit incidenda. Cauendum tamen ne antequam ita ut predictimus sit disposita incidatur ex hoc enim sequeretur quandoque sanguinis fluxus qui restringi non potest. **Sill.**

Hic ponit curam casus uulue et diuiditur in duas. Primo explicat unam medicinam. Secundo aliam. secunda ibi. Aut granatum.

Prima in duas. Primo ponit curam per medicinam. secundo per operationem manuum. Secunda ibi. **Qd si diu.** De prima dicit quod ubi eger aliquid sentit in radice lingue existere: aut in gutture et cum ei precipitur aperire os et extrahere linguam uidetur uulua eius esse oblongata. Procura ramech et sal armoniacum sumantur et bene puluerizata cum instro insufflando super uulua insufflentur et in summitate nasi aliquid ponatur et radici uulue dirrigatur et ualet quando fit a materia phlogistica. Ratio quod resoluit materiam phlogisticam faciente descendere uulua. Notandum quod cura casus uulue quando fit a materia frigida est ut purgetur primo caput cum pillulis cochiis aut cum pig. aut cum medicamine de turbith. Conueniunt et clisteria acuta et leuia. De localibus. Primo ponit gargarisma decoctionis mastice et nucis cinis. Ad idem ualet gargarisma cum robore de nucibus uel cum eius syrupo cum aqua calida. In processu uero gargarizet oximel compositum cum decoctione balaustrum uel rose. Ad idem ualet decoctio sinapis cum modico mellis et aceti. Ad idem dissoluatur uitriolum cum quo fit incaustum quod uocatur zegi in aqua decoctionis balaustrum aut rose. fiat gargarisma. **R.** alius succo zini. **S.** oximel compositum. **S.** ii. fiat gargarisma cum aqua decoctionis balaustrum aut rose. Aut granatum. **P.** ponit aliud medicamentum quando fit a materia calida dicens quod granatum acetosum cum pulpa sua teratur et fiat gargarisma. Ratio patet. Notandum quod cura casus uulue a materia calida est ut fiat phlebotomia. primo de cephalica manus dextre. uel ventosatio in spatulis et collo. fiat et clistere linitum de quo dictum est in cura frenesis. De localibus a principio fiat gargarisma cum aceto et aqua rose. Ad idem ualet decoctio seminis rose et uocatur anthera cum succo barbe hyrcine et modico mellis. Ad idem diamargariton cum decoctione rose. uel balaustrum fiat gargarisma ex illo puluere coctear unum appropinquando uulue suauiter. Ad idem fiat gargarisma cum aceto et melle et rose. **Qd diu.** **P.** ponit curam per operationem manuum: et diuiditur in duas. Primo facit hoc secundo docet evitare errorem. Secunda ibi. **Cauendum.** De prima dicit quod si uulua diu remanserit et fuerit subtiliata et pars superior oblongata et caput eius rotundum fuerit tunc debet incidere. Notandum quod uulua potest incidere multis modis. primo cum scisso. Secundo cum acu ignea transeunte per canalum. Tercio cum medicamine corrosiuo. secundo notandum quod post incisionem debet fieri gargarisma

De his que ingrediuntur guttur.

cum aqua ros. et aceto. uel cum aceto et aqua decoctionis balaustiarum. Ad idem fiat gargarisma cum aqua decoctionis ierosolimitane mellis et parum aceti.

De sanguifugis que ingrediuntur guttur. Almanzor.

Ubi aliquis in gutture suo titillatione senserit et sanguis subtilis inde manauerit extirmandum est tunc sanguisuga in ore esse et precipue si aqua loci in quo sanguisuga fuerit biberit. Sillanus.

Ita determinat de sanguifugis que ingrediuntur os et guttur: et diuiditur in duas. Primum ponit signa. Secundo curas. Ibi secunda. Os ergo egri. De prima dicit quod cum quis senserit in gutture suo titillationem et sanguis subtilis inde manauerit. arguendum est ibi sanguisugam esse: et precipue si biberit aqua loci in quo sanguisuga sunt. Notandum quod ratio si gnorum est: quia ibi est mordicatio propter motum et corrosionem quam faciunt ibi et exit sanguis: quod sanguisuga corrodunt et solunt continuo. Al.

Os igitur egri est aperiendum et lingua extrahenda et inferius premenda et guttur in sole aspiciendum et si sanguisuga in loco pro pinquo pedere uisa fuerit cum forficibus quibus sagitte educunt extrahenda erit quod hoc modo fiet. caput a quo pendet est stringendum et sic trahatur. Sil.

Ponit curam et diuiditur in duas. Primum ponit curam quam sanguisuga est manifesta. secundo quam est occulta. secunda ibi. Ad si non. De prima dicit quod os egri est aperiendum et lingua extrahenda et inferius premenda et guttur in sole inspicendum. Si fuerit uisa sanguisuga pendere in loco pro pinquo erit extrahenda cum forficibus cum quibus sagitte extrahuntur stringendo caput a quo pendet uel cum unguis. Alman.

Ad si non fuerit manifesta eger multo tiens gargarizet sinapi cum aceto. quod de loco in quo est mouebitur aut fiat gargarismus ex aceto et assa et sale. Nigella preterea et si napisi trita insufflentur gutturi. fiat etiam gargarismus ex succo cepe. Si autem prius etiam ca sum remanserit egro sanguis defudatus fiat gargarismus: ex apozimate in quo cortices granati et balaustie et sumach cocta fuerint et gutturi insufflentur. Puluis ex balaustis et thure et sanguie draconis et amido. Sil.

Ponit curam quam est occulta et diuiditur in duas. Primum facit hoc. secundo ponit curam fluxus sanguis

remanens post extractionem. secunda ibi. Si autem post.

Prima in quibus sunt quod quibus remedia ponit. partes patebunt. De prima dicit quod si sanguisuga fuerit occulta eger debet gargarizare sinapi cum aceto.

De secunda dicit quod etiam ualet gargarisma cum aceto assa. De tertia dicit quod etiam ualet gargarisma cum aceto et sale. De quarta dicit quod nigella et sinapis trita insufflentur gutturi. ratio propter. De quinta dicit quod etiam ualet gargarisma ex succo cepe. Ad idem ualet aqua decoctionis allicorum.

Si autem. Ponit curam fluxus sanguis remanens post casum sanguisuge dicens quod si remanserit fluxus sanguis debet fieri gargarisma cum decoctione balaustiarum. ratio propter. Secundo dicit quod etiam gutturi debet insufflari puluis ex balaustis thure et sanguine draconis et amido anni. 3. ii. Ad idem aqua decoctionis balaustiarum et aliis zucarini refrigit illum sanguinem. Alman.

Si autem sanguisuga stomacho annexa fuerit medicamentis quibus vomes expellunt in potu sumant. Ex his est quod sanguisuga exit facilius est ut eger balneum ingrediat et moretur in eo donec magna patiat sitim et tunc aqua in frigidatam in niue frigidissimam. scilicet in ore aliquod diu teneat. cumque tepescere cepit eam expellat et alia sumat. sanguisuga enim quicquid uelit ad os frigiditatem querendo. Sil.

Ponit curam quam est in stomacho et diuiditur in duas sunt quod duo ponit remedia. secunda ibi. Ex his

De prima dicit quod si sanguisuga fuerit annexa stomacho debet sumi medicine quibus expelluntur vomes. Ad idem ualet aqua decoctionis allicorum absinthii lupinorum assae fetide etc. Ex his. Ponit aliud remedium dicens quod eger debet intrare balneum et morari donec patiat sitim magnam et diu tenere in ore aquam frigidam imo frigidissimam et dum inceperit calefieri debet eam expuere et alia recipere: quia sanguisuga querens frigiditatem uellet ad os

Ad idem comedat patiens allea et teneat aquam frigidam in ore quod sanguisuga fugit. Ad idem. Farine lupinorum turbitis sticados polu seis nigelle anni. 3. ii. incorpulentur cum succo absinthii et fiat troscisci et sit unusquisque. 3. unum detur stomacho ieiuno cum aqua decoctionis nigelle et uidebis bonum iuuamentum.

De his que ingrediuntur guttur siue sint spine siue aliud extrinsecum. Al.

Ubi aliquid quod guttur ingreditur et insingit in eo aut meri fuerit bonus magnus aut ei file de his que si sunt frustra scissa cotta et cis: aut acuta. confortat plerumque percutit egrum in col

lo posterius et multoties. et aqua sepe traicere fortassis eni descendet inferius. Eger quoque balneum ingrediat et oleum multoties traiciat. quod per quod fecit fuerit magnos deglutiat at bolos. quod si non descenderit inferum quo illi simile inferius duci consuevit in os mittat. Est autem infirmum illud de plumbum quod cum sit recti simile est longum gibbositate in se hinc. Sil.

Ita ponit curam: et diuiditur in tot partes quot remedia ponit. secunda ibi. Et aqua. Tertia ibi. Eger. Quarta ibi.

Quod postquam. Quinta ibi. Quod si non. De prima dicit quod si illud quod ingreditur guttur et infigitur fuerit bolus magnus uel sibi sile de his quod non habent frustra sicca et acuta percutere posterius in collo inuat. ro quod ex hoc mouetur res infixa et sic paratur ad expulsiōem uel descensum. Et aqua

Ponit secundum remedium dicens quod trahet sepe aqua est conueniens et multoties trahet oleum ros. ro quod mollificat et dilatat guttur et oleum lubrificat: quare forte descendet cum lubrificatiōis. Eger quoque. Ponit tertium remedium dicens

quod eger debet multoties ingredi balneum. Quod postquam Ponit quartum remedium dicens quod eger debet transglutire magnos et duos bolos premissis istis. ro quia premet illud cui obuiabunt et sic facient descendere. Ad idem ponatur candelula dura in meri uel gutture et cum ea ipellatur res inferius aut fiat hoc cum tenta stili plumbum. Notandum quod si res illa possit uideri capiatur cum uncinis uel tenaculis et extrahatur. Quod si non. Ponit quintum remedium dicens quod si non descenderit in os debet mitti infirmum cum quo consuevit duci inferius. et est instrumentum cum quo consuevit duci inferius. et est instrumentum de plumbum perforatum sile rei longa habentem gulositatem in se. Notandum quod hoc remedium ualet quoniam illa res in gutture fuerit sissa uel in uersa uel fuerit frustata eo quod tunc aliquid illius rei poterit transire per illud foramen et sic extrahetur. Ad idem ualet si deglutierit patiens aliquam partem spongie marine ligatam cum filo et cum deglutierit uiolenter extrahatur. Ad idem ualet gargarisma cum oleo calido et oximelle composito uel squillitico mixtis et remollitur res infixa.

De grauedine lingue. Sil.

Ira rubrica est notandum quod grauedo lingue est duplex. quedam a natiuitate uel quasi et diu antiqum et talis non curatur quidam uero non est a natiuitate et per consequens causata a causa accituali: ut a mala materia ibibita in nervis et lacertis lingue et talis potest curari. Secundo notandum quod causa grauedinis est uel

materia siccata ibibita in nervis uel lacertis lingue uel mala proportio uel mala dispositio sequens propter febrem. unde sit asperitas in lingua et sit exiccatio et propter debilitatem spiritus motiua et hoc est signum in febribus acutis significans mortem et si uidi in pluribus quod fuerunt mortui in tertia die. uel causa est breuitas ligamenti existens in lingua. uel causa est ranula que est in lingua et nascitur ad modum carnis habens figuram ad modum lingue parue. Tertio notandum de signis. signa grauedinis lingue ex materia frigida ibibita in nervis et ligamentis lingue sunt tripe dimetra in longum et platum mala et de coloribus. quod cadit r. et quod auditur et alii sensus sunt turbati. et quod ex platione sua cum uult loqui subito aut fortiter proferre aliquid ultra uoluntatem suam emittit saliuam et humilitatem ab ore et est signum paralisis uisus. Signa grauedinis lingue ex se. sunt diminutio loquela et quod infirmus uolens attrahere linguam suam non potest et adustio cum nigredine et asperitate. Signa grauedinis lingue propter breuitatem ligamenti sunt quod lingua adheret parti inferiori et non potest extra os emittere. Signa etiam quod fit propter ranulas sunt quod cum eleuatur lingua apparet ibi esse glandula manifeste atque apparet quod ibi sit alia lingua parua et inflatur et emittitur sibi mento cum amigdalas cum augmentabitur. Al.

Um lingua absque aliis membris fuit dinē fuerit passa et eger neque febre neque acuta egritudine incurreret sal armoniacum et pipum et z. 33. et sinapi album ac pipum et stasisagria et baurach atque organum et sal idem et nigella et sanguis sic sumant et in aqua coquant et fiat ex eis gargarismum. Laucat tamen patiens ne ex eo aliquid traiciat: aut eger ieiunum multis diebus gargarizet alium muri nabati aut fiat gargarismum ex aceto et piretro. postquam uero gargarizatus cessauerit sumant sal armoniacum piretri pipis sinapis omnes partes equales et ex his bene puluerizati lingua diuini fricet. Quod si cum lingue grauedine auditur aut reliquorum sensuum grauitas fortis affuerit fiat egrum curatio secundum doctrinam quam paralisis curatur. Sil.

Determinat de grauedine lingue: et diuiditur in tres. Primo ponit curam grauedinis lingue prouenientis a materia siccata. secundo prouenientis a febris. Tertio prouenientis ex parte ligamenti. secunda ibi. Si autem loquela. Tertia ibi. Et si diu. Prima in duas. primo ponit curam grauedinis lingue absque aliis membris. Secundo ponit curam grauedinis cum aliis membris sensibilibus. secunda ibi. Quod si cum lingue. Prima in quatuor: scilicet in quatuor localia

ponit. secunda ibi. **Aut eger.** Tertia ibi. **Aut fiat.** Quarta ibi. **Postq̃.** De pria dicit q̃ cum lingua absq̃ mēbris aliis passa fuerit gūe dinē 7 nō incurrit febrē nec acutā egritudinem sal armoniacū 7 pip 7 sinapi al. 33. 7 pīretū 7 sta fīlagria 7 baurach 7 sanfucus sic^o sumantur 7 coquātūr 7 fiat gargarisma ex eis. Rō p3. q1 cō sumit materiā phlaticā. Subdit etiā q̃ paties caueat ne de dicto medicamie traiciat. rō patet **Aut eger.** Ponit secūdū medicamē dicens q̃ eger debet multis diebus gargarizār alūmē nabati. ratō q̃ abstergit 7 exccat. **Aut fiat.**

Hic ponit tertiū locale dicēs q̃ fiat gargarisma ex aceto 7 pīetro. Rō patet. **Postq̃.** Pōit quartū locale dicēs q̃ postq̃ cessauerit gargarizare sumatur salis armoniaci piperis pīetri si nāpis oīum partes equales 7 eis bene puluerizatis diutius fricetur. rō patet. Ad idem fiat gargarisma cū decoctione saluie 7 accori 7 facit loqui pueros. Notādū q̃ anteq̃ approximetur localia p̃dicta debet p̃cedere euacuatiō cū pillis cochis uel fetidis uel cū pigra. uel cū medicamine de turbith. p̃nt etiā fieri clisteria leuia 7 acuta. Ad si cū. Ponit curaz grauedinis lingue cū grauitate alioz mēbroz 7 sensuū dicēs q̃ si cū grauedine lingue fuerit grauitas audit^o 7 alioz sensuū debet curari fm q̃ curatur paralisis. Ratio patet. **Alman.**

Si aut loquela in acutis febrib^o aggrauata fuerit 7 uideris ipsam cū grauitate i loquela extenuatā 7 abbreviatā 7 spasmatā aqua calida ab alto super spōdiles dor si 7 auris p̃ncipia fundat 7 cū oleo fricetur. Eger quoq̃ oleū tepidū in ore tenere debet. Et si diu ē ex quo loq̃la sua minui si cessauerit uel ēt semp cōsiderandū ē an ligamentū quo iserius lingua cōnectit mai^o sit q̃z debeat. Qd si ita fuerit ex eo paruz ē icidēdū 7. 33. puluerizatū imittēdū. **Sil.**

Ponit curā grauedinis lingue pueniēs ex febre: 7 diuiditur in duas fm q̃ duo r̃media ponit. secūda ibi. **Eger quoq̃.** De pria dicit q̃ si loquela in febrib^o acutis fuerit grauita 7 apparet lingua extenuata 7 p̃tracta d3 ifundi aqua calida ab alto supra spōdiles colli 7 p̃ncipia auris. rō q̃ mollificat 7 hūctat illas partes. vnde sequitur hūectatio 7 mollificatio in lingua. **Eger quoq̃.** Ponit aliū remediū dicens q̃ oleū tepidū d3 teneri in ore. rō q̃ hūctat linguā et mollificat: 7 hoc oleū pōt ēē rof. uiol. onfātīnu uel de salicib^o. Ad idē ualet cādī retēti in ore

Ad idē mulcīlago p̃siliū uel seif citonior^o i ore

retenta. Ad idē abluatur os cū aqua calida aceto uel melle rosarū 7 iulep mixtis si fuerit uē tofitas in lingua. Ad idē p̃una sicca i ore retenta. s̃lfr succ^o liquiritie. Ad idē tamarindī aut māna. Ad idē fricetur lingua cū cāa plica ta hūctando sepe cū aqua zuccari calida ul^o cū aqua dragagāti. **Et si diu.** Ponit curā grauedinis lingue pueniēs ex parte ligamenti dicēs q̃ si diu sit q̃ loquela sit ipedita d3 p̃siderari an ligamentū quo inferi^o lingua p̃nectitur sit maius: q̃ si sic ex eo parū debet pōi. Ad idēz ualet alumen 7c.

De lingua q̃ adeo crescit ut os egrediat^o. Sil.

Ira rubicā ē notādū q̃ cā magnitudinis lingue ē materia sanguinea ul^o phlatica: 7 ut plimū tales materie descendūt a capite. Secundo notandū q̃ signa magnitudinis lingue sūt magnitudo multiplicata fm oēs dyametros: rectē sputi uel saluie in ore 7 phibitō ei^o 7 difficultas. rō p3. Sed signa diuersitatis matēie sūt fm diuersitatē materie. s. sanguinis 7 phlegmatis. patet supra. **Al.**

Um contingit linguā adeo inflari ut p̃e magnitudine os egrediat^o fricanda ē ex cepe aut ex citri acetositate aut cū ribes aut ex granato aceto so donec salina multa ab ea fluat h̃ nanq̃z mō d̃rumescit 7 ad primā redibit mēsurā Si aut nō sufficit fiat fricatio ex sale 7 aceto. 7 si nōdū sufficit fiat mūtio ex vrisq̃ cephalicis prius: 7 postea ex venis sub lingua. **Sillanus.**

Nunc ponit curā: 7 diuiditur in duas. P̃rio ponit curā q̃n sit a materia frigida. secundo q̃n sit a materia calida. secūda ibi. **Et si.** Prima i duas fm q̃ duo ponit remedia. secūda ibi. **Si aut.** De prima dicit q̃ q̃n cōtingit linguā inflari ut p̃pter magnitudinē egrediat^o os. lingua ē fricāda ex cepis: aut ex acetositate citri aut ex ribes aut cum granato acetoso donec salina egrediat^o. Ratō q̃ talia incidūt materiā phlīcā. Si aut. Ponit fm remediū dicēs q̃ si h̃ nō sufficiat fiat fricatio ex sale 7 aceto. rō patet

Ad idē fiat gargarisma ex oximelle squilliti co 7 aqua decoctōis castorei seu cū aceto decoctionis rute cipi 7 pipis. Notandū q̃ an puenit purgatio cū pillis cochis fetidis: aut pigra **Et si nondū.** Ponit curā q̃n sit a materia calida dicens q̃ si non sufficit qd dictuz ē d3 fieri phlebotomia ex utrisq̃ cephalicis p̃rio. deide ex uēis q̃ sūt s̃b ligna. rō q̃ sit euacuatiō s̃gūis

**De glandula que sub lingua nascitur
et dicitur ranula. Sillanus.**

circa rubrica est notandum qd hec
passio fit a materia húida q in car
ne pueritur et aliqui acquirunt in loco
qui est sub lingua forma lingue pue:
et tunc uocatur ranula et acquirit aliqui figuram
rotundam et tunc uocatur nodus uel grossities.
Secundo notandum qd ranula uel est magne quanti
tatis uel pue: et illud est secundum multitudinem uel paucita
tem materie. Tercio notandum qd signa ranule sunt
quia ab utraque parte lingue uidetur quedam emi
nentia habens formam lingue. Signa morbi sunt
quod uidetur circa ligamentum lingue ad modum
auelane et quod ipedit elevationem ad palatum et loqu
lam et comestionem patet. **Al.**

**Ubi sub lingua glandula nocua fue
rit in principio ex sale armoniaco
et gallis fricanda est. Silla.**

Pponit curam ranule quam est parue quantitatis: et
diuiditur in duas. Primum pponit curam quam est in prin
cipio. Secundo quam est antiqua. secunda ibi. Si aut.

De prima dicit quod quam sub lingua fuerit glandu
la nocua deus fieri fricatio ex sale armoniaco et gall
is deus intelligi facta scapellatoe ratio per se. **Al.**

Si autem vetusta fiat ex medicamine gi
gine sanguinolente fricanda est: quod est medica
men acutum. Eger autem acetum et salem in ore
teneat. **Sillanus.**

Pponit curam quam est antiqua et diuiditur in duas
primum quod duo possunt remedia. secunda ibi. Eger autem.

De prima dicit quod si fuerit antiqua debet fieri
ex medicamine gigue sanguinolento quod est medi
camentum acutum et tale fit ex melle alumine zuccari
no et flore eris equaliter. De secunda dicit quod eger
deus tenere in ore acetum et sal. ratio per se. Notandum
quod si ranula sit magne quantitatis cura est incida
tur et extrahatur per posse. postea fricetur cum zegi
ri. cum alumine secum et aqua calida secum mixta.

De apostematibus lingue. Al.

**Sta ex ... Item sunt curanda ex gub
curanda cola qua nouimur et sinaria
sanantur. Sillanus.**

Hic pro cura apostati accidentium in lingua ra
tis remittit nos ad curam apostati et pustularum que
sunt in lingua et dicitur alcola et de hoc dictus
est superius ad plenum. nam conuenit in signis causis et
curis.

De squinantia Sillanus.

circa rubrica est notandum primo quod
uersus radices lingue sunt duo me
tus quorum unus est uia cibi: et alter est
uia anhelitus et uocatur trachea ar

teria et caput eius uocatur epiglottis. uia cibi ap
pellatur meri siue isophagus. uia media iter istos
duos appellatur guttur: sed lingua que est stans
super istos duos meatus ad modum digiti appel
latur uuula: sed quedam caro addita in radice
lingue appellatur due amigdale. pars interior
colli appellatur gula: et est proprie gula et uia abe
litus. Pars autem posterior colli quam transit meri
appellatur ceruix. Secundo notandum quod squi
nantia appellatur apostata gutturis et partium uicina
rum impediens uiam anhelitus et uiam cibi.
Tercio notandum de causis quod cause squinantie uel
est extrinseca: et tunc potest esse sanguis colera phle
gma uel mliia et ordo est ut plimum a sanguine. deinde
a colera: deinde a phlegmate: deinde a mliia et raro
ualde. Aliqui tamen dicunt quod prius a sanguine. secundo
a phlegmate. tertio a colera de materia mliia etc.
uel est extrinseca ut casus uel percussio in suffla
tiones uentorum uel frigiditas comestio quorumdam
fungorum uel uenozorum. Quarto notandum
quod species squinantie sunt tres. Una in qua rubor ap
paret esse in collo et est leuior in qua materia deli
nat ad exteriora. Alia est in qua apparet rubor et
tumor intra ore apto et est deterius prius. Alia est in
qua non apparet rubor neque tumor nec itra nec
extra et talis est mortalis quod materia est in occultis
et suffocata. Quinto notandum quod squinantia potest
terminari tripliciter. Primum quod insensibile resolu
tione quam materia est pauca et subtilis. et illius signa
est alleuiatio et illa terminatur infra quatuor dies.
Secundo per uersionem eius in sanum ut quam mate
ria est grossa cuius signum est: quod magis cooperiat
coopimenta et cum sanies est generata allenatur
magis. Item quod sit maior dolor et febris et cum sanies
remittitur. Tercio per permutationem materie ad alium
locum cuius signum est diminutio et resolutio absque
apitione ad exteriora et tunc materia potest ad ner
uos permutari uel ad partes colli cuius signum est
dolor et aggrauatio uel tortura. uel permutari potest
ad pulmonem cuius signum est tussis dolor pectoris
difficultas anhelitus. uel permutari potest ad cor
cuius signum est tremor cordis sincopis occupatio
pulsus. uel potest permutari ad stomachum cuius si
gnum est nausea uomitus dolor stomachi. Sexto
notandum de signis. signa quam sunt de sanguine sunt
rubedo faciei et oculo: um tensio corporis totius
repletio tumor loci et dolor agnatus: dulcedo
saluie: carnositas manifesta corporis: comestio
ciborum generantium sanguinem: difficultas trans
glutendi cibum uel aerem anhelandi equaliter:
uel inequaliter. Signa quam ex colera sunt sicut
inflatio dolor acutus: punctura et mordicatio:

De squinantia.

color: citrinus salua amara habitudo corporis magis extenuata q̄s carnosā: antecessio ciborum generantiū sanguinē colericū ⁊ multitudo eorū

Signa quando sunt ex phlegmate sunt multitudo curfus saluē raucedo uocis paucitas doloris cum grauedine albedo loci ⁊ faciei: habitudo phlegmatica ⁊ humida: mollities tumor antecessio ciborum generantium humorē phli cum. Sig̃ mlie sunt durities liuor tarditas afflictionis ⁊ duratio morbi. Signa qñ sit a causis p̃initiuīs sunt manifesta per indicia patientis ⁊ per ea que p̃cesserunt. Signa p̃nostica ad bonū sunt somnus quies alleviatio doloris bonitas anhelitus facilitas transglutiēdi. ⁊ breuiter signorū malorū p̃uatio. Sed signa p̃nostica ad malū sunt qñ squinātia uenit i se b̃ibus acutis seu continuis in die critica s̃ncopis uehemens difficultas anhelitus: difficultas transglutiēdi sic q̄ reiciat potū ad nares: vox catulina ita q̄ uidetur loqui cū naribus: spūa i ore: emissio lingue: color: liuidus ⁊ niger in lingua oculis ⁊ labiis: frigiditas extremitatū: con tractio colli sic q̄ non possit iacere supra dorsum

Dubitatur quot sunt spēs squinātie: ⁊ probatur per rasim nono cōtinēntis q̄ sunt due. secūdo p̃batur q̄ sunt tres per p̃po. iiii. p̃nostico rū Gal. ⁊ auic. Dicēdū q̄ spēs squinātie p̃nt dīstingui sp̃ciali dīstictione ⁊ sic sunt due: q̄ cum ap̃ate uel sine. ⁊ sic loquitur rasim dicēdo q̄ sūt due. uel possunt dīstingui ex parte accidentium ⁊ sic sunt tres spēs. uel possunt dīstingui ex pte materie ⁊ sic sunt quattuor: ut sunt quattuor humores. Uel p̃nt dīstingui ex parte musculorum ⁊ sic sunt plures spēs s̃m q̄ loca tam it̃rifica q̄ extrinseca sunt diuersa. **Al.**

Um inglutitiō sentitur angustia adest passio que sinantia uocatur

Et eius grauitas aut leuitas s̃m angustie quantitatem deprehendi p̃t. Sil

hic determinat de squinantia ⁊ diuiditur in tres. Primo ponit signa squinantie. Secundo docet dīstinguere qñ est debilis ⁊ qñ est fortis. Tercio ponit curam. secūda ibi. Et eius grauitas. Tertia ibi. Dūq̄ trabiciendū. De prima dicit q̄ si in trāsglutiendo sentitur debilitas siue angustia signū est q̄ ibi ē passio que dicitur squinātia. Notandū q̄ ultra illud signū est constrictio anhelitus. ⁊ ratio utriusq̄ ē q̄ rōne materie existentis in uīs anhelitus ⁊ deglutitiō cibi sit constrictō in illis: vnde fit difficultas i eis Aliud signū quia os remanet apertum ut continue aliquid de aere possit attrahi per uīaz ābe

litus. Et eius grauitas. Docet dīstinguere qñ ē fortis uel debilis squinantia dicēs q̄ fortitudo uel debilitas squinātie possit dīstingui s̃m diuersitatē angustie. uerbi g̃na si angustia ē fortis squinantia ē fortis. si debilis: debilis. rō quia angustia ē signū squinantie. mō s̃m diuersitates signo: um apparet diuersitas in dispōib⁹. **Al.**

Dūq̄ trabiciēdi angustia fuerit in facie ⁊ oculis rubedo ⁊ repletio i principio curationis cephalica phlebotome ⁊ gargarismus ex succo granati muzi cū carnositate sua fiat. aut ex rob mali maciani acetosi. aut ex rob mori de semi. **Sill.**

Ponit curam ⁊ diuiditur in duas. q̄ p̃rio ponit curā qñ squinātia fit a materia calida. Secundo qñ sit a frigida. secūda ibi. Si aut.

De prima dicit q̄ si in facie ⁊ oculis fuerit rubedo ⁊ repletō. istis arguendū ē signis q̄ squinantia ē a sanguie. De secūda dicit q̄ in principio d̃z fieri phlebotomia d̃ cephalica. rō patet.

Notandū q̄ si in corpore fuerit repletō d̃z p̃rio fieri phlebotomia de saphena eiusdem partis uel lateris si uirtus p̃sentit. Deinde de uenis q̄ sunt sub palato inferiori: uel que sunt sub lingua rō patet ex supradictis sepe. Ad idem uento se posite in spatulis. **Almanfor.**

Et post hoc fiat gargarismus ex aqua ros. in qua sumach fuerit ifusum. q̄ p̃ q̄ per tres dies sic factū fuerit ⁊ ṽeter ex succo fructuū: sicut p̃unorū tamarindorum cassie fist: ⁊ teraniabi solut⁹ fuerit fiat gargarism⁹ ex apoziate ficuū citiaz ⁊ passulā rū aut ex medulla cassie cū idrōelle. q̄ si passio iueterauerit ex gargarismus ⁊ inflatio fortitū medicaminū que dicturi sum⁹ curāda erit. **Silla.**

Ponit curā per localia: ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit curā in principio. secūdo in p̃cessu. secūda ibi. Ad postq̄. De p̃ia dicit q̄ in principio cōpetit gargarism⁹ factus ex succo g̃nati acetosi cū carnositate sua. uel cum succo pomi maciani acetosi. uel cū succo mori d̃ secūdo. Secūdo uult q̄ post cōpetit gargarismus de aqua ros. i qua sumach sit ifusum. Ad idē ualet gargarismus ex aqua decoctōis coriādrī sumach gallarū p̃poquistidos ⁊ mali g̃nati. Ad idē ualet gargarism⁹ factus ex dyamozon ⁊ aqua ordei. Ad idē ualet gargarism⁹ ex lacte: quia repercutit ⁊ mitigat dolorē. Ad idē ualet gargarismus ex sirupo de papauere dyamozon añ. 3. i. aque ros. 5. iii. Notandū p̃io rōne dictorū q̄ intentio in p̃icipio est repulsio

et prohibitio fluxus materie ad partē gule. s3 b
 perficitur cū gargarismis dictis qui sunt frigidi
 et stupidi. et hoc tēp⁹ durat circa tres dies. Qd
 postq3. Hic ponit curā per localia in pcessu
 et diuiditur i duas fm q3 duo ponit localia. Se
 cunda ibi. Qd si passio. De prima dicit q3
 postq3 factū fuerit p tres dies q3 dictum est de
 gargarismis et premissa fuerit euacuatio. ex suc
 co fructuū solubiliū: sicut tamarindoz prunoz
 cassie et manne cōuenit ut fiat gargarisma ex de
 coctione sicuū siccarū citrinarū et uuis passis:
 aut ex medulla cassie fistule cū idromelle. ratio
 patet: quia isti gargarismi digerunt et materiā
 maturāt. iō 7c. Qd si passio. Ponit secūdū
 locale et patet. Notandū q3 per illa gargaris
 mata intelligit sibi sīla de quib⁹ ē primū. R. liq
 ritie passulaz mundatay ab arill⁹ dactiloz añ.
 3. s. seīs pīlīi seīs citonior se. papaueris al. añ.
 3. s. ordei mundati quar. 5. mellis. 3. ii. fiat deco
 ctio pap clara usq3 ad q̄r. iii. Ad idē. R. liq
 ritie isopi mirre añ. 3. iii. terātur et misce cū mel
 le ros. S3 ad maturādū ad extra v3 tale ūgtm
 R. unguētū de altea q̄r. 5. mucullagis seīs pīl
 mucila. seīs citonior añ. 3. ii. medulle cassie fistu
 le butiri sine sale añ. 3. s. fermenti dactiloz pin
 guū añ. 3. s. olei uiol. 3. ii. misce et fiat unguētū
 Ad rūpenduz apā ppetit oximel diureticum
 cum decoctione caricarum fenugreci squille et fi
 at gargarisma: aut rumpatur cuz digito aut vn
 gue aut cum ferro. Si post rupturā fiat garga
 risma cuz melle et uino. Secundo notanduz
 q3 in squinata de materia colerica. Primo sol
 uatur uenter cū decoctiōe que sic fit. R. medul
 le cassie fist. 3. i. māne tamarindoz añ. 3. i. s. dis
 soluātur oīa in. 3. vi. aque decoctōis prunorum
 Ad idē. R. māne. 3. i. reubarbari. 3. ii. in aq̄
 fermentati dissoluatur in decoctōe prunoz sicca
 torū sic dimittatur per horā postea coletur. sit
 quātitas aque. 3. vi. Ad idē clistere. put denū
 fuit in cura frenesis. Deinde fiat phlebotomia d
 cephalica que ē in manu: aut fiat uētosatio i spa
 tulis et collo. His premissis fiat gargarisma in
 principio cū aqua decoctōis prunoz uel uino d
 granatis. uel cū orizacra uel cū his de qb⁹ ē di
 ctū supra. In processu fiat gargarisma. R. de
 coctōis prunoz. 3. vi. cassie māne. 3. i. dissoluen
 tur cū predicta aqua et ab extra fiat emplm. R.
 farine fenugreci seīs lini añ. 3. i. seīs maluauisci
 malue floy camomille isopi añ. Al. i. olei d ca
 momilla olei de lilio añ. 3. ii. buliant simul usq3
 ad spissitudinē in aqua cum oleis predictis et po
 ne calidum super locum: Al.

Si aut in facie non fuerit rubedo flu
 xeritq3 ab ore saluie multitudo et eger fue
 rit hūectatus: in principio soluatut vēter
 ex cochiis. Et fiat enema et clisteri acuto:
 quod i capitulo de appoplexia nominau
 mus. Sillanus.

Ponit curam squinantie qñ sit a materia
 frigida: et diuiditur in duas. Primo ponit curā
 per euacuatiōē. secundo p localia. secunda ibi.
 Cū passio tñ. Prima in duas. primo pōit cu
 ram cū medicina laxatiua. secūdo cū clisteri. se
 cūda ibi. Et fiat. De prima dicit q3 si signa il
 la apparuerint. Primū q3 in facie non sit rube
 do. secūdū q3 fluxerit multitudo saluie ab ore.
 Tertū quia eger fuerit habitudine frigide uel
 hūide. supple arguendū ē q3 sit a materia fra.
 rō p3. Secundo dicit q3 pro cura d3 fieri euacu
 atio cū pillis cochiis: quia euacuāt materiam
 phlicam. Intelligenduz tñ q3 d3 premiti di
 gestiuū meri phlaticae. rō patet. Ad idē ualēt
 pillule fetide. Ad idē ierapigra. uel pillē de ye
 ra. Ad idem medicamē de turbitib. Et fiat
 Ponit curā per euacuatiōē factam p cliste
 re dicens q3 debet fieri clistere acutū quod pōi
 tur in. c. de appoplexia. Al.

Cum passio tñ inceperit fiat gargaris
 mus ex sirupo acetoso. Silla.

Ponit curā p localia et diuiditur in duas.
 Primū i principio. Secūdū in processu. secu
 da ibi. Aut cū idromellis. De prima dicit
 q3 cū squinantia de materia frigida fuerit i p
 nicio fiat gargarisma de sirupo acetoso. Ad
 idē ual3 gargarisma supradictū factū ex diame
 ron. uel ex rob nucū uiridiū. Ad idē ualēt pil
 ule iste: R. masticis thuris uuarū passarum
 mūdatarū ab arillis storacis calamentū añ. 3.
 ii. terātur et pfiatū cū melle et teneantur i ore.

Almansor.

Aut cū idromelle et pipere et oximelle
 deinde ex almuri nabati fiat etia3 gargaris
 mus ex idromelle et sinapi. De his pterea
 que male finatē confert: ē ut ex uenis que
 sunt sub ligna fiat minutio et uētose absq3
 scarificatiōe in collo ponant. Et epithief
 collū ex melle anacardino donec uesice in
 eo generētur. et fiat gargarismus cū sina
 pi. et fiat gutturi insufflatio ex hoc medica
 mine quod sic fit. Sinapis sal armoniac⁹
 piretrū nitru alsa piper mentastrū suman
 tur et ex eis cū idromelle. fiat gargarismus
 Sillanus.

Ponit curā per localia in processu: et diui

Tura riss
calide 7 sive
per
dieta
pillule
7 patet

per se. Signa qñ prouēit a capite sunt graue
do capitis spūtū cū screatu 7 sentitur aliquid de
scendere ad cannā. Signa qñ puenit a stōa
cho uel ab epate a splene uel ab aliis membris
sunt loci dolor 7 gūedo 7 signa suay passionū
indicētur suo loco. Signa qñ uenit aut pue
nit ppter malā cōplexionē. si ppter caliditatez
ē cū calore 7 pūctura: 7 leditur a calidis 7 iuu
tur a frigidis. si ppter frigiditatē signa sunt con
traria. si ppter siccitatē ē tussis sicca cū priuatō
ne spūti 7 cum ariditate 7 aspitare. si ab hūidita
te ē cum quadā hūiditate 7 mollitie. Signa
qñ prouenit ppter apā aut sanie. signa propria
sunt que dicētur suo loco. Signa qñ puenit a
sanguine sunt spūtū rubēū dulcedo in ore 7 alia
signa sanguinis. Si a colera spūtū citrinū oris
amaritudo 7 alia signa colere. Si a phlegmate
spūti multitudo spūtū uiscosū 7 alia signa phle
gmatis. Si a mīlia spūtū uergit ad liuorē 7 gūof
sitiē cum acetositare sīptica 7 alia signa mlie: l3
raro fiat a mīlia. Signa pñostica tussis idro
pīscis ueniens ppter idropē est signū perditio
nis: qz significat matēiā idropīscis ēē auctā adeo
qz pprimat dyafragma 7 spūalia eoz. Tussis
in senibus 7 decrepitis si diu durauerit ē mole
sta. rō quia eoz vīus ē debilis. Tussis nimia
7 diu perseuerans ē mala. rō qz ducit ad ptisiz
uel ethicā ut rupturā uene in pectore 7 ad spūtū
sanguis 7 saniei. Tussis oīs cum reumate si
durauerit ē mala. rō quia ē cā ptisiz precipue si
materia descēdens fuerit calida 7 acuta. Tussis
oīs auferens sōnū 7 cū aggruatiōe 7 molestia
7 cū aliis conationibus multis ad expulsiōem
7 cū rubedine oculoz 7 cuz pauca ēductōne est
mala. rō quia inducit rupturā. Tussis oīs cū
modico conatu 7 alleuiatiōe 7 ueloci 7 magna
expulsiōe 7 sine labore optima. rō qz significat
fortitudinē uirtutis expulsiue 7 mūdificationez
pectoris 7 digestionē materie 7 obedientiā eius
ad exitū. Tussis ē maior in nocte qz in die. ratio
quia in nocte pori claudūtur 7 fit decursus ma
terierū ad interiora. sed in die pori sunt aperti
7 uaporat materia sicut in uigiliis 7 exercitio 7
precipue post somnū longum. Al.

Um tussis acciderit fueritqz aspa
7 sicca 7 cum rubedine 7 calore:
egro murab viol. 7 ptisana tribu
enda erit. fabas quoqz excoctatas 7 spia
chias cū oleo de amigdalīs dulcib⁹ in cōe
stione accipiat. In ore vō semp tenere d3
pillas bichichi. Alque aut quas bibit siru
pus viol. est amiscendus. Pille bichichie.
R. succi liquiritie zuccari albi amboz añ.

3. x. amili draga. amigdalay dulciū excoct
catarū añ. 3. v. ex his cū mucilagine se. ci
tonioz conspersis informētur pillule. Sil.

Hic determinat de tussi: 7 diuiditur in duas
Prio ponit curā qñ puenit a caliditate 7 siccita
te. Secūdo qñ fit a materia pñlica. Secūda
ibi. Qd si cum. Pria i quattuor. prio pōit cu
rā per dietā. secūdo per pillas tenēdas in ore.
Tertio per potū. Quarto ponit descriptionem
pillarū que dicūtur bichichie. secūda ibi. In
ore. Tertia ibi. Alque aut. Quarta ibi. Pille
bichichiē. De prima dicit qz si tussis accide
rit 7 fuerit aspa 7 sicca 7 cū rubore 7 calore ego
debet dari succay uiol. 7 ptisana. rō qz hūectat
Secūdo dicit qz debet comedere fabas exco
ctatas 7 spinachias cum oleo de amigdalīs dī
cibus. rō patet. Ad idē cibetur cū cucurbita
endiuia lactuca portulaca carnibus edī 7 pullo
rū alteratis cū predictis lacte farine amidi dra
gagati. Ad idē ualz balneū aque tepide soli⁹
uel decoctionis uiolarū maluarūz maluauiſci.
rō patet. Ad idē ualet electuariū. R. dyapa
paueris. 3. i. dyadragagati frigidī dyapenidiō
sine spēbus zuccari uiol. añ. 3. iiii. dyapris. 3.
5. misce. Ad idē dyadragagantū frigidum

Ad idē dyapapauer. Ad idē dyapēdion
sine cinamomo. Ad idē candi de optimo zuc
caro. Ad idē loch de papauere. Ad idē
loch de amigdalīs dulcibus. Ad idē zucca
rum uiolarū uel penidii. In ore. Pōit curā
per pillas tenēdas in ore dicens qz in ore de
bet tenere sp pillas bichichias qz leniunt ptes
pectoris. 7 sciēdū est qz si dissoluātur cū aliquo
sirupo hūectatiuo 7 bibantur ualent multum.
Alque aut. Pōit curā per potū dicens qz aq
quā bibere d3 misceri d3 sirup⁹ uiol. rō p3.
Ad idē ualet aqua ordei sola 7 si in ea coquātur
cantri fluuiales uel testudines nemoales ualet
ampli⁹. Ad idē sirupus uiol. Ad idē siru
pus de papauere. Ad idē sirup⁹ de iuiubis.

Ad idē sirupus de mirto aut sirupus d cu
curbita. Pille bichichie. Pōit descriptō
nē pillarū que dicūtur bichichie. R. succi ligri
tie zuccari al. añ. 3. x. amidi dragagati amigda
larū dulciū excoctatay oīum añ. 3. v. ex eis cū
muzilagine seīs citonioz psersis informētur
pille. Ad idē. R. liquiritie. 3. x. seīs cucurbi
te uel citrulli seīs portulace añ. 3. v. cōficiantur
cū mucilagine psilii uel albuie oui fiant pille ad
modū cicerū teneantur in ore. Notandū qz
in tussi sicca ab extra cōpetit tale unguētū. R.
mucilagis dragaganti gūmi arabici añ. 3. ii. al
fungle galline medulle uituli añ. 3. 5. olei uiola

Signa pñostica
Tussis in pñostica

Tussis in pñostica

Tussis longa

Tussis optima

Tussis 7 maior in nocte

Tura riss calide 7 sive

officīo pñt bichichie

rum olei amigdalorum dulcium añ. quart. s.
cere quantũ sufficit fiat unguentũ. Ad idem.
℞. olei uiol. ʒ. iiii. cere albe quãtũ sufficit ex
tendatur super pãno de fustagno ad quãtitatez
unius palme z duoꝝ digitoꝝ in longitudine z
unius palme in latitudine z ponatur supia pectꝝ

Secūdo notandū q̄ in cura tussis pueniēti
a materia calida descendente a capite ad pect⁹
cōpetunt ea que dicta sunt supra in. c. de catar
ro qui fit a materia calida siue sint sirupi : siue
electuarii siue pilule siue gargarismata. id̄ recur
ratur illic. Alman.

Quod si cum tussi multum affuerit sputum
quod cum expuendo expelli non potest nocumen-
tum infert. sed neque febribus neque uehemens ve-
ritas solutio concomitant ex his trociscis. dandum
erit in infirmo. q. p. se. se. feniculi : se. se. apii :
succe lignitie capilli veneris amigdalarum
oium partes equales ex his cum mucilagine :
se. se. lini conspersis isormen troscisci ex qui-
bus. 3. iii. tribuatur. Decoctione autem qua
in hac egritudine utendum est in. c. de catar-
ro ia descriptimus cui tñ. 3. v. capilli veue-
ris sunt addende. Sillanus.

¶ Ponit curā qñ prouenit a materia fñra 7 di
uiditur in duas. Primo ponit curā qñ tussis n̄
ē antiqua. Secūdo qñ ē antiqua. secunda ibi.

Decoctione. De prima dicit qd si cū tussi multū affuerit sputum quod cū expelli nō pōt i ferat nocuentū qd si non sequatur febris: nec solutio uentris infirmo dandi sunt troisci: qui sunt. *℞. se. feni. se. apii succi liquiricie capilli ueneris amigdalorum dulcium: omnium partes equales ex his cum mucilagine seminis lini cōspersis formentur troisci ex quibus. 3. iiii. dētur*

Notandū q̄ isti trocisci debent distēperari cum aqua decoctionis capillorum ueneris uel isopi. 7 tunc ratio partis est quia trocisci sibiiliāt materiam 7 preparant eam expelli 7 non pmit tunt eam ibere pectori. **Decoctionē.** Po nit curam per decoctionem dicens q̄ iam dixit decoctionem qua est utendum in. c. de catarro s̄dit q. v. 3. capill. uene. sunt addende. Ratio patet. **Notandū** q̄ in tali tussi ualet iste siru pus. **℞.** radices iros radices enule campane añ. quar. ʒ. s. isopi capillorum ueneris recentius añ. **℥.** ii. calamiti pipinelle p̄assii origani añ **℥.** s. seminis lini ass. **ʒ.** i. oidei mundi quar. ʒ. s. liquiritie rase uuarum passarum mūdaturu s̄ ab arill. añ. **ʒ.** ii. mellis 7 zuccari al. añ. **℥.** s. si at sirupus ufq̄ ad añ. **℥.** v. 7 ut sit delicatus p̄uea let mel. **℥.** idem. **℞.** sirupi liquiritie uel de

isopo. Ad idem ualet sirupus capill' ueneris
aut aqua scabiose uel aqua capillorum ueneris

Ad idem aqua bethonice. Post sirupus
uel aquas laxetur uenter cum pillulis de agari
co que fiunt sic. ℞. radices lilii prassii añ. ʒ. ii.
agaꝑici. ʒ. ii. turbith. ʒ. ʒ. pulpe coloquintide saz
co colle añ. ʒ. i. ierepigre. ʒ. ʒ. puluerizet pul
uerizanda conuassentur coquenda 7 misce
omnia cum sirupo capilli ueneris fiant pillule.

Ad idēz. **℞.** cassie. \mathfrak{z} . i. agarici. \mathfrak{z} . i. s. turbith
 \mathfrak{z} . i. s. salis gēme. \mathfrak{z} . an. gra. iii. cum decoctione
 capillorum ueneris isopi liquiricie scabioſe uiol
 distēperentur. Ad idē ualet ab extra tale un
 guentū. **℞.** mucilaginis seminis fenugreci mu
 cilaginis seminis lini añ. \mathfrak{z} . ii. butiri sine sale \mathfrak{z} .
 i. olei amigdalorum dulciū quart. s. cere q̄stus
 sufficit fiat unguentū. Ad idē dialtea ad in
 tra ualet ⁊ confectio dicta dianifum. Ad idē
 diapenidion cū cinamomo. Ad idēz diadra
 gantū calidū. Ad idē diacalamentum.

Ad idem loch de pino. ualet etiam loch sanum
 ⁊ expertum. Ad idem loch squille. Ad idē
 ficus sicce assē ⁊ comeste dactili penidiū passe pi
 nee. Secundo notandū q̄ in cura tussis pro
 uenientis a materia frigida descendente a capi
 te ad pectus cōpetūt illa que dicta sunt in. c. de
 catarro qñ fit a materia frigida: et ideo recurra
 tur illic. **Almanfor.**

Qd si tuſſis antiqua ⁊ nociua fuerit
adeo ut egrū in nocte dormire nō permittat
pillule ſtoracine ſūt dāde que. ℞. myrrhe
ſtoracis opii oīum añ ptes equales in
formentur ex eis pillē ad lupinorum ſimi
litudinē ex quibus vna aut due patiēti tri
buunt. In potu vero ſumat ſirupū de pa
pauere ⁊ comedat remen albi papaueris
cum ſuccaro. Qui hanc preterea patiuntur
agritudinem viter in comēſtione acetofa
ſalla pontica acuta atqꝫ amara. ſumigiū
ad antiquam tuſſim ⁊ ſputum fetidum.
℞. ariſtol. myrrhe ſtoracis galbani omni
um partes equales arſēici rubei ad pōd⁹
oīuz: oīa puluerizata ex butiro uaccio ꝑſp
gāt ex qb⁹ magdalēos ad piſſe pte ſilitudī
nē iſormēt ⁊ cū nece ſuēt i ieiunio ex vno
eoz ꝑ tralecturiū ſuffūigef eger. Silla.

¶ Ponit curā qñ tussis ē antiqua ⁊ diuiditur
in duas. Priō ponit curam p pillas. Scdo per
suffumigium. Secunda ibi. Suffumigium.

Prima in tres. Primo facit hoc. Secundo iterato ponit curaz tussis a materia calida per sirupum. Tertio ostendit a quibus debet se

petite Agave

urgently

ptt storacine

abstinere patiens tussim. secunda ibi. In potu
 Tertia ibi. Qui hanc. De prima dicit q si
 tussis fuerit antiqua et nocua sic q egru non p
 mittat dormire de nocte egro debet dari pille d
 storace que sunt. R. myrrhe storacis opu oiu
 añ. partes equales. formentur ex eis pille ad si
 militudinem lupinor ex quib⁹ una. aut due tribu
 antur. rō quia prohibent fluxum materie distil
 antis a capite ad pectus. In potu. Pōit cu
 ram a materia calida per sirupū dicens q i po
 tu d3 sumere sirupū de papauere et comedere se
 men papaueris albi cum zuccaro. rō quia igrōf
 sat materiā et prohibet fluxū et descensum. Qui
 hanc. Hic ponit a quibus d3 se abstinere pa
 tiēs tussim dicens q d3 euitare acetosa salsa pō
 tica acuta aerea atq3 amara. rō quia nimis per
 cutiunt pectus atq3 restringūt. **Suffumigium**
 Pōnit curā per suffumigiū ad antiquas tuf
 sim et ad sputum fetidū. R. aristol. ro. storacis
 myrrhe galbani oium partes equales arsenici
 ru. ad pondus omniū: oia puluerizentur et buti
 ro uaccino p̄spergātur ex quibus magdaleōes
 ad silitudinē pille formētur et cū necesse fuerit i
 ieiniū uno eorum suffumigetur eger. Notā
 dum q hoc suffumigiū plus ualet qñ ē sanies et
 qñ non ē ualet hoc. R. isopi. Al. i. ligritie rase
 uuay passarum añ q̄r. i. s. seīs fenugreci se. lini
 añ. q̄r. s. p̄quassentur et buliant in. lb. iiii. aque
 quousq3 redeāt ad. lb. ii. s. fiat suffumigatō ita
 ut patiens aperiat os et coopiat olla bñ et fiat
 aliquod foramen per qd paties recipies fumus
 Pro paupibus ualet suffumigatio liquiritie
 et uuarū passay. Notandū q quia tussis est
 passio cōis sitis. uolo explicare medicinas que
 ualent p̄tra tussim in causa calida et sunt uiole:
 sebesten dragagantū gūmi arabicum amilum
 semen papaueris albi iuiube moza celsi ordeus
 mucilago psilii et citōioz: seia quattuor cōia fri
 gida mundata: semē malue endiuie scaricle la
 ctuce portulace cucurbite melones auenatū or
 deatum candi amigdale penidiū oleum uiol. ne
 nufaris et siltia. In causa vō frigida isopus
 liquiritia radix ireos capilli uene. squilla lilium
 prassii scabiosa bethonica sercocolla serpilū ca
 lamentū origanuz orubus fenugrecū semē lilii
 assuz piper assa sulphur semē urticae passule sic⁹
 dactili enula mel zuccay. Igitur discret⁹ medi
 cus iudicat formas uel per modū sirupi uel p̄di
 ti uel pillay uel troscicoz uel unguetoz. uel gar
 garizando uel éplastrando. Accipiat g unū uel
 multa mixta puenientia particulariuz. Et sci
 endum hic q tres sunt passiones que curantur

cū eisdem materiācib⁹: s. rauedo tussis et asma
 De asmate. Sil.

Ira rubricā ē notādū q tres sūt
 spēs difficultatis anhelitus. Una i
 attrahendo aerē et hoc fit quia uilli
 longitudinales pectoris sunt debi
 les et uocātur disnia: et dicitur q ē difficultas an
 helandi sine sonitu. Secunda spēs difficultatis
 anhelit⁹ ē in expellendo aerem: et hoc ē qñ uilli
 latitudinales pectoris sunt debiles. pp qd non
 expellitur aer et uocatur asma et d3 q ē difficul
 tas anhelitus cū sonitu. unde d3 i uersu. Disnia
 se celat canit asma morbumq3 reuelat. Tertia
 spēs difficultatis anhelitus ē quātūz ad utrūq3
 et hoc ē qñ uilli longitudinales et latitudiales pe
 ctoris sunt debiles: et uocatur orthomia: ut p3 i
 uersu. Orthomia quoq3 morbo uexatur utroq3
 Alhō hic capimr asma ut ē nomen generale tri
 bus egritudinib⁹ supra dictis. Secundo no
 tandū q asma siue difficultas anhelitus hab3
 tot causas et easdē quot et easdem causas habet
 tussis: sed sunt fortiores in asmate q3 in tussi ab
 solute. iō pro his recurratur ad caplm p̄cedēs
 Hic tñ ras. ponit curā asmatissimē difficultatis
 anhelitus causati ex multitudine phlegmatis ui
 scosi exitis in concantate pectoris uel in porosi
 tanbus pulmonis uel uenarum uel arteriarum
 pulmonis q: ut plurimūz fit ex illa cā. Notā
 dum tertio q signa asmatissimē diuersitatē cau
 sarum possunt haberi ex signis diuersitatis tuf
 sis dictis in. c. precedenti. ideo pro illis recurra
 tur illic. Signa pronostica: asma i senib⁹ nū
 q3 curatur: aut cum magna difficultate. Ratio
 quia uirtus eorum est debilis: et causa ut pluri
 mum est humo: phlegmaticus uiscosus multū
 difficilis eradicationis. Secundum asma quan
 do multum antiquatur nō recipit curationem.
 Tertium qñ in asmate anhelit⁹ ē paruus tard⁹
 et frigidus ē signum mortis propinque. ratō p3.
 Quartum in asmate anhelitus tremulus et pul
 sus malum. ratio quia significat q uene pulmo
 nis sunt plene. Ideo timetur de suffocatione.
 Quintum in asmate tussis et sincopis pessimūz
 est. Sextum in omni difficultate anhelit⁹ i quo
 patiens sepe ad anhelendam cogitur ad anhe
 litum suscipiendum mortale. Patet quia talis
 anhelitus est p̄focatus. Septimūz si asma ue
 nit propter suffocationem spondilium uix: aut
 nunq3 curatur. ratio nanq3 p3. Octauū asma
 si prouenit propter catarrum et caput est debile
 naturaliter nunq3 curatur. S3 itelligēdū ē b
 q asma et difficultas anhelitus sunt egritudies

tronice et mouentur peroximaliter. **211.**

Um aliquis assidue patitur tussis et aerē attrahit quā eadē sit p^o cur sum: aut p^o uehementer motus et cū iacet supinus ē ei deterius sed euz sedet ē ei melius. Decoctio ei danda ē. **℞.** ficum citrinorū. **3. x.** dactylorū moiorū hūiditate habentiu: seīs apii feniculi capilli ueneris liquiritie isopi prassi oīum añ. **3. v.** coquētur in tribus. **℞.** aque dulcis donec redeant ad vnā et coletur. De hac vō decoctione tribus dieb⁹ egro in potu tribuatur cū pondere duorū aureorū huius cōfectōis **℞.** succi liquiritie isopi capilli uene. oīum añ. **3. x.** cordumū pipis amigdalorum amarū aristol. ro. seīs vrtice oīum añ. **3. v.** mellis dispumati. **q.** sufficit. hec enī confectio supfluitates que sunt in pectore mirabiliter expellit et ē optima. Banda itaq³ ē per hebdomadā vnā cōtinuo. Deinde eger postq³ comederit sinapi et mel vomere cogend⁹ ē et vter ex his pillis soluēd⁹. **℞.** agarici gra. ozdei. **xviii.** coloquintide interiōis grana ozdei. **vi.** elacteterii gra. **iiii.** succi liquiritie. **3. 5.** fiant ex cis pillē et sufficiūt ad dosim vnā. post hoc quoq³ itez redeat adhibendā cōfectionē et decoctionē sumēdā et postremo ad vomitū et vtrius solutiōē vt pri⁹. hoc sepe faciendū ē dōc eger sanitati restituat. Interim tñ a cibis grossis et stipticis et acetosis absteineat. **Sil.**

¶ Nonit curam asmatiss et diuiditur in quatuor. Primo pōit curam p decoctionē et confectiōē. Secūdo per euacuationē. Tertio ostēdit a quibus oportet egrū abstinere. Quarto ostēdit quid sit fiendū post euacuationem. secunda ibi. Deinde eger. Tertia ibi. Post hoc. Quarta ibi. Interim tñ. De prima dicit q cū apparerent ista signa. Primo q patitur tussim. Secūdo q attrahit aerē uehementer: sicut fit post cursū aut fortē motum. Tertiū cum iacet supinus est ei deterius: et cum sedeat est ei melius. suple arguēdū est q talis patitur asma. Secūdo dicit q pro cura debet dari decoctio que ē. **℞.** ficū siccā. **3. x.** dactylorum multā hūiditate habētium seīs apii seīs feniculi capilloz ueneris ligritie isopi prassi oīum añ. **3. ii.** coquātur i. **℞.** iii. aque dulcis donec redeant ad vnā et debz dari egro de ista decoctōe tribus dieb⁹ euz pōde auri huius pfectōis q ē. **℞.** succi liquiritie isopi capilli ueneris añ. **3. x.** cordumē pipis amigdalaz amarū seīs vrtice añ. **3. v.** mellis dispūati. **q.** suf.

Hec enī pfectio supfluitates q sūt i pectore mirabiliter expellit et optia et dari dē p vnā hebdomadā ptnue. Notādū p rōe signorū asma te ē tussis. rō q³ i mēbris spūalibus ē res nocia quā natura tēta expelleret sic fit tussis. Secūdo verificatur q³ in asmate pp nocumētū in mēbris anhelitus cogitur ad sepe anbelandū. ideo attrahit aerē sicut fit post cursū. Verificatur tertiū q³ in asmate cū paties iaceat supin⁹ ē deterius q³ sit pstrictio maior cāne pulmonis et sic aer nō pōt ita bene attrahi et exire sed stando melius in trat aer: iō tē. Sz rō remediū ē q³ talis decoctio ē rerū incidentiū materiā grossam et stiliantiū et sic ipsaz disponentiū ad euacuationē. Notādū q³ per ista itelligit eis silia: ut sirupū dcm in c. d tussi addēdo sgllē. **3. i.** Ad idē ualz brodiū galli antiqui cocti cū isopo liquiritia uis passimūdis ab arillis et seie vrtice et seie fenugreci. Ad idē ualet pomū granatū dulce coctū i cinēbus cū modico succari candi sic q scidatur et ponatur puluis succari candi et inoluatur in petia pāni madesacta et parū dimittatur in cinere calido et gna in cacia ponātur et comedantur et ualz mirablr. Ad idē aq distillata enule campane. Ad idē si comedātur duo boli d folijs sgllē cū ficubus uel succaro cādo quolz mane.

Ad idē ualz pulmo uulpis sicē pprie. **3. ii.** dētur cū eo qd puenit d potib⁹ ē res mirabilis. Ad idē ualent oīa dicta in c. de tussi cāta a materia phlūica. Ab extra uero puenit tale ēplm. **℞.** dactylorū pinguiū caricaz pīguū añ. **3. ii.** ramorū malue bismalue añ. **qr. 5.** pquassa fortiter et bubiant. deinde. **℞.** stercois colūbarum terbenūine rasine añ. et misceātur oīa cū mucillagine fenugreci et seīs lini. **q.** suf. fiat emplm et ponatur supra pectus. Ad idē. **℞.** cerotū isopi supponendo lanā calidā. Ad idē unguētū dialtee. Ad idē ualet inunctio facta supra pectus de oleo d lilio et de oleo de ireos ul⁹ ex oleo laurino uel ex oleo de aneto et. Deinde eger.

¶ Nonit curaz per euacuationē dicens q post q³ comederit sinapi et mel debet prouocari ad uomitum et hoc habet ueritatem quando materia ē in stomacho. Ratio quia sinapis et mel solunt materiam ibi existentē et preparant ad vomitum. sed uomitus ualet quia euacuatur materia illa. Secundo dicit q debet euacuari cum pillulis que sunt. **℞.** agarici quantum ponderant. **xii.** grana ozdei coloquintide interiorum quantum ponderant sex grana elacterii gra. **iiii.** succi ligricie. **3. 5.** fiant ex his pillē et sufficiūt ad vnā uicē: rō partē q³ euacuāt mām a pectore et ē

intelligédū q̄ in euacuatiōe multiplicatiō melior
est pillarū de agarico cuius descriptio stat sic i
forma. **R.** agarici. 3. iiii. coloquintide : elacterii
amboꝝ añ. quar. 3. unius succi liquiritie añ. 3.
5. fiant ex eis pillule. Notandū q̄ medicine
mūdificantes pectus ⁊ pulmonē ab humorib⁹
grossis : aut etiā putridis sunt isopus fm omne
modū administratiōis ⁊ serapinū proprie cum
uino ⁊ squilla ⁊ urtica ⁊ se. eius ē multū iuuās
educit enī hūiores grossos sepultos in pectore ⁊
pulmone ⁊ pprie sorbitiones decoctionis eius i
aqua mellis ⁊ ordei ⁊ ficibus siccis ⁊ radix alfe
sere fm omne modū administratiōis eius ē mi
rabilis ⁊ decoctio uolubilis cū melle ⁊ similiter
ireos expellit enī omne materiā ab eo ⁊ mun
dificat pectus efficaciter ⁊ plures alie poni pos
sent. **Post hoc.** Ostendit quid sit fiendū p⁹
euacuatiōe dicens q̄ iterū debet redire ad su
mendū decoctionē ⁊ confectionē dictam uel ad
euacuandum per uomitū donec restituatur sa
nitas per secessum ut pri⁹ s̄d̄it q̄ sepe debet fie
ri. **Interi tñ.** Ostendit a quibus cibis debet
abstinere dicens q̄ debet abstinere a cibis gros
sis ⁊ stipticis ac acetos. rō quia retinēt ⁊ restri
gunt materiā in stomacho. Notandū q̄ non
solū d̄3 euitare predicta imo multa alia : ut oīa
uentosa ⁊ oīa alia multiplicatiua phla. Euitet et
balneū ⁊ somnū super repletionē prefertim i se
ro. uitet superfluū motū tristitiā ⁊ solitudines
Et notandū q̄ inter cetera coitus ē sibi mor
talis. Ligat panem bene coctū fermentatiuz et
pisatū cū aniso croco cinamomo ⁊ feniculo. car
nes sint ut plurimū uolatiuuz usualiū nō uiuen
tiū in aquis. caro vulpis ⁊ hericii nemoralis et
potissime pulmones quocunqz sumantur. De
fructibus ficus sicce ⁊ calefacte ad ignē uue pas
se phistici dactili pīnee amigdale dulces. De
olerib⁹ borago buglossa feniculus petrosi. ori
ganuz calamētuz nasturciuz serpillū isopus.

De potibus : aqua mellis : uinuz clarum anti
quū odoriferū bene maturū : sed pauce quāti
tis. Secūdo notandū q̄ post medicinas di
ctas ualent suffumigia de qbus ē primuz. **R.**
sulphur citrini arsenici añ. partes equales : fac
formas similes auclanis cū adipe renū capraz
aut uacce ⁊ ponatur supra carbōes ⁊ recipiatur
fumus ad os p traiectoriuz. Ad idē ex croco
myrrha costo aristof. cassia ⁊ arsenico : fiant for
mule cum adipe caprino. Ad idē ex arsenico
⁊ aristof. cū adipe : fiant formule ut pri⁹. Ad
idē ualeat sulphur per os si detur cū ouis sorbi
bilibus. uel sulphur ⁊ arsenicū cū ouis sorbibi

libus ⁊ melle. Aut arsenicū cū aqua mellis. aut
pille cū arsenico ⁊ gūmi pini. Tercio notādū
q̄ si asma cōtingerit a sanguine cōpetit phlebo
tomia de basilica : ⁊ si contingerit ppter retētiō
emorroidarū aut mēstruoz puocatio eozū ē iu
uatiua. sed si asma fieret ppter materiā detecē
tem a capite cura ē intendēda ad caput cū pfo
tantibus ⁊ phibentib⁹ fluxū de qbus dictū est
in. c. de catarro : ⁊ cura ē intendēda ad materiā
retentā in pectore cū his de qbus statī dictūz ē
supra ad caplīm precedens.

De pleuresi. Sillanus.

Jrca rubicā ē notandū q̄ duplex
est pleuresis. s. uera ⁊ nō uera. Ue
ra ē ut apā dyafragmatis ⁊ media
stini. Nō uera ē duplex. Una ē apo
stema etiā in lacertis pectoris seu carne costaz
exterior. Alia ē que sit a uentositate. Ad pposi
tū hic intelligit d̄ uera. Scōo notādū q̄ pleure
sis q̄daz sit a latere dextro. quedā in sinistro ut
plurimū sit in dextro. sed q̄ sit i latere sinistro ē
pīculosior : ⁊ citius terminatur ppter ppingtātē
ad cor. Tercio notandū q̄ pleuresi cā pōt ēē
exterior ut nimius calor : nīmū frigus supfluus
motus : uentus bo : ealis qñ uenit post australe
supfluus potus aque frigide uel uini. Uel
ēē iterior. ⁊ tūc cā antecedēs ē repletio capitis ⁊
totius corporis. Cā cōiuncta ut plurimū ē cole
ra : deinde sanguis : deide phla : deinde mīa : l̄
raro. Uentositas ē pōt ēē causa l̄ pleuresi non
uere. Quarto notandum q̄ pleuresis potest
terminari quinqz modis. Primo per resolutio
nem insensibilē : ut per calefactoria quando ma
teria est pauca ⁊ subtilis. Secundo per euacua
tionem sensibilē seu excreatic nē ut per sputum
quod sit cōmuniter. Tercio per conuersionem
eius in sanē sicut quando materia ē grossa ⁊ ta
lis est periculosa : quia tales ut plurimū sūt pti
fici ⁊ empici ut patet in afforismo quinte particu
le. Quicunqz pleretici facti tē. Quarto per cō
uersionem eius ad solyprosim et hoc fit raro : et
hoc fit per medicinas calidas resoluentes ma
teriam subtilem et grossam dimittentes quādo
sunt nimis calide. Quinto per mutationē ma
terie ad alias partes : sicut aliquando ad cere
brum ⁊ fit frenesis : Aliquando ad neruos : ⁊ fit
spasmus : Aliquando ad uias uriales per uēas
magnas : et aliquando ad intestina. Quinto no
tandum q̄ pleuresis salubris habet quattor tē
pora. s. pīcipiū i quo nihil expuitur. Augmē
tū i quo icipit expuē ⁊ apparēt signa digestiōis.
Statum quando sputū est albū bñ digestū

De pleuresi

et facilliter expuitur cum facili tussi et alleviatione.

Declinatione quoniam ista incipiunt minui et febris et alia accititia: et illa tempora assignantur distigendo tempora ex parte digestiois materie: scilicet alia assignantur distinguendo ex parte accidentis: et illa cum illis non coincidunt: quoniam principium quoquo ad digestionem materie comprehendit augmentum principium et statum quo ad difficultatem accidentium et declinatio quo ad accidentia comprehendit augmentum statum et declinationem quo ad materie digestionem. Sed notandum quod signa propria vere pleure sis sunt quatuor. Primum dolor lateris pungitivus: quoniam ibi est mala complexio et solutio continuitatis. sunt autem hec causa doloris. Est autem pungitivus propter sensibilitatem loci et ex parte materie: quia calida naturaliter vel accidentaliter. Secundum si gnus est febris continua: quia materia est putrefacta in locis propinquis cordi. Tertium signum est difficultas anhelitus: quia propter aperturam sequitur compressio pulmonis. Quartum est tussis concomitans: quia aliquid refudat a loco apertis ad canales pulmonis. id est. Quintum signum est pulsus ferrinus quoniam morbus seu apertio est in membro duro nervoso. scilicet p. p. aniculo cooperiente costas: unde fit extensus et durities et fit pulsus ferrinus. Signa materie peccatis si sit colera urina citria et intensa et subtilis. pulsus durus velox et frequens dolor acutus pungitivus multum citrinus color. et alia signa colere discurrendo per res naturales non naturales et per naturam. Signa si sunt a sanguine sunt urina rubea et spissa: sputum rubeum et pulsus plenus: dolor non sentitur sic cum punctura sed cum quadam gravitudine: repletio venarum: antecessio repleta multiplicanti sanguine. Signa si causa fuerit phlogistica sunt urina apparet palida vel remissa pulsus parvus et mollis et alia signa phlogematis. Signa si fuerit mliata et raro sunt sputum liquidum et paucum: dolor non est intensus nec acutus urina est remissa. et alia signa mliata. Signa pronostica ad malum sunt: si signa predicta pleuresis sunt intensa multum et laboriosa mortem significant: sicut dolor vehemens persternens virtutes difficultas anhelitus addens ad caliditatem: et caliditas ad frequentiam tussis multum laboriosa impediens somnum et cibum: febris fortissima sputum liquidum nigrum viscosum cum laboriosa tussi. similiter si medicus recte operetur per phlogem et particularia et patiens per medicinam non alleviatur vel non liberetur sed potius aggravatur et signum pessimum et mortale. Signa pronostica ad bonum sunt sputum album lene et equale cum modica tussi et alleviatione patientis quod cito appareat in principio: et

continuetur proculdubio significat salutem et precipue si alia signa conveniunt: sicut est bonitas somni et appetitus et bona tolerantia et egestio non sit frequens: sed iuncta et equalis et hora consueta et urina vergat ad rubedinem et quandam mediocritatem et cito incipiat facere bonam residetiam. Notandum quod urina in egritudinibus epatis et venarum certam habet significationem si sit bona siue mala. sed in egritudinibus aliis que sunt extra venas. si urina est laudabilis bonum signum est sed non certum salutis: quia ex aliis potest periclitari. sed si urina fuerit mala et indigesta et ita de aliis signis malis. Tertium signum est quod eger tendit ad mortem: quia postquam digestio deficit in radice deficit in ramis. **21.**

Utrum aliquis sub costis suis dolore sentit pungitivum et proprie quoniam sicca patitur tussim et febrem: expedit ut si dolor super partem costarum et furculam tendit fiat minutio ex basilica eius partis in qua est dolor: nisi totum corpus multo sanguine repletum fuerit tunc enim ex latere contrario sanguinis detractio facienda est. egritudo quoque si iam per aliquos dies infesta fuerit egrus a principio sui phlebotomia a parte dolente facienda est. **Silla.**

Determinat de pleuresi et dividitur in duas. Primo ponit curam. secundo manifestat ipsam quantum ad nomen. secunda ibi. Hec passio prima in duas. primo ponit curam pleuresis vere. secundo non vere. secunda ibi. Si autem exterius. Prima in duas. primo ponit curam. secundo docet pronosticare de pleuresi. secunda ibi. Quod si in principio. Prima in duas. primo ponit curam observandam antequam incipiat excreare. secundo quando incipit excreare. secunda ibi. Cumque screare. Prima in duas. primo ponit curam per evacuationem. secundo per dietam. secunda ibi. Quod si eger. Prima in duas. primo ostendit quod evacuatio sit fienda per phlebotomiam. secundo per medicinam. secunda ibi. Quod si dolor. De prima dicit quod quando aliquis sub costis suis sentit dolorem pungitivum et patitur febres et siccam tussim: et dolor tendit super partem costarum et furculam: debet fieri phlebotomia de basilica illius partis cuius est dolor. Secundo ponit exceptionem dicens quod hoc totum debet intelligi nisi corpus totum fuerit repletum multo sanguine: quia tunc phlebotomia debet fieri ex latere contrario. Tercio dicit quod si egritudo infestaverit egrum per aliquos dies a principio suo debet fieri phlebotomia de eadem parte

dolente. Notandum qd si in pleuresi corpus fuerit plectoriū debet fieri phlebotomia ex pte ptraria dolori: quia si ex eadē fieret traheretur materia ad locū uel ex saphēa eiusdē pti: quia diuersio sit ad locū satis distātē a loco doloris. Si uo corpus nō sit plectoriū uel materia ē in fluxu: et sic phlebotomia dē fieri de pte ptraria: uel materia ē fluxa et sic dē fieri de eadē pte. rō quia p̄ia intentio ē phibere fluxū. secūda uo ē euacuatio: et sic ex his uerificatur text⁹ Ras.

Secundo notandū qd si pleuresis sit a sanguine debet fieri phlebotomia ut dictū ē. ¶ phlebotomiā ungatur locus cū oleo de camomilla et oleo de aneto mixtis simul et actu calidis. et pōa tur sup unctionē emplm qd sic fit. ¶ Radicis altee. i. maluanici cocte et prepeate. 3. iii. uiol. florū camōille añ. 3. ii. farine ordeī. 3. vi. i. co: porē tur et misce cū oleo de camōilla et oleo uiol. q. sufficit ad faciendū emplm et calidū ponatur sup locū. Si ueter infirmi eēt siccus fiat oī die supositoriū uel clistere lenitiū et eēt melius: et posset aliquib⁹ dieb⁹ mūdificari cū hac medicina. ¶ māne. 3. ii. aq. decoctōis uiol. et iuiubaz. 3. iii. Ad idē. ¶ cassie fist. 3. ii. aq. decoctōis p. decē. 3. iii. coletur et detur añ diē i matutis. Al.

Ad si dolor iserius ad pte costarū posteriorē tēdit: ueter ex decoctōe quā in. c. d. reumatismo descripsi⁹ ē soluēd⁹. Albeli⁹ tū ē ut phlebotomia fiat. deinde aqua ordeī cū zuccaro assidue tribuas et si uideris tū sum ei⁹ uehemētis siccitatis da ei in diluclu oī die iulep. deinde da ei in potu aquaz ordeī. qd si eger fuerit debil⁹ nutria et cū p̄ae et zuccaro. si aut fortis fuerit aq. ordeī usqz ad diē quartū sufficiat. Silla.

Hic ponit curā pleuresis qñ dolor tendit iserius ad partē costarū posteriorē: et diuiditur i duas. ¶ Primo facit hoc. Secūdo ponit curam per potū. secūda ibi. Deinde aqua. ¶ p̄ia i duas. ¶ Primo facit l̄. secūdo cōpat phlebotomiā ad farmatiā. secūda ibi. Albeli⁹ tū. De p̄ia dicit qd si dolor tēdit inferi⁹ ad partē costaz iserioz: ueter debet euacuari cū decoctōe quam descripsi⁹. c. de catarro. iō recurratur illic. rō qz materia talis satis apta ē euacuari per tales medicinā laxatiuā. Notandū qd in materia cole rica ante solutionēz cōpetit tale digestiū. ¶ endiuie scariole lactice epatice diptami capillorū ueneris recentū añ. Al. i. q̄ttuor seminū frigidoz seia malue bismalue seīs boraginis mūdā añ. 3. 5. ordeī mūdī. 3. i. liquiritie rase uuarū passarū ab arillis mūdatarum iuiube sebesten

añ. 3. i. uiolaz floz nēufaris añ. 3. 5. zuccari al. l̄b. i. fiat sirupus usqz ad quartū. v. Ad idēz si rupus de iuiubis. Ad idē. ¶ sirupi uiol. 3. vi. sirupi papaueris sirupi capil. ueneris añ. q̄r. i. misce. Al. medicina laxatiua pōt eē talis. ¶ flo rū uiolarū boraginis buglosse añ. 3. 5. prunorū damascenoz iuiube sebestē añ. 3. x. spice nardi. 3. 5. liquiritie rase uuarū passaz añ. 3. v. fiat decoctio in qua dissoluatur cassia fist. 3. i. reubarbari infusi i modico aque ordeī. 3. 5. uel. 3. i. Si patiens sit fortis fiat colatura usqz ad q̄r. i. 5. de tur in auroz. deinde post euacuatiōē ponatur spongia infusa in aqua decoctōis camomille uiol. uel aneti. Ad idē spongia infusa i aqua calida solū et expressa. Ad idēz fiat calefactio riū cū uase eneo inuoluēdo pānuz lini iplendo uas aqua calida. Ad idē ualeat uesica plēa aq. calida et loco applicata. Secundo notandus qd in materia phlegmatica p̄petit talis sirupus. ¶ isopi capil. uene. añ. Al. ii. ligritie rase uuarū passarū mundataz ab arillis añ. 3. i. ordeī mundi. 3. ii. quattuor seminū frigidorū munda torū seīs brusci seīs spargi seīs lini seīs fenugre ci añ. 3. i. aceti al. 3. 5. ponitur ad incidendū mel lis elci q̄r. i. zuccari al. quar. iii. fiat sirupus clarificatus usqz ad quartū. v. et iste cōpeteret si esset colera grossa. Ad idē sirupus de liquiritia si rupus de isopo et sirup⁹ capillis ueneris. Al. medicina laxatiua. ¶ floz uiol. boraginis buglosse añ. 3. i. liquiritie rase uuarū passaz mundatarū nb arillis añ. 3. i. caricarū. 3. 5. agarici. 3. 5. si at colatura usqz ad quartū. i. 5. deinde post euacuatiōē ungatur locus cū oleo de camomilla uel de aneto uel de lilio uel de ieros. idē fiat calefactio ex floze camomille et melliloto: et pōt fieri hūidum decoquendo in aqua: uel siccū faciendo sacculum de predictis. Ad idem ualeat sacculus talis. ¶ ordeī orobi añ. q̄r. 5. furfuris pugillum. i. conquassentur et fiat saccul⁹ ad q̄ntitatem palmi ab utraqz parte buliat in aqua et modico aceti expressus superponatur lateri. Ad idem ualeat sacculus ex milio et sale et p̄ ualeat si materia esset uentosa. Tercio notandus qd si materia esset m̄lia: licet raro accidat debet dari cum predictis pro dirigendo succus boraginis cum tota radice buglosse cum tota radice añ. Al. i. Et medicina laxatiua potest fieri cū ello nigro. uel cum thimo epithimo polipodio sene et similibus. Deinde procedendum est cū predictis localibus. Al. melius tamen. Com parat phlebotomiam dicens qd melius est ut fiat phlebotomia q̄s ut detur farmatiua. rō qz meli⁹

remouetur materia a loco: quia farinatio non sic attingit ad pániculos sicut phlebotomia: l3. quantū ē ex parte materiei peccantis ppetit farinatio. Deinde da. Pponit curā per potū dicens q̄ aqua ordeī cū zuccaro debet dari cōtinue in potu. rō quia instringat hūectat ⁊ laxat uentrē. Secundo dicit q̄ si uideris tussim uehementis siccitatis ppetit dare oī mane in potu inlep uel aquā ordeī. Tercio dicit q̄ si uirtus patientis fuerit debilis debz nutriri cū pane ⁊ zuccaro. si fortis sola aqua ordeī sufficit usqz ad quartū diem. Notandū q̄ i pleurisi a materia calida potus pōt ēē aq̄ ordeī uel aqua fontis cū pane zuccari uel succus malorū gñatorū dulcium cū multa aqua fontis. ⁊ ubi ēēt sitis isomnietas ⁊ ariditas lingue sirupus uiol. uel nenufarinus uel papaueris cū aq̄ ordeī aut fontis. et iste potus ualet loco cibi qñ uirtus ē fortis. si ēēt debilis pōt uti brodio pulli parui decocti in aq̄ fontis cū lactucis aut seibul frigidis sine sale coq̄tur usqz ad ossiū separationē. pōt etiāz uti pti sana ordeī ⁊ faria tritici preparata cū lacte amigdalārū ⁊ spinachiis: ⁊ pōt uti passulis mūdāz amigdal' cucurbitis iuiubis uiol' ⁊ pane loto cum aq̄ seu uino aquoso debili. sed i matēia frigida pōt potus ēē aqua mellis uel aqua multū zuccarata. de cibis pti sana ⁊ silia. Al.

Lūqz scire ceperit decoctōz quā i. e. de reumatismo noīauim⁹ quotidie sumat ante aquā ordeī bibat dōec sanet. Si aut febris ⁊ acuitas perseueret ⁊ eger in excretionē difficultatē patiāz def decoctō quā in. c. de asmate noīauim⁹: qd silr ē faciēdū cū saniei sit excreatio. Qd si in principio passionis q̄ excreatur nigrū: aut uelud citrinū apparet ⁊ sic permanserit ⁊ se non quieuerit nec calor usqz i diez. vii. timorofum ē ⁊ si cū hoc toto aeris attractō nō aluiatur ⁊ i pectore affuerit ozegmō: aut i maxillis rubedo ⁊ in oculis labor est mortippinquus. Sil.

Pponit curam qñ patiēs incipit scire ⁊ est egritudo in augmento: ⁊ diuiditur in duas fm q̄ duo pōt remedia. secūda ibi. Si aut. De priā dicit q̄ cū inceperit scire debz quotidie sumere decoctionē quā diximus in. c. de catarro ante qz aquā ordeī bibat: quia mūdificat pect⁹. De secūda dicit q̄ si fe. ⁊ acuitas perseuerauerint: ⁊ eger patiatur difficultatē in screatu debz dari decoctō quā dixim⁹. c. de asmate: ⁊ idē ē faciēdū cuz est excreatio saniei. rō quia talis abstergit ⁊ pect⁹ mūdificat. Qd si in principio.

Hic docet pnofticariū in pleuresi dicens q̄ in principio passionis illō qd sciretur apparuerit nigz ⁊ citrinū ⁊ sic cōtinuauerit ⁊ nō quierit febris usqz ad diē. septimū ē suspicandus de malo. Secūdo dicit q̄ si cū hoc toto non fiat aluiatio in attractōe aeris in pectore ⁊ fuerit sonus qui dī ozegmō: ⁊ in maxillis rubedo: ⁊ in oculis liuor ē primus mortis. Rō primi quia signū est q̄ sit ex malitia materie ⁊ significatur debilitas vtutis succūbentis: ⁊ sic uerificatur secundum dictum. Al.

Si aut exteri⁹ i latere apparuerit rubedo aut apostematio ⁊ cū pmiss loc⁹ dolet ponat desup vētosa aut emplm ex sinapi ⁊ ficub⁹ ⁊ dimittant ibi donec locus vlceatur. De his uero q̄ ex errore solidorū ad augmentū nocumēti accidūt hāc egritudinē patientibus ē cū dolor sentit i principio sub costis existimāt grossāz fore vētositatē: ideoqz electuariū diamuscū aut eis silia egro tribuūt. cūqz iterficiūt. Hec passio uocatur bursen cui⁹ cā ē apa qd ozif iterius ex costis ipocōdiorū. Silla.

Pponit curā pleuresis non uere: ⁊ diuiditur i duas. Primo facit hoc. secundo ponit errorem quorundā. secūda ibi de his uero. De prima dicit q̄ si apparuerit in latere exterius rubedo: aut apostematio ⁊ cū locus pmitur dolet: signū ē q̄ ē pleuresis nō uera facta ex materia contenta in costis extra. Secundo uult q̄ pro cura debet superponi ventosa. rō qz attrahit materiam ad extra plus. Tercio uult q̄ etiā cōpetit emplz ex sinapi ⁊ ficub⁹ ⁊ dimittatur donec locus resicetur. rō quia tunc materia exiit. Notādū q̄ in tali nullo mō ppetūt repercussiuā. rō quia repercuteretur materia ad intra ad loca mobilia imo nec in pleuresi uera cōpetunt: ⁊ si illud ēēt maxie ēēt in principio principiante. si qd pns ēēt ⁊ deus dedisset talē gratiā q̄ principū principians cognosceretur ⁊ q̄ portaret in manu ul' in bursa medicinā repercussiuā: sed nō uidetur qñ talia pnt pcurrere: id mirandū quō bonus eben mesue dormiuerit. Notandus q̄ i pleuresi uera non competunt maturatiua nisi quando egritudo prolongatur et non uidemus aliaz uiam: quia sanies est periculosa. De his vō.

Pponit errorem quorundam dicens q̄ qdaz stolidi medici in cura huius passionis errabāt q̄ cū dolor sentiebatur sub costis i principio egritudinis existimabāt grossam fore vētositatem. unde dabant electuariū diamuscū ⁊ sibi si similia calida: et sic augebant nocumētuz: ⁊

egru interficiebant. ratio patet. **Hec passio.**

¶ Stedit denotatione huius passionis dices qd hec passio vocatur birsen: cuius ca e apa qd ori tur interi⁹ in costis pprocudioru: unde sicut xir sen di apa paniculor cerebri: ita birsen di apa paniculorum pectoris.

De perypneumonia. Sillanus.

Ira rubrica e no. qd perypneumonia e apa pulmois. Secdo nota qd perypneumonia pot terminari quin q3 modis. Primo p resolutione isen sibile. Secudo per euacuatione sensibiles ut per sputu z hoc e ut plurimu. Tertio per puer sione eius i sanie: z talis e piculosa: qz cu rupitur apa sunt ptifici. Quarto ad soliosim ut euz re soluitur sibile z remanet grossus. Quinto p tras missionem materie ad aliu locu. Tertio notadu qd pypneumonia qnq3 est egritudo per se: aliqn est sequens alia egritudine ut pleuresim z fluxu catarrhi. Quarto notadu qd ca pypneumonie pot ee quilibet hno: sed sicut pleuresis ut pluri mu fit de colera ita pypneumonia ut plimu fit de phlate z hoc phla uel fluit ad pulmonem per uenas uel distillat a capite. Quinto notadum qd signa pypneumonie quando e egritudo p se: z fiat a materia calida sunt febris continua acutis sima. ro. ppter ppinquitatem materie putrescentis ad cor z caliditate materie: z pulsus e undosus: qz apa est in mebro molli colligente de matia multu sibili. unde pulsus e plen⁹ z undosus: dif ficultas anhelitus cu suffocatoe ita ut uideatur isfirmo qd pereat p nimia suffocatoe. ro p3. quia ppter apa opilatue uie pulmonis qb⁹ attrahi tur aer ad euentandu caliditate cordis: rubedo maxia in maxill: qz a pulmo eleuatur uapo is retinetes colore pulmonis q coicatur pois ma xillarum: dolor in anteriori parte pectoris z i me dio duaru spatulaz z talis e aggrauatiuus roe paniculi suspeditis qz pulmo e mebz insensibi le de se. ro patet: qz pulmo ptingitur in medio pe ctoris z in oi pypneumonia e materia aggrauas z tussis multa: qz in pectore e mala materia que deciditur a mebro spogioso in quo continetur multus aer z miscetur cu illo uria rubea ppter se. z materia: asperitas ligue cu nigredine: quia eleuatur multi uapores z continetur in lingua z aduritur: z sic fit nigredo i lingua. Signa ei⁹ qui fit a materia frigida sut pstrictio anhelitus cu sonitu in pectore absq3 aliquo dolore sensibi li: lingua e multotiens absq3 nigredine. In pri cipio pulsus e mollis z rarus. ro signorum p3. Signa qn pypneumonia seqtur alia egritu

dine sunt signa dicta q apperere incipiunt post egritudinem precedentem. **Almansor.**

Um homini superuenerit fe. z in anhelitu tatam patif costrictone vt se prefocari putet z in maxillis ita uehemens sit rubedo ut tice videantur z anterior pars pectoris dolet z tussis ad est z qd cu sreatoe emittit existit spuofu z i pectore sentitur grauitas sine puctone z sine calore cui oia hec accidit acutum i pulmo patitur apostema z vocatur hec passio pypneumonia. In principio igit curatois ei⁹ basilica e minuenda. deide eger ex his qb⁹ medicas pleures e curad⁹. Sil.

Determinat de pypneumonia: z diuiditur i duas. Primo ponit signa. secundo cura. secun da ibi. In principio. De pria dicit qd adhuc sunt ista signa. Primo qd est febris. Secudu qd e costrictio anhelitus ut putet se suffocari. Ter tiu in maxillis uehemens rubedo z uideatur tin etc. Quartu dolor pectoris in parte anteriori. Quintu tussis. Sextus quod emittitur per sere atu e spuofum. Septimu in pectore e grauitas sine puctione z sine calore. cu apparer hec signa oia: signu est qd patitur acutu apostema z uoca tur pypneumonia. Ro signoz patet ex dictis. In principio. Ponit cura dices qd in primi pio debz fieri phlebotomia z cephalica. Ro qz phibet fluxu ad locu. secudo dicit qd post phle bothomia eger debet euacuari cum his cu qui bus curatur pleuresis. Ro quia sunt a simili loco: quasi ex consimili materia. ideoq3 recurra tur illic. f. ad. c. precedentem. z ita fit in cibus z po ribus sicut dictum est ibi.

De sanguinis pectoe cu sputo z sine vomitu z sine rascatoe. Sil.

Ira rubrica e notandu qd exie⁹ san guinis ab ore pot prouenire a pluri bus locis. Primo a cerebro per ui am stillicidii z maxie illis qui sut so liti pati fluxu sanguinis nariu. secundo a gingi uis. Tertio a palato. Quarto a gutture. Quinto a trachea arteria. Sexto a pulmone. Septi mo a pectore. Octauo a staocho z ab aliis me bris inferioribus ut ab epate splene z matrice.

Secudo notadu qd signa distinctiua quado p uenit a dictis locis sunt quado a cerebro est do lor z grauitas capitis z consueuit exire per naris

Signa distinctiua qn a gingiuis sunt qz gingi ue sunt sanguinolente uel ulcerate: z cu fricatur sanguificatur z qd aduenit absq3 rascatoe z tuf si z sibilus. Signa qn a palatu sunt qd uenit

De peripneumonia.

De sputo sanguinis.

cū modica rascatione et modica tussi et q sanguis
 ē clarus et spumofus et sine dolore et in maxillis
 apparet alteratio coloris ad rubedinē. Signa
 qñ a pectore sunt qz uenit cū magna tussi et ma
 gno dolore et sanguis est plenus grossus et non
 sic spumofus. Signa qñ a stō ul' ab aliis mē
 bris inferioribus sunt qz uenit cū uomitu et do
 lore loci uel mēbrū uel ex retentiōe alicuius cūa
 euatōis cōfueti: ut sanguis mēstrui uel emorroi
 dal'. Signa qñ puenit ex ruptura uene: quia
 uenit cū magna quātitate. si uenit ex excoriatiōe
 cū parua. Tercio notandū de signis pnosti
 cis. Si sputū apparet sub rubcū in pleuresi ul'
 pipneumonia bonū. Omne sputū sanguis cū
 tussi qd̄ diu durat ducit ad p̄sumi. Sputum s̄
 guinis qd̄ subito uenit si uadit ad cor cito inter
 ficit ppter nūmā suā euacuatiōē. Omne sputū
 sanguis ex excoriatiōe uir aut nūqz curatur.
 Sputū ex parte fistularū pueniens frequēter
 reiteratur p̄. Sanguis qñ uenit cum uomitu sit
 notabil' quātitatis et cū se fuerit mortale ē rē.

Almansor.

Um sanguis cū rascatiōe aut par
 uo sonitu q fit sine tussi egreditur
 si ē ego inde timendū. poterit .n.

sanari gargarizando ea q̄ i. c. de sinantia
 notauimus et regimē subtiliando. Silla.

hic determinat de exitu sanguis ab ore et di
 uiditur in tres. Primo determinat de sputo s̄
 guis cum rascatiōe. Scdo cū exitu s̄guis cum
 uomitu. Tercio de exitu sanguis cū tussi. Scda
 ibi. Cū uomitu. Tertia ibi. Qd̄ si.
 Prima in duas. Primo docet pnosticari ex ta
 li sputo sanguis cū rascatiōe. Scdo ponit curā.
 Scda ibi. Poterit enī. De prima dicit q cū
 sanguis exit cū rascatiōe: aut paruo sono qui fit
 sine tussi non ē timendū ex eo. Rō qz signū ē q
 fit a p̄tibus p̄p̄inquis: ut a gula trachea arteria
 et palato: unde medicā p̄solidatiua poterit faci
 liter applicari. Poterit enī. Ponit curā
 dicens q sputū sanguinis dentiū poterit cura
 ri gargarizando ea que diximus in .c. de s̄gnā
 ti. Rō qz talia medicamina p̄stringunt et p̄bi
 bent fluxū sanguinis p̄ hīs recuratur illic. Se
 cundo dicit q curatur subtiliando regimē. Ra
 tio quia natura redditur potens ad retinendū
 fluxum sanguinis.

Almansor.

Cū uomitu quoqz si exit sanguis si ma
 gnū affert timorem.

Sillanus.

Ponit curā uomitus sanguis: et diuiditur i
 duas. Primo docet pnosticari. Scdo p̄t curā.
 Scda ibi. Curā nāqz. De prima dicit

q si sanguis p uomitū egrediatur nō ē mltum
 timendū. Notandū q uomitus sanguis cau
 satur dupliciter. Primo ex supfluitate sanguis
 Scdo rōne male qualitatis sanguis et tunc si re
 nit ante signa digōnis et in die crisis non ē timē
 dum. Ad propositum Rasis loquitur de p̄io
 uel de ultimo.

Almansor.

Curā nāqz hec phlebotomādo. Sill.

Ponit curā et diuiditur in duas. Primo facit
 hoc. Scdo ostendit in qbus non est operandū
 Scda ibi. Quibus aut. Prima in duas.
 Primo ponit curā p phlebotomiā. Scdo ostē
 dit curā p assumptionez per os. Secunda ibi.

Et si comederit. De p̄ma dicit q si fiat
 phlebotomia talis fluxus curatur. Rō qz per
 phlebotomiā sanguis diuertitur ab illo loco et
 operatur per aliū locū. Ad idē ualent uento
 se posite in naribus. Ad idē puocatio emor
 roidarum uel mēstruorum.

Al.

Et si comederit stiptica sicut sumach et
 succū vūe acerbe. In potu p̄terea sumat
 ex boli armeni gūmī arabici balaustie san
 guinis draconis thuris oīum añ. partibus
 equalibus denf ex eo. 3. iii. cū rob simplici
 de citoniis. Quibus aut solet accidere san
 guis exitus cū iterpollatiōe ex quo nullū
 sentit nocumētū iōqz sic ē dimittēd'. Sill.

Pōit curā per assumpta per os: et diuiditur
 in duas s̄m qz duo ponit remedia. Scdo ibi
 In potu. De prima dicit q talis uomitus
 sanguis curatur comedendo stiptica qualia sūt
 sumach et succus vūe acerbe. Rō p̄z. Notā
 dū qz cibus pueniens ē farina tritici amidū fa
 ba fracta lētes cicera fracta rizum coctus recēf
 panis azimus p̄dices turtures colūbi. De fruc
 tib' utatur stipticis quales sūt nesp̄le sorbe cito
 nia pruna corna prua. In potu. Ponit sc̄z
 remediū dicens q in potu d̄z sumi boli ar. gū
 mi arabici balaustie sanguis draconis thuris
 oībus p̄tibus equales dētur. 3. iii. cum rob de
 citoniis. Rō p̄z. Ad idē lac coctū cū lapidibus
 fluuialibus. Ad idē aqua pluuialis ubi ferrum
 ignitū fuerit extinctū. Ad idē uinū grossū. Ad
 idē bibat sepe syrupū de papauere cū aqua de
 coctionis seīs citoniorū uel mirtillorum. Quī
 bus aut. Ostendit in quibus non ē operan
 dū dices q in aliquibus solet accidere exit' cū
 iterpollatiōe ex quo segtur alleniatio et nō necet
 et i talibus non ē operandū rē.

Al.

Quod si cum tussi superueniat sanguis
 egresso est timorofum.

Sillanus.

Determinat de exitu sanguis cum tussi et diui

ditur in duas. Primo docet pronoscari. Secundo ponit curā. Secūdo ibi. Et tamen. De prima dicit qd si cū tussi egrediatur signum est suspectū. rō qd signū ē qd puenit a partibus distantib⁹ ut a pulmone uel pectore: unde timor dicitur. Itē qd remedia nō pnt sic attingere ad locū Almansor.

Est tñ incipiendū i curatōe egri cū phlebotomia basilica. Deinde ex trociscis istis in potu ē tribuendū. Qui. R. thuris sanguis draconis amboꝝ añ. 3. iii. ⁊ tertiā karabe 3. v. emathitis terre sigillate amboꝝ añ. 3. x. aluminis. 3. ii. ⁊ 5. balaustie. 3. iii. opil. 3. ii. rauetseni. 3. ii. ex his oibus fiant trocisci. ⁊ de qbus quotidie vnus i potu sumat cum succo osimi maioris aut portulace ⁊ si egri tūdo uehemēs fuerit alius circa noctē dādus ē. Adiutorioꝝ quoq; ac coraꝝ partes superiores sunt ligande ⁊ extremitates fri cande. pectus ēt p̄cipue si fuerit in eo loc⁹ dolēs ex p̄dictis trociscis ex aq̄ ⁊ aceto epi thies. Eius p̄terea cibaria succū uue acer be ⁊ sumach ⁊ eis silia admixta habeat. Et patiens supinus iacens de terra sigillata aliqd post aliq paulatī comedat. Silla.

Ponit curā ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit curā per phlebotomiā. Secūdo per alia localia. Sa ibi. Deinde ex trociscis. De prima dicit qd in cura ē incipiendū faciēdo phlebotomiā ex basilica. rō qd ppter phlebotomiā sanguis diuertitur a p̄tib⁹ pectoris. Ad idē fiat phlebotomia de salnatella. Ad idē uentose posite i natibus. Ad idē phlebotomia de saphe na. Deinde ex trociscis Ponit curā per alia localia ⁊ diuiditur in qnq; fm qd qnq; ponit remedia localia: partes patent. De p̄ma parte dicit qd in potu tribuendū est de istis trociscis. R. thuris sanguis draconis amboꝝ añ. 3. iii. ⁊ tertiā karabe. 3. v. emathitis terre sigillate añ. 3. x. aluminis. 3. ii. 5. balaustie. 3. iii. opil. 3. ii. rauetseni. i. reubarbari. 3. ii. ex oibus istis fiant trocisci. ⁊ de qbus quotidie vnus i potu sumatur cum succo portulace. Subdit qd si egritudo ē fortis alius trociscus ē dādus circa noctē

Ad idē trocisci de karabe: trocisci de terra sigillata. Ad idē. R. mumie mastice boli ar. sanguis draconis añ. 3. 5. terātur ⁊ p̄ficiantur: cū succo solatri uel plantaginis. fiant trocisci. 3. vnus cū succo portulace. Ad idē. R. conserue ros. uiol. añ. 3. i. triasādah q̄r̄s. i. coralli ru. seīs portulace seīs plantaginis añ. 3. ii. conficiātur ad inuicē cū aqua ros. fiat electuarium. Ad

idē. R. pulueris diadraganti frigidi. 3. 5. karabe coralli ru. lapidis emathitis boli ar. añ. 3. 5. sanguis draconis gūmi arabici añ. 3. i. seīs plantaginis sempuue añ. 3. 5. mastice olibanī añ. 3. iii. carniū uuaꝝ passaz bene pinguiū. 3. i. aq̄ ros. aq̄ portulace añ. 3. i. zuccari al. q. sufficit si at electuariū. Ad idē puluis lapidis emathitis distemperatus cū succo portulace paulatim transglutiat. Ad idē. R. granorū mirti seīs plantaginis subtiliter puluerizati añ. 3. i. misce cū aqua portulace ⁊ paulatim transglutiat.

Ad idē puluis terre sigill. Ad idem puluis boli ar. Ad idem cauda equina. Ad idem semē mirtilloꝝ. Ad idem sirupus papaueris uel de iuuibis uel mirtilloꝝ cum aqua decoctis seīs citonioꝝ uel mirtilloꝝ. Ad idem ualeat masticatio portulace ⁊ succus ⁊ corpus ⁊ semen ⁊ sū expertus quod ualeat a p̄prietate. Ad idem succus plantaginis potatus cū modico opii ⁊ ē ultimū remediū. Adiutorioꝝ. Ponit fm locale dicens qd partes brachiorum ⁊ corarū superiores sūt ligande ⁊ extremitates fri cande. rō qd ex his diuertitur sanguis ad p̄teritum rōe doloris. Pectus ēt. Ponit tertiu locale dicens qd pectus d3 ephitimari ex trociscis p̄dictis cū aceto ⁊ aqua. rō qd constringit ⁊ phibent fluxū. Ad idē. R. olei ros. olei mirtilli olei amigdalārū dulciū añ. 3. i. succi citonioꝝ. 3. i. cre. q. sufficit fiat ungtm. Ad idē. R. puluerē thuris cū albumine oui ⁊ suppone. Notandū qd licet p̄dicti trocisci ualeant ex parte sanguis noctē aut ex parte tussis. qd constringunt ⁊ in hoc errant ponētes ab extra purestipica: iō conuenit unguentū dictum. Eius p̄terea: Ponit curā per alia localia dicens qd cū cibariis d3 misceri sumach ⁊ succ⁹ uue acer be. rō p3. Ad idē terra sigillata in cibis sumpta ⁊c. Et patiens. Ponit curā per aliud locale dicens qd patiens iacens supinus d3 paulatim sumere de terra sigillata. qd stiptica p̄solidant partem a qua fluit san. Ad idem ualent pillule iste posite sub lingua. R. dragaganti seīs portulace modicū assati gūmi arabici añ. 3. 5. lapidis emathitis anthere boli ar. terre sigill. karabe coralli ru. añ. 3. i. mucillaginis psilii. 3. i. 5. puluerizanda puluerizētur subtiliter misce oia cū aq̄ portulace ⁊ mucillagine psilii. 3. i. fiant pillule p̄presse ad quantitātē sabe. Ad idem fiant pillule ex puluere boli ar. gūmi arabici ⁊ p̄didū cū aq̄ ordei in infusione dragaganti teneantur sub lingua ut dissoluit transglutiat ⁊ trāseant ad spumalia. Notandum qd si uena consolidata

remaneat sanguis in cōcavitāte pectoris ppetūt mundificat et inter oīa triacha antiqua ualet cū aqua decoctōis ligritie et capill. ueneris. Secundo notandū qđ in exitu sanguis a pectore: ppetit qz modica locutio. uitet balneū et exercitiū in salsa acuta et acetosa. Rđ p3.

De ptisi.

Sillanus.

Ircā rubicā est notandū q ptisis est ulcus pulmonis cū cōsumptōe totius corporis. Scđo notandū q cā huius passionis sunt oīa que ulcerant pulmonē et una cā pōt eē materia reumatica decurrens a capite siue fuerit sanguinea siue acuta colerica siue phlegmatica salsa corrosiua: unde sicut guta cauat lapidē sua frequentatōe siue frequentia: ita fillicidū reumaticū pulmonē ulcerat. Scđa cā pōt esse apā oris cū rumpitur et uadit ad pectus et nō mundificatur. Tertia cā pnt esse passiones que sunt iuxta clibanū pectoris et nō mundificantur bene sicut est in pleure et piplemonia sputū sangis et sanies in pectore aggregata: ut i empimate. Quarta cā pōt eē retētio menstruo rū et emoroidarū et uapoz corruptus ascendēs ad pulmonē. Quinta cā pōt eē nimia caliditas exterior et frigiditas rumpens uenas aer uētus et longa moria in cauernis mineraliū et iuxta fornaces ubi funduntur metalla et opari cū argento uiuo et silia que stringunt pectus et pulmonē ledū: sicut aer aurūpnalis casus et percussio.

Tertio notandū q signoz quedā significant pparationē et dispositionē ad ptisim et pnt dici sig pnosticantia ptisim. quedam significant ptisim actu et dicuntur demonstratiua. Sig significātia pparationē ad ptisim sunt habere collū longū eminentiam epiglotti humeros eleuatos pectus strictū et debile cerebrū reumatizās actū. Signa uero que significant ptisim actu: sunt se. ethica lēta: laborant et aggrauantur magis post cibū. tussis et difficultas anhelitus rubedo maxillarū: sputū saniosus: pulsus subtilis et strictus: Urina subtilis non multū tincta oleaginea et ppe mortē apparet curuitas unguium casus capilloz: fluxus uentris et retentio sputi. Ratio signoz quia in ptisi pulmo ē ulceratus: unde nō pōt debite euentare calorē cordis: unde calefactū eē ponitur in corde et in oibus mēbris: et tale ē ethica cū consumptione corporis. Verificatur fm qz in ptisi est se. ethica. si in tali semp sentitur calefactio et aggrauatio p cibum et hoc ē qz oīs arida caliditas cū irroziatur pni ciorē ostendit caliditatē. Verificatur tertiu qz i ptisi ē materia nociua i pectore que facit tussim

et qz phibet attractionē aeris facit difficultates in anhelitu. Verificatur quartū: qz in ptisi ē ulcus in pulmone unde a pulmone eleuantur mali uapores ad maxillas hñtes colores pulmōia Verificatur gntū: qz in ptisi ē sanies in pulmōe que expulsa facit sputū saniosū. Verificatur sextū: qz in ptisi ē debilitas uirtutis: et sic fit pulsus subtilis et priuatio humiditatis naturalis et sic fit strictus pulsus. Verificatur septimū: quia in ptisi ē cōsumptio totius corporis: ideo uria sibilis ē et non multū tincta: qz pauca colera admiscetur ppter debilitatē expulsiue et priuationē digōis contingentē ex debilitate uirtutis apparet et oleaginea ex liquefactōe pinguedis membrorū que cū liquefit currit ad epar et cum urina miscetur. Verificatur octauū ppe mortē et ē curuitas unguium et sic incuruantur et sic casus capilloz ppter consumptionē humiditatis naturalis: unde radices piloz non pnt conseruari: fit fluxus uentris ppter multaz uirtutis digestiue debilitatē uel naturalis et retentio sputi pp ultimā debilitatē uirtutis expulsiue. Sed notandū circa gntum signū sumptum a sputo q est experimentū ad cognoscendū utrum sputum ē saniosū ē. Primo qz si prouciatur super carbonē et fetet ē saniosū. Scđo piciatur i aq i aliquo in uase: si descenderit ad fūdū est saniosū et ista signa sūt multū notanda in actu practico et ego multoties exptus sum et uerū inueni. Quarto notandū de signis pnosticis. ptisis antiqua nō recipit curā. Prima causa ē qz ulcus est iā fistulātū et pfundū. Scđa cā est quia pulmo est in continuo motu. Tertia cā: qz ulcus non pōt mūdicari cū tussi: et in tussi ē fortis motus: ideo facit ad dilatationē ulcerū. quarta cā est: quia ulcus est in profundo et uirtus medicinarum non potest attingere et si attingit hoc est cuz modica uirtute. Quinta causa potest eē carentia rerum conuenientium: quia si medicamina sint calida febris augmentabitur cum semp ethica cōco mittetur: et si frigida non poterit penetrare et uis si sint sicca desiccabitur corpus et consumetur: cum sicca sint consumptiua. si sint humida opilant et putrefiunt. Cauendū tamen est in pnosticatione ptisicorum: qz loquendo moriuntur. Notandum etiā q ptisis pōt longo tpre palleari. s. in pueris et in senibus et pinguibus et carnosis et specialiter in mulieribus. Secundū signum est quando sputum ptisci cadit sup carbonē et fetet et ē casus capilloz in curuatio unguium pstractio appetitus retentio sputi fluxus uentris: tunc ptisicus approximatur mortē et ē

expeditus.

Almanzor.

Um alijs diminutionē pati videtur post tussim ex cronica passiōe et sputo sanguis aut saniei pcedē tē lac asininū in potu tribuat. Quod si in ueniri nō poterit caprinū cū pauco zuccaro dandū est cum quo etiam panē sepe comedat. ipsumq; quanto plus pōt loco aq̄ in potu sumat. Vinū tñ subtile et temperatū aliqñ ē tribuendū. Nutrimētuz quoq; egri sit ex carnibus atiuū et hedina. Eger p̄tēra ante comestionē et post balneuz in grediatur qd nō sit calidū sed tepidū et in semicupio morā faciat. Sillanus.

Hic determinat de p̄tisi: et diuidit i duas. primo ponit curā per ipsuz lac. Scdo ostendit qd fiendū quando ex lacte febris generatur. scda ibi. Qd si lac. Prima i duas. Primo facit quod dictū ē. Scdo ponit canonē obseruari scda ibi. Sūmo opere. Primo in duas primo pōit curā per dietā. scdo p balneū. scda ibi. Eger prima in duas. Primo ponit curā per lac asininū. scdo per uinum. Tertio p cibū. secunda ibi. Vinū tñ. Tertia ibi. Nutrimētū. De prima dicit q; cum alijs habuerit consumptōm carnis puenientē ex tussi cronica cū sputo sanguinis. aut saniei suple hoc si gnū ē p̄tisi. in potu d; dari lac asininū. scdo dicit q; si lac asininū non reperitur ē dandū caprinū cū pauco zuccaro cū quo et pōt comedē sepe panē. Tertio dicit q; ipsū debet sumi in potu loco aque quantū plus possibile est. De secūda parte principali dicit q; vinū subtile et temperatū aliqñ in potu ē tribuendū. De tertia dicit q; nutrimentum egri debz ēē auium et hedorū.

Notandum q; eoz que ualent i cura p̄tisco rū: quedā sunt que habent naturā cibi et pot⁹ quedā sunt que habent naturā cibi et medicine: queda sunt que habent naturam medicine. Ea que habent naturā cibi et potus sunt tria. s. lac uinū et p̄tisana. Primo dicamus de lacte. In p̄tisi enī sunt tria. s. ulcus sanies et cōsumptio: ulcus indiget consolidatiuis: sanies mundificatiuis: cōsumptio nutrimentis resumptiuis. nūc autem sūmus deus creauit omnia ista in lacte. In lacte enī ē pars serosa per quas abstergit et ibi ē pars casealis per quā consolidat: et ibi est pars butrosa per quā nutrit et resumit. Lac tñ mulieris magis conuenit. deinde asinay: deinde lac caprinū et sicut aialia nutritis in locis altis: et siccis: et nutrimentuz sit ordeū bethonica feniculus petrosilinū agrimonia: et aduertatis q; si

fit asina nō sit nimis larga nec nimis cōstipata nec nimis in ocio nec nimis i labore. Modus autē assumendi sit ab uberē: et si nō sit possibile habeatur scutella abluta aq̄ calida et sit uacua et stet super aliā scutellā plenā aqua calida et m̄geatur et sorbeat statim. lac enī cūissime corrumptur: et si times corruptionē bulliatur ad ignem: et ponatur parū salis et mellis et sorbeantur et p̄iciantur in lacte lapides igniti fluuiales: aut ferū ignitū: et consideret medicus q; bene digeratur: ita q; post consumptōm nō sentiat torridos nec dolores nec eructatiōes fumosas: aut acetosas. quoniā sicut cum digeritur facit magnū inuamentū: ita cum non digeritur facit magnū nocumentū. sciendum ē hic q; i toto illo tēpore quo lac ē in f̄sō nō debet sumi uinum: qm̄ uinus facit coagulare lac i f̄sō: unde transit in naturā ueneni: et propter hoc uinum non datur pueris purus. Cauendum est et a lacte quando est fetida. Secundum q; h; naturā potus et cibī ē uinum: qm̄ abstergit mundificat et nutrit: et velociter conuertit in spūs et sanguinē. sit ergo uinum album claz nō nouum cum multa aqua fluuiali. uitetur tñ si sit fetida et cum sumitur lac ut dictū ē. Tertū aut q; habet naturam cibi et potus ē p̄tisana ordeū uel aqua ordeū ip̄s enī abstergit mundificat et nutrit et infrigidat. et potest dari oī hora seruata debita quantitate. Ea autē que hnt uirtutē cibi et medicine sūt quattuor. s. zuccarum mel de ros. cancri fluuiales ficus sicce et multi alii fructus. De melle itel legendum ē q; abstergit nutrit mūndificat et penetrat: id est ueliculum aliarū medicinarū q; ualent ad spūalia. Si autē eēt febris putrida: aut calor fortis posset fieri idromel aquaticū. scdm ē zuccarum ros. antiquū et quidā nutriunt eos cū tali solum et prolongant eos in uita: et hoc dicit Auic. decia tertiū. c. de etisi: et si ppter ros. aciderit aliqua constricō. utatur syrupo facto d isopo: et si ppter isopū accidat calefactio utatur trociscis de camphora et diadragagato frigidō. Tertium ē cancri fluuiales de quib⁹ notandum q; sunt medicina benedicta ut uolunt oēs sapientes. decoquātur ergo in aqua dulci donec possint mundari et abiectis iterioribus et extremitatibus fortissime abluātur cum lixiuo facto cū aqua cineris uitii et post coquātur usq; ad perfectionē in aqua ordeū et comedatur s;stantia et potetur aqua decoctōis. Quartū est ficus sicce et sumules fructus: sicut pince p̄tistici uue passe munde sebesē iuube. Ea autē q; hnt naturā medicine. quedā sunt simplices et

quedā pposite. Simples sunt radix ireos aristologia capillus ueneris recēs isopus orob⁹ semē bōbaci semē papaueris fenugrecū z silia. Sed pposita sunt diuersa. Sirupus. primo. **R**adix ireos isopi añ. 3. i. capill⁹ ueneris recentis. **A**D. iiii. quattuor seminū frigidorū mūdatorū seīs endiuie seīs scariole seīs lactuce seminis portulace seīs coriandri seīs papaueris al. seīs malue bombacis fenugreci orobi ligritie munde uuarū passarū ab aril⁹ mundatarū. caricarū iuiube sebeste phisticorū pinearū mundatarū amigdalay excorticatarū ordei mundi añ. 3. ii. decoquātur lento igne lignis siccis de iunipero cū aqua dulci fontis sine fumo addatur mell⁹. rof. **L**b. 5. zuccari al. **L**b. ii. fiat syrupus z clarificetur. Uidelicet enī ptificis ethicis z cōsūptis in tussi z asmate: qm̄ abstergit mūdificat lenit nutrit z cōsolidat z ad sanie spuēdā uirtutē forisū cat. Sapiens enī medicus pōt accipere unū uel plura ex istis uel pōt facere sirupū uel ellūz uel pillulas uel troci. uel emplm̄ iuxta cōueniētiā particulariū. Ad idē. **R**adix ireos. 3. ii. capill⁹ ueneris recentis isopi añ. **A**D. i. ordei mundi quart. i. 5. quattuor se. frigidorū maiorū z minorū mundatorū seīs malue bisimalue seīs fenugreci orobi iuiube sebeste añ. 3. 5. liquiritie rase uuarū passarū mundatarū añ. 3. i. mellis electi quart. i. zuccari al. quart. iiii. fiat syrupus pfecte clarificatus cū aqua pluuiali z si in aqua extinguitur ferrum ē bonū z fiat usqz ad q̄rē. **v**. Electuaria calida que mundificāt z abstergunt sūt hec dyayris dyayropus z dyaprasitū dyacalamentū dyasqlla loch de sqlla. Electuaria fia sunt hec zuccarū rof. zuccarū uiolatum dia dragagantum frigidū. Uel electuariū resūptiuū diapienideō sine spēbus calidis dyarodō abbatis. siliter troisci de camphora. Cōposita sunt. **R**adix zuccarū rof. ueteris karabe margaritarū nō perforatarum ossis de corde cerui sāguis draconis añ. 3. 5. misce sumat mane z sero ad modū nucis. Ad idē bethonica data cū melle. Ad idē radices ireos recentis isuse p noctē in sirupo rof. 3. ii. dia dragaganti frigidi 3. i. candi penidiarū añ. q̄r. 5. zuccari al. **L**b. i. fiat electuariū totū albū. Ad idē. **R**adix carniū testudinis nemozū bene preparatarū. 3. i. misce. Ad idē. **R**adix dyayris dyapeimidiō añ. **L**b. 5. Ad idē. **R**adix conserue rof. rub. quart. 5. pulueris dragaganti frigidi 3. v. pulmonis nulpis. 3. i. se. feni. pulueris zati. 3. 5. zuccari alb. q. sufficit misce. Ab extra fiat emplm̄. **R**adix sūmitatū aneti fenugreci orobi seminis lini ordei da

ctilozum pinguiū caricarū aristol. ro. añ. 3. ii. pquassentur z bulliant in aqua: si ē calor fortis misce cū oleo uiol⁹. si debilis cum anetino fiat emplm̄ z extendatur supra pectus. Ad idēz ualent unguenta resumptiua dicta in. c. de spasmo z alia que ppetunt in ethicis sicut unguētū albū Gal⁹. z unguētū populeon. Nota de cibis ptificorū carnes sint usualiū uolatiliuz uiuentium in oratis arboribus z nō in aquis hedine z uitulline lactantis carnes pullozū utatur testiculis uulpis z pulmone: qz mirabiliter conferunt. cibus de farina cocta cibus de colatura furfurum de simula de farina ordei z farina sabay lentiū. rizo spelte cicerū auene z amidi cōficiantur cum lacte amigdalay: aut capinarū aut cum brodio pulli coquantur: fm̄ diuersitatem particularium secundū q uolumus cōglutinare abstergere uel nutrire. Interdum potest uti spinachiis boragine feniculo petrosil⁹. lactuca portulaca melonibus z cucurbitis: z si nō eēt febris putrida utatur ouis sorbibilib⁹ z fructibus dictis supra. Idānis sit debite fermentatus cum debita quantitate sal⁹ bene coctus.

Eger pretereā. Donit curam per balneum dicens q eger ante comestione z post comestione debet ingredi balneū quod sit tepidū ualeat ad humectandū ante cibū per uiam irrotois sed post ualeat: qz attrahit nutrimentum ad mēbra. Secundo dicit q in uase debet contrahere moram quousqz apparet inflationem uenarū fieri.

Almansor.

Sūmopere uero cauendus ē ne uenter soluat. Cui tñ si solitas fuerit ex h⁹ pulueris bibitione succurrendus ē. Qui. **R**adix gūmi arabici spodiū boli armeni seīs mirtini omniū añ. 3. i. fiat ex eis puluis de quo in die. 3. iiii. cū sirupo d papauere al. aut rob mirtino dens: huius quousqz pulueris bibitio oibus ventris cōstrictione indigentib⁹ q tussim patiunt remediū affert cui pluri mūqz addunt rilocaracte de siria z bdellum de mecha. Quod si lac egro febrez generauerit auferēdū ē ei lac z ptisana quo usqz se. recedat danda. deide lac ei denno tribuat z si febris iterū redierit remoto lacte ptisana est dāda. post cuius recessionē ut prius ad lac est redeundū. hoc autē semper est faciendū cum necessitas urget z uēter sūme cauendū est ne soluat. Silla.

Donit canonē obseruā z diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secdo docet succurre fluxui uentris. Secunda ibi. Cui tñ. De prima

dicit q[uod] ualde ē cauendū ne fiat fluxus uentris:
 De hoc docet succurrere fluxui uentris: dicens
 q[uod] si fiat fluxus uentris est dandū de hoc pulue
 re. *R.* gūmi arabici spodi boli ar. seīs mirri.
 añ. 3. i. fiat ex eis puluis de quo omni die: 3. iiii.
 cū sirupo de papauere al. cū rob de mirto den
 tur. Subdit q[uod] aliquādo addatur xilocaratte:
 de siria 7 bdelium de mecha. *R.* o patet. **Q[uo]d si**
 lac. *S.* cōdo ostendit q[uod] si fiendū q[uam] ex lacte sit
 febris. dicens q[uod] si lac generauerit feb. pitana
 quousq[ue] se. cessauerit danda ē: scōdo dicit q[uod] p[ro]
 recessum febris lac ē tribuendū 7 sic ē faciendū
 q[uam] necessitas urget. Tercio dicit q[uod] custodiēduz
 est ualde ne fiat fluxus uentris. rō p[er] 3. Notā
 dū ē q[uod] licet in piplemonia rumpantur ap[er]ta 7 sit
 ibi sanies 7 ulcus non tū p[ro]pter hoc necesse ē p[er]
 tis p[er] tanto: q[uia] i piplemonia ap[er]ta ē magis i uela
 mine pulmonis q[uam] i sba sui cū ulcus nō ē magnū
 7 cū hoc sanies nō ē p[ro]pter putrefactōnem i sba
 pulmonis: s[ed] ap[er]tis. in ptisi autē putrescit pars
 sbe pulmonis. Scōdo notandū q[uod] ras nō fecit
 mentionē de empimate q[uod] est dispositio satis p[er]
 pinqua ad ptisim q[uod] empima ē sanies i cōcavi
 tate pectoris exis. Tercio notandum q[uod] cau
 sa empimatis ē uel catarus descendēs a capite
 ad concavitatē pectoris 7 nō expellitur nec p[er] tuf
 sim mundificatur. un[de] in sanie transmittatur. ul
 q[uia] ap[er]ta rumpitur 7 ad cōcavitatē pectoris fluit
 materia sicut in squinantia pleuresi ul piplemo
 nia uel q[uia] humores fluunt a toto corpore ad cō
 cavitatē pectoris. Quarto notandū q[uod] signa
 empimatis sunt se. lenta: sed plus de nocte quā
 de die sup[er]calefactio manuu 7 pedū. tussis cuz
 falsa quiete. Signa ad cognoscendum in qua p[ar]
 te sit sanies sunt duo. *P*rimus q[uod] si sanies sit in
 parte dextra 7 iacet sup[er]a sinistra. parte maior
 dolor: 7 maius pondus sentitur. **Q[uo]d si** iacet su
 per parte dextra nō p[otes]t ire ad sinistra ideo i ta
 li decubitu iacet super pāniculū mediastinū. di
 uidentē pectus per mediu 7 sic sentitur maius
 pondus q[uam] ecōtra. *S*im signu 7 irigatur filū i bo
 lo ar. 7 circuncigatur pectori 7 ubi cicus exicca
 bitur ibi erit sāies 7 si i utroq[ue] latere fuerit utro
 biq[ue] uerificatur ea q[uod] dicta sunt. signa p[ro]nostica
*P*rimum sanies p[ro] sputum sanguis maluz. s[ed]
 sanies pectoris si sit multa 7 uirtus fortis pote
 rit expelli pars per tracheam siue per sputū p[er]
 per uias occultas transfit ad stōm 7 expellitur
 per uomitum: pars transfit ad epar 7 ad cōca
 uum epatis ad intestina expellitur. si uero ad
 gibbum ad utras urine. si sanies sit multa 7 ut
 debilis suffocat. uel quia materia uadit ad cor

uel ad uias anhelitus. Si materia fuerit pauca
 7 utus debilis mundificari p[otes]t in .xl. diebus 7
 si ultra maneat trāsfit ad ptisim. Terciu signū si
 materia saniosa sit uiridis: aut nigra malū est si
 expellitur cū laboriosa tussi 7 se. nō cessat mole
 stū ē. Quartū signū. si sputū fuerit al. lene cum
 modica tussi 7 alleviatōe se. 7 bōitate appetitus
 7 fortitudine ytutis ē signū salutis p[ro]tariū uo ē
 signum mortis. Sciendū hic q[uod] sanies in cō
 cavitare pectoris existens deludit medicū: q[uia] ut
 plim iudicantur ptisici 7 icurabiles 7 sanie mū
 dificata euadūt q[uod] ē medico uituperiū. Consi
 derantur ergo p[re]dicta superius de ptisi hec si
 gnificantia. **Quinto** ē notandū q[uod] cura empia
 tis satis puenit cū cura tussis applicādo modo
 emplastra mō sirupos modo electuaria mō pil
 luas modo trociscos modo gargarismata: de
 istis oib[us] dictum ē sup[er]a ideo recurratur illic.

De tremore cordis Sillanus.
*T*rea rubrica ē notandū q[uod] tremor cor
 dis ē motus tremulus p[re]ter naturā

Scōdo notandū q[uod] cā tremoris cordis
 p[otes]t eē extrinseca uel intrinseca. Sicut sup[er]flus
 calor subito superflū frigus: inanitus sup[er]flua:
 7 accidentia aie cū sint i p[re]cessu. Venenū sūptū
 morfus aialium uenenosoz. se. pestilential. uer
 mes 7 oia q[uod] in excessū de ytute cordis. Si cā sit
 intrinseca sic p[otes]t eē ex malitia mēbroz habentū
 uicinitatem: aut colligantiā cū corde: ut p[er] pas
 sionē stōi cerebri epatis pulmonis splenis 7 ma
 tricis. Si p[otes]t eē q[uod] p[ro]pter uentositatē: aut p[ro]pter
 nimū sensū: aut uaporē sāguis corrupti uenien
 tis ad cor: aut a colore phlatis: aut melancolie
 aut p[ro]pter malā p[ro]p[ri]onē catam aut f[ra]m cū ma
 teria uel sine materia cum ap[er]ate uel sine ap[er]ate.
 Tercio notandū de signis cārū. Signa cārū
 extrinsecay habentur ex iudicio patiētis. Si ex
 passionibus alioz mēbroz discernitur per passi
 ones 7 signa illorū. Si uenit ex i mibus pl[ur] affli
 giur ante cibū. si ex sensū 7 raritate aduenit ex
 q[uod]cūq[ue] facili cā. si ex uentositate cito aduenit 7 ci
 to recedit. si ex caliditate pulsus 7 anhelitus sūt
 ueloces frequētes 7 inordinati. signa si ex sāgu
 ne ē tremor cordis urina ē grossa 7 pulsus sp[er]
 sus facies rubea calor in parte cordis sitis regi
 mē p[re]cedens multiplicās sanguinē. si fuerit let[is]
 7 liberalis. signa si ex colera. Urina citrina 7 te
 nuis pulsus uelox 7 frequēs sitis nimia color in
 tensus regimē p[re]cedens multiplicans coleras
 si uanens animosus: q[uia] cucurrerit 7 laboraue
 rit. signa ex phl[ur]ate. Urina est remissa spissa pul
 sus paru[us] tardus 7 inordinatus somnolent[is] et

De tremore cordis

pulsilanimus regimem multiplicans pbsa. si sit pbsaticus et in hieme. Signa si melia. Si fuerit melicus timidus et extenuatus in autumno et sibilus signa pnostica si tremor cordis diu durauerit significat mortem. scdm signu. si post tremores adueniat uomitus prassinus et tremor non crescat significat spasimu et mortem. Tertiu signum si apsa aduenit cordi. si magnu et calidu interficit eode die. si paruum sicut pustula interficit quarto die. Quartu si uulnus aduenit cordi et si in dextra parte statim interficit si sit magnu. si sit puum eode die. si in sinistra eodem die siue sit magnu siue sit paruum.

III.

Icum cordis tremore fuerit pulsus uelocitas et febris eger ex basilica est minuendus. Sillanus

Determinat de tremore cordis: et diuiditur in duas: Primo ponit cura quoniam puenit a causa calida. Secundo quando sit a causa frigida. Secunda ibi. Si autem. Prima in duas. Primo ponit curam per phlebotomia. Secundo per localia. Pa ibi. Et troscisci De prima dicit quod si cum tremore cordis fuerit uelocitas pulsus et febris: tunc arguendum est quod fit a causa calida. secundo dicit quod cura pertinet phlebotomia de basilica. si si fuerit a sanguine patet.

III.

Et troscisci camphorati cum succo malorum acetorum in potu sunt tribuendi. Ad. R. Spodii seise cucumeris citruli endiuie lactuce portulace rosarum sandali albi oim partes egles et pro uno quocumque pondus aur. uni? ex eis sumantur triu. g. caphre ordeii podus ex quibus cum succo matianorum confectis. si aut troscisci de quibus in potu quotidie un? aurei podus quaque die tribuas quod per duas ebdomodas fieri conuenit. Si autem hec non suffecerit lac de quo butiru sit extractu ad bibendu detur. Ipe uero nutria tur ex pillulis cum aceto et succo uue acerbe et ex acetoso. Sirupum preterea acetosum de succaro factum bibat. Sillanus.

Ponit curam per alterantia: et diuiditur in duas. Primo ponit cura per troscis. Secundo per dietam. secunda ibi. Ipe vo. Prima diuiditur in duas. Primo facit quod dictu e. Secundo ponit cura per aliud assumptiu per os. secunda ibi. Si aut. De primo dicit quod in potu sunt dandi troscisci de caphore cum succo malorum acetorum qui sunt. R. Spodii seise cucumeris citruli endiuie lactuce portulace rosarum sandali al. oim partes equales pro uno quocumque sit podus aurei unius ex eis sumatur caphore ad podum granorum

trium ordeii: ex quibus cum succo macianorum confectis. fiant troscisci de quibus detur oide ad podum aurei unius. et hoc debet fieri ad duas hebdomadas. Notandum quod in tremore cordis ex causa calida cupiunt aromatica frigida quorum quedam sunt simplicia et quedam posita. Simplicia sunt sicut uiole nenufar rose sandali oes coralli margarite caphore os de corde cerui iacintus smaragdus rasura eboreis karabe coriandru lutu sigillatum acetu agresta succus acetose succus gnatorum succus acetositatis citri limoniuz citrangulorum aqua rosarum fructus aromatici sicut citronia pira poma lac acetosum. Composita sunt ille confectioes que sunt ex his dimargariton dyarodon abbatis sine speciebus dyaboraginatus zuccaru rosarum. aut uiole. dyadragagatu tria sandali aqua rosarum. manus christi cum plis et mixtura cum his predictis facta que comuniter utantur medicis. confectio ex acetosis. Absue terocisc. de uiole. troscis. de camphora. Ad idem ualeat hec confectio. R. coferue rosarum. 3. 5. coferue buglosse. 3. ii. pserue nenufaris. 3. ii. electuarium margaritarum. 3. i. iacintorum saphirorum smaragdorū seise citri seise acetose coralli ru. an. 3. i. oim sandalorum coriandri pparati spodiū romani been albi et ru. an. 3. 5. offis de corde cerui ifusi et aqua rosarum. 3. 5. limature auri et argenti. 3. ii. panorum auri numero. xv. succari albi. qrt. 5. puluerizetur subtiliter in uase marmoreo si ne igne et aspergatur aqua rosarum. Ad idem. R. corallo perlarum iacintorum et smaragdorū an. 3. i. subtilisime puluerizentur et in potu detur paru pro uice. Si aut. Ponit cura per aliud assumptu per os dicens quod si troscisci non sufficiunt lac ex quo butiru sit extractu debet dari ad bibendu. ro quod nutrit et alterat. Ipe uero. Ponit curam per dietam dicens quod patiens debet nutriri cum aceto et succo uue acerbe conditis. ro quia alterant et restaurant. Sirupum Ponit cura per sirupum dicens quod panes debet bibere sirupum acetosum factu cum succaro. ro p3. Notadu quod multi alii sirupi conueniunt ad idem: sicut sirupus de succo limoniū sirupus de ribes sirupus rosarum. sirupus uiole. sirup. nenufari? sirup. acetosus de succo citri? sirup. de acetositatis citri sirup. acetosus. de pruni sirup. aceg. de succo fructuū sirup. de agresta iulep rosarum. iulep uiole. Ab extra fiat tale ephritia. R. aque rosarum. aqua acetose an. 3. iii. aqua buglosse 3. ii. coralli ru. sandali. ru. rosarum. zubea an. 3. i. musci ambr. an. 3. i. croci. 3. i. acet. 3. i. 5. misce

Ad idem ualent odoramenta dicta in. c. de dolore capitis a causa calida proueniente.

Almanfor.

Si autē cū tremore cordis non fuerit se.
trocisci muscati in potu fumanē. **Ad. 18.**
masticis spice xiloes ciamomi gariofil.
gallie mus. nuc. mus. cubebe cardamomi
maioris tubeleth. corticū citri oīm añ. pō
dus vnus aūf. musci sextā. 3. vnus ex his
oībus cū uino bñ redolēte cōspis fiat tro
cis. cōferūt sincopi 7 tremori cordis. Elec
tuariū diamuscū p̄ciosū qđ ē ad sincopi
7 tristitiā cordisq; tremorē 7 tepidū faci
ens. **18.** masticis cinamomi seīs ozimi ma
ioris se. ozimi gariofilati. seīs melisse seīs si
fimbrii seīs sanfuci macropipis oīm ptes
eq̄les ex qbus oīs puluerizatis. 3. x. fuman
tur margaritarū minutarū coralli rub. cu
bebe sete crude karabe been albi 7 ru. fo
lii oīm añ. 3. x. musci tubapitici puri. 3. 5.
cōficiant cū melle de miroba. **18.** kebū. hoc
enī electuariū ad frigiditatē stōi 7 digiue
egritudinē optimū existit. **Silla.**

Ponit curā tremoris cordis facti a cā ffa: 7
diuiditur i duas. Primo ponit curā p trociscū
Secdo per electuariū. Secda ibi. **Electuariū**
De prima dicit q si cū tremore cordis n̄ fuerit
se. tunc arguendū ē q fiat a cā ffa. **18.** p3. Se
cundo dicit q p cura trocisci debent dari qui
sunt. **18.** masticis spice xilaloes cinamomi ga
riofil. gallie mus. cucube cardamomi maioris
tubeleth. i. minoris corticū citri oīm añ. pōdus
aūf. vnus musci sextā partē. 3. vnus ex his oī
bus cū uino bene redolenti p̄sp̄is fiant troci
sci de gallia muscata. **18.** p3. **Electuariū.**

Ponit curā per electuariū dicens q ad tri
stitiā sincopim 7 tremorē cordis. Valet electua
riū diamuscū p̄ciosū q ē. **18.** masticis cinamo
mi se. ozimi maioris se. ozimi gariofilati se. me
lisse se. fimbrii se. sanfuci macropipis omniū
añ. ptes equales ex qbus oībus puluerizatis.
3. x. fuman tur margaritarū minutarū coral. rub.
krabe sete crude been al. 7 ru. foliū oīm añ. 3. x.
musci tubapitici. 3. 5. p̄ficiantur cū melle de mi
roalani kebulis. Subdit q et ad frigiditate 7
stōi 7 debilitatē digestiue optimū existit. **18.**
tandū q i cura tremoris cordis a cā ffa p̄petūt
aromatica calida: 7 istoz quedā sunt simplicia
7 quedā p̄posita. Simplicia sunt ambra musc.
crocus lignum aloex storax calamita. gariofil.
cortex citri 7 citrangulorū nux muscata. cinamo
mū. semen maiorane 7 basiliconis foliū. emila.
melissa buglossa borago been albū 7 ru. doro
nicū zedoaria. cardamomū. rosamarinus xiloa
loes. ozimū. ex his possunt fieri electuaria: uel

pulueres. aut trocisci uel syrupi. aut sacculi: 7
pōt cū eis rectificari ac. Cōposita sunt dyam
bra. dyanthos. diacameron. Julii portio. gallia
musc. electuariū lectificās. aromaticū muscatū
electuariū de gēmis. dyadoronici confectio de
musco cōfectio de xilaloes confectio de citro.
electuariū plurisar coticon cortices citri cōditi.
conditū de citro conditū de buglossa. Ad idē
ualet syrupus de corticib⁹ citri. Ad idē iulep
tale. **18.** aq mellisse aq buglosse añ. **18.** 5. zucca
ri al. q̄r̄. iiii. 7 fiat iulep usq; ad **18.** i. Ad idē
18. aque buglosse cū gariofil 7 ē mirabilis.
Ab extra ualet tale epithima. **18.** succi melisse
succu buglosse facta residentia añ. q̄r̄. iiii. aceti.
3. ii. gariofil. 3. i. 5. musci. 3. i. puluerizēda pul
uerizētur misce oīa fiat epithia sup mamillam
sinistrā. Ad idē ualet tale emplm. **18.** lauda
mi q̄r̄. i. gariofil corticū citri añ. 3. i. musci. 3. i.
terbētiue. 3. 5. puluerizēda puluerizētur p̄quaf
sanda p̄quassētur cuz pistello calido misce oīa
malaxādo cū aq buglosse 7 fiat emplm ad me
diatē mediū palmi p utraq; parte ponatur su
pra mamillā sinistrā. Ad idē pōt fieri saccul⁹
cordialis. **18.** floz boraginis floz buglosse añ.
18. i. been al. 7 ru. añ. 3. i. croci. 3. i. sete d gra
na. 3. i. gariofil. cinamomi añ. 3. i. 5. pulueris
coralloz ru. ros. ru. añ. 3. 5. ossis de corde cerui
grani musci ambre parū fiat sacculus in syndo
ne ru. 7 cōsp̄gatur aqua buglosse. Sacculus
in cā cala. **18.** floz boraginis uiol. buglos. añ.
18. i. sandaloz 7 coralloz al. 7 ru. ros. ru. bee
al. 7 ru. omniū añ. 3. i. croci. 3. 5. sete. 3. xv. ossis
de corde cerui. 3. i. spodiū. 3. 5. camphore musci
ambre añ. parū 7 fiat sacculus in syndone ru.
Et q: ras nō dixit de sincopi q̄ satis appropin
quat tremori cordis: iō circa materiā sincopis ē
notādū: q sincopis ē ablatio sēsus 7 mor⁹ i toto
corpore fm maiorē partē pp debilitatē. So no
tādū q cāe sincopis pnt eē due. s. oē illd q facit
exalationē caloris ex corde sbito: 7 oē illd qđ fa
cit ad cōculationē caloris in corde 7 ille pnt eē
intrinsece 7 extrinsece sicut dcm̄ fuit assignādo cās
tremoris cordis: q: n̄ differt nisi f3 magis 7 mi
nus: q: i tremore cordis sūt remissiores q3 i sin
copi. Tercio notandum q signoz sincopis.
Quedā sūt p̄nostica seu p̄nosticiāia sincopi fu
tura. qdam demonstratiua actu sincopi: p̄nosti
cāia 7 sūt trēor cordis actu 7 pmutatio coloris
faciei i n̄ naturales colores: pmutatō pulsus ad
tarditatē 7 puitatē 7 f̄ritas extrēitatū. Siq̄
demonstratiua sunt ablatio sensus 7 mor⁹ pulsus
fornicās 7 mortificatio faciei. **18.** p3. sig f3 diuina

De collirica passione

fitatē causarū patent s̄m q̄ dictum fuit d̄ signis tremoris cordis. Signa p̄nostica. **Prīmū** si aliquis longo t̄p̄e patiatur tremorē cordis et subito ueniat sincopis expeditū est negociū. **Secundū** signum si aliquis patiatur longas sincopis et color faciei mutatus sit in luore uel uiriditate uel in nigredine nūq̄ calcabit terrā. **Tertiū** si subito ueniat sincopis sine cā manifesta et sincopis fuerit longa cōsumatum ē. **Quartū** si aliquis sincopizanti datum fuerit sternutatorium si cut elleborus et si sternutauerit dum fuerit ei in iectus in naribus nullum ualeat consilium nisi q̄ crux et turribulum portetur. **Quarto** notandum q̄ in sincopi que nō ē mortalis ē operādūz **Prīmū** fricētur extrema euz manib⁹ et p̄ano alperfo: aut cum sale et aceto et q̄ fiant fricationes et ligatōes extremitatum euz dolorē. **Secūdo** q̄ ponantur in aere claro et uocentur p̄prio noie i aure uoce alta pluribus uicibus. **Tertio** aspergatur acies aqua ros. muscata et aqua frigida ab alto cadente. **Quarto** applicētur narib⁹ aromata calida in frigida sincopi et frigida in cā calida: et puluere aromaticum naribus insuflar nisi sincopis eēt p̄pter pfocionem matricis: et tunc ponatur glabanum aut assa fetida ad nares et inferius ponantur aromata. **Quinto** adhibendūz ē uinūz cum musco. **Sexto** aperiatur os euz cultello ligneo et fricentur dentes et lingua cum tiriaca et potione musc. **Septio** ponuntur sternutatoria in naribus. et si sternutet bonū est si uero nō ē malum. In paroxismo non existēs si timet in sincopim aut potimuz se. aut q̄ uelit facere phlebotomiā et alias nō fecerit: aut quia pantur tremorē cordis et de s̄sibus debet sumere aliquod aromaticum. Sumat ergo bonum panē intinctum in aqua citonior: aut succo eoz aut uino granator: aut aq̄ ros. aut aqua aceto se aut citri: aut brodio carniū: aut sumat ali quid de dyambra uel potōe muscata uel zuccaro ros. et ita de aliis s̄m conuenientiā particularium. In aliis partibus procedendum ē sc̄d̄z q̄ dictum ē de tremore.

De colerica passione.

Sillanus.

Iuxta rubricā est notandum q̄ passio collirica ē in qua hō simul in eadē hora euicit per uomitum et per secessum. humores et cibaria nihil retinet. **Secūdo** notandum q̄ hec egritudo aliquā sit ab humorib⁹ frigidis et aquosis in stō et intestinis multiplicatis debilitantibus uirtutē retētiuā in parte supiori stōi et in parte inferiori. Aliq̄ sit ex multiplicatōe colere rubee in intestinis et in stō moridican

tis in testina et stōm: unde excitat uomitum eadē hora et secessum et hec ē peior. **Tertio** notandum q̄ siḡ collirice passionis a cā frigida sunt antecessio nausae et fastidii multiplicatio uētō sitatū in uentre et in intestinis ante egritudinem p̄ aliquot dies et q̄ incipit euz dolore umbilici et pūctura eius. deinde aduenit solutio plurima cū uomitu phlatico antecessio cibor: phlatico rū facientiū nausē et fastidiū. **Signa** collirice passionis ex effusione colere rubee ad stōm: et intestia sunt nausē uehemēs: sitis assidua cū bibit aquam frigidā sedatur nausē donec cale sit in stō. deinde euomit eā et solutio uentris: et q̄q̄ superfluit donec faciat sincopis et cadit pulsus eius et cū eo estuatio et mobilitas et inflamatō magna et multotiēs pturbatio mētis.

Almanfor.

Um punctio et tristitia alicui sup uenerit affueritq̄ cū ea ul post eā uomitus uel uentris solutio aq̄ calida multotiēns i potu tribuat et si adhuc perseverauerit uomitus et uentris fluxus: aq̄ calida iterū detur sedabitur enī passio

Sillanus.

Ihic determinat de collirica passione et diuiditur in duas. **Primo** ponit signa collirice passionis. **Secūdo** ponit curā. et illa in duas: q̄ p̄rio ponit curā q̄ passio ē debilis. **Secūdo** q̄ passio ē fortis. **Sc̄da** ibi. **Qd̄ si.** **Prima** i duas. **Itā** p̄rio ponit curā ante declinatōē. **Secūdo** in declinatōē. **Sc̄da** ibi. **Cū autem egritudo.** De prima dicit q̄ cū alicui accidit pūctura et tristitia et sit cū ea uomitus ul post et solutio uentris. tunc arguendū ē q̄ ē collirica passio. **Secūdo** procura dicit q̄ aqua in potu sepe d̄z dari. rō q̄ lauāt et mundificat stōm a materia peccante. **Tertio** dicit q̄ si uomitus et fluxū uētris: puenerint iterū d̄z dari aqua calida: q̄ remouetur hec passio. **Notandū** q̄ per illā quā itel ligere debemus omnia illa que mundificāt stō machū a materia faciente illā punctionē: et ideo si materia ē phlatica cōuenit medicia mundificatiua phlatis. Si colerica puenit medicia euacuatiua colore: quia uomit⁹ curat uomitūz et fluxus fluxum. et hoc causa euacuandi materiam facientem uomitum uel fluxum. **Alman.**

Cū aut egritudo quieuerit balneū igrediatur eger in quo per unius hore spatium moretur. **Egressus** autem de balneo leuialatur nutrimento deinde dormiat. **Silla.** **Ponit curā** i declinatōē et diuiditur i duas. **p̄rio** ponit curā p̄ balneū. **so** per dietam et somnū

Secda ibi. **Egressus aut** De prima dicit q collirica passio ubi fuerit remissa uel quiescit eger debet ingredi balneū in quo d3 morari per spatium unius hore. Rō q2 resolut materiā uel trahit ipsaz ad extra 7 sic diuertitur ab euacuatione 7c. **Egressus aut.** Pōit curā per dietam dicens q d3 nutriri post balneū nutrimento facilis digestōis. Rō q2 stomach⁹ ē debilitatus. Secdo dicit q deinde eger debet dormire. rō q2 fortificat digestiua 7 retentiuā stōi 7 prohibet sensationē male materie 7 p tanto in euacuationibus restringendis somnus cōmendatur preterq3 in sudore. **Al.**

Ad si uomitus 7 ventris solo uehemēt fiant synthomata terrefacienti supuenerit nō tñ est timendū imo cū medicaminibus q ego notabo succurrēd⁹. In principio itaq3 trocisci de olibano cum aqua 7 niue 7 rob granator⁹ dens semel q iterū sūt ēt dā di si uomit⁹ non cessauerit. Duo quoq3 adiutoria 7 core i supremis ptib⁹ ligent. Et aqua niue ifrigidata sup crura 7 pedes fūdā 7 i ipsam ēt mittant. Venter quoq3 ex sandalis rosis camphora gallia aq rof cōspis epithimē. Et pānus aq rof. i niue ifrigidata ifusus desup ponat q postq3 tepefactus fuerit ē remouēdus 7 ali⁹ vt pus desup mittēdus. Ad potandū aut paulatim tribuat uinū vel⁹ teperatū cū rob granator⁹ 7 qñ vomerit iterū tribuat. **Silla.**

Pōit curā qñ passio ē fortis. 7 primo facit hoc. Secdo ponit descriptōm quarūdā medicinarū de qbus fecerat mentionē. Tertio pōit curā uomit⁹ supflui. Secda ibi. **Trocisci** Tertia ibi. **Staut uomitus.** Prima i duas. Primo ponit curā intendēdo ad uomitum retinendū. Secdo ponit curā uomit⁹ post cessatōz uomit⁹. Ea ibi. Postq3 vero. Prima i tot quot remedia ponit ptes patēt. De prima dicit Primo q si uomit⁹ 7 flux⁹ fuerint uehemētes 7 accidētia iducentia timorē non ē tunc recedēdū a cura imo succurrendū cū medicaminibus q sequūtur. Secdo dicit trocisci de olibano semel sūt dādi cū aq 7 niue 7 succo granator⁹. Rō q2 pfortant stōi retentiua. Tertio dicit q tales trocisci iterū sūt dandi si uomit⁹ n cessauerit. Duo quoq3. Pōit fm remediū dicēs q adiutoria 7 core debent ligari in ptib⁹ supremis 7 rō: q2 hūores distrabūtur p ligaturā. Et aqua Pōit tertiū remediū dicēs q aqua frigidata in niue d3 fundi super crura 7 debent pedes poni i ea. rō q2 talis aq ingrossat hūores 7 sic n

sūt apti ad fluxū. Ea rō q2 ex hoc fortificatur calor interioribus ppter reuocationē. Venter quoq3. Pōit quartū remediū dicēs q uenter d3 epitiari ex sandal rof. cāphora 7 gallia 7 cōspgi aqua rof. rō q2 ifrigidat 7 alterat malā pplōne 7 sua stipticitate pfortat 7 iō ualet i materia colerica 7 n i materia phlatica. **Potan** dū q loco illius ualet hoc. R. landami mastice añ. q. r. s. olibani. 3. s. sādā albi 7 ru. cora. ru. sumach añ. 3. i. anthere acacie ppoqstidos pfidie balaustie añ. 3. i. terebentine. 3. i. puluerizēda puluerizētur malaxanda malaxētur misce oia malaxādo cū oleo rof. 7 fiat emplm ad modū scuti ad quātitatē mediū palmii parui ab utraq3 parte: 7 si uomitus sit fortis fiat duo emplā: unū ante aliud vō retro. Ad idē. R. succi plantaginis aque rof. de stiptibus añ. q. r. i. aceti. 3. s. mastice olibani añ. 3. s. farine lētiū q. sufficit puluerizēda puluerizātur misce 7 fiat emplm. Ad idē ungatur stomachus cū oleo de mastice 7 oleo de rof. 7 aliquāto aceti. Et pānus Pōit qntū remediū dicēs q pānus in aqua rof. 7 i niue ifrigidat⁹ ifusus de super ponatur. Fo dicit q cū calefact⁹ remouēdus ē 7 ali⁹ superponēdus. rō remediū q2 h3 in frigidare 7 sua stipticitate cōfortare stōm 7 qñ sit a colera. Ad potandū. Pōit sextū remediū dicēs q paulatim in potu d3 sumere uinum quātum tēperat⁹ cū succo granator⁹ ratio quia confortat stōm. Secdo dicit q qñ uomuerit iterū d3 dari. rō p3. **Almansor** Panē quoq3 in succo granator⁹ infusū cōgendus ē sumere cū uino 7 comedere: qñ vomerit iterū dandus ē ei donec qescat. **Ad si sincopis** si peruenerit muscū cū uino dare cum conueniens ē vī iferēdo 7 succus carnis edine 7 pulline cū pauco citonior⁹ succo 7 uino mixtus in potu ē tribuēdus. Nulli pretereā sūt assandi 7 ante nares ipsius disperendi thus ēt dandus ē vt mastice ipsū 7 paulatim trahiiciat 7 postremo bolū corascenū conditū cū cāphora tribuat. Quicqd autē de h⁹ passionis cura nunc vsq3 dixim⁹ donec uomitus sedetur 7 stomachus cibū recipiat fieri cōuenit. **Sillanus.**

Pōit septimū remediū 7 pōt diuidi i duas. Primo facit hoc fo docet succurrere sincopii supueniēti. Secda ibi. **Ad si sincopis.** De pma dicit q patiens ē cogēd⁹ sumē panē ifusus i succo granator⁹ cū uino. rō q2 ifrigidat ofstōi 7 sua stipticitate confortat retentiua 7 prohibet

De debilitate stomachi

fluxū humorū ad stōm specialiter colere. Se-
cundo dicit q si iterū uomerit iterū ē dand^o do-
nec gescat z retineat. **Qd si sincopis.** Bo-
cet succurrere sincopi dicens q si sincopis pue-
nerit puenit dare muscū cū uino. **Rd qz uiuifi-
cat uirtutē uitalē.** scdo dicit q ē d3 dari succus
cazuis hedine z pulline cū pauco succo citonio
rū. **Rd qz generāt spūs z stōm pfortant.** Pul-
li. **Ponit octauū remediū dicens q pulli sūt**
assandi z ante nares dissimēbradi. **rō qz sua aro-
maticitate z odore pfortant.** **Thus.** **Ponit**
nouū remediū dicens q thus ē dandū ut masti-
cet z paulatim deglutiat. **Rd qz ē stipticū z ca-
lidū:** z ideo ualet in materia frigida plus. scdo
dicit q ē d3 tribui bolus ar. cū cāphora. **rō qz**
frigidū z stipticū: ideo ualet in materia calida.
Tertio dicit q dictū ē de cura huius passionis
usqz nunc docet ut uomitu sedetur z ut stoma-
chus possit cibum recipere. **Almansor.**

Postqz vero stōachus ipsius recipere
poterit nutriendus ē eger z parū vini ve-
teris in potu sumat bene redolentis z doz-
mire incipiat. **Trocisci de olibano ad vo-
mitū dandi.** **Rd boli coraseni thuris am-
boz añ. 3. x. cubebe cardamomi amboz**
añ. 3. ii. z .j. cāphore gallie gar. oīm añ. vi
3. unius fiant trocisci pondere aur. **unius**
hui enī uomitui multū conferunt. **Rob d**
malis granatis succus maloz granatoruz
acetosoz sumant z per noctem .i. aut am-
plius dimittant donec qd grossū est in fū-
do resideat z deinde coquat z dispumet
donec iulep similitudinē habeat i quo ab
igne disposito adhuc tñ calido mēte vizi
dis stipites mittantur z in ipso pmanere
pmittant quousqz infrigident. **Lūqz ifri-
gidatū fuerit extrahant ad cuius similitu-
dinē syrupus de citoniis z sirupns de ma-
lis macianis fieri cōuenit. Si aut vomit^o**
hora aliqua inualuerit nimis z supflue-
rit magna vētosa stō superponat. **Silla.**

Ponit curā post cessationē uomitus dicens
q postqz uomitus cessauerit z poterit eger reci-
pere cibū: d3 eger nutrirī ut subleuetur etus
Scdo dicit q parū uini ueteris bene potentis
in potu recipere d3. **Rd qz restaurat spiritus.**
Tertio dicit q d3 incipere dormire. **Trocisci.**
Ponit descriptōz quarūd i medicinarū d qd^o
supra fecerit mentionē: z diuiditur in duas scd3
q ponit descriptionē duarū medicinarū. **Secū-
da ibi.** **Rob de malis granatis** De prima
dicit q trocisci de olibano ad uomitum dandi

sunt. **Rd boli coraseni thuris amboz añ. 3. x.**
hi enī uomitui multū conferunt. **Rob de mal**
granatis. **Pōit descriptionē rob de grana-
tis z sit sic sumatur succ^o granatorz acetosoz z**
sic p noctē dimittatur donec qd grossū ē in fun-
do resideat. deinde coqtur z dispumetur donec
hēat similitudinē iulep i quo ab igne deposito tñ
calido mēte stipites uirides mittantur z in ipso
pmanere dimittatur quousqz ifrigidetur z cū i
frigidatū fuerit extrahatur. **Scdo dicit qd ad**
similitudinē h^o pōt fieri sirupus de citoniis uel de
macianis. **Ad idem ualet sirupus de agresta:**
uel sirupus de granis mirti. **Si aut uomitus**
Ponit curam dicens q si uomitus aliq hora
nimis supfluerit debet supponi stō magna uen-
tosa. **Notandū q in fluxu uentris debet po-
ni supra stōm magna uentosa.** **Ratio quia di-**
uertit ad superiora z debet esse sine scarificatōe
z recole in una de sancta cristina p restringen-
do uomitū poni supra umbilicū unam uentosa
magnā z totā fuisse repletā pinguedine: vñ mor-
tua ē.

De debilitate stomachi. Sillanus
Ira rubricam ē notandum q stoma-
chus pōt cōfortari qnqz modis. **Pri-**
mo per uia alterationis: ut si sit calid^o

per frigida z ecduerso. **Secundo per uia unio-**
nis partū z sit per stiptica siue calida siue fra-
frigida sunt ut citonia pira nespila pruna pru-
nelli z sorbe. calida sunt ut mastix olibanū z ab-
sinthiū. **Tertio per uia mundificatōis ei^o a ma-**
lis humoribus z hoc faciunt medicine diuerse:
secundū diuersitatē humor. **Quinto per uiam**
nutricatōis: ut per cibos faciles digōnis z boni
nutrimenti. **Quinto per ea que cōueniunt a p-**
rietate: ut absinthiū mastix z galāga. **Ad ppo-**
sitū **Ras** i hoc. c. docet pfortare stōm primo z
pō mō. **Scdo notandū q debilitas stōi ē no-**
mē dispōis stōi qñ nō bene digerit z cōturbat
enī cibus uehemēter. **Tertio notandū q debili-**
tas stōi pōt puenire pp causas intrinsecas aut
extrinsecas. **Cause extrinsece sūt accidentia aie ut**
ira: sollicitudo: z tristitia: z sitia accidētia: quan-
titatis cibi z potus: addita uel diminuta mala
qualitas: ut uētosas: aut cibus inordinate sup^o
qz grossū pponitur stili z siles cāe. **Si dō fue-**
rit ppter causas intrinsecas: aut hoc ē pp stōm
aut pp alia mēbra: aut pp passiones cerebri sicut
ē reuma aut ppter passiones cordis: sicut ē tre-
mor z similia: aut propter passiones epatis: ut
quia nimis sibi mittit calidam. **Aut propter pas-**
siones splenis: ut qz nimis sibi mittit meliam su-
perfluam. aut propter passiones matricis: z sic

Alteratō
q fura^o stomachi Vnigmo
modis mundificat
nutrit
Appet

Mastix olibanū et
absinthiū vnt stōm
in frigidato

Absinthiū Mastix
z galāga vnt
p mō Appete

Rob de malis granatis
De prima
dicit q trocisci de olibano ad uomitum dandi

de aliis membris q̄ p̄nt mittere sup̄fluitates ad
stōm. Si p̄pter stōm: aut rōe male p̄plonis ca
lide uel frigide humide uel sicce cū materia uel
sū materia. Et si cū materia ul' cū ap̄ate ul' sū
ap̄ate: aut rōne male p̄plonis. s. paruitatis uel
magnitudinis et male texture ul' situs et solutio
nis p̄tinentis. Quarto notandū q̄ signa de
bilitatis a causis extrinsecis habētur ex relatōe
infirmi et assistentū et medici industria. Signa
si fuerit debilitas ex passionibus aliorū mēbro
rū a stō habētur p̄siderando subtiliter omnia
mēbra corporis: q̄ notitia nō latebit. Signa
debilitatis stōi p̄pter malā p̄plonē calidā sunt
q̄ sentitur calor in stō et sitis et male digeruntur
cibaria frigida et inuatur a frigidis: et leditur a
calidis: et si est cū hūoris uitio adest pond⁹ aut
aggravatio et oris amaritudo et uomit⁹. Signa
si fuerit p̄pter malā p̄plonē frigidā sentitur frigi
ditas in stō paucitas sitis. digerit male res dif
ficilis digōnis et ut plurimū ē appetitus itēsus
inuatur a calidis et leditur a frigidis: et si est cū
humoris uitio: adest pondus aggravatio infla
tio extensio nausea multiplicatio sp̄nti uelocitas
descensus cibi absq̄ eius nimia alteratione et
eructuatio acetosa et hoc si sit p̄b̄la. Si uero ē
melia est pondus et aggravatio et uomitus faci
ens p̄gelationem in dentibus appetitus pluri
mus magnitudo splenis sollicitudo tristitia ista
tio magna. Signa si sūt p̄pter siccitatē sūt si
tis nehemēs exiccatio lingue sup̄flua exiccatio
corporis: inuamentū cū cibis humidis: nocum
tū uero cū siccis. Signa p̄pter humiditatem
sūt puitas sitis ledi ab humidis inuari a siccis
multitudo saluē et sp̄nti. Signa p̄positay ha
bentur ex simplicibus. Signa q̄n sit p̄pter: a
ritatē texture sunt q̄ non inuenitur signū male
p̄plonis nec signū ap̄atis et nō inuat ciborū per
mutatio. Signa q̄n p̄pter ap̄a dicētur in. c.
sequenti. Signa p̄nostica sunt: primum ois
in digō stōi ē mala et potissime ceibro. rō p̄mi
q̄ non rectificatur p̄ aliā digestionez. rō si q̄ ē
radix fere et origo oim egritudinū: sicut epilep
sie lienterie idropis rē. fm. si aliq̄ in conuale
sentia patitur digestione et habeat os acetosum
Laucndū ē de recidua et q̄ materia putrefiat.
Tertiū deterior debilitas stōi ē que p̄uenit a ra
ritate texture stōi. Dubitatur que malarū p̄ple
xonū stōi sit deterior tam simpliciter q̄ p̄posita
rū et q̄ sit ordo. P̄ro cuius solone ē notandū
q̄ ille male p̄plexiones operantur uel quantum
ad alterationē uel lesionē op̄ationis principalis
membrī. s. stōi uel quantū ad curationē. Si p̄i

mo modo sic est frigida complexio inter simpli
ces deterior: secundo sicca: tertio calida et quar
to humida. Et inter eas compositas. P̄rimo
calida et sicca: secundo frigida et sicca tertio cali
da et humida.

¶ Un stōi debilitas cū pauca siti et
tarda cibi de stō descensione et ac
cido ruptu fuerit: fueritq̄ oia acci
dentia hec parua nec fuerit uetusta stoma
chus ex trociscis de ros. ē curadus de qb⁹
eger quotidie in mane pondus aur. viiij
et .s. cū. .j. decoctōis de seibus sumat
Decoctio aut de seibus hec ē sumant cimi
ni nabati et ameos bulliant in miua dōce
aq̄ fiat rubea. d qua postea cū troc. d ros.
ut predictū est in potu tribuat. Troc. vero
de ros sūt q. .ij. pulueris rosarū. .j. .iii. xi
loaloes sp̄ite maslie. filocassie signati dā
moni absinthii oim añ. .j. .i. conspergatur
ex uio veteri et informent troc. Nutritur
vō ex his q̄ cito digerunt et paucorū sūt
hūorū ac paucarū sup̄fluitatū q̄ et ex redo
lētib⁹ et seibus sūt cōdita sicut sūt calagie
et mutagenat. Ipe quoq̄ ante comestioz
multo utat exercitio et aquā minus solito
bibat et post cōestione multū dormiat de
vino quoq̄ veteri et puro parum bibat:
totāq̄ nutritatōem minuat. Sillanus.

¶ Determinat de debilitate stōi et diuiditur in
tres. P̄rimo ponit curā q̄n prouenit a frigidita
te. Secdo quando a caliditate. Tertio q̄n a sicc
tate. Secda ibi. Ad si digestiue. Tertia ibi.
Si aut cū hoc. P̄rima in duas. P̄rio pōit
curā q̄n debilitas stōi est noua. Secdo quando
est antiqua: secda ibi. Ad si hec accidentia
P̄rima in duas. primo ponit curā per medici
nas alteratiuas. secdo per dietam. Secda ibi.
Nutritur P̄rima in duas. primo ponit curā
p trociscos de ros. et per decoctionē de seibus.
secundo ponit descriptionē decoctōis de seibus
et trociscis de ros. secunda ibi. Decoctio aut.
De prima dicit q̄ ubi debilitas stōi fuerit cum
pauca siti tarda descensioe cibi d stō et eructua
tōe acetosa cum istis signis arguendū est q̄ de
bilitas stōi uenit a frigiditate. rō p̄. secdo dicit
q̄ ubi predicta signa sunt parua et non antiqua
stomachus debet curari dando in potu trocis
cos de ros quotidie de mane pondus aur. .i. .s.
cum. .j. .i. decoctionis de seibus. Ratio q̄ sūt ca
lidi et sūptici. Ad idē ualent trocisci de ligno alo
es. Ad idem trocisci de cappis. Ad idem
trocisci de diarodon. Decoctio. Ponit de

De debilitate stomachi

scriptionē decoctōis de seibus ⁊ troc. de ros. ⁊ primo pōit primā. sō scōa. Scōa ibi. **Troc.** uero. De prima dicit q̄ decoctio de seibus ē. **℞.** ciminū nabati ameos ⁊ buliant in mīua donec aqua fuerit rubea de quā tribuatur cum trociscis. Scōo ponit descriptionem trocisci de ros. que est. **℞.** ros. ru. 3. iiii. xilaloēs. mastice. spice. xilocastie. sgnanti absinthii oīum añ. 3. i. cōspargantur uino ueteri ⁊ fiat troc. Ad idē si detur aq̄ uite. 3. i. i potu pro uice. **Nutritur.** Ponit curā per dictā dicēs q̄ paties d̄ bet nutriri ex hīs que cito digeruntur. Rō q̄ uirtus digestiua est debilis. Scōo dicit q̄ illa q̄ bus nutritur debent ēē paucarū superfluitatū. Tertio dicit q̄ talia debent ēē condita cū spēs redolentibus qualia sunt galāga ⁊ alie species stomatice ut pip. ⁊ 33. gariof. ameos ⁊ sitia. Quarto dicit q̄ ē ante comestione d̄ uti exer citio forti uel mīto. rō q̄ reficit ⁊ calefacit. Qui to dicit q̄ d̄ bibere aquā minus solito. rō quia infrigidat ⁊ relaxat stōm. Sexto dicit q̄ post comestione d̄ multum dormire. rō q̄ iuuat comestione digestione confortando calore per ei⁹ reuocationē. Septimo dicit q̄ d̄ uno ueteri pu ro d̄ bibere parum: q̄ calefacit stōz. Octauo dicit q̄ d̄ sumere de cibis minus consueto: rō q̄ uirtus non ēēt sufficiens digereze magnā q̄ritatē cibi. Notandum q̄ cibi pueniētes sūt carnes arietum. hedoz. pulloz. auīū. uolatiliū ut perdicum. fasianoz. pulloz. columboz. quaelearum uel conturnicū ⁊ similiū ⁊ plus affatas quā elixatas conditas cum spēs perdicis oua foribilia ⁊ similes cibi. **Almanfor.** Quod si hec accidentia uetusta fuerint electuarium diacimini ⁊ diaolibanī āboz añ. unius aur. pondus cū. 3. i. ueteris uini puri in potu sumat. Regimen autem eius sicut prediximus. **Silla.** Ponit curā quando forent hec accidētia antiqua ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit curā p ea que approximantur ab itra. s. per confectio nes. Scōo per ea q̄ approximātur ab extra. s. per empla ⁊ unctōnes. Scōa ibi. **Emplm.** Prima i tres. Primo ponit curā per pfectōes Scōo per dictā. Tertio ponit descriptionē illarum pfectionū. Scōa ibi. **Regimen.** Tertia ibi. **Electuariū.** De prima dicit q̄ si hec accidentia fuerint antiq̄ electuariū diacimini diaolibanū añ. pondus aur. unius cū. 3. i. uini ueteris puri in potu sumantur. rō q̄ illa sūt cala ⁊ stiptica. Nota q̄ ad idē ualēt alia ut diatrionipipereon diagalanga dianisuz dia

uenta gariofilatū aromaticū ros. aromaticū. gariofilatū aromaticū nardinū electuariū aromaticū pfectio de seminibus pfectio de ciamo mo electuarium de citro rosata nouella dyacitoniten cum spēsbus. stonticū calidū zinib. cōditū cortices citri cōditi tragea optima. Ad idē. **℞.** interiorū cinamomi elci. 3. iiii. galāge. 3. i. aque ros. de damasco. **℞.** i. fiat electuarium. Ad idē. **℞.** 33. al. 3. i. gariofil. interiorz cinamomi galange añ. 3. 5. sedoarie pipis lon. cori andri pparati añ. 3. i. seis anisi feniculi ameos spice nardi cardamomi macis añ. 3. 7. corticū citri conditi uiaz passaz bene pinguiū. 3. i. aq̄ ros. de damasco quart. 5. zuccari al. **℞.** i. ⁊ fiat electuariū. Ad idē. **℞.** coriandri pparati interiorū cinamomi elci añ. 3. 5. triū generū piperis gaz. galange. 33. al. añ. 3. i. seis anisi feniculi añ. 3. iiii. croci. 3. i. zuccari albi. **℞.** i. fiat electuariū. Ad idē. **℞.** predicta omnia et fiat puluis et eo utatur. Ad idē. **℞.** cinamomi elci. 3. 5. macis spice añ. 3. i. granorū paradisi 3. i. piperis lon. 3. i. cardamoi. 3. 5. florū cinamomi. 3. i. zuccari al. 3. ii. misce ⁊ fiat puluis. Ad idem. **℞.** garof. macis cinamomi piperis ciperi añ. **Regimen aut.** Ponit curam per dictam dicens q̄ dieta debet esset dictū ē supra. **Alman** **Electuarium diaciminum.** **℞.** cimini carmeni. 3. 5. 33. 3. xx. piperis. 3. x. folioz rute baurach zuccari albi añ. 3. x. hec oīa cū mele despumato conficiantur ⁊ detur de hoc electuario si uenter strictus fuerit. **Silla.** Ponit descriptionē electuariorum dictarum: ⁊ diuiditur i duas. Primo ponit descriptionem diacimini ostendēdo quādo debet exhiberi. Secundo ponit descriptionem diaolibanī ostendēdo quādo d̄bet exhiberi. Secūda ibi. **Quam si solutus.** De prima dicit q̄ electuarium diaciminū ē. **℞.** cimini carmēi. 3. c. 3. 3. 3. xx. piperis. 3. x. foliorum rute baurach zuchari albi añ. 3. x. hec omnia cū melle despumato simul conficiantur. Secundo dicit q̄ debet dari de hoc electuario si fuerit uenter stipticus: ratio quia cininum si teratur grosso modo laxat uentrē. Si subtiliter puocat urinā ⁊ ē pulchriū pbl: Ad istud pbleu. ita respōdetur si ciminū teratur grosso modo ratione grossicie non pōt transire nisi p iestina: ⁊ ideo tunc laxat uētre sed si teratur subtiliter tunc melius meli poterit transire p uenas mes aicas ad epar ⁊ tūc trā sit ad uias urine uī. puocat urinā. Solutio nō placet: quia fortius d̄bet prouocare secessū quā urinā cū subtiliter tritum d̄bet magis ⁊ melius

transire per intestina quam per vias urinales
Quod si solutus fuerit venter electuariū
diaolibanum est dandū cuius descriptio
in .c. de ventris solutione continetur. Silla.
Ponit descriptionem diaolibani ostendendo
quando debet exhiberi: et diuiditur in duas.
Primo facit hoc. Secundo ostendit quid faci-
endum quando hec non sufficiunt. Secunda
ibi. Si autem hec. Prima dicit quod si venter fue-
rit fluxibilis debet dari diaolibanum, ratio pa-
tet quia sua stipticitate stringit fluxum. Secun-
do dicit quod eius descriptio continetur in .c. de
fluxu ventris. Ad idem valet mastix et est bonū
pro pauperibus et debet transglutire tria. §. de
nocte et valet in reumate. Al.
Si autem hec non suffecerint squama ferri cū
uino tribuas. scorie autem ferri cōfectio hec ē
℞. seminis apii. seminis fœculi anisi cimi-
ni ameos amidun origani keisi carui seīs
coziandi melanopipis macropipis ciamo-
mi thuris spice gar. nucis. mus. ciperi zizi.
omniū añ. pondus aur. unius scorie aut
x. oibus sextuplū uini addatur et coquant
donec ad medietatem redeant et coles de
inde eger de hoc sirupo postq̃ colabitur
pōdus. 3. xxx. quotidie sumat et nutritatio-
nem alleuet. qd̃ p tres hebdomodas faci-
at. Laueat sibi ab acetosis et a fructibus re-
centibus et aqua frigida uinum uero mē-
surate bibat.

Sillanus.

Hic ostendit quid sciendum quā predictum re-
mediū non sufficit. Et primo facit hoc. Scdo
ostendit a quibus d̃z cauere. Scda ibi. La-
ueat sibi. De p̃ia dicit quod si hoc nō sufficerit
squama ferri cum uino debet tribui. ℞. q̃ ca-
lescit stōm et p̃fortat et stipticuz reddit. Secun-
do ponit descriptionē que est. ℞. se. apii. se. fe-
niculi anisi ameos cimini amidi origani keisim-
seīs coziandri carui melanopipis macropipis:
spice cinamomi thuris gariof. nucis mus. 33. ci-
pi oim añ. pondus aut. unius scorie. x. aut. om-
nibus septuplū uini addatur coquatur donec
ad medietatē redeat coletur. Deinde de hoc si-
rupō postq̃ colabitur pōdus. 3. xxx. bibat quo-
tidie. Tertio dicit quod d̃z alleviare dietā. rō patet
Quarto dicit quod hoc ē faciendū per tres ebdo-
modas et. Laueat. Ostendit a quibus d̃z
cauere et dicit quod ab acetosis: rō quod augerent flu-
rum p̃primendo. Scdo a fructibus recentibus
quod lubricat et augent discrasia. Tertio ab aqua
frigida: ratio patet. Al.

Emplm qd̃ stōm confortat et calefacit.

℞. storacē spicā squinatū absinthiū cala-
muz aromaticū mastice ex his cū uio ue-
teri et succo citonior cōspersis emplm sup
stōm ponatur. Ad hoc preterea cōfert ut
stomachus fricando inungat ex oleo qd̃
fit ex spica nardi et cipo: aut lana carmina
in predicto oleo calefacto inuoluto supe-
stōm ponatur et cum pāno ligetur. Silla.

Ponit curam per ea que approximantur ab
extra. Primo facit hoc. Scdo iterato ponit cu-
rā per ea que approximantur ab extra. Secun-
da ibi. Eger quoq̃. Prima in duas. pi-
mo ponit curā per emplm. Scdo per unctionē
Scda ibi. Ad hoc. De prima dicit quod cō-
ueniens plurimū calefaciens et p̃fortans stōm ē
tale. ℞. storacis calamite spice squinanti absin-
thii calami aromatici masticis ex his oibus cū
uino ueteri et succo citonior cōspersis fiat empl̃
et supponatur stō. Ad idē. ℞. masticis q̃rt. i.
galange ameos zedoarie añ. 3. 5. mēte sicce ab-
sintii sicci et uiridis añ. 3. i. terbentine. 3. 5. pul-
uerizanda puluerizētur p̃quassando p̃quassen-
tur cū pistelo calido misce oīa malaxando cum
oleo de mastice et fiat emplm ad modū scutet
utraq̃ parte et extendatur supra sustaneū. Ad
idē sacculus. ℞. mente sicce absinthii sicci añ.
Al. i. pulueris gar. ameos cinamomi añ. 3. i.
aspergatur sacculus cū aq̃ absinthii et mente sa-
cta residentia añ. 3. i. olei masticis quart. i. cere
q̃. sufficit et fiat unguentū. Ad idē. ℞. lauda-
mi. 3. iii. masticis cinamōi gariofil. nucis mus.
galange spice añ. 3. ii. storacis calāite. 3. i. olei
nardini olei mastice añ. 3. i. cere. 3. 5. fiat cerotū
ponatur supra coriū. Ad idē valet si sup late-
re calido uel ibrice calido asperso sup bono ui-
no ponatur petia lini et sup ea ponatur mastix
electus et dissoluatur et calidus applicetur stō ad
modū empl̃. Ad idē. ℞. gariofil. masticis
spice galange pipis longi añ. 3. ii. cere laudami
armoniaci añ. 3. i. fiat emplm cū oleo de spica.
Ad hoc. Ponit curā per unctionē dicens quod
p̃fert ut stomachus fricando ungatur cū oleo quod
fit de spica nardi et cipo. Vel quod lana carminata
i dicto oleo isusa ponatur supra stōm et cū pan-
no ligetur. Ad idē ualē i unctio facta cū oleo
masticis uel de absinthio uel de costo uel lauri
no uel de enula uel de cinamomo uel de pulegio
uel de sanfucco uel de ruta. Ad idē valet un-
guentū. ℞. olei masticis olei absinthii olei spi-
ce añ. 3. i. pulueris gar. masticis ameos añ. 3. i.
cere. q̃. sufficit et fiat unguentū. Ad idē valet
amplecti infāntē nudum bene cōplexionatū: §.

precipue ⁊ longe melius ē amplecti antiquā ue
tulā. xii. uel. xiii. annorū uel catulū parū bñ pi
guē. Uel tenere supia stōm manū calidā uel fri
catio stomachi ab extra cū aqua uite ⁊ sepe suz
exptus. Uel infusio pāni in predicta aqua ⁊ sup
ponatur stō. Ad idē pānis frumenti calidus
bene p̄p̄ressus in puluere mente absinthii masti
cis cum optimo uino puro. **Al.**

Eger quoq; vinū uer⁹ bibat: aut miuaz
aut idromel. **Al.** uia aut hoc modo. fit suc
cus citoniorū muzorū sumas ⁊ p diē ⁊ noc
tē ut residere possit dimittat ⁊ colet: dein
de ei⁹ qd clarū est partes due sumant suc
cari: pars vna vini ueteris. i. ⁊ incipiat co
q suauiter ⁊ dispumari donec in iuleb sili
tudine transeat. postea pro vna q̄q; .lb. ex
toto sumas. 33. spi. cinamomi gar. omniū
añ. 3. i. mastis. 3. ii. oia puluerizata i pan
no ligent ⁊ itus dū calefactū est mittant
⁊ cū infrigidari ceperit pānus extrahatur
⁊ exprimant deinde sirup⁹ fēdāf. **Silla.**

¶ Donit curā per approximationē ab intra ⁊
diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secundo
ponit descriptionē miue. Scda ibi. **Al.** uia

De prima dicit q eger d3 bibere uinu3 anti
quu3: aut miuā: aut idromel. Ratio p3. Scdo
ponit descriptionē miue. Sumatur succus cito
niorū muzorū per diem ⁊ noctē dimittatur ut re
sidere possit: deinde eius quod claz ē due ptes
sumantur zuccari: pars una uini ueteris pars.
i. ⁊ incipiat coqui suauiter ⁊ d̄sp̄nari donec iu
leb habeat spissitudines: postea pro una quaq;
lb. ex toto sumantur zinzib. spice cinamomi ga
riofit. omniuz añ. 3. i. mastis. 3. ii. hec oia pul
uerizata i pāno ligentur ⁊ du3 ē calidū dimitta
tur ⁊ cū infrigidari ceperit pānus extrahatur ⁊
dispumatur deinde sirupus recondatur: quare
ualet patet q3 fit ex rebus confortantibus stōm

Ad idē ualet oximel ppositum ul⁹ squilliticū.

Ad idē sirupus de mente. Ad idē sirupus
de absinthio uel de corticibus citri. Ad idem
aqua uite i potu sumpta. Ad idē claretū pro
stōm frigido ⁊ uocatur stelladi. 12. cinamomi
gar. añ. 3. ii. piperis melegette galange añ. 3. i.
5. cardamomi. 3. i. zuccari ul⁹ mell. q. sufficit ad
lb. ii. uini fiat claretum ul⁹ stelladia. **Al.**

Qd si digestiue debilitas fuerit cū mltā
fit ⁊ paucorū ciborū appetitu ⁊ fetido ruc
tu sirup⁹ acetosus de citonio bibat sirup⁹
12. succi citoniorū acetosorū ptem. i. zucca
ri al. partē. i. aceti clari quartam parti vni
us coquant omnia sif donec inspissent.

Est aut sirupus iste stomachi confortatiu⁹
⁊ ad suas per agendas operationes iuuā
tiu⁹ ⁊ uehementiam incesionis ⁊ inflatio
nem q̄ est in stomacho sedat. Egri uero
nutricatio sit res in q̄ simul congregant
acetositas ⁊ stipticitas ut ē caro cuz succo
vne acerbe cocta ⁊ cū malis macianis sif
cocta cū ribes ⁊ facta ex aluleberi ⁊ almo
si ⁊ illis filia ex cibis. De isto pretereā def
puluere ut trasglutiat q. 12. ros. rub. 3. x.
spodii. 3. iii. seminis coriandri. 3. v. dosis
eius sint. 3. li. cū succo granati muci ⁊ cū
sirupo de citoniis acetosis. **Silla.**

¶ Donit curam debilitatis stōi qñ fit a causa
calā: ⁊ diuiditur in tres. Primo ponit curā per
sirupū. 2o per dietam. Tertio per puluerē. Se
cunda ibi. Egri 2o. Tortia ibi. De isto.

¶ Prima ponit i duas. primo ponit curā per siru
pū acetosū de citoniis. Scdo ponit descriptōz
ei⁹. 2a ibi. Sirupus. De prima dicit q si fue
rit debilitas digestiue cū siti multa ⁊ paruo ap
petitu ciborū ⁊ eructatōne fetida: tunc ex istis si
gnis arguēdū ē q debilitas stōi ē ex caliditate
Secundo p cura dicit q bibatur sirupus aceto
sus de citoniis. 12o q3 infrigidat ⁊ sui stipticitate
pfortat stōm calidū. Ad idē ualet sirupus d
agresta. Ad idē ualet sirupus de piris ul⁹ d per
sicas. Ad idē sirupus de berberis uel d ros.

Ad idē sirupus acetositatis citri. Ad idē
sirupus de granis mirti. Ad idē sirupus de
granatis uel ortzachara. Ualet et sirup⁹ ace
tosus de succis uel aquis fructuū **Al.** ueluc.

Ad idem iuleb rosatū. **Sirupus.** ¶ Donit descri
ptionē sirupi acetosi. 12. succi citoniorū aceto
sorū partes. ii. zuccari partē. i. aceti clari quart.
partis. i. coquantur oia sit. donec inspissentur
2o dicit q ille sirupus ē pfortatiuus stōi sedans
inflāmatōne seu sedans uehemetiā inflāmatōis
Egri uero. ¶ Donit curā per dietā dicēs q eger
d3 nutrirī rebus in quibus ē acetositas ⁊ stipti
citas: ut ē caro condita cū agresta ⁊ succo eius
Uel cū succo granatorū uel cum aliis acetosis.
Ad idē ualet arantia: limones: granata: pruna
damascena: lactuca: cocta: portulaca cocta: cō
dita cū aceto uel agresta uel pūana orde: pira
cocta: citonia cocta ⁊ amarene. De isto prete
rea. ¶ Donit curā per puluerē dicēs q de
tur de isto puluere. 12. ros. ru. 3. x. spodii. 3. iii.
coriandri. 3. v. dos. est. 3. iii. cum succo granati
acetosi. Uel sirupo de citoniis. Ad idē dyacito
oiten sine spēbus calidis triasandalū dyarodō
abbatis electuariū de persicis acetosis. uel cō

fectio de acetosis: uel confectio de fructibus.
Ald idem troc. de spodio. Trocisci dyarodon
abbatis troci. de sandalis trocisci de caphora
trocisci de berberis. **A**lb extra emplm. **R**:
succu plantaginis aqua ros. añ. lb. s. aceti. 3. i.
sandali al. 7 ru. coralli rubei coriandri pparati
añ. 3. ii. se. citonioru seminis acetose añ. 3. i. farie
ordei. q. sufficit puluerizanda puluerizetur fiat
emplm mediocriter liquidum applicetur ori
stoi. **A**ld idé ungnm. **R**: oim sandaloz conā
dri preparati se. citonioru. se. acetose semis. ber
beris añ. 3. ii. succi citonioru. 3. i. olei ros. 3. iiii.
puluerizanda puluerizetur buliant fil sup cine
res calidos usqz ad psumptionē coletur 7 adda
tur colature cere. q. sufficit 7 fiat unguentum.
Ald idé unctio facta cū oleo ros. uel oleo citōio
rū uel oleo mirtilloz. **A**ld idé. **R**: ros. ru. sā
dalis corall. al. 7 ru. se. citri añ. 3. i. coriandri
pparati. 3. i. s. quassatis fiat sacculus pro stō.

Almanzor.

Si aut cum hoc qd diximus fuerit i cor
pore extenuatio 7 inflatio egro lac 7 aq
ordei danda sūt. Ipse quoqz ex herbis hu
mectantib⁹ nutriend⁹ ē: ut sūt lactuce mal
ue cucurbite carnes hedoz 7 agnoz lactā
tiū 7 pisces recentes. Balneū preterea an
teqz comedat 7 postqz comederit 7 tinas
quotidie ingredias. Et uinū clarū valde
temocratū bibat 7 assidue utat quiete 7
motū 7 exercitiū vitet sitqz totū eius regi
men sicut eius q corpore grossitiem adipi
sci desiderat. Et si cū hac dispositiōe inflā
matio fuerit 7 icensio uehementissima sto
machus ex reb⁹ frigidis ē liniendus 7 aq
ordei dāda sitqz ei⁹ regimē ethicā hntis.

Sillanus.

Ponit curā debilitatis stōi qñ sit a siccitate
7 diuiditur in qnqz. Primo ponit curā per lac
7 aquā ordei. Scdo per dietā. Tercio p balne
um. Quarto per potū 7 quedā alia. Quinto p
linimentū ab extra. Scda ibi. Ipse quoqz
Terna ibi. Balneū. Quarta ibi. Et
vinū. Quinta ibi. Et si cū hac. Depri
ma dicit q si cū his que dicta sunt sit corpore
extenuatio suple arguendū ē q sit ex siccitate. se
cundo p curā uult q detur lac 7 aqua ordei: rō
qz infrigidat 7 humectat 7 lac statū resumit cor
pus. Ipse quoqz Ponit curā per dietā
dicens q ipse dz nutriri ex herbis infrigidantib⁹
7 humectantib⁹: ut sūt lactuce malua cucurbi
ta 7 citrulli 7 ex carnibus que sūt agnoz hedo
rū lactantium 7 ex piscibus: rō ē qz infrigidant 7

humectant 7 aliqz ifrigidant 7 aliqua restaurāt
corp⁹ cito. **A**ld idé ualēt oia cū uio cocta 7 rñ
pta 7 dicitur sambaglonū qd mirabilr restau
rat corp⁹. **A**ld idem ius pulli alteratū cū in
frigidantib⁹. **A**ld idé distillatū. **A**ld idé restau
ratū quo utuntur pratici de carnib⁹. **A**ld idem
restauratiuū qd dicitur marcipam. Balneū.
Ponit curā p balneū ante comestione ut fiat ir
roratio 7 humectatio per uia irroratiōis 7 post
cōestione nñ tñ i mediate ut attrahatur nutriti
tū ad mēbra. Et vinū. **P**onit curā per potū
7 qdā alia: dicēs primo q dz bibere uinū claz
temperatū: rō qz hūctat 7 restaurat spirit⁹: sō
dicit q dz uti qete: rō qz qes hūctat corp⁹. ter
tio dicit q dz uitare motū 7 exercitiū rō qz hnt
exicare: itē dz uitare coitū. Quarto dicit qz i
mē ei⁹ dz ēē sicut illius qui uult ipinguari. Et si
cuz. **H**ic ponit curā p linimentū ab extra dicē
q si cū hac dispōne fuerit inflāmatio 7 icensio
uehemēs paties dz liniiri cum oleis suis sicut ex
oleo ros. uel uiol. 7 silibus. Scdo dicit q aq or
dei dz dari: ratio patet. Tercio dicit q regimen
illius debet esse sicut habentis ethicam 7 cetera

De dolore et apostemate stōi. Sillanus

Itra rubricā ē notandū de dolore. pri
mo q dolor ē sensibilitas rei p trarie su
bito 7 fortiter ipimentis. Scdo notan
dū q cā doloris stōi ē duplex. s. mala pplexio 7 so
lutio continuitatis. Mala pplexio pōt ēē cala
uel fra cū materia uel sine materia cū apate uel
sine apate. Sed solutio pntentis pōt ēē ex uen
tositate extēdēte in stō exnīte. **A**ld ppositū tab
determinat de dolore stōi ex mala pplexione cū
materia cū apate uel sine apate 7 nō ex mala cō
plexione sine materia: qz de illo dixit i. c. pcedē
ti. **N**otandū q signa doloris causati a mala
pplexione cū materia sine apate. d. sūt i. c. p
cedenti. Signa doloris causati ab apate stōi si
fuerit a colera sunt dolor acutus qui sentitur in
ore stōi se. continua 7 amaritudo oris citrinitas
coloris sitis maxima urina rubea subtilis. pul
sus uelox spissus 7 durus. 7 si fuerit apa in ore
stōi destruitur appetitus 7 apparet eminentia
i pte posteriori: sit aut fuerit in aliis partib⁹ stōi
nō apparebit eminentia nec nimis magnū nec
multū eminens. rō signoz pz. Signa si fuerit a
sanguine sunt dolor grauis se. continua sitis ru
bedo oculoꝝ inflāmatio uenarū: urina rubea
spissa: pulsus uelox spissus 7 mollis 7 alia sūta
ut i predicto. c. d. ē. Signa si fuerit a pbfate sūt
dolor modicus cū grauedie 7 se. lenta plus co
lor albus mollities i tactu cū infrigidatiōe mlti

De apostemate stomachi

tudo sputi pulsus paru⁹ mollis et spissus: uirina non multum tincta et spissa. Signa si fuerit a melia sunt dolor cum pondere febris occulta durities loci: fuscedo in colore. Urina glauca subtili paruum et subtilis strictus et durus cogitationes male supra se ipsum infonietas mala et inordinata. **Al.**

¶ Cum dolore stomachi adsunt turbatio et angustia et nausea egro aqua tepida in potu est tribuenda et ut vomat percipiendum. Et si hoc non suffecerit veterem ex perapigra soluam. **Ad. R.** pulueris ros. ru. spice mastice. xilobalsami carpobalsami cinamomi xilocassie asari oim an. 3. v. aloes scotrensis duplum omnium quod bene tritum milceas cum medicinis tritis et cum pano seicino subtilissime cribellatis quarum tritura cum aloe hoc iteretur cuius dos sit a pondere duorum auf. usque ad 5. ii. Egro quoque quotidie detur panis in uino et succo mali granati infusus et in sirupo acetoso de citonius. **Sillanus.**

Determinat de dolore stomachi pueniente a materia sine apate et diuiditur in duas. Primo facit hoc. hoc ponit documentum quoddam obseruandum. **¶** Prima i duas. Primo ponit curam per euacuacionem. hoc per dietam. secunda ibi. Egro quoque. Prima i duas. Primo ponit curam per euacuacionem per uomitum. hoc per secessum. **¶** Secunda ibi. Et si hoc. De prima dicit quod si cum dolore stomachi adsit turbatio et nausea super. arguendum est quod sit a materia calida. hoc dicit quod per curam de sumi aqua tepida in stomacho. **¶** R. d. q. leuigat in stomacho et laxat ipsum et sic disponit ad uomitum et si non ualet misceatur par de oleo. Ad idem fiat decoctio aneti uiol. se. atriplicis cum sirupo acetoso. Ad idem fiat medicina uomitiua. Et si hoc. **¶** Ponit euacuacionem per secessum dicens quod si non sufficit hoc de fieri euacuatio per secessum cum ierepigra cuius descriptio est recipe pulueris ros. ru. mastice spice xilobalsami carpobalsami ciamomi xilocassie assari an. 3. v. aloes scotrensis ad duplum omnium quod bene tritum cum aliis misceatur medicinis bene tritis et cum panno serico subtilissimo cribellentur quarum trituratione cum aloe duplo iteretur. **¶** Dos. pondus aureorum. ii. **¶** Ratio remedi dii est: quia tales medicine euacuant coleram ratione aloes et simili ratione scilicet. ratione aliarum medicinarum secum mixtarum. Ad idem. **¶** R. florum uiol. florum borbginis an. 3. 5. pruno rum damascenorum. x. tamarindorum elcorum 3. i. uuarum passarum. 3. ii. corthcum mirobalanorum bene gumosorum infusorum per noctem

in decoctione predictorum. 3. i. fricentur de mane et colentur et collature addatur cassie fist. 3. 5. detur in auroza. **¶** Notandum quod ante debet precedere syrupus digestiuus talis. **¶** R. ordei mundi. 3. ii. endiuie scariole. an. 3. **¶** Al. i. quattuor seminum frigidorum mundatorum an. 3. i. florum uiol. ros. ru. an. 3. i. uini mali granati. 3. i. zuccari albi. iii. quart. **¶** Fiat syrupus clarificatus usque ad lib. i. Ad idem ualet oxizacara cum aqua ordei uel endiuie uel cum aqua frigida. **¶** Egro quoque. **¶** Ponit curam per dietam dicens quod egro debet dari panis infusus in succo malorum granatorum et siruppo acetoso de cetonia. **¶** Ratio quia ratione stipticitatis confortant stomachum: et ratione frigiditatis alterant complexionem calidam. Ad idem ualet succus ordei uel auene: et si esset nimis debilis patiens detur aqua pullozum uel hedi decoctum portulacis lactucae cucurbitis endiuia agresta et uinum de granatis. **¶** Bibat iulep uel syrupum ros. uel uinum de granatis uel agrestia cum aqua decoctionis lactucarum endiuie portulace

Almanfor.

¶ Ad si cum dolore ructuum multitudo et extensio atque singultus: egro electuarii diaciminum et diacalamentum et alie confectio nes que ventositatem consueuerunt quas i. c. de colica notabimus danda erunt. **¶** Libaria quoque ei sint calagie et mutageat cum se. uini veteris puri parum bibat et utatur intou et ingrediatur balneum. **¶** Sillanus **¶** Ponit curam doloris stomachi sine apostemate facti in materia frigida specialiter quando sit a frigiditate: et diuiditur in quattuor. **¶** Primo ponit curam per confessionem. **¶** Secundo per dietam. **¶** Tercio per motum et balneum. **¶** Quarto per unctionem. **¶** Secunda ibi. **¶** Libaria quoque. **¶** Tertia ibi. **¶** Et utatur. **¶** Quarta ibi. **¶** Stomachus **¶** De prima dicit quod si cum dolore sit multitudo eructuationis et singultus arguendum est quod dolor stomachi sit a uetositate. non signorum per. **¶** Secundo dicit quod per curam de dari diacium et fec. de calamito et alie confessiones dissoluentes uetositatem supple quales sunt diacimum dyagalaga dyatrio pipeo confec. de seminibus et fec. de baccis lauri. Ad idem ual3 tiriaca antiqua ardente. Ad idem u3 aqua ardens sola. Ad idem ualet ab extra saculus de sale et milio torrefactus. Ad idem uetosa sine scarificatione posita supra stomachum ad idem ual3 unguentum. **¶** R. rute. **¶** Al. i. castorei. 3. ii. anisi. 3. i. aristol. len. 3. ii. uini ru. 3. iii. olei laurini. 3. iii. coquassada coquassetur bulliat super cineres calidos usque ad consumptionem uini cole

tur et colature addatur cere. q. sufficit et fiat unguentum. Ad idem valet unctio stomachi facta cum oleo de ruta vel de enula: vel de pulegio vel de aneto vel laurino: vel de spica vel de kerna. **U**trifricatio cum aqua uite et sum expertus. **N**otandum quod si dolor pueniat a materia statica antequam dentur esec. competat talis syrupus. **R**. melle ab sintibi isopi capill. ueneris recentium an. **A**l. i. corticis radice sciculi petroselin: an. qrt. s. anisi maratri ameos. an. s. i. ligritie rase uuarum passaz mudataz ab arill. an. s. i. acet. al. s. i. mell. elci. zuchari. al. an. lb. s. fiat sirupus clarificatus usque ad qrt. v. Ad idem valet oximel simplex squillicu. **A**l. edicia laxatiua e talis. **R**. flos boraginis buglose. an. s. i. anisi. s. ii. liqritie rase uuarum passaz mudataz ab arill. an. s. v. polipodii qrcini. s. s. cortic. mirobalanoz bñ gumosoz infusoz p nocte in decoctione p dicto rum. s. i. siccetur de mane fortiter et colentur: et colature addatur turbiti bñ gumosi mudi iterius et exteri. s. i. s. s. i. detur i aurore. Ad idem valet dyarob cum turbiti detur. s. ii. uel. s. s. si patiens sit fortis. Ad idem dyacitoniten soluens fita: Ad idem dyasinitomis. s. iii. Ad idem esec. idi. s. iii. Si uero dolor stomachi pueniat a mlia competat talis sirupus. **R**. boraginis cum toto cortice radice feniculi petrosil. an. quar. s. interiorz squille. s. i. melle isopi scolopetrie capill. ueneris recentiu. an. **A**l. i. ani. maratri cuscute an. s. i. liquiritie rase uuarum passaz sine arill. an. s. i. acet. al. s. i. mell. elci zuchari elci an. lb. s. fiat sirup. clarificatus usque ad qrt. v. Ad idem v3 oximel squillicu cum decoctione boragis et buglose. **A**l. edicia laxatiua tal. e. **R**. flos boragis buglose an. s. i. anisi. s. ii. rase uuarum passaz mudataz ab arill. an. s. i. thimi epithi polipodii qrcini an. s. s. corticis mirobalanoz indoz bñ gumosoz infusoz in decoctione p dictoz p nocte. s. i. colentur et colature addatur lapidis ar. s. i. detur in aurore. Ad idem cofectionis amech. s. iii. uel. s. s. Ad idem dyacitoniten soluens mliaz mesue. Ad idem dyasene. s. s. **C**ibaria uero. **P**onit curam doloris stomachi facti a materia frigida dicēs quod cibaria debent esse cum spebus codita ratio patet. Secundo dicit quod debet sumere par uini ueteris. Ratio quia stomachum calefacit et ce. **E**t utatur. **P**onit curam p motu et balneum dicēs primo quod debet uti motu. Ratio quia motus calefacit et exiccat. Secundo dicit quod debet igredi balneum. Ratio p3. quia calefacit et pfortat digestionem et consumit materiam que remansit etc. **A**l. **S**tomachus quoque ex oleo de nereide. vt dixim? i pino i uoluto uaporetur. **S**il.

Ponit curam p unctionem dicens quod stomachus debet ungi cum oleo de spica. **A**l.

Si autem cum dolor stomachi fuerit fe. et aqua manifestum et cum tangitur sentit caliditas eger prius ex basilica phlebotome et loco dolenti duo supponant sandali et ro. et camphora cum aqua ros. et succo citonior. **N**utrimētū vero ei non sit nisi sola ordei aqua et custodiat a carne et uino et cofectionibus que de melle sunt et bibat succum granatorum mutorum et rob de fructibus frigidis. **L**iquor caloris uehemētia sedata fuerit ego cassifici. cum succo endiuie dissoluta ac bulura et dispumata ad bibendum des. **S**illa. **P**onit curam doloris stomachi prouenientis ab apostemate: et diuiditur in duas. **P**rimo ponit curam quando puenit ab apostemate calido. Secundo quando puenit ab apostemate frigido. **S**ecunda ibi. **L**ū aut. **P**ria i duas. **P**rimo ponit curam apostematis calidi non conuersi i durinē. Secundo ponit curam apostematis calidi conuersi i durinē. **S**ecunda ibi. **L**ūq3 antegro. **P**rima i qrt. o. **P**rio ponit curam p phlebotomia. Secundo p unum locale. **T**ertio p dietam. **Q**uarto per medicinam laxatiuam. **S**ecunda ibi. **E**t loco. **T**ertia ibi. **N**utrimētū. **Q**uar. ibi. **L**ūq3 caloris. **D**e pria dicit quod si cum dolore stomachi fuerit apostema manifestum cum tangitur sentitur eger calidus supple arguendum ē quod apostema sit a sanguine uel colera. Secundo dicit quod cura competat flebotomia facta ex basilica. Ratio patet: quia p flebotomia euacuatur materia sanguinea directe. si apostema sit sanguineum: uel colera i directe si apostema sit colericum. quia refrigerat. **E**t loco. **P**onit curam p unum locale dicēs quod sup loco obili. i. stomacho d3 sup poni epithia de sadasis ros capphora aqua ros et succo citonior. **N**otandum quod epithia pot pot se i forma. **R**. aq ros. lb. s. succi citonior qrt. s. sadas. al. et ru. an. s. ii. capphore. s. i. puerizada puerizetur misce oia et ualet a principio: quia est frigidum stupitum percussuum. Ad idem ualet emplastrum de sandalis. ros. farina ordeis oleo ros. et aceto. Ad idem unguatur locus cum oleo ros. puro et aceto par. **I**n augmento et v3 ualet unguentum hoc. **R**. folioz malue malua uischi an. **A**l. i. ordeis mudi s. i. arngie gallie anatis et anseris: an. s. i. dactiloz pignu quar. s. mucilaginis seminis lini mucilaginis fenu greci an. s. i. conquassanda coquassentur et misce omnia fortiter et fiat emplastrum. Ad idem emplastrum factum de farina feugreci seminis lini et maluanischo et oleo de camomilla et uel a ouo: um. Ad idem. **R**. farine fenu greci sem

De dolore stomachi et apostematibus eius.

nis lini aneti camomille. s. florum eius. añ. 3. iiii. piguedinis anatis anseris galline añ. 3. i. mal uaulichi cocti et bene mudati a ligno intrinseco bene pistati lb. i. coq. p. entur simul et si inquirere retur inspissatio in corporentur cum farina frumenti uel sigilis et ponantur. 3. iiii. mell. et ponatur calidum super apostema. **Nutrimētum.** Ponit curam per dietam dicens quod nutrimentum non sit nisi sola aqua ordeii ros quod infidat et lenit et prepa rat. Secundo dicit quod debet cauere a carnibus uino et confectonibus de melle ratio quia cale faciunt et augent materiam apostematis. Tercio dicit quod debet bibere succum granatorum acc tolorum et succum de fructibus frigidis ut piro ru citoniorum. **Ratio** quod infrigidant et sua stipici tate solum confortat. **Cumque calor.** Ponit curam per medicinam laxatiuam dicens quod si calor non intus imo remissus fuerit et per consequens egritudo fuerit in declinatione egro debet exhi beri cassia fist. dissoluta in succo endiuie. causa est quod non debet dare medicinam fortem quod est apostema in stomacho quod non purgaret mate riam peccatam sed agitare t. ideo conueniunt leni tiua dicta superius: quod non inducunt dolorem. **Nota** dum quod post euacuationem in tali tempore troisci de ros. si recipiatur cum iulep uel siru. ros. ualeat. **Al.** Cum aut egritudinis dies elongati fuerint et calor oio geuerit si remanserit apostema cum duritie ex his emplis epitief loc^o quod uio larum siccarum 3. x. ros. ru. 3. v. spice odori fere. masticis amboru añ. 3. iiii. cipi sgnat calai aromatici omnium añ. 3. ii. farie fengre ci. 3. xx. florum camomille semis maluauischi. al. farie ordeii omnium añ. 3. x. cosp. ga tur omnia ex mucillagine se. lini. deinde lo cus ex oleo de neriden tepefacto inunctus emplastratur expdictis per quatuor horas antequam comedat. Et postquam cibis fuerit digestus et stomachus fuerit euacuatus ex oleo de nereide cum lana ut diximus uapo ref. **Confectio olei nardini simplicis.** lb. olei de ben. lb. i. spice. 3. 5. masticis costi cipi sgnati calami aromatici oim añ. octaua 3. i. oia hec puluerizata in pdicto oleo posi ta ad sole per ebdomodam vnam vasis ore clauso dimittatur: deinde colentur et expman tur feces et scofe que in manibus remaserit emplis admisceatur optie eni erunt. **Silla.** Ponit curam apostematis calidi conuersi in du ritie: et diuiditur in duas. Primo ponit curam per emplm. Secundo per unctionem. Secunda ibi. Et post quam. **De prima** dicit quod si egritudo fuerit pro longata et calor cessauerit si remanserit aqua cum

duritie supra stom dz poni emplm. lb. uiof. sic caru. 3. x. ros. ru. 3. v. spice odorifere masticis amboz añ. 3. iiii. cipi sgnati calami aromatici 3. ii. farine fenugreci. 3. xx. floz camomille semi nis maluauischi. al. farine ordeii. añ. 3. x. cosp. gantur omnia ex mucillagie semis lini. postea locus ex oleo de spica tepefacto unicus emple tur et hoc ate coestione per quatuor horas ad idem ualeat emplm de melliloto. **Alid idē emplz** dyaglon. **Alid idē** cerotuz isopi descriptoe gal. ul' descriptoe philagru. **Nota** dum quod aqua calidum potest conuerti in duritate dupliciter. Primo per ea que ab extra applicantur: ut sunt olea for tissima resolutiua partis subtilis et rematet gros sum: ideo cessat febris. Secundo ex hezogeni ate materia: Quia primo resoluitur materia subtilis: et ideo ualeat emplm dictum: quia molli ficat et resoluit et dz poni ante cibationem ut cibuf n ipediatur in digone. Et postquam. Ponit curam per in unctionem: et diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secundo ponit descriptionem olei de spica. Se cunda ibi. **Confectio olei de spica.** De prima dicit quod postquam cibis fuerit digestus et stomachus euacuat ungi dz cum oleo de spica cum lana ut dictum e: quod scilicet mollificat de tale oleum resoluit. **Alid idē** ualeat olea et ungtia. d. in. c. de confortantibus stom. **Confectio.** Ponit descriptionem olei nardini quod sic fit. lb. olei de ben. lb. i. spice. 3. 5. masticis costi cipi sgnati calami aromatici oim añ. octaua pte. 3. i. hec oia puluerizata in oleo dicto posito ad sole per ebdomodam ore uasis clauso dimittatur. deinde colentur et extrahantur feces et scofe que in manibus remanserint oleis misceantur quia erunt optime. **Al.**

Cum aut aqua in stom inueterauerit troci. 3. spica erunt dandi. Quia. lb. floz sgnati silocassie rauesdei calai aromatici spice om nium añ. 3. iiii. croci mirre anisi costi piperis oim añ. 3. i. bdellii varii. 3. iiii. masticis. 3. ii. armoniaci. 3. i. iformetur troc. quoz unus qsqz ponderet aur. i. x. qbus vii^o quotidie cum vino cocto def. Emplm quoque istud si at quod. lb. bdellii mollis. 3. x. armoniaci. 3. v. se. been se. apii amboz añ. 3. x. spice masti. nigri amboz añ. 3. v. cere. 3. iiii. olei de neri den. 3. xv. gume in vino dissoluant. deinde oia coniungantur et fiat ex eis emplz. **Alid do lorē tñ stōi et epatis curandū medic^o vald crudū est necessari^o qui ipsos diligenter at tendat dispōnes.** Nos tñ aggregatōnes et sumas ad hoc cōferentes iā diximus. licet in quantum posuimus in hoc abbreviare mus sermonē. **Sillanus.**

Sillanus.

¶ Ponit curam apostematis frigidi: et primo per trociscum. secundo per emplastrum. secunda ibi. **Emplm.** De prima dicit qd ubi ap̃a in stō iueterauerit trocisci de spica sūt dandi q sunt. **℞.** floz sgnanti zilocassie reuedsemi calami romatici oīum añ. 3. iii. croci mirre costi ai si pipis omniū añ. 3. i. bdellū uariū. 3. iii. masticiis. 3. ii. armoniaci. 3. i. somētur trocisci quorū unusquisque pōderet auf. i. oī die detur urus cū uino cocto. **Ratio** quia subtiliant incidunt et resoluunt materiam. **Emplm.** Ponit curā per emplastrum dicens q̃ debet fieri hoc emplastrum. **℞.** bdellū moll. 3. x. spice masticiis nigri amborum añ. 3. v. cere. 3. iii. olei de neridē. 3. xv. gūme i uino dissoluatur deinde omnia coniungantur et fiat emplastrū ex eis. Ad idē fiat emplastrū ceroneon quarti. i. 5. malaxetur cū oleo amigdalaz dulcium extendatur supra coriū ad quantitātē mediū palmi ex utraqz parte. **Ratio** qz mollificat subtiliat et resoluit. **Ad doloze** Ponit unum documentum dicens q̃ ad dolo rem stomaci et epatis remouendum necessariū est habere medicum peritum qui diligenter inuestiget dispositiones. **Ratio** quia ex errore cōmisso in istis membris sequitur error in aliis cū in istis fiant digestiones ex quibus nutriūtur alia membra. Secundo dicit q̃ aggregationes et summas de hoc conferentes iam dixit licet iā abreuiauerit sermonem inquautum fuerit possibile. **Notandum** q̃ in stomacho ex apostemate stomaci potest carī ulcus. Ideo sciendū primo q̃ ulcus ē solutio continuitatis cum sanie. Secundo notandum q̃ ulcus stomachi fit aut propter rupturam apostematis stomachi. Aut ex materia uenenosa uel acuta ulcerante substātia stomachi aut fit a causa extrinseca. Tercio notandum q̃ signa significātia super ulcus stomachi sunt dolor stomaci in loco in quo ulcus existit et q̃ est fortior si comedat res acutas et acetosas et in egestiōe atque uomitu apparet sanies atqz ructus eius uel sanies uel uetositas eius que ex it ab ore fetet et post digestionē alleviatur a grauitate et dolore. **Ratio** signorum patet bene intelligenti. Quarto notādum q̃ ulceris cura q̃ fit i stomacho est ut mūdificetur bene cū aqua decoctionis ordei que debet dari in auroza uel ante uesperas uel mūdificetur cum aqua decoctionis gummi arabici et liquiritie Aut aqua cāsei. et in hoc in estate sed in hyeme eisdem horis sumat decoctiōis mellis aut ordei aut aqua decoctionis psopi squinanti et mellis uel mel rosas

colatum cum aqua calī. Et sit quantitas cuiuslibet qualibet hora. 3. iiii. uel. vi. post mundificationem per duas horas ante cōctionem suatur medicamen q̃ sic fit. **℞.** ros. balaustrarum karabe añ. 3. ii. boli ar. 3. iii. fiat puluis de quo sumatur bis in die. 3. ii. cū. 3. iiii. succi citeniorū uel siruppi cum aqua decoctiōis sumac aut mirtilorum uel portulace Ab extra ponatur supra locum emplastrū quod sic fit. **℞.** boli. ar. mūmie mirre masticiis aloes añ. terrantur et incorporentur cum. 3. ii. picis nauallis aut resine fiat emplastrum

De singultu

Silla.

¶ Iuxta rubricam est notādum q̃ singultus ē motus expulsiue uirtutis naturalis stomachi incitati a uirtute sc̃sibili propter nocumentum expellendum et dicitur quasi spasmus stomachi. Secundo notādum q̃ singultus ē duplex. quidam est de repletionē. quidam est de inanitionē sicut spasmus. Tercio notādū q̃ singultus et spasmus differunt et cōueniunt. Conueniūt primo quia ambo possūt causari ex inanitiōe et repletionē. Secundo qz sicut spasmus est cōtractio neruorum uersus suā originē ita singultus ē p̃tracio stōi et p̃tiū et vsus suā originē. Sed differunt qz in singultu est cōtractio uilorum: et in spasmo contractio neruorum: quia spasmus est passio nerui et singultus est passio uilorum stomachi. Secundo differūt qz in spasmo ē ita cōtractio q̃ post modū nō ē dilatatio nisi curetur. Sed in singultu q̃uis p̃mo sit contractio tñ postea sequitur dilatatio. Sed in singultu ē p̃trariū quia post p̃strictio sequitur. Quarto notādū de causis singultus. Cause aut sunt intrinsece: aut extrinsece. si extrinsece sūt sicut frigiditas aeris: et hoc p̃z: quare cū nutrit puerorū stomachus nimis ifrigidatur de facili icurrunt singultū: aut nimia repletio cibi et potus corruptio in stō: aut assumptio rerum acutarū: sicut piperis et c. Et specialr qñ p̃vinū sumitur: qz facit q̃ imiscētur pipi. si uero singultus sit p̃pter causas intrinsecas. aut hoc ē propter stōm: aut p̃pter alia mēbra: aut p̃pter ap̃a capitis: aut casum: aut percussione. Aut fracturam carnei: aut p̃pter ap̃a epatis: aut humores mordicantes acutos pungitiuos aut acetosos delegatos a toto corpore ad stōm: si uero fuerit p̃pter stomachū: aut hoc ē p̃pter humores frigidos inniscatos: aut calidos pungitiuos: aut propter apostema: aut ulcera: aut propter nimium sensum: aut p̃pter nimiam inanitiōz. Qui to notandum de signis singultus. Si fuerit

pppter causas extrinsecas manifestatur ex iudicio patientis. Si fuerit ppter causas alioꝝ mēbꝝꝝ aut totus. Si hꝝ pꝝ ex iudicio patientis. si gna si ueniat ex inanitōe sunt: quia uenit post febrē et post longam corporis afflictionē et post labores et post abstinentiā: et post euacuatiōes lōgas per secessū ul' per uomitū: et nō sit subito sꝫ paulatī. Signa si fuerit ex repletōe sunt: qꝫ sit subito et absqꝫ alia egritudine pꝫcedente longa. ante cibū bene se hꝫ et post male: qꝫ si stetit i lōga quiete et se iꝫpleuit. Signa si fuerit ppter humores frigidōs in stō inuiscatos sūt qꝫ iuuatur a calidis et sentitur sꝫitas in stō. Signa si fuerit pp hūiores calidos sunt qꝫ iuuatur a frigidis et sentitur calitas pūctura et mordicatio i stō. Signa si fuerit pp nimīū sensū stōi sunt qꝫ patitur a qualibet re facili singultū. Signa si fuerit ppter apā stōi sunt febris dolor et nausea et alleuiatur ifirmus post uomitū et assellationē magnam. Signa si fuerit ppter ulcera sunt qꝫ cum sumuntur acuta et pungitiua tūc sentitur dolor et aggrauatio in stō. Sigꝫ pnostica. Primū singultus in crisi bonis signis apparentibꝫ bonū qꝫ significatur cris p uomitū. Signa vō signa mala appareant malū: qꝫ significatur spasmus. Secundū singultus eueniēs post quācūqꝫ euacuationem superfluum siue naturalē siue artificialem malū est signum. Tertiū si post uomitū singultus non sedatur neqꝫ minuatur: sed potius augeatur malū. Vel apā stōi uel ianitio sequitur tunc malū ē pnosticandum zc.

Almanfor.

Um singultꝫ post grossi cibi cōestione aut vini valde tempati bibitionē superuenerit aqꝫ calida in qua ciminū et menta et mentastrū et papithuris bullierit multotiens in potu ē sumēda. Et egro vt dormiat est precipiendū et venter vaporandus et ieiunandū est ei. Cū aut per multos dies a cōestōe abstineat iubendū est balneū sepe ingredi. Dein de paucis cibis desiccantibus tamen ē alēdus sicut sunt galagie et mutagenae cū seminibus et vini parū puri in potu tribuēdū. Et si hec nō suffecerint troisci isti dādi sunt qui dicunt de thure. R. thuris. 3. v. enule. 3. iii. mentastri folioꝝ rute sicce amborum añ. 3. ii. scis si sumbril. 3. iii. s. i. formetur troisci ex eis pondere auf. unius ex quibus unus in die cum apozimate cimini tribuatur.

Silianus.

Hic determinat de singultu et diuiditur i du

as. Primo ponit singultū de repletionē. Secundo de inanitōe. scda ibi. Qd si singultus. Pꝫia i quattuor. Primo ponit curā per decoctōz quādam. scdo per somnū euaporatiōē et abstinentiā. Tertio per dietā. Quarto per troiscos. se cunda ibi. Et egro. Tertia ibi. Deinde. Quarta ibi. Et si hoc. De prima dicit qꝫ ubi singultus puenit post comestionez cibi grossi: aut potum vini ualde mixti aque arguendus ē esse ppter repletōē a materia fꝫa. Secundo dicit qꝫ p cura dꝫ dari aqua calida in qua ciminū et mentastrum et parū thuris bullierit. R. qꝫ quia dissoluit uentositatem et materiā fꝫam. Ad idē ualet si infūdatur spōgia et expꝫsa leuiter applicetur stō. Ad idē vꝫ hoc. R. diptai stilitꝫ puluerizati. 3. tiriace elci. 3. i. vini al. cal. 3. 5. misceatur et ministrentur i potu. et vꝫ ē ad dolorē stōi fortissimū puenientem a materia uentosa. Ad idem dip tamus. Ad idē ualet aqua ardens: aut olea et unctā et sirupi dicti supra. c. de dolore stōi. Ad idē pfectiones dicte supra sicut diatrion pipe con dyacuminū. Notandū qꝫ in singultu d repletōe ante pdicta paus dꝫ fieri euacuatio cuz uomitu et puocatio cū oximelle pposito et aqꝫ radicis rasani fortis et scis aneti et sinapis et atriplis et ceparū uel fiat euacuatio per secessum cuz pillulis stozacis uel cum pigra. Et egro. Pōit curā per somnū et plura alia: dicens primo qꝫ p cipiendū ē egro ut dormiat. Ratio qꝫ somnus reuocando calorē ē causa dissolutionis uentositatū. Secundo dicit qꝫ uenter ē euaporandus. Ratio pꝫ. Tertio dicit qꝫ est abstinentiū a cibo. Ratio qꝫ calor uertit se supra materiā frigidā i stō exitem et cōsumit eā. Quarto dicit qꝫ cum fecerit abstinentiā multis diebꝫ dꝫ ingredi balneū. Ratio pꝫ: quia complete et pfecte cōsumit materiā frigidā facientē singultū. Notandū qꝫ loco uaporationis facte supra stōm fricatio stomachi ualet cum aqua ardenti facta. Similiter sacculus factus cum absinthio et menta siccis et puluere cimini. aut ex milio et sale torrefactis. Ad idem fiat suffumigatio ex thure mastice et ligno aloes et pānus infumigatus stō applicetur et est optimum. Notandū qꝫ cibi conuenientes sunt carnes siluestres uisuales pulloꝝ: uni columborum et similes plus assate quam elixē et si elixē sint preparentur cum speciebus et cetera. Et si hec. Pōit curam per troiscos dicens qꝫ si hec non sufficiant debent dari troisci de thure. Ratio qꝫ sunt calidi dissolūtes uētositate. scdo ponit descriptionem eoꝝ. R. thuris. 3. v. enule. 3. iii. mentastri folioꝝ rute aboz

an. 3. ii. sels sifimbrii. 3. iit. 5. informantur ex his
troasci ponderis aut. unius 7 detur unus: 7 de
tur unus in die cū decoctione cinamomi. Ad
idē electuariū de baccis lauri diaciminū diani
sum diagalanga diatrionpipeon. Sed iter oīa
ualent gariofil. confortando stomachum 7 con
sumendo materiam. **Al.**

Qd si singult⁹ post se. acciderit fueritq; cū
eo tribulatio: aut nausea: aut sitis: aut in
ore siccitas aq̄ calida: ergo multotiens tri
buēda erit nō tamē repente sed paulatim
Et si sedatus non fuerit aqua ordei cū oīo
de amigdalīs dulcib⁹ detur. Spondilles
quoq; colli 7 doīsi ex oleo tepido inunga
tur 7 fricent⁹: Et mucillago psilii cū iulep
7 succo granati in potu tribuāf. singultui
preterea 7 sternutationi conferunt retine
re anhelitum

Sillanus

Ponit curā singultus cum inanitione 7 pri
mo facit hoc. Secūdo ponit curā 7 reuertitur ad
ponendū curā singultus de repletionē. Secun
da ibi. Singultui. Prima in q̄ttuor fm
q̄ quattuor ponit remedia. Secūda ibi. Et si
sedatus. Tertia ibi. Spondilles.

Quarta ibi. Et mucillago. Depria di
cit q̄ si singultus pueniat post febriē 7 cū eo fue
rit turbatio: aut nausea: aut sitis: aut in ore siccī
tas tunc ē arguendū q̄ singultus sit de inaniti
one: rō p3. Secūdo p cura dicit q̄ aqua cala sepe
ē danda infirmo nō tñ subito: sed paulatim: rō
q̄ h3 humectare. Et si sedatus. Pōit cu
rā per fm remediū dicens q̄ si singultus n̄ fuit
remotus d3 dari aqua ordei cū oleo amigdala
rū dulciū: rō p3. Ad idē ualet succus ordei 7
ditus cū lacte. Ad idē lac calidū fm q̄ extra
bitur ab ubere. Ad id iura carniū pullorū.

Ad idē uitella ouoꝝ forbiliū. Ad idē uinū
dulce debilis mixtionis. **Spondilles.**

Ponit tertiū remediū dicens q̄ ualet si fricē
tur spondilles colli 7 doīsi cū oleo cōmuni uel
uiolato tepi. rō q̄ humectat: id plus ualet si un
gatur totum corpus rē. Et mucillago.

Ponit quartū remediū dicens q̄ mucillago
psilii cū iuleb 7 succo granati debet dari i potu
rō p3. Singultui. Ponit curā iterato sin
gultus de repletionē dicens q̄ in tali d3 puoca
ri sternutatio. Rō q̄ ipsa ē motus fortis: id cō
fortat uirtutē expulsiuā stomachi. Secundo di
cit q̄ ualet retentio anhelitus: rō q̄ ex hoc con
fortatur calor in iterioribus: q̄ est plus potens
ad resoluendū materiā singultus. Notandum
q̄ ad idē ualent accidentia aīe subito iducta ex

in puīso ut timor magnus ira gaudiū magnū
Ratio q̄ diuertitur mens v̄tutis aīalis sensibil⁹
que concurrir in singultu. Ad idē uentose su
pra stōm 7 spondilles sine scarificatōe: rō quia
resoluunt 7 diuertunt. Ad idē fortes fricatio
nes in extremitatibus facite.

De appetitu canino

Sillanus:

Ireca rubrica est notandus q̄ quadru
plex ē appetitus p̄ter naturā uel ina
turalis: quidā enī uocatur appetitus

caninus: quidā bolismus uel uaccinus: quidā
sincopalis: 7 qdam uocatur appetitus corrupt⁹
Ad ppositum ras loq̄tur de primo. Sed seq̄r
de oībus ut placebit. Secūdo notandus q̄ ap
petitus caninus ē appetitus ifaciabilis deriua
tus a canibus: q̄ sicut canes nunq̄ faciuntur
donec reuertuntur usq; ad uomitū: ita patiens
hunc appetitū non poterit faciri. Tercio no
tandū q̄ cā huius est duplex. s. caliditas resol
uens 7 inaniens sicut ē calitas aeris cursus la
bo: uigilie supflue se. p̄cedēs resoluens eua
cuationē supflua: calitas stōi 7 toti⁹ corporis: v̄
mes existentes in stō 7 intestinis deuorātes cibū
reuma descendens ad stōm debilitās p̄tentia
faciens cibū cito descendē: debilitas p̄tentia 7
fortitudo expulsiue. Dēs iste causē p̄nt redduā
ad inanitiōem 7 resolutiōem. Secūda cā principal⁹
est frigiditas comprimens que agit actionem
similem succiōi. 7 sic inducit contactum 7 sen
sationem: 7 ideo qui habent osificium stomachi
tionem: 7 ideo qui habent appetitum intensum: 7 ideo
quanto est frigidius tanto appetitus est intensi
or nisi ad tactum deueniat q̄ mortificet 7 deici
at uirtutem. Tercia causa principalis potest esse
humor acetosus in orificio stomachi existens si
cut phl'a acetosum uel mīlia suscitans appetitū
7 hoc abstergerendo humores grossos uiscosos
in ore stōi impediētes appetitū 7 debilitantes
digestiua. Quarto notandū de signis si fuerit
appetitus caninus ex inanitione scā ex calitate
aeris ul' laboris: ul' uigiliis: ul' cursu: ul' febrib⁹
p̄cedētib⁹: scitur ex iudicio patētis ul' astantiū.
Si pp v̄mes scitur: q̄ apparent signa v̄miū. si
ppter caliditatē stōi uel totius corporis tūc ē si
tis 7 tūc cū hoc plurimū ē cōstipatus 7 pilosus
7 musculosus 7 silia. Et si ppter reuma uel p
ter debilitatē contentiue: uel ppter fortitudinē
expulsiue est fluxus uentris 7 scitur. Quia
cibus exit quasi indigestus. Signa si fuerit
caninus appetitus ppter fam cām. s. ppter fri
giditatem sunt fluxus uentris paucitas sitis in
flationes uentositates. Rō p3. Signa si fuerit

De appetitu canino

pppter terciā cām. s. pppter humores acetosū sūt paruitas sitis eructuatio acetosa pura cū multa humiditate. 7 si fuerit ex mellia ē cū pūicitate 7 quadā siccitate. ratio patet. **Al.**

Um aliq̃s faimem assidue patitur 7 cibus post comestioz adeo grauat. aut uomere: aut per inferiorē regionē ipsū eicere cogatur rizi dandū ē ei q̃ cum coquitur ex liquore qui fluit ab agno qui i furno assatur ipinguaf 7 cauda 7 ei similia nec si ex oi cibo qui unctuosus ē. Et vinū vetus purū dandū ē d quo quantū poterit bibat. Deinde precipiendū est ei ut euomeat 7 hoc regimē ē cōseruādum est donec sanetur.

Sillanus

Determinat de appetitu canino: 7 diuiditur in duas. Primo ponit curā eius qñ sit a materia frigida. Secūdo qñ sit pppter caliditatez resoluente. Scda ibi. **Ad si** Prima in tres finit q̃ tria pōit imedia. secūda ibi. Et vinū vetus Tertia ibi. Deinde precipiendū. **De** p̃ia dicit q̃ cū quis assidue appetit 7 sic post cōestione cibus grauat eū ut cogatur eū cibū uomē. aut expellere per secessū: tunc p cura puenit exhibere rizi quod dū coquitur ipinguatur ex liquore qui fluit ab agno qui assatur i furno 7 si militer cibetur ex omni cibo unctuosus. rō quia talia unctuosus supernatant 7 relaxant os stomachi 7 fastidiū inducunt. Ad idē ualet oleū nioi. potatū cū sero caprino per plures dies. Et uinum uetus. **P**onit secundū remediū dicens q̃ uinū antiquū purū quantū ē possibile d3 sumi. rō q̃: puocat uomitū in magna quantitate natando i ore stomachi 7 sic destruit appetitū 7 sic debet dari cū cibo uel post cibū: q̃ melius perficitur illud. Si tñ intentio eēt resolutio d3 dari ante cibū 7 in parua quantitate. Deinde precipiendū. **P**onit tertiū remediū dicens q̃ ē precipiendū ut fiat uomitus: 7 sic cum hoc regimine custodiatur donec sanetur. **Al.**

Qd si nec cibus eū grauat nec ipm euomit nec per secessū expellit carnes vacine sunt dande 7 frumentū coctū ut puls 7 rizi cū lacte 7 aquā frigidā iu potu sumat 7 in acre frigida moret. **H**ac aut egritudine laborans nihil acetosū 7 stipticum nec acutū comedat. sed dulcibus 7 unctosis solum utatur. **Sillanus.**

Ponit curā quādo sit pppter caliditate resoluente. **P**rimo facit hoc. Secundo explicat quēdā a quibus d3 cauere. Similiter explicat quā

que conueniunt. scda ibi. **H**ac aut. **De** prima dicit: primo q̃ si n̄ aggrauat patientē nec ipsum expulit per uomitum nec per secessum tūc d3bēt exhiberi carnes uaccine 7 frumentum coctū 7 plures 7 risum cum lacte uel uinum cum lacte. ratio quia talia sunt difficilis digestiois replēt stomachū 7 non cito dissoluūtur. **S**ecundo dicit q̃ debet in potu sumere aquā frigidā. **R**atio quia alterat malā complexionē calidā que sic resoluit 7 inanit stōm. **T**ertio dicit q̃ d3 morari in aere frigidus. rō p3 p dietam. **H**ac aut. **E**xplicat quedā a quibus d3 cauere 7 quedā cōuenientia. **P**rimo dicit q̃ paties hāc dispositionē nō d3 comedere aliquod acetosū nec pūticū nec stipticum nec acutum. rō quia talia augent appetitū. **S**ecūdo dicit q̃ d3 solum uti unctuosus. **R**atio q̃: deiciunt appetitū. **C**irca appetitū preter naturale q̃ dicitur bolismus: ē primo notandū q̃ bolismus ē fames mēbroz cū destructōe appetitus i stō 7 talis faciat uno solo bolo. **S**ecūdo notandū q̃ bolismus fit ex frigiditate aeris accūis itinerantib⁹ qui expūmit materiā uenarū 7 mēbroz ad stōm 7 replet ipsum unde mēbra remanēt famelica 7 stomachus repletur 7 sic destruit appetitū. similiter tal⁹ frigiditas mortificat omnem ṽtutem stomachi. n̄ fit ex caliditate dissolūte materiā uenarū 7 hūorum tñ q̃ humores dissoluuntur 7 membra expellunt ad stōm 7 destruunt attractionē 7 appetitum stomachi ut accidunt febrientibus 7 laborantibus. **T**ertio notandum de signis bolismi. **S**igna eius cōmunia sūt antecessio frigoris aeris 7 prefertī cū quis i itinere uel alibi i toto corpore sustinuerit magnā frigiditatem: 7 post habuerit desiderīū comedendi 7 ipsū in breui tempore amittit 7 exiccatio mēbroz. **S**igna si bolismus fuerit ex aeris frigiditate 7 materia in ore stomachi fuerit frigida apparebunt talia scilicet fastidium facietas 7 uomitus phlegmaticus 7 uiscosus 7 ructus acetosus uel insipidus salina trahit ad insipiditatem uel ad acetositatem: 7 cum hoc sustinuerit frigus in stomacho 7 i oibus membris ut color totius corporis sit pallidus: aut terreus 7 urina trahens ad albedinem uel palliditatem: 7 pulsus ē debilis paru⁹ 7 frequēs 7 egestio mollis uiscosa 7 alba 7 aliquando dura: q̃: nihil comedit. **S**igna si bolismus fuerit ex dissolutione uel labore hora uel tempore calido 7 fuerit in cōcauitate uel in ore stōi colera apparebūt talia. s. amaritudo oris ardor cū exiccatōe lingue 7 aspitare 7 fetetur calitate in stō 7 in oibus membris aliis. **U**rina subtilis

cū citrinitate eructuatio famosa color corporis trahens ad citrinū. Quarto notandū q̄ cura si fuerit ex sritate aeris cū cura ex pñtia materie frigide in stō est ut sumatur bis oī die oximel ppositū uel squilliticū cum aqua decoctōis galange: deinde purgetur per uomitūz uel per secessum cum pillulis fetidis uel stomaticis uel cum decoctione facta ex mirobalanis kebulis emblicis et belliriacis. Est enī melior purgatio q̄ remouet materiā et stōz pfortat et stipticat et cor rugat: et sic excitat appetitū deinde comedat electuarium de musco et dyambra et dyatrion pipe reon et galangam. Ab extra ungatur loc⁹ an prandium et ante cenā cum oleo de mastice et spica simul mixtis. Balneetur in aqua decoctōnis absinthii melliloti camomille sumach: et tyriaca aliqñ et specialiter post purgatiōem cū ut no odorifero. Libaria sint assata ut plurimum. Condiantur cum spibus odoriferis et bonis. Bibat uinum clarum odoriferū parū stipticū purum. Si bolisimus fiat ppter dissolutiōem et laborem hora et t̄pore calidis cum pñtia materie colerice in stō et in ore eius sumat sepe uinūz de granatis: uel oxizacará uel agrestā uel aquā frigidam. deinde purgetur cū mirobalanis citrinis: aut reubarbaro: aut tamarindis dissolutis in aqua decoctionis prunoz. deinde balneetur infirmus cū aqua decoctōis ros. mirtilloz et ediuie. et potest balneū ūgatur stōacus et totū corpus cū oleo et mirto et oleo ros. mixtis i qbus sit aliqd aceti. pñt etiam irrorari membra et pfortari cū aqua ros. uel aqua f̄ra. Comedat carnes elisas p̄ditas cum agresta uel sumach: uel berberis. Confortentur oīa cibaria sua cū rebus odoriferis et rebus acetosis. Bibat uinū odoriferū clarum bene limphatū uel uinūz de granatis cum aqua f̄ra. Circa appetitum q̄ fames sincopalis dicitur notādū q̄ talis appetitus dicitur: q̄ tale accidens sequitur qd̄ est sincopis. Secūdo notandū q̄ cā huius appetitus est qñ quis h̄z os stōi ita debile et sensibile q̄ n̄ pōt tollerare ieiuniū: unde in h̄ora famis si ca reat cibo de facili incnrrit sincopi. Tercio notandum q̄ signa sunt qñ quis nō tellerat ieiunium imo si tollerat cadit i sincopim. Quarto notandū de cura si tales sint actu in sincopi fricentur extrema fortiter et ligentur ligatōe dolorosa et aspgatur facies aqua ros. Rō p̄z: q̄ oīa trahunt calozē ab extra. Sed si non sit actu sincopis: sed timor sit de casum utatur in pane infuso in uino et b̄odio carniū. Circa appetitūz q̄ dicitur corruptus: notandum quod appetit⁹

talis dicitur enozmis et irrationalis: ut cum q̄s appetit comedere res extraneas humane sp̄ci: ut cietā uel carbones gypsum lutum glandes: pisces et carnes crudas. Secūdo notandū q̄ talis appetitus accidit ppter hūiores corruptos potissime melicos existentes in stō inficiēts stomachum et sic causantes appetitum et fit in pregnantibus ex materia menstruali ad os stomachi redundante que cum sit multiformis et diuersa secundū plurimum diuersimode inficit et uariis modis cōturbat locū appetitus. Sed i aliis non pregnantibus fit: uel q̄ menstrua retinētur et ad os stōi redundant: uel q̄ epas et splen oppilantur et redundat humor melicus ad locū appetitus: uel q̄ in stomacho generantur mali humores melici per aduersionem uel ēt in uenis sicut fit in quartanis uel p̄statiōis de phlate salso et redundant ad locum appetitus et inficiunt et diuersimode turbant. Tercio notandū q̄ signa huius dispositionis sūder causas trahuntur et uerificantur ex modo appetendi diuerso.

Quarto notandū de cura Si appetit⁹ sit corruptus in pregnantē: cura ē ut cōdat sepe dyacitonitē cū spibus non laxatiuis: aut electuariū de cardomomo uel diagalaga. Euomat qbus dat horis post comestione et inducā uomitūz leuiter p ut fuerit possibile cum aq̄ tepida et syro po acetoso. Ungatur os stōi continue cū oleo de mastice et spica mixtis et addatur aliquid aceti. Et de carnibus comedat: ut hedi pullozū asfatas et gallinarum perdicū et aliarum auuiz siluestriū et aliqñ comedat de cerebris hedi et arietis assatis et elixatis. Bibat uinū odoriferū clarum purū. Si uero appetitus corruptus ē in n̄ pregnantē muliere uel uiro sumat ieiunio stō. oximel ppositū cum aq̄ decoctōis cipi uel cardamomi. Uel. R̄. oximell squilliticū. 3. i. 5. deinde fiat uomit⁹ cū oximelle et aqua decoctōis sinapis seīs attriplicis seīs aneti ceparū et radices rasanī acuti. deinde sumat electarium de cardamomo uel de musco uel dyambra. ungatur stomachus et os eius cū oleo de mastice et de spica mixtis simul et addatur aliquid aceti. Sumat cibaria delectabilia: ut carnes castratorum hedoz perdicum fasianoz pulloz caponū. Bibat bonum uinum odoriferum et amicum et c.

De dolore epatis.

Sillanus Circa rubricam ē notandū q̄ epas potest dupliciter cōsiderari. Uno modo quo ad sui sbam: et sic non patitur dolorē: q̄ substantia epatis de se nō sentit. Secūdo pōt cōsiderari quo ad pāniculum et sic patitur

dolorem aggrauatiuū ratione multiplicationis materiei. Secundo notandū q̄ causa doloris epatis ē uel mala cōplexio calida epatis uel frigida tē. uel solutio continuitatis uel ap̄a uel op̄pilatō in epate. Tercō notandū de signis. si gna si fuerit ppter malā cōplexionē calidā sunt. Urina est colerica: egestio tendens ad citrinum appetitus i potu ē augmentatus ⁊ in cibo ē di minutus: pulsus ē uelox ⁊ leditur a calidis ⁊ iu uatur a frigidis. ⁊ accidit aliqñ uomitus diuer sorū colorum mō citrinus mō liuidus mō uiri dis coadiuuant etiāz illa. s. cōplexio calida etas iuuētutis cibaria calida tempus calidū. Signa si fuerit ppter malā cōplexionē frigidam sūt co lor: faciei ⁊ totius corporis albus uel palid⁹ uel liuidus: urina alba uel liuida: pulsus tardus: paucitas sitis: paucitas bone digestionis: ege stio liuida declinans ad albedinē: pauci fetoris iuuatur a calidis ⁊ leditur a frigidis: coadiuuat etiā cōplexio frigida regimen preteritum multi plicatiuum materie frigide ⁊ similia. Signa male cōplexionis sicce sunt siccitas oris ⁊ ligue ariditas corporis sitis egestio sicca pulsus durus urina s̄tilia. Signa male cōplexionis humi de sunt urina spissa egestio hūida paruitas sitis pulsus mollis inflatio faciei ⁊ oculorū mollities carnis ⁊ ipocūdrioz. Signū pronosticū. oēs iste passiones male in cacesias ⁊ ydopisiz si diu durauerint finaliter terminatur. Ali:

Um quis male fuerit coloratus: ⁊ cum hoc malam habuerit formā: habueritq; dolorem in dextro la tere apud costas posteriores ⁊ fuerit ei⁹ ma lus color citrinus ⁊ fuerit cū hoc in ore sic citas ⁊ sitis uehemens aqua ordei ⁊ succi herbarū vt endiuie ⁊ solatri ⁊ cuscute cuz sirupo acetoso de zuccaro al. facto in potu tribuatur. Emplm quoq; ex duobus san dalis ⁊ ros. ⁊ cāphora ⁊ aqua ros. cū pā no lineo loco supponatur. Qd hoc mō si at pann⁹ in predictis inuolutus supponat cūq; tepere ceperit remoueat ⁊ ali⁹ loco eius apponaf. In potu preterea sumat granatorū succū ⁊ robur q̄ in frigidare cō suctuerunt. Ibi quoq; a uino ⁊ a cōfectōi bus que de melle sūt sibi caueat ⁊ a cibis calefacientib⁹. Et sumat trocis. ʒ berberis ʒ d. ʒ. succi berberis. ʒ. x. se. endiuie se minis citruli portulace oīum añ. ʒ. iii. rosa rū. ʒ. ii. rauet seni. ʒ. i. spice. ʒ. ʒ. informētur trocisci pondere añ. vni⁹ ex quib⁹ detur vnus cū sirupo acetoso de zuccaro aut cū

succo granati. Uenter quoq; si necesse fue rit cum succo fructuū soluat: ut sūt pruna ⁊ tamarindi ⁊ zuccaro albo. Sillanus.

Determinat primo de dolore epatis. secūdo pro cura ap̄atuz epatis remittit nos alibi. secū da ibi. Si aut. Prima in duas prio ponit curā epatis qñ sit a caliditate. secūdo qñ sit a frigidi tate. secūda ibi. Qd si malus. Prima i duas primo ponit curā per alterationē. secundo per euacuationē. secūda ibi. Uenter quoq;. Pri ma in quattuor. prio ponit curā p sirupū. sc̄do per epithia. Tercio p euacuatōz. Quarto p tro ciscos. secūda ibi. Emplm. Tertia ibi. In po tu. Quarta ibi. Et sumat. De pria dicit q̄ ubi appareāt ista signa. Prio q̄ fuerit male co loratus. secūdo q̄ habuerit malā hitudinē. Tercio q̄ habuerit dolozē in latere dextro ap̄d costas posteriores. Quarto si color eius fuerit citrinus. Quito q̄ in ore ipsius fuerit siccitas. Sexto q̄ fuerit sitis suple arguendū ē q̄ sit a ca liditate. rō p3. Secunda pro cura dicit q̄ aqua ordei ⁊ succi herbarū: ut endiuie solatri cuscute cū sirupo acetoso facto ex zuccaro i potu detur ʒ d. q; talis sirupus deoppilat epar ⁊ ifrigidat Ad idē ualet sirup⁹ digestiue materie calide epatis. ʒ. endiuie nouelle non sicce. ʒ. i. lac tice dulcis rostri porcini utriusq; epatice añ. ʒ. i. quattuor: seinū frigidorū sandaloz al. ⁊ ru. añ. ʒ. i. uini mali granati. ʒ. i. succari albi. ʒ. ʒ. fiat sirupus clarificatus usq; ad. ʒ. ii. Ad idē ualet orizacare sirupi uiol. añ. quar. i. sirupi en diuie. ʒ. i. misce. si colera sit parū grossa adda tur in prio sirupo aceti brusci añ. ʒ. ʒ. uel aceti ʒ. i. Ad idē. ʒ. sirupi acetosi simplicis sirupi endiuie añ. ʒ. ʒ. misce ⁊ si uenter sit cōstipatus adde sirupi uiol. ʒ. ii. Si uero colera sit adu sta addatur i sirupo borago ⁊ sum⁹ terre. ʒ. ʒ. dicina laxatiua materie calide epatis. ʒ. ʒ. florū uiol. boraginis añ. ʒ. ʒ. pumoz damascenoz ta marindoz añ. ʒ. ʒ. spice nardi. ʒ. i. fiat decoctio in aqua in qua dissoluatur cassie fist. bñ pignis ʒ. i. reubarbari infusi in modico aque endiuie. ʒ. i. fiat colatura usq; ad ʒ. i. ʒ. uel loco reubar bari ponatur electuarii de succo ros. ʒ. iii. ul. ʒ. ʒ. si patiens sit fortis. Ad idē. ʒ. sirupi uiol. ʒ. ʒ. aqua ordei ʒ. i. reubarbari infusi i mo dico aque endiuie. ʒ. i. piloz spicenardi ʒ. iii. ele ctuarii de succo rosaz. ʒ. ii. misce detur totus te pidū in auroza absq; eo q̄ coletur. ⁊ hīs duob⁹ modis utitur cōiter practicantes: ⁊ si colera sit grossa ualet q̄ ponatur in predicta colatura lo co reubarbari agarici electi ⁊ reubarbari electi

añ. 3. 5. Ad idem dyarob cū reubarbaro. Ad idem pillule de reubarbaro. Notandū q̄ ad oppilatōnez ualet. R̄. sirupi de bisfanciis 3. ii. mellis ros. colati. 3. i. aque endiuie aque feniculi aque absinthii añ. 3. ii. fiat iulep pro duabus uicibus detur in auroza. **Emplastrum.**

¶ Ponit curā per epithima ex duobus sandal ros. cāphora 7 aqua ros. in panno lineo supponatur epati. Secūdo dicit q̄ p̄ calefit pān⁹ debet remoueri. rō remedii quia infrigidat 7 epar calefactū confortat. Notandū q̄ epithia pōt sic formari. R̄. aque ros. 3. vi. sandal al. 7 ru. 7 ros. ru. añ. 3. i. cāphore. 3. v. puluerizetur oīa 7 misceatur cū. 3. i. aceti. Ad idē ualent succi lactuce succi solatri aque endiuie añ. lb. 5. aqua ros. quar. 5. aceti al. 3. i. sandal al. 7 ru. seif citri puluerizatorū añ. 3. i. misce. Ad idē emplm. R̄. ros. 3. 5. seif papa. al. quar. 5. succi absinthii facta residētia quar. i. succi solatri. lb. 5. aceti. 3. i. farine ordeī. q̄ sufficit puluerizanda puluerizentur misce oīa 7 fiat emplm medicriter liquidum. Sed hic sciendū q̄ ista ualent corpore mūdificato q̄ aliter incuraret materiā. Ad idē sumatur cucurbita 7 incidatur 7 frustū ei⁹ super epar ponatur. Ad idē cerotū sūdalarū mesue ē bonū. In potu. Pōit curā per potū dicens q̄ in potu debet sumere succū granatorū 7 succos infrigidantes. Ad idē ualet iulep ros. cū aqua endiuie. Ad idē uinū cri spinū. Ad idē. R̄. aque buglosse aque capit loz ueneris aque endiuie añ. lb. i. 5. uini malig nati. 3. i. zuccari albi quar. 3. iii. fiat iulep. Hic quoq̄. Hic offendit a quibus debet se abstinere a uino. rō quia calefacit. secūdo dicit q̄ d3 se abstinere a confectōibus de melle ppter idē Tercio dicit q̄ a cibis calefacientib⁹. Notandum q̄ dieta d3 ē talis. comedat succū ordeī uel auene uel spinachia uel cucurbita cū agresta uel aceto endiuia portulaca persicca pruna acetosa. Si patiens ē debilis comedat carnes edī pulloz 7 sūtia alteratas cū endiuia lactuca uel agresta uel uino de granatis uel succo berbēis uel acetose. Et sumat. Ponit curam p trociscos dicens q̄ debet sumere trociscos de berberis. rō quia sunt infrigidates. secūdo ponit d̄ descriptionē que ē. R̄. succi berbēis. 3. x. seif endiuie seif citrulli seminū portulace oīum añ. 3. v. ros. 3. ii. reuadsefi. 3. i. spice. 3. 5. iformetur trocisci pondere. 3. unius ex quibus detur un⁹ cū sirupo acetoso de zuccaro aut uino de granat. Ad idē trocisci de cāphora 7 de spodio. Ad idē trocisci de sandalis. Notandū q̄ confec

tiones ad idē ualentes sunt tria sandali dyaro don abbatis stomaticū frigidū zuccar ros.

Secundo notandū q̄ medicine simplices infrigidantes epar calidū sunt endiuia lactuca uiole sandali rose solatri spodiū cāphora quattuor seia frigida maiorana. f. melonū cucurbita cucumeris 7 citrulli acetū aqua ros. aqua endiuie aqua solatri 7 aqua fontii. Uenter quoq̄ Ponit curā per euacuationē dicens q̄ uenter debet solui cū succo fructū solubiliū. Ali.

Qd si malus color qui est cū dolore epatis fuerit albus medius uidelz inter eū qui ē cum fluxibilitate 7 eū qui ē cū tumore fueritq̄ cum eo uentris solutio 7 palpebrarumq̄ extremitatū tumor trocisci d̄ rauceseni cū sirupo acetoso d̄ melle i potu dandi sunt. q̄. R̄. spice mastice succi eupatorii succi absinthii semine feniculi anisi oīum añ. 3. ii. rauceseni. 3. x. informent trocisci pondere aut. vnius ex quibus vnus in potu oī die tribuantur. Sumatur preterea mastix spica cipi squinātū calami⁹ aroma. crocus myrra. deinde myrrha 7 mastix in uino dissoluta cū aliis misceantur: 7 ex eis emplm epati supponatur Eger vo a cibis frigidis 7 grossis abstineat. Sil.

¶ Ponit curā doloris epatis prouenientis a frigiditate 7 diuiditur in quattuor. Prio ponit curam per trociscos. secundo per emplm. Tertio ostendit a quibus se cauere d3. Quarto docet q̄dam alia q̄n predicta non sufficiunt. scda ibi. Sumantur. Tertia ibi. Eger. Quarta ibi. Si aut hoc. De pria dicit q̄ si ista signa appareant. f. q̄ malus color cū dolore epatis fuerit albus. Secūdu q̄ fuerit fluxus uētris. Tertius q̄ fuerit tumor palpebrarū 7 extremitatū suple arguendū ē q̄ dolor epatis sit a frigiditate. rō patz. Secūdo pro cura dicit q̄ trocisci rauceseni cū sirupo de melle sunt dandi in potu. rō q̄ calefaciūt epar 7 incidunt materiā frigidā epatis 7 ipsum confortant. Tercio ponit descriptionē trociscoz de rauceseni. R̄. mastice spice eupatorii añ. 3. 5. succi eius seminis feniculi anisi oīum añ. 3. ii. rauceseni. 3. x. informantur trocisci pondere. 3. unius de quibus in potu un⁹ in die detur. Ad idem trocisci de absinthio trocisci de eupatorio. Ad idē trocisci de reubarbaro mes. Ad idem dyacosmū mesue. Ad idem confectiones. f. dyacamentū dyanisum dyacium 7 similes. Sumantur. Ponit curā per emplastrū dicens q̄ sumatur mastice spice ciperi squinanti calami aromatici croci myrrae

De dolore epatis

añ. deinde myrra et mastix in uino dissolutis cum aliis misceantur et ex eis emplastrum epati superponatur. Rodo quia calefacit epar. Ad idem emplastrum ceroneon nicolai. Ad idem ualeat epithima tale. R. succi eupatorii. lb. i. aceti 3. s. usque 3. iii. spicernardi. 3. i. s. tepesiat et infundatur pannus et supponatur epati. Notandum quod antequam applicetur predicta debet premitti talis sirupus digestiuius materie phlegmatice. R. radices feniculi petrosi. añ. quar. 5. radices apii. 3. i. eupatorii capilli uene. recentium añ. lb. i. scolopendrie. lb. i. macis cuscute añ. 3. ii. liquiritie rase uuae passum mundatum ab arillis añ. 3. i. aceti al. 3. i. mellis electi zuccari al. añ. lb. 5. fiat sirupus clarificatus usque ad quar. v. Ad idem sirupus de eupatorio. Ad idem sirupus acetosus dyarodod. Ad idem sirupus de bifantiis. sistr. et sirupus acetosus compositus. Ad idem secaniabin de key sin. aut senantabin de colo. Ad medicina laxatiua. R. flos boraginis buglosse añ. 3. iii. 33. al. 3. 5. pilorum spice. 3. i. agarici electi polipodii quercini añ. 3. 5. fiat decoctio in qua dissoluatur turbitum bene gummosi mundi interius et extertus. 3. i. fiat colatura usque ad quar. v. detur in aurosa.

Ad idem ualeat dyarob cum turbitum. 3. 5. Eger vo. Ostendit a quibus debet se abstineri et dicit quod a cibis grossis et frigidis. ro pz.

Notandum quod cibi convenientes sunt sicut sunt carnes pullos hedorum coluborum perdices fasinorum et aliarum auium similitum. ro quia sunt facili digestionis et boni nutrimenti et calidi et possunt condiri cum speciebus. Al:

Si autem hoc non suffecerit troscisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt dandi. Troscisci autem de lacca sunt quod. R. lacce raueseni amborum añ. 3. iii. spice se. apii ameos masticias squinanti se. iuniperi amigdalay amarum costi amari rubee succi eupatorii assari aristol. ro. gentiane oium añ. 3. i. et 5. informetur ex his troscisci cum poderere laus. Apozima de radicibus. R. corticis radices apii feniculi amborum añ. 3. x. se. apii se. feniculi floris squinanti ameos omnium añ. 3. v. rosarum rubearum spice odorifere amborum añ. 3. iii. coquantur in. lb. i. aque donec ad tertiam redeant et des in potu cum predictis trosciscis. Si autem apata in epate fiat eorum cura erit ut apatus que in stomacho generantur. Sillanus.

Nonit curare per aliud quam predicta non sufficiunt. Primo facit hoc. secundo ponit descriptionem illarum medicinarum ibi. Troscisci. De pri-

ma dicit quod si illa non sufficiant debent dari troscisci de lacca cum decoctione de radicibus. ro quia deducunt materiam phlegmaticam et calefaciunt epar et prouocant urinam. Ad idem ualent dyalacca. sistr. et dyacucuma etc. Troscisci. Hic auctor ponit descriptionem trosciscorum de lacca. secundo ponit descriptionem decoctionis de radicibus. secunda ibi. Apozima. De prima dicit quod troscisci de lacca sunt. R. lacce raueseni amborum añ. 3. iii. spice se. apii ameos masticias squinanti se. iuniperi amigdalay amarum costi amari rubee succi eupatorii assari aristol. ro. oium a. 3. i. 5. informetur ex his troscisci poderis. 3. unius. Apozima. Ponit descriptionem decoctionis de radicibus. R. corticis radices apii se. feniculi floris squinanti ameos añ. 3. v. ros. ru. spice odorifere amborum añ. 3. iii. coquantur in. lb. i. aq. donec ad tertiam partem redeant. Si autem. Hic per cura apatis epatis remittit nos dicens quod si fiat apata in epate talia curantur sicut apata stomachi: et illa est causa quare ras non ponit curam. Alii possunt dici quod ut plurimum est mortale. Notandum circa apata epatis quod quedam sunt in pectore. quedam in gibbo. quedam in lacerto qui est supra epar.

Secundo notandum quod cause apatis epatis: aut sunt interiores aut sunt exteriores. Interiores sunt crapula indigestio stomachi debilitas digestie epatis malitia modificationis chistis fellis et splenis aggregatio humorum in epate: siue humor sit sanguis siue colera siue phlegma siue mela. Tercio notandum quod signa contra apatis epatis sunt se. continua dolor dextri hypochondrii grauitas et malitia decubitus supra utrumque latus et ideo decubunt supra dorsum. malitia coloris et habitudinis. Signa si apata sit in gibbo sunt quod hic sentitur grauitas illic sentitur tensio apud suspensoria et ad tactum percipitur tale apata et precipue in extarnato: tussis sicca malitia anhelitus propter coitatem diafragmatis et pulmonis in nocumeto. minoratur urina et quicquid retinetur anhelitus cum apata sit magnum et apparet in figura lunari. Sed apata factum in lacertis super epar apparet in figura oblonga in figura stili: et per hoc apparet differentia inter unum et aliud. Signa si apostema epatis sit in concauo sunt grauitas minor propter sui sustentationem supra stomachum et non est tussis et constrictio anhelitus de quibus est curandum et non tamen cadit sub tactu et coicat miserabilis et stomacho ut plurimum: et ideo apparet singultus et nausea. Signa apatis calidi sanguinei sunt urina rubea et spissa pulsus magnus latus et mollis color: faciei rubens mixtus fuscedini dolor sub costis aggraua

tiuus cum pulsatione et motu. habitudo carno-
sa sanguinea regimen precedens multiplicatiu
sanguinis: dulcedo in ore. Apostematis cole-
rici signa sunt. urina ru. acuta pulsus uelox et du-
rus color: faciei et totius corporis citrinus oris ama-
ritudo et uehemetia sitis. Signa apatis phle-
gmatici sunt urina pallida et spissus pulsus pu-
er et mollis color: totius corporis albus uel liuidus:
habitudo pinguis et mollis. regimen precedens
multiplicatiu phletis: et non fertur cum duritie.

Signa apatis mlici sunt: quia urina est clara
stilis pulsus paruus strictus et durus: color fa-
ciei et totius corporis fuscus et cinericius sentitur
res dura. Pronosticatio fluxus uentris cum
apate epatis est mortalis: omne apas epatis gnat
oppilationem: oppilatio indigestionem: indigestio
aquositate et aquositas idropisim. et sic apas epa-
tis pronosticatur idropisim. Apas duru epatis
nisi uelociter medicetur a principio pessimum est
et incurabile. Apostema gibbi terminatur
tribus modis per sudorem per urinas et per fluxu
sanguinis nariu. Apostema et quod est in conca-
uo etiam terminatur tribus modis. scilicet per sudorem
per fluxu uentris et per uomitu. Apas gibbi
est deterius quam apas quod est in concauo ipsius epa-
tis. Cura apatis in eodem est eadem cura cum apo-
stema stomachi et conuenit cum cura male disera
sic epatis pendentis a materia que cura fit per
phlebotomia per digestiui per solutiui per epi-
thima per confectiones per emplastra etc.

De ictericia. Sil.

Procer rubrica est notandum quod ictericia
est uniuersalis cutis defecatio absque
ipsius in equalitate. Secundo no-
tandum quod ictericie tres sunt species. scilicet ci-
trina uiridis et nigra. Citrina fit ex expulsione co-
lere citrine uel rubee ad ipsam cutim. sed uiridis
causatur ex expulsione colere prassine ad ipsam
cutim: quia ipsa colera est uiridis et ambo sunt ui-
tio epatis. Nigra fit ex expulsione colere ni-
gre ad cuti. et hec potest fieri uitio splenis et hoc est
ut plurimum. sicut potest fieri uitio epatis. Ter-
tio notandum quod ictericia citrina uel uiridis potest fi-
eri uel propter malam complexionem epatis calidam: unde
multiplicatur colera in multa quantitate. uel pro-
pter oppilationem uie chistis sellis. scilicet illius per quam
trahitur colera. uel illius per quam ad intestina
mittitur. uel illius per quam mittitur ad stomachu
et ex istis causis fit ut plurimum: et ideo dixi eas.
Sed ictericia nigra fit propter splenem. scilicet propter op-
pilationem factam in meatu per quem attrahit me-
lancolia ab epate: uel per quem expellit ad stoma-

chum. uel ad intestina. uel propter caliditatem su-
perfluam epatis: uel uenaru adurentem sanguinem
sicut contingit in febribus. aliqui contingit per uiam
crisis. aliqui uero in symptomatis contingit. Quar-
to notandum quod signa ictericie propter multitudinem
colere sunt macies totius corporis: grauedo par-
tis dextre et expellitur uomitu colera uel secessu
ictericia manente in eodem statu et urina mane-
at ru. et spissa. Signa si fuerit oppilatio por-
telle transeuntis a chisti sellis ad intestina sunt
quia egestio subito fit alba: difficultas exitus fecis
ut apparet aliqui uomitus colere et oris amari-
tudo et sitis et si epas sit debile in expulsioue sup-
fluitatu ad alia loca urina remanet tincta et spissi-
sa. Signa si fuerit propter oppilationem portu
dentis a chisti sellis ad stomachu sunt quod urina
et egestionem sunt grosse sicut rubee sicut lutu ar-
menu propter effusionem colere ad intestina et ri-
as urinales et quod infirmus est absque omni amari-
tudine oris et sine uomitu colere orio. Signa
ictericie nigre propter splenem sunt durities splenis
et grauedo eius et magnitudo et aliqui sunt egestio
et urina nigra. Signa si fuerit propter epatis ca-
liditatem et uenaru adurentiu sunt nocumeta ma-
nifesta in epate et non in splene nisi in processu fi-
at coicatio. Pronosticatio in ictericia: egestio
crocea i colore et remissio urie sine aliqua alleui-
tate et insomnietas et ablatio appetitus sunt signa
mala ualde et contraria sunt signa bona ualde.

In ictericia si epas sit durus malum est. ratio per.
Ictericia ualde non sunt inflati propter caliditatem
coleram resoluente et si sic est signum mortale.

In ictericia emorroides inate bonu. Sil.

Et cum ictericia fuerit febris succus
eduiue et solatri et aqua ordei egro-
in potu tribuatur. Ipse quoque ex
cucurbita et crisolocana et citrullis et his si-
milibus herbis frigiditati attinentibus nutri-
tus est. Et sirupus acetosus ex fortissimo ace-
to in potu sumat. Epatis preterea emplum ex
duobus sandalis est supponendum. Et veteres
succo prunorum et zuccaro soluunt. Quod
si non suffecerint troisci de capphora cum suc-
co granatorum dandi sunt. Troisci de cappho-
ra. R. zuccari spodi rosarum rubearum omnium
ass. 3. iiii. seis endiuie seis citrullorum cucurbi-
te lactuce portulace seminum ex oibus san-
dalis ru. oium ass. 3. i. informantur ex his
troisci potere. 3. ii. ex quibus quotidie un-
cum sexta. 3. i. de capphora detur. Si autem
eger uenas habuerit pleas fueritque diu ex quo
minuit non fuerit phlebothome. Sil.

Determinat de ictēritia. Primo ponit curā eius qñ sit a febre. secundo qñ sit sine febre. Tercio reuertitur ad ponēdū curā ictēritie qñ sit cū se. secūda ibi. Qd si. Tertia ibi. Ictēricie preterea. Prima in duas. primo ponit curā p medicinas alteratiuas 7 euacuatiuas. Secūdo ponit curā per phlebotomiā ostendendo quando debet fieri cura per phlebotomiā. secūda ibi Si aut. Prima in sex. primo ponit curā per potū. secundo per dietā. Tercio per sirupum. Quarto per epithima. Quinto per medicinas laxatiuam. Sexto per trociscos. partes patebunt per se. De prima dicit q si cum ictēritia fuerit se. in potu debet dari succus lactuce sola tri 7 aqua ordeī. rō quia alterant malā cōplexiōē calidam ex qua fit ictēritia 7c. Ipse quoqz

Ponit curā per dietā dicens q patiens ē cibandus ex cucurbitis crisolocāna citrullis 7 filibus herbis frigidis: ut sunt endiuiā nouella lactuca scariola condite cum agresta ul' uino granatorū. Ad idē succus ordeī. Ad idē ualent carnes pulloz uel hedorū condite cuz dcis herbis frigidis uel agresta uel uino granatorum: bibat uinū limphatū ualde debile album claz 7c. Et sirupū. Ponit curā per potū dicens q debet sumere in potu sirupū acetosum ex fortissimo aceto. Ad idē ualet sirup' de endiuiā uel de portulaca. Ad idē ualet talis sirupus R. endiuiē scariolē lactuce cicoree melliloti añ. Al. i. scolopendrie capilloz ueneris añ. Al. i. puua nūero. xx. seīs melois cucūeris cucurbite citrulli cipi cappis accori añ. 3. i. pistētur 7 buliant in. lb. iii. aq' donec medietas sit cōsūpta coletur 7 in colatura addantur. lb. ii. zuccari uel mellis reducatur ad ignē 7 coletur 7 postea sirupizetur 7 ualet maxie si sit ictēritia de oppilatōe Epatis preterea. Ponit curā per epithia dicens q epithima ad epar ex duob' sandalis est approximandū suple cū aqua endiuiē 7 aq' ro. 7 ponitur in forma. R. aque endiuiē 7 aque rosa. añ. 3. iiii. sandaloz al. 7 rub. añ. 3. i. misce.

Et venter. Ponit curā per medicinā laxatiuā dicens q uenter ē euacuandus cum succo prunoz 7 zuccaro. rō p3. Ad idem ualet medicine laxatiue dicte in. c. de dolore epatis. iō recurratur illic quia euacuant materiā colericā ab epate. Qd si non. Ponit curā per trociscos dicens q si non sufficiant que dicta sūt trocisci de cāphora cū succo granatoz sunt dandī. rō patet. Secūdo pōit eoz descriptionē. R. zuccari spodiū ros. ru. oīum añ. 3. iiii. seminis endiuiē seīs citrulloz cucurbite portulace seinuz

ex omnibus sandal. ru. omniū añ. 3. i. informetur ex his trocisci pōde. 3. ii. ex qbus quotidiē unus cū uino. 3. unius detur. Ad idem tria sandali d' parodon abbatis. Si aut eger. Ponit curā per phlebotomiaz dicens q si eger habuerit uenas plenas 7 fuerit lōgū temp' ex quo non fuerit phlebotomat' tunc debet fieri phlebotomia ex basilica. ratō patet. Al.

Qd si ictēritia fuerit sine se. venter ex his pillis soluat. que. R. aloes. 3. i. scamonee quartā. 3. vni' ex his cū succo endiuiē confectis fiant pillē 7 sufficient ad dosi. 3. i. deinde denf trocisci de lacchacuz apozia te de radicibus. Sil.

Ponit curam ictēricie sine se. 7 diuiditur in duas. primo facit hoc. secūdo ponit curā intendendo ad defedatiōē remanentē in oculis. se cūda ibi. Si aut ictēritia. Prima in duas. primo ponit curam per euacuatiōē. secūdo p trociscos. secūda ibi. Deinde dentur. De prima dicit q si sine se. fuerit ictēritia d3 fieri euacuatiō cū pillulis istis. R. aloes. 3. i. scamonee quartā unius. 3. agarici partes. ii. 3. unius succi eupatorii tertiā. 3. unius ex his cū succo endiuiē confectis fiant pillē 7 sufficient ad dosim unaz

Ad idem ualent pillē de reubarbaro. Notandū q si sit sine se. signū ē q sit a materia mixta. s. colera 7 phlāte: 7 tales pillē euacuāt coleram 7 phlegma. Secundo notandū q añ euacuatiōē ē conueniēs premittere sirupū acetosum cōpositum. uel sirupū est de bisantiis. De inde dentur. Pōit curā per trociscos dicēs q post euacuatiōē debent dari trocisci de lactuca cum decoctione de radicibus. Rō qz aperiant uias urine 7 prouocāt urinā 7 sic euacuāt coleram 7 phlegma. Ad idem trocisci de reubarbaro. Ad idem d' yalaccha. Ad idē aq' raphani distillata Ad idēz comestio eupatorii

Ad idem. R. succi artanie. 3. iiii. dissolue cū zuccaro 7 coque usqz ad. 3. iiii. 7 est expertū 7 p uocat sudorem. Al.

Si aut ictēritia in ocul' remāserit eger fortissimū acētū paulatī olfaciat: 7 balneum igrediatur. eius quoqz oculis qui ictēritiā cum febre patitur aqua ros. mittēda est. Ictēricie preterea. ualde cōfert ut eger per. iiii. hebdomadas serū bibat. Silla.

Ponit curam defedatiōis cutis remanētis in facie 7 in oculis: 7 diuiditur in tres sm q ponit tria remedia. secūda ibi. Et balneum ingrediatur. Tertia ibi. Eius quoqz. De prima dicit q si defedatio remanserit in ocul' eger

dz odorare fortissimū acetū paulatiz. Rō quia
rōne mordicationis quā inducit in cerebro inci
tat uirtutem expulsuam cerebri ad expellendū
Item qā subtiliat materias 7 p̄parat ipsam ad
expellendum. Et balneum ingrediatur.

Ponit curā per balneū dicēs q̄ dz ingre
di balneū. Rō qā resoluit materiā illā. Ad
idem ualet lauare oculos cū aqua decoctōis
camomille: Eius quoqz. Ponit curam
p aliud locale dicens q̄ in oculis patientis icte
ritiam dz poni si sit cū se. aqua ros. 7 ualet i p̄n
cipio maxime. Rō qā ifrigidat 7 phibet fluxū
materie ad oculos. Ictericie. Reverti
tur ad ponendū curam icteritie cū se. dicens q̄
ualde cōfert ut patiens p tres ebdomadas bi
bat seru3. i. aquā lactis. Rō quia mūdificat s̄a
guinē a cholera adusta: 7 p tanto ualet. s̄ist in
scabiosis. Notandū q̄ cura icteritie nigre
pficitur sicut cura doloris splenis cū sirupis 7
medicinis euacuantib⁹ mliam de quib⁹ ifra di
cetur 7 cū clisteribus 7 flebothomia.

De idropisi. Silla.

Ircā rubricam ē notandū q̄ idro
pisis est egritudo materialis cuius
causa est materia exuberans frigi
da mēbra ingrediēs 7 crescunt per
eam: aut oīa mēbra manifesta: aut loca partū
in quibus sit regimen nutrimenti 7 humorum.

Aliter diffinitur sic. idrops ē error uirtutis nu
tritue in toto corpore sequēs imutationē v̄tutis
digestiue in epate. Secundo notandū q̄ spe
ties idropisis sunt tres. s. asclites tipanites 7 ipo
sarcha. Tercio notandū q̄ cause idropisis sunt
aut extrinsece aut intrinsece. Extrinsece sūt sicut
percutio casus nimia caliditas nimia frigiditas
fluxus sanguinis superfluus: aut uētris 7 filia.
Cause intrinsece aut sunt ab aliis mēbris: aut
ab epate. Si ab aliis mēbris tunc sunt ista q̄b⁹
cōpatitur epat: uel cū quibus h3 colligantā: ut
ppter passionē stomachi meseraycarū ul' ma
tricis uesice renū splenis dyaffragmatū pulmo
nis 7 sic de aliis. si ab epate aut ppter morbos
cōsimiles sicut sunt mala cōplexio calida ul' fri
gida 7c. Aut ppter morbos officiales: sicut sūt
oppilatio ap̄a 7 filia. aut ppter morbū cōmunē
sicut ē solutio cōtinuitatis: 7 hoc in generali. cāe
idropisis a scitis in sp̄ali sunt due. s. aīis 7 non
coniūcta. Causa aīis ē debilitas digestiue epa
tis non potentis cōuertere chilū in debitos hu
mores 7 cōuertit ad aquositatē 7 hec debilitas
fit a frigiditate 7 a caliditate resoluente calorem
naturalē. Causa cōiuncta ē aquositas in epate

generata effusa per porositates ad concavitatē
que est inter syphac 7 intestina. Causa idropis
tipanitis ē duplex. s. aīis 7 cōiuncta. Causa aīis
est debilitas uirtutis digestiue mēbroz: unde nu
trimentum uel chilus cōuertitur in uentositatē
7 potest fieri a frigiditate 7 a caliditate resoluē
te calorem naturalē: 7 hec debilitas ē minor: ea
que generat aquositatē. Causa cōiuncta est uē
tositas contenta inter syphac 7 intestina. Causa
idropisis iposarce est duplex. s. ātecedens 7 cō
iuncta. Antecedens ē debilitas uirtutis digesti
ue mēbrozū unde nutrimentū cōuertitur ad na
turā phlegmatis 7 nō potest debite uniri mem
bris. Causa cōiuncta est materia phlegmatica
sp̄sa per membra que non pōt adherere 7 cō
iūgi cū mēbris. Quarto notandū q̄ signa q̄
significant idropisim futuram sunt. Primo q̄si
superfluitates que solent expelli per tempus so
litum longo tempore retinentur: sicut est sudor:
egressio: urina: emorroides: mēstrua 7 similia.
Scō3 signū ē casesia. i. inflatio faciei. Tertū ē
mala coloratō faciei p̄ter solitū. Signa cōia
idropis scitis sūt inflatio pedū 7 oculoz: tumor
uentris dolor in latere dextro: sitis diminutio:
appetitus cibi: mala coloratio. Signa asclitū
sunt grauitas in uentre sensibilis 7 cum percū
tur uenter auditur sonus sicut sonus aque com
mote: etiam quādo mutatur de latere in latus.
7 tactus eius est sicut tactus utris pleni aqua et
nō magnificantur mēbra omnia sicut in iposar
cha. s. collum 7 extrema alia p̄ter pedes: imo
extenuātur. pulsus est paru⁹ frequēs declinās
ad duriciem ex tensione uelamitis 7 aliquando
declinat ad molliem ex leuitate hūiditatis su
perflue: urina colorata: quia nō fit sequestratio
superfluitatis. Signa tipanitis sunt egressio
umblici plurima 7 tensio mirach in modū tym
pani 7 corde 7 membrorum arefactio 7 cū pec
tatur manu uenter sonat quasi uter inflatus non
sicut uter plenus aqua 7 patiens eructationem
per illam alleviatur 7 per exitum uentositatis.
pulsus uelox frequēs 7 durus: urina ē subtilis
non multū tincta habens ampullas magnas.

Signa iposarce sunt uniuersalis inflatio om
niū mēbrozū 7 faciei 7 cum digitis premitur i
omni loco corporis apparet pressura 7 remanet
uestigium 7 nō inflatur uenter nec umblicus ut
in tipanite 7 asclite 7 plerūqz sequitur fluxus uē
tris 7 leuitas nature tendens ad albedinē 7 fit
pulsus undosus 7 latus 7 lenis. Pronostica
tio ois idropisis in acuta se. malū: fluxus uētris
superueniens idropico sine alleviatione est mor

talio. fetor anelitus et sputi et egestionis et sudor
is signum est mortis quando in ydropico est
egestio sicut est lotura carnis uel sanguis coagu
lati proximus est morti Urina bifcolor sicut cum
est rufa inferius et liuens superius uel econuer
so: uel rubea superius et nigra inferius est mor
talis. Si ydropico superueniat disflua et diffi
cultas anhelitus et fluxus uentris infra tres di
es morietur. ydrops in complexione calida et sicca
est ualde mala. ydrops que prouenit ab epate
est peior illa que prouenit a splene uel ab aliis me
bris. ydrops asclites est iter omnes alias peior
deinde tympanites: deinde yposacra. **Al.**

Uter uenter post epatis dolores et
se. augmentari ceperit et quod est ab
umbilico usque ad femur exterius
pminuerit et cutis que est sibi subtiliari et al
bere uisa fuerit et quod uenter moueatur audif
sonus quasi aqua in uase non pleno mote et si
cum his uis fuerit rubea pua est hunda fidu
cia et ppe si uel non affuerit fortitudo. **Silla**

Determinat de ydropisi: et diuiditur in tres
quod primo determinat de asclite. Secundo per yposar
cha. Tertio de tympanite. **fa. ibi.** Quod si palpe
bre. Tertio ibi. Si uero uenter. Prima i
duas. Primo determinat de ydropisi asclite quoniam
est cum se. Secundo quoniam est sine se. **fa. ibi.** Si autem cum hac
prima in duas. Primo docet pronosticari. secundo
ponit curam. **Sca. ibi.** His tamen. De prima
dicit quod si appareant ista signa. Primum quoniam uen
ter ceperit augeri post dolores epatis et se. Se
cundum quoniam illud quod est ab umbilico usque ad femur
pminuerit. Tertia quod cutis ibi uisa fuerit albere
Quartum cum uenter mouetur auditur sonus quasi
aqua commote in uase non pleno. Quintum quod urina uisa
fuerit rubea istis signis appareribus pua est ha
benda fiducia in ydropisi asclite et precipue si fuerit
debilitas uirtutis. Ratio signorum patet. **Al.**
His tamen si uirtus fortis fuerit et ueter
uehemētis succus pil. de raucedeni que re
cipiunt mezereon dade sunt. que **ix.** rauced
feni succi eupatorii seminis endiuie omni
u et an. **3. iii.** agarici. **3. v.** mezereon. **3. x.** fiat
ex his pillu. quarum dos. sit. **3. ii.** et. **5. ex q**
bus quaque ebdomada dosis una suma
tur. Quod si uirtus fuerit debilis troscisci
de mezereon dandi sunt. **Ad ix.** seminis
endiuie. **3. x.** mezereon. **3. i.** et duas tertias
agarici. succi eupatorii similiter tantum de.
rosarum seminis citrullorum amborum an.
3. ii. et. **5.** ex his omnibus fiant troscisci. **x.**
de quibus unus in die cum sirupo aceto

so de sticcato dandus est. **Sillanus**

Potest curam ydropisis asclitis: et diuiditur
in duas. Primo ponit curam quando uenter
est stipticus. Secundo quando est fluxibilis. Se
cunda ibi. Si autem. Prima in duas. Primo po
nit curam per euacuationem per medicinam la
xatiuam quando est fortis uirtus. Secundo qua
do uirtus est debilis per trosciscos. Secunda ibi.
Ad si uirtus. De prima dicit quod si uirtus fue
rit ualde fortis et uenter fuerit ualde stipticus
pille de raud in quibus potest mezereon sunt da
de. ratio quia euacuant aquositatem et confortant
epar ne amplius generetur aquositas. Secun
do potest descriptionem pillularum de raud **ix.** ra
ud succi eupatorii seminis endiuie omnium. an. **3**
iii. agarici. **3. v.** mezereon. **3. x.** fiat ex his pille
quarum dos. sit. **3. ii.** ex quibus unaquaque ebdo
mada dos. una sumatur. **Ad idem** pille de meze
reo. **Ad idem** succus cucumeris asinini. **Ad idem**
ix. seri caprini. **3. iii.** radices preos recenter co
quassatis mundatis ab exteriori cortice. **3. 5.** bul
liant simul lento igne usquequo redeat ad quar.
coletur et colatura administretur cum modico
zuccari albi. **Ad idem.** **ix.** succi radicis preos sca
residua. **3. i.** bibatur crude uel per se uel cum succo.
uel cum ouo sorbili et cum modico fo caprio et mira
biliter ostendatur ab oib. et perculdubio oēs ydropi.
currat dum tunc potest educit. **iii.** uel. **iiii.** sellas aqua ci
trie. **Ad idem.** **ix.** flos laure ole sicce puluerizate
sistit. **3. 5.** infundatur per. **ii.** dies naturalis in succo ci
toniorum et aceto postea incorporetur cum sirupo. rob
et fiat massa. **3. q** potest dari potest. **v. g.** ordi. et crit
una pulla pua et est pille ex pte Ber. et sol potest
g. ordi fecit affellare rusticum uicib. **x.** Notan
quod sirup. digestus in ydropisi. prouocante a calitate
dō pcedē tal. **ix.** endi. **Al.** **iiii.** scolopen. capill.
ueneris icetium an. **Al.** **i.** se. feni. petrosil. cuscute
an. **3. 5.** spic. nardi. spic. celtice an. **3. ii.** succ. al.
ix. fiat sirup. clarificatus usque ad q. **v.** **Ad si v**
t. Potest cura quoniam uenter est debilis dices quod si uenter est debilis
troscisci de mezereon sunt dadi ro quod euacuat aquo
sitate prouocant epar. fo potest descriptio. **ix.** se. en
diuie. **3. iii.** duas tertias. **3. i.** agarici succi eupa
tarii sili tantum de rob. se. citrullorum abo. an. **3. ii.**
5. ex his oib. fiat troc. **x.** ex q. b. un. die cum siru.
acetoso de zuc. et dadi. **ad idem** troci. d. fubar. **Al**
Si autem uenter fuerit solutus dentur tro
scisci de berberis cum sirupo acetoso. Eger
quoque nutrias ex ziberget. Et bibat siru
pum acetosum de citoniis et si uentris so
lutio uehemens fuerit citoniorum rob so
lum dandum est **Sillanus.**

Ponit curā asclitis quādo uenter ē fluxibilis
et diuiditur in tres. Primo ponit curā per trociscos.
Secundo per dietā. Tercio per sirupū. Ita ibi
Eger quoqz. Tertia ibi. Et bibat. De prima
dicit q si uenter fuerit fluxibilis debet da
ri trocisci de berberis cū aceto. rō quia alterāt
malā pplonē calidā: quia sunt frigidi et q: stipti
ca sunt pfortat epar et restringunt fluxū. Ad
idē trocisci de spodio cū seie acetose mes. Ad
idē de sandal mes. Eger quoqz. Ponit cu
rā per dietam dicēs q eger d3 nutriri ex ziber
gi et est modus cibariū facti ex b:odio carnis cū
ouis. Notandum q hic cibus est cōueniēs
qn uenter ē stipticus: q ē satis fluxibilis. Et bi
bat. Ponit curā per sirupū dicēs q paties
d3 bibere sirupū de citoniis. rō quia infrigidat
sua stipticitate pstringit. Secundo dicit q si fuerit
uehemens solutio uentris solus succus citonio
rum est dandus. Ratio quia plus constringit
Ad idem ualet succus plātaginis. Almansor.

Si aut cū et passione nō fuerit urina
rub. nec calor. pille iste dāde sunt. que. R.
mezereon serapini āboz añ. 3. 5. salis indi
fimi colūbini amboz añ. sextam. 3. vnius
pillule enim iste aquam uehemēter descē
dere faciūt. Trocisci pretereā de lachea cū
apozimate de radicibus dandi sūt. empl3
ascliti conueniēs. R. farine ordei cipi ster
coris ouini ueteris baurach boli ar. oīum
partes equales ex his oibus tritis fiat epi
thima super ventrē. huius nāqz ppietas
est aque magnā partē exiccare. Sillan?

Ponit curā asclitis qn est sine fe. et diuiditur
in tres. Primo ponit curā per pillulas. Secundo
per trociscos. Tercio per emplm. Ita ibi. Troci
sci. Tertia ibi. Emplm. De prima dicit q
si cū asclite nō fuerit urina ticta nec calor. debet
dari pille q sūt. R. mezereon serapini añ. 3. 5.
salis indi fimi columbini añ. sextā parte 3. 5. uni
us. Verificatur littera: q pille iste faciūt descē
dere aquā uehemēter de uentre. Ad idem pil
lule de alsebran. ad idē pillule de mesereon me
ser. Ad idē unguē de arthania rē. Trocisci.
Dicit q trocisci de lachea cū decoctōe de radi
cibus sunt dandi. Rō q: puocant aquositatez
p urinā. Notandū q sicut ydrops curatur per
medicinas laxatiuas: et ita et curatur p medi
cinas urine puocatiuas. Et inter alia explicabū
tur quedā. pzia. R. seri caprini: 3. iii. spice nar
di puluerizate. 3. iii. bulliant simul lēto igne us
quequo redeāt ad. 3. iii. coletur et colatura ieiū
nio stō detur. Ad idē. R. succi calamenti fa

cta residentia. 3. i. Ad idē urina capina in q
bullierit spice nardi. Ad idē uria pueri i potu
sumpta. Ad idē uinū albū decoctōis folio
rum uel floz anthos. Ad idem trocisci mesue.
Similiter ualet dyalaccha. Ad idem diacurcu
ma. Valet et cōfectio de mezereon mes. Nota
dum q idē ualet ea que ualet ad dolorē epar
in cā sia supra dicta. Emplm. Ponit curā per
emplm dicēs q emplm cōueniens ē. R. farine
ordei cipi stercoreis ouini ueteris baurach boli
ar. oim añ. partes equales. Ex his omnib3 tri
tis fiat emplm supra uentrem. Verificat se. qz
eis ppietas est exiccare magnā partē aque.
Ad idē emplm de stercore bouino uel caprino
cū urina infantis. Ad idē. R. caricarū pin
guiū quarz. i. stercoreis columbini. 3. iii. masti
cis spice nardi añ. 3. 5. puluerizāda puluerisen
tur cōquassanda pquassentur misce oia cū uri
na capie ad modū emplī. Ad idē emplm ce
roneon Nicolai. Ad idē emplm relatū ad
aristarchū quod ponit mesue. Ad idem. R.
spicarū allei mundatarū. 3. iii. 5. storacis bdelii
añ. 3. iii. terbenine. 3. iii. axungie porcine recē
tis adipis anseris añ. 3. v. masticis olibani añ.
3. i. 5. euforbii. 3. i. croci. 3. 5. cere citrine. 3. ii.
olei nardini et uini odoriferi. q. sufficit. Ad idē
emplm de baccis lauri cū stercore uacarū uel
caprinarū: et est operationis mirabilis. Ad idē
emplm factum de stercore uaccino baccis lau
ri et yreos. Ad idem stercoreis uacini. R. i. et bul
liat cū aqua et sale: deinde supra ipsū puluerize
tur sulphur et ponatur supra uentrē. Ad idē bau
rach emplm cū sicibus: ut Aue. secundo can.
c. de baurach. Ad idem fiat exemplū de ostrā
chisi pstrictis uel cū conchiliis suis. Ad idem un
guētum agrippa Nicolai et est mirabile. Ad
idem unguētū atthanie. Notandum q si
idrops fiat a cā frigida emplastrā predicta pnt
poni supra uentrem et supra epar. Sed fiat a cā
calida tunc emplastrā debent poni supra uentrē
et supra epar debet epithima frigidū. Al.

Quod si in palpebris et extremitatib3
fuerit apostema molle et testiculi apofse
mantur: facies quoqz ac totū corpus mol
licie quadam teneatur erit tunc idropisis
species que iposarcha vocatur. Sillanus

Ponit curam iposarce: et diuiditur in du
as. Primo ponit signa. Secundo ponit curas.
Secunda ibi. Egro itaqz. De prima dicit
q si apparuerint ista signa. Primo q in palpe
bris et in aliis extremitatibus fuerit apofsema
molle. Secundum q testiculi inflantur. Tercio

De idropis

q^{uod} facies et totū corpus mollitie tenetur. Arguē dū ē q^{uod} sit idropis que dicitur yposarcha.

Notandū q^{uod} ratio signorū uerificatur. p^{ri}mu^m q^{uod} in yposarcha materia que cōicatur p^{er} nutritione ad mēbra sit incōueniens p^{er} nutritiōē et ibi remanens causat tumorē et molliem. s. in palpebris et mēbris extremis. Uerificatur scōz quia in iposarcha multa materia fluida p^{er} publica cōicatur ad testiculos. Et tertiū uerificatur sicut p^{ri}mu^m. Allman.

Egro itaq^{ue} hac spē laboranti trocisci de laccha cū apozimate de radicibus sunt tribuendi. et uēter quaq^{ue} hebdomada ex pillis d^e reubarbaro ē soluendus. et patiens in arena calida ē sepeliendus. Et quoq^{ue} ē precipiendū ut exercitio utat^{ur} et famē et sitim sepe patiat^{ur}. Sillanus.

ponit curam iposarce: et diuiditur in tres. p^{ri}mo ponit curā p^{er} trociscos. secūdo p^{er} medicinas laxatiuas. Tertiū per quedā alia. scōda ibi. Et venter. Tertia ibi. Et patiens. De p^{ri}ma dicit q^{uod} patienti iposarchā trocisci d^e laccha cū decoctōe de radicib^{us} sunt dādi. rō q^{uod} scidūt et s^{ub}stiliant et euacuant materiā p^{er} publicā que ē causa iposarce. Et venter. ponit curā per medicinā laxatiuā dicens q^{uod} venter ē euacuād^{us} cū pillis d^e reubarbaro oī hebdomada. Ad idē ualent medicine laxatiue posite in cura asclitis.

Notandū q^{uod} ante cōuenit sirupus digesti^{us} dictus in. c. de dolore epatis a materia p^{er} publica. Et patiens. ponit curā per quedā alia dicens p^{ri}mo q^{uod} patiens ē sepeliendus i arena calida. rō quia desiccet. Secūdo dicit q^{uod} patiens debet uti exercitio. rō q^{uod} resoluit et exiccat. Tertiū dicit q^{uod} patiens d^e tolerare famē et sitim. rō quia calor acuitur et redditur magis potēs ad resoluendū materiā p^{er} publicam. Ad idē ualent balnea naturaliter calida. Ad idē stusa sicca. Ad idē ualet q^{uod} ponatur patiens in furno calido. Ad idē ualet calor solis sic q^{uod} teneat uentrem discopertū ad solē ubi non sit uētus et q^{uod} fricetur fontiter. Allmansor.

Si uo venter inflatus fuerit ac tensus et cū pcutis sonū reddit ut tipanū. idropis spēs adeē significabit^{ur} que timpanites dicitur. Sillanus.

ponit curā tipanitis et diuiditur i duas. p^{ri}mo pōit signa. secūdo ponit curam: secūda ibi. Quā q^{uod} patif. De p^{ri}a dicit q^{uod} si appareant ista signa. p^{ri}mu^m q^{uod} uēter appareat inflatus et tensus. secūdo q^{uod} percussus uenter reddit sonū ut tipanū. arguendū ē q^{uod} ibi sit idropis tipanites

rō signorū p^{er} q^{uod} in tipanite ē uentositas extēdes et causans sonū clarū ut tipanū. All.

Quā qui patif a cōestione olez abstine re debet atq^{ue} eoz omnium que uentositat^{is} sunt generatiua. Silla.

ponit curam et diuiditur in duas. p^{ri}mo ponit a quib^{us} d^ez abstine re. secūdo ponit curā. secūda ibi. Uēter quoq^{ue}. De p^{ri}a dicit q^{uod} patiens tipanite debet abstine re a cōestione olez et generatiū uētositatē. rō q^{uod} talia augēt morbū. All.

Uenter quoq^{ue} oī die ex panico ē uaporadus. et uentose super uentrē ponēde. et medicamina tumorē dissoluentia danda sūt ut diacinū et electuariū de laccha lauri q^{uod} in. c. de iliaca noiabimtis. eger p^{er} terea exercitio uti assuecat et famē pati et ex colicis que uentositatē dissoluit: quozū faciem^{us} mentionē sibi subiciat. Uenter quoq^{ue} cū mandili donec incipiat rubere frice^{re}. et ex oleo rutaceo clisterizetur. Sillanus.

ponit curā: et diuiditur in tot quot remedia ponit. partes patent. De p^{ri}ma dicit q^{uod} uēter est oī die cū panno fricandus siue euaporadus rō q^{uod} resoluit uentositatē. Ad idē ualet sacculus de milio et sale torrefactus et supra uentrē positus. Et uentose. ponit curā per uētositas dicens q^{uod} uētosē sūt ponēde sup uentrē sine scarificatiōe. rō q^{uod} per caliditatē actualē resoluunt uētositatē. Et medicina. ponit curā p^{er} confectiones p^{er}sumētes uētositatē ut diacinū elcūariū de baccis lauri de quo dicit in. c. de passioe iliaca et per has intelligit alias. Eger p^{er} terea.

ponit curā per q^{uod} abstinentiā et exercitiū dicens q^{uod} eger debet assuecere exercitio. Rō q^{uod} resoluit. Secūdo dicit q^{uod} d^ez pati famē. rō q^{uod} ē cā re soluedi uētositatē. Et ex colicis. ponit curā per suppositoria dicens q^{uod} debēt poni suppositoria dissoluentia uentositatē de quib^{us} dicitur i fra in. c. de colica. Ad idē. R. salis gēme florū ul^{tra} folioz rute añ. 3. ii. ul^{tra}. 3. 5. casto^{ri} euforbii seīs urtica añ. 3. ii. mell^{is} quātū sufficit et sūt suppositoria. Ad idē. R. cimini baurach se. rute añ. 3. ii. mell^{is}. q. suffi. sūt suppositoria. Uenter quoq^{ue}. ponit curā p^{er} fricatiōes uētris dicens q^{uod} uēter d^ez fricari cū mātili donec incipiat rubē. rō q^{uod} ē cā exiccatōis et solutiōis uētositat^{is}. Ad idē v^{er}z exponē uētrē soli ubi nō sit uēt^{us}. Ad idē v^{er}z fricare uētrē cū oleis calis resoluētib^{us} uētositatē ut oleū aneti oleū rute ole. laurinū oleū de kernua ose. d^e costo ole. d^e mezereon. Et ex oleo.

ponit curā per clistere dicens q^{uod} patiens tipanite d^ez clisterizari ex oleo rutaceo. rō patet.

Ad idem. *R.* radices ireos. 3. i. isopi apii ab
sinthii bræe ursine añ. *Ab.* i. anisi maratri ame
os granor. lauri añ. 3. s. uel. 3. i. Si patiens sit
fortis mellis electi olei rute quar. 5. salis gême.
3. i. fiat clistere usq. ad quar. 5. Et nota hic
unū de yerapigra q. yerapigra ē mirabilis: q.
euacuat solū malos hūiores z bonos dimittit.

Notandū secundo q. in idropisi: si oia alia
remedia deficerent ualent duo. *H.* unū ē conti
nua cōestio epatis lupi uel puluerizādo uel alr
ualet enī quolibet a p.rietate. Secundū est sa
cere cauteriū sub umbilico per duos digitos uel
tres ita q. p.foetur pāniculus mirach sed debet
prius trahi pellis sursum ut osificia amboz pan
niculor. sibi nō obuenient: sed exterior cooptat
interiorē z oī die extrahē de canula parua quan
titate aque. z hoc notabile d.3. poni in fine partis
de cura asclitis.

De dolore splenis.

Irca rubricā est notandū q. splen po
test p. siderari dupl. r. Uno mō quātuz
ad sui substantiā z sic in eo nō ē dolor
nisi grauiat. rōe multitudinis materie. Secū
do pōt considerari rōe paniculi ipm regentis:
z sic bene in ipso est dolor. Secūdo notādūz
q. dolor splenis pōt fieri a mala cōplexione uel
a solutione continuitatis uel ab utriq. Et si a
mala cōplexione uel sine materia. s. calida z fra
ge. uel cū materia. s. ph.atica uel mīca uel uēto
sa z hoc cum apate uel sine apate. Notādūz
tertio q. splen est mēbrū a natura ordinatū ad
mūdificandū sanguinē a mīa: iō qn corp. est
bñ mūdātū z bñ dispositū bñ stat. z p. tāto splē
ridere facit z qn male aduenit tristitia z multe
alie passionēs male: qn si splen p.pter debilita
tē deficiat in attrahendo generat icteritiā. Sed
postq. attraxit si deficiat in retinendo causatur
fluxus uentris. Si uero deficiat in conuertēdo
nutrimētū tunc cātur durities oppilatio ul. apā
z hoc ē ut plimū. iō d. in v. sibus. Cor. sapit: pul
mo loq. tur: fel. p. mouet irā. Splen. ridere facit:
cogit amare iecur. i. s. dachul ul. epar. Quar
to notandū q. cause duricie ul. sunt extrisece ul.
intrinsece. Si extrisece: sic ē multiplicatio ciboꝝ
z potuū mīcoꝝ sicut ē caseus caules caro sali
ta legumina z similia: z s. ltr. timor. Si intrinsece
uel p.ueniunt ab epate multiplicatē mīcū hūo
rem. uel a splene cū incurrit malā cōp. sionē cali
dā uel frigidā debilitantē splenē. Quinto no
tandū q. signa duricie oppilatōis z apātis sple
nis sunt urina remissa z tenuis: durities notabi
lis in splene: difficultas anhelitus sedus color fa
cici z totius corporis: tristitia somnia terribilia

timor z similia pertinētia mīe. Sed differentia
quādo splen apostemat. est. est quia durities z
timor ē in altera parte tantum: sed in duritie si
ne apostemate z oppilatōne est per totam regio
nem. *H.* pronosticatio urina alba tenuis si p. tnu
auerit in passionibus splenis multum malum
est: fluxus sanguinis per inferius ē bonū signū
in passionibus splenis. Si alicui splenetico
propria adhibeantur medicamina z non alleui
atur malum s. g. t. passio etiam splenis in princi
pio satis facilliter potest curari: sed cum inuete
ratur: aut nunq. aut ualde difficulter curatur.

Durities z oppilatio z apostema splenis in
ducit maciem in toto corpore: z hoc ideo q. ledi
tur digestiua epatis: unde ideo generantur ma
li humores quibus non bene nutritur totū cor
pus. Splen indiget fortiori medicamine cū op
pilatur: quia sit oppilatio fortior: et pl. distat. r.

Zilmanfor.

I cū dolore splenis fuerit calor:
z urine rubedo z calor eger ex his
trociscis s. mat. Trocisci de agno
casto. *R.* se. is agnicasti se. is tamarisci abo
rū añ. 3. x. se. is endiuie se. portulace ambo
rū añ. 3. v. ex his fiant trocisci de quib. de
tur quotidie vnus cum sirupo acetoso de
succaro cuius pond. sit. 3. iii. Eger uero si
repletus fuerit ex saluatella q. ē in sinistra
manu phlebotomef. Splen quoq. ex fru
stro filtri aceto calido infuso embrocef. et
obseruetur a rebus dulcibus z cibis gros
sis. Qd. si cū predicta egritudine nō fue
rit calor ego trocisci de capparis dādi sūt
Qd. *R.* corticis radices capparis se. agni
casti amboꝝ añ. 3. x. scolopendrie. 3. vii.
aristol. lon. folioꝝ rute se. nastureii accori
nigelle olus añ. 3. iii. armōiaci. 3. iii. armōi
acum in aceto dissoluaf. ex quo cetera con
ficiātur z informētur ex eis trocisci pōderā
tes. 3. ii. ex quibus vnus cū sirupo acetoso
de melle z apozimate de radicibus i. pon
sumātur. Si aut splenensus fuerit z cum
premis auditur s. b. eo rugitus. ex predictis
trocif. cum apozimate de radicibus ē dan
dū. z vinū vetus tribuendū z potus aq.
minorez quāto plus possibile fuerit. Em
plastrū ad duritiem z ventositatē que est
sub splene. *R.* folioꝝ rute. 3. i. baurach mē
tastri sicci amboꝝ añ. 3. iii. armōiaci. 3. vii.
armoniacus in vino veteri dissoluatur ex
quo cetera conficiant. z fiat ex eis empla
strū qd. loco supponatur. Silla.

Hic ponit curā doloris splenis: et diuiditur in duas. Primo ponit curā doloris splenis. Secundo ponit curā duritiæ splenis. secūda ibi. **Emplastrū.** Prima in duas. primo ponit curā doloris splenis prouenientis a materia mīlica. secūdo quā prouenit a uētositate. secūda ibi. **Si autē splen.** Prima in duas. prio ponit curā doloris splenis quā ē cum fe. secūdo quā ē sine fe. secūda ibi. **Ad si.** Prima in quattuor. prio pōit curā per trociscos. secūdo per phlebotomiam. Tercio per unū locale ab extra. Quarto ostēdit a quibus ē abstinendū: secūda ibi. **Eger uero** Tertia ibi. **Splen quoqz.** Quarta ibi. **Et obseruetur.** De prima dicit quod si cū dolore splenis fuerit calor et urina rubea et fe. eger sumere debet trocis. et agno casto. rō quia cōfortāt splenē et remittūt calorem materie putrefacte in splene et debēt dari cū sirupo acetoso et zuccaro. et pondus sit. 3. iiii. **Notandū** quod ante cōpetit sirupus digestiuus qui ē. **R.** corticis radicis capparis mūdi corticis radicis tamarisci frasinis genestre añ. 3. i. ēdiniē scarirole portulace siluestris capill. uene. recentū añ. **Al.** i. quattuor se. frigidorū passulaz mūda. ab arill. añ. 3. i. mellis elci quar. i. zuccari al. quar. iiii. tempentur p noctes cortices in aceto et fiat sirupus clarificatus usqz ad quar. v. **Medicina laxatiua.** **R.** prunorū damascenorū tamarindorū floz boraginis buglosse. añ. 3. 5. uuaz passaz. 3. 5. aut. 3. iiii. polipodii quercini thimi epithi añ. 3. 5. corticū mirobalanorū indorū bene gūmosorū insusoz p noctes in decoctione predictorū. 3. i. fricētur de mane fortiter et de colatura detur in auroa. uel loco mirobalanorū dissoluatur in colatura dyasene pē repigra añ. 3. ii. **Eger vō.** Pōit curā p phlebotomiā dicens quod si eger fuerit replet⁹ d3 fieri phlebotomia de basilica in parte sinistra quā intentio ē plus euacuatio. Sed si intentio esset plus diuersio d3 fieri phlebotomia d3 saluatella si nīstre manus que ē inter anularē et auriculare 3 p5. **Splen quoqz.** Pōit curā per unū locale ab extra dicēs quod d3 epithiari splen ifundendo frustū filtri in aceto calido. rō quia materiā sūtiliat et prepat ad euacuationez. **Et obseruetur.** Ostēdit a quibus ē abstinendū dicēs quod d3 abstinere a rebus dulcib⁹ et cibis grossis. **Rō** quia generant talē mīliam et oppilāt splenē. **Ad si cum.** Pōit curā doloris splenis quā ē sine fe. dicēs quod si cum dolore nō ē febris debēt dari trocisci de capparis: quia sūt calidi sūtiliatini materie melacolicæ nō dū putrefacte. Secundo ponit descriptionē. **R.** corticis radicis cappa-

ris se. agnicasti amboz añ. 3. x. scolopēdrie. 3. vii. foliorū rute aristol. lon. seīs nasturci accorū nigelle oīum añ. 3. iiii. armoniaci. 3. iiii. armonia cū in aceto dissoluatur et ex ea cetera cōficiantur informantur trocisci. 3. ii. ex quibus unus cūz si rupo acetoso de melle et cū decoctione d3 radicibus sumatur. **Notandū** quod ante cōuenit sirupus digestiuus materie mīlice tal'. **R.** radicis ireos radicis feniculi petrosi. añ. quar. 5. interi orū scille. 3. i. corticis capparis fraxini genestre añ. 3. i. capill' ueneris recentium scolopēdrie garofulate camedrenos camepitheos anthos añ. **Al.** i. anisi maratri cuscute affari seīs portulace añ. 3. i. liquiritie rase uuaz passaz mūdataz ab arillis añ. 3. i. floz tamarisci boraginis buglosse añ. 3. 5. mellis elci lb. 5. zuccari al. quar. iiii. fiat sirupus clarificatus usqz ad quar. v. **Al.** usqz ad lb. i. 5. **Medicina laxatiua.** **R.** floz boraginis buglosse floz tamarisci añ. 3. 5. anisi cuscute añ. 3. ii. thimi epithimi agarici elci añ. 3. 5. uuaz passarū mūdataz ab arillis. 3. i. fiat decoctio i q̄ dissoluūtur ierepigrā ruffini. 3. ii. lapidis lazuli abluti. 3. 5. fiat colatura usqz ad q̄rtē. i et detur in auroa. **Ad idē** **R.** ierepigrē iere ruffini. 3. ii. lapidis lazuli abluti. 3. 5. uel lapidis armeni puluerizati. 3. i. mīscē malaxando cum sirupo scolopēdrie. fiant pillē ad q̄tītātē cicēz. **Ad idē** capparorū scolopēdrie affari lupiorū cuscute ciperi endiue añ. 3. ii. epithimi 3. i. ordeī prunorū tamaridorū uiolaz. fiat decoctio et in fine decoctōis addātur epithimū et sene. deinde bulliāt p̄ decē res usqz ad p̄sūptōz tertie partē. deinde decoctio p̄decā coletur et de colatura sumantur 3. iiii. 5. et dissoluātur in ipsa decoctōne medulle cassiū. 3. 5. pulueris pil'arū de lapide lazuli. 3. 5. **Ad idē** bulliat ruta in aceto forti et filtruz in eo insuluz bene compressum applicetur actu calidū supra splenē. **Ad idē.** **R.** pillarum de lapide lazuli. 3. i. **Ad idē.** **R.** pillarum de lapide armeno uel pillularum indaz. **Notandum** quod post euacuationem ualent capbares cōditi cum aceto. Idem faciunt radices apii i aceto cocte cūz aneto. **Ad extra** oleū de frascio oleum de cappis. **Si autē.** Pōit curā doloris splenis dicens quando fuerit propter uentositatem dicens quod si splen fuerit tensus et cūz premittur auditur rugitus sub eo significat uentositatē et de trociscis de capparis est dandum. **Ratio** patet. Secundo dicit quod uinum antiquum est bibendum. **Ratio** quia resoluit uentositates. Tercio dicit quod debet minorari potus aque quantū est possibile. **Ratio** quia generat uentositates.

Notandū qd si potat aquā d3 ēē aqua i qua ferrū ignitum sit extinctum. Similiter ualet aq decoctōis rute costi cinamomi anisi spicenardi squinanti. Ad idē buliat ruta in aceto forti ⁊ filtrū in eo infusum bene cōpressum ponatur ac tu calidū supra splenē. **Emplm.** Pōnit curam duriciē splenis per emplm dicēs qd ad duriciē splenis ⁊ uentositatē ualet hoc emplm. **R.** folioꝝ rute. 3. x. baurach mentastri sici amboꝝ añ. 3. iiii. armoniaci. 3. vii. armoniacū i ueteri ui no dissoluatur ex quo cetera pficiātur. sat ēplm quod ponatur super loco. **R.** o qz mollificat re soluit ⁊ consumit uentositatē. Ad idē. **R.** armoniaci bdellii picis navalis añ. quar. 5. trocisci capparoꝝ seīs sinapis sulphuris alei siluestris stercoris uaccini añ. 3. i. mucilaginis seīs fenu greci: mucilaginis se. lini añ. 3. ii. puluerizanda puluerizētur sibiliter ⁊ gūme in aceto fortissimo dissoluātur misce oīa malaxando cū oleo lauri no ⁊ fiat emplm. Ad idē emplm d melliloto mesue. Ad idē. **R.** succi arthanite uiscositatē que mulgetur ex radice silicis añ. lb. i. succi thamarisci. 3. ii. olei irini. lb. ii. isopi humide. 3. xv. aceti. 3. i. fiat decoctio cōpleta. Ad idē unguētum tale. **R.** radicū malue bismalue radicis lilii cōpe squille seīs lini seīs fenugreci caricarum piguiū uuarū passarū pinguū añ. 3. 5. pquassētur fortiter ⁊ infundantur in aceto forti p noctē buliant postea in aqua ⁊ iterū conquassentur. Deinde. **R.** unguētū dialtee. 3. ii. arungie anas medulle uituli butiri sine sale añ. 5. i. olei amig dalarū dulciū. 3. iiii. cere quantū sufficit fiat unguētū ⁊ multū ualet. Ad idē cerotū isopi de scriptōe filagrii. Ad idem unguētū marciaton unguētū nicolai. Ad idē qñ spleneticus bibit urinam suam omni mane usqz ad dies aliquot sanat splenē. Notanduz qd medicinalia que habent aspectum ad splenē sunt ireos accorus aristof. gentiana liliū apium petrosi. utriqz tribuli cappares agnus castus frasin⁹ genestra tamariscus ⁊ mediane cortices istoꝝ. Similiter ebuli sambuci lupuli. vitis absinthii capil⁹ ueneris recens isopus spuilla scolopendria eupatoriū cuscute calamentū centaraurea bethonica: assarū camedreos camepithéos pānis porcini anisum maratrū ameos spica nardi squinantū xilobalsamū. Valēt etiā a pprietate pulmo vulpis: uespertiliōis splen asini siluestris: splen puli eqni sicētur ⁊ puluerizētur: accipiatur unus ex his uel plures.

De iliaca ⁊ colica passione. Sillanus

Ireca rubricā ē notanduz qd intesti norum quedam sunt sūilia seu gratilia. quedam grossa. Subtilia sunt tria. Prīmū est duodenum qd continuatur cum stomacho. Secundū est ieiunius quod dicitur ieiunium: quia sunt ibi multe uene mesayce sugentes ipsum. Tertiū ē yleon: ⁊ ita li fit iliaca passio ⁊ alio noīe dicitur granie ⁊ iulutum: quia habet multas reuolutōnes. ut si ali quid benignum moxetur de chilo attrahatur p mesaycas. Intestina uero grossa sunt tria. Prīmū dicitur orbus siue saccu⁹ siue monocolum. Secundū dicitur colon: ⁊ in tali sit passio colica. Tertiū dicitur rectus ⁊ p̄tinuatur cum ano. Secundo notanduz qd colica passio ē passio intestini colon dolorosa cum difficultate exitus stercoris per inferiora. sed iliaca passio est passio ileon cum cōstipatione uentris ⁊ frequēti uomitu ⁊ dolore uehementi ac si itestina tere bello perforarētur. Terto notandū qd iste passiones. s. colica ⁊ iliaca conueniunt in signis causis ⁊ pronosticis ⁊ curatione aliquāliter: licz sit dīa multiplex ut patebit i ferius. Cause ergo istarū passionū aut sunt extrinsece aut intrinsece. Si extrinsece sunt sicut superfluous potus aq frigide: assumptio ciborum glossorum stipticorum sicut caseus durus carnes bouine legumina ne spilla sorbe pira prunelle coctana ⁊ oīa que coartant ⁊ corugant ⁊ oppilant intestina casus p cussio ruptura: superflu⁹ calor: aeris exiccans ⁊ resoluens sibile: superflua frigiditas aeris cōstringens: sicut uentus borealis: superfluū exercitium: labor superflu⁹: relaxatō siphac ⁊ casus intestinoy i bursam: assumptio uenenoy. Si cāei trisece hoc ē uel ppter alia mēbra. s. apā epatis uel mesaycas uel renū aut uesice gel ppter intestina. Si ppter intestina hoc ē ppter sex causas. Prima ē ppter apā yleon uel colon calidū uel frigidū. Secunda ē humor frigidus inuiscatus. Tertia ē uentositas inclusa. Quarta est sex idu rata in testinis. Quinta ē uermes inuoluti in intestinis. Sexta ē debilitas uirtutis sensitiue ⁊ debilitas expulsue. Quarto notandū de signis si fuerint he passionēs ex causis extrinsecis pgnosatur ex iudicio patientis. Si uero fuerit ppter alia mēbra habēt alia signa. s. dolorem locorum ⁊ si per signa illaz passionuz. Si fuerint ex apā tibus intestinorum calidis. signa sunt se. cōtinua dolor sitis grauitas pulsatio. Si fuerit ex apā tibus frigidis oīa sunt remissiora cum grauitate ⁊ mullicie ⁊ inflatione: ⁊ quia precesserunt frigida ⁊ humida sicut lac pisces ⁊ fructus. Si flu

De iliaca et colica

rit ex fecibus iduratis ē dolor grauis et uidetur sibi qd scindatur intestina et precessio causarū idurantiū feces sicut caliditas interior: uel exterior: uentus uel usus rerū ericantium hūiditate i fecibus. Si uero fuerit ex uentositate inclusa mutatur dolor: de loco ad locū cū tortiōe et rugitu et uidetur sibi qd acus sint incluse in intestinis et qd intestina perforētur terebello. Si fuerit ex phlegmate inuiscato ē cum frigidityte et grauitate et precesserunt ea que multiplicant phlegma. Ita tōe etiā doloris aliqñ fit ibi calor et rubedo et sif et hoies indicant qd hec causa sit calida et non est.

Si aut fuerint ppter uermes dicentur signa uermiū in suo loco: et ex his cognoscetur. Si fuerint ex debilitate sensus tunc longe egritudine precesserūt. Quinto notandū qd colica et iliaca differūt in pluribus: qz in iliaca ē maior dolor: et citius interficit ppter sensibilitatē intestini stilis maiorē. Secūdo quia in iliaca dolor ē magis ambulās uersus dextrū et sinistrū ppter circūolutiōes intestini ileon. Tertio qz iliaca passio ē magis ab umbilico superi. rō ppter sitū intestini. Quarto qz iliaca remediatur magis p asfūsa per os. colica uo ex clisteri. rō p. Sexto notandū d dīa qd ē inter colicā et lapidē renum qz multi practici peccant in hoc nō distinguētes bene. Prima dīa ē sūpta ex qstitate doloris: quia dolor renalis ē paru? qñ acutus: s; colic? dolor ē magnus. Secūda dīa sumitur ex loco: quia dolor colicus incipit a parte inferiori dextri lateris et tendit ad superiora sinistri et ē uersus anteriora et pectinē declinior qz sit ad posteriora: et final incipit a superioribus et descendit paulatī usqz ad locū ubi cōfirmatur et ē declinior ad posteriora. Tertia dīa sumitur ex tēpore: qz rea lis ē fortior tēpore uacuitatis: et colic? alleniat in ea et forte sumitur aliquid. Itē colica icipit subito et in breui tēpore. renalis uo paulatim.

Quarta dīa sumitur ex iuuantibus: qm clistere et exitus uentositatis et fecum alleniant dolorē colicū: sed non alleniant dolorē renalē allēuatōe de qua sit curandū. Itē medicine frāgentes lapidē alleniant dolorē renalē sed nō colicū. Quinta dīa sumitur ex his que adherent urinae: qz in renali pcessit urina arenosa ad modū sabule uel arene: deinde fit stilis: deinde apparent arene: sed in colica nō. Pronosticatō passio colica ē horribilis et detestabilis eo qd ster cus emittitur per superiora et adueniunt accēta terribilia et detestabilia: sicut sincopis spasm? frigiditas extremitatū et desipiētia: et sunt signa mortalia si continuēt: et si accidētia minoretur

et medicina sūpta per os. si descendat ad inferiora bonū est signū. si in colica superuenit uomitus ē malū signū: quia sifit qd inferior pars ē opilata et stercora non possunt exire per iferiora timetur gne egrediatur p superi? sifiliter aduentus malorū accidētū ē malū signū. **Al.**

Itē cū dolore uentris fuerit ipsi? cōstrictō et nausea. sed nec calor nec fe. affuerit ea egro dāda sūt q uentrem sine uomēdi desiderio soluāt ut ē electuariū d gallia. q. r. mastice gar. 33. melanopipis macropipis cinamōi nucis musca. gallie mus. oīz añ. 3. x. scamonee. 3. x. postea expmātur citonia acetosa et recentia et succus eorū cū eiusdē quatitatis melle misceant et coquant usqz ad spissitudinem paulatī et cōficiat ex eo medicamē qd tñ eiusdē quatitatis sit cuius spēs sunt cuius dosis sit añ. 3. ii. usqz ad. ii. et. 5. Sullan?.

Itē determinat de colica et iliaca passione: et diuiditur in quattuor. Primo ponit curā quando puenit a materia phlica. Secundo qñ sit a materia uetosa. Tertio qñ sit a caliditate et per cōsequēs a duricie fecū. Quarto qñ sit ab epate. scda ibi. Qd si. Tertia ibi. Si aut. Quarta ibi. Cū aut. Prima in duas. prio pōit curā qñ cū dolore uētris ē constrictio et nausea et nō febris nec calor per electuariū solutiū. Secūdo pōit curā qñ nō ē timor de nausea uehementi p euacuationē per uomitū et p pillas scda ibi. Qd si nausea. De pria dicit qd si cū dolore uentris fuerit sifpticitas uentris et nausea: sed neqz febris neqz calor: suple arguendū qd sit a materia phlica: tunc debent dari egro euacuatia nō inducētia appetitū ad uomitū: sicut ē electuariū de gallia. secūdo ponit descriptionē. r. mastice gar. 33. melanopipis macropipis cinamōi nucis mus. gallie oīum añ. 3. x. postea expmātur citonia acetosa et recentia et succus eorū cū eadē quantitate mellis misceatur et coquatur paulatī usqz ad spissitudinē pficiatū cū eis. medicamē soluit et confortat stomachū rōe spērūz. Ad idē dyacitoniren solutiū cū spēbus descriptōe mesue uel nicolai. Ad idem brodiūz antiqui galli in quo cocta sint polipodiū quercinū semē aneti anisi usqz ad ossiū separatiōes. Ad idē medicina dicta. c. de dolore stōachi a materia frigida. Ad idē cōfectiō delectabilis laxatia. Ad idē dyarob cū turbith. Ad idem elcū arū indum. **Al.**

Qd si nausée vehemētia nō fuerit nec eger medicinas vomuerit: pillē iliace sūt dā de. Que. R. colocynthide serapini amboꝝ añ. 3. x. scamonee. 3. iii. ⁊ tertiam isor: mēf pillē de quibus vni⁹ aurei pōd⁹ ē dandus uelociter enī passioꝝ dissoluūt iliaca. Sil.

Pōnit curam per euacuationē p pillas qñ nō ē timor de uomitu. Et p̄io facit hoc. secūdo pōnit remedia alia. secūda ibi. Si at passio.

De prima dicit q si nō fuerit vehemētia nausē ⁊ eger nō uomuerit pillas uel medicinas dñt dari pillē iliace. rō q euacuant materiā p̄blica. Secūdo pōit descriptionē. R. colocynthide serapini amboꝝ añ. 3. x. scamonee. 3. iii. ⁊ tertiam. for mētūr pillē de quibus pōdus. 3. uni⁹ ē dandus q cito dissoluūt dolorē iliacū. Ad idē medicīne dicte in dolore capitis a materia frigida. Ad idē ierapigra. Sil. valet bñdicta. Al.

Si aut passio iliaca difficilis fuerit nec medicamina vētris solutiua eis contulerit h suppone colliriū. Qd. R. salis panif. 3. x. colocynthide interioris scamonee amboꝝ añ. 3. ii. ⁊ 5. fiant ex eis colliria lōga ⁊ supponāf. Et si nō cōtulerint ex enemate leni clisterizet. q. R. ficus citrinās. v. fursuris quantus vna manu capi pōt maluauisci. Al. i. hec in pāno ligato ⁊ sicile folia. x. in duab⁹. lb. aque coquant donec ad vnam redeant. deide coles ⁊ ponāf sup eaz baurach pōdus vni⁹ auf. olei sisami. 3. i. ⁊ fiat clistere ex eo. Si aut quis forti⁹ ⁊ acuti⁹ facere voluerit pōdus auf. vni⁹ de collirio qd p̄i⁹ diximus admisceat. Clistere vehemēter soluens quo tunc vtendū ē cum medicamina nō cōferūt nec vēter soluitur. R. colocynthide interioris. 3. x. centauree. 3. v. buschormarien arthamita aboꝝ añ. 3. ii. oia in trib⁹. lb. aque donec ad tertias duas redeāt. coquant ⁊ colenf: deide dissoluāf in ea alchitrā mell aboꝝ añ. 3. iii. castorei. serapini oppoponac. collirii qd p̄diximus oium añ. 3. ii. misceant oia ⁊ dū ē tepidus fiat ex eo enema ⁊ si squibale exierint itere tur clistere donec exire vidētur. h nāqz clistere administrari d3 cū res fortissima ē ⁊ pessima ⁊ i colica mala ⁊ illa in qua sit nausēa valde vehemēs ⁊ isfir⁹ nō egerit. Huic p̄terea egritudine qñqz fetida supuenit eructuatio ⁊ plerūqz stercus p os egrediat qd cū accidit sepe mortē p̄tedit. Sil.

Pōnit curā per alia remedia: ⁊ diuiditur in duas. Primo pōnit curā per suppositoria. Se

cūdo per clisteria. secūda ibi. Et si nō. De prima dicit q si passio iliaca fuerit difficilis: et medicine ventris solutiue nō conferūt: d3 supponi suppositoriū tale. R. salis. 3. x. interioris colocynthide scamonee añ. 3. ii. 5. fiant suppositoria longa ⁊ superponātur. ratio dolor descendit in inferioribus intestinis: vnde suppositoria plus attingunt ad locū. Ad idē fiant suppositoria cū modico salisgēme esula ⁊ melle ⁊ fiant longa ut plus attingant ad partes superiores.

Et si nō. Pōnit curā per clisteria ⁊ p̄io pōnit curam per clistere lenitiuū. secūdo per clistere acutū. secūda ibi. Si aut. De p̄ia dicit q si non contulerint suppositoria dicta d3 fieri clistere lenitiuū. ratio q: mollificat ⁊ relaxat: unde materia ē plus apta ad euacuationē. Secūdo pōit descriptionē. R. ficus citrinās. v. fursuris qñtū pōt capi una manu maluauisci. Al. i. hec in panino ligata ⁊ folia sicile. x. coquātur in. lb. ii. aque donec ad unā redeat. deide coletur ⁊ ponatur baurach pōdus aurei unius olei sisami. 3. i. si at clistere. Si aut. Pōnit curā per clistere acutū. p̄io unū. secundo alid. secūda ibi. Clistere. De prima dicit q si quis vellet facē clistere acutius ⁊ fortius pond⁹ auf. unius de collirio qd p̄ius diximus admistretur. Notandum q clistere lenitiuū ponitur alicubi sic in forma. R. malue bismalue mercurialis brache urfine añ. Al. i. caricarū pinguiū nūero. x. seīs fenu greci se. lini se. aneti añ. 3. i. fursuris pugill. i. olei sisami mell añ. quar. 5. salisgēme. 3. i. uel salis cōis. 3. ii. cassie bene piguis. 3. i. ichepigre. 3. vi. fiat clistere usqz ad q̄r. v. Clistere. Pōit aliud clistere fortius quo ē utendū qñ medicamina alia non conferūt. R. interioris colocynthide. 3. x. bucchormariē arthamite amboꝝ añ. 3. rute mentastri origani añ. Al. i. oia i tribus. lb. aq coquātur dūce redeant ad duas tertias. deide coletur ⁊ dissoluatur in ea alkiran mell añ. 3. iii. castorei serapini oppoponaci collirii quod diximus oium añ. 3. ii. misce oia ⁊ dū ē tepidus fiat enema. Secūdo dicit q si squibale nō exierint iteretur clistere: qz debent iterari cū res est fortissima ⁊ mala. Ad idem. R. paritarie centauree minoris origani calamenti montani añ. Al. i. anisi cimini cartami mundi añ. 3. i. poli podii quercini turbit bene gūmosi seīs raphai. añ. 3. 5. pulpe colocynthide. 3. ii. fursuris pugill. i. mell olei rute añ. quar. 5. salisgēme. 3. i. sicci si ele. 3. i. fiat clistere usqz ad quar. v. Huic p̄terea

Docet pronosticari dicens q in hac egritudine aliquā accidit eructuatio fetida ⁊ aliquādo

Quod si cum dolore ventris non fuerit ipsa
 strictura: sed inflatio et rugit et tensio in ve
 tre existit. **C**onfectio de bacis lauri danda
 est que. **R.** foliorum rute siccorum. 3. x. amicos ci
 mini nigelle keyfiz origani carui alexandri
 amigdali. amaray melanopipis macropi
 peris metastri dauci accori baccarum lauri ca
 storei oium 3. ii. serapini. 3. iii. oppopo
 naci. 3. iii. conficiantur cum melle eiusdem ponde
 ris. cuius dosis sit ut auclana vna aut naba
 cha multum vicibus. 3. i. vini calcefi: aut cum
 apozimate 3. radicibus. huic confectio immo
 ueda ventositatem et dissoluenda nihil equipa
 rat. hoc propterea suppositorum subijciat quod
 sit ventositatis dissolutum. **R.** cimini foliorum
 rute viridis aborum 3. ii. bucho: mariæ
 arthanite amorum 3. iii. baurach. 3. i. co
 ficiantur ex melle et supponantur cum spogia ul
 lana. hoc enim dissoluit ventositatem iseri et
 expellit. **V**enter quoque assidue ex panis ca
 lido vaporandus est. et eger in tina mittendus
 Si autem hec non suffecerit ventosa cum igne po
 nenda est. et locus donec rubere inceperit fri
 candus. **P**ost hoc iterato fieri conuenit ex
 oleo rutaceo et ex alijs oleis calidis. et ex eis
 clisterizandus est eger. postquam eis admixta fu
 erint castorei euforbij aborum 3. 5. hanc ve
 ro solitum pati egritudine dum sanus est caueat
 ne vinum aquam mixtum bibat: nec etiam fumat
 vinum nisi purum et forte: nec aquam multam bi
 bit: et abstineat ab herbis et lacte et omnibus
 inflatis. **S**ilonium facies ilios cum maximo
 coartant dolore et timeretur ne sincopis fu
 gueniat: ventositatem carminat et sonum puo
 cat. **R.** pipis amicos foliorum rute metastri
 castorei baccarum lauri cimini oium 3. i.
 opij madrageze iusgami oium 3. 5. co
 ficiantur cum melle eiusdem quantitati detur ex
 eo pondus aurum. vnus huic quoque electuarius
 addit plerumque scamonee. 3. tertia et fit tunc
 medicamen ventris solutiuum. **S**illanus
 ponit curam colice quam sit a ventositatem: et ita
 illiace: et diuiditur in tot quot sunt partes: et quot
 remedia ponit. partes patebunt. **D**e priore
 cit quod si cum dolore ventris non fuerit strictura: sed
 inflatio et rugit et tensio in ventre darsi perfectio
 de bacis lauri. ro quia dissoluit et euacuat ven
 tositatem. **S**ecundo ponit descriptionem. **R.** foliorum

rute siccoꝝ. ʒ. x. ameos cimini nigelle keyfis .i. leuistici organu carui alexandrini amigdalaz amararu macropipis mentastri dauci melano piperis accori baccar lauri castorei oium añ. 3. ii. serapini. 3. iiii. oppoponacis. 3. iiii. cõficiantur cū melle eiusde ponderis. dosis sit q̃stū una aue lana cū. ʒ. i. uini calefacti: aut cū decoctoe cū radicibus. Tertio dicit q̃ huic p̃fectoi p̃ uetositate remoueda nihil equipatur. Ad idē ualz di acinu diatriopipereon. Sitr ualet cõestio cimini torefacti mediū coctear de mane. ʒ si non detur ate cenam: ʒ istud ē secretū ʒ ualet p̃ paupibus. Hoc p̃terea. P̃onit curā per suppositoium. dicens q̃ debet subiici hoc suppositoium. R̃. cimini folioꝝ rute uiridis añ. M̃. i. buchoriarieni. i. cyclamis athanite amboꝝ añ. ʒ. ii. baurach. 3. i. p̃ficiatur cū melle ʒ supponatur: q̃ dissoluūt uentositatē ʒ expellunt per i ferius. Ad resoluendū uentositatē. ualet aq̃ uile in qua bulierit ameos ʒ castoreū ʒ aristolon. Item oleū rute ʒ aneti. Item tyriaca atiqua per os ʒ per extra. Itē emplm̃ d̃ grani lauri descriptione mesue. Item spōgia infusa in decoctoe rez carminantiū. ubi addatur oleū rute ʒ aneti añ. ʒ. i. ʒ. i. serapigra añ. ʒ. i. ʒ. uł ʒ. i. dissinuoil. ʒ. ii. uel. ʒ. ʒ. ʒ. cassie. ʒ. i. Super stomachū ponatur oleū de spica uł de costa i quo buliat gar. ameos ʒ mastix. Itē suppositoria cōia ubi addatur salgēma agaricus ʒ puluis iepigre. Uenter quoq̃. P̃onit curā p̃ euaporationē factā ad uētrē dicens q̃ uēter enaprandus ē pāno calido. R̃ d̃ q̃ actuali caliditate resoluūt uentositatē. Ad idē ualet sacculus de pānico ʒ sale torefactis. Et eger. P̃onit curā per balneū dicens q̃ eger debet itrare balneū. r̃o patet. Notādū q̃ balneū qd̃ apprimatur uł ē balneū aque dulcis calide uł frigide: ʒ tunc ualet solū ad mitigandū dolorē ʒ quia anodiūm. uel ē balneū aque dulcis naturaliter calide ut sulphureū ʒc. Et plus ualet dissoluedo: uel ē balneū artificiale in quo coquūt res resoluētes uentositatē: ut herbe uel seia. d̃ herbis: ut ruta antheos feniculū calamitū pulegiū camedreos campepitheos. De seibus: semē anisi feniculi cimini rute carui ameos aneti. Ad idē ualet spongia infusa in decoctione p̃dcarum herbaz expressa ʒ superposita uētri: ʒ hoc fiat sepe. Ad idē pannus calidus i quo ponatur dicte herbe cocte. Ad idē uesica impleta aqua decoctionis herbarū predictarum. Uel uas eneum plenū aqua predicta circūuolutum pāno calido. Ad idē ualet stupha. Similiter

ualet suffumigiū factum ex thure massice ligno aloes ⁊ uernice. **Idem.** ℞. seīs lini touē facti. ℞. s. cimini pap. touēfacti. ℞. i. fursuz gross pugillū. i. cōquassa ⁊ fiat saccul⁹ vni⁹ palmi largi ab utraq; parte buliat in aqua uel uino ⁊ fortiter expressus ponatur supra uentrē ⁊ debet coqui donec uadat piguedo superius. **Si aut.**

¶ **Ponit** hic curā per uentosam dicens q̄ si nō sufficit quod dictū est d̄z poni uentosa cū igne sine scarificatōe supra uentrē. rō patet: q̄ caliditas actualis resoluit uentositatē. **Et locus.**

¶ **Ponit** curāz per fricationē dicens q̄ locus est fricandus quousq; incipiat rubere. **Post hoc**

¶ **Ponit** curam per inunctionē dicens q̄ debet fieri inunctio uentris ex oleo rute ⁊ aliis oleis calidis: sicut sunt oleū de aneto oleū d̄ kerna oleū laurinū oleū de enula oleū nardinū oleū de pulgio. ratio patet: quia oīa talia dissolūt uētositatem. **Idem** emplm de granis lauri.

Et ex eis. ¶ **Ponit** curā per clistere dicens q̄ eger debet clisterizari cum predictis addendo castorei euforbi aī. 3. s. ratio patet. **Hanc vo**

¶ **Ostendit** a qbus sit abstinentiū dicens q̄ cōsuetus pati hanc egritudinem dum est san⁹ debet abstinere a potu uini mixti aqua. ratio quia generat uentositatē. sed debet sumi uinūz antiqū purum. rō quia est calidum ⁊ sic cum resoluens uentositatem. secūdo dicit q̄ debet abstinere ab herbis lacte ⁊ aliis inflatimis. **Siloniū**

¶ **Ponit** curā per siloniū dicens q̄ siloniū ualet iliacis cum coartatur maximo dolore ⁊ cū timetur ne sincopis superueniat egro ⁊ uentositatem resoluūt ⁊ maxime prouocat somnū. Secundo ponit descriptionē. ℞. piperis ameos foliorum rute mentastri castorei baccarū lauri cimini oīum. aī. 3. i. mandragore seīs iusquiamī aī. 3. s. cōficiantur cū melle eiusdē quantitatis detur ex eo pondus. 3. unius. Subdit q̄ huic electuario aliqui additur tertia. 3. scamonee ⁊ efficitur solutiū. **Idem** ualet sarrace. **Notādū** q̄ stupefactiua nō debent exhiberi nisi q̄ nō conferunt alia ⁊ debent dari in parua quantitate et parum morari. **Al.**

Si aut cum dolore se. affuerit cassie fistula i succo endiuie bulito ex dispūato dissoluta egro ē dāda. ⁊ sirup⁹ uiol. i potu est tribuend⁹. ⁊ nutriend⁹ ē ex taphea cū oīo de amigdal dulcib⁹ cōdita. ⁊ ex leni clisteri clisterizandus. **Sillanus.**

¶ **Ponit** curā colice q̄ si fit a caliditate febrili: ⁊ diuiditur i quattuor. **Primo** ponit curam p me dicinā laxatiuā. secūdo per sirupū. **Tertio** p di

etaz. **Quarto** per clistere. secūda ibi. **Et sirup⁹** **Tertia** ibi. **Et nutriendus.** **Quarta** ibi. **Et ex leni.** **De prima** dicit q̄ si cū dolore etiā fuerit se. debet dari cassiasist. dissoluta i succo endiuie bulito ⁊ despumato. **Rō** quia ē lenitiua ⁊ uacuatiua colere si sit ibi: ⁊ q̄ remollit feces duras factas ppter se. **Idem** ualet māna data. **Idem** decoctio prunorū ⁊ tamarindorū cū succo rō. **Et sirupus.** ¶ **Ponit** curā per sirupū dicens q̄ sirupus uiolatus ē dandus in potu. rō q̄ in frigidat ⁊ lenit ⁊ sic ualet contra se. **Et nutriendus.** ¶ **Ponit** curam per dietam dicens quod eger ē nutriendus cum taphea cum oleo d̄ amigdalibus dulcibus. rō quia ē cibus lenitiu⁹. **Idem** ualent spinachia. **Et ex leni.** ¶ **Ponit** curam per clistere dicens q̄ eger debet clisterizari ex clistere lenitiuo. **Idem.** ℞. olei mūdi quar. i. summitatū malue bisinalue herbe uolarie aī. 3. i. prunorū damascenorū sebesten aī. nūero. x. seīs melonis mundati se. portat. se. cu curb. aī. 3. i. fursuz pugill. i. olei ros. olei uiol. aī. 3. s. cassie fist. bene piguis. 3. i. electuarii de succo ros. 3. v. fiat clistere usq; ad quar. v. **Al.** **Cū aut** loc⁹ doloris in ventre apparuerit grossus ⁊ eger habens apā i principio feb̄ bothomef. deinde cassiasist. cū succo herbaz sepe dāda. **Et sit cibus ei⁹** cui hie dolor ex cōsuetudine accidere solet taphea uentrosa cūz zuccaro ⁊ oleo sisamino: ⁊ abstinere a stipticis ⁊ acetosis ⁊ a cibis grossis ⁊ vētrē strigētib⁹. **Qui aut** cū h̄ dolore uētositate pati solit⁹ ē. cibet cū calagie ⁊ mutagenat cōditis cū seibus ⁊ abstinere ab olerib⁹ ⁊ lacte ⁊ oībus q̄ inflant. **Et bibat** uinū forte ⁊ nō viciatū. aut idrōmel cum spēs⁹ q̄ pro cōdito ponētur ut pip. q̄s dice m⁹. **Hec est cōfectio ei⁹.** ℞. mell mundi. ℞. i. aq. ℞. vi. misceant ⁊ coquant diu ⁊ spumēt bñ donec fiat ad spissitudinē iuleb. **Cūq; hoc factū fuerit** in vnaquaq; ℞. ex eo mittat. 3. ii. puluerizati pipis in panno ligati donec appropiquet finis decoctōi ei⁹. ⁊ cū in frigidat extrahat pān⁹ ⁊ expi mat ⁊ cū necesse fuerit ppinat. **Offert** et cui hec passio ex vētositate ⁊ grossa superfluitate accidere solet oleū de kerna recēti cū apozimate de seibus sūptū. **Confectio apozimatis de seibus** hec est. ℞. ameos cimini cheisim carui origani nigelle oīniū aī. pugillū vniū. **Istis aut** admisceant. ℞. iii. aque ⁊ coquantur donec ad. ℞. i. ⁊ s. re deāt. de hoc itaq; apozimate sumat. 3. ii.

quibus. 3. iii. olei de kernua addatur et multis diebus bibatur. Sed si cui dolor iste cum calore supuenerit pruna. xx. et sic citrinas v. et passilay enucleatay. 3. v. sumatur et coquantur et colatur. deinde cassiasist. i. eo dissoluta coletur cui oleum amigdal. admisceatur et sumatur. Et ex apozimate quod i. c. de reumatismo diximus in potu tribuas Venter vero si multum fuerit siccus predicto apozimate addant polipodium et turpith aboz an. 3. ii. et coquantur cum eo et def donec uenter soluas. cum autem solutus fuerit remouetur polipodium et turbit. Confectio ellij quod ventrem soluens destruit ventositatem et grauedinem. Recipe turbit albi fricati et pulueri zati. 3. xx. succari. 3. xxx. 3. x. huius pulueris. 3. iii. ad bibendum tribuas. Pule 8 quibus cum quis uentre soluere uoluerit una fumere debet que et appetitum excitant et inflationem resoluunt et grauedinem cibum digerunt. Recipe mastice. 33. cinamomi gas. neresinic et melanopiperis macropipis scamonee zucca. violay oium an. 3. i. fiant ex eis pillule ad magnitudinem ciceris et sumas vna. mouebit enim semel aut bis. Silla.

Ponit curam colice quam fit ab apate. et diuiditur in quattuor. Primo facit hoc. Secundo reuertitur ad ponendum curam quam fit a ventositate. Tertio quam fit a caliditate. Quarto quam fit a frigiditate. secunda ibi. Qui autem. Tertia ibi. Sed si cui. Quarta ibi. Venter vero. Prima in tres. primo ponit curam per phlebotomiam Secundo per medicinam laxatiuam. Tertio per dietam. secunda ibi. Deinde. Tertia ibi. Et sit cibus. De prima dicit quod ubi locus doloris apparuerit grossus et huerit apate a principio deus fieri phlebotomia. ro quod prohibet fluxum materie ad locum apatis et deus fieri a basilica. Notandum quod potest apparere apate si ponatur digitus in ano uel illud infirmum quod ponunt chirurgici medici et de speculum. Deinde cassiasist. Ponit curam per medicinam laxatiuam dicens quod debet dari cassiasist. cum succo herbarum. ro quia lenit et euacuat et ampliat intestina

Ad idem. Recipe aque decoctionis endiuie foliorum altee malue et cuscute huiusmodi. q. sufficit medulle cassiasist. 3. i. olei amigdalay dulcium. 3. i. Ad idem ungatur locus cum oleo camomille et aneti. Et sit. Ponit curam per dietam dicens quod cibus deus est tapheua unctiosa cum zuchcharo et oleo sisaminio. ro patet quod est cibus lenitiuus. Secundo dicit quod debet se abstinere a cibis stipticis aceto sis et grossis stringentibus uentre. ro quod claudunt

et stringunt intestina et oppilant. Notandum quod clistere quod ualet ad mundificandum est. Recipe lactis uacini. lb. cassiasist. 3. i. fiat clistere et sic factum fuit in una dia que non assellauerat per x. dies. Qui autem. Reuertitur ad ponendum curam doloris uentris a ventositate et diuiditur in tres. Primo ponit curam per cibum. Secundo per potum. Tertio per quoddam aliud sumptum. secunda ibi. Et bibat. Tertia ibi. Confert etiam.

De prima dicit quod consuetus pati hanc egritudinem debet cibari cum calagie et mutagenath conditis cum seminibus. ro quia tales cibi dissoluant uentositatem. Secundo dicit quod debet abstinere ab oleribus et lacte et omnibus inflatis. ro patet. Et bibat. Ponit curam per potum dicens quod debet bibere vinum potens non mixtum aqua. ro patet. Secundo dicit quod debet bibere idromel cum speciebus que ponuntur pro condito ut piper. Et ponit descriptionem idromell. Recipe melis mundi. lb. i. aque. lb. vi. misceatur et coquantur diu et spumentur bene donec fiat ad similitudinem iulep. et cum hoc factum fuerit in unaquaque lb. ex ea. 3. ii. pipis puluerizati mittatur ligati in panno donec appropinquet finis decoctionis eius et cum itrigidatur extrahatur pannus et exprimitur et cum necesse fuerit appropinquetur. ro remedium patet: quod dissoluit uentositatem. Ad idem ualet aqua ardens. Ad idem ualet tiriaca dissoluta in uino calido. Confert etiam. Ponit curam per aliud locale dicens quod in tali confert oleum de kernua recenti sumptum cum decoctione de seibus ro quia resoluit uentositatem. Secundo ponit descriptionem decoctionis de seibus. Recipe ameos cimini keisim carui origani nigelle oium an. p. i. istis admisceatur aque. lb. iii. coquantur donec redeant ad. lb. i. s. Tertio ponit dosim dicens quod sumatur. 3. ii. decoctionis et 3. iii. olei de kernua et sumatur multis uicibus. Sz si cui. Reuertitur ad ponendum curam quam fit a caliditate. Primo per unam medicinam. Secundo per aliam ibi secunda Et ex apozimate. De prima dicit quod si dolor uentris supuenerit cum calore detur medicina laxatiua talis. Recipe pruna. xx. ficus citrinas. v. coquantur et colatur. deinde cassiasist. in eo dissoluta coletur: cui oleum amigdalay misceatur. ratio patet. Et ex apozimate. Ponit curam per aliam medicinam dicens quod in potu detur de apozimate de quo dictum est in c. de catarro. ro quod euacuat leniendo materiam calidam. Venter vero. Ponit iterato curam quam dolor uentris fit a phlegmate: et diuiditur in tres. Primo ponit curam per decoctionem solutiua. Secundo per puluerem. Tertio per

pillas. secunda ibi. **Confectio electuarii.** **Ter**
tia ibi. Pillæ. De pria dicit q si ueter fuerit
multum siccus cu predicta decoctione addatur
polipodii turbiti amboꝝ añ. 3. ii. coquatur cu 3
ea 7 dentur donec uenter soluatur 7c. **Consec**
tio electuarii. Ponit cura per puluerẽ dicẽs
q puluis uentrẽ soluens 7 inflatões dissoluẽs
7 grauedinẽ. **R.** turbiti al. puluẽizati. 3. xx. 33.
3. x. zuccari. 3. xxx. dos sit. 3. iii. detur i potu. pos
set tñ fieri in forma confectionis. **Pillæ.** Po
nit cura per pillas dicens q cum qs uoluerit
soluere uentrẽ debet sumere pillas istas que ap
petitũ excitat 7 inflatões reprimunt 7 grauedi
nẽ 7 cibum digerunt. **R.** mastice gar. 33. nere
misch. i. seïs peonie anisi melanopiperis: scamo
nee uiol. omniũ añ. 3. i. fiant pillæ ad quatitate 3
cicerũ: 7 sumatur una q mouebit sel aut bis.

Notandũ q hec tragea 3sumit uentositates
R. 33. al. 3. 5. anisi. 3. ii. coriandri preparati et
conditi quar. 5. macis galange cubube domesti
ce nucisimulca. subtilissime puluerizate añ. 3. i.
gar. in partes diuisoꝝ nũero. xxx. liquicie. 3. v.
zuccari al. quantũ sufficit fiat tragea grossa 7 d
ipsa detur patienti ad comedendũ 7c.

De fluxu ventris. Sil.

Ircu rubrica ẽ notandũ q fluxus uẽ
tris ẽ triplex. s. lienteria dissinteria
7 dyarria. Lienteria est fluxus ci
balis in eadẽ qualitate 7 quatitate
in qua fuit assumptus. Dyarria ẽ fluxus hũ
ralis undecunq sit siue excoꝛtigatione intestio
rum. Dissinteria ẽ fluxus hũoralis cu 3 exco
riatõe intestinoꝝ. Unde notandũ q fluxus uẽ
tris uel puenit ppter causas intrinsecas uel ex
trinsecas. Si ppter causas extrinsecas aut pp
malitiã ciboꝝ aut malũ ordinẽ: aut ppter qũta
tes uenenosas: aut ppter naturã tẽporis 7 cõsti
tutionẽ talẽ. Si uero fuerit ppter causas intrin
secas sic aliqui prouenit a capite per uim reuma
tis: aliqui a stõacho: aliqui ab intestinis superio
ribus uel inferioribus: aliqui a uẽis meseraicis
aliqui ab epate: aliqui a splene: aliqui a toto cor
pore: aliqui a repletionẽ: aliqui ab inanitõe: ut in
ptisi 7 ethica: 7 aliqui in febribus pestilentialib⁹
7 hoc alioꝝ rõne cõplõnis naturalis ut in trau
lis: aliqui ex permutatione etatis: ut i afforismo
scdẽ particule. Quibuscũq iuuenib⁹ extitibus
uẽtres 7c. Tercio notadũ d signis distinctiuis
Si fuerit ppter cãs extrinsecas 7 puenit a capi
te. Signa sunt q puenit plus p somnũ longus
7 est cõseruãs priõs 7 cũ eo sunt signa catarro
rũ 7 lexiõis cerebri. si fuerit a stõacho signa sũt

q: non seruãt ordinẽ nec peroximũ certũ 7 pio
uenit magis de die q̃ de nocte 7 ẽ grauitas uel
lesio stõachi 7 dolor 7 egestio indigesta. si fuerit
ab intestinis signa sunt q: nõ seruãt ordinẽ 7 p
uenit magis de die q̃ de nocte 7 ẽ dolor: intesti
noruz. si vò uenit a uenis mesaycis distinguitur
q: fluxus ẽ chilosus: q: nõ põt trãsire chilus per
mesaycas ppter oppilatõẽ ipsaz. si vò fuerit ab
epate fluxus ẽ pyodicalis p̃cipue si ẽ ex oppila
tione: 7 talis accidit frequẽt⁹: 7 talis magis de
ludit medicos. Tertiũ signum q: talis magis ac
cidit de nocte q̃ de die p̃cipue in hyeme. Ali
ud signum ẽ coloris uarietas. Aliud ẽ sed⁹ color
i dextra parte uersus ypocundria. si autẽ fuerit
a splene distinguitur q: ẽ grauitas splenis 7 flu
xus magis mĩcul. si fuerit a toto corpore ex op
pilatõe poroz exterioroꝝ. vñ superfluitates nõ
pñt extire distinguitur ex iudicio patientis: q: ste
nit in aere frigidus: 7 sic de similib⁹ cãs. sed si fu
erit in co:porib⁹ inanitis: ut in ptiscis 7 ethicis
distinguitur: q: fluxus ẽ liq̃factiuus 7 apparet
pinguedo in tali fluxu. Sed si fuerit in corpi
bus repletis. uel sit per uia mĩdificatõis totius
corpous ut in bona crisi: uel per uia sinthomaz
ut in mala crisi distinguitur: q: seqtur alleuiatõ
uel aggrauatio infirmi. si fuerit rõne cõplexiõis
naturalis ut in traulis distinguitur ex traulisati
one 7 ex causis fluxibilitatis uẽtris q ponũtur
i p̃mento afforismi. Quibuscũq iuuenib⁹ extiti
bus 7c. Quarto notandũ de causis leutorie
in spãli: q: sũt uel extrinsece uel intrinsece. si extri
sece uel ppter naturã ciboꝝ q sunt lubrifican. uel
ex superfluitate assumpti: uel ppter malũ ordi
nẽ in assumptione ipoꝝ: uel q: cibi uenenosi: uel
ppter casum 7 percussionẽ. Si cãs sint intri
sece aut sũt ppter stõachuz 7 itestia: aut ppter
alia mēbra. si ppter alia mēbra cognoscitur ex
lesione illoꝝ. si ppter stõachũ 7 intestina. cã est
triplex. Prima ẽ humor phlic⁹ adherẽs superfi
ciei stõachi inducens lubricitatẽ: vnde cib⁹ egre
ditur indigestus. secunda cã ẽ colera pũgitiua
7 mordicatiua pungẽs 7 mordicans stõachum
unde excitatur ṽtus ad expellendũ. Tertia cã ẽ
ulceratio stõachi: unde cibus superueniẽs stõa
cho inducit mordicationẽ: unde excitatur ṽtus
sensibilis sentiens nocumẽtũ ad expellendum
Signa lienterie in spãli si fuerit a causis tri
secis si fuerit ab aliis mēbris a stomacho habẽ
tur ex lesione illoꝝ mēbroꝝ. Si uero fuerit a sto
macho. si causa fuerit humor phlicus cognosci
tur: quia ẽ cum eructuatione acetosa: 7 leditur
a frigidis. sed si hũor ẽ colera ẽ amaritudo orio

fitis mordicatio et calor et leditur a calidis. Si cā sit ulcera stomachi sentit mordicationē et pūcturas spāluter ex cibi assūptione precipue acuti nel acetosi. Pronosticatio. si lienteria uenit post dissinteria mortale. In lienteria oxiremia superueniens prius nō existens signū bonum.

Notandū quito de signis et causis dyarie in specili. Cause enī dyarie pnt uariari fm modū materie: uel ex parte locorū a quibus uenit talis materia. si ex parte materie sic cause sūt q̄tuor. s. sanguis: colera: phlegma: et mīlia: q̄: quils hūmor pōt facere dyariam. Si ex parte locorū a quibus uenit talis materia que causat dyariā sic uenit aliqñ a capite ex reumate descēdet: ali qñ ab epate: uel a splene: aliqñ a matrice uel a stomacho: aliqñ a toto corpore. Signa dyarie diuersificate ex parte materie sūt. si materia sit colerica sentitur in ano ardor et pūctura et color eius quod egreditur ē citrinus. substātia eius sit fluuida nō uiscosa sitis amaritudo oris: uria citrina subtilis. et si coniugātur habitudies corporis colerice cōplexio colerica et etas iuuetuti erunt magis certa. Si uero materia phlica fuerit in ano nō sentitur ardor nec punctura color eius qd egreditur ē albus: sba nō multū fluida nec multū uiscosa priuatio sitis et amaritudinis: trina alba et s̄tilis. si cōiugātur habitudo et cōplexio phlice: et regimē plurimū multiplicatiuū phlatis magis erūt certa. Si uero materia sit mīlica color ei⁹ quod egreditur erit niger sba grossa nō uiscosa: et si coniugātur hitudo et cōplexio mīlice: et regimē p̄teritū multiplicatiuū mīlie signa erūt magis certa. Si autē materia sit sanguinea: color qd egreditur erit rube⁹ sba mediocris nō uiscosa: et si coniugātur cōplexio sanguinea et hitudo et regimē multiplicatiuū sanguinis signa erūt magis certa. Signa diarie diuersificate ex parte loci ex quo uenit materia talis diarie. si sit a capite sūt signa catarrhi et aduenit post sōnū lōgū. Et si fuerit ab epate et ppter oppilatōnē epatis. signū ē q̄ ē chilosus et uniformis flux⁹: si ppter debilitatē stutis digestiue signū ē quia fluxus est s̄tilis loture carnis recentis: si fuerit ppter multitudinē sanguis signū ē: quia ē plurimus et nō semper cōtinuus et sine dolore: et uēit post egestionē cū modica p̄mixtōe. si uenit a splene et cū duricie splenis uerget ad nigredinē et apparēt signa mīlie. si fuerit a mīrice erit grauitas matricis et dolor: si fuerit a stomacho erit dolor in stomacho et egestio chilosa indigesta. si fuerit a toto corpore cognosceatur: q̄: p̄cessit repletio cibi et potus: uel quia p̄

cessit retentio euacuationis cōsueue: uel q̄: corp⁹ parū excitatur et resoluitur et pōt uenire per uia crisis bone et hoc cū v̄tus sit fortis uel per uiam synthōsis et hoc in mala crisi: q̄: materia ē mala et uirtus debilis. Pronosticatio nullus flux⁹ creticus est restrigēd⁹. quod cognoscitur q̄: cōfert et bene fertur ab infirmo. Omnis fluxus uentris qui uenit sbito et repente post longā egritudine ē mortalis. Omnis fluxus uentris pueniēs a mīlia que proiecta supra terrā ebullit et h̄z odorē acetosum ē mortalis. Sexto notādus de causis dissinterie et signis in speciali. Cause dissinterie aut sunt exteriores aut interiores. Exteriores sunt aer corruptus cibaria acuta penetrantia sicut allea cepe acetum et s̄tilia: et medicina ut ē dyagridiū aloes: aut pulpa coloquintide et s̄tilia. Interiores sūt: uel colera acuta pōgēs mordicans et ulcerās: uel phlegma falsū: aut alius humor acutus adustus: uel aperitō alicuius apostematis: et tunc illa materia pōt prouenire a diuersis ut dictū est in dyaria: et cognoscitur a quo mēbro ueniat per signa dicta. Signa si dissinteria fuerit ex causis extrinsecis habentur ex relatione infirmi. si fuerit a causis intrinsecis et fuerit a colera uel phlegmate falso ex cōsideratione eius qd egreditur et colore etc. S3 si fuerit ab hūore uel alio mēbro cognoscitur: ut supra fuit dictum de diaria. Signa si diaria fuerit in superioribus intestinis uel in inferioribus sunt. Si fuerit in superioribus tunc ē ibi dolor et grauitas supra umblicū et egestio ē sicut lotura quedā: aut rasurū ppter subtilitatē intestinoꝝ et sanguis ē plus mixtus cū egestiōe et clisteria non multū cōferunt: sed assūpta per os. Si fuerit in inferiorib⁹ intestinis ē dolor s̄b umblico et grauitas et egestio ē cū quibusdam contentis surfureis et squamosis: et hoc ppter duritiē intestinoꝝ illoꝝ et sanguis non ē sic mixtus cū egestionē et clisteria plus cōferūt q̄ assūpta per os. Pronosticatio: mutatio coloris i dissinteria ē malū. Si in dissinteria post aures sinistrā appareat pustula similis orobo cū magna siti infra. xx. dies morietur. In dissinteria in principio fluxus est ad modū loture carnis: et postea sicut rasura pgameni: et postea sicut quedam frustula carnis. et si fuerit in intestinis superioribus expeditus ē: et si in inferioribus adhuc pōt curari. Omnis fluxus uentris post egritudinem manente egritudine. Si sit cum mala tolerantia est mortalis. Dis fluxus cū uomitu et singultu et cū alienatōe est mortalis. In oī fluxu casus appetitus est malū signū. Et si in intestis

subito malū fluxus sanguis uel sanguinolent⁹
in idropisi ēmalus ꝛc. Alma.

Um cibus in stōacho more solito
nō morat⁹ imo citi⁹ egredit⁹ nō mu-
tatur nisi pax⁹ fuerit cū hoc mor-
dicatio ꝛ dolor i ventre ꝛ sitis cū quo etiā
plimq³ adest vētris flux⁹ i quo añ cōestōz i
ueni⁹ purulentus: de⁹ egro rob de succo
uue acerbe: aut de succo riacs aut d succo
gnatorū cū spodiū ꝛ rob. āborum añ. 3. i.

Trocisci quoq³ de spodio cōstrictiui itī
dez tribuant⁹. Nutriant⁹ vō ex adesia citri-
na ꝛ pullis cū aceto coctis ꝛ assatis ꝛ cuz
succo uue acerbe posiq³. In potu vō sumat
sumach cū aqua ro. Deide nutriat⁹ ex cibo
cui admisceat sumach q vocat⁹ sumachia:
totūq³ eius regimen ad hoc pducat⁹ vt in
frigidare possit ꝛ cōstringere. Silla:

Determinat de fluxu vētris: ꝛ diuiditur i q̄t
tuor. Primo ponit curā lienterie. secūdo diarie
Tertio dissinterie. Quarto tenasimōis. secūda
ibi. Si vō cibus. Tertia ibi. Qd si ex fluxu.
Quarta ibi. Trocisci quoq³. De p̄ia dicit
q si cibus nō moratur in stomacho imo citius
egreditur q̄ sit digestus ꝛ alteratus suple tūc ē
licentia. Secūdo dicit q si appareant ista si-
gna. Primo q fuerit mordicatio ꝛ dolor in stōa-
cho. secūdū ē sitis. Tertiū quia aliqñ ante cibū
est fluxus suple purulentus: arguendū ē q lien-
teria ē ab hūore colerico. ratō signor⁹ pater.

Tertio dicit q pro cura egro debz dari rob de
succo granator⁹ cū spodiū rob. añ. 3. i. Rō quia
ē frigidū et stipticū: unde prohibet ne colera in-
ducat tantā mordicationē: unde stimulat expul-
siuā ad expellendū cibū ante tēpus. Ad idēz
rob de agresta. rob de berberis rob de ribes:
rob de sumach. rob de citoniis. Notandum
q in tali casu cōuenit euacuatiō materie colerice
ꝛ debet fieri cū medicinis dictis de dolore stōa-
chi a materia calida pueniente: ꝛ curatur ut su-
pra. Trocisci quoq³. Ponit secūda medi-
cinā dicens q trocisci de spodio etiā cōstrictiui
debent dari. Rō q rōe frigiditatis alterāt ma-
lā cōplexionē calidā: ꝛ rōne stipticitatis cōstri-
gūt ventrē ꝛ debent dari premissa euacuatione
q: nunq³ stiptica debent dari ante euacuatiōnē
quia inrudarent ꝛ cōstringerent materiā.

Ad idem. R. boli ar. terre sigill. coralli san-
dali sumach berberis seisc citoniorū psidie: ba-
laustie gallay accacie ypoquistidos mirtilor⁹ sū-
guinis draconis rob. añ. 3. i. puluerizētur ꝛ mi-
sce cū succo plantaginis ꝛ succo absinthii. fiant

trocisci: ꝛ cū uti uolueris distēperetur vnus cū
lacte uaccino uel ouino in quo lapides ardētes
sunt extincti. Notandū q si ex colera pūciat
ulceratio in stomacho. sicut qñ sanies apparet
mundificandū ē cum idiomelle ꝛ aqua oz. ita q
dētur tria coclearia aq mell⁹ cum tribus coclea-
ribus aque orde. deinde cōpetit tale consolidā-
tiū. R. dragagati gūmi arabici masticis thu-
ris karabe añ. 3. i. puluerizētur sūtiliter ꝛ cōfi-
ciātur cum succo absinthii ꝛ fiant pillē ꝛ capiat
duas ieiuno stomacho. Rō remediū ē. quia ha-
bet p̄solidare ꝛc. Nutriat⁹. Ponit curā per
diētā dicens q patiens lienteria ex colera debz
nutriri ex adhesia citrina: ꝛ per hoc intelligit ci-
bos frigidos acetosos: ꝛ ppter hoc debet etiāz
nutriri pullis cū aceto coctis ꝛ assatis ꝛ p̄dis cū
agresta. rō p̄z. Secundo dicit q i potu d̄z sumē
sumach cū aqua rob. Tertio dicit q etiā d̄z nu-
triri ex cibo qui uocatur sumachia. i. in quo po-
nitur sumach. Quarto dicit q totū regimē d̄z
ēē infrigidās ꝛ cōstringēs. rō patet q illa faci-
unt descendē colerā ad intestina ꝛ eā restrigūt.

Ad idem. R. sumach quar. 5. cū lacte amig-
dalarū. Ad idem lac capre inspissatū in deco-
ctione cum riso tonefacto. Ad idē ordeū tor-
refactum cū lacte amigdalay: ita q ex eis fiat
ordeaceum. Al.

Qd si nō fuerit cū eo in uentre mor-
dicatio neq³ qd egreditur pus h̄z admixtus
sed ē uiscosus ꝛ adest inflatiōis paucitas ꝛ
ructus acidus ꝛ pauca sitis. Egro sicla ꝛ
sinapis ꝛ pisces saliti tribuātur. Deide co-
gatur ea uomere sumendo salem ꝛ mel ꝛ
anetū coctū. Que si non suffecerit medica-
mē qd expellit phla tribuat⁹: q. R. aloes
3. i. cologintide sterioris. 3. iiii. sal idi. 3. iiii.
turbit⁹. 3. i. ex his fiat pillē ꝛ sufficiūt ad
dosim. i. Vomitu pretereā sepe vtaf. Et
cibaria qbus vti⁹ in alimuri p se intigan⁹
ꝛ comedat fulcida que sale conduntur ꝛ
acrimoniam h̄nt que appetitū prouocare
consueuerē.

Sillanus.
Ponit curā lienterie qñ puenit ab humore
phlico: ꝛ diuiditur i duas. Primo facit h̄. sedo
ponit curā qñ materia ē euacuata. secūda ibi.
Si aut cū h̄. Prima in tres. p̄tio ponit curas
per p̄paratiā materiā ꝛ incidētiā. secūdo p̄ eu-
acuatiōz. Tertia per diētā. secūda ibi. Deinde
cogatur. Tertia ibi. Et cibaria. De p̄ia di-
cit q si cuz lienteria nō fuerit mordicatio i uen-
tre: uel stomacho ꝛ quod egreditur nō est sani-
es sed materia uiscosa: ꝛ ē pauca inflatio ꝛ pau-

ea sitis et eructatio acetosa suple arguendū est q̄ ē a materia acetosa p̄blica. Secūdo p̄ cura dicit q̄ egro debet dari sicla sinapis et pisces saliti. rō quia incidūt materiā p̄blicā et abstergūt et p̄pant ad euacuationē. Deinde coq̄at.

Pōnit curā per euacuationē: et diuiditur in tres. Primo per uomitū. secūdo per secessum. Tertio ponit canoñ. circa euacuationē uomitū. secūda ibi. Que si nō. Tertia ibi. Vomit⁹ p̄reca. De p̄ia dicit q̄ eger debet cogi ad euacuandum dādo ei sal et acetū et mel coctū. rō q̄ uomitus diuertit ab euacuationē per secessū. p̄pterea quia p̄ talē uomitū euacuatur materiā faciens henteriā. Ad idē ualent medicine uomitiue de q̄bus supra dictū est et specialiter ille q̄ euacuant phlegma. Que si nō. Pōnit curas per euacuationē que fit per secessum dicens q̄ si nō sufficit quod dictū ē conuenit medicina euacuās per secessum. Secūdo ponit descriptionē. R̄. aloes. 3. i. colognide interioris. 5. iiii. sal. in di. 3. iiii. turbith. 3. i. ex his fiat pille. Ad idē ualēt medicine solutiue posite supra. c. d. dolo stomachi. pueniente a phlegmate. Vomitu.

Pōnit canoñ. circa euacuationē per uomitū dicens q̄ sepe debet uti euacuatione per uomitum. rō patet. Et cibaria. Pōnit curā p̄ di etiam dicens q̄ cibaria q̄bus utitur debēt intingi in almuri quod ē quoddā genus saliamēti. dñt etiam comedere sulcida cū sale p̄dura q̄ hñt acetositatē: unde puocant appetitū sicut sūt cappares et oliue. rō q̄ incidunt abstergēdo materias phlegmaticas. Al.

Si autē cū hoc q̄ diximus nihil egreditur superflū neq̄ q̄ expellitur aliqd puluerulentū uel p̄blicū h̄z admixtum. Egro vinū forte et p̄p̄ tribuendum ē. Et diaolibanū dandū. Ad R̄. olibani. 3. x. pipis ameos spice cheisim anisi nigelle oīum añ. 5. ii. balaustie. 3. x. mellis spūati q̄. sufficit ad cōficiendū detur ex hoc i potu q̄ stomachū calefacit et uehemēter dñcat. Alpozima quoq̄ q̄ in. c. colice passio nis noiāuimus detur et assuescat in potu fumere vinū purū. Si vō cibus nō egredietur: sed res subtilis alba et aquosa cum qua sunt ea que epatis significant debilitatē. egro tribuatur id quod fit de scorja et diaolibanū. et electuariū diacalamentuz et trocisci calefacientes epar quos noiāuim⁹ et electuariū diacalamentū. q̄. R̄. folioz ruti et folioz calamēti siccoz ameos carui cheisim. 55. cinamomi macropipis oīum ptes

eq̄les. cōficiātur cū melle cocto et dēf alia medicamīa que noiāuimus in. c. epatis de his que ipsam calefaciūt et cōfortāt. Si autē cū p̄dicta egritudine nō fuerit significatio debilitatis epatis imo quod egreditur subtile ē et albū et fuerit i stomacho grauitas: puluis de malis gñatis ad transglutiedū dand⁹ ē: cuius cōfectio. R̄. ossiuz gñator acetosoz et citrinoz ut alcohol. 3. c. carui se. coriādrī aceto acerrimo infusoz: et postea assatoz añ. 3. xx. xilocaracte sūach balaustie oīuz añ. 3. x. puluerizētur optie et misce et dēf ad trāsglutiedū. Electuariū quoq̄ q̄ dñ chāzi dēf. q̄. R̄. arilloz passaz tritoz ut alcohol. lb. i. mirtilloz siccoz puluerizatoz ut alcohol. lb. 5. xilocaracte nabati balaudie se. tamarisci ameos oīum añ. 3. x. cōficiant cū melle de cāna: aut cū melle apum optie dīspūato et electuariū sumat. Si autē quod egreditur citrinū fuerit et anū mordicat egerq̄ siti patiat⁹ et febrē. trocisci cōstrictiui de spodio et aqua sauiet et ordeī dēf. Trocisci cōstrictiui de spodio. R̄. rosaz ru. spodii añ. 3. x. se. acetose sumach balaustie gūmi arabici oīum añ. 3. v. iformētur trocisci pōdere. 3. ii. quorū vn⁹ cū. 3. i. rob citonioz simplici sumat. Alqua vō sauiet ordeī ita fit ordeī fractū in aqua ipm cooptiente bulliat dōec aqua inspisset. deinde colet et bibant ex eo. 3. iiii. cū. 5. iii. spodii et gūmi arabici eadez quātitate. Sillanus.

Pōnit curas henterie qñ p̄ouent a mala cōplexione frigida sine materia: et diuiditur i tres s̄m q̄ tria remedia ponit. secūda ibi. Et diaolibanū. Tertia ibi. Alpozima. De p̄ia dicit q̄ si in hēteria nihil egrediat⁹ de materia p̄blica: tunc egro debent dari uinū purū et potens: ut maluaia ul' romania. rō quia calefacit stōachum et exiccat et p̄fortat neruos et uirtutē. Ad idē ualz aq̄ ardēs et stelladia. Et diaolibanū.

Pōit secūdū r̄mediū dicens q̄ in tali casu dñ s̄it dari diaolibanū. Et pōit descriptionē eius. R̄. olibani. 3. x. pipis ameos spice keisiz anisi nigelle añ. 3. ii. balaustie. 3. x. mellis spūati. q̄. suff. ad p̄ficiendū. scōdo uerificat se: q̄ calefacit stōachū et ualde exiccat. Ad idē v3 dymēta diagalaga diazinzī. diatition pipeondia citonitē cū spē b⁹. Ad idē ualēt transglutire tria grana olibanū uel masticeis et lb de nocte in introitu lecti. Alpozima quoq̄. Pōit tertū r̄mediū dicens q̄ dñ dari decoctio de seib⁹ dñ dictum est

supra in .c. de cura colice. Ratio quia calefacit stomachum et exsiccat. Secundo dicitur quod debet assuescere ad assumendum uinum purum. rō p3. Si uocibus. Ponit curam diarie et diuiditur in duas. Primo ponit curam quam prouenit ab epate: secundo quam a stomacho, secunda ibi. Si autem. De prima dicitur quod si non egrediatur cibum sed res subtilis al. et aquosa significat debilitatem epatis. prouenientem a frigidityte tunc egro debet dari coactio scoria ferri dyabolianum et trocisci calefacientes epas de quibus supra dictum est. Et electuarii dyacalamenti. Secundo ponit descriptionem dyacalamenti. R. foliorum calamenti foliorum rute siccorum ameos carui keisum .33. cinamomi macro piperis omnium ana partes equales conficiantur cum melle cocto. Tertio dicitur quod debet dari medicamina alia que diximus in .c. epatis que calefaciunt et confortant epas. Notandum quod rasis ponit curam fluxus uentris prouenientis ab epate dupliciter. Primo quam prouenit ab oppilatione epatis quod in tali conuenit dyacalamentum quod est apituum et ducit nutrimentum ad membra. sicut ualet aqua cicerum et petroselinum. Valent etiam medicamina alia apertiuua ut dyagalanga dyacinamomum. Secundo ponit curam fluxus uentris prouenientis ab epate propter debilitatem contentiue epatis: et hoc per medicamina stiptica ut dyabolianum coactio de scoria ferri: et ualent quam debilitas prouenit a frigidityte. si uero prouenit a caliditate proueniunt frigida stiptica ut est trifolium. Ad idem ualet puluis triasandal puluis dyapenidionum an. 3. ii. coralli rubei coriandri preparati an. 3. 5. se. citoniorum se. acetose se. arilloz an. 3. i. interiorum cinamomi olibanum an. 3. v. pserue ros. ru. facte ex ros. siccis. 3. i. aque ros. 3. ii. zuccari al. quar. iii. fiat electuarium in bol. Ad idem. R. zuccari ros. facti ex ros. siccis triasandal. an. quar. i. diacodion sine speciebus conditi cum pane zuchari an. 3. r. 5. et si est delicatus addatur panis aur. xx. Item in forma potabili ualent puluis mirtillorum datus cum aqua pluuiali uel cum aqua platanis. Ad idem. R. aque platanis aqua ros. facte de stipitibus aqua endiuie an. 3. r. iii. fiat uel usque ad. lb. 5. Ad idem. R. aqua plantaginis 3. r. 5. cum puluere seis ros. uel anthere. 3. i. Si autem. Ponit curam diarie prouenientem a stomacho: et diuiditur in duas. Primo ponit curam quam prouenit a phlegmate. secundo quam a colera. secunda ibi. Si autem. De prima dicitur quod si cum diaria non fuerit signum debilitatis epatis et illud quod egreditur fuerit sibile album et fuerit grauitalis in stomacho supple arguendum est quod fit a stomacho propter materiam phlegmaticam. rō patet. secundo di

cit quod puluis de granatis pro cura dandus est per tu. rō quia confortat digestiuam retentiua et consumit materiam phlegmaticam. Tertio ponit descriptionem. R. ossium granatorum acetosorum assatorum tritorum: ut alcohol. 3. i. se. carui coriandri amborum in aceto fortissimo infusorum et post assatorum an. 3. xx. xilocarate balaustie sumach an. 3. i. prouerizentur optime et misceantur et detur puluis conuenient euacuatio materie phlegmaticae et medicina laxatiua est talis. R. corticum mirobol. kebulorum modicum combustorum supra tegulam calidam. 3. ii. mirtillorum aque oz. fiat massa et disperetur cum firmo mirtillorum liphato cum aqua pluuiali. Electuarii. Ponit curam per aliud remedium dicens quod conuenit remedium aliud. scilicet electuarii dictus canis: quod fit sic. R. arilloz passulaz tritorum ut alcohol. lb. i. mirtillorum siccorum puluerizatorum: ut alcohol. lb. 5. xilocarate nabati balaustie se. tamari sci ameos oium an. 3. x. pficiatur cum melle apud desputato et fiat electuarii. rō quia consumit materiam phlegmaticam derelictam post euacuationem. Ad idem ualent alia electuaria calida stiptica deca supra ut dyabolianum dyagalanga. Ad idem ualet anilum assum auelane asse. Si autem. Ponit curam diarie prouenientem a stomacho ab humore colerico: et diuiditur in duas. primo ponit curam. secundo ponit descriptionem medicinarum de quibus facta mentionem. secunda ibi. Trocisci. De prima dicitur quod illud quod egreditur fuerit citrinum inducens mordicationem in ano et eger patiatur sitim et se. supple arguendum est quod diaria fit a stomacho propter coleram in eo existerem. rō patet. secundo dicitur quod pro cura debet dari trocisci de spodio constrictiui et aqua sauch ozdei. rō p3. q2. costringunt et infrigidant. Sed diceret aliquis aqua ozdei laxat uentre. Dicendum dupliciter. Primo quod ualet euacuando coleram lauando. Aliter quod ordinem debet esse torrefactum et assum: quia tunc fit illa aqua stiptica. Notandum quod primo debet dari talis medicina colere euacuatiua. R. corticum mirobol. citrinorum bene gummosum reubarbari modicum combusti super tegulam calidam an. 3. i. cubebe boli arabici. 3. 5. draganti gummi arabici modicum torrefacti an. 3. i. fiat puluis et incorporentur cum syrupo mirtillorum et fiat massa et administretur ut dictum est in alia medicina. Trocisci. Ponit descriptionem. primo trociscorum de spodio. Secundo aque ozdei. secunda ibi. Aqua uero. De prima dicitur quod Trocisci de spodio constrictiui sic fiunt. R. ros. ru. spodii an. 3. x. seminis acetose sumach balaustie gummi arabici oium an. 3. x. in

De fluxu ventris

formetur troscisci pondere. 3. ii. quorū un⁹ cum 3. i. de rob citoniorū simplici sumatur. Aqua vo. **¶** Dōit descriptionē aque ordeī dicens q sic fit. **¶** R. ordeū cū aqua ipsū cooperiēte buli at donec inspissetur aqua. Deinde coletur 7 bibātur. 3. iii. ex ea cū. 3. iii. spodiū 7 gūmi arabici i eadē quantitate 7c. **¶** Al.

¶ Qd si ex fluxu ventris euenerit excoziatio puluis de bolo ad transglutiendū de tur. Qui **¶** R. puli. 3. xx. seminis planta ginis. 3. x. gūmi arabici boli ar. aboz añ. 3. iii. piliū assetur 7 gūmi 7 bolus pulueri zentur 7 cōmisceantur 7 sumant in potu ex eo in mane. 3. iii. cū rob de citoniis 7 circa noctem tantūdem. Lib⁹ vo eius sit pulmentū factū cum granis granatorū 7 passū cum aqua 7 aceto 7 cibis factus cū succo uue acerbe 7 sumach 7 raphea cui admiscetur suc⁹ sumach 7 his silia cibaria. Sil.

¶ Ponit curam dissinterie 7 diuiditur in tres. Primo ponit curā per puluerē. Secūdo per diētā. Tercio per trosciscos. secūda ibi. Libus vo Tertia ibi. Troscisci. De prima dicit q si ex fluxu prouenerit uentris excoziatio d3 fieri puluis boli ar. ad transglutiendū. ratio quia infri gidat 7 constringit: 7 ideo ualet si excozicatio si at a materia colerica. Secundo pōit descriptionē pul. de bo. ar. **¶** R. piliū. 3. xx. seīs plantagis. 3. x. gūmi arabici boli ar amboz añ. 3. iii. piliū assetur 7 gūmi 7 7 bolū puluerizetur 7 cōmisceantur 7 sumantur de eo in potu de mane. 3. iii. cum rob de citoniis 7 circa noctē tantūdem. Libus uero. **¶** Ponit curā per diētā dicens q cibis eius debet ēē pulmentū factum de grāis granatorū 7 passulis cum aqua 7 aceto. Et silr succus factus cū uuis acerbis. i. cibis fact⁹ cū ipsi 7 sumachia. i. succus sumach 7 similia. rō patet. Secundo ponit descriptionē trosciscoz de balaustis. **¶** R. gallarū siliquarū seīs tama riscī nabati olibani balaustie oīum añ. partes equales gūmi arabici opī amboz añ. partes equales informetur troscisci ponderis. 3. ii. d qui b⁹ unus cū uino sumatur. Si non fuerit calor neq3 fe. 7 si fe. fuerit tūc cū rob de citoniis aceto sis. **¶** Notandum q cura dissinterie pficitur: uel cū medicinis uel cū diēta. Si cū medicinis uel tales approximatur ab intra uel ab extra. si ab intra uel per superius. s. per os uel per inferi us. s. per anum. hec sunt clisteria quoz quedā sunt lauatiua trā: quedā lauatiua 7 absterfuiua quedā constrictiua. 7 quedā consolidatiua. 7 q dam similiter superposita ab extra approxima

ta sunt diuersa: sicut ligare extrēa superius: fri care mēbra extrema: sessio in decoctōe rerum stipticarū emplastrum factum supia uentrē posum. uentose sine scarificatōe supia uentrē posite: ablutio pedum 7 tibiārum ex decoctōe radicis salicis de oībus discutiā incipiens a diēta

Diēta ergo sit q debet uti cibis dipticiis constrictiuis de quibus sunt oēs cibi assati spāliter in ueru 7 pulli perdicis turtures fastiani pullus coctus in aqua in qua ponitur citonium in uentre pulli ul' gna sumach ul' rizuz tozrefactus uel mirtilloz 7 decoctuz cū lacte: 7 similiter fiat ex milio. Itē lētes cocte in duabus aquis 7 posita in aceto. Itē fabe cocte cū aceto. Itē lac in quo lapides candentes 7 ardentēs extigūtur. silr calibs. Itē caseus recens sine sale.

Itē caseus antiquus ualet multū dū fuerit bullitus in pluribus aquis dulcib⁹ donec falsedo cessauerit. et de istis pōt uti quocūq3. uel per se 7 uidi assari aliq̄liter. uel trititando 7 ponēdo cū irso in rasolis uel similibus cibis. De potib⁹ unū nigrū stipticū aqua ferrata aquam sumach. s. decoctōis uel mirtilloz. Segtur nūc de medicinis. 7 pzo de his q approximatur ab intra. Et pzo per iseri⁹: ut de clisterib⁹. Clistere lauatiuū solū fit cū aqua decoctōis ordeī.

Clistere clisteriū 7 absterfuiū fiat cū aq de coctionis ordeī 7 melle ros. colato ul' cū uluere succari. Clistere cōstrictiū sic fit cū stipticis s. cū succo plātaginis cū succo tassi barbassi cū succo achacie. i. pūnelloz paruoz addēdo d cinere papiri cōbusti 7 uitellos duoz ouoz assatos duos. possit ēē addi puluis trosciscoz d balaustiū ul' trosciscis d achacia uel d ypogstidos uel de terra sigill. uel fiat ex succo plātagis cum bolo armeno. Clistere p̄solidatiū sic fit. **¶** R. gallarū nō perforataz sumach boli armeni añ. 3. ii. sepi renū caprarū quarz. 5. uitellos duoz ouoz coctos succi plātaginis facta residētia. 3. i. fiat clistere cū aqua pluuiāli uel cū aq decocti onis sumach: 7 teneat ipsū satis paties. Ad idē. **¶** R. lētiū excozicataz milū nel pānici excozicati ros. balaustie gallaz oīum añ. **¶** Al. i. buliant in trib⁹. **¶** R. aque donec ueniat ad cōsūptōz medietatē: deinde coletur 7 sumatur ex ea. 3. x. infundatur i ea olei ros. 3. i. cineris papiri. 3. i. adipsi hyrci. 3. 5. uitellū un⁹ ouī assati. Deinde medicie q approximatur ab itra sūt suppositoria 7 talia sūt ex stipticis. 7 qūq3 addūt stupefactia: d qb⁹. **¶** R. se. iusqami albi opī papaueris spodiū balaustiū 7 turis ptes eq̄les ualēt qz igrossāt materiam 7 prouocant somnū qui ē melior res

z de sēssio z lit cum decoctione rerū stipticarum.
f. foliorū citoniorū piroz nespuloz sorbarum z
cornuloz sumach galle mirti cupule glandium
rose sicce z similia. De epithumate. Epithia
ad uentrē pōt fieri ex decoctione predictaz rez
fundendo petias z ponendo supra uentrē. Itēz
ex succis constrictiuis: ut plantagine z simillimū
uel decoctione sumach uel mirtilloz addendo
de puluere troiscisoz d terra figill. zc. De en
ctione pōt fieri ex oleis predictis uel oibz simi
libus. Ad idem. Itē. olei rof. olei mirtilloz: uel
olei citonioz olei masticis añ. ʒ. ʒ. gallari rof.
balaustiarum mirtilloz boli ar. sanguiuis dra
conis masticis añ parū cere quantū sufficit fiat
unguentum. De uentosis sine scarificatione
supra uentrem positis ponēdo unā supra umbili
cum: z duas a lateribus. patet qmā diuertūt ad
exteriora z debent dimitti quantū ē possibileret
hoc testatur auic. decimasexta terti de fluxu oi
um modorū dicens qz fuit exptus: qz si dimittā
tur quattuor horis restringuntur. De ablutōne
pedum z tibiarum fiat cū radice filicis: z si fiat
cū decoctione rerū stipticarū non ē malum.
De emplastris supra uentrem. emplm d gallia
mesue quod ē duplex. Unū. f. cum fluxus ē eius
signis frigiditatis. Aliud uero cū ē cū signis ca
liditatis. Ad idē emplm diafiniconis alexan
dri qd ponit mesue: z medicus idustriofus pōt
formare alia fm intentōes diuersas. Ad idē
fiat emplm cū puluere boli armeni albuē cui:
z modico aceti. Ad dēda sunt hec duo. Itēz
mū ē coagulū leporis z est spālissimū detur. ʒ. i.
cū succo plantaginis ante parndiū z ante cenā
Secundū spālissimū ē somnus. Notandū b
ultio qz si fluxus nētris uenit a caliditate debent
dari fza stiptica: quoz quedā sunt simplicia: z q
dam ʒposita. Si uero fluxus uenerit a frigi
ditate debēt dari calida stiptica: z illoz quedā
sunt simplicia: qdā ʒposita. Simplicia frigi
da sūt balaustie galle sumach achacie rof. ber
beris semē citonioz: cortices citonioz cortices
granatorū lutum figillatū: lutū armenū: spodi
um ypoquistidos semen acetose semen planta
ginis grana uuarū succus ypoquistidos grana
granatoz fructus stiptici: ut mora imatura. pu
nelli imaturi sorbe nespila cornula. ʒposita
ta ʒo sūt dca supra: ut triafandali dyacodio zuc
cay rof uel. Simplicia cta sūt nux mulcata
pōa cipssi z folia thus myrra z laudanū storax
calātia āba amefoi: ciacomū affū: z anisū affū
z filitū. ʒposita ʒo cala sūt ut dyaolibanū:
dyamēta dyacinamomū z his filia. Al.

De fluxu ventris

Trocisci quoq; de balaustis q; cu; nī mie cōferāt diarrhe dandi sūt cū flux⁹ fue rit superflu⁹ siue bēat sanguinē admixtu; siue nō. ℞. gallarum siliquaz nabati se. ta marisci olibani balaustie oīuz ptes eq̄les: opii gūmi arabi. amboz añ. partē. ʒ. infor mentur trocisci pōdere. ʒ. ii. ex qb⁹ .i. cū vī no sumas. si neq; calor affuerit neq; febris s; si se. affuerit cū rob de citoniis acetosū mas qui tūc dandi sunt cū vētris flux⁹ su perflu⁹ fuerit. Cōfectio trociscis ad tenas mon qui tūc dādi sunt cū caloris absētia fuerit ʒ vētositas erit nociua ʒ sonit⁹. ℞. seīs iusquiami al. se. aneti se. fenī. oīuz añ. ʒ. v. ameos. ʒ. ii. ʒ. ʒ. opii. ʒ. iii. se. apil. ʒ. x. fiāt trocisci de qbus pōd⁹ .i. aū. i. potu su mas. Cōfectio electuarii de storace q̄ anti quo fluxu vētris cōfert ac tenasmo cū ne q; febris neq; calor affuerit sed aderit vē tositās nociua dāda erit. ℞. castorei opii assari stora. liquide myrrhe se. iusquiami nigri thuris oīum ptes equales mell. q. suf ficit ad spērū cōfectionē cul⁹ dosis sit. ʒ. ii. uel. iii. Si aut postq; tenasmon. x. trā fuerit dies non uisa fuerint medicamina cō ferre ʒ eger sup pectinē sentit dolorē rede undū ē ad clistere. q. ℞. panici excorticati rizi excorticati lentiū excorticat. ʒ. rof. sic carū balaustie cupularū glandiū oīuz añ. ʒ. i. oīa in trib⁹ libris aque coquant⁹ do nec ad. i. ʒ. ʒ. redeant. deinde colent⁹. de in de sumant⁹ ceruse cineris papii āboz añ. ʒ. i. boli ar. ʒ. ʒ. uitell⁹ oui vnus assati duri: olei rof. ʒ. ʒ. ex his oībus in p̄dicto apozia te fricando dissolutis clisterizet⁹ eger semel aut bis. Qd si tenasmo fuerit lōgi t̄pis i quo n̄ egredif sanguis: s; rasura alba mu cilagini silis medicamen putredis qd in. c. putridaz gīgiuaz noīauim⁹ dandum ē ex quo in apoziate corq; noīauim⁹ fricato ʒ dissoluto clistere sel⁹ aut bis fiat. Qd si ex vētris fluxu i vētre uehemēs pūctō secuta fuerit clistere fiat ex oleo rof. tepido. si at nullo mō mordicat clisteri ex illo medica mine addaf multoties donec sanet⁹. Epiti ma d quo vēter cū fluxus uehemēs ē ʒ uir tus depilitata liniēdus ē. ℞. gallie achacie cipi mīrte gallaz cīssī thuris añ. ex oībus his vīno veteri: aut succo citonioz cōsp̄s liniaf vēter huic quoq; qnq; addif panis coctus de sīsa. Si aut cū hac egritudine fuerit calor: epithia fieri cōuenit ex duob⁹

sandalis ʒ rof ʒ bolo ar. ʒ faufel ʒ gall⁹ ʒ pane biscoccto cū succo macianoz aut cito nioz aut mirtino. Qd si eger uehemen ter patiaf tenasmo ʒ sepe vadit ad sellā ʒ nībil tñ egredif colliriū istud subiciatur ē enī mirabile ad sedandū tenasmo. Colliriū. ℞. thuris licī croci gūmi arabici añ. ʒ. i. opii. ʒ. ii. iso: mēf colliria ʒ suppo nantur. Sillanus.

Ponit curam tenasmois: ʒ diuiditur i tres. P̄mo facit hoc. secūdo reuertitur ad ponēdū curā fluxus vētris. Tercio ponit curā tenasmo nis per colliriū. secūda ibi. Qd si ex. Tertia ibi Colliriū. P̄ma in tres. p̄mo ponit per tro ciscos. secūdo per cōfectiones. Tercio p̄ clistē secūda ibi. Cōfectō. Tertia ibi. Si autē. De p̄ma dicit q; si tenasmon fiat a uentositate ʒ n̄ sit ibi calor debent dari trocisci tales. ℞. seīs iusquiami al. se. aneti se. se. oīum añ. ʒ. v. ameos. ʒ. ii. opii. ʒ. iii. se. apii. ʒ. x. fiant trocici de qb⁹ pon dus aurei unius i potu sumatur. rō quia dissol uūt uentositatē ʒ aliq̄liter stupefaciunt. Cōfec tō. Ponit curā per cōfectionē dicens q; in te nasmonē cū non ē se. nec calor nec cū fluxu uen tris antiquo cōfectio cōuenit de storace ʒ ponit descriptionē. ℞. castorei opii assari storacis liq de se. iusquiami nigri myrrhe ʒ thuris oīuz añ partes equales mell. q. sufficit ad spērū cōfecti onē dosis sit. ʒ. iii. uel. ii. ut in trocif. Si autē.

Ponit curā per clistē dicens q; postq; tenasmo transuerit. x. dies ʒ non uisa fuerint medicami na cōferre ʒ eger sup pectinē dolorē sentit rede undū ē ad clistere constrictiū. qd ē. ℞. pānici excorticati rizi excorticati lentiū excorticatarum rof. siccarū balaustiarū cupulaz glandiū añ. ʒ. i. i. lb. iii. aq; coquātur donec redeat ad. lb. i. ʒ. coletur. deinde sumatur ceruse cineris papi ri amboz añ. ʒ. i. bo. ar. ʒ. ʒ. uitell⁹ unius oui as sati ʒ duri olei rof. ʒ. ʒ. ex his oībus in predicto apozimate fricando dissolutis clisterizetur eger sel⁹ ut⁹ bis. rō remedii patet: q; mitigat dolorē ʒ cōstringit fluxū. Qd si tenasmo. Ponit curā tenasmonis antiqui dicēs q; si tenasmo su erit longi tēporis in quo non egrediatur sāguis sed rasura al. similis mucilagini debet dari me dicamen dictum in. c. de cura gingiuaruz putri darum dissoluendo in decoctione rez predicta rum ex his faciendo clistere semel aut bis. Ra tio quia consolidat. Qd si ex uentris.

Reuertitur ad ponendum curam fluxus uen tris. Et diuiditur in tres. P̄mo ponit curam per clistere. Secundo per emplastrū qd ualet

siue fiat a causa frigida siue calida. Tercio per epithia quod ualet qñ fluxus sit a cā calida. se cūda ibi. **Epithia.** Tertia ibi: **Si aut cū B.**

De prima dicit q si ex fluxu uētris sequatur in uentre moridicatio uehemens d3 fieri clistere ex oleo ros. tepido. rō quia mitigat moridicatō nem. Secūdo dicit q si nō sit moridicatio ex illo medicamine multotiens ē addendū donec sit sanitas. **Epithia.** Ponit curā per epithia qd ualet in utraqz cā. s. calida 7 frigida dicens q si fluxus uētris superuenerit 7 uirtus fuerit 3 bilitata uenter debet siniri epithiate qd est. **R.** gallie archacie ciperi mirte gallazū ciperissi thuris oium añ. partes eqles ex his oibus uiuo ueteri: aut succo citonior cōspersis liniatur uēter **Rō** quia cōfortat 7 cōstringit. Subdit q aliquñ huic additur panis biscoctus de siria. **Si aut.**

Ponit curā per epithia qñ flux⁹ sit a cā calida dicens q si cū hac egritudine fuerit calor cōuenit epithima factū ex duobus sandalis 7 ros 7 bolo ar. faufel gall 7 pane biscocto cū succo titionior 7 macianorū 7 mirtino: qz in frigidat et cōstringit. **Qd** si eger. Ponit curā tenasimonis per colliriū dicens q si eger ualde patiatu tenasimonē 7 sepe uadat ad ascellā 7 nihil egrediatur debet supponi colliriū tale. **R.** licii thuris croci gūmi arabici oium añ. 3. i. opū. 3. ii. in formētur colliria 7 mirabilia sunt. rō qz quo sūt ualde stiptica. Ad idē. **R.** achacie thuris ba laustie gūmi ara. sanguis dra. boli ar. añ. 3. i. terātur 7 cōficiātur cū succo plantagis uel sola tri 7 formētur ad modū offis dactili. **Notan** dū circa tenasimonē q tenasimon ē uoluntas. nima egerēdi cū modico uel nullo effectū. Secundo notandū de causis tenasimōis q ē multiplex. Una ē mala cōplexio frigida inducta i ite stino recto. 7 hoc pōt fieri sedendo super res frigidas: ut super lapides frigidos &c. Secūda cā est uētositas exnis in intestino recto inclusa. Tertia ē hūor calidus imbibitus in intestino recto. Quarta causa ē humor phlaticus uiscosus ibi bitus in porositatibus intestini recti. Quinta cā ē apā illi⁹ intestini. Tercio notandū 3 signis tenasimonis in generali. Signa tenasimonis sunt frequentia assellatōis paucitas emissionis pressio magna cū appetitu assellandi. dolor etiam circa anū. Signa tenasimōis ppter malā pplexionē frigida factā a causis predictis extrinsecis habētur ex iudicio patiētis 7 reuelatōe ei⁹

Signa si fuerit ppter uentositatē sunt rugit⁹ inflatio 7 extensio. Signa si fuerit ppter humorē calidū inclusum sunt dolor moridicatuus

pungiti⁹ arisura 7 pūctura 7 inuatur a frigidis 7 leditur a calidis. Signa si fuerit ppter hūorem phlicū ibibitum sunt quia sentitur frigus 7 inuatur a calidis 7 leditur a frigidis 7 expellitur humor mucillaginosus. Signa si fuerit ppter ulcerus intestini recti sunt: quia ibi ē maximus dolor cū aliquid intromittitur 7 exitus saniei ab intestino. Signa si fuerit ppter apā sūt quia sentitur si tāgitur cū digito tumor notabilis: Et ita ē si est ppter emoroidas. **Pōt** etiam contingere ppter feces duras: 7 scitur: qz diu ē q non assellauit. **Pōt** etiam contingere ppter medicinas laxatiuas 7 scitur ex relatōe patientis. **Pronosticatio.** Tenasimon si diu durauerit perducit ad colicā 7 iliacā 7 ad insomniatē 7 debilitatē uirtutis 7 ad passionem capitis 7 malitiaz tolerandi. Quarto notādū de cura 3z dicitur sitatē causari. Si tenasimon fuerit a mala cōplexione frigida inducta a causis intrinsecis: cura est ut sedeat in balneo aque dulcis calido et ungatur locus cum oleo laurino 7 similibus calidis apitiuis. Ad idem ualent panni calidi positi ad anum. similiter spongia infusa in decoctione camomille. si uero fuerit a uentositate inclusa in intestino recto: cura est per troc. 7 confectiones de quibus dixit rasis parū ante. Ad idem ualet balneū in quo sedeat si i eo fuerit bulitum anthos isopus origanū calamementum anetum semen anisi semen feniculi. Ad idem ualet clistere factum ex oleo rutaceo. uel ex decoctione predictarum rerū carminantium uentositatem cum oleo rutaceo. Ad idem ualet spōgia infusa in decoctione predictarū rerum 7 calida posita supra anum 7 omnia ualētia in colica ex uentositate. Si fuerit ex humore calido ibi bito in intestino recto cura est ut purgetur cum clisteri dicto in. c. de colica. 7 postea infundatur filtrū in aceto calido 7 fortiter expressum applicetur ano 7 circuitus ani ungatur oleo ros. 7 albumine oni. Et ualet etiam unguentum aut emplastrum aut faccellatio facta ex rebus frigidis calidis tamen actu. Ad idēz buliat fursur cū aqua in aceto 7 uiuo per equales partes et expmatur 7 desuper ponatur: Uel spōgia infundatur uel pannus ano applicetur. Ad idem fiat balneum ubi sint rose camomilla. Uel ex his fiat sacculus factus ex fursure 7 milio torrefact. Ad idem ungatur ex oleo ros. 7 assungia gal line. Si fuerit ab humore mucillagioso purgetur cum clisteri dicto in. c. de colica quando prouenit ab humore phlegmatico. deinde isum datur spongia in uiuo decoctiois seīs fenugreci

De difficultate urine.

feminis lini et caulium rubeorum et applicetur ano post expressionem fortem. Ad idem sacculus factus ex his super quo patiens sedeat.

Ad idem fiat sacculus ex sale et milio: uel de fure bullitus in uino rubeo puro. uel fiat cum aniso et maratro. Ad idem filtrum balneatum in uino puro et aspergatur puluer rute anisi maratri ponatur intra crura ita quod comprehendant anchas.

Ad idem fiat inunctio cum oleo laurino et de castoreo et de ruta et potest fieri emplastrum de his.

Ad idem fiat fomentatio uel cathaplasma ex taffo barbasso ita quod ponatur succus et herba simul.

Ad idem fiat balneum ubi sit isopus antheos calamentum olibanum uterque sticados. et postea teratur illa dicta et fiat emplastrum. Ad idem suffumigatio facta cum pinea contracta super carbones uel cum sulphure et cito uiuatur aut cum thure aut uernice aut myrrha. Ad idem cortex arboris pini quoniam ponitur sicut emplastrum curat et nil melius eo. Serapio. Si fuerit ex ulcere intestini recti: cura est ut mundificetur prius cum uino et melle. deinde consolidetur cum unguento facto ex oleo rosae. dragaganto gummi arabico aloë loto mastice thure et cera noua. Si fuerit ab apate calido cura est ut superponatur a principio teta de bobice: uel de panno lini mollis infuso in oleo rosae. et albumine oui. In augmento uiuatur si fiat unguentum ex pinguedine galline mucilla gine seïs lini oleo amigdalay dulcium. Ad idem fiat unguentum ex arungia galline farina recenti uolutili molendini et modico mellis. Si fuerit ex apostemate frigidum cura est ut in principio fiat hoc medicamentum. R. succi apii succi caulium añ. 3. i. olei camomille olei rosae añ. quart. 5. misceatur et tenta ifusa superponatur. sed in augmento addatur ad maturandum feminis lini fenugreci añ. 3. 5. et semper admistretur calida.

Si uero est propter emorroidas cura est cura emorroiday et de ista dictum fuit supra. si uero sit propter duritiem fecum. primo fiat clistere lenituum et mollificatiuum factum ex decoctione malue bis malue olei uiol. deinde fiat clistere addatur blites ierapigra. Notandum hic quod infra scripta ualent in tenasimone a quacunque causa fuerit. R. se. fenugreci se. lini bis malue melliloti camomille summitatis caulium. añ. 3. iii. conuassata et bulliant sit in aqua et spongia intingatur in illa aqua et exprimitur et super locum applicetur. sicut si sit sessio in predicta decoctione. Ad idem emplastrum factum de uittello oui camomilla altea mucilagine seïs lini et fenugreci. Ad idem allea bulita per modum emplastrum superposita ano. Ad idem porrum elixatum

cum butyro uaccio oleo rosae. et pauca cera fiat unguentum et superponatur. Ad idem collirium rosae. quod deum fuit supra et ponitur quoniam alia non conferunt.

De difficultate uris

Ita rubrica est notandum quod triplex est nocumentum in emissione urine. scilicet actio lesa diminuta corrupta et ablata. Vocatur actio lesa diminuta quando urina non potest expelli nisi diminute et in longo tempore et per internalla et de diffuria. Sed ablata est quando nullo modo potest expelli et uocatur suria. Sed corrupta est quando expellitur guttatim et uocatur: stranguria. unde uersus. Egrum guttati stranguria mingere cogit. Impedit ad tempus diffuria suria semper. et sic patet quod diffuria est uoluntaria retentio urine. Secundo notandum quod causa retentionis urine quedam est naturalis et quedam innaturalis. Naturalis sicut in sudore uel fluxu uentris. Sed innaturalis uel puenit a causa intrinseca uel extrinseca. Si ab extrinseca aut propter flatum uentri borealis aut propter potum aquam frigidam uel balneum uel quod sedit longo tempore super marmore: aut lapides frigidus. aut propter frigidam applicatam super umbilicum sicut narcotica et silia: aut casus et percussio. Si puenit a causa intrinseca uel ab aliis membris aut a uesica. Si ab aliis membris tunc commouetur urina et retinetur uoluntarie: aut propter passionem misticis: aut propter passionem testiculorum aut propter itestiam. aut quod feces sunt nimis idurate aut propter passionem renum: sicut est apia lapis et silia: aut propter passionem epatis ut cacecia idiopis: aut propter passionem cerebri sicut est mania melia ubi obliuisceretur mingere: aut propter passionem nervorum cum sunt mollificati: aut spasmati: aut fit propter passionem totius corporis sicut est febris acuta febris liquefactina que fit difficans et corrugans. Si prouenit a uesica aut est propter passionem animales aut naturales. Si animales et cum hoc aliquis est in loco nobili et non uult remouere se: et tunc repletur uesica et superius dilatatur et constringitur inferius. ideo cuius est in loco non uenerabili nihil potest exire propter coartationem foraminis. si propter passionem naturales uesice: hoc fit tripliciter: aut propter morbos communes sicut mala complexio calida et sicca in febre et hoc fit raro. uel mala complexio frigida: et hoc fit frequenter: aut fit propter morbos officiales sicut oppilationes prouenientes ab humore uel sanie uel lapide aut uento sitate aut carne superflua: aut uerucha uel similibus: aut fit propter morbum commune sicut in ulceribus. Tertio notandum quod signis signa difficultatis emissionis uris sunt manifesta

Sed signa causarū habentur per hunc modum. Si enī causē sint extrinsece habentur ex iudicio patientis. Si intrinsece et fuerint ab aliis membris distinguuntur ex signis passionū aliorū membrorum que precesserūt et postea sequitur strāguiria. Si uero fuerit a uesica discernitur per dolorem loci: quia ubi dolor ibi egritudo. Sed si fuerit propter passiones animales habentur ex iudicio patientis. Sed si fuerit propter passiones naturales uesice: et si ex mala cōplexione calida l3 raro tūc discernitur: quia ē febris et ardor. Si ex frigida tūc ē ibi frigus et priuatio ardoris. Si est propter morbos officiales et si ex apate et tunc est ibi tumor et febris. Si ex lapide precesserūt arenule. Signa si ex uentositate dolor est extensus et inflatus. Si ex humore precessit urina turbida et hūorosa et grossa et sic de aliis causis considerando pōt sapiens medicus uenire ad cognitōnem. Si propter morbum cōm. s. ex ulcere cognoscitur: quia precessit sanies et punctura. Pono sticatio. ablatio urine si diu durauerit mortem significat. Almansor.

Urinā minuitur et ex toto retinetur nec tumor apparet in femore nec grauitas nec dolor in renibus sentitur: succurrendū est ex medicamentis urine prouocatiuis que notauimus. quorum unius confectio. R. seīs apii nitri rubee tictorū seīs olisari se. iuniperi assari ameos: spice amigdalay amaray añ. 3. xx. se. melonis. 3. x. cantaridarū quarū capita et ale abscessa fuerint. 3. i. armoniaci. 3. iii. armoniacus in uino dissoluatur et alie spēs ex eo conficiatur ex quibus fiāt pille magne ex quibus sumat ab. i. 3. usq3 ad tres. hoc enim medicamentū ualde cōfert corpi cū dissolutionem et laxationē patif et iposarce ad expellēda oīa accidētia causa quorum corpus desiccari oportet. q3 si cōtingat mingēdi difficultas ex casu uel percussione in femore uel in ano uel in eorū circuitu eger ex basilica minuaf deinde aqua calida loco sepe supfundatur et usq3 ad spatium medii dici ex oleis fricet. Egro quoq3 precipiatur ut urinam expellere nitatur. Sillanus.

Determinat de difficultate urine et diuiditur in quinque: Primo ponit curā quando puenit ex debilitate expulsue. Secūdo qū puenit ex casu et percussione. Tercio qū puenit ex oppilatione. Quarto si puenit ex lapide. Quinto ostēdit que generaliter cōpetunt in difficultate urie scda ibi. Qd si contingat. Tertia ibi. Si aut.

Quarta ibi. Si aut. Quinta ibi. Ad difficultatem. De prima dicit q3 qū urina minuitur aut ex toto retinetur et non apparuerit in femore neq3 grauitas neq3 dolor in renibus sentitur suple arguēdū est q3 sit ex difficultate expulsue. rō p3. Pro cura dicit q3 ē succurrendum cum medicamentis urina prouocantibus. rō quia talia iuuant uirtutē expulsuā ad expellendum. Tercio ponit descriptionē unius medicaminis. R. seīs apii nitri rubee tictorū olisari se. minis iuniperi assari ameos seīs feniculi spice amigdalay amaray oīum añ. 3. xx. se. melonis. 3. x. cantaridarū quarū capita et ale abscessa fuerint. 3. i. armoniaci. 3. iii. armoniacus in uino dissoluatur et alie spēs ex eo conficiatur ex quibus fiāt forme auelanis similes ex quibus sumatur añ. 3. usq3 ad. 3. iii. Hoc enim. Pōnit uiam etiam medicaminis dicens q3 ualde cōfert corpi habenti dissolutionē et laxationē et iposarce et ad expellēdū oīa accidentia causa quorum cōtingit corpus exicari. Ad idem ualeat electuarium ducis dentur. 3. ii. i. ieiunio et postea bibat uinū album uel brodiū cicey. Qd si contingat.

Pōnit curā difficultatis urine qū puenit ex casu uel percussione dicens q3 si contingat difficultas mingendi ex casu uel percussione in femore: aut in ano: aut partibus circūstantibus debet fieri phlebotomia d basilica. rō quia diuertit sanguinem ne fluat ad locū. Secūdo dicit q3 aqua calida loco sepe supfundatur. rō quia ē causa dissolutionis sanguis in loco coagulati. Tercio dicit q3 debz fricari ex oleo usq3 ad spatium medii dici rō quia talia olea. s. calida resoluūt. Quarto dicit q3 egro ē precipiendū ut nitatur mingere.

Ad idem ualeat emplīn de mastice et myrrha. Ad idem sacculus de absinthio bullitus in uino foratier cōpressus ualz multū in percussione. Ad. Si aut mingendi difficultas cōtingat uesica existente plena et extensa et sic hoc post sanguis uel puris mictū medicamina q3 trūbos sanguis uel puris qd in uesica generat soluere et eliquare cōfuerūt dāda sūt. Cōfectio medicamis qd sanguis uel puris trūbos q3 in uesica sūt dissoluētis. R. cordumēi myrrhe rubee d q3 tingif. seīs iuniperi armoniaci asse fetide añ. armoniacū dissoluaf et iformētur pille ex eis: ex aliis spēbus ex eo cōfectis de quibus quater idie sumat cū apozimate de seibus qd notauimus. Sumpus etiā acetosus ex forti aceto factus multoties def. Per siringā preterea mittat aq3 in uesicā in qua dissolutus fuerit

sal aut aq̄ cineris. Et ista ē confectio aque que fit de cinere. R. cinerem de glādis cinerē ⁊ uitibus cali. calcē his oībus admisceat tñ aque vt ex ea cooperi possint ⁊ dimittat sic per tres dies. deinde colentur ⁊ p siringā inicitat in vesicā. herba quoq̄ croci ortulāi ⁊ sulla cocta supponant. Tinā preterea assidue ingreditur i aqua sit aq̄ i q̄ cocta sit camomilla sticados arabicus. sanfucus sisimbriū. uel in a q̄ extremitates caulū ⁊ sulla ⁊ fimus colūbinus cocta fuerint ⁊ sedeat in ea q̄ diu poterit. Et ex herbis istis sic coctis fiet emplm siue epithima sup semur ⁊ ptes ei circūadiacētes. Et dū in tina morat̄ sumat ea in potu q̄ vrinā puocant. Et si hec oīa nō puerit ad instrumentū quo vrina puocat̄ redēdū ē. Si at̄ mīgēdi difficultas post lapidis signa affuerit eger supin⁹ iacet ⁊ pedes ei⁹ diu ⁊ diuersis modis ⁊ fortiter q̄ciēdi sūt. Et si urinā n̄ egressa fuerit oportebit ut cū instro curet p qd̄ mēbro imissū sit impulsio. Lauendū tñ ē ne vge imittatur cū ē apa. Ad difficultatē vō vrine vald̄ confert sepe ingredi tinā ⁊ ungere locū ex oleo ⁊ medi camina vrinā puocātia i potu sumere ⁊ abstinere a nutriētibus acetosis ⁊ grossis. Pōnit curam quādo difficultas urine prouenit ex opilatione. ⁊ diuiditur in tot partes quot remedia ponit. partes patent. De prima dicit q̄ si difficultas mingendi cōtingat uesica existēte plena ⁊ extensa: sit ⁊ hoc post inictū sanguis ⁊ faciei debēt dari medicamīa que cōsueuerūt liquaf̄ aut dissoluere trūbos sāguinis: aut pus qd̄ in uesica fuerat. Ratio patet. Secundo illi us medicāinis pōit descriptionē. R. cordumēi rebee de qua tingitur seminis iunipti armōiaci añ partes equales armoniacū dissoluatur ⁊ in formentur pillē ex aliis spēbus ex eo cōfectis de quibus quater i die sumatur cū decoctione de seminibus de qua dictū est supra. Notandū q̄ uesica potest impleri tribus primo ex urina quādo homo moratur iter nobiles ⁊ i hoc p̄ualet ut homo decubat supra uentrē ⁊ supra pectiem ⁊ q̄ sic fricetur q̄ urina uadat per iferius ⁊ uie inferiores dilatentur. Secūdo potest impleri ex humoribus ⁊ ut plurimū ex ffate descēdēte quāuis potest esse sanguis ul̄ colera licet raro: ⁊ tunc cōpetit medicamen ras. Tertio potest impleri ex lapide ⁊ de illo determinat inferius. **Sirupus.** Pōnit curā p sirupū dicēs q̄ detur sirupus frigidus: Ratio q̄ apit ⁊ dilatat uias

Ad idē uinū decoctionis radices filipendule datū in potu est ualde expertū. Ad idē R. seio feniculi capilli ueneris scolopēdrie seminis cucurbitē melōis cucumeris lactucar̄ endiuie ci coree añ pistentur ⁊ buliāt i aqua ⁊ dulcoretur cum zuccaro ⁊ fiat sirupus ualde aquosus. Ad idē dyacalamētum mesue detur. 3. ii. uel 3. i cū uino. Ad idē ualēt alii potus puocatiui urine: quorū unus est oximel squilliticū administratū cū aqua cicerū. ru. ⁊ seminis melonū. Ad idē. R. pilozū spice nardi. 3. ii. cantaridaz remotis capitibus ⁊ aliis. 3. 5. fiat puluis subtilis ⁊ detur cū decoctione cicez ru. ⁊ semine melonum. Ad idē aqua rasani si potetur: ⁊ similiter omēs potus qui cōferūt in fractura lapidis qui infra dicētur. **Per siringam.** Pōnit aliud medicamen dicens q̄ per siringā debet poni in uesica aqua in qua dissolutū sit sal: ut aqua cicerū: quia mordicatia erit ⁊ icitat expulsū ad expellendum. Secūdo ponit descriptionē illius aq̄: R. cinerē de filice cinerem de uitibus. caly ⁊ est herba qua utuntur tinctores. calcis hūis oībus admisceantur tantum aque: ut ex ea cooperi possint ⁊ dimittantur per tres dies. deinde colentur ⁊ p siringā i uesica ponantur ⁊ inicitur. Ad idē ualeat si per siringā inicitur oleū scorpionū in quo carnes sunt dissolute ⁊ colate herba quoq̄. Pōnit aliud remediū dicēs q̄ herba croci ortulani ⁊ sula. i. herba arthetica. cocte debent superponi. Ratio q̄ tales herbe sunt aperitiue. Ad idē R. folioz rute. 3. ii. cōquassa ⁊ torrefiat̄ paz in patella cū oleo amigdalaz amaraz uel scorpionū ⁊ superponantur pectini. Ad idē lapaciū decoq̄tur i uino ul̄ aq̄ uel frixū in patella cum oleo amigdalaz ul̄ scorpionum. Ad idē R. paritarie senaonum saxifragie dyptai. an. 3. i. seminis feniculi anisi aff. 3. 5. bulliant iū aqua uel uino albo: deinde predictē res exprimantur ⁊ inuoluantur pāno lieo ⁊ apponantur pectini. deinde spongia infundatur in p̄dicta decoctione ⁊ expressa ponatur supra locum ⁊ si ex p̄dicta decoctione impleatur uesica ⁊ loco applicetur multum ualeat ⁊ ex hūis potest fieri balneū. **Tinam.** Pōnit aliud remediū dicēs q̄ patiens debet ingredi tinā in qua sit aqua decocta cū camomilla sticados arabico sanfuco sisimbriū: uel aqua in qua extremitates caulū ⁊ sula ⁊ fimus colūbinus cocte fuerint ⁊ debet sedere in dicta decoctione. Ad idē balneū aque decoctionis apii petros. paritarie ⁊ herbe marine ⁊ cōiūter patani utuntur isto. **Ex herbis.** Pōnit aliud remediū dicēs q̄ ex

herbis dictis coctis fiat emplz s; semur 7 ptes
circũstátes. Ad id. *℞.* arũgie catuli arũg. catti
añ. *℥.* i. armõia. *℥.* s. olei *℥* lilio. *℥.* ii. olei *℥* co:pi.
3. i. cere modicũ fiat ungtũ cũ quo ungatur pe
ctẽ 7 loca circũstantia. Ad idẽ fiat ungtũ ex
oleo balsami 7 oleo ros. 7 cera. Ad idẽ fiat inun
ctio ex oleo de scorpionibus ul' *℥* amigdal' ama
ris ul' de lilio ul' de his silib'. Ul' ex olo *℥* cera
sis uel oleo balsami. uel de granis citri 7 citran
guloz ul' de pipibus. Notadũ q; ista pticu
laria debẽt fieri pmissa euacuatoẽ p clistere 7 p
medicinã cũ benedicta 7 yera 7 silibus. Scdo
notandũ q; sunt duo q; in oĩ casu urinaz p̃sueue
rũt puocare. Unũ ẽ arungia cuniculi 7 pellis
ei' sup̃ra pectinẽ 7 vgam applicata. Scdz ẽ ci
mices siue uini siue mortui ponantur sup̃ra cap
vge 7 ponantur i sacculo 7 sacculus iduatur uir
ge. Et dũ. Põnit aliud remediũ dicens q; cuz
paties moratur i tinta dz sumere puocantia uiri
nã. rō p3. Et si hec. Põit iterato unũ remedi
um dicens q; si p̃dicta non sufficiãt ẽ reuertẽdũ
ad sup̃ra dictũ cũ quo urina puocatur. s. sirin
gã. Si aut. Põnit curã difficultatis urine qũ
puenit ex lapide. Et primo facit hoc. Scdo po
nit cañ. obseruandũ. Scda ibi. Cauendũ tñ.
De prima dicit q; si fuerit difficultas mingendi
post signa lapidis eger dz iacere supin' 7 pedes
ei' diu 7 diuersis modis sũt p̃trahendi uel cõcu
tiendi fortiter: rō q; ẽ cã: ut lapis descendat. Se
cundo dicit q; si uria ñ fuerit egressã oportebit
q; cura fiat cũ infuso per qđ inissũ in mēbro fi
at expulsio. Notandũ q; i tali cnra tria sunt
inuuantia: Primum ẽ ut digitus lōgus ponatur in
ano 7 q; uesicã p̃primat sic q; eradicetur lapis
a collo uesice. Scdm est ut paties stet supinus
7 eleuetur ei' anche 7 crura cõcutiantur añ 7 re
tro quousq; lapis descendat. Tertiũ ẽ cũ infuso
dicto. Cauendũ. Põnit cañ. obseruanduz di
cēs q; cauẽdũ ẽ ne siringa ponatur in mēbro
cũ sit ibi ap̃a. rō q; induceret magnũ dolorez 7
sic attraheret materiã ad locũ. Ad difficulta
tẽ. Ostendit q; generaliter p̃petunt i difficul
tate urine dicēs q; ualet sepe igredi tinã. fo iun
gere sepe loca ex oleis. Tertiõ sumere i potu p
uocantia urinã. Quarto abstinere a cibis ace
tosiss 7 ponticis 7 grossis. Ratio patet. No
tandum q; loco hoꝝ ciborum ualet radices be
ne cocte de petrosilino.

De lapide.

Sillanus

Ostandũ circa rubricã q; lapis ẽ mor
bus officialis in numero addito p̃ter
naturã. Scdo notandũ q; lapis aliquĩ

gñatur in uesica. Aliquĩ in renib'. aliquĩ in cõca
uitatibus licet raro. ut in pulmone. Tertiõ notã
dũ q; cã gñationis lapidis in renib' ul' in uesica
est duplex. qđã materialis qđã efficiens. *℞.* a
teriales sũt humores phlatici grossi uiscosi exi
stentes in renib' ul' uesica. Lã efficiẽs ẽ duplex
qđã ẽ imediata. ut calitas renũ 7 uesice agens
in materiã grossã resoluendo subtile 7 remanet
grossũ 7 petrificatur. Quedã ẽ mediata 7 talis
ẽ duplex: qđã intrinseca. ut debilitas stõĩ 7 epa
tis rõe cuius generantur humores grossi qđã
extrinseca: sicut potus 7 cibus grossi aer turbi
dus repletio ois res ñ naturalis generas hũo
res grossos. Quarto notandũ q; differẽcia
ẽ inter lapidẽ renũ 7 uesice q; lapis uesice ẽ albi
or durior 7 maior 7 generatur plus i etate pue
rilli. Lapis vō renum est rubicandior mollior 7
minoris quãtãtis 7 gñatur plus in senib' 7 iu
uenib'. Quinto notandũ q; signa lapidis etiã
in uesica sunt illa q; ponit ras. Primum q; eger
fricat sepe vga 7 manut tractat. Scdm q; erigi
tur vga. Tertiũ q; urina egreditur cũ difficulta
te 7 dolore. Quartũ q; intestinũ rectum aliquã
do egreditur. Signa lapidis existẽtis in renib'
sunt q; ponit Ras. Primum q; cum difficultate
mingendi sentit dolore uehementẽ in renibus 7
emunctoriis. Scdm q; h3 nauseã. Tertiũ q; h3
stipticitatẽ uentris. Silr sentit dolorez in spina
dorsi 7 in anchis. Silr uidetur sibi q; pũgatur
Pronosticatio cũ urina ẽ spissa turbida cũ are
nis multis 7 cito efficitur tenuis cũ dolore illaz
partũ pculdubio significat lapidẽ generari
Si post generationẽ lapidis adueniant multe
arene cũ urina spissa significat dissolutiõnẽ lapi
dis. Lapis renũ 7 uesice ẽ morbus hereditari'
similiter 7 lepra ac podagra tẽ.

Un eger uirgã sepe fricat 7 mãm
tractat ipsa quoq; frequenter eri
gitur 7 subtiliãt 7 urina idifficili
ter 7 cũ dolore egreditur in qua egritudie
fortassa 7 longaon exit lapis in uesica ẽ
significatur. si aut eger cũ difficultate min
gendi sentit uehementẽ dolore in renibus
7 in unguibus 7 nauseã 7 uẽtris constric
tionẽ in renibus lapis ẽ monstrat. Silla.

Determinat de lapide: 7 diuiditur in duas.
Primo ponit signa lapidis uesice 7 renũ. scdo
ponit curã. fa ibi. Lapidĩ. Prima in duas. p
mo ponit signa lapidis uesice. scdo renũ. scda
ibi. Si aut eger. De prima dicit q; cum lapis
est in uesica apparent ista signa. primum quod
eger fricat sibi sepe uirgã. s. radicẽ 7 manu sibi

De lapidē uesice ⁊ renum.

tractat eā. Rō q; talis lapis hz aspitātē ⁊ inducit puritatem ⁊ titillationē in radice uirge: fm ḡ ga aliqui erigitur. Rō q; calor uesice ē debilis ⁊ aggregat uentositatē que est cā erectōis ḡge. Tertium q; urina distillatur difficulter ⁊ cum dolore egreditur. rō primi q; ppter oppillatōz Rō si q; ppter aggrauationē factā a lapide i locis illis. s. i. pectine. Quartū aliqui exit intestini rectū dū affellat patiens. rō ē cōpressio egri pp nocumentū lapidis. Si autē eger. Pōnit si gna lapidis in renib⁹ dicēs q; si lapis sit in reni b⁹ appent illa signa. primū q; difficulter migit. rō ppter oppillationē uenaz qbus transit urina Scdm ē dolor in renib⁹ ⁊ emunctōis pp oppillatōm factā in locis illis. Un si sit in dextro fine ascēdit dolor ad epar. si sit i sinistro dolor descēdit plus inferi⁹. Cā h⁹ pōt eē: q; ren in parte dextera plus ascēdit q; i parte sinistra ⁊ hoc ppter colligantiā. Tertiu signū ē nauſea. rō q; cōpatitur stomach⁹. Quartū signū ē cōstrictio uētris rō ppter cōstrictionē intestinorū. **Al.**

Lapidi vero q ē in uesica confectio hec vtilis existit ⁊ ē optima ad frangendū lapidē cū fuerit uetus⁹. Ego quoq; laz fregi cū eo magnū lapidē i mior: i spatio quā xl. dieb⁹. **Ad. 18.** carpobalsami semis rafani se. olivatri cortic. radice oppopōa ci. corticū radicū capparis amigdalaz amararū dāpno cochie sgnanti cipi spice inde cassie lignee saculo cōdrion. harmel. genciane aristol. ro. assari cordumeni armoniaci serapini bdeli pipis accori añ. gū me dissolute sufficienti balsamo malaxentur ⁊ ex eis alie species conspergāt ex quibus infoamentur pillē ⁊ sumātur ex eis inde. 3. i. cū apozimate de seminibus. Quādoq; septima pars unius. 3. de cinere scorpionū cū eis datur. Cinis uero de scorpionibus hoc mō fit. scorpiones sumātur ⁊ in ollam nouam positi os habentē oppillatū super laterculū in furno mittant i quo non sit nimius calor neq; uehemēs ⁊ sint in. vi. horarū spacio. deinde extracti p̄ue risētur ⁊ reponantur. Eger uero nutriat ex aqua ciceris ⁊ calagie ⁊ mutagenat: ⁊ abstineat a lacte ⁊ caseo ⁊ ab aliis nutritiuis grossis. ⁊ igrediat tinā ubi sit aqua in qua cocta sint folia cantium ⁊ sula ba régerief ⁊ mentastrū ⁊ simus columbius ⁊ medulla croci orulani. Semur etiam sepe iūgāt ex oleo scorpiōis ⁊ imittat ḡge. **Qd 18.** aristol. ro. gēciāe ciperi cortic. ra

dic. capis añ. 3. i. hec omnia in lb. i. olei de amigdal amaris posita ad solē per ebdo madā unā dimittāt ⁊ colēt ⁊ p unaq; lb. ex eo adiungantur ei scorpiones. x. ⁊ totū i uas cuius os oppillatum fuerit missū ad solem p duas septimanas moret deinde colatus reponatur. Est enim optimū ⁊ mirabile. de quo guttatī quotidie i uirga mittendum est postq; eger egreditur de tina. Quod si lapis magnus fuerit non inuenitur aliud remedium nisi ut cum incisioe extrahatur. de hoc tamen loqui uultus nostri libri modum excedit. **Sullanus.**

Pōnit curā lapidis ⁊ diuiditur i duas. Pri mo pōnit curā lapidis existētis in uesica. Scdo in renib⁹. Scda ibi. Cū aut. Prima in duas. Primo pōnit curā qn lapis n ē magn⁹. Scdo pōnit curā per chirurgiā qn lapis ē magn⁹. Secunda ibi. **Ad si lapis.** Prima i tres. Primo pōnit curā per medicinas assumptas per os. Scdo per dietā. Tertio per ea q exteri⁹ appoximantur. Scda ibi. Eger uero. Tertia ibi. Et ingrediatur. Prima i duas fm q duas pōnit medicinas. Scda ibi. **Antq.** De prima dicit q; i lapide uesice dz dari ista cōfectio q dicitur q ē utilis ad frāgendū lapidē cū lapis fuerit magn⁹ ⁊ antiqu⁹. Scdo testatur se fregisse lapidē in miori t̄p̄e. xl. diebus. Tertio pōnit descriptōnē. **18.** carpobalsami se. rafani dauci olivatri. i. se. macedonici. Corticū radicū oppopōacis corticū radicū cappis amigdalaz amaraz dāno cochie. i. saxifragie sgnanti cipi spice ide cassie lignee sacculo cōdrion. i. scolopendrie harmel gēciāe aristol. ro. cordumeni armoniaci serapini bdeli assari accori oim añ partes eqles gū me sufficienti balsamo dissolute malaxentur ⁊ ex eis alie spēs p̄sp̄ergātur ex qb⁹ iformētur pilule ⁊ sumātur ex eis in die. 3. i. cū apozimate d se. **Antq.** Pōnit medicinā aliā dicēs q; qnq; dz dari cū p̄dicto medicamine. vi. pars. 3. i. de cinere scorpionū. Scdo pōnit descriptōnem ciceris scorio. q sic fit. **18.** scorpiones ⁊ in olla noua positi hāte os oppillatū s̄r laterculum in furno ponātur ubi n sit uehemēs ignis stēt ibi per spatū. vi. horarū. deinde extracti puluerizentur ⁊ reponantur. rō isti ē: q; incidunt ⁊ subtiliant lapides in uesica. **Ad idē.** **18.** crete marie mili sol cicerū añ. 3. i. 5. sanguis yrci bñ p̄parati. 3. ii. lapidis spōgie lapidis iudaici añ. 3. i. se. meloniz mundatoy. 3. i. saxifragie. 3. i. zuccari al. q. sufficit fiat electuariū **Ad idē** comedātur duo boli crete marine quolibz mane mādēfacte aceto in

quo sit uinū album ꝛ cū isto fregi lapidē i qdā muliere. Ad idē ualēt si comedētur oī mae tres rotule radices rafani siluestris. Ad idem ualeat auis que dicitur caudatremula quocunqꝫ mō comesta ul' i puluere si affetur ul' elixata ul' affata. **Eger vō.** Pōit curā per dietā dicēs qꝫ eger dꝫ nutriri ex aqua ciceꝫ ꝛ calagie ꝛ muta geāt ꝛ sūt cōdīmīta facta ex speciebus. Rō quia cōprimūt ꝛ dilatant. Secūdo dicit qꝫ dꝫ abstine re a lacte ꝛ caseo ꝛ ab aliis cibis grossis. Ratio qꝫ augmētāt materiā flaticā que ē causa augmēti lapidis ꝛ oppilatiōis uiaꝫ urie. Et igrediatꝫ Pōnit remedia ab extra ꝛ diuiditur i duas ul' tres. Primo ponit curā p balneū: Secūdo per iunctionē. Tercio p imissionē in uirgā. Secda ibi **Semur etiā.** Tertia ibi. Et imitatꝫ. De pꝛia dicit qꝫ eger dꝫ ingredi tinā in q̄ sint cocta folia caulū ꝛ scida ꝛ berēgesif. i. una spēs abrotāi ꝛ mētastrꝫ ꝛ simus colūbinus ꝛ medulla scis croci otulāi. Rō qꝫ mollificat lapidē subtiliat ꝛ incidit ꝛ apit uias. Ad idē ualꝫ balneū dcoctōis malue bismalue abrotāi paritarie certe marie scis altee fenugreci ꝛ scis lini istud. n. mollificat sedat ꝛ apit: ꝛ frangit lapidē. **Semur etiā:** Pōnit curā p iunctionē dicēs qꝫ semur ꝛ pecten debēt ungi ex oleo de scorpiōibꝫ: qꝫ ualeat p q̄litate pꝛias ꝛ a pꝛietate ꝛ pualꝫ si fiat qñ exit a balneo. **Notādū** qꝫ añqꝫ fiat unctio ex oleo scorpiōnū ualēdū utile ē mollificare cū emplō qꝫ sic fit. R. malue bismalue scis altee scis lini caricaz piquiū butiri recentis añ qrt. s. olei amigdalaz dleū qrt. i. cōquassā fortiter ꝛ extēde supra pannū ꝛ pōatur supra locū ꝛ postea inungatur cū oleo de scorpiōibꝫ. Et imittatur. Pōnit curā p immisionē i uirgā ꝛ cū eger egrediatur balneuz. Rō patet. Secdo pōit d̄scriptionē oīi de scorpiōibꝫ. R. aristol. ro. gēctāe cipi corti cūꝫ radices cappis oīum añ. s. i. hec omnia in lb. i. olei amigdalaz amaraz ad solē posita p ebdomadā dimittantur ꝛ colētur ꝛ exprimātur ꝛ pro unaquaqꝫ lb. ex eis addātur. x. scorpiōes ꝛ totūꝫ in uas cuius os sit obturātꝫ sit positꝫ ad solē per duas ebdomadas moꝛetur deinde coletur ꝛ reponatur ē. n. optimuz ꝛ mirabile d̄ quo quotidie inungatur. **Ad si lapis.** Pōit curā per chirurgiā dicēs qꝫ si lapis ē magnꝫ nō reperitur aliud remediū nisi per incisionē extra hēdo lapidē. Subdit tamē qꝫ hoc nō pertinet hic determinare: sed ad c̄irugicos expertos. **Notādū** qꝫ lapis aliqñ ē ad magnitudinē oui colūbe ꝛ uidi plures ꝛ ē cimericus durus cūꝫ asperitate. Et sciendū qꝫ icisio dꝫ fieri intra anuz

ꝛ uirgam i collo uesice qꝫ est carnosuz deinde debet consumi **Al.**

Cū autē in renibus fuerit lapis eger frequenter igrediatꝫ balneū: Et tꝛenes ꝛ illa ex oleis inungāt ꝛ ea que calefaciūt locū desup cum pāno ponantur: ut sunt ea que notauimus: In potu que qꝫ sumantur ea que lapidem frangunt **Sillanus** Pōnit curā lapidis existentis in reibꝫ ꝛ primo ante qꝫ lapis descendat in uirgā. Secundo pōit curā eiꝫ quādo ē in uirga. Secūda ibi. Si autꝫ **Prima** in q̄tuor: sꝫ qꝫ pōit q̄tuor remedia. **Secunda** ibi. Et tꝛenes. **Tertia** ibi. Et ea q̄. **Quarta** ibi. In potu. De pꝛia dicit qꝫ cū lapis fuerit in reibus eger dꝫ sepe igredi tinā: Rō qꝫ tale balneuz uirtue herbaz aperit uias ꝛ dilatāt: De secūda dicit ꝛ tꝛenes ꝛ p̄lia ungan tur oleis: De tertia dicit qꝫ super locuz ponā tur ea que locuz calefaciunt: De q̄rta dicit qꝫ in potu dentur ea que frangunt lapidē: **Notādū** qꝫ curatō lapidis ē triplex quedā p̄seruatiua: quedā mitigatiua doloris ꝛ quedā uel curatiua: **P̄seruatiua** sit cūꝫ bona dicta quā p̄hibetur generatio materie grosse uiscose flati ce que est materia lapidis sit etiā cūꝫ euacuatio nibꝫ factis per uomituz ꝛ per secessuz ꝛ p̄ per clistere in quo sit benedicta **Cura** mitigatiua dolorum est ut utatur balneo in quo sit malua bismalua semen altee semē lini tribuli marini ꝛ cāpestꝫ anisi cimini omniuz añ lb. s. ꝛ embocetur locꝫ frequēter ꝛ cadat aqua supra pectinē ab alto: ꝛ post exitum a balneo utatur qualibꝫ uice tyriaca usqꝫ ad. s. i. cum brodio ciceꝫ ꝛ sit tyriaca noua. Ad idēꝫ emplm qd̄ ponatur supra pectinē. R. malue bismalue scis altee scis lini caricarum pinguum butiri recentis. añ. s. i. fiat emplm ꝛ si non mitigatur dolor: prouocetur uomitus cum semine rafani ꝛ semine atripli cis aut cum mediano cortice sambuci: aut cum nuce uomica aut fiat clistere i quo sit perepigrapha **Cura** lapidis uere curatiua ē per ea que approximantur intra ꝛ ab extra. Si ab iutra. aut in forma dactili ul' pulueris uel cōfectiōis. Si ab extra uel in forma balnei uel embrocationis ul' emplm uel unctionis uel de similibus. Ego inci piam ab hūis ꝛ primo que approximātur ab intra i forma potus sirupus. R. sparagi bruschi gminis añ qrt. s. scolopendrie cum radicibus crete marine capill' ueneris tribuli marini saxi fragie pimpinelle millefolii. añ. **Al.** i. cicerum ru. s. ii. aceti squillitici. s. i. succari albi mell' electi añ. lb. s. fiat sirupus clarificatus usqꝫ ad

De lapidé uesice ⁊ renum.

Art. v. Ad idē. R̄ aque saxifragie. 3. ii. aque lupini aque rasani aque feniculi aque pentafilon añ. 3. i. dulcorentur cū succaro ⁊ ponatur sanguis hyrci cinamōi electi miliū solis. añ. 3. i. puluerizētur ⁊ agitētur cū predictis aquis fiat colatura ⁊ clarificetur i modū stelladiē. Ad idē R̄. aque saxifragie aque peritarie aque pentafilon aque senationū aque feniculi aque rasani aque capill' ueneris. Ad idē R̄ aque mecedo nici miliū solis seminis apii petrosilini añ. 3. ii. seminis genestre. 3. iii. anisi feniculi añ. 3. ii. pistentur simul ⁊ in duabus q̄rt. uini bulliāt usq; ad cōsumptionē tertie partis. Ad idē R̄. radicis graminis pentafilon radicis saxifragie oigani pulegii paritarie senacōnū oium añ ptes. ii. dauci radicis apii radicis feniculi radicis sparagi radicis bruschi radicis endiuie capill' ueneris añ partis. i. came dreos cameptheos leuistici oium añ. partis. 5. dimittantur bullire i tina cū musto deinde dimitte exire mustū ⁊ sit dof. oium simul in una brēta uini. Ad. i. bonū ⁊ quādo exiuit cū eo mustū misce spēs infrascriptas ⁊ accipe omnes in una pecia: ⁊ post pone in uno uegeticulo ⁊ dimitte sic bullire in uino. R̄. floz ciāomi. 33. gar. melegete galange nucis musca: cardamoni spice ameos anisi feniculi seminū comunium frigidōz oium añ. 3. iii. pluerizāda pluerizentur omnia ponūtur in saculo ⁊ hoc dicitur unum artificiale apropiatum. Ad lapidem renū in pulueris forma ⁊ ē pluis regine. R̄ reubarbari costi xilobalsāi reupontici carpobalsāi. añ. 3. 5. spice. 33. accori cināomi pencedominon melanopiperis saxifragie. añ. 3. ii. gariofill' ciperi diagagati alexādie camedros ameos sparagi basiliconis urticae se. ci tri seminis genestre quattuor seminū frigidōz mandragore añ. 3. v. cassie lignee polii croci sq nanti bdelii leuistici masticis amomi preos nastruci. añ. 3. iii. granorum miliū folis seīs feniculi petrosilineris mōtani cardamomi cinamomi anisi euforbii añ. 3. ii. 3. i. epatis leōis balsamite sanguis hyrci pentafilonis añ. 3. i. 5. cantari daz. 3. 5. piretri pipinelle ligue auis pulegii añ. 3. iii. 5. liqritie. 15. 5. brionie fragarie turbith se. malue attriplicis aristol. ro. centauree maioris folioz. lauri añ. 3. i. ⁊. 5. v. leucopipis saxifragie añ. 3. i. litargiriū graminis siseleos aristol. lonhermodactilloz añ. 3. 5. lapidis lincis lapidis gagatis armeni spongie ⁊ lazuli añ. 3. i. dof est 3. i. cū uisio subtili: aut aqua diuretica. Ad idē lapis spōgie iudaic' cinis scorpionis puluerizatus cinis leporis ⁊ busti cinis ouoz gallie post

q̄s euacuate sūt a pull' cinis auicule q̄ uocatur caudatremula sanguis hyrci bene pparat' lūgue spentis. s. illa q̄ ualet p̄tra uenenum puluis lūbicoz terrestriu cū exiccātur ⁊ oia ista ualēt a p̄p̄tate ⁊ additur aq̄ rasani q̄ ual3 a p̄p̄tate: ⁊ pōt dari qlibet per se ul' mixtus ⁊ hoc cū brodio cicez ru. uel cū aqua rasani uel cū aqua apropiata. In forma p̄fectōis dentur iustini. 3. ii. cū ribola uel maluauiſia uel cū uino i quo sit coctū miliū sol' ⁊ saxifragia Ad idē filoātropsilontripō Ad tō nefre catarticū. i. renes purgans Nicolai. Ad idē adrianū Nicolai Ad idē electuariū de cinerib' Nicolai. Ad idē. R̄. cineres scorpionū. 3. ii. cantaridarū abscis ca pitib' ⁊ aliis. 3. i. sanguis hyrci exiccati. 3. ii. ciceris utri cauliū nō trāsp̄lantatoz ciceris leporis cineris anis caudetremule cinerū ouoz ex qb' exiuerūt pulli añ. 3. iii. lapidis iudaici lap. inuēti i felle bouis lapidis spōgie pipis dauci carui se. altee gūmi arabici sc. saxifragie nulli sol' siseleos carpobalsami xilobalsāi spice nardi capill' ueneris recētū quattuor seminū frigidōz añ. 3. i. p̄ficiantur cū melle ros. q. sufficiat ⁊ fiat cōditū ⁊ utatur eo ad quantitātē duarū auellanarū mane ⁊ sero cū aqua decoctōis cicerū ⁊ tribuli marini. Ab extra appropriata fiat iunctio i renibus ⁊ pectine cū oleo de scorpionibus uel de lilio uel de amigdalīs amarīs uel de cerasīs uel de granis citri ⁊ citranguloz uel de pipibus. Balneum embrocatio emplm fiat sicut i cura difficultatis urie.

Almansor
Si aut lapis ceciderit ⁊ i uirga obstaculū fecerit aqua cala ab alto distillādo ei sup̄fundat' donec rubere uideat': deinde oleu3 tepidū guttati super inciāt ⁊ si necesse fuerit sugatur ⁊ ex hoc mouebit lapis ⁊ exiit. Qd si magnus ⁊ angulosus fuerit necesse est ut vga iserius incidatur ⁊ extra batur.

Sillanus

Donit curā lapidis qñ descendit i vgam. Primo diuiditur i duas. Primo ponit curā qñ lapis non ē multū magnus qñ posset egredi per vgam. Scdo ponit curā qñ lapis est ualde magnus qñ non posset egredi per uirgam. Scda ibi. Qd si magnus. De prima dicit q si lapis descendat i vgam aqua calida distillando fundatur ab alto donec uideatur rubere Rō p3 per idem. Tertio dicit q si necesse fuerit debet fugi per forāmē vge. Ratio q: ex tali successione fit fortis attractio lapidis. Qd si magn' Donit curā qñ lapis descendit i vga ⁊ ē magnus dicens q si lapis ē magnus ⁊ nō pōt dscē

dere necesse ē ut uirga inferius incidatur ⁊ sic extrahatur ⁊ postea cōsolidetur.

De apostemate quod sit in renibus uel uesica. Sillanus.

Standum circa rubricā quid sit apā renū uel uesice. Secundo notādum qd cā intrinseca apatum renū ⁊ uesice aliquñ est calida ⁊ aliquñ est frigida scdm qd materia diuersa pōt fluere ad renes uel uesicā uel ibi congregari. Sed cā extrinseca pōt ēē casus uel percussio uel inepta equitatio ⁊ sita. Tertio notandū qd signa apostematis renū sunt quia dolor est in diuerso aggravatiuus ⁊ impeditur urine transitus se. permixta cum qua est rigor ⁊ horripilatio. Signa apatis uesice sunt: qd apparet tumor manifestus in pectine. dolor itensus sicut mulieris parturientis maxime si materia sit calida quod declarat se. ⁊ dolor acutus. Si uero materia sit frigida dolor ⁊ se. sūt remissiores ⁊ urina mingitur cum difficultate. Signa si apostema sit in rene dextro dolor ascendit usq; ad epar. Si in sinistro descendit usq; ad uescam. Pronosticatio talia apata in senibus sunt difficilia ad curandum ⁊ possunt terminari tripliciter. Primo in sensibilibus: ut qñ materia est pauca. Secundo per uersionē materie in sanem. Tertio per conuersionē eius ad sclyrosim cuius signū est se. erratica ⁊ frequens mictus urine ⁊ quando mouetur uidetur qd habeat aliquid suspensum in illis locis. Apā renum indicat ydropisim si non cito curatur Al.

De apā quod sit in renibus ⁊ uesica cōcomitata febris pmixta qd nō ē uehementis caloris cū qua ē horripileo ⁊ ergor ⁊ frequēs mictus ⁊ dolor in inferioribus costis ⁊ grauitas ⁊ cū impellit uidet qd aliqd ibi sit suspensū. Sil:

Determinat de apate quod sit in renibus ⁊ uesica: ⁊ diuiditur in duas. Primo ponit signa scdo curā. Scda ibi. Lū itaq; hec signa.

De prima dicit qd apā que sunt i renibus ⁊ uesica sequuntur hec signa. Primū est febris permixta que nō ē multum calida in qua ē horripilatio ⁊ rigor ppter materiā putrescentē in loco apostematis si est pmixta qd sumi non continuantur semper ad cor ppter nimiam distantiam. s; nō est uehementis caloris: qd materia putrescit in loco satis distante a corde ⁊ si sit in uesica ppter frigiditatem membri. sed ē horripilatio ⁊ rigor rōne male materie punitiue a qua eleuatur sumi punitiui supra dorsū. fm signū ē frequēs mictus. Ratio patet. Tertū est dolor i inferio-

ribus dorsū. Ratio pz. Quartū cum mouetur ⁊ pellitur uidetur egro qd aliquid sit suspensū ibi. Ratio patet. Al.

Lū itaq; hec signa uisa fuerint eger ex basilica minuatur eius partis in qd grauedinem ⁊ dolorē sentit. Loco quoq; empla ifrigidantia supponant ⁊ si egritudo sic dissoluta fuerit bonū erit. Si autē febris ⁊ dolor ⁊ granitas pseuerauerint ⁊ uia nimirū ⁊ frequenter egrediat significat ibi pus colligi. Emplz igitur ē tūc sup dorsū ponendū ex camomilla se. lini oleo sisami nō furfuris cōspersis. Est ergo precipiendū ut in tina sedeat. Si autē eger minxerit pus seia qd notābimus in. c. de ardore uirine sunt danda donec pus minuatur deinde troscisci dent quos in. c. de mictu sanguinis ⁊ puris notābimus. Apā uero quod sit uesica dz concomitari se. conclusa ⁊ difficultas mingendi ⁊ dysuria ⁊ femoris ⁊ uirge dolor ⁊ tunc eger ex basilica minuendus ē ⁊ fiat huius egritudinis cura que admodū pdiximus. Est autē qñ renū apā nō puenit ad sanem imo transit in duritiē cuius grauitas in renibus sine febre perseuerat. Est ergo clisterizandus ex mucillagine fenugreci ⁊ seis lini ⁊ apozimate camomille ⁊ caulū ⁊ melliloti ⁊ maluaui sci ⁊ furfuris. Et uomat frequēter. Renibus quoq; superponatur emplastrum: ex his que notāuimus ⁊ si urina minui uidetur urinam puocantia dentur. Hoc quoq; pro paruo non est habendum: qd ex eo peruenitur ad idropisim. Silla.

Ponit curā ⁊ diuiditur in duas. Primo facit hoc. Secundo ponit causā. obseruandū. scda ibi. Hoc quoq;. Prima in quatuor. Primo ponit curā apostematis renū a principio an cōuersionē materie in sanem. scdo ponit curā in processu quādo materia uertitur ad sanem. Tertio ponit curā apatis uesice. Quarto ponit curas apatis renū quādo materia cōuertitur ad duritiem. scda ibi. Si autē se. Tertia ibi. Apā. Quarta ibi. Est autē. Prima in duas. Primo ponit curā per phlebotomiā. scdo per unū locale. s. emplm. scda ibi. Loco quoq;. De prima dicit qd ubi non fuerint signa predicta eger dz phlebotomari ex basilica illius partis in qua sentit dolorē ⁊ grauitatē. rō qd phibet augmentū apatis diuertēdo materiā ⁊ euacuando: sed qd re ab eadē parte: qd sufficit una dyameter. s. ab inferiori ad superius. Loco quoq;. Ponit

De ardore urine

curam per unum locale. s. per emplm dicens q loco debent supponi emplm in frigidantia. Rō quia prohibent fluxū materie ad locū a principio. Scđo dicit q si egritudo dissoluatur sic erit bonum signū. Notandū q si apostema sit calidū emplm debet esse tale. R. ros. ru. 3. i. scis portulace semis papaueris al. añ. 3. s. olei qrt. i. aque ros. 3. s. farine orde. q. sufficit pluerizā da puluerizetur misce oia 7 fiat emplm medio criter liquidū. S3 si materia fuerit frigida a principio ppetit emplm tale. R. succi absinthii. lb. s. olei ros. camomille añ. qrt. s. farine orde. q. sufficit misce oia 7 fiat emplm. Si aut. Ponit curā quādo generatur sanies 7 diuiditur i tres. Primo ponit signa generationis saniei. Secūdo pōit quoddā emplm q facit ad generatōne saniei. Tercio ponit curā post generationē saniei. Scđa ibi. Est ergo Tercia ibi Si aut eger De prima dicit q si febris 7 dolor 7 grauitas p seuerauerit 7 uria minui 7 fr̄qnter egrediat ar. ē supra gñationē saniei. rō q i gñatōe saniei plus agit calor in materiā 7 agit 7 cōmouet 7 fit maior febris 7 dolor 7 grauitas. Sed quare minuitur 7 frequenter egreditur urina: Ratio p3 qz in generatōe saniei sit maior acuitas i materia 7 plus stimulant. Est ergo. Pōit emplm maturatiuū 7 generatiuū saniei dicens q debz poni emplm supra dorsum factū ex camomilla semini fursurib⁹ oleo sisamino cōsp̄sis. Ad id ēplz maturatiuū i apate calo. R. mal. bīmal. añ. lb. s. caricaz piguiū qrt. s. medulle cervi ul' uitali. 3. i. ul' 3. i. s. olei 7 farie tritici. q. sufficit cōquassanda cōquassentur fortiter misce oīma 7 fiat emplm. Emplm maturatiuū in apate frigidō. R. caricaz pinguiū. 3. ii. radice lilii qrt. s. mucilaginis senugreci mucilaginis seminis lini. añ. 3. s. olei sisamini qrt. i. ydromellis pauce cōmixtōis qrt. i. s. farine tritici. q. sufficit conquassanda conquassentur fortiter misce 7 fiat emplm. Si aut eger. Ponit curā per ea que debent appproximari post generationem saniei dicens q si eger minxerit saniem debent et dari semina que dicentur. c. de ardore urine donec minuatur Dicit scđo q deide debēt dari troisci de qb⁹ ifra dicitur. c. smectu s̄g uis 7 saniei. Rō q illi mūdificāt uias uriales a sanie 7 rēitunt acuitatem. Apsa uero. Ponit curam apostematis quod fit in uesica. Primo pmittit signa. Secundo ponit curā. Scđa ibi Est aut De p̄ia dicit q apsā uesice sequūtur illa signa. Primum est se. conclusa. Secundum ē difficultas mingendi 7 dissuria. Tertium ē dolor vge

7 femoris. Ratio p3. Et tunc dicit q eger debz phlebotomari ex basilica. ratio patet ut supra. Secundo dicit q alia cura. s. per localia debz esse ut dictum est de cura apostematis renum. ratio patet per idē. Est autem. Ponit curam quando apostema cōuertitur ad duritiē: 7 diuiditur in duas. Primo premittit signū. Secundo ponit curā. Scđa ibi. Est egro. De prima dicit q apostema renum: aliquando cōuertitur ad duritiē: 7 signum distinctiuū est: quia grauitas perseverat in renibus sine febre. Ratio p3: quia resolutū est quod erat subtile euapo rable 7 remansit grossum. Est ergo. Ponit curaz 7 diuiditur in tres. Primo ponit curā per clistere. s. per euacuationem per uomitū. Tercio p emplm. Secunda ibi. Et uomat. Tercia ibi. Renibus quoqz. De prima dicit q eger debz clisterizari cum mucillagine seminis lini 7 senu greci 7 decoctōe cauliz camomille melliloti 7 maluausci 7 fursuris. rō qz tale ē mollificatiuū. Et uomat. Ponit curā per uomitū dicens q debz uomere frequenter. rō qz diuertit a loco. Renibus quoqz. Ponit curā per emplm dicens q renibus debz supponi emplm ex his que dicta sunt. s. ex mollitiis. rō p3. Secundo dicit q si urina apparet minui debent dari puocantia urinam. Ratio patet quia ex ea puenitur ad ydropisim: qz tale apostema debilitat renes: unde non possunt trahere aquositate ab epate 7 sic remanens resudat ad concauitatem uentris 7 causat ydropisim &c.

De ardore vrine.

Sillanus

Notandū circa rubricā quid sit ardor urine: p3 quia ē acuitas 7 mordicatio quedā ipsius urine. Scđo notādū q causa ardoris urie ē duplex. Una est permixtio humorū calidorū cum substantia urine 7 est colera uel phlā salūm quando transfit per uias renum uel urine. Alia cā est ulcus existens i uiis urine: unde cum urina transfit per loca inducit ardorem. Ad propositum primum capitur hic Tercio notandū q signa ardoris urie habetur ex iudicio patientis. pronosticatio talis pronosticatur super ulcere in uiis urine seu urinabz pp exco:iatōz quā idueit uria acuta. Al.

Uum eger dū migit sentit ardore 7 punctionē i uirga a falsis aceto sis 7 acutis abstinendus ē 7 nutritus ē ex raphēis lēibus 7 zibzebezi 7 eorū similibus. hec quoqz medicina danda ē ei. R. se. melonis excorticati. 3. xxx. ci trulli cucurbite portulace papaueris albi

seminū añ. 3. iiii. seminis insquiamī albi
3. ii. zuccari albissimi ad pōdus oīum pul
ueris horū quotidie. 3. iiii. i mane alie. iiii.
circa noctē cū. 3. i. sirupi uiol. aut inlebr su
mātur. Ihec ergo egritudo nō ē pūipēdēda
quia cū sit mansiua ⁊ pseuerans pueni
unt ex ea i uesica ⁊ i instrumentis uirinali
bus ulcera. Sillanus.

Pōnit curā ardoris urine: ⁊ diuiditur i du
as. Primo ponit curā. Scdo ponit cañ. pnoſti
cū. Scda ibi. Ihec ergo. Prima in duas. Pri
mo facit quod dictū est. Secundo ponit curā
p medicamen. Scda ibi. Ihec quoq. De pri
ma dicit q si eger in emissionē urine sentit pun
ctionē ⁊ dolorē d3 abstinere a salis ⁊ acutis ⁊
acetosis. Rō quia augment ardorē in urina ⁊ d3
uti cibis humidis. ut ptisana non colata spina
chia lactuca ⁊ portulaca ⁊ filibus. Rō quia re
mittunt acuitatē. Ihec quoq. Pōnit curā per
unū medicamē dicens q d3 dari unūz medica
men quod ē. R. se. melonis excocti. 3. xxx.
se. citrulli se. cucurbitē se. papaueris albi oīum
añ. 3. iiii. se. insquiamī. 3. ii. zuccari albissimi ad
pondus oīm de puluere horū quotidie i potu su
mat in mane. 3. iiii. ⁊ totidē in nocte uel circa cū.
3. i. sirupi uiol. uel inlebr. Ad idē. R. seminū
cōmanū frigidōz. 3. iiii. se. portulacē insquami
papaueris albi liquiritiē passularū añ. 3. i. zuc
cari. 3. i. s. fiat targea. Ad idē lac amigdalaz
cum aqua decoctionis se. melonis. Ad idē
ualet iniectio per siringam albuminis oui bene
agitati. Ad idē. R. mucilaginis se. psilii se.
citronioz añ. 3. i. lactis mulierū uel asine i uirgā
per se pecte. Ab extra ualet emplm hoc. R.
sandali al. ⁊ ru. sumach spodii myrtilloz añ. 3.
ii. achacie ipoquissidos añ. 3. i. s. succi plantagi
nis aque ros. añ. 3. i. farine ordet. q. sufficit pul
uerizanda puluerizentur misce oīaz fiat emplz
mediocriter liquidum. possent etiam addi duo
albumia ouoz. Ad idem ualet pānus dupli
catus infusus in albumine oui bene agitati ⁊ la
cte mixtis ⁊ positis supra locū. Ihec ergo. Pō
nit cañ. obseruandū dicens q hec egritudo nō
est paruipendenda. quia cum antiquatur pro
ueniunt ulcera i uesica ⁊ instrumentis urine.

De mictu saniei uel sanguis. Sillanus.

Standum circa rubricam q sāguis
apparens in urina: aliquando proue
nit ab epate: aliquando a renibus: ali
quando est purus: aliquando impurus ⁊ aliqñ
cum sanie aliquando sine sanie. Secundo notā
dum q causa mictus sanguinis est: aliquando

interior: aliquando exterior. Si exterior ē sicut
casus percussio superfluous coitus exercitum ni
mum superflua eiborū ⁊ potus repletio: dimis
sio alicuius fluxus soliti sicut mēstruoz: emor
roidarum ⁊ mutilatio membri. Si uero causa
sit interior: hoc est ppter habundantiā humoz
aut ppter acuitatē: aut pp aquositatē uel uento
sitatē. Uel ulcus uel apā uel ppter debilitatē
renum ⁊ uesice ⁊ sic de aliis. Aliquādo puenit
per uia crisis ⁊ mūdificationis: aliquando p ui
am synthoatis. Tercio notandū de signis distin
guentib⁹ si puenit ab epate est sine dolore quia
epar nō sentit ⁊ est pur⁹ nisi sit ex debilitate epa
tis ⁊ est mixtus cum urina. Si a uesica tūc est
dolor i pectine ⁊ est trūbosus seperatus ab uri
na. Si puenit multus ⁊ subito significat ruptu
ram uene. Et quādo paulatī significat corrosio
nem uel resudationē uel parua apertionem. Si
puenit sicut lotura carnis recētis significat de
bilitatem epatis. Si ppter repletionē prouit
discernitur ex habitudine. Si puēit ppter acui
tatē humorum discernitur ex ardore. Si uero
prouēit ex aliis causis cognoscitur ex signis apo
stematum renū ⁊ uesice dictis supra. Si proue
nit per uiam mūdificationis tunc discernitur
ab alleuationē. Si per uia sistio. tūc discernitur
ex gravitate. Pronosticatio oīs fluxus sangui
nū rubei ⁊ mundi si sit mltus est malus fluxus san
guinis ex uesica tardi⁹ curatur q3 ab aliis mē
bris. Sāguis apparens in urina longo tēpore
pessimus est q3 significat ulcera fraudulenta in
corpore. Quarto notādum de mictura saniei
q mictus saniei est propter ulcera in renib⁹ ex
stētia ⁊ uesica. Uel ē a mēbris supioribus: sicut
pp rupturā pleureſis ⁊ piplemonie uel apatis
epatis ⁊ sic de aliis. si uero pp ulcera i renibus
uel i uesica sic ē cā uel iterioz uel exterior. si exte
rior ē sicut pcussio plaga casus coitus superfluous
medicīne acute ⁊ nimis diuretice ⁊ similia. si cā
sit interior ē. uel pp apā male curatū ⁊ male mū
dificatū: uel ppter humoz abundantia: uel pp
malā qualitātē. uel pp grossitiem ⁊ uentositatē
uel uiscositatem unde adheret: uel pp lapidem
cū ibi dissoluitur. Quinto notandū q si sanies
ueniat a mēbris superioribus discernitur p lesio
nē illaz partiū. Si a reib⁹ ⁊ uesica discernitur
ex loco doloris. Si a renibus dolor ē in renib⁹
⁊ dorſo: Si a uesica dolor ē i pectine. Sed si sit
a cā intrinseca discernitur ex relatione infirmi. si
ab intrinseca facilius discernitur bene cōsiderā
ti. Pronosticatio. Ulcera renū facilius curatur
q3 ulcera uesice: q3 ren mēbrū ē carnosū: ⁊ uesi
ca ē mēbrū nō carnosū. Ulcera renū ⁊ uesice diu

De mictu sanguinis et saniei

turna nūq̃ curatur q̃ fistulata sūt i istis a uāis
promissionibus desistamus. **Al.**

Um aliquis pp casum uel percus
sionem sāguinem minxerit ex ba
silica minuat. Et trocisci q̃ dicun
tur trocisci de Karabe tribuant. **Qui.** **R.**
Karabe gūmi tremule arboris añ. 3. v. ba
laustie p̃pogstidos añ. 3. ii. 7. 5. olibani. 3. ii
se. apii opii añ. 3. i. forment trocisci ponde
re aur. i. ex qbus unus i die cū apozimate
sumach tribuat. Ad comedendū vō tri
buant carnes cocte cū sumach 7 carnes
cocte cū succo uue acerbe. Abstineat a nu
trientibus acutis 7 salsis. Loco uero p̃cus
sionis superponat emplm ex bolo armēo
7 achacia 7 aloē 7 litio cōfectis cū aceto
7 aqua. Si aut sanguis mictus euenerit
post comestione cibor̃ acutor̃: aut potum
uini acuti phlebotomes eger. trociscos δ
Karabe in potu sumat 7 eodem quo dixi
m^o gubernet regimine. Pus vō si mixerit
egro trocisci isti dandi sunt. **Qui.** **R.** scis
melonis citrulli cucurbite absq̃ corticib⁹
oīm añ. 3. xx. boli ar. gūmi arabici thuris
pinguis sanguis draconis oīm añ. 3. x.
opii. 3. iii. se. apii. 3. ii. informetur trocisci
pondere. 3. ii. ex qbus oī die un^o cum siru
pi de papauere tribuant. 3. i. in potu. Vir
ge quoq̃ ex isto collirio imitat. Colliriu
de cerusa **R.** ceruse sarcocolle olibani gū
mi arabici opii sanguis draconis oīm par
tes equales fiant ex eis colliria 7 per siringam
prius fiat injectio ex ydromelle 7 mi
gat eger 7 post ei⁹ egressionē fiat iterū in
iectio istius colliri dissolui in lacte asine.

Sillanus.

Determinat δ mictu sanguis et saniei: et diui
ditur i duas. Prius ponit curā mictus sāguis
qñ puenit a causis extrinsecis. Secūdo saniei. Se
cūda ibi. Pus vō. Prius in duas. Prius ponit
curā mict⁹ sanguis qñ puenit a causis extrinse
cis. Secūdo qñ puenit pp comestione cibor̃ acu
tor̃ uel potū uini antiq̃. Secūda ibi. Si aut. Pri
ma i q̃tuor. Prius ponit curā per phlebotomi
am. 6o per troci. Tertio p dietā. Quarto p em
plm. 8a ibi. Et trocisci. Tertia ibi. Ad come
dendum. Quarta ibi. Loco uero. De prima
dicit q̃ qñ q̃s minxerit sanguinē ppter casū uel
p̃cussione d̃z fieri phlebotomia δ basilica. **R.** 6o
q̃ diuertit materiā ne fluat ad loca renū ul⁹ ue
sice. Et trocisci. Ponit curā p trociscos dicēs
q̃ debēt dari in potu trocisci de karabe. rō q̃

sunt frigidi 7 stiptici 7 a p̃prietate restringūt sā
guinē. 6o ponit descriptionē. **R.** karabe gūmi
tremule arbor̃ ambor̃ añ. 3. v. balaustia⁹ p̃po
gstidos ambor̃ añ. 3. i. informetur trocisci p̃o
deris aur. unus ex qbus oī die cū decoctōe su
mach tribuatur. Ad idē ualent trocisci de kara
be positi supra: c. de spūto sanguis 7 admistrē
tur cum aq̃ plātaginis. Ad comedendū. **Po**
nit curā dicēs q̃ ad comedendum debent dari
egro cocta cū succo uue acerbe. rō q̃ ingrossāt
sanguinē 7 remittunt ebullitōm. 6o dicit q̃ 8b5
abstinere a cibis acutis 7 salsis. rō p3. Loco
uero: Ponit curā per emplm dicēs q̃ loco p
cussionis d̃z superponi emplm factū δ bolo a
achacia aloē 7 litio cōfectōis cū aceto 7 aq̃ ros
Ratio patet: quia est stipticum 7 consolidatiuū
Ad idē emplm factū ex foliis plātaginis portu
lace 7 sempuue cōquassatis. Si aut sanguis
Ponit curā mictus sanguis puenientis post
comestione cibor̃ acutor̃: aut potū uini antiq̃:
dicēs q̃ si mict⁹ sanguis fiat modo dicto d̃z fie
ri phlebotomia. rō q̃ sunt frigidi 7 stiptici. 6o
dicit q̃ eger debet regi ut dictū est supra. **No**
tandū q̃ mictus sanguis quidā ē nouus 7 tunc
sufficit quod ē dictū per ras. Alius ē antiquus
7 tūc sufficit mūdificare 7 uias urinales a sāgui
ne 7 tūc medicina mūdificatiua uesice ē. **R.** ca
pill. ueneris. **MS.** iii. liquirite rase. 3. i. seminis
melonis quart. 5. zuccari albi mellis electi añ.
quart. iii. fiat sirupus clarificatus usq̃ ad. **MS.** i.
administretur cū decoctione seminis melonis
Ad idē. **R.** folior̃ pentafilon. **MS.** iii. zuccari
albi q̃rt. iii. fiat sirupus clarus usq̃ ad q̃rt. i. uel
MS. i. 7 administretur cū decoctōe folior̃ planta
ginis. mūdificat enī 7 consolidat 7 ē. **MS.** De
rardi 7 nūq̃ inuenit defectū. Ad idē p paupe
ribus sufficit comedere. **MS.** ii. pentafilon. δ ma
ne. Pus uero. Ponit curā mictus saniei 7 di
uiditur i duas. prius ponit curā per trociscos.
Secūdo per colliriū debēt imitti per siringā. Se
cūda ibi. Virge quoq̃. De prima dicit q̃ si
eger mingit sanie debent dari trocisci isti. **R.** se
minū melonū citrulli angurie cucurbite oīm
absq̃ corticib⁹. 3. xx. boli ar. gūmi arabici thu
ris piguis sanguis draconis oīm añ. 3. x. opii.
3. iii. seminis apii. 3. ii. informetur trocisci pon
deris. 3. ii. ex quibus omni die unus cū sirupo
de papauere. 3. i. tribuatur. Ratio quia tales
trocisci alterant malā complexionē qualitatie
que ē in ulcere mūdificant ulcus 7 consolidāt
7 hoc in ulcere renum requiritur. Notandum
q̃ in ulcere renum 7 uesice: aliqñ admistratur.

mundificancia ⁊ solidantia per se aliqui simul.
Mundificatiuū. *R.* se. melonis mundati se. al
 tee se. solatri añ. 3. iiii. amigdal. amara se. citru
 li capill. ueneris recentiu radice ireos ligritie
 rase. 3. i. 5. se. baucie se. apii añ. 3. i. zuccari albi
 lb. i. fiat electuariū per bolos. ⁊ de istis pōt fie
 ri sirupus si ppletur quātitas: ⁊ talis sirupus ad
 ministratur cū decoctōe se. melonū. Ad idez
 sunt aqua ordei ydromel: aqua ficū decoctio
 yfopi prassii capill. ueneris recentiu ⁊ lac. Qd
 solidatiuū est. *R.* consolide maioris ⁊ minoris
 añ. 3. ii. sanguis draconis thuris mastice boli
 ar. añ. 3. i. reubarbari assari achatie myrti. 3. 5
 spice nardi. 3. 5. zuccari albi. q. sufficit fiat elec
 tuariū per bolos ⁊ de istis pōt fieri sirupus si
 dupletur quantitas. Ad idē. *R.* ligritie rase
 3. ii. capill. ueneris recentiu foliorū arnoglosse
 i. plantagis añ. 3. ii. cucumeris cucurbite ci
 truli idi añ. 3. i. se. papaueris albi se. altee mucil
 lagis se. citoniorū añ. 3. 5. dragati gūmi arabi
 ci. 3. iii. reubarbari rob. ru. añ. q. it. 5. zuccari al
 bi q. it. iii. fiat sirupus clarificatus usqz ad. lb. i.

Ad idē cauda egna sumpta itus ⁊ extra. sed
 simplicia sunt bolus ar. sanguis draconis mir
 ra spodiū rose cauda egna ⁊ similia: ⁊ inter oia
 ualet potus lactis caprini. Mā ualet loco cibi ⁊
 potus ⁊ medicie. Urge quoqz. Pōnit curam
 per colliriū quod iponitur per siringā dicent q
 per siringā debet poni colliriū de cerusa. Rato
 qz consolidat. scdo ponit descriptionē. *R.* ceru
 se sarcocolle gūmi arabici oliban opii sanguis
 draconis oim añ. partes equales fiant ex hiis
 colliria. Tercio dicit q dz prius fieri iniectio per
 siringam ex ydromelle. deide dz mingere eger.
 post egressionē dz fieri iniectio illius colliri dis
 soluti i lacte asinino. Notandū q dz medi
 cus modo cū cōsolidatiuis modo cū mūdifica
 tiuis modo cū mitigatiuis pcedere ⁊ sic reitera
 re quousqz fuerit cura completa.

De fluxu urine.

Sillanus.

Qdā dū circa rubricā q dyabetica pas
 sio ē imoderata urine emissio uel effus
 sio. Scdo notandū q cā hui⁹ passio
 nis. Uel ē supflua caliditas renū attrahens
 aquositate ab epate ⁊ epar a stō ⁊ hoc ē ut pluri
 mū. Uel cā ē frigiditas renū ⁊ totius corporis
 mortificans ⁊ paralyticans: unde nō pmittit cō
 tineri urinā. Tercio notandū q signa huius pas
 sionis sūt manifesta qñ uria mingitur i magna
 quātitate ⁊ frequēter. Signa vō fm diuersitatē
 causaz variantur. Si fiat a caliditate sentitur
 caliditas in renib⁹ ⁊ dolor ⁊ punctura ⁊ magna

sitis. Si ex frigiditate sentitur frigiditas in reni
 bus ⁊ extremitatibus ⁊ leditur a frigidis ⁊ iuu
 tur a calidis. Pronosticatio: si hec passio cō
 tinuauerit maceratur corpus ⁊ debilitatur ⁊ de
 ducitur ad perditionem.

Al.

Um eger mltū urine emittit ⁊ in
 emissionē ardorē nō sētit aut mē
 git i sōno suo nec patitur sitis nec
 corporis extenuationē scurrit ea que urinā
 cōstringūt dāda sunt. **M**edicamen reti
 nēs urinā. *R.* gladiū. 3. i. olibai. 3. xxx. se
 mie coriā dri sicci boli armēii gūmi arabi
 ci añ. 3. x. fiat ex cis pluis de quo in mae. 3.
 iii. ⁊ circa noctē totidē ad transglutiendū
 dēf. Qd si cū hac egritudine sitis fuerit ua
 lidissima clamosa ⁊ aqua que bibis cito
 egrediatur aqua ordei cū psilio detur. Et
 nutriatur cū succo uue acerbe ⁊ sumach
 ⁊ similibus horū nutrietū. ⁊ cū cibo qui
 fit de sila ordei ⁊ masal ⁊ rob acetosū da
 ei i potu ⁊ prohibeatur a labore ⁊ cū mu
 liere cōcūbere. Isti quoqz troscisci in potu
 fumanf. *R.* spodit. 3. x. lactuce se. pomu
 lace añ. 3. xv. coriā dri sicci. 3. i. se. rob. ru.
 boli armēii añ. 3. v. balaustie. 3. ii. capbo
 re. 3. 5. sumatur in potu cū succo granati
 acetosi. Iherbe ēt frigide terantur ⁊ super
 renes ponantur. Et caueat sibi a cibis ca
 lidis ⁊ uiuō ⁊ ab obus que urinas puo
 cant. Illud aut quod ex nimio stolidorū
 errore puenit ē: qz dant in hac egritudine
 medicinas calidas: unde illico ducit ipz
 ad pnsim.

Sillanus

Pōnit curā fluxus urie: ⁊ diuiditur i duas.
 Prio ponit curā qñ puenit a sitate. Secūdo
 qñ puenit a calitate. Scda ibi. Qd si cū. De
 prima dicit q si eger emittit multā urinā ⁊ i eius
 emissionē nō sentit ardorē uel mingit in somno
 ⁊ nō patitur sitim nec extenuatione corporis su
 ple arguendū est q sit a frigiditate ⁊ humida
 te relaxante nillos uesice. Scdo dicit q p cura
 debēt dari restrigētia urinā: ⁊ tūc pōt unū me
 dicamē q ē. *R.* gladiū. 3. i. olibai. 3. xxx. se. cori
 andri sicci boli ar. gūmi arabici añ. 3. x. fiat de
 hiis puluis dētur. 3. iii. de mane ⁊ tantū dē circa
 noctē. Ad extra v3 emplm. *R.* laudai mastice
 añ. 3. ii. ligni aloes storacis calāite galāge se. ci
 tonioz añ. 3. i. terbentie. 3. i. puluerizāda pulue
 rizētur cōquassāda pōssentur cū pistello calido
 misce oia malaxādo cū succo mēte ⁊ fiat emplz
 tenue ad quantitatem medii palmi ab utraqz p
 te extendatur supra corium ⁊ applicetur pectini

De Vermibus q generantur in ventre.

Ad idem *℞.* succi mente. *℞.* i. olivani masti-
cis. añ. *℥.* s. nucis ciperi. *℥.* ii. galage ligni alo-
es añ. *℥.* i. pulueris cinamomi. q. sufficit et si est
paup ualet puluis cumini assati et fiat emplim.
Ad idē ungātur loca femoris et uirga et partes
adiacentes cū pleo de lilio ul' de costo i quo dis-
soluantur castoreū bolū armenium mastix mu-
mia mirra. *℞.* cū si. *℞.* oit curā fluxus uri-
ne qñ puenit a caliditate: et diuiditur in duas.
℞. primo facit hoc. Secūdo pōit erroze quorundā
stolidoz. Secūda ibi. Illud aut. *℞.* prima i tres
℞. primo pōit curā p ea que approximantur ad
intra. Secūdo p ea que approximantur ad extra
Tertio ostēdit a qb' dz abstinent. Secūda ibi.
Herbe ēt. Tertia ibi. Et caueat. *℞.* prima in
tres. *℞.* primo pōit curā p potū. Secūdo p die-
tam. s. p cibū et quedā alia. Tertio p trociscos.
Secūda ibi: Et nutriatur. Tertia ibi. Isti
quoq. De prima dicit q si cū fluxu urie fue-
rit fortissima sitis et aqua que bibitur cito egre-
ditur credendū ē q sit a caliditate. Secūdo di-
cit q pro cura debet dari aqua ordeī cū psilio.
Ratio qz remittit caliditatē renū. Ad idē ua-
let syrupus uiol. ul' iulep uiol. cū aqua frigida.
Et nutriat *℞.* oit curā p dietā dicens q dz
nutriri cū succo uue acerbe et sumach et similib'
et cibo facto de simila ordeī et similib' cibis fri-
gidis. Similiter ualet lac acetos. masal. i. *℞.* o
qz omia illa in frigidat et alterant malā cōplexio-
nē calidā et p hos intelligit similes cibos et fruc-
tus frigidos et stipticos ut sūt nespilae sorbe pru-
melli et cornule et caueat labore et coitu. Ratio
qz talia calefaciunt renes. Sitis quoq. *℞.* oit
curā p trociscos dicens q dñt sumi trocisci isti
qui sunt *℞.* spodii. *℥.* x. seminis lactuce seminis
portulacae añ. *℥.* x. coriandroz siccoz ros. ru.
boli armeni oīum añ. *℥.* v. balaustray. *℥.* ii. cam-
phore. *℥.* s. sumantur in potu cū succo granati
acetosi. Ratio qz sunt frigidi. Ideo alterant cō-
plexionē calidā et stiptici: ideo claudūt uias uri-
ne. Ad idē tria sandadali. Ad idem diaro-
don abbatis. Herbe ēt. *℞.* oit curā p ea que
approximantur ab extra: dicens q herbe frigi-
de terantur et super renes ponantur sicut sunt
lactuca portulaca solatrum sempuina et similia
Ad idē folia uitris folia salicis cucurbita et fruc-
tus q dicitur anguria simil' cucurbitis p frustra
incisus. Ad idē *℞.* ungueti populeo qrt. i. olei
ros. olei mādragore añ. *℥.* s. mucilaginis psilii
℥. ii. aceti. *℥.* i. cere par fiat unguetū. Ad idē *℞.*
succī lactuce dulcis succi solari. añ qrt. i. s. aq
ros. qrt. i. aceti. *℥.* s. papaueri albi. q. sufficit mi-

sce oia et fiat emplim mediocriter liquidū. Ad
idē petia plūbi i mltis locis pforata infundatur i
aceto p noctē et pōatur sup renes. Valet religio-
sis et cōtinētib' q nō affectāt coitū. Et caueat.
Oñdit a quib' dz cauere dicens q dz abstineat
a cibis calidis et a uiō et ab oib' urina generati-
b'. *℞.* o qz augēt fluxū urie. Illud aut. *℞.* oit
erroze quorundā stolidoz. dicens q aliqui stolidi
i cura huius passionis dāt medicinas calidas vñ
egz pducūt ad ptisim et ethica etc.

De Vermibus q generant i ventre. Sill.

Ira rubrica ē notādū q vmes gene-
ratur ex putredie i corpe hūano sicut
et generatur vmes et musce et alia aialia
sibi filia et sic pz q sit cā efficiens. So notā q cā
efficiens vmiuz ē duplex. s. remota et imediata.
Remota ē oē illud q generat hūozē cruduz sic
repletio nauseatua coitus supflu' post cōstio-
nē mltā repletio fructuū et sic de aliis. Lā ime-
diata ē materia flatica cuz putrit i intestis sup-
iorib' generatur vmes lōgi et rotūdi et appellā-
tur lōbrici. Si i lōgaōe ul' recto girātur quidā
parui et rotundi sicut sunt uermes qui repiūtur
i caseo. Sz i istestinis mediis generatur uermes
curti et lati et uocātur ascarides ul' cucurbiti qd
idē ē. Tertio notādū d signis q signoz uermiū
qdā sumūtur a sōno qdā a uigilia. A sōno. pri-
mo quādo gariūt i sōno et patiūtur sudorez ma-
sticat sicut si hūret i ore cibū et habēt et sōia teri-
bilia et excitantur terribiliter et cū i quietudine.
signa supia i uigilia sunt qz patiūtur fricationem
mordicationez nasi et oculoꝝ cōcauitatez et alena-
tionez et dolore i uētre et clamore et emissionē sa-
luue egreditur lingua et exiccatur os pl' d die qz
de nocte et hñt anhelitū fetidū et amay: aliqñ ei-
ciūtur p nares os et p iferiora. Idē dz q aliqñ p-
forāt itestia et exeūt ex et ē stupor audiri si uep ē et
psuenerūt sequi terribilia accidētia sicut ē mate-
ria epilepsia appetitus cāin' et bolism' sincopis
iliaca passio et colica et epas passioes et sūt cū sti-
pticitate uētris ut plurimū. Et si sūt i intestis su-
piorib' ascēdit dolor et i lōgitudine sētiūt quedā
prurimum quasi continuū sicut si formice essent
in ano. Si sunt i istestinis mediis causatur
ibi dolor in medio loco. Pronosticatio.
Uermes frequentius generatur in pueris aut
in gulosis et circa autumnū. Uermes in febru-
bus aut sunt in principio aut in medio aut infu-
ne. Si i principio aut sūt uiui aut mortui. Si uiui
malū signū ē qz signū se. pestilētiā et malā coru-
ptōz. si mortui bonū sig. ē qz signū mundificat-
iōz. si i sie appēt et sūt uiui bonū ē sig. qz uciūt

tunc ratione mundificationis. Si uero mor-
tui malum est signu: quia significat hoc esse ex
malitia materie. Si uero appareret in medio sep-
malu esse signu siue uiui siue mortui appareat qua-
se. coicans vmes semper est malum: quia consumit nu-
trimentu uermiu et auget putredine ex qua ge-
nerantur vmes et ita angustiantur et magis mo-
uentur et sic paties magis molestatur. **Alman.**

Ut hoc nocumento solit⁹ est ledi a ci-
bis grossis et unctuos sibi cauere
d3. et quotidie antequam comedat su-
mat bucellas aliq⁹ cum sinapi et almu⁹. **H**-
eni ipsos generari phibet. Si vero eos ge-
nerari cōtingat si cōuenit nisi ut expellant⁹
medicamē ascaridēs expellēs: burūgi ex-
corticati cum ualde famelic⁹ est eger. 3. vii. su-
man⁹. **M**edicamē magnū expellēs lūbri-
cos. **R.** burūgi excorticati turbith se. nil.
oim ptes eqles lupinor⁹ nasturciu cambil-
an. pte mediā sumant⁹ ex eo in potu. 3. vii.
p⁹ in bibat eger lac mox ut mulctū fuerit
p tres dies et deinde die quarta dietet se. et si p-
dicto medicamē in lacte adhuc calido ut est
mlectū dissoluto aceto dū est ualde famelic⁹
bibat. **Hermes** vero minuti q⁹ in ano fiūt p q⁹
b⁹ generat prurit⁹ in eo: et id cum fricat⁹ an-
expellant⁹ cum coto qd⁹ ex oleo abluto inuo-
lutū imittat⁹: aut imittat⁹ cum oleo de griso-
mil. aut succo mentastri autem inuoluatur
ex parua quantitate aloes et selle uaccino
et superponatur. **Sillanus**

Determinat de vmb⁹: et diuiditur in duas.

Prio docet pseruare a vmb⁹. Secdo pōit curā
qñ sūt gñati. **fa** ibi. Si vero eos. De pma dicit
q⁹ ille q⁹ est pseruat⁹ ledi a vmb⁹ d3 cauē a cibis gros-
sis et unctuos. rō q⁹ talia generāt materiā vmiū
fo dicit q⁹ añ cōestiom d3 sumē bucellas aliq⁹
cum sinapi et almu⁹. rō q⁹ icidunt et psumūt phla
qd⁹ est materiā gñatōis vmiū. Si vero eos. **P**ōit
curā qñ vmes sūt gñati et diuiditur in duas. **M**a
pmo pōit curā gñatōis vmiū q⁹ gñantur in testi-
nis supiorib⁹ et mediis. fo q⁹ gñantur in longaōe
fa ibi. **Hermes** vero. **P**ria in duas f3 q⁹ duo po-
nit imedia. **fa** ibi. **M**edicamē. De pma dicit
q⁹ si ptigat vmes gñari nō puenit aliud nisi qd⁹
expellatur et tūc pōit unū medicamen dicens q⁹
eger sūt. 3. vii. burūgi excorticati cum est ualē fa-
melic⁹. Burūgi est quoddā semē nigrū sile pipi
q⁹ asporatur de seni. De **fa** pōit aliud remediū
R. burūgi excorticati turbith nil oim ptes eq-
les lupinor⁹ nasturciu cābil oim añ. ptes eqles
sumatur ex eis in potu. 3. vii. fo dicit q⁹ pus d3

bibē lac per tres dies. deinde q⁹ die quarta de
pdicto medicamine cum lacte dissoluto bibat.
Rō p5. **M**otañ q⁹ cura vmiū pdictor⁹ pficitur
p simplicia et per pposita. **S**iplicia qdā sūt cala
qdā sūt ffa. **S**iplicia cala: qdā sūt q⁹ iterficiunt
tm: qdā sūt q⁹ iterficiunt et educunt extra. **S**ipli-
cia cala q⁹ iterficiunt sunt absinthiu3 folia lauri
nucle⁹ persici ruta mēastrū cost⁹ amar⁹ centau-
rea prassiū lupini amari menta radix enule. **g.**
lauri exiccata abrotanū anisū. semē apii nigella
assay ciminū nasturciu amigdale amare dyap-
tamū pulegiū aleū sella aialū. **S**iplicia vo ca-
lida q⁹ iterficiūt et educūt extra sūt aloes succus
preos succ⁹ cucumeris asinini agaric⁹ pulpa co-
logntidie cartam⁹ succ⁹ enule recentis et **Aluic.**
de cura vmiū dicit q⁹ si sumatur. 3. iiii. extrahit
eos sine nocumento et est mirabile. **S**iplicia ffa in
vmb⁹ sūt semē coriandri sumach⁹ ypogstidos:
lurū sigillatū: lotū magra et est spēs terre mirabil⁹
se. potulace ediuie amare. lactuce amare se. fa-
licis se. caulū tribuli arnoglossa sicca se. atripli-
cis oleū onfatiū in multa quantitate: sūptū iterficiūt
eos propter magnam amaritudinem educūt ex-
tra ppter uiscositatē et est utēdū istis diuersimod⁹
Si est se. utēdū est fhis et si nō est se. utēdū est calidū et
sūt materia ppositay. **C**ōposita q⁹ approximan-
tū qdā iterficiūt et educūt extra et talia appor-
matur ul⁹ ab extra uel intra. Si ab itra ul⁹ ista
pot⁹ ul⁹ pulueris ul⁹ pfectōis ul⁹ pillay ul⁹ suppo-
sitorū ul⁹ clisteris. Si ab extra ul⁹ in forma uncti
ul⁹ emphi ul⁹ epithiatū ul⁹ sacculi ul⁹ de psillibus.
de singulis discurrā. **E**t pmo in forma pot⁹. Si
rup⁹ acetosus simplex cum aq⁹ absinthii ul⁹ alieu⁹
decoctōis simplicis calū ul⁹ ffrī v3. **A**ld idē fit aq⁹
mirabil⁹ ptra vmes. **R.** sumach terre sigill⁹. ipo-
gstidos acacie oim añ. 3. ii. et bulliant in qua ul⁹
q⁹ ad consumptionē medietatis et de ea suman-
tur in potu et ita de aliis potest fieri decoctio cum
uino. **A**ld idem. **R.** uini albi. **fb.** i. 5. absinthii
3. i. nigelle. 3. i. conquassata nigella et absinthio
tantum bulliant q⁹ uenit ad medietatem deinde
coletur dosis sit. 3. i. 5. pro uice. **A**ld idem. **R.**
radicis graminis sumach fiat in aqua decoctio
et utatur illa. **I**n forma pulueris. **R.** corian-
drorum preparatorum seminis apii preparati.
añ. 3. i. 5. ossis de corde cerui conibusti. 3. vi. co-
rallorum. 3. i. ciamomi electi. 3. 5. croci. 3. i. aga-
rici. 3. 5. florū boraginis et buglosse añ. 3. i. 5. li-
gni aloes. 3. 5. calami aromatici. 3. 5. margarita-
rū. 3. 5. dyptami armoniaci limature eboris se-
rici cōbusti añ. 3. ii. foliorum auri numero. viii.
succari. 3. vi. ex his fiat puluis subtilissimus.

De morroidibus q generantur in ventre.

Ad idē R. cornu cerui cōbusti. 3. i. seīs peo
nie semis apii semis coriādrī seīs caulii nigelle
seīs plātāginis. añ. 3. 5. seīs endiuie. 3. i. dypatī.
3. i. sandali coralloꝝ margaritaz añ. 3. vi. suc
cari pōdus oīum 7 fiat plis subtilissimus. Ad
idem R. rasura cornu cerui paz torefacti. 3. ii.
coriādroꝝ pparatoꝝ. 3. i. 5. dypatī. 3. i. 3. 5. terf
sigill. 3. i. fiat p̄uis subtilissim⁹. Ad idē R. cor
nu cerui adusti. 3. i. seīs coriādroꝝ. 3. 5. aloes.
3. 5. terantur subtilissime 7 dātur i potu cū syru
po acetoso. Ad idē apiū p̄uerizatū ē ualde bo
nū. Ad idē rasura cornu cerui datus i potu ex
cludit uermes serapio. In forma cōfectōis.
R. cornu cerui cōbustus. 3. i. seīs peōie seīs co
riādrī pparati seīs apii seīs caulii nigelle seīs
plātāgis seīs ēdiuie. añ. 3. 5. dypatī. 3. 5. herbe
marie. 3. i. sandali coralloꝝ rubeoꝝ margaritaz
añ. 3. vi. succari. 3. vi. fiat cōfectio. Ad idē tiria
ca. Ad idē yerapigra 7 cū b̄ sum̄ educit extra.
Ad idē aloes cū melle datū. Ad idē succi enule
3. iiii. In forma pillaz. R. pillaz cōium fm
diuersitates corpoz aliqñ unā aliqñ ii. aliqñ iii.
f3 diuersitatē 7 sic ultra 7 sūt mirabiles: qz uer
mes iterficiūt 7 educunt. In forma clisteris
Primo sūt clisteria acuta cū yerapi. 7 silibus.
In forma suppositoꝝ. sūt suppositoria ex melle
7 aloes ul' ex carne salsa: ut lardone. Ab extra
approximata i forma ūguētū. R. aloes absinthii
olei p̄sicoy olei amigdalaz amaraz olei masti
cis olei spice. añ. 3. 5. 3. ii. acacie p̄poquistidos
terre sigill. lupinoꝝ añ. 3. i. aloes yerepigre añ
3. 5. nigelle gallie musc. abrotani fell' tauri ligni
aloes añ. 3. i. cornu cerui cōbusti. 3. ii. seīs endi
uie. 3. i. cū cera fiat unguētū pro stomacho. Ad
idē R. olei de absinthio olei myrtilloꝝ añ. 3. 5.
pulueris aloes enatici coriādroꝝ pparatoꝝ ter
re sigill. nigelle oīum añ. 3. v. uini citonioꝝ fell'
uaccini cere paz fiat unguētū. Ad idē R. ole.
absinthii olei p̄sicoy olei mirtilloꝝ ros sumach^l
coralloꝝ aloes gallie muscate añ. paz cū pauca
cera fiat unguētū 7 ē mirabile. Ad idē R. rute
cū farine lupinoꝝ absinthii aloes fellis bouini
añ. 3. i. bulliāt i aceto 7 oleo amigdalarū ama
rarū 7 oleo rute oīum añ ptes eq̄les cere quatū
sufficit fiat unguētū. Ad idē R. unguētū agrip
pa Nicolai 7 iungue uentrē 7 ē mirabile. De
oleis ual3 oleū persicoꝝ olū amigdalarū ama
rarū oleū de absinthio. In forma emplī. R.
mēte absinthii añ. 3. ii. cētauree mīoꝝ agarici
añ. 3. 5. aloes. 3. ii. aceti. 3. ii. aque ros. 3. i. fari
ne lupinoꝝ ad pōdus oīum fiat emplm 7 pōa
tur supra stōacū. Ad idē R. farie lupinoꝝ succi

absinthii succi p̄sicarie succi mēte succi folioꝝ
persici 7 succi seu uini citonioꝝ añ. 3. ii. pulueris
terre sigill' coriādroꝝ pparatoꝝ nigelle farine
lupinoꝝ mastice mirtilloꝝ aloes epatici. añ. 3.
5. fell' uaccini. 3. i. coralloꝝ ru. 3. i. misceatur cū
modico uini rubei odoriferi. Ad idē R. mē
te absinthii farine ciceꝝ ru. aloes fell' uaccini añ
3. iii. bulliāt i aceto 7 oleo amigdalarū amaraz
infūdatur petie 7 ponatur supra stōachū añ. 7
retro. In forma sacculi R. mēte p̄legii absi
nthii mētafri ru. abrotāi ros arnoglossē añ. Ad
5. terrantur grosso mō ponatur i saculo 7 appo
natur stōacho 7 uētri. In forma odoramētū
R. panē assū 7 assatū 7 infundatur i aceto fortis
simo 7 adoratur. Ad idē nigella odoratur.
Uermes uero. Pōit curā uermiū q sūt i lon
gatione: uel intestino recto 7 dicit q uermes
minuti q fiunt i ano cuius signū ē qz generatur
pruritus in ano unī cuz fricatur anus expellun
tur tunc coctū ex oleo abluto inolutū imittatur
aut ex oleo de crisomull: aut succo mētafri uel
inoluatur ex parua quantitate aloes 7 selle uac
cino 7 superponatur. Ad ad idē ualet suppo
sitorum de carnibus salis: qz icatur exp̄sua
Ad idē suppositoꝝ de melle: s3 subito extra
batur Ad idē clisterie cū lacte i quo sit lac cū
yerepigra ul' cassia qz dīcis. Ad idē R. abro
tāi absinthii añ. Ad. i. seīs acute seminis cimini
assī seminis apii. añ. 3. i. seminis alexādrini. 3.
ii. surfuris. p. i. mell' persicoꝝ amaroꝝ añ. q̄r.
5. salis cōunis. 3. ii. yerapi. 3. v. succi folioꝝ po
ri. 3. i. fiat clistere usqz ad q̄rt. v.

De morroidibus fistulis 7 ragadiis q i
in ano fiunt

Standū circa rubricā q emoroydes
quedā sunt manifeste sicut que appa
rēt in orificio ani ad oculū: quedā sūt
occulte iter anū que non possunt uideri nisi di
giti ponatur interius. Et istarū ambesūt dupli
ces: ut quādo sanguis emanat ab eis 7 a ul'gari
bus pp̄ie dicuntur emoroydes: qdā sunt sur
de: ut quādo nihil emanat ab eis. Secūdo notā
dum q triplex ē gēus emoroydarum: quedā di
cuntur uerucates 7 sunt extrīsece existētes i ano
qdā dicuntur morales qz hñt similitudinē cū moro
7 sūt extrīsece i ano causate a sāguie: Alii addūt
aliā specē dicētes q alie sunt sicut uesice 7 sūt
a s̄tate licet raro: Alii dñtur nueales 7 hñt colo
rē uue bñ mature causate a sāguie mīco: 7 sic
p3 cā it̄ileca ip̄az emoroidarū s3 cā extrīseca
ē sicut acceptio medicie acute p̄ungitiue 7 sitia.
Ter. no. q signa emoroidaz extrīsecaꝝ sūt māi
festa ad uisū: quia eminentes extra 7 ad tactū:

Signa capz q̄ sunt p̄funde sūt dolor 7 gutas intra anū 7 difficultas egerēdi 7 uerū signū est inuersione lōgāō 3 cū uentosa magna absq̄ ic̄si ones: 7 tunc asp̄cūs intestini inuersione idicabit ueritatē immediate supra egritudinē. Signa quādo sunt ab hūoib⁹ frigidis: q̄ sentitur dolor p̄turbat⁹ 7 fr̄itas in uētre. Si sint ex hūoibus calidis sētitur pūctura circa anū ac si pateatur tenasimonē: 7 p̄sueuerūt p̄ illa accēa consequi discoloratio faciei 7 grauitas coratu.

P̄d̄onosticatio fluxus emorroiday si ē t̄p̄us p̄seruat a mult̄ egritudinib⁹ m̄lcis sc̄is ex hūoibus adustis sicut ē s̄ilia m̄lia lepra idropisis morsea malū mortuū q̄rtana passio splenis.

Cū emorroides p̄sueuerūt fluere 7 nō fluunt: imo oīo cessant sūt cā idropisis 7 t̄sis. Omnes emorroides sūt difficil̄ curatōis. p̄rio q̄ illa p̄f est enormis 7 rugosa 7 nō pōt sic inuestigari cā. s̄o q̄ illa p̄s ē multū s̄sibil̄. Tercio q̄ tal̄ ē seinuta multaz s̄silitatū 7 q̄si p̄tinuaz. Quarto q̄ est mēbrū frigidū nō h̄ns p̄tutē. Alterius notā s̄ fistulis ani. P̄rimo q̄ fistula ē ulc̄ strictū superius latū inferi⁹ sordidū 7 p̄cauū cū callositate i mēbro. Sec̄do notā de fistulis ani q̄ q̄dam sūt penetrātes 7 q̄dā nō. Tercio notū q̄ fistula i ano cātur ex materia melica uenenosa adusta decurrēte ad intestinū longatōe q̄ ip̄m corrodit 7 ulcerat 7 parit per t̄p̄us fistulā i loco. cātur ē p̄pter ap̄a emorroidas 7 s̄ilia. Quarto notū q̄ signa fistule penetrātis sūt q̄ feces exeunt per fistulā 7 uētositates m̄ifeste 7 m̄ifesta iut chirurgico cū iniserit tētā in fistulā 7 tractauerit cā inuenit tētā p̄fundari usq̄ ad longaones 7 si digit⁹ ponatur i ano nō poterit b̄i p̄strigi undiq̄. Q̄n̄ fistula penetrauerit intestinū oīo icura bilis ē: 7 si ē curabil̄ timēdū ē ualde de larcato. Ulteri⁹ ē notā p̄ncipalr de ragadiis ani q̄ ragadie ani sūt fissure i ano sine tūore. Sec̄do nō ē notā s̄ causis. Cā ragadiay pōt eē q̄ntuplex. P̄rima dissinteria. s̄a cā pōt eē feces dure que trāseūtes per anū inducūt magnū dolorē 7 sc̄is surā 7 solōnē p̄tinui. Tercia cā pōt eē calitas et siccitas orificiū ani sc̄indētis anū. Quarta causa pōt eē ap̄a ani 7 emorroides q̄n̄ rumpūtur. Quinta pōt esse aliquid exterius sc̄indēs 7 rumpens. Tercio notandū de signis ragadiaruz ani. Signa sunt dolor 7 ardor: cū sc̄isuris apparentibus 7 q̄ ex eis emanat uirus nigrū: aut rubrum: aut fetens ualde 7 uiride. P̄d̄onosticatio. Ragadie sūt difficilis consolidatōis 7 curationis p̄pter causas superi⁹ allegatas de emorroidibus.

211.

Um sanguis recēs sine dolore p̄ inferiorē fluit regionē iterpollato iū t̄p̄e nō ē cōstringendus nisi patiens debilitet a multis. n. passionibus exinde liberat. Si aut̄ ex eo debilitet 7 indiget cōstrictōe troscisci d̄ karabe cū succo sumach denf. In comestōe quoq̄ sumat sumachi am 7 cibū q̄ cū succo uue acerbe fit ex his s̄ilia de illis q̄ nutriētia sūt. Si vō multuz debilitet nutritiā cū succo carnis cui pluri mū adnuescet succus cucurbituruz 7 uinum. Vinū quoq̄ bibat stipticum. Et sup̄ ep̄ar ponatur emplm̄ de spica qd̄ in. c. decepte noiaui⁹. Et si ista nō suffecerint. Cōfectio de scoriza ferri def. Qd̄. 12. m̄irobalanoy indoy beliricoz 7 embilicoz oīum añ. 3. v. spice s̄gnanti cipi. 33. pipis olibanameos oīum añ. 3. ii. scorize infuse in aceto p̄ ebdomodā unā 7 postea torrefacta. 3. xv. cōficiantur oīa cū melle dispumato quod fuerit coctū cū apozimate embilicoz sicut in. c. de mēla noiaui⁹ de quo quotidie ad uicis magnitudinē sumat. hoc namq̄ emorroiday 7 menstruoꝝ sanguinē cōficiat fluxui quoq̄ vētris longi t̄p̄is remedium affert. Si aut̄ in ano orit̄ aliquid promineſe xtra ex quo magnus provenit dolor nec ab eo fluit aliquid succ⁹ cepe cū pauca lana: aut fel uaccinū supponat. Supposito riū quoq̄ longū de cicamine subiciat q̄ patiens p̄ totā teneat noctē: 7 si cōtigat ege di remittat donec infrigideſ: 7 egrediat̄ sanguis. Cū aut̄ dolor uehementissim⁹ fuerit 7 ap̄a magnū i ano phlebotomē egerit 7 ap̄a sup̄pōat: sedat. n. emorroidē cū adest ap̄a cū eis. Qd̄. 12. mellilotuz camomillā q̄ tā diu in aq̄ coquant̄ donec dissoluant̄ deinde sumat̄ ex aq̄ decoctionis eaz quātū una manu capi pōt utellus oui assati unus croci. 3. i. opii. 3. ii. sc̄is trititi fenugreci maluauiſci oīum añ. 211. i. cōficiantur oīa ex rob i quo bdeli. 3. iii. fuerint dissolute 7 folia supposita: postq̄ sup̄ficiens ex oleo sisamino in quo adeps galinace⁹ fuerit dissolutus: aut anatis inuncta fuerit i ore empl̄i supponatur duz adhuc sit tepida. Alia confectio dolorē 7 ap̄a sedans. Cepe albū optime coctū terat̄ 7 cū butiro uaccino misceatur ut mollescat 7 tepesfactum ano in quo est apostema superponantur: hec enim dolorem sedat uehementem.

Syllanus.

De emorroidibus fistulis et fagadiis ani.

Determinat de emorroidibus fistula et fagadiis ani: et diuiditur in tres. Primo determinat de emorroidibus. Secundo de fagadiis. Tercio de fistulis. Secunda ibi. Cum uero in ano. Tertia ibi. Fistule uero. Prima in tres. Primo ponit curam quam emorroides sunt fluentes docendo restringere. Secundo ponit curam quam sunt surde non fluentes docendo apire. Tercio docet sedare dolorem ibi. Si autem in ano. Tertia ibi. Cum autem dolor. Prima in duas: Primo ponit curam quam emorroides fluunt et non sunt restringende. Secundo ponit curam quam indiget restrictio. Secunda ibi. Si autem

De prima dicit quod cum sanguis recedens fluit per anum cum interpolatio talis non est restringendus nisi patiens debilitetur et uerificat se: quod patiens liberatur et preseruatur a multis egritudinibus multis de quibus deinde est. R. p. Si autem. Ponit curam quam indiget restrictio: et diuiditur in quatuor. Primo ponit curam per troscos. Secundo per dietam. Tercio per emplastrum. Quarto per sectio. Secunda ibi. In comestione. Tertia ibi. Et super epar. Quarta ibi. Et si ista. De prima dicit quod si ex fluxu emorroidum patiens debilitetur debet dari troscos de karabe cum decoctione sumach. R. q. sunt fsi et stiptici et consolidant a ppetate restringentes sanguinem. Ad idem pille de bdelio. Ad idem pille de sandaraca. In comestione. P. curam per dietam. Et primo dicit quod in comestione de sumere sumachia cibum quod fit ex succo uine acerbe et silia. R. q. tales cibi sunt stiptici et ingrossant sanguinem et claudunt uias et pstringunt. Secundo dicit quod si patiens multum debilitetur de uti succo carnis cui adiungitur succus citoniorum et uinum. R. q. magis subleuat uirtutem et pstringit. Tercio dicit quod de bibere uinum stipticum. R. p. Et super epar. Ponit curam per emplastrum dicens quod super epar est ponendum emplastrum de spica de quo est deinde cap. de epate. R. q. stipticum est pfortat epar et phibet fluxum ab epate. Notandum quod super anum de poni hoc emplastrum. R. q. aloes succotrinum sanguinis draconis pilorum leporis subtiliter puluerizatorum an. 3. ii. tele aranee. 3. ii. albuminis oui bene agitati. q. sufficit ad incorporandum et extendatur super panem et applicetur ano. Ad idem. R. succi plataginis. 3. ii. aq. ros. 3. s. pulueris sumach. q. sufficit ad incorporandum misce omnia et fiat emplastrum mediocriter liquidum. Ad idem per paupibus ungatur ex oleo ros. uel mirto uel puluis sumach sumatur cum oleo et applicetur ano. Ad idem sedeat in aq. decoctionis gallarum balustiarum sumach myrtillorum et filiu. Uel fiat decoctio in uino stiptico: uel fiat foetatio ex tasso barbasso decocto in uino. Et si

ista. P. curam per sectio dicens quod si ista non suffecerit de dari sectio de scorria ferri. Secundo ponit descriptio. R. mirobal. indo. belliricozum eblicorum an. 3. v. spice signanti capi. 33. ameos peris olibai oim an. 3. ii. scorie ferri infuse in aceto per ebdomodam unam et touefacie postea. 3. xv. conficiatur. misce cum melle distillato quod sit coctum apozimate eblicorum sicut dictum est. i. c. de mlia. Tercio ponit iuuamentum dicens quod hoc elcarum restringit sanguinem emorroidum et menstruum. Silr restringit fluxum uetris antiquum. R. p. Si autem in ano. Ponit curam quam emorroides sunt surde docendo apire eas et diuiditur in duas secundum quod duo ponit remedia. Secunda ibi. Suppositorium. De prima dicit quod si in ano emorroides fuerint apparentes. Extra prominentes et non sunt aliquid tunc succo cepe cum pauca lana de supponi: aut fel taurinum. R. q. talia apperunt emorroides in uenas emorroidales ubi est materia retenta. Suppositorium. P. aliud remedium dicens quod de supposito supposito longum de cyclamine quod patiens de tenere tota nocte. Secundo dicit quod si ptingit egredi de remitti donec scindat et egrediatur sanguis. Ad idem. R. succi cucumeris asinum stafilagrie an. conficiatur cum melle fiant suppositoria. Ad idem. R. pulpe cloquintide. 3. iii. amigdalay amararum. 3. iii. fiant licinia longa. Ad idem. R. olei piscoy amarorum qrt. s. medulle crisomilloy doriorum alleoy an. 3. i. fiat unguentum cum cera. q. sufficit et superponatur cum tenta. Ad idem supposito scia ex radice ireos apitoficia emorroidum. Al. elue. Ad idem panis porcinus. Ad idem inuictio cum oleo piscoy uel de crisomillis: uel de amigdalamaris. Notandum quod emorroides possunt aperiri cum foliis ficus et fricetur locus ex eis a parte aspera donec lac egrediatur. Uel cum succo cyclaminis uel cepe. Silr v. si fricetur locus cum lana uel panis infuso in medicamine quod est. R. aloes succotrinum subtiliter puluerizati. 3. iii. folioy leuistici 3. i. misceatur. Silr possunt aperiri cum stomaco et ut non claudatur ungatur locus cum unguento in mediate dicto. Similiter possunt aperiri cum sanguisugis apposis ad emorroides cum una canna concaua ne uadant ad alium locum. Cum autem dolor. Docet sedare dolorem emorroidum: et diuiditur in duas. Primo docet per phlebotomia. Secundo per emplastrum. De prima dicit quod quando apostema fuerit uehemens et magnus in ano debet eger phlebotomari. Ratio quia diuertit ne materia fluat ad locum. Et emplastrum. Ponit seu docet sedare per emplastrum: et diuiditur in duas secundum quod duo

ponit. Secunda ibi. Ad dolorem. De prima dicit q ad sedandum dolorē emorroiday dbz superponi emplm q ē. ℞. mellilotū cāmollā diu coctā in aqua donec dissoluatur: deinde sumatur ex aq decoctiōis eay q̄tū una manu teneri potest utellus oui assati croci. 3.i. opū. 3.ii. seminis lini triti seminis fenugreci maluaui schi añ. ℞. i. conficiantur omnia ex rob i quo sit bdelii 3.iii. dissolute z folia superposita post quā eoz superficies ex oleo simsamino in quo adeps anatis mixta fuerit more emplī superponantur dum sint tepida ratio quia resoluūt ppter camomillam stupefaciūt ppter opium. mollificant z maturant ppter axungia anatis cum bdelio. Ad idē ℞. mucillaginis seminis lini añ. 3.ii. butiri sine sale sepi renū capraz añ. 3.5. utellus unius oui ros. xii. cere modicū fiat unguentū. Ad idē ℞. florū malue camomille añ. 3.ii. seminis fenugreci seminis lini añ. q̄rt. 5. conquassa simul z buliant omnia in aqua in qua patiens teneat anchas: aut spōgia fortiter compressa infusa i p̄dicta aqua applicetur ano uel ex p̄dictis fiant sacculi longi z stricti buliāt z non superponātur. Alia cōfectio. P̄d̄it aliud sedans dolorem dicens q cepe albū optie coctū teratur z cū butiro uaccino misceatur: z molefiat z tepēfactū ano sup̄pōatur q: resoluūt uehemēter dolorē Ad idē porū elixatū p̄fectū cū butiro. Ad idē ℞. liacias cū testa z cōbure i fornace z pluerizata z aspgatur q: statī dolor sedatur. Ad idē v3 suffumigatio scā cū bdelio z adipe xirbi cāclini. ad idē ūctio facta cū oleo semis lini d̄ p̄scis uel crisomil ualeat. Notādū q iter oīa folia caulii sedāt dolorē Ad idē inctio cū adipe anatis ē maximi iuuamēti. Al.

Lū vero i ano ragadias habuerit patiens q cū ledunt cū ipsius v̄ter sicce ē pillis de bdelio vtaf: q. ℞. mirobal. ni. kbul. amboz añ. 3. x. serapini. 3. iii. nasturcii al. 3. ii. bdeli al. moll z p̄guis. 3. xv. dissoluaf bdeliū i succo porroz z ex eo cōficiāf alia z isomēf ex eis pille z sumaf ex eis frēqn ter ab. 3. i. vsqz ad. 3. iii. Locus v̄o si adustione patiaf ex ungtō de cerusa iungatur si aut n̄ setif i eo adustio vngaf ex ungtō q fit ex adipe q i gibo cameli iuenif z bdelio q sic fit. ℞. cere citrie olei sisamini adipe anatis medulle cruris vaccini adipis q li i gibo cameli bdelii oīm ptes eq̄les bdeliū pri^o mucillagie se. lini dissoluaf: deinde oīa misceant: hoc enī optimū existit. Si aut eger ragadias i ano habuerit p̄fudas

a qb^o fetēs virus fluxerit medicamē acutū qd̄ i. c. de vulnerib^o descriptim^o ei sup̄pōatur qd̄ eger p duos dies patiaf. Et si i eis aliqd̄ remaneat qd̄ resudet medicamē iterū apponat qd̄ eo vsqz fiat donec locus siccef z n̄ resudet: qd̄ si ea q̄ ibi sūt eminecia extra z p̄dētia fuerint i tñ ut areseāt z nigrescāt butirū tepidū multoties supfundaf donec nigredo ab eo remoneatur. Si aut̄ resudatio reuerfa fuerit acutus medicamē iterū ibi appōaf: z si n̄ resuaderit es vngtō de cerusa curef. Est ēt qñ eminetes emorroides extra curant cū ferro cauterizando: loq tñ de hoc plus ē quā hui^o nfi libri modus regrat: fistule v̄o generantur i ano velociter: qm̄ figura ei^o facit ē illud necessariū. Que aut̄ utriqz penetrantes: aut n̄ penetrātes. Lū aut̄ pforate sunt vtringz stercus egredif ex eis z v̄etositas Si aut̄ n̄ egredif stercus neqz v̄etositas n̄ ē penetrās ab vtraqz pte. Loq v̄o de eius cura p̄fecte plus ē q̄ hic noster liber expectat. Sed q: oēs fere hoies sem̄ maximū scurrunt nocumētū nos excitabim^o eos ad hoc q huic egritudini congruū erit: z ostendimus q̄liter a p̄dicto errore se custodiant z dicemus q si fistula utringz pforata cū ab ano imota fuerit nullo mō ferro tangenda ē z incisioe enī ferri constringit stercus inuoluntarie egredi. Est ēt aliud q re fistula ab vtraqz pforata ferro tāgi nō dz: q: toto t̄pze vite egrū sic p̄māere poterit nō magnū faciens nocumētū neqz pueniet ex ea aliū nisi resudatio z fluxus. Si qd̄ ab ea fluxerit acutus fuerit z mordicatū z fetidū habuerit odorē cui^o et quātita quotidie augeaf erit fistula putrida z cū b̄ herpetestiomeno cui ex medicamine acuto z ex eo qd̄ cōplet oīa succurrenduz est anteqz dilatef z magnificet. Lū aut̄ non resudauerit nisi parū neqz eius quantitas quotidie augeaf neqz magnificetur neqz odor ibi augmētatus fuerit nō ē in ea aliquid qd̄ sit timendū nisi resudatio z fluxus que medicari pōt donec siccef z detumescat z non resudet per longū tempus Si aut̄ resudatio redierit medicamen p̄dictū adhibeatur: Et hoc modo poterit blādiri per totū tempus vite egrī z n̄ nocebit: ℞. modus adhibendi huic egritudini medicamen ex colliro quod i. c. de fistula

De emorroidib⁹: fistulis z ragadiis ani

oculi noi auimus. sumas z optie teras z si stula prematur dōec qquid in ea cōtinef egrediatur z si radi⁹ eā igredi poterit inuol nas coro: deinde ex p̄dicto medicamie p⁹ q̄ mollificatū fuerit intictus in fistulam i mittas. si vō in ea minime radi⁹ igredi po terit dissoluas medicamen in aqua z sub leues cora egri supposito pluinari z eo su pino iacente predictū medicamen distillā do sup fistulā fundas z fiat hoc in mane z circa noctē z tres dies z sedeat in aqua de cureuma z laues ex ea. Sillanus.

¶ Ponit curā ragadiarū que sunt in ano z di uiditur i duas. p̄rio facit hoc. secūdo reuertitur ad ponēdū curā emorroidaz marie qñ fuit pu tredo. secūda ibi. **Ad si in ea.** Prima in duas p̄rio ponit curā ragadiarū qñ nō sunt p̄funde nec saniose. Secūdo qñ sunt tales. secūda ibi. **Si aut.** Prima i duas. p̄rio pōit curā per euacuationē qñ uēter ē stipticus. secūdo per localia secūda ibi. **Locus vō.** De prima dicit q qñ patiens hūerit ragadias in ano ledentes eū cū uēter ē stipticus d̄z un pillis de bdelio q̄ sūt. *℞. mirobal. nigroz kebuloz emblicoꝝ. añ. 3. x. se rapini. 3. iiii. nasturci al. 3. ii. bdelii moll⁹ z albi. 3. xv. dissoluatur bdeliū in succo porozū z ex eo cōficiatū alia isomētur pillē z ex eis sumatur frequēter ab. 3. i. usqz ad. iiii. rō qz iste pillē pro pter mirobalanos euacuant z cōsolidāt ppter bdeliū. **Notādū** q meli⁹ eēt si daretur medi cine latione uel fierent clisteriaqz mirobalāi cō stringunt post lationē. deide cōsolidetur loc⁹ cū unguēto p̄solidatiū z cerusa dicta superius sepe: z sic facit gerardus. **Locus vō.** Pōit curā qñ i loco sit adustio. secūdo qñ iloco non est adustio. secūda ibi. **Si aut nō.** De p̄ria dicit q si in loco fuerit adustio d̄z fieri inunctio cum unguento de cerusa. rō qz ē isfrigidatiū z cuz b̄ p̄solidatiū. **Si aut nō.** Ponit curā qñ i lo co non est adustio dicens q debet inungi cū un guento qd sit ex adipe que in gibbo cameli in uenitur z bdelio z sic fit. *℞. cera citrine olei si samini adipis anatis medulle cruris uacci adi pis q̄ ē in gibbo cameli bdelii oīum añ partes eq̄les. bdeliū p̄l⁹ in mucilagine seīs lini dissol uatur deide misceantur qz hoc optimū existit.**

Notādū q loco adipis q̄ in gibbo cameli reperitur ualet cepe capraz uel assungia galli ne z iungatur scissure. eodē mō ualet i scissuris manuū. Ad idē *℞. dragagati gallaz añ. pluēi zetur cū sepo caprino ul⁹ bouino z paucō olei rōf. misce z fiat unguentū. Ad idē suffumiga*

tio facta cū bdelio p̄fecto cū adipe. Ad idem terbentine 3. ii. adipis anatis olei uiolati añ. 3. ii. mucilaginis dragagati. 3. i. cere citrie. 3. i. dra gagati puluerizati. 3. ii. fiat unguētū zc. **Si aut eger.** Ponit curā ragadiarū qñ sūt p̄funde z saniose dicens q si eger hūerit in ano ragadias p̄fundas a qb⁹ egreditur uir⁹ fetēs d̄z super pōi medicamē acutū quod scripsit in .c. d ulcerib⁹ oculoꝝ z d polipo. rō qz corodit: iō p̄sumit mās saniofaz ul⁹ furiofaz. Scōo dicit q si i eis allqđ remanet qd s̄sudat: iterū d̄z pōi medicamē. z b̄ fac donec loc⁹ exicetur z nō resudet. Ad idē ualet cerotū uiride positū in eodē. c. deide loc⁹ p̄solidetur cū unguēto d cerusa. **Qd si ea.**

¶ Ponit iterato curā emorroidaz p̄spāter: z di uiditur in duas. P̄rio ponit curā per medicinā Secūdo per cyrurgiā. secūda ibi. **Est etiā.** De prima dicit q si emorroides fuerint: extra p̄mi nentes z p̄dentes z fetentes in tantū q areseūt z nigrescant d̄z sepe supponi butirū tepidū do nec nigredo remoueat. Secūdo dicit q si re sudat uirus fetens medicamē acutū ibi pōatur Tercio dicit q si nō resudet uirus fetēs curetur cū unguēto de cerusa. rō qz p̄solidat. **Est etiā.**

Pōit curā per cyrurgiā dicēs q curatur ali qñ cauterizando cū ferro. secūdo dicit q b̄ non pertinet ad istū locū: s̄z ad septimū almafōzis.

Notādū q emorroides p̄nt remoueri per incisionē earū ita q totaliter incidātur qñ sunt antique cū ferro. s̄. cū forcib⁹. Secūdo p̄nt ici di sine dolore cū filo de serico uel cū pilis equi z isfundātur in aq̄ in q cāphora fuit dissoluta: vñ nō sentitur dolor stupefaciēdo mēbz z p⁹ incisi onē ponatur emplm factū ex uitell⁹ ouoz z oleo ros. ad sedandū dolorē postea p̄solidetur ungē do locū cū unguēto p̄solidatiū qd sit cū cerusa lota aloē maffice thure s̄gūis diacōis oleo ro. z cera: **Fistule.** Ponit curā fistulaz q̄ sūt in ano: z diuiditur in tres. P̄rio p̄mittit quō se ha bēt fistule ani quātū ad generationē. Secūdo pōit diuēritatē fistulaz. Tercia p̄segur ponēdo curā. scda ibi. **Que aut utriqz.** Tertio ibi. **Lo qui vō.** De p̄ria dicit q fistule i ano cito ge nerātur z discernitur ex figura ei⁹. **Que autē vtriqz.** Ponit diuēritatē earū dicēs q tales aut sūt penetrātes aut nō. Scōo dicit q penetrā tes distinguūtur ex eo q egreditur de loco fistule sterc⁹ z uēstositas. s̄z si nō sūt penetrātes tūc nō egredietur ab eo nec stercus nec uēstositas. **Lo qui vō.** P̄rosegur ponēdo curā fistularū ani: z diuiditur in duas. P̄rio pōit intentōnē su am. scōo p̄segur eā. scda ibi. **Et dicem⁹.** De

prima dicit q loquendo de cura fistule pfecte trā sit metas hui⁹ libri. De secūda dicit q fere oēs homines maximū incurrunt errorem in cura huius passionis, unde maximū sequitur nocumētū. Et hic ipse intendit excitare nos illud explicādo qd ē cōgruū in cura huius ppter quod possumus cauere a dicto errore. Et dicemus.

Prosequitur et diuiditur in duas. Prio pmit tit documentū obseruandū in cura fistule pene trantis. secūdo ponit curā illius per medicinas ibi. Si autē illud. De pria dicit q fistula penetans ab utraqz parte si fuerit distās ab ano nō ē tangēda aliquo mō ferro et rōnez assignat qz ex incisione facta cū ferro cōtingit sere^r egredi iuoluntarie. Nō quia lacertus cōstringēs et dilatans ē incisus, secūda causa qz talis fistula toto tempore uite .f. egri sic permanere pōt non inducēs magnū nocumētū nec pūit ex eo aliud nisi refudatio et fluxus. Si autē. Pōit curam fistule saniose: et diuiditur in duas. qz prio ponit curā in generali. secūdo in spāli. secūda ibi. Alodius. Prima in duas. primo pōit in generali qñ fistula ē saniosa et profunda. secūdo qñ ē pauca. secūda ibi. Cū autē nō. De pria dicit q si illud qd egreditur a fistula fuerit mor dicatiuū et acutū et fetidū et quātitas cōtinue au geatur talis fistula erit saniosa et cum herpestio meno. Secūdo dicit q in cura talis succurrē dū est cū medicamine acuto et cū eo quod perficit itentiones oēs ante qz dilatetur. De secūda dicit q si fistula non refudat nisi parū et qzti tas nō augetur quotidie nec malus ē dolor: tūc debet medicari cū medicamine exiccatiuo dōec exiccetur et detumescat et non refudet aliqd lōgo tēpoze. Tertio dicit q si refudatio reuertatur debet exhiberi medicamen acutū et sic blandiri toto tempore egri. Alodius. Pōnit curāz i spāli: et diuiditur i duas. Prio explicat medicamē ponendo modū appproximatōis. secūdo. ostendit quid fiendū qñ nō pōt appproximari mō predicto. secūda ibi. Si vō. De pria dicit q debet exhiberi medicamen factū ex collirio: de quo dictū est in cura fistule oculi. et hoc d3 fieri donec egrediat quod in fistula p̄tinetur. secūdo dicit q si tenta pōt ingredi inuoluatur radi⁹ coto ex predicto medicamine iniucto et mittatur in fistulaz. De secūda dicit q si radius non pōt ingredi in eam dissoluatur medicamē in aq et debet s̄leuari corā egri supposito puluinari: et infirmo supino iacente p̄dictū medicamē d3 i fundi sup fistulā diffillādo et d3 fieri de mane et circa noctē per tres dies. Bicit etiā q debet se

dere in aqua de curcūma et lauari ex ea. No tandū q cura fistule penetrantis ē ut totū corp⁹ mūdificetur cū pillis fetidis: aut ex decoctione mirobāl. indoz kebuloz sene epithimi sumiter re dulcorata cum zuccaro ros. ueteri. deinde tota fistula mundificetur usqz ad longaeonē cū unguēto uiridi facto ex melle ros. et alnie succotri no et flore eris mixtis et tritis equaliter: aut ex puluere affodilloz et dilatetur os fistule cū tēta de spōgia: aut cum medulla cāne mellite aut cū teneritate aristologie rotūde et cū scñ fuēt cau tēzetur loc⁹ usqz ad p̄fūdū. deñ r̄conetur cru sta cum butiro. deinde incarnetur illud cū pul uere thuris minuti rotūdi et in fine cōsolidetur cū puluere nucis cipressi zē. Cura fistule nō penetrantis ē ut mūdificetur locus cū unguēto uiridi dicto uel cū puluere affodilloz et dilatetur os ut dictū ē et possit cauterizari: quia cauteriū omnē remouet malā cōplexionē mēbri et dissol uit materias corruptas p̄tensas in mēbro et stri git fluxū sanguis. Adedicamen ualde bonū ad fistulā ani. R. aceti uini fortissimi clari olei uetustioris qd possit inueniri añ. lb. i. litargiri puluerizati et cribellati. lb. s. coquātur ista dōec nigrū et lucens fiat deinde ex eo fiant tēte bēntz ualde exiccat absqz mordificatōe et p̄solidat pla gas recētes et vulnera et ulcera ātiqua cōsolidat et mūdificat. Ad idē. R. aloes sarcocolle thuris sanguinis draconis aluis zuccarini añ. 3. ii. florū eris. 3. ii. fiant ex eis sief cū succo sumiter re et reponātur tā diu q indurescāt et cū necesse fuēt pōatur unū in fistula et pōatur oīe usqz ad. vii. dies mundificat enī d̄ p̄oprietate fistulā et finaliter consolidat.

De egressione ani et m̄ficiis. Sil.

Notandū circa rubricā de exitu ani q cā exitus ani ē duplex. Una ē relaxatione lacerti seu musculi retinētes feces: hoc ab hūore relaxāte laceratuz. Alia cā ē apā intestini faciens ipsūz descēdē Secundo notandū q signa exitus ani ppter relaxationē sūt: qz per imissionē cū digito pōti ingredi anus sine dolore. Signa exit⁹ ani pp apā sunt q intestinū nō ingreditur nisi ipellatur cū digitis: dolor loci cū eminētia māifesta et cū duritie. Tertio notandū circa rubricā d̄ exitu m̄ficiis q exitus m̄ficiis ē duplex. s. cā extrinseca et intrinseca. Extrinseca ē sicut casus et percussio superflu⁹ coitus sessio super lapidē frigidūz uel statio in aqua frigida uel unctio cū unguētis si gidis. Cā intrinseca ē ul apā m̄ficiis et sic exit ex tra uel relaxatio uel mollificatio siue palisaret

hoc uel ab hūore ibibito in p̄auitate m̄icis uť
ppter fluxū hūiditatis aquose ab aliis mēbris
ad matricē. Quarto notandū q̄ signa exit⁹ ma
trici ad extra ppter relaxationē sūt multitudine
hūiditatis fluentis ⁊ uulua mollities mēbrorū
⁊ laxitas. Signa exitus ppter ap̄a sūt dolor
intrinsecus ⁊ aliqui febris: febris ⁊ aliqui duri
ties. Pronosticatio exitus matricis extra nū
q̄ uel difficulter curatur. Alman.

Am anus extra egreditur carens
ap̄ate ⁊ ita disponitur q̄ si impel
latur igrēdiť ceruse balaustie gal
larū alūis antimonii oīum partes suman
tur equales ⁊ in plūere redigant⁹ ⁊ super
ex olō rob. calefacto inunctū plūerizentur
⁊ anus intromittat⁹ ⁊ constringat⁹ qđ tñ
fieri conuenit postqđ eger a sella reuersus
fuerit ne cū cito ad sellam surgere sit neces
se. Sumātur ēť galle balaustie cupule glan
diū folia mirri ⁊ coquant⁹ in aqua donec
rubea fiat ⁊ sedeat i ea ⁊ lauet⁹ ex ea. Qđ
si anus qui apostemosus est ingredi mini
me pōt eger aquā calidā frequenter ingre
diat⁹ ⁊ in ea sedeat ⁊ ungat anū ex cera ⁊
oleo camomillino: aut anetino donec igrē
diat⁹. Cūq̄ intromissus fuerit ex his q̄ no
minauimus cureť. Uulua preterea si egres
sa fuerit similiter erit medicanda. Est tñ
necesse ut fortiter ligetur ⁊ uťegra semper
supina iaceat ⁊ cora superius eleuet⁹. Sil.

Determinat de exitu ani ⁊ m̄icis: ⁊ diuiditur
in duas. Primo ponit curā exitus ani. Secūdo
matricis. secūda ibi. Uulua p̄terea. P̄ia i du
as fm q̄ duo pōit remedia. secūda ibi. Sumā
tur. De p̄ia dicit q̄ cū anus extra egreditur
⁊ sine ap̄ate cuius signū ē. quia si digit⁹ impellit
ingreditur tūc debet anus sup̄spargi puluē tali
℞. ceruse balaustiaz gallarū antimonii alūis
oīum añ. partes equales puluerizēt⁹ ⁊ super
anū prius oleo rob. salis iniūctū ponāt⁹. dei
de anus intus mittatur ⁊ stringatur. rō q̄ talis
pulis ē stipticus sed oleo inungitur ut meli⁹ re
ticatur puluis sup̄ anū. Ad idē. ℞. sumach
3. s. gallarū anthere nuciscipressi myrrhe oliba
ni añ. 3. i. fiat puluis cum quo smapizetur itesti
nū: sed prius inungatur oleo rob. Sumantur

Ponit aliud remediū dicens q̄ sumātur cu
pule glādiū galle balaustie folia mirri: coquan
tur in aqua donec fiat rubea ⁊ sedeat in ea ⁊ ex
ea lauet⁹. rō q̄ sunt stiptica. Ad idē fiat bal
neū de foliis nucis cipissi. Ad idē ualet sessio
si fiat in decoctōe achacie uť seīs myrri tassibar

bassi uel caude equine. Notandū q̄ in cura
perfecta d̄z precedere balneū: deinde inunctio
deinde puluis. Qđ si anus. Ponit curā exi
tus ani qñ fit ppter ap̄a cuius signū: q̄ nō pōt
ingredi ppter p̄pressionē digiti eger d̄z ingredi
aquā calidā ⁊ sedere in ea. Secundo dicit q̄
debet inungere anū ⁊ cera ⁊ oleo camomille uť
aneti. ratio q̄ illa mollificant ⁊ sedant dolores.

Notandū q̄ balneū eorū que cōpetūt in exi
tu ani ē eorum q̄ mollificant ⁊ ut malua bisinal
ua fenugrecū semen lini ⁊ anetū. Siliter solum
balneū aque dulcis ualet i hoc casu. Uulua
p̄terea. Ponit curā exitus matricis dicens q̄
si matrix egrediatur extra eodē mō ē curanda.
Secundo dicit q̄ tñ ē necesse ut fortiter ligetur
⁊ egra iaceat supina ⁊ cora superius eleuet⁹.
rō p̄imi. q̄ eadē uidetur cā exit⁹ ani ⁊ matricis
℞. secūdi q̄ in tali situ matrix melius ascēdit
ad locū suū. Notandū q̄ ad exitū matricis
ad extra sex p̄ ordinē regrūt⁹. P̄rio uentose.
Secundo suffumigatō. Tercio balneū. Quar
to unguentū. Quinto suppositoziū. Sexto em
plastrū. ℞. d̄ ē ut dicetur de oibus per ordi
nē. Ventose sint tres. Una pōatur sup̄a umbli
cū. sed alii dicunt s̄b māmilla: ⁊ una ab utroq̄
latere ⁊ sit ut matrix ascendat ad locū suū uť ad
superiora. Suffumigatio habeat ollā parua
in q̄ sint carbones igniti ⁊ supponatur puluis
talis. ℞. camomille achachie radices bistorte
añ. 3. iiii. psidie balaustie añ. 3. ii. asse fetide. 3. i.
masticis olibani galbani añ. 3. ii. 5. nucis cipī gal
larū foliorū mirri añ. 3. v. ⁊ cū istro d̄z scipi sum⁹
circūtegēdo p̄anis ollā neumat ascēdat ad na
res sed d̄z tenere aliqd odorifer⁹ ante eas. ⁊ tūc
ratio remedii ē. quia ex fetidis est p̄positū faciē
tib⁹ m̄icē ascendē ⁊ stipticis p̄hibētib⁹ descen
sum ⁊ d̄z fieri uentosis exiūtib⁹. Balneum
sit tale. ℞. ro. ru. quar. 5. mirri radices tassibar
bassi añ. ℞. i. to. mētille radices bistorte ante
re masticis olibani añ. ℞. i. succi matricarie
succu lauendule añ. q̄r. 5. asse fetide q̄r. i. cōqual
sentur ⁊ in sacculo ponāt⁹. bulliant in modico
uini stiptici ⁊ s̄mergatur. rō per idē ut sup̄a.

Unguentū euz quo d̄z inungi orificiū matri
cis uel uulue int⁹ ⁊ extra ⁊ renes. ℞. olei myrri
ni olei de lilio olei masticis añ. 3. ii. 5. asse fetide
radices bistorte to. mētille añ. 3. iiii. cere. q. suffi.
fiat unguentū ut sup̄a. Suppositoziū uť pel
sariū in dura s̄ba positū in collo matricis. ℞.
asse fetide. 3. i. puluerizentur puluerizāda misce
malatādo cum oleo mirtino. fiat masa de qua
fiat suppositoziū. rō ut sup̄a. Emplm quod

De superfluitate mēstruorū constringenda

immediate debet pōi super uulua ne itē accedat
℞. gūmi pini. 3. ii. thuris masticis añ. 3. i. nucis
cipressi. 3. 5. liquefiant i olla noua cū oleo d ma
stice fiat emplm. Alū idē. ℞. masticis quar.
i. olibani. 3. 5. nuciscipressi gallarū mirtilloz añ
3. i. pfidie balaustie añ. 3. 5. terbentine. 3. i. pul
uerizanda puluerizētur conquassanda pquassē
tur cū pistello calido misce oīa sil malaxādo cū
oleo fiat emplastrū tenue ad quātitatē unius pal
mi parui in longitudine 7 medii i latitudie extē
datur supra pānū. Ultimo notādū q̄ i cura
huius passionis ualeat uomitus qui trahit ad su
periora

De superfluitate mēstruorū pstrigēda. Sil.

Itē rubricā ē notādū q̄ mēstrua
fluūt naturaliter qualibet reuolutō
ne aut renouatione lune sel. secundū
q̄ conuenit etati mulierū 7 aliis pti
cularibus 7 durata diebus trib⁹ usqz ad. vii. se
cundū diuersitates cōplexionū 7 qñ mēstrua
currunt in quātitate qualitate 7 ordine sūt
mulieres sane caste 7 secunde. qñ aut illa mutā
tur tunc sunt egrotatiue incontinētes 7 steriles:
7 si generant ibecilles 7 moribidos generāt pue
ros. superfluūt ergo aliqñ p̄ter naturā 7 sunt
cā morboz. Secundo notandū q̄ causa sup
flui fluxus aut ē intrinseca aut extrinseca. Si ex
trinseca sicut casus 7 percussio aborsus partus
inaturalis magnitudo nimia uirge, ragadie in
vulua mulierum. Si causa intrinseca aut ppter
uirtutē aut ppter mēbra: aut ppter hūorem. Si
ppter uirtutē hoc ē ppter uirtutē expulsivā 7 mūdi
ficationē toti⁹ 7 sic ē ad bonū quātū ē ex h: aut
ē ppter uirtutis debilitatē contētiue 7 hoc ē malū
Si fuerit ppter mēbrū hoc ē quia mēbrū ē rap
molle laxū mollificationū latū 7 apertū. Si fu
erit ppter humore h: ē qz peccat rōe nimie q̄ti
tatis 7 nō pōt cōprehendi in uasis: aut rōe q̄li
tatis male: ut quia nimis subtilis calidus uene
nosus saluus acutus mordicati⁹ putrid⁹ aut fri
gidus aquosus sibilis. Tercio notandū de si
gnis si fuerit a causis extrinsecis hētur ex iudicio
patientis si diligens inquisitor uelit cā medicus
Si vō fuerit ppter cās intrinsecas 7 fuerit cum
uirtute forti tunc ē cū bona coloratione tolerātia
7 alleviatione. S3 si fuerit ex debilitate uirtutis
tunc mulier ē discolorata 7 debilis 7 male tole
rat. si fūit ex mēbro cognoscitur ex hūdie cor
poris. si ē pilosa extenuata macilenta 7 de facili
passibilis. si fuerit ex hūorū quātitate cognosci
tur ex plectozia: qz uene sūt plene. si fuerit ex hu
moris peccantis qualitate. s. caliditatis tunc ē ca

lo: sitis mordicatio 7 cognoscitur ex colore. si fa
erit ex sanguine color: mēstruorū puenitur ad al
bedinē. si ex colēa tēdit ad citrinitatē. si ex phle
gmate ad albedinē. si ex mīlia ad luorē 7 nigre
dinē 7 est optimū signū ad distinguendū. Pro
nosticatio fluxus mēstruorū superflui ducit ad
egritudines p̄sūptiuas. s. ad idropisim: pituim:
ethicā: dolorē dorsi: 7 passionē stomachi. s. de
bilitatē digestiue ablationē appetitus 7 sitia.

Confectio pro retentione mēstruorū. ℞.
zuccari ros. 3. ii. lupidis emathitis trocisc. de
charobe trocisc. de terra sigill. et trocisc. de spo
dio añ. 3. i. misceantur 7 pouātur in scutella par
ua 7 deauretur. Unguentū ad idē. ℞. olei
masticis olei absinthii añ. 3. 5. olei mirtilloz. 3. i.
pulueris masticis. 3. i. puluis troc. de karabe.
troc. d. terrasilg. boli armēi lapidis emathicāñ
3. 5. cer par fiat ungtū addas aceti. 3. 5. Al.

Itē superflui mēstruis cōstrin
gendis: trocisci de charabe per
hebdomadā vnā sunt dandi. qd
si non cōtulerint cōfectio de scoria def. Et
fiat minutō ex basilica. Uentose quoqz ad
māmillas apponātur. Et in comestione ei
bis vtatur stipticis. Et hoc medicamē egia
sibi subiciat. q. ℞. olibani balaustiarum
gallarū antimoni achacie alūis oīz par
tes equales. puluis horum optime tritorū
cum pauca lana subiciatur. Semur ue
ro 7 dorsum ex epithibibus que in .c. de
fluxu vētris notauim⁹ epithibetur. Et sede
at in aqua de curcuma. q̄ si ista nō contu
lerint ex alio pessario acuto fiat immissioz
maneant in vulua. Silla.

Donit curam quando mēstrua superflu
unt: et diuiditur in tot quot remedia ponit. par
tes patebūt. De prima dicit q̄ pro superflu
is mēstruis restringendis debent dari trocisci
de karabe per unam hebdomadam cum aqua
plantaginis. Ratio: quia sunt frigidi.
Ideo alterant: et sunt stiptici: ideo restringunt sanguinem
fluentē. Ad idem ual3 potare. 3. i. coralloz
cum. 3. i. aque plātaginis ante prandiū 7 tantū
de nocte. Ad idem pillule facte ex trocisc stip
ticis 2c. Qd si nō. Donit aliis remedijs di
cēs q̄ si non cōtulerit debet dari confectio d. sco
ria ferri. rō patet. Et fiat. Donit aliud reme
dium dicens q̄ conuenit phlebotomia facta de
basilica. ratio quia diuertit 7 euacuat aliunde:
7 tūc si peccet sanguis competit phlebotomia di
recte. si alijs humor conuenit phlebotomia

indirecte. Uentose quoqꝫ. Pōit aliud remedium dicens qꝫ uentose debent poni ad māmilarum. s. sub eis. rō quia ppter colligantiā māmilarum cū matrice diuertūt ad superiora materiā ⁊ ē remediū forte ⁊ familiare ⁊ sepe expertum. Ad idē ualet ligare brachia: qꝫ etiaꝫ diuertit materiā ad supiora. Et in comestione

Pōnit aliud remediū scilicet per dietā dicens qꝫ in cibo debet comedere stiptica sicut risuz lētes far coctū carnes affatas uinū grossum stipticū. ratio patet. Et hoc Pōit aliud remediū dicens qꝫ debet subici talis puluis. R. oli bani balaustie gallaruz antimonii acacie alūis oliuz añ. partes equales puluerizētur subtiliter ⁊ cum lana supponatur. Ad idem R. folioꝝ plantaginis. B. s. conuassā ⁊ supponatur.

Ad idem succi plātaginis. B. s. troc. karabe ʒ. s. misce ⁊ coletur ⁊ excoletur ⁊ ex colatura ini ciatur in matricē. Ad idē suppositoꝝ ex aca cia ⁊ succo sanguinarie ⁊ suppōatur. Ad idē ⁊ ē secretum iniectio stercoꝝ asinini ⁊ ualet a pprietate. Fenuꝝ No. Pōnit aliud remediū dicens qꝫ femur debet epithumari ex epi thimate de quo dictum ē supra. c. de cura fluxu uentris. ratio patet quia constringit. Ad idē fiat epithima ex succo plantaginis ⁊ trociscis de karabe ⁊c. Ad idē ualet emplastrū de stercoꝝ asini recenti factum. Ad idē R. succi plātaginis. B. i. aque ros. qꝫ. i. aceti. ʒ. s. coralloꝝ rubeoꝝ karabe lapidis emathis boli ar. mir tilloꝝ cupularū glandiū olibani añ. ʒ. ii. terre sigil. q. sufficit puluerizanda puluerizētur misce oia sicut duo empla unū ante ⁊ aliud retro. rō patet. Et sedere. Pōnit aliud remediū dicens qꝫ debet sedere in aqua de curcuma. ⁊ est balneū factum ex radice rubee tictioꝝ ⁊ ē ra dix cum qua tinguntur panni: Ad idem ualꝫ aqua miri ⁊ corticis radice ulmi ⁊ corticis ra dicis quercus: ⁊ alioꝝ stipticoꝝ sicut sunt cortices granatoꝝ balaustiarum glandes lētes folia nespiloꝝ citonioꝝ piroꝝ: Ad idem ualet balneum aque decoctioꝝ aluminis puluerizati ⁊ est expimentum uetularum infalli bile. Notandum qꝫ predicta remedia ualent multum quando fluxus est s sanguine colerico unde si predictus sanguis sit aquosus competit balneum ⁊ emplastra facta per res calidas ⁊ sti pticas ut olibanum mastix nux cipressi uernix laudanum myrrha storax calamita anisuz assū ⁊ his similia. et hec sunt simplicia calida ⁊ stiptica. Sed frigida ⁊ stiptica sunt camphora aca cia spodium coriandruz sanguis draconis san

dali lapis emathitis ypoquissidos bolus ar. cu pule glandium sumach galla mirtus balaustia plantago quinqꝫ semina frigida sanguinaria et similia. Ad si n. Pōnit aliud remediū dicens qꝫ si predicta non sufficiant ⁊ debet dari pessarium aliud acutum ⁊ diu teneri in uulua. ratio patet.

De puocatione menstruoꝝ. Silla.

Arca rubricam notandum qꝫ men strua currunt naturaliter ab āno. xliii. usqꝫ ad. xxxv. uel. l. uel. lx. ali quando citius: aliquando tardius: secundum diuersitatem complexionum ⁊ alioꝝ particulariuz. Sed retinentur aliquando natu raliter ut infra annum. xii. ⁊ ultra. lx. aliquando retinentur ppter naturaliter ut in temporibus mediis. Et sciendum qꝫ menstrua plus defi ciunt in mulieribus qꝫ sperma in uiris. Secū do notandum qꝫ menstrua fluunt s m etatem lu ne: puellis fluunt in prima quadra: iuuenibus in secunda. Sed illis siue magis processerunt i tertia quadra: ⁊ aliis in ultia. ⁊ ex hoc possumꝫ percipere qꝫ iuuenes debent phlebotomari in noua luna ⁊ senes in antiqua: quoniam ars imit tatur naturam ⁊ ideo bene dicitur. Luna uetꝫ nerteres: iuuenes noua luna requirit. Tertio notandum qꝫ menstrua retinentur pternatu ram propter causas extrinsecas: aut intrinsecas Si propter extrinsecas: aut propter nimium ex ercitiū fame accidentia anime nimia pingue dinem febrem ptiū ydropisim cycatricem in uulua ⁊ his similia. Si propter causas intrin secas uel ratione uirtutis hoc ē propter aliquā de malis complexionibus debilitantibus uirtu tem: ut mala complexio calida cum excedit: aut frigida hnmida uel sicca: unde debilitant expul suam ⁊ non expellit superfluum: aut ratōe mē bri: aut quia os stricium corrugatum oppilatū clausum: sicut est matrix ⁊ orificia uenaruz. Si propter humorem uel propter quantitatem uel qualitatem humorum: ut quia sanguis erit ni mis grossus uiscosus frigidus ⁊ sic de aliis. Si propter causas intrinsecas ratione uirtutis dis cernitur. Quarto notandum de signis. Si fuerit retentio menstruoꝝ propter causas ex trinsecas facili ter cognoscitur ex iudicio patien tis. Si propter causas intrinsecas ratōe uirtu tis discernitur ex signis malarum complexionū qꝫ si sit mala complexio calida ibi ē sitis pulsus uelocitas urina intensa ⁊ alia signa caliditatis. Si uero sit mala complexio frigida mulier est discolorata: sōnolenta. cū paucitate sitis pulsus

taraditas urina remissa. Si ratione membri co
gnoscutur ex habitudine. s. si est pinguis super
flue uel nimis extenuata. si propter apostea ul
cicatricem in matrice. Si ratione humorum di
cernitur propter qualitatem: ut q sanguis e ui
scosus grossus frigidus ⁊ cognoscitur ex habi
tudine: superflue pinguis uel ex regimine pre
terito multiplicante humores grossos ⁊ uisco
sos causantes oppillationem. Pronostifica
tio: si menstrua retinentur preter natura medi
cus potest pronosticari alteram ex his passio
nibus: aut multas. s. mania mltia caligo ⁊ epilep
sia ad hoc quantum ad cerebrum: sed quantum
ad spiritualia membra ptisis tussis suffocatio:
sed quantum ad naturalia nausea ydropisis: ⁊
quantum ad mēbra inferiora podagra. . Al.

Um ex retentione menstruoꝝ ma
gna sequitur passio trocis. de myr
rha dentur. Quod. ℞. myrrhe. 3
iii. lupinorum optime tritorum. 3. v. folio
rum rute mentastri pulegii ceruini rubee
de qua tigitur asse serapini oppoponacis.
omnium añ. 3. ii. informantur trocisci pō
derantes. 3. ii. ex quibus detur in die unus
cum aqua in qua semen iuniperi coctum
fuerit. hoc namq medicamen adeo uehe
mens existit in prouocadis mensuris ut et
setu excutiat si qua eo sepe utat. Uentose
quoq sub curuature poplitis sūt ponēde
⁊ phlebotōia ex saphena faciēda ē postre
mo quoqz uētose scōi sūt supponēde. Sil

Ponit curam retentionis menstruoꝝ: ⁊
diuiditur in tot quot remedia ponit partes pa
tebunt. De prima dicit q cum ex retentione
menstruoꝝ sequitur magna lesio tunc debet
dari trocisci de myrrha. Ratio patet quia inci
dant materiam uiscosam subtiliant aperiunt: ⁊
mundificant matricem ⁊ sic etiam confortant
expulsuam. Secundo ponit descriptionē. ℞.
myrrhe. 3. iii. lupinorum optime tritorum. 3. v.
foliorum rute mentastri pulegii ceruini: rubee
de qua tigitur serapini asse oppoponacis om
nium añ. 3. ii. informantur trocisci ponderis. 3.
ii. ex quibus detur unus in die cum aqua sco
ctionis iuniperi. Tertio dicit q hoc medicamē
est ita potens in prouocatione menstruoꝝ
q etiam ualet ad extrahendum fetum. Notan
dum q in prouocatione menstruoꝝ quedā
approximantur per superius quedam per infe
rius: ⁊ quedam ab extra. Approximata per
superius. super os ℞. rubee tinctorum maio
ris. 3. ii. leuistici spargi graminis radicis ciperi

añ qrt. 5. fiseleos. 3. ii. mellisse. ℞. ii. arthimi
sie saune ualeriane pulegii calamenti añ. ℞. 5.
i. xilobalsāi caronbalsāmi añ. 3. i. spicenardi. 3.
5. liquiritie rafe uuarum passerum mundataz
añ 3. i. florum anthos florum sticados arabi
ci añ. 3. i. mell' elci. ℞. 5. succari al. qrt. iii. fiat
sirupus clarificatus usqz ad ℞. i. 5. detur cum
brodio cicerum. Ad idem. ℞. saune pulegii
⁊ rubee maioris añ partes equales fiat decocto
cum uino albo subtili detur ad bibendum. Ad
idem. ℞. trifere rubee maioris añ. 3. 5. seminis
fiseleos. 3. iii. seminis fenugreci fiseolozum
rubeoꝝ cicerum nigroꝝ añ. partem. 5. co
quantur in. ℞. 5. aque quousqz redeat ad parn
i. coletur ⁊ colatura cuꝝ modico succaro admi
nistretur ⁊ multum aperit. Ad idēz ualetaq
distillata rubee maioris ⁊ est multum fortis
Ad idem ualet usus trifere sine opio quolibet
mane cum aqua cicerum uel cum uino albo
Ad idem. ℞. cassie lignee. 3. ii. troci. cassie añ.
3. i. puluerizentur subtiliter ⁊ detur ad bibēdū
cum uino in quo bulierit sauna ⁊ subito prouo
cat. Ad idem puluis cassie lignee cū uino da
tus. Ad idem. ℞. myrrhe castorei storace:
omnium añ. aur. i. saune cinamomi ambouꝝ
añ. aur. 5. supposcantur cū melle doꝝ. ē aur. ii. si
detur cum uino est melius. Ad idem. ℞. sa
uine. 3. ii. asse armoniaci rubee añ. 3. i. 5. s. fiant
pille ⁊ sunt añ. Ad idē troci. 3. ii. uel i. detur
ad bibēdū. Similiter dyacalamēti. 3. i. ualet
et dyacinamoni cū rubea tinctor. Ad idē
corduconi triti. 3. i. Approximanda p inferi
s. p uulua sūt suffumigia. ℞. coloquintide. quā
tū uis cui⁹ recipiat fumū sup carbones ponen
do cū infusio ⁊ statim puocat. Ad idē fiat suppo
sitorū cū assa serapino ⁊ euforbio. Ad idēz
suppōatur euforbii cū aceto ⁊ statim puocat
Ad idē fiat suppositorū ex assa fetida armonia
co ⁊ serapio uel ex sola assa. Ad idē supposi
torū ex trifera magna ⁊ puluere aloes ⁊ masti
ce. Ad idē itigatur cotū i oppopobalsamo ⁊
supponatur. Ad idē. ℞. radicis gēciane pu
legii regalis añ. 3. ii. nigelle. 3. i. carniū sicutū ca
ricarū. q. sufficit ad icorpozandū puluerizēda
puluerizētur misce oia cū succo maiorane ⁊ fiat
massa ⁊ ligetur i ultio cuꝝ filo ut possit extrahi
sz hoc pessariū si infert dolorē i collo matricis ⁊
Berar. eo ualde utebatur. Ad idē. ℞. radi
cis gēciane. 3. ii. se. stasifagrie cologntide nigel
le añ. 3. i. 5. carniū sicutū siccarū. q. sufficit ad
incorporandū oia misce cū succo mercurialis
fiat massa ⁊ potest fortificari cū elio l' euforbio.

De ragadiis et fissuris que fiunt in uulua:

Ad idem. ℞. benedictæ. ʒ. ʒ. stasisagrie co-
logncide nigelle puluerizatarū añ. ʒ. i. ʒ. misce
malaxādo cū suco cucumeris asinini. ʒ. i. succi
mercurialis q̄rt. ʒ. misce et fiat suppositoriū de
bombace infuso supponatur. **Ad idē.** ℞. ra-
dicis ru. maiores radices capi añ. q̄rt. ʒ. succi ar-
themise isopi sauiæ calamēti pulegii mōtāi añ
℞. i. seminis fiseleos. ʒ. i. nigelle. ʒ. ii. pulpe co-
loquintide. ʒ. ʒ. mell. olei de lilio. añ. q̄rt. ʒ. succi
arthemise. ʒ. i. benedictæ. ʒ. vi. fiat pessariū. Et
iniiciatur in matricē ad modū clisteris duabus
uicibus: **Ad idē galbanū.** **Ad idē ungula**
asini ul' sterus asini: Uel oculi pisciū salitorū
a proprietate valent. **Ad idē bucchormariē**
i. panis porcinus. **Ad idē** supponatur radix
serpentarie. **Ab extra** approximāda p balne-
um. ℞. arthemise sauiæ añ. ℞. iii. malue bis
malue brance ursine añ. ℞. i. seīs feniculi seīs
petros. anisi aneti assari dauci. añ. ʒ. ʒ. floꝝ ca-
momille floꝝ sambuci floꝝ anthos utriusq̃ s̄i
cados. añ. ʒ. i. fiat sacculus sup quo sedeat i bal-
neo et illud apit uias et mollificat. **Ad idē un-**
guentū ℞. mucilaginis semis lini semis senu
greci añ. ʒ. i. butiri sine sale. ʒ. ii. arungie galli-
ne anatis et anseris medulle uituli. añ. ʒ. ʒ. olei si
samini olei amigdalay dulcium añ. ʒ. v. fiat un-
guētū quo unguatur ante et retro. **Ratio** quia
mollificat et dilatat et debet pcedere alia reme-
dia. **Uentose quoq̃.** Ponit aliud remedium
dicens q̃ uentose sunt ponende i curuatura po-
plitis. **Ratio** q̃ trahit sanguinem ad inferiora.
Ad idē ligature dolorose in coris et fricatio-
nes fortes. **Et flebothomia.** Ponit aliud re-
medium dicēs q̃ flebothomia ē fīda d̃ saphe-
na. **Ratio** q̃ ppter colligantiā quā habet cum
matrice trahitur sanguis ad inferiora et hoc fa-
ciunt moniales et alie nolentes impregnari.
Postremo. Ponit aliud remediū dicēs q̃ ul-
timo ualēt uentose si superponētur femori. **Ratio**
patet. **Notādū** q̃ i prouocando mēstrua
prius debet fieri purgatio comūis mulieri secū-
dū exigentiā humoꝝ p̄cantū deinde appropia-
re diuertica et puocatiua mēstruoꝝ. **Simpli-**
cia materialia sunt rubea maior arthemisia ori-
ganū calamentum diptamus anisum maratrū
ciminū fiseleos spicanardi squinātum calamus
aromaticus myrrha assa oppoponacū pirety-
cuscuta castoreū fella nigella muscus serapinū
coloquintida pipa assay: sauiua: iunipus: radix
apii: brusci semē sparagi: scolopēdrie et ista sūt
calida. Sed frigida materialia sunt ista simpli-
cia scariola semina quattuor: communia frigida.

s. melonis cucurbitū cucu. et citruli semē endiuie
semen lactuce semen scariole. Et ex hiis potest
fieri pessarium emplm: unguentū: puluis: oleū
potio: ul' balneū: ul' quodcūq̃ aliud cū similia.

De ragadiis uulue. Sillanus.

Intra rubricam est notandum q̃ raga-
die sunt quedā scissure cū quibusdam
eminentis carnosus a quibus cū frica-
tione cū uirga non per se emant sanguis. Se-
cundo notandū q̃ causa ragadiarum matricis
aut est extrinseca aut intrinseca. Si extrinseca ut
casus et p̄cussio et partus innaturalis et grossiti-
es uirge uiri ipositio medicaminis acuti: sicut
est nigella et similia. Sed intrinseca est sicut ru-
ptura apostematis humores acuti corosui et
sanies que egreditur. Tercio notandū q̃ cau-
sa ragadiay si sunt extrinsece signa habēt ex
iudicio patientis. Si intrinsece et sunt ex ruptu-
ra apostematis cognoscitur ex sanie que egredi-
tur et que p̄cesserunt signa apostematis matri-
cis que dicuntur: si aut sunt ex humoribus acu-
tis corosiuus est ibi calor dolor et p̄ctura mor-
dicatio et inquietudo: et si sunt ex exterioribus d̃
facili discernitur ex exētibz et ex dolore et ex
ipositione speculi i uulua: q̃ tūc apparent si fue-
rint ragadie ul' ulcus ul' uerruca. **Pronosti-**
catio ragadie uulue sunt difficilis curationis et
specialiter si sunt ex profundo.

Al.
Ec curande sunt ex medicamine
de ragadiis ani. Pessariuz quoq̃
ex adipe anatis et isopo et ceroto
et medulla curis ceruini mixtis
cum cera dissolute in oleo de lilio. aut nar-
ciscino subiiciatur. si neq̃ febris neq̃ acu-
itas affuerint. Quod si illud fuerit cū calo-
re et acuitate oleum ros. adhibeatur. Ex
ungto quoq̃ de cerusa similiter fiat pessa-
rium. si aut calor fuerit uehemētiꝝ sumi-
tur succus portulace. semperuiue lactuce
aut mucillago psillii et fiat tabula de plum-
bo similis marmoꝝi in qua teruntur colo-
res habens in circuitu labium paruum et
ponatur in ea aliquid de p̄dictis succis:
et cum pistello plumbeo adeo super ipsay
moueatur: ut de plumbo p̄dicto liquoꝝi
multum misceatur et inspissetur succus ex
quo fiat pessariū postq̃ oleū ros. ei admi-
xtum fuerit et supponatur hoc enim medi-
camen cancro uulnerato q̃ ē i matrice op-
timū existit et aliis ei filibus. **Sillanus**

Ponit curam et diuiditur in duas. Primo
ponit curam in generali. Secundo in speciali.

Secunda ibi. **Pessariū.** De prima dicit q^d ragadiematrix sunt curande sicut ragadie que sunt in ano. Ratio quia eadē ē causa z loca sunt propinqua. **Pessariū.** Pōit curā in speciali z diuiditur in duas. Primo ponit curam quando non est acuitas s^o q^d ē acuitas z fe. siue calor. Fa ibi. **Q^d si.** De prima dicit q^d debet subici pessarium factum ex adipe anatis yfopo croco z medulla cruris cerui mixtis cum cera dissoluta cum oleo de lilio: aut narcis co posito q^d non sit febris neq^{ue} acuitas. Ratio quia glutinat scissuras z non timetur de caliditate. **Q^d si.** Pōnit curam quando est calor z acuitas. Et primo dicit q^d si ragadie sint cū dolore z acuitate oleum ros. debet approximari. Ratio quia remittit calorem z acuitatem. Secundo dicit q^d pessariū debet fieri ex unguēto de cerusa ratio patet: quia alterat malam p^{er}plexionem z consolidat. Tercio dicit q^d si calor fuerit maior debet sumi succus portulacae ul^l mu cillago feminis psiliū que fuerit dissoluta super plumbo sic q^d de plumbo dissoluatur aliquid admiscendo oleum ros. quia magis alterat z p^{er}solidat. Subdit q^d hoc medicamen ualet etiam cancro uulnerato qui est in uentre. Notandum q^d ragadie si sunt extra ualet unctio solū. Si sint intra ponatur tenta. Si uero sunt in cōcavo uulue ponatur pessarium. Secundo notandum q^d ad remouendum ardorem ualet supposito^{rum} de bombice infuso in aqua ros. uel in aqua plantaginis. Ad idem ualet ablutio cū aqua calida solum. Ad idem balneū decoc tionis rerum frigidarum: ut mirtillorum ros. lentium z similia. Ratio patet. Tercio notandum q^d ante cōsolidationem ualet decoc tio yfopi cum melle: aut ydromel cum radice yreos. Consolidatiuum in forma unguenti potest esse tale. **℞.** dragaganti gūmi arabici infusorum i aqua ros. aloes ceruse lote olibani loti sanguis draconis añ. 3. i. litargiri. 5. s. olei ros. 5. ii. cere quantū sufficit puluerizenda puluerizentur s^{ed} tiliter misce omnia simul z fiat unguentum consolidatiuum. Ad idem in liquida substantia ad iniciendum in matricem potest esse tale. **℞.** ceruse lote aloes olibani sanguinis draconis. boli. ar. añ. 5. ii. conquassentur z bulliant in. **℞.** 5. lactis caprini donec redeat ad q^uar. i. coletur z colatura iniciatur in matricem.

De apate quod fit in matrice. Sillanus

Irea rubricam notandum q^d causa apostematis matricis est duplex. s. ex terior: sicut casus z percussio superfl^u

coytus abortus innaturalis obstetrix cum est i docta z similia. Aut causa ē interior: sicut est re tentio menstruorū retentio spermatis retentio humoris acuti ad locum descendens: sicut est sanguis colera pblegma uel melia uentositas uel aquositas simplicia uel composita. Secūdo notādū q^d signa apostematis calidi i matrice sunt fe. dolor uehemens inter umbilicum: z pectinem renū z yliorum uigilie z inquietudo difficultas urine z egestionis z frequentia pulsus dolor capitis z oculorum propter continui tatem z coligantiam: difficultas anhelitus do lor stomachi z nausea. Signa apostematis frigidi omnia accidētia sūt remissa. Si apā sit conuersum ad duritiem cognoscitur: quia re uertitur fe. quia resolutum ē subtile z grauitas z duricies in pectine. Pronosticatio omne apostema matricis est difficilis consolidatiōis z specialiter quāto magis ap^{ro}pinquat ad ira Altmanfor.

Icum apatibus istis adest calor z febris flebothōia ex cephalica fiat. Et patiens aqua ordeī nutriatur. Et liniantur renes z femur z illa z su me ex epulhimate apostematis calidi z in frigidetur locus quantum possibile est. Si uero postquā febris z acuitas quieuerit z remanserit ex apostemate calido aliquid exit unctionibus liquidis curetur: z mulier in huiusmodi liquidis sedeat donec mollescat z maturetur. Pessarium mollicians dura apostemata matricis: z conferens doloribus i ea factis z paulatim ea quiescere faciens. **℞.** adipis anatis medulle cruris cerui uel medulle cruris uacci bdelli moll' croci uitelli oui assati fecis olei de seminibus: fecis olei de lilio olium añ. partes equales dissoluantur i uio aut rob z fiat ex eis pessarium est enim optimum ad sedandū dolorem z mollicians duritiem matricis. Patiens preterea sedeat in aqua in qua coquantur fenugrecū: z camomilla z mellilotum z caulium ex tremitates sigillatim aut omnia simul.

Sillanus.

Pōnit curam apostematis matricis. Et prio quando est calidum. Secundo quando est conuersum ad sclerosim z duritiem. Secunda ibi. Si uero. Prima in tres. Primo pōit curā per flebothomiam. Secundo per dietam. Tercio per unum locale. Secūda ibi. Et patiens. Tertia ibi. Et liniatur. De prima dicit q^d q^u

De ulcerib⁹ que fiunt in matrice et ei⁹ cancro

cum apostemate matricis sit calor et febris debet fieri flebothomia de basilica. Ratio quia prohibetur fluxus trahendo materiam aliunde et euacuando eam. De secunda dicit quod patiens debet nutrir⁹ aqua ordei. Ratio quod remittit caliditatem et febre. De tertia dicit quod debent liniri et epithimari femora et renes et alia ex epithimate apostematis calidi et infrigidari locus in quantum est possibile ratione ardoris. Notandum quod in cura apostematis matricis quantum ad localia a principio extrahatur succus plantaginis et coletur et tepidus iniciatur in matricem et frequenter. Deinde aqua decoctionis gallarum lenciu⁹ balustiarum sumach ros. et sandal. iniciatur in matricem: deinde mundificetur matrix cum decoctione yscopi absinthii mell. ros. uini albi et lacte coletur et colatura iniciatur per pessarium. Deinde utatur isto unguento. *R.* dragaganti gummi arabici infusorum ceruse lote litargiri amidi sanguinis draconis boli ar. ros. ru. an. 3. i. corticis eris. 3. ii. olei. ros. et cere. q. sufficit. Et si unguentum non posset attingere locum decoquantur ista omnia in lacte cum oleo ros. coletur et colatura per pessarium iniciatur. deinde si carnem uolueris regenerare fiat unguentum de aloes mirrha et thure sacorcolla sanguinem draconis litargirio et thutia lota cum oleo ros. et cera fiat unguentum coquatur in lacte et coletur et iniciatur cum instrumento. Si uero. *P.* ponit curam apostematis matricis quando est coeuer sum ad duritiem et diuiditur in duas secundum quod duo ponit remedia. Secunda ibi. *P.* patiens pretea. De prima dicit quod postquam acuitas quicuit et remansit durities debet esse cura iniciendo in matricem aliqua liquida mollitina. Secundo ponit descriptionem unius pessarii quod est. *R.* adipis anatis medulle cruris cervi medulle cruris uacini bdellii molis croci uirelli qui assati fecis olei de lilio an partes equales dissoluantur in uino uel ros et fiat pessarium causam assignat: quod se dat dolorem et mollificat duritiem matricis. *P.* patiens. *P.* ponit aliud remedium dicens quod patiens debet sedere in aqua in qua sint cocta fenugrecum semen lini camomilla mellilotum extremities caulium: quia mitigat dolorem et mollificat. Ad idem balneum de lilio conuassato.

De ulceribus que fiunt in matrice et eius cancro. Sillanus.

Iuxta rubricam est notandum quod ulceris matricis est solutio facta in matrice cum sanie: sed cancer est apostema durum mlicum. Secundo no

tandum quod cancer fit a materia mlica adusta in filtrata et inserta in uenis circūdantibus locum que expirant superfluitates mlicas. Tercio notandum quod signa canceri sunt quia incipit admodum ciceris uel fabe et uene apparent circa locum sue natiuitatis nigre uel liuide et fit continue augmentatio cum duritie et calore et pulsatione in loco quousque in loco ulceretur. tempore uero ulcerationis emanat ab eo uirus uiride uel nigrum fluens ut acetum uel aqua et fetet fetore ex eunte a cadauere quod est in uia putrefactionis et facit deambulationem continuam. Pronosticatio ulcera matricis possunt curari. Sed cancer in matrice impossibilis est cure uel difficillime. **Almansor.**

Ubi a uulua fluxerit sanies spissa aut uirus tenue si ex propinquo manat loco: neque fuerit ibi profunditas fetida: neque putrida sumenda sunt aloes et mirrha et sanguis draconis: et sacorcolla atque olibanum et loco superponenda donec consolidetur. Si autem ex loco manauerit remota est pessario quod nominauimus in capitulo de sanguine et sanie fiat prodignia. Si autem quod fluxerit est fetidum odorem habens malum ex pessario secundo acuto fiat iniectionis postquam locus mundificatus fuerit ex aqua et melle tinctis per instrumentum eneum. Si uero cum hoc quod fluit fuerit puncto et dolor et apostema durum quod tactu discernitur sumo pere cauendum est ne aliquo acuto medicamine tangatur. Sed fiat iniectionis ex cum frictione plumbi quam diximus. aut ex unguento de cerusa. Et flebothomietur ex basilica: et custodiatur ab omnibus que coleram nigram gignunt et semenibus et speciebus que pro condimento admiscetur cibis.

Sillanus.

Ponit curam ulceris matricis et diuiditur in duas. Primo ponit curam quando est in retractionibus. hoc quod est in iterioribus. *R.* ibi. Si autem De prima dicit quod cum a uulua uel matrice exit sanies spissa uel uirus subtile si fuerit in loco propinquo debet supponi aloes sanguis draconis mirrha sarcocolla et olibanum. Ratio quia est consolidatiuum. Sciendum tamen quod debet premiti mundificatiuum cum ydromelle factum. Si autem.

¶ **P**onit curā qñ est in interiorib⁹: ⁊ diuiditur in tres. Primo ponit curam qñ illud quod fluit non ē multū fetidū. Secūdo qñ est multūz fetidū. Tercio qñ ē mltū durū. secūda ibi. Si autē Tertia ibi. Si uero. De prima dicit q si sanies fluat ex loco remoto ⁊ profundo debet fieri iniectio cū eo qd noiauimus in. c. de sanie ⁊ sanguine. Secundo dicit q si illud quod fluit ē fetidū hūis malū odorē debet fieri ex pessario acuto iniectio premissa euacuatione uniuersali ⁊ pmissa mūdificatione loci cū idiomelle. rō patet. Si uero. ¶ **P**onit curā qñ apā ē durū ⁊ p cōsequens cancer. Et pri⁹ dicit q si cum eo quod fluit sit punctio ⁊ dolor ē apostema durū quod discernitur ad tactū. Primo cauendū est ne aliquo medicamine acuto tāgatur. rō quia auget malitiam. secundo dicit q debet fieri iniectio cū fricatione plūbi de qua dixit: aut ex unguento de cerusa. rō quia remittit acuitatē. Tercio dicit q debet fieri phlebotomia ex basilica. rō quia diuertit ne materia fluat ad locum. Quarto q debet cauere ab oibus multiplicantibus melā coliam. ⁊c.

De prefocatione matricis. Sil.

¶ **S**tandū circa rubicā q prefocatio matricis est ascensio matricis ad superiora usq; ad dyaphragma. Secundo notandū q cause prefocationis matricis sunt hūiores uicinosi existētes i matrice qui accidunt ex spermate retēto. ⁊ hoc accidit potissime uiduis que cōsueuerūt coire ⁊ mō nō coeunt ⁊ puellis adultis que carent uiris uel etiam accidunt ex corruptione hūorū in matrice.

¶ Tercio notandū de signis qñ mulier dicitur iurare prefocationē matricis patitur scotomia et uertiginē ⁊ dolorē capitis ⁊ sentit res ascendentes ad superiora ⁊ sentit supra uentrē manus cōpressa ⁊ tenet gēua flexa: ⁊ si uocetur pprio nomine bene audit ⁊ intelligit: sed nō pōt respōdē ⁊ post peroxismū de oibus recordatur. Differt ab epilepsia: quia hic nō ē spuma i ore. Differt etiā ab appoplexia: qz hic nō ē tanta difficultas anhelitus. Differt a litargia: quia hic non ē febris. ¶ **P**ronosticatio licet species prefocationis matricis sint multe tñ illa que ducit ad difficultatē anhelitus est peior: ⁊ si cum hoc peroxism⁹ eēt longus frequēter moriuntur: ⁊ hoc iam uidi.

¶ **U**trū in prefocatione sit mortua actu discernitur sicut in appoplexia ⁊ cyato pleno aqua posito supra pectus et ex coto carminato supra nares.

Almanfor

¶ **I**m mēstrua per longū spaciū tēporis retenta fuerint. aut mulier a cōmixtiōe uiri diu abstinerit ⁊ ualde affectauerit ⁊ euenierit grauitas ⁊ dolor in inferioribus partibus femoris ⁊ fēserit qñ aliqd sursum trahi apte sumis fortasse p ista supuenit ei sinecopsis ⁊ qñ mortua cadet. ppendi queq; uix poterit q ipa attrahat aerē uel habeat pulsū ⁊ forsitan pfocabitur ⁊ moriet ⁊ fortasse sanabitur laboriose tñ. Hec itaq; passio illico ut euenit curanda ē cui⁹ cura ē ut pedes fortiter fricent ⁊ ligent ⁊ ventosa magna sūi ni superpōat ⁊ obstetrici queq; precipiatur ut digitū oleo bene redolente inungat ⁊ in circuitu oris vulue dū est int⁹ bene cōmoueat. Narib⁹ preterea condisi insusiet ⁊ circa aures ipsius uoces clamādo pferatur ⁊ nihil qd bene redoleat olfaciat imo redolētia ⁊ algalia remoueant ⁊ petē ⁊ ei⁹ inferiora ex eis epithimēt et narib⁹ malū reddentia odorem applicent. ut stercoroseū et sulfur. Cū autē sanitati restituta fuerit ex hoc medicamine curet ne egritudo redeat. Qd si hec egritudo post mēstruorū uenerit restrictiōne ea dens q mēstrua puocant et i pedibus fiat minutio et ueto se in eis apponant. si aut post longam uiri disuersionē contingat ex quo etiam sepe accidit incipiat uiri cōsuetudinē habere aut obstetrix iteret illd qd sepe dixim⁹ i oi pauco tempore aut medicamina q minuis spuma dens q predixim⁹ et dens troscisci de mirrha quos in. c. de mēstruis puocandis nominauimus. **Silla.**

¶ **D**eterminat de prefocatione matricis: ⁊ diuiditur i tres. Pri⁹ ponit signa prefocationis matricis. secundo ponit unū documentū. Tercio ponit curam. secunda ibi. Et forsā. Tertia ibi. Cū ista cura ē. De pria dicit q qñ apparent ista signa. Primum q mēstrua fuerint longo tēpore retenta uel talis mulier abstinerit a coitu ⁊ ualde affectaret. Secundum est grauitas ⁊ dolor in parte inferiori suminis. Tercū quia sentit qñ aliquod sursum eleuari a parte suminis ⁊ postea speruenit sinecopsis ⁊ cadit quasi mortua. un uix pōt perpendi q habeat anhelitū uel pulsū arguere debemus super prefocationē matricis. rō signorū patet. Et forsā. ¶ **P**onit unū documentū dicens q cū hec passio aduenit subito est curanda. uerificat se quia uel prefocabitur ⁊ morietur: uel de difficili sanabitur. Ratio quia nō

De mola matricis

pōt stare longo tempore sine anhelitu: Et eius cura. Pōnit curā 7 diuiditur in tres. Prio pōnit curā qñ ē in actu p̄focationis. Secundo docet p̄feruare qñ p̄ouenit ex retentiōe mēstruorū. Tercio docet p̄feruare qñ p̄ouēit ex abstinētia uiri 7 affectz eū. secūda ibi. Cū aut Tertia ibi. Si aut. Prima in tot quot remedia ponit. partes patent. De pria dicit q cura est ut pedes fortiter fricētur 7 ligentur. ratio quia sit diuersio ad inferiora. Secundo dicit q debet p̄cipi obstetrici ut inungat digitū oleo bene redolenti sicut ē oleū de lilio 7 ipsum p̄mo ueat i circuitu oris uulue: rō qz inducit titillatō nē in loco 7 hoc facit aliquale diuersiōnē 7 incitatur matrix ad descendēdū inferius. Quarto dicit q debet p̄uocari sternutatio pōnēdo in naribus puluerē ellī albi: rō quia in sternutatione fit fortis motus: unde fit cōp̄ressio ad inferiora. Quinto dicit q debent p̄ferri uoces magne fortiter clamando iuxta aures. ratio qz expergefactio 7 motus spiritū ad exteriora fit.

Sexto dicit q non debet odorare alisid odoriferū: sed pectent z inferiora debent ex eis epithimari. Septio dicit q debet narib⁹ applicari reddētia malū odorē: qualia sūt assa fetida galbanū castoreū fursur pluma cōbusta 7 solea sotulariū cōbustorum 7 capilli p̄busti. Secūda rō qz matrix currit ad aromatica 7 fugit fetida 7 in collo matricis debēt poni aromatica. Notandum q odorifera que ponūtur in collo matricis sunt muscus ambra 7 ille puluis. R. sto racis calamite ligni aloes gar. añ. 3. i. musci ambre añ. 3. i. 5. fiat puluis 7 ponatur in panno li neo 7 supponatur: 7 si ista nō suffecerint supponantur suppositoria acuta dicta in. c. de p̄uocatione mēstruorū: quia talia trahunt ad inferiora. Cū aut. Hic docet p̄feruare mulieres qñ p̄focatio p̄ouenit ex retentione mēstruorū dicens q cum mulier fuerit restituta sanitati ubi timor sit de aduentu post retentionē pro p̄feruatione dentur p̄uocantia mēstrua. Secūdo fiat p̄hebotomia in pedibus: qz de saphenis.

Tercio apponātur uentose in coris. ratō qz omnia p̄uocant mēstrua ut dictum fuit superius. Si aut. Docet p̄feruare mulieres qñ p̄ouenit ex abstinētia uiri dicens q si cōtingat p̄focatio ex abstinētia uiri longo tēpore incipiat uti uiro. rō patet. Secundo dicit q obstetric debet fricare orificium uulue cum digito iuncto ut dictum fuit 7 hoc sepe fiat. ratio quia incitat ad expulsionē superfluitatum. Tercio dicit q debet dari medicia que minuit sperma

ut ruta agnuscastus 7 filia. Quarto dicit q detur trocisci de myrrha. ratio quia mirabiliter p̄uocant mēstrua 7 sperma. Notandū q rasis non facit mentionem de p̄cipitatione matricis p̄cipitatio ergo matricis est: quia matrix declinat uersus alterā partē. si ad superiorē dī p̄focatio: si ad inferiorē casus ut dictum est. Secundo notandū q p̄cipitatio matricis accidit p̄pter causas extrinsecas ut ē casus percussio nimis coytus sessio super lapide frigido. uel in aqua frigida uel iniectio ex aliquo frigido. Uel accidit p̄pter causas intrinsecas: 7 tūc accidit aut a paralisi uel mollificatione neruorū 7 lactorum 7 concursu aquosarū humidaz uersus matricem uel p̄pter hūiditatem aqueam. Tercio notandū q signa p̄cipitationis matricis sunt quia extenditur dolor in altero lateri 7 grauedo. 7 si passio fuerit occulta obstetrix debet p̄ore digitū in collū matricis 7 si foramen intrinsece matricis est ex directo alterius man⁹ intrinsece nulla est p̄cipitatio 7 si est tortuosum tūc est p̄cipitatio uel dislocatio. Pronosticatio si diu steterit dislocata matrix de difficili curatur aut nunqz 7 pessime si exit extra. Cura si p̄ouenit ex repletionē prius purgada ē matrix. deinde est ponenda uentosa in latere p̄tario que sit magna p̄cedente balneo aque dulcis tepide. ratio quia mollicat 7 uentosa trahit ad mediū.

Deinde ponatur alia uentosa super umbilicū cum reducta sit ad locū naturālē. deinde fiat suppositoriū factum ex cera longum 7 grossum ad quantitatem sex digitorū ad modum uirge 7 ungetur ex oleo de lilio: ut substineat corpus matricis. Ponatur ēptm stipticus supra matricem dictum in. c. de p̄uocatione mēstruorū.

Balneum constictiū matricis. R. folia q̄rcus folia nespiloz folia sorbe summitates bedaguar folia cippiessii in quātitate. Ad. i. pro quolz summitatibz myrti ualeriane nepite añ. Ad. ii. fiat sacculus super quo sedeat in balneo. Ad idē ualet suppositoriū istud. R. nucis cippiessii gallaz nō perforatarū querci floz squinati florū cameleonte uel camomille añ. 3. 5. ro. rube. 3. ii. piloz leporis. 3. 5. fiat puluis ponatur i pāno lineo raro ad longitudinē unius digiti 7 ei⁹ grossitiem infundatur in uino decoctionis floz camomille calido 7 supponitur.

De mola matricis. Sillanus.

Notandū circa ru. q mola m̄ficis est duplex: qdam uera 7 ē frustū carnis enor- mis 7 qñ sine figura. 3. si uera ē qdā uentositas aggregata i m̄fice ul' aquositas iducēs inflatōz

Secundo notandum q̄ mola causatur ex mē-
titudine sanguinis menstrui mulieris quando
currit in matricem cum carentia seminis uiri ⁊
posito q̄ eēt semen uiri ⁊ non esset potēs unde
non posset fieri embrio sed generatur quidam
globus emormis ⁊ credunt mulieres se eē preg-
nantes ⁊ tamen non sunt. Tercio notandū q̄
mola assimilatur ipregnatōi ppter multa. Pri-
mo q̄ menstrua retinentur. Secundo q̄ uēter
est tumefactus. Tercio q̄ sentitur motus sicut i
pregnantibus. Quarto quia māmille induran-
tur. Quinto quia cadit appetitus. Sexto disco-
loratur mulier. ⁊ hec omnia sunt in pregnātib⁹

Sed dissinguentia inter ipregnationē ⁊ mo-
lam sunt quia non est ordinatus motus in mola
sicut in pregnatione: quia res inanimata. Se-
cundo quia uenter est durior in mola nec sic tra-
hibilis sicut in pregnatione. Tercio quia non fit
motus de latere in latus nisi cum compressione
⁊ uiolentia. sed in pregnante non sic est: q̄ mola
est res inanimata. Quarto in mola pedes ⁊
manus sunt molles ualde ⁊ apparēt digiti bre-
ues: in pregnante uero non. Quinto in mola nō
est mulier ita habilis ad mouendum sicut in ve-
ra pregnante. Sexto quia ut plurimū in nouez
mensibus discernitur fetus: sed in mola non est
tempus determinatū. Pronosticatō. Mola
universaliter ē difficilis cure. naz aliquādo stat
quattuor annis: aliquñ stat usq̄ ad terminū uite
⁊ non recipit curam. Aliquando vō egreditur
quoddam frustum carnis. aliquando sanguis
multus. aliquñ uētositas multa. patet ⁊c. Al.

Uteribus plerūq̄ accidit passio
ex qua pregnantiū dispositionis
similitudinē incurrunt. uenter nā
q̄ crescit ⁊ discolorate fiunt ⁊ retinēt mē-
strua: motus tamen q̄ est in hac egritudine
nō est vt motus infantis licet qñq̄ de suo
mouēt loco cū duriter tangit. ad ultimū
vō cū angustia ⁊ dolore frustū carnis in
forme ac si pareret emittitur. plerūq̄ uero
solū modo uentositas ⁊ humorū multitu-
do emittuntur ⁊ deinde minuit uēter ⁊
remouent accidetia. Postq̄ uero temp⁹
preterierit in quo scitur puerū debere mo-
ueri si adesset troscisci de mirrha dādī sūt
⁊ apozima de seminibus ⁊ oleū de resina
ad bibendū. ⁊ pessariū ex ruta ⁊ menta-
stro ⁊ alia pessaria predicta i. c. de alleuia-
tione partis sunt imittenda doses quoq̄
de pillulis fetidis frequenter tribuēde sūt
cum hoc enim cito euadunt. Silanus.

Determinat de mola ⁊ diuiditur in duas
Primo ponit cōuenientiā quā habet mola cū
fetu ⁊ dñam. Secundo ponit curam. secūda ibi.
Postq̄ uero. Prima in duas. primo pōit cō-
uenientiā. secūdo dñam. secūda ibi. Motus.

De prima dicit q̄ in mulierib⁹ aliquñ accidit
passio hñs similitudinē cum ipregnatōe: ⁊ hoc q̄
uenter tumescit ⁊ sūt discolorate quia retinēt
menstrua sicut in pregnātibus. De secūda ponit
dñam dicēs q̄ motus qñ fit in hac egritudine nō
est sicut motus infantis: quia solū mouetur dū
duriter fit cōpressio sed fetus mouetur ad utrā
q̄ dñam p se. Secūda dñā ē q̄ i mola ad ultimū
egreditur frustū carnis nō figuratū cū angustia
⁊ dolore. ⁊ aliquñ sola uētositas. deinde minui-
tur uēter ⁊ remouētur accidetia. rō p3. Post
q̄ vō. Pōit curā mole ⁊ diuiditur i tot quot
remedia ponit. partes patēt. De priā dicit q̄
postq̄ sentitur tēpus in quo fet⁹ d3 moueri tra-
siuisse usq̄ ad decē menses ⁊ nō mouetur: tunc
troscisci de myrrha sunt dandī. rō q̄ puocant ⁊
aperiūt. De secūda dicit q̄ etiā puenit decoctio
de seibus. rō q̄ apit sbitiliat ⁊ puocat. De ter-
tia dicit q̄ oleū de balsamo ē dandū ad biben-
dū. De quarta dicit q̄ d3 fieri pessariū de ruta
⁊ mētastro. Siliter ualent alia pessaria dicta i. c.
de alleuiatione ptus. De quinta dicit q̄ de pillis
fetidis frequēter est tribuendū. rō q̄ sunt ualē
fortes in hoc. Notādū q̄ predicta etiā ualēt
ad extrahendū fetū siue sit mortu⁹ siue uiuus ⁊
ulcera predicta sūt alia. Primū suffumigatō fa-
cta ex yngula asini ⁊ ualet a pprietate. Ad id
suffumigatio facta ex laudano: uel ex myrrha
galbano ⁊ castoreo. Ad idē suppositoziū. R.
elli nigri staslagie aristologie ro. pulpe: colo-
quintide armōiaci añ. 3. ii. felt bouini. 3. i. pulue-
rizanda puluerizētur dissolnātur in succo arthi-
misie misce ⁊ fiat suppositoziū. ex istis posset fieri
pessariū in forma liquida ⁊ mittere in matrice.

Ad idē pessariū factū ex oppoponaco ⁊ ar-
stol. ro. cū succo arthimisie ⁊ extendatur super
aluptam ad quātitatē uni⁹ palmi ⁊ duoz digito-
rū. Ad idem R. succi rute. lb. 5. myrrhe pul-
uerizate. 3. iii. pulpe coliquintide. q. suf. misce
oīa ⁊ fiat empl⁹ mediocriter liquidū ⁊ ponatur
supra uentrez calidū. Ad idē R. galbani. 3.
ii. infundātur cū lacte caprino. 3. i. 5. ⁊ statim ex-
pellatur ⁊ hoc ad difficultatē part⁹. Secūdo
notandū q̄ oīa predicta ualent ad difficultates
partus ⁊ ultra hoc ualent alia apporxiata ab in-
tra ⁊ quedam apporxiata ab extra. Ad intra
apporxiata. R. pulueris corticis cassie. 3. vi.

De mola mīcio. De sterilitate ⁊ prohibitionē impregnationis

cam uino albo ⁊ cum brodio cicerum rubeorū

Ad idem. *℞.* myrrhe costi storacis calamite añ. ʒ. ʒ. armōiaci electi fauine añ. ʒ. i. ʒ. fiat puluis. Ab extra. *℞.* mūm est agrimonia cuz ra dice ⁊ radix ponatur ūsus matricē ⁊ cū peperit remoueat ne matric descendat ⁊ exeat. Ad idē magnes alligatus core. Ad idem coral lus rube⁹ alligata core cū radice uersus matri cem Ad idē radix serpentarie. Ad idē sīma ragd⁹ alligat⁹ core. Ad idē cyclamen si fue rit alligatum super femur parturiētis facit cito parere Serapio. similiter capis aquile. Ad idē. *℞.* assari castorei sīliliter puluerizatoz añ ʒ. i. detur cū decoctione cicerū rubeorū. Ad idem puluis sīseleos.

De sterilitate mulieris ⁊ prohibitionē im pregnationis. Sillanus.

Standū circa rubicā q̄ sterilitas idē ē qđ prohibitio impregnatōis

Alterius notandū de causis sterili tatis: q̄ sterilitas aut accidit ex par

te mulieris aut ex pte uiri aut ex parte utriusq̄

Si ex parte mulieris: aut accidit ppter cās ex trinfecas aut intrinfecas. Si ppter extrinfecas aut quia mulier potauit aquā in nimia q̄stitate uel quia cōtinuat cibaria nimis acetosa uel ma la uel accidit ppter accidētia anie: ut sunt ira ti mor ⁊ sīstia: uel accidit cū post coitū saltat ul' ni mis uelociter mouetur: uel ē mulier malitōsa q̄ cepit aliqua sterilitatē faciētia. Si aut ē pp cau sas intrinfecas tūc accidit ppter mēbra genera tionis uel ppter totū corpus. Si ppter totū cor pus hoc ē uel ppter passiones notas ⁊ manife stas cerebri cordis epatis splenis uel stomachi q̄ mēstrua sunt retēta: uel q̄ nimis fluūt: ul' q̄ nimis piguis: uel q̄ puella ē uel uetula. Si aut fuerit ppter mēbra generatōis mulieris uel pp matricē tūc accidit illud: uel ppter morbos cō positōnales uel p̄similes sicut ē mala pplexio ca lida uel frigida humida uel sicca uel pposita ex his: uel pp morbos officiales: ut uerruca emor roides: aut piguedo in orificio intrinfeco: aut stri ctura aut nimia laxitas: aut amplitudo aut op pilatio aut tortura aut ppter solutionē p̄tinui ul' ulcus. Si fiat sterilitas ex parte uiri uel accidit ppter cās extrinfecas ul' intrinfecas. Si ppter cās extrinfecas sūt sicut sup̄flus coitus potus aque frigide ul' nimia frequētia ⁊ usus ciborum acetosorū uel alterius male q̄lītatis. uel q̄ ē pu er uel decrepitus uel crapulatoz uel ebrius ul' quia utitur superfluo coitu ul' ppter accidentia anime uel q̄ fasinatus ul' q̄ sup̄sit quedā steri

lia. si ppter cās intrinfecas aut ppter totū corp⁹ aut ppter mēbra generatōis uiroz. si ppter egritudines mēbrozū principalū aut nobilium uel eis adiacentū: sicut cor cerebri epar stoma chus splen. uel q̄ bene iuueniles ul' guidez post aures sunt icise. uel quia nimis pinguis ul' nimis extenuatus. si ppter mēbra generationis tūc ac cidit. uel ppter morbos cōsimiles: sicut ppter malā cōplexionē sp̄matis ⁊ testiculoz calidam uel frigidam humidam uel siccam uel ex his cō positam: uel accidit ex morbis officialib⁹: ut q̄ uirga est nimis longa uel nimis breuis uel quia mollificata uel sp̄smata ⁊ testiculi similiter uel quia testiculi nō sunt aut foramē uirge est tortu osum. Uel accidit ppter morbus cōmunē. sicut ppter solutionē continuatatis uel ulcus. si autē fuerit sterilitas ppter utroq̄: quia ambo cōue niunt in malitia cōplexionis: uel quia disconue niunt ⁊ malitia est nimis intensa: quare semina non possunt se contempare uel corrigere ad iui cem. uel quia unus anticipat emissionem semis ante alium: quia simul debent emittere semina. Uel accidit sterilitas propter membra quoniam nō sunt proportionata: ut quia matrix est nimis ampla ⁊ concava ⁊ uirga est nimis breuis. Se cundo notandū de signis: signa sterilitatis pp causas extrinfecas sunt manifesta ex iudicio pa tientis. Signa sterilitatis ppter egritudines totius corp̄is uel mēbri principalis sūt nota ex signis aliarū egritudinū que p̄ceesserunt. Et si gna sterilitatis ex malitia cōplexionis calide sūt q̄: urina ē itensa ⁊ circa genitalia est multitudo pilozū calor ⁊ pūctura ⁊ appetitus ad coitū. uel uelox emissio seminis dilectatio nimia: mēstrua citrina ⁊ sunt calida tactu ⁊ sunt animose: pulsus uelox sitis uelocitas in motibus ⁊ in oibus suis actōibus. Signa sterilitatis ex malitia cōple xionis frigide sunt opposita. q̄: urina est remis sa: paucitas pilozū: paucitas desiderii ad coitū paucitas menstruoꝝ ⁊ eorum albedo: tarditas emissionis seminis modica dilectatio in coitu pulsus tardus paucitas sitis: pigritia in motib⁹

Signa sterilitatē ex mala pplexione sicca: mu lier ē extenuata parum uel nihil emittit de semie in coitu. urina pauca tenuis: labia uulue arida ⁊ sicca. Signa ex mala cōplexione hūida sūt matrix humida ⁊ post mēstrua remanet hūida ⁊ quasi semper exit a matrice quoddam liq̄dus aquosum ⁊ fluidum ⁊ non delectatur in coitu: ⁊ matrix est humida ⁊ liquida sic q̄ non potest re tinē semē ⁊ hec cā plurimū p̄iūgitur frigiditati.

Signa ad cognoscendū utrū mulier sit pata

ad p̄cipiendū. Pr̄mū ē suffumigetur mulier ī
ferius cū aromatis? tūc si penetrat odor: usqz
ad nares parata ē conceptōi: t si non penetrat:
tūc ē ibi oppilatio p̄hibens transitū suffumigi:
t hoc experimentū ualet in uermib⁹. Scdm̄ ex
perimentū supponat mulier dorso aliei aliquali
ter p̄quassatū t cōsideret si inuenit sapore t odo
rem eius iore: qz tūc ē parata conceptōi. si nō:
t hoc ē ad sciendū utrū in ea ē oppilatio. Terti
um experimentū qz p̄oiciatur duo spermata in
aqua t quodcūqz natat in aqua ex parte illius
ē defectus. Quarto p̄iciatur due urine super la
ctucā t ex eo ē defectus cui⁹ urina exiccat. Qui
tum experimentū sumatur quiqz grana frumētū
septem ordei t septē fabaz ponatur in uase ter
reo t mingat super ea un⁹ aboz t dimittatur se
ptē diebus tūc si grana nascūtur nō ē sterilitas
in illo tē. Sextū sumatur aristol. aul. i. teratur
t p̄ficiatur cū melle t superponatur cū lana suc
cida a mane usqz ad meridiē i ieiuno. si tūc dul
cessit salua eius p̄cipiet masculū. si amarescit est
p̄cipiens femina: t si nō alteratur non ē p̄cipiens
neqz p̄gnās tē. Signa sūpta ab urina sūt uri
na in p̄ncipio ē habēs colore citrinū clara decli
nās ad albedinē uel ad colorem yreos t sup ip
sam apparet aliquid simile nubibus t quodcū
qz sit in ea apparet: sicut cotū carminatū t etia3
cū eo sunt granula ascēdētia t descendētia: s3
in fine ip̄gnatōis apparet rubedo: t qñ mo
uetur urinale uria p̄gnātis cōturbatur. Sed
alia signa ip̄gnatōis sūpta ab aliis sunt: quia
retinētur mēstrua t p̄sternitur appetit⁹. Bisco
loratur mulier: māmille indurātur: uenter tumi
dus fit: t ultimo sentitur motus embrionis.

Signa masculinitatis: mulier est melioris co
loris t plurime leuitatis t agilitatis t mūdioris
faciei t melioris appetitus t quietior accidenti
um t sentit grauitatem lateris: t qñ mouetur fe
tus mascul⁹ mouetur a latere dextro t mamilla
dextra prius ingrossatur t prius fluit lac ab ea.
t lac eius est grossum t uiscosus: t sit pulsus ei⁹
dexter plen⁹ uehementior: t frequentior: t qñ mo
uetur a loco mulier prius mouet pedē dextruz
qz sinistrū: t cū egreditur sustētatur pri⁹ supra
manū dextrā et ē oculus ei⁹ dexter leuior: ueloci
orizqz motus. P̄noscificatio: mulier fecūda
magis uiuit sana: sed citius canescit t atiquatur
Mulier sterilis magis p̄seruat iuuentutē suam
sed est magis egrotatiua qz q non est sterilis.
Cura. Notādū de cura sterilitatis ex malitia
p̄plexionis male calide si particularia pueniant
In p̄mis fit phlebotomia de basilica. deinde

de saphena: deinde utatur s̄ sirupo ros. ul. uiol
uel de endiuia. deinde purgetur cū trisera sarra
cenicha t reubarbaro. deinde fiat stufa cū he
bis frigidis. deinde uratur rubea trocis. deinde
utatur succaro ros. triasandal. t dyadagagan
to frigido. deinde odorēt ros. cāphorā sandalogs
aquā ros. deinde pessarium fiat de stercore t de
matrice leporis t semē mercurialis euz modico
melle ros. t cōtinuet ordeatā t panē ordeci nō so
lū per dies: sed et per menses t per annos: et si
fuerit necesse utatur piscib⁹ squamosis de aquis
mundis. utatur coriādis t salsamēto t utatur
lacte acetoso t ordinētur sex res nō naturales i
gradu opposito donec calor ex p̄dictis ad tēpe
ratū sit reduct⁹. S3 si sterilitas puenierit p̄p̄ fri
giditate t hūiditate eius cura est ut digeratur
materia per hūc modū. R. rubeae matoz arbi
mesie saue añ. 3. ii. folioz mente folioz abfin
thui sūmitardi origani calamenti añ. 3. ii. sgnāci
spice nardi calami arōatici añ. 3. ii. anī mara
tri ameos fiseleos añ. 3. iii. mellis ros. 3. ii. fiat
sirupus. Et matēia digesta cū tali solutio eua
cuetur. R. benedictē theodoricon emperificon
añ. 3. iii. esule mastice añ. 3. i. 5. misce t fiat pul
lule. Ad idē pillē fetide. Deinde fiant stufe t
in stufa ponatur ea q i sirupo ponūtur t i centu
stufē detur auree alexādrine metridati añ. 3. i.
misce t fiat multis uicib⁹: deinde mundificetur
matrix. R. sirupū cū aqua decoctōis abfinthii
myrrhe coloquintide t misce t p̄iciatur. 3. iii. i
matricē deinde utatur isto electuario. R. pul
ueris trisere magne sine opio: pulueris stomati
con p̄fortatiui cōserue cyprāguloz añ. 3. i. ligni
aloes ambre gresie añ. 3. ii. musci. 3. ii. zuccari
al. q. i. i. fiat electuariū. Ad idē si nō fuerit fe
cunda. R. testiculū dextrū uerris si uult mascu
lū t sinistrū si uult femellā t desiccetur i om̄bra
t puluerizetur t R. limaturā ebois seīs fisele
os matricis leporis t coaguli eius añ. 3. i. fiat pul
uis t utatur illo puluere mane t sero cū brodio
cicerū aut carniū aut uiuio al. pōt poni puluis
liquiritie aut zuccari. Et si sterilitas ex hūidita
te lubricate t lubricitate matricis. cura ē ut pur
getur cū pillis factis ex pulpa coloquintide tur
bith hermodactalis. t 35. mixtis t incorporat⁹
cū uiuo in quo sit mastix dissolutus. utatur ro
mitu facto ex ex aqua decoctōis radices rapha
ni acuti seminis aneti seminis atriplicis: t sina
pis silt t cepaz i q. 3. i. oximell p̄positi dissolu
tur. Recipiat sumum factum ex pipere euso:
bio storace uel ex similibus fiat pessarium tale.
R. myrrhe aloes mastice thuris olibani nu

De sterilitate et prohibitione impregnationis

cis cypressi et foliorum eius blance bisancie ligni aloes galange ceduarie nucis musc. aliis sūach eupularū glandiū añ. 3. i. cōficiātur cuz oximel le squillitico: fiant pessaria et supponātur et teneantur una hora. Ordinētur sex res nō naturales gradu opposito donec hūiditas et lubricitas ad tēperamentū redeant. Si sterilitas puenit ex siccitate utatur isto pessario. R. cerebi cerui et uitali butiri uaccini sine sale et adipis caprarū cere et mellis quantū sufficit fiat pessaria et supponātur. Ad idem tāge sepe os matricis cū adipe anatis anseris et galline mixtis ad iuices et liquefactis fiant ex his pessaria et ininitatur in matricē sepe. Et quasi oī die sedeat i balneo decoctionis maluauiſci florū camomille fenugre ci malue boraginis et lingue bouine. Utatur eleuariis restauratiuis et ipinguatibus. Sumat iura gallinarū et auis pinguiū cū utello oui et puluere cardamomi et troci. Dormiat et q̄ſcat et sic de aliis hūectantibus sicut in leticia et gaudio. Si sterilitas sit ex uentositate utatur lauatione facta ex decoctione ameos amomi carui cimini pulegii calamenti siseleos et utatur puluere istarū sp̄erū misce cū pipere longo. Et apponantur ea que consumūt uentositatē per modū emplastri ante et retro. Pessaria suppositoria emplastra suffumigia clisteria et balnea ex his fiat in quibus sit ruta et semen eius nasturcium anisum ciminū anetū castoreū agnuscatus et similia sumat sepe electuaria calida et dyagalaga dyaciminū et tangat sepe os matricis cū oleo dī costo uel spica et oleo balsami et ē melius in quo pōatur aliquid siseleos et pulueris peonie. si aut sterilitas sit ppter pinguedinē matricis tunc p̄sarizetur cū aurea alexandrina et tyriaca et sale et milio et nuce cypressi et nitro torrefiat et fiat pessaria et saccellationes. Fiat ieiuniū et dieta s̄bit et pauci nutrimenti et exiccatiua et cōpetit ira tristitia sollicitudo uigilie plurime durus decubitus et similia. Si ideo sterilitas sit ppter structurā orificiū matricis balneetur sepe cū decoctōe bisinal ne palee ordeī et auene. Fiat pessaria et paulatim ingrossentur de apio aniso cymino et melle. Et si fuerit necessariū fiat multa pessaria de stagno quedā parua et quedā magna et inuoluātur in lana et aragon et supponātur ut sint ita grossa q̄ fiat quasi quedā uolentia. Si sterilitas sit ppter nimiam amplitudinē orificiū matricis balneetur in aquas stipticas: ut sūt caude eque plantaginis sumach myrtilloz nucis cypressi massicis thuris galle boli ar. eupularū glandiū et similia: et ex istis pōt fieri pessariū. Ad idēz abluat co

vulue et sedeat per horā in aqua calida decoctionis gallaz nucis cypressi et gūmi arabici et imediate remoueat et exiccat os vulue cuz pena lineā mūda et pōatur circa ipsaz uulnā et circa os eius petia lini in re que sic fit. R. galle nucis muscate añ. 3. iii. gal. 3. i. uini stiptici aliquatū et ad ignē caleſiant. Notandū q̄ ea q̄ ualent a p̄prietate ad conceptionē et p̄parant mulieres ad p̄cipiendū sunt semē baucie qm̄ teritur et potatur cū uino odorifero et ei⁹ radix comeditur: et hoc p̄tinue usqz ad duos mēses. Ad idē d̄tur i potu urina elephantis. ualeat enī a p̄prietate et mirabilē ad ip̄egnationē. Ad idē bibat mulier de rasura eboris qz ē maximū iuuamenti.

Ad idē semē siseleos et exp̄tū et datur mulierib⁹ secundia in potu ut multiplicet generatōnē. Ad idē in forma pessarii. R. ameos teratur et misceatur cū medulla ossis cerui: aut uitali et supponatur cuz licinio uel lana ante horam coitus die p̄io uel tertio p⁹ purgatōnē mēstruorum. Ad idē coagulus leporis qm̄ misceatur cū butiro cocto et supponatur. Ad idē stercus leporis cū oleo ros. mixtū et sup̄datur cū licinio

Ad idē supponatur succus peonie seie ul' mauiſci et misceatur cū puluere seie eiusdē et ē mirabile. Ad idem fiat suppositoziū de felle gazelle masculi et supponatur cū eo aliqd de testicul uulpis et stercoris eiusdē. Ad idē suppositio fellis uulpis et leporis et leonis añ. pond⁹ tertie 3. vnius. Ad idē suppositio stercoris leporis

Et notandū q̄ oīa illa que supponūtur i uulua cā imp̄egnatōis plus ualent in die quarto post purgatōnē q̄z aliis tēporibus quauis i oībus ualeant t̄pibus. Optimū pessariū ē illud qd̄ sit de oleo de been et de oleo balsami et oleo dī litio. Colliriū bonū fiat de mastice myrra galla castoreo et oleo nardino. Exp̄imentū qd̄ faciebat gulielmus t̄pē suo mūdicabat mulierē ante mēstruationē cū aq̄ mirobal. kebulorū ros. ru. et dulcorabat ip̄am cū succaro ros. ueteri et dabat de illa aq̄. 3. iiii. uel cuz uino stiptico rubeo añ die per horā et faciebat seī ul' bis ante qz mēstrua acciderēt et p⁹ purgatōnē mēstruoz mulier oīb⁹ dieb⁹. v. primis p unā horā sedeat in aq̄ decoctōis ros. ru gallaz balaustia et radices peonie pistaz grosso mō: et cū exibat d̄ aq̄ itrabat lectū et exiccabat ei⁹ uulnā cū pāno lineo mūdo et statimēdiate supponebat cū cāde la ul' licinio d̄ balsamo cū puluē peonie. et oī die p mēse i ortu solis: ul' stōacho ieiuno cōdebat d̄ semē siseleos. 3. ii. uel per se uel mixtas cum ameos. Et in hoc inuenit miracula plus aliis.

Experimentū qđ fecit domina de la turre tē
pore quo fuit cū dño martino de laturre 7 bene
succellit sibi. Primo faciebat tale balneū. ℞.
mirtilloz ros. añ. ℔. s. corticis mādrazore. ℔.
s. corticū galle uel ualeriane. ℔. iii. buliant oīa
ista aliquātulū postqđ fuerit pistata grosso mō
cum duab⁹ stulis aque in qua ferrariū extingūt
ferruz ignitū 7 in illa cū fuerit tepida sedeat
continue mulier cū fuerit purgata a suis men
struis per dies. ix. oī sero cū uadit dormitū. cū
intrauerit lectū supponatur sibi cādela intra os
matricis que sic sit. ℞. olei ros. 3. i. musci. 3. vi.
ambre pondus granor. xx. puluis cortici man
dragore puluerizate cū petia lini. 3. s. miscean
tur oīa ista. Ultima vō die sui mēstrui in auro
ra diei sumat trisere magne. 3. s. cū uino rubeo
calido. 7 hoc faciebat de q̄rto in quartuz: oī tñ
mense donec ipregnabatur: qz absqz dubio si
fuerit possibile hīe filios cū tali homine ip̄gna
bitur. Experimentū aliud probatū per ipsuz
si possibile fuerit qz medicina ad ipregnationez
poterit prodesse hec pderit. ℞. corticis mādraz
gore peonie agnicasti ro. ru. piperis lōgi cassie
lignee añ. 3. s. pistentur grosso mō 7 buliant in
uino rubeo odorifero qđ sit. ℔. vi. taz diu qz re
soluātur. ℔. ii. coletur 7 de illo uino bibat muli
er in auroa diei. 3. iiii. 7. 3. s. trisere magne d qz
to in quartū pterqđ in diebus in qb⁹ hēbat mē
strua. deinde oī sero cū uadit dormitū pterqđ
in tpe mēstruoz sedeat in aqua q̄ sic sit. ℞. ℔.
ii. aque ferrarior in q̄ extingūt ferrū ignitū 7 i
ea buliāt hec. ℞. arthimise paparis albi cori
cum mādrazore agnicasti ro. ru. peonie 7 cassie
lignee añ. ℔. s. pistētur grosso mō. omni sero fa
ciens ip̄am tepidā 7 sp̄ herbe dimittātur in aq̄.
De hernia eminentia 7 ruptura. Sil.

Irca rubicā ē notanduz qz hernia
est duplex. quedā inguinalis: 7 que
dā testiculoz. 7 hec ē multiplex: qa
quedā ē uentosa quedā uaricosa: q̄
dā intestinalis: 7 quedam hūoralis. Inguinal
ē tumor appārens i inguine. Sed hernia testicu
lorū est tumor appārens in testiculis. Scđo
notandū de causa hernie aut crepature: q aut
fit ppter causas extrinsecas: aut intrinsecas. si
causē fuerint intrinsecę: ut sunt casus 7 percussio
aut labor exercitiū coitus uox alta: 7 hoc p⁹ ni
miā repletionē: qz tunc de facili rūpitur syfac. si
militer ppter cursū laboriosū 7 tūssim laborio
sam. Si ppter cām intrinsecā tūc fit inguinalis
ppter relaxationē syfac. unde istina uel zirb⁹
descendūt 7 cātur eminentia in loco. sed hernia

testiculoz cātur ex uentositate in bursa testiculo
rū 7 aquosa ex aquositate 7 carnosa ex carnos
itate addita testiculis 7 uerrucosa ex sanguie mli
co replente uenas 7 siunt uarices grosse. sed ite
stinalis fit ex descensu intestinor in bursa test
culorū. sed hūoralis fit ex descensu hūorū p̄b̄i
corum. Tercio notandū de signis. si hernia
est uentosa ē rugitus 7 mouetur uentositas de
una parte ad aliam: 7 ē leuitas respectu aliarū
7 sit sonit⁹ ad modū timpani. si ē aquosa ē molli
ties aquosa 7 cito cedit tactui. si ē carnosa uide
tur testicul⁹ tūefactus sine dolore 7 duritie. si vō
fuerit uaricosa ē dura oblongata ad modum
uaticum uel rugaruz. si fuerit intestinalis reuer
titur satis de facili si iaceat supin⁹. si fuerit hū
oral⁹ discernitur: qz corp⁹ ē repletum sine dolore
etiā 7 cedit tactui 7 ē mollis media iter carnosa
7 aquosam. Sz dīa inter relaxatōz 7 rupturaz
ē qz cū aliquis ē supra pede suos 7 impellit abe
litū uersus inferiora. si de facili ad impulsiones
anbēltus descēdit ē ruptura. si nō est relaxatō.

Prognosticatio oīs ruptura de facili curatur
a pncipio precipue in pueris. uaricosa ē difficil
curatōis. sed intestinalis postqđ ē antiq̄ uidetur
incurabit nisi p̄ cyrurgā 7 lz multa pmittātur
pauca a medicis attenduntur. **Alman.**

Am aliquis in mirach vētris ha
buerit eminentiā q̄ cū supinus la
cuerit 7 cū leuiter digitis loc⁹ cō
pressus fuerit remouet 7 cū sederit redibit
passio adest q̄ ruptura dī. Qui hoc itaqz
patitur sibi cauere debet ne post cōfessionē
moueaf neqz cōedat fabas 7 hoc p̄cipue
neqz faveolos neqz lentes neqz olera neqz
aliquē cibū inflatiuū. Studere etiāz d̄z ut
eius uenter sp̄ sit mollis. hoc nāqz regimine
possibile ē ipsuz euadere dolorē. Loco pre
terea aliquod seimp ponendū est obfacu
lum. 7 stringendus 7 p̄prie cum se moue
re uoluerit. Grossius quoqz si fuerit 7 ven
trem habuerit grauem non debetui mo
tu: nisi uenter prius sub umblico ampla cū
gatur fascia. Emplastrum ad rupturaz
℞. gallarum cypressi partes. ii. myrrbe ci
peri sanfuci gallarum achacie olibani gū
mi arabici: oīum añ. partem vnam gūme
prius in uino soluantur et aggregentur euz
eis reliqua 7 super rupturam egro supino
iacente ponatur 7 stringatur loc⁹ 7 nō sol
uaf vsqz ad tres ul septē dies. postea egro
supio iacēte soluaf. 7 illo eiecto d̄ eodē em
plastro suppōaf ex ℔. n. phibet ampliari.

De hernia et ruptura.

In ruptura aut testiculorum pellis osci augmentatur quod fit aut propter uentositatem aut propter aquam que ibi congregatur: aut quia intestina descendunt ad locum illum. Si uero propter intestinorum descensum corrigatur erit grauis et dolorosus et sentiet dolorem cum tangeretur. Taliter itaque patiens sicut praedicimus regendus est et emplastrum predictum superponendum est et locus ligatura assidue stringendus est. Ruptura enim cum non stringitur dilatatur et augmentatur semper. Si autem cause aque fiat locus apparet lucidus et tersus huic itaque confert epithimari epithimate quod in .c. de idropisi notauimus. Aqua uero in hac egrotudine plerumque petit inferiora et fluit inde unde eger per aliquid tempus sanus efficitur sed postea redit egrotudo. postquam ergo aqua fluxerit curandus est eger ex cauterio et medicamine acuto. ex hoc enim prius curabitur nec redibit egrotudo. de hoc tamen loqui plus est quam hic nos scire exigit liber. Cum autem haec egrotudo uentositatis causa contingat locus fricandus est et ex oleo sambucino in quo castoreum et euforbiu dissoluta fuerint inungendus et ex eodem intus in uirgam guttatim distillandus est. Sillanus.

Determinat de hernia et diuiditur in duas. Prius ponit signa: secundo curam. secunda ibi. Qui hoc itaque. De prima dicit quod si aliquis habuerit eminentiam in miraculo uentris et cum superius iacuerit et locus digitis pressus fuerit remouebitur et cum sederit redibit passio arguendum est quod est ruptura et per consequens hoc itaque.

Ponit curam prius in generali. secundo in speciali. secunda ibi. In ruptura. Prima in duas. primo ostendit a quibus de se abstinere. secundo ponit curam in generali. secunda ibi. Loco preterea.

De prima dicit quod habens herniam de se cauere ne post coestione moueatur. ratio patet. Secundo de se sibi cauere ne cibum comedat inflatum ut fabas faseolos lentes et similia. ratio patet. Loco preterea. Ponit curam in generali et diuiditur in duas. primo facit hoc. secundo applicat unum remedium. secunda ibi. Emplastrum. De prima dicit quod loco de se superponi aliquid obstaculum ut brachale et constringi et propter cum uult sermonem facere et proferre. ratio quod prohibet descensum. De secunda explicat unum remedium. scilicet emplastrum. et ponit descriptionem. Recipe. gallarum cypressi partes. ii. mirre ciperi sanfuci gallarum achacie olibani gummi arabici. parte unae gumme prius dissoluantur

in uino et aggregetur cum eis relique medicine et super rupturam egro iacente supino ponatur et stringatur locus et non soluatur usque ad tres uel quattuor dies. ratio patet. hoc emplastrum est simplicius et unitiuum partium. Ad idem. Recipe. glutinis piscium. 3. ii. colofonie. 3. i. s. picis naualis armoniaci an. 3. i. incidatur per frusta et infundantur per diem et noctem in. 3. iii. aceti albi. et. 3. ii. olei de mastice liquefiant in patella colentur et colature addatur mastice thuris boli ar. sanguis draconis mumi gummi arabici seiss fenugreci subtiliter puluerizatorum an. 3. iii. misce diu agitando fiat emplastrum. Ad idem. Recipe. corticum trium solidaginis uisci quercini an. 3. 5. masticeis olibani aloes an. 3. ii. sanguis draconis boli armeni gallarum nuncis cypressi dragaganti subtiliter puluerizatorum 3. ii. misce diu agitando fiat emplastrum. Ad idem. Recipe. radicum trium consolidarum an. 3. 5. masticeis. 3. ii. acacie balaustie an. 3. 5. pilorum leporis. 3. iii. uisci quercini. 3. i. picis naualis. 3. ii. cere noue. 3. v. puluerizanda puluerizentur liquefiant liquefiant misce omnia malaxando cum oleo rosato. fiat emplastrum et ponatur super loco rupture et postea brachale desuper ligetur ut supra.

Notandum quod in ruptura ista sumpta per os ualent. Primum quod patiens sumat quolibet die de mane in potu. 3. i. pulueris radiceis ualeriane cum uino. Secundum est nasturcium integrum administratum cum uino. Tertium est radix burle pastoris minutissime incisa administrata cum uino. Quartum est uinum cum decoctione uiscis cypressi. bibitum. Quintum est pes colubinus et pes cameleonte puluerizentur et potentur. Sextum est scrofularia in potu sumpta. Septimum est pluis utriusque solidaginis in potu. Octauum est pluis caudae eque et sucus eius. In rup. Ponoit curam in speciali. prius ponit curam inflatis testiculorum. hoc ponit curam per unam diuersitatem. haec ibi. Si uero propter priam dicit quod in ruptura pellis osci augmentatur propter uentositatem aquam propter intestina quod descendunt. Si uero propter priam ponit curam quod ponit propter diuersitatem. 3. quod ponit propter uentositatem. haec ibi. Si autem. tertia ibi. Cum autem. de prima dicit quod si contingat inflatio testiculorum propter descensum intestinum erit grauis et dolorosa et sentiet dolorem cum tangeretur propter sensibilitatem intestinum. hoc dicit quod patiens est regendus per quod deum est in ponendo epistemonem supra locum. deinde stringendo cum brachali. ratio quod si non stringitur dilatatur ruptura. post tamen deinde introduci intestina. ratio per se. Si autem. Ponoit curam quod ponit propter aquositatem dicit quod si fiat propter aquam quod locum apparet lucidum. ratio per se. hoc dicit quod in talibus ponit epithimam dictum in capitulo de idropisi. Tertio dicit quod aliquis aqua petit inferiora et ponit ut fiat

cauterizatio. ratio ut aqua non redeat iterum.

Notandum q*uod* i*n* hernia aquosa primo conuenit emplastrum uel fomentatio talis. *R*e*c*ip*i.* f*is*e*l*e*o*s cimini añ. *℥*.i. flor*um* camomille melliloti añ. *℥*.i. cōquassentur et bulliant in. *℔*.iii. aque quousq*ue* redeat ad. *℔*.ii. coletur et cū colatura tali fiat fomentatio. deinde facta fomentatiōe cōpetit tale emplastrum stipticum i*n* radice testiculor*um*. *R*e*c*ip*i.* mastice quar. i. nuciscipressi. *℥*.s. dragagati gummi arabici añ. *℥*.ii. puluerizāda puluerizentur. cōquassanda cōquassentur misce omnia mala xando cū pistello calido et cum oleo rosato fiat emplastrum perforatum i*n* medio per quod possit intrare uirga et ponatur i*n* radice testiculor*um* quia prohibet ne materia fluat et illa debet p*ro*p*ter* cauterium. *℥*ū aut*em*. P*ro*ponit curam quādo ē p*ro*p*ter* uentositatem dicens q*uod* locus est fricandus cum oleo sambacino in quo castoreum et uosorbium fuerint dissoluta. ratio quia dissoluit uentositatem et resoluit. Secundo dicit q*uod* de eode*st* est distillandum in uirga guttatim et ponatur in radice testiculor*um*. ratio per idem patet.

Ad idem ualet sacculus de fursure et cimini bullitus in uino albo. ratio quia resoluit. Ad idem emplastrum hoc. *R*e*c*ip*i.* succi ebuli uiui alban. q*u*ar. s. farine fabarum .q*u*. sufficit fiat ēplastrum. Ad idem fiat emplastrum ex ruta cimini no agnocasto calamento baccis lauri s*an*s*u*co et storace. ratio patet. Ad idem sedeat in aqua decoctionis predictar*um* rer*um*. Cura hernie carnosae quia rasis non ponit est. ut in p*ri*mo molificetur cum emplastris et gumis et pinguedinibus. deinde applicentur emplastra et unguenta resoluentia dicta. S*ed* alio modo p*oss*unt curari per chirurgiā sic scindendo pellem cum rasario et ex carnando ipsas a carnositate et tunc eleuetur tota carnositas cum suis radicibus s*ed* q*uod* fuerit possibile. et postea continuetur pellis cū sutura et confortetur locus et consolidetur. Cura hernie humoralis est sicut cura aquosae et uentosae et satis dictum est de illis.

De podagra sciatica et artetica. Sil.

Notandum circa rubicam q*uod* inueniuntur ista nomina gutta artetica podagra ciragra et sciatica. Gutta est nomē generale et ita artetica ad omnem dolorem factus in iuncturis siue pedis siue manuum siue ancharum. Podagra dicitur quando materia est compulsa in ligamentis et lacertis pedum. Pyragra uero quando materia est compulsa in ligamentis et lacertis manuum. Sciatica uero quando materia fluit ad

loca ancharum in loco qui appellatur vtebrus licet etiam sciatica posset fieri ex mala complexione. Secundo notandum de causis harum passionum q*uod* causa aut est interior aut exterior. Si exterior sicut est caliditas nimia dissolutio. aut nimia frigiditas condensans aut ocium nimium aut retentio alicuius quod consuevit fluere. aut nimium exercitiū p*ro*p*ter* saturitatē aut coit*um* nimius precipue post repletionem aut crapula uel nimia repletio cibi et potus. Si causa fuerit interior uel p*ro*uenit ex abundantia humor*um* sicut s*an*guis phlegmatis colere m*is*ce siue sint simplices siue p*ro*positi. Aut ex parte mēbri quia rarus lapsum amplū dilatatur in uis suis aut foraminibus aut ex parte uirtutis ut quia mēbriū est debile et hoc a natura ut quia filius podagrici et hoc per accidens. Tercio notandū de signis si dolor arteticus fuerit sine grauedine ē mala cōplexio sine materia. Si aut*em* cum grauedine ē mala cōplexio cū materia. Signa cū p*ro*uenit a sanguine sunt color rubens dolor magn*us* intensus extēsus et pullati*us*. uria spissa rubea pulsus magn*us* plenus quod magis t*em*p*or*e matutinali affligit. cōplexio sanguinea etas adolescentie uite suauitatis tēpus ueris p*re*cessit gaudiū et regimē s*an*guine multiplicans. signa t*em*p*or*e debiliter sumuntur a colera q*uod* materia ē int*er* profunda. Signa q*uod* p*ro*uenit a colera sunt dolor acutus penetrati*us* multus intēsus color citrin*us* urina colorata et tenuis egestiones colerice pulsus uelox tact*us* calidus et precipue p*er*icula patiens et ē coleric*us* iuuenis q*uod* cucurrit et laborauit et tēpus ē calidū. s*ed* estas et p*re*cessit regimē multiplicans colera et magis affligit hora mot*us* colere. s*ed* hora diei. Signa q*uod* p*ro*uenit a flegmate sūt dolor modic*us* et color nō ē mutat*us* de quo sit curādū uria rēssa ut spissa egestio mucillaginosa et ē tactu frigid*us* et ē phlegmatic*us* et senex tēp*or*e hyemale et p*re*cessit regimē multiplicati*us* s*an*guis et ē hō mali regis et diues. Signa q*uod* p*ro*uenit a m*is*cia s*ed* raro p*er*tingat sūt dolor modic*us* patiens et tenuat*us* urina rēssa et tenuis et ē m*is*ce in p*ro*plexione. tēp*or*e autūnale et p*re*cessit regimē multiplicati*us* m*is*ce. Signa q*uod* p*ro*uenit a uentositate sunt dolor extēsus sine g*ra*uedine et p*re*cessit regimē multiplicati*us* uentositatis. Sciendū circa p*re*dicta q*uod* i*n* cognitōe cause decipiunt medici pl*ur*iq*ue* i*n* aliis vbiq*ue* passio i*u*cturaz erit a m*is*cia et appropria bim*us* s*ed* a et iuuabūt. s*ed* stupefaciēdo mēbriū et dolo*re* sedādo. et ex his credim*us* q*uod* cā sit cāsa s*ed* sit s*ed* sit aliquādo erit ecōtra. s*ed* cā erit calida et approximabimus calida et iuuabunt exalando: si corpus non fuerit plectoricum. Et ex

De podagra sciatica et arteticha

hoc credimus q causa sit frigida: licet sit calida: et sic sumus decepti. Secunda oceptio pucit alicui q: mltua materia fluit ad iuncturas et tunc inducet dolorē magnū et fiet attractio colere: et sanguinis ad locū et apparebit rubedo et caliditas exterius et creditur q materia sit calida cum tñ sit frigida: cōsideretur ergo locus quo ad tactum: et si cōplexio cōsuetudo et etas et aer et tēp⁹ anni conueniūt in caliditate pbabile esse uideatur q materia sit calida et sic per oppositum q materia sit frigida. Pronosticatio omnes iste passionēs ut plurimū sunt hereditarie et pcpue podagra: Urina spissa mltū uelut subiugaliū aut uerices sunt cura huius egritudinis: Siatica et podagra cū sunt curate de facili ppter modicā occasionē reuertuntur ppter situz membri et latitudinem meatuū et in aliis iuncturis non sit. Dolor artheticus nō inducit spasmū q: non est in cordis et neruis sed est in ligamētis. Eunuchi nō podagrizāt neqz clauī fiunt. s. quantū ex pte coitus sed ex aliis sic. Inter oēs dolores iuncturarū sciaticus dolor est maior: licet alii dicāt q podagricus: q: fluxus humorū sit maior: et coartatio et compressio maior. Dolores arthetici ducunt i mēbro maticē et tenuitatē. Dolores iuncturarū frequentius accidunt in uere ppter hūores qui tunc mouentur qui fuerunt aggregati in hyeme. Secūdo plus fiūt in autūno ppter inordinationē temporis et regiminis. Al.

Um in iuncturis fuerit dolor et apā
Et locus cū tangitur fuerit tactu
calidus et color rubens eger si do

let i dextro pede ex dextra māu phlebotometur. i sinistra et si in sinistra ex dextra est flebothomādus et locus ex hoc medicamine ē leniēdus. Epithima rē. ros. ru. sādali faufel scief memithe boli armeni apii omniū partes equales ex istis in aqua et aceto dissolutis fiat epithima psillū quoqz aceto i fusu in carta missum supponat et cū tepu erit mutet et loco eius aliud supponatur.

Silanus.

Determinat de passionibus iuncturarum et anteqz deueniatur ad textū. Notāda sunt quedam generalia obseruanda in cura hāz passionum. Iā si passio sit ex mala cōplexione tantū conueniunt solū alterantia: et si ex materia tunc digeratur prius: deinde materia euacuetur et si materia est simplex ponantur simplicia: et si materia est cōposita cōponātur et diuersimode secundum diuersitatē cōponētū: deinde consideremus an materia sit frigida et tunc non pone

mus nimis calida q: materiā traherent ad locū et resolueretur subtile. Si materia sit calida non ponantur nimis frigida: q: cōdēsant materiā nimis et hoc nisi cogeret nos uehementia doloris et tunc ponantur repressa et parū morētur. Deinde consideretur de flebothomia: q: non cōuenit a principio: q: reddit humores fluxibiles nisi materia esset sanguinea et alia particula cōueniunt. Deinde considerentur medicine laxatiue: q: non dentur fortes a principio. sed si dentur sit hoc in parua quantitate. Deinde cōsiderentur balnea aque dulcis: sed in declinatione possunt fieri sulphurea et ex aqua marina. Deinde considerentur cauteria unguēta et empla: quia nullum remedium locale fiat nisi corpore mundificato et bono regimine supposito: nisi malitia accidētis nos cogeret ad hoc: quāstupefacientia ponātur. Deinde confortetur mēbru mandans ut non mittat materiā et mēbru cui mādatur ut nō recipiat. Deinde diuretica cōsiderentur q: non ppetunt a principio: q: faciunt materiā fluere ad locū. Deinde cōsiderentur medicamina que inutari debent. Deinde cōsiderentur uomitus: q: mirabiliter uiuat ante cibū et post. Deinde cōsiderentur cibaria que debent declinare ad grossitiem ne humor de facili currat ad locū. Huius gñaliter uisio ras determinat de podagra sciatica et arethica: et diuiditur i duas. Primo ponit curā qñ sit a calitate. scōdo qñ sit a frigate. scōda ibi. Cum autē. Prima in duas. Primo ponit curā passionis qñ ē pñsens. Scōdo docet pseruare ne aduēiat. scōda ibi. In tēpore. Prima in duas. Primo ponit curam qñ materia ē in fluxu. scōdo qñ ē fluxa. scōda ibi. Cum autē. Prima in quatuor. Primo pōit curā per phlebotomiā. Scōdo per localia. Tertio per medicinā laxatiuā. Quarto per dietas partes patebūt. De prima dicit q qñ in iuncturis dolor affuerit et apā uel islatura et locus ad tactū fuerit calidus et color rubens arguēdum ē q sit a materia calā. Rō signor pz: scōdo p curā dicit q si dolor fuerit in pede dextro d3 fieri phlebotomia de brachio dextro. et si in sinistro de sinistro. rō pz: q: prohibet fluere sanguinē ad locū euacuando et diuertendo materiam. Notandū q i podagra nō puenit phlebotomia nisi in sanguinea. aliter enī subtiliat humores et eos facit fluere per corpus. Et locus. Pōit curā per localia et diuiditur i duas s3 q duo localia ponit. scōda ibi. Psillium. De prima dicit q locus ē epithimandus ex hoc medicamine. rē ros. rub. sandal. faufel scief memithe boli ar. opii

añ. partes eqles ⁊ istis in aceto ⁊ aqua dissolus
fiat epithima. rō qz phibet fluxum repercutien
do. De scōa dicit psiliū in aceto infusū ⁊ i pānis
imissum supponatur. Rō qz alterat malā com
plexionē. Notandū q in podagra calida ⁊ e
peritur duplex emplm. Unū quod ponitur cir
ca locū ad phibendū fluxū ⁊ debz ēē totaliter
stipticūz. Aliud qd ponitur supra locū erit aut
parti dolorū sedatiuū. Primū emplz. R. mir
tilloz sumach boli ar. añ. 3. s. sandali albi ⁊ ru.
acacie: psidie balaustie gallaz añ. 3. i. aque ros
plantaginis añ. qrt. i. olei ros. qrt. 5. aceti. 3. i.
farine ordei aut lentiū. q. sufficit puluerizanda
puluerizētur misce oīa ⁊ fiat ēplm mediocriter
liquidū. Ad idē. R. sandal. al. ⁊ ru. amidi.
ceruse lote añ. 3. ii. se. papaueris. 3. 5. camphoz
3. i. olei ros. qrt. i. butiri sine sale qrt. 5. mucilla
ginis se. psiliū. 3. i. s. uitelli duoz ouoz agitati.
puluerizāda puluerizētur misce oīa ⁊ fiat ēplz

Ad idē. R. olei ros. quart. i. aceti. 3. i. agite
tur foriter adinuicē ungatur enī locus: qz mul
tū dolorē mitigat ⁊ phibet fluxū humorū.

Ad idē. R. pulueris iusqami parū calefacti su
pra tegulā ⁊ calidus supponatur. Ad idē fri
cetur locus cū aceto tanto. Ad idē lac mulie
ris mulsū supra locū uel cūz petia ualet. Ad
R. lactis uaccini. lb. 5. opii puluerizati. 3. 5. pa
nis siliginis foriter aquassati. q. sufficit fiat em
plastrūz mediocriter liquidū. Ad idē si lima
tur cū sanguie menstruo tollit dolorē Serapio.

Ad idem ungatur locus ex oleo ros. uel de
mirto uel de nenufare. Ad idē epithietur lo
cus cum succo solatri uel semperuue uel plata
ginis uel omnibus simul. **Al.**

Venter preterea ex apozimate mirobal.
⁊ hermodactil. soluat. Apozima. R. mi
robal. citri. 3. xv. pulueris turbiti fricati:
polipodii amboz añ. 3. iii. sene se. sumiter
re añ. 3. iii. hermodactili al. se. endiuie se.
apii ros. oīm añ. 3. ii. coq. in tribus libris
aque donec ad unā redeant deinde māib⁹
fricent ⁊ colent ⁊ bibantur cū zuccari ita
burzet. 3. x. Si qd autē apozima fastidiane
rit pillas istasumat q in lecto iacētes sur
gere ⁊ icidere faciunt ⁊ pedibus ambula
re: pill q non ualentes icedere faciunt sur
gere. R. aloes. 3. i. scamonee qrt. 3. i. ros.
ru. tritax. sextā. 3. i. hermodactili albi. 3. 5.
informent ex eis pille q erunt dos. i. Eger
uero nutrias ex cibis frīs ⁊ stipticis ⁊ ab
stineat a uino ⁊ cōfectiōibus q ex melle fi
unt ⁊ carne. Cū autē apatis calor qguerit

⁊ eius inflāmatiō ex his q calor apatum re
soluit reliqas curet. Quoz unū. R. cerā
in oleo de lilio resolutā cui admisceat mu
cillago fenugreci ⁊ se. lini deinde terantur
simul donec uniant ⁊ fiat ex eis epithia.

Sillanus.

Ponit curam p medicinā laxatiuā: ⁊ diuiditur
i duas scōz q duas pōit. Scōa ibi. Si qs aut
De prima dicit q uenter debet solui ex decoctio
ne mirobalanorum ⁊ hermodactilorum. Et
ponit descriptionē R. mirobal. citrionū. 3. xv.
pulueris turbiti fricati polipodii. añ. 3. iii.
hermodactili albi seminis endiuie seminis apii
ros. añ. 3. ii. sene seminis sumiterre. añ. 3. iii. co
quantur in. iii. lb. aque donec ad unā redeat.
deinde manibus fricentur ⁊ bibatur cū zuccari
taberzet. 3. x. qz euacuat colerā. Ec secunda di
cit q si quis non ualet sumere medicinā pdictā
in forma decoctionisumat pillas que faciūt
surgere ⁊ ambulare nō ualentes. Et ponit de
scriptiōm. R. aloes. 3. i. scamonee qrt. ptē. 3. i.
ros. ru. tritax. vi. partē. 3. i. hermodactili alb. 3.
5. cōficiātur ex his pille q erunt dos. i. pillā. rō
ut supra. Notā q si peccet colera sine alio hūo
re ppetit pū digestiū hoc. R. endiuie. lb. iii.
ros. ru. qrt. 5. oīm sandal. 3. i. zuccari al. lb. li
at sirup. clarificatus usqz ad qrt. v. Dōt fieri la
xatiū tale. R. electuarii de succo ros. 3. v. ul. 3.
5. qd ē appropriatū iuncturis. Ad idē. R. cari
carū piguiū. 3. i. uel. 3. 5. unay passay mūdāta
ru. 3. v. cortic. mirobalano. citrinor. infusor. p
noctē in decoctōe pdictoz. 3. i. fricētur de mae
foriter ⁊ colētur ⁊ colature addatur electuariū
de succo ros. 3. ii. fiat colatura usqz ad qrt. i. ⁊
detur in aurora. Eger vō. Ponit curā p dictā
dicēs q eger d3 nutrirī ex cibis frīs ⁊ stipticis
Rō qz rōe stipticitatis claudūt uias ⁊ rōe cal
tatis reprimunt colerā. Scōo dicit q d3 absti
nere a uisō ⁊ pfectiōibus de melle ⁊ carne. rō qz
talīa multiplicāt colerā. Notā q pot⁹ pot⁹ ēē
aque ordei uel aq decoctōis prunoz uel aq fra
cū uino granatoz. Cū aut apatis. Pōit curā
qñ materia ē fluxa dicens q ubi calor remissus
fuerit tunc admistretur ea q resoluūt: rō quia si
gnū ē q materia ē fluxa: fo ponit descriptiōem
R. cerā i oleo de lilio resolutā cui admisceatur
mucillago fenugreci ⁊ se. lini. deinde terātur fil
donec misceantur. fiat inunctio. Rō qz mollī
ficat ⁊ resoluūt. Ad idē. R. floz camomille mel
liloti añ. qz. 5. ros. ru. 3. i. se. fenugreci se. lini añ
3. ii. surfuris pugillū. i. aquassētur ⁊ bulliant in
lb. ii. aq dulcis quousqz redeat ad qrt. iii. coletur

De podagra sciatica et arteticha

et colature additur acetum albi. 5. 5. et fiat fomentatio. Ad idem emplastrum factum ex semine fenugreci semine lini aneti mastice incorporati cum malua nisco decocto et mundificato a ligno interiori et pistato cum his addantur. 5. ii. iuncturas ita si vel pignedinis anatis anseris et galline: hec. ne sedant dolore et resoluunt absque attractione. Al

In tempore autem sue icolamitatis et proprie circa tempus quo egritudo euadere consuevit et quam maxime in uere assuecat flebotomia et uentris solutione et ex his que colera expelluntur. Et a potu uini abstineat et a comestione eorum que ex melle conficiuntur et a carne et sunt eius cibaria acetosa et stiptica et his similia ex his que infrigidant. Ad hanc autem que hanc consueuerunt incurere passionem minus solito labore pati assuescant et precipue cum tempus inuasionis timeat et cum corpus fuerit plenum et uene plene et fuerit diu ex quo neque minutus neque solitus fuerit

Sillanus.

Docet preseruare a podagra ut non eueniat. Primo per euacuationem. Secundo per dietam. Secunda ibi. Et a potu uini. De prima dicit quod tempore sue sanitatis et precipue illo tempore quo consuevit egritudo sua uenire et maxime in uere ubi flebothomia et euacuatione per secessum cum eis que euacuant colera: ratio quia cum istis materia euacuatur: que si retineretur faceret podagram. Et a potu. Docet preseruare per dietam dicens quod debet cauere a uino et confectionibus de melle et similiter a carne: ratio quia multiplicat materiam que esset causa podagre. Secundo dicit quod cibaria debent esse acetosa et stiptica infrigidatiua. Ratio quia non sunt apta ad fluxum. Tertio dicit quod membra que consueuerunt incurere egritudinem hanc debent fatigari minus solito et precipue cum coniungitur tempus inuasionis et cum corpus fuerit plectoricum et uene plene: et diu fuerit quod non fuerit flebothomatus nec euacuat. Ratio quia motus calefacit illa membra. Al.

Cum autem cum dolore iuncturarum neque calor neque rubor: et colore fuerit fueritque eger frigide complexionis et locus tactu sentitur frigidus in principio curationis eius pilule maiores de hermodactylis satirionis meissabara omnium an. 3. v. ierapig. 3. x. eglogitidis ceta. mi. aboz an. 3. v. et forbi. 3. ii. turbit. 3. x. sec tarigi indi zinzibe. sinapis pipis castorei oium. 3. i. informetur ex eis pilule ex quibus a duabus. 3. et 5. aut. iii. sumant. hec namque pilule valde conferunt: quia si ualentes surgere in

cedere faciunt. Epithima ad podagram frigidam. 15. castorei storacis ligde cuborbi mirrhe aloes achatie oium partes equales ex his oibus uino veteri admixtis fiat epithima. Cum itaque dolor uenerit succurrat patienti ex distillatione misce aqua calide ab alto et infusio fiat ex oleo de lilio. Et emplastrum de bdelio molli et storace ac fenugreco et seissini et armoniaco supponat. Quod si modo consueuerit armoniacum et bdeliu in uino ueteri resoluatur et alia omnia eis admisceantur ex quibus fiat emplastrum et supponat. hec namque egritudinis species est que in lapidis duritiem transit et reddit membra iuncturasque similia. Qua propter hanc habens passionem a fastidio et ab aqua frigida et a cibis grossis abstineat et a frequenti ebrietate custodiat ut ei precipiendum ut dum sanus est motu utatur: et a coitu abstineat precipue cum satur fuerit neque balneum ingrediat neque exercitet post comestionem uinum pterea uetus et purum bibat eis quoque dum sanus est utatur que urinam prouocare consueuerunt. Silla.

ponit curam podagre prouenientis a materia frigida et diuiditur in duas. Primo ponit curam per medicinam: Secundo per dietam. Secunda ibi. hec namque. Prima in duas. Primo ponit curam per euacuationem. Secundo per localia. Secunda ibi. Epithima. Cum ista. De prima dicit quod ubi cum dolore iuncturarum non fuerit calor neque rubor: et eger fuerit frigide complexionis et ad tactum sentitur frigus. arguendum est quod a frigidityte. Secundo dicit quod pro cura debent dari pilule de hermodactylis maioribus que sunt 15. hermodactilos satirionis meissabara et est species titi mali. an. 3. v. ierapig. 3. x. coloquintide centauris minoris. an. 3. v. euso. bii. 3. ii. turbit. 3. x. sectaragi indi zinzib. sinapis pipis castorei an. 3. i. formentur pilule. et dos. eius est a. 3. ii. usque ad. 3. iii. ponit iuuamentum: quia hec pilule faciunt surgere non ualentes ambulare. Ratio quia euacuant materiam sticticam: et cum hoc habent stipticitatem et claudunt uias ne humores possint descendere. Secundo notandum quod atque fiat talis euacuatio conuenit digestionem hoc. 15. saluie primule ueris yue an. 15. i. zuccari albi. 15. i. fiat sirupus clarificatus prefate usque ad. 3. v. et conuenit materia existente in fluxu. Et materia existente fluxa conueniunt sirupus talis. 15. accori geciane an. 3. ii. aristol. ro. 3. i. ypericon saluie yue primule ueris herbe arthe tice foliorum lauri camedreos camepitheos. an. 15. i. anisi maratri se. peonie an. 3. i. seissini

p iii

Tura a materia frigida

siliconis cinamōi. añ. ʒ. ʒ. liquiritie rase uuarū
passarum mundatar. añ. ʒ. i. utriusq; sticados
floy anthos añ. ʒ. i. aceti squillitici. ʒ. i. mell' lb
ʒ. ʒuccari qrt. iii. fiat syrupus clarificatus usq;
ad lb. i. ʒ. Sed laxatiuū fit tale. R. turbitb
bene gumosi iterius ⁊ exterioris. ʒ. ʒ. hermodac
tiloy ellēōp. ʒ. ii. dyagridii. ʒ. ʒ. masticis. ʒ. ʒ.
ʒuccari. ʒ. i. fiat pluis ⁊ detur qrt. pars plueris
una uice ⁊ potest fieri i pillis. Ad idē R. pil
lulay arthetice. añ. ʒ. i. misce ⁊ formetur pille
ad quātitatē cicep ⁊ detur. ʒ. iii. i. introitu lecti.
Ad idē pluis hermodactiloy alboy mundato
rum. ʒ. ii. turbitb. ʒ. i. dyagridii. ʒ. iii. zinzibe.
ʒ. ii. ʒuccari. ʒ. ii. icorpoetur ad iuicē. Epithi
ma. Pōnit curā p localia. Et p̄io ponit unū
locale qñ materia ē in fluxu. Sc̄do admistrat lo
calia materia iā fluxa. Sc̄da ibi. Cū itaq;
De p̄ima dicit q; ad podagrā frigidā ualet epi
thima hoc. R. storacis ligde castorei euforbii
mirte aloes omniū añ partes equales: ⁊ ex eis
oibz cum uino ueteri mictis fiat epithima ʒē.
Notandū q; in podagra frā p̄petit duplex em
plm. P̄mū d̄z poni circa locū doloris ⁊ debz
ēē empl̄z stipticū. R. nucis cipeffi mirthe ma
sticis thuris añ. ʒ. ʒ. gummi arabici dragaganti.
añ. ʒ. iii. aque saluie. lb. ʒ. aq; ros. ʒ. i. aceti. ʒ. ʒ.
sarine nucis cipeffi. q. sufficit misce oia prius tñ
puluerizata ⁊ fiat emplm mediocriter liquidū
⁊ pōt poni supra locū facta euacuatiōe. Aliud
empl̄z d̄z poni supra locū qd ē mitigatiuū seda
tiuū ⁊ resolutiuū. R. mucilaginis fenugreci se.
lini. añ. ʒ. i. butiri sine sale quart. ʒ. olei sisamini
olei ros. añ. ʒ. ii. cineris radice caulū. ʒ. ʒ. cere
q. sufficit fiat emplm uel ungtrū. Ad idem ua
let sacculus ex semine lini p̄quassato q; sacculus
sit bullitus in aq; ⁊ fortiter p̄pressus. Ad idē
vz emplm de stercore uaccino recenti: ⁊ ē experi
mentū rusticoy. Ad idē. R. fenugreci p̄q̄ssa
ti. ʒ. ʒ. aceti qrt. i. bulliat diu siml' ⁊ i fine decoctō
nis addatur mell' qrt. ʒ. ⁊ fiat emplm ex radice
sp̄entarie melle ⁊ stercore capraz. Ad idē q̄ttu
or uitella ouoy bñ agitata pulueris hermodac
tili. ʒ. iii. misce ⁊ fiat emplm. Cū itaq;. Pōit cu
rā qñ materia ē fluxa dicēs P̄mo q; cū dolor
fuerit remissus fiat distillatio ab alto cū aq; calī
da. rō q; resoluūt ⁊ mollificat: Sc̄do vz iunctio
sc̄a ex oleo d̄ lilio. Tertio dicit q; vz ēpl̄z de bde
lio molli ⁊ storace ⁊ se. fenugreci ⁊ se. lini ⁊ armo
niaco ⁊ fiat hoc mō. armoniacū ⁊ bdeliū in uio
ueteri dissoluatur ⁊ cū eis alia misceatur ⁊ fiat
emplm. Ad idē. R. armoniaci oppoponacis
galbani distemperatoz i aceto añ. ʒ. i. picis na

ual' qrt. ʒ. misce malaxādo cū oleo costio fiat em
plm ⁊ extēdatur supra coriū. Ad idē vz fomēta
tio aq; dulcis cū decoctōe uulpis itegre. Ad idē
vz fomētatio aq; sulphuree naturaliter uel artifi
cialiter talis. Ad idē R. folioy maiorāe rute
añ. lb. i. floy anthos floy camomille utriusq;
sticados. añ. ʒ. i. conquassentur ⁊ bulāt i aqua
cū qna fiat fomentatio. Ad idē oleū uulpiū
oleū costinū oleū uipaz. Ad idē R. diaculon
qrt. i. malaxetur cū oleo costio ⁊ extendatur su
pra coriū. Al' R. fecis olei de semine lini mucil
laginis fenugreci piguedinis anatis medle cru
ris uituli olei de radice cucumeris asini pigue
dit gallie armōiaci oim añ. paz dissoluatur ar
mōiacū cū aliquo oleoy ⁊ cū cera qd sufficit fi
at unguentū. Ad idē balneū si decoquatur uul
pis in oleo. Ad idē euaporatio cū decoctione
de sticados. Sciēdū q; oia ualēt euacuata ma
teria cū clisteribus medicinis ⁊ uomitu q; mltū
ualet in hoc casu. Hec nanq;. Pōit curā per
dictā dicens q; debet abstinerē a fastidio ⁊ ab
aq; frigida ⁊ a cibis grossis ⁊ freqnti ebrietate
Ratio quia augēt materiā. Sc̄do dicit q; dū
est san' debet uti exercitio. Ratio q; exerceat ⁊
resoluit. Tertio dicit q; debet abstinerē a coitu.
Ratio q; debilitat iuncturas ⁊ facit lubicare
materiā ⁊ ipam reddit aptā ad fluxū. Quarto
dicit q; non d̄z ingredi balneū. Ratio q; dissol
uit. Quinto dicit q; nō d̄z se exercitare post co
mestione ratio patet. Sexto dicit q; uinū debet
esse pur ⁊ antiquū. Ratio q; calefacit ⁊ exiccat
⁊ resoluūt ⁊ debet fieri in declinatiōe. Septimo
dicit q; debet uti p̄uocantibus urinā. Ratio
q; superfluitas reuatica expellitur p̄ urinā. Al.
Dolor vō qui sciaticus uocat' ē q; ab an
cha p̄ corā totam usq; ad genu in longitu
dinē ptendit. qñq; ē in longitudine ad v̄
ge similitudinē extensus: p̄ crus usq; ad pe
dē descendit ⁊ tunc si in cōplexione dñat'
fuerit calor ⁊ i uirina tictura ex basilica ma
nus eiusdē partis prius minutio faciendū ē
deinde ex sciatica.

Sillanus.

Pōnit curā sciaticę passiois: ⁊ diuiditur in
duas. P̄mo facit hoc. Sc̄do docet preserua
re a tali passioe. Sc̄da ibi. Taliter p̄terea P̄i
ma i duas. P̄io pōit curā qñ fit a materia calī
da. Sc̄do qñ fit a materia frigida. Sc̄da ibi
Si aut. De p̄ima dicit q; dolor sciaticus ē ille
qui ab ancha per coram totam usque ad longi
tudinē extenditur per crus usq; ad pedes per
silitudinē uirge. Sc̄do dicit q; si fuerit i cōple
xione dñius caloris ⁊ uria tincta: arguendum

De podagra sciatica et arteticha

est qd sit a caliditate. Tercio pro cura dicit qd pmo d3 fieri phlebotomia de brachio eiusde p tis: deinde d3 fieri ex sciatica. Rō q2 phlebotomia prima plus diuertet q3 euacuet 7 scda pl⁹ euacuat.

Almansor.

Si aut egri cōplexio frigida fuerit 7 color fuscus sepe puocandus ē nomitus ex apozimate rafani cū sirupo acetoso. Lora quoq3 ac pedes. 7 crus ex oleo in quo ca storeum 7 euforbiū 7 storax sint resoluta iungantur assidue.

Sillanus

Pōnit curam quando fit a materia ffa: diuiditur in duas. Primo ponit curā per medicias. Scdo per cauteriū. Scda ibi. Si egritudo. Prima in duas. Primo ponit curā quando dolor non ē mansiuus. Scdo qñ ē mansiu⁹. Scda ibi dolor i cora. Prima i duas. Primo ponit curā per uomitū. Scdo per unū locale. Scda ibi. Lora quoq3. De prima dicit qd si pplexio egri fuerit frigida 7 color fuscus arguetur dū est qd sit a frigiditate. Rō p3. Scdo dicit qd p cura d3 uomitū puocare cū decoctione rafani 7 sirupo acetoso. Rō q2 diuertit materia 7 euacuat: multū ideo ualet in passionibus membris inferioribz 7 d3 fieri euacuatio cū pillulis fetidis 7 hermodactilis. Lora quoq3. Pōit curā per unū locale dicens qd cora 7 crus debēt inungi cū oleo in quo castoreū euforbiū 7 storax sint dissoluta. Rō q2 resoluit materiā sciaticę passionis. Et sciēdū qd solū cōuenit materia existente fluxa 7 non quando materia ē in fluxu 7 prius ppetūt mollificatiua ut sit apta materia ad resoluendū. Ad idē ungatur locus ex oleo de lilio uel de spica uel de costo uel de uulpino: uel de laurino. Ad idē emplastretur locus uel ancha cū emplō facto ex maluanisco pparato 7 farina fenugreci 7 seīs lini mixtis 7 incorporatis cū butiro 7 cū pinguedinibus auīū. Ad idē ungatur loc⁹ melle 7 pulueri 7 etur semē nasturci: q3 aufert dolorē Serapio. Notandū qd materia existente i fluxu debet inungi locus olo rof. uel mirtino uel de absinthio fortiter calido tangendo locū cū pēna suauiter. Ad idē locus epithimetur cuz succo solatri 7 sempuiue 7 absinthii. Ad idē emplastretur locus cū eiū dē herbis decoctis 7 pistatis 7 incorporatis cuz farina seīs fenugreci seīs lini 7 ordei cū aliquo predictorum oleorum. Ratio patet. Al.

Quod si dolor i cora mansiuus fiat eger ex almuri nabati 7 baurach clisterizet 7 ex enemate acuto quod i. c. de appoplexia notauimus. Collirium quoq3 ex cyelamie

7 colognitida factū suppoat. qd eo usq3 fieri cōuenit donec eger excoziationē scurrat ex ea enī dum accidit plerūq3 cōsequit sanitas. Si aut passio inueterauerit: sapis sumatur 7 cū fimo columbino eiusdē quantitatis teratur 7 ex apozimate ficuū conficiantur ex quibus corę emplm superponatur quod tā diu dimittat donec in loco ne sice plene aqua fiant 7 scidant 7 fluat aq que in eis ē: 7 uaporef locus cū aqua calida. deinde eger per aliquot dies quiescere dimittat: 7 si nondū sanitati restitutus fuerit ad hanc eadē curā redeundum est. Qd si egritudo ualde mansiua fuerit 7 longi temporis 7 timetur ne vtebrū resiliat: aut egressus fuerit. locus ex instrumēto quod rote assimulat cauterizandus est: 7 intendatur cū coctura super caput anche apud corę principiū ponenda huius inde rei sermocinatio istius nostri operis metas trascēdit. Taliter preterea patiens in tpe sospitatus uomere cōsuescat 7 soluere uentrem 7 regimen subtiliare 7 a cibis grossis 7 frequentie ebrietate abstinere.

Sillanus.

Pōnit curā qñ dolor ē mansiuus. Primo facit hoc. Secundo qñ est antiquus. Secunda ibi. Si aut. Prima in duas. Primo ponit curā per clistere. Scdo per suppositoium. Scda ibi. Colliriū quoq3. De pria dicit qd si dolor in cora fuerit mansiuus eger d3 clisterizari ex almuri nabati 7 baurach 7 ex clisteri acuto de quo dictū est in. c. de appoplexia. Rō q2 talia clisteria distraunt 7 euacuant materiā phlaticā grossā. De 2a dicit qd d3 supponi colliriū factū ex ciclamine 7 colognitida 7 debēt talia fieri donec eger incurrat excoziationem: quoniam aliquando sequitur salus. Si aut. Pōnit curam quando hec passio est antiqua dicens primo qd si hec passio fuerit antiqua debet sumi si naps cum fimo columbino eiusdem quantitatis 7 teri 7 confici cum decoctōne ficuum 7 fieri emplastrum 7 superponi. Tercio dicit qd tā diu debent dimitti donec uesice sint in loco 7 aqua impleantur 7 scindantur 7 fluat aqua. Ratio patet. Quod si egritudo 7c. ponit curā per cauterium dicens qd si egritudo fuerit mansiua 7 longi temporis 7 timetur ne uertebrum egrediatur foras: aut fuerit egressum locus est cauterizandus cum instrumēto quod simillatur rote 7 ponatur supra ancham: quia confismit materiam existentem inter uertebruz 7 pixa

de. Et subdit qd hoc nō ptinet ad hūc locū. **Taliter.** Docet preservare a dicta passione dicens qd cūctēs in tpe sanitatis debēt uti eūatiōe p nomitū 7 per secessum 7 subtiliare regimē 7 abstinere a cibis grossis 7 a frequenti ebrietate. **Ratio patet.** De gibbositate **Silla.**

Quādū circa rubicā qd triplex est gibbositas: quedā sit uersus ptē interiorē quedā uersus partē posteriorē seu exteriorē qd cōtingit ut plurimum: quedā sit uersus utranqz. s. anteriorē 7 exteriorē dextrā 7 sinistrā. Secundo notādū qd causa gibbositatis ē duplex. s. intrinseca 7 extrinseca. **Extrinseca:** ut casus 7 percussio. **Intrinseca** sit qm ligamēta spō dillium colli 7 spatulaz relaxantur: aut impletura materia currente illuc. **Uel** ppter apā natū in loco: ul' ppter uentositatē mouentē 7 ipel lentē ipsa ossa 7 facientē resilire de loco uel propter spasmū de inanitione. **Tertio** notādū qd signa gibbositati ppter relaxationē sunt grauitas 7 mollificatio corporis 7 regimen pteritū. **Signa** qm sit pp apā sūt dolor i dorso siue in loco antecedens cū febribus acutis 7 magnitudo pulsus. **Signa** ppter uentositatem sunt qz infirmus sensit cōmotionē 7 tensionē p lōgū tēpus in dorso antequā ueniat gibbositas. **Signa** qm ppter spasmū de inanitione sunt quia apparet in corpore cōsumptio 7 extenuatio. **Pronosticatio** gibbositas post eius cōfirmationē a qua cūqz causa cōtingat non potest curari. Sed in principio sic. Si gibbositas uenit propter asma 7 tussim interficit ante inuētutē iuxta afforismū sexte particule quicūqz ex asmate gibbosi fiunt. **Gibbositas** que fit uersus inferius est mortal.

Almansor.

Um gibbositas fieri incipit pille maiores de hermodactilis dande sunt 7 oleū de rasim cū apoziate de feibus sepe sumēdū. **Loc^o** quoqz ex olo sabbacio i quo storax ligda 7 castōeū 7 eu sōbiū resoluta sint frēqnter insiguedis 7 a cibis frigidis 7 grossis abstinēdū. **Aqua** ē calida i q cocta sunt mētastr 7 sāsucus 7 sticados arabie^o ab alto sup locū distillāda ē. **Si** frēqns fricatio 7 inūctio ex olis calidis faciēda ē. **Ad** si his q hāc patitur egritudine puer fuerit balneū solūmō 7 i unctiones sufficiūt ex his q dixiū. **Sil.**

Ponit curam gibbositatis que fit ppter relaxationem. **Secō** pōit curā eius que fit ppter apā. **Secūda** ibi. **Si** aut. **Prima** in quattuor **Primo** ponit curam laxatiuā. **Secūdo** p iun

ctionē. **Tertio** p dietā. **Quarto** p embrocationē 7 unctionem partes patent. **De** prima dicit qd cum gibbositas incipit debent fieri dari pille de hermodactil. **Ratio** quia euacuat materiam stāticā que est causa relaxationis. **Ad** idē pille fetide uel cochie. **De** secunda dicit qd est sumēdū oleum de pentadactilis cū decoctione de seminibus. **Locus.** **Pōit** curā per unctionē dicens qd locus est unguēdus ex oleo sambacino i quo storax liquida 7 castoreū 7 eu forbium sint dissoluta. **Ratio** qz talia dissoluūt 7 subtiliant materiā stāticā. **Ad** idē emplm quod sit de bdelio oppoponaco armoniaco 7 serapino dissolutis in uino mixtis 7 in corpora tis cū pinguedinib⁹ auuū 7 farina senugreci 7 seīs lini. **Et** a cibis. **Ponit** curā p dietaz dicens qd est abstinendū acibis frigidis 7 grossis. **Rō** p3. **Aqua** ē. **Ponit** curā per embrocationem 7 inunctionē dicens qd aqua in qua decocta sunt sanfucus mentastrū sticados arabicū d3 distillari ab alto supra locū. **Rō** qz calefacit 7 resoluūt. **Secundo** dicit qd post d3 fieri fricatio fortis 7 frequens inunctio ex oleis calidis. **Tertio** dicit qd si ille qui patitur hāc egritudine fuerit puer balneū solū 7 unctiones ex his q dicta sunt sufficiunt sepe numero absqz aliis medicis. **Al.**

Si aut cum gibbositas incipit effuerit febzis a pdicto regie olo abstinēdū ē. **S3** apozia ex herbis factū cū cassia. **i** potu ē tribuendū. **Phlebotomia** quoqz ex basilica faciēda est. 7 empla uehementia loco superponenda sunt.

Sillauus.

Ponit curā qm sit ab apate uel qm ē febris: 7 diuiditur in duas. **Primo** ponit curā in generali. **Secō** in speciali. **Secūda** ibi. **S3** apozia. **De** prima dicit qd si fuerit febris qm gibbositas incidit ē abstinendū a predicto regimine: qz calefacit 7c. **S3** apozia. **Ponit** curā in speciali. 7 diuiditur i tres. **Primo** ponit curā per medicinam. **Secō** per phlebotomiā. **Tertio** p unū locale. **Secūda** ibi. **Phlebotomia.** **Tertia** ibi. **Et empla.** **De** prima dicit qd d3 dari in potu cassiasist. cū decoctione herbarū frigidarum. **Ratio** patet: qz euacuat leniendo 7 alterando. **De** secūda dicit qd debet fieri phlebotomia ex basilica. **Rō** qz diuertit 7 euacuat. **De** tertia dicit qd empla sunt superponenda loco. **Notādū** qd in principio d3 ungi locus ex oleo ros. ul' mirtino 7 emplari locus ex ros. mirtis sandal. 7 sārīna ozdei 7 silibus. **In** declinatōe ungatur loc^o cū oleo de camomilla l' aneto l' de lilio 7 pōatur supra locū epl3 factū ex maluauiūco ppatō

farina fenugreci et se. lini pinguedinibus auisus. anseris anatis et galline. et ultimo possunt addi propter maiorem resolutionem et fornicationem loci armoniacum bdellium oppositum dissolutum in oleo de canomilla et mixta cum aliis rebus deinde per foraturos spondiles posteriores et ossa pectoris cum ligaturis plumaceolis et sustentaculis factis et stupa madefacta et pecus inuolutis albumine oui positis et locatis super emplastrum dictum. Ponatur postea a stelle fortiter compresse ut bene teneant ne spondiles possint amplius dissociari. Secundo notandum quod si gibbositas fiat a uentositate. Cura est ut a principio procedatur cum rebus carminantibus uentositate et specialiter post purgationem: uel cum pillulis fetidis uel de hermodactylis. super locum ponatur emplastrum factum ex pullegio calamito origano carui cimini farina lupinorum semine lini et fenugreci mixtis et incorporatis similiter armoniacum cum oleo de costo uel de lilio bene mollificatum perfecte operatur in hoc: quod soluit uentositate et ossa suis propriis locis firmat exicando loca lera. Ultimo ponatur emplastrum quod fit ex sinapi stercore colubino et sicubus siccis et incorporatis simul etc. De uaricibus Sillanus.

Notandum circa rubricam quod uarices sunt uiae grosse uirides uel nigre plene sanguine melancolico inuolute super crus apparentes et hoc fit causa uaricum. Signa sunt manifesta ad sensum. Pronosticatio. Uarices non bene recipiunt curam.

Al.

Uiae uene grosse et plene et diuersimode curuatae et uirides in crure apparuerint egritudo que uitis uocatur adesse significat. Hec autem egritudo frequenter accidit his qui multis pedibus laborare consueuerunt et qui cibaria que coleram nigram generant sepe sumunt. Silla.

Determinat de uaricibus et diuiditur in tres. Primo docet cognoscere uarices: Secundo ostendit a quibus magis accidunt. Tercio ponit curam. Secunda ibi. Hec autem. Tertia ibi. In principio. De prima dicit quod ubi uene grosse et uirides plene et diuersimode curuatae in crure apparuerint Signum est quod sunt uarices. De secunda dicit quod hec egritudo frequenter accidit consuetis itinere rare uel ferre onera et frequenter utentibus ciuariis multiplicantibus meliam.

Al.

In principio itaque curationis huius passionis basilicam minuere conuenit. Et uentre et his que coleram educunt nigram soluere quorum mentionem fecimus in. c. de melia hec autem sepe facienda sunt. Et ab omnibus a quibus

meliam patientes custodiunt in hac egritudine abstinendum. Postquam uero hoc regnum diu adhibitum fuerit ex uenis quam in crure apparuisse diximus minutio fiat a quibus sanguis tam diu fluere dimittatur donec quicquid in eis est euacuetur. Deinde huius patiens coleram nigram expellentibus utatur et ex basilica minuatur et caueat sibi ab omnibus que coleram generant nigram. Sillanus.

Ponit curam uaricum. Et primo quando sunt in principio. Secundo quando sunt in declinatione uel in processu. Secunda ibi. Postquam uero. Prima in tres. Primo ponit curam per phlebotomiam. Secundo per medicinam laxatiuam. Tercio ostendit a quibus est abstinendum. Secunda ibi. Et uenter. Tertia ibi. Et ab omnibus. De prima dicit quod in principio perueniens est facere phlebotomiam de basilica. Ratio quia prohibet ne fluat sanguis ad partes inferiores. De secunda dicit quod conueniens est soluere uentre cum euacuantibus soluentibus melicam de quibus dictum est supra. c. de melia: Subdit quod ista sepe sunt fienda. Ratio patet. Postquam uero. Ponit curam quando est in processu dicens quod si passio sit in processu fiat phlebotomia ex uenis que sunt in carne tantum quod euacuetur totum quod est contentum in eis. Ratio quod materia existente fluxa conuenit euacuatio etc. Secundo resumit quoddam dictum dicens quod patiens natus euacuantibus meliam et fiat phlebotomia a basilica et abstineat a multiplicantibus meliam. Notandum quod aliqui sunt utentes cauterio. Sed si fiat debet fieri in uena superiori a qua omnes alie oriuntur secundum longum: deinde de emplastro sipticum supra cauterium poni et supra alias uenas peruenit emplastrum factum ex farina lupinorum cum aqua decoctionis tamarisci: aut emplastrum de fumo caprino et uino etc. De elefancia. Sillanus.

Notandum circa rubricam quod elefancia est duplex: quedam est large dictum: ut quedam inflatio manuum uel pedum a quacumque re causetur: siue a percussione: siue a casu: siue a fluxu humorum: et de tali non determinat quia de facili curatur. Alia est elefancia proprie dicta et causata ab humore multum grosso phlegmatico uel melancolico uiscoso ibibito in porositatebus pedum uel manuum et sic patet causa. Secundo notandum quod signa elefancie ex sanguine melico grosso sunt caliditas loci ad tactum tenebrositas in colore. asperitas loci et aliquid ex emineciis et exitus sanguis nigri ex locis cruris uel pedis uria spissa et tenebrosa et usus rerum generantium sanguinem grossum. Signum elefancie exestate uel

hementer grosso sunt grossitudo cruris et pedis absque rubedine et itensa asperitate loci et tactus loci uidetur frigidus absque calitate ad minus intensus et non habet eminentes pustulas ut superius. pronosticatio postquam sit mansua non curatur sed in principio bene potest curari.

Al.
hec passio postquam mansua fuerit incurabilis est. Cum autem incipit si ei subueniatur et ut dicitur medicata fuerit aut sanata aut malet sic nihil addes. **Sil.**

Determinat de elefancia. et diuiditur in duas. Primo ostendit quoniam est curabilis et quoniam incurabilis. Secundo ponit curam. Secunda ibi. Cum ergo de prima dicitur quod postquam hec passio sit mansua: est curabilis. Rationem quod propter antiquitatem illius morbi debilitatus est calor naturalis pedum qui erat debilis. Similiter quod talis passio fit ex humoribus grossis infiltratis non de facili remouibilibus. Secundo dicitur quod si fuerit in principio et medicetur ut dicitur uel curatur uel prohibetur eius augmentatio. ratio quia tunc uirtus est fortis et uiuatur per medicinas.

Al.
Cum ergo pedis grossities augeri uideatur et color obfuscari: uene quoniamque uites uocantur apparere ceperint eger quotidie cogendus est uomere et custodiendus ab ambulatioe et statioe et uenter uomitu precedente ex pillis maioribus de hermodactilis soluendus est deinde ad uomitum redeundum per illud si quoque multotiens fieri oportet. Eger preterea a cibis grossis est abstinentus: et tibia a calca neo incipiendo sursum usque ad genu strigenda: ante tamen constrictionem epithimada est ex aloë et mirra et achatia et ypopistidos et alumine cum aceto forti dissolutis. ex basilica quoque manus contrarie partis minutum facienda est neque erectus stet nisi pes strictus ligatus fuerit neque epithima ullo modo dimittat. uomitu quoque frequenter utatur. Quod si paruus intercesserit spatium a precedenti uomitu et appetit gescere uapora ipsius cum seminibus caulium et sticados arabico cinere de uitibus et lupinis et mentastro et stercore caprino et faria fenugreci et liniatur et ex aqua ciceris per spatium unius diei: aut duorum. Ipse enim habet egritudinis maximam resoluit partes ad quod letitiozem reddit.

Sillanus
Ponit curam et diuiditur in sex. Primo ponit curam per uomitum. Secundo per secessum. Tertio per dietam. Quarto per ligaturam. Quinto per phlebotomiam. Sexto per uaporaciones partes patebunt. De prima dicitur quod ubi grossities pedis

uidetur augeri et color obfuscari et uene que dicuntur uarices apparere ceperint. tunc eger cogendus est uomere. ratio patet. Secundo dicitur quod dicitur cauere a deambulatione. ratio patet quod est calidus fluxus humorum inferius. De secunda dicitur quod debet fieri solutio uentris cum pillulis de hermodactilis maioribus et hoc facto prius uomitu. ratio quod euacuant materiam phlegmaticam et melicam grossam. De tertia dicitur quod eger dicitur se abstinere a cibis grossis. ratio patet. De quarta dicitur quod tibia a calca neo incipiendo usque ad genu stringenda est: ratio est. quod prohibet ne humores descendant. Subditur quod ante constrictionem et ligaturam dicitur epithimari ex aloë mirra accatia ypopistidos et alumine uel bolo ar. cum aceto forti dissolutis. ratio quod prohibet fluxum materie ad inferiorem. De quinta dicitur quod est fienda phlebotomia manus contrarie partis et hoc quoniam est in principio: et sit a sanguine melancolico. Ideo quod diuertit. Secundo dicitur quod debent stare super pedes. ratio quod humores descendunt. Tertio dicitur quod dicitur uti frequenter uomitu. ratio patet. De sexta dicitur quod euaporatio dicitur fieri cum decoctione caulium sticados arabico cinere de uitibus et lupinis et nitro et stercore caprino et faria fenugreci: et liniantur etiam ex aqua ciceris per spatium unius diei uel duorum. ratio quod resoluit et ericcat. Ad idem ualet si pes uel crus frequenter teneatur in stufa sicca facta ex renibus resoluti bus: sicut sunt ebulus laurus ruta et filia.

De ulceratione renum que exteri sit in cute. **Sil.**
Ostandum quod ulcera renum sunt duplicia. quedam intrinseca facta in substantia renum uel in lacertis eorum qui uocantur lumbi et de istis dictum est supra. Alia sunt extrinseca et sunt manifesta sensui et de istis prosequitur ras. **Al.**

Um aliquis longo tempore supinus sup dorsum iacet loca renum plurimumque rubet et mala ibi fiunt ulcera.

Sillanus

Notandum quod ras hic determinat de ulceribus exterioribus renum. et diuiditur in duas. Primo assignat causas generationis eorum. Secundo ponit curam. Secunda ibi. Cum ergo de prima dicitur quod cum aliquis longo tempore iacet supinus supra dorsum loca renum fiunt rubea et fiunt ibi ulcera. ratio patet.

Alman.
Cum ergo loca ista rubere cum augmento uisa fuerint milium siue panicum: aut folia salicis sub eo sternenda sunt et ipse die multotiens est eleuandus. Loca quoque que rubent aqua rosæ super niuez infusa et data rozanda sunt et flabellanda. Quod

si calor pſeuerauerit iponaſ epithia ſ alu
brati qđ i.c. de apatibus noſauimus. Et ſi
ueſice 7 ulcera ibi exorta fuerit ex unguen
to de ceruſa curentur. Silla.

Ponit curā 7 diuiditur in duas. Primo po
nit curā ruboris apparētis añ ulceratōm. Se
cundo ponit curā ulceratōis. Scđa ibi. Et ſi.
De prima dicit qđ ubi loca apparuerint rubere
miliū ul panicū ul folia ſalicis ſūt ſb ea ſternē
da. Rđ qđ alterāt malā pſſonē. De ſa dicit qđ
loca pdicta ſūt roranda aq̄ roſ. 7 flabellāda p3
Scđo dicit qđ ſi calor pſeuerauerit d3 apponi
epithima dcm̄ in. c. de apatibus p3. Ad idē v3
ungtū albū gal. uel ungtū populeon ul folia
uiſis inſuſa in aq̄ roſ. uel folia ſalicis. Ad id fru
ſtra cucurbitē. Similt 7 lamina plūbea perfo
rata. Et ſi. Ponit curā ulceratōis dicēs qđ ſi ue
ſicā 7 ulcera ſūt orta debēt curari cum unguen
to de ceruſa. Ratio patet quia consolidat
De dolore qđ fit i mēbris manifestis. Silla.

Qandū circa rubricā qđ dolor in ex
tremitatib⁹. ſ. manib⁹ uel pedibus po
teſt cauſari uel a cā exteriori uel iterio
ri ſicut a caſu uel percuffione 7 ſilibus. Si ab i
teriori uel a mala pſſone cum materia uel ſine
materia. Cū materia ut calida uel frigida. Cū
apate uel ſine apate uel a ſolutōe cōtinuitatis.
Ad ppoſitū. Rāſ ponit curā qđ fit dolor a ma
teria calā uel frā. Scđo nota qđ doloris proue
nientis a materia calā. ſigna ſunt rubedo calor
pruritus 7c. Et ſi ſit cum duritie 7 timore loci
apā calidū futurū ſignificat. Sed ſigna qđ ſit
a cā frigida ſunt priuatio rubedinis 7 caliditatis
7 ſtupor 7 ſuſcedo grauitas 7 ſomnicatio. Hec
cum affuerint paralīſim uel mortificationem ſi
gnificant caloris. Al.

Un dolor in manu aut i pede fit
eger iterrogāduſ ē ſi ex pcuſſione
hoc ei accidit aut ſi aliqđ ſup ipſū
mēbrū cecidit aut ſi ſup ipſum diu iacuit
aut ſi cōtingit ex cauſa extrinſeca. Silla.

Determinat de dolore qđ fit in mēbris extre
mis. ſ. in pedibus uel manib⁹ 7 diuiditur in du
as. Primo docet inueſtigare qđ ſit a cauſis exte
rioribus. Scđo pōit curā qđ ſit a cā intrinſeca
Scđa ibi. Si aut. De prima dicit qđ ubi dolor
ſit in manu uel pede d3 interrogari eger ſi acci
dit ex percuffiōe uel ſi aliquid cecidit ſupra mē
brum uel ſi diu iacuerit ſupra membrum ſicut
prouenit a cauſa extrinſeca. Al.

Si aut ab exteriori cā ſi cōtingerit loc⁹ do
lens cōſiderādu� ē an ſit magis rube⁹ quā

reliquū corp⁹ aut ſi. ſi enim toto corpore ru
bicūdior fuerit ex calī apatis medicamine
curāduſ erit. et ſi mēbrū neq3 fuerit calidū
neq3 rubeū. ſed iā quotidie obſuſcaſ 7 ſic
catur aq̄ calā ab alto ſup ipſū diſtillanda
ē 7 ex oleo 7 cera reſoluta iungēduſ 7 di
mittēduſ ſic donec dolor ſedeatur. Silla.

Ponit curā primo qđ ſit a cā calida. Scđo
qđ ſit ab exiccātōe mēbri. Tertio ponit curā qđ
ſit a materia frigida. Scđa ibi. Et ſi. Tertia ibi
Rđ ſi. De prima dicit qđ ſi dolor nō fiat a cau
ſa exteriori d3 cōſiderari locus dolēs an ſit ru
bicondior reliquo corpore. qđ ſi ſic d3 curari ex
medicamine apatis calidi. ſ. cū oleis frigidis 7
oleo ro. uel uiol. 7 ſilibus. Notandū qđ i tali
caſu cōuenit ſlebotomia. Et ſi dolor fuerit i pe
dibus fiat ſlebotomia de manib⁹ 7 ecōuerſo
Et ſi ponit curā qđ ſit ex ſiccātōe dicēs qđ ſi mē
brū nō fuerit rubeū uel calidū ſed quotidie ob
ſuſcatur 7 exiccatur d3 diſtillari aq̄ calā ab alto
Ratio quia humectat deinde ungere ex oleo 7
cera diſſoluta patet 7c. Al.

Rđ ſi locus groſſior uideat 7 tactu ē fri
gidior ſētiatur frēq̄nter erit fricāduſ 7 aq̄
calā in q̄ ſanſucus 7 camo. 7 ſticados ara
bicus cocta fuerit ab alto ut dixim⁹ ſup ip
ſū erit diſtillāda 7 ex oleo de lkeiri citrio i
ungēduſ. Regimē quoq3 ſubtiliādū erit
Ipe uero utatur exercitiō 7 i balneo ſudet
ſi aut iſta nō ſuffecerint uēter ex diſſoluaf
qđ hūiditates educunt. Al. Mēbrum pretereā
ſi tactu ſentitur frigidū fricetur prius 7 d
inde inungatur ex oleo coſtino 7 ſābucio
7 oleo de been tepidis 7 hiſ ſimilibus.

Rđ ſi iſta nō ſuffecerit ex unguētis que in
capitulo de paralīſi nominauimus inungē
duſ erit donec ſanetur Sillanus

Ponit curā qđ dolor ſit a materia frā. 7 diuidi
tur i tres. Primo ponit curā per qđaz localia.
Scđo per eūonē. Tertio iterato per localia. ſa
ibi. Si aut. Tertia ibi. Al. Mēbrū. Pria in duas
Prio pōit curā per duo localia. ſo per dietā.
ſa ibi. Regimē. De pria dicit qđ ſi loc⁹ appare
ret groſſior 7 ad tactū frigid⁹ erit ſepe fricāduſ
ut fiat rarificatio poroz deinde d3 fieri embro
catio ex aq̄ decoctōis camom. ſāſuci 7 ſticados
arabici. rō qđ reſoluit materiā ſfram. ſo dicit qđ
d3 inungi cū oleo de keyri citrio. Ad idē ex oſo
coſtīo uel de lilio 7 ſilibus. rō p3. De ſa dicit
qđ regimē 7 dieta d3 ſtiliari qno ad quātitatē
rō p3 ut calor naturalis reddatur potētior ad
reſoluendū. ſo dicit qđ d3 uti multo exercitio.

Tabula capitulorum domini Sillani super nono Almanforis

ro q: calefacit et resoluit. Tercio dicit q: d: suda
re i balneo. ro p: Si aut. P: dicit cura p: e: uone
dicet q: si ista mo: dca n: sufficiat d: fieri cuo cu
medicinis euacuatis materia phletica ubi gra
cu pillis de hermodactilis ul fetidis ul medica
mine de turbit. Aldebrun vo. P: dicit iterato cu
ra p: localia dicet q: si mebru sentur frigidu d: z
fricari. deinde iungi ex oleo costio et sabucino et
de been et silibus. Secdo dicit q: si n: sufficit d: i
ungi cu unguentis de qbus dem e in. c. de parali
si donec sequitur sanitas. Ro q: snt fortioris etus.

Cap. de cephalaea et emigranea. fol. .i.
Cap. de scotomia et uertigine. fol. .vi.
Cap. de frenesi. fol. .viii. ca. de applia fol. .x.
Cap. de subet et litargia. fol. .xii.
Capitulu de congelatioe fol. .xiii.
Capitulum de paralesi. fol. .xiiii.
Cap. de stupore et tremore. fol. .xvi.
Capitulum de tortura oculi fol. .xviii.
Capitulum de spasmio. fol. .xviii.
Capitulum de epilepsia fol. .xxi.
Capitulum de incubo fol. .xxv.
Capitulum de mellancolia fol. .xxvi.
Capitulum de catarro fol. .xxx.
Capitulum de obtalmia fol. .xxxiii.
Cap. de ulceribus oculorum fol. .xxxvi.
Cap. de his q: extrinse. cadut i ocul. fol. .xxxvii.
Cap. de albugie q: fit i oculo. fol. .xxxvii.
Cap. de scabie palpe. et sebel. fol. .xxxviii.
Cap. de lachrymalium pruritu fol. .xxxviii.
Capitulum de ungula fol. .xxxviii.
Cap. de macula ru. i oculo fol. .xl.
Cap. de lachrymis oculorum fol. .xl.
Cap. de debilitate uisus fol. .xli.
Cap. de tumore palpebrar. fol. .xli.
Capitulu d: pilis iuerfis fol. .xlii.
Cap. de aq: descende i oculis fol. .xlii.
Capitulum de noctilopis fol. .xliii.
Cap. de dilatatione pupille fol. .xliii.
Cap. de fistulis in angul. lachrymalium fol. .xliiii.
Capitulum de dolore auris fol. .xlv.
Cap. de ulcere q: fit in aure fol. .xlv.
Cap. de sonitu et tinitu aurium fol. .xlvii.
Cap. de grauedie auditus fol. .xlvii.
Cap. de vmbibus aurium et puis aiali. fol. .xlviii.
Cap. de his q: extrinse. cadut i aure fol. .xlviii.
Cap. de fluxu sang. narium fol. .xlviii.
Cap. de ulceribus narium fol. .l.
Cap. de apatibus narium fol. .l.
Cap. de diminutione olfactus fol. .li.
Cap. de dolore dentium fol. .lii.
Cap. de extractione dentium fol. .liii.

Cap. de congelatione dentium fol. .liiii.
Cap. de mortificatione dentium fol. .liiii.
Capitulum de cholera. fol. .liiii.
Cap. de gingiuis sanguinolentis fol. .lv.
Capitulum de casu unee fol. .lv.
Cap. de sanguisugis q: bibuntur fol. .lvi.
Cap. de his q: intrans guttur fol. .lvi.
Cap. de grauedine lingue fol. .lvi.
Cap. de magnitudine lingue fol. .lvii.
Cap. de ranula q: nascitur sub lingua fol. .lvii.
Cap. de apatibus lingue fol. .lvii.
Capitulum de squinantia fol. .lvii.
Ca. de tussi fol. .lviii. Ca. de asmate. f. .lvi.
Capitulum de pleuresi fol. .lxii.
Cap. de peripleumonia fol. .lxiii.
Ca. de sputo sang. fol. .lxiii. Ca. de ptiiti fol. .lxv.
Cap. de tremore cordis. fol. .lxv.
Cap. de collirica passione fol. .lxviii.
Cap. de debilitate stoi fol. .lxviii.
Cap. de dolore et apate stoi fol. .lxix.
Cap. de singultu fol. .lxix.
Cap. de appetitu canino fol. .lxxiii.
Cap. de dolore epatis fol. .lxxv.
Cap. de yctericia fol. .lxxv.
Capitulum de idropissi fol. .lxxviii.
Cap. de dolore splenis fol. .lxxx.
Cap. de iliaca et colica passione fol. .lxxxi.
Capitulum de fluxu uentris fol. .lxxxiii.
Cap. de difficultate urine fol. .lxxxv.
Capitulum de lapide fol. .lxxxv.
Cap. de apate qd fit i renib. i uesica fol. .lxxxvii.
Capitulum de ardore urine fol. .lxxxviii.
Cap. de mictu saniei uel sang. fol. .lxxxviii.
Cap. de fluxu urine fol. .lxxxviii.
Cap. de vmbib. q: i uentre generatur fol. .lxxxv.
Cap. de emorroidi. sist. et raga. i ano. fol. .lxxxvi.
Cap. de egressioe ani et mizicis fol. .lxxxviii.
Cap. de supfluitate mestruorum fol. .lxxxviii.
Cap. de prouocatioe mestruorum fol. .c.
Cap. de ragadiis uulue fol. .ci.
Cap. de apate qd fit in mrice fol. .ci.
Cap. de ulcerib. et cancro mricis fol. .cii.
Cap. de pfocatione mricis fol. .cii.
Cap. de mola matricis fol. .cii.
Cap. de sterilitate et phibitoe ipregna. fol. .ciii.
Ca. de hernia et ruptura fol. .cv.
De podagra et sciatica. fol. .cvi. De gibositi. fol. .cxviii.
De uaricib. fol. .cx. De elephacia fol. .cx.
Cap. de ulceratioe exterius in cute renu fol. .cx.
Cap. de doloribus membrorum exteriorum fol. .cxii.

Impressum Venetiis per Bernardinu de tridino ano domini. M. cccc. lxxiii. die. xxx. marci

**Incipiunt recepte magistri Petri de Tū
signano super nono Almansois.**

A descriptione receptarū con
uenientū pgrue nono Alman
sois talis ordo seruetur. Pri
mo in vniuersali dicentur dige
stiuū humorū tam simplicia q̄
pposita. Secdo dicentur eua
cuatiua illorū appropriata tam
simplicia q̄ pposita. Tertio

dicetur digestiū cuiuslibet humoris ⁊ illius educ
tiū siml: Quarto ponētur doses solutiūorū
Quinto dabitur modus pparatōis eorū. Sex
to dicetur medicine simplices a ppate mēbris nri
corporis digestiue ⁊ solutiue cuiuslibet humoris ⁊
ductia vtutes eay ad mēbra pticularia. Septi
mo dicetur solutiua simplicia ⁊ pposita a determi
natis mēbris. Octauo dicetur medicie mēbro
rū pticulariū calefactiue ⁊ insidatiue tā simplices
q̄ pposite. Nonno incipiā ponē curas cuiuslibet
egritudinis iuxta ordinē auctoris adendo p̄tinue
aliq̄s pprias ⁊ pticulares pceptas utiles ⁊ exp̄tas

Decimo graduabo medicias usitatas adēdo
aliq̄s pticulares opationes eay ⁊ expōnes quorū
dam cōmuniū vocabulorū in medicina

Tractat^o prim^o d digōe humorū. Digerētia colaz

A medicine simplices digestiue colē sunt hec
uiola: rosa. endiuia: lactuca: sempuina: portulaca
citrulus: cucurbita: scia cōia fia. f. cucurbita melo
nis: cucumeris ⁊ citruli: sādalus: spodiū: cāphora
berberi^o iusgam^o: scariola: epatica: capillus uene
ris: aqua: acetuz: succus granatorū ⁊ succi frigidi
papauer lentigo: aque nenufar ⁊ familia.

Lōposita digerentia collerā cōia. Sirupus
acetosus simplex ⁊ pposit^o: orizachara sirup. uio
latus. Sirupus rosatus. Juleb rosatus ⁊ violat^o
Sirup. de endiuia. Sirup. de nenufare. Sirup. d
fructib^o. Et si fies sirupi dātur cū aq̄ cala simplici
ul cū decoctōe simpliciū p̄dictorū. Et q̄: zuccay pa
rū tendit ad calitatē q̄ q̄si tēpatū ē in calitate ⁊ fī
tate ⁊ zuccarū ru. est calidū in fō gradu ⁊ iō siru.
ōes ⁊ maxie debēas digerē colam fiunt cū zucc.
al. ⁊ bono ⁊ nō cū ru. Et pōt de nouo pponi talis
sirup. R. endiuie lactuce portulace añ. .i. .iiii.
seminū frigidorū añ. .i. .v. papaueris al. .i. .ii. floz
uiolay berberoy floz nenufaris rosay ru. añ. .i. .v.
zuccari. R. i. fiat sirup. q̄ ē satis alteratiuus. Et si
uelles h̄re aliquā stiliatōm cū hoc adde radices
acori caparoy anisi feni. maratri se. basiliconis ⁊
silia. Idōt fieri ēt sirup. digestiuius colere ēt ⁊ edu
tiū illi^o ut uidebitur i tertia pte p̄ncipali ifra. Ali^o
siru. optim^o R. se. cōiuz. .iiii. fīoz. .i. floz uiolay
nenufaris rosay ru. añ. .i. endiuie scariolē lactu
ce añ. .i. R. i. sumitātū papaueris al. .i. .v. uini gra

natorū. .i. .iiii. zuccari. q. sufficit accetoletur cū ace
to uini granatorū ⁊ fiat sirup. Alius ⁊ breuior. R.
sirupi uiolati. .i. .i. sirup. rosati. .i. .v. f. sirupi endiuie
ul sirupi nenufaris ul acetosi simplicis. .i. .v. f. oioi
zacare. .i. .v. dētur ut supra. Nota q̄ sirup. ubi pōi
tur multū acetū stiliat ⁊ iō q̄n uis alteratōm ⁊ st
tiliatōz utere eo. Et quāto acetū ē magis acetosū
⁊ de stiliōzi uio ⁊ potētiōzi tāto magis stiliat.

Digerētia phlegma. A medicine simplices.
digestiue phlatis sūt pulegiū origanū calamentū
saluia maiorana mēta saturegia spillū ruta qnqz
radices. f. radix feni. apii petrof. spagi brussi se
anisi feniculi bedeguar yfopus pip. .i. .v. gariofil. ca
pillus ueneris mel acetū sgliticū sglā. Et pnt qua
si enumerari medicine oēs cale ⁊ sicce. sed gīa bre
uitatis dimittantur ⁊ sufficiant.

A medicine cōposite phlatis digestiue sūt ori
mel simplex ⁊ ppositū mel ro. oximel sgliticū. Si
rupus de eupatorio. Sirup. herodis cui^o d̄scriptō
hec ē. R. sglle. R. i. se. feni. .i. .v. anisi piretri yfopi.
ciamōi gariofiloy costi acori añ. .i. .v. pipi amomi
cimmi añ. .i. .v. dauci leuistici ameos cordumeni.
añ. .i. .v. aceti fortis. R. i. se. mellis. R. i. .ii. hec oīa ifū
dātur i aceto ⁊ bulliāt ad sufficientiā ⁊ postea cola
⁊ addātur supra dcm mel dispumatū ⁊ spēs ponā
tur i sacculo ⁊ usui reseruetur. Valet q̄n phla est
grossū ualde. Valet ēt ydromel d̄scriptōe melue
Et sirup. de calamento. Et sirup. de prasio. hic ēt
ē sirup cōis ⁊ bonus. R. qnqz radicū radices ra
fani añ. .i. .v. se. apii. .i. .v. se. feni. anisi petrosilini ca
rui thimi epithimi añ. .i. .v. seminū cōiuz frigidorū
añ. .i. .v. scolopēdrie capilli ueneris añ. .i. .v. flo
rū boragis rosay uiolay añ. .i. .v. cū bono zuccaro
fiat sirupus. Dantur isti sirupi cum aqua calida
uel cum decoctione p̄dictorum simplicium.

Digerētia melaz. A medicine simplices di
gestiue melie sūt borago buglosa thimū epithimū
caparus tamariscus scolopēdria uinū aromaticū
balneū dulce gaudiū ligritia pasule polipodium
gramē camedreos cuscute asarū gētiana lupinus
acor^o spica nardi agn^o castus amigdale amare lu
puli fumusterre sicla cicorea rosamarin^o pel locuste
⁊ ē spēs zedoarie semē rafani cācer marin^o nigel
la pipinella ⁊ hīs similia.

Lōposite sūt iste oximel sgliticū mel ro. Si
rup. acetosus simplex ⁊ ppositus. Sirup. de fumo
terra ⁊ alii. Et hic sirup^o maxie v3 in digōe melie
facte per adustōnē. et cū eo mltō curau i quarta
na seq̄te alias febres. R. caledule. i. cicoree lauē
dule. i. anthos pipinele lupuloy qnqz solii trifolii
lingue azietis capilli ueneris endiuie cū suis radi
cibus boraginis fumiterre radices buglose ⁊ floz
boragis ⁊ fumiterre epatie bedeguar quercule
maioris ⁊ minoris corticū radicū caproz recētū
cozticū radicū tamarisci scolopēdrie cū radicib^o

añ. 3. ii. prunorum sebesten añ. número .35. sene cuf
cute timi epithimi feniculi añ. 3. 5. liquiritie passu-
larum sticados añ. 3. ii. predicta buliant in aqua
simplici. lb. vi. usqz ad mediū demum colentur ⁊
collature addatur succi buglose succi prunoy dul-
ciū añ. lb. i. 5. dissoluatur in eis zuccay. lb. ii. mell-
ros. lb. 5. ⁊ fiat sirup⁹. Et ex his simplicibus mul-
tos potes syropos pponere ⁊ predicti syrupi dari
debent cū aqua calida ul' cū decoctione pdictoy
Et nota q' thimus ⁊ epithimus nunqz debent po-
ni i ebullitione cum aliis rebus q' virtutes eoy exi-
rent in fumos sed qñ decoctiōes facte sunt debēt
aponi cū decoctione ⁊ cum manibus bene fricari
malasando: ⁊ primo mō virtutes remanebunt in
decoctionib⁹. Electuarium solutiū. R. pueris
benedicte. 3. i. exule ermodatilorum añ. 3. ii. alo-
es. 3. ii. masticio.

Tractatus scdus d solitiuis. Soluentia coleram

Solutiua simplicia. colē aloes scamonea absin-
thium eupatorium lupulus mirobalani citrini fu-
mus terre. Reubarbay aqua casei succus ros. ca-
siasist. viola tamaridi pūa māna pñliū esula ca-
pilli veneris hasce volubil' succus uiolay ⁊ hñs silia

Composita. electuarium de succo rosato. pille
cuiuslibet materie dyagridiate: ⁊ nota q' medicie
vitate composite purgantes colaz et alios humo-
res purgant. Quia pcedentes magistri uidentes
simul colerā cōiter dñari i corpoub⁹ humāis cō-
posueit colaz cū purgātib⁹ phla sicut dyarob cū
reubarbaro c' recepta hec ē. R. turbit al. gumosi
camulosi. 3. i. 33. 3. 5. reubarbari. 3. i. spice 3. 5. cia-
mōi gariofil. añ. 3. ii. galange piperis longi maci.
añ. 3. i. dygridii. 3. iiii. zuc. albi ⁊ rvi ⁊ cū uio cito-
nioy fiat pfectio siml' medicias purgātes. Albedi-
cie purgās colām R. uiolarū florū boragis añ. 3
i seīs lactuce scariole porulace tamaridorū añ. 3
5 seminiū cōiuz 3 ii iubarū sebestē añ. número xx
prunoy número. xx. scolopēdrie lactuce scariole ca-
pilli veneris epaticae malue mercurialis fiat ex his
decoctio ⁊ i ea dissoluatur mirobalanoy citrinoy
3. v. reubarbari. 3. ii. succi casie fistule. 3. i. 5. tamar-
idoz. 3. 5. sirupi uiolati. 3. i. oia siml' misceantur ⁊
stēt siml' per diē ⁊ postea colētur ⁊ exprimātur ali-
qualiter ⁊ dētur i auroza hec medicina ē exhiben-
da delicat⁹ i qb⁹ colā maxie dñatur ⁊ i tpre extiuo
maxie ⁊ corpoub⁹ mltū colericis ⁊ ē. i. dof. alia me-
dicia. R. pūa número octo tamaridoz. 3. i. ⁊ hoz
decoctio cū aq' fiat in q' ifundatur. 3. i. mirobala-
citrinoy p diē ⁊ noctē ⁊ bñ exprimātur ⁊ colētur ⁊
colature addatur zuccari al. 3. i. dētur in auroza ē
eni leuis multū. Ald id alia cōis. R. uiolarū endi-
ue lactuce añ. lb. 5. pruna número. v. tamaridoz
seminū cōiuz passulay capilloz ueneris floz boza-
gis añ. 3. ii. fiat hozū decoctio cū sufficienti aqua
Et pdictē decoctōi addatur cassesist. 3. i. electuarii

de succo rosay. 3. ii. ul' reubarbari. 3. 5. spice. 3. i.
⁊ omnia misceantur cum cinamomo ⁊ aromatizē-
tur ⁊ dētur totum in substantia.

Soluentia phla. Albedicie simplices eductiue
phlatis mirobalani kebuli embilici biltrici salgē
ma colognida turbith agaric⁹ sticados yreos be-
en sarcocolla ferula cucumer asinin⁹ hermodactil-
li euforbiū sgla asarū poliū urtica. 33. aq' caulium
zuccay ru. eupatoriū pip isopus sicca oppopona
cū aristologia cartamū cētaurea serapinū ellorū
sābuc⁹ anacard⁹ pīretrū polipodiū lactuca aloes

Lōposita blancha teodorico anacardinū bñ
dcā stomachicō laxatiū paulinū ierapigra pille a-
tetice pille fetide pille auree pille euforbiū pille co-
chle pille sine qbus ēē nolo pille de hermodactil
maiores ⁊ miores ⁊ silia. Decoctio purgās phla
R. scolopēdrie eupatoriū capilli ueneris añ. lb.
i. seīs anisi fenī. epithi agarici cuscute petrosil. car-
tami turbith se. apii sene añ. 3. ii. fiat ex eis decoctio
cui addatur bñdicte mirobalanoy chebuloy añ.
3. 5. oia siml' maneāt per diem demū coletur ⁊ de-
tur i auroza ⁊ ē una dof cois. Electuariū mē-
sollēne quo utor. R. ciamōi optimi ⁊ electi gario-
fil. nu. mus. añ. 3. 5. macis. gardamōi ligni aloes.
añ. 3. i. 33. 3. i. turbit opti. 3. vi. diagridii. 3. iiii. zuc-
cari. lb. 5. distēperatū cū uio citonioy c' dof ē a. 3
iii. uls ad. iiii. 5. ⁊ purgat phla principalt ⁊ aliqd
cofe. Et uitādū tpre magni est⁹ ē sed i oī alio tpre
mirabile ē. Dyarob cū turbit. R. turbit al. gūo
si ⁊ cānulof. 3. i. 33. 3. 5. cinamōi gariofil. añ. 3. ii.
galāge piperis longi macis. añ. 3. i. diagridii. 3. iiii.
zuccari. lb. i. fiat pfectio cū uio citonioy ⁊ aq' dof
cōis ē. 3. 5. Dyarob cū agarico. R. agarici. 3. i.
salgēme. 3. iiii. spice. 3. iiii. 5. cinamomi gariofil. ga-
lāge macis. añ. 3. ii. dyagridii. 3. iiii. polipodii. 3. i.
5. zuccari albi. lb. 5. ⁊ cum uino citonioruz ⁊ aqua
cōmuni fiat confectio cuius dosis est. 3. 5

Soluentia meliam. Albedicie simplices soluentel
meliam sūt epithimū sticados mirobalāi nigri ke-
buli polipodiū esula lapis lazuli lapis armen⁹ ca-
lamentū montanū sene fumusterre cassiasist. uolu-
bilis maior lupulus eleborus niger sal indus car-
tamus salgēma ⁊ similia.

Lōposita catarticū iperiale dyasene iera ruffi
ni yera logodion teodoricon empisticon ypogisti
dos ⁊ similia. Decoctio soluens meliam. R. sene-
thimi epithimi cuscute añ. 3. i. polipodii. 3. iiii. flo-
rum boraginis. 3. i. uiolarum. 3. 5. prunoy número
xxx. passulay. 3. i. se. anisi feniculi petrosilini apii.
añ. 3. 5. scolopēdrie capilli ueneris camedreos eu-
patoriū añ. lb. i. fiat ex eis decoctio ⁊ in ea dissol-
uantur mirobalanoy indorum. 3. iiii. kebulorum
diasene añ. 3. iiii. succi casie fistule. 3. i. lapidis lazuli
ablati. 3. ii. stēt oia siml' per diē postea colētur
⁊ dentur in auroza ⁊ est dosis una ⁊ magna.

Electuariū qđ pōt dari in oībus egritudinib⁹ i qđ⁹ ē faciēda ulis eūo: 7 in p̄stipatis ad p̄serua tōm sanitatē aī 7 post cibū 7 euacuatiōē 7 p̄b̄a 7 meliā: 7 mūdicat sāguinē 7 lenit pect⁹ 7 r̄mo uet uentositatē. **R̄.** sene casie tamaridoz reubar bari uiolaz polipodii aī. **℞.** .j. liqritie munde peni diariuz cādi aī. **℞.** .iii. oīa buliāt in decoctōe p̄uif scā de polipodio. **℞.** .i. s. 7 collata p̄ter casia 7 tamaridos candi 7 reubarbari 7 deāz decoctōm sirupī 3a cū sufficienti zuccaro: postea adde reliq̄ 7 fiat el lectuariū. **Electuariū aliud.** **R̄.** pulueris b̄ndicti **℞.** .i. esule hermodactilloz um aī. **℞.** .i. s. aloes. **℞.** .ii. confici cum. **℞.** .i. mellis.

Soluētia humorē adustos. **Medicie simplices** solutie hūorū adustoz sūt he aq̄ casei sene miroba lai idi sumusterre uolubil lupul⁹ reubarba. 7 filia **Compositae** sunt sicut medicine ex hīs compositae dicit dyascene dyareubarbarū 7 similia.

Soluētia aquositate. **Medicie simplices** edu cētes aquositate sunt turbit aloes capilli ueneris salgēma euforbiū kerua aristol⁹. cetaurea cucūer asininus succus corticum eius 7 similia.

Compositae sunt pilse aggregatiue 7 p̄posite ex istis simplicib⁹ i capitulis p̄ticularibus dare habebis.

Soluētia aquā citrinā. **Medicie simplices** edu cētes aquam citrinā sunt p̄reos agaric⁹ cucūer asin⁹ serapinum mezereon esula es usū 7 similia.

Compositae sūt pilse de mezereon 7 filis p̄posite de predictis 7 clare habebis in c. de p̄drosisci.

Purgātia sāguinē. **Medicie simplices** purgā tes sāguinē sūt casiafi. mana tamaridi terenabi iuuibe borago capilli ueneris epatica scolopēdria cibalaria sempitua omicularis uole. v. spēs miro bal⁹. berberis malua agrestis serum caprūnū.

Compositae decoctio lenitiua mundificat sāguinē a phlate 7 a cola 7 a melia 7 iō q̄si in principio cuiuslibet fe. p̄petit. **R̄.** uiolaz floz boragis aī. **℞.** .i. p̄uinoz nūero. xxx. sebesten. xx. capilli ueneris scolopēdrie scariole aī. **℞.** .i. se. cōiuz. **℞.** .i. mirobal. citrinoz idoz kebuloz 7 emblicoz aī. **℞.** .iii. 7 fiat decoctio 7 in ea ponātur casiesi. sirupi uiolati aī. **℞.** .j. māne. **℞.** .v. 7 stet p̄ diē demum coletur 7 detur in auroza 7 est dosis una leuis.

Tractatus tertius de digerentibus 7 soluenti tibus simul 7 p̄mo colere

Digestiua hūorū 7 solutiua simul. **Et p̄mo** colē **R̄.** p̄uinoz sebestē aī. nūero. c. tamarindoz. **℞.** .i. mirobala. **℞.** .iii. succi ros. recentū. **℞.** .iii. māne ca siesi aī. **℞.** .iii. fiat ex istis sirup. cuz aq̄ 7 zuccaro 7 postea funde si illū aceti. **℞.** .ii. succi granatoz. **℞.** .i. s. decoq̄ cū facilitate demū accipe diagridiū bōi **℞.** .vi. tere 7 r̄ga i pāno s̄tili 7 pice in sirupo 7 dco q̄ semp fricando pānū usq̄ dum proficiatur ei⁹ dcoctō mesue distinctōe. vi. dos eius ē. **℞.** .iii. i circa

Digestiū p̄b̄atis 7 solutiū simul. **R̄.** radi.

seni. petros. graminis scolopēdrie ēdiuie aī. **℞.** .i. radiciis ireos isopi aī. **℞.** .ii. capill⁹ ueneris. **℞.** .ii. hec buliāt in aq̄ sufficienti ebullitōe p̄ima d̄mū adātur ista grosso mō p̄uerizata 7 buliāt simul. **Scōa** ebullitōe. **R̄.** mirobalanoz kebuloz. **℞.** .i. agarici. **℞.** .j. sal gēa. **℞.** .ii. polipodii. **℞.** .ii. turbit op ti. **℞.** .j. aī. **℞.** .iii. deinde liquefiat i ea stomachicō laxa tiuū. **℞.** .i. 7 cū zuccaro fiat syrup⁹ lōgus fm artem dof. est. **℞.** .iii. Eodē mō sumatur aliud digestiūz flatis d̄ supradictis in p̄ima parte 7 dum ē in suo fieri ad ignē ponatur solutiūz flegmat⁹ quo uult euacuare tñ correctū ut infra dicitur 7 ligatū in pe tia i dco digestiūo p̄b̄atis quousq̄ dcm digestiū um sit perfecte coctum postea sirupizetur 7 cum aceto acetosetur 7 usui seruetur.

Digestiua melie 7 solutiua. **R̄.** radiciū caparo rū tamarisci aī. **℞.** .i. radiciū. v. graminis aī. **℞.** .i. endiue scolopē. aī. **℞.** .j. sumiterre scabiose lapa cii acuti aī. **℞.** .ii. cuscute. **℞.** .ii. uiolaz boragi. bu glo. aī. **℞.** .i. buliant i sufficienti aq̄ p̄ia bulitura 7 i f̄a bulitōe adatur foliculoy sene mirobalanoz in do. aī. **℞.** .i. thimi ephiti aī. **℞.** .j. s. thimū 7 ephimū lauētur 7 fricētur in dco decoctōne postea adatur electuariū de succo ros. dyacatolicon aī. **℞.** .i. 7 cum zuccaro fiat sirup. longus f̄z artē dof ē. **℞.** .iii. ul⁹ ci ca. **E** nota q̄ hos sirupos potes uariare fm q̄ ua rias solutiua uide per te ipsum.

Tractatus quartus de dosibus solutiūorum simplicium p̄mo

Nunc q̄rto ponēde sūt dos solutiūoz n̄ oim f̄z usitatoz magis: 7 p̄mo simpliciiū fo p̄positaz. **Scamonee** dos ē a trib⁹ granis usq̄ ad. xii. **Reubarbari** dos ē a. 3. i. usq̄ ad. iiii. in decoctōe est a ii. usq̄ ad. iiii. casiesi. ē a. **℞.** .j. usq̄. ii. hermodatili a. 3. i. usq̄. a. iii. agarici a. 3. i. usq̄. ii. in decoctōe a. ii. usq̄ ad. iiii. lapidis armeni n̄ loti dos ē a. 3. 5 usq̄ ad. i. 5. 7 loti a. 3. i. usq̄. ii. lapidis lazuli loti dos ē a. 3. i. usq̄. ii. sed n̄ loti a. 3. 5. usq̄ ad. i. sene dos ē. 3. ii. usq̄. iiii. isuse aut a. 3. iiii. usq̄ a. **℞.** .i. polipo dii dos ē a. 3. ii. usq̄. vi. mirobal. citrinoz dos ē a 3. ii. ad. v. infusoz ē a. v. usq̄ ad. x. kebuloz 7 indo rū dos ē a. 3. ii. usq̄ ad. iiii. infusoz a. iii. usq̄ ad. x. emblicoz dos ē a. 3. i. 5. usq̄. v. infusoz a. v. usq̄ ad. xii. **Hec** sunt dos medicinarū maioz 7 minozū fm sūiaz mesue. **E**t nota q̄ melius ē infra s̄b̄sistē q̄z exq̄sissime euacuare poti⁹ a testeris minoz q̄z maioz. **Scōo** nota q̄ h̄az medicinarūz aliq̄n ali q̄ dantur in s̄ba aliq̄n dātur solū earum ifusiones aliq̄n ponūtur i decoctōibus et colantur. **Quan** do dantur in substantia: requiritur minoz q̄stitas q̄z q̄n ponūtur i decoctōib⁹ q̄ magna ps uadit i fumū ergo maioz requiritur quāntitas in decoctōe 7 q̄n ponūtur in ifusione quāntitas minoz requiritur **Q̄n** medicine solutine infunduntur debēt p⁹ tps debitum ifusiones colari cū pāno line ul⁹ stamina

7 digitis bñ exprimatur uirtus medicinarū ut uirtus medicine remeneat in liquore 7 sba abicienda est 7 iste modus soluēdi ualde tutus est.

Dosis compositorum usitatorum.

Diarob cū turbit dosis ē a.3.ii.5. ad.3.vi. diarob cū reubarbaro dosis a.3.ii.5. usq3 ad vi. Electuarii mei dosis ē a.3.ii.5. usq3 ad v. Diarob cū agarico dosis ē a.3.ii.5. usq3 ad. vi. Electuarii de succo ro. dosis ē a.3.ii. usq3 ad.3.5. diaptunis dosis ē ab.3.5. usq3. i. perepigre comuis dosis est ab.3.5. usq3 ad.3.1. Bñdcē doſ ē ab.3.5. usq3 ad. i.3. Blāce dosis ē a.3.ii. usq3 ad.iiii. Stomaticū laxatiuū ab.3.5. ad. i. Teodorici anacardini ab.3.5. usq3 ad. i. Pauli ab.3.iii. usq3 vi. pillaz antetica ru3.3. i. pillē. de hermodatilis.3. i. pillē auree.3. i. pillē cocie.3. i. Catartici iperialis ab.3.5. usq3 ad ii. Diasene ab.3.5. usq3. i. ief rufya.3. i.5. usq3 ad iii. perelogodion a.3.ii. usq3 ad.iiii. Teodoucon ipistico a.3.iii. usq3 ad. vi. Et nota q̄ hec medicie dū ap̄ximāt p̄ euacuatiōe hūoꝝ dñt dari cū aq̄ decoctōis rē respicientiū hūoꝝ quos uolumus euacuare q̄ ex se sunt idifferētes q̄si ad mēbrum qd̄lib3 7 q̄si ēt ad hūoꝝ fm ñ sic ad hūoꝝ sicut ad mēbra ut dictū ē in secundo capitulo.

Tractatus quintus d̄ p̄paratiōe medicinarū simplicium predictarum.

Bādus ē modus p̄paratiōis medicinarū simpliciuū p̄dictaz 7 q̄ Alhes. i. suo d̄ cōsolatiōe aplā fecit doct̄mā iō cū breuitate trāseuēdū ē. Dico ergo q̄ scamonea q̄si p̄paratur dequoqtur i citōio 7 datur cū sirupo. ro. ul̄ cū zuccaro ro. ul̄ violato aut aqua decoctōis mastice aut citoniorum aut mirobalanorū citrinorū. Reubarbarū p̄paratur cum sero cap̄no i quo bulita fuit spica nardi aut cū bono uino 7 datur cū aliquo ip̄sorū. Et in estate datur cū aqua endiuie. Cassia fistula datur cū decoctōe cōi. Turbit p̄paratur cū tertia pte 33. 7 datur cū melle ro. colato l̄ ñ colato l̄ cū aqua passularū nec d3 mltū p̄teri. Agaricus p̄paratur cum tertia pte salgēme ul̄ 33. Et datur cū melle ro. col. 7 d3 mltū p̄teri. Hermodatilis p̄paratur cū mastice cinamomo. 33. añ pt. v. 7 miscetur: postea datur cū oximele ul̄ melle ro. col. lapis armenus sic p̄paratur primo terratur in uase lapideo ul̄ metallino deinde lauetur cū aqua dñci uigescis terrēdo de mum lauetur d̄ cieī cum aqua ro. 7 datur cum diaoriginato 7 aq̄ buglose 7 uino odosifero lapila zuli p̄paratur ut lapis armenus. Sene p̄paratur cū. 33. salgēme añ. deinde datur cū decoctōe bozgia buglose uiolaz mastice. gariofil. cardamomi. polipodiū p̄paratur cū aniso feni. gariofil. cinamomo cū. 33. demū cū aq̄ mellis datur aut passulaz. mirobalāi p̄paratur cū amigdal̄ dulcib3 aut passulis seie feni. 7 spica 7 datur cū sero caprino seu succo sumi terre l̄ cū decoctōe cōi. Et iufficiāt

hec ppter breuitatē. Si uis alteri q̄re in Medue Tractat. vi. de medicis simplicib3 ducentib3 uirtutes digestiuorum 7 solutiuorum ad membra.

Medicie simplices ducētes uirtutes digestiuoꝝ 7 solutioꝝ ad mēbra i qb3 aqb3 uolum3 digerē 7 euacuare hūoꝝ dicētur nūc. nā digestia 7 euacuatiō p̄dca vlt̄ idifferēter euacuāt a quocūq3 mēbro p̄ admixtiōe iqr̄ mediciaz simpliciuū dicendaz digerēt sic hūoꝝ i una pte corporis q̄ ñ i alia. Et sūt euacuabūt sic ab una pte qd̄ ñ ab alia v̄bigra Oximel digerit p̄b̄a absolute 7 ñ plus i una pte corporis quā i alia s3 per admixtiōe cū nō. mus. peonia cubebis sic digerit p̄b̄a i capite q̄ ñ i alijs mēbris. Et si detur cum caparibus 7 tamarisco digerit in splene 7 sic de alijs mēbris 7 iō he. medicie ne appellari p̄nt medicie app̄antes l̄ p̄ticularizāti.

Ducētes ad cap̄. Medicie iqr̄ ducētes uirtutes digestiuoꝝ 7 solutiuoꝝ ad caput sunt iste nux muscica dos cubebe peonia poliū maiorana balsam lignū ei3 semē ei3 anacard3 thūs castoreū solū laudanū mclilotū acor3 lignuz aloes myrrha camedreos camepiteos squilla spica nardi gentiana: yfop3 gñia pini pipe serapiniū. Ducētes ad pect3 Medicie ducētes ad pect3 7 pulmonē sunt yreos yfop3 liqritia passule capll̄. uenc. sgl̄a amigdal̄. gñia pini plino uulpis prasiū mel zuccarū dragagāuz psiliū fenugre. ordeū croc3 amicos cordumēi succu cauliū ius galli atq̄ nasturciuz xiloaloes auela. opponacū mirra scrapinum raphan3 asodilus aristol. olibanū liliū. Ducētes epar. Medicie ducētes uirtutes aliaz ad epar sūt spica sgnatū eupatorisū sumasterre cuscute ēdiuia absinthiū lactuca aq̄ ordeī sādali spodiū asarū fenicul̄. anisū amigdale amare solū dauc3 cinamomū spagi aq̄ cicerū hamedreos arnioglossa uolubil̄ yreos laur3 aq̄ calisq̄lla uinū dulce poliū. Medicie recētes al̄ in stō. Medicie retinentes uirtutē aliarū i stō q3 ñ idigēt medicis ducētib3 uirtutē aliaz ad eū sūt hec galāga coctana mala gñata mastix mirt3 7 q̄si oia stitica Bucētia ad splē. Medicie q̄ faciūt uenire ad splē sūt tamariscus scolopēdria caparis rubea tintoz sgl̄a asaz scordeon dauc3 calamētū spica bucho: marien cortices salicis salgēma sal idus acor3 yreos prasiū absinthiū eupatoriū anisū feni. cuscute agn3 castus camepitheos amigdale amare. Ducētes ad renes 7 uesicā. Medicie q̄ ducūt ad fines 7 uesicā sūt saxifragia miliū solis petrosilinū macedonicū catarides radices gnq3. f. feniculi petrosi. apii spagi brusci. iiii. seia fña. f. cucurbite melonif cucumeris citruli. Ducētes ad matricē. Medicie ne que ducunt ad matricem sunt p̄legem calamētū sauina iuniper3 matricaria mozella ruta piella mulefoliū pētafilon ruta myrrha salina mēta rubea tintoz lupini 7 oēs ducētes ad fines 7 uesicā ēt ducūt ad matricem. Ducētes ad iūcturas

Medicine q̄ ducūt ad iūcturas sūt: sq̄lla asa: 33. accoī. poliū oppoponacū aq̄ porū suce^o caulii cordumēi scordeo cāedreos camepitedos amomū

Tractat^o septim^o d^o medicis euacuātib⁹ a quo libet mēbro. Et p^oio a capite. Itē dicēde sūt medicine euacuatiē a quol³ mēbro simplices et p^opositē a capite euacuātes medicie simplices sūt iste. colognitida agari⁹ sticados aloes la. lazuli lapis az men⁹ epithim⁹ sq̄lla sal id⁹ kebuli indi.

Lōposite sūt hec. yerapigra biacha yera logo dion theodorico anacardinū pillē cocie. pillē aure: pillule de yera.

Soluentia a pectore. Al⁹ medicie simplices euacuantes a pectore et pulmōe sūt he. Algaric⁹ isop⁹ ro lubil⁹ sar cocolla cassia fistula yreos colognitida.

Lōposite sūt. Paulinū dyasene pillē d^o agari co descriptōe mesue q̄s hēs isra. c. d^o tussi. Electusū meū sup^o descriptū i scda pte. Al⁹ medicie ne simplices.

Soluentia a stōacho. Al⁹ medicie simplices euacuantes a stō et ab intestinis sūt he. Absinthiū aloes mirobalani. Et oēs medicie solū lenitiē siue lābi ficatiē et compressiue.

Lōposite sūt. Dyaprunis stōaticō laxatiuum atarticū impiale yerapigra pillē d^o yerapigra pil lule stōaticē descriptōe mesue. Et ē hec recepta. R⁹. turbit⁹. 3. r. mastice. 3. iiii. ros. 3. iii. aloes boni ad pondus oīum confice cum succo absinthii. et in omni tpe ualent. dosis est. 3. i.

Soluentia ab epate. Al⁹ medicie euacuatiue ab epate simplices. Algaric⁹ aqua casei uolubil⁹ maior lupul⁹ reubarba. succ⁹ cro. absinthii fum⁹ terre: eupatoriū mirobolani citrini tamaridi yreos me zereon serapinum sarcocolla.

Lōposite. Dyaprunis trifera saracenicā. pillē de reubarbaro descriptōe mesue: quaz⁹ hec ē fce pta. R⁹. reubarbari. 3. iii. succi ligricie succi absinthii mastice añ. 3. i. mirobal. citrioz. 3. iii. 5. yere pigre. 5. r. seisi apii feniculi añ. 3. 5. trociscoz⁹ dyarodon. 3. iii. 5. p̄fice cū aqua feniculi. Dof ē. 3. i. datur in sero cum aqua casei.

Soluentia a splene. Al⁹ medicie simplices euacuantes a splene. Algaric⁹ sene epithimus eleborus niger calamentum montanum.

Lōposite sūt dyasene: pillē idi descriptōe hali ut recitat mesue. et sunt multū singulares: quoz⁹ recepta hec ē. R⁹. mirobol. idoz⁹ ellī nigri añ. 3. v. agari zi lapidis lazuli loti p̄fecte scolopēdrie salis indi añ. 3. iiii. succi eupatoriū spice añ. 3. ii. gariofi. 3. i. yere pigre. 3. xii. fiant pillē cū succo apii. Dof ē. 3. vii. dantur cum aqua casei.

Soluentia a iuncturis. Al⁹ medicie euacuantes a iūcturis et mēbris remog⁹ ut reibus et uesica simplices sunt. hermodatū⁹ turbit⁹ et oppoponacū sal gema sal indū serapinū euso:biū centaurea cu

cumer asrain⁹ elebor⁹ niger polipodiū sarcocolla

Lōposite sunt he. Ellī de succo ro. benedicta hermodatū⁹ pillē de benedicta. pillē artetice. katarticū ipiale. Et notādū q^o nō solū p̄dicte medicine euacuāt a p̄dictis mēbris sed et p̄nt euacuare a quolibet mēbro si detur cū medicinis habentib⁹ uirtutē ducendi solutiua uel v̄tutes eoz⁹ ad mēbrū a quo uis euacuare.

Tractatus octauus de medicinis p̄fortatis c^o libet mēbri. Et p^oio capitis. Itē dicēde sūt medicine mēbroz⁹ p̄fortatiē calide et frigide simplices et p̄posite. et p^omo de calidis.

Calide medicine simplices p̄fortātes caput sūt iste. Saluia ruta maiorana betonicha pconia faturegia camomilla serpillū pulegiū calamentū filer montanū fenicul⁹ lignū aloes xilobalsamum carpobalsamū solū thus laudanū folia lauri sticados melegetes sq̄lla nux muscata cubebe ābra muscus mellilotum.

Lōposite sunt. Aurea alexandrina. Pliris arcticō diacastoreō dyarodō iulii diatol cū musco

Frigide medicie simplices caput p̄fortātes sūt Papauer albū iusqam⁹ lactuca uiola cāphora: mādragoza folia mirti folia salicis acetum.

Lōposite sūt zuccaz⁹ rosatū uolatū dipapauer

Confortantia pect⁹ et pulmonē. Al⁹ medicie simplices calefaciētes pect⁹ et pulmonē. Isop⁹ marubiū yreos enula cāpana camōilla radix altee uua passa sq̄lla lignū balsami mirra serapinū liliū capilli ueneris liquiricia spica etc.

Lōposite sūt. dyacalamentū dyapriassā dyap sopus dyaris lohoc de pino et similia.

Al⁹ medicie simplices ifrigidātes pect⁹ et pulmonē sūt iunbe sebestē dragagatū gūmi arabicum: amidū se. papa. amigdale dulces uirole cādī mora celsi sandali zuccarum.

Lōposite ifrigidātes. dyapapaner dyadragagatū dyapenidiuz sine spēb⁹ zucca. ro. zuc. uiol. Lōfortāna cor. Al⁹ medicie simplices q̄ cor p̄fortāt et calefaciūt. melisa borago enula cāpana gario. cardamomū rosmarinū lignū aloes ābra musc⁹ os d^o corde cerui croc⁹ mēta abe been cortex citri doronici cubebe ozimū gariofilatū polium.

Al⁹ medicie simplices tēpantes cor q̄ et sūt tēpata sūt he. iaciet⁹ saphir⁹ smaragd⁹ belirici aux argentum buglossa.

Lōposite calefaciētes cor sūt. dyamargariton dyacinamomū cordiale dyamargaritō plisarcticō dyaboraginātū. Electuariū lenificās uide in c. d^o mīlia almāsozis dyātos. Elcūariū d^o lapidib⁹

Al⁹ medicie simplices ifrigidātes cor cāphora uīola margarite coralli rasura eboris pōa odorifera rose spodiū sandali oēs karabe nenufar lutū sigilatū coriandrum.

Lōposite sūt. dyarodō abatis sine spēb⁹ zuc

thaz rosatū ⁊ uiolatū sirup⁹ uiolat⁹ ⁊ nenufar⁹:
tria sandali man⁹ xpi perlatū. trocisci de bolo ar
meno. Troc. de caphora. Lōfortātia stōachū

Alēdicie simplices stōm calefaciētes sūt mēta
saluia maiorana absinthiū marubiū anisū fenicu
lū ciminū mastix galāga gariofil⁹. 33. cinamomū
macis squilla spica rasan⁹ senugrecū. Lōposi
te sūt. Diatrion pipereō diagalāga rosata nouel
la mel ro. col. nō col. dianisūz diaciminū diacala
mentū ⁊ silia. Alēdicie simplices stōm infrigi
dantes sūt. rosa uiola plātago lactuca cucurbita
melones portulaca cucurbita citrulli mala gñata
acetosa citonia pira agresta acetū ⁊c. Lōposite
sūt. diacitonitē cū zuccaro sine spēbus succaz ro.
uiolatū siru. ro. uio. ⁊ triasādali. Lōfortantia
epar. Alēdicie simplices calefaciētes epar. spi
ca sgnatū cinamomū assaz eupatoriū absinthiū
fum⁹ terre radices qnqz capill⁹ ueneris se. se. ani
si carui ameos costū. Lōposite sūt diaciminuz
diacosta rosata nouella dianisū diacalamentum.

Alēdicie simplices infrigidātes epar sūt. en
diuia lactuca portulaca epanica uiola seia earum
aq̄ ordei sandali solatrū spodiū caphora q̄tuor
semia frigida aqua ro. aqua endiuie acetū berbe
ris ⁊ silia. Lōposite sūt triasādali succaz ros.
uio. ⁊ silia. Lōfortātia splen. Alēdicie sim
plices calefaciētes splenē sūt. caparis tamariscus
cicoza scolopēdia aristologia cortex median⁹ fra
sini cortex radicū genestī borago buglossa nastur
ciū calamentū armōiacū calam⁹ aromatic⁹ ruta
thim⁹ epithimus amigdale amar⁹ aq̄ frasseni ani
si seni. carui ameos radices qnqz sglia acetuz sgl
liticū agn⁹ cast⁹ lupin⁹ bdeliū castoreū. Lōposi
te sūt. diacaparis diacalamētū diaciminū ⁊ silia.

Alēdicie simplices infrigidātes splenē sūt la
ctuca endiuia semina earū sandali spodiū quattu
or seia fia acetū. Lōposita sūt duaboz originatuz
triasādali ⁊ silia. Alēdicie tpeate cte q̄ pnt admi
strari p nocuistō stōi epaḡ splenis felis ⁊ itestino
rū ⁊ sūt iste. cāomilla mellilotū radix lilii borago
nenufar⁹ fum⁹ terre capillis uenēis ⁊ scolopēdia
Lōfortātia renes. Alēdicie simplices cale
faciētes renes. saxifragia miliū solis petroselinuz
macedonicū eruca semē ei⁹ urtice cucube broidiū
cicez rubeoz radices qnqz spica nardi spica celti
ca squinatū peritaria senatōes dauc⁹ iuniper⁹ gra
na pini ⁊ silia. Lōposite sūt. diacalamētū elcūa
riū ducis filoātropos. Alēdicie simplices infri
gidātes renes sūt nenufar. se. lactuce portulace en
diuie papauer albū vga pastozis seia cōia fia q̄t
tuor psiliū uinū citonioz plātago ⁊ silia. Lōpo
site sunt. sirup⁹ nenufar⁹ sirup⁹ acetosus stōaticū
frigidum. Et omnia splenē ⁊ epar infrigidantia.

Lōfortantia matricē. Alēdicie simplices cale
faciētes matricē sūt artemisia ruta saluia fauina:

assa rubea tictoz iunipus pulegiū mentastrū cala
mētū myrrha oppoponacū lupini spica sgnantū
galia cinamomū calam⁹ aromatic⁹ sapinū ⁊ om̄s
simplices calefaciētes renes dēz. Lōposite sūt
q̄ dicte sūt supra. Alēdicie simplices infrigidā
tes matricē ⁊ pposite sūt eadē cū medicinis simpli
cibus ⁊ ppositis infrigidātib⁹ renes. Lōfortātes
iūcturas. Alēdicie simplices calefaciētes iun
cturas hermodactil. ypicon sglia armoniacū asa
rū castoreū euforbiū storax ligda mirra nasturciū
stere⁹ uaccarū oziganū calamētū sinapis. g. pini
cortex radices caparorū artetica camōilla enula:
galia rasan⁹ ruta sapinū Lōposite sūt pfectio a
nacardina electuariū diamarte oximel iuliani ori
mel sglitucuz. Alēdicie simplices infrigidantes
iūcturas sūt solatrū sempuiua lactucas endiuia
mir⁹ mucillago psiliū acetuz aq̄ ro. bolus armen⁹
apium. Lōposite sūt eedē cū infrigidantib⁹ renes
q̄ dicte sunt. ⁊ ēt sirupus de seibus frigidis. sirup⁹
limonuz ⁊ similia.

Tractatus non⁹ de cura egritudinū particula
riū a capite usqz ad pedes fm rasiz. ⁊ p̄rio d sōda
Hunc nono descēdēduz ē ad receptas partieu
lariuz egritudinuz sequēdo ordinē capitulorum
almāsois ⁊ p̄rio dicem⁹ ea q̄ ppetunt in supremo
uentriculo aialuz. Primo ḡ dicem⁹ receptas cō
ueniētes i. c. sode. ⁊ qñ ē a cā calida p̄ma ē recepta
ras q̄ sic pponi d3. R. aque ros. olei ro. añ. 3. ii.
acetū. 3. s. 2. quassentur sil⁹ ⁊ capiti apponatur. ⁊ no
ta q̄ qñ rasio noiat acetū cū aliis medicinis liq
dis de aceto d3 soluz sumi q̄rta pars. Et hec re
gula vitatē h3 in oibus dicēdis l3 possit sumi quā
titas maior. Mo. sō q̄ qz medicine possit a ras
sunt magis appropate aliis: iō medicus semper
d3 ab illis incipere ⁊ qñ ille deficiunt ponatur alie
similes illis quas ponit rasio saltē in v̄tur.

Euacuatuum colē rasie sic ordinari pōt. R.
prunoz damascenoz nūero. x. tamarindoz. 3. i.
corticū mirobal. infusoruz i dcoctōe prunozū per
unā noctē. 3. i. ⁊ in mane misce ⁊ cūz māib⁹ fricen
tur bñ ⁊ coletur p̄ea addatur zuccari albi. 3. s.
⁊ dētur ad bibenduz in auzora cāsa. Et si ifundā
tur mirobalāi citrim per noctē sp̄moduz exp̄ma
tur ⁊ dētur aq̄ ad bidēdū multuz ualet. silr d pru
nis ⁊ tamarindis. Emplm ras sic ordinatur.
R. acetū q̄rtuz. i. s. se. altee. q. suf. ad inco: potādū
⁊ misceatur ⁊ fiat eplm liqduz aliq̄l⁹ ⁊ extēdatur
super pāno ⁊ capiti apponatur. Et no. q̄ pericu
lus ēt magnuz ē multuz f̄fia apponē parti capiti
postēiozi s3 n̄ ē sic d parte aīriori. Cura si cā sō
de sit colera. Digerētia colerā in capite faciētē
sodā. R. d sirupio digerētib⁹ colerā in p̄sia pte et
addo sirupuz d nēufare qz v̄rutē portat ad caput
uel illos sirupos distpa cū dcoctōe aliquoz simpli
ciū portātiū v̄rutē ad caput dcozi in. vi. p̄ticula.

Ald idē. **R.** orizachare sirupi endiuie si. nenu-
fariis añ. $\frac{3}{5}$. misce ad inuicē et detur cū decoctōne
aliquorū simpliciu portatū vītutē ad caput q̄ et sit
fīa. Ald idē. **R.** seinū cōiūz q̄ttuor: fioruz. $\frac{3}{5}$. ii.
fiorū uolay nēufaris ro. ru. añ. $\frac{3}{5}$. i. endiuie scario-
le lactuce añ. **Alb.** i. sumitatu papauēis al. $\frac{3}{5}$. s. ui-
ni gñator. $\frac{3}{5}$. iii. et cū zuccaro fiat sirup⁹ et cūz ace-
to uini gñator acetosetur. Soluētia colerā a ca-
pite. **R.** medicie d̄ scripti sup⁹ i p̄a pte hñtes sol-
uē colerā q̄ icipit. medicia hec purgās colerā cui
addas sticados. $\frac{3}{5}$. ii. q̄z dirigat eā ad caput. Alie
medicie ibi descripte optie sūt si addatur aliquid
q̄d dirigat ad caput. Ald idē. **R.** electuarii d̄ suc-
co ro. $\frac{3}{5}$. s. uel diap̄unis. $\frac{3}{5}$. s. distēpetur cū sirupo
nenufarino et detur in auroza. Epithima infri-
gidās. **R.** aq̄ ro. $\frac{3}{5}$. ii. acetū. $\frac{3}{5}$. s. quassētur optie
et fiat epithima sup pte coronali capiti. Ald idē.
p̄dictis pōt addi succ⁹ solatri portulace sempiuue

Ald idē mucilago psilii cū aceto multū ualz oī-
bus morbis capitis calidis. Et no. q̄ añq̄z ponā-
tur illa fīa debet euacuatoēs p̄cessisse stāte capite
repleto. **D**ouiserū p̄fortās cerebz ab extra ra-
sis frigidū talt fiat. **R.** fiorū uolay salicis uel ne-
nufaris añ. $\frac{3}{5}$. i. ro. rube. $\frac{3}{5}$. s. cāphore. $\frac{3}{5}$. i. cere. q̄.
sufficit et fiat pomū cū aq̄. ro. Et mel⁹ ē si fiat sine
cera et pōatur i sindoe illa puluerizata et sepe asp-
sa cū aq̄ ros. **A**ldedicamē apponēdū p̄ ip̄ositi-
onē narcoticorū i nares uel aures ad remouēdūz
stuporē q̄ seq̄ possit et p̄uēt cuiq̄z mēbro cui appo-
sitū fuerit narcoticū. **R.** cassielignee. $\frac{3}{5}$. i. pulueri-
zetur et misceatur cū oleo et i nares uel aures mit-
tatur p̄ emissionē narcoticorū. Et si stupor fuerit i
duo: misceatur cū castore. $\frac{3}{5}$. s. croci. $\frac{3}{5}$. i. et dissol-
uatur cassialignea cū istis in oleo de costo et mitta-
tur i aures uel nares. Cura si cā sode sit p̄b̄a.

Digerētia phlegma i capite qm̄ nō distillat i so-
da a cā fīa. **R.** radicu accori ciperi añ. $\frac{3}{5}$. i. aristol-
logie ro. $\frac{3}{5}$. ii. iteriozis sq̄lle. $\frac{3}{5}$. i. utriusq̄z saluie cē-
tauree mīoris maiorane foliorū lauri betōice rute
añ. **Alb.** i. anisi maratri se. siseleos baxilicōis añ.
 $\frac{3}{5}$. s. liq̄ itie rase uuay passay mūdataray ab arillis
añ. $\frac{3}{5}$. i. utriusq̄z sticados fiorū anthos. añ. $\frac{3}{5}$. i. ace-
ti albi. $\frac{3}{5}$. i. mellis et zuccari albi añ. **Alb.** s. fiat siru-
pus fm̄ artē. et si materia foret multū fīa p̄nt addi
iste spēs. s. gariofilorū cubebay piperis añ. $\frac{3}{5}$. ii. et
fiet multū acut⁹ et delectabil. Ald idē ali⁹ sirup⁹
R. siru. de sticados. $\frac{3}{5}$. i. mell ro. co. $\frac{3}{5}$. s. misce.
Ali⁹ qm̄ matēia ē mltū grossa **R.** oximell⁹ p̄po-
siti sirupi d̄ sticados oximellis sq̄llitici añ. $\frac{3}{5}$. s. sua-
tur cū. $\frac{3}{5}$. iii. aq̄ decoctōis sticados nucis musca-
saluie añ. $\frac{3}{5}$. ii. zuccari rubei. $\frac{3}{5}$. ii. et digeritur cum
digestis i p̄ia pte d̄cis. uide ibi. **D**igestiūm
p̄b̄at distillat a capite. **R.** saluie fiorū cip̄ssi añ.
Alb. iii. masticis olibai añ. $\frac{3}{5}$. i. nucis mus. nucisci
pressi añ. $\frac{3}{5}$. s. ligni aloes. $\frac{3}{5}$. ii. mell⁹ zuccari añ. **Alb.**

s. fiat sirup⁹ fm̄ artē. Et no. q̄ siptica calida p̄fest
in isto casu quorū tabulā. xi. c. uidebis p̄ ordinem.

Sirup⁹ ualēs passionib⁹ capitis suis et neruorū
R. saluie sticados foliorū lauri calamētī isopo ori-
gani sansuci mēte radicu accori seni. petrosili. spa-
gi endiuie añ. **Alb.** s. passulay mūdatarū granorū
pini seinū cōiūm rosay apti anisi añ. $\frac{3}{5}$. s. cubeba-
rū seinū peonie gariofil. nucis musc. añ. $\frac{3}{5}$. i. s. spi-
ce. $\frac{3}{5}$. cinamomi piperis calami arōatici añ. $\frac{3}{5}$. s. li-
girie caparorū añ. $\frac{3}{5}$. iii. ex decoctōe p̄dcōrū cūz
melle et zuccaro sufficiētī fiat sirup⁹. Et si uis q̄ sit
soluēs adde cartami polipodii hermodatilorū añ.
 $\frac{3}{5}$. s. agarici. $\frac{3}{5}$. vi. salisgēme. $\frac{3}{5}$. s. turbit. $\frac{3}{5}$. ii. et i pe-
tia ligata bullāt cū p̄dcis et acetosetur cū aceto
sq̄llitico. **E**uacuatiū phlegmatis a capite. **R.**
pillay cochiarū. $\frac{3}{5}$. ii. pulpe cologntide bdelli añ.
 $\frac{3}{5}$. i. p̄ficiātur cū sirupo de sticados ul aq̄ saluie et
fiāt pillē ad modū cicer et detur $\frac{3}{5}$. i. q̄z sūt fortes.

Ald idē. **R.** pillarū cochiarū. $\frac{3}{5}$. s. pillarū d̄ ye-
rapigra. $\frac{3}{5}$. ii. reficiātur cū siru. de sticados et fiant

Ald idē. **R.** pillarū elefagiay pillarū aurearū
pillarū de aloes et sūt appropate. dosis ē $\frac{3}{5}$. i.

Ald idē. **R.** fiorū sticados arabici fiorū boragis
buglosse añ. $\frac{3}{5}$. i. passularū mūdataray ab arill. $\frac{3}{5}$. i.
 $\frac{3}{5}$. se. baxiliconis añ. $\frac{3}{5}$. i. anisi. $\frac{3}{5}$. i. agarici turbit
mūdati iteri⁹ et exteri⁹ añ. $\frac{3}{5}$. s. corticu mirobalāo-
rum kebulorū infusorū per noctē i decoctōe p̄dcō-
rū. $\frac{3}{5}$. i. s. fricetur de mane fortiter et colētur et den-
tur in auroza. **N**ō plz q̄ nimis fortia ē sufficiēret
tertia pars ei⁹ i una dosi. Ald idē. **R.** yerepigre
 $\frac{3}{5}$. vi. agarici. $\frac{3}{5}$. i. spice croci añ. $\frac{3}{5}$. i. salgēme gñā-
ii. dissoluātur p̄dcā cū decoctōe sticados nucis
mus. saluie añ. et ē dosi cōis. Ald idē. **R.** mell⁹
ro. co. sirupi de sticados añ. $\frac{3}{5}$. iii. agarici. $\frac{3}{5}$. ii. tur-
bith. $\frac{3}{5}$. s. $\frac{3}{5}$. spice gra. iii. salgēme gñ. ii. yerepigre
 $\frac{3}{5}$. s. dissoluātur p̄dcā cū decoctōe imēdiate dicta
et p̄pinetur calida i auroza. **P**ille cochie f̄z al-
manforē. **R.** pulueris pigre. $\frac{3}{5}$. v. cologntide. $\frac{3}{5}$. iii.
et tertiā partē scamonee. $\frac{3}{5}$. ii. s. turbith sticados añ.
 $\frac{3}{5}$. s. fiāt pillē cū sirupo sticados. **D**os ē ut supra.
Et nota q̄ in puluere pigre de qua intendit l̄s rap̄-
que est fm̄ gal. nec ingreditur aliquid solutium
nisi aloes oīa alia sunt ad p̄fortandū et aliorū solu-
tiū malitiā rep̄rimendā: scamonea autē pōitur
ad incitandū vītutem. **P**ille cochie galiēni et q̄si
equaliter purgat colerā et p̄b̄a. **R.** aloes masticis
cologntide scamonee succi absinthii partes equa-
les et fiant pillē. **P**omum calidūz cōfortatiūz
cerebri frigidū. **R.** laudani. $\frac{3}{5}$. s. ligni aloes flora-
cis calāite añ. $\frac{3}{5}$. i. gariofilo. nucis mus. seminis ba-
siliconis añ. $\frac{3}{5}$. s. et cum aqua ro. in qua sit aliquid
de musco fiat pomum. Et si addatur de āb̄za plus
ualet. **I**tem nigella torrefacta ligata in panno
ualet si odoretur. Et nota q̄ muscus ambia croc⁹
et similes medicine q̄ ingreditur medicinas cō-

positas in parua quantitate semper debet distemperari cum magna diligentia cum liquoribus uerbis si. 3. i. musci ingreditur unum pomum prius distemperetur cum modicissima aqua et bene et postea dupletur aqua illa quousque fuerit bene distemperata et iterum aqua dupletur.

Cura si causa sode sit melancolia. Digestiuium melancolie existentis in capite facietis sodam: **R.** boraginis buglosse an. 3. i. radicum accori radice cipi corticis radicum feniculi petrosi. an. 3. i. iteior squille. 3. i. saluie sanfuci maiorane foliorum lauri bethonice mellisse fumittere an. **Al.** i. anisi mara tri se. basiliconis an. 3. 5. seminis liquiritie rase uuarum passularum mundatarum ab arillis. 3. i. utriusque sticados florum anthos an. 3. 5. florum boraginis florum buglosse an. 3. i. 5. aceti. 3. ii. mellis zuchari an. **℞.** 5. fiat sirupus diligenter secundum artem **Ad idem.** **R.** sirupi de epithimo oximelli simplicis an. 3. vi. fiat decoctio cum aqua boraginis saluie sticados nenufaris et detur in mane.

Euacuancia melancoliam capitis. **R.** yere ru si. 3. ii. yere logodion lapis lazuli bene abluti. 3. ii. se. basiliconis. 3. i. et cum sirupis de sticados. fiat pilule. cuius dosis est. 3. i. uel circa. **Ad idem.** **R.** florum boraginis sticados arabici an. 3. 5. liquiritie rase uuarum passularum mundatarum an. 3. 5. thimi epithi polipodii quercini folliculorum sene an. 3. 5. anisi seminis basiliconis an. 3. ii. fiat decoctio in ferro capuno et in nocte infundatur corticis mirobol. indorum bene gumosorum. 3. 5. diasene. 3. ii. cassie stule. 3. 5. et in mane coletur et est una dosis.

Si uis alias medicinas solutiuas. **R.** recur ad secundam partem. Et si uis componere sirupos alios a predictis digerentes humores in capite potes sumendo simplicia respicientia caput calida ad digerendum humores frigidos frigida ad digerendum humores calidos et facere decoctionem et demum sirupizare secundum artem. **Ite.** **R.** tiriace auree alexandrine an. 3. ii. misce et detur cum modico boni uini hoc multum ualeat et det bono mace

Al. medicina extrinseca in soda frigida emplastrum secundum **R.** asinum leue. **R.** laudani. 3. iii. marubii. 3. v. nulli modicum torrefacti. 3. i. 5. terbentine quantum sufficit ad incorporandum et emplastrum fiat seu crotum cum oleo camomillino.

Potest ex his etiam fieri sacculus et ponatur supra comissuram sagittalem et prohibet cursum humiditatis ad partes inferiores et oculos. **Possunt etiam alia addi si uolumus.** **Item** ualeat etiam emplastrum rasis sed est multum forte quia ingrediuntur ipsum calida in quarto.

Aliud et mediocre. **R.** radicum cucumeris asini abstinibii an. 3. ii. aque dulcis olei an. quantum sufficit bulliant simul super prunas usque ad consumptionem tertie partis. Et de decoctione fiat embrocatio et de sba fiat emplastrum. **Auic.** mirabiliter

commendat eum.

Sacculus contra sodam frigidam letis. **R.** bethonice sicce. **Al.** 5. florum boraginis melliloti nulli modicum torrefacti an. 3. 5. florum anthos sticados arabici an. 3. ii. conquassentur et fiat sacculus. **Alius** sacculus fortior **R.** bethonice sicce rute an. **Al.** 5. florum anthos. sticados arabici an. 3. i. seminis basiliconis seminis rute an. 3. 5. conquassentur et fiat sacculus.

Et nota quod rose nec alia medicina simplicia siptica non competunt in predictis emplastris siue sacculis quia prohibent resolutionem et confortant.

Ad idem sacculus factus ex milio torrefacto cum quarta parte salis et floribus camomille ualeat multum.

Ad idem. **R.** sticados camomille calamiti maiorane foliorum lauri an. **Al.** i. foliorum sene nucis ciperi corticis citri an. 3. ii. cubebarum nucis muscati gariofilorum an. 3. i. macis spice citri calami aromatici an. **Al.** ii. piperis nigri. 3. 5. cum predictis puluerizatis fiant duo sacculi pro capite. Et si uis fortius calefacere addatur stercus columbinum sinapis an. 3. iii. castorei euforbii an. 3. i.

Unctio fiat cum oleo de lilio nardino costio de castoreo camomillino anetino. Et cum predictis pulueribus et cera potest fieri unguentum et caput ungatur.

Embrocacio etiam potest fieri ex decoctione predictorum et embrocare caput.

Item lono cum aqua uite multum ualeat.

Sacculus calefactiuus et resolutiuus materie frigide. **R.** corticis citri nucum ciperi an. 3. i. 5. sticados camomille maiorane folliculorum sene ana. **Al.** 5. nucis muscate cubebarum gariofilorum spice ana. 3. 5. stercozis columbini sinapis ana. 3. i. 5. laudani ro. ana. 3. ii. et fiat sacculus.

Doneda in lixiuo de quo caput lauatur. **R.** sticados florum camomille folliculorum sene foliorum lauri assari maiorane ana. **Al.** 5. terantur aliquantulum. **Suffumigatio.**

Suffumigatio fiat ex thure ligno aloes mastice nuce muscate storace calamita.

Uomitus cum aqua rasani et oximelle provocetur.

Gargarisma fiat ex decoctione mastice accori liquiritie passularum ana. 3. 5. isopi pteos ana. 3. ii. piperis saxifragie zinziberis sinapis ana. 3. i. conquassentur.

Listeria confortantia.

Listeria conferentia dicuntur capitulo dpa listi et epilepsia.

Laplum de scotomia et uertigine.

Diuertertia quando est de materia frigida **Lauterium** potentiale. **R.** cantaridarum abscissis alis et capitibus et cum fermento misceantur et cum

seto nel aqua uite ⁊ ponuntur post aures in occi-
piti ad diuertendū : qñq3 in tibiis: qñq3 i narib⁹.

Vomituum.

Vomituum bonum. R. radicem unam rafa-
ni et in ea infige ellebori nigri aliquas partes : et
stent per noctem : demum extrahere partes elebo-
ri raso et buliat rasanum in aqua ⁊ coletur ⁊
colature addatur croci. 3. i. aceti. 3. iiii. ⁊ dentur
duo coclearia ⁊ plus ual3 si fiat assumpto cibo per
duas horas.

Et si uis digerere materias que sūt in capite re-
currere ad receptas prime partis.

Et si uis euacuare recurrere ad receptas: c. de ce-
phala ⁊ emigranea ⁊ ad receptas que dicuntur in
capitulo de paralysi.

Digerentia. R. sirupi de sticados. 3. i. oximet⁹
3. 5. fiat decoctio simplicium ducentium ad caput
Euacuatiua

Euacuanti. pillule cochie pillule d yrapigra
Salicui ⁊ similia.

Clisteria conferentia in hac passione dicuntur
capitulo de epilepsia ⁊ paralysi.

Gargarismata ⁊ caputpurgia sunt conferentia
in declinatōe. Gargarisma deponens phla a ca-
pite q3 ppetit solum illis qui nō sunt pati ad passio-
nes pulmonis pōt eē tale. R. betonice yfopi añ.
℥i. i. liquiritie rase pasulaz mūdaz ab arif añ.
3. i. pīretri radicis ieros reccent añ. 3. i. se. saxifra-
gie. 33. añ. 3. 5. masti. 3. i. mellis. 3. ii. fiat apozima
usq3 ad p̄umptionē tertie partis ⁊ fiat bis in die
mane ⁊ sero ⁊ teneat patiens in ore diu postea eici-
at ualeat ad deponendū phla a capite. Itē ad idē
piretrū positum in uino albo uel aqua cala uel in
uolutū in pāno lineo s̄bili ne mordicet retentum i
ore ualeat ad deponendū phla a capite. Ad idē. R.
sinapis origani pīretri pipis longi saluie añ. ℥i. 5.
i. buliant in uno urceo aque usq3 ad p̄umptionē
medietatis ⁊ coletur. Ad idē. R. pīretri pipis ma-
cropiperis. 33. añ. 3. ii. sinapis. 3. vi. macis. radicū
yeros calamenti acoi añ. 3. iiii. buliant in aqua u2
cei. i. usq3 ad p̄umptōm medietatis ⁊ colature ad-
datur yerepigre mellis añ. 3. i. ⁊ fiat gargarisma.

Caputpurgia. R. aque maiorae. ℥i. i. aceti sq
linici. 3. ii. ⁊ misceantur. Ad idem. R. aceti squili-
ci. ℥i. i. pulueris origani pīretri macropiperis sina-
pis añ. 3. 5. misceantur ⁊ est forte. Ad idem ⁊ ē ex-
pertum. R. folia herbe que uocantur morsus ga-
line. i. pipinella minor. ⁊ fricentur nares nam inde
faciet fluere humiditatem. Et nota q3 in caputpur-
gis ⁊ gargarismis debet aponi aliquid sal ut cere-
brum stimulet. Et si foret oppilatio magna appo-
nant baurach uel de cōmuni in maiori quāitate.

Sternutatoria. R. rute siluestris condisi añ.
3. ii. puluerizentur ⁊ cum pēna sufflentur in nares
Ad idem. R. nigelle sinapis condisi añ. 3. ii. sa-
lis. 3. i. puluerizentur ⁊ cū pēna sufflentur in nari-

bus educit materias ⁊ calefacit cerebrū. Quādo
autem est a causa calida primo fiat phlebotomia
a uena cōi postea a cephalica ultio de uenis frons

Euacuatio in spatulis ⁊ in nanibus etiam p̄fert
Euacuatur ⁊ digerantur humores cum predi-
ctis in prima parte ⁊ secunda.

Dimittantur omnia calefacientia sanguinez ac
etiam multiplicantiā illum.

Etiam uomitus in hac calida causa ualet.

Clistere. R. decoctionis foliorum uiolae mal-
ue blitis mercurialis metretam unam olei uiola-
ti. 3. iiii. casie yerepigre añ. 3. i. salis parū ⁊ fiat cli-
stere cōmune.

Capitulum de frenesi.

In frenesi ⁊ in aliis morbis peracutis sicut sq
nantia sinocha colicha ⁊ similibus incipiemus a
solutiuis sepe quia periculum est in morbo. Quan-
doq3 tamen exhibemus digestiua quia materia
expectat digestionem uel quia facta sit minoratio.

Digerentia coleram in frenesi digestiui3 ergo
frenesis sit digestiuium colere sicut sirupus uiola-
tus uel sicut sirupus nenufarinus uel sirupus de
papauē albo ⁊ etiam de papauere nigro propter
somnia.

Soluentia colera. Solutiui colere i frenesi d3
sic fieri. R. solutiui alicuius colere descripti i se-
cunda parte ⁊ misce cum aliquibus ducentibus
ipsum ad caput de eis que dicta sunt in sexta par-
ticula l'umas d3 solutiuis dictis ducēb⁹ a capite i
vii. parte respicientibus coleram.

Clistere lenitiuum. R. decoctionis malue blitis
mercurialis uolazum ordei florum nenufaris me-
tretam unam trifare saracenic. 3. i. diaprunis. 3. i
5. olei uolati. 3. iiii. salis parum ⁊ fiat cristere.

Nota q3 tamarindi ualent multum quia alterant
⁊ euacuant causam quando ille passiones uel alie
cōsimiles sunt a causa calida. Et nota qñ frenesis
est de sanguine medicine posite ab extra debent
esse frigide ⁊ sicce qñ aut de colera sic ⁊ hūide.

Epithima in frenesi de sanguine. R. succi plā-
taginis. ℥i. i. succi burse pastoris aque ros. añ. 3.
iiii. aceti. 3. ii. ⁊ in istis infundantur pecie ⁊ ponan-
tur super parte anteriori capitis. Ad idē. R. uio-
larum lactucarum ordei fracti mundati añ. ℥i. i.
corticū papaueris radicis mādragore nenufaris
añ. ℥i. 5. se. usq3 amas papaueris lactuce añ. 3. 5
camenulle melliloti malue añ. ℥i. 5. ex sufficiēti
decoctiōe horū fiat embroca ab alto sup cōsura:
coronali cū sponsia ⁊ i fusa in ea ⁊ hoc cōpetit in
quocunq3 tempore. Ad idem. R. succi semper-
uiue succi lactuce succi portulace succi solatri añ.
℥i. 5. aque rosate. 3. iiii. aceti. 3. ii. misceantur ⁊ fi-
at ut supra hoc etiam prouocat somnum maxime
si apponatur succi papaueris. 3. iiii. Si uis narco-
ticare adde de oppio ⁊ succo mandragore ⁊ si suc-
ci n̄ h̄ntur accipiantur aq q3 fiunt i lābico. Et si uis

emplm facere adde ad predcas aquaa farie ordeii quantum sufficit ⁊ cū oibus predictis fiat emplm. Et nota q̄ ista fria utraqz solū ppetunt in pncipio q̄ qm materia fluxa ē ⁊ pfirmata frenesi ppetūt ⁊ solutiua ul' resoluētia cū repercussiuus. Catulus puus lactans reuiferat⁹ positus super captie raso ual3 multū. Et si uis somnū inducē scā euiseratio ne catuli pone intus catulū de puluē iusqami p totū ⁊ appone capiti. Ad id v3 columb⁹ scissus p dorsu3. Silr gallus silr pulmo arietis si capiti apponatur ⁊ qm pulmo infrigidatur itez calefac bñ in aq̄ calida ⁊ reaponatur ⁊ ualet. Et hec ualent i q̄cūqz frenesi q̄z resoluunt materiā apas. Embzo ca ē optia ē. Et hec decoctō q̄z resoluunt q̄z q̄z uis aliqua calida apponatur. R. uiolarum mellilori malue anthos foliorum lauri corticum papauer⁹ añ. Al. ii. buliant in aqua ⁊ fiat decoctio.

Ungtū ad sōnū. R. lactis mulieris lactantis puellā. 3. iii. albumina. iiii. ouorū fortiter agitato rum farine papaueris albi q̄ sufficiat aceti fortissi mi. 3. i. ⁊ ponatur i pāno ⁊ capiti aplicentur. Et si uis potes cerā pone ⁊ facē ungtū. Ad idē3. R. olei mandragorati nenasarati rosati ungti popu leon añ. 3. 5. puluis iusqami mandragore corticū nenusaris añ. 3. 5. cere. q. sufficit ⁊ fiat unguentū. Ad idē ⁊ ē fortius. R. iusqami. 3. i. opii tebaici 3. ii. croci. 3. 5. ⁊ incorporētur cū modico aq̄ ros. ⁊ aceti ⁊ liniatur frons. Ad idē aq̄ rosata cū aceto infrigidando testiculos inducit somnū silr infusidā do collū inducit somnū. Sed mulierib⁹ infusidādo māmillas inducit somnū. silr infridando manus ⁊ pedes. Ad id. R. terre sigill. 3. iii. misceatur cū aq̄ ro. ⁊ aceto in modū ungti ⁊ nō sit actu ffidum ⁊ solū pedes ungas ⁊ puocat somnū. Electuariū ad sōnū. R. pserue uiolay pserue nēusaris añ. 3. 5. se. papaueris albi. 3. i. se. iusqami. 3. i. succari. q. sufficit ⁊ misceantur oīa sicut zuccarū ro. ⁊ datur cū aq̄ ordeii oī die. Tragea ad somnū. R. se. lactu ce se. papaueris albi añ. 3. ii. se. endiuie se. portula ce. 33. añ. 3. i. iusqami. 3. i. 5. pānis zuccari. 3. iiii. ⁊ fiat tragea grossa. Ad id. R. se. papaueris. 3. i. se. lactuce se. portulace añ. 3. ii. se. iusquiami. 3. i. cucube masticis añ. 3. 5. zucca. 3. iiii. ⁊ fiat tragea ⁊ hec magis appropriatur capiti. Ad id lac papa ueris in cibus suis in mane ⁊ in sero ē bonū. Item pillē de opio sunt fortis ⁊ sic fiunt. R. opii croci: cassie lignee añ. partes eq̄les detur una pro uice uel due ad plus ⁊ dantur in casib⁹ ultis. Et nota q̄ in frenesi si non ē aliud q̄ prohibeat pzio pble botomia de cephalica deinde pblebotoma uenaf frontis ⁊ appone sanguisugas aut puoca sangui nē per nares aut uētofas ad spatulas. Et scias q̄ nil melius ē in frenesi q̄ emoroidas puocare p uocatio autē emoroidarum habebitur in .c. suo nide ibi. Et ualent scarificatio aurium et ē util' in

extremitatibus.

Capitulum de appia.

Distrabentia humiditates a capite excitantia vtutes ligature extremorū fricaciones eorūde. Ex terfio digitoz. pstrictio nasi sternutatio clamores suffumigatio cū bdelio galbano ⁊ similia.

Suppositoria ⁊ clisteria. R. mellis cocti. q. suf ficit ⁊ addatur puluis euforbii salgēme uel nitri: dyagridii yerepigre colognide agarici añ. ptes equales ⁊ fiat suppositoria longa ⁊ grossa. Item fiant et suppositoria ex selle bouis ⁊ sapōe albo cū melle ⁊ sine melle ⁊ ualet in paralisi epilepsia spas mo tremore ⁊ stupore ⁊ tortura. Itē. R. agarici euforbii opponaci añ ptes equales ⁊ cū3 mele fiat suppositorium.

Clistere. R. centauree cologuintide añ. Al. 5. polipodii mercurialis añ. Al. 5. i. anisi femiculi cimi ni añ. 3. 5. sene. 3. iii. rute camomille añ. Al. 5. i. si cum siccarum numero. x. cartami thimi epithi mi añ. 3. v. fiat decoctio lenta excepta thumo ⁊ epi thimo de quibus fiat ut supia cui addantur olei rute. 3. v. agarici turbit. 33. añ. 3. i. yerepigre. 3. i. salis parum ⁊ fiat clistere Et aliquali ter forte

Ad idē3. R. camomille rute aneti saluie origa ni calamenti centauree minozis añ. Al. 5. cologn tide. 3. 5. sticados furfuris sicle mercuriat añ. Al. 5. carthami. 3. i. fiat decoctio ex predictis cui adda tur olei d castoreo. 3. iii. yerepigre. 3. iii. mellis. 3. 5. salisgēme. 3. i. agarici. 3. 5. biidicte. 3. 5. ⁊ fiat cliste re ⁊ hoc forte est. Ad idem. R. anisi maratri scis xiseleos seminis basilicōis añ. 3. 5. centauree mio ris saluie rute abrotani calamēti origani añ. 3. i. sticados arabici cologni. añ. 3. iii. furfuris. Al. 5. fiat decoctio cui addatur mell' anacardi. 3. iii. oli de ruta. 3. iiii. sal' gemme. 3. ii. yerepigre. 3. i. ellori 3. iii. ⁊ fiat clistē ⁊ ē forte. Et si uis clisteria leuioia recurras capitulo de paralisi ⁊ reperies leuiter sol uentia mediocriter ⁊ fortiter soluentia

Stenuare faciētia. R. 2difi. 3. iii. 5. piperis al. ⁊ nigri castorei añ. 3. 5. rute cāpestis. 3. i. pulueri zentur simul et naribus insufflentur. Ad idem R. nigelle sinapis añ. 3. i. aloes. 3. ii. puluerizen tur simul et hoc extrahit humiditates per nasum et est leue. Ad idē3. R. piretri. 33. sinapis ana 3. i. puluerizentur simul plus agitat q̄z educat.

Ad id. R. coloquitiōis elebori albi añ. 3. i. casto rei. 3. 5. nigelle sinapis piperis añ. 3. ii. puluerizē tur ⁊ naribus insufflentur et est forte multum naz ericcat et superfluitates educit ad extra per naref

Emplastrum Rasus est utile et potest sic fieri. R. sinapis. 3. vi. castorei. 3. ii. aceti. 3. i. et cū cera oleo de costo: uel de castoreo: uel de euforbio: fiat unguentum uel emplastrum magdalon.

Ad idem. R. galbani serapini opponacis añ. 3. ii. euforbii se. sinapis castorei triū generis piperis añ. 3. ii. sulphuris. 3. i. 5. terbetine. 3. ii. gu

me liquefiant cū oleo de costo ⁊ fiat magdaleon ⁊
extende super corio facto ad formā capitis ⁊ ē me-
dicamen multū calidū ⁊ exiccatiuū.

Unguentū. ℞. piperis euforbii castorei
añ. 3. i. sulphuris. 3. i. 5. accori costi añ. 3. 5. sileos
se. basiliconis añ. 3. ii. squinati. 3. ii. succi rute olei
nardini olei camōille olei de lilio añ. 3. ii. cere. q.
sufficit aceti parum ⁊ fiat unguentū ⁊ est ualde de-
cens in hoc casu. Ad idem. ℞. euforbii pipēis
isopi calami aromatici costi castorei glutinis ali-
bat oppoponacis. añ. 3. iii. storacis. 3. i. 5. cere ci-
trinei quantū sufficit ⁊ cū oleo antiquo ul' d' costo
uel oleo calido fiat unguētū. ⁊ si addi pōt olei de
balsamo. 3. 5. adhuc erit melius. hoc unguentū
est ualde solenne. ⁊ nota ipsum q' ipsum sum ex-
pertus multotiens.

Capitulū de subet letargia et congelatione.

Primo instandus ē ad diuertendū. Et q' i sō
no nō profundetur ⁊ iō fiant ligature ⁊ fricatōes
extremitatū. plicatio digitorū ptoisio nasi depila-
tio barbe ⁊ pectinis. clamores magni. ducātur in-
tristitia. ⁊ uideant res que p' tristari bñt. etiā fiant
sternutationes cū predictis in .c. de appoplexia.
fiant etiā inpositio ⁊ clisteria acuta cū predictis
in .c. de appoplexia. ⁊ fiant unguenta ⁊ emplastra
predicta i .c. de appoplexia. Et nota q' ista for-
tia nō cōueniunt sic in p'ncipio s'z precedāt aliqua
euacuatiua per uomitū uel secessum uel fiat aliq' d'
clistere leue d' scriptū in .c. de paralisi. Aditus fiat
cū candela uel pēna uel manu. Itē detur decoc-
tio raphani cum oximel simplici ⁊ uomat. Itē de-
tur uomitū scriptū in .c. de scotomia ⁊ uertigie

Euacuetur cū pillis cochis uel pillis de pera
pigra. S. uel aliqua alia medicina descripta in ca-
pitulo de paralisi. Et nota q' iste due passionēs
s. subet ⁊ litargia q' conueniunt in cā l'z differant
ex parte situs: q' litargia est passio partis postero-
ris cerebri. ⁊ subet ē passio partis anterioris. curā-
tur eodē mō ⁊ cū eisdē medicinis. Congelatio
uero ē passio partis posterioris: sed ē a cā frigida
⁊ sicca ⁊ iō in cura eius l'z miscere aliqua humida
cum calidis ⁊ in cura cuiuslib' 3 passionis medicie
debent eē fortes q' sūt de materia grossa. Ita o-
tandus tñ q' frigidiora pñt applicari ab extra pti-
āteriori q'z parti posteriori ⁊ calidiora pferūt pl'
in congelatōe q'z subeth.

Embroca ad caput. ℞. sticados rosmarini ru-
te origani maiorana folioꝝ lauri isopi calamenti
bullāt in aqua sufficienti usq' ad p'sūptionē medi-
etatis ⁊ fiat ab alto embrocatio ex predictis. et po-
test fieri sacculus.

Capurpurgū fiat cū aqua maiorane ⁊ possu-
mus facere bulire in ea aliqua calida de predictis
sicut sticados rutam ⁊c. Et si egritudo perseue-
ret ut digestionē indigeat recurrere ad capl'm de so-

da p' digestiuis ⁊ silt' euacuatis isto mō. quia su-
berh ⁊ litargia sūt ut in plurib' a materia phlica.
℞. digerētia phlegma ⁊ euacuantiā illud. Et q'z
p'gelatō si ē cū materia fit a materia s'ra ⁊ sicca.
℞. digerētia materiā mlicā ⁊ euacuantiā illam.

Clisterē i p'gelatōe. ℞. mercurial' sūterre mellis
se sene polipodu boragis buglosse anisi maratri
añ. 4. 5. i. furfuris añ. 4. 5. fiat decoctō in aq' suf-
ficienti ⁊ coletur ⁊ addatur colatur' yere rufini ye-
re logodion añ. 3. 5. olei rute. 3. iii. salis paruz ⁊ si
at clistere. Clisteria p'ferētia i hac passioe dicētur
i .c. de paralisi ⁊ epilepsia.

Capl'm de palisi tremor' tortura ⁊ spasmo d' re-
pletōe. In cura palisi ⁊ aliaz egritudinū neruo-
rū mltiplices medicie pferūt q'z receptas tibi ias
plene scribā. Nota tñ q' in p'ncipio a leuioib'
ē ichoādū i fine vō a fortōib' i medio mediocri-
b' ut auic. p'ia sen. tertii. c. d' cura egritudinū ca-
piū. Ad medicie pferētes sūt solutia digestia cliste-
ria p'fortātia nēuos assūpta p os: ungta ēpla oia
balnia stufe ēbroce. puocātia febrē: euaporatoria
gargarismata capurpurgia uetole phlebotomia
sternutatoria pillule. de omnib' dicta.

Ad medicie soluētes sūt triū modop' q'dā leuiter
soluētes q'dā fortiter q'dā medio mō. In p'ncipio
p'petūt leuiter soluētes quaz q'dā sūt pillē: q'dā
elcūaria: q'dā p'fectōes: q'dā potōes. quedam pul-
ueres incipiendo a pillulis.

Pillē leuiter soluētes: sūt pillē almasoris d'sci-
pte i .c. d' dolore stōachi ⁊ sūt leuiter soluētes ibi
ponētur eaz r'cepta. ⁊ dōs eaz ⁊ utiles ualde sūt.

Pillē alie cōes q' ēt sūt utiles t'pe pestilēne. ℞.
ligni aloes calai arōanci xilobalsami gar. nucis
mus. 33. spice galāge croci cināomi carpobal. car-
damōi absinthii mēte apii petro. feni. sileris mon-
tani leuistici añ. 3. 5. myrrhe. 3. ii. reubar. ad pon-
dus oiuꝝ: aloes epatici ad pōd' reubar. ⁊ aliarū
reꝝ ⁊ cū bono uino fiāt pillē grosse ad modū ci-
ceꝝ. dōs ē añ. 3. i. usq' ad. ii. Et hec ēt p'fortāt mē-
bra nassa alia ⁊ uitalia. Pillē alie cōes. ℞. mur-
croci añ. 3. i. aloes. 3. ii. fiāt pillē grosse ad formā ci-
ceꝝ. dōs ē. 3. i. usq' ad. 3. ii. Pillē mediocriter
soluētes. ℞. arōanci fapi oppopōacis castorei ba-
chay lauri sticados zedoarie macis anisi mastic.
feni. cardamōi. 33. ciāmōi spice nar. gar. galāge
nucis. mus. cubebe croci xilaloēs squāt. v. gūm
mirobal. añ. 3. i. turbith. 3. iii. aloes ad pondus
oiuꝝ spice cū succo saluie ul' maiorāe musci g. iii.
⁊ fiāt pillē. dōs ē a. 3. i. usq' ad. 3. i. 5. Pillē alie
fetide Almā. i illo. c. ℞. puluēis pigze. 3. x. cologni-
tide itēionis. 3. v. euforbii. 3. ii. 5. castorei pipis asse
fapini oppopōaci seitaragi idi. 3. i. cassie sinapū
añ. 3. i. cetauree mioris elacterii. succi cucumeris
asinini ana. 3. v. gumme in succo rute dissolu-
tur ⁊ et alia ex eis conficiatur ⁊ fiant pillule.

Earū dōf ē añ. 3. 5. usqz ad. i. 5. 7 hec regrūt dige
stionē i materia qz solvūt satis 7 multū. Pille
alie etiā sūt qe arabice appellātur 7 multū ualēt
in dolore capitis quātū cūqz fuerit antiquus. R.
aloes. 3. iiii. mirobalanoz citrinoy kebuloy ebli
coz beliricoz indoy masticis dyagridii assari ro.
añ. 3. i. croci. 3. i. castorei. 3. iiii. pñciātur cūz succo
cauliū 7 fiant pille. Dōf earuz ē. 3. 5. usqz ad. i. 5.
Expertus sum maxime in dolore capitis antiquo
nec multū soluuēt. Pille artetice alie sūt q ap
propantur ad arteticā fram. R. ermodatiloꝝ tur
bit agarici añ. 3. 5. cassielignee spice nardi gario.
xlobalsami carpobalsami. 3. 5. macis galange
asse fetide se. feni. saxifragie se. spagi brusci gñoy
solis rosay saliu gēme añ. 3. 5. aloes: ad pondus
oium pñciātur cū succo feni. Dōf ē. 3. ii. usqz ad
3. iiii. Pille alie securiores 7 per me multū ex
perte. R. mirobalanoꝝ citrinoy. 3. x. aloes. 3. ix.
33. 5. ii. pipis nigri 7 longi añ. 3. i. sinapis. 3. ii. ce
terae salis indi coloquintide añ. 3. ii. pendion. 3. iiii
tépera cū succo porri 7 fiant pille. Dōf ē. 3. i. usqz
ad. i. 5. Pille alie de serapino. R. se. apii se. ar
meli añ. 3. i. serapini bdelii añ. 3. ii. yere. 3. iii. pul
pe coloquintide agarici añ. 3. i. turbit. 3. vi. fiāt
pille cū succo feniculi. Dōf ē añ. 3. ii. ad. 3. iiii.

Sūt etiā pille de agarico. et pille aggregatiue
uide a mesue descriptōe. ix. 7 iste sufficiāt. P il
lule fortiter soluentes. R. euforbii colognide
agarici serapini bdelii añ. 3. ii. aloes. 3. v. masticis
3. ii. spice cū succo porri 7 fiant pille. Dosis ē añ.
3. 5. usqz ad. 3. i. Earū usus nō placet qz educēdo
intestina excoziant 7 nimis calefaciūt fm mesue.

Pille fetide maiores fm mesue. R. aloes tur
bit añ. 3. vi. serapini armōiaci oppopōacis bde
lii se. armel. mirabolani coloquintide iterioris añ
3. iiii. scamonee. 3. ii. cassie hermodat. sebza casto
rei euforbii agarici añ. 3. i. cinamomi croci carda
momi spice añ. 3. 5. gume infūdantur in aqua por
ri facta ad capellū fiāt pille grosse aliquātulū. do
sis ē añ. 3. ii. usqz ad. 3. iiii. Pille herosaldine
R. hermodatiloꝝ. 3. ii. aloes. 3. ii. 5. dyagridii. 3.
i. colognide. 3. ii. euforbii turbit añ. 3. ii. 5. Dosis
añ. 3. i. usqz ad. ii. Nō placēt qz solutua. nō sunt
bene coeacta: Pille de oppoponaco hz mesue
distinc. ix. utiles sunt in paralisi spāliter 7 sūt forti
ter soluentes 7 usus earū ē tutior qz usus pillarū
de euforbio uide ibi. Alias receptas posses po
nere: sed ista sufficiant. Electuaria solutua leui
ter: R. cinamomi macis nucis musc. gariofil. añ.
3. i. 33. 3. ii. accori. 3. iiii. turbit. 3. 5. mellis quātūz
sufficit 7 fiat electuariū. Electuariū aliud fm me
sue alcali boni saporis. uide distic. iii. Dōf ē añ. 3
ii. ad. iiii. Electuariū dyasfinico ad idē descrip
tū a mesue disti. iiii. 7 appellat eū pfectio de dactyl
bonū 7 expertū p me. Dōf ē añ. 3. iiii. usqz ad. 3.

vi. 7 eo utor audacter. Confectio de mana ex
inuentione. B. posita a mesue distinc. iiii. mirabil
ualz. uide ibi. Therapigra Nicolai etiā ē d ista
sed quia amara nō pōt rūpi in forma electuarii:
oportet qz distempetur. 7 iō ponā ipsam cū potōi
bus mediocriter soluentibz. Et nūeretur inter
ista dyacassiasistula. cuius hec ē descriptio. R.
prunoy uiolay añ. lb. 5. buliant in sex. lb. aq usqz
ad pñsionē medietatis 7 addātur colature mae
cassie fistule añ. lb. i. tamaridoꝝ. 3. iiii. buliāt usqz
ad spissitudinē demū addātur candi puluerizati.
3. iiii. penidiū. 3. iiii. succari. lb. i. sirupi uiol. lb. i. 5
fiat electuarium. Dōf ē añ. 3. i. usqz ad. 3. i. 5. 7 ē
medicia p delicatis. Electuaria medio mō sol
uentia. Pūmū sit electuariū mēū superi⁹ descriptū
in secūda parte de solutuiis phlatis. Aliud ē dia
citonitē fm mesue di. iiii. uide ibi. Diasene ual
de bonū R. nucis musca. galange gariofilii folii
macis ligni aloes cardamomi pipis longi. 33. cia
momi añ. 3. i. fene turbit añ. 3. i. 5. auelanaꝝ mū
dataꝝ a cortice exteriori. 3. iiii. mellis quātū sufficit
7 fiat electuariū isto mō. recurētur auelane 7 ior
porētur cū melle: ad ultimū vō addātur aromata
Dōf ē añ. 3. vi. usqz ad. 3. i. Electuariū ad idē
qđ dī cesaris 7 hūozes purgat a longe 7 citā opa
tionē facit. R. macropiperis. 33. scamonee turbit
añ. 3. ii. se. apii ameoꝝ piretri saltis tabatset añ. 3
i. succari. 3. ii. fiat electuariū cū uino citonioꝝ. do
sis ē añ. 3. iiii. usqz ad. 3. v. Alia dimittātur in b
ordine. 7 hec sufficiāt Electuaria fortia. Thera
hermetis fm mesue disti. iiii. Dōf ē añ. 3. ii. usqz
ad. 3. iiii. Thera colognide fm rasi. uide in me
sue di. iiii. Dosis añ. 3. ii. usqz ad. 3. iiii. Aliđ qđ
mirabile ē in passionibus neruoy marie in palisi
R. castorei mirobalanoꝝ citrinoy añ. 3. ii. aloes
3. i. 5. asse mirre euforbii añ. 3. ii. 5. i. folii cinamo
mi calami aro. 33. tamarisci nitri galbani signāi
spice oppoponacis reubarbari serapini storacis
calāite añ. 3. i. 5. saxifragie dauci maratri pau
cedani apii petrosili storacis rubee sanguinis dra
conis thuri cardamomi maiorane añ. 3. iiii. agari
ci masticis salis armo. 3. sedoarie añ. 3. 5. satiregie
isopi camedreos pulegi origani balsamite mēte
aquatice bzae ursine basiliconis ditami rute scis
aristologie longe 7 rotūde lauri succi caulis agre
stis assari saluie bdelii añ. 3. 5. epithimi polipodii
carpobalsami añ. 3. i. radici laureole caparorū
anacardoꝝ sauiue gentiane cortici mandragore
añ. gra. xi. absinthii yreosiañ. g. v. mellis. q. iiii.
7 fiat electuariū. Dosis ē añ. 3. ii. usqz ad. 3. iiii. p⁹
fermentationem duorū mensiū 7 detur cū aliqua
decoctione respiciēte mēbzū a quo uis euacuat
etiāz materiā quā uis euacugre. Hic etiā possz
enūerari electuariū quod diamarte dī: posū ab
Aliicē: sō canone tractatu primo: cuius dosis est

añ. 3. ii. usq; ad. 3. iiii. **A**dvertēdū ē q; cū medi-
cino oib; sicut ē turbith agaric^o reubarbar^o pūt
fieri medice fortiter soluētē multiplicādo q̄ntitates
earū. 7 eaz usq; ē magis tur^o q̄ facē alia medici-
nalia ita fortia q̄ sp sumūtur cū piculo 7 iō uitāda
sūt quāto plus fieri pūt. **C**ōfectōes leuiter sol-
uētēs. p quo scias q; oia elcūaria p dca pnt redu-
ci i formā pfectōnū si fiāt cū zuccaro bono 7 q; nō
bū pnt tot pulueres ico pari oz q; dosi sit maior.
Diarob cū turbith in hoc ualet multū. **R.** tur-
bith albi camillofi 7 gūmofi. **℞.** 3. cināomi gario.
añ. 3. ii. galange piperis macis añ. 3. i. diagridi.
3. iii. zuccari al. **℞.** i. 7 cū uino gñatorum aq̄ sim-
plici añ. fiat pfectio. **D**osis añ. 3. iii. usq; ad. 3. iiii.
Ite diarob cū agarico cōrecepta hēs in fa pte
de medicis solutis. 7 hec sufficiāt l3 multa possēt
addi. **C**ōfectiones medio mō soluentes potēs
addē de solutis 7 minūē de aliis nō solutis i rece-
pta diarob cū turbith sicut addē turbith 7 diagridi
um 7 minuere alia. vbi gñā. **R.** turbith. **℞.** 3. iiii. 33.
3. i. diagridii. 3. vi. cināomi gar. galāge piperis añ.
3. ii. macis. 3. i. zuccari. q. fuf. cū aq̄ simplici 7 uio
citōicoz añ 7 fiat pfecto. **S**ilr fit diarob cū reu-
barbaro 7 uz qñ mā foret mixta ex phlāte 7 colēa
R. reubarbari turbith añ. **℞.** 3. iiii. 33. 3. i. galāge
piperis añ. **℞.** 3. i. croci macis spice añ. 3. i. zuccari
℞. 3. iiii. uini citonioz. **℞.** 3. ii. fiat pfecto. dosi ē a. 3.
iii. ad. vi. pnt ēt addi diagridii. 3. iiii. 7 erit fortius.
Diarob cū sene. **R.** sene mūde. **℞.** 3. i. cināomi gar.
macis masti. añ. 3. 5. diagridii. **℞.** 3. 7 cū zuccaro
fiat pfecto cū uino gñatoz. dos ē ab. **℞.** 3. 5. usq; ad
3. vii. 7 hec sufficiāt. **P**nt ēt fieri alie pfectōes
fortiter soluētēs sicut diarob cū turbith 7 mezere
on scāonea colognitida. **D**iarob cū turbith 7 enfor-
bio bdelio 7 silb^o. **℞.** 3. q; nō sūt i usu dimitto dīcri-
ptōnem. **E**t meli^o ē ēt reducē i forma ellii q; meli^o
pūatū 7 pportōnatū ad iuicē 7 ēt meli^o fermen-
tatur. **P**otōnes leuiter solutie. **R.** cassie. **℞.** 3. i.
distēperetur cū decoctōe cōi 7 aromatizētur cū cia-
momo. **D**ecoctō cōis sic fit. **R.** orde. **℞.** 3. iiii. pru-
noz nūero. xii. liqritie tamaridoz anisi fenu. añ. **℞.** 3.
5. aq̄. **℞.** 3. iii. bulliant sil usq; ad p̄suptōz tertie ptis
lēto igne. **A**lia potō. **R.** bñdcē. **℞.** 3. i. distēperetur
cū decoctōe cōi 7 arōatiētur cū ciamomo. **A**lia
potō 7 ē magis appropata istis passioib;. **R.** ycf
pigre. **℞.** 3. i. distēperetur cū decoctōe cōi 7 arōatiētur
cū ciamomo. **A**d idē cassie fistule. **℞.** 3. ellii solu-
tiui mei dīscripti i fa parte dē medicis. **℞.** 3. ii. 5. distē-
peretur cū decoctōe cōi 7 arōatiētur cū ciamomo.
Et no. q; cuilibet p dca potōnū pōt addi
3. i. ellii de succo rosaz 7 pl^o 7 citi^o faciunt operati-
onē suā. nā ellm de succo ro. affe paz soluit s3 so-
lutua cito facit soluē. ē enī calcar aliaz mediciaz
ut ait melue. **P**otōes medio mō soluētēs 7 uo-
cātur medicine saluifere. **R.** cassie. **℞.** 3. i. agarici.

3. i. 33. cināmōi añ. 3. 5. infūdatur agaric^o. 33. cina-
momū in melle ro. co. in mortario per diē. i. et bñ
tere cū pistello reubarbari. 3. i. spice. 3. 5. reubar-
barum 7 spica infundantur in uno bono ul sero
capino uel aqua endinie per diem. **D**eide fiāt ex
pressionē bone 7 sba abiciatur 7 cassia distēpere-
tur cū dicta expressionē 7 decoctōne cōi cui adda-
tur salis gēme. ii. grana 7 aromatizetur cū ciamo-
mo et detur calida. **H**ec medicina cōsuevit cōiter
ducere sex uicibus 7 purgat melācoliam caput pe-
ctus renes matricē 7c. **E**t educit a neruis 7 maxie
si dimissa decoctōe cōi distēperetur cū decoctōne
respicientium neruos. **E**t diuersificatur quia quā-
doq; additur ellm d succo rosaz. 3. i. quādoq; su-
mitur. **℞.** 3. i. cassie. quādoq; sumitur de agarico 7
reubarbaro añ. 3. 5. 7 hec fiant fm dispōnes cor-
porū. **E**t tēpore quo reubarbarum erat in bono
foro multum utebar hac medicina.

Potio alia. **R.** benedictē. **℞.** 3. 5. uel. 3. vi. tur-
bith. 3. i. 3. iiii. 3. 5. distemperetur cum decoctione
cōmuni addatur salis gēme pōdus granorum. v.
turbith. 3. 5. 3. iiii. 3. i. salis gēme pōderis quat-
tuor granorum distēperetur cum decoctione com-
muni uel decoctione rerum portātiū uirtutē ad
neruos sicut decoctio sticados peonie arctice pa-
ralince folii et filii. **P**nt multe alie siles dīscribi.

Decoctō cōmunis ex prunis liquiricie ordeo
passulis et tamarindis.

Potiones fortes. **R.** yere hermetis. 3. vi.
distemperetur cum decoctione polipodii sene cen-
tauree cinamomi prunorum orde. 7 addatur ele-
ctuarii succi ro. 3. 5. et aromatizetur.

Ad idem **R.** yere coloquintide. **℞.** 3. i. distempe-
retur cum decoctione cōmuni 7 aromatizetur cū
nuce muscata. **A**d idem. **R.** seminis anisi feni-
culi petrosili. apii añ. **℞.** 3. 5. sene thimi añ. 3. ii. 3. ii.
passularum. **℞.** 3. i. agarici coloquintide serapiui añ
3. ii. caparorum. 3. iii. turbith. 3. i. esule. 3. i. meze-
reon. 3. 5. polipodii cartami ana. 3. v. fiat ex eis
decoctio lento igne et coletur : et colatur adda-
tur chatartici imperialis. 3. i. benedictē. 3. ii. aro-
matizetur cū ciamomo. **H**ec medicina licet for-
tis sit propter multa solutua que iugrediuntur :
tamen hec solutua resoluuntur in fumūz propter
ebullitionem. et ideo uirtus eius remittitur.

Et scias q; quando uolumus fortes medicinas
melius est eas sumere in forma pillularum. quia
propter longam moram quam in stomacho tra-
hunt attrahunt humores a remotis. **E**t quan-
doq; contigerit pillulas transglutiri non pos-
se. pistentur et tribuantur in aposimate appropi-
ato humori 7 membro a quo uis euacuare.

Puluis leuiter soluens. **R.** aloes. **℞.** 3. i. myr-
rhe mastis añ. **℞.** 3. 5. cināmōi gar. añ. 3. ii. croci. 3. i.

zuccari ad pondus omnium ⁊ fiat ⁊ puluis dosis
est ad libitum usq; ad. 3. 5. Nota q; aloes quā
to magis est lotus tanto magis confortat stoma
chum ⁊ tanto minus soluit ⁊ quanto minus est lo
tus tanto magis soluit ⁊ minus stomachum con
fortat. Alius q; satis est in usu ⁊ datur i q;cuq; eta
te ⁊ quacūq; hora quia etiā datur cum cibis. R.
sene. 3. iii. ciāmōi. 3. i. tartari. i. fecis uini q; adetur
pietib⁹ uasif. 3. i. puluerizetur ⁊ fiat puluis si uis ad
de zuccari ad pōd⁹ oīuz dos ē ad placidum usq;
ad. 3. 5. Alius ⁊ est ultim⁹. R. sene epithimi passu
larū sloz boraginis polipodii recens añ ptes eq
les triturentur postq; polipodii fuerit exiccatum ⁊
cribeletur. Datur cū zuccaro i estate i hieme cum
melle dos ē ad placidū usq; ad. 3. 5. Pulueres
medio mō soluētes. R. turbit optimi ⁊ elci sūi cor
tice exteriori. 3. i. zuc. 3. i. 33. 3. 5. puluerizetur ⁊ mi
sceatur dos ē a. 3. ii. usq; ad. 3. iii. datur i māne eu3
aq; cala. Et si uis ex eo opationē fortiozem exhibe
ip3 cū decoctōe dactilloz hermodactilloz ⁊ cina
mōi. Iste pluis mirabilr pdest gutosis. Ali⁹. R.
foliculoz sene. 3. viiii. ciāmōi. 3. ii. gariofil. 3. 5. tar
tari. 3. v. diagridii. 3. 5. siue. 3. v. ⁊ fiat puluis dos
ē a. 3. i. usq; ad. 3. iii. ⁊ soluit bene. Alius purgans
phla maxie de stō ⁊ epate. R. turbit. 3. ii. 3. ii. ke
buloz ēblicosū añ. 3. ii. 33. 3. ii. 5. ameos domesti
ci. 3. ii. zuc. al. 3. ii. fiat puluis dosis ē a. 3. i. usq; ad
3. iii. Alius maxie efficacie i gutis ⁊ passioib⁹ ner
uozū frigidis. R. hermodactilloz. 3. xii 5 turbit
scamonee añ. 3. x mirrhe folii añ 3. 5 33 gariofilz
aristologie lon. ⁊ rose. sparagi buschi anisi apiis
añ. 3. ii. 5. fiat puluis. Datur i mane cū aq; calida
dosis ei⁹ a. 3. i. usq; ad. 3. i. 5. Ali⁹ quo ego utor ma
xie efficacie. R. 33. 3. 5. añ. 3. ii. salisgēme. 3. 5. tur
bit. 3. i. 5. zuccari ad pōdus oīum ei⁹ dosis ē a. 3. ii.
usq; ad. 3. iii. Multi alii pnt fieri ⁊ de diuersis so
lutius q; n bene forent securi ex eo q; solutua non
bene corriguntur i istis pluerib⁹ iō pdicti sufficiāt
q; sunt securi ualde ⁊ possum⁹ eis uti secure ⁊ tute
Et nota q; turbit nunq; d3 multuz pteri ne adhe
reat stō ⁊ semper d3 secum ⁊ 3. amiseri. Algaric⁹
autem semper bene pteri oportet.

Pulueres soluētes piculosi sūt ⁊ iō dimittēdi
Modus tamē aponēdi sit talis. R. pdis. 3. iii.
diagridii. 3. i. 5. 33. piretri kebulozum citrinozum
emblicorū masticis spice xilaloēs sandali albi ⁊
rubei añ. 3. i. zuccari ad pōdus oīuz. Eius dosis
quātūzcuq; parua periculosa ē similiter potest
fieri de hermodatilo euforbio assa fetida ⁊ simili
b⁹. Alius. R. diagridii. 3. 5. turb. 33. 3. iii. elebo
ri albi foliozum mezereon corectorum añ. 3. i. 5.
zuccari ad pondus oīuz ⁊ fiat puluis. Dos is ē a
3. 5. usq; ad. 3. 5. ⁊ ē periculosus. Et hec sufficiant de
dictis solutis in dictis passionibus

Digestiua in pdictis passionib⁹ ⁊ primo sirupi
Digestiuū principale ē sirup. de sticados 3. 3. mef.
distinctōe. vi. Et detur cū decoctōe portante vnu
tē ad mēbrū ubi ē materia. Aliud. R. cinamomi
gariofil. nu. nu. galange spice nardi xilobalsami
carpobalsami xilocassie amōi carui salsucci masti
signanti celtice anisi fenicu. api assarii petrosi. stica
dos dauci cuscute eupatorii saluie herbe palf se.
aneti costi acori cipi añ. ptes eqles fiat decoctio ⁊
cū melle sirupizetur ⁊ parū musci addatur ⁊ fiat
sirup. longus quo utatur sine alia decoctōe māe
⁊ sero stō ieiuno. 3. iii. p qlibet uice. Ite nota q; li
cet oximel digerit in talib⁹ passionibus secundum
mesue distinctōe. vi. R. zuniā. 3. 5. folii folioz
saluie ⁊ reliq; uide ibi. Dos ē. 3. ii. cū cala mane ⁊
sero. Aliud quod dicitur sirup. herodis. R. sgille
lb. i. 33. se. anisi feni. piretri isopi cinamōi gariofil
costi acori añ. 3. i. pipis cinami amōi añ. 3. ii. dau
ci ameos leuistici carui añ. 3. x. aceti fortis. lb. i. 5.
mellis. lb. ii. hec oia infūdantur in aceto ⁊ bulliāt
ad sufficiētiā postea cola ⁊ addatur supradictum
mel dispūatū ⁊ spēs ponatur in sacco ⁊ usui sfer
uetur. Dos. 3. ii. cū decoctōe portate vnuē ad mē
brū ubi ē materia. Puluis digestiu⁹ in pdictis
passionibus. R. cinamōi. 3. iii. 33. 3. ii. pipis. 3. i.
mirtiloz. 3. i. 5. galāge nu. mus. folii cardamōi me
legete gariofil. añ. 3. ii. sileris mōtani. 3. iii. cufra
gie rute sicce celidonie añ. 3. ii. 5. cribelatur bñ zuc
cari ad pondus oīm ⁊ fiat puluis. Dos ē. 3. ii. da
tur i mane stō ieiuno cū bono uino. Et diaradō
abas digerit materiā phlatica si detur stō ieiuno
dos is ē. 3. 5. Ilic possent poni oēs sirupi dige
tes materiā phlaticaz ponit in. c. de soda fia uide
ibi per te illa.

Confortantia nueros assumpta per os con
ferentia factis euacuationibus. Electuarium a
nacardinum descriptum a rasi capitulo de paral
si ⁊ prouocat febrem ⁊ facit sudorem uide ibi dos
est a. 3. i. usq; ad. 3. ii. ieiuno stomacho pōt bibi pa
rum uini stilis sicut ribolium. Aliud ⁊ ē portio mi
rabilis que pōt dari omni mane a principio usq;
ad finē siue purgatio precefferit siue nō que exiccā
do digerit ⁊ resoluit ⁊ nervos pfortat. R. yue ani
si foliozum rute añ. lb. ii. buliant cum tribus. lb.
aque usq; ad. lb. i. 5. ⁊ coletur cuius colature. R.
3. iii. tiriace atique. 3. i. misceatur simul ⁊ detur sto
maco ieiuno. 33. conditum sumptum stomacho iei
no etiam ualet ⁊ bibere parum post predicta deco
tione sine tiriaca proficit multum. Acori condi ita
cetera ualent ⁊ omni hora possunt appproximari ⁊
diuntur sicut. 33. uide mesue distinctione quarta.

Ualet etiam dyacalamentum diatrion superi
on uide descriptiones. a Mesue distinctione pi
ma. Tiriaca antiqua passionibus neruorū ⁊ 3
de materia fia ualet. Dyaciminū ē ⁊ ualet ⁊ quasi

oēs pfectōes calide. Et possunt cōponi addendo aromata plus ⁊ min⁹ put fuerit necessitas.

De clisteribus lenitiuis. ℞. brodii carniū. ℞. ii. olei. ℞. iii. casie ul' zuccari. ℞. i. melis ro. colati. ℞. ii. salis par' ⁊ fiat clistere ⁊ si uis sume de brodio i minori quātitate. Aliud. ℞. decoctōnis malue blitis mercurial' fursuris. ℞. ii. olei camomille. ℞. iii. salis par' casie uel benedictē. ℞. i. fiat clistere potest et addi uitellus un⁹ oui ul' duoz. pnt addi i decoctōe anisi feni. cimini camomille ⁊ silia ⁊ remaneant cōia ⁊ pferunt i principio. Clisteria media. ℞. decoctōis centauree polipodii malue camoil le blitis fursuris cartami anisi feni. cimini orbate añ. ℞. i. s. olei rute. ℞. iii. benedictē yerepigre añ. ℞. i. melis ro. co. ℞. ii. salis parum ⁊ fiat clistere.

In his possumus addere fenugrecuz altea mellilotū sic⁹ siccas ⁊ silia ⁊ remanēt medio mō soluentia. Et nota qd quātitas clisterioz d3 ēē f3 quātitate corporis cui appropinquatur nā i corpore pue quātitate d3 ēē parue quātitatis. Clisteria fortia. ℞. cetauree polipodii cologntide añ. ℞. i. cartami. ℞. iii. anisi. fen. petro. cimini orbate seīs. aneti ameos añ. ℞. v. malue mercurialis pitarie calamēti mōtani origāi rute pulegii añ. ℞. i. sicuū siccarū nūero. x. fiat decoctio lenta i. ℞. iii. aq usq ad p̄sūptionē tertie partis ⁊ coletur ⁊ colature addatur olei rute. ℞. iii. bñdicate casie añ. ℞. i. salgēme. ℞. ii. agarici turbit añ. ℞. i. ⁊ fiat clistere. alia pnt fieri ualde fortia qb⁹ n̄ ē utēdū nisi sit necessitas mag⁹.

Ungtū de enforbio mirabile. ℞. olei antiqui multū. ℞. i. cē. ru. ℞. ii. liā fiat cera cū oleo ad ignē ⁊ eliciatur de si enforbii. ℞. i. castorei. ℞. s. ⁊ fiat ungtū hoc enī mirabile ē in passionib⁹ neruoz ⁊ expus sū. Aliud. ℞. serpētes sicut sūt bisse ⁊ apu tatis capitib⁹ ⁊ candis spacio. iiii. digitor ⁊ iteriorib⁹ deictis fac frustra duoz digitor ⁊ pōe i olla uitreata hñte i medio unū fundū perforatū super quo ponatur illa frustra: deide pone ollā in caldario pleno aq buliēte quousq distilletur p̄guedo ad fundū postea depone ollā ab igne ⁊. ℞. illius p̄guedinis. ℞. ii. succi cetauree. ℞. s. radicū caparorū p̄retri euforbii castorei añ. ℞. s. cere. q. sufficit ⁊ fiat ungtū ⁊ multuz v3 gutis ⁊ dolorib⁹ neruoz h̄ ē mirabile ē i p̄fortatōe neruozum olea omnia.

Olea cala i h̄ ualent sicut oleū de costo ⁊ recepta uide a rasi. c. de paralisi. Oleū laurini. Oleū anacardinū. Oleū de lilio. Oleū de piperibus ⁊ silia has q̄tuoꝝ receptas uide a mesue distinctōe xii. Oleū ulpinū mirabilr̄ et operatur uis mesue.

Ungtū optimū. ℞. succi saluie. ℞. i. absinthii maiorāe apii añ. ℞. s. bachaz lauri iuniperi castorei añ. ℞. vi. marciaton olei laurii añ. ℞. ii. cere ru. ℞. v. acceti paruz ⁊ fiat ungtū ⁊ ē utile ualde.

Emplm de sinapi optimū uide r̄ceptā a mesue distinctōe. xii. Et recorderis eleuare ip̄as de hora

in horā ad uidendū opationem ne nimis ulceret. Empla oia in. c. de applia utilia sunt in hoc casu. Balnea stufe embroce ⁊ epithimata cōserunt sed plus p̄fert stufa i paralisi quā balneū q2 stufa pl⁹ p̄sumit q3 dissoluat balneum ⁊ econuerso.

Fiat stupha ex arthimisa mentastro marubio ruta origano paraletica nasturcio ⁊ in exitu stufe detur tyriace antique. ℞. i. iste herbe possunt poni in stupha super prunis in aqua buliente ⁊ sic interius sine alio.

Embrocatio admistranda super caput ⁊ loca nervosa. ℞. floz camomille. ℞. s. yue folioz saluie eupatorii sanfuci sticados añ. ℞. iiii. decoquantur in quattuor. ℞. aque usq3 ad. iiii. fiat embrocatio. et ē pōt fieri sicut eplm cum herbis istis.

Ad idē ℞. camoilē sticados eupatorii sanfuci origani folioz lauri añ. partes equales fenugreci v3 partē mediā ⁊ coq̄tur ⁊ fiat embrocatio. Epithia ē rasis descriptū in. c. d gutta ad guttā frigidā ualet in hoc casu.

Balnea natural' cala sicut sulphurea alumina ferea ⁊ silia multū ualent q2 exicāt illas materias ⁊ p̄fortant neruos. sed premittēde sūt euacuationes ⁊ alia requisita. Balneū in quo bulierit catulus uulpis euiscerat ⁊ canis multū ualet.

Et ualet balneū aque maris q2 exiccat maxie si non balneatur caput. Fiant et alia balnea artificialia cum aqua dulci q̄ predictorū uirtutē hñt. Nam in aqua dulci ponūtur ad balneandū res que exiccant ⁊ neruos confortant sicut sulfur sina pis ⁊ stercus colūbinū sal cinis pulegii sticados artetica paralitica ⁊ p̄similia. et extinguitur ferrū ignitum. neq3 predicta diu buliant q2 uirt⁹ resoluueretur herbarū. Et nota qd post balneationē standū est in loco ubi bene sudare possit: q2 aliter materie agitate per balneū ire ad extrēa ⁊ lederēt neruos. Et nota qd post sudorē ⁊ balneationē asumere aliquid de predictis p̄ferētib⁹ neruos optimū est. ⁊ per istū ordinē uidi multa bona sequi.

Proruocantia febrē ⁊ de his cū quibus q2 periculū est aliquid puocare febrē maxie corpore repecto: ideo subtiliter insisterēdū ē. Proruocantia febrē duplicia sunt. nā qdaz sumātur per os ⁊ que dam appropinquāt ab extra. Assūpta per os sūt sicut electuaria calida sicut tiriaca atiqua metrida tū p̄fectio anarcardina scripta supra i. i. c. assa fetida castoreū sinapis q̄ datur simplicia uel mista ad duplum cum melle. Que exterius appropinquantur sunt sicut olea calida multum. Et h̄ speciale est. ℞. olei petrolei siue de costo siue laurini. ℞. i. canium leonis. ℞. iiii. buliant dicte carnes in frustra incisa parua quousq dictum oleum sit consumptum secundum tertiam eius.

Aliud ad idē. ℞. alie oleo p̄cōz. ℞. i. ouoz fornicaz. ℞. iiii. ⁊ buliant simul usq3 ad consumptōz.

tertie ptis. Ad idē aliud. *R.* alicui^o olei p^odcōz
℥.℔.i. pipis piretri euforbii añ. 3. 5. puluerizentur
et bulliāt in p^odicto oleo usq³ p^osumptōm tertie ptis
Modus operandi ē iste iungas pulsus brachioz
et tempoz ex isto oleo aliq³liter calefacto et emuc
toria sicut ℔ ascellas post aures et inguina et p^opo
pundriū destrū et sinistrū et uiris pudibūda et mu
lierib⁹ māmillas sepe i die. Aliter pone illū cu
ius febrē puocari i uno loco bene calido et da co
medē res calidas sicut aleatā uel sinapismū i ma
gna quātitate uel piperatū cū bono uino et potēti.
et post modū cū aliquo p^odictorum oleorum facias
unctionem in omnibus locis p^odictis.

Euaporatoria bōa sūt et maxie qñ euaporātur
collū spondilia pars capitis posterior: ceruix facies
mēbruz paraliticū. Et istud ē solenne ualde. *R.*
yue asse calamenti sticados saluē añ. 3. ii. aceti.
℔. 5. aque. ℔. iii. buliāt siml^r ad p^osumptōz medie
tatis demū sumatur lapis molendini et igniatur et
phiciatur de dicta decoctōe s^r lapide ignito et eua
poretur mēbrū et post euaporatōm p^odicte herbe
ponatur s^r mēbro euaporato et dimittatur per mo
dū emplī et s^rsequetur effect⁹ optimus. Et expect⁹
sū sepe nā v⁹us p^ofundatur et icidit et resolut hūo
res et iō multū v⁹ i sciatica. Valet et euaporatiūū
factū de p^odictis herbis bulitis in aq³ si s^r fumo re
neatur locus lesus cooper⁹ bñ pānus. hoc et ual³
si super lapide p^odicto ponatur solum acetū. Et
est sciendum q³ post fumigationem debet stare in
loco calido p^opter sudare posse.

De gargarismatibus et cap³purgiis. Nota q³
gargarismus fit ad. v. intentōes. Pr^omo ad alterā
dū ut. *R.* piretri sinapis stasifagrie acori añ. 3. i.
pipis. 33. añ. 3. 5. buliāt in aq³ et coletur et addatur
colature salis armōiaci castorei añ. 3. i. et fiat gar
garisma et v⁹ ad exiccādū humiditates i ore existē
tes. Aliud. *R.* radicū acori. 3. ii. piretri. 3. iii. si
napis. 33. añ. 3. i. nu. mus. 3. iii. 5. aceti. 3. ii. mell. 3.
iiii. aq³. ℔. ii. buliant oīa siml^r usq³ ad p^osumptōm
Itē. *R.* aceti s^rglitici. ℔. 5. ozigani piretri macro
pipis sinapis añ. 3. 5. puluerizentur s^rtiliter et mi
sceatur et fiat cap³purgiū. Sc^odo fit ad eucuan
dū ut. *R.* castorei. 3. i. pānis porcini piperis bau
rach pulpe cologntide euforbii felis taurini s^rtilr
exiccati añ. 3. ii. oīa puluerizētur s^rtilr cui⁹ p^ofluēis
accipe. 3. ii. aq³ maiorane. ℔. 5. et fiat cap³purgium
mirabilr enī cap³ purgat. Et si uis leu⁹ illo fac oīa
eq³liter bulire siml^r et cola. Et aq³ maiorāe utere p
gargarismo. Aliud. *R.* sinap. 3. 5. mel. 3. ii. ace
ti. 3. vi. buliant lente ad ignē ad p^osumptōm medieta
tis deinde accipe h⁹ decoctōis postq³ colatū fūit
3. i. aq³ 3. iii. et fiat gargarisma. T^oterio fit gargar
zatio ad abstirgendū materias de ptibus gulle.
Quarto fit ad p^ostringendū u⁹ ad p^opingenduz ca
tarū. Quinto fit ad p^opositas itētōes. Cap³purgiū

R. euforbii castorei añ partes eq³les dissoluātur
in oleo ros. in quo bulitū ē costum et de eo distille
tur in nasum et multuz ericabit et bene succedet ei.

Aliud. *R.* cologntide radicū filce nigelle gra
noz armel añ. partes eq³les buliant in aq³ maiora
ne et coletur et fiat cap³purgiū. Alia si uis quere
in. c. de ap³lia uide ibi.

De phlebotomia et uentosis. Raro p^opetit phle
botomia in egritudinib⁹ neruoz et si accidat eueni
re q³ cā sit ex sanguine tunc p^opetit phlebotomia di
uersiua per angulum unū ut si paralisis sit in bra
chio lateris dextri fiat in sinistro ad p^oter iferiorē
Et aliqñ p^otingit fieri per āgulos duos ut si paral
sis eēt in brachio dextro fiat in sinistro pede et in
hoc operetur p^oudentia medici.

Uentose sepissime p^oferūt nā aliqñ conferūt ad
euacuātōm materie causātis paralism et tunc cō
petit scarificatio et maxime qñ materia fluit ex uen
tositate. Et quāto materia fuerit p^ofundior: tāto fi
at scarificatio p^ofundior. Alii p^oferunt ad attrahē
dū spūs ad mēbra paralitica postq³ scā ē euacua
tio et tunc si fiat scarificatio q³ spūs attracti per uē
tosas exalarēt et euacuaretur imo o³ q³ fiat appo
sicio alicui⁹ q³ faciat crustā ut spūs illic attracti per
maneāt. Et p^ofortetur locus lesus ex sui calitate et
hec crusta fiat aspergēdo picē naualē s^r mēbro uē
tosato uel aliā gūnam. Et debēt apponi uentose
cū multo igne et h⁹ capita ualde stricta et s^rbito el
leuari et cū eleuate fuerint aspergē de puluere p^o
dicto ut hec sufficiant in curis egritudinū neruoz.

In qbus nota q³ materia faciēs spasmuz g^ol
fior uideretur materia faciente paralism et q³ tur
bit euacuat a se ph⁹la s^rtile et si misceatur cum. 33.
euacuat phlegma grossum iō maior quantitas.
33. o³ amisceri cum turbit in cura spasmū q³ in cu
ra paralisis. In tremore v⁹ a p^opetat euatori
um sticados gariofilata perforata castorei. In
fine paralisis post uentosa in mumia sumac sarco
cola cū oleo mirtino. Nota q³ pellis arietis v⁹ ul
bos u⁹ equ⁹ u⁹ aliud aīal uiuum s^rbito euisceratū
in cura dictaz egritudinū. In cura spasmū de ina
tōe in sc^o eē nō curatur s^r tū in p^oncipio. Libaria
debēt h⁹ p^odictōes q³ q³ cura p^oficatur. Pri
ma q³ sint facilis digōis. Sc^oa q³ sit facil⁹ penetra
tōnis. T^oertia q³ sint m⁹lti nutriti. Quarta q³ sint
alteratiua p^oplonis q³ s^rra et hu. Quattuor sunt ci
bazia p^oncipalia p^orimū oua forbilia. s^rm uinū m⁹
tum limfatum. tertium aq³ carnis. q³rtus lac spāl
tatis mulieris et postea asine. Triplex ē balneum
p^oferens p^orimuz aq³ dulcis in quo bulierint herbe
frie et hu. uiole salicis nenufaris. s^rm lactis. tertiu
decoctōis carui. Et inter alia humetācia et phibē
tia q³ maxime p^ofert p^oiguedo spinā ē hoc. *R.* alun
gie anseris galine medule uituli añ. 3. 5. mucillagi
nis p^ollii dragaganti gūmi arabici añ. 3. iii. olei

violacei olei nenufaris añ. 3. s. cere .q. suffi. aceti parū et fiat unguentum.

Capitulum de epilepsia.

Digerētia in epilepsia. Rute utriusq; saluier maiorane isopi sicce añ. 3. s. radicū yreos acco ri caperi interioris sq̄lle ameos uisci quercini polii origāi calamēti aristologie ro. añ. 3. ii. semī. anisi maratri siseleos se. basiconis se. peonie añ. 3. iii. liquiricie mūdare passulaz mūdatarū añ. 3. i. nu cismusca. cubebaz piretri añ. 3. i. floz anthos sti cados radicū fēculi brusci añ. 3. s. succi absinthii succi sumiterre añ. 3. i. s. cū melle 7 zuccaro suffici entibus fiat sirup⁹ q̄ aceto setur paz cū aceto sq̄l litico 7 p̄pinetur cū decoctūe peonie rute nucismu scate. Et si uelles eius caliditatē remittere eidē sca riele coriandri recētis seīnū cōium añ. 3. s. Itē pōt sumi de sirupis p̄dicis digerētib⁹ phlegma i p̄ima parte uel d̄cis in .c. de paralisi 7 cū decoctō ne ierū ualentū a p̄prietate epilensiā p̄ponē. Et nota q̄ regulariter pūgēdus ē epilētīc⁹ in āno sex uicibus: bis in uere bis in autūno: sel in estate sel in hyeme. Et no. ēt q̄ qñ piodi sūt in aduentu lune uel in augumēto ē signū q̄ materia ē hūida. 7 qñ ueuiunt in declinatōe lune ē signū q̄ ē s̄ra.

Res ualentes a p̄prietate p̄tra epilensiā peōia suspensa collo uel interi⁹ assūpta. Itē ruta frequē ter odorata 7 succus ei⁹ cū modice asse fetide. Itē uiscus quercin⁹ i collo suspēl⁹. Itē isop⁹. Itē poliū montanū. Itē coriū lupi maxie caude 7 capitis. 7 fiat ex hac pelle zona 7 s̄līr zona de corio asini. Itē sanguis mustele cū urina infantis 7 corio ei⁹. Itē p̄retrū cū melle mixtū. Itē semper nard⁹ in collo suspēsus. Itē coagulū leporis potatū. Itēz ossa capitis hūani 7 maxie partī āterioris adusta et puluerizata. Itē legātur uersus ad aurē epilēti ci. Gaspar fert myrrhā thus melchior balthisar aaurū. Hec tria q̄ secū portauerit noia regū. Sol utur a morbo xpī pietate caduco.

Lōfortantia 7 p̄ferētia scā purgatōne. tiriaca mitridatū aurea alexādrina pliris arcticō nicho lai dianthos diamargariton mesue ellm de gēis mesue accozi p̄diti. Aliud. R. pulueris diamāst plueris diagalāga plueris rosate nouelle añ. 3. i. s. pulueris arcticō sine musco pulueris diamar gariton coriādri preparati coralli rubei añ. 3. s. cor ticū citri p̄diti. 3. i. s. candi. 3. v. carniū uuarum passularum. 3. i. confue ro. ru. conferue sticados arabici añ. 3. ii. aq̄ ro. quātū sufficit zuccari. H. ii. fiat ellm. Aliud 7 mel⁹. R. aque calide. 3. iii. pulueris masticiis. 3. ii. miscētur s̄l 7 nō colētur 7 potētur oi mane ieiuno s̄do acho qñ epilēsia pro uenit ex s̄do 7 ē res singularis. Aliud. R. mar garitarū mūdaz. 3. i. gar. galāge nucism. ulc. cu bebe d̄ oēstice añ. 3. s. floz ciami. 3. ii. sine tictoz ligui aloes storacis calamite. añ. 3. s. sandali aro

matici serici crudi doronici romani añ. 3. v. se. pe onie uisci quercini diptai añ. 3. i. carū uua 7 pas sarū pinguiū. 3. s. p̄serue anthos p̄serue sticados arabici p̄serue boragis añ. 3. ii. zuccari. H. i. 7 cuz aqua rosata fiat electuariū Aliud. R. puluēis artoticon sine musco diamargariton añ. H. s. diā bre. 3. ii. musci. 3. ii. 7 fiat electuariū. Puluis optim⁹. R. cinamōi gar. galāge macis nucis mu scate cubebaz. 3. ii. triū genēz pipis cardami se. anisi feniculi se. peonie isopi sicce ditami uisci quē cini. 3. i. croci. 3. i. candi. 3. v. zuccari fm tertiā par tē oium 7 fiat puluis de quo utatur i cibis 7 omni mō. Puluis ualens a forma specifica. R. gali tria. 3. s. uisci quercini. 3. i. tozmētule. 3. i. s. 7 fiat p̄ uis de quo admistrētur. 3. ii. ante aduētū parumi cū aqua decoctōis peonie. 7 nota bñ. U sic. R. ossiū capitis hūani de parte anteriori p̄bustozū se minis peonie añ. 3. s. tormentile uisci quercini añ. 3. ii. 7 fiat puluis. Soluentia in epilepsia. pillu le cochie pillē de yerepigra pilse fetide yera diaco loquintidos yera hermetis yera galieni. Uel sic. R. yere galiei. 3. ii. s. pulpe cologntide bdeli añ. 3. s. masticiā grana. iii. se. peonie. 3. ii. cū succo ru te fiant pillule grosse ad formā ciceris. d̄osis ā. 3. i. siue. 3. ii. Res que mouēt epilensiā odorare galbanū uel fomentatio apii uel cornu capri cō bustit oia hec mouēt epilensiā. 7 ēt cepe aleū por rum sinapis saba uinum 7 sumāna ad caput.

Diuertētia ligature extremoz p̄torzio digitoz 7 p̄prie paruoꝝum tractio nasi auris 7 similiū.

Lauteria cōferētia super cōmissurā coroznalez uel in parte posteriori 7 sunt remedia que deberēt fieri qñ alia nō ualent. Primum ē emplastruz ra sis quod sic fieri debet. R. sinapis piperis eufor bi puluerizatoꝝum subtiliter añ. 3. i. mellis ana cardini quantum sufficit ad incorpozanduz 7 fiat emplastrum liquidū et fluidum. Item fiat cau terium cum melle anacardino 7 cantaridib⁹ absce sis alis 7 capitibus et fermento 7 aceto fortissimo. Item pōt fieri ex p̄dictis sine melle anacardino

Item pōt fieri ex calce uiua et sapone nigro añ 7 cum succo affodilioꝝum incorpoꝝentur. Aliud 7 est mirabile et cito operatur. R. corticum ouozū et cortices primo cōpimātur manu et post lauen tur et fricentur pluribus uicibus cum pluribus aquis abiiciendo cortices fursuraceos. Secundo lauentur cum aceto forti eodē modo. Tertio suma tur terra de qua sit olla in qua uitriolum liquefit 7 fiant duo urceoli se inuicē claudentes 7 pōatur ad ignem uitriarioꝝum et stent per unā diē 7 una 3 noctem. deinde auferātur 7 resoluātur in puluē cortices p̄dicti cuius pulueris sumatur. 3. i. argē ti sublimati. 3. i. 7 cum pistello cito muscētur 7 fla tim post addatur saponis albi tndentis ad nigze dinē. 3. i. 7 bene cum pistello conquassetur. demū

sumatur supra manum et cum saliva balota pua fiat. **N**ōt etiam fieri cauterium actuale cum ferro ignito uel argēto uel auro. Et nota q̄ taliter fiat cauterium q̄ nō proueniat ad pāniculū cooperientem craneū et teneatur cauteriū apertum saltē per dies quattuor et melius ē si stabit p̄ decē.

Unguentū ad consolidandū cauterizationem **R**. aristologie yreos myrrhe olibani sarcocolle añ. 3. i. 5. dragagati gūmi arabici sāguis dracōis añ. 5. ceruse lote litargiū in infusi in aceto per noctē añ. 3. ii. olei ro. 3. iii. cere quātum sufficit et fiat unguentum. **I**te ualet unguētū de cerusa.

Pro uomitiuis qñ epilepsia ē a stomacho fcur re infra caplo d̄ appetitu canino. **P**ro clisterib⁹ in epilepsia et suppositoriis s̄t recurras supra ad cristeria mediocriter et fortiter soluētia descripta i capitulo d̄ paralisi. Et ad suppositoria fortia d̄scri pta in. c. de subet. Aliud et ē p̄p̄iū in epilepsia **R**. radices yreos aristologie ro. añ. 3. 5. cetaurce minozis mente absinthii saluie rute isepi polii mōtani malue blis mercurialis añ. **A**ñ. i. se. siseleos se. aneti anisi carui se. baxiliconis añ. 3. 5. se. peōie 3. i. furfuris pugillū unū. oia simul buliant in aq̄ sufficienti et colētur et colature addatur olei rute. 3. iii. mellis. 3. ii. salis cōis. 3. ii. yerepigre. 3. i. et fiat clistere. **P**ro sternutatoriis recurrere supra capi tulo de appoplexia q̄ ibi sūt multa et bona in hoc casu **P**ro gargarismis et caput purgis recurrere supra ad caplū de paralisi s̄z semper addas peoni am et rutā et aliqd de appropatis p̄tra epilepsiam.

Odorifera in epilepsia. **R**. rutte sicce s̄t̄r plue rizate. 3. i. ponatur in pāno lineo in forma rotūda et odoretur q̄ h̄z v̄ritē subtiliandi. Ad idē. **R**. gūmi rute agrellis. 3. i. farine ordei. 3. 5. aceti. q. suf. ad incorpandū et fiat magdaleon et odoretur.

Res a qbus spāliter ē cauendū. **P**rimū ē cori um capre et cornu eius et ei⁹ epar neq̄ dz hū suffu migatō alicui⁹ p̄cedōz. Secūdū ē suffumigatio galbani et retentio eius in ore. Tertiū suffumigatō myrrhe. Quartū ē apū uinū potens et s̄t̄ia.

Capitulum de incubo Cura incubi sit cu ra epilepsie et cū eisdē medicis cū q̄b⁹ curatur epilē tic⁹ curatur incub⁹. uide i. c. p̄cedēti.

Capl⁹ de melācolia. **M**elācolic⁹ ē triplex s̄. male existimās male p̄ferēs ore qd̄ existiat et ope re creques qd̄ existiat et oium ponatur hic cura.

Sirupi digerētes i passione melācolica. **R**. ra dicū petrosili fenī. ag. apii endiuie capilli ueneris lique ouine camedicos cāepithēos absinthii mel lisse añ. **A**ñ. 5. floz boragis buglosse sticados ui olaz añ. **A**ñ. i. se. anisi carui ameos siseleos s̄ada loz rosaz ciperi berberis cuscute s̄gnāti añ. 3. iii. ligricie rase et mūdare passularum mūdaz añ. 3. v. timi epithimi polipodii fenī. añ. 3. ii. mirobal. citrioz kebuloz indoz añ. 3. iii. gāf. cīaōmī se. ba

siliconis añ. 3. i. myrrhe croci añ. 3. i. p̄mōz n̄se ro. x. succi boraginis succi sumiterre añ. 3. iii. et cū zuccaro sufficiēti fiat sirup⁹ et acetosetur aceto uini uel aceto s̄gllitico. Ali⁹ siru. qñ m̄tia ē in splene descript⁹ in. c. de dolore splenis uide ibi q̄ opim⁹

Ali⁹ siru. qñ m̄tia ē facta per adustionē. **R**. en diuie scariole lactuce añ. **A**ñ. i. floz uiolaz floz nenusaris ro. ru. añ. 3. i. succi boraginis succi s̄ui terre succi pomoz acetosoz siue siluestriū añ. 3. ii. aceti s̄gllitici. 3. i. et cū zuccaro fiat siru. datur cū rebz portātib⁹ v̄tutē ad caput et splenē si ibi ē ra dix. Soluētia in passione m̄lica. **R**. pillaz ida rū descriptōe hali. 3. ii. pillarū aggregatarū. 3. 5. inco:porētur cū succo boragis s̄t̄ et fiat. xi. et una dosis. Decoctō epithimi rasis cum pillis quas ponit q̄ pilfe p̄z debēt dari añ per. iii. horas et p̄ elapsis tribb⁹ horis dz dari decoctio epithi q̄ talis ē. **R**. mirobal. indoz. 3. x. polipodii. 3. v. ene. 3. viii. turbit. 3. iii. sticados passulaz mūdaz epi thimi crethēsis añ. 3. x. oia excepto epithio i trib⁹ libris aque decoquātur donec redeant ad. **A**ñ. i. 5. postea addatur epithimū et illico ab igne depona tur. **L**unqz in frigidata fuerit manib⁹ fricata et co letur. **P**illē que dñt dari per tres horas añ bi ctā decoctionē. **R**. agarici. 3. ii. aloes salis idi añ 3. i. ellī nigri parē q̄rtā unī. 3. et cū melle ut iulep fiant pilfe. dosis ē. 3. i. **P**illē et rasis descripte circa finē sedī capli ualet in s̄. **P**illē alie. **R**. yere rufini. 3. iii. lapis lazuli bñ abluti. 3. i. m̄lēcā tur et cū modico sirupi d̄ fumoterra fiat pilfe. dos 3. i. 5. **A**phedie **R**. floz boraginis tamaricē si cados arabici passularuz añ. 3. v. decoquātur i se ro capzio et colētur et colature ifundātur mirebo. 3. ii. per noctē et in mane dulcosetur cū zuccaro et p̄pinetur calida. et si uolum⁹ medicinā fortiorē ad dere possum⁹ folliculoz sene. 3. iii. i decoctōe et it d̄ polipodio et it d̄ aliis medicis soluētib⁹ m̄liam.

Decoctio optia q̄ p̄s̄uat hoiez a m̄tia et lepra et multis aliis malis dispōib⁹ et epithi. 3. i. anisi 3. ii. parū buliant lento igne in sero capzio. **A**ñ. 5. coletur et colature addatur zuccari. 3. i. et p̄pinetur in mane. x. dieb⁹ cōtinuis. **A**pproximāda capiti ab extra qñ cerebrū ē siccū. fiat epithima siue lotō ex decoctione pedū et capitis castrati et se. papaue ris albi. **I**te ualet decoctō folliculocū sene s̄leuiz boraginis buglosse timi epithi añ. Et fiat lotio ca pitis. **I**te fiat embrocatoēs decē superi⁹ in. c. de frenesi. **I**te. **R**. succi boraginis succi sumiterre añ. **A**ñ. 5. et fiat fomentatio ad caput. **S**ternutato ria uide supra. c. d̄ appoplexia. **E**lectuaria p̄se rētia in passione melācolica. **E**lectuariū rasē descriptū in fine capli multū ualet ei⁹ recepta hec est **R**. mellisse costicū citri gario. galiemuscate croci oriētalio masticis cīamōi nucisimuscate cardamōi nucis muscate loco ei⁹ ponitur spica ben al. et rub.

zedoarie dozonie se. ozimi maioris se. ozimi .gari
ofila añ. musci quātū ē pars decima uni⁹ partē. 8
mū sumātur kebuli. xx. emblici. xxx. 7 terātur 7 in
tribus libris aq̄ coquātur donec ad unā redeant
7 colētur 7 in colatura ponatur mellis. 1b. i. demū
buliant donec aqua p̄sūpta sit 7 post ex hoc melle
p̄ficiātur predictē spēs q̄ tñ sit in pondere triplū
ad spēs 7 usui seruetur. dosis ē quātitas uni⁹ aue
lane. Et letitia coloris pulchritudinē bōitatē dige
stionis p̄curare ad caniciē retardat. Electuari
um de lapidus etiā ualet diamuscum ēt ualet lenifi
cans cor ēt ualet. oia a mesue ponūtur. uide ibi.

Capitulū de catharro. Bigerētia qñ mā
est frigidā fluens ad pect⁹. 1b. radīcū yreos enu
le añ. 3. i. isopi capilli ueneris añ. 1b. i. liquiritie
passularū mūdaturū añ. 3. i. masticis olibani añ
3. i. nucismuscate nuciscipressi añ. 3. 5. 7 cum zucca
ro fiat sirup⁹ cuius dētur. 3. ii. cū decoctōe cōtra
tusim. 3. iii. quā ponit rasis recepta cuius est hec.
1b. i. iuiuas. xx. sebeni. xxx. passularum enuclea
tarū. 3. x. uiolarū siccarū. 3. iii. liquiritie incise 1b
liter. 3. v. ficus cīrinos nūero. x. coquātur in libris
tribus aque quousq; ad unā redeāt 7 coletur.

Alii sunt sirupi digerētes mām frigidā a capite
fluente ad pect⁹ qui descripti sūt supra capto dō do
lore capitis. uide ibi. Soluētia materiā frigidā
de capite. pillē cochie hoc faciūt. Silr pillē de ye
rapigra. Salieni ēt medicie quasi oēs descripte in
capitulo de paralisi. uide ibi. Alia medicia pōt
ēē ista. 1b. pillē cochiarū. 3. i. 5. agarici. 3. 5. pulpe
coloqntide bdelli añ. 3. 5. salisgēme gña tria pul
uerizētur subtiliter 7 misceātur 7 cū idiomelle scō
cuz aqua saluie incorpēntur 7 sint pillē grosse ad
quātitatē ciceris. dosis ē. 3. i. 5. Electuariuz ad
ministrandū in fero in introitu lecti. 1b. cinamōi
electi. 3. i. 5. nucismuscate storacis calamite añ. 3.
5. ligni aloes masticis olibāi añ. 3. i. liquiritie pas
sularū enucleataruz añ. 3. i. candi. 3. 5. zuccari. q.
sufficit 7 fiat ellm 7 zuccarū liquefiat cum decocti
one ad pectus superius descripta. dosis est. 3. 5.

Itē trāsglūtuitur in fero qñ intratur in lecto tria
grana thuris albi adeo ē utile q̄ non est sibi com
par stante catharro grosso. 1b. laudani purif
simi. 3. i. ligni aloes storacis calamite olibani añ.
3. 5. nucismuscate nuciscipressi sandarice añ. 3. i. ni
gelle cinamomi gariosi. añ. 3. ii. galiemuscate. 3. 5
myrrhe spice masticis costi añ. 3. i. abre. 3. 5. mu
sci grana tria puluerizanda puluerizētur 7 quas
sentur cum aqua ro. 7 uino odorifero 7 modice ce
re fiat pomum. Itē ex maiori parte predictorū
potest fieri sacculus ad caput. Itē posset
fieri sacculus ex duabus partibus mili torefac
ti 7 una parte salis. Aliud odoramentum. 1b.
ligni aloes storacis calamite añ. 3. i. 5. nucismusc.

nuciscipres. olibani costi añ. 3. i. nigelle torefacte.
3. ii. puluerizētur 7 ponātur in pāno lineo i forma
rotunda 7 odorētur. Unguentū ericcatiū iun
ctio capite prius raso. 1b. stercois colūbini rute
agrestis semi. sinapis castorei añ. 3. i. euforbii. 3. 5.
olei rute quantū sufficit aceti parū 7 fiat unguētū

Alia unguenta ceroti 7 emplastra 7 sacculos q̄
re supra. c. de dolore capitis. Sirupi digeren
tes de materia calida de catarro. 1b. ordei. 3. 5. se
minis papaueris al. 3. i. iuiubarū sebesteni añ. xx
florum uiolarū florum nenusaris ro. rube. añ. 3. i.
zuccari quātū sufficit 7 fiat sirupus 7 dētur de eo
3. ii. cum decoctōe ordei. 3. iii. 7 dētur in mane ca
lidus uel dētur cū decoctōe predicta ad pectus.

Si uis alios recurrere ad primā partē de sirupis
digerētibus colerā. Soluentia in catharro ca
lido. 1b. de reubarbaro describende infra: de
cuius recepta ponit rasis. uide ibi. Alia medici
na pōt ēē ista. 1b. florum uiolarū florum nenusaris añ
3. i. prunorū nūero. x. tamarindorū. 3. 5. 7 fiat de
coctio in aqua in qua dissoluātur medulle castie
stule. 3. i. Electuarii de succo rosarū. 3. iii. uel dya
prunis. 3. iii. 7 coletur 7 dētur mane calida. Alia
1b. electuarii de succo rosarū. 3. 5. dissiperetur cuz
decoctione ad pectus superius descripta 7 dētur
bono mane calida Si uis alias medicinas sol
uentes catharrū requiras ad secūdā partē 7 ibi
inuenies multa. Electuariū cōpetēs in cathar
ro de materia calida. 1b. diaprunis diadragac
anti. 3. i. zuccari rosati. 3. ii. penidiarū candi añ. 3. i.
7 misceātur cū sirupo de nenusare 7 fiat electuariū

Uel aliter sic. 1b. pulueris diadragagati. 3. 5.
pulueris diaprunis. 3. ii. candi. 3. i. penidiarū. 3. iii.
zuccari quātū sufficit 7 fiat electuariū. Dori
ferū in catharro calido. 1b. rosarū rubearū san
dalorū al. 7 ru. añ. 3. ii. florum nenusaris florum uio
larū añ. 3. 5. spodi. 3. 5. cāfore gra. iii. boli armeni
nucismuscate añ. 3. ii. 7 cū aq̄ rosa. 7 glutie gūmi
arabici 7 cera alba 7 fiat pomū odoriferū. La
puturgū trahens materias per nares. 1b. ar
mōiaci. 3. 5. piretri subtiliter puluerizati. 3. ii. misce
antur cū succo yreos 7 dō modicū calefacto ad
ignē trahantur per nares 7 mirabiliter trahet ca
tharrum per nasū. Uel aliter sic. 1b. succi yre
os. 3. 5. piretri staphisagrie añ. 3. ii. puluerizētur
7 misceantur et sūatur bombix infusus in istis te
pidus 7 ponatur in nares 7 tenetur diu. Sacu
lus. 1b. mili partē. viii. salis partē. iii. 7 fiat saccu
lus unius palmi. Uel aliter 1b. boni uini 1b.
ii. salis. 1b. i. 7 buliant simul parū deinde pōatur
in uino 7 calidus capiti apponatur.

Capitulum de oculis. 7 primo de obtalmia.

Dico de receptis conferentibus capiti et par
tibus eius propter passionē eis superuenientes
distinctas fm unumquodq; capitulum. Hunc di

endum est de receptis que competunt membris
oculis a cerebro que sunt in eo ppter passiones eis
superuenientes 7 prio oculis. Et prio capto. Nota
ta primo q tardare administratōe medicaminū
ad oculos usqz ad tres dies ē utile qz aliqñ añ
so le euacuādoes sufficiūt uniuersales 7 particulares
in cura obtalmie. Nota q septē sunt herbe ocul
appropate portantes vītutē digestiuoz 7 solutioz
ad oculos. f. betōica berbena eufragia celidonia
siler montanū feniculus 7 ruta. Et iō qñ uolum⁹
digerere materiā phlegmaticā sūme digestiuum
unū ex eis que hēs supra in c. de dolore capitis p
uenientis a pblate 7 adde de pcedis herbis. Et
ad materiā mīlcā simplr digestiuū. ibi sume 7 ad
de de predictis herbis. Silr fiat d colexica. Et idē
mod⁹ seruetur de solutio. Et nota q diuersiōes
debent eē continue. f. ligando pedes 7 torquendo
digitos fricando extrema 7 silia. Nota regulā q
nūqz debet puocari sanies in oculis qz statim fie
ret corozosio i oculis 7 tunicis eius. Repercussi
ua cōferentia in pncipio obtalmie calide duo sūt
simplicia repercussiuua que ppetūt in principio ob
talmie. Prīmū est albumen oui dispūatū. Secun
dū ē lac mulieris ab ubere sūptū. Et scias etiaz q
lac abstergit rōe sue pstatitis 7 iō i oi tēpore ppe
tit. Et nota q repercussiuua nūqz debēt eē ita ffrā
q pdenient materiā in oculo. 7 iō succus solatri n̄
est pferēs. Scdo q nō sit magne siccitatis ne do
lorē inferant. Hoc ē est repercussiuū pferēs in
principio ppositū. R. aque ro. 3. i. albuīs unius
oui conuassati 7 dispūati mīscēatur silr 7 una gut
ta uel due distillētur in oculū. Aliud. R. mucī
laginis psillii. 3. ii. albumen unius oui mīscēantur
cū lacte mulieris lactantis mulierē qz frigidū est.
et si ē dolor magn⁹ fiat mucilago cū decoctōe pa
paueris 7 faldella bōbacis in eadē medicina po
natur infusa super oculū 7 sepe moueatur cū desic
catur. Et si dolor esset in ultima malitia addatur
opii gra. iii. Uel sic 7 uocatur sief albū. R. ce
ruse lote. 3. viii. gūmi arabici. 3. iiii. opii dragagā
ti añ. 3. 5. terātur 7 cribellētur sūtiliter 7 cū albūie
fiat sief. De isto facit intentionē ras i. c. isto d quo
cū lacte mulieris distēperato super lapide paruo
d barbertis fiat coliriū. Aliud. R. achacie san
guinis draconis. añ. 3. i. boli armeni. 3. ii. fiat pul
uis 7 incorporetur cū albumine oui bene agitati 7
fiat emplastrū super partibus circūstantib⁹ octo
qñ materie fluant ad extra. Aliud ad frontem
7 supercilia. R. achacie sanguinis draconis añ.
3. iii. fiat puluis 7 incorporetur cū albumie oui agita
ti quātū sufficit. Et nota q phlebotomia cephalī
ce brachii oppositi in principio ppetit. 7 si necesse
est reiterare phlebotomiā fiat ex cephalicis utri
usqz man⁹. Et si materia ē fluxa fiat laqueatō ue
narū tēporum. 7 aliqñ apponimus sanguisugās

frontis 7 uentosas super nuchā cū scarificatōe. et
si illa non sufficiunt facimus cauteriū super pmi
suram coronalē. de his plene habetur in. c. de epi
lensia. uide ibi. Conferentia agumento 7 statu
obtalmie calide quasi sunt eadē quia in statu nun
qz conferunt maturatiua 7 hec sunt. Prīmū est
lac mulieris ab ubere sumptus. Item. R. mu
cilaginis feugreci mucilagis dragagātī. añ. 3. ii.
lactis mulieris quantū sufficit 7 fiat coliriū Ali
ud. R. ceruse lote. 3. ii. sarcocolle nutritie in lacte
asine dragaganti opii añ. 3. 5. gūmi arabici croci
añ. 3. 5. fiat subtilissimus puluis 7 incorporetur cū
aqua pluuiali 7 tēpore admissratōis distēperetur
cum lacte mulieris. Et nota q aq pluuialis mul
tum ualet ex sui subtilitate in passionibus omniū
oculorum. Aliud ualens dolori oculorū. R. nu
cie bene preparate cāphore subtilissime pulueriza
tis. 3. i. aque rosate. 3. i. iuini albi. 3. 5. 7 anteqz
in oculo pōatur d3 agitari cāphora ut melior fiat
pmistio 7 pro uice ponatur in oculo gutta una uel
due. hec medicina dolorē repercutit 7 mitigat 7 re
soluit.

Coliriū ad oculos qd repiri in margine libri
et est secretum magistri petri. R. succi fenicli. 3.
iiii. aque rosate. 3. xx. mellis boni 7 clari. 3. xv. mi
sceantur 7 ponantur in ampulla de uitro munda
7 stet tribus mensib⁹ ad solē ptnue remouēdo sū
dum. 7 hoc fiat sepe. postea de illo colato pone in
oculo 7c.

Epithima rasis quo epithimentur frons 7 pal
pebre habenti obtalmiā in quocunqz tēpore. R.
sief memite rasis aloes licii sandali rubei faufel. i.
anelana indica croci oētalis añ. partes equales
fiant ex his pillule. Et cū necesse fuerit resoluatur
una ex eis ex succo coriandri uel endiuie aut cum
aqua rosata et fiat epithima.

Puluis citrinus rasis. R. sarcocolle. 3. x. alo
es croci añ. 3. ii. myrrhe. 3. i. licii. 3. ii. puluerizētur
simul 7 cribellentur 7 ualet in fine obtalmie.

Puluis albus rasis. R. sarcocolle albe 7 pi
guis que in lacte mulieris mittatur 7 dimittatur i
umbra donec exiccetur 7 optime tezatur 7 omnib⁹
x. 3. ipsius addatur sief memite. 3. ii. que iterus tri
ta optime reponantur. 7 cum opus fuerit in oculū
mittantur 7 mirabiliter mingat dolorem.

Conferentia in declinatione obtalmie sunt hec
R. spongiam infusam in aqua decoctionis came
mille 7 melliloti 7 eaz expzime 7 super oculo pone

Nota q medicinarum oculi alii sunt alteratie
frigide ut succi solatri uirge pastoris endiuie lactu
ce mucilago psillii aq rosate. Aliē calide ut mu
scus piper accozos celidonia. Aliē constrictiue
ut memite aloes crocus rose. Aliē exiccatiue
ut tucia anthimonium climia. Aliē lenientes si
cut lac mulieris 7 albumen oui mucilago psillii ffr

ratio lazuli. Alie maturatiue sicut aqua feniculi uene crocus. Alie resolutiue sicut sarcocolla aq feniculi. Alie stupefactiue sicut succus pomorū mandragore papaneris opius. Et nota q̄ eua cuationes uniuersales ⁊ specialiter a capite ⁊ pble botomia sepe debent reiterari nec una uel duab⁹ stare contentus et hoc non solum debet fieri i pñ cipio. Sed etiam conferunt in augmento statu ⁊ declinatione. In pñcipio obtalmie frigide hec pferūt. ℞. acculū rosarum rubearum conuas fatarum. 3. i. et infunde in uino albo actu frigido et exprime et pone super oculum. Item sief de spica dissolutum in lapide barberii cum aqua feniculi iniectum in oculum optimum est: cuius receptam infra habebis statim. Epithia siue emplastrū ad frontem ⁊ palpebras. ℞. aloes succi citrini myrre achacie añ. 3. i. masticeis olibani añ. 5. fiat puluis et incorporetur cuz albumine oui agitati quantum sufficit ⁊ fiat emplastrū. Euacuationes uniuersales fiant cum pillulis cochiis pillulis de yerapigra et yeragaliēi et similibus uide in .c. de dolore capitis digenrētia ⁊ uacuantia plene. In augmento competit istud ⁊ in statu qñ materia est frigida. ℞. gūmi arabici mucilagis senugreci añ. 3. ii. sarcocolle nutritē in lacte mulieris spice nardi myrre cum amomi aloes castorei s̄btilissime puluerizati añ. 3. 5. misceantur ⁊ fiat colirium cū lacte mulieris. Feniculus tunc competit quōlibet approximaſset sit ex eo emplastrum cuz uittello oui et cum predictis etiam ualet. In de clatōe obtalmie frigide hec conferunt. Pñcio de bet poni patiens in balneo. Item lanetur cum bono uino. Item potatio uini. Item spōgia predicta infusa i aqua camemille mellilori hec omnia super oculo sunt ponenda. Hic inferi⁹ per ordinem scribentur medicine rasis ad oculos propter non repetere que sunt pluribus passionibus conferentes. Sief albū rasis quod dicitur sief primum. quia ante omnes medicinas ad oculum ponitur et descriptus est superius in folio precedēti ubi est hoc signum.

Epithima frontis constrictiuum est descriptus superius ubi est hoc signum.

Puluis citrinus est descriptus supra ubi ē hoc signum aliud.

Sief thuris siue de ture. ℞. thuris. 3. x. armōi aci sarcocolle. 3. v. croci. 3. ii. fiat sief ⁊ utere cuz late mulieris cum fuerit sanies in oculis ad modū lunule citrine. maturat enim ⁊ consolidat ulcera oculoꝝ.

Rasis capitulo de ulceribus oculoꝝ Sief de plumbo. ℞. plūbi usti antimonii tucie ablute calceumenon. i. es uſtum uel feces metalloꝝ: gūmi arabici añ. 3. v. opii. 3. 5. ⁊ fiat sief. cuz aqua

pluuiali uel albumine oui. ⁊ utere cum aqua rosata ⁊ albumine oui quando sanies nō est in comea ul pupilla et quando intendis ulcus consolidare ⁊ repleri carne. Rasis capitulo de ulceribus oculoꝝ. Sief generatiuum carnis. ℞. climie ab lute tucie ablute ceruse anthimonii thuris añ. 3. ii. myrrhe. 3. i. sarcocolle. 3. i. 5. sanguinis dracōis aloes opii añ. 3. i. fiat sief ⁊ utere cum albumine oui uel aqua feniculi facit carnē generare phibet enim egressionē uue ⁊ uestigium subtiliat. rasis in capitulo de ulceribus oculoꝝ.

Sief alexre. ℞. anthimonii sehednagi id ē la pidis ematitis añ. 3. x. acacie. 3. iii. aloes. 3. i. ⁊ si at sief cum succo rubi ⁊ administretur cuz albūie oui ⁊ aqua ros. in oculis distillando cum lapide barberii ualet ut sief precedens. Rasis capitulo de ulceribus oculoꝝ.

Sief rubeus lapidis ematitis colcotar combuſti añ. 3. ii. myrrhe croci. añ. 3. i. piperis longi. 3. 5 aspergatur ex uino ueteri ⁊ fiat sief. raf. .c. de sca bie siue sebel. Sief uiridis. ℞. uiride eris. 3. iii. colcatar. i. uitrioli uſti. 3. vi. arsenici uſti baurach spume maris añ. 3. i. salis armōiaci. 3. 5. amonici dissoluāt in succo rute ⁊ spēs eis conspergantur ⁊ fiat sief. raf. .c. de ungula. Sief contra maculam rubeā. ℞. arsenici rubi olibani myrre amoniaci añ. partes equales fiat sief cum succo coriandri cum quo distilletur in oculo quousq; dolor p seuerauerit. rasis. .c. de macula rubea. Alcolbol contra lachrymas ⁊c. ℞. tucie. 3. x. coralli rubi mirobalanorū citrinorū siccatoꝝ aloes añ. 3. ii. piperis. 3. i. ⁊ fiat puluis subtilissimus. rasis. .c. de lachrymis. Alcolbol contra uisus. ℞. tucie ablute ⁊ exiccate. s. quinq; ignito ⁊ extracte in urina pueri uirginis: deinde iterū ignita ⁊ p⁹ extincta in aqua ro. 3. xx. deinde extrahatur succ⁹ sansuci uiridis et per noctem residere permittatur ⁊ coletur ex quo tucia conspersa dimittatur quousq; exiccet ⁊ postea teratur. demum sumatur piperis nigri ⁊ macropiperis zinziberis celidonie añ. 3. ii. salis amoniaci. 3. i. postea oia terantur et succo teneri feniculi conspergantur ⁊ siccata iterū terantur et reponantur et cum necesse fuerit ponātur in oculum sief. rasis. .c. de debilitate.

Sief. de fellibus. ℞. fellis gruis fellis sabothi s̄m quosdam est piscis habens rostrū longum. s̄m alios est lucus fellis hircini accipitris aquile perdicum omniū añ. unū. siccū quoq; pro omni bus. 3. x. illoꝝ succoꝝ euforbi colcoquintide serapini añ. 3. i. trita aggregentur ex succo feniculi ⁊ ponantur in oculo emeti. i. illius qui nō pōt uidere post occasum solis ⁊ ualet aqualiter in pñcipio dilatationis pupille. Rasis capitulo d aqua descendente in oculū. Sief menute. ℞. menute

camedreos corticum thuris myrrhe aloes sarco
colle atramenti aristologie rotunde añ. 3. i. teran
tur sicut alcohol 7 utere.

Capitulū de ulceribus oculorum.

Siant primo euacuationes uniuersales 7 pble
botomie fm modū sepius dictū superi⁹ 7 reitren
tur sepe ac ēt diuersimode diuersiones. Primo
ponitur sief albū dissolutū cū lacte mulieris. Et si
nō confert ponitur sief de thure cū lacte mulieris
7 fila de bōbace posita super oculo donec sanies
sit egressa. Tercio poitur sief de plūbo ad gene
randū carnē 7 si egreditur vrea amiscetur sief de
alixiri. Quarto utimur medicinis remouētib⁹
uestigiū. et dicetur .c. de albedine. Nota q tri
bus modis extrahitur sanies de oculo. p^oio cū ab
sterfius sicut cū ydromelle facto cū aqua pluuiā
li 7 melle ro. col. 7 pāno lini madefacto i dco idzo
melle tepido. Secū dū ē cū attractiuis sicut sief d
thure quod mirabiliter attrahit adeo q sagittas
attrahit ad se 7 hoc maxie ē rōne amōiaci. Tercio
cū desiccantibus sicut cū puluer tucie exticte plu
ries Emplastrū cū mucilagīnib⁹ q maxie ualz
in his ulceribus. R. se. lini fenugreci añ. 3. 5. 7 pte
rantur bñ 7 misceātur cū lacte asine uel mulieris
quantū sufficit 7 dimittitur per duas horas 7 po
stea ab eis distrabatur mucillagies cū petia linea
stili forti 7 cū eis misceatur aliqd croci: q manu
rat 7 resoluat. Et si uis ipm facere cū aliquali rep
cussione adde de mucilagine psilii. et si uis cū ali
quali pstrictione pone de mucilagine citrinoy cuz
eis. he enī mucilagine debēt poni super oculum
cū sanies fuerit in cornea tam diu qz sanies fuerit
euacuata et resoluta et nō ulteri⁹: pōendo semper
de sief de thure sicut dictū ē ter uel qter in die fm
q fucit necessariū 7 sic dbēt euacuari ulcēa oculo
rum. Et nota q hec egritudo ē periculosa 7 est
difficilis cure qñ prouēit auariolis.

Capitulū de his que cadunt in oculo.

Ducere gūmā pini per oculū in hoc ualet. et
lauare oculū aqua calida 7 etiam lac mulieris ab
ubere mulctū ualet. etiam si necesse ē aperto oculo
capiatur cū tenaculis paruis 7 leuibus.

Aliud. R. bethonice berbere celidoniē eufra
gie isopi pulegii.

Capitulum de albedine que ē in oculis.

Nota q albedo ueniens ppter cicatricē curaz
nō recipit nota sed quādā paltationē. Defectio
proueniens ab hūore pblegmaticae uel alio modo
purgato bene recipit curā 7 hoc melius in pueris
qz in senibus. Et scias q hec egritudo nūqz cura
tur nisi beneficio chirurgie. si albedo est subtilis et
in corporibus teneribus assiduatur euaporatō cū
aquis calidis 7 balneis 7 sepe administratō sit pul
ueris post puluerizationē huius pulueris. R. sar
cocolle albe zuccari tabar 7 spūa maris añ. partes

equales fiat puluis 7 puluerizetur super oculū et
iterū administretur sterus lacerte sarcocolle can
di alexandrini añ. 7 puluerizetur 7 puluerizatō co
ferunt super oculū. Item puluis offis sepie cuz la
cte mulieris puluerizatus multū ualet. Item ua
let succus lingue passeris 7 est herba cum qua irū
dines uisum recuperant. Itē. R. stercois irundi
num exicati. 3. 5. sani mellis. q. luf. ad incorpo
dum misceātur 7 distēperentur cū aqua feniculi
uel saxifragie 7 fiat colliriū. Itē. R. spume maris
3. ii. zuccari. 3. iii. et fiat puluis subtilissim⁹. Et no
ta q albugo sepe debet mollificari cū lacte mulie
ris ab ubere uel cū mucilagine fenugreci cū deco
ctione malue 7 bismalue. postea debent medicari
cū medicamine rasis cui nullū pōtē ē ppar sibi in
bonitate. Aliud ē 7 ualens 7 ē aqua rosamarie
facta sub terra 7 sit sic habeatur uitrū mundum 7
impleatur floribus rosamarinī 7 obturetur 7 ponatur
in estate sub terra. xl. diebus magni est⁹.

Capitulum de sebel et scabie. Primo opor
tet facere corporis mūdificationē cū pblebotōia
solutione uentris 7 uentofatione 7 aliis diuersis
Et si ē antiquata oz ut fricetur ocul⁹ cū folio fici
ux sanguis egrediatur uel cū alio faciente euacua
tionē illius sanguinis deinde lauatur ocul⁹ cū ace
to 7 aqua rosata 7 emplastretur cū utello oui et
oleo rosato. Coliriū basilicon. 7 si res nō ē ita
antiquata utatur colirico basilico cul⁹ ē hec recep
ta. R. climie. 3. x. aloes. 3. viii. pipis macropipe
ris zuniar. i. erugo eris. 3. iiii. baurach. 3. iii. gar
damōi gas. spice añ. 3. i. salis amoniaci. 3. i. 5. mu
sci. 3. i. cāphore. 3. 5. 7 teratur 7 fiat sief 7 admiste
tur qñ necesse fuerit cū lacte mulieris. Aliud co
liriū quod remouet pruritū 7 scabiē oculoꝝ: et
confert sebel 7 tenebrositati uisus de quo dicit isa
ach q uēditur pondere auri ppter eius excellēti
az. Coliriū qd uēditur pōdē auri. R. tucie em
blicoꝝ añ. 3. i. antimoni aur. ii. croci memite añ. 3.
i. cāfore aur. 5. galiemuscate dauic. i. salis amonia
ci. 3. i. teratur pstrictōe bona in uase lapideo mūdo
7 puce super eā aquā pluuiālē in qua isusi fuerit
per dies duos ex mirobalanis nigris ciciter. 3. ii.
postqz fuerint ptriti demū cola aquā 7 infunde et
ea parū super medicinā 7 dimitte exiccari demū
funde de aq predcā 7 fiat sicut pri⁹. 7 paulisper ef
fundendo 7 triturādo usqz ad totū aq pspūōnes
demde fiat colliriū cū aq rosata 7 uino albo ul si
fiat alcohol subtilissim⁹ 7 admistretur ubi oportet.

In hoc ēt ualet coliriū rubeū 7 coliriū uiride.
Rasis. uide ibi. Aliud auicēne. R. corticū un⁹
oui recētis dū administratur agalliā 7 infundatur
in aceto forti. ix. diebus postea exiccetur 7 subtilissi
me puluerizetur 7 de illo puluē in oculo pōatur.

Et nota q bonum est uti continue reb⁹ mollifi
cantibus ptes ocli sicut decoctio fenugreci 7 silii

Capitulū de lachrymis cū puritu. Epitima ad frontē rasis descriptū in. c. de obtalmia in augmento de cā callida pferit. Aliud ualens ad dolorē oculorū z lachrymas. **R.** lanā nō lotā z cōburatur z ei cinerē diligēter tef z ex eo cū albūie oui sup frōtē z tēpora lauētur z statī mae fluxū et lachrymaz tollit z āputat. Aliud optimū ad lachrymas z tenebrositatē. **R.** succi granatorū acetosorū cocti usqz ad medietatē z colati. **℞.** s. demū pone super ipsū sief memite aloes boni puri licii croci añ. 3. ii. multē. i. idromellis qd fit ex uīno aq z melle dauich. ii. demū pone i uase nitreo z obtura orificiū ei z dimitte ad solē diebus q̄ttuor z et utere in oculis mane z sero. est enī exptū bonum.

Aliud conferens ardozi asperitati egritudinibus affuetis calidis z ei qui patitur defecsi colē z ei cui uidetur uua res due. **R.** sarcocolle in lacte nutrita mulieris dieb' plurib' 3. iiii. dragagati albi olibanī scorie ferri margaritarū nō perforatarū añ. 3. tres spice inde climie argēti auri añ. 3. i. s. amidi ceruse añ. 3. ii. tucie sbrubee. 3. iiii. tere oia z ibibe cū aqua ro. sic cōterēdo demū fac exiccari demūz ibibe in succo granatorū acetosorū fiat sicut prius demū cū aqua solatri demū pone cāphore. 3. i. z chari tabarzet. 3. i. s. demū tere ultia p̄tritōe z fiat sief z utere cū aqua ro. z albūie oui z lactis mulieris. Aliud pannū corrodēs sanguinē z pruritū remouens ab oculis z lachrymas stringit. **R.** tunc alexandrine. 3. i. tere optie in mortario in. **℞.** i. optimi uini albi acerbī z mitte aliquatū de deco uino cū dicta tucia z duc optime p̄terendo z semp adde parū uini z iterū duc bene z tātū sic fiat quo usqz totū uinū intromittatur. postea mittas in uase rami z fac bulire ad ignē aliq̄liter z p̄ remoue ab igne z adde aloes epatici optie puluerizati. 3. ii. duc bene. z cū fuerit bene fricatū pone i ampulla z usui reserua. z cū necesse fuerit pone duas uel tres guttas i oculo z stet supinus p̄ duas horas.

Et nota q̄ in hac positōe sicut in aliis oculorū p̄cedūt euacuationes phlebotomia diuersiones et filia sepe superi' dicta.

Capitulū d' ungnula. Ungule cura melior ē denudatio ei' cū ferro si grossa ē z residuū ei' cōsumē cū reb' astrigētib' z abstergētibus z corrosiuis sicut ē sief uiride z sief de calamēto posito a rasi. Si uero subtilis ē fiat sine ferro cū p̄dictis z aliis leuioib' sicut sūt ista. **R.** stōacorū passerū scoticarū. 3. i. olei medule seīs bōbaciis q̄ sufficit ad icorpozādū misceatur ad modū unguētī ligdi Aliud. **R.** uiride eris nitrioli salis amōiaci eris nsti. añ. 3. i. fellis p̄cini. 3. ii. puerizētur sbitr z oi succo maiorae z modico mell' fiat coliriū. et nota q̄ illa p̄cedunt euacuatōnes phlebotomia diuersiones z similia sicut in aliis.

Capitulū de macula rubea oculorū ut d' alia re

In principio hui' p̄petūt euacuatōes phlebotomia diuersiones z filia uetōsatōes in spatul' z epitima ad frōtē. **R.** as descripte sup' c. d' obtalmia alia ēt rep̄cussua q̄ ponūtur in obtalmia calida i principio z augmento supra oculū cū bōbace sicut bol' armen' lutū sigilatū chumolea cū albūie oui

Secūda cura p'ncipiū. i. augmento z statū distilletur in oculū sanguis pulli colūbini aut turturis z capiatur de sbr' ale dextre z sit recēs. ēt ualē aq raphani distillata in oculū tepida. Et ab extra ponatur ēplastrū de foliis raphani z passulaz cū modico stercozis colūbini z fiat euaporatio cū reb' resolutis in. c. d' obtalmia dicti. i. fenugreco camōilla melliloto rosīs z silib'. In fine pōatur i oculo coliriū gabriel' z font' illo ē sief sabeth.

Sief p̄ferēs macule rubee. **R.** thuris myrrhe croci z amoniaci añ. 3. i. arsenici. 3. s. z fiat sief cuz aq feniculi admistretur. Aliud p̄ferēs bonum. **R.** thuris p̄te. i. z tere ultra p̄tritionē z sūde super ipm ex aq pluuiāli in q̄ sint dissoluti salis masse sal amōiaci z sal' gēme añ. p̄tis i' p̄te tertiā p̄terrātur z distiletur mae z fo. Sief sabeth. **R.** arfēici loti z sblimati d'mū loti z fricati cū aq coriādri. 3. iiii. sarcocole pipis amōiaci lapis lazuli. añ. 3. i. distiletur z dissoluatur amōiacū i aq dissolutū sit ex sale amōiaco. 3. s. z fiat sief z uter cū lacte mlieris

De lachrymis. Nota p lachryme magis cōtīgūt oculis magnis q̄z pul' z maxie capiti exnti hūido. Et nota factis euacuationib' phlia ex diuersitatibus. Primo ad tempora z ad frontem rep̄cussua conferunt que dicta sunt i ca. d' obtalmia

Secūdo f̄solutia sicut h' ēplm positū sup p̄mis surā. **R.** laudāi. 3. i. amōiaci. 3. i. mastici. 3. v. mīlū mūdāti torrefacti. 3. ii. misceatur cū oleo cāemillio z fiat ēplz i lōgitudine palmi z lantudie q̄ttuor digitorū. Tertio p̄ferūt exiccata. **R.** tucie. 3. ii. puluerizetur z cū aq myrrhe ad oculū pōatur for titer exiccat. Uel sic. **R.** pulueris offiū mirobat' kebulorū p̄bustorū z cū aqua mēte fiat coliriū. Uel sic. **R.** tucie ifusē z ablute cū aq mirri. 3. i. coralli albi z rubei offiū mirobalanorū kebulorū p̄bustorū sumach gallaz aloes mastici olibanī opii añ. 3. i. puluerizētur sbitr z cū aqua ifusionis dragagati z gūmi arabici fiat coliriū. Itē ualet i h' coliria descripta superi' d' lachrymalib' z puritu. uis ibi

Caplm de uisib' debilitate. Premissis euacuatōnibus sepe reiteratis z phlia si expediret diuersionib' sepe reiterat' admistrari pōt tiriaca 3. i. s. cū aqua feniculi stō ieiuno. Itē mirobalani kebuli p̄diti quacūqz hora ualet diei. Aliis **R.** bethonice berbene celidonie eufragie isopi pulegii siccori añ. 3. s. fileris mōtāi se. feniculi anisi coriādri p̄p̄ati se. maiorae se. basilicōis macis cardamōi añ. 3. s. cinamōi. 3. s. galēge nucimusc. añ. 3. i. pipis lōgi aloes folii mastici spice nardi añ.

Nota q̄ repressiua nūq̄ p̄petūt ap̄atib⁹ au. q̄ re
p̄uēt ad cerebrū. s̄o maturatiua ap̄atū s̄i debēt
b̄re d̄utē exiccatiua aliq̄l̄r ad p̄uatiōm au. ut ait
g. v. de ingēio sanitat̄ p̄tra illū medicū. **Abatur**
materie cale. **R.** farine frum̄ti. q. sus. mucilaginis
fenu greci mucilagis se. lini añ. **3. s. p.** p̄iguedis gal.
l̄ agule cū asatur. **3. ii.** litargiri ceruse olibai p̄ue
rizatoz añ. **3. i.** aceti. **3. i. s.** olei sisamini. q. sus. mi
sceatur 7 fiat aliq̄l̄r liqdū ēpl̄z. Et si materia suēt
s̄ra p̄datur plus de mucilagib⁹ 7 loco ping. gal.
ul̄ agule p̄iguedo anaḡ l̄ uulturis. itē q̄n materia
s̄ra sit ēpl̄m de cepe decocto s̄b cinerib⁹ cuz butiro
q̄n materia ē s̄ra s̄ v3 7 ē exp̄imētū mēb. **R.** colo
q̄ntide. **3. i.** buliat i oleo. **3. vi.** usz redeāt ad. **ii.** 7 s̄
illo oleo mitte. **ii.** gutas i au. itē succ⁹ ligni frasi. cū
p̄ditur supra carbōes frasiniū 7 dissoluitur succus
ille 7 reseruetur i uase 7 ponatur t̄p̄e necessitatis
ii. gutte l̄. **i.** exp̄imētū ē mirabile. itē. **R.** suci ru.
3. ii. mel. **3. i.** casto. **3. ii.** misceatur ad ignē lētū ex
pertū ē auic. **B**alneū i quo l̄greditur ii materia sit
s̄ra sit cū herbas. **f.** de sticados camo. cimi. baucis
lauri q̄n cā doloris ē uētositas sit saccul⁹ ex betōi.
sicca 7 mltuz v3. **S**itr saccul⁹ ex aniso 7 cimi. 7 d3
tozefieri. **A**id id q̄n dolor mltū isestat. **R.** olei. **3. i.**
opii. **g.** tria casie ligne. **g. ii.** croci. **g. i.** 7 misceatur
Itē filoniū cū oleo ro. ul̄ cū lacte q̄n dolor ē frid⁹
cū s̄ibilo. **R.** olei de amig. ama. **3. i.** olei de casto.
3. s. musci. **g. iii.** misceatur 7 fiat iunctio. Itē v3 ad
idē ole. nardinū ole. costinū ole. de lilio ole. de ru
ta 7 p̄t addi butirū b̄n lotū 7 adeps galie ul̄ an
seris. 7 i s̄ valēt lūbrici terrestres 7 vmes q̄ stāt s̄b
arceis si asetur 7 puluerizetur 7 misceatur cū oleis
p̄dictis. Aliud. **R.** calami. absinti cinamo. ozica.
sāfuci floz lauri añ. **AB.** i. cimi. anisi aneti añ. **3. s.**
teratur parū 7 ex eis decoct̄ aliq̄l̄ter i aq̄ sit eu
poratio ad au. **E**mplm anadinū 7 q̄si sedatiuum
cuiuscūq3 doloris. **R.** radice altee folioz camo.
melliloti uiolaz siccaz añ. **AB.** s. fabaz farina oz
dei añ. **3. ii.** olei camomi. olei amig. dulciū añ. **3. i.**
7 fiat s̄m artem emplm 7 ē bonū 7 conueniens

Capitulum de uulnere quod sit in aurem.

R. armoniaci terbentine cere añ. **3. s.** serapini. **3.**
ii. succi cepe. **3. i. s.** mirre casto. añ. **3. i.** misceantur
oia cū oleo laurino. **E**mplm mūdificās sanie ab
aure. **S**ucc⁹ folioz oliue cū mele i lect⁹ i aure pur
gat eā a s̄aie 7 ē exp̄imētū anic. Itē aq̄ decoctio
nis pisciū salitoz ul̄ oliuaz salitaz idē facit iniecta
i au. ad id uinū decoctū cū beto. ad id oximel q̄n ē
materia mltū s̄ra. **U**ngtū ēt mūdificatiuū ulceris
mūdificata s̄aie. **R.** squa. ferri fruxi i sartagie exti
cte q̄nges i aceto s̄i fr̄uādo acetū. **3. ii.** olei ro. ce
re añ. **3. i.** 7 fiat ungtū de quo tēta iungatur 7 po
natur i aurē. **A**id id. **R.** squa. ferri p̄parate buliat
i oleo ro. **ii.** ptii. **7. iii.** aceti. 7 s̄ colatura ponatur
i. ul̄. **iii.** gutte in aurē. **U**ngtū p̄solidatiuū p̄ferens
q̄n p̄uēt a materia s̄ra. **R.** mire casto. alo. añ. **3.**

5. olei lau. **3. i.** aceti. **3. s.** cere. q. sus. 7 fiat ungtū. ad
id si s̄istā sit scā i au. **R.** mel. **3. s.** uini ru. **3. ii.** mi
sceatur 7 cū tēta ifusa i p̄dcis mittatur i aurē. Et i
s̄ v3 uria puerop̄ v̄gis cū sele tauri. Et oia q̄ dcā
sūt i fistula lachrymali ponatur liciniū cū sele tau
ri 7 ponatur i aurē. **A**id id 7 forti⁹ **R.** scone ferri. **3.**
5. fricatur cū aceto i sartagie. **x.** 7 p̄ modū auri p
pietur paz ad itra. **A**id id q̄n ē dolor. **R.** uini po
tentis. **3. ii.** aq̄ pisciū salitoz. **3. i. s.** fundatur i aurē
q̄n ē ueniēs 7 ē dolor cū s̄aie.

Hic p̄fert ea q̄ dcā sūt i. c. de dolore auris. **S**us
sumigtū sc̄m de stipitib⁹ fabaz i aq̄ mltū remouet
tinitū 7 sonitū auris q̄n causatur a materia s̄ra su
mosa. **A**id id v3 p̄scripta i folio p̄cedenti. uide ibi
aliq̄n euenit s̄ibil⁹ sonit⁹ ex acuitate s̄sus audit⁹ 7
tūc destilla oleū ro. decoctū i aceto forti ualē.

Aidem ualet lac mulieris. **A**id idē grano
rum pini. **3. s.** casto. **3. ii.** terre utriusq3 cuz aceto 7
tepidū distilla i aurē. Et q̄n fiēt ex uētositate gros
sa fiat ista suffūgiatio. **R.** aneti calami. oug. sāfuci
rute sticados camomil. floz lauri añ. **AB.** i. buli
ant i aq̄ sufficiētē 7 fiat euaporatio ad foramina
auris p̄ instrm̄ debitū. **P**urgatōes s̄r p̄mittantur.

Caplm de gūedie audit⁹. **O**leū laurini in
iectū i aurē q̄n p̄uēt ex repletōe. **S**itr oleū amig
dalaz amaraz. **S**itr oleū balsai ole. iunipezi. Et
nota q̄ ponē gutā olei sinapi de. **iii.** i. **iii.** diē i au
rē n̄ audient⁹ liberat eū. **S**en. narrat i suis p̄siliis
q̄ curauit q̄ndā iuuenē a surditate nā fecit euz uti
pillis arcticō postea distillauit i aurē mirā cum
ole. spapi. 7 lau. **A**id id distilletur i au. ea q̄ h̄nt dī
soluē 7 resoluē hūiores crudos sicut sūt mel sel sal
capre succ⁹ rug. ole. aneti. 7 s̄itia. Et nota q̄ purga
tōes 7 diuersiōes continue sūt in hoc maxie neces
sarie 7 ideo non sunt dimittende

Capl̄z ad extrahēdū v̄mē de aure. **R.** uini
3. ii. mel. **3. iii.** olei ro. **3. iii.** misceatur cuz alumi
nib⁹. **ii.** ouoz demū lana ifundatur i p̄dcis 7 iplea
tur au. de ista lana postea s̄b ista lana extrahatur
de au. 7 p̄ paciēs acūbat sup au. p. **ii.** hozas. aliā
R. olei de absinth. olei amig. ama. añ. **3. i.** pulue
rizetur aloes mistū 7 i au. pone s̄z regulas p̄dcās
Aid id v3 distillatio cucūeris asinini i au. 7 si adipo
natur diagridū mel. **R.** succ. cucūeris asinini. **3.**
ii. diagridū. **3. i.** misceatur 7 gutatū ponatur.

Capl̄z de h̄is q̄ figūt̄r i aurē ab exteriorib⁹

Appositio uētose magne capie⁹ totā au. extra
hit oēs rē de au. **A**id extrahēdū aquā de aure apo
sitio saculi facti ex reb⁹ exiccātib⁹ sicut cimio aniso
7 s̄ilib⁹. itē ābulare sup uno pede capite icliato s̄r
au. in q̄ existit aq̄. ad idē q̄n3 sufficit fusio ole. cali
doz sicut olei camomi. olei ane. de amig. amaris
Aid idem fiat euaporatio auri cum flozibus camo
mille semini lini in aqua.

Capitulū de sanguine ex naribus. **S**anguis flu
ēs ex naribus restringitur sex modis. **P**rimo

per in frigidanciā ex qbus sanguis ingrossatur si
cut lactuca sepe uiua aqua ro. 7 acetuz 7 silia 7 si
expedit adatur optimum. Insequamus mandra
gora 7 similia. 7 ideo. Ad idem pannus lineus
infusus i aqua 7 aceto 7 expressus expositus archa
colum multum ualet. Similiter in frigidat spa
tulas ac etiam in frigidare epar multū ualet. Em
plastrare etiam frontem ex frigidis 7 tempora.
Secundo modo restringitur cum stipticis sicut a
cacia ypoquistidos bolo armeno coralo lapide
emantites terra sigillata: de aliis quia restringūt
osificia uenarum. Et ideo ualet hoc emplastrū
℞. succi plantaginis aque rosate añ. 3. iii. acetū. 3.
5. albumina dnozum ouozum terre sigillate quan
tum sufficit misceantur 7 fiat emplastrum liquidū
aliqua lter. Valent troiscisci ex puluere constricti
uo 7 cetera. Recipe scribitur a Adesue 7 ē talis
℞. sanguinis draconis gūmi arabici asati antef
i. seminis rosarum acacie ypoquistidos spodii ba
laustie boli armeni terre sigillate ematites corali
rub. añ. 3. i. 5. seminis papaueris seminis portula
ce cornu ceruini adusti cineris galarū nuces cip
si añ. 3. i. puluerizentur subtiliter 7 inco:porētur cū
succo plantaginis 7 fiant troiscisci possunt etiam re
duci in formam emplastri 7 super tempora appo
nantur. Tercio modo restringitur cōglutinatiuis
conglutinando osificia venarum sicut tus mastix
dragagantum farina uolatil' in molendino terra
aranea 7 similia 7 hoc misceatur etiam cum frigi
dis 7 magis adhereant. Quarto modo restri
gitur cū refrigerētib' a forma specifica sicut stercus
asininum succus eius cinis eius interiectus sterc'
porcinum carabe: portulaca: menta: 7 eius succus
qui diu stetit in in claustro tella aranee. Et nota
quod omnem fluxum sanguinis stercus asininū
restringit quocunq; modo ap:oximetur: siue
emoroidalis sicut sic ex uulnere 7 maxie succus
stercoris. Quinto restringitur fluxus sāguis
nariū cum distrahētib' siue interueniat euacua
tio ut phlebotomia cefalice siue epatice uel safe
ne uel uene magne que est in spatilis uel alterius
uene i parte diuersa siue euacuatur ut cum uēto'sa
posita supra membro a quo pronenit fluxus siue
sit epar siue splen 7 cum ligamibus exteriorum
sicut brachiozum cosarum mamillarum testiculo
rum 7 per apositionem usticarum fortiter punge
tium ad extrema 7 sub aselis 7 aliis partibus cor
poris. Sexto modo restringitur fluxus san
guinis cum cauterizantibus inducendo crustam
super osificia uenarum a quibus manat sanguis
sicut atramentum arsenicum calx uiua insufflan
do eam in nares etiam ferrum ignitū 7 si caute po
natur alumen operatur a qualitatibus 7 forma
specificis 7 etiam cauterizat multum facit laudes
Zluic. de balneo alumiofo i restringēdo mēstrua

**Emplastratio fiat 7 inunctio in temporibus 7 frō
ti ex gypso 7 albumine oui cōmistia.** Item sā
guis draconis boli armeni terre sigillate añ. pilla
rum leporis ustozum 7 cum albumine oui miscea
tur 7 fiat stuellum. Item scia maior apofita su
per epar ipsum constrigit.

**Capitulum de uulneribus que fiunt in interio
ribus partibus narium.**

Recipe medulle uitelli oui dragaganti gūmi
arabici añ. 3. ii. olei sisamini. 3. i. cere quantū suf
ficit 7 fiat unguentum. Ad consolidandū ua
let unguentum de cerusa scripto a Nicolao. Ad
idem. ℞. olei amigdalorum dulcium. 3. i. olei ro
sati. 3. 5. butiri loti adipis galine mucilaginis dra
gaganti añ. 3. ii. cere quantum sufficit 7 fiat unguē
tum ad remotionem escare. Ad idem quando
egritudo est fortior parum. ℞. ceruse. 3. i. 5. mer
dasēgi. 3. 5. plumbi adusti abluti contriti. 3. 5. ace
ti parum cere quantum sufficit 7 cum sufficienti
oleo mirtino fiat unguentum.

**Capitulum de emorroidibus que nascuntur
in naribus 7 polipo.**

Hec sunt corrosiua polipis 7 carnis molis. ℞.
arsenici citrini 7 calcis uiue 7 floris eris añ. ℞. 5.
argenti uiui. ℞. 5. salis amoniaci. 3. ii. omnia ter
rantur 7 bulliant in aqua 7 talis reseruata reddi
tur corrosiua. Et sunt alia corrosiua sicut cauteria
potentialia etiam aqua in qua calx sit extincta si
in ea extinguitur argentum uiuum est corrosiua.
Remouens dolorem post cauterium est uitellus
oui cum oleo rosato mistis rosis. Ad idē ē unte
calcis uiue 7 exticte arsenici citrini añ. 3. ii. colcozar
flox eris aluis añ. 3. i. galax balaustiaz añ. 3. ii.
terratur preda i mortario ereo 7 cum aceto forti
mltū 7 trituratōe forti mltū fiāt troiscisci 7 cū neces
se fuerit utē uno illoz troiscioz distēperado 7 po
ne cū lisiuio i nares. Aut puluis insuffletur in nāsū
Ad idē de expertis. ℞. attramēti 7 puluerizetur
subtiliter mane 7 sero insuffletur in nares.

Capitulum de amissione odoratus.

Succus yreos cū puluere piretri v3 in amiso
ne odoratus ab opilatōe iniectus i nares. Item
oleū nardinū i quo fuerit de puluere euforbii ul'
castorei ul' musci ul' de oibus fistibus. Ad id. ℞.
sanfuci camomille folioz lauri calamēti sicados
añ. ℞. 5. yreos nigelle añ. 3. ii. 7 cū aq decocto
nis predictaz fiat caputpurgii. Ad idē. ℞. pilla
rū dyacastorei. 3. i. dissoluatur i succo rure aut si
eble 7 fiat caputpurgii. Et solū siue predicti ualeūt

Ad idem. ℞. nigelle coloquintide elebori
albi azimi piperis ana partes equales 7 fiat
puluis 7 insuffletur in nares. Odorare nigel

alm tozefactam in pāno lineo ligatā multū ualet
Ad idem. ℞. storacis calamite nucis muscate
cubebazum gariofili nigelle ligni aloes spice cina

momii ambre musci ⁊ cum laudano sufficienti fiat
ponum ut supra dictum est. Ad idē fiat suffu-
migiū ad nare de camemilla ⁊ melliloto ruta oxi-
gano buliū. in aquis ⁊ uino simul.

Capitulum de dolore dentium.

Phlebotomia uenarum labioꝝ in dolore de
materia sanguinea ualet p̄missa tamen phlebo-
tomia uniuersali hoc medicamē utile est. ℞. ma-
sticis. 3. i. saluie. ℞. i. buliant in bono uino. ℞. 5
donec reddeat ad q̄rtā partē. Et si dolor fuerit d̄
materia frigida. si uero de materia calida buliat i
aceto cōmuniter tamen ponitur de aceto quantū
de uino euacuat ratione masticiis phlegma mucil-
laginosum stipticat rōne saluie. Aliud. ℞.
passularum mundatarum a suis bōtziis 3. i. dol-
sorū aleorum mundatarum añ. 3. i. buliant i ui-
no ⁊ aceto añ. 3. iiii. ⁊ coletur ualet quia euacuat.

Item acetum decoctionis spoliū serpentis ualē
Item emplastrum factum de spolio serpentis
ualet ⁊ mirabile. Item acetum decoctionis co-
loquintide ualet quia euacuat phlegma. Item
ualet uinum decoctionis edere. Item uinum d̄
coctionis ase uel case ⁊ sumiterra. ℞. medicamē
solēne. ℞. piretri seminis saxifragie subtiliter pul-
uerizatorū añ. 3. i. cere albe. 3. iiii. misceantur si
mul ⁊ dens dolorosus ponatur i illa cera mitigat
acuitatem ⁊ alia euacuat phlegma. Item ua-
let sacculus de semine saxifragie. Item ualē
radix diptami a tota specie ⁊ ideo masticata simi-
liter ⁊ radix celidonie i dente coroso ubi est ōmis.

Ex semine iusquiami uel cum semine porū uel
seminis sinapis multum ualet in dente coroso ubi
est humor putridus ⁊ corruptus. Debet fieri mū-
dificatio cum medicina aliqua de predictis demū
ponatur aliquid de aqua ardētī. Puluis cō-
nemens ad remotionem defecationis demū. ℞.
ossis sepie conchalarum marinarum albarū spu-
ma maris nitri aluminis aristologie ⁊ otonde radi-
cis cane uste ordeī usti sulfuris busti cinamomi pi-
peris longi omnia puluerizentur ⁊ misceantur cū
melle ⁊ postea fricentur dentes. Item aqua
que distillat a uire quando inciditur si ex ea dētes
lauentur mitigat dolorem dentium. Ad idē
⁊ est expertum lauri ter in mense cum uino cū quo
bulita sit radix tiniali p̄seruat dētes a dolore

Capitulum de dētibus extrahendis ⁊ p̄stringētib⁹

Lactitimali malafatum cum pasta uel cera
facta cassula denti coroso corodit ligamentū den-
tis sic q̄ per se cadit. Ad idem. ℞. lactis titima-
li. 3. 5. radiciis abrotani. 3. iiii. radiciis titimali. 3. ii.
mellis quantum sufficit ⁊ incoiporetur ad ignem
⁊ ponatur supra dentem. ℞. medicamen constri-
ctiuum dentium. ℞. aluminis turis masticiis ga-
larum cipressi floruꝝ rois marini añ. partes equa-

les buliant in aqua pluuiali in uino sufficienti ⁊ la-
uentur dentes ex eo tepido. Ad idem. ℞. cor-
nu cerui usti salis usti myrrhe uste añ. 3. ii. ⁊ cum
mele fiat decoctio de qua liniantur gingiue a par-
te intrinseca ⁊ extrinseca. Et nota q̄ debet sibi
cauere ab omni masticatione ⁊ a tangendo ipsū
cum manu uel lingua.

Capitulum de congelatione dentium.

Liquiritia ⁊ succus eius remouet cōgelatio-
nem dentium si masticentur. Ad idem mastica-
tio portulace ⁊ eius seminis contriti infusi in aqua

Ad idem masticatio amigdalarnū dulcium.

Item lotio dentis ex aqua salita calida. item
ex lacte asinino. Item ex decoctione aristologie
longe ualet abluendo. Ad idem lotio dentū
ex decoctione granorum lauri.

Capitulum de dentibus qui dolent cuz acre
frigida tanguntur.

Quodlibet oleum actu ⁊ potentia calidū do-
lorem dentium predictum remouet. Ad idem
℞. granorū lauri aristologie lō. aluminis añ. par-
tes equales buliant in uino sufficienti ⁊ sepe ex eo
calido lauentur dentes. Ad idem ⁊ fortius su-
matur predicta decoctio ⁊ adatur p̄repigre. 3. i.
⁊ ex calida lauentur dentes ⁊ continetur per ho-
rā. Ad idē ualet si coluantur bene cum triaca
bona ⁊ antiqua ⁊ diu stetur q̄ non aponatur ali-
qs liquor ibi. Ad idē dyasinapifmus si tenea-
tur in ore. Ad idem ualet si ungantur dentes
cū oleo de sinapi ⁊ sumatur predictum oleū ⁊ cuz
cera fiat cassula una dentibus multum ualet. Et
nota q̄ medicamina dentibus aponēda n̄ debēt
esse multū cala actu.

Recepte de egritudinibus oris ⁊ lingue.

Capitulum primum de ulceribus oris ⁊ pustu-
lis in lingua.

Capitulum de ulceribus oris.

Absterfio gingiuarū fit cū ydromelle facto ex
melle ros. ul' cū nio ru. i quo sint rose bulite. Pul-
uis quē hic ponit ras p̄solidat. ℞. medicamē corro-
dens materias corruptas i ulcerib⁹. ℞. arsenici
rubei calcis aluminis galaz floruꝝ eris subtiliter pul-
uerizatorū añ. 3. i. infundantur in modico aceti p̄-
ebdomodā unā ⁊ exicetur ⁊ istius medicine pona-
tur. 3. i. per unā horā super locum ulceratū ⁊ po-
stea inungatur locus cum oleo rosato ad sedādū
dolorē ⁊ post modū iteretur quousq; materia sit
tota p̄sumpta. medicina consolidans. ℞. galaz
3. i. aq̄ rosate. ℞. 5. buliant simul usq; quo quarta
pars sit p̄sumpta ⁊ coletur ⁊ cum colatura fiat ab-
lutio. Et nota q̄ comedere perfica remouet ēt se-
torē puenientē ex stō. Et qñ ulcera non sūt multū
p̄fuda ualet decoctio scā in uino ex istis. ℞. rati-
re p̄gamēi aluiis galaz añ. p̄tes eq̄les ⁊ buliant.

Ad idem colutio oris ex mele rosato colato misto cum decoctione copularum glandium galorum corticum granatorum et similibus.

Capitulum de fluxu sanguinis ex gingiuis.

Lotio corodens malam carnē ginguarū. ℞. florū oliue. ℞. i. s. piretri et radicū añ. quartū unū p̄ eos. 33. albi masticis añ. 3. s. mellis electi. 3. ii. fiat decoctio clarificata usq; ad quartas tres.

Lotio mundificans gingiuas. ℞. aque camomille. 3. i. mellis rosati colati. 3. iii. misceantur et cum panno infuso i predictis abluantur ginguę ut lauentur cū uino decoctiōis rosarū. Regenerans carnē qñ bene fuerit mundificate. ℞. oliban ligni aloes sarchochele sanguinis draconis sibi liter puluerizatoz añ. 3. i. misceatur simul et de illo ponatur modicū in ginguā. Ad idem et etiam confirmans dentem secundum Auicennam. ℞. laudani masticis añ. 3. i. camphore subtiliter plue rizarozum grana. vi. misceantur malāsando cum aqua rosarū et fiat mala et extendatur super pannū et ponatur sup ginguas. Hic puluis positus super ginguas corodit carnem malam et mūndificat bonā: regenerat carnem et confortat ginguas ℞. aluminis iamēni. 3. ii. salis costi. 3. i. puluerizentur et ponantur super ginguas. Pan nus diffusus in aqua distillata foliozū cypressi super ginguas confortat auget eius partes unit.

Colutio oris prohibens fluxum sanguinis ex gingiuis. ℞. balaustiarum aluminis rosarū arno glose copularum glandium plantaginis añ partes equales buliant in uino rubeo sufficienti et sufficiat. et colatur os ex eo et optime ualet quia confortat ginguas et restringit sanguinem inde fluētes et cetera. Ad idem ualet colutio ex decoctione galarum et foliozū oliue rosarū lenti um capitum rosarū et corticum granatozū.

Ad idem ℞. piretri radicis lilii añ. 3. i. sumitatum galarum non perforatarum balaustiarum añ. 3. ii. terrantur subtiliter et ginguis asperguntur et cum eo fricentur. Ad idem ualet si ex predictis sumptis in dosi maiori fiat decoctio in uino rubeo cum quarta parte aceti et ex ea fiat colutio oris. Et si est ibi ulcus perfundum addatur aluminis due partes et fiat decoctio. Similiter cum dicta decoctione potest poni mel rosatum colatum pro mundificatione saniei ab ulcere.

Capitulum de casu uulue.

Quādo est a materia calida facta pbleboto mia et euacuatione uniuersali i principio cōpetūt repercusua sicut ista. ℞. decoctionis galliarū. 3. iii. dyamozon. 3. ii. misceantur et fiat gargarisma prohibet dilatationem. Item in augumēto competit medicamen rosarū factum ex galis et sale amoniaco tritis simul. Item decoctio re

percussua facta ex decoctione citri seminis rosarū cum succo barbe p̄rcine et modico aceti in principio prohibet dilatationem. Item gargarisma thuris masticis nucis cypressi cum dyamozon

Quādo est materia frigida in processu ualet hoc gargarisma saluie seminis sinapis añ. 3. iii. buliant in aqua sufficienti et coletur et addatur colature melis rosati colati. 3. iii. et fiat gargarisma

Ad idem ualet gargarisma factum ex oximele sinapi molito cum aceto añ. partes equales.

Ad idem ualet pro eleuatione eius hoc. ℞. balaustiarum aluminis añ. partem unam camphore partes. 5. ponatur cum instrumento in uulnam

Ad idem. ℞. anthere. 3. i. succi barbe p̄rcie 3. 5. buliant in uino et ex eo fiat collutio oris.

Ad idem. ℞. galarum partes duas salis amoniaci partem mediam puluerizentur et ponatur ad uulnam. In infantibus linitio sinapis ex galia adusta cum aceto multum ualet.

Capitulum de sanguifugis et aliis que ingreditur.

Decoctio facta ex rebus amaris interficit sanguifugam et eā facit remoueri ab adherentia gargarizando. Item medicine ex solutione interficiant si fiat gargarisma. Item puluis restrictus sanguinis consuetus ualet ad restringendū sanguinem postq; sanguifuga fuerit remota et est ℞. pulueris sanguinis draconis terre sigillate. aloes pullozū leporis añ. fiat puluis et ponatur cum instrumento in gutture ubi sit ap̄cisa sanguifuga si uideri poterit. Ad idem pro tollendo adherentiam sanguifuge. ℞. aleozū lupinorū coloquintide añ. partes. i. nigele part. 5. sinapis partem. i. 5. buliant omnia in aceto uini sufficienti et coletur et colature addatur salis amoniaci. 3. iii. et fiat gargarisma. Ad idem succus salicis gargarizati ex proprietate. Ad idem ualet gargarismus cum aceto et asa fetida.

Ad idem ualet si pix liquida misceatur cum aqua et fiat gargarisma.

Ad idem ualet masticatio aleozū et ap̄erto ore stetur ad solem ap̄posita aqua frigida ante os

Capitulum de his que in guttur ingreditur siue sint spine siue sit os.

Ad adus extrahendi spina potest esse tribus modis. Primus ut ligetur filus in capite canipe recentis et qđ illa canipa transglutiatu et non masticentur fortiter ne una pars aā alia sepe retur et quādo fuerit in gutture subito extrahatur. Et quia canipa est uiscosa ideo talis spina in fingitur ibi et extrahitur cum canipa. Vel fiat decoctio cum canipa et inde fiat gargarisma. Secundus modus est qđ capiatur de spongia in parua quantitate et ligata cū filio i puaquantate

transglutiat^r 7 subito inde extrahatur sic cum spongia extrahetur spina. Tertius modus est ut fiat emplastrum de mucilaginis seicis lini cū butiro 7 medulla cassie 7 oleo amigdalio dñci ualeat multum. Ad idem ualeat si percuciat^r in collo fortiter. Ad idem ualeat si uomat fortiter post cibum sumptum 7 sepe. Ad idem si fiat gargarisma cum rob uue i quo decocte uue sicce ul' sic?

Ad idem ualeat si ficus transglutiat^r ligata cū filo modice masticata 7 inde subito extrahatur cū dicto filo. Ad idē transglutiat^r aliqua corda duplicata 7 inde extrahatur debito modo.

Capitulum de grauitate lingue.

Premiantur euacuatoēs capitis 7 phlebotomia si expedit fricare linguam cum salua si expedit facit loqui cicius 7 competit pueris 7 etiam quādo lingua paraliticatur. Gargarisma factum ex decoctione saluie yfopi acori ualeat ad faciendum loqui. Piretrum ligatum in panno si aliquant^u masticetur ualeat: sed si masticetur sine panno pustulas facit in ore. Ad idem ualeat oximel squilliticum quando ex eo coluit^r os. Ad idem ℞. cōdusi. 3. i. euforbii. 3. 5. puluerizetur simul 7 cum eis fricentur lingua. Ad idem. ℞. salis armoniaci piperis sinapis baurach. 33. saxifragie origani sansucci salis naptici añ. partē. i. puluerizentur subtiliter 7 aque calide misceantur 7 fiat gargarisma dieb⁹ cōtinuis 7 est res expta. Ad idē ℞. melis rosati colati. 3. ii. salisgēme. 3. ii. misceatur 7 lingua sepe colluatur.

Caplū de lingua q^o adeo tumescit q^o os egreditur Gargarisma ex decoctione yreos sinapis piretri 7 similiū ualeat in hoc. Puluis fricatus sup linguā factus ex pipe. 33. piretro 7 sitibus ualeat. Ad idē gargarisma factū ex decoctione datiloz ficuū passularū cū uino dulci. Ad idē. ℞. oximelis squillitici. 3. iii. rob uini. 3. iii. misceatur 7 fiat gargarisma cōtinuū. Ad idē decoctio fenugreci passularū 7 feniculi radicis lilii ficuū cui addatur melis rosati. 3. iii. 7 fiat gargarisma cōtinuum.

Caplū de glādula sū ligua 7 uocatur ranula. Troscisci positi a ℞ asi in. c. d. pustula que nascitur in lingua sūt crocodētes hanc glādulā q^o ē a p^a ex phlate. Ad idē. ℞. organi psci corticiū granatorū salis añ. ptes eqles puluerizēt^r 7 cū eis fricēt^r lingua infantis 7 est res experta. Etiam sola fricatio cum sale aliquando sufficit.

Caplū de ambabus apostematibus i lingua Gargarisma factū ex decoctioē piretri se. urtice yreos multū ualeat i hoc. Nota si tñ a p^a ē cum calitate tunc frigida ppetunt 7 si cum siccitate cala. Et nota q^o in passionibus lingue multum ualeat phlebotomia uenarum eius ualeat.

Capitulum de squinantia.

Recipe in principio quādo materia est calida gargarismus ex succo lactuce 7 a complexioē et a forma specifica. Item gargarism⁹ ex decoctione galarum sumac 7 dyamozon. Itē gargarismus ex decoctione mirtilorum ualeat. Itē ℞. sirupi de papauere dyamozon añ. 3. 5. aque rosate. 3. ii. misceantur 7 fiat gargarismus. Si militer ualeat tenere pillulas in ore prohibent de scensum reumatis calidi que posita sunt in capitulo de catarro. Ad idem. ℞. aque rosate. 3. iii. aceti. 3. i. misceantur 7 gargariza. Ad idē rob uini in aqua rosata similiter si ponantur uini granatorum. In augmento. ℞. liquiritie rase uuarum passerum mundatarum ab arillis. añ. 3. 5. caricarum pinguium. 3. i. seminis psilli seminis citoniorum seminis papaueris albi añ. 3. 5. ordeī mundati quart. 5. melis. 3. ii. fiat decoctio parum clarificata usq³ ad consumptionem medietatis 7 coletur. Ad idem. ℞. dyamozon. 3. ii. melis rosati co. 3. i. fiat decoctio sicuum liquiritie ordeī passerum datilorum 7 fiat gargarisma

In statu competit oximel dyureticum 7 reprecutitur materia. Unguentū ab extra maturatiuum. ℞. mucilaginis seminis psilli seminis citoniorum añ. 3. ii. medulle caseifistule butiri sine sale añ. 3. 5. fermenti caricarū pinguium añ. 3. i. ul' 3. i. olei uolati. 3. ii. misceatur 7 unguentum fiat

In squinantia frigida in principio quādo materia est frigida grossa competit gargarismus subtilissimus sicut iste. ℞. radicis yreos. 3. 5. yfopi capilli ueneris recentis añ. 3. i. liquiritie rase uuarum passerum e nucleatarum caricarum añ. 3. i. seminis fenugreci seminis lini añ. 3. 5. ordeī mundati quartum. 5. melis electi. 3. ii. fiat decoctio parum clarificata usq³ ad quartos. iii. In statu ad rumpendum competit oximel squilliticum maturatiuum ab extra. ℞. unguenti dialtee quart. 5. mucilaginis seminis fenugreci seminis lini añ. 3. ii. medulle caseifistule butiri recentis sine sale añ. 3. 5. fermenti caricarum añ. 3. i. olei amigdalarū dulcium. 3. ii. misceantur. Pillule superius descripte contra rcuma frigidum retente in ore ualeat in principio squinantie. Gargarismus ex decoctione morfus dyaboli continue ualeat. Ad idem. ℞. oximelis compositi. 3. 5. dyamozon. 3. 5. fiat decoctio sicuum passerum yreos yfopi mirti 7 apponatur modicum croci. Et si decoctio fiat sine piretro pipere sale 7 armoniaco 7 nitro erit gargarisma ualde fortius aliquo predictorū

Capitulum de tussi.

Maturatiuum in tussi sicca calida 7 aspera sūt sicut sirupus uolatus sirupus de papauere de uinib⁹ aque decoctionis ordeī uolarum liquiritie passerū sebesten succ. al. Eūatiū i tali passione

R. medulle caseifitu. $\frac{3}{4}$. i. $\frac{5}{6}$. distemperentur cum predicta decoctione et addatur in decoctione pruna tamarindi añ. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. seminum comunium papaueris capilli ueneris añ. $\frac{3}{4}$. ii. Confectiones valentes dya dragagantum lac dyapapauer penidii liquiritia pillule bichechie rotunde sub lingua in tusi sicca et aspersa. Unguentum in tusi sicca et calida. **R.** mucilaginis psilii mucilaginis dragaganti gummi arabici añ. $\frac{3}{4}$. ii. asungie galie medule uitulli añ. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. olei uiolati olei amigdalorum dulcium añ. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. cere quantum sufficit et fiat unguentum. Ad idem. **R.** olei uiolati cere albe añ. quantum sufficit et fiat sparadrapus ad longitudinem unius palmi et ad latitudinem medii et ponatur super pectus.

In tusi frigida phlegmatica quando materia est phlegmatica grossum in pectore exis causa tussis ualet iste sirupus. **R.** radices pycnos radicis enule capane añ. quart. $\frac{5}{6}$. psopi capilli ueneris recentis añ. $\frac{3}{4}$. ii. serpilli calamenti origani psilii. **A.** i. anisi feniculi seminis urticae orobi seminis fenugreci seminis lini assii añ. $\frac{3}{4}$. i. ordei mundati quart. $\frac{5}{6}$. liquiritie rase nuarum passularum mundatarum ab arillis añ. $\frac{3}{4}$. ii. melis succari añ. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. fiat sirupus clarificatus usque ad quart. ii. Item ualet sirupus de orobo uel de psopo et est extensor bonus. Item sirupus de liquiritia et sic fiat. **R.** sirupi de psopo. $\frac{3}{4}$. i. de liquiritia. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. fiat decoctio liquiritie ordei datilorum passularum cum zuccaro. Item sirupus de prasio oximel squilliticum pillule de agarico secundum descriptionem mesue et auicenne cum quibus debet purgari post sirupum. **R.** radicum lilii radicum feniculi añ. $\frac{3}{4}$. i. agarici. $\frac{3}{4}$. i. turbit. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. pulpe coloquintidis de sarcocole añ. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. yere pigre galieni. $\frac{3}{4}$. ii. pulueris turbitur et fiat pillule cum succo capillorum ueneris et administrentur in introitu leti. Unguentum ad pectus quando est tussis humida de materia phlegmatica in pectore. **R.** mucilaginis fenugreci mucilaginis seminis lini añ. $\frac{3}{4}$. ii. olei amigdalorum dulcium cere quantum sufficit et fiat unguentum et fiat sparadrapus in quantitate ut supra. Ad idem ualet bombyx bene carminatus et madefactus in oleo amigdalorum dulcium et calefactus ad ignem. Suffumigium ad idem. **R.** psopi. **A.** i. liquiritie passularum mundatarum ab arillis quartum. i. $\frac{5}{6}$. seminis fenugreci seminis lini añ. quartum. $\frac{5}{6}$. buliant in quattuor libris aque usque quo redeant ad duas libras et fiat cum tractione dicta in capitulo de catarro. Confectiones conuenientes loch de pino dyapenidon loch sanum et expertum est dya prasium. Et est fortius aliis loch de squilla dydrys ut puto salamonis. Item ius galli antiqui cum quo bulliant semina cartami psopus pycnos passularum seminis urticae. Item a porpreate

multum ualet hoc scilicet enula crocus pulmo uulpis bene lotus cum uino et exsiccat et detur $\frac{3}{4}$. ii. cum bono uino dulci uel cum decoctione predicta.

Capitulum de asmate.

Alaturatiua materie asmatis quando est grossa phlegmatica sirupus de psopo sirupus de prasio oximel squilliticum cum aqua decoctionis passularum psopi et cetera. Item ad idem ius galli cum buliant semina cartami psopus pycnos passule semina urticae cum aqua melis aut ad supra dicta aqua. Item ualet pulmo uulpis ut supra. Confectiones bone in hoc loch de pino loch sanum et expertum: loch de squilla dya prasium dydrys enula omni modo et crocus quia ambo ualent a forma specifica. Ad idem. **R.** liquiritie. $\frac{3}{4}$. i. uue passule. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. capilli ueneris. $\frac{3}{4}$. i. melis. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. coquantur iste res in. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. viii. aque usque quo remaneat. $\frac{3}{4}$. ii. et cum illa aqua temperetur uinum suum. Ad idem summatur: malum granatum dulce et diuidatur in quattuor partes et in medio ponatur de zuccaro albo puluerizetur et pomum claudatur et ponatur sub cineribus demum grana predicti pomi postquam sterit sub cineribus aliquantulum eiciatur in uno uase et cum cocleari capiatur in ore et teneatur labedo pectus mirabiliter clarificat uocem et confert tussim.

Ad idem sumatur ordine duo boli foliosum enule campane cum scibus maturis siccis.

Ad idem si eorum panis scilicet coctus cum aniso feniculo et croco. Unguentum siue emplastrum super pectus. **R.** datilorum pinguium caricarum pinguium añ. $\frac{3}{4}$. ii. radicum malue radicum bismalue añ. quart. $\frac{5}{6}$. conuasentur fortiter et buliant in aqua. Demum. **R.** stercois columbini termentine rasine añ. $\frac{3}{4}$. i. misceantur omnia in mucillagine psilii seminis lini quantum sufficit et fiat emplastrum et ponatur super pectus.

Euacuantia pillule almanforis hic descripte.

Ad idem pillule de agarico ualent multum.

Capitulum de pleuresi.

Quando est in principio de materia uento sa uel subtili pauca uel aquosa calefactorium factum ex duabus partibus milii et tertia salis multum ualet si fiat sacculus et ponatur super dolorem.

Et ualet si fiat decoctio cum spongia.

In pleuresi colerica uel sanguinea digestiuium pueniens in principio. **R.** sirupi uiolati. $\frac{3}{4}$. i. sirupi de liquiritia. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. cum duplo aque decoctionis ordei uiolarum uinbarum et zuccaro. Item sirupus de papauere ualet saltem propter uigilias. Ad idem aliud. **R.** endiuie scariole epatice latuce dulcis capilli ueneris recentis. añ. $\frac{3}{4}$. $\frac{5}{6}$. i. iiii. seius frigidorum multorum seis male bismalue

seminis bombicis mundati añ. ʒ. i. floz uiolaz
flox nēufaris añ. ʒ. i. zuc. lb. i. 7 fiat si. clarificat⁹

Solutium in codē solutiūz factū in tusi cali
da 7 sicca 7 multū ualens est hoc. R. medulle ca
siehistu. ʒ. i. s. distemperentur cuz decoctōe orde
liqritie passularū iuiubarum uolarū prunorum.
añ. 7 aromatizetur cū ciamomo pōt addi reubar
barum. ʒ. s. spice. ʒ. i. 7 plus vʒ. Confectōes loch
de papauere dyapenidō dyadragantum pillē bi
chichie retente sū lingua. In augumēto 7 qñ ma
teria ē grossa maturatiūz. R. sirupi de pspō. ʒ. i.
s. cū aqua predcā. Vel fiat talis. R. yfopi capil.
ueneris recentis añ. Al. ii. liqritie rase unaz pas
sularū mūdātaz ab arilis añ. ʒ. ii. orde. ʒ. i. seiuʒ
quattuor fʒoz mundatoz seīs buis se. sparagi se
nugreci se. lini añ. ʒ. i. aceti. ʒ. s. melis quart. i. zuc
cari quartos. iii. fiat sirup. Emplm maturatiūz
predicte materie. R. radicū altee. Al. i. floz cina
momi meliloti uiolaz siccarū añ. Al. s. farie seīs
lini farine fenugreci añ. ʒ. s. farine fabe orde fari
ne. ʒ. ii. olei amigdalaz dulciū olei anetini olī uio
larū añ. ʒ. i. fiat ex his oibus emplm. Calefactori
um i hac materia. R. orde ordebi añ. quar. s. sul
furis. Al. i. 7 quascentur siml 7 fiat saccul⁹ ad quā
titatē unius palmi 7 bulliant in aq 7 modico aceto
7 expresse ponātur supia locū. Distingatiūū dolo
ris i quacūqz pleurisi. R. malue bisimalue añ. Al.
i. pistētur 7 cū oleo uiolato 7 asungia porcini recē
tis per modū emplī 7 ponātur super locum sʒ nō
diu teneatur qz rematuraret materiā. Soluti
uum qñ materia ē grossa 7 digesta. R. floz bora
ginū floz buglose añ. ʒ. s. liqritie rase unaz passa
rū mundataz ab arilis añ. ʒ. i. cartami mūdi. ʒ. s.
fiat decoctio in q dissoluatur casiehist. ʒ. i. agarici
elei turbit gūmosi mūdati interi⁹ 7 exteri⁹ añ. ʒ. i.
7 fiat colatura usʒ ad quart. s. Et si uis forti⁹ ope
rari quando materia ē mīta uti potes eleboro thī
mo 7 epithimo 7 istis similibus.

Capitulum de peripleumonia.
Huic ppetūt recepte q ppetunt pleuresi qñ est
s materia phlatica 7 peripleumonia ē s materia
phlatica q ut fit in plurib⁹ uenit. Quā vō periple
monia est de materia colerica ppetūt recepte que
ppetunt pleuresi quando ē de materia colerica

Capituluʒ de sputo sanguinis quomodocūqz
egrediatur per os in uomitu sanguinis.

Electuarium istud vʒ. R. Byarodon dyapapa
ueri triasandali zuccari rosati facti cū ros siccis ci
tonioz cōditoz cū succaro sine spetiebus añ. q. r.
s. misceantur. Ad idē. R. serue rosaz rubearū
ʒ. i. triasādali. ʒ. s. corali rub. karabe lapidis ema
tis se. portulace se. plantaginis añ. ʒ. i. sanguis
draconis dragagāt gūi arabici spodiū añ. Al. i.
pulueris zuccari. q. sufficit puluerizētur puluerizā
da subtiliter 7 misceantur oīa in modum zuccari 7 o

sati. Ad idem trocisci obhānis mesue administrati
cū aqua plantaginis. quazū rubrica posita ē in. c.
de tusi. Ad idem aque rosate potate succi uirge pa
storis potatus. Ad idem efficaciter ualet succ⁹ plā
taginis cum modico opii. Empl⁹ super stomacū
ab extra factum ex succo plantaginis modico ace
ti 7 terra sigillata 7 etiaz plantago pistatis cū mo
dico aceti emplm ualet. In sputo sanguinis in tu
si 7 spiritualibus. R. trociscorum de terra sigilla
ta. ʒ. i. trociscorū de karabe. ʒ. s. puluerizentur 7
misceantur cum aqua plantaginis aqua portula
ce añ. ʒ. i. s. 7 in ore teneantur lambendo. Et tro
cisci descripti 7 experti in. c. de uentris fluxu infra
uide rubricā. Ad idem. R. tiriace recentis. ʒ. i. s.
aceti aque portulace añ. ʒ. i. s. uel ʒ. i. s. Ad idem
pulueris lupinorum lapidis ematitidis 7 distempe
retur cum aqua pluuiali uel portulace puluerizē
tur 7 teneat in ore lambendo. Ad idē utile folia
portulace masticata. Ad idem lapidis ematitidis.
ʒ. i. cum aqua plantaginis. ʒ. iii. Ad idem grano
rum mirti seminis plantaginis subtiliter pulueri
zatorū añ. ʒ. ii. aque portulace. misceantur 7 pote
tur lambendo. Electuariū. R. zuccari rosati an
tiqui. ʒ. i. s. Electuarii constrictiui. ʒ. i. manus xpī
plati triasandali dyapapaueris añ. ʒ. s. trocisci s
terra sigillata trocisci de karabe añ. ʒ. i. incorpore
tur cū sirupo mixtino. Ad idē aliud. R. pinearū
mundatarum ab utroqz cortice. ʒ. i. passularum
mundatar. ʒ. i. s. liqritie subtilissime incise. ʒ. s.
ʒ. s. i. cinamomi. ʒ. ii. amigdalorum dulciū zuc
cari albi ad pondus omnium 7 fiat electariū ul⁹ fi
at tragea in forma solida. Loch ualens aliud ad
idem. R. dragaganti. ʒ. s. carabe corali rubei la
pidis ematitidis boli ar. añ. ʒ. i. sanguinis dracoīs
origani gūmi arabici añ. ʒ. s. seminis portulace
seminis plantaginis coriandri preparati añ. ʒ. s.
masticeis olibani grana tria uuarum passarum
pinguium. ʒ. i. aque rosate. ʒ. i. aque portulace.
ʒ. i. zuccari albi. lb. i. 7 fiat electuarium quo uta
tur tenendo in ore lambendo. Unguentuum
ad pectus hoc unguentum est singulare quia re
stringit sanguinem 7 non auget tūm sicut illud
q scribit Almanfor. R. olei rosati olei amigda
rum dulcium olei mirtillozum añ. ʒ. ii. succi cito
niorum cere quantum sufficit fiat unguentum.
Ad idem. R. accacie ypoquistidos sanguis dra
conis balaustiarum gallarum masticeis ro. ʒ. i. ʒ.
i. turbit boli armeni añ. ʒ. i. olei rosati olei mirti
ni masticeini añ. ʒ. s. albuminis unius oui cere quā
tum sufficit fiat unguentum. Pillule bichichie
sub lingua tenende. R. dragaganti seminis por
tulace parum asate gūmi arabici añ. ʒ. s. lapidis
ematitidis antere boli armeni terre sigillate kara
be corali rubei añ. ʒ. i. mucillaginis psilii. ʒ. i. pul
uerizentur subtiliter puluerizanda 7 misceantur

cū aqua portulace ⁊ fiat bichichie in forma lupini
 Sirup. p̄strictiuius. ℞. granorū mirri sumac rof.
 balauftiarū antere copulaz glandiū galaz aca
 tiepogstidos añ. 3. s. sandalorū al. se. citoniorū
 spodiū añ. 3. ii. dragagātū gūi arabici boli ar. san
 guis draconis añ. 3. i. s. terre sigill. masti. añ. 3.
 iii. turis papaueris albi. 3. ii. s. lapidis emati. 3. s.
 succi plantaginis vini citoniorū añ. ℞. s. dispumē
 tur succi ⁊ colentur ⁊ facta decoctōne cum aq̄ plu
 uiali ⁊ zuccaro al. sufficienti fiat sirup. Purgatio
 cum farmaco. ℞. pillaz de agarico. 3. ii. pillarū
 cochiarum. 3. i. p̄ficiātur siml. Resoluētia sāgui
 nem postquā fuerit uena p̄solidata remanente in
 p̄cauitate pectoris. ℞. tiriace antiq̄. 3. i. s. diur. cū
 3. iii. decoctōis liquiritie ⁊ capill. ueneris. Ad idē
 ℞. tiriace antiq̄. 3. i. aceti. 3. i. aq̄ rof. 3. ii. ⁊ misce
 antur ⁊c. Ad idē aq̄ scabiose ⁊c. Et nota q̄ si spu
 tū pūit a corruptōe. primo scā phlebotomia d̄z
 fieri purgatio eius q̄ ē cā coruisionis. s̄z isti raro
 ul' nunq̄z euadunt. Al̄edicamē ultimū i oī fluxu
 sanguis. ℞. piretri al. ius gami añ. 3. v. terre sigil
 late opii añ. 3. ii. seīs canapis croci añ. 3. i. 3. i. ca
 storei spice euforbii piretri margaritarū n̄ perfora
 tarū karabe zedoarie dronici añ. 3. i. cāpho. g.
 vi. spice cū mele rof. coto. q. sufficit. Dof ē a. 3. s.
 usq̄ ad. 3. i. cū aq̄ plantag. 3. i. s. uini s̄balissimū. 3. s.

Capitulum de ptisi.

Sirupus ualēs ptisis catarosis sanguinē spuē
 tib⁹. ℞. ligritie. 3. ii. capilli uene. 3. i. añi papauē.
 al. pl̄monis uulpis se. cōiuz s̄fioz rof. uiolaz seīs
 feniculi croci puluez caneroz flumialiū adustorū
 añ. 3. vi. isopi sicce. 3. i. v̄ge pastoris plātagis añ.
 Al̄. s. se. citoniorū se. malue iuiubarz añ. 3. ii. cube
 baz nu. mus. añ. 3. i. passulaz. 3. s. pēidiū ⁊ zucca.
 q. sufficit ⁊ fiat sirup. cū aqua pluuiali ul' fōtis cla
 ri ⁊ detur i auroza. Purgatio cum farmaco quā
 do ēēt necessaria sed cuitanda quāto plus potest.
 ℞. pillaz de agarico. 3. ii. pillulaz cochiay. 3. s.
 incorporētur pillule. Loch ualēs ptisis ⁊ cōsum
 ptis ⁊ educēs saniē ⁊ pect⁹ mundificans. ℞. seīs
 papaueris albi spodiū se. lini torrefacti croci amig
 dalaz dulciū añ. 3. iii. amidi gūmi arabici draga
 gātū se. citoniorū se. citulorum añ. 3. vi. granorū na
 sturci croci amigdalaz amararum fabaz añ. 3.
 i. s. pēidiōz. 3. v. dissoluātur penidiū cum aq̄ fōtiū
 ⁊ fiat loch. Potus ualēs ptisis loco lactis mundi
 ficans pect⁹ ⁊ p̄solidans ulcus. ℞. radices yreos
 3. ii. yfopi capilli ueneris recentium añ. Al̄. i. or
 dei mundati quartus. i. q̄tuoꝝ se. s̄fioz maiōꝝ
 3. ii. minōꝝ se. malue se. bōbaci mundatoꝝ se. s̄eugre
 ci iuiubarum sebesten añ. 3. s. ligritie rase uuaz
 passerum mundatarum ab aris. añ. 3. i. mel' elec
 ti quartum. i. succari alias quartos. iii. fiat siru.
 cum aqua pluuiali. Electuarium ad idē. ℞. radi
 cis yreos recentium infusorum per noctem in siru

po rosato. 3. ii. pulueris dragagātū. 3. i. candiū p̄i
 dioꝝ añ. quart. s. zuccari. ℞. i. fiat electuarium
 Et pōt poni carniū testudinis nemoralis p̄para
 torū beñ quart. i. mūdatarū ab aris. 3. s. fiat ele
 ctuariū. Ad idē. ℞. rosa. ru. q̄rt. s. capillorū uene
 ris. 3. s. passularū plueris dragagātū. 3. v. plueris
 pulmonis uulpis. 3. i. feniculi puluerizati. 3. s. zue
 cari. q. sufficit ⁊ fiat sicut zuccarū rof. Unguenta
 danda. c. de ethica Ab extra app̄ximanda ⁊c i
 hoc casu. Itē ualet electuarium restauratiuū de
 scribendum in capitulo de ethica.

Capitulum de tremore cordis ⁊ sincopi.

In causa calida tremoris trocisci antorū q̄ di
 cuntur cāphorati ualent maxie dati cū aqua rof.
 Electuariū ad idē. ℞. p̄serue rosarū ru. 3. s. p̄ser
 ue nenusaris p̄serue buglose añ. 3. ii. margaritarū
 3. i. iacintoꝝ safiōꝝ smaragdōꝝ se. citri se. ace
 tose corali rubei añ. 3. i. sandalorū alborū coctan
 dri preparati spodiū doronici been al. 2 ru. añ. 3.
 s. ossis de corde cerui infusi. 3. s. aq̄ rof. limaturae
 auri ⁊ argē. añ. 3. ii. puluerizētur puluerizāda ⁊
 fiat sicut zuccarū rosatū sine igne. Sacul⁹ cordial'
 ab extra fiat ex istis pluerib⁹ ⁊ sindone ⁊ gina. Epi
 thima. ℞. aq̄ rosate aq̄ nenusaris añ. ℞. i. succi
 pomorū acetosorū facta residentia. ℞. s. aq̄ bug
 lose aq̄ melisse añ. 3. iii. aceti. 3. i. sandali seminis
 citri seminis acetose añ. 3. i. camphore. 3. s. pulue
 ris rosarū. 3. ii. s. ⁊ fiat epithima. Odoratiuum
 sūme odoratiuum factū dictū in. c. de cura dolo
 ris capitis puenientia a causa calida. Sirupus
 ualēs in hoc ⁊ iuleb. ℞. aq̄ rosate succi pomorū
 acetosorū aq̄ buglose añ. quart. i. zuccari. ℞. s. li
 at iuleb usq̄ ad. ℞. i. sirupus uiolatus sirupus ne
 nusaris sirup⁹ de acetosa sirup⁹ acetosus sirupus
 rosat⁹. In tremore ⁊ sincopi a cā frigida troci
 sci antorū ⁊ sua p̄fecta diamuscum. Ad idem. ℞.
 margaritarū. 3. i. doronici been al. 2 ru. 33. sloꝝ
 cinami macis. galange melisse añ. Al̄. i. gariofilo
 rum cubebe buglose melisse añ. 3. s. sandali seri
 ci crudi grana tinctoꝝ ligni aloes storacio calami
 te seīs basilicōis añ. 3. s. radices buglose. 3. i. cro
 ci. 3. s. corticū citri cōdifi añ. 3. ii. ligritie. 3. s. cādū
 3. x. carniū uuaz passerū bene pinguium. 3. i. aq̄
 buglose. 3. s. aq̄ melisse succi pomorū dulciū aque
 rosate de damasco añ. 3. s. musc abze añ. 3. i. zue
 cari. ℞. s. ⁊ fiat electuariū. Ad idē ualet diamarga
 ritoꝝ dyacamereon simplex uel mixtū. Electuari
 um de margaritis semper ualet in quocūq̄ t̄p̄e
 ⁊ sincopi ⁊ quasi in quacūq̄ causa. ℞. doronici
 corticum citri sloꝝum bozaginis rosarum rubea
 rum been albi ⁊ rubei coraloꝝ rubeoꝝum limatu
 re eboris añ. 3. ii. spodiū macis. gallic muscate ha
 rabe ossis de corde cecui sandalorū rubeorū añ.
 3. i. s. seīs basiliconis sloꝝum moelle melisse coctā
 dri cinamomi cubebe cardamomi zedoarie spice

nardi ligni aloes sete p̄buste croci añ. 3. i. miroba.
omniũ. 3. 5. margaritarũ argenti sfoliati añ. 3. 5. be
rillicozũ iacitorũ imaragdoz saphiroz añ. 3. i. mel
lisse buglosse añ. 3. ii. abze. 3. 5. caphoz. 3. i. musci
3. 5. succi pomoz redolentiũ dispũati succi buglos
se añ. 3. ii. 7. cuz zuccaro sufficenti 7 aque rosate et
buglosse fiat cõfectio ponẽdo super. lb. i. zuccari
pro qualibet. vi. 3. in pulueris predictoz. Pot?
aq. aque buglosse. 3. ii. pulueris gar. 3. 5. malua
sie. 3. i. 7. misceatur 7 potetur sũmo mane p unam
hebdomadã oĩ die. Ad idẽ. R. aq. buglosse
mellisse añ. lb. 5. zuccari. 3. iii. fiat iuleb usqz añ. lb.
i. Epithia 7 eplm saccul^o 7 sirup^o. R. aq. mel
lisse aque buglosse añ. lb. i. aceti. 3. ii. gariofi. 3. ii.
croci. 3. i. musci. 3. i. puluerizetur 7 fiat epithia cũ
sacculo. Ad idẽ. R. laudani quar. i. corticũ ci
tri gar. 3. i. musci electi. 3. i. termẽtine. 3. 5. 7. cũ aq.
buglosse fiat emplastrũ 7 ponatur tenue ad quan
titatẽ uni^o palmi super cor fiat saccul^o de predictis
puluerib^o in sindone de grano. Sirupi calefa
ciẽtes ualẽt. sirup^o de absinthio 8 mẽta 7 silia.

Capitulũ de passione colerica. R. rosaruz ba
laustie galiemuscate añ. lb. i. 5. mẽte acacie mirte
thuris añ. 3. i. absintii ipogstidos ciperi gar. ma
sticis añ. 3. 5. coralloz alboz 7 rubeoz spice añ. 3.
i. panis usti. 3. 5. caphore. 3. 5. teratur p̄dicta gros
so mō 7 buliãt cũ uino citonior aq. rosate añ. 3. vi.
uni nigri stiptici. 3. viii. aceti. 3. ii. 7. cũ spōgia infu
sa 7 exp̄ssa fiat stōi fomentatio. et de predictis fm
ebullitionẽ pōt fieri optime ad stōachũ: 7 pōt de
p̄dictis fieri saccul^o ad stōm. Inunctio siue em
plastrũ siue saccul^o. R. olei mastici mirti citonio
rũ olei mirtini añ. 3. 5. pulueris rosaz coralloz ru.
mẽte añ. 3. 5. gariofiloz mirti añ. 3. ii. misce 7 cuz
modico aceti 7 cere. q. suf. fiat unguetũ. Pot^o fi
eri ẽt in forma eplastrũ. Ad idẽ. R. laudani masti
cis añ. quar. 5. olubani. 3. 5. sandaloz rubeoz 7 al
boz coralloz ru. sumach berberis añ. 3. i. ante
rie acacie ypogstidos balaustie añ. 3. 5. termẽtine
3. i. 7. cũ oleo rosato fiat emplastrũ ad modũ scuti
7 ponatur un^o a parte añ 7 aliũ a parte p^o 7 ex op
posito stōachi 7 inuolutio p̄anoz frigidorũ infuso
rũ in aqua frigida reuolutoz circa guttur. Ad
idẽ. R. succi plantaginis aque rosate. q. suf. 7 fiat
emphm. Experimẽtũ mulierũ panis assati 7 pi
stetur cui addatur pulueris mastici. 3. ii. 7 fiat sac
culus 7 calefact^o ad ignẽ ponatur super stō. Si
rup^o ualẽs ad uomitũ. R. sirupi de mẽta mine si
ne sp̄eb^o. 3. 5. trociscoz de thure lb. descriptoz. 3. i.
aq. ad duplũ 7 calefactũ detur in mane. R. me
dia auctoz sunt sp̄alia 7 singularia sp̄aliter uetosa
tio diacitoniten sine sp̄eb^o p^o cibũ retinet uomitũ
Similiter coriãdrum preparatũ post cibũ.

Capitulũ de his que stōachũ cõfortant 7 cibo
rũ pficiunt digestione. In debilitate stōachi a

cã frigida: cõfectões calide stomatice diaciminũ
diagalanga diacynamomũ dianisuz diacitoniten
cũ sp̄ebus diatrio pipereon fm melue pluris arco
ticon diaolibanũ. 33. conditũ tragea facta ex. 33.
cinamomo gariofilis aniso 7 coriãdrũ. qñqz ad
ditur muscus cũ multo zuccaro. Ad idẽ. R. ci
namomi. 3. ii. 33. nucifimuscate cardamoi galange
gariofi. añ. 3. i. macis ligni aloes añ. 3. 5. anisi. 3. i.
pelliculaz intrinsecarũ stōz gallinarũ bñ abluto
rũ cũ uino bono 7 efficator. 3. iii. zuchari al. lb.
ii. ex his fiat cõfectio solida. Ad idẽ. R. cina
momi. 3. iii. galange. 3. i. aque rosate odorifere. 3.
i. zuccari quantũ sufficit 7 fiat p̄fecto 7 bñ restau
ret appetitũ 7 ea utere in delicatis. Ad idẽ. R.
33. 3. i. gariofi. galãge añ. 3. 5. piperis coriãdri p̄
parati añ. 3. i. se. anisi se. seni. ameos spice nardi
cardamoi añ. 3. i. 3. 5. corticũ citri conditi. 3. i. liq
ricie rase. 3. ii. candi. 3. 5. passularũ mũdaturũ ab
arillis. 3. i. aque rosa. odorifere quartũ. 5. zuccari
quantum sufficit 7 fiat cõfectio. Puluis stōa
chum cõfortans frigidũ. R. coriãdri cinamoi añ
3. 5. trũ generũ piperis galãge gariofiloz. 33. añ
3. i. 5. anisi seminis feniculi añ. 3. iii. croci. 3. i. zuc
cari albi ad pōdus omniũ fiat puluis. Ad idẽ
R. cinamomi electi 7 rasi. 33. añ. 3. vi. galãge flo
rũ cinamomi añ. 3. iii. liquiritie rase 7 recentis. 3.
ii. 5. gariofiloz. x. ii. nucifimuscate. 3. i. macis car
damomi piperis magni añ. 3. 5. zuccari ad pōdus
omniũ et fiat puluis. Isto uoto: multum digerentia
materiã frigidã stomachi R. oximellis simplicis
uel cõpositi. 3. i. mellis rosati co. 3. 5. aque absinti
uel feniculi. 3. iii. appoximetur calidũ. Ad idẽ
3. sirupus de absinthio sirupus de menta sirup^o de
fumoterre 7 siles. Ad idẽ. R. mẽte apu absinti
capill^o ueneris añ. lb. i. anisi maratri ameos añ.
3. i. corticũ radice feniculi petrosili añ. q. r. 5. ligri
tie rase passulaz añ. 3. i. aceti. 3. i. mellis electi zuc
cari añ. lb. 5. fiat sirupus. Euacuantia materiã
frigidã in stō. R. yerepigre. 3. i. turbitũ. 3. 5. 33.
3. i. sumatur 7 disteperetur cũ decoctõne cõmuni
7 aromatizetur cũ cinamomo. Ad idẽ pillẽ de
agarico pillẽ de yerapigra pillẽ inde descriptõne
hali auctoritate mesue. Stomatũ laxatiũ stō
machũ frigidũ confortatiũ ab extra emplastrũ
7 unguentũ rasis ẽt ex ingrediẽtibus emplastrũ si
fiat sacculus. Ad idẽ. R. masticis galange 3e
doarie ameos añ. 3. 5. mẽte sicce absinthii sici añ.
3. 5. termẽtine cere añ. 3. 5. 7. cũ oleo de mastice fi
at empl^o. Ad idẽ. R. olei masticis olei 8 absin
thio añ. 3. i. olei mirtini. 3. 5. gar. cinamoi galãge
añ. 3. 5. ligni aloes. 33. añ. 3. i. cere. q. suf. aceti pa
rũ 7 fiat ungtũ. 7 cũ p̄dictis pōt fieri cerotũ addẽ
do mastice. Ad idẽ. R. aq. mẽte aque absinthii
maluasie añ. lb. i. pulueris gariofiloz. x. mente
cinamomi: ligni aloes: galange ana. 3. i. et fiat

epithima cum quo epithimetur stō cum filtro.

Aliqua de citoniis descriptōe auctoz multū ualet

Ite v3 amplecti infantē nudum ad debilitates digestiue ⁊ hīe faccluz de pluma bñ minuta. **A**ld idē. **R**.bachaz lauri masticis añ. 3. i. cinamomi ligni aloes ciperi sandaloz cubebaz añ. 3. 5. mente absinthii rof. ru. añ. 3. i. 3. i. spice macc. oia. rub añ. 3. i. gale muscate. 3. i. galāge calami aromati ci thuris cimini añ. 3. ii. laudani. 3. iii. ⁊ cum suffi ciēti quantitate rasine ⁊ modico olei masticis fiat cerotuz super corio subtili extenso ad moduz scuti laz añ. 3. i. boraginis buglosse corticis radicuz se ni. anisi maratri cuscute añ. 3. 5. 33. 3. vi. mel⁹ zuc. añ. lb. 5. ⁊ fiat sirup. fm artē. **A**ld idē oximel sqli ticum apozimatum cum aq boraginis. **V**ide supra medicinas soluētes meliaz qz ille hic ualeat **I**n stō obili a cā calā pfectōes frie stomatice tria sādali zuc. ru. uiolatum. **D**iacionitē sine spēbus ⁊ quasi stomatice tēperate. aromaticum rosatum **R**osata nouella. **D**iarodō abanis. **D**igerētia materiā colericā in stō sirup. uiolat⁹ sirup. rosat⁹ **O**xizacara sirup. de berberis ⁊ ille magis dpmitt caliditate aliis. sirup. acetosus simplex. sirup. de endiua. **A**ld idē. **R**.ēduie scariole lactucaz añ. lb. 5. se. cōiuz ffrizoz. 3. i. absinthii. **A**ld. i. rosaruz uiolaz añ. 3. i. ordeī mūdātī. **A**ld. i. uini gñatorū 3. iii. aceti. 3. ii. zuc. q. suf. ⁊ fiat sirup. clarificatus fm artē. **E**uacuātia materiā colicā de stō. **A**lbe dicine purgātes colerā tā simplices quā pposite. **C**ofortantia stō3 calidū ab extra apozimātū ⁊ c. succi plātaginis aq rof. añ. lb. 5. aceti. 3. i. sanda loz ru. al. cora. ru. coziandri pparati añ. 3. ii. se. ci tonioz se. acetose añ. 3. i. farine ordeī quartū. i. ⁊ fiat emplm ⁊ caue ne diu teneatur. **A**ld idē. **R**.sā daloz al. ⁊ ru. coziandri pparati se. acetose berbe ris citonioz añ. 3. ii. succi citonioz. 3. ii. olei masti. 3. iii. puluerizētur puluerizēda ⁊ buliat lēte super calidū cinerē usq3 ad psumptionē succi ⁊ coletur ⁊ colature addatur cere. q. suf. ⁊ fiat ungtm ⁊ de b ungas stōm ⁊ ē medicamē notabile. **A**ld idē fiat saculus ex illis pulueris. **A**ld idē. **R**.aq rof. aq endiuiē mēte. lb. i. uini citonioz acetosoz. 3. ii. san daloz al. ⁊ ru. coziādri pparati coraloz ru. rosaz ru. añ. 3. ii. cūmarum absinthii añ. lb. 5. ⁊ fiat epi thima siue fomentatio.

Capitulum de dolore ⁊ apostemate stōci.

Digerētia ⁊ euacuātia quascūq3 materias exi stētes in stō hīte sūt immediate supra ⁊ iō n̄ repe tunt. **E**mpl3 ⁊ apatis calī. **R**.sandaloz ru. alb. rof. añ. 3. ii. plātaginis portulace absinthii añ. 3. i. 5. farine ordeī. 3. ii. camphore. 3. i. olei rosati olei citonioz añ. 3. i. 5. predicta ad inuicē buliāt ⁊ fiat emplm in principio in augumento fiat predictum emplm cui addatur malue. 3. i. masticis sgnanti

3. i. 5. asungie galine anatis. añ. q. sufficit. **I**n sta tu fiat predictū emplastr cui addatur apii dactili fenugreci bdelii ace. an. ex omnibus fiat emplm.

Ald idē. **R**.rosaz uiolaz. añ. lb. i. cipi sgnāti sandal. al. ⁊ ru. añ. 3. ii. camemille meliloti absin thii. añ. lb. i. farine ordeī. 3. 5. radicem maluani schi. lb. i. oli. spice. 3. i. olei rof. 3. ii. ⁊ fiat emplm fm artē. **E**mplm in principio apostematis duri ⁊ frigidi ⁊ etiā ualet in processu. **A**ld idem **R**.camemuli meliloti cināomi polli aneti. añ. 3. 5. absinthii spice. añ. 3. iii. masticis. 3. ii. aloes. 3. 5. thuris. 3. iii. radicū altee. 3. ii. olei rof. 3. iii. ⁊ fiat emplm cū mucilagine altee. **E**t dum fuerit i agu mētiato ul' statu adde amoniaci opposoācis flo racis. añ. 3. 5. adipis galie anseris. añ. 3. i. olei de spica. lb. 5. ⁊ fiat emplm qd ē resolutiū valde.

Ite emplm de meliloto f3. **A**lbe siue v3 i oi tēpore **A**lbitigātia dolorē a cā frigida ⁊ uētositate. **C**ar minātia uētositatē ul' pfortatiōes casie predictē in mediate supra aq rute carmiata alexādrini cuius hec ē receta. **R**.ciāomi elī. 3. ii. 33. 3. i. 5. gariofilī 3. galāge. 3. 5. nucis mus. 3. vi. cardamōi. 3. iii. ma cis. 3. ii. piperis. 3. 5. foli. 3. ii. cimini. 3. i. 5. croci. 3. iii. zuccari. 3. iii. ⁊ puluis subtilissimus dentur cū bono uino calido. **A**ld idē fomentationes casie ab extra sacul' ex sale ⁊ milio. **U**entositatem su pra umblicū ⁊ sumē. **E**t nota qd decoctio masticis ⁊ ei' asūptiō pseruat stōachū a malis egritudib⁹

Capitulum de singultu.

In singultu de repletōe pot⁹ cōferētes ⁊ cōfec tōnes stranutatoria hēs supra. c. de applia recur ibi. **A**iqua quā nominat auctoz mltuz v3. **I**te aq rute supradicta in mane stō ieiuno. **I**te hoc uinū **R**.diptami stitit puluerizati. 3. iii. tiriace. 3. i. mi sceātur ⁊ cū bono uino distēperetur ⁊ v3 in omni dolore stōi. **I**te. 33. conditū v3. **I**te. **R**.spice sgnāti calami aromatici ālī maratri mēte absinthii costi añ. 3. i. croci ligni aloes gariofil. añ. 3. ii. ma sti. 3. i. 5. rosaz. 3. i. 5. opii coziandri pparati se. pa paueris casie ligne añ. 3. 5. cū mucillagine psili in formētur trocisci ul' si uis cū zuc. fiat pfectio. **A**b extra apozimāda sūt ēpla ungtā calā dcā in pce dēti. c. filtr ⁊ sacculi. **I**tem appositio uētose supra stōm. **I**te fomentatio cū aq rute. **I**n singultu de in natōe cura sicut curatnr ethic⁹ cū humectantib⁹ ⁊ restaurātib⁹. **P**illē mltū ualētes in singultu a cā calā. **R**.spodu ēdiuie portulace ligni aloes añ. 3. i. 5. pulpe tamarindoz añ. 3. 5. ranci electi. 3. i. cō ficiantur cum aceto in forma pillarum.

Capitulum de appetitu carino.

In frigidātia cā ppetunt calefaciētia ⁊ extiguē tia ul' extergentia materiā frigidā de ore stōi dcā in. c. de his q stōm pfortāt. **I**te vā ē hec pillē. **R**.turbit al. ⁊ mūdī agarici añ. 3. i. spice. 33. añ. 3. 5. p uice stō ieiuno. **I**te aq rute in lb v3. **I**te diacini

tū in h̄ v3 z ē res singularis. Itē uinū antiquum purū z bonū multū in hoc v3. In cā cala rob de granatis multū ualet z oīa frigida stupida phibētia dissolutionē in mēbris ac ēi ualent ea q̄ d cā sūt in cā calida de his q̄ stōachū pfortant. Facientia uomere. R̄. radicū raphani siluestris in qua sit uirtus eleborū. 3. ii. z sic fit. R̄. radicē z pfora z in foramine illo ponatur suppositoriū elebori z ponitur raphan⁹ in terra z stat per. xx. dies. uel. xl. z tunc remanet v̄tus elebori z remouetur sba ellī z sit elebor⁹ albus. Et tunc. R̄. radicis eius raphani sic preparati. 3. ii. seīs atriplicis sinapi aī. 3. i. asariū. 3. s. quassentur z bulliāt in. lb. i. s. aq̄ dulcis quousqz redeat ad q̄rtā partē z coletur z colatur addatur succi mediani corticis sabbuci rasi uersus partē superiōrē. 3. i. qz qñ raditur v̄sus partē anteriorē puocat uomitū olei sisamini. 3. s. z bibant tepidū. Ad idē. R̄. oximellis simplicis. 3. ii. aq̄ decoctōis raphani. 3. iii. misceatur z sumatur tepi dū. Ad idē. R̄. aceti. 3. iii. aq̄ decoctōis aquorū raphai se. atriplicis. 3. iii. z bibatur tepidū. Albul ta solidiora z fortia possent fieri i3 illa sufficiente.

Capitulū de dolore epatis z apate in inflatōne epatis. Sirupi oxizachara sirup⁹ d̄ endiuia si rup⁹ rosat⁹ uiolat⁹ sirupus acetosus simplex. Ad idē R̄. lactuce scariolē rostri porcini utriusqz epatice aī. lb. i. endiuie. lb. iii. q̄tuor cōiū siorūz aī. 3. i. sandaloz al. z ru. 3. i. vim. 3. i. zuccari. q. suf. z fiat sirup⁹ d̄ decoctōe p̄dcōz z si eēt cū colera grossa addatur radices feniculi petro. spargi brusci z graminis z acetosentur. Euacuātia de tur medicia purgās colerā respiciēs epar ut supra.

Ad idē reubarbarū quolibet v3. Ad idē R̄. cassie fistule. 3. i. electuarii de succo rosaz. 3. ii. s. di scēpentur cū aq̄ endiuie. Itē ualet diarob cū reubarbaro. Cōfectōes ad idē triasādali zuccaz rosatū uiolatū diarodon sine sp̄b⁹ z silia. Epithia unguēta z ēplastrā. R̄. aq̄ endiuie. lb. i. aq̄ ros. aq̄ solatri aī. lb. s. aq̄ absinthii. 3. iii. succi lactuce accori aī. 3. iii. pulueris sādaloz al. z ru. spodii squinati rosaz ru. aī. 3. ii. cāphore. 3. ii. fiat epithi ma. Empl̄z ad idē R̄. farine ordeī. lb. s. ro. ru. 3. ii. se. papa. albi. 3. i. succi absinthii sine residētia succi solatri aī. 3. iii. aceti. 3. i. z cū oleo ro. fiat emplastrū. Unguētū. R̄. olei ros. 3. ii. olei uiolati olei de spica aī. 3. i. aceti. 3. s. pulueris ro. spodii sgnati sandali al. ru. aī. 3. i. cinamomi. 3. s. cāphore. 3. ii. cere. q. suf. z fiat unguētū. In frigiditate epar p̄fectōes. Cōfectōes oēs calefaciētes sūt ēi calesaciētes epar ut diagalāga diacinū diacostū diacacca z silia. Digestiū. R̄. radices fēi. petro. apii spgi brusci aī. 3. s. eupatorii. 3. i. anisi maratri cuscute aī. 3. iii. scolopēdrie diantos gariofilate aī. lb. i. i. z cū zuccaro fiat sirup⁹ z acetosetur. Ad idē sirup⁹ de eupatorio calamēto d̄ fumoterre oximel ppositū sirup⁹ d̄ bisantiis sirup⁹ de acetos cō

positus. Euacuātia diarob cū turbith electuariū solutiū descriptōe superi⁹. c. ii. pille aggrigatiue de agarico z euacuātia phlegma ab epate. Epithia ēplm vnguētū in cā fia. R̄. aceti. 3. ii. succi eupatorii sine residētia. lb. ii. spice ciamomi aī. 3. i. s. z fiat epithia pōt addi aq̄ absinthii. lb. i. s.

Emplm. R̄. farine ordeī. 3. ii. floz camōille mel lilote aī. lb. s. mucilagis altee. 3. v. ciperi sgnati mastice spice aī. 3. ii. sandaloz ru. calami arōati ci eupatorii absinthii aī. 3. ii. spodii. 3. i. croci. 3. s. aceti. 3. s. oli ro. 3. i. ficnū siccaz nūero q̄tuor. olei de absinthio olei nardini aī. 3. ii. z fiat ēplm in duricie epatis. Unguētū R̄. olei rosati. 3. s. olei de absinthio olei nardini aī. 3. i. sandaloz al. z ru. spodii sgnati cimini aī. 3. s. cinamomi. 3. i. eupatorii calami aromatici aī. 3. ii. mastice spice aī. 3. i. croci. 3. s. cere. q. suffi. aceti paz z fiat unguentum.

Caplm d̄ ictericia. In ictericia ex opilatōe Sirup⁹. R̄. scolopēdrie ligue ceruie endiuie epatice absinthii cicoreē aī. lb. s. cuscute. 3. i. se. cōiūz floz boragis buglosse aī. lb. i. capilloz uenēis radicū feniculi petro. brusci aī. lb. s. z cū zucc. si at sirup⁹ fm artē q̄ arōatizetur cū isto puluē. R̄. solu spice lace cassie lignee aī. 3. ii. ligētur i pāno lineo z bulliāt in sirupo.

Caplm d̄ idropisi. Digestiū i idropisi a caliditate epar. R̄. lupullox sumiterre eupatorii scolopēdrie cicoreē aī. lb. i. lēdiuie scariolē ozulane z siluestris aī. lb. ii. se. cōiūz siorūz lace spice nardi absinthii radicū apii aī. 3. s. spodu sandaloz ru. aī. 3. i. s. rosaz. 3. ii. aceti albi. 3. iii. cū zuc. al. sufficienti fiat sirup⁹ circa. lb. i. s. Ad idē R̄. endiuie scolopēdrie capil. uene. aī. lb. ii. feni. se. petrosi. cuscute aī. 3. s. spice nardi spice celnice aī. 3. ii. zuc. q. suf. z fiat siru. f3 artē. Soluētia i idropi si cū calate epar. R̄. floz boragis fuiterre uiolaz aī. 3. s. lignite mūdare inuibaz passulaz absintii aī. 3. ii. p̄iūa nūero. viii. spice nardi. 3. i. fiat decoctio i sero capno z i decoctōe pōatur mirobāl. curri noz. 3. s. fricētur z colētur z extrahantur medulle cassie fistule piguis. 3. i. reubarbari elci. 3. i. z oīa misceātur. Ad idē R̄. seri capni. lb. s. radicū ireos fēcniū mūdaz a cortice. 3. s. bulliat fil⁹ ad p̄sū ptōz tertie p̄s z coletur z addatur colatur zuc. 3. s. electuarii d̄ succo ro. 3. i. Ad idē R̄. radicū p̄rof succi fēcni fēcni fēcni. 3. i. z bibāt solū ut cū zuc. z ēt pōt sumē cū ouo forbili i modico seri capni. z multū v3 z exptū ē. Ad idē. R̄. floz laureole pluēi zatop. 3. s. ifūdatur p̄ duos dies nāles i succo ci tonioz z aceto aī. p̄ea icorpenitur cū sirupo ros. z fiat massa d̄ q̄ pōt dari ad pōd⁹. x. gnoz ordeī. z ē medicia fori. Ad idē z ē medicia optia. R̄. si rupi rosati. 3. ii. aq̄ decoctōis folioz laurcole. 3. ii. z arōatizetur cū ciamomo z cū illa d̄capitur infir

m^o q dicit se latatinū nolle sumē. Ad idē. *R.* ra-
dicū yreos scētū mūdatur a cortice añ. *℞. s.* 7 si
at dcoctō 7 cū illa dcoctōe fiat siru. cū zuc. melle
7 iste siru. sufficit i laxādo uētre 7 ē mltū util'. Ad
id. *R.* succi pzasu depurati 7 cū zuc. l' melle sirupi
setur 7 detur mae pte 7 mirabl' uz. Ad idē. *R.*
pill'arū d' reubarbaro. *℞. ii.* pill'az agg'gatiarū. *℞. s.*
icor'pentur: l' adde pill'arū d' mezereō. *℞. i.* 7 sūt
fortes. *L*uratō id'opifis p urina. *℞.* feri capū
℞. iii. spice nardi. *℞. iii.* buliāt sil' lēto igne usqz ad
psūptōz q'nte p' 7 detur oī mae colatn' p duos di-
es nā spica nardi iter cetera puocat umā. Ad id
℞. succi calaniti scā f'fidētia 7 potetur i mae. Ad
idē urine hois. *℞. iii.* oī mae potata ē v3. Ad idē
℞. urie capne. *℞. iii.* spice. *℞. s.* mell'. *℞. s.* parū bu-
liāt 7 potetur i mae. Ad idē uinū dcoctōis floz
āthos multū v3. *C*ōfectō. *R.* spērū p triafadal'
spērū p diaradō añ. *℞. iii.* 7 cū zuc. fiat pfectō. In
id'opifis scā cū magnis opilatōib' epat' 7 splēis 7
maxie i asclite. *R.* radicū scī. apū petro. brusi ēdi-
ue añ. *℞. s.* l'guāti cuscute ligritie calaniti origa-
ni yreos añ. *℞. s.* absinthii ros. zuccari bedeguar
capill'. uenēis añ. *℞. vi.* floz buglosse anisi feni. eu-
patorii añ. *℞. s.* reubarbari mastice agarici añ. *℞. ii.*
spice folii asari añ. *℞. i.* seini cōiuz milu sol' dau-
ci añ. *℞. iii.* fūterre pulegii sandaloz ru. 2 al. añ. *℞. i.*
℞. s. epat' adip puluēiz añ. *℞. s.* 7 si uis i futuro p'sple-
ne adde capparoz scolopēdie corticūz tamarisci
corticū radicū capparoz corticū medianoz frasāi
añ. *℞. s.* thimi epithi añ. *℞. ii.* polipodii. *℞. i.* *℞. s.* et
haz dcoctōe sufficiēti i aq' fabroz cū. *℞. i.* zuccari
7. *℞. ii.* mell' fiat siru. 7 acetosetur cū aceto boni ui-
ni aut cū aceto ifusionis mezereō. *P*illē ad idē
sūt pillē aggregatie pillē d' reubar. pillē mezereō
trocisci d' lacha trocisci d' eupatorio trocisci de ab-
sinthio. *C*ōfectōnes dialaca diacucurma diaro-
dō abag'. *E*mpl'z ad idē. *R.* olibai mastice myr-
re añ. *℞. i.* gnatop lauri. *℞. ii.* cipi costi añ. *℞. i.* *℞. s.* scē-
coris capraz 7 ouū puluerizataz 7 exicatorz añ.
℞. iii. fursuris sal' nitri añ. *℞. i.* puluerizētur p'dcā 7
cū melle ispiffetur 7 fiat ēpl'z. Ad idē ēpl'z d' mel-
hiloto ē puēis. Ad idē ungetur cū oleo fusticoz v'f
amigdalaz amaraz. Ad idē ficū caricarū pin-
guiū. *℞. i.* sticados stercois colūbi. *℞. iii.* spice nar-
di mastice añ. *℞. s.* 7 cū uria capre 7 modico mell'
fiat sicut ēplastz. In tipanite fiat ut sup'ia 7 fiat
cristeria carminātia.

*C*apl'z d' dolore splēis. *D*igēntia qñ mā ē c'la
R. corticū radicū caparoz mediāi corticis tama-
risi geneste añ. *℞. i.* ēdiue scariole portulace scolo-
pēdie capil. uene. scētū añ. *℞. i.* q'ntuoz seini cō-
munū floz mūdatorū se. portulace se. apū se. brusi
se. spgi añ. *℞. i.* mell' eli q' r. i. zuccari. q. sus. 7 fiat si-
rup' pus in ifūdatur i aceto cortices p diē. Ad
idē v3 siru. acetosus oximel simplex 7 filia. Sol-
uētia qñ ē a mā c'la. *R.* floz tamarisci floz boza

gis floz buglosse añ. *℞. s.* duarum pasarū mūdatur
rū ab arill'. *℞. i.* anisi. *℞. ii.* polipodii q'ci opithi. *℞. s.*
corticū mirabol'. idozū ifusorū per noctē i dco-
ctōe p'dictarū. *℞. i.* ficitū d' mae fortiter 7 coletur 7
colatura admiistratur d' mae i auroza. uel loco mi-
robalanozū dissoluatur in colatura diasene yera
rufini añ. *℞. ii.* Et nota q' bibē cū nasīs scīs ex li-
gnis tamarisī p'fuit ab egritubib' splēis 7 aliis ac-
cidētib' mal' sup'uenientib' splēi auēzoar. *D*ige-
rētia qñ mā est fia. *R.* radicū yreos radicūz ac-
cori corticū radicū feniculi petro. añ. q' r. i. iterioz
sq'le. *℞. i.* corticū radicū caparoz medianoz corti-
cū tamarisī frasini 7 genestre añ. *℞. i.* scolopendrie
capil. uene. scētū sanamūde gariofilate camepteos
camepteos adiatōs añ. *℞. i.* anisi marari cuscute
asari se. portulace añ. *℞. i.* ligritie rase ruaz pas-
sarū mūdaturū ab arill' añ. *℞. i.* mell'. *℞. s.* zucca-
ri. *℞. ii.* fiat sirup'. Ad idē oximel ppositū oximel
sq'liticū sirup' d' eupatorio siru. d' calanito siru. d'
scolopēdia 7 filia. Ad idē siru. d' scripi'. c. d' idio-
pisi puenientia a fontib' opilatōib'. Ad idē qñ est
m'lica 7 cāt mliam. *R.* corticū radicū feni. petro.
radicū accori radicū cipi añ. *℞. i.* radicū rasani ra-
dicū apū añ. *℞. s.* corticū caparoz mediāi corticis
tamarisci frasini geneste añ. *℞. i.* germādie scolo-
pēdie añ. *℞. i.* eupatorio calamenti absinthii
capil. uene. ēdiue scariole añ. *℞. i.* anisi baratri
cuscute se. portulace feni. melonis añ. *℞. i.* blactie
spice nardi sgnāt' e. basilicōis añ. *℞. ii.* ligritie pas-
sularū mūdaturū añ. *℞. i.* succi bozagis succi sumi-
terf' añ. *℞. ii.* florū bozagis florū buglosse sticadōs
arabici añ. *℞. i.* 7 cū zuc. 7 melle añ. fiat sirup' et
acetosetur cū aceto uini i quo p' steterit radices i
fufe p unā noctē. *S*oluentia qñ ē mā fia. *R.* ta-
marisci florū bozagis buglosse añ. *℞. s.* anisi mara-
tri cuscute añ. *℞. ii.* thimi epithi agarici elci añ. *℞. s.*
passularū mūdaturū ab arill'. *℞. i.* 7 fiat dcoctō 7
in dcoctōe dissoluatur yera rufini. *℞. ii.* lapidis la-
zuli nonies abluti. *℞. s.* fiat colatura vni' cian. Ad
idē. *R.* yera rufini. *℞. ii.* lapidis lazuli nonies ab-
luti plūēizatorū. *℞. i.* *℞. s.* misceārur cū sirupo p'dcō
ul oximelle pposito 7 fiat pillē. dosis ē. *℞. i.* *C*ōse-
ctōes diacaparidis diacalanitū diacaminū 7 filia.

*U*nguētū 7 ēplastrā. *R.* mucilagis se. lini feni
greci añ. *℞. i.* adipis gallie an'fis anaf' añ. *℞. vi.* bu-
tyri loti asungie porcine sine sale medulle bouine
añ. *℞. s.* puluēis corticū tamarisī salicis scolopēdie
corticū mediāi frasini corticū radicū caparozum
foliozū rute calaniti fici añ. *℞. iii.* olei d' caparib'
℞. iii. aceti parū cere. q. sus. 7 fiat ungtm'. *E*mpl'z
ad idē. *R.* armoiaci bdelii picis nauaf' añ. *℞. i.* cor-
ticū caparozū se. sinapis scordeon stercois uacci-
ni stercois onis exicatorū añ. *℞. i.* *℞. s.* mucilaginis
fēugreci se. psillii añ. *℞. i.* plūerizētur puluerizāda
7 in forti aceto dissoluātur gūme 7 cū oleo laurio
fiat ēplm'. Ad idē. *R.* radicū malue bimalue

radicū lilii cepe sq̄lle se. li. se. fenugreci caricarū pi
guū unarū passarū sine arill' an. 3. 5. infūdatur in
aceto p noctē z postea buliat in aq̄ camēille lento
igne z oīa ponātūr i sacculo z super splenē pōatur
mirabiliter remouet duriciē splēis. Epithia ad
idē. R. oximellis simplicis. B. i. corticū caparorū
3. ii. absinthii. 3. i. puluerizētūr z cū oximelle buli
ant z epithietūr cū filtro. Ad idē. R. unguētū di
altē asungie anas medullī uituli butiri sine sale
an. 3. i. olei amigdalārū dulciū. 3. iii. cere. q. suffi.
aceti pap. z fiat unguētum.

Lapim de colica. Digerentia mām phlicaz
faciētē colicā ul' iliacā sirup⁹ d absinthio siru. d ca
lanito oximel sq̄llitūcū oxel ppositū z filia. Sol
uētia. R. cinamōi. 3. ii. nucismuscate ligni aloes:
spice cardamōi macis añ. 3. 5. masticiis bacharū
lauri macropiperis añ. 3. ii. scamonee pparate. 3
iii. turbit optimi. 3. vi. 33. q̄ttuor zuccari. 3. iii. fi
at pfectio solida. dosis ē. 3. iii. usqz ad. 3. iii. Ad
idē. R. diaphinicon. 3. 5. uini. 3. ii. miscēatur fil. hec
ē leuis z quoz tpe pōt appoxiari. Ad idē. R.
electuarii mei supi⁹ dscripti. c. ii. 3. 5. z detur sbito

Ad idē. R. yerepigre magne. 3. i. turbit. 3. 5. 33
3. i. distēpentūr cū. 3. iii. boni uini uel decoctōe cōi
Ad idē. R. turbit. 3. i. 33. 3. i. masticiis. 3. 5. zuc
cari ad pōd⁹ oīuz fiat puluis. Ad idē. R. pillap
ilicay. 3. i. 3. 5. ul. R. diacitonitē solutui uel cū
spēb⁹. 3. 5. Cōscōdes diaciminū diaterō pipcon
diagalāga dianisū diacalanitū pliris circoticon
tragea cōis z filia. Itē tiriaa mitridatū cū bono
uino. Ad idē dolorē multū ifestātē. R. tiriaa. 3
i. trisere. 3. 5. filonii. 3. i. miscēatur detur cūz uino.

Ad idē p paupib⁹ alēu cōestū l' ciminū torrefa
ctū pap cū bono uino añ. z da p⁹ cibū. Clistēia
z ē ceteris media melior z ēt suppositoria. R. seīs
anisi cimini aneti bachay lauri ameos feni. carui
añ. 3. 5. origai calaniti rute añ. 3. 5. folioz ficie
mercurial' cāemille cētauree minoris añ. 3. 5. ca
stori. 3. i. 5. fursuris. 3. 5. i. cardamōi polipodii
añ. 3. iii. agarici. 3. i. 5. buliat p dca sufficiētē z co
lētūr z addatur colature olei rute olei aneti añ. 3.
ii. sal' cōis. 3. i. yerepigre cassie fistule añ. 3. 5. mell'
3. i. 5. z fiat cristē foriter multū q n fiat nisi i mag
necessitate. Ad idē ius galli dcrepiti ariq cū de
coctōe cartami polipodu cimini aneti cētauree ani
si feni. añ. 3. ii. z addatur cassie fistule yerepigre
añ. 3. i. olei rute. 3. iii. z fiat cristē z ē optimū z est
sag lene. Itē ualēt suppositoria de melle loga et
acuta cū agarico z oppopōaco ul' exula salgēma
z stercore muris. Clistē mollitiūū stante fece sic
ca. R. decoctōis malue maluanisca blitis mercu
rial' se. lmi fenugreci añ. 3. 5. i. ficuū siccaz nūero
v. anisi feni. añ. 3. 5. fursuris. 3. 5. i. sal. 3. 5. yerepi
gre cassie fistule añ. 3. i. oli rute. 3. iii. z fiat clistere
Ad idē. R. paritarie abrotai cētauree minoris
calaniti origani mercurialif añ. 3. 5. i. anisi cimini

cartami añ. 3. i. polipodii. 3. i. turbit serapini añ.
3. ii. fiat decoctō cui addatur cassie yerepigre añ.
3. i. olei rute olei anetini añ. 3. ii. sal' pap z fiat clistē

Emplastrū unguēta zc. Saccul⁹ ex sale z mi
lio caloctus z suppositus. Ad idē uētofe magne
z pōite supra umblicū. Itē spōgia ifusa i decoctōe
pdictoz in clisterib⁹. Itē saccul⁹ ex se. lmi cinio
torrefacto z fursure grossō. Itē balnea cuz her
bis pdictis. Itē ēplastrā ex pdictis. Item
unguenta. Quando est materia calida sirupus
uiolatus sirupus de endiuia sirupus acetosus:
orizachara z filia. Soluētia colerā in hoc ualēt

Clistere ad mollificādū qñ ē apā. R. lact uac
cini. B. i. cassie fistule. 3. i. z fiat clistē. Itē empl⁹
ex mollitiuis qñ ē dolor ab apate multū v3. Tra
cea carminās uētofitatē z phibēs eā gñari. R. 33
3. 5. anisi coriādū pparati añ. 3. ii. galāge cubebe
dōestice nucismuscate añ. 3. i. gariofi. 3. iii. ligrine
3. v. zuccari ad pōd⁹ oīum. puluerizētūr puluēizā
da z incidētūr incidēda z fiat tragea.

Lapim de fluxu uētris. Frigide medicie sim
plices stiptice sūt iste sumach berberis ypogistidof
balaustia gala acacia rose gūmi arabicū lutū ar
menū lutū sigillatū spodiū affū cāphora gñā gñā
naroz semē portulace acetosa coriādū amoglos
sa portulaca ābra mirti antere sandali coralli tan
guis dracōis se. papaueris canda egna corigola
lābrusca plātago suc⁹ ei⁹ semen ēt maxie assuz z si
mula. Fruct⁹ sui stipticia cornula agresta mora im
matura. Sirupi stiptici sūt rob citonior sine spē
b⁹. R. ob de ribes rob d agresta rob de cornib⁹
sirup⁹ mirtin⁹ sirup⁹ rosat⁹. uel sic. R. aq̄ plātagi
nis aq̄ endiuie aq̄ ros. z cū zuccaro fiat sirup⁹ si
ue iuleb. Emplm meū singulare. R. succi escu
loz succi so: baz succi corticuz gñatoz succi balau
stiaz añ. 3. ii. prunoz sine ossib⁹ nūero. xxx. uini ci
tonioz uini rubei añ. 3. 5. olei mirtini olei citoi
ozuz añ. 3. 5. plūeis masticiis colofonie antē aca
cie siligis añ. 3. i. sāguis dracōis terre sigilate boli
armeni añ. 3. 5. mediani corticif castaneaz. 3. vi. ce
re. q. suf. aceti pap fiat emplm. Emplm sim stip
ticū pfortatiūū ptuiz circūstātū. R. succi plātagi
nis uitz unū a j ros. aceti añ. 3. i. sumach berbeis
añ. 3. 5. miroba. oīuz boli armēi añ. 3. ii. coral. ru
sandalo. al. z ru. āthere masticiis añ. 3. i. pfidie ba
laustie gallay añ. 3. 5. farine lētuz. q. suf. pulueri
zetur sbitū z fiat epl⁹ medicruter liqdū v3 mira
bl⁹ qñ fluxui iūgitur mala clitas. Trocisci sūt stip
tici trocisci d spodio cū se. acetose trocisci d berbē
trocisci d balaustie troc. de terra sigillata troc. de
karabe troc. de ramich troc. de bolo armēo.

Cōscōdes stiptice z sūt zuccay rosatū ānquū tri
asādali diacitonitē sine spēb⁹ man⁹ xpi cū lapidi
b⁹. uel sic fiat. R. sādaloz al. z ru. diarodō abba

tis an. 3. ii. coralloz ru. coriādi ppati an. 3. 5. se.
 acetose se. citonioz an. 3. i. cinamōi. 3. 5. pferue ro
 sa. ru. siccaz 3. 5. aq ro. 3. ii. zuccari qztū sufficit fi
 at electuariū. **A**lbedicie simplicel cale 7 stiptice ci
 minū assū ameos anisū thus mirra storax mastix
 nux mus. nux cipssi laudanū reubarbaz assuz ab
 synthii mēta lignū aloes cipi gario. cale^o uet^o assa
 l^o ablato sale p multā abluōne. Coagulū edi et
 leporis. **C**ōfcoēs cale diagalāga diaciminū dia
 cinamomū diacitonitē cū spēb^o triaca metridianā
 ta. **E**mplastz calidū. **R**. anisi cimini nasturcii
 assatoz masticis olibāi añ. 3. iii. succi absynthii. 3.
 i. 5. aq ro. uitz unū aceti fortissimū. 3. i. farie nucis
 cipssi. q. sus. puluerizētur puluēizāda 7 miscēatur
 7 fiat emplz aliqliter liqdū. **S**irup^o cū fēi. sine se.
 v3. **R**. rob de achacia rob de gnis mirti rob d ci
 toniis añ. 1b. 5. pulueris boli armēi se. rosa. añ. 3.
 5. bulliāt sil 7 sirupizētur 7 utatur cū cibo 7 extra. ci
 bū qz v3 ptra fluxū 7 febrē. **A**lbedicia euacuanis
 stipticādo pferēs fluxui colēico. **R**. miroba. citri
 norū. 3. i. 5. kebuloz idoz añ. 3. i. reubar. 3. i. 3.
 i. dragagātī. 3. 5. ifūdātur i uino citōioz. 3. ii. aq
 ēdiuie. 3. i. p diē 7 noctē 7 mane expriatur 7 colatu
 ra ppinetur. **A**d idē. **R**. miclete. 3. vi. trociscoz
 spodii. 3. i. mīse cū aq pluuiali 7 ppinetur i mane
Albedificātia ulcera cū disinteria p supi^o. **R**.
 idromellē. 3. iii. aq ordeī. 3. vi. detur sepe i diē stō
 ieiuino. **E**t bonū ē clistē lauatiū. **C**ōsolidātia ul
 cera scā mūdificatōe. **R**. gūmi arabici masti. thu
 ris karabe añ. 3. ii. iformetur cū siru. ros. l^o cū suc
 eo absynthii 7 fiat sicut pillē 7 sumātur. v. stō ieiuo
 oi diē sel aut bis. **A**d idē zuccari ro. 3. i. 5. electū
 rii pstricti iferi^o dscribēdi. 3. vi. dragagātī. 3. ii. tro
 cisci d terra sigillata. 3. i. icorpef 7 def stō ieiuo. 3.
 i. p uice. **T**rocisci expti 7 opti ptra oēs fluxū 7 fe
 brē. **R**. thuris sāguis dracōis añ. 3. ii. 5. boli armēi
 3. i. ematiē terre sigil. 3. v. balustie. 3. i. 5. spīce cia
 mōi añ. 3. i. opii. 3. i. karabe. 3. i. 5. 7 fiat trocisci. 3.
 i. cū succo portulace aut aq cisterne. 7 aliqn addi
 alūs. 3. i. 5. 7 b qn mā fuerit būida mltū 7 qz pstri
 gūt spūtū sāguis i illo ca. feci mētōnē. **E**t scias q
 i singlo trocisco solū ingredit dicianona ps. 3. i.
 opii 7 secure dari pnt. **N**ota q ista simplicia in
 quocūqz qñ fluxu pferūt p mū coagulū edi l^o lepo
 ris 7 def añ pzadiū. 3. i. 7 cenā cū. 3. 5. aq plātagis
Secūdū ē cale^o ātiq^o a quo butiz totū 7 sal fue
 rit reotū 7 d3 minuti icidi 7 dciēs cū aq calā laua
 ri malarādo ipm 7 postea exicce^o 7 quolibz valet
 appropiatū. **T**ertiū ē tirica recēs. 3. i. cūz aqua
 plātagis. **Q**uartū ē nasturciū assū admīstref cū
 aq plāta. aut lacte capno 7 daf bis i diē stō ieiuo
 3. i. **Q**uitū lētes cocte i duab^o aqz 7 p^o ca assate i
 patella cū modico aceto 7 piguedie castrati 7 def
 loco cibi. **I**dē faciūt fabe ppatē. **S**extū ē dyaci
 tonitē sine spēb^o añ cibū. **S**eptimū ē lac capnuz
 a quo butiz ē extractū i quo sint exticti lapides flu

uiales ardētes l^o calida ul^o ferrū. **S**cdo notādū
 q tria sūt remedia singularia q pferūt exteri^o ap
 proxiata i quocūqz fluxu. **P**rimū ē appositō h^o
 uētose super umblicū. **E**t si flux^o fuerit forz ponaf
 3. i. circa umblicū 7 a quolz alio latē alia. **S**e
 cūdū ē balneū rute qz multū diuertit. **T**ertium
 ablutō pedū 7 tibiāz cū decoctōe illi^o herbe que
 uocaf^o calcatrepa 7 ē ypericō 7 plus v3 si lotō fiat
 usqz ad coras 7 lotō radiciis salicis 7 cosdumōi v3
 loco illi^o. **C**listeria lauatiā in fluxu fiat ex aq or
 dei. 1b. i. aq mellē. 3. iii. uel fiat ex aq ordeī cū mel
 le ro. co. **A**d idē. **R**. ordeī. **A**l. ii. ros. **A**l. i. flo
 rū camemille. **A**l. 5. fiat decoctō 7 colatur addaf
 zuccari al. 7 ru. 3. i. 7 si uis q sit sedatiū doloris
 addatur olei ro. 3. iii. sepi capraz. 3. i. 5. **C**listeria
 stiptica psolidatiua. **R**. gallaz n perforataz sūac
 boli armēi añ. 3. i. dragagātī gūmi arabi. añ. 3.
 ii. succi plāta scā fīdētia. 3. vi. adipis fūn capraz
 fēcē. 3. ii. uitellū uni^o oui 7 fiat clistē cūz aq pluui
 ali ul^o aq ferrea 7 sit clistē i sūma. 1b. i. **A**d idē **R**.
 butiri recētis. 3. vi. sāguis drachōis. 3. ii. 7 fiat cli
 stē. v3 in qñcūqz disinteria. **C**lister. **R**. ros. mir
 re balustiaz copulaz glādiū rizi gallaz sūac añ.
Al. i. buliat i aq cisterne 7 decoctōis ipsi^o. **R**. 1b.
 i. succi plātagis. 3. ii. olei mixti. 3. i. 5. uitellū unius
 oui assati sepe capraz. 3. i. pulueris dracōis gūmi
 arabici assī boli armēni masticis añ. 3. 5. carie bō
 bacis pbusse. **A**l. i. 7 fiat clistere.

Caplin d tenasmone. **I**n cura tenasmōi no
 q tenasmō ē nimia uolūtas egerēdi cū modico ul
 nullo effectū. **R**. decoctōis fenugreci fursuris can
 liū añ. **A**l. i. unā megetā 7 calefiat 7 p^o ca ifūdāf
 filtz 7 eger sedeat supra eo expfso ab aq. 7 v3 siru
 p^o ex ill^o calidif fiat saccul^o 7 sedcat eger sup eo. **A**d
 idē fomātō tassibarbassi l^o cataplasmatō. **S**uf
 fūgiū optiz ptra tēasmonē. **R**. folioz piroz escu
 loz citōioz san. dra. boli armēi balustiaz terre
 gillate. bulliāt oīa i uino 7 uadat ad afelā cū afelā
 uit pzia uice añqz icipiat se expmē accipiaf lapis
 q sit calefcūs igne forititer 7 pūciaf d isto uio sup
 lapidē 7 pōaf lapis 1b scāno 1b ano 7 fciptat an^o
 illū uapozē calidū 7 sic fiat oi uice p^o qz pzia uice
 exalauit añqz icipiat p mē. **V**icinia lōga psolidā
 tia 7 dolorē sedātia. **R**. thuris opti mirre acacie
 se. iusgami se. papa. al. gūmi arabici añ. 3. ii. croci
 boli armēi añ. 3. 5. puluerizētur 7 fiat licinia cū adi
 pe capraz ul^o castrati. **A**d idē. **R**. croci thuris gū
 mi ara. añ. 3. i. opii. 3. i. 5. 7 cū albūie oui fiat lici
 nia lōga. **E**lectaria pstrictia. **R**. gñoz mirre ba
 laustiaz rosaz corticū gñatoz añ. **A**l. 5. sūac se.
 acetose se. plātagis antē berberis sandal. alborū
 masticis spodii añ. 3. ii. se. papa. al. 3. iii. anisi se. en
 diuie cipi thuris añ. 3. i. 5. coriādi ifusi i aceto cia
 momi coralloz ru. añ. 3. 5. acacie ypoqstidos ami
 di cipssi gūmi arabici assī añ. 3. i. iterātur terenda
 7 sufficiēter predicta coquātur i aq cisterne deide

inspissent cū succaro albo ⁊ fiat electuariū. possz
addi d uio gñatorz pap. Aliis. *℞.* gallaz balau
stiaz cupulaz gladiū corticū gñatorz añ. 3. i. 5. terf
sigil. carabe sīda. al. ⁊ rū. bo. armē sāguis. dia. tu
ris mastice se. papa. al. gūmi arabici affi psilii af
fi margaritarz nō pforatarz añ. 3. i. auelanaz assa
faz gñozz uue añ. 3. i. spodiū cinamomi añ. 3. 5.
ramich rof. cipēi añ. 3. ii. spice nardi carui ypoq
stidos añ. 3. 5. liature eboris l' acuz. 3. i. ⁊ cū zuc
caro albo sufficiēti fiat pfectō solida. Expīntuz
sumatur assis de arboze q dī ppl's ⁊ bñ calēfiat
⁊ ano nudo sedeat super ea ⁊ qñ assisicipit tepescē
hēaf alia calā ⁊ sic tā diu fiat quousqz sētiat calo
rē ad itra ⁊ si n hētur illa arbor sumaf de abiete.
Caplin d difficultate migēdi. *℞.*io nota car
mē illd. Strāgur guttatiz sur nil disūqz p horaf.
Difficultas urine qñqz pueit a cāu ⁊ p cussioe
⁊ qñqz ex dūbilitate expulsue. qñqz a spletōe. ⁊ illa
repletō qñqz ex itētōe urie lōga ut cū qz diu ve
recūdia retinuit urinā. qñqz ex hūozib' l' sanie qñz
ex lapide. Si ē ex casu ⁊ p cussioe fiat pzio phlebo
tōia basilice ⁊ fiat clistē. fiat effusio aq clē i qua ca
mōilla mellilotū rof. bulierint ⁊ ab alto sup loco
percussio p duas horas pūciat. p' ea ungaf loc'
cū isto ungtō. *℞.* mirre mastice añ. 3. i. olei rof.
3. i. olei anetini. 3. 5. cere. q. suf. ⁊ fiat ungtū. Ad
idē v3 saccul' d absinthio bulit' in uino albo exps
sus posif sup'a femur ⁊ loco percussio. Adādetur
īfirmo q sepe cōef migē. Si vō fuerit ex repleti
one urie tūc dēubāt sup uētrē ⁊ p pmat fortiter pe
ctē qz tūc ps īferior aperif cū uria egēdit. S3 si
ex spletōe hūozū l' sanie l' sāguis fuerit he medi
cie pferūt. Adēdicie pposite dias pgon litōtripō
ustiuū nicolai. tiriaca ānq metridatū. Adēdicie
simplices aq spagi aq saxifragie rafani ius cicerū
rubeoz cū radicib'. v. aq limonū v3 ptra fnū ⁊ ve
sicelapidē. *℞.*uluis optim' d quo sūatur cuz li
quore diuretico. 3. i. p uice. *℞.* seimū apū petro.
peōie se. genestre saxifragie añ. 3. ii. se. fēi. anisi ca
rui añ. 3. 5. seimū cōiū. 3. 5. milii sol. 3. i. spice cina
mōi añ. 3. i. ligritie. 3. iii. zuccari albi. 3. i. 5. fiat ex
his ptuis sūtilissim'. *℞.*o. ip3 qz optim' ē ⁊ eo pōt
uti ptnue. Balneū siue sēicupū. *℞.* folioz cau
liū maluanisci cressonū siue senacionū paritarie ar
tetice floz camōille floz apū petro. radicū eorū dē
añ. *℞.* iii. fiat balneū. Clistēia fiāt ex pdcis her
bis ⁊ i colatura addatur bñdcē. 3. ii. cassiesifule ie
repigie añ. 3. 5. olei rute. 3. iii. ⁊ fiat clistē. Unguē
tū optimū. *℞.* olei d scopiōib' olei cossini olei d
lilio olei aneti añ. 3. 5. adipis anat. 3. 5. paritarie
saxifragie añ. 3. i. puluēis cimicū. 3. iii. cere. q. suf.
aceti pap sit ungtū. Expientia accipe totū zirbū
thauri unī recēs siue bonis iuuēis psci ⁊ illud cale
fac ad ignē ⁊ calidū suppōe femoi ⁊ ē mirabile i
puocādo urinā. Ad idē v3 herba q nascit sup fū
dū nauū stātiū i aq salsa cocta i uio sūtili albo po

sita sup femur. Ad id si ponātur cimices iter pel
lē ⁊ carnē vge. *℞.*o. q artetica ab itra ⁊ ab extra
apportata mltū ē puocatia. *℞.*o. q oia frāgen
tia lapidē q dicētur i seqnti ca. ualēt ad puocatōz
urie ⁊ pdcā i illo ca. ⁊ dicebātur ualēt ēt ptra lapi
dē. Aq diuretica mgū Tadei q mirabil' ē i puōe
urie ēt frāgēdo lapidē ⁊ rēouēdo dolorē idoloꝝ si
pscē fiat q raro ptingit ⁊ ē mltū medicia mea. *℞.*
cressonū. *℞.* ii. radicū. v. añ. *℞.* i. radicū rafani
enule pēcedini cipi accori yrigi macedōici radicis
felicis radicū ualō bōe albe ⁊ nigre treteāt cicēis
aratici palis pipielle añ. *℞.* i. milii sol' gñis utri
usqz scolopēdrie capil. uene. saxifragie leuistici po
lipodii ypicon mellisse pitarie aristol. eufragie be
tōice caul' agrestis cicōze politrici citrac adiāti ca
medicos cāepiteos herbe apū añ. *℞.* ii. pilosele
ēdinie radicis melote siluestri' añ. *℞.* i. nasturci
silopēdrie rute siluestris saxifragie maioris extrēi
ratū uis albe corticis genestre corticuz radicis ru
bee tribuloy maiorz añ. *℞.* ii. sileleos uisqami ti
mi epthi polipodii añ. 3. ii. milii sol'. 3. iii. ameos
leuistici sene cuscute seimū cōiū añ. 3. ii. celtice ga
lāge spice añ. 3. 5. anisi sem. añ. 3. iii. cinini cineris
scorpiōnū añ. 3. i. se. apū rof. añ. 3. ii. lapidis lici
lapidis spōgie lapidis hois l' porci añ. 3. i. nucleoz
ceresoy ⁊ psicoy ⁊ corticū cācroꝝ adustoy sterco
ris gallie stercoꝝ colūbi sgle añ. 3. i. ossis mādī
bule luci sāguis leporis sāguis hirci añ. 3. iii. se.
genestre se. nasturci añ. *℞.* 5. saxifragie sicce. *℞.* i.
⁊ ex oib' istis fiat aq p istū mōd. *℞.* oēs radices
per se ⁊ minuti icidas ⁊ tere cū pistello pap eas et
pōe ad capellū ⁊ distilla ⁊ sua p se. demū accipe se
mina ⁊ lapides sil' ⁊ fac puluē ⁊ i sūde i trib' ur
ceis uini albi sūtil' ⁊ pōe ad capellū ⁊ fac distillare
*℞.*o modū oēs istas tres aqz accipe ⁊ sil' misceas
⁊ usui refua. Uex si addatur cū lapidib' aq nutri.
3. i. adhuc fiet fortōz sūat d ca utz unū l'. 3. iii. et
pl' tpe necessitat' s3 sit sp sōdach' a cibus uacu'. et
ēt hñtes calculū utūtur tpe sātaz ⁊ i pūatōe a do
lore illoꝝ. nā i h' ē potissima. Et no. q suffumiga
tio cū pelle hirci in itētōe urie dissoluit eā si n fue
rit. pcedēf ab apate l' lapidū uā obturātib' auēsoar
Lapi. d lapide renū ⁊ uestica. Ualētia ptra la
pidē a ppetate lapis iudaic' cinis scopiōis lapis
spōgie lapis lici leporis usti cinis testaz ouoz a
qb' egressus ē puluis sāguis hirci aq rafai cauda
tremula quocūqz mō sūpta. Et no. q q usus fu
erit cōedere urticas securabitur ab arenul' ⁊ gñati
one lapidis ⁊ ē d exp' anēsoar. Sirup'. *℞.* sco
lopēdrie capil. uene. tribuli marini saxifragie cre
te marie pipinelle milii sol' leuistici ēdinie añ. *℞.*
i. radicū spgi brusci petro. rafani gñis añ. 3. i. se
minū sileleos seimū altee seminū fenugreci anisi se
ni. añ. 3. 5. se nū cōinz. 3. i. ligritie mūdate passūla
rū mūdatay añ. 3. i. ciceꝝ ru. *℞.* i. spice nardi. 3.

ii. aceti squillitici. $\frac{3}{4}$. ii. mellis electi zuccari albi. a. lb. i. z fiat siru. z datur. 3. ii. p uice cū. $\frac{3}{4}$. iii. aq rafai l' alia d p dci i ca. pcedeti. Elcūaria. \mathcal{R} . elcūarii ducis elcūarii litōtipō añ. $\frac{3}{4}$. ii. misceatur detur. $\frac{3}{4}$. i. cū aq aliq diuretica d p dci. Alio. \mathcal{R} . cinamōi 33. añ. $\frac{3}{4}$. 5. spice. 3. 5. cardamōi. $\frac{3}{4}$. i. gari. nucifmu. eipi sgnati anifi añ. 3. i. piperis. lōgi z nigri añ. 3. ii. se. melonum. $\frac{3}{4}$. i. lapidis spōgie lapidis iudaici mēte uste lapidis lici añ. 3. ii. crete marie. $\frac{3}{4}$. i. 5. saxifragie. $\frac{3}{4}$. 5. milii sol. 3. ii. 5. se. macedonici xilo balsami carpopalpami anifi petrosi. añ. 3. ii. ligritie. $\frac{3}{4}$. 5. radicū spargi. \mathcal{A} . i. 5. z cū. \mathcal{B} . iii. zuccari fiat elcūariū. pus debēt incidi radices z decoq cū zuccaro z pistari agitādo. deide spēs addāf. Alio forte mltū. \mathcal{R} . pulueris scorpiōis usti uitri usti cineris radicis caulii cineris leporis sāguis hirci cineris corticū ouoz a qb^o pull^o egressus lapis iudaici gar. nucifmus. accoz. 3. i. se. petrosi. dauci pulegii gūmi arabici se. altee pipēis añ. \mathcal{A} . i. 5. lapidis spōgie lapidis renal hūidi añ. 3. ii. pulueri zētur p dca z pfiatur cū melle. dosif ē. 3. ii. cū ali qua aq diuretica. Nota q i cura lapidis oz ad mīstrari mollificatia ne lapis magn^o idurescat ex apporxiatioē uini hūitū frāgēdi. Emplm molli riū qd apporxiari d3. \mathcal{R} . malue bismalue se. al tee se. lini sicuū caricaz piguiū butiri recēt añ. $\frac{3}{4}$. i. olei amigdaloz. $\frac{3}{4}$. ii. z ex oib^o fiat ēplm z ponaf supra renes si ibi ē lapis ul' in femore si in uesica ē lapis z stet per diē mediā. z illo remoto inungaf oleo scorpionū l' infra scripto ungtō. \mathcal{R} . olei scor pionū. $\frac{3}{4}$. iii. lapidis spōgie cineris caude tremule lapidis iudaici añ. 3. 5. cere. q. suffi. z fiat ungtm.

Balneu mollitiū z mitigatiuum doloris. \mathcal{R} . malue bismalue pitarie abrotani crete marie se. al tee fenugreci se. li. añ. z buliat paz i aq sufficiēti p balneo z cū egredi inungaf ungtō supradcō.

Puluis ad idē optim^o. \mathcal{R} . saxifragie anifi petrosi. piperis apti milii solis se. spgi añ. tere oia et cribra z cū melle misce z da bibē colear unū cuz aq cala z ē optim^o z expert^o p me. Ad idē. \mathcal{R} . cori ghole. $\frac{3}{4}$. 5. cicep ru. $\frac{3}{4}$. ii. seinū melonū n mūdatoz. $\frac{3}{4}$. i. buliat in. \mathcal{B} . i. aq dulcis usqquo redeat ad. $\frac{3}{4}$. vi. z dētur. $\frac{3}{4}$. ii. p uice cū modico zuccari stō ieiūo z v3 ptra renulas. Puluis. \mathcal{R} . sāguis hirci exic cati. $\frac{3}{4}$. i. def cū aliqua diuretica aqua. Et no. q sic pparaf sāguis hirci. pzo cibef hirc^o cū herbis stiliatiuis z ichuiis sicif pipinella saxifragia seia melonū z siltia. postea decoletur hirc^o pmi sāguis z ultim^o d3 abici l3 secūduo retineri z exicari ad umbrā: icidi minuti sicut fiūt troisci z usui refue tur. Et no. q aliqñ lapis iuesica claudit foramē uesice ut nil possit egredi d urina z tūc sūt tria re media. Pzmiū ē ut p datur digit^o in ano z pzia ur uesica sic q lapis retrocedat int^o z remoueat d uia urine. Secūdu q paties stet superius z q eleuēf crura z pstrigatur añ z retro usqquo lapis

descendat ad fundū uesice. Tertiū ē q siringa liniatur oleo amigdalarū dulciū z imponaf per collum uirge sic q pellat lapidē ad intra z ē bonū ualde sed bene ponatur siringa.

Lapi. de apate in rembus z uesica pferēs in pu mo qñ ē d materia calida. \mathcal{R} . mucilaginis psiliū mucilaginis se. citoniorū añ. 3. ii. olei ro. $\frac{3}{4}$. ii. aq endiuie. \mathcal{B} . 5. se. portulace se. papa. al. añ. $\frac{3}{4}$. 5. fari ne orde i q sufficit z fiat emplm mediocriter liqui dum cum. $\frac{3}{4}$. 5. aceti. Si sit in pzo materia frida hoc pfert. \mathcal{R} . pulueris rosarū absinthii añ. 3. ii. olei ro. olei camomille olei amigdalarū dulciū añ. $\frac{3}{4}$. i. 5. florū camōille melliloti añ. $\frac{3}{4}$. 5. farine orde i farine frumēti añ quātū sufficit z fiat emplm.

Emplastrū maturatiū quādo ē de matēia ca lida. \mathcal{R} . radicū altee malue añ. \mathcal{A} . 5. sicuū cari carū piguiū. $\frac{3}{4}$. i. medulle cruris uituli butiri edī pis anatis añ. $\frac{3}{4}$. 5. olei camomellini olei amigda larum dulciū añ. $\frac{3}{4}$. i. 5. florū camomille melliloti añ. $\frac{3}{4}$. 5. farine orde i frumenti añ. q. suf. z fiat ēpla strū. Sed si fuerit de materia frigida hoc cōfert ad maturandū. \mathcal{R} . piguiū sicuū caricaz. $\frac{3}{4}$. ii. ra dicio liliū. $\frac{3}{4}$. i. mucilaginis nuzeci ucil. se. lini añ. $\frac{3}{4}$. 5. olei amigdalaz dulciū ydromell^o pauce cōfesti onis añ. $\frac{3}{4}$. i. farine tritici. q. suf. z fiat emplm. Ad idē ualet emplm de melliloto fm mēse. Scā ma turatōe pferunt mūdificantia z cōsolidatia q oia scribētur in capitulis imediate sequentibus.

Lapi. de ardore urine. Nota q ardor urine prouenit a duplici cā. una q qñ urina ē acuta rōe colere permixte uel phlegmatif falsi z de illo logf hic. Alia cā pōt ēē qñ ē ulcus in uesica z in uis urine quia licet non sit urina acuta transiens per ulcus ardorē causat et de illo logtur infra. Pul uis rasis optim^o z ex pertus ē sepe per me z v3 mltū. Itē lac amigdalaz dulciū cū decoctōe melo nū uel cū aqua eius multū ualet si detur i potu stō ieiūo. Itē ualet sirup^o uiolat^o cū aqua melonū

Emplm sandalozū al. z ru. spodiū sumac mirtil lozū añ. 3. ii. acacie ypocquistides añ. 3. i. seminis portulace seminis cucumeris se. incurbite añ. 3. i. 5. succi plantaginis aque rosate añ. $\frac{3}{4}$. ii. farine orde i quātum sufficit z fiat emplastrum z ponatur ad renes z supra pectē. Puluis seminiū lactuca rū z portulacarū cuz zuccaro ē medicina experta cuidā uiro antiquo anno incurrit uel quater istum morbum z liberatur in duobus diebus et de eo sumit cum omni cibo et in omni suo potum magna quantitate z est. l. annozū calide z sicce cō plexiōis i oib^o mēbris ei^o z qñ excoziatur i capite vge. iā feci appōi stuelū ifusū i aq rosata i q liqfa ctū fuit apū z stat cessauit dolor. Lapi. de mi ctu sāguis z saniei z p pus d ulcēib^o renū z uesice z uiax urie. No. q mic^o sāguis l3 possit pcedē a uesica rēb^o epate z aliis mēbris. raf b solū ponit curā qñ pcedit a rēb^o l' uesica. Nota q troisci d

karabe sūt frī stiptici cōglutinatiui ⁊ a p̄p̄tate re
stringūt sang. p̄ eius simplicia. Nota q̄ cūchabit
i. karabe lapis ematites ⁊ coralus v̄z a p̄p̄tate
i. restringēdo sang. undecūq̄z fluat. Troisci alkē
gī sūt ultimi iuuātī i antiquo mictu sang. ⁊ i ulceri
b̄renū ⁊ uestice ⁊ uiaꝝ urine nā p̄mo remittūt ma
lā p̄p̄onē calāz acutoꝝ hūoꝝ q̄z frī. Fo mundifi
cāt ulcēa pp̄ apitia q̄ sūt i eis ut se. apu. tertio p̄so
lidātia ulcera. p̄pter p̄solidātia q̄ sūt in eis ⁊ bol
arme. olibanū sang. dra. gūi arabici q̄ tria repezi
unf i oī ulcere receptā uō mesue. daf un^o p̄ uice
stō ieiuo cū aq̄ melonū l̄ mucilagie se. cōiūz l̄ cū
lacte capno l̄ cū aq̄ plantag. Daf ē tū. 3. ii. siru.
de papa. ⁊ aq̄ ordei. Troisci de terra sigill. ēt ua
lēt ⁊ daf cū aq̄ plātag. Ungtū ad res ⁊ ēt ad uesti
cā. 18. olei ro. 3. ii. olei mirtini fuci plātag. añ. 3. 5
troisci d̄ terra sigill. troisci d̄ karabe añ. 3. i. ace
ti. 3. ii. cere albe q̄ sufficit aceti parum ⁊ fiat un
gtū. Alii requir̄ in antiquo mictu sang. prius
mūdicare p̄ ea p̄solidare. Mūdicatiua solū ⁊
mūdicatiua sūt p̄solidātia ecce per ordinē. siru.
mūdicās solū. 18. capil. uene. recētū. 18. iii. li
gritie mūdate. 3. i. se. melo. mūdati. 3. i. mel. zuc.
añ. 3. i. 5. fiat siru. fm̄ artē lōgus. De eo daf. 3. iiii
quolibz māe. Alii. 18. capil. uene. recētū folioꝝ
arnoglose añ. 18. ii. se. melōis mūdati. 3. ii. se. cu
cūeris se. cucurbite citruli mundati añ. 3. i. se. pa
paueris al. se. citonioꝝ se. altee añ. 3. i. 5. succ. mel
q̄ sufficit ⁊ h̄z artē fiat sirup. Dant. 3. ii. cū aqua
melonū. Electuriū mūdicās ⁊ bonū. 18. se. me
lōis mūdati. 3. all. ēgi se. altee añ. 3. iiii. amigdala
rū amaray se. citruli capil. ueneris. recētū se. p̄reos
orobi ligritie mūdati. añ. 3. i. 5. se. lactuce apulbau
cie añ. 3. ii. ⁊ cū zuccaro fiat electuariū. Daf. 3. i
p̄ uice bis i die cū aq̄ melonū ⁊ sine illa. Electua
riū p̄solidat. 18. p̄solide maioris ⁊ minoris añ. 3. iiii
sang. dra. boli ar. thuris masti. añ. 3. ii. acacie mur
rhe añ. 3. 5. piloy sp̄ice nardi. 3. i. dragaganti gūi
arabici añ. 3. ii. ⁊ cū zuc. fiat electuariū. pōt ēt fie
ri sirup. ex istis si res duplēt ul̄ triplēt. Sirupus
mūdicās ⁊ p̄solidās. 18. folioꝝ pentafiloꝝ. 18. 3.
iii. zucc. q̄ sufficit ⁊ fiat siru. i. 18. def. 3. ii. cū aq̄
plātag. ⁊ ē remediū optimū ⁊ uelocitē iuuamētuz
p̄stat. Ad id sirup. fact^o ex decoctōe folioꝝ agrio
nie floꝝ plātag. añ. cū zucc. Electuariū ad id. 18.
ligritie mūdate. 3. ii. se. melonū mūdati. 3. 5. se. ci
truli cucurbite mūdati. se. papauē. al. 3. all. ēgi
añ. 3. i. cinami. mirtilloꝝ añ. 3. 5. dragagati gūmi
arabici iusoꝝ p̄ noctē in aq̄ ro. amug. dulciū excoꝝ
tataꝝ pineay mūdati. añ. 3. 5. mel. ro. co. 3. i. aq̄
ro. a q̄ plātag. añ. 3. ii. succ. q̄ suf. ⁊ fiat electuariū
Et nota q̄ lac caprinū quomōcūq̄z sumat^o ceteris
p̄ualet ⁊ maxie si iu. nātur cū uno troisco alkakē
gi. 3. i. 18. i. quid i nobilis etatis. xxxxx. ānorū uel
circa ex solo medicamine isto fuit liberat^o de ulce
ribus coli uestice a sex mēlibus citra. Siriganus

in ulceribus uestice p̄imo cū mūdicant^o sicut mel
aqua aq̄ ordei decoctio p̄reos ⁊ silia. Scōdo aponi
m^o p̄solidātia sicut puluis sang. draco. boli ar. ter
re sigillate ⁊ similiū ⁊ istum puluere ponini^o cūz la
cte uel aliquo liquore. Et nota q̄ uia v̄ge ē totuo
sa ⁊ iō caute ⁊ sine uolentia siringentur in ulcera.

Cap. de cura emissionis urine uoluntarie.

Emplm̄ siue cerotum. 18. laudani mast. añ. 3.
ii. olibani nucis cipressi añ. 3. ii. ligni aloes stora.
calamite galange cinamomi añ. 3. i. terbetine. 3. ii.
oia misceantur cūz pistelo ⁊ cū succo mēte fiat em
plastrū q̄ aponit^o in forma ceroti super corio pōa
tur super pectē pilis picis abrais ne accidat euul
sio pilorum in remotiōe. Ad idē ⁊ plus v̄z i polu
cionē 18. succi mēte. 18. 5. masticis olibani añ. 3.
5. nu. cipressi. 3. ii. ligni aloes galange añ. 3. i. pulue
ris cinamomi q̄ inficit. Et si ē pauper ponatur ci
mini assī loco cinamomi ⁊ fiat empl^oz medicrizer
liquidū. Et pōt fieri in forma unguētī cum cera ⁊
modico aceto ⁊ inungatur pecten. In diabetica
passiōe a calitatis renū. 18. ungti populeon olei
ro. olei nenufaris olei mirtini añ. 3. 5. acacie. 3. ii.
turis. 3. i. p̄p̄ostidos laudani añ. 3. i. galarū. 3. 5
mucilagis psili. 3. i. 5. aceti. 3. ii. cū cera fiat ungtm̄
Ad id v̄z ad polutōm plastrā plūbi i mult^o locis
perforata ista per noctē unā ⁊ diem i aceto posi
ta supra renes ⁊ sit i clericiis q̄ in spermate habun
dāt mltuz. aliud ungtm̄. 18. succi lactuce portula
ce solatri añ. 3. i. 5. aque ro. 3. i. aceti. 3. 5. farie pa
paueris al. 3. i. cere quantum sufficit de quo fiat
unguentum ⁊ inungatur renes

Ca. de v̄mib^o q̄ i ano ⁊ uētre gnerat^o. Simpli
ces med. cale iterficiētēs v̄mes alo. turbit cologn
ti. oia gīa felū spāt^o fel lup. tau. nuclea. p̄sicoꝝ
lupi. amig. ama. cetaurca costū absinthiū ciamo
ru. p̄reos enu. ale. po. se. caulū abrota. gētia. p̄fi.
grami. calām. santo. siue sticados. 3. lauri lūbici
tere p̄res agrimo. ⁊ se. alexadrinū. cōiter p̄cualet
datur. 3. i. uel. 3. i. ⁊. 7. 5. cū uino tēpore frigido ⁊ cū
aliquo succo frigido t̄p̄re calō q̄ calefacit multū
18. edicie frie terra sigillata coriandrū succi plan
tag. radicū arboris granati sumac p̄p̄ostidos se.
portulace ēdiuia lactuca amara granata acetosa
pomū aranciū gīa citri siligo cornu cerui ustū lac
asine oia acetosa q̄z icidūt ⁊ stiliāt materiā q̄ est
cā v̄miū ul̄ materia v̄miū zē. Inungat^o circa um
bilibū cū oleo petrolei v̄z p̄tra v̄mes q̄ eos iterfi
cit. ab extra ungtm̄ optimū circa ūbilibū. 18. olei
de absinthio olei michael scoti olei fel taurini ace
ti añ. 3. 5. terre sigillate. 3. ii. ossis de corde cerui. 3
i. p̄ere pigre alo. añ. 3. i. 5. farie lupinoꝝ. 3. 5. cere
q̄ suf. ⁊ ungtm̄ fiat. Ad oleū michael scoti p̄ v̄mi
bus optimū. 18. abrotani dōestici. 3. ii. absinthiū
3. ii. corticis laureole. 3. i. sticados. 3. iiii. gētiāne
3. i. uermiculoꝝ. 3. iiii. persicarie. 3. iiii. pomi
granati corticum radicū cane añ. 3. iiii. gramis

3.iii. poli idi. 3.ii. 5. fauie. 3.ii. ligue auis. 3.ii. 5. ra
 dicum bachay lauri añ. 3.5. alo. 3.i. oia buliāt in
 oleo 7 aceto 7 p^oea p^ofectur tradatur usui cuz sue
 rit necesse. Aliud. 1R. fermēti. 3.i. croci. 3.i. aceti
 qd sufficit 7 liq^o fiat de quo iungatur tipora ac etiā
 loc^o medi^o in parte superiori capiti ubi ē cōmissura
 nā mltum v3 ad repmēdum 7 resoluēdum uapo
 res ascēdētē ad eo q^o repmit accidētia mala vniū
 optie significat subet 7 filia. Ad idē inungantur
 nares fil^o cum furcula gutturis cum tiriaca antiq^o
 ul^o ierapigra. Ad id v3 13 epl3 qñ ē febris 1R. suc.
 ymictaris. 3.ii. suci folioy p^ofici añ. 3.i. aceti felis
 thauri añ. 3.5. aloes plpe cologntide. se. alexadri
 ni añ. 3.i. oli amigdalay amaray. 3.ii. fazine lupi
 noy q^o suf. 7 fiat epl3. Unguētū p^ofectū mihi. 1R.
 ligni aloes croci añ. 3.ii. farie lupinoy. 3.5. felis
 thauri. 3.i. yerepigre. 3.v. olei amigd. amaray ul^o
 michaelis scoti. 3.i. terre sigillate cornu cerui hu
 sti sumac añ. 3.iiii. cer^o q^o sufficit aceti fortissimi. 3.
 ii. 7 fiat unguētū. Lōposita tiriaca antiq^o pille d^o alo
 es ierepig. aq^o gramis distillata ē. n. optin^o potus
 Ad id qñ ē febris. 1R. ordeci. 3.iiii. se. gal. gramis
 añ. 3.i. buliāt in aq^o sufficiēti usq^o ad p^osumptiōm ter
 tie part^o 7 coletur 7 de illa detur ad potādū 7 ad
 tur parū aceti n^o nocet. Et si ymes sūt i ano fiat su
 positoriu de reb^o molestātib^o expulsiuā sicut d^o car
 mb^o bñ salig. Et clisse lauatiū 7 reductiū. Et no
 ta q^o sup^o debēt amara dari ymb^o 7 p^o iferi^o admi
 nistrari dulcia 7 clisse. de lacte. Confectio p^ofecta
 mihi. 1R. ligni alo. 3.5. 33. macis. añ. 3.i. coru cer
 ui usti. 3.5. mēte marubii zedoarie añ. 3.i. 3. 5. zu
 cari al. 1b. ii. dissoluātur p^oca in decoctōe lupino.
 7 red. graminis 7 fiāt formule parue.

Cap. de emoroidib^o fistul^o 7 ragadiis q^o i ano
 fiūt. Ad fluxū sang. restringendū trocisci de kara
 be s3 mēse dati cū decoctōe sumac sanguinez re
 stringūt optie. Ad idē v3 electuariū de scorza scri
 almāforis 7 sumatur in paruā quātitatē q^o mltū
 restringit Ad id trocisci d^o karabe s3 almā. ab ex
 tra. Ad id. 1R. aloes turis sang. draco. bo. arme.
 pilozū lepois sbitr inclozū añ. 3.ii. puluerizētur
 p^oca d^o mū accipe telā araneā molēdini 7 cū albu
 mine oui p^oca misceatur 7 liniatur loc^o vñ sang.
 emanat cū illo medicamine sel^o restrinxi sang. flu
 entē ex arteria incisa s3 gēu a parte d^oestica t^obie
 per. iiii. dies n^o poterit 7 stringi a medicina q^o p^osue
 rat cure lucrat^o fui duca. xii. 7 x. brachia pāni pul
 chri ex curialitate patiens. Ad idē. 1R. balaustia
 rū rof. galarū nu. cipressi sumac corticuz. 3. g. mirti
 acatie turis añ. 3.5. p^oq^oscētur aliquātulū 7 buliāt i
 uio nigro stiptico 7 aq^o añ. parib^o eq^olib^o 7 fiat ca
 thaplasma l^o mētiatio cū spōgia. ad idē. 1R. olei
 ro. 3.ii. sumac mirti añ. 3.i. cere. q. suf. aceti paruz
 fiat unguētū 7 inungatur loc^o. ad ap^oerēdū emoroi
 das 7 sang. fluat. Nota q^o v. modis ap^oeruntur
 moroidas ut inde fluat sang. Primo 7 ē securi

or cū slobotemo ut n^o claudatur q^o facit p^osolidari
 tur. Inūgatur isto ungtō q^o ē 1R. olei persicorum
 3.ii. medule crisolomilorū corticū alcorum añ. 3.
 ii. cere. q. suf. aceti paruz 7 fiat unguētū. Scdo ape
 riatur cuz sanguisugis per aliquā canā ut n^o vadat
 per alia loca q^o ille euacuat s3g. melicū ut ait au.
 fen. iiii. primi canonis in hoc differunt a uento
 sis. Tercio modo ap^oeruntur cum solis fucus
 ul^o cepe ita ut fricetur cū istis solis fortiter a pte ex
 teriori usq^o quo incipiat emittē sāguinē 7 ē cōis mo
 d^o mlier. Quarto mō cū eo q^o pōit 1R. asis ut pān^o
 d^o lana infūdatur in succo cepe 7 locus fricetur q^o
 ille succus ē mltū ap^oeritius 7 ideo ap^oerit. Quint
 to mō conor ap^oerire cū isto unguēto. 1R. aloes su
 co trini sbitr pluerizati. 3.ii. felis thaurini. 3.i. ace
 ti. 3.ii. misceatur simul 7 cum lana ul^o filtro i isto li
 quore infuse fricetur locus. Aliā medicinā ponit
 rasis 7 est expertum uide ibi. Ad mitigandū
 dolorē emoroiday. Nota q^o tribus mōis sedatur
 dolor emoroidarū. s. resoluēdo materiā minora
 do materiā 7 molificādo 7 stupefaciēdo 7 multū
 v3 emplm hoc rasis ca. de epate q^o dicitur emplm
 de epate. 1R. spice mastice ciperi sgnanti calami
 aromatici cocci mēte deinde mastix 7 mēta in uino
 dissoluto cum aliis misceantur 7 ex h^ois omnibus
 fiat emplm. Ad idem. 1R. mucilaginis fenugreci
 mucilaginis. se. lini añ. 3.ii. butiri sūi sale sepi mo
 cap. añ. 3.i. uiteli unius oui. olei. ro. 3.ii. cere mo
 dicū 7 fiat unguētū. Ad id. 1R. folioy lingue auis
 folioy lingue canis folioy malue añ. 1R. se
 nugreci feminis lini añ. conq^oascētur 7 buliant in
 aqua demū ponatur spongia infusa in illa aqua 7
 ex^osa ponatur in ano. Vel fiat sacul^o ex dictis her
 bis 7 ponatur in ano. Ad idē oli d^o crisolemis. 3.i.
 olei ro. 3.5. pinguedinis anag^o butiri loti. añ. 3.iii.
 bdelii in p^odicto oleo dissoluti. 3.ii. cere. q. suf. 7 fiat
 unguētū mole. Ad idē qñ ē dolor mltum infestās
 1R. diaglon. 3.i. olei ro. 3.5. uteluz uni^o oui croci
 opii. añ. 3.i. misce inungatur loc^o. Ad idē qñ ma
 xim^o dolor ē. 1R. opii. 3.i. dissoluatur in aqua ro.
 d^oinde accipe stuellum d^o bōbace 7 infunde in dicta
 aqua postea apone ano 7 teneat modicum 7 sta
 tiz cessabit 7 sepe sui expertus. Et nota q^o lanare
 anum cuz aq^o tepida dulci phibet euenire emoroi
 das. Ad ragadias in ano n^o saniofas. Si sunt cuz
 adustioē v3 ungtm de cerusa. si sunt sine inflāma
 tōe v3 1R. mucilaginis psili. 3.i. piguedinis ga
 line recēt. 3.i. 7. 5. uitelū uni^o oui croci. 3.i. oia mi
 sceatur 7 iungatur loc^o. ad ragadias sāiofas apo
 ne medicamē corosiuū pri^o descriptū. c. d. polipo
 p^oea p^osolida cū sāies cessauit cū unguēto d^o cēula
 Et seda dolorē cū medicina descripta. c. de polipe
 uid^o ibi scepas. ad emoroidas aparētes putridas
 no. q^o tales emoroides p^ont curari pluribus mōis
 primo p^o apertione uenay 7 d^o illo dem^o ē. altomō
 dolorē sedādo 7 d^o illo ē dem^o ē tertio mō q^o cida

tur totaliter z tunc prius purgetur totū corpus aut phlebotometur spālī qñ sūt nouele q: qñ sūt anti q prius debent restringi postea incidi z hoc fit mltis modis. Uno modo sine dolore quasi accipe silū sirici l pillum eq forte z infunde in aq ro. in q fuerit dissolutū modicū opii z albuie oui z ole. ro. z cū illo frica emorroidas mlti uicib⁹. nā rōc fricta tis n̄ percipitur dolor ppter scissurā illi⁹ fili. z isto mō curo ēt v̄ucas. s̄o ligatur si sūt pue i radicē si sūt magnē i medio z sic strigatur dōec incidātur. Tertio mō incidūtur cū forficib⁹ z d̄sup ad mitigā dū dolorē pōitur ēpl⁹ de nitelo oui z ole. ro. p̄ea intēditur ad p̄solidādū cū h̄ ungtō. Ungtū ad p̄solidādū p̄dcm. *R.* ceruse lote alo. loti mastic. tur ris sang. dia. añ. 3. s. olei ros. 3. i. s. cere. q. sus. ace ti paz z fiat ungtū. Quarto mō incidātur cū medicis causticis z ē magis piculosū. *R.* v̄ide heziz anacardiū s̄bitr p̄luerizati añ. 3. i. z misceātur. ad id v̄z medicām corrosiū d̄scriptum. c. de polipo. Ad fistulas ani fistula ē ule⁹ p̄cauū sordidū strictū exteri⁹ z interi⁹ aplū cū calositate isūdo. p̄mo ḡ it⁹ ponātur medicāia corrosiua dcā sup̄ p̄ p̄solidā tia s̄r intēdēdo mūdificatōi. Et si expedit mitigan tia doloris iā hēs caueas icisionē cū ferro ut dicat

Cap. d̄ egressiōe ani z m̄ficis. Egressiō ani fit a duplici cā p̄ma ab hūiditate molificāte siue fla xate lacertos frētinos sectū z tūc cū digito pōt in troduci. s̄o ab ap̄ate ani iducēte grauitate z tunc cū digito n̄ pōt itroduci. Pluis aponēs sup̄ inte stio egr̄sso n̄ ap̄ato. *R.* s̄uac. 3. s. galaz antē nu. cip̄ssi olibāi añ. 3. i. puluerizēf s̄r s̄bitr z p̄i ūga tur cū ole. ro. itestiniū z p̄ea addaē puluis iste su per eo circūq̄z z fiat sic oi uice q̄ egredif itestiniū Ad id v̄z balneū sc̄m de p̄dic̄ imo f̄gult fiat p̄mo balneo s̄o iungat ole. ro. z iiii. aponaē pluis. qñ egredif an⁹ cū ap̄ate fiat balneū cū aq ca. bulita cū camo. meliloto mal. bismal. se. lini fenugre. ane to p̄ea ungat cū ole. aneti. postea aspgat d̄ pul uē p̄dcō. Ad exitū m̄ficis. *Mo.* triplex ē s̄r n̄ natu ralis m̄ficis. s̄. ascēsus z uocaē p̄focatō m̄ic. Ad las z uocaē p̄cipitato. Ad ex̄ z uocaē ex̄it⁹ z d̄ illo ultio ē hic dicēdū h̄ triplex ē cā hūitaz ibibite in m̄fice redētes paleticā. s̄a ap̄a faciēs cā sui ḡuita te descendē. Tertia mltitudo sup̄fluitatū descendē tiū ad p̄cauitatē m̄ficis. P̄rio d̄z fieri purgatio to n̄ corporis cū medicis respiciēb⁹ tales sup̄fluita tes z cū uōitu q̄ ē melior eūo q̄ siēi possit z si expe dit z flebo. diuersiua. s̄o ponant tres uentose ma gne una pōat sup̄ ūblico s̄a i latē sinistro v̄sus pe ctē. iiii. i latē d̄stro. g. unā pōit s̄b m̄it. Tertio fiat suffumigatō ad m̄ficē cū isto puluē. *R.* tormētile acatie rad. bistorte añ. 3. iiii. p̄fidie balaust. añ. 3. ii. galāge nu. cip̄ssi folioz mirte añ. 3. v. z fiat pluis z aspgat super carbōē ita ut n̄ p̄cipiat ip̄e odorē z fiat uētōs adhuc permanētib⁹. Quarto odorēt redolētia sibi grata sicut muscuz ambra uiolas z

filia. Quito balneet se i aq bulita cū istis. *R.* ro. ru. mirti rad. tasibarbas añ. *Al.* ii. tormētile rad. bistorte antē mast. olibāi añ. 3. s. m̄ficarie kalēdu le sicce añ. *Al.* i. ase fetide. 3. v. p̄q̄scen⁹ p̄q̄scanda z radi. z herbe buliat i aq fabaz sufficiēti. Alia li gēf i saculo uno z ille buliat i uino stiptico postea misceat uinū cū illa aq z fiat balneū. Sexto cum egredif balneū iungat oisitiūz m̄ficis int⁹ z ex̄ et circa renes h̄ ungtō. *R.* ole. mirtini ole. de lilio: olei. de masti. añ. 3. ii. ase fetide radi. bistorte tor mētile añ. 3. ii. cere. q. sus. z fiat ungtū. Septimo pōat sibi suppositoriū ul⁹ p̄sariū tale in colo m̄fi cis p̄exitū a balneo. *R.* ase fetide. 3. i. mastic. tu ris se. mirte galāge nu. cip̄ssi añ. 3. i. puluerizēf s̄b tistr z cū ole. mirtino fiat masa. Octauo utaf isto ceroto qñ p̄tue positū ab ūbilio. s̄. usz ad uulnā *R.* gūi pini. 3. ii. thuris mastic. añ. 3. i. gūi cip̄ssi 3. s. liq̄fiat oia cū oleo de masticē z fiat cerotū lō gū usz ad quātitatē uni⁹ palmi z latū ad quātitatē mediū palmi. Ad id. *R.* mastic. 3. i. olibani. 3. s. nu. cip̄ssi galaz mirtiloz añ. 3. i. p̄fidie balaustiaz añ. 3. s. terbē. 3. ii. z cum oleo masti. fiat cerotum i quantitate predicta.

Cap. de cura fluxus mēstruoz. *Mo.* q flux⁹ mēstruoz superfluoz accidit ex trib⁹ p̄mo qñ mē bzū ēēt raro dilactatū z apertū z relaxatū nālī ul⁹ p̄cusione. s̄o qñ ēēt mltitudo ul⁹ acuitas l fluxibili tas hūoz qd̄ h̄z cognosci ex receptādo ei⁹ i panno z lotōe pāni p̄z añ ericcatōm inspiciat color q: ci trin⁹ arguit sang. colicū albedo ph̄aticū liuiditas aquosū. Tertio ex debilitatē frētine z fortitudie ex pulliue. Et i plib⁹ ex rōe acuitaz sang. Et iō p̄mo purgef colā cū mirobal. citrinis. *Al.* medicie posite c. de uōitu sang. de fluxu sang. nariū z de mictu in h̄ v̄z. *R.* pulueris coralo. ru. 3. i. aq plātaginis 3. iiii. misceat z potētur qñ uadit dormituz nulla ce na p̄cedēte z ē res mirabilis experta. Ad idem *R.* sirupi mirtilozum. 3. ii. aque plantaginis. 3. iiii. z potēf quando uadit dormitum nulla cena p̄cedente. Suppositoria z p̄saria qñ sang. ē co leric⁹ *R.* folioz plātag. *Al.* i. p̄quascētur z sup̄da tur ēt sic solus. Ad id trociscoz de karabe s̄z io. mesue. 3. ii. succi plātag. 3. i. misceat z fiat p̄sari um. ad id v̄z s̄ter⁹ asini recēs ipositus m̄fici. Em pla ad id. *R.* succi plātagi. h̄. i. aq ciuidē. h̄. s. aceti. 3. ii. coral. ru. karabe lapidis ematiz boli ar me. mirtillozū copularū gladiū olibani añ. 3. i. ter re sigilate. 3. i. farne ordeī. 3. iiii. z cum oleo mirti z oleo citoniorum oleo rosato añ. partes equalēf fiant duo empla z unum ponatur pectini a parte ante aliud a parte post sup̄ renes. Et ex istis po test fieri balneū. *Nota* q fluxus iste etiam po test puenire ex emorroidib⁹ m̄ficis z tunc curatur sicut curantur emorroides ani.

Capitulū de puocatōe mēstruorū z fetus mor tui z huius que faciūt ad cōceptionē. *Nota* q re

tēnonis ē triplex per oppositū cause flux^o mēstruo
 rum. Syrup^o ad mēstrua puocāda ⁊ q̄ per os
 assumūtur. ℞. rubee. ʒ. ii. radi. sparagi brusci ra
 di. ciperi añ. ʒ. i. neptite ualeriane saune calamiti
 pulegi. añ. ℞. i. melisse. ℞. ii. se. siseleos. ʒ. ii. xi
 lobalsami carpopalsami se. melonū mundatorū
 añ. ʒ. i. spice nardi. ʒ. ʒ. ligritie rase uuaz passarū
 mundatarū ab arilis añ. ʒ. ʒ. mell. ell. succari añ
 ℞. ʒ. fiat sirup^o h̄z artē lōgus de quo sumat oī ma
 ne. ʒ. iii. hora p̄grua. Cum sumpsit decēss de illo
 sirupo sumat bñdicta distēperata cū decoctōe ru
 bee tictoy in dosi debita ut bene purgetur. Post
 purgationē oī mae summat unū uitrū aq̄ rubee ti
 ctorū distilate ad capellū. Itē utatur oī mae de
 artemisia duos bolos añ p̄adiū per lōgum tēp^o
 Itē ut^o trifare magne feni opio quātitat. ʒ. i. cum
 brodio cicorum v̄z mltum. Itē potus iste si p̄ti
 nuetur bis in die ⁊ pro uice. ʒ. iii. mltū v̄z ℞. ra.
 rubee tinctozum maioris. ʒ. ʒ. seminis sichleos se.
 fenugreci faselozum cicorum nigzorum añ. ℞. i.
 buliat in aq̄ sufficiēti usq̄ quo redeat ad q̄r. par.
 ⁊ coletur ⁊ dīcoietur colātia illa cum succaro ⁊ ē
 mltum ualida in hoc. Balneum. ℞. artemisie
 saue añ. ℞. iii. folioz costi dulcis folioz malue
 bisinalue bzāce usine añ. ℞. ii. se. malue bisinal
 ue se. bācie se. lini fenugre. cuscute se. sinapis se.
 lauēdule se. siseleos añ. ʒ. i. ʒ. se. petrosili se. se. ane
 ti asari dauci añ. ʒ. ʒ. floz camo. floz sabbuci floz
 anthos sticados añ. ʒ. i. seia ligētur in saculo con
 q̄sate ⁊ oia buliāt parū in aq̄ sufficiēti ⁊ sup sacu
 lo sedeat mlier i dco balneo. P̄desaria quodāmo
 dure sbe. ℞. rad. gentia. pulegii regal' añ. ʒ. ii. ni
 gelle. ʒ. i. carniū ficuū. q. suf. ad icozporādū p̄qua
 scētur p̄q̄scēda ⁊ cū modico mercurial' fiat masa ⁊
 illo multū utoz qz n̄ iducit ardozē n̄z excoziatiōm
 aliquā sicut faciūt aliq̄ cōiter ⁊ forti^o fieret masa si
 fieret cū succo cucu. asini. Ad id id ⁊ ē forti^o. ℞. ra
 di. gētia. ʒ. ii. colognitide nigele añ. ʒ. i. ʒ. carniūz
 ficuū. q. suf. ad icozporādū ⁊ fiat masa cum succo
 mercurial' ut cucu. asini. Ad id. ℞. bñdict. ʒ. ʒ.
 colognitide nigele añ. ʒ. i. misceatur cū succo cucu
 me. asini ⁊ pōt fortificari cū ellō alb. P̄desaria liq
 da. ℞. succi cucu. asini. ʒ. ʒ. succi mercurial. ʒ. ii.
 misceātur ⁊ itroniūtātur bōbix ⁊ iponatur uulue.
 Aliud ⁊ v̄z ēt ad ip̄gnatōm. ℞. radic. rubee ma
 ioris radic. cipi añ. ʒ. ii. artemisie yfopi saue cala
 mē. pulegii mercurial' añ. ℞. i. se. siseleos. ʒ. i. ni
 gelle. ʒ. ii. pulpe colognitide. ʒ. ʒ. mel olei de lilio.
 añ. ʒ. ii. succi artemisie. ʒ. i. bñdict. ʒ. vi. fiat pesa
 riū sufficit p̄ trib^o uicib^o. Empla. ℞. bñdict. ʒ.
 ʒ. turbit. ʒ. ii. nigele. ʒ. iii. melis. ʒ. ʒ. ⁊ fiat emplm
 q̄ aponatur i orificio uulue. Et iterū fiat aliud su
 p pectē q̄ h̄z mollificare ut l̄. ℞. mucilagis se. li
 ni fenugre. añ. ʒ. i. butiri sine sale. ʒ. i. asungie ga
 lie asungie anas asungie anbis medule utuli añ. ʒ.
 ʒ. armo. ʒ. ii. olei amig. dul. olei sisami. añ. ʒ. i. cū

modico cere fiat ungtm de quo inungatur ab um
 bilico ⁊ a pte retro. Sclerotomia saphene p̄ iterio
 ris multū v̄z filr ⁊ uetose. Nota q̄ nigela ⁊ eufor
 biū p̄pter acuitatē corz iducūt regadias i matrice
 facilr. Ad puocādū fetū mortuū nota q̄ ex trib^o
 agnoscat^o q̄ fet^o ē mortu^o. Primo ex motu mu
 lieris de latere ad lat^o qz sic fet^o mouetur qz nō ad
 heret ligamēta. Scō ex fetore mulieris in odore
 anhelū nā p̄ tres dies fetet. Tertio ex lōga reten
 tōe man^o calefacte i aq̄ cala supra uētrē qz si fetus
 n̄ mouetur ē signū mortis ⁊ i l̄ atēte agas. Exper
 ta. ℞. galbāi. ʒ. ii. lactis caprini. ʒ. i. dissoluatur
 galbanū i lacte ⁊ detur ad potādū mirabilr puo
 cat. P̄desariū ad id. ℞. ellori nigri saxifragie ari
 stol. ro. buchoz marine. ʒ. laureole pulpe cologn
 tide armoni. añ. ʒ. ii. felis tauri. ʒ. i. dissoluatur ar
 mo. i succo artemisie ⁊ fiat suppositimū ex istis
 Cerotū ad id fiat cerotū ex galbāo dissoluto i suc
 co artēisie ad q̄zitatē unī palmi ⁊ duoz digitoz
 i lōgitudinē. Ad id ⁊ forti^o. ℞. succi rute. ℞. ʒ. mir
 re. ʒ. iii. colognitide qd sufficit ⁊ fiat cerotū ut p̄us
 Ad facile partuz faciēduz sumat p̄gnās cuz trātie
 rit octo mēses cuz dicit sic^o scas p̄tinue p̄gues afa
 tas añ p̄adiūz ⁊ cenā. Po illo t̄p̄e ascēdat ⁊ dīscen
 dat sepe scālā. Tertio alī intret balneuz aq̄ dulcis
 ubi sint malue bisimalue i t̄p̄e p̄dcō. Ad facilem
 partuz in actu p̄t^o ad itra. ℞. casie. ʒ. iii. buliāt in
 bono ui. al. stili sufficiēti usq̄ ad p̄suptōz medietatē
 ⁊ coletur ⁊ d̄tur uitrū unū cū aq̄ cicep^o ⁊ ē secuz
 ⁊ eo utoz ⁊ addo cina. Ad id. ℞. asari casto. añ.
 ʒ. i. pluerizētur stili ⁊ d̄tur cū brodio cicep rub.
 ℞. ad id. ℞. mire casto. stora. calāi. añ. ʒ. ʒ. cia.
 electi saue añ. ʒ. ʒ. fiat pluis ⁊ icozporētur cū me
 le ad mōm pillaz d̄tur una p̄ uice de hora i hora
 Decubat mlier sup uētrē gēib^o flexis ⁊ explicatis
 ūblico ⁊ puocetur sternutatō l' uomiū qz facile se
 r^o expellitur. Ad o. q̄ si agnōdiā ligetur coze p̄pe
 uuluā puocat fetū. filr ⁊ magnes imo si teneatur i
 māu. filr corā. ru. aligat^o coze destre. filr ēt croc^o
 p̄quassat^o ⁊ d̄ eo feri sicut nux aligata coze. Ad itē
 gānia dolorē p̄ p̄tū. ℞. cam. se. lini p̄q̄scetur ⁊ fiat
 sacul^o ⁊ calefcūs i ui. calō pōatur supra uētrē. ad
 id. ℞. cepe al. unū cōqtur i cinē ca. ut pistetur d̄
 mū misceatur secm butirū uaeinū sine sale ⁊ ex
 tēdatur supra panum ⁊ applicetur uentri
 Cap. 8 h̄us q̄ faciūt ad p̄ceptōz. Et hec sūt utilia
 q̄zuis i p̄tinētia ⁊ id nō. q̄ tria faciūt ad p̄ceptōm
 purgata matrice ut supra. Primo ē d̄letatio uiri
 cū muliere ⁊ l̄ faciat diasatirō. Et l̄ ē ē optimis
 ellariū i puocādō coitū. ℞. pulueris diasatirō.
 ʒ. ʒ. galāge. ʒ. ʒ. beē al. ⁊ ru. se. bātie se. cepe añ. ʒ.
 i. caudaz sticoz. ʒ. ʒ. p̄ue sticados arabici corticū
 citrini conditi añ. ʒ. ii. cerbelozum p̄alez colūboz
 parū asatoz añ. ʒ. i. sifisticoz mundatorum. ʒ. ii.
 ⁊ cum zucaro fiat electuarium de quo comedat
 unum coctear ante prandium ⁊ ante cenā q̄n ua

dit dormitū. Et adde in illo mulieris pulueris tri
fere magne sine opio. 3. i. Ad id auelane p̄dite cū
zuc. 7 modico. 33. Ad id. 33. p̄ditū. Balneū ad p̄
fortandū retētiua matricis. ℞. sumitātū mirre re
centis. ℞. iiii. folioꝝ ualeriāe nepite melise artemi
sie añ. ℞. i. ros. ru. ℞. 5. p̄q̄scētū 7 fiat balneū
postq̄ fuerit a mēstruis mūdificata 7 detur. 3. i.
Et d̄ illo puluere māe 7 sero sumat i exitu balnei
℞. testiculoz leporis exicator. 3. 5. se. siseleos se.
artemisse se. mercurial' añ. 3. i. rasure eboris. 3. iiii.
zuccari ad pond' oīm 7 fiat puluis 7 parū bōi ui
ni odoriferi bibat p' 7 fiat ℞ per dies tres p̄tinue
Et possit fieri cū solo puluē misto cū uino. Et p'
tres dies ponatur hoc pessariū añq̄ uiro piuga
tur. ℞. testiculoz leporis ligni aloes rasure eboris
añ. 3. ii. cōficiatur cū aq̄ decoctōis camelconte su
perponatur colla matricis. Et qñ uult se uiro con
iungē amoueat 7 tūc uiro piungatur p̄missis que
auic. docet p̄mittē ut mulier bene apetat. Et nota
q̄ emissio sei ē i matrice ster uir strictus cū mulie
reper tps p' modū uoluat se ad lat' 7 iponat istd
pessariū. ℞. galle nō perforate. 3. i. sgnati. 3. 5. pul
uerizētū 7 fiat saculus oblung. cū pano lineo ra
ro 7 sibi. Balneū restrictiū coli matricis ē istd
℞. folioꝝ quercus folioꝝ sorbe folioꝝ nespillorū
armoniaci sumitātū betōice gariof. cip̄ssi añ. ℞. i.
i. sumitātū ualeriāe nepite añ. ℞. ii. buliant her
be i aq̄ sufficiēti 7 reliq̄ ligētū i saculo 7 ēt buliāt
cū dco balneo. Ad idē. ℞. nu. cip̄resi galarū nō
perforatarū galarū querc' florū sgnati florū ca
meleste añ. 3. 5. ro. ru. 3. ii. pilloꝝ leporis. 3. 5. fiat
puluis 7 pōatur i pano lineo raro ad longitudinē
uni' digiti 7 ei' grossitiē 7 ifūdatur i uino decoctio
nis floꝝū camo. 7 i exitu balnei ipōatur collo ma
trici 7 fricetur. Nota q̄ si uir h3 v̄gāz parua d3
ponē pluuiar' s̄ ano mulieris 7 si h3 eā nimis lō
gā d3 ponē pluuiar' s̄ ei' coxis. Et añq̄ se iūgat
ad actū icitet bñ mulierē ad coitū osculādo t̄gē
do bñ mamillas 7 fricādo pitoneā 7 ē loc' medi'
ūter anū 7 uuluā. De ludo lique taceo p̄pter ho
nestatē. Cūq̄ fuerit mlier cala q̄ cognoscitur ex
ei' anhelitu pmutato 7 q̄si balbuciendo loq̄tur se
uir actui expōat 7 sit hora q̄ p̄pleta p̄ma digestio
ē. Et uir emictat magnā quātitatē se. 7 id d3 raro
coyre qz stare per dies. xv. ul' circa. De hūis 7 aliis
scrips loq̄r i meo tractatu de dispōib' mēbroꝝuz
gnatiuoꝝ. Expimētū. ℞. pulueris ueretri tauri
bñ exicati pulueris mēte añ. p̄ficis cum mele 7 da
mane 7 sero. 3. i. mulieri qñ uadit dormituz. Elec
tuarū de margariz desc̄riptū ab auic. fen. xxi. c.
de p̄ruatōe aborsus. phibet aborsum quocūq̄
tp̄e uide ibi receptā 7 iuuāmēta. Electuariū de
margariz fm auic. fen. xxi. c. de regimine vli' p̄e
gnant. ℞. margaritarū n̄ p̄foratarū piretri añ. 3. i.
33. mastic. añ. 3. iiii. zedoarie dronici se. apii casie

tardamo uel tapfie nu. mus. cinamo. añ. 3. ii. beē
al. 7 ru. pipis macropipis añ. 3. iiii. cinamomi. 3. v
zuccari albi ad pondus omnium 7 plus fiat elec
tuarium dosis est coclear unum

Capitulū de ragadiis uulue 7 ulcerib' ei'

Pessariū mundificatiū ulceris putridi matri
cis. ℞. yfop absinthii añ. ℞. i. buliant i aq̄ snf
ficiēti 7 tūc sumatur uit. unū melis ro. co. 3. iiii. 7
misceatur 7 iniciatur i matrice. Ad id decoctio
p̄reos cū mele. Consolidatiū. ℞. dragagati gū
mi arabici ifusozū i aq̄ rosacea ceruse lote oliba
ni sanguis dracōis añ. 3. i. litargiriū. 3. 5. olei ros.
3. ii. cere. q. suf. 7 fiat ungtm. Ad id. ℞. ceruse alo
es olibani sāguis dra. boli ar. añ. 3. ii. p̄qualcētū
7 buliant i. iiii. ℞. lacq̄ cap̄mi usquequo redeat ad
medicatē 7 coletur 7 iniciatur i matrice. d re
mouendū ardeꝛ v3 bombix ifusus in oleo ro. ℞.
iii. aqua plantaginis 7 similia 7c.

Capitulū de cura ap̄atis matricis. Scias
q̄ hic p̄petūt medicamina eadē 7 eodē mō q̄ dca
sūt i. c. de ap̄atib' renū 7 uesice 7 iō ibi recurras.

Capitulū de ulcerib' 7 cancri 7 fiūt i matrice
Nota q̄ i plus se h3 ulcus q̄z cācer qz ubi cancer
ibi ulcus 7 nō ecōuerso. Qñ ulcus ē sine cancro
ea q̄ dicta sūt in. c. de ragadiis hic p̄petūt. Si aut
ē cācer malū acutū p̄petit s3 o3 p̄cedē cura palea
tiua 7 modicū se ipedire qz morb' ē icurabil 7 ma
xie in tali loco

Capitulū de suffocatōe matricis. Nota q̄
hec passio causatur ex spermate fr̄eto sicut i uidu
is uel ex sāguie mēstruo fr̄eto 7 i illa nūq̄z sit spu
ma i ore ligatio extremitatū 7 fricatio eozū dē edu
ctio rerū acutarū ad extrema ipositio digiti i uul
ua 7 p̄motio labioꝝ uulue cū eo v3. Et iferi' hant
odoramēta placibilia superius odoramēta displi
cibilia mufc' ipositus in pano lineo 7 aposit' colo
matricis mltū v3. Ad idē. ℞. ligni aloes floꝝa
cis calamite gariofil. añ. 3. i. musci ambre añ. 3.
i. fiat pluis 7 ponatur in pano lineo 7 suponatur

Ad idē ualeat supositoria dicta in ca. de retēōe
mēstruoꝝ. Ad idē p̄cipitacionē m̄ficiis ea que
dicta sunt ad exitū matricis 7 ani hic p̄ferūt maxi
me quādo ē ab hūiditate molificatē 7 silt balnea
7 empl'a stiptica dicta in ca. de fluxu mēstruoꝝ 7
ēt dca ca. d̄ p̄ficiētib' ad ipregnationem recur ibi
Et sp̄atr illud balneū q̄ icipit balneū restrictiū
coli m̄ficiis. ℞. folioꝝ querc. 7 lequēs pri' tam
fiat purgatio cū benedicta 7 siru. desc̄cripto supi'
in ca. de puocatōe mēstruoꝝum.

Capit' de mola m̄ficiis q̄cunq̄ mod' distigu
tur mola vā ip̄gnatō nō pinguedine. p̄rio qz fetus
p'. xxx. dies mouetur ad q̄z lib3 partē corporis 7
mola nō mouetur p se s3 aliq̄z ptē. s̄o pedes 7 ma
n' aliquādo molestāt defectū calozis naturalis q̄
non est in vera ip̄gnatione. Tercio q̄ mulier in
mola non est fortis sed debilis: ideo non potest

moneri. Quarto q: i mola ueter durior ē q: i vō
ceptu. Quito fer^o portatur tpre determinato sed
mola n. Desariū eductū mole. R. elebori alb.
oppoſona. añ. 3. ii. ſel. tauri. 3. ii. puluerizetur ⁊ ſi
at ſuppoſitorū ⁊ multū v3. Ad id v3 q: dicta ſunt
i puocatōe mēſtruoz ⁊ i eductōe fetus mortui ⁊ ſi
uis fortius ade elleborii. 3. ii.

Capitulum de hernia ſine ruptura.

Emplm ad rupturā iſteſinale. R. glutinis pi
ſciū colofonie añ. 3. ii. picis naualis. 3. i. ſ. incidā
tur p fruſtra ⁊ iſundatur i oſo maſtici ⁊ aceto añ
eq̄luter quātū ſufficit p diē ⁊ noctē poſtea liq̄ſiat
i patella ⁊ coletur ⁊ colatur addatur maſticiſ thū
ris boli armeni ſanguinis dracois: dragagati ſenu
greci ſttiliter pluerizatoz añ. 3. ii. ⁊ miſceatur diu
agitando ⁊ ſiat emplm. Ad idē radices triū plo
liday ſabe inuerſe uſci q̄rcini ſanguis dracois boli
armei galazum nu. ciſſi gū arabici añ. 3. i. aca
cie pſidie balaufie añ. 3. ſ. pilozū leporis. 3. iii. ſe
pi yrci. 3. i. pi. naualiſ. 3. ii. coronoue. 3. v. ⁊ cū oſo
ro. ſiat emplm ⁊ d3 poni ſup loco ⁊ apoſtea apōi
brachale. Et nota q̄ſi datur. 3. ſ. radi. ualeriæ pl
uerizata q̄ bono uino mltū ualet. Somentatio
ad herniā aquoſam R. rute agni caſti origai ca
lameti añ. Al. i. anifi maratri ſeis rute ſeis ſiſle
os añ. 3. i. floz camomille meliloti añ. 3. ii. ⁊ q̄ſſā
tur ⁊ buliāt i trib^o lb. aq̄ uſq3 quo reddeat ad lb.
duas ⁊ coletur ⁊ ppetit ad reſolutionē aq̄. Em
plm qd ppetit poſtq̄ reſoluta fuit aq̄ ne reddeat
R. maſti. 3. i. nu. ciſſi. 3. ſ. dragagati gū arabici
añ. 3. i. ⁊ cū oſo roſ ſiat emplm. Saculus ad her
niā uetōſā. R. ſurturis ⁊ cimini añ. ⁊ ſiat ſaculus
⁊ buliāt i bono uino albo ⁊ calid aponatur bur
ſe. empl3 ad idē R. ſuci kebuli uini albi añ. 3.
ii. olei camomilini. 3. iii. melis ro. co. 3. i. ſ. ſarine ſa
bay q̄ ſufficit ⁊ ſiat emplm. Regimē quo gen
til^o dicit ſe curaffe mltos dicit ab hernia iſteſtiali
Et iā ſui exptus ⁊ bñ ſuceſſit pmo accipiat pel
lis unius caſtrati ſpilata ⁊ triturata optie ⁊ pona
tur ad capellū ⁊ ex aq̄ diſtilata inūguatur loc^o ⁊
ſtatū ſupius aponatur hoc emplā R. pi. naualis
aloes uſq̄ami ariſtologie lōge been croci radices
anagalis maioris añ. 3. ii. cere albe colofonie añ
3. i. ſ. litargiriū galbāi maſticiſ galay ciſſi armo
niaci mummie ſanguis draconis oppoſonaci añ. 3.
i. boli armeni. 3. iii. ſ. giſſi mirre thuris termētie
añ. 3. ii. ſ. uſci quercini lb. i. ſanguis humai. lb. i.
⁊ ſiat emplm cū decoctōe pellis caſtrati depilati
⁊ radiciſ maluay apponatur ⁊ ide n remoueatur
niſi qñ renouatur. Et ſiat hoc electuariū de quo
ſumat mane ⁊ ſero i quātitate ntis cū uio ſttili
R. radiciſ pſolide maioris ⁊ minoris añ. lb. ſ. bo
li armeni ſanguis draconis mummie añ. 3. i. radic.
bruſi herbe ⁊ radiciſ ſalipendule añ. 3. iii. galarū
cipreſi. 3. ſ. ſang. dra. 3. ii. radiciſ ſigili ſalamois

⁊ ſancte marie cucurbite agreſtis añ. 3. ii. radiciſ
ſpargi. 3. iii. colofonie. 3. ii. radiciſ nucleo. lb. ii
ſaturegie. 3. iii. pillay leporis. 3. ii. ſiat electuariū
Et ſumat de illa aq̄ diſtillatōis die ⁊ nocte. R. ra
diciſ pſolide maioris ⁊ minoris caude eq̄ne añ.
lb. i. rad. milceto. lb. ii. creſois rad. cucurb. agre
ſtis añ. lb. ii. herbe ⁊ radiciſ ſilpēdule añ. lb. ſ.
radiciſ maluay. lb. ii. ſiat aqua per diſtillationem
⁊ ſemper iaceat ſupin^o ⁊ curabitur in. xxxix. dieb^o

Caplm de podagra ſiatica ⁊ artenica

In gutta calā duplici medicia utimur una cir
ca locū doloris ne materia fluat ad locū doloris ſū
alia ſup loco doloroſo. Prima ē. R. ſumac miri
loz boli ar. añ. 3. i. ſandali al. ⁊ ru. acacie galarū
pſidie balaufie añ. 3. i. aque ro. aq̄ plantaginis
añ. 3. i. ſ. olei ro. 3. iii. aceti. 3. i. ſ. ſarine lenitiū uſ
dei q̄ ſufficit ⁊ ſiat emplm. Empl3 ſup loco dolo
roſo mitigādo. R. lacti uacini. lb. ſ. opu. 3. i. pāis
ſiliginis fortiffime pquaffati q̄ ſufficit ⁊ ſiat eplm
mediocriter liq̄dū. Ad idē. R. ſandaloz al. ⁊ ru.
amidi ceruſe lote añ. 3. ii. ſ. papaueriſ al. 3. ſ. cam
phore. 3. i. olei ro. 3. iii. butiri ſine ſale. 3. i. ſ. uite
loz duoz ouoz bñ agitatoz ⁊ cū cera ſiat emplm
Ad id. R. olei ro. 3. ii. aceti. 3. i. agitetur ⁊ locus
iungatur. Ad id ſolia uſq̄ami calefacta ſup regu
la ⁊ poſita ſup locū dolorē mitigāt. Ad id fricetur
locus fornter cū aceto forni. Et nota q̄ſi ſcende ſunt
euacuatores reſpectu colere ⁊ maxie cū medicia al
māloz q: prima ē hic. Somentatio q̄ debetur i
declinatōe gute. R. floz camo. meliloti añ. Al. i.
roſ. ru. Al. i. ſ. ſe. ſenugre. ſe. lini añ. 3. ii. ſ. ſurfuris
pugillū buliāt i aq̄ ſufficienti ſufficient^o q̄ ſit. lb. i.
uſq3 ad ſūptionē. iiii. ptis ⁊ coletur ⁊ colature ad
datur aceti al. 3. ii. Ad guttā fraz ſūt ēt. ii. medicie

Una circa locum alia ſupra: prima ē. R. nu.
cipreſi mire maſticiſ thuris añ. 3. ſ. dragagati gū
mi arabici añ. 3. ii. aq̄ ſaluie. lb. ſ. aq̄. ro. 3. i. lace
ti. 3. ſ. ſabe lenitiū q̄ ſufficit ⁊ ſiat emplai3. Em
plaſtra conferentia i pmo mitigātia dolorē. R.
mucilaginis. ſe. lini ſeugreci añ. 3. i. butiri ſiſ ſale
3. ii. oli. ſiſ ſamini olei ro. añ. 3. i. ſ. radiciſ caulū.
3. ſ. cere quātū ſufficit ⁊ ſiat unguentū ⁊ iunga
tur locus gute. Ad idē v3 ſaculus factus de ſemie
lini pquaffatus bulitus i aqua ⁊ expreſus poſit^o
ſuper loco guttoſo. Ad idē ualet ſtercus uacini
recens poſitū ſuper loco doloroſo. Ad idē. R.
ſe. ſeugreci pquaffati lb. ſ. aceti. 3. ii. buliāt i aqua
diu ⁊ i fine addatur mellis. 3. iii. ⁊ ſiat emplai3.

Ad id. R. uitellos duoz ouoz pulueris her
modatiloz añ. 3. ſ. miſceatur ſil^o ⁊ ponatur ſup lo
co. Ad guttā frigidā qñ ē i declinatōe reſolutina
⁊ remolitiua. R. diaglon cū gūmus ⁊ molificetur
cū oleo coſſio ⁊ extēditur ſup locū. Ad idē. R. ar
mo. opopo. galbāi réperatoz i aceto añ. 3. i. pic.
nauai. 3. ſ. maleſcētur oia ⁊ cū oleo coſſio ſiat em
pl3. Ad id ungtū d rānis ⁊ ē expertū bonū. R.

sepi ranay. \mathfrak{z} .i. \mathfrak{s} . butiri agripe añ. \mathfrak{z} .i. olei camo.
olei aneti. olei casto. añ. \mathfrak{z} .ii. olei ro. \mathfrak{z} .iiii. olei de
costo termétu añ. \mathfrak{z} .ii. eere al. \mathfrak{z} .i. euforbii. \mathfrak{z} .i. ra
sine. \mathfrak{z} .ii. z fiat ungtm z iungatur loc^o. Oleu d ra
ranis p gutta quo utebatur dñs guido d canosa
p suis gutt. \mathfrak{R} . ranay excorticataz nũero. xxxix.
i olei. \mathfrak{H} . vi. buliãt fortiter i cacabo bono copto us
q3 quo rãe liq̃scant z facilliter pfrãgãtur z ad psũ
ptõz medietatẽ olei demũ accipiãtur z pistẽtur for
titer cũ ossib^o oib^o qbus pistaz iterũ ponãtur in p
dictũ oleũ z aliquãtulũ buliãt demũ dimittãtur
frigidari oleũ cũ eis postea exprimãtur per unaz
petiã lineã ualde fortiter z refuetur oleũ z inunga
tur locis guttos hoc ẽ q3 mirabile z expertũ. Ad
idẽ v3 balneũ sulfureũ. Ad idẽ v3 oleũ costinum
ad idẽ. \mathfrak{R} . solioz lauri rute maiorane añ. \mathfrak{A} . \mathfrak{H} . i.
floyz camo. floyz anthos utriusq3 sticados añ. \mathfrak{z} .i.
pquassentur z buliãt i aq̃ sufficeti z suffitẽt cum
aq̃ fiat fomẽtatio. Pro purgatoib^o sciendis i pio
recure ad pma capi. ubi docetur digeri z euacua
ri humor q̃libet de pse. De sciatica Rasis ponit
curã ppletã uide ibi. Empl³. \mathfrak{R} . pulueris hermo
dactilo. \mathfrak{z} .ii. melliloti. \mathfrak{z} .i. camo. \mathfrak{z} .s. ro. ru. \mathfrak{z} .iii.
croci. \mathfrak{z} .i. uitellos. vi. ouoz farine orobi. \mathfrak{z} .ii. aceti
 \mathfrak{z} .i. s. icoz porẽtur oia cũ aqua decoctõis gramis
Et fiat emplm ad omnẽ dolorem arcticum.

Lapl̃m de gibositate. In pncipio stãdũ ẽ ad
euacuationẽ medicie relaxãtis musculos cũ hũis
q̃ pmissimus z cũ aptiuis icisuiis leniẽtibus uẽtre
i etate pueritiẽ facim^o mollificãtia sepe z p^o modũ
aponim^o emplã pstringẽtia ut m̃bra ad suũ fdeat
scitũ postq̃ uidim^o gibositatẽ. Et fiat mollificatio
per dies nouem. Emplastrum stipticũ z restrigẽs
aponatur sup̃a spõdiles z iaceat puer supinus.
Lapl̃m de uaribus. Nota q̃ circa uarices so
lũ itendo ad euacuationẽ melie. Et utoz pblebo
tomia neq3 aliq̃nid circa uarices opoz q2 ñ sunt i
pediã alicui^o i uita. si tñ curare uelles fiat cauteriũ
sup̃a uarices sm longũ uene a qua uarices oriũ
tur z post modũ pone empl³ stipticũ sup̃a ne ma
terie nouiter fluant ad uarices. aut pone emplm
solũ factũ ex farina lupinozũ z bono uino z sitib^o
z atẽde ad supiora mẽbra mãdatia ipã emdãdo.

Lapl̃m de elefancia. Elefancia causatur ex
hũore grosso z uisoso ibibito pblegmatico l me
lancolico. Et curatur cũ uomitu spisso z pblebo
tomia z emẽdatur pus mẽbra naturalia. Mo. lin
gua aricẽ emplã posita sup̃a elefanciã augmẽtũ p
hibet z detume cere facit. Similiter lutum sigila
tum distemperatum cum aceto forti ppetatẽ h3
iungtõ mẽbro tñ cura h^o est tediosa nisi i pncipio
z maxie sit medietatẽ sensatiua ut dicit rasis. Et
pone emplã stiptica que sup̃a sunt dcã n capto.
de podagra frigida. Resoluẽtia sunt sic. oleũ de
Resoluẽtia sũt sicut oleũ de castoreo z sulphur

cũ rasina pini z aceto: curat eã si p̃tinuetur sup̃a
mẽbrũ postea fasientur.

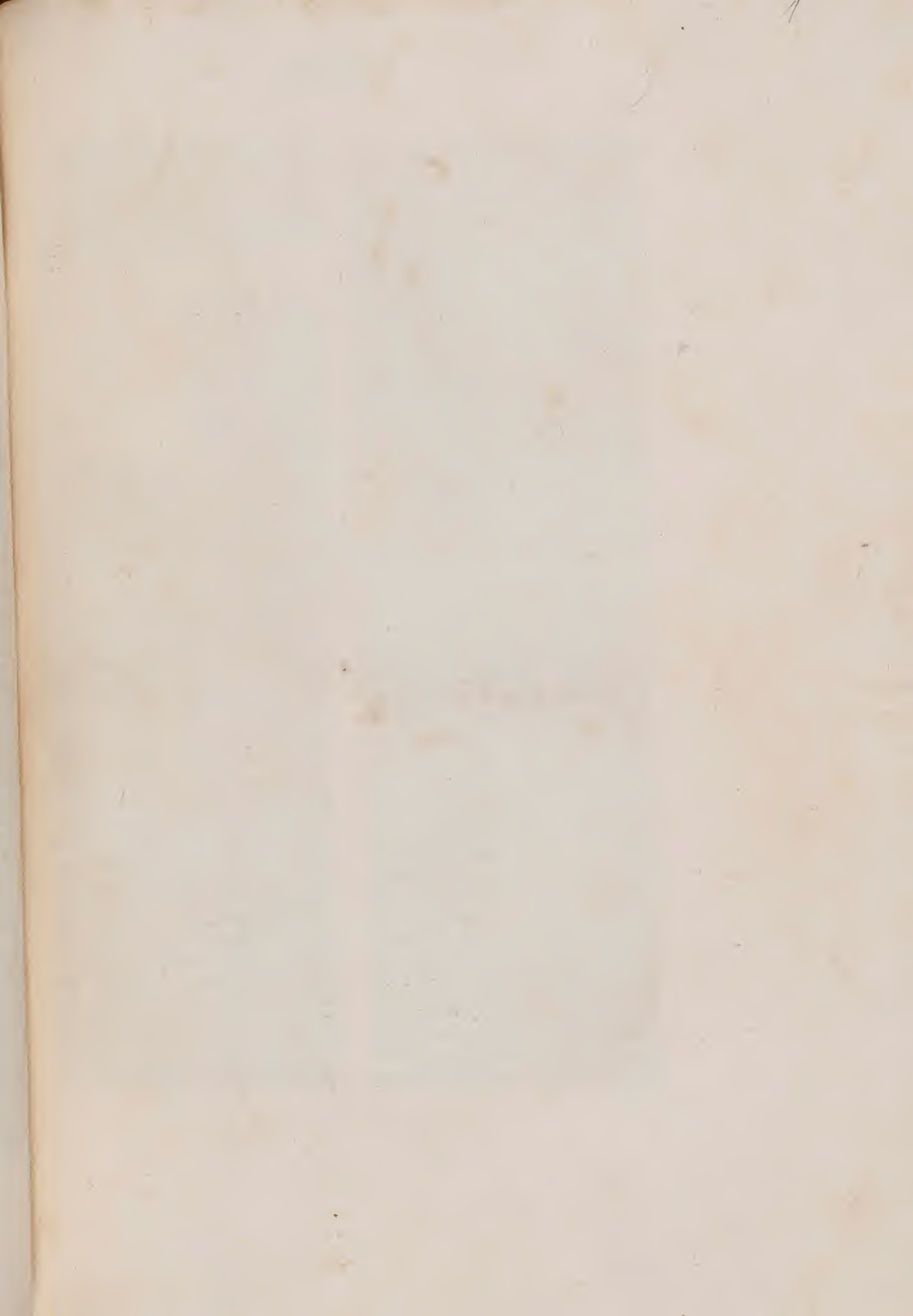
Capitulũ de ulceratõe renũ que sit exteri^o i cu
te. Preseruatur quis cũ oleo ro. mixto cuz ace
to parum. Si autem adsit ulcera unguenta frigi
da administretur exiccatiua sicut unguentum de
cerusa z similia.

Lapl̃m de dolore q̃ sit i manifestis mẽbris.
Anodina dcã superi^o z pluries in hoc pferũt oleũ
camomillinũ anctinũ de seie lini fenugreci flos ca
momille se. aneti z farie ordei z hi^o. Tñ si ẽ pur
gatio necessaria p̃mittẽda ẽ ex p^o. Et si sola ma
la pplexio sit ptraria appõatur alteratiua. Em
plastrũ mitigatiũ cuiuscũq3 doloris. \mathfrak{R} . uitellos
ouoz. v. opii. \mathfrak{z} .ii. olei camemilini mice panis q̃tũ
s. ad malarãdũ z fiatẽ plm bñ molle z applicetur
membro dolenti.

Lõtra lĩbricos. \mathfrak{R} . abrotani dõestici. \mathfrak{z} .i. ab
sintũ. \mathfrak{z} .i. s. corticũ laureole sticados añ. \mathfrak{z} .s. gẽtia
ne. \mathfrak{z} .vi. ferũcelo. \mathfrak{z} .i. s. psicarie. \mathfrak{z} .ii. cẽtanie maio
ris z mioris añ. \mathfrak{z} .i. radicũ mori. \mathfrak{z} .ii. corticũ radi
cũ psici corticũ radicũ arõdinis añ. \mathfrak{z} .i. s. gẽmie. \mathfrak{z}
s. polii mõtani. \mathfrak{z} .i. z. \mathfrak{z} .ii. saũine. \mathfrak{z} .i. lingue auis.
 \mathfrak{z} .i. \mathfrak{z} .i. bichaz lauri aloes. \mathfrak{z} .s. buliant in oleo et
aceto usq3 ad aceti psũptõnẽ z de hoc iunge uẽtrẽ
z renes. expertũ z bonũ. Ad tinitũ aurĩũ z õbi
litatẽ auditus. \mathfrak{R} . elebori albi castorei costi añ. \mathfrak{z} .
ii. rute nitri pipis lõgi añ. \mathfrak{z} .i. \mathfrak{z} .i. deide accipe suc
ci radicis q̃ comeditur succi pozzi olei d spica olei
camõille olei amigdalariũ amaraz olei aneti añ.
 \mathfrak{z} .i. euforbii. \mathfrak{z} .s. coquãtur oia usq3 ad succoz psũ
ptionẽ z de hoc tepido distillet in anrẽ. \mathfrak{A} . \mathfrak{H} .

Ad difficultatẽ urinãdi. \mathfrak{R} . alkẽkegi. \mathfrak{z} .s. mal
uasiẽ fialã unã deide distilla p alẽbicũ z de illa aq̃
ponas. \mathfrak{z} .i. uel. \mathfrak{z} .i. s. in uno ciato lactis seinũ cõ
um cali z da in potu. Liciniũ ad tesnasmonem
 \mathfrak{R} . mirte corticũ thuris croci opii gallaz corticũ
gĩnatoz baulustiaz gũmi arabici añ. \mathfrak{z} .s. terantur
stĩliler z p̃ficiãtur cũ succo plãtagis z albũie cui
Epithia cordiale. \mathfrak{R} . aque rosate aq̃ buglosse
añ. \mathfrak{z} .iii. aq̃ mellisse. \mathfrak{z} .ii. pulueris utriusq3 sandal
rosariũ rubeaz corticum citri añ. \mathfrak{z} .i. s. ligni aloes
offis de corde cerui añ. \mathfrak{z} .i. cãphore croci añ. \mathfrak{z} .s.
qñq3 additur puluis basilicõis z puluis electuariũ
d yemis sm diuersas itentões. Mille in doloẽ
renali ex lapide. \mathfrak{R} . spẽrũ diaoliba. \mathfrak{z} .i. pillarũ
allefanginarũ pillarũ de serapio añ. \mathfrak{z} .s. agarici
p̃parati. \mathfrak{z} .i. s. lapidis lincis. \mathfrak{z} .ii. incorporetur cũ
aqua cressonũ aut paritarie z fiant pillule. v. p: o
dragma: et sunt efficacissime.

Excellentissimi doctoris dñi Peti de Tussigna
no Recepte sup nono Almansois: feliciter firmũt
Impresse Venenis per Bernardinũ de Tridino
Anno dñi. \mathfrak{A} . d. cccc. lxxiii. Die. xxx. \mathfrak{A} . artii.

三〇

ban
bia q
mem
tracia
que u
cia u
aia
gnio
aia
fuma
a ba
uo en
posu
fones
urire
uo
abet f
au di
lice
uo
na p
aia
a re
Be
re
eo o
que
lica
bala
in
27
a

Primus

Clarissimi p̄s Alberti magni: almi p̄s
dicatoꝝ ordinis: episcopi Ratisponi. liber
de anima p̄m^o incipit: cui^o tractat^o p̄m^o est
de modo quo cognoscēda est aia. Capi-
tulū p̄mū z est disgressio declarās q̄ sciētia
nālis est de aia: z quis eius ordo.

Ad nūb^o que de cor-
pe mobili: z de mo-
bili s̄m locū dicēda
erāt expeditis: ita
dist^o etiā eis que de
mobilib^o ad formā
tam simplicibus q̄
mixtis in vli vide-

bant esse dicēda. determinatis nūb^olomin^o
bis que de mixtura lapidū et minerarū cō-
memorāda eē videbant: nūc tandē stilū ad
tractādū aiatoꝝ naturas auertim^o ordinem
quē in p̄ncipio n̄forū librorū p̄scripsim^o p̄
oia insequēdo. Tū aut^o oim aiatoꝝ p̄ncipiū
sit aia: nō poterūt aiara cognosci nisi per co-
gnitiōnem suarū aiarū: sicut z vñū quodq̄
alioꝝ nō cognoscit nisi per formā suā: eo q̄
forma est z p̄ncipiū esse z cognitiōis. Vñ er-
go hāc de necessitate nos de aia facere inq̄-
sitiōem ante q̄s de corpibus aiatoꝝ aliquid
possum^o differere. Sunt aut^o aie opa z pas-
siones: sicut sentire: dormire: et vigilare: et
nutrire: z spirare: z mori: z vitā: de quibus
oibus z s̄lib^o sicut est reminisci z mouere:
debet sciri post sciām de aia. q̄ ex illis plu-
rimū dirigere videt in sciētia aiatoꝝ corpū.

Licet ergo aia z opa eius z passiōes nō
sint corp^o mobile qd est s̄bm p̄hie nālis: est
tū aia p̄ncipiū eēntiale talis corpis: z ideo
in sciētia nāli oz inquiri de ipā. Et h̄ quidē
de vegetatiua z sensitiua nō h̄ dubitaciōē
De rōnali aia fortasse videt alicui esse non
verū q̄ ipā sit corpis aiari p̄ncipiū z forma:
eo q̄ p̄ncipia z forme corporū opatiōes h̄nt
quas nō explēt: nisi p̄ corpū mor^o z opōes
sicut visus nō videt sine oculo: neq̄ vis am-
bulatiua ambulat sine pedib^o: vires autē z
rōnalis aie opant sine aliquo corpis instro-
ppter qd z circa oia vlr opāt. Intellect^o
enī de oib^o intelligit: z rō de oib^o rōcinat^o z

volūtas libera est auertēdi se ad qd voluerit.
z hāc generalitatē z libertatē nō h̄z alis
qd p̄ncipioꝝ: neq̄ aliq̄ formarū neq̄ viriū
corpis affixarū z obligatarū. Videt ergo rō-
nalis aia cum suis virib^o nō esse p̄ncipiū z
forma vel p̄fectio: quā endilicbiā greci vo-
cant alicui^o corpis vel p̄tis corpis esse: z sic
nō p̄tere ad p̄biscū tractare de ipā. S̄z in-
telligēdū est aiam rōnalē e se in corpe boīs
z esse p̄fectiōem suā s̄m q̄ est bō: z s̄m q̄ ē
boīs p̄fectio nō h̄z affixiōē cum boīs aliq̄
parte: s̄d poti^o in eo q̄ libere z vlr intelligit
z vult: diuidit ab oib^o alijs cū quibus in nā
generis cōicat: z inq̄rū talis aia p̄fectio est
hui^o aiari venit in cōsideratiōem nālis p̄hi.
Et hoc est qd p̄clar^o p̄hs ait in ethicis suis
distingūcā quedā esse nālia bōi ex genere:
z quedā ex differētia: que cōstitutua ē sp̄ei
hōmis. Cōicare q̄z dic^o etiā cōcupiscere z
sentire boiem cū alijs aialib^o s̄m cōitiōē ge-
neris. esse itē bōis inq̄rū bō est: solū intel-
lectu est. Qualiter aut^o hoc sit meli^o sciet cū
secūdū hui^o sciētie libz tractabim^o: nec mo-
uere oz aliq̄ q̄ nos sciaz de aia tractam^o
z explanam^o qui forte occasiōē erroris ac-
cipit ex eo q̄ videt oēm nrām sciaz oziri de
sensu: animā autē z p̄cipue intellectuā nul-
lo sensu nobis manifestari. Ex quo etiā
ocasiōē acceperūt heretici nullam h̄mōi
animā esse cōcedētes: qm̄ nobis ad h̄ rōnē
z intellectu de^o gloriofus dedit: vt rō z intel-
lectus reflexi ad sensum: nō tū sensibilia:
sed etiā que sub sensib^o latēt accipiāt z per-
tractēt. Latēt autē sub sensib^o s̄be insensibilis
lum: z p̄ opatiōes innotescūt nobis. Sic
etiā insensibiliū cāe insensibiles: qm̄ cōpa-
mus sensibilia ad suas cās: z aduertimus
oppositas esse p̄p̄erates sensibiliū effe-
ctiū: z insensibiliū efficiētiū. Licet ergo sic
oia nrā cognitiō a sensibilib^o incipiat: tū p̄
fūdara circa ea oia que sensibilib^o quocūq̄
modo attribuūt: non semp stat z terminat^o
circa sensibilia: s̄z extollit veheemēter i unē-
sum ad ardua z remota a sensibilib^o sicut
cām p̄mā z intelligētiās z seipam: eo q̄ ad-
uertit circa sensibilia negociādo: rōcinādo
z intelligēdo sensibiliū quid dīrtes: ac p̄ h̄
icipit querere de seipā: z de seipā bīe sciām

nobilissimā. Cū autē scīaz certū sit nobis de aīa eē scīaz: et qđ h scīa est pō naturalis scīe facile aduertere possum⁹ ordinez istī⁹ inter libros scīe natural. Cū ei a coib⁹ oīs inci piat speculatio et cōmuni⁹ sit mixtur tñ qđ mixtū et aīatū: scīm⁹ qđ aīati noticiā ē tradē da post noticiā mixtorū in spē cōsideratoz. Adīta autē fm spēs suas sunt cōsiderata i libro mineraliū. tradenda ergo erit noticiā aīatoz cōtinue post illā. Hīc autē noticiā est pō: noticiā corporis aīati: cōgrue igit⁹ ordi namus hanc scīam post scīam mineraliū et ante scīaz corporū aīatoz que in vegetabi libus et aīalibus erit termianda.

Capitulū secundū de nobilitate et vtili tate scientie de anima.

Im autē opinamur certissime oēm scīetiā esse de numero bonozū bono rabilīū eo qđ omnis scīetiā de se expenibilis est que vere scīetiā est: tamē magis vna qđ altera est de numero bonorabilīū ppter al terā duarū causari: aut ppter duas causas simul: quarū vna est certitudo quā facit de suis cōclusiōib⁹ per demōstratiōes firmissi mas: que pcedunt ex pmissis et veris: vel ex his que per pma et vera sumpterūt fidem: sicut videm⁹ arismetria et geometria i ma thematicis omnes alias excellere. Alterā autē est qđ meliozū sbiectoiz et mirabiliozū. Adīora autē vocam⁹ mirabiliora vel no bīlīora: sicut incorruptibilia sunt meliora cor ruptibilib⁹. Adīabiliora vero que altiores et magis difficiles et remotas habēt causas talia enī omīs sapiēs mirat et inquirir: sicut in mathematicis videm⁹ astronomiaz oēs alias scientias excellere: eo qđ incorruptibi lis est sbiecti: cui⁹ passiōes et passionū cau sas oēs mirat⁹ vt lune et solis eclipses. Nec miret aliquis qđ dicim⁹ etiā scīetiā siue not ciām esse de numero bonozū bonorabilīū: qm sunt quedā scīetiē quas nō querim⁹ p pter se: sed vt nobis adminiculent⁹ ad alias: sicut scīetiā topicoz pblematū: et scīetiā de insto sciarū qui est syllogism⁹: et vltier scias fmocinales. Et ille nō sunt vere scīetiē: sz modī scīetiāz oīm: sicut in pncipio librozū

disisse nos meminimus. Et noticiā illorū modoz scīedi nō vere est de numero bono rū bonorabilīū: sed pon⁹ de numero notici arū et bonozū vtiliū. Adīonabile quippe ē quod ppter seipm querim⁹: vtile autē qđ volum⁹ ppter alterū: adh aut bono: pmiū virtutis est: et pcpue vntis que boīs vt bō est que est pteplatina virtus: vt scīetiā et sa piētiā et intellect⁹ et prudētiā et ars: vt dicit phs in. vi. suoz etibicoz. vtile aut quod est sicut instm quo aliquid pter ipm intendit p ipm adipisci. Cū igit⁹ ppter duas causas: vna scīetiā sit sup alterā: aut ppter alterā ipsarū: dicim⁹ nos in prioritate digni tatis debere ponere scīetiā de anima ppter vtrāqz istarū causarū. nobilioris enī sbiecti est qđ aliqua scīetiā corpus et mirabilioris: qm omīs sapiēs admirabit⁹ de causa lucis intellect⁹ anime et passionib⁹ eius. Et quas liter est omia quodāmodo intelligibilia: et qđrum ad facere omnia intelligibilia: et qđrum ad fieri omnia intelligibilia: et vtrū sit sepabilis oīs aīa vel nō. Et est certissima rum demōstrationū: qm licet quo ad nos sit occulta hīs pncipia: eo qđ nostri ocul⁹ intel lect⁹ se habz ad ea que manifestissima sunt fm nām: sicut ocul⁹ vespiliōis ad lumē so lis: tamē nihil manifest⁹ est in nā qđ font⁹ et origo oīs cognitiōis qđ est lumē intelligen tie in nobis. Ad illud enī lumē certificat quicqd certe scit: et tūc sciri indicat quādo illi cōueniēs inuenit. Sic enī mediū virtu tis moralis qđ nō est idē oib⁹ examinat et pportionat illi mediū qđ nā in⁹ est in quo libet: et est tūc satis qm illi cōgruit. Sic necē est absqz dubio pmiū lumē ad quod examē refert verorū et intelligibiliū int⁹ esse a ma tura: ppter quod egregie dicit ar⁹. pncipia nobis quodāmodo esse innata: sicut innata est quodāmodo forma materie. Cum igit⁹ sic sit anima certificās ad seipaz: quicquid certificat oportet ipaz scīam de anima fore certissimā: et firmissimā eē demōstrationū: et h lumine decept⁹ pla. putauit oīm intelli gibiliū cognitiōē esse int⁹: neqz aliqū ali quid discere: sed immemorē recordari. Sz de hoc inferi⁹ differem⁹. licet aut sic in poi tate dignitatis aīe scīam ponam⁹: tamē in

ordine doctrine inter sciētiās naturales nō
ponim⁹ eam p̄mā. quia ordo doctrine non
sequit⁹ portare dignitatis: sed rōnis ordinē
tenet in quo de cōioribus pōr est speculatio
sicut dixim⁹ sup̄ius. Cum autē ppter sui bo
norabilitatē sic in pōri dignitate ponēda sit
noticiā anime: nō amisit etiā vtilitatē: eo q̄
sicut dicit Tulli⁹ i libro de amicitia. omne
bonestū plurimas sibi habet adiūctas vti
litates: licet neq; nomē neq; diffiniōnem
sortiat⁹ ex illis. vtilitas autē eius p̄cipua est
q̄ ad omniū scibiliū veritatē cognoscendā
maximē pficit⁹: et precise ad noticiā v̄tatis
rerū naturalīū: cum ipsa sit p̄ncipiū formale
et eēntiale aīalium: et nō nisi per noticiā aīe
poterūt cognosci corpa aiatorū. In corpi
bus autē aiatorū et cōmixtio est simplicīū et
ipsa simplicia: et sic v̄tē scia aīe pficit ad
noticiā omniū corporū naturalīū. Ad verit
tatem autē omniū pficit ppter modū quez
dixim⁹ sup̄ius: in quo videlicet apud se habz
lūmē quod est veritatis examē trib⁹ modis
non simul sed diuisis. quorū vn⁹ est: q̄a pfi
cit ad naturalē veritatē eo q̄ ipsa pars nobi
lissima est sciētie naturalis. alio autē modo
pficit ad diuinā: quia in ista sciētia manife
statur nobilior pars subiecti sciētie diuine.
manifestat etiā in ista sciētia q̄ intelligētia
est: et q̄ sepata est: et qualiter agit intelligibi
lia: de quib⁹ omnib⁹ p̄mus pbs inquirir: lz
non inquirat de eis inq̄stus sunt hec opera
anime et partes anime. Ad quas dā autē pfi
cit: quia dat eis plurima p̄ncipia: sicut ad
moralem cui dat eligentiā et rationem rectā
et p̄beresim: et multa alia p̄ que regūt cūi
tates in moribus.

Capitulū tertiū de quesitis quid sit sub
iectū bu⁹ sciētie: et de difficultate ipsius.

Et autē que de anima cognoscere per
demonstratōez: et cōsiderare per signa
inquirim⁹ sunt natura ipsius: qua ipsius ani
mā corporis naturā cōstituūt: et substantia
ipsius qua ipsa est h̄m se. Et hoc querimus
de anima p̄mo et p̄ncipaliter: eo q̄ vniū isto
rū cōuenit anime h̄m q̄ est forma: et alteruz
h̄m q̄ est substantia quedā incorporea distincta

a natura corporis: postea autē secundario in
quirim⁹ etiā cognoscere quecūq; accidunt
circa ipsam animā per se et non h̄m accidēs
Accidētia enim per accidēs sunt casualia:
neq; possum⁹ per ea certificare: et aīalibus
inest certificari per cām. Sed accidētia per
se quecūq; modo accidāt causas habent p̄
se determinatas: et ex his demonstrant⁹: et iō
querim⁹ cognoscere illa. Accidētū autē p̄
se anime duo sunt genera. Quedā enī ipso
rū sunt p̄p̄e passiōes anime h̄m q̄ ipsa in s̄b
stātia cōsiderat⁹ nō cōintellecto corpe: sicut
intellect⁹ et voluntas et ratio. Alia autē sunt
accidētia coīa sibi et corpi qd̄ habet animā:
tamē accidūt corpi nō h̄m q̄ est corpus tm̄:
lz pot⁹ ex eo q̄ ipsa anima est in tali corpe
aiato quod est corpus aīaliū. Et illoz acci
dētū adhuc sunt duo genera. Est ei pass
sio que incipit ab anima et explet p̄ corpus
sicut visus et audit⁹: et oīo sensus et vegetas
tio omnis. Alia autē est passio que incipit
in corpe et redūdat ad aīam: vt somn⁹ et vis
gilia: que incipiūt ab euaporatōe cibi: et effi
ciūt ligamētū v̄l solatio viriū anime. Hec
autē duo querim⁹ cognoscere de aīa: vt p̄fe
cte sciam⁹ eam: qm̄ sciēdo naturā ipsi⁹ et sub
stantiā: scim⁹ quid ipsa est: sed quid pōr sci
mus ex passiōib⁹ et virib⁹ eius. Cum autē
pp̄ia passio dicatur dupliciter: h̄ est que ē
recepta in pp̄rio subiecto quod est cā eius:
et que solam pp̄iam sibi formale infert pass
sionem anime: vtroq; modo querimus cog
noscere anime passionēs. paytbin enī gre
ce: latine sonat recipere. Quecūq; igit⁹ ibā
sola et semper et vbiq; quas dāz pp̄ietates
recipiūt: sicut linea curuū et rectū: et nume
rus par et impar: illa dicunt⁹ pp̄ie passiōes
subiecti illius: et sic anima suscipit sensus et
imagina: idem: et fantasiā et intellectū et bus
iusmodi. Similiter autē quedā sunt agētia
actione que est pp̄ia sue forme: sicut lucis
lucere: et horū forme actiue necessario fiunt
in aliquo passiuo sibi appropriato et non in
alio: eo q̄ omnis actio trāsit in passum. Et
hoc est quod dicit⁹ in scdo de anima ar. q̄
actus actiuorū sunt in patiēte: et talia agen
tia in animā inferētia ei passionē sunt sicut
color agit in visum: et sonus in auditum: e.

omnino sensibile in sensum: et intelligibile in intellectum. Et de tali propria passioe oportet etiam determinare in libro vel scientia de anima: quia absque talium scientia vires anime nescirent. Quia igitur ista in genere cognoscere queramus de anima omnino et penitus de numero difficillimorum est: et quantum ad questum: et quantum ad modum inquisitionis accipere aliquam fidem firmam et certam de ipsa anima. Cum enim sicut in logicis determinatum est sit una cois via et methodus ad sciendam ipsam que demonstratio est. Quare querendum est si sit huius scientia ista quod est esse rei dicitur: et vocatur diffinitio per quam methodus declarat questio que querit quid est esse rei in anima: et multis alieris rebus quarum diffinitiones querimus scire. Fortassis videbitur alicui illa methodus sufficere de omnibus itaque de anima quod de alijs de quibus querimus diffinitionem quid est, dicitur autem illarum methodum sufficere propter duas rationes. quarum una est: quia cum multo plura dicantur de aliquo per accedens quod substantialiter sufficit una via que docetur in secundo topicorum: ad sciendum omne quod per accedens inest alicui. Multo ergo magis una via diffinitionis venandi que docet in secundo posteriorum analyticorum videtur sufficere ad cognoscendum substantiam et diffinitionem omnium. Alia ratio est: quia per priorum quocumque cognoscere volumus una methodus que est demonstratio passionis de subiecto sufficit. et tunc a simili iterum predicta via et scientia videbitur sufficere ad habendam scientiam quid est omnis res per diffinitionem. Si igitur dicat sic aliquis: oportet querere si substantia et quod est esse ipsius anime sit huius doctrina illius scientie vel non: et hoc erit valde difficile: cum illa diffinitio sit per genus et differentias componenda: et nobis occultum sit genus et differentie spiritualium rerum difficillimum erit inuenire diffinitionem anime huius doctrinae illius methodi. Si autem quis dicat quod non est cois una scientia in secundo posteriorum determinata sufficiens ut per eam cognoscatur omne illud cuius querimus quid est: et diffinitionem substantialem: tunc erit magis difficile negociari ad venandam anime diffinitionem: quia tunc oportet primo circa quodlibet

genus rei inuenire propriam viam: quod difficile est inuenire. Et cum manifestum sit quod aliquis modus proprius cuiuslibet rei ad sciendam substantiam ipsius: tunc querendum quis sit ille modus: utrum ex prioribus ex quibus est demonstratio sicut dixit hypothetis: aut ex posterioribus sicut preceps diffinitio: sicut dixit philosophus aut est aliqua alia via que est collectio diffinitionum per divisionem et oppositio eorum sicut dixit aristoteles. quoniam multas dubitationes et errores ex quibus propriis principijs operetur querere anime quidditatem: quoniam rerum diversarum diversae sunt principia essentialia: sicut alia sunt principia numerorum: et alia planarum sufficientium: et huiusmodi illa proprie variant diffinitiones. Hoc autem necessarium est potissimum in anima querere que cum alijs nulla penitus videtur habere convenientiam: sicut in sequentibus erit manifestum: ubi ostendetur quod neque omnino in uno genere cum alijs est substantia: neque omnino remouetur a genere aliarum substantiarum.

Capitulum quartum que oportet inquirere ad inuestigandum propriam anime diffinitionem.

Diffinitionibus autem omnibus existentibus ex genere et differentia constitutiva speciei: si conueniens autem diffinitio debet haberi: oportet primo querere in quo genere sit fortassis: quoniam forte non est res que sit in genere directe: sicut genus vel species vel individuum: et forte est in genere sicut principium generis. potentia enim et actus principia sunt generum: et eorum que sunt in genere: et ipsa non sunt directe in genere: quoniam principium alicuius non directe constituitur sub ipso sed est ante ipsum. Esse autem in genere est esse sub genere: sicut manifestum est ex determinatis in predicamento. Querendo autem utrum quocumque modo sit in genere queremus utrum sit hoc aliquid quod est substantia: aut sit quantitas: aut sit aliud aliud quod diversorum predicamentorum: licet omnes conueniant ipsam: aut substantiam aut qualitatem esse: et ideo non est nobis necessarium ut reliqua genera inducamus. Habito autem genere ipsius anime: oportet nos querere de differentia anime: qualiter scilicet sit in

genera: vtrum sit aliquid eorum que sunt potestas sicut dixerunt illi qui posuerunt ea humores rem quedam: aut sit de numero eorum que grece vocantur endelichie: quod latine sonat perfectiones siue actus: sicut sunt forme eternales actus et complementa rerum naturalium. **H**ec eni duo magnam habent orationem.

Habitu vero genere et differentia anime considerandum erit nobis vtrum anima sit partibilis an impartibilis: quoniam quidam dixerunt in omnibus corporibus esse animam vnam specie et numero: que tamen per diuersitatem corporum diuersa operatur: et alij etiam ut plato dixerunt in vno corpore plures esse animas specie differentes: sicut quod intellectiua sit in cerebro: et concupiscibilis siue appetitiva sit in epate: et irascibilis sit in felle: et vitalis sit in corde: et generatiua in testiculis. **H**ec autem sequentia declarabunt. Si vero consentiatur in hoc quod sit indiuisibilis: tunc oportet querere vtrum sit similis species omnibus animis: et in diuisa per indiuisa aut non sit similis specie omnibus animis. **E**t si consentiatur quod anima non est similis specie: tunc oportet querere vtrum sit in specie differens: et sint omnes species anime sub vno et eodem assignato genere: aut cum hoc differant etiam genere: hoc autem inquirere est necessarium: quoniam quidam supponentes omnium animarum esse eandem animam specie: quando tractant de anima: de humana solum loquuntur et inquirunt. **E**t per hoc credunt se sufficienter de omni anima terminasse: eo quod omnes anime ut dicunt in specie conueniunt cum animalibus. **E**t in hoc peccatum dicitur fuisse plato: qui dixit omnem animam speciem esse in corpore hominis: et in corpore humano plures esse species animarum subiecto differentes et forma. **H**ec autem non est sententia aristotelis et peripateticorum: sed potius quod anima hominis vna sit substantia et subiecto: et habet pluralitatem in viribus et potestatibus siue potentis suis. **E**t hoc in sequentibus declarabitur. **N**otandum est ita quod nullo modo lateat nos: vtram sit vna ratio omnis anime: sicut est vna ratio generis secundum species suas: aut sit altera et altera ratio specierum. **N**on enim nos quaerimus vtrum anima sit vnum genus ad

omnes animas vel non: sed sit specie differens in: tunc oportet nos cauere ne ignoremus vniuocationem vel equocationem sue diffinitionis: ut sciamus vtrum diffinitio data de anima sit vniuoca tribus animabus: vegetabili. scilicet et sensibili et rationabili: sicut est vna ratio animalis siue viuus ad ea que continentur sub eo: aut non est sic sed est altera ratio secundum vnamquamque trium animarum: sicut est altera ratio equi et canis: et dei iouis vel esculapij. **H**ec autem ideo dico: quia animal vniuersale ut vniuersale: aut nihil est de quidditate particularis et realis animalis: aut est posterius ipso. **E**t similiter est de omni communi quod vniuersaliter predicatur de aliquo. **C**ausa enim animalis que est principium esse huius vel illius animalis est in ipso animalis esse: et est particularis et non precedit ipsum ipse: sicut dicebat plato: quoniam si precederet ipsum non possemus habere noticiam particularis nisi per ipsam: sicut modo non cognoscimus res nature: nisi scitis causas ex quibus sunt. **N**atura ergo forme generis vel differentie que est in ista re demonstrata in esse nature: est in vno: et non est in alio. **S**ed cum intellectus noster accipit intentiones essentialium principiorum huius rei demonstrare que sunt potentia et actus: et abstrahit eas a materia et ab indiuiduantibus alijs tunc agit in eis vniuersaliter: sic vniuersale posterius est quando ut vniuersale accipit et non sicut prius dixit plato: quod precederet hoc esse omnia sua particularia. **H**ec tamen natura que principium est essentialis huius particularis demonstrati prius est secundum causam et intellectum quam res principiat per ipsam: quod aliter non esset causa eius essentialis. **Q**uod autem hec vera sint que dicta sunt testatur ar. translatio arabica que sic dicit. **E**t debemus preseruare nos ne ignoremus vtrum diffinitio eius sit eadem ut diffinitio viuus: aut sit alia in quolibet. **V**bi gratia: diffinitio equi et canis et bovis et dei. vnum autem vniuersale: aut nihil est: aut est posterius. **E**t hoc exponit auerrois: sicut hic dictum est. **B**eca autem translatio discordat ab hac: et ut puto est mendosa. **H**abet enim sic. **N**otandum autem quatenus non lateat: vtrum vna ratio ipsi sit: an sicut animalis est secundum vnumquodque altera. et si deberet concordare cum arabica: sic

deberet ordinari: vtrū vna ratio ipsius sit si-
cut animalis: aut sit fm vnūquodqz altera:
tunc eni plana esset. Sed quia in multis in-
uenimus grecas emendatores qz arabicas
translatōes: ideo et hoc sustinētes dicimus
q animalis est vna ratio vt generis. Si aut
animal fm esse sumit in vnoquoqz tunc va-
riaf esse eius differētis specierū sibi adiun-
ctis: et tūc sic variatū habet alterā et alteraz
fm esse diffinitōnem. et licet hoc sit verū: in
pnum magis cōueniēs ad ppositū est.

Et vt meli⁹ intelligat sciendū est: q pō
posuit in oi re triplex esse vniuersale. Vnū
quidē ante rē quod erat causa rei formalis
fm esse pcedēs quia separatū ipm esse po-
suit. Secundū in re quod erat forma adbe-
rens ei vna in multis et de multis. et h vñ
dixit pla. in essentia esse vñ et in esse natu-
re et forme in omnib⁹. Ar. aut in rōe dixit
vñ: et in essentia et esse plura. Tertiū autē
dixit esse post rem: quod est intētio vnuer-
salis in anima. et sic dixit etiā q aia cōis et
vniuersalis erat ante omnes animas: et erat
causa ipsarū per quā habēt diffinitū et esse:
et fm hoc esset vna vniuersalis illi⁹ ratio de
omni anima: et hoc esse nō pōt: quia in phi-
losophia pma hz offiū id vniuersale nullū
esse oio: sed omne vniuersale vt vniuersale
sūptū eē: aut nihil rei pcedens rē aut esse p-
rē: sicut est intētio abstracta de picularib⁹.
Itē aut oib⁹ relictis tanqz his que nō hic
sed alibi sunt determinanda: dicim⁹ nobis
esse necariū inquirere vtruz vna cōis ratio
sit de aia in cōi danda: que vninoce cōueni-
at trib⁹ aiab⁹. s. vegetabilis: sensibilis: et rōalis:
aut sit nobis querēda ppa rō fm quālibet
triū aiarū. Itē eni necariū est: qz inferius
appebit q ratio data de aia que est endeli-
chia corpis pbsici potētia vitā habētis: nō
oio fm vnā rōnem vuenit trib⁹ aiabus: nec
vni⁹ est altera et altera rō fm vnūquāqz ani-
mā: fm q est altera et altera equi et canis et
bois. quia ista diffiniūt sicut hntia opposi-
tas differētias: quarū vna nō est in alia: sed
rō aie in pib⁹ suis est sicut figure. quia sicut
vna figurarū fm potētia est in alia sicut tri-
gonū in tetragono: sic vna aiarū videt eē in
alia: sicut vegetatū in sensitiuo: et sensitiuū

in rōnali. Est igit necariū nobis stultū ita
disgrere: qten⁹ nō lateāt que dicta sunt.

Caplm gñū quo ordine oꝝ pcedere q-
rentem de his que spectāt ad sciam de aia.

Acquisitis autē his oibus que de sbo
scie hui⁹ et de diffiniētibus aiam ingre-
da esse videt: et si cōsentiat in hoc q in vno
quoqz corpe bois vel alteri⁹ aialis nō mte
sunt aie: sed vna in sba: et plures in partib⁹
ptātiis: tūc vidēdū erit de ordine qōnuz.
vtrū. s. pns oꝝ ingre de tota aia fm se vel
de pib⁹ pns. Cum aut multe sint ptes: ois
facile erit determinare oias pñū adinūc
quales apte nate sunt habere. quia inferius
sp claudi videt in supior: sicut minor pias
in maiori claudit eiusdē generis pīate: sicut
potestas pīdis et tribuni claudit in potesta-
te cesaris siue impioris. Est tamē in hoc
magis difficile qz in alijs. Dubiū aut iterū
est: vtrū partes anime que sunt potētie pns
querende sunt: aut opa siue actōes potētia-
rū. Vbi gra: vtrū pns querēdū sit de intelli-
gere et sentire que sunt opa siue actōes po-
tentiarū: vel de intellectua et sensitiua potē-
tia pns sit ingredū. Similiter aut et in alijs
et si cōsiterit q de opib⁹ potentiarū pns sit
inquirēdū: tūc iterū dubitabit aliquis an oꝝ
pmo querere de oppositis hoc est obiectis
circa que sunt opa: aut de ipsis opib⁹ pns
et postea de obiectis. Verbi gratia: quoni-
am possum⁹ querere vtruz de sensibili pns
sit querendū: qz de sensu et sentire: et de in-
telligibili pns: qz de intellectu et intelli-
gere vel ecōuerso. Itē enim quēstōes nes-
cessarie sunt ppter duas causas. quarū vna
est: quia in quibusdā magis est nobis nota
natura totū qz pns: et notior est nobis pias
qz acus ei⁹: et qz id circa quod opat: sicut
in corporib⁹ que sensui subiiciunt se habet.
Itē eni scim⁹ naturā ignis in toto: et per
eam discimus potētiā partis et opationis:
et eius circa quod operat. Quēdam autem
super que non cadit sensus sunt occulta no-
bis in substantia et partibus: sed sunt mani-
festa nobis ea circa que operant: et per illa
deuenim⁹ in opera: et per opera in potētiās

particulares: et per illas potētiās diiectura
mus de toto: sicut nos inuestigamus sub
stantias separatas: etiam ipsam animam.

Alia autē causa est: quia etiā in ipsis q̄
spūalia sunt et nō sunt sibiecta sensib⁹ nostris
duo sunt genera potētiarū partialiū: et vnū
quidē gen⁹ est actiue potētiē: aliud autē po
tentie passiue. actiue quidē sunt factiue for
marū et motiue: sicut intellect⁹ actiu⁹ et potē
tie mouētes cor: et organa mor⁹. passiue autē
sunt receptiue formarū: vt sensus et intelles
tus possibilis. et in actiuis quidē scim⁹ q̄
potētia causat ab eēntia forme: et opatio nō
dat spēm: sed opatio specificat a forma: sic
dicim⁹ opationem lucis esse lucere: et si agit
in aliquid quod obicit actioni sue: illi etiā
imprimat spēm et formā suā: sicut lux lucēdo
illuminat: et dat spēm lucis illuminā: et
in talib⁹ rect⁹ ordo doctrine est incipe a for
tioris agētis: et deuenire in partē et opatio
nē: sic in obiectū circa quod est operatio.
In passiuis autē ordo nature est ecōuerso:
quoniam passiuia per se carēt specie: sed obie
ctū agit in eis specie suā: sicut nos videm⁹
oculū nullā habere visiōis spēm: sed eē po
tētia omnia visibilia. Sed cum videt actū
tunc coloratū illuminatū immutat ipsum et
imprimat ei spēm. Et in talib⁹ fm rōem diffi
nitūa obiecta que pmo dāt spēm opationi
et potētijs passiuis sunt h̄z naturā pūa acti
b⁹: et actus potētijs: et postea visiō: et postea
visus: et deinde potētia tota sensitiua. et hoc
patet per diffinitionem ab ar̄. datā de visu:
q̄ visus est susceptiū coloris fm actū luci
di: vbi visus diffinit⁹ p colorez. Cum igitur
vtrūq; genus potētiarū istarū in anima in
ueniat oportet querere de vtraq; viarū pre
dictarū in doctrina de anima. Non solum
autē oportet hoc inquiri: sed etiā de accidē
tibus isepabilib⁹ quecūq; sunt ppa anime
vel partib⁹ eius. Non solum enī videt⁹
vile esse in doctrina vt cognoscām substanti
am per essentialia ipsius que sunt quiddi
tas eius vt per illā cognoscām causas eo
rum que accidunt per se subiectis illis quos
rum quidditates accepim⁹: sed etiā ecōuer
so cognitio eorum que per se accidunt alicui
substantie multū confert ad sciendū quiddi

tatem substantie. Sicut verbi gratia: si volu
mus cognoscere quorū numero anguli triā
guli rectilinei sunt equales rectis: vile est
nobis: vt cognoscām tam quidditatē sub
stantie: q̄s quidditatē passiōis: vt verbi gra
tia sciamus quidditatē recti et quidditates
obliqui que sunt passionēs: et quidditatē li
nee et quidditatē plani siue superficiei: que
sunt subiecta in geometria: tūc bene cōclu
deremus q̄ triangul⁹ qui est plane trigonū
rectilineū h̄z tres numero angulos equos
duobus rectis et non pluribus: et sic est in
multis q̄ aliquādo posteriora sunt magis
nota nobis que sunt accidētalia rei: et ali
quādo ecōuerso substantiālia sunt magis no
ta que sunt pōra. In omnib⁹ enī mathema
ticis pōra in natura et re sunt magis nota: et
ex illis certificam⁹ posteriora: et ideo sciētie
ille certissime sunt. In pbificis autē frequē
ter sunt occulta nobis que pōra sunt fm na
turā et rem: et accidētia nobis magis mani
festant⁹: et oportet nos tūc ex posterioribus
incipe et venire in pncipia: et ideo scie pbifi
ce in quibuscūq; non habēt verā certitudinē
sicut habēt mathematice. Sed quādo inci
pimus ab accidētib⁹ oportet q̄ illa accidē
tia sint p se cōueniētia et nota nobis ad sen
sum et fantasiā et imaginatiōem: qm̄ in illis
pmo accipim⁹ pbifica: et ideo quādocūq;
bene et expedite sciuerim⁹ radere ratiōnem
accidētū ad fantasiā et imaginatiōem nobis
notorū et cognitorū: tūc etiā expedit erim⁹
ad tradēdū ratiōem de substantia et de eo qd
quid est. quia p accidētū cognitiōem statim
deueniem⁹ in ratiōem et cognitiōem substantie.
Sed cum pcedem⁹ a pōri in posteri⁹ tūc p
cedem⁹ per demonstratiōem. Omnis autē
demonstratiōis pncipiū est sicut mediū ipsa
diffinitio dicēs rei quidditatē. Virū autē
illa sit diffinitio sibiecti vel passiōis derermi
natū ē in posteriorib⁹: qm̄ cū mediū debeat
eē fm nāz mediū in demonstratiōe et debeat eē
posteri⁹ pmo: et pūscō videt⁹ debere esse
diffinitio passiōis q̄ pbat de sbo. et si aliqñ
p diffinitionem sibiecti scit passio: oportet q̄
illa diffinitio nō sit data de sbo im: inquā: u
est substantia quedā vel subiectū in cōmuni
ratiōe subiecti: sed inquā: nō est causa et sibi

passiōis: hoc est q^d fuit ex ipso talis passio: p^r illā enī sciet qualiter z quare passio inest s^ubiecto: sicut vbi g^ra: si diffinitas aia in q^uz^u absolute substantia intellectualis incorporea nō cognoscent accidētia ei⁹ z opa z obiecta. Similiter autē si diffinitas s^um totū z nō s^um p^rtes: z diffinitio toti⁹ def^u s^um q^d aiatū corp⁹ vt dicat p^rfectio corp⁹is p^rfici po. vi. bñ. nō cognoscent sufficiēter passiones z opera et obiecta: quia partiū z opa z accidētia igno^rant. Si autē dicat aia esse p^rncipiū sensus z mot⁹ in toto z in partib⁹ corp⁹is s^um z g^ruē^rtiā cōponentiū vnūquodq³ mēbrū cognoscent omēs opatōes z accidētia p^riu z obiecta: quādo fuerit diffinitio aprata cuilibet parti: sicut in scō libro declarabit. Simil^r autē est in diffinitōe accidētiū que sunt p^rncipiū demonstratiōis: sicut dixim⁹. Si enim def^u de eēntia passiōis in p^rea que formalia sunt in ipā: nō dicet cām q^ure sunt accidētia aut accidāt talib⁹ s^ubiect⁹: sic si diffiniēdo dīcam: eclipsis est defect⁹ lūis. adhuc autē si apponā s^um z dicā: eclipsis est defect⁹ lūis in luna: adhuc autē nō dīcit diffinitio quare hoc lune accidit: z quō soli lune p^ruenit p^r se. Si autē dicat sic. eclipsis est defect⁹ lūis in luna ex terre interpositiōe ad rectā dyame^rtrū inter so^rē z lunā ex motu ip^rius in capite vel iⁿ cauda draconis infra grad⁹ eclipsicos p^rueniēte: tūc diffiniēdo sic dico: quid ē passio: z cui⁹ est: z p^rpter quid inest: z quare soli lune p^ruenit: z p^r hāc diffinitōem scit passio ē inesse s^ubiecto: ideo hoc certificat: et h^u est p^rncipiū demonstratiōis. Et si l^r est in passionib⁹ aie. Si enī dicā sic. ira est appetitus cōtrarij doloris ex accēsiōe sanguinis circa cor p^rueniēs. dico z quid est: z cui⁹ est: z p^rpter quid inest: ga cor dī inest: z p^rpter hoc q^d sanguis accēsus est ex molestia p^rēdūc⁹ spūs ad repellēdā iniuriā vel illatā v^l op^rnatā: z ideo cōturbant⁹ passione: z ideo siue s^um diffinitas siue passio: z p^r diffinitōem nō scit q^d passio est p^rpa passio: h^u est cui inest: z quare inest: vel ex diffinitōe: bec de facili p^rdicturari nō p^rit: si diffinitio dat⁹ ex cōib⁹ eēntialib⁹ s^ubo vel passiōi: q^u coia sunt p^r intētiōes dyalecticas collecta: z sunt vane eo q^d nō inducūt ad certitudinē verā demonstratiōis.

Capitulū sextū: q^d oz tractatē de aia in grege virū beat aliq^u opoes p^rpas aut nō.

Arbitratiōem autē habet etiā passiōes aie virū sicut oēs cōes sibi z corp⁹is sibi z hñi corp⁹: aut sit aliqua passiō sibi p^rpa: que neq³ cōicet corp⁹: neq³ cōicet bñi corp⁹. h^u eiz necēariū est accipere doctrinā anime ad sciendū virū ipā sepe a corp⁹ vel nō: sed in nō est leue. Ar autē mel⁹ intelligat bec q^d sciēdū: q^d aliud est cōicare corp⁹ in actiōe vel passiōe aie: z aliud cōicare ei q^d cōicat corp⁹is. Cōicat enī corp⁹ in actiōe vel passiōe que nō explet neq³ in si instrumēto corp⁹ali p^r v^l affixā organo: sicut ambulatio vel v^lus: que sūt motu v^l passiōe corp⁹is: z p^r v^lues affixas ip^ris mēbris: quoz vnū motu explet opatiōem: alterū autē z passiōe: quia recipit spēm colous. Cōicare autē ei quod cōicat corp⁹is est q^d licet aliqua opatio nō fiat sine motu vel passiōe alicui⁹ p^rus corp⁹is: tamē expletur sine alia opatiōe que sit vel motu vel passiōe alicuius partis corp⁹is: sicut est intelligere sensibilia z mathematica. Quia licet intelligere nō expleat motu vel passiōe alicui⁹ mēbri corporalis: tamē nō sit sine acceptione forme sensibilis z imaginabilis per fantasiam que cōicat corp⁹is in hoc q^d opatio ip^rius nō explet sine motu z passiōe mēbri corporalis: quod est organū fantasie. Oportet enī formas imaginatiōis z fantasie fieri per motū a sensu faciū i spiritū animalis de tēte formas huiusmodi: z recipi easdem oportet in parte cerebri: que est organū fantasie v^lutis: z ideo aliud esse dixim⁹ cōicare corp⁹: z aliud cōicare ei quod cōmunicat corp⁹is in opatiōe. Possibile enī est q^d substantia incorporea exsit in corpore vt actus corp⁹is cōicet corp⁹is. Et possibile vt nō cōmunicet corp⁹is: sed cōmunicat corp⁹is. Et possibile ē vt neq³ isto neq³ illo modo cōmunicet: sed habeat opatiōes que nullo lam ad corpus habeāt dependētiā: et hoc inquirere de anima est necessariū valde ad sciendū virū separata est in agendo vel nō: et est ista questio vna quā maxie desiderat homines scire de anima. Aliet autē in

pluribus suis passionibus et partibus nihil omnino
sine corpore pati uult facere: neque enim sine mo-
tu et passione corporis irascitur: neque confidit
neque desiderat: neque sentit uel secundum omnem
sensum. Ira enim est accessio sanguinis cum
evaporatione fellis. Confidentia autem est ex-
pansionem spiritus et sanguinis ex corde ad
exteriora. Sentire autem fit recepta sensibili-
li forma in organo sensus: que omnia dicunt
motus et passionem corporis. Sed maxime
proprium separatum opus esse videtur intelligere
eo quod uniuersale intelligit quod est simplex et
denudatum a materia et appetitibus materiam. et ideo
non est forma impressa alicui membro corporali
cuius motu expleatur intelligere: sed potius est
simplex conceptus mentis sine hic et nunc sed
ubiique et tempore in eadem ratione manens. quod non
est conueniens alicui forme corporali. Si autem
hoc ipsum intelligere quod est operatio possibili-
lis intellectus quando in actu sit est i fantasiam: aut
non sine fantasia: tunc neque hoc opus ubique
contingit esse sine corpore quod mouetur uel
patitur in ipsa operatione: et tunc non erit separa-
tum conueniens anime secundum se. dico autem intelligere
possibile intellectus aliquando esse fantasiam: et
aliquando non sine fantasia non simpliciter intelli-
gens quod intelligere ubique sit fantasiam: sed quod
possibilis intellectus accipit formam que est ex
fantasmate: oportet quod fantasticus motus ad in-
tellectum terminetur. Sunt autem quidam homines
ideo non discernentes uel a particulari: sed
psequuntur rationem uniuersalem in particulari per
mixtiam et illorum intelligere est fantasia forma-
lis: eo quod immixtum est ei. Alii autem distinctum
accipiunt uniuersale a particulari: quod est i fan-
tasia formalis: et illorum intelligere: eo quod omnia
fantasia: non est sine fantasia formali. Fan-
tasia enim duplex est: quia et ipsa uirtus anime que
fantasmata recipit fantasia est: dicimus quod ope-
ratio intellectus possibilis est fantasia uel non sine
fantasia. taliter autem distinguendo coicant cor-
poris: et coicans ei quod coicatur corpori euitabi-
mus errorem alexandri. qui dicebat in omnibus animis
communicare corpori: et ideo non esse separa-
bile a corpore. Nos enim ostendimus in se-
quentibus quod id quod communicat non corpori
sed ei quod est communicans corpori: secundum se
est separatius: neque corrumpitur nisi secundum sic et

simpliciter non: uel nisi secundum quid et non sim-
pliciter. Si quidem igitur est aliquid anime
operum aut passionum proprium utraque communica-
tione exclusa: tunc contingit utique animam esse
separatam nunc in operatione: et aliquando se-
parari a corpore et esse per se. Si uero nullo
modo est propria ipsius: tunc non contingit ipsam
separari secundum esse et substantiam: licet forte secundum
diffinitionem aliquam non coexistens corpori
et in corpore intelligatur. Erit enim tunc de
anima sicut de mathematicis que non ba-
bent esse nisi in hac sensibili materia: et tam-
men accidunt eis quedam non in materia
intellectus: sed acceptis secundum se separatim: sicut
est uidere in recto: quia linee recte mul-
ta accidunt que non conueniunt ei secundum quod est
in materia sensibili: sicut est quod spera enea tangit
ipsum in puncto: que tamen spera enea nunquam
tangit ipsum separatim in puncto secundum actum: sed po-
tius tangit ipsum conuictum cum materia sensibi-
li non in puncto sed in superficie: et tamen secundum in-
tellectum acceptum rectum: et non i materia lignea
uel cuprea: uel alia materia sensibili: non tan-
getur a quacumque spera nisi secundum punctum: et sic
erit de anima. Si enim in omnibus partibus
suis: aut communicat corpori: aut communicat
communicationibus corpori: tunc potest accipi
separata secundum intellectum in quantum agit opera-
tione que non explet motum alienius partis
corporis: sed tamen secundum esse et ueritatem natu-
re nunquam erit separata: quia semper indiget
uel exigit illius cooperationem quod corpo-
ri communicat: sicut sphericum quod separatius
intelligitur et diffinitur: sed tamen secundum esse in-
separabile est a corpore sensibili. Et nos qui
dem in sequentibus ostendimus quod anima
humana multas habet operationes separa-
tas: sed modo inducimus rationes quorum-
dam probantes quod habet communicationes.

Uidentur enim anime passionem omnes
esse cum corpore communicantes: licet in una
sit plus quam in alia communicans: quia que-
dam sunt sine motu locali partium corporis
et sine physica alteratione: sed tamen non sunt
sine receptione forme: uel intentionis for-
me: que est alteratio communiter dicta. Quia
motu autem et alteratione corporis sunt de
siderium: mansuetudo: timor: confidentia.

Adhuc autē gaudiū ⁊ amare ⁊ odire. In omnib⁹ ei bis mouet cor fm dyastolem vel sistolē: ⁊ compatit anīme corp⁹. Idēc autē indicat diuersitas hominū in passiōib⁹ bis. quidāz enim in duris ⁊ manifestis piculis passiōnū coincidentibus in eos nihil ad irā puocant ppter complexionē faciā ⁊ stantem in eis: ⁊ aliqui eorū nō timent in talib⁹ sicut habētes multū sanguinē: ⁊ corda calida. Aliquādo autē aliqui a pūis causis et infirmis periculorū mouent⁹ et puocant⁹ ad iram quādo corpus irascibile ⁊ ita dispositum est ac si irascat: sicut est in colericis calida būtib⁹ corda ⁊ sanguinē leuē qui facile dirigit iursum. Adhuc autē magis manifestant hec in bis qui tinētes fiunt ex suis corporis dispositiōibus quādo nulla causa terroris est in passiōibus: sicut accidit multis viris qui sicci sunt: ⁊ facii pauci spiritus ⁊ pauci caloris in corde. Manifestū est ergo ex dictis qd passiōes sunt ratioēs quēdam ⁊ intentiones que in pbifica mā sunt mota ⁊ alterata pbifico motu ⁊ alteratione. Sensus autē ⁊ imaginatio: ⁊ cetere anime sensitue apprehēdētes nō fiūt sine receptatione formarū in organis corporū: que receptio quedā est alteratio: licz nō sit alteratio pbifica. Et ideo harūz passiōnū sunt tales ratioēs vt si dicat: irasci est motus hui⁹ corporis cuius sanguis accēsus est: aut partes huius sicut cordis quod mouet pmo in ira fm sistolē quādo cōiurbat: ⁊ post fm dyastolez quādo petit vindictā: aut potētie que cōiuncta est huic corpori: aut parti corporis ⁊ ab nocumēto illato: ⁊ ppter hoc malū inferendū in vindictā. Cum autē omnia hec i pbifica materia scripta sint: pbifici erit cōsiderare de anima aut omni si omis anima est talis: aut de anima huiusmodi que taliū est operum ⁊ passiōnum.

Capitulū septimum: qualiter differēter cōsiderat pbificus de eis que hic querūtur a dyaletico ⁊ mathematico et methapbifico ⁊ mechanico digressio quedam.

Philicus autē ⁊ dyaleticus diffiniūt differēter vnūquodqz istorū que dixi

mus esse aīe opera ⁊ passiōes. Si eis querimus quid est ira intendētes de diffiniēte querere dicit dyaletic⁹ qd est appetit cōmuni doloris: aut aliquid huiusmodi diffiniēs per intentiōes cōmunes formales que non sunt vā causa rei ppa: sed intentiōes cōmunes innēte in pluribus ⁊ nulli ppter ideo diffiniūt p formā que forma de se cōmunis est ⁊ nō appropriat ad esse rei nisi p ppam materiā vnus cuiusqz rei. Philic⁹ autē dicit qd ira ē accēsus vel ascēsus ⁊ calefactio sanguis circa cor tangē ppam causas efficiētes que est ascēsus ⁊ calefactio sanguinis ⁊ ppiā materiā que est sanguis cordis bulis ⁊ subiectū quod est cor. Et hoc quidē aliter reddit materiā ppam. s. pbific⁹: alius autē reddit speciē et intentionē forme simplicis ⁊ cōmunē que est rei ratio cōmunis. Ille enim considerat ratōem siue intentiōem cōmunē rei eo qd nō descendit ad ppiā. Ille autem considerat principia realia que dant esse rei. Necessariū autem est qd ista realia principia sint in materia huiusmodi que determinata ⁊ ppiā est si erunt ⁊ habent esse in natura: sicut etiā domus ratio differēt assignata ⁊ cōsiderata a dyaletico ⁊ mathematico qui naturalē imitat: sicut ars imitatur naturā. Dicit enī dyaletic⁹ qd om⁹ est operinētū siue receptaculū pbibens aeris corruptiōes: que sunt excellētia frigoris et excellētia caloris ⁊ corruptiōis imbium ⁊ caumatū. Mathematicus autē dicit qd lapides et ligna sic compaginata vel ligata. Alius vero ab vtroqz istorū est qui in bis materialibus determinatis prebet in diffiniōe sua speciē que est intentio domus ppter finem qui dictus est: h est vt pbibeat corruptiōes. Queramus igit quis bonum diffiniētū sit pbificus: virū ille sit pbific⁹ qui considerat materiā ⁊ ignorat ratōem intentionis forme: aut ille qui solum est circa ratōem que est cōmunis rei intentio ⁊ conceptus: aut ille qui est ex virisqz: quoniam ex inducta differētia mathematici ad dyaleticū possumus cognoscere eum qui ppius est pbificus: quoniam dicimus qd quidā illorum quodāmodo vterqz est: quia ⁊ prebet formā rei ppter determinatū finē inducti

et prebet eas in hac determinata materia in qua habet esse secundum rem. Queramus etiam quod si nos concesserimus quod philosophicus perfectus utrumque facit: utrum ipse sit circa alias formas quas sunt forme que sunt passionis materie determinate: que nomine suo et diffinitione concernunt materiam corporis mobilis ut mobile: et non separatur ab ipsa per nomen et diffinitionem siue rationem: et ipse philosophicus considerat tales inquantum non separantur: etiam si secundum aliam aliquam rationem separari possent. Verbi gratia: quoniam philosophicus est considerans carnem: que nec nomine nec ratione separatur a philosophica materia: que est corpus transmutabile inquantum est transmutabile: et si in alia materia carnis et nomen et species esse ponatur erit equiuocum nomen et species carnis secundum veritatem non est in alia: sed secundum similitudinem solum. Considerat etiam mathematicus quantitatē que non est forma sequens transmutabile corpus inquantum transmutabile: sed potius sequens corpus inquantum est corpus: sed philosophicus non considerat sic quantitatē: sed potius secundum quod non separatur a transmutabili corpore inquantum est mutabile quia considerat quantitatem non secundum quod est quantitas: sed secundum quod est terminus magnitudinis augmenti vel diminutionis: aut secundum quod est dispositio mobilis loci. Philosophicus igitur circa omnia illa est quecumque sunt philosophici corporis inquantum est sic transmutabile: et considerat omnia opera talis materie et omnes passionis eius. Quecumque autem sunt quidē in philosophico corpore et non sunt his similia: quod scilicet sunt forme et opera et passionis ipsius philosophici corporis in eo quod est philosophicum: sed potius a voluntate et arte inducuntur in philosophica corpora illa sunt aliterius qui mechanicus dicitur: sicut ē mechanicus qui dicitur instructor siue architecto: qui structuratur: siue etiam medicus qui circa corpus humanum facit instrumentum et emenda et huiusmodi instrumenta. Scire enim causas corporis humani philosophicus est non medicus: sed forme que secundum esse non sunt separabiles a philosophicis corporibus sed semper inveniuntur in eis: et tamen non sequuntur corpus philosophicum inquantum philosophicum est: eo quod non sunt philosophici corporis inquantum mobile est: sed sunt secundum rationem ante ipsum: et sequuntur corpus inquantum

tum est corpus: et ideo dicatur esse philosophici corporis ex remotione: quia sunt eius quod abstrahit a philosophico corpore. Omne ei philosophicum corpus est corpus: sed non conuertitur: et ideo abstrahit corpus a philosophico corpore. Quecumque igitur sequuntur ad corpus secundum quod abstrahit a philosophico corpore sunt ante principia philosophica: et ideo de illis erit alius philosophus qui mathematicus vocatur: cuius tamen omnia considerata sunt in philosophico corpore: sed tamen non trahunt rationem ab ipso: et ideo non concipiuntur in nominibus suis materiam sensibilem et mobilem: sed intellectualem magnitudinem tantum. Et huius ratio est: quia nihil diffinitur per ea que consequuntur ipsum secundum naturam: sed potius per ea que ipsum secundum naturam antecedunt. Et cum omnia que sunt transmutabilis corporis principia consequantur secundum naturam ea que sunt principia corporis simpliciter accepti: oportet necessario quod nihil eorum que sunt philosophici corporis ut est philosophicum concipiat in ratione eorum que sunt corporis ut est corpus. Non sunt tamen illa separata omnino: quoniam concipiuntur in rationibus suis subiectum intellectuale quod est magnitudo que secundum naturam antecedit corpus ut est corpus. Sicut autem diximus quod corpus per naturam antecedit philosophicum corpus: ita ens et substantia et huiusmodi per naturam antecedunt corpus et magnitudinem: et sunt ista secundum se separata: et per accidentia coniuncta: cum materia corporum que sunt quanta et mobilia: quoniam ista secundum se esse realiter inveniuntur autem in intelligentiis et substantiis separatis: et de his est primus philosophus secundum quod in preteritis diximus libri philosophorum. Diximus etiam multa de his in secundo philosophorum: cum certitudine autem habent in prima philosophia determinari.

Tractatus secundus primi libri de anima in quo agitur de anima secundum opiniones aliorum capitulum primum de his qui diffiniebant animam per hoc quod ipsa est motum quoddam.

Abitabit autem fortasse aliquis an verum sit quod diximus dyalectici diffinitionem per solam formam esse datam cum forma pars sit rei et non totum videtur fortasse non predicari de toto: sicut neque dicere

possumus q̄ homo est anima : p̄dicant̄ aut̄
ea que sunt dyalectica de toto : nō ergo vidē-
tur esse forme simplices que p̄dicant̄ in lo-
gicis : sed poti⁹ potētia ⁊ act⁹ cōiūcta vidēt̄
esse p̄cipue cuꝝ simplex de cōposito vere
nō p̄dicetur : Adhuc autē cum potētia ⁊
actus sint p̄ncipia cuiuslibet generis : sicut
in p̄bificis declaratū est ⁊ p̄cipue p̄ncipia
libe : ⁊ logicus sūmat p̄dicata genera y l̄ spe-
cies : videbunt̄ omnia illa esse cōposita ex
potentia ⁊ actu : et non esse solius forme et
speciei intēiones. Amplius autē omnino
diffinitio cōposita est : ⁊ nullū simplex diffi-
nit̄ : cum simplex sit vnū solū : ⁊ omnis dif-
finitio p̄tineat plura : videbit̄ forte alicui ex
his ⁊ similib⁹ verū non esse quod dictū est :
logicū solam formā cōsiderare ⁊ speciem .
Similiter autē non videt̄ p̄bificū cōsiderare
materiā solaz : quia materia p̄ncipiū cogno-
scēdi rem non est : ⁊ p̄batū est in sc̄do p̄bifi-
corū : p̄bificū debere inducere oēs causas .

Omnib⁹ autē huiusmodi ratiōib⁹ respō-
dēt̄ dicim⁹ q̄ forma rei dupliciter pōt cō-
siderari sicut dicit̄ auct̄ . vno enī modo consi-
derat̄ vt est actus rei ⁊ pars esse eius : ⁊ hoc
modo non de re p̄dicat̄ . Alio autē modo
vt est intētio rei abstracta a re : ⁊ sic p̄dicat̄ :
quia est intētio totius ⁊ nō partis . totū enī
significat̄ sub qualibet forma que in ip̄o est
siue sit generis siue differētie siue sp̄ci siue
pp̄ij siue accidētis : ⁊ fm q̄ significat̄ stās
sub aliqua illarū formarū : sic abstrahit̄ ab
ip̄o vniuersale : ⁊ est illud vniuersale intētio
totius sui : ⁊ ideo p̄dicat̄ de toto . Et bas in-
tētiōes toti⁹ cōsiderat̄ logicus : ⁊ quedā si-
rum sunt acceptē vt simplices : ⁊ quedā si-
cut cōposite : intētio accepta a toto fm q̄ si-
gnificat̄ sub forma generis vt genus est : et
intētio accepta de toto fm q̄ significat̄ sub
forma differētie : ⁊ intētio accepta de toto
fm q̄ significat̄ sub forma pp̄ij : ⁊ intētio
accepta siue abstracta de toto fm q̄ signifi-
catur sub forma accidētis simplices sunt ⁊
intētiōes sunt totius : ⁊ ideo de toto sicut
dictū est p̄dicant̄ . quia sicut dixim⁹ totū po-
test optime significari stās sub forma que
est essentialis ⁊ accidētalis : ⁊ si est essentia
lis potest esse pars dūmodo illa forma sim-

pliciter ⁊ fm totū insit ⁊ nō fm partē : sicut
sunt quedā accidētia que fm partē insunt :
vt etbiops qui dicit̄ esse albus dētic . forma
autem speciei cōposita est : ⁊ quia diffinitio
dicit̄ quidditatē rei vel speciei : ideo et ipsa
plura p̄tinet : sed nō est cōposita ex materia
⁊ forma : sed potius ex genere ⁊ differētia
quorū gen⁹ est loco materie : ⁊ differētia lo-
co forme : tamē illud quod est loco materie
non est materia sed est forma generalis ab-
stracta : non a qualibet materia : sed a mate-
ria pp̄ia que est p̄portionata forme que est
differētia . Et si pp̄rie velim⁹ loqui dicim⁹
q̄ est abstracta : nō a materia sed a toto fm
q̄ significat̄ totū nomine materie p̄tinet : si-
cut si dicam significari hominē fm q̄ cōni-
marum sensibile corpus . sic enī est materia
p̄ima homini : ⁊ quod abstrahit̄ ab eo h̄
q̄ sic significat̄ est forma gener⁹ que ē alia .
Sic igit̄ patet qualiter intētiōes cōmunes
abstracte a rebus : aliquādo sunt simplices
⁊ aliquādo sunt cōposite : ⁊ tamē semp̄ p̄di-
cant̄ de toto : ⁊ quādo sunt cōposite nō sunt
composite nisi ex genere ⁊ differētia : ⁊ non
ex materia ⁊ forma : quorū genus est sicut
materia : differētia vero vt actus : ⁊ hoc mo-
do intelligit̄ q̄ potentia ⁊ act⁹ sunt p̄ncipia
generū . Si aut̄ quis obijciat : q̄ fm hoc
si potētia est gen⁹ ⁊ potentia est p̄ncipiū ge-
neris : quo modo ergo erit p̄ncipiū generis
dicim⁹ q̄ potētia simplex non est gen⁹ : sed
potētia cōtracta p̄tinet : ⁊ si illa differētia
est intrinseca ita q̄ faciat summū in vna co-
dinatōe p̄dicabiliū : tūc facit generalissimū
eo q̄ ante illud nībil est quod vniuoce p̄-
dicet̄ . Sed si differētia est quasi extra ⁊ po-
nit in partē p̄dicamētōz vniuoce : tūc facit
gen⁹ subalternū vel sp̄m . vbi gratia : sicut si
dicā : ens p̄dicat̄ vniuoce . Si aut̄ addā dī-
ferentiā que non coartat in p̄dicabiliū vni-
uoce : sed in his que p̄dicat̄ equoce fm ano-
logiā : vt dicā ens p se exis : tūc facio gen⁹
vel si dicā ens in alio nō p se : vt mēlura ens
tis p se : vel vt dispō entis p se . Si aut̄ dicā
ens p se aiatiū : tūc facio gen⁹ subalternū vel
sp̄m subalternā : ⁊ similis est in alijs genera-
bus accidētū . Dicim⁹ igit̄ q̄ potentia sim-
plex nō determinata p differētiā coartatā

analogia entis est principii generis: et simpliciter est intentio. Que autem coartatur in genere predicabili vniuerso predicatorum: illa non est in genere nisi sicut actus in potentia: et non est principii generis: nisi forte generis quod alia consideratione est species. Ex his igitur patet qualiter logicus solus considerat formas inter non communes. Similiter autem ex opposito philosophus non considerat materiam solam: sed si considerat materiam illa erit huius philosophice forme materia: et ideo materia huius quod concipitur a forma nomine et ratione erit principii cognitionis et non per se: sicut et mechanicorum nulli ligna et lapides considerat nisi huius quod inducitur in eis forma domus: quia aliter non esset vniuersa materia diffinitio: neque aliquid principii cognitionis sed quia philosophus considerat formas transmutationis huius esse: et esse habet transmutationis a philosophica materia: et ab his que insunt philosophice materie: ideo dicitur quod philosophus materiam considerat. Considerat tamen omnem causam huius quod refertur ad esse quod habet in materia: quod solum est esse nature et reale. Et considerat mouentem siue efficientem huius quod mouet materiam et formam huius esse quod habet in materia: et finem huius quod est terminus motus quo mouetur materia: et mouet ipsam huius quod est subiecta forme huius esse quod habet forma in materia. Et sic patet solutio eorum que in hac questione generabatur difficultate. In logicis autem de ipsis plane dictum est vel plenius. Sed nunc redeundum unde nostra ratio erat posita. Dicemus autem prius quod passionibus anime non sunt separabiles a philosophica materia animarum huius quod sunt hominibus timor et desiderium: quorum diffinitiones concernunt materiam sensibilem: et non sunt sicut linea et planities que sunt per naturam ante philosophicum corpus sicut diximus eo quod sequitur magnitudinem ut magnitudo est: et non philosophicum corpus huius quod est philosophicum corpus. Sic ergo philosophice intendentes de anima determinare: necessarium est ut simul cum his que intendimus dubitemus de his de quibus oportet dubitare bene volentes tractare de anima. Et hoc est ut addamus diligenter opinionem philosophorum antiquorum rectantes omnium illorum sententias: quicumque de ipsa aliquid conuenerunt: ut bene quid dicta accipiamus. Si vero aliquid ab aliquo non

bene dictum est: hoc vereamur et abnuciamus licet et hoc ipsum dignum sit narratione: quod nobis dat occasionem et abundare nos facit.

Capitulum secundum de opinionibus eorum qui animam per cognoscitum diffiniebant esse dixerunt.

Principium autem questionis est secundum aristotelem demonstratio in posterioribus analogia determinata quod appono in principio ea que maxime conuenire videntur anime secundum se ipsam: quod ex his manifestabunt nobis ea que sunt posterius: et secundum aliquid conuenientia. Animarum autem differt ab inanimato in hoc quod habet animam duo operante in ipso que sunt motus processuum scilicet locum et sensus. vegetatiua enim a quibusdam non dicuntur habere animam secundum partem anime: ut in libro de plantis habet. Anima autem rationalis non videtur a quibusdam secundum eandem rationem nomine anime participare cum aliis. Animarum ergo quod perfectam habet animam: et que vere anima est: differt ab eo quod non est animarum tali anima: in eo quod est motuum secundum locum: et in eo quod est sensus. Et hec duo dicta de anima a philosophis toribus nostris qui patres nostri in philosophia fuerunt accepimus. Dicunt enim quidam et maxime quantum ad communiter omnes anime: et primo quod quantum ad totaliter inesse omni anime animam ei esse id quod mouet secundum locum totum corpus et membra: non quidem sicut natura mouet ad vnum et eodem modo: sed quod mouet ad plura et multis modis: sicut vegetatiua ad digerere: nutrire et augere egerere et generare: sensibilia autem ad plura que parent. Et hec dixerunt qui existimabant quod nihil mouet aliud quod ipsum in seipso non moueat. putabant enim non posse aliquid aliquid dare dispositionem quam in seipso non habet: hoc est quia non disponitur. Et ideo putabant id quod non mouetur in seipso non posse mouere aliquid alterum: et quia mouet anima corpus arbitratum sunt animam esse aliquid de numero eorum que mouentur a seipsis. Et quia eorum que mouentur primi nisi causam materiales et corporales viderunt: omnino nihil distinguentes de causa efficiente formali et finali: ideo

ponebant q̄ id quod maxime motuuz est in corporibus est anima. Est autē hoc calor et ignis: et ideo democritus animā dixit esse ignem quēdam aut calozē. Cum enim iste ponat omnū p̄ncipia ēē atbomos: que sunt infinitatū figurarum: sicut diximus in primo libro pygeneos: dicit illos atbomos constituere animā: que sunt sp̄ei siue forme rotunde et figure. Et quia animā dicit esse ignem aut calozē: eo q̄ vidit calozē natura lem esse instrumētū anime: ideo dicit q̄ ille atbomi que sunt rotunde cōstituūt ignem et calozē et animā. Atbomi autē ille sunt sicut descissiones minutissime que discurrunt in aere: que vident in radijs solis: que ingrediunt per portas et fenestras domozū. Itā enim descissionū omne semē democritus dicit esse elemēta omnū rerum naturalū. Idem autē dixit collega democriti leucippus: et nos ipsi ratiōes posuim⁹ in primo libro pygeneos. Inter hec autē illa q̄ sunt rotunde forme et figure dicunt esse animas p̄pter id q̄ hec figura omnino vel per omnia vt asserunt possunt penetrare p̄cipue quādo circūferētia est minima. Qui sunt due cause simul iuncte. Vna quidez: quia id quod secundū punctū tangit ēz minimū tangit et maxime penetrat. Circūferētia autem i sp̄ici quozq̄ vertat non nisi secundū punctū tangit: siue tāgat planū siue i sp̄icū in eo q̄ est circūferētia. Figure autē alie etiā fm punctū qui est in angulo et fm lat⁹ possunt tangere: et ideo non temp maxime penetrat. Alia autē causa iungenda isti ē q̄ linea circularis citius obliquat q̄ aliqua linea recta versus eādem parē protracta ad quā curuat circūferētia: et ideo min⁹ resistit penetratiōi: quia igit vident animā vbiq̄ adesse corpori: ponebant ipam esse rotundū indiuisibile penetrans per totū: et quia rotundū est solubile de se: eo q̄ non est status alicuius super punctū: cum punctus nō sit locus alicuius: sed superficies et rotundus quocunq̄ voluat semper est in vno puncto: itē ideo suum non est stare: sed perpetuo moueri. ponebant arbitantes animas esse rotundū perpetuo mouens seipsum: et ideo potens mouere omnia reliqua: et hoc dixe-

runt sicut dixim⁹: quia arbitrati sunt q̄ anima est id quod adhibet animalib⁹ motum localem in toto et in membris: p̄pter quod dixerunt q̄ terminus et distinctio vite ē per respiratiōem: quoniā positiō eozq̄ fuit sicut veritas est q̄ omne animal habet cor. Vnde huius aliud quod habet in corpore vices cordis: et hoc motu dyastoles et sistoles exsistat ex se spiritū vitalem: ex motu autē in cōdere si esset spiritus refrigerans vel iniecius in corpore existens vel exterius: sicut in respirantibus: tamē spiritū quocunq̄ modo in corpore hominis factū dicebant esse respiratiōem animā huius spiritū esse dices. Dicebant enim q̄ nullum aliud auxiliū sit celesti virtute ad vitam per quā anima infundat nisi q̄ aer qui continet corpora animata attractus in respiratiōe conducat sicut figuras sphericas per quas rep̄mit eas figuras que interiora penetrant: ne exantq̄ p̄bent animalibus motum: sicut p̄ncipia semper per se mota: eo q̄ nunq̄ contingit quiescere p̄pter ipsas per se ipsas motas vt dictum est. Dicunt enim q̄ ingrediētes in animalia huiusmodi figuris in respirando p̄bent ille que ingrediuntur illis que fuerunt disgregari: prohibent autē hoc cor operātes hoc est opera sua faciētes aerem conducētes atbomos rotundas et cōdensantes eas inuas vt vndiq̄ impleantur penetrant: et moueant. Dicunt autē vniq̄q̄ animā vivere tā diu: quousq̄ h̄ potest p̄cere. Vnde autem q̄ id qd̄ inuenit a pitagoriscis dictum de anima tandem habeat intelligentiā quo ad hoc q̄ ponūsbale esse motuum anime: et q̄ p̄pter illud habet diffiniri. Et ideo quidam pitagorici ponent p̄ncipia prima esse indiuisibilia fm quantitatem: aliquando dixerant q̄ anima erat atbomi rotunde: sicut et democritus dicebat. Eibus causa fuit: quia nō poterant videre cōpositiōem aliquam in rebus nisi eam que est quantitatis: et cum illam in p̄ncipia resoluere vellent: putabant q̄ diuisio staret in atbomis. Alij autem posteriores pythagorici subtilius aliquid intelligētes viderunt vtrūq̄. quia idem indiuisibile non poterat esse mouens et motus: neq̄ poterat esse q̄n-

multa mouentia vnius figure rotunde haberent quādam vnam materiā communē: que moueret in omnibus eis: et videbant bene q̄ hoc mouens non fuit figura: et figura est de consequētibz naturam: et esse finem rationem licet concomitet finem tempus: et ideo quasi corrigentes dictum antiquorū patrū suorum: dixerunt q̄ illud quod est p se mouēs omnes atbomos rotundas est anima: tamē dixerūt conueniētes cum antiquis q̄ prima mouētia mota sunt atbomī: eo q̄ cōtinuē mouētur etiam si sit tranquillitas nīa. Vnius autem causa p̄fīca est: quoniam atbomī causant ex reliquis vaporibz eleuatorū dupliciter. quoniam quando eleuantur vapores sunt quedam minima mixta commiscibilia ppter terrestreitatez q̄ alia: et illa euadunt in aerem quādo cetere partes vaporū eleuātur. Similiter aut quādo resoluitur vapores: terrestria magis sic se separātur et manēt in aere: et hoc quia habent in se calorem eleuant a loco vbi eleuata sunt mouētur sursum: et p naturā grauis que est ex terrestreitate mouent deorsum: et aliquādo ex motu ipso calefiunt: et tunc velocius realcēdunt sursum: et sic habēt motū incertos in aere. In idem autem feruntur quo ad dicti causam omnes illi qui dicunt animā esse aliquid motuū seipsuz mouēs. Omnes enim isti conueniūt in hoc q̄ motuū esse magis sit p̄prium et substantialius anime: et q̄ omnia alia moueātur ppter animam: et animā moueri p seipam: eo q̄ supponebant q̄ nihil mouet p se: nisi et ipsum moueatur: sicut nihil calefacit per se: nisi et ipsum sit calidum: et ideo ponebāt isti omnia corpora p̄fīca esse plena animabz mouētibz ea cōtinuē. Rō autē istorū fuit que posita est in octauo p̄fīco:ū. Videbāt eiz omnia mota et mouētia reduci ad vñū mouens seipsum primū: et putabant q̄ esset in mouentibus: sicut in alijs causis formalibus et efficiētibz: que per se et vniuoce referuntur ad effectum. In omnibus eniz illis eadem est forma in causa et effectū finem rationem et speciem: et ideo putabant q̄ motus quem largiuntur p̄mum mouens ei quod mouetur esset per speciem et rationem in for-

ma mouentis: et ideo dixerunt primū mouens necessario moueri. Hoc autē non est necessariū in his que per essentia suam totam mouentur: quoniam in illa essentia nihil potest esse motum. Et est simile huius ac si diceremus calorem simplicez esse calefaciētem: in ipso nihil esset calidum: neqz disponeret per calorem: et hoc illi discutere nesciuerūt. videbant autem q̄ mouens se ipsum non est nisi animatū: et ideo credebāt q̄ anima esset p̄ncipium mouens seipsum: et qui primo ponebant numeros inter pitagoricos: quēadmodū fecit plato: qui dixit prima continua et solida p̄portionibus numerorū fieri: sicut patet in secūda parte ibi mei: dicebant animā esse numerū seipsum mouentem. Hec igitur posuit antiquorū verissimam habuit causam dicti sui: licet falsa sit in eo quod dicit: sicut patet in sequētibz. Similiter autem et anaxagoras animam dicit per se et essentialiter esse mouentem omne quod mouetur: et cum anaxagoras conuenit quicunqz alius dixit q̄ intellectus agens purus et simpliciter omne mouet quod est in natura. Hec enim posuit ē anaxagoras et est subtilior q̄ p̄babat: licet minus sit certificata per determinatiōem dictorū anaxagoras. Non enim dixit anaxagoras animā penitus idem esse cum intellectu: sicut dixit democritus. Democritus enim dixit idem omnino et penitus esse animā omnem qd intellectum eo q̄ ex hisdem atbomis constituitur. Cum enim intellectus sit virtus apprehendens et distinguens verū finem q̄ verum est adequatio rerum et intellectum: dixit democritus verum esse quicquid videtur et sentitur. Et cum idem obiectū sit eiusdem virtutis: erit finem eum eadē virtus sensus et intellectus. Et ideo laudat homerum: et verum dicit eum dicere in herois: vbi dixit q̄ hector sapiēs iacet: quoniam sicut dixit aristoteles: in libro de problematibus: Hecctor pariebat aliquādo vix ad sensus amissionem et amētiā: et tunc quia caruit sensu: caruit etiam intellectus vñ. Et hoc dixit democritus homerū ideo dicere: q̄ sensus et intellectus essent omnino idem. Non eniz democritus vres

batur intellectu tanq̃s potentia quadā quē
est circa veritates simplices rerum abstrac-
tas a materia et materie appenditis : sed
omnino idem dicit esse animā et intellectū.
Anaxagoras autem minus certificat de di-
ctis suis que sit sua intentio. Et Dultorienſis
enim inuenitur in dictis suis: q̃ causam ve-
ritatis et motus bene et recte dicit intellectū
simplicem: et alibi confundit sensum dicto-
rum suorum: et dicit esse intellectum idem
cu3 anima sensibili: et hoc sequitur ex dicto
suo ubi dicit: q̃ intellectus est in omnibus
animalibus magnis et paruis et honorabi-
libus que discernūt intellectum vel bone-
stum: et in honorabilibus que de honesto in-
morib⁹ nihil discernunt: et ratio fuit anaxa-
quia vidit omnem multitudinē que est sub
specie vna exire ex vna natura speciei: et
omnem multitudinem que est sub genere:
exire ex vna natura generis: et ideo posuit
omne mouens per scientiam et cognitiōem
exire ab vno mouente primo per intellectū
et non esse differentiam nisi in finē eē quod
habet in hoc et in illo: et ideo dicebat sensus
in substantia idem esse cum intellectu: sed
per esse differentē: et eā causa est adumbras-
tionis eius. Et peccabat iste: quia licet vna
natura prima sit ex qua exire: tamē sunt dif-
ferentie huic nature aduenientes: et alias
essentias constituentes. quia nos videmus
q̃ intellectus qui denominatur a prudē-
tia: et informat virtutibus intellectualibus
non videtur omnibus animalibus inesse: et
licet natura intellectualis participetur ab
omnibus hominibus: tamen virtus intel-
lectiva ad actum relata: non equaliter ab
omnibus participatur: quia videmus vnū
multo magis esse dispositum ad intelligen-
dum q̃s alium. Idoc igitur modo quicūq̃
antiquorum considerant quid dicitatem ani-
me per id quod mouetur: dicunt animam
esse aliquid quod maxime et primo et essen-
tialius motum est: siue hoc sit a homine: si-
ue numerus: siue intellectus: sicut dixim⁹.

Capitulum tertium de opinione que et
motiuo et cognoscitiuo animā dicit esse diffi-

niendā in quo etiā est de opinionū collatione
Aliquos autem dixerunt animā esse
diffiniendā penes cognoscere et sen-
tire ea que sunt attribuendo cognoscitiuum
esse velut magis essentialē et motiuum esse
sicut potentiam que consequitur essentiam
anime: isti dicunt animam esse p̃cipia res-
rum naturalium materialia vel agentia: quia
alia p̃cipia non videntur: et differunt: quia
alij inter eos dixerunt ista p̃cipia esse plu-
ra: et alij dixerunt ea esse vnum. Empedoc-
les enim qui dixit sex esse p̃cipia: materia-
lia quatuor: et duo agentia: dixit animas
esse ex omnibus his elementis: et animam
esse vnū quodq̃ istorum. Et ratio quidē
inducens istos fuit subtilis. Videbant enim
q̃ nihil est quod sit potentia omnia fieri: et
nihil eorum finem actum in natura: nisi mate-
ria prima: et cum hanc proprietatē in cognos-
citiua potentia anime inuenisset: et p̃cipue
in intellectu potentiali arguebant cognosci-
tiuum potētiam et intellectum potentialem
esse aliquid materie prime: sicut ad hoc bo-
die multi errantes faciunt noym et materia
idem arbitantes. Quis ad hoc aliam in-
ducunt rationē fortiter dicentes nihil res-
stringere potentiam materie nisi formā: pro-
pter quod videmus materiā determinatā
quantitate et cō. raritate esse pauciorū for-
marum capacem: q̃s sit materia determina-
ta quantitate in. Similiter autem materia
non determinata quantitate eēt amplius
capacitatis formarum: q̃s illa que quantita-
te determinata est. Idoc autem est: quia ex
formis non habet nisi formam primam. for-
ma autem prima est que constituit essentiam
primam in ordine rerum naturalium: hoc autē
est intellectualitas: sicut p̃babat in p̃bia pri-
ma. hec igitur est potētia capiens omnes for-
mas inferiores p̃ amplitudinē potētie ma-
terialis que est in ipsa. Ampli⁹ autem vna
potestas nature erit in oib⁹ in q̃b⁹ ē p̃ p̃cipio
piū vnū et idē. Sed potētia recipe formarum: et
actu nō hīc quedā est p̃tās nature: que ē in
materia et in anima: iterum ergo ratio vna
et eiusdem principij. hoc autem principium
nō est nisi materia: ergo oportet q̃ materia
prima faciat h in anima. Hīc rationes et

similes que adhuc detinent multos induxerunt primos philosophos ad hoc quod dixerit quod anima est ex principijs materialibus nature. Adhuc autem ipsi supposuerunt quod cognitio non existit anime nisi per assimilationem cognoscentis et cogniti: sicut et verum est. Adhuc autem ponebant aliam propositionem veram quod nihil cognoscitur nisi a principijs suis sicut etiam probatur in principio philosophorum: quod intelligere et scire circa omnes scientias non est nisi ex principijs causis et elementis rerum. Et posuerunt iterum tertium verum quod anima cognoscat omnia. Et syllogizabant quod cognoscens omnia simile est in forma cum principijs omnium: nihil autem est simile cum principijs omnium nisi quod est ipsa principia prima vel ex ipsis principijs primis: igitur anima aut erit ipsa principia prima: aut ex principijs primis constans: hec igitur sunt que induxerunt antiquos ad dicendum animam esse principia rerum vel ex ipsis. Et propter paucitatem exercitij in studio non sciuerunt quod alia est potentia cognitionis: et alia materie quoniam illa que est intellectus possibilis et cognoscitur potentie proportionatur vltimo et particulari quibus perficitur secundum actum potentia autem materie proportionatur formis secundum esse quibus secundum actum efficitur et perficitur: propter quod in anima non est materia vel intelligentia: sed potentia in aliquo materie similis et in aliquo dissimilis. Similiter autem quando antiqui videbant quod cognitio non existit in anima nisi per assimilationem cognoscentis et cogniti: si vidissent quod hec assimilatio fit per intentiones rerum: et non per essentias earum: eo quod intentio lapidis est in anima: et non ipse lapis non errarent. Sed nesciuerant illud et posuerunt assimilationem non posse fieri nisi secundum formam esse perfectentem et dantem: et ideo in errorem induci sunt. Sed de omnibus his nobis inferius erit inquirendum. Sed ea que hic dicta sunt ad excusationem antiquorum sunt dicta ut sciamus quoniam subtiles rationes fuerunt que eos induxerunt. Sic igitur Empedocles dixit anime assimilationem fieri cum omnibus quia ex principijs est omnium: et

ideo terra cognoscit terram: et ether quem aerem esse voluit cognoscit ethera: et aquam aqua et quia spiritualior est ignis ideo dixit hoc manifestum esse quod anima igne cognoscit ignem: et in efficientibus principijs idem dixit quoniam concordia cognoscit concordiam: et discordia cognoscit discordiam. Hec igitur est opinio empedoclis de anima. Eodem autem modo hoc est per eandem rationem: Plato in thymeo animam dixit esse ex elementis mentis non quidem ex eisdem que dixit empedocles sed ex alijs que plato omnium posuit elementa: habuit enim idem inducens quod habuit Empedocles quantum ad similitudinem intellectus possibilis cum materia. Et quantum ad hoc quod est cognitionem fieri per assimilationem cognoscentis et cogniti et quod non sit cognitio rerum nisi per principia rerum et ideo dixit cognosci simile simili: et res esse ex eisdem principijs ex quibus sunt cognite. Et verum in hoc dixit plato: sicut patet ex predictis. Sicut autem dixit in thymeo ita etiam determinauit in dictis suis de philosophia prima ubi loquitur de primis rerum principijs. Ubi enim dixit quod ipsum animal quod est forma separata et est genus continens in se species animalium existens ante hoc constituitur ex ipsa ydea unitatis et prima longitudine et latitudine et a latitudine. Et alia que sunt in alia coordinatione alterius generis constituitur simili modo et non fuit platonis intellectus irrisorius quemadmodum multi crediderunt. In omnibus enim unitas est a forma et oportet quod in quolibet genere uno fuit una forma prima secundum intentionem que est genus illud. Et illa forma reduplicata de potentia in actu constituit species diuersas secundum quod reduplicatur ad diuersos actus: hanc igitur formam quia separata posuit plato vocauit ydeam quod latine sonat forma: eo quod omnia sequentia formantur. Separatam autem posuit eo quod per essentialia sibi non dependet ab aliquo posteriori. Nullo ei animali existere in specie et individuo adhuc remanet ista anima sensibilis eo quod non trahit essentiam ab eis sic itaque dicitur esse: quod autem ydea est substantie compositae: prima principia corporum posuit cum ydea prima esse principium animalis. fuit autem

punctis ex unitate et linea ex binario: et super
 perficiis ex ternario et corpus ex quaternario
 Quoniam si ego accipiam primum indiui
 sibile in hoc conueniet et punctus et unitas
 si autem addidero dicens primum indiui
 sibile habens positionem in continuo tunc ge
 nero punctum: punctum igitur addit supra
 unitatis rationem. Quodcumque autem sunt
 duo in genere vno: quorum vnum se habet
 ex additione ad alterum: illud quod ex addi
 tione est principiatur a simpliciori. Et hac
 ratione dixit plato punctum principiari ex
 unitate. Et hac ratione discreta quantitas
 est ante continuationem: linea autem oritur a
 binario: quoniam linea constituitur in esse
 ex fluxu puncti in continuum: fluxus autem
 omnis vnus et eiusdem indiuisibilis neces
 sario est ab vno indiuisibili puncto in aliud
 diuisibile punctum: et sic linea duo indiuisi
 bilia puncta habet actu quorum virumque ori
 tur ab unitate: sicut binarius est perfectus
 in duabus unitatibus: hec igitur ratio qua
 re linea orta ducatur a binario: superficies
 autem oritur a ternario quia tria puncta po
 ni secundum actum non possunt in continuo in li
 nea vna prima simplici. Dico autem lineam
 primam simplicem esse rectam lineam quam curua
 compositioem habet in partibus diuersis
 et circularis habet compositionem in for
 mis duabus que sunt conuexam et concavam
 sicut in physice et in de. ce. et. m. dictum est
 Tria ergo puncta posita a tribus unitatibus
 orta: si secundum actum sunt positionem habentia
 non continuabit ea linea vna simplex quo
 cumque modo protrahatur. Sed primum co
 tinuas ea est superficies: igitur superficiei
 continuas primum est in tribus punctis
 secundum actum positis in continuo. Si autem pun
 cta quattuor ponantur: ita quod quartum differen
 tiam ponat a tribus oportet quod quartum sit
 gam in profundum continui quoniam si po
 nam in latum non faciet differentiam ad ter
 tium et si ponam in longum non faciet dif
 ferentiam ad secundum. Si autem positis quat
 tuor punctis nulla superficies vna continua
 bit ea: oportet igitur quod corpus continuet hec
 quattuor puncta discreta a quattuor unita
 tibus orta. Sicut autem dictum est quod vna

forma ydealis est in omni vno genere sicut
 dixit plato. et verum dicebat quod est resolvere om
 nia genera subalterna ad generalissimum
 et illius forma reduplicata per differentias
 format et constituit omnia alia inferiora et co
 tingit generalissima resolvere in ens et vnum
 que sunt omnium principia: vnum autem
 nihil dixit addere supra ens secundum rem et ideo
 unitatem ydealem primam dixit esse om
 nium principium formale: sed magnitudi
 nem ab unitate per dimensiones fluentem
 dixit esse principium materiale: eo quod physica
 materia est illa que tres habet indeter
 minatas dimensiones: sicut nos ostendimus
 in fine primi physice: hoc igitur modo
 dixit plato principium omnium et formale et
 materiale esse numeros: et supposebat res
 cognosci ex principijs suis: cognoscitur er
 go ex talibus numeris qui sunt essentialia
 rerum principia et cuius anima cognoscat om
 nia: oportet quod anima sit ex primis numeris
 qui sunt essentialia rerum principia. Abbre
 uatam probabat hoc plato ex ipso habens
 perfectiuntibus vires anime quia intelligit
 qui conceptio principiorum est que sunt re
 rum simplices quid dicitur stat in vno non
 fluens ex vno in aliud. Scientia autem que
 conclusionum est et effectus est demonstra
 tionis: necessario est duo quoniam extrahit
 bitudine extremorum ad medium in con
 clusione conclusionis: et sic de perfectione
 eius sunt duo quorum vnum efficitur ab al
 tero: et sicut unitas terminata vel flexa pun
 ctus fluens in continuum per directum vel
 discreta: et ideo singulariter stat fluxus et
 in vno non obliquat ad aliquid quod sit extra
 tum eiusdem rectitudinis. Opinio autem est
 eius: sicut sit plani numerus quia numeri
 plani primi siue superficiei est ternarius: op
 inio autem cuius sit acceptio duplicis exitu
 dez ex vno sed non stat singulariter in vno
 sed dilatur ad timorem contradictionis cu
 certa ratione non sit probata conclusio. Sen
 sus autem firmissime corporis est quoniam
 acceptiuus est corporalis forme neque hoc fa
 cit sensus exterior: tamen: etiam sensus interior
 qui particularium formis informant que ab indi
 uiduantibus non sunt separe. Cum igitur

omnis acceptio sine conceptio aiet: aut sit
ylis aut picularis: et siquidē ylis tūc aut si
plex aut cōplexa: et si ē cōplexa aut ē certe
stans in vno aut dilatata ad formidīnē opo
posuit et nō possunt ēē plures: oportet qd oīa
que fiunt in aīa sunt per hec q̄uor. Cum autē
oīa cognitio sit p similitudinē cognoscētis
et cogniti sicut dixim⁹: oportet qd ipa aīa sili
tudīnē habeat ad ista quatuor. Cum igit
vritas forme: et binarius: et trinaris et q̄ter
narius sint ipse spēs ydeales que sūt pnci
pia rerū et sūt de numero elementorū primo
res elementantiū oportet qd aīa sit rō elemē
talis istorum numeroz eo qd oēs res iudis
cant et cognoscunt aut intellectus aut sciat
aut opinione aut sensu sicut dicunt est. Isti
enim numeri sūt forme pme et spēs et pnci
pia rerum. Et pla. quidē in thymeo dicit
aiam esse quasi naturā mediā inter intellē
tias et nām et si sic sit media sic oportet qd sit
numerus ydealis ab intellētia quidē fm
ordinem nature pductus: et ante naturam
existens. Hec igitur dicta sint de platonis
opinionibus.

Capitulū quartū de tribus in sūma per
que aīa ab antiquis diffiniēbatur que sunt
motiū cognoscitiūm et incorporum.

Ab his autem his que mouerūt anti
quos ad dicendum qd aīa diffiniēda
erat per motiūm. Item qd habitis eis ex
quib⁹ alijs videbat qd ēēt diffiniēda p co
gnoscitiūm fuerūt quidā vtrūqz istorū cōple
ctēs et diffiniētes aīas p vtrūqz dicētes
aiam esse numerū seipsum mouētem: dice
bant autem ipam esse numerū ppter pla
tonis rōnes: quia numerū ponebant ēē pnci
piū oīm rerum vt ex illo potētā cognosci
tiūā oīm haberet: et per seipm mouētem dī
cebat vt ex illo mouerent corpa per rōem
supius introducā: et in hāc aīe diffiniētiōne
plurimi cōsenserunt antiquorū stoicorum
quia ex ista videbatur eis qd aīam pparent
inordīnalem esse sicut inferius oīdemus: l3
aut omnes cōueniāt in hoc qd oīa est ex pnci
pijs pmissis: tū dñt in duobus: quoz vnū

ē qd sint illa pncipia pma: et fm quot sint nu
mero. Maxime autē dñt in hoc qd dicunt
quidā ex eis pncipia ternz ēē corporea qui
dam autem dicunt ea ēē incorporea et miscēt
pncipia ex his: et ad h vtrūqz referenda dī
cunt esse pncipia et in multitudine pncipi
orū differunt qm quidā eorum dicunt esse
vnū et quidā plura his pncipijs qd ponūt tra
dunt aīam ēē corpoream vel incorpoream et
vnū v. l. plura. Qd enim dicūt qd natura pnci
piorū est motiua nō est irrationabile sicut
nos superius ostendim⁹: et quia quidā pu
tabant qd pnum motiūm oīm et incorporeū
est ignis: ideo dixerunt qd anima est ignis
quidam: hoc enim est subtilissimum cor
porum specie fm partes suas: et inter om
nia elementa maxime est incorporeus et
spūalis: et mouet alia sicut videt cum ipse
sit maxime mobilis. Sed licz democritus
falsū posuerit tū dulcius ceteris dixit qd ex
pōne sua cūcta canit qm retulit ppter quid
est vnūquodqz opm aīe generalīū: dixit ei
aiāz qdem et intellectū idē esse sicut supius
dixim⁹ et cū intellect⁹ sit essentia pma que
capacitate ambit oīs alias: dixit qd habet
ex eo qd alibī rotunde pmo sunt pncipia
rerū et sūt motiua sicut aīa eo qd habet figu
ram que oībus figuris mobilior est: et ppter
pries subtilissimas: figura autem hec ē for
ma rotunda: talem autē dicit esse intellectū
et animam eo qd velociter transit ab vno in
aliud: et ignem dicit esse eiusdē speciei rotū
det: et ideo aīam ēē ignem vel ex igne Ana
xago. autem licet melius posuerit qd de
mocritus: tamē non adō dulciter sz phiaz
dixit qd minus certificauit: alicubi enim vi
detur quidem alteram dicere animā et intel
lectū sicut superius diximus: alicubi autē
videt vtrūqz vti sicut vna natura: et ideo et
intellectū posuit oīm ēē pncipiū maxime
et solum eūde dicit ēē inter oīa qd sunt sim
plicem et imixtum et purum: et nos iam oī
dimus quare dixit ipsum ēē pncipiū qm
scz in eo est omnium capacitas sic in pnci
pio primo materiali. Simplicem autem dī
xit ēē eo qd nō extēdit corpierate et trietate:
imixtū autē eo qd nō cōmixt⁹ ē organo alicui⁹
corpis p suā opatīdem sz remanet sepatus

purus aut est eo qd capit essentias puras rez
z no esse iparum in materia: z materie ap-
pendicis: z hec positio in paucis peccat: sz
non certificat: quia dicit qd ab eodē bz z co-
gnoscere z mouere: eo qd dicit intellectū oia
mouere: z hoc eē nō pōr: qd idē eodē modo
se hīs non pōt esse materiale z efficiēs: est
aut materialis z passiva potentia cognosci-
tiua z motiua: eoz que sūt efficiēs. Ex an-
tiquis aut phis yralicis: de quibus extat p-
ua reminiscētia fuit mellissus qui opinat^r
est aiam p motiū eē diffiniēdam: quia dī-
xit magnetē habere aiam per quam ferruz
trahit: diogenes autem sicut z alteri quidā
dixerūt aiam esse aerem quendam eo qd co-
gnitiuo z motiua dicebant eam diffiniri: z
aerē dixērūt pncipiū oiz: z ita eē pncipiū co-
gnitiōis i aia: z eūdē dixērūt eē subtilissimū
z ita esse in anima eundem aerem pncipi-
um motus quo mouet anima. Eraclit⁹ au-
tem ciuis pbesius: oim pncipiū dixit esse
vaporem: z ex ipso cōstitui omnia alia z eū-
dem dixit esse incorporalissimū z mobilis-
simū: eo qd semp finat z dixit qd nihil ens
tuz est qd non cōtinue moueatur: z ideo cū
cognitiō sit per assimilationem eo qd cogno-
scens oia sit mobilissimū: z ideo ipse z m^l
ti alij fumum cordis z vaporem dixerūt eē
aiam. Similem autem his causam inducē-
tem habuit almeō qui a quibusdam thales
qui vnus de septē sapiētibus fuisse credi-
tur. hic enim licet non diceret aiam esse va-
porem vel fumum: tamen dixit qd est quod-
dam diuinum qd mouet semp mouens se
ipsam: z ideo etiam immortalē dixit esse
aiam: quia sit pncipiū mouens pimum
Si enim daretur non moueri: tunc etiā nō
moueret sicut dixerunt. Si aut pimum nō
mouet tunc nihil: sed oiz mouet vel mouet^r
sicut habitum est in. viij. phicoz: z sic cessat
motus in tota natura qd est inconueniens:
oportet igitur qd se semper moueat. Est igitur
imortalis. Hec autē ratio scripta est in
pbedrone platōis: z ideo dixit thales aiaz
cōparari dīs celestibus immortalibus: q sūt
intelligentie mouentes quia mouere inest
aie sicut intelligentis immortalibus: quia ex
se mouentur celestia sicut z animalia. Ado

neri enim vidit omnia diuinā continue ex
seipsis sicut solem lunam z astra z celū
tum. Almeon autē talē dedit de aia phiaz
propter hoc qd vidit animam mouere per
intellectum: sicut z celum mouet: z ideo a-
nimā dixit esse pncipiū motus pimum: z
non posse non moueri z non mouerescere
neqz pma possūt a motu cessare, dixim⁹ ai-
rōem hui⁹ in phisicoz libro vltimo: Ad-
gis aut grossi non adeo efficaces rōnes ha-
buerunt inducentes eos ad ponēdū. Hec
pus quidam vulgaris phisilosophus dixit
aiam eē humore aqueū: z videt sibi qd hoc
pluaserit a semie generatiōis qd semie oiz
generatorū est humidū aqueū qd cito reco-
piat membroz effigies. fuit autē cā dicit qd
vidit virtutē formatiua eē in humido reien-
tam phisicisitatē spmatis que format mē-
bra oia: z hanc putauit eē humidū naturā
in semine: qd nullā cām cōsiderauit nisi mā-
lem: dixit ergo pimo humore formare i se
ipso organū: z postea humore seminale ra-
dicaliter illis organis imbibitū eē aiam a-
nimaliū: z ideo redarguit eos qui sanguinē
dixerunt eē aiaz dicēs qd humor spermatis
nō ē sanguis: spma aut generatiōis pnam
dicit eē aiam: qd format oia mēbra z infundit
sicut prius dictuz est. Adhuc autē alij gros-
siores sanguinem esse aiam dixerūt. Illa
rōne inducti dixerūt sentire magis eē puz
aie z p illud dixerūt aiam eē diffiniēdam
quēadmodū dixit Cresias. z cū videretur
corpus ex angue ppter frigiditatē obdope-
scere in sensu z ad reditū sanguinis redire
sensum putabāt videlicet sensuiūz sedem
habere in sanguine: z eē sanguinē z qd sen-
sum z aiaz dixerūt idē eē: ideo dixerūt aiaz
eē sanguinē. Et vt breuiter dicat oia ele-
ta iudicata sūt eē aia ab aliquo antiquoz p-
ter terrā. hanc ei nulli repleuerūt solā eē ele-
mentū vel aiam nisi forte aliquis diceret cā
eē ex oibus elemētis aut oia elemēta quez
admodum empedocles. hui⁹ autē cā fuit:
quia cum duo sint in quibus cōualecit vi-
ta calor scilicet z humor: neutrum est in ter-
ra: z ideo etiam a paucis elementū eē terra
ponebat. sed dicebatur esse fer distillans
ab oibus alijs elementis z sic ex alijs esse

composita. vnde etiam illi qui sanguinē animā esse dicebant primas operationes animae vegetabilis et sensibilis in sanguine vel humore esse quē loco sanguinis esse dicebāt vel videbant. Est enim vltimū nutrimentū sanguis intra venas ex quo est cibus et augmentum et generatio et in anima sensibili sensus: quoniam etiam spiritus aialis in quo deferuntur forme ad vires aie appbētiuas resoluitur a sanguinis humore et ideo sanguis nō priorem esse dicebat illo: et quoniam tā sāguis q̄s sperma: operationes quas habent in humido bñt: qd̄ format ad membra corporis: siue in generatione siue post et causas formales et efficientes videre non poterāt ideo animā primū humidum et omnium humorum principū esse dicebāt. Animāz enim propter potētiā que est in ea ad oia quodamō materiale et primum principū esse credebant: sicut superius dictū est.

Lapinū quintum de cōtradictiōe opinionum in cōi que diffiniēbant aiam per motū suū ipsius.

Tantez ad summā reducāmus oia ex quibus antiqui aiam dixerunt esse et diffiniri: dicimus q̄ tria sunt que dixerūt ei inesse substantialiter: hoc est motūz sensū et incorporeum. Et nos quidem iam ante ostendimus rōnes bonas et subiles: que id duxerunt eos ad hoc qd̄ dixerunt ei inesse motum: quo seipsam mouet et sensūz quia sensum in ea idem reputabant cum intellectu: oēm virtutem apprehensiuā siue cognitiuā sensūz vocantes. Sed incorporeū inesse eidem dicebant hac ratiōe q̄ videbāt q̄ ois forma que determinat et perficit materiam post corporeitātē fm naturā sibi adueniēs diuisibilis et corruptibilis est. Animā autēz videbāt indiuisibile et incorruptibile: et ideo incorporeum dixerunt ei inesse per naturāz. Amplius aut nullūz corporūz mouet seipsū sicut pbatū est taz in pbisicis q̄s in celo et mundo: aiam autem dixerunt mouere seipsam: et ideo dixerunt incorporeaz. Ampli⁹ nulla potētiā determinata corporeitate ē potētiā vel omnia fieri: igit nes-

cessario est incorporea. Adhuc quicquid fm esse in corpore est quantitātē habet per se vel per accēs: forme autem que fiunt in aia cognoscente: simplices sunt nullius oī no quantitatis exites: igitur anima nō pōt esse corporea. Idis igitur rōnibus et similibus inductis: dixerunt anime inesse p substantiā incorporeū et per ipm aiam diffiniri nihil in cōueniens in hoc dicentes. Sed i supposito incorporei multum errabant ppter nouitatem eorūz i pbia qm incorporeū esse dicebāt raz. qd̄ tactū et visū nō manifestatur: et sic inciderunt in errores diuersos aerem vel vaporem dicētes esse animā: bozz autem trium que dicta sunt qd̄libz reduxerunt ad aliqd̄ nature pncipiū eo q̄ aiam videbant habere pprietatē pimi pncipij alicui⁹ in mouendo et quiescendo vel cognoscendo sic supra manifestatū ē. et ideo illi q̄ aiaz i cognoscendo dixerūt esse diffiniēdas ponebāt aiaz esse aliqd̄ materie pme: etiam id qd̄ ipi supponebat esse mām pīmā dicebāt esse aiaz et ideo dixerūt eā esse aut elementū pīmū aut id qd̄ ppria cōpositiōe cōponit ex primis elementis: qm̄ sicut dixi pīmū determinans potētiā materie pme est intellectual⁹ et cognoscentia natura: et i hoc sūt oēs pter vnū dixerūt quo ad cāz dicti: licet valde eēt dissimiles i determinādo suppositū elementū qd̄ aiaz esse dixerūt. Causa aut dicti fuit q̄ sili sili cognoscitur: eo q̄ ois cognitio ē p assimilatiōem et q̄ aia cognoscit oia: et cognitio rez ē p pncipia rerū: ideo dixerūt eā cōstitui ex primis pncipijs rez. Et quicūqz inter eos dixerunt tantum vnā esse cām que mālīs est entitū sūt elementū aliquid dicētes esse pncipiū vnū. Illi etiā aiaz vnū illud esse dixerūt vt ignē vel aerē vel aliqd̄ alioz elementorū: plura vō dicētes cās et pncipia mālīa dicūt aiam esse plura vel ppria cōpositiōne cōponi ex pluribus: sicut ex supius hactenus facile pōt patere Anax. aut sol⁹ cōsiderās alii⁹ ipassibile et imināle dicit intellectu et nihil habere cōe in eē cū alijs elementis corporalib⁹. voluit enī anaxagoras duo esse pncipia et cās quorū vnū eēt efficiēs: reliquūz mālē. et vnū qd̄ dicebāt esse illēz oia agēs ē fm formas q̄s bz apd̄ se et distinguētem

Reliquū autem dixit esse chaos p̄mūz: ex quo intellectus format et distiguit res: et lucē substantiatā et substantē huius intellectus dixisse aiā: et ideo nō habere cōem materiam cum alijs: et ideo esse ipassibilem omnino in esse: sed agere dixit eum formas suarum passionū vel apprehensionū in his q̄ intelligit sicut p̄mū intellectus agit formas in rebus et iste subtiliter dixit: p̄pter qd laudat aristot. eum in multis locis: qm̄ absq; dubio veritatē dixit de intellectu agente: s; in q̄nā nō perficitur intelligere et cognoscere in aiatīs nisi ex intellectu possibili et cognitione sensibili ideo nō sufficiēter dixit: et cū intellectus immaterialis sit: et nulli habeat aliquid cōe: qualiter cognoscat res: et p̄pter quam causam determinata et distincta cognitio sit in eo: cū ipse nō sit nisi lux cōmunitis intelligibiliū. Anax. non dixit nec p̄spicuū est ex his que dicta sunt ab eo uel ab alijs. Quicūq; autē in principijs ponūt esse contrarietates: eo q̄ non solam materiam dixerunt esse principiiū: sed etiā contraria agentia dicebant: illi p̄pter eandē causam quā dixim⁹ constitui dicunt aiā ex contrarijs. Quicūq; autē non dicunt duo contraria agentia sed vnum p̄mū eē agens: siue illud dicant calorem siue frigus: siue aliquid huiusmodi de contrarijs p̄mīs: cōsequenter etiā dicunt aiā esse illud vñ qd ponūt esse principiiū contrariuz: et videt q̄ confesquantē hanc rationē ex ipsis nominib⁹ aie et opationū eius. Quidā enim dicūt ipsam esse calorem: quia p̄pter calorem naturalē est viuere in viuētib⁹ cum anima sit fm suam substantiā principiiū vite: sicut in secūdo huius scientie ostendimus. Alij autē dicunt eam esse frigus: eo q̄ vident in respiratione attrahi frigus ut temperetur calor cordis in quo est sedes vite. Et scias q̄ subtiliores omnib⁹ fuerūt qui diffinierūt eam incorporeā et mouentē seipsam: et dicebant eam esse cognoscitiuā: bec non diuissim: sed simul anime attribuentes: et de incorporeo quidem et cognoscitiuo satis ad presens patet p̄antedicta. Adouens autē seipsum qualiter dixerunt iam prius diximus. Sed adiungendū q̄ bec tria p̄b̄is

terunt ex tribus que sunt in anima. Est enim in anima qd est similitudo lucis p̄me cause: et imago eius: et est in ea qd est sub ipsa in ordine tertio: quia fm ordinē nature ter animā et primā causam est intelligentia: et quo ad hoc est anima in potētia aliq̄. Est item in ea q̄ ipsa est forma ante compositionem fm naturā existens: et hoc voluerunt dicere summi p̄b̄i: quādo dixerunt eam eē aīe maturā et post intelligentiā in ordine eternitatis et tēporis: quoniā tempus addit ad mutabilitatē subiecti: et materie nūlis que determinata est quātitate. Eternitas autē est in ipsa cā prima et intelligentis quantuz ad statuz immutabilitatis licet in ceperint per creationem intelligentie in momento temporis. Scieuerunt ergo q̄ cum p̄ma causa sit p̄mū mouens: q̄ immobile quidem est p̄ substantiam sed mouet se iōmne qd est per lagitiōem esse et bonitatū suarum: eo q̄ ipm̄ p̄cedit in oē qd est sicut cā immobilis dicit in effectu procedere quādo largitur ei esse sile cāe: quārum p̄treceper fm analogiam cuiuslibet effectus: ita in intelligentiā fluens ab ipso largitur et p̄cedit vltius et minus vlt fm qd est intelligentia altior et inferior. Et tertio aia sic mouet se in suuz vniuersum: qd est corpus vnicuiq; organo dando de vita et bonitatib⁹ eius quātum pōt recipere: et hoc dicebant motū aie quo mouet: et nō dicebāt sibi cōuenire motus p̄b̄isicos. Inquātum autem distat in tertio ordine exiis est ipsa potentia quicqd est: et sic fit in ea potentia cognitionis oim ad modū materie p̄me. Sed ex ordine ad tempus et ad p̄b̄icā materiā corporis cui est ipsa perfectio est incorporea. et h̄ p̄cipue conuenit anime rationali: cuius anime ceterē sūt ymbre quedā: sicut in sequētib⁹ patebit. bec autem sententia perfecte colligit anime diffinitiōem: fm q̄ ipsa est extensa causa prima ad similitudinē accedens materie et respiciens corpus q̄ dicatur eē mortuum sui ipsius et cognoscitiuum et incorporeū. Nec quidem igitur tradita sunt ab antiquis de anima. et propter quas sic dicant causas: dictū est sufficiēter fm p̄ntem intentionez.

Capitulum sextum et est digressio declarans difficultates que oriuntur ex predictis de motu anime.

Ad contradicendo autem istis opinionibus quoniam in veritate in multis errant primum considerandum est de motu quo dicunt animam esse diffiniendam et non obiectam contra hoc quod ipsa dicitur esse motiva sed contra hoc quod ipsa dicitur moveri a seipsa et hoc esse ei substantiale et intrinsecum diffinitio nem eius. hoc autem considerandum ideo est: quia magis anime videtur repugnare quod alia duo quoniam non tantum fortassis falsum est moveri in esse sibi: sicut substantiale inest de cuius substantia: sed vniuersum etiam impossibile est quod ipsa per se moueatur: sicut mobile de cuius essentia non est motus. Si. n. de essentia sua esset motus ipsa in esse in saluaretur neque destitueretur nisi per motum sic ventus secundum diffinitionem qua diffinitur quod ventus est aer motus a quo si auferatur intellectus motus iam non esset ventus: et sicut procella diffinitur: et quod procella est aqua mota: nunc enim si intelligatur auferri ab aqua motus iam non erit procella. Similiter igitur si anima diffinitur per motum intellectus quod motus auferatur ab anima non erit iam anima: sed hoc est irrisorium: igitur impossibile est animam diffiniri per motum. Amp. motus est actus imperfectus et imperfectus sicut in philosophicis probatum est erit igitur hoc maxime imperfectus in quo motus iam non est solum ut in subiecto: sed etiam intrinsecus in essentia ipsius sicut diffinitio ens intrinsecus in essentia diffinitus: esset igitur anima imperfectissima inter omnes res: si motus esset diffinitiuus eius: his igitur rationibus probatur animam non debere diffiniri per motum. Quod autem dicunt necessarium esse omne mouens per se moveri nos in. viij. philosophicorum ostendimus non esse necessarium: quia in quolibet ordine rerum primum mouens non mouetur et ita etiam in motibus aliarum in quibus inuenitur mouens motum: et inuenitur motum tantum: ac perinde necessarium est in ordine inueniri id quod est mouens in. Ad motum enim mouens est cor et motum tantum forte manus aut pes. Nullum autem corporum aut pars corporis potest esse mouens ita

tum ut in philosophicis probatum est: ergo non corporeum est id quod est mouens tantum: et hoc quod est anima. Non igitur inest ei motus sic subiecto quoniam id cui inest motus sicut subiecto id mouetur: volumus autem ostendere quod impossibile est animam moueri: omne enim quod mouetur altero duorum modorum motus mouetur vel utroque. aut enim mouetur secundum se ipsum et per se: aut secundum alterum: secundum autem alterum dicimus moveri adhuc dupliciter. Aliquid enim dicitur moveri alterius motu eo quod inest illi quod mouetur: sicut contentum in continente sicut nauta navis motu mouetur aut inest ei si cui pars est in toto sicut manus mouetur motu totius corporis: et utrumque istorum separatim ab eo cui inest potest moveri per se. Quod autem nauta in navi non moueatur proprio motu et per se manifestum est: quia nauta cum sit homo non habet motum convenientem sibi per se nisi motum pedum qui est ambulatio. Idem autem quando est in navi et mouetur motu navis non utitur: sed potius nauigatione. Non ergo tunc mouetur per se. Secundum autem alterum etiam dicitur moveri quod mouetur motu alterius: et cum separatur ab eo nullo modo potest moveri: sicut mouetur albedo et scia sol. moto sol. licet secundum se nunquam moueri possit. Cum autem sic dupliciter dicatur aliquid moveri per se et per alium: nunc non intendimus inquirere si anima mouetur per alium sed potius si mouetur per se ipsam et si precipat motum: sicut intrantem diffinitionem suam: et iam probauimus: et iam probauimus animam non precipare motum sicut diffinitum precipat suam diffinitionem. Restat ergo ut probemus animam non per se moueri. Cum autem quattuor sint motus species: si secundum generales terminos numerentur licet tres tantum sint secundum genera sicut ostendimus in. v. philosophicorum: hoc est loci mutatio: et alteratio. et augmentum: et diminutio: et concedere quod si anima mouetur: quod ipsa aut secundum unam istarum specierum motus mouetur: aut secundum plures eorum: aut secundum omnes. Si igitur non mouetur anima secundum actionem: tunc oportet quod naturaliter sit mobilis: et ut naturaliter inest ei motus ergo et locus conuenit ei per se quia omnes isti motus sunt in loco fin

aliquem modum: et hoc planum est de loci mutatione recrea: quia illa de loco ad locum est. Similiter autem planum est de augmento et decremento: quia ibi incrementum fit in locum maiorem et decrementum in locum maiorem: de alteratione etiam physica palam est: quoniam illa non fit nisi qualitatibus actiuis et passivis transmutantibus corpora physica. Qualitates actiue et passivae dissolunt vel constringunt partes materie quas movent et hec dissolutio et constrictio non fit nisi motu locali prius que ad invicem accedunt in locum maiorem: quando constringunt et recedunt ab invicem in locum maiorem quando dissoluntur. Etiam igitur erit in loco circumscriptione ita quod principium medium et finis est ei assignare in loco: ergo ipsa erit corpus et ex hoc sequitur quod non sit primum movens quoniam omne corpus est motum ab alio distincto ab eo per essentiam tantum: vel distincto ab eo per essentiam et locum ut probatum est in vii. physicorum et in .xij. Sequitur autem etiam quod ipsa non sit cognitiva omnium: quoniam iam probavimus superius quod potentia determinata corporeitate: non potest fieri omnia: sequitur etiam quod ipsa non sit incorporeum sicut per se patet: et sic ex illa sola ponere: oia que animam diffiniunt sunt destructa. Quare autem quilibet istorum motuum sit per se et per accidens in .v. physicorum a nobis est ostensum. Si autem sicut dicunt movere seipsam est substantia anime: sicut diffiniens est substantia diffinita: tunc oportet quod non insit sibi accedens ut diximus album vel tricubitum moveri: nec enim movens sibi accedens ut diximus ex eo quod insunt ei quod per se movens quod est corpus. Et ideo non sequitur quod albedo vel mensura tricubiti per se sit in loco: sed hoc sequitur de anima que sibi naturam et substantiam ponitur participare motum: non ei potest dici quod circulariter movetur quoniam hoc modo anima animalium non movet corpus neque talis motus manifestatur in ipsa. Amplius omne quod movetur aliquo motu quocumque illud moveri etiam potest motu sed locum. Queramus ergo de anima quoniam si ipsa movetur naturaliter tunc etiam movetur violententer et e converso si movetur violententer tunc etiam

monetur naturaliter. Eodem autem modo se habet de quiete. In quocumque enim locum movetur naturaliter in eodem quiescit naturaliter. Et ad quocumque locum movetur violententer in eodem quiescit violententer sic monstratur in .v. physicorum: et primo. et in .iiij. In quibus autem locis anima habeat motum naturales et naturales quetes et in quibus habeat motus violentos et quetes violentas non erit facile assignare: etiam si licentia habeat fingendi: quia neque simile aliquid poterit invenire. Tempus ex quo locales habet motus omnes quod physice quocumque motu per se movetur et ea sunt eiusdem nature quorum motus est ad locum unum eundem. Si deficiat anima sursum moveri: ipsa erit ignis vel ignee nature. Si vero deorsum moveri ipsa erit terra vel terre nature quoniam isti motus sunt istorum corporum. Eodem autem modo sequitur quod aliquid sit de natura mediorum elementorum si dicatur ad loca mediorum elementorum moveri per naturam. Quoniam autem omne quod est primum movens seipsum movet se sibi motum localem ut in physicis determinavimus: et anima est primum movens seipsum in suo ordine oportet quod anima moveatur seipsam loci mutatione: quoniam autem etiam dicitur movere corpus rationale est quod moveatur ipsum corpus speciebus motuum quibus et ipsa movetur quando movet seipsam. Si autem hoc concedatur tunc e converso verum est dicere quod anima movetur motibus quibus movetur corpus et ex hoc sequitur quod anima movetur in corpus sicut in locum et non sicut in id cuius est ipsa perfectio. Cum igitur corpus moveatur de loco ad locum oportet quod anime transitus et motus sit de corpore ad corpus sicut de loco ad locum quo ad vegetabiles sensitivum et rationalem aut ad minus sibi partes illas transferatur que dicuntur movere seipsas. Si ergo sit transitus de loco ad locum etiam potest redire quando vult ad locum unde exiit primo ergo potest iterum ingredi corpus quod movetur fuit ex hoc quod exiit ab eo anima: et sequitur ex hoc quod eadem corpora sepe resurgunt et sepe moriuntur quod est absurdum. Si autem dicant quod sibi accedens movetur de corpore in corpus sicut dixit philosophus quando dixit a compibus stellis deprimi

aias in bec corpora: quādo autēz de corpe ad corpus veniunt in scda z tertia z sic des incept mās corporatōe tūc depellunt violētia mali meriti qđ gesserūt in corpe sicut a liquādo depellunt aial motu ipulsionis violenter tunc sequit qđ non naturaliter insit ei motus: z sic per motū diffiniri nō debuit. Cui eni naturaliter inest motus sicut diffiniens ipm oportet hz hūc motū nō ab alio aut fm accūs moueri sed p seipm sicut neqz dicimus qđ id qđ est p se bonū z ppter se appetibile fm eandē bonitātē z appetitum sit ppter aliud bonū aut ex alia causa appetibile que sit sibi extrinseca. Si autēz cōcedatur aia ab extrinseco moueri aliquo hoc non erit sicut motus ipulsionis violentē: sed sicut dicimus eā moueri a sensibilibz fm qđ obiecia sunt mouentia z sensus patientes qz sentiunt intus suscipiendo speciē sensibilē: de hoc autē motu nos in scdo habu scie libro determinabim. Amp. autē si mouet aia seipam naturalr z substantialr: tunc utiqz mouet a seipā: ois autē motus facit distare mobile ab aliqua natura alicui⁹ generis in quo est motus fm qđ conuenit fm generis diuersitatē: aut eni facit distare ab vbi aut a forma aut a quātitate. Si igit aie motus est in substantia eius vt dicit aduersarius aia per motū illum distabit a substantia ipsius in qua est z per quāz inest ei motus fm ipsā aia: hoc eni absqz dubio sequitur nisi dicat ei motus fm accūs inesse: hoc at nō ponit sed potius qđ motus sit fm substantiā ipsius. Ad motus autē eēntialiter est distātia eius qđ mouet: qz cum motus sit endis libia exiis in potentia fm qđ est in potentia ois qđ omne qđ mouet distet ab eo in qđ mouetur: ergo si motus inest aie: vt substantia ipsius: ois qđ aia substantiālī distet ab alio quo substantiālī suo: z hoc non est verū cum ipsa sit actus corporis: bec autēz oia sequuntur nisi dicat aiam mouere seipsam fm accūs: tūc z si hoc cōcedatur adhuc nō seqf qđ ipsa per accūs sit in loco sicut alia p accūs dens sunt in loco qz ipsa non est ps alicui⁹ qđ per se est in loco: per quā pte z ptes ei⁹ illud referat ad locum al totūz. Est eni pl aia vel aia eēntialis z nō quātitatiua cuz

dicatur qđ ps p accūs ē in loco intelligit de illa pte que per se pōt esse in loco. Quz autēz dicit qđ albedo per accūs est in loco: qz albū corpus per se est in loco est albedo forma sitialis in albo z quātitatiua quorum est locus p accūs. Alia autē non determinatur quātitate per accūs iō etiā neqz hoc mō est in loco sed est in loco qz extra locūz corporis sui nō inuenit: z h at vocat a quibusdam diffiniri in loco z hoc modo p accūs pōt dici in loco. Nec igit sunt que pbāt animā nō moueri localiter: vel alio motu hz se. Sed dicit forte aliquis qđ si nō est in loco per se neqz p accūs ppter loquēdo: tūc forte vt des etiā non debere moueri p accūs fm locū precipue cuz ea qđ mouet imobilia exiis nō moueant p se neqz per accūs vt pbatū est in viq. phicoz z inice. z mundo. Sed sciēdum qđ ipsa mouet p accūs motu corporis qz mouēibus nobis mouētur z oia qđ i nobis sūt: z iō corpe trās lato: nec neces sariū ē eā trāsferri: neqz ē hīle de motoribz spaz z aiabus aialūz: qz spa manet super idē centrū: z motor qui nō est actus alicuius pris spe nō mouet fm locū neqz ē in loco: sed corpa aialū transseunt de loco ad locum: z iō aie diffinitiuē in loco corpm exiis: motu corporū mouentur per accūs de loco ad locum.

Capitulū septimū de disputatiōe cōtra opiniōes democriti z platonis de motibz aie quibz mouetur in corpe z mouet corp⁹

Ant at qui ea que dicta sūt calūniāf dicētes qđ nō ē necessariū qđ si aliqd mouet motū qđ moueat eo motu quo ipsūz mouet. Illud eni qđ mouet localiter pōt mouere alterando: sicut sol accedēs z recedēs: z id qđ mouet fm alteratiōem pōt mouere motu locali: sicut fantasia z cōcupia alteratione delectabili vt tristabili mouere al motu pcessiuo: z illud est in alijs multis. Si militer at dicūt quidā qđ nō sunt in quorū genera motus fm que aliqd mouet hz multo plura z iō dicūt nos forte nō sufficienter pbasse qđ nō mouet aia cū moueat. Sz ad oia bec solūda sufficiēs habet doctrina ex

libro phisicorū ultimo: qm̄ i ordine illo i quo
distinguitur mouēs im̄ z mouens z motū
z motū im̄ necessarium est q̄ illud qd̄ ē mo
uēs motū moueat eo motu quo ip̄s moue
tur: z bec fuit positiō eorū qui dixerūt aiām
mouere motā: z hoc apperet ex rōibus eo
ruz, in pbedrone enī ponūt rōnes iste: q̄
mouēs per se non mouet nisi fm̄ substantiā
suā. Est aut̄ aīa mouēs per se: mouet igitur
fm̄ substantiā suā: sed de cuius substantiā il
lud mouet ergo mouēs per se mouet. Ad
aut̄ mouet ab alio cum sit mouēs per se: o
z igit q̄ moueat seipsū. Adhuc nihil dat ali
qd̄ non habet: s; dat qd̄ habet: dat aut̄ mo
uens motū ei qd̄ mouet ergo habet motū
in seipso z cui inest motus illud mouet: mo
uetur ergo omne mouēs per seipsum. Ad
huc eis forma que est in alio ab alio prius
est in alio per se qd̄ ē causa quare forma il
la existat in alio sicut calidū qd̄ ē in frigido
ab alio oportet q̄ prius sit in igne qui est cā
caloris in frigido. Similiter mot⁹ est in cor
pore: sicut in recipiēte formā motus ab alio
o; igitur q̄ sit i alio prius sic i cā. bec aut̄ ē aīa
ergo anime inest motus. Cui autem inest
motus illud mouet: ergo aīa mouet in eo
qd̄ mouet z motu quo mouet. Adhuc oīs
causa mot⁹ que est inter p̄mū mouēs z vlti
mū motū: mouet motā: aīa est talis cā mot⁹
ergo mouet motā. Adhuc mot⁹ est act⁹ mo
uentis z actus mobilis ergo sicut motū est
sbiectū ei⁹ z mouet: ita z mouēs ē sibiectū
eius z mouet. Adhuc aut̄ quicquid ex ar
moniciis mouet numer⁹ cōponit ex motore
z mobili: aīa aut̄ mouet ex armonicis nume
ris ergo cōponit ex motore z mobili: s; qd̄
cōponit ex motore z mobili mouet motum
aīa igitur mouet motā. cōponit aut̄ aīa ex ar
monicis numeris quēadmodū supra oīsū
est. bec et bis similia i pbedrone colligunt
vbi pla. h̄ dicit sp̄sim nō p verba sed p sen
sum quorum quedā Macrobius ponit su
per somniū scipidiōis z qdā dimittit. Et sūt
ad soluedū facilima si quis bñ in memoria
habeat q̄ dixim⁹ in libro phisicorū. Vbi enī
dixim⁹ q̄ quicquid mouet motū p se ē cor
pus: z q̄ mouēs p̄mū in ordine mot⁹ ē imo
bile z ab ip̄o est mot⁹ z nō in ip̄o: z hoc iō

q̄ ipsum per eētā suā q̄ nō ē mot⁹ mouet
efficiēter z nō formalr: s; hoc ignorabat pla.
vnde licet aīa sit inter p̄mā cā mouēte z vlti
mū motū quo ad pductiōem in esse: cū ip
sa in ordine motus corporis est p̄mū mouēs
z nō ordinat ad illd̄ qd̄ vltimo mouet i cor
pore aīa. Et cū pla. dicit q̄ ignis est cau
sa calidit: non sumit ip̄e nisi cām ppositā: s;
calor est p̄ma cā caloris p sām suā forma
lē: z sicut aīa est cā motus: nō quidē formalr
s; efficiēs: z iō haud quāq; mouet ex h̄ q̄
mouet. Et si obiciat macrobi⁹ si corp⁹ mou
et ppter aiām: ergo aīa magis mouet qm̄
ppter vñū qd̄q; tale ē illud ē magis tale est
irrisoriū qm̄ illud nō ē in efficiētib⁹ z effecti
uis s; in p̄cipātibus fm̄ eādē formā. S;
hoc solū qd̄ dicit de armonicis numeris mo
uet plus fm̄ pla. q̄ aliquid alioz: qz cōstat
q̄ fm̄ armoniā aptat corp⁹: z fm̄ armoniaz
ē ip̄a mouēs z cognoscens ea q̄ cognoscit
qm̄ nō nisi sibi p̄portionatū mouet: z non
nisi sibi p̄portionatū cognoscit: p̄portio aut̄
p̄mū in numeris ē: z ita videt ē fm̄ armo
nicos numeros instituta aīa: z h̄z illos h̄z in
se plura: quorum vñū est mouēs z alterum
motus: z sic videt ē mouēs motā: plura ei
vt mouētia sūt: ad idē p̄stinēdū nō cōueni
unt: neq; ē plura vt mota sūt. Si ergo plu
ra cōueniūt ad eundē rei cōstitutiōem o; q̄
qdā istoz sit mouēs: z qdā motū. Sed
dicēdū ex armonicis numeris formalib⁹ nō
cōstitui aiām: s; ex armonicis numeratis:
siue numeris mālīb⁹. bec aut̄ h̄z p̄portio
sic ē p̄portio p̄tāt⁹ scdē ad p̄tēs z subiecta
z ad p̄tātē p̄cedētē i ordine nature: sic enī
p̄portionat aīa intelligētie vt recipiēs illū
tiones ei⁹: z p̄portionat vñūb⁹ iāis vt p̄tāt
suis p̄tātibus: vñ sic p̄tātibus: z p̄portionat
corp⁹ z organis corporis sic subiect⁹ p̄tāt sue
In tali aut̄ p̄portioe mouet qdē aīa ab illa
ligētia z cā p̄ma: s; isto motu nō mouet cor
p⁹: z mouet vna p̄tāt aliā qm̄ supior mouet
inferiorē: s; hoc ē p̄ imp̄iū z nō sicut aīa mou
et corp⁹: s; p̄pādo eā ad corp⁹ q̄a p̄tāt ei⁹
mouet corp⁹ organicū z p̄tāt ei⁹ ad p̄sequē
da desiderata z fugiēda ea q̄ cōstāt: z hoc
mō nō mouetur: seruatur im̄ in oib⁹ ill⁹ p̄
portio sic i sequētib⁹ ist⁹ libri manifestabit

Sed hec proportio non est in armoniis numeris :
 sed potius in his que armonice sunt composita et nu-
 merata. Et si dicat aliquis proportionata in
 numero numerato esse ordinata a proportione que
 est in numero numerata et sic oportet ad hoc
 contra sententiam platonis principia aliter et aliorum prin-
 cipia esse numeros formales et proportionem
 que est in istis dicemus quod non sunt principia rerum
 secundum que numerata sunt et sub proportione nume-
 ri existunt sed potius secundum que conaturalia sunt
 unicuique generi quod constituitur : et ideo materia et for-
 ma non constituitur : sedam secundum que numerata sunt aut
 in proportione numeri existunt : sed potius quod sunt
 prima principia conaturalia substantie : et si hoc est
 de constitutibus quantitate et quolibet generis. Et
 his accedit numerari : et in proportione numeri
 esse. Et hoc platonem decepit quod etiam sapientes
 decipiunt secundum accensum : quod inevitabiliter sequitur
 numeros esse prima principia rerum si non habent
 que principia rerum constituerent eas : sed quod in pro-
 portione numerali existunt : et hoc quidem modo dictum
 multum valet ad intellectum cum sequentium ubi a-
 getur de opinionibus platonis. Si autem aliquis no-
 bis obijciat quod nos ipsi superius concessisse vi-
 demur etiam mouere se : quando agit se in universum
 corpus : dicemus non esse illud proprie monere se
 ipsam : et ideo se sic mouit se anima et alii motus
 res per effectum rationis effectum qui ab ipso sunt et in
 simpliciter manent immobiles. Et hoc etiam modo
 prout motus in quolibet ordine inducit motum
 in mobile quod motus est actus moueris ut a quo est
 motus : et non ut in quo est sicut in subiecto et est actus
 mobilis sicut in quo est sicut in subiecto. Et ideo
 motus non mouet sed mobile quod inest ei mo-
 tus tunc mouet : sed igitur multi sunt modi quibus
 aliquid mouet per accensum in quolibet genere
 predicamentis : in motu per se non est nisi in tribus
 generibus : et quod in quantitate non est varietas
 nisi secundum que quantitas est terminus philosophorum corpo-
 rum in quo conuenit ei perfectum et imperfectum esse : ideo
 duos oportet esse motus in quantitate et in utroque alio
 rum generum in unum secundum genus : et ita sunt quatuor
 genera generales motus : et omnes illos ab anima per
 rationes necessarias seclusim : sic patet ex predictis
 Est igitur necessario concedendum etiam philosopho
 motum per se vel per accensum proprie nequeque moueri :
 et sic manifesta est solutio cum eorum que inducia
 sunt ex platonis opinionibus. Sed id quod oio de-

struere disputatiōem istā videtur quod ab anti-
 quo ter megisto et a socrate : et tunc a diuinis
 et icaratoribus conuenienter asserit quod si in cor-
 pore existeret quos angelos vel demones vo-
 cat et anime exiret a corporibus moueretur de loco
 ad locum : cui etiam vitare nos ipsi sumus expri-
 i magis. Sed de his nos disputabimur in
 scia de natura deorum que philosophi prime per quidam est ab
 aristotele edita. Quia si tale substantie mo-
 uetur motus erit oio equocum ad motum philosophum : ta-
 les enim substantie non sunt proportionales spacio per
 quod est motus per aliquam quam vitare vel idiusibile
 quantitate quod sit in eis. Et ideo neque mensura
 motus ipsarum neque motus ipse ex principibus philo-
 cis carere potest. hic autem de philosophis loquimur in
 ostendentes philosophos immobiles esse etiam contra eos
 qui ex principibus que ipsi philosophi esse dicebant : ca-
 re voluerunt motum anime : et dixerunt animam moue-
 re seipsam

Capitulum octauum de improbatione opi-
 nionis que dixit animam esse armoniam corporis
 commixti

Quidam autem eorum qui diffiniunt animam per
 motum esse dicunt eam mouere corpus in quo
 est localiter in eo quod ipsa localiter mouetur ut de
 motu qui dicitur similem eam esse motus animi
 corporis que dicit philippus quidam didascalus
 si e doctor comediarum : docebat ei comicos
 conuocare in villis homines ad carmina audien-
 da : per hoc quod fieret imagines deorum mobiles per
 pter quarum spectaculum homines confluere refe-
 rens dedalum antiquitus fecisse ligneam
 imaginem minerve mobilem in omnibus membris ita
 quod videbatur cantare per motum lingue et tripus
 diare. Causa autem motus fuit quod in pectore ima-
 ginis fuerunt infixi organa in organo viuo et
 ad motum illius moueri videbatur sicut adhuc in
 sellis et imaginibus : pedes etiam stabant super
 rotulas punctas in quibus arcus concavi fue-
 runt et distincti per celulas et cum argenti viuum
 descenderet in anteriore arcu per celulas tunc
 posterior arcus elenabatur et perterebatur tota.
 et tunc imago mouebatur de loco ad locum : quia
 necessitas habuit que ad eandem partem moueret ad
 quam mouebatur fusile sine argenti viuum. Et
 simile causa motus animalium potest democritus

tus dicit enim q̄ indiuisibiles spe in se mo-
nentur eo q̄ apie nate sunt non manere si
ne quiescere propter causam superius in-
ducam. et cum sic mouentur spe ille tunc
trahunt secum et mouent totum corpus in
eandem partem ad quam ipse mouentur
et hoc leue est destruere. primo enim que
remus a democrito que sit causa q̄ quie-
scent animalia q̄n volūt. hui⁹ enim causa
nō ē spa indiuisibil q̄ nūq̄ q̄scere pōt. Qd
stat at̄ q̄ idē ē cā p̄cessiui motus et q̄etis in
animalibus. Qualiter enī indiuisibil ipa fa-
ciat quietē v̄l difficile vel impossibile ē dicere
democrito. difficile quidā si fingat cōstric-
tiō nē athomoz facere quietē q̄n sūt in pleno
impossibile aut si nūc velit adoptare cām.
democri⁹ ei in pleno dixit has sp̄as q̄scē-
re: et i vacuo moueri. Aniuersalr at̄ loquē-
do ex his q̄ appent ad sensuz: nō ex tali cā
cāf aliuz mor⁹ p̄cessiui q̄n sit ex necitate
alicuius quod quiescere nō pōt: lz pon⁹ ex
volūtate libera et intellectu causatur q̄ nō ne-
cessario mouēt sed q̄n volūt. Eodem autē
modo et ibi meus philolog zar volēt redde-
re cām naturalē q̄re aia mouz corpus et oī
dit causā ex necessitate mouētē et non ex
voluntate: dicit enī q̄ in eo mouet corpus
in quo ipsa in se ipsa mouetur. Ipsam au-
tem in seipsa dicit necessario moueri. Ad-
uert autem corpus quia complexa ad ipsuz
sicut forma incorporata corpori et cōnexa ei-
dem fin omnes vires suas: dicit enī pla.
q̄ anima constituitur ex armonicis nume-
ris: et dispartitur per numeros i partes cor-
poris: quos numeros vocat plato elemen-
ta: et ideo dicit eam componi ex elementis
siue constitui: hoc est ex primis numeris es-
lementalium. Constituitur autem sic ex es-
lemendis: quatenus habeat sensum et po-
tentiam cognoscitiuam omnium ex nume-
ris armonialiter componētibz eam: quia
sicut diximus superius nisi componeretur
ex numeris p̄mordialibus non cognosce-
ret omnia: quia non esset in potentia respe-
ctu omnium: nisi talem haberet armoniaz
q̄ esset tertij ordinis: quia tunc ex illamis
natione fluente percipit causam primam
et intelligentias que p̄cedunt eam ex or-

dine nature: et sequentia percipit ex capaci-
tate potentie que est ante formam corporis
leim: et per hos numeros fert totum mun-
duz quasi in seipsa: eo q̄ habet motus con-
sonātes ad principales partes mundi. Di-
xit enim plato q̄ deus deorum opifex deo-
rum omnium primo fecit orbem rectū quā-
do dedit ei nāz ignis q̄ ē rectaz dimēsiōnū
et recti mor⁹ sic dixim⁹ i 2° ce. et mū. et i p̄io
Deinde vt ordinate et equaliter accederet
et recederet causando generationem et cor-
ruptionem reflexit rectitudinem dimēsiō-
num eius in circulum eo q̄ rectum cum sit
vni⁹ simplicis forme p̄cipiū ē lineę circulari
que est duarum formarum: quaraz vna est
concauitas et alia conuexitas. habita autē
figura et motu circularibus non fuit suffi-
cientia in motu circulari qui est super polos
mundi ab oriente in occidentem et per occi-
dens regirando in orientē quoniaz vno mo-
do se habens non accedit et recedit sed vi-
tutur et occidit super easdem partes eodem
modo: sic in diuersis locis non diuersa con-
sarētur. propter quod dixit plato q̄ circuitū
vnum deus deorum dominus omnis in du-
os circulos duplīcter coordinatos: quon-
vni⁹ ē equinocialis qui mouetur super po-
los mundi faciens motum diurnum qui ē
motus orbis primi. secundus autem est cir-
culus signoz qui habet polos proprios
mobiles in duobz palellis: quoruz vnus
est aquilonaris poli: et alter meridionalis:
super cuius polos omnes stelle mouentur
et isti circuli sunt reruz coordinati quia vni⁹
facit longitudinez in omnibus bis que ge-
nerantur ab orbe: aliter autem latitudinem
et motus qui est super polos eius est a me-
ridie in aquilonem: et econuerso inter duos
so'ficiales circulos. Alium autēz illoz
circuitoz qui est circuitus signoz diuisit
in. vii. circulos planetarum: hoc est saturni
ionis. maris. solis. mercurij. veneris. et lu-
ne: quorum omnium motus est a meridie
in septentrionem super polos orbis signo-
rum et hos motus dixit et bene principia
omnium motuum naturalium. animam
autem posuit sicut superius diximus in cō-
finio eternitatis et temporis: et p̄cise autē

am mundi: cuius particulares anime sunt
tanq̃ imagines: et ideo dixit etiam in ani-
ma s̃m naturam esse aspectus rectius: eo q̃
cognoscēdo egredis̃ oīrecte sup̃ rerū ratiōes
et numeros: quib⁹ ipse res constituit. Itē
autē aspectū reflexit in motib⁹ anime in cir-
culum: quia anima a se incipit vt dicebat ha-
bens in se omniū rerum ratiōes: et que exci-
tate a reb⁹ extra efficiunt p̃ncipiū sciētie: et
ideo dixit plato: q̃ cum anima progreditur
recte in res extra reflectit cognitiō rerum in
seipsa: qm̃ in se cognoscit eorū que sunt rōes
et recordat. Dicit eim Boet⁹ in cōsolatiōe
philos̃: q̃ si platonis musa p̃sonat verum qd̃
quisq̃ dixit in memoriam recordatur. et sic p̃ re-
flectiōem recti in circulum causas in anima
veritatis intellectus. In sup̃ioribus autē
sunt duo ordines motuū et motorū i genere
An⁹ quidē p̃m⁹ mor⁹ et motor qui est a pla-
nes vocatus: quasi sine errore existēs et res-
ctus: qui est mor⁹ diurnus. Alter autē mo-
tus est sine ordo intelligētie secūdi ordinis
et mor⁹ latitudinis zodiaci: qui dicitur motus
planes quasi erraticus: quia in eo sunt dis-
gressiones multe diuersarū planetarū: et sic
etiam est in anima in qua mouet semper ite-
lectus recte et sine errore. Fantasia autē et
cōcupiscētia et recte et nō recte: sicut p̃babis̃
in sequētib⁹. et ideo in anima dixit esse du-
os p̃mos circulos sicut in celo: et duos p̃ri-
mos motus. Alterū autē dixit in. vii. diuidi
qui est sub fantasmatibus: et mole carnis p̃-
grauat. vnde dicit aiam in spera saturni ac-
cipere memoriā lōgaz: et in spera iouis ac-
cipere ratiōcinatiōem p̃babiliū sine opionuz
in spera autē martis irascibilē: et in spera so-
lis sensibilī illustratiōem: in spera autē
mercurij estimatiōem nociui et cōuenientis:
et in spera veneris cōcupiscibilitatē: et in spe-
ra lune motus quos mouet insequēdo na-
turam corpis: vt attrahēdo nutriēdo augē-
do et generādo. omēs eim isti. vii. giruagi
quasi sunt motus aliquādo recti: aliquādo
nō recti: et omēs in circulū reflectiū incipiē-
do ab anima et in animā terminari: quonīa
plato dixit: q̃ omniū species sunt in anima
et q̃ nō nisi excitata rebus extra. Dicebat
etiā animas ab initio factas in gnābilibus

et in cōpibus stellis: et quādo descēdūt tūc
per incorporeū descēdūt: et in orbe p̃mo qui
dem sunt rectorū motuū: et in descēsu po-
res planetarum accipiunt vires et motus
quos distimus: et paulatim vsq̃ ad on⁹ car-
nis dep̃mit et ibi inebriate crabere lacteo
qui est dulcedo carnis quasi carnales effi-
ciunt et obliuiscunt sup̃iores armonie: cui⁹
tamē similitudines et species in se habent.
Quādo autē excitate redeunt in corpore ad
p̃p̃riū bonū et innatū sibi s̃m scias et ṽntes
tūc reascēdūt p̃ geminas ad stellas cōpes.
Si autē sunt mali meriti in secūda trāscorpa-
tiōe efficiūt fere vel bestie alie morib⁹ eorū
cōgruētis: et de hoc alibi in numeris nris lo-
cuti sum⁹. Dicebat autē oīa hec et lo: tanq̃
celi mor⁹ essent aie mor⁹ et cōuerso. Itē
autē disputātes tra hec que dicta sunt p̃mo
dicim⁹ q̃ nō bene trigit dicere q̃ aia sit ma-
gnitudo vel ṽrit⁹ in corpe que magnitudinē
habet extē: et hoc tamē sequit̃ ex dictis pla-
tonis vbi dicit: q̃ aia s̃m armoniacos nu-
meros aptata est corpi. Si cōnālis est corpi
sicut visus oculo: vel quātitas magnitudinē
oportet q̃ aut sit magnitudo vl' ṽrit⁹ aliqua
i magnitudine extē. dico autē q̃ hoc nō bñ
dicit et tamē dicit. plato ei vult q̃ aia hui⁹
oīs mūdi talis sit: sicut est aia illa que aliqñ
hoc est in quibusdā vocat intellectus. dixit
eim aiam mūdi esse intellectualem. Causa
autē quare hoc a platone dicat est: q̃ intelle-
ctualis aia nō est vt aia sensibilis vel deside-
ratiua: et nō p̃nt eis aliquāliter aptari p̃p̃rie-
tates circuli: quia nō reuertūt sup̃a se sicut
intellectualis aia que incipit a se querēdo
de intelligibili et reflectit sup̃a se qm̃ nō in-
uenit ipm̃: nec est aia sicut hec sensibilis ter-
ra que nō habet nisi morū recti p̃ distantiā
sui a celo. Sed aia intellectualis est imago
eternitatis: et quodāmodo causa temporis
et ideo sup̃iorū mor⁹ inueniunt potius in ea
q̃ in aliis: q̃ ipa est quasi qdā p̃ncipiū na-
ture: et ideo mor⁹ p̃mi in nā i ea inueniunt.
Sed tra hoc obuiantes dicim⁹ q̃ si tales
sunt mor⁹ intellectus: tūc sunt mor⁹ intellē-
ctus corporales: et sequitur q̃ ipse intellēct⁹
aut sit corpus aut ṽritus in corpore que nō
explet mor⁹ suos nisi p̃ corpus: quia circuli

latio forma est corporalis actus: et actus corporalis est alicuius operantis virtutis corpee. Dicamus igitur quod si intellectus debet habere continuitatem quod rationabile est quod habeat continuitatem talem qualem habet operatio eius: que vocatur intelligentia siue intelligere. Similiter autem et ipsa actio intellectus siue intelligere rationale est quod habeat formam eorum que intelligunt que vocantur intelligentia siue intellectus: ut autem intellectus: eo quod actus sunt partium potentius secundum rationem et obiecta actibus. Sunt autem intellecta consequenter et non continua: et sunt magis similia numero quam continuo: ergo intellectus magis similis non est sic continuus ut circulus: sed oportet: aut sit indivisibile: aut non continuus: sicut magnitudo siue quantitas est continua. Si ei detur quod intellectus est magnitudo quedam continua: tunc queramus a platone qualiter possit intelligere magnitudinem mathematicam: et aliam quancunque quantitate continua. aut enim intelligit eam accipiendo totam simul: aut accipiendo partes. et si intelligit accipiendo partes: aut hoc est ita quod accipiat partes indivisibiles que sunt puncta: si in puncta oportet pres vocare: quia de hoc non facimus modo mentionem aliquam: eo quod ab adversariis supponitur puncta partes esse ex quibus componitur magnitudo: quia hoc ipsi asserebant: aut accipit partes divisibiles que sunt vere partes magnitudinis. Quocumque autem istorum modorum fiat acceptio intellectus non est nisi tactus quidam quo magnitudo que est intellectus tangit magnitudines que intelligit quando simul sunt in ultimis. Et si quidem intellectus accipiendo magnitudinem intellectam tangit puncta ipsius: cum puncta sint infinita in qualibet magnitudine: et infinita tangendo quodlibet non contingat pertransire tangentem: sequitur quod intellectus nunquam finiet quancunque puncta magnitudines intelligendo quam scimus esse finitam. Si autem tangit secundum partes que magnitudinem habent: hoc dupliciter potest fieri. aut ei ille sunt aliquote partes que numerantur totum: ut decem de cline: vel due medietates: vel quatuor quarte: et sic de alijs. aut non sunt aliquote: et sic non numerantur totum: et si tangit aliquotas intelligendo magnitudinem: tunc multociens intelligendo tangit idem. Si autem intelligens

do tangit eas que non sunt aliquote: cum tales infinite sint in qualibet magnitudine: oportet intellectum intelligendo infinites tangere idem. licet enim tangat diversas partes in numero: ipse tamen omnes sunt idem ratio et intellectu: quia omnes sunt unius speciei et forme secundum quod sunt partes continui. Nec autem omnia falsa esse exprimitur in intellectibus nostris: quia videmus quod quando intellectus noster intelligit magnitudinem aliquam: intellectus noster non tangit eam punctum intelligit nisi semel. Si autem dicat aliquis: quod quia omnes partes magnitudinis intellectu sunt unius rationis: ideo sufficiens est unquamque tangere partem et non oportet ipsum tangere alias: quia omnes intelligit per illam quancunque tangit: tunc queramus quare secundum hoc oportet ipsum esse sicut circulum: aut etiam omnino siue etiam universaliter esse alicuius magnitudinis: quia siue forma circuli bene tangeret partem illam: et siue magnitudine existens: si esset acceptus specie magnitudinis: sicut et in veritate modo est. Redeamus autem ad presens per divisionem: et dicamus quod circularis intellectus non tangit intellectam magnitudinem secundum partes: sed necessarium est ut totus totus tangat: et cum totus non sit extra partes suas secundum quod tangit non potest tangi totum: nisi secundum partes et in partibus suis omnibus: et tunc queramus sicut punctus: quis erit partium tactus: quando sicut totum tangit intelligendo circularis noster intellectus. Si autem forte dicat quis quod intellectus noster non est circulus: neque circularis forme: contra hoc est: quia in veritate oportet quod intellectus sit hic circulus de quo diximus. Jam enim scitum est quod actio et motus intellectus est intelligentia siue intelligere: et intelligentia est circularis: ut dicit plato siue motus circuli: ergo oportet quod intellectus sit circulus: motus enim circuli circularis est: et motus intellectus intelligentia est. Sicut igitur se habet motus ad motum: ita mobile ad mobile: sed dicit plato intelligentia esse circularis: ergo necesse habet dicere intellectum esse circulum. Si autem hoc concedatur: contra oportet quod intelligentia intellectus semper aliquid intelligat idem: et continue reflectat super illud: et hoc oportet propter illud

q̄ noster intellectus dicitur esse sicut p̄pes-
tua circulari que semp̄ in idem reuertitur.
Et hoc quidem falsissimū est: quia nulla ē
intelligentia circularis. Si enim eēt aliqua
circularis op̄ueret q̄ eēt aut practica que
est sicut artes mechanice que ratiocinātur
de operibus: aut speculative quarum finis
est veritas scita: et nos videm⁹ q̄ omēs pra-
ctice directe vadunt ad finem suum qui est
id quod operatū et cōstitutū ē per artē: sicut
dom⁹ aut lectus: et non reuertuntur. Specu-
latiue vero terminantur rationib⁹ diffinitōnū
que sunt p̄ncipia in ip̄is: et p̄cedunt directe
ad conclusiōem. Ratio enim omnis q̄ cer-
ta est: aut est incomplexi aut complexi: et si
est quide⁹ incomplexi per ip̄am habemus
scientiam quidditatis rerum que vocat sci-
entia quid: et illa est diffinitio. Si autem est
complexi per ip̄am acquirim⁹ scientiam pro-
pter quid aliquid est in subiecto: et h̄ est de-
monstratio: et in scientiis intellectiuis non
habem⁹ aliud: quia p̄babilium est opinio:
et non intellectus: demonstrationes autem
sunt finitē: q̄ sunt a p̄ncipio quod est causa
dicens p̄pter quid: que est medi⁹ terminus
in eis: et finem habent determinatū ad quē
p̄cedunt: qui est aut cōclusio aut silogism⁹.
Si enim concludant p̄ltime conclusiones
tunc est stat⁹ in eis. Si autem non concludan-
tur ille: tunc conclusio sumet in alio silogis-
mo. p̄ pōne: et adiunges aliud mediū et alia
maior extremitas: et concludet alia conclu-
sio: et ideo non reuertunt in idem omnino:
a quo inceperunt: sicut facit circularis circu-
li. Accipiunt enim semper medium aliud:
et p̄ltimam extremitatē alia⁹: et p̄cedunt ad
finem determinatū. Altim⁹ autem est ex-
tremitas: quia extremum et p̄ltimum sunt
idem: et sic ab hoc procedit in finem in quo
erit status. Circularis autem reflectit se in
p̄ncipium vnde incepit. Diffinitōnes autē
omnes quib⁹ nos scimus quid est res sunt
finitē: quia diffinitentia in generibus p̄mis
stant: eo q̄ extra genus p̄mum nihil vniu-
cum inuenitur: quod in diffinitōe possit po-
nī: ergo intellectus non est circulus. An-
plius cū circularis sit circuli reuolutio que
multociens fit sicut reuolutio celi: tūc mul-

toeciens intelligit idem: et detinet ab eodē
in idem intelligendo. Cum autē id a quo
procedit intellectus sit motum per se: id au-
tem in quod procedit non sit motum per se
erit idem motum per se: et non motum per
se: et sic contradictoria de eodem verifican-
tur. Si autem forte aliquis dixerit q̄ plato
non loquitur s̄m veritatem sed s̄m melbas
foram: et assimilant intellectum motui cir-
culi: est quidem hoc peccatum in p̄blema-
tibus: quia contra melbas foras non contin-
git vti rationibus obuiantis: tamē si nō fiat
vis hoc modo peccat⁹ adhuc est: quia in-
tellectus magis assimilatur quieti q̄ motui
et similiter est de silogismo. diximus in quā-
to p̄bicoz⁹: q̄ si nos consideremus id in
quo quiescitur: tunc id est forma que intens-
ditur per motum totum: et est perfecta: cum
motus sit acutus imperfectus. Intelligere
autem non est imperfectus acutus sed pers-
fectus: et similiter silogism⁹: et ideo ei i quo
quiescitur a motu magis assimilaf. Nihil
enim perfectius est in anima q̄ intelligere
s̄m acutum: et considerare per silogismū: quā
hoc est perfectius q̄ potentia intelligens:
et q̄ habita intelligens: et ideo illa opera-
tio beatitudinis pars est: et optim⁹ anime
intellectiue admirabiles habēa delectatio-
nes: quibus nihil est contrarium. Et ideo
etiam diximus in septimo p̄bicoz⁹: q̄ in
sedendo et q̄scendo fit anima sciens et p̄-
dēs. Si autē forte aliq̄s dicat: q̄ intellectus
est numerici complexus corpori et nō cor-
pus: tunc sequitur ad minus q̄ sit virt⁹ ope-
rans in corpore: sicut visus in oculo. quia
omnis virtus complexa ad corpus et pro-
portionata est sic corpori mixta q̄ nō ope-
ratur sine ipso: eo q̄ ipsa virtus est act⁹ cor-
poris vel partis eius: et tunc intelligere nō
est beatum et felicitas: quia id non est leue:
sed est quasi motum ex obligatiōe corpo-
ris in quo est non est aliquid beatitudinis.
Natura autem est intelligere in intellectu si
est virtus complexa ad corpus. Si enī mo-
tus eius qui est intelligentia vel intelligere
est extra naturā intellectus: et est a corpore
in quo est: tūc laboriosa ē actio: sicut videre
et audire: et op̄es q̄ i organis sūt corporali⁹

Laboziosum enī est commisseri corpori in operando: neq; posse habere operatōem a corpore absolutam. Adhuc autē cum anima intellectualis sūm pla. descendat per capicōmū a compe stella: z sic i desiderio ei⁹ incorporari vt dicit: oporteret itellectū fugere incorporatōem. Et Del⁹ ei est itellectui nō esse cum corpore ita q; sit immixt⁹ ei: z non separatā habeat acionē: q̄s esse cū corpore z incorporatū z immixtū z in tū q; nō agat sine spō: z h quidem sic esse consuetū est dici z multis videt. quia etiam notum est q; itellectus nullius corporis est actus: z habet operatōem a corpore liberrimā. Nec canit autē plato adhuc: quia cu; diceret celum circulariter moueri: nō dedit hui⁹ causam manifestā: precipue cum poneret celū esse nature ignis: cuius est recte moueri: nisi reflectat in circulum iussu dei deorū: z tunc accidit ei circulariter moueri: z non conuenit ei per se: neq; etiā anime sūm plonē substantialiter cōuenit circulariter ferri: sed sūm accidens sic mouet inquantū aspect⁹ eius qui natura est rectus in circulum ē reflexus. Nec potest dici q; causa motuuz anime sit corpus: quia anima ponit mouere z magis causare motum in corpore q̄s ecōtrario: igitur videt ex omnib⁹ his que dicta sunt animam male dici esse mouentem se circulariter: z per hoc mouere corpus. Adhuc plato non assignauit aliquā causam: quare melius dicat et magis congruit deum deorum animam sic fecisse vt moueret q̄s vt quiesceret. Nec assignauit causam quare melius est ipam circulariter mouere seipaz: q̄s alio motu locali. z ideo dictum suum sine causa est: z sine cōsideratōe p̄bie: quia p̄horum est causas ostēdere eorū que dicūt. Quoniam autē hec intērio qua querimus: qualiter anima a deo deorū exiuit in esse: z qualis sit in seipā: vtrum quiescens vel mota: magis p̄pria est alteris ratioibus quas in p̄ma p̄bia inducemus. Dimittam⁹ eam nunc z queramus p̄bias opiniones circa istas passionēs anime z causas. Dicamus igit⁹ z huic opinioni z pluribus aliorum opinionibus accidere vnum commune incōueniens: et hoc est q; omnes cōueniūt in hoc q; anima

copulatur corpori sicut motor z actus eius z nihil determināt de corpore ppter quā. l. causam z qualium dispositiōnū corporis sit anima motor z actus: z tamen absq; omnib⁹ videt hoc esse necessariū: quia nō qd liber agens agit in hoc patiens: neq; hoc agens in quodlibet patiens: z similiter nō gliber motor mouet quodcūq; mobile: sed ppter cōmunicatōem que est z pponitōem inter hoc agens z hoc patiens: illud agit: z hoc patitur: z hoc mouet: z illud mouetur. licet autem materia z forma nō cōmunicet in aliqua alia forma: vel in aliqua alia materia que sit media inter eas: eo q; nō per medium forma iungit materie: tamē hec materia ppter appropriatam p̄uatōem que est in ea efficiunt p̄pria materia huius forme: z similiter hic motor p̄prius efficit huius moti z hec p̄uatio in cēntia est idem forme: licet sūm esse sit differens: z in sibi cōtinet idē materie: licet in essentia sit differēs. Et horum explanatōez p̄fecim⁹ in p̄mo p̄bi cōp: circa finem. Similiter autē dicim⁹ animā non p̄medium vniri corpori: z hoc patet in vegetabili. Sed vegetabilis non est mediū quod sensibilis anima corpi vnietur. quia si esset mediū: esset dispositiō materie: z adhuc sequeret⁹ necessario ipaz esse accidens in anima libus: z hoc nō est verū: sed dicim⁹ essentia anime sensibilis immediate esse cōiunctāz corpori animalis: sed hec essentia habet de se manātes vtutes plurimas: q̄rū qdā sunt vegetatiue: z quedam sensibiles: z ideo vegetatiuū est in sensitīuo sicut potētia z pars potestatis eius: z nō p̄cedit ipsum sicut dispositiō. Eodem autē modo penitus est de vegetatiuo z sensitīuo per comparatōez ad intellectualem animam in homine: et hec in sequentib⁹ demonstrabunt⁹ per rationes necessarias z p̄bias. h autē supponamus cōmunicatōem esse hui⁹ anime sūm spēm ad hoc corp⁹ z non ad aliud sūm speciem: z huius anime sūm indiuiduum ad hoc corpus z non ad aliud sūm indiuiduum. Et ideo si esset cōiunctiō anime ad corpus: vel agentis ad patiens contingens: z non esset dispositiōnes determinantes vnum aliq; non esset cōmunicatio inter vnum et aliud.

Et ideo videntur quidam loqui de anima ac si sit equaliter aptatum ei quodlibet corpus. Sunt enim tantum in communi quid sit anima: quod videlicet sit aut ipsa indivisibilis: aut numerus mouens: sicut si omnis anima omni anime sit eiusdem nature et eiusdem speciei et nihil dicunt de natura corporis quod suscipibile est anime quare hoc habeat figuram equinam: et hoc humanam. Et istam differentiam quam videmus in figura et situ organorum et membrorum diversificari in omni animalis: ac si ipsi arbitrentur fabulas pythagore in legibus suis dictas esse veras. Volens enim pythagoras facere cives colere pietatem et iusticiam fabulari est animas malorum civium exire de uno corpore in aliud deterioris conditionis: ita quod anima hominis deinde habetur corporis leonis vel asini: quod nullo modo fieri potest secundum naturam: quoniam non est diversitas in figuris et organis corporis: nisi propter diversitatem animarum: quia diversitas materię est propter diversitatem forme. Sicut enim videmus in artibus mechanicis: quod quilibet quod sit sua propria instrumenta per que expleat suas operationes: et non potest explere per alia: ita est de animabus diversis in specie et in numero. Architectonica enim que struit domos que rit securum et dolobram: et non potest perficere opus suum per fistulam: vel alia instrumenta alteri? Arias: ita est etiam quod anima leonis quam membra leonis sibi: per que et non per alia potest explere operationes suas. Determinatum igitur est de corpore cuiuslibet anime si debeat sciri bene de animarum diversitate: et qui non determinat de anima per exigat hoc corpus: vel illud: facit ac si aliquis in artibus putet quod tectonica que est constructiva domus instruatur sibi instrumentum sibi cuiusque sicut fistulas et folles: et per illas faciat opus domus.

Capitulum nonum de solutione obiectionis que videtur ex alterationibus probari quod anima mouetur per se et per se: et in illo est bona demonstratio de intellectualis anime immortalitate.

Nam autem quedam opinio traditur de anima: que et ipsa convenit cum aliis philosophis in aliquo: et illa multis fuit credibilis:

neque habet minorem probabilitatem quam aliqua dicitur opinio: quia rationes directe philosophicas prebet inter omnes opiniones: quando rationes omnium opinionum conferuntur in communi. Dicunt autem isti quod contraria que conveniunt dupliciter se complectuntur: aliquando enim complectuntur se non saluatis qualitatibus eorum que complectuntur sicut faciunt miscibilia in mixto et hec vocatur mixtio sicut diximus in fine libri pigenos. aliquando autem complectuntur ita quod saluantur species et qualitates complexorum: sicut homogenea conveniunt ad eiberos geneorum constitutionem: sicut os caro nervus et huiusmodi in constitutionem manus. Dices bant igitur isti quod armonia et proportio et temperamentum comixtionis et compositionis est anima: eo quod videbant omnia commisceri et componi secundum medietatem geometricam: sicut alibi diximus: et hanc medietatem eandem sine proportionem temperamenti et compositionis et mixturam animam esse dicebant. Quis sententia empedocles fuit de sensor primus: qui nullam omnino formam in entibus esse dicebat. Et licet ita dicat tamen de facili improbat: quia armonia non habet in se nisi duo. aut enim armonia dicitur ipsa ratio proportionis que commiscetur et componitur commixta et composita: aut etiam ipsa mixtio vel compositio vocatur armonia. anima autem neutrum istorum est: quod de facili patet cum anima habeat operationes que non sunt secundum numerum alicuius commiscibilium vel compositionum. Admixtio autem et compositio non habent virtutem agendi aliquid quod non reducatur ad miscibilia vel composita in communi vel in speciali. Adhuc mixtio autem et compositio non agunt aliquid nisi unum quod est secundum actum in quem mixta sunt vel composita: anima autem omnis agit multa. Amplius autem mouere localiter non est armonie: quia aliter omnia mixta ad armoniam haberent motum localem: quo ipsa se ipsa mouerent. Animam autem maxime sensibilem videmus esse motuam secundum processum motuum: et ideo omnes fere antiqui dixerunt animam esse diffinitam per motum rectum: quia viderunt plantas non habere animam: sed per processum animalium autem videbant esse animas perfectas:

Conuenit autem magis de sanitate dicere
 q̄ sit armonia q̄ anima : ⁊ vniuersaliter de
 virtutibus ⁊ potentys sine habitib⁹ corpo-
 reis : qui sic sunt in corpe fm q̄ ipm mixtū
 est ex contrarijs vel compositorū. Illi enim
 sunt in corpore diffusi fm quantitatē corpo-
 rum ⁊ fm componētium qualitates ⁊ quā-
 titates est vnus sanior alio . hoc autēz mo-
 do non inest aliqua anima corpori : q̄ vna
 sit animatio alio fm qualitatē ⁊ quantitatez
 mixtorum vel compositorū . quia licet anis-
 ma vegetabilis ⁊ sensibilis sint vntes ope-
 rantes in corpore ⁊ non explētes operatio-
 nes suas nisi in corporis aliqua parte : tamē
 non sunt corporee virtutes per modum qui
 dicitur est : ⁊ ideo habitus corporalis virtus
 corporea est vel qualitas. Anima autēz ve-
 getabilis ⁊ sensibilis fm vires suas sunt q̄
 dem virtutes incorporee : sed non corporee
 Intellect⁹ nec virtus est corporea : nec virtus
 in corpore : sed separata : sicut nos in multis
 locis ostendimus in p̄ficijs libris p̄ficorū
 ce. ⁊ mun. Hoc autem facile manifestat ei
 qui tēptat reddere causas operationū ⁊ pas-
 sionūz animet : quare vna sit visiva : ⁊ altera
 auditiua : ⁊ tertia imaginatiua : ⁊ quarta in-
 tellectiua : cause ille armonie non cōueniūt
 quia non possumus dicere q̄ ex abundan-
 tia flegmatis super colorā oculi compositio
 habeat visuz : ⁊ q̄ abundantia colore super
 sanguinem in aure sit auditus : ⁊ sic de alijs
 diuersis armonijs mixtorū ⁊ compositorū.
 Non enim differt imaginatio a reminiscē-
 tia in hoc q̄ plus habeat ossis q̄ carnis v̄
 econuerso. Amplius autem nos sciemus
 armoniam non esse animā si diuidimus ar-
 moniaz in duo : considerātes p̄mo maxime
 ea que sunt p̄pria magnitudinūz que habent
 motum ⁊ positōem siue situm : ⁊ considere-
 mus compositōnem ipius armonie que est
 ex talibus : quia ille tales magnitudines sic
 compositē consonant : ideo non contigit ac-
 cipere aliquod mixtorum vel compositorū
 primum : quia in tali compositōne non est
 ignis iuxta ignem p̄rimus : ita q̄ nō sit alia
 quid medium : quia plurimū cuiuslibet ele-
 menti tam plurimo alterius est : ⁊ ideo vbi

cunqz ignis est iuxta aquaz ⁊ cetera elemē-
 tar : econuerso quodlibet cum quolibet : et
 hec est vna intentio armonie : ⁊ est propria.
 Ab alia autēz parte dicit armonia p̄porio
 que est in rebus miscibilibus ⁊ componibi-
 libus ante q̄z misceant . oportet enī q̄ p̄por-
 tionata sit quelibz cuiuslibz : quia aliter neqz
 misceri : neqz cōponi possent ad aliqd vñ
 constituendū : ⁊ harmonia est in vnoquoqz
 miscibilium ⁊ componibilium respectu alte-
 rius : ⁊ non est omnium simul mixtorū ⁊ com-
 positorū : ⁊ ideo non ita p̄prie dicit armonia
 sicut priori modo dicta : sed neutro istorum
 modorū rationabile est animā dicere armo-
 niam esse. Admixtura enim ⁊ cōpositio cor-
 poris multūz facile inuestigat qualis sit in
 quolibet mēbro simili vel dissimili. Ad-
 te enim diuerse sunt diuersarū partū corpo-
 ris compositiones : ⁊ insunt : quia in osse
 scimus plus esse terrestrē : in carne au-
 tez plus esse sanguinis : ⁊ sic de alijs. Que-
 ratur ergo cuius membri cōmixtio vel cō-
 pō ē intellect⁹ ⁊ cui⁹ modi alia cōmixtio cō-
 positio sit sensitua potentia : ⁊ cuius sit ap-
 peitiua : ⁊ non erit assignare. Similis autēz
 ex ista opinione sequitur q̄ inconueniē est
 animam dicere esse rationem ⁊ p̄porionem
 contemperamenti vel mixture. Non enim
 vna ⁊ eadem ratio est armonie contempe-
 ramenti fm quam est os ⁊ fm quam est ca-
 ro . Cum ergo multe ⁊ diuerse sint diuersi
 modi contemperamenti ratios in vno cor-
 pore animato : multociens sequitur multas
 inesse animas in corpore eodem . ponitur si
 quidem anima esse ratio ⁊ armonia contē-
 peramenti . corpus autem organicū in par-
 tibus dissimilibus : multas habet tales ar-
 monias. Idēc igitur communiter dicta sunt
 contra eos qui armoniam dicebant ēē ani-
 mam. Sed specialiter ab Empedoclea co-
 pinone inuestigabit aliquis que armonia
 specialiter anima sit. Dicit enim Empe-
 docles quodlibet corporum mixtorū roem
 ⁊ armonia esse quādam fm formā. Quera-
 mus igitur ab eo vtrū anima sit illa p̄por-
 tio siue ratio contemperamenti que est in sin-
 gulis membris corporis : vel sit anima
 in mixtis corporibus et membris ex tali

mixture cū in alterz sit aliquid a mixture & pportio. Si. n. sit mixture singulorū mēbro rum: tunc inevitabiliter sequitur multas eē animas in vno & eodem corpore. Si autē sit alterum aliquid causatum a mixture ad minus ab Empe. differentia debuit assignari. Amp. at si dicat Empe. animam nō esse mixture ipsā: sed causari ab ea in mēbris: tunc queremus ab eo vtrum corpus mixture cuiuslibet mēbri est causa aie aut simplr aliqua que est fm quandam rō nem & pportionem. & si concedat qd corpus mixture quelibet est cā anime: tunc ad huc sequitur in vno corpore esse multas animas. Si autē aliqua specialis ē cā: tunc debuit illa assignari ab Empedocle Amp. aut si aia dicatur esse alterū a mixture mēbrozū: tunc queramus de ipsa anima vtrū ipsa sit ratio quedam & pportio mixtionis cuiusdā cāa a mixture mēbrozū: aut ē aliqd alterū extra rōnem armonie: & si quidem dicat qd mixture & rō ptemperanti cāa ab armonia corpali mēbrozū tunc ē cūis pponem corpus fm nām & fm eē & hoc nō pvenit qd anima est agens & mouēs & ptenens. Corp⁹ autē est patiens & motū & rectū. Agēs at & mouens & regens in omnib⁹ est an patiens & motū & rectū. Si autē dicat qd ē alterū extra rōem mēbrozū armonie ex his: rē sibi ipsi contradicit & pter hoc debuisset assignare quale quid ē illud. hec igitur opinio tales quales dicte sunt bz se oppositōes parvas at & paucas hnt rationes que idu terūt Empe. qd credidit animam esse armoniā: quazū vna ē qd videbatur Empe. mirū qd si aia nō ē armonia carnis & ossis & bñ: qre p sbractationez carnis & ossis aia deficiat i aiali. Adhuc aut si dicat aia nō esse i qlibet pte: ita qd quelibet ptiūm hēat aiam eo qd anima nō ē rō & pportio compositiōis vel mixture que ē igitur cā qd ista membra corrupū qñ deficit anima & expirat. be at rōes indigne sunt vt solvantur quoniā aia iō deficit sbracta carne: aut aliqua tali pte quia destruitur organum eius & ppiā mā in qua ē: & iō forma que est anima saluari baud potest pter intellectualem animam que bz aliquid pter corpus saluans ipaz

sicut infra patebit. Corruptur aut & solūis armonia corporis egrediente aia iō: qd anima cōtinet corpus & mixture eius. & iō ptenente ablato necesse est solui armoniam mixtionis & cōpositionis. Quod quidem igitur nō est possibile animam esse armoniam: & qd nō potest circulariter moueri ē manifestum ex his que inducta sunt. Secūdū accūs autem sicut dictum est superius cōtingit animaz moueri & mouere quodā mō seipsaz. Mouetur. n. corpus in quo est aia & hoc corpus mouetur ab anima: & ita mouendo corpus mouet anima quodā mō seipsam: quia mouentibus nobis necesse ē moueri ea que in nobis sunt. h autem qdā dicunt dubitatōnem habere de intellectu: sz de hoc inferi⁹ disputabimus.

Capitulū decimū de improbatione opinionis que dicit animam esse numerū seipsum mouentem.

Arionabilis autem aliquis accipiet dubitatōem an mouetur cōsiderans ea que nūc inducunt: ex illis. n. anima fm seipsam moueri forte videtur alicui motu phico qui est alteratio & qui etiam est in aliquibus cū motu locali dīcīm⁹. n. aiaz tristari gaudere cōfidere sperare & timere: amp. autem irasci & sentire. Nec autem omnia motus dicere videntur & cum hoc insunt anime & fm ipsa forte videtur alicui moueri animam. Sunt. n. omnia ista passiōes siue passibiles qualitates illate & fm istas dixi⁹ alterari phisce i septimo phicorum. Sed absqz dubio non necessario sequitur ex his qd alteretur aia fm se quia h non sunt in anima: sed potius ab anima in corpore vel in corporis aliqua parte que mouetur istis passiōibus que inducte sunt. Si. n. iter alia qz maxime gaudere dolere aut intelligere possibili intellectu qui venit de ignorantia in scientiam sunt motus phisci tunc magis cōtingit moueri vnumquodqz membrum qz animam bz se. Sed moueri sic ab anima est sicut irasci aut timere ex eo qd ex aliqua causa anima cor sic vel aliter moueat. Quando enim irascitur primo mouet animā cor fm fistolem

propter conturbationem: et secundo secundum diastolem propter nocumentum repellendum. Quando autem timet tunc mouet secundum sistolem continue. Intelligere autem secundum intellectum possibilem forsitan aut est homini quod non sine motu cuiusdam partis corporis explet: aut forsitan est alterius quoddam: quoniam secundum quod communicat ei concitat corpori non fit sine motu cuiusdam partis corporis. Secundum autem quod est in se virtus non concitans fit sine motu corporis sicut in pre supra diximus: et adhuc in pre inferius in sequentibus tertio libro huius scire dicemus. Eorum autem que sunt cum motu corporis: quedam quidem fiunt in eo quod secundum locum mouetur: quod sistoles et diastoles fiunt in eo quod cor in loco mouetur contrahendo se et apiendo. Quedam autem sunt secundum alterationem: sicut motus qui est in ipsis passionibus calefacto sanguine vel infrigido. Dicere autem quod ipsa anima secundum se ipsam moueat irascendo: sicut est ac si quis dicat animam secundum se moueri texendo vel edificando. Cum enim aliquis texit vel edificat est ab anima motus: et id quod subicitur motui: et id quod mouet est manus vel pes: vel aliquid aliorum membrorum exteriorum: et similiter quando irascitur vel timet vel gaudet: est ab anima motus. Et quod subicitur motui est cor vel alterum membrum interius quod mouetur. Et ideo non facit plus anima quam illud: quod ista non differunt nisi in hoc quod in istis mouetur membrum intrinsecum occultum: et ideo vulgus credit quod in istis moueat anima. In illis autem vident moueri membra exteriora: et ideo dicunt in talibus moueri corpus vel concitum ex corpore et anima. Melius autem dicitur sine dubio animam misereri aut addiscere aut intelligere: sed hominem totum per animam: quia motus et actiones proprie coniunctorum sunt secundum potentias: et per potentias naturales que insunt aliquando anime: aliquando corpori. Melius autem dico hominem moueri in anima vel per animam non significat rei motum esse in anima vel per animam tanquam motus in anima existat tanquam in subiecto quod mouetur: sed sunt motus illi dupliciter. Aliquando enim pertingunt ab exterioribus usque ad ipsam: aliquando autem sunt ab ipsa ut sensus qui est motus sensibilis

liber spiritum est pertingens ab exterioribus usque ad animam. Reminiscencia autem et memoria incipiunt ab anima et veniunt usque ad motus sensibilium spiritum que sunt in organis sensuum: et usque ad quietes sensuum: eo quod sensus non semper mouet secundum actum. Sed intellectus possibilis quo est omnia intelligibilia fieri est sibi quedam separata: et videtur non corrumpi aliquo modo corporis corruptione. Quod sic demonstratur per hoc: accipiat enim a prebabilis intellectus esse potentia intellectuali forma determinata ad ens in natura quod est ante corporeitatem. Omnis enim potentia qua est aliquid fieri si debeat esse aliquid in natura necesse est quod sit per formam dare esse illi rei naturali distincta et determinata: et huius prebabilis veritas est in omnibus absque contradictione et instantia. Intellectus autem possibilis est potentia qua est omnia fieri secundum intellectum sicut in tertio huius scientie libro probabitur. Cum ergo sit in natura ista potentia: ipsa forma que est intellectualitas determinata et distincta: ergo est sibi quedam separata: quod est separatum in genere sibi habens potentiam et actum in seipso est sibi: habetur autem per prebabilitatem quod ipsa est incorporea ante quantitatem corporis et contrarietatem secundum naturam extrinsecam: et non precedat ipsum tempore. Unde arguitur sic: nihil eorum que secundum naturam sunt precedentia quedam alia corrumpuntur corruptione eorum que sequuntur ipsum. Intellectus autem siue anima intellectualis sic se habet ad corpus prebabilis: ergo impossibile est eam corrumpi corruptione corporis prebabilis corruptione. Attendum autem est quod plato propter istam demonstrationem dixit animam ante corpora secundum tempus fuisse: et secutus est eum in hoc gregorius nicenus: hoc autem minus est concedendum: sed inferius hoc improbabile. Est autem persuasio que post demonstrationem inducitur: quia si intellectus possibilis corrumpere corruptione corporis: oportet etiam quod alteraretur corporis alteratione: sicut videmus alterari visus et auditum: et omnes virtutes quarum est communicatio cum corpore: et hoc per accidens conueniat ipsis virtutibus: per se autem conuenit organum ipsarum. Si autem sic alteraret intellectus

ctus: hoc esset maxime a debilitate que est a destructione corruptionis fm naturaz: et hoc est debilitas senij. In illa autem debilitant virtutes anime: sed debilitas illa non p se accidit virtutibus que organantur i organis: sed organis ipsis sicut diximus qm si senex accipiat p medicinam vel aliam coponem oculum bñ qui est clarus et purus ipse videbit sicut iuuenis. ergo hec debilitas que non redundat ad virtutē anime nisi p organū nullo mō attingit virtutes icorpoream cuius nullū est organū oio: talis at virtus est intellectus possibilis sicut supra pbatū ē. Scñ. n. non ē in sustinēdo aliquid animam: sed in sstinenendo aliquid corpus in quo est anima: sicut et ebrietas et quedaz alie infirmitates que opilant iōnem non faciunt hoc nisi p alterationes que alterant corpus sicut ipm aialem et cerebry et bñ pres alias a quibus accipit intellectus spēs intelligibiles. Et hoc est simpliciter causa qmox quidam delirāt ex inordinatione et dissolutione corpis in quo est fatalia a qua occidit intellectus quoniam sicut dixim⁹ lupi us tam et si intellectus nō cōicet cū corpore: cōmanicat tamē cū eo qd cōicet corpore: et sic intellectus est separatus: iō dixerunt qdam q ipse nō mouet p accūs motu corpis. Qd nos vix nō esse diiudicamus qm vnā sbaz dicimus esse aiam intellectualem: ex qua fluunt quedam potentie que sunt virtutes i corpore et cōicātes corpore: quedā aut nō sūt virtutes in corpore que sunt separe: ppter qd ē i corpore anima intellectual: sicut determinata et distincta in ipso nō quidem sicut locustū in loco: sed sicut forma est in sua mā: et moto: in suo moto qd mouet cui⁹ nihil est extra id quod mouet: et iō mouetur motu corpis. Istius in intellectu possibilis intelligere sstuitur in senio et in morte debilitat: si cut diximus de deliratione senum: alio quodā quod nō ē sūū organū corrupto vel debilitato: et hoc est organum fantasie et imagiaōis cū quibus cōicant intellectus possibilis fm actus intelligendo. Ip̄m aut intellectū fm se impassibile ē sicut pbatū ē prius. In intelligere aut fm actū et amare quod est passio decompensibilis cuius contrarium est odire:

non sunt passionēs aut opa intellectus fm se sumpti: et si ei sine intellectu nō sint: tamē sunt passionēs aliaz viriū anime que bñt intellectus ordinem et sunt in ipsis fm qd piciā pā aliquid intellectus: et iō sunt bñ vel illius sensibilis vtutis bñtis intellectum fm resultationem fm qd bñt ipsum: quia aliter amare et odire et cōsidere: et alia que supra inducta sunt nō essent ordinabilia ad honestū et turpe in moribus: ppter qd dicit aristoteles i fine primi ethicorū: quod rōale ē duplex quod. s. p essentiam est rationale: et qd participat aliquid rōe: vt obediēs et suasiibile a rōe exis et ideo corruptis his virib⁹ ppter corruptionem organū sui neqz remiscitur aliquis neqz amat. Istē. n. passionēs et operationes nō erant intellectus fm se: sed erant cōis anime cū corpore que sunt vires cōicātes corpore vt predictus ē. Intellect⁹ aut fm se forsitan est diuinū aliquid et ipassibile qd separet a corpore et tūc hēbit alterius modi intelligere et alias delectationes qd⁹ nihil ē contrarium: sed de hoc bñ loq nō possumus. aliois enī eger inquisitionis quā deo volente prima in phia pficiemus. Re deuntes autem ad id vnde ratio nostra est dicimus ex omnibus inducīs manifestus esse q anima nullo mō motus p se mouet et pbisice. Si autem anima penitus nō mouetur tunc manifestū ē qm neqz a seipsa moueri potest

Capitulum. xi. de improbatione opinionis eorum qui diffinierunt animaz per cognitiūū dicentium simile simili cognosci et ideo animam esse principium omnium.

Altum autem his opinionibus qd dicte sunt irrationabilis est siue videtur dicere q anima est numerus mouens seipsū. Ad banc ei positiōez sequuntur impossibilia communia ex parte illa contingentia qua dicunt animā mouere seipsam: et ex alia parte sequuntur ad eam impossibilia ppria et specialia que cōtingunt ex hoc q dicant eam esse numerū et non oportet nos reiterare impossibilia communia que sequuntur ex hoc q dicūt aiam

mouere seipsam: quia plurima dicta sunt i
premissis. Qualiter autem anima nō sit nu
merus mouens seipsam nunc ostendim⁹.
Quō autem cōgruat intelligere vnitatē mo
ueri primo queramus. Nihil enim moue
tur nisi quod habet situm sicut pbauimus
in phicis. Si igitur vnitās mouetur babe
bit vnitās situm: et sic erit vnitās aliquid in
continuo et non aliquid in discreto. Adhuc
autem cum omne quod mouetur necesse sit
ab aliquo moueri quod differt ab eo: aut es
sentialiter tantum: aut essentialiter et locali
ter sicut pbauimus in septimo phicorum:
queramus ab istis quomodo intelligi pōt
q̄ vnitās moueatur ab aliquo differente ab
ipsa per seipsum et locum aut per seipsum solum
et tamen ipsa vnitās maneat indiuisibilis et
indifferens existens p seipsum et locum. hoc
enim non est intelligere. Quia si ponatur se
ipsam mouēs: tunc erit motiua sui ipsius: et
mobilis a seipsa et mota: et tunc oportet per
p̄dicta q̄ differat a seipsa sibaliter sic per sub
stantiam vniuersibilis est vnitās et hoc cōtra
diffinitionem et intellectus vnitatis. Amp.
autem apud mathematicos commune dic
tum est q̄ motus puncti facit lineam: et mo
tus lineae facit planam superficiem. Cōstat
autem ex his que nos in phicis diximus:
q̄ omne quod mouetur sibi locum situs bz
Cum igitur ponant vnitatem moueri o3 q̄
vnitas situm habeat: ergo erit idem cū pu
cto quia indiuisibile vnum habens situm
est punctus. Jam autem habitū ē ex p̄p̄a
doctrina mathematicorū q̄ fluxus puncti fa
cit lineam et non numerum: ergo et vnitās
motu que est situm habens: et idē puncto
motu suo facit lineam: et non numerū. Ad
igitur debent dicere q̄ anima sit numerus
mouens seipsam: sed quod sit linea mouēs
seipsam vel superficies. Jam enim cōcesser
unt q̄ numerus ille quem dicunt esse aīaz
est vbi: siue in loco: et q̄ habet positionem:
quia hoc necesse fuit eos concedere ppter
motum quem attribuebant ei: et tunc neces
sario sequantur que inducta sunt.

Amplius autem si quis auferat a nūe
ro vnitatē vel numerum relinquitur alia nu
meri spēs: et hoc est ideo q̄ numerus ē mlti

titudo numerata p vnum et sic esse numez
est a discretiōe. Species autem numeri est
a mensura determinante multitudinē quaz
p̄cipue determinat vltima numeri vnitās
et ideo cum auferat aliquid vel apponitur:
relinquitur quidem causa generis numeri q̄ ē
discretio: sed non relinquitur eadem spēs:
q̄ spēs dat ab vnitate vltima sibi q̄ finit et
determinat multitudinem. In continuo aut
non sic est: quia non ex appōne vel demp
tione causantur sed potius a continuitate: et
hec continuitas neq3 apponitur p aliquid
appositum: neq3 tollitur per aliquid demp
tum: ppter quod diuisio lineae non facit ali
am speciem: sed tantum aliam lineam i nu
mero. Sicut autem in his animatis que sūt
corpora multum similia: et non diuersificata
p diuerse figure organa: vel parum sūt di
uersitatis in organis corpū suoz: sicut plā
te et quedam animalia que sūt sicut lōbi
ci terre et serpentes et anguille q̄ diuidun
tur magis lequuntur diuisiones animarū
suarū modum diuisionis continui q̄ mo
dū diuisionis discreti: quia in vtraz parte
diuisa relinquitur anima eiusdem speciei et
hoc non fuit in numeris. ergo anima ma
gis deberet dici punctus vel linea vel alia
spēs p̄tinue quantitatis q̄ q̄ dicitur nume
rus. Adouet autem fortassis aliquem
q̄ diximus vnitatem motam non differre
a puncto. vnitatis ei origo a puncto differt es
sentialiter et sic videtur vnitās nunq3 posse
fieri punctus siue mota ponatur esse vnitās
siue non mota. Si enim nos imaginemur
mā primam nudam ab omni forma sub
stantiali et accidentali ipsa est vnum solum
et indiuisibilis non habens partem extra p
tem sicut ostendimus in primo phicorū bz
autem partem et partem: et partem iuxta p
tem in potentia solum et nō in actu. Cū at
imaginamur formam substantialem solū et si
a materia participatam: ipsa etiam erit vna
sola non habens in se aliquam multitudi
nem. et cum materia sit susceptibilis tā for
me accidentalis q̄ sibilis: stat q̄ ipsa non
est susceptibilis forme accidentalis nisi per
formam sibilem: et si ipsa est susceptibilis du
arum formarū sibilium non recipiet eas

fm vnaz z indiuisam mām que sit i vtraqz
ponamus igitur q̄ suscipiat formam sbalē
fm actum: hoc necessario diuidet mām ab
omnibus alijs z faciet in seipsam indiuisā
que sb eadem forma continetur. ergo forma
sic participata z terminans mām causa est
vnitatis z diuersitas terminationis que est
a forma diuersimode participata causa est
multitudinis: z sic vnitatis origo z numeri
est a forma. Suscipiat etiam mām prima pri
mum accūs qd̄ quantitas est illius: quia for
me non est habere partem formaliter iuxta p
tem. ergo accidit quantitas ex pte materie:
z accidit fm principium suuz qd̄ ē pūctus:
pūctus igitur ex pte materie est: z sic origo
vnitatis est a forma z origo pūcti a mām qua
liter igitur potest dici q̄ vnitās est pūctus

Sed intelligendum est q̄ nos non dicis
mus q̄ vnitās sit pūctus: vel q̄ ipsa fiat
essentialiter: sed q̄ sbm eius z subiectū vtri
usqz efficitur vnum p hoc q̄ vnitās dicitur
monerit: ea q̄ nihil mouetur nisi quod babz
situm: z ideo licz vnitās sit ex parte forme
z pūctus ex parte materie: tamen vnum i
diuisibile erit vtrunqz si vnitās situm habe
re ponatur quia pūctus nihil aliud ē nisi i
diuisibile habens situm. Redeuntēs igit
ad ppositum dicimus adhuc q̄ taliter di
cens animam esse vnitates se mouentes ni
hil differret ab eo qui dicit animā esse cor
pora parua: z huius quidem causa est: quia
si ponamus speras indiuisibiles quas dic
democritus esse animā z eē pūctas: ita q̄ n̄
remaneat in eis qualitas aliqua: sed quan
titas sola in genere adhuc oportet q̄ in eis
differat mouens ab eo qd̄ mouetur essenti
aliter sicut patet p antedicta: z hoc accidit i
magnitudine mota que est diuisibilis. Ad
enim sequitur quantitatem esse mobilem
ex hoc quod est magna vel parua: sed ex h
q̄ est quantitas: quia sic est diuisibilis. Om̄e
autem motum ostendimus esse diuisibile i
vi. phisicorum. Si igitur vnitās vel pūctus
ponatur moueri oportet q̄ vtrunqz sit quā
tum: z sic vnitās vel pūctus dicentur esse
corpora parua sicut dixit democritus. Est
autem adhuc necessarium aliud esse mouē

a moto eēntialiter. Si igitur vnitates sūt
mote: oportet q̄ aliquid p essentiam distinc
tum ab eis sit motuum vnitatum. Si ergo
anima diffiniatur essentialiter p esse motū
uum animalūz anima p essentia alia erit
ab vnitatibus. ergo non erit mota: sed mo
uens tantum non ergo erit numerus scipz
sum mouens: adhuc autem si anima dicat
vnitates vel nūerus: oportet q̄ vnitās sit q̄
dam mālīs z quodammodo z nō simplici vni
tas formalis: oportet enim q̄ vnitates que
sunt anima habeant aliquam dīam ad ali
as vnitates que sunt alie res: formal autēz
vnitās non differt ab alia formali vnitāte:
neqz numerus a numero. decem. n. canes
z decem equi non differunt per denarium
sed potius per mām: quia isti sunt canes z
isti sunt equi. Cum igit vnitates constiuen
tes animam differant ab alijs vnitatibz cō
stituentibus alias res oportet q̄ nō sint for
males vnitates. pūcti autem solitarij hoc
ē fm se accepti que vtrqz erit dīa ab vnita
te nisi potentia sola sicut superius diximus
Cū igitur anima non sit vnitates formales
sed vnitates māles z vnitates tales n̄ dif
ferant a pūctis: anima erit vnitates q̄ sūt
pūcta. Si quidem igitur dicatur q̄ aliter
vnitates sunt in corpore z alia pūcta que
constituunt corpora q̄ ille vnitates z pūcta
que constituunt animāz oportet tamen q̄ sint
in eodē loco iste z ille: Quelibet. n. talium
vnitatum obtinebit locum pūcti per hoc
q̄ ponuntur mote vnitates anime. Vnit
enim tunc necessario situm sicut z corporis
vnitates. vtraz ergo erunt indiuisibilia bñ
tia situm z sic sequitur esse ipsa in loco pūc
ti vniūs. Quid. n. p̄biber in eodem loco eē
duas vnitates hñtes situm: si. n. vna supp o
natur alteri non faciet aliam quantitatem
cum ipsa z similiter est si etiam infinite sibi
supponant. ergo vnitates anime z corporis
dīam nō habent: quia quorum locus est i
diuisibilis z ipsa: z que sunt in vno loco et
sunt indiuisibilia posita eiusdem rōnis sūt
posita z hoc conuenit vt diximus tam pun
ctis cōstituentibus animam q̄ etiam pun
tis constituentibus corpus. Si aut hoc cō
cedatur q̄. s. pūcta q̄ sūt i corpe cōstituentia

corpus sunt nūerus anime qui constituit animas. Numerus. n. qui est anima ex punctis est que sunt in corpore sicut iam dixim⁹. Nunc queramus ab istis quare non omnia corpora habent animas cum omnia corpora habeant bñdī corpora se constituentia sicut illi dicunt. puncta enim vt illi dicunt sūt in omnibus corporibus quia ponunt quod liber corpus constitui ex punctis infinitis. Amp. autem ex hoc sequitur q̄ nullū animatum mouetur ex separatione anime a corpore sed nū ex resolutione continui in puncta igitur anime animatoz nunq̄ a corporib⁹ ab soluantur : quia iam p̄bāimus in sexto phicorum : et in libello de lineis indiuisibilibus : q̄ linee et alia continua nō resoluntur in puncta : et si in infinitū diuidantur remanentibus autem punctis in continuo aīe remanent in ipsis quia puncta sunt anime sicut coguntur dicere ex sua positione. Si autē p̄pter hoc diceretur q̄ est unitates mōles : que formalem constituunt numerum quo numeratur quicquid est tunc sequitur q̄ numerus habeat animam et sit animal quod est absurdum. Accidit ēt huic positioni sicut diximus impossibile seu inconueniens cōe quod accidit dñtibus q̄ anima est corpus indiuisibile et ab alia parte accidit inconueniens p̄pū quod accidit democrito in quantum q̄lis dicta est ponit causam qua moueri est ab anima. Si enim anima supponatur esse corpus constitutū ex punctis sicut dictum est : tringit incōueniens quod cōtingit illis q̄ dicunt eā esse corpus subtile et hoc est q̄ duo corpora sint in eodē loco. Cum ei anima sensibilis sit in toto eo q̄ sentit et est per partes in partibus et tota in toto ubiq̄ penetrabit corpus animatum sensibile : et erit quelibet pars in loco partis corporis et ipsa tota erit in eodem loco cū corpore q̄ aīat et sic duo corpora est in eodē loco. Hoc autē id inconueniens accidit dicentibus eam eē numerum motum vel unitates motas. Nūc enim motum necesse est habere situm et esse idem punctis : sequitur igitur q̄ punctus qui est anime pars quedam sit in eodē loco cū pūcto q̄ ē corporis p̄s q̄dā : et sic in vno puncto loci oportet esse multa et multorum

puncta. Sicut autem se habet locus partis ad partem sic se habet locus totius ad totū et ideo sicut duo puncta quorum vnum est anime et alterum corporis sunt in eodem loco : ita tota anima ex situabilibus punctis constituta in eodem loco erit cum toto corpore ex situabilibus punctis constituto. ergo duo corpora erunt in eodem loco. Aut oportet concedere q̄ nō sit anima in corpore aliquo nisi puncta que constituunt ipsam corpus sed ex hoc sequitur q̄ omne corpus sit aīatum et habeat animam : quia omne corpus constituitur ex punctis : nisi quidem nō dñs esse ponatur et alius qui sit anima ab eo numero qui est punctorum corpus constituentium. Sed tunc sequitur sicut iam diximus duo corpora esse in eodem loco. hoc igitur est inconueniens commune quod accidit simul dicentib⁹ animam esse corpus subtile et animam esse numerum qui mouetur. p̄prium autem inconueniens quod accidit democrito : accidit etiam istis sicut diximus accidit ei istis non esse aliquam causam motus corporis animati nisi numerum motus : et hec est similis causa sicut posuit democritus. Quid enī est differētie quantū ad causam motus corporum animatoz dicere sp̄as paruas motu suo mouere animales dicere magnificatas p̄ situm unitates : aut vniuersaliter unitates motu suo mouere corpora animata : vtrobq̄. n. necesse est moueri in eo q̄ illa mouentur et sic non erit voluntarius motus animalium neq̄ habent in facultate quiescere : sed moueri tantum sicut etiam supra diximus. Ista sunt igitur impossibilia et multa alia similia his que accidunt illis qui in vnum complectuntur numerum. Non. n. solum diffinitionem aīe impossibile est huiusmodi eē : sed etiam accidētia p̄pria que sunt anime passiones et p̄prietates naturales : impossibile est attribuire numero. hoc autem facile manifestum est ei qui arguta mente temptauerit assignare causas propriarum passionum et operationum et sensuum : et leticiarum : et tristitiarum : et aliorum que sunt his similia. Si enim numerus constituit animam : tunc

Primus

diuersitas numeroꝝ constituet vires aie diuersas ⁊ opera ⁊ passionēs. Sicut autem superius deridendo diximus etiam si cui licentia dininandi concedetur de tali vnitate ⁊ numeroꝝ diuersitate non erit ei facile in tali diuersitate nūeros fingere.

**Capitulum duodecimū vtrū
cognoscatur simile simili sicut
dixit empedocles.**

Ribus autem traditis fm̄ que communiter diffiniunt animam antiqui Alij enim maxime contulerunt in diffinitione anime q̄ est mouens seipsam: alij autem corpus subtilissimū aut incorporealissimū inter alia. Qui autem diffinierūt per mouens seipsum tam isti q̄ illi fuerunt. Sed corpus subtile ⁊ incorporeale ponentes aiam propter tria diuersificati sunt qui dam enim non dixerunt eam esse corpus sed tamen eam esse corpus sequebatur ex dictis eorum: sicut fuerunt illi qui dixerūt eam esse numerum vel vnitates morat: q̄ vnitates mote necessario habēt sitū: ⁊ ideo ipsas sequit̄ esse corpora v̄l aliquid corporis. Secūdi autem fuerunt dicentes eam esse speras indiuisibiles. Tertij autem fuerunt dicentes eam esse armoniam corporis: et hi tamē nō directe dicunt eā esse corpus: sed corpoream formā. Ille autē oia quas b̄cant cōtra se obiectiones dubitationum: ⁊ quas habeāt subcōtrarietates iā se re p̄teritū siue executi sumus. subcōtrarietates autē voco quando absq̄ dubio rōnes inducēs se habuerūt veras: l̄ positiō eorū erronea fuerit: ⁊ ideo etiam p̄tereūdo ⁊ abijciendo terīgimus que dicta sunt ob eis fere nisi forte colligamus ea quib⁹ diffiniūt aiam nō oia ponentes q̄ ipsi dixerunt. Scimus. n. aiam eē motiua: sed nō ē motiua ita q̄ sit mota: et scim⁹ q̄ est incorporea: nō tamē ita ē incorporea q̄ sit corpus subtile sed potius nō ē corpus neq̄ forma corporalis. ē etiā cognitiua: sed nō ex illa cā

q̄ ipsa sit cōposita ex p̄ncipijs entium. Relinquit autē vt modo cōsiderem⁹ quomō aia dicitur esse ex elementis. Quidam autem antiquorum dixerunt q̄ aia ideo dicitur eē ex elementis omniū quatenus sen iat omnia ⁊ cognoscat vnumquodq̄ entium p̄ hoc q̄ est filius illi sicut diximus superius: Necessariū autē est q̄ ad hāc positiōē multa sequant̄ impossibilia. ponūt enī isti q̄ aia cognoscat simile sili tāq̄ ponētes in aia res si les exteriorib⁹ rebus q̄s agnoscat. Scimus autē q̄ nō sola sunt in rex nā que vocamus elemēta vel p̄ncipia rerum: sed sūt multa altera ab his. Et magis autē fortasse sunt infinita ad min⁹ in potētia ⁊ successione que sūt ex elemētis quorū vnum quodq̄ aia cognoscat ⁊ p̄p̄ia cognitiōem b̄is de eorū quolibet. Et si igit̄ aia cognoscat ⁊ sentiat elemēta ex quib⁹ ē vnumquodq̄ eorū que fiunt ex eis. Quomō tamē agnoscat ⁊ sentiat propter hoc compositum ex illis: vt quis deus iupiter vel sol: aut qd ē homo aut quid caro aut quid os. Similiter autem quodlibet aliorum compositorū Non enim sufficit cognoscere ex quibus est compositum vt cognoscatur compositum: sed oportet scire ⁊ ex quibus ⁊ quas lib⁹ est: hoc est in qua proportionē componantur: ⁊ que sit ratio compositionis eorum in hoc ⁊ in illo. Non enim quolibet modo se habentia elementa componuntur: sed determinata ratione proportionis: ⁊ determinata compositione que diuersificantur fm̄ vnumquodq̄: sicut ⁊ Empedocles dixit q̄ os componitur ex quattuor elemētis ita q̄ etiam ipsam humus siue terra coaptata alijs elemētis in amplis poris que vocat diffusiones ipsius. Amplos autem dicit poros siue vasa quia terra grossa est ⁊ non nisi in amplis poris capi potest ⁊ ampliorib⁹ poris indiget q̄ coaptet q̄s cetera elementa. talis autem est fm̄ Empedoclem proportio compositionis eius q̄ duas ex octo partibus habet terre cuius propria est nigredo: ⁊ quattuor ex octo dedit vulcano siue igni: qui est res sicca:

calida ut dixit emp. et ideo vincēibus pro
petatibus ignis super, proprietates terre os
sa sunt facta sicca et dura: vñ autēz propo
ritatē ex octo dedit aque et vñ aeri. Si igit
vñūq; aliorūz sūt hēt determinatā pro
portionē et cōpositionem ex qua oportet ip
sū cognosci si p suū simile cognosci debeat
tūc nihil profecto ē dicere elementa esse in
aia nisi rōnes ppositionū quibus cōponūf
res in eē dicant: et nisi etiāz realiter in aia
esse ponat ipsa rerum cōpositio: et hoc o
iō quia dicunt q; aia cōgnoſcit vñūquodq;
quod ē sibi simile sū rem et naturam. Os
igit et hoīem nō cognoscet nisi et bec inesse
dicant. Quod autem impossibile ē oia enua
simplicia et composita esse in aia non opor
tet nos hīc dicere per rōnem et silogismūz
cū hoc per se manifestū sit cuilibet. Quis
enim vel idiota vel insan⁹ dubitabit vñq;
si est in aia aut lapis aut hō sū eēntiāz la
pidis aut hoīs. Similiter autem est de bo
no et de nō bono: et d viuo et nō viuo et vno
quoq; aliorūz. Amp. autē cū ens dicat mul
tipliciter. Significat aliud quidē substantiā
siue hoc aliquid sū diuersitatē p̄dicamen
torū. Queramus igit vtrū ex omnibus il
lis erit aia aut non. Os autem nō sit ex ois
bus videt ex hoc q; aia ponitur esse ex ele
mentis: et nō sunt aliqua elemēta que sint
cōiter oīum p̄dicamentorū. Queram⁹ igit
vtrū ex his solis ē quecūq; sūt elemē
ta substantiarū: et si hoc def tunc queram⁹
quomō cognoscit quidditatē aliorū genēz
et vniuscuiusq; quid ē in generibus illis:
cū dicant q; non cognoscunt nisi simile si
bi sūt: tunc. n. nihil in se habet quod sit si
mile his que sūt in alijs generib⁹: o; igit
q; aut dicant aiam nō cognoscere res alio
rū generū: aut q; dicat q; sunt diuersa p̄nci
pia et elementa vniuscuiusq; generis: et q;
anima cōstat et componitur ex omnib⁹ illis
erit igitur aia sū hoc in parte qualitas et in
pre quantitas et in parte substantia et sic de
alijs p̄dicamentis: et erit eēntialiter qdli
bet p̄dicamentū et nō accidentaliter q; nō
est p̄dicatio accidentalit quādo quāritas
vel qualitas p̄dicatur de aliquo quod cō
stintū est ex p̄ncipijs quāritatis vel quali

tatis: sic quando dī de linea q; est q̄ritas
vel de colore q; ē qualitas. Sed impossibi
le ē aiam quāritatē v̄l qualitatem esse: q;
ab omnibus supponitur fere q; anima est
substantia: et impossibile est q; id quod est
substantia constitutur ab elementis qua
litate vel quantitate quin potius quanti
tas cōstituitur ab elementis quantitate: neq; ali
quid sit vñū essentialiter ab elementis sub
stantie simul: et ex elementis aliorū p̄
dicamentorū. Accidens enim est in substantia
non sicut quedā pars quidditatis eius
sed sicut quedam dispositio que potest in
esse et non inesse: bec ergo et huiusmodi al
tera inconueniēcia sunt que contingūt his
qui dicunt animas esse ex omnib⁹ entib⁹.

Capitulum. xij. de causa illius opiniois
que dixit animam esse ex elementis: et spe
cialiter ex aere: et est digressio in ea decla
rans diuersas causas et duas opiones cir
ca hoc.

Si autem duo concesserunt que
sunt impossibilia: dixerūt. n.
q; impossibile ē sile a sili pati nā:
sed pot⁹ cōtrariū patif a contrario sp: et cū b
dicūt q; nō cōgnoſcit aia nisi sibi sile: cū in
ipsi ponāt sicut et rei veritas se bz q; sentire
ē pati aliquid et etiā moneri. oē. n. sentire ē
recipe spēz sensibilē: et passio dī a pati gre
ce quod ē recipe. Si. n. sentire quoddā pa
ti ē: et sentire ē sile sili: patif ergo quoddā a
suo sili: nō igit impossibile est pati a suo sili:
sz a contrario sp. Cū at multas hēat dubitacōes
et difficultates ita dicere sic ē dictū: emp. q;
si oia q; cōgnoſcunt p corpea elemēta cōgno
ſcant q; sunt p̄ncipia oīum: et ad sile cōgno
ſcitur oē quod cōgnoſcit vñū quod nūc di
ctum ē: testat q; si cōtraria sibiipsis dicunt
testat. n. q; hoc abigue et non sū expressā
veritatem dictum ē. Quēcūq; autem mē
bra sunt simpla terrea in aialūz corporibus
fere nihil sentiūt sic ossa fere nihil sentiūt
quoniā nullū eorū sentit nisi dēres q; qndā
būt medietatē in actu. nerui at sz sentiunt:

Primus

tenet magni nerui qui sunt ligamēta ossiū
adinuicē nihil sentiūt qui sunt magis ter-
restres: pili autē vltiter nihil sentiunt: et sil-
ter vngues: et in talia conueniret sentire si
vera diceret empe. et terrā sentim⁹ terra.
Amph. cū oē principiū quāto fuerit vltius
et prius tāto plura debeāt sciri p ipsū seq-
tur fm empe. totū cōtrariū si elemēta sunt
pncipia sciendū: q sequit⁹ q ex vno elemē-
to in aia nō scit nisi vnū cui ipsū est simile
Ad oia autē alia magis ē cā ignorantie p-
pter dissimilitudinē: ergo vnūquodq pnci-
piorū fm emp. magis erit cā ignorantie
q sciē: ergo elemēta nō sunt pma pncipia
ad sciendū. Segtur at adhuc fm emp. q
celū quod ipse dixit eē deū sit insipientissi-
mū: quia ipse dixit q celū nō componitur
nisi ex quinq: hoc ē ex igne aere aq terra
et cōcordia: et iō q ex discordia nō compōi-
tur iō similitudinē ad discordiā non bēt: et
ignorat discordiā. Et Donalia aut oia agno-
scunt ex eo q ex sex pncipijs q sūt elemē-
ta oia cōponunt. Ex quinq: namq: sepra
dictis et discordia cōposita sunt oia morta-
lia vt asserit empe. vltiter aut querendū est
ab emp. quare nō oia habēt aiam taz sim-
plicia q cōposita. Si. n. elemētū est cā co-
gnitionis in alio quod cōpositū est: tūc m-
to magis erit cognoscitiū in seipso. Luz
igif oia corpa fm emp. aut sint elemētū
aut ex elemēto: et si ex elemēto sunt: aut sūt
ex vno aut ex pluribus aut ex oibus vides
q oia corpa sint cognoscitiua aut vni⁹ aut
quorūdā aut oium corporū: oia igif hñe vi-
dent aias. Dubitabit aut aliquis ad-
huc fm emp. quid ē quod vni⁹ et in vni⁹
te tenet elemēta in eo corpe quod dicimus
aiatū: ipsa. n. elemēta mixta vel simplicia
cōparant materie: nō aut vni⁹ vni⁹ ma-
terie sed poti⁹ forme. Quēcūq: ergo ē fōia
aiatorū illa vni⁹ corpora aiatā: et illa forma
ē nobilius et melius quod desiderat a mā
sed oēs qui ponūt aiam eē dicant q nihil
ē nobilius et atiqui⁹ q aia. Nobilius q
dē ex eo q ipsa ē diuinū quoddaz et opti-
mū quod desiderat a mā. Antiquius autē
quoniā ipsa pri⁹ ē diffinitio et intētio ef-
ficiētis: et hoc pēipue cōueniūt intellectua-

li aie que ē sba diuina ens ante oēm corpo-
reitatē et cōtrarietatē fm ordinē nature sic
supra pbatū ē. Et huius cā ē: q aia hz eē
et nobilissimū et rōnabilissimū fm naturā
Rōnabilissimū quidē eo q in se continet
rōnes rerū ex quibus cognoscit ea q sunt
et dat rōnē et eē corpori. Nobilissimū autē
eo q ipsa ē forma vltima hz ordinē nature
ad quā sunt elemēta et oēs elementorū mi-
xtiones et cōplexiones et cōpositiōes: pro-
prium autē ē eo q incorporeus: et nō ē vis
in corpore aia intellectiua sed separata in p-
prio esse consistens. Luz ergo sit talis aia
et pprie siue precipue intellectiua: et ele-
menta dicant⁹ esse ante ea que sunt ex ip-
sis: et illa nō possint eē rationabilia vel no-
bilia vel in pprio esse constituta sed poti⁹
ab anima sunt accipientia rationē et nobi-
litatem: et ppri⁹ esse distinctio nō potest eē
anima et precipue intellectiua ex elemē-
tis. Reprehenduntur autē oēs isti qui di-
cunt ex elementis esse animā ex eo q co-
gnoscat et sentiat ea que sunt entia in natu-
ra. Et similiter illi qui dicunt eaz diffiniri
magis per motiū esse de eo quod insuf-
ficienter locuti sunt de anima: nō enim oia
sensitiua mouent⁹ fm locum procedendo
de vno loco ad alium lz forte moueantur
motu dilatationis et cōstrictionis oia que
habēt animā sensibilem: hoc enim motu
nullū illorum caret que sensum tacitus ha-
bent: et ille solus ē qui sufficit ad cōstitutio-
nem aialis sensibilem aiam habentis. Si
militer autem nō omnia motiua sui ipsorū
fm locum sunt sciētia: quia scire est habē-
tiū intellectum. Multa autē mouent⁹ fm
locum que sciētiā et intellectu nō habēt:
animatoz autē oē eē motiū fm locū est
et quando anima diffinitur per motiū in
loco: tunc de motu locali processiuo intel-
ligitur: q hoc solo motu videt⁹ aia mouere
corp⁹: alteratione. n. mouet⁹ a q litaub⁹ pri-
mis: augmenti autem et decrementi cā est
cibus qui ingredit⁹ et non aia sola. Simi-
liter autē etiā quicūq: dicunt intellectum
et sensum esse ex elementis: nō de omni di-
cunt anima: et hoc patet quia plante viden-
tur viuere et nō participare loci mutationi: ē

neq; sensum precipue fm q; sensus ē co-
gnitio sensibilium: Quis enim dicat ysaac
in libro de elementis plantas habere sen-
sum: ipse tamen dicit q; ille sensus non est
nisi naturalis tactus: et tactus elemētis est
sine cognitione. Et nō veruz forte dīc ysa-
ac: quoniam non est tantum gustus tactus et
tactus alimentis: sed ē nutritiua separata a
sensibili tāgit nutrimentū p hoc q; vltimū
radicis est infixum in nutrimento: et trahit
ipsum ex vi nutritiue calorisq; que sunt in
radice: hoc tamē quia sine appetitu natu-
rali non fit: et quia radices sunt ori similes
in trahendo nutrimentū: mouet ysaac ad
hoc q; dicit plantas hēe duos sensus natu-
rales qui sunt gustus et tactus. Abuc autē
i li etiā qui sensum et intellectū dicunt cau-
sari ex eisdem elementis: diminute dicunt
de aia: quia videmus q; multa sunt aialū
sensum quidē habentia et non intelligētiā.
Si autē aliquis intellectū et sensus segrega-
uerit: ita q; sint diuerse partes aie eiusdem
et concesserit q; ista aia intelligens et senti-
ens habet suū intelligere et suū sentire ex
elementis ex quibus ē: nō est aduc sermo
perfectus. iste enim sermo non est de om-
ni anima: q; non est de vegetatiua neq; est
de tota anima: quia non est de mobilibus
fm locum quod est ois anime habentis in-
telligentiā et sensum: neq; ē de vna anima
quecumq; sit illa: quia nulla talis est aia q;
tantiū intelligat et sentiat: et nihil aliud ope-
retur. Idē autē eandem reprehensionē
sustinet opinio que tangitur in carminibus
que facit Orphēus: is enim dixit q; totum
id quod nos continet hoc est aer quod est
plēnū dñs quos vocant aias q; ingrediunt
et afferuntur ad nos respirantibus ventis
per anbelitū: dulciore tamen esse aiam ze-
phiri q; aliorū ventorum eo q; nubes tol-
lat et molliat auram: is. n. non de omni aia
dixit sicut neq; aliq; q; non est possibile hoc
accidere plantis q; afferat sic animā neq;
etiā multis aialibus que non respirant: q;
non respirat nisi aial ambulans multiū ha-
bens sanguinē. Idē autē latius sic opinā-
tes. Sicut autē ab alia pte reprehenduntur
de superfluitate: sic enim diminuti sunt in

doctrina aie: sic in causis quas ponebant
sunt superflui: dixerunt. n. causā cognitionis
oium esse: q; anima est ex elementis oib;
habens in se oium qualitates elementoz
et hoc est superflūū: quia etiā si concedatur
q; oportet dicere aiaz eē ex elementis: non
oportet tamen q; cōstitui ex oibus dicatur
elemētis: quia cū contraria reducuntur in p-
uationem et habitū fm causā vt nos dixi-
mus in libro pbisicorū sufficiens est altera
pars contrarietatis que scilicet est per mo-
dum habitus ad diiudicandum et cognos-
cendum seipsā: et oppositum quod est per
modum priuationis. Et hoc in simili nos
videre possumus: quia nos in geometricis
per recti diffinitionem scimus et ipsū:
quid est rectum et quid obliquū. Eandē. n.
q; regulā sonat est id per quod habet iudi-
cium de vtroq; obliquū autem cū sit pua-
tio recti neq; est pncipiū sine index suū
suis cognitionis: neq; alterius quod sibi
opponitur per modum habitus. Et simi-
liter est in qualitatibus elementorum sicut
in ante habitis libris determinatū est. Sūt
autē quidam pbilosophorū qui dicūt aiaz
misceri in toto vniuerso taz in elementis
eē ponentes q; in elemētis. Et qua po-
sitione etiā pbilosoph⁹ italus qui de ita-
lia fuit empe. nomine cauam simplicis sue
opinionis dicens oia esse plena dñs eo q;
idem dicebat esse deum et noym et vniuer-
sorum materiam. bi autē habent qualdā
speciales contra se opiniones quarum pri-
ma est q; queramus ab eis quam ob cau-
sam anima cū sit in elemento simplici qd
est ignis vel aer nō facit ipsam aial cogno-
scens et sentiens: hoc enim mirum videt
cum videatur simplicioris corporis quod
est causa aliorū corporum esse debere no-
bilior et melior anima. Queret etiā ali-
quis rōnabiliter ab his q; illi dicūt motus
quare aia que ē in elemētis fm eos ē me-
ior et immortalior euz nō cōstituat aial q; ea q;
ē in aialib; q; aial comprehendēs et sentiens
cōstituit: accidit autē vtrobiq; in cōueniens et
irōnabile in repbēsiōe istarū q̄stionum: et
nāq; dicere q; aial sit ignis et aer ē maxie ir-
rōnabiliū boim: q; deim istoz ē sile famoz

Primus

dieto: et dicere quod non sint animalia cum in-
sint eis anime inconueniens est oio quod si in his
nulla erit oria iter esse animas in aliquo corpore
et non esse animas in ipso in constitutione animal.

Digressio quedam declarans cam qua
moti fuerunt antiqui ponere animam esse
ex elementis.

Asa autem huius opinionis pri-
tacta est ab aristotele et primum age-
tur a nobis. dicit. n. aristoteles quod ca-
que opibantur animam esse in eis nobiliorē
et immortaliorē quam sit in his que constituntur ex
eis: fuit hec quod viderunt totum et primum in simpli
a corpore esse similis spiritui et forme et tamen ex
hoc sequitur quod necessarium sit quod et ipsi dicant
quod anima totaliter est similis spiritui et primum cum anima primum. Est
autem opinio eorum de parte quod opinantur quod anima
ita sint mixta corpora. propter hoc quod aliquid continē-
tis et circūdantis aeris per anellum recipit in-
tra corpora eorum et cum pars intus recepta sit eius-
dem spiritui cum ea que remanet extra de aere
et procedit quod intus recepta est animata et animatum cor-
pus dicitur primum esse quod totus aer extra manet
sit animatus. Et contra hoc dicit aristoteles
quod si aer destituitur vel disceptus cuius quidam
pars est intra et aliud totum est extra: est similis
spiritui tunc primum est ut etiam anima totius aeris
et per primum intus sit similis spiritui. Si ergo exteri-
oris aeris anima est immortalis vi potest quod spiritus viuifica-
bit et viuificat viua: primum est anima que est in
aere qui intus est receptus esse immortalem
et hoc ipsi non dixerunt: sicut. n. se hoc suscipi-
ens anima ad suscipiens ita anima ad animas et
reverso. Si autem aer dicatur esse speciei similis
sicut diximus: et anima dicatur esse dissimilis tunc
sequitur necessario quod si ambe partes aeris sus-
ceptibiles erunt anime sed una pars potest esse
anime susceptibilis: et alia pars non erit eo
quod suscipiens proprium non habet. Sequitur igitur alteru-
rum de duobus quod aut. s. aer sit similis partibus: et anima
similis: aut si ipsa est dissimilis et aer similis
primum tunc sequitur quod anima non sit in qua
liber parte totius aeris. Nec autem inconueni-
entia sunt secundum ipsos. Et manifestum est igitur
ex his que dicta sunt quod neque cognoscere igitur
aniam propter hoc quod ex eis sit neque mouere po-

nitur bene si ex causis quas assignauerunt philosophi.

Alia digressio.

Quas autem circa materiam istam esse tres
opiniones quas una antiquissima
est quas persecuti sumus: quod. s. anima sit
in omnibus elementis precipue corporeis. s. igne et aere
eo quod illa sunt que videntur animare corpora per cal-
lorem naturalem et respirantes et spiritum sicut diximus
superius. Et dicebant ista elementa non animare cor-
pora composita nisi propter hoc quod ipsa in se ani-
mata sunt ponentes materiam subiectam eis esse diui-
nam eo quod videbant esse ingenerabile et incor-
ruptibile. et per hoc diuinum dicebant quod animabat
corpora vnum quidem per forando et faciendo vias
per corpus quod est calor: aliter autem quod discurrit
in foraminibus corporum animatores quod est spiritus ae-
ris vel aeris: et ideo aerem principaliorē di-
cebant in animando: et hec fuit ratio orpheum et
aliorum. videbant etiam spiritum esse vehiculum vir-
tutis in corpore per modum illud quo radius et lu-
men est virtutum celestium vehiculum in mundo. et
quia sic discurrit per corpus et rebit virtutem: et
operatur naturales operationes et vitales et anima-
les. naturales quidem in epate per attractionem di-
gestiuam nutritiuam et expulsivam. vitales autem
in corde per arterias pulsas in arteriis viuo-
rum: et animales in cerebro per sensum et imaginatio-
nem: et ceteras operationes animales dicebant
spiritum esse animam. Est autem adhuc quod induxit eos
quod spiritus inclusus in viscositate seorsim animato-
rum operari versus organa corporum et figurare corpora.
et ideo quod viderunt operari spiritum ut animam dixerunt
spiritum esse animam. Non autem sit ani-
ma aer propter hoc quod est intus cum non acci-
piat aliquid a corpore: sed potius det refri-
gerium quod secum attulit: et ideo oportu-
mum primum fuisse animam aut animatum
et cum sit eiusdem rationis in specie cum to-
to aere dixerunt totum aerem esse anima-
tum: et hec fuit vera ratio que induxit istos.
Et contra hoc fecit constabere luce librum
ad istum errorem elidendum quoniam sine
dubio spiritus ille corpus est: anima autem
non est corpus. Similiter autem spiritus
instrumentum anime est quo mouet totum
corpus et anima non est instrumentum anime.

Spūs. n. ē corpus aerē lucidū a vapore
cibi: vel per anbelitūz inductū: medianie
quo aia mouet corpus: et q̄ ē vehiculū vir-
tutū quas aia infundit corpori: qđ quidē aie
opa pficit: sicut instrm artificis inducit for-
mā quā habet in mēte artifex: nō quidem
vt ē ferrū vel lignū: sed put est ab aia di-
rectū et motū. Similiter spūs ille qñ dige-
stus et purificat⁹ est ab aia: et direct⁹ ab ip-
sa: cū oēs aie perficere pōt opatiōes quas
aia habet in corpore. Hic autē spūs abun-
danti⁹ ē in corde et in pulmōe: et in arteriis
sed paucior ē in alijs: tamen in oibus: qđ
ostēdit ipsa aliorū spumolitas que ē in san-
guine et semine et cibo: et alijs būditatib⁹
que pfectio spumolitas nō est nisi ex spiri-
tu incluso in eis. Hic etiā portat foias per
cellulas capitis que sūt tres: anterior et me-
dia et vltima distictae: sicut dici bēt in libro
de aialibus. Secunda autē opinio ē oi-
centiū q̄ elemēta quidem nō sunt aiata ex
tra cōpositionez: sed tamen cōpositio et cō-
mixtio elementorū in se bēt p̄mam aie per-
fectionē et eēntiam: et vocant p̄maz aie per-
fectionē et eēntiā lechoatiōez aie eo mō quo
inchoat aliqua alia foia in sua p̄pā mā qñ
ē in potentia bituali ad illā formā p̄xima
in illa: dicūt. n. illi q̄ aia est pfectio corpis
mixti p̄physici: pfectio autē ois corpis p̄phy-
sici in ipso est h̄m potētiā formālē aīqz
sit in actu in eo: p̄physicū autē corpus est cō-
mixtū ex elementis: aia igit h̄m suam p̄xi-
mā lechoatiōē p̄cipue: h̄m vegetari et senti-
re ē in elementis cōmixtis. Adhuc autē ve-
getatiū et sensitiūz nunq̄ opantur nisi p
corpus expleant suas opationes. sic autē
se bēt opatio ad organū: ita se habet sba cu-
ius est illa opatio ad substantiā: sic substantia
ē vita in corpore sic et opatio explet per
corpus: sba autē que dat eē corpori: et ē sba
ipsius vel perfectio p̄mo formālī potentia
est in semine corporis: et videt q̄ sit in com-
mixtione elementorū aia: lz ante commix-
tionē elemēta band aiata sint. Et hoc qđ
dixit alexander grecus perypareticus.
Sed hoc nō eē veruz p̄z ex hoc q̄ aia nō ē
armonia sicut supra p̄batū est. Et vltimus
etiā hoc addimus q̄ etiā non est aliquid se-

quens armoniā: quia cū armonia sit cor-
poralis contemperātia elementorū nō pōt
aliquid sequi armoniā: vt eēntialiter cāuz
ab armonia nisi forma corporalis. Aia au-
tem nullo modo est forma corporalis: ergo
aia non est sic in cōmixtione elemētorū.
Adhuc autē aia h̄m sui inchoatiōē et potē-
tiā formālē esset in elemētis: vel ex elemē-
tis: oporteret etiā q̄ aia perfecta vltima
pfectione esset ex elementis: quia sicut di-
ximus in fine p̄mi p̄physicorū talis potē-
tia eadē ē in essentia cum actu: lz h̄m eē sit
differens: hoc. n. eē noiat potētiā et actū.
Si autē hoc eēt verū nō b̄ret aia opatiōem
nisi forme corporalis que sequit mixtiōez:
ois autē talis forma habet vnicā operatio-
nē: et sic aia nō haberet nisi vnicā operatio-
nem: et hoc falsū est cū vegetabilis et sensi-
bilis et intellectualis aia multas b̄eat ope-
rationes: et ideo ista opinio sane falsa esse
intelligit aut cōuincit: vñ lz aia potētia sit
in semine cōmixto: nō tamen est in semine
causata a cōmixtis ipsis vel a cōmixtione
sed potius est causata ab aia decedente se-
men: sicut infra dicemus: vel etiā ab in-
telligentia mouente stellas: sicut in his que
ex putrefactione generant. Q̄ autēz quā-
do perfecta sunt vegetatiua et sensitiua nō
opent nisi in corpore: hoc non ideo est: q̄
sunt causate a cōmixtione: sed potius ideo
quia sunt virtutes in corpore: nō a corpore
causate: nec a cōmixtione corporali ipsis
causant in ipso qđ corporaliter cōmixtum
est. Huius autem expressa ratio inferius
ostendit. Tertia vera opinio est quorū-
dam nostrorū sociorū dicentiū aias vegeta-
biliū et b̄utorū aialiuū esse ex traduce. Di-
cunt enim illi q̄ quādo semen deciditur a
corpore aut parte corporis: decidit etiā p̄
anime ab anima. et ex illo quod ab aia de-
ciditur sit et generat aia generati. Hui⁹ au-
tem signū eē dicunt q̄ comprū est embrio
p̄ coculidones adberere matri-cibus et ba-
bere cutariam contra arteriam matri-cis et
venam contra venam et sic de alijs: vt et sic
spiritū et sanguinē trahant a matrice: qđ si
esset vt dicunt: nisi traduceret anima em-
brionis ab aia matri-cis. Adhuc autē dicūt

Primus

non esse completam alr ppinquitatem iter
penem z plem: nisi aliquid anime trahere
tur a parente in prolem vt dicunt. Sed hoc
mirum esse videtur qualiter anima poi des
cidi ab anima cuz anima sit indiuisibilis z
nihil ab ipsa decidi possit. Adhuc autem n
fit generatio ex eo qd est actu pars: sed po
tius ex eo quod est potentia pars corporis
quod est superfluitas digestionis z hoc nō
est adhuc animatū anima pentum fm actū
z iō nihil anime deciditur ipso deciso. hec
autem magis pertinent ad tractandū in li
bro de animalibus vbi ageitur de animalū
generatione. Sed quod hic sufficit est qd di
cunt⁹ semen esse ex quo est generatō: vel id
quod est sicut semen consequens mām: vt
patet in his que ex putrefactione generat^r
vel ex alia quacunqz cloium commixtione
p virtutes stellarum in species plantarum
vel animalium pducta. In omnibus enī
talibus pter comixta elnta est resultatio
virtutis anime vel intelligentie: que resulta
tio est forma inchoans animam vel essent
iam anime. Sicut. n. videmus in opib⁹ art⁹
q dolabrum de virtute anguli habet scides
re ligna vel lapides: sed ad formam dom⁹
non deducit ea que scindit nisi p opationē
z formam artis que est in intellectu practi
co artificis: z sic dicimus artem facere arē
quia forma artis in anima artificis existens
educit illam que est in lignis z in lapidib⁹
z hoc nō est potentia in lapidibus z lignis
fm q lapides sunt aut ligna: sed pot⁹ fm
q subiunguntur instrumentis artis z ipi for
me artis que est in artificis mente. Sic etiā
dicimus qd omne semen ex quo fit genera
tio siue sit in matrice alicuius animal siue n
sit habet in se virtutez formatiuam q absqz
dubio virtus est in semine non ex elis: sed
sicut artificis forma est operans sup ligna
vt fiat artificiatum. Sed tamen est oria i h
q virtus formatiua est in semine forma aut
artis in arte opans est in anima. Illec aut
vtus formatiua datur ab anima vel ab eo
quod est simile anime. Ab anima quidem
quando semen maturatur in corpore aiato
z potentia educitur ab ipso. Ab eo aut qd
ē loco anime: quando semē maturat ex cor

pus aiatum a lumine z vtutibus. In cor
pe aut animato fit duobus mōis. In vege
tabilibus fit p maturationem que est in tri
ctu quia vegetabilia vbiqz in se virtutez ha
bent generatiuam disperiam z ideo vbiqz
adherentia sibi semina maturantur z vtus
tem recipiunt formatiuam. In animalib⁹
aut fit p membz determinatum ad genera
tionem. semē. n. in nulla pre corporis effici
tur vere semen: h est potens producere sile
in specie ei cuius est semen nisi maturatum
in membro ad generationē ordinato hoc ē
in testiculis vel in eo membro quod ē testis
culoꝝ loco: in qbus vtus anime generatiua
habet situm. Siue autem fiat in corpore aia
to siue extra oportet obseruare qualr fiat et
hoc bene p sideratum soluit totā antiquoz
tradicionem istam. Sciendum igit qd
omne agens incorporeum quod imprimi
speciē suam in rem corpoream z p corpore
um instrumentum optet qd agat aliqū sic qd
spēs quam imppmit sequitur magis substant
tiam cui imprimi^r z aliqū magis assimilatur
spēi agentis z aliqū assimilatur fm quid vtriqz
z h fit ppter diuersitatem eius qd suscipit
suam imppsiōē siue formam quā inducit.
Est autem motor primus omnino incorpo
reū agens qd tamen agit in mām que ē ex
p rariis z comixta ex elis z qualitatib⁹ elo
rum z agit p instrumentum corporeū quas
druplr: quoz vnū est virtus que est in cor
poribus celestibus aliud autem vtus que
est in lūie celesti descendente: z tertiu mo⁹
celestis: z quarum est qualitates pme que
sūt in elis: z iō in quibusdam que mī omix
ta sūt māliter nō inducit nisi formā corpore
am: sicut in lapidibus z metallis z h ē dris
corpalt^r fm oēm diuersitatem lapidū z me
talloꝝ. In quibusdam aut que equalitari
celi magis appropinquāt z ab excellentia
p rarioꝝ elaliuz multum elongantur: mul
tum resultat de lumine suo sicut in intellec
tuali aia que tota est extra corporeitatem et
mām contrarietatis: sicut superius dixim⁹
z est similitudo queda agētis pmi ppter quod
dixerunt pbi quidam mediāte intelligētia
aiam causari quia similitudo est solius itel
lectualis nature prime cause q similitudinem

sua in tali et non ex tali materia producit propter quod
est intellectualis anima non ex materia dicitur produci:
sed potius ab extrinseco ingredi eo quod nullum
elementorum dissimulat neque est elementorum mixtio potest
habetur iunctio quod sit radix et alius talis aie: sed in
lumen intelligentie agentis est radix eius
ita quod aliquando a philosophis vocatur resultatio in
tellectus diuini in corpore philosophico potestiam vi
tam habente, et aliquando vocatur umbra
intellectus diuini eo quod lux illa que causatur
ab intellectu agente in naturis aliquantulum
obumbratur ex inclinatione ad materiam corporis
philosophici cuius signum est quod anima intellectiva
ingressiva est et accipit cum continuo et tempore cum in
tellectus qui separatus est omnino sit sine
inquisitione apud quem sunt simplices for
me et quidditates rerum. Quod autem sic cause
tur per et anima intellectualis et non ex mate
ria educatur neque in materia sit radix eius: ex hoc
probatur quod supra dictum est intellectum esse
ante corporeitatem et prioritatem secundum naturam
et quod bitum est intellectum esse antiquior: et materia
corporali secundum naturam. Hec autem etiam ex hoc
quod si radicaretur in aliqua materia vel virtute cor
porali: indigeret in operatione sua materia illa et
virtute corporali et non esset separata aia intel
lectualis. Nos in tertio huius doctrine li
bro ostendemus eum esse separatum in substantia
et operatione. Nullus igitur alius modus
productionis inesse potest est intellectuali aie
nisi qui dictus est: et nullo modo radicatur in elementis
neque ex elementis educitur: propter quod eligant
ter dicit aristoteles in xvi. animalium solus
intellectus ab extrinseco non ex elementis
ingredi in esse et produci. Anima autem ve
getabilis et sensibilis producit ex materia:
et radicem habent in materia: sed virtute agentis
incorporei siue hoc sit intellectus mouens stel
lae siue sic virtus formativa in semine aia
torum corporum sed tamen radix istarum anima
rum non est forma elementalis: neque aliquid se
quens commixtionem elementorum: sed potius
forma impressa ab anima decedente semen
vel impressa a motore orbium: sed educitur in
strumentis corporalibus que sunt lumen et
visus et motus celorum et stellarum et qualita
tes elementales in le habentes celi et aie vi
tutes: et ideo tales anime sunt quidem vi

tes in corpore existentes: et sine eo non explen
tes operationes suas: sed tamen radix earum
et inchoatio est forma impressa lemini a vi
tute incorporea ut dictum est. de his autem
que generantur ex putrefactione in quanto
meibanzorum fecimus mentionem et affig
naum causam. Nec autem omnia que
diximus apertius in libro animalium dic
tur ubi de operatione spermatis proprium nos
oportet facere tractatum. Sed ea que hoc di
cta sunt breuiter ad intellectum opinionum indu
ctas sunt inducta.

Capitulum xliij. et est disgressio declarati
causam dicti antiquorum quo dixerunt simile
simili cognosci.

Si autem adhuc inquirendum videretur
simile simili cognoscatur. et quia hoc
dixerunt illi qui etiam cognoscunt om
nium diffinienda esse censuerunt. Videbat
enim hoc omnibus fere antiquis: quoniam
ut inquit aut anima aliquid simile apud
se habet unde rem cognoscat aut non habet. Si autem
habet aliquid simile apud se: tunc habet propositum
quod simili quod habet apud se cognoscit quod
cognoscit. Si autem apud se simile rei cogni
te non habet cognitiua. ergo rem se cognosce
re nescit: quia non habet aliquid ad quod cogniti
nem rei examinet. Lumen. querit rem et inuenit
scit se inuenisse. Aliquid autem est principium
apud se quod regit eam in ingendo quod ali
ter per incerta quereretur et hoc non est verum: op
ter igitur quod principio aliquo formali regatur
in inquirendo: et hec est aliqua rei similitudo
oportet igitur quod similitudo sit apud etiam
ex qua cognoscat anima. adhuc autem cum
inuenit rem et scit quod hec est res quam inuenit
ingressum aliquid utrumque habet quod certificet eam esse
rem quam inuenit: quod aliter quereretur in infinitum
Constat autem quod hoc iterum est aliquorum rerum similitu
do: et ideo oportet in aia esse similitudines rerum et
ita cognoscit simile simili. adhuc autem nihil ap
petit et querit nisi quod est sibi simile et nihil mouet
ad aliquid ut dicit boetius: nisi per hoc quod est
sibi illi. Nec enim vult materiam vel potestiam materiam
mouet ad aliquam formam cuius apud se non habet
aliquam similitudinem. Est autem cognitiua potestiam

nālis et mora ad res spēs: quodammodo
oportet igitur ipsam cum eis habere similitudinē
Et huc autem agens semper est nobilius parti-
ente et perficiens perfectio. Nihil autem ex-
teriorum rerum nobilius anima. Vnde igitur quod nul-
la rerum exteriorum ei imprimat spem suam
nec ad cognoscere perficit ipsam cum autem agnos-
cat optet quod per assimilationem cognoscat optet
igitur ut apud se rerum habeat similitudines
et non acquirat ab extra. Omnes autem dic-
te rationes platonis sunt et angeli. et boetii
platoniorum qui dixerunt platonis musam
in hoc rerum personarum quod dicebat quod quis-
que discit immemor recordatur: et quod omnium
scientia et cognitio est naturalis apud animam:
sed occupata sensibus et grauata carne band
potest mox redire ad se ut statuat oculorum con-
siderationis in seipsa et videat ea que habet apud
seipsam: per studium autem eleuatur supra mo-
lem carnis et per spem rei extra vel per audi-
tus excitatur ad videndum hoc quod in se habet et per
hoc venit in remissionem scientiarum eorum que habet
apud se. Et huiusmodi dicunt esse simile in eo quod lo-
go ipse est oblitus rei alicuius et subito occur-
rit ei simile simile. tunc enim ad visum illius venit
in memoriam prius oblitus: et ita dicunt fieri de
omni rerum scientia. Huius autem signum est
quod dicunt in pueris qui primo res non distin-
guunt: omnem virum vocantes patrem: et omnem
feminam matrem: postea autem excitati per
visum et auditum frequenter discernunt ex se
ipsis vnum ab alio quando ad se redire pos-
sunt. Et deinde autem pythagoricens et vniuersales
platonici: et multi stoicorum istam opinionem
semper defenderunt. Nec igitur fuit ratio
qua antiqui inducti sunt ad hoc quod dixe-
runt simile simili cognosci et in hoc omnes con-
uenerunt. Causas autem huius volentes
assignare diuersas in vias diuerterunt et alij
quidem eam huius assignantes animam ex
elementis esse dixerunt: eo quod putabant spem
omnium esse spem elementorum sic vel aliter com-
mixtorum: et mixtum nullam omnino habere spem
preter eam que est elementalium spem aggrega-
tio quedam. Alij autem dixerunt animam
esse imaginem separatum intelligentiarum et esse
plenam formis et rationibus rerum et sic illis for-
mis habere rerum sciā neque exigebatur finem eos

ad sciā: nisi quod habite forme in anima ad
res determinarentur. et alij dixerunt quod anima
est materia prima in qua sunt omnes forme
per aliquem modum latentes tamen: sed
cum additur super potentiam anime lux
intelligentie agentis tunc videt eas in se.
Materie autem corporali eo quod non addi-
tur talis resplendentia lucis supra eam non
potest eas in se videre: et iste fuit anaxagoras et
quidam alij. Sed hec omnia melius ista de-
terminabuntur quando de intellectu possi-
bili et agente habebitur tractatus. sed quan-
tum huius sufficit sciendum est quod sicut in mate-
ria sunt omnes forme per inchoationes et non
per coadunatum habitum quarum illa poten-
tia susceptibilis est: et ideo potestate illa ha-
bituali imperfecta omnes habet et actu distinc-
to et determinato nullam habet: et hec est cau-
sa quod querit: quia imperfectum aliquid in
habere vnde ordinem ad perfectionem querit. Sed
id quod nullam habet in se habitualiter ordi-
nans ad perfectionem nullam omnino querit per-
fectionem quod non habet vnde precipiet eam. po-
tentia enim nata fieri aliquid non fit illud nisi per
privationem: quia subiecti motui ad illud: et
quia iam inchoatum est in ipsa potentia que
perficit ideo scit se inuenisse quod querit: quoniam
videt illud in se reduci ad actum determina-
tum et distinctum et agens in illa reductione
est species cognita a rebus et accepta per il-
lud etiam habet similitudinem incompletam
ad illud ad quod mouetur quoniam querit. Si enim
haberet similitudinem completam iam non
quereret ulterius sed quiesceret in similitu-
dine illa: et sic intelligitur id quod philosophi dixe-
runt quod non mouetur aliquid ad aliquid:
nisi per hoc quod est simile illi. Quid autem sit
faciens pueros distinctam rerum habere
cognitionem determinamus in principio
philosophorum nostrorum. per dicta ergo satis
patet qualiter falsum est scientiam rerum esse
apud nos et rerum omnium similitudines
et ostensa est erroris causa antiquorum. Reli-
quitur autem determinare vtrum possibilitas
materie eadem sit cum possibilitate agnoscens
anime eo quod vtraque est potentia omnia et actu ni-
bilis: sed non potest determinari nisi prius sciat possi-
bilis intellectus et ideo versus illuc differat.

Capitulum. xv. vtrum anima diuersa
 agat per vnā sūā & diuersas potentias:
 vel p̄ plures sūas & plures potentias i quo
 etiam habetur vtrum vegetabilis & sensibi
 lis & rationalis vna sit sūa in homine.

Is autem habitis satis sūm anti
 quos patet qualiter de sūa anime
 determinauerunt diximus autem
 in principio p̄hemij q̄ non solum querēda
 est anime sūa: sed etiam de partibus aīe
 oportet h̄re q̄dēnem: & ideo dubitādoes anti
 quoz de partibus hīs sūinferimus dicētes
 q̄ ea que sunt in anima tanq̄ p̄tes antiqui
 ad quatuor reducerunt. viderūt. n. quicqd
 est vnius generis ab aliqua natura vna p̄n
 cipium sumere. Et omne quod cognitum
 est in anima ad vnū primū principium cogni
 tionis reducerunt: & illi primo principio de
 derunt cognoscere p̄ intellectum & sentire &
 opinari eo q̄ quodlibet illoz sic dixim⁹
 communicat & participat cognitūū aliqd
 p̄ nām & h̄t potentiam passiuā ad ea que
 cognoscit. Adhuc autem in anima viderūt
 esse cōcupiscere p̄ sensum rei cōuenientis v̄l
 disconuenientis & deliberare p̄ rōnem regē
 tem voluntatem: & omnino & vniuersaliter
 appetitum qui cōis est & vegetabilis & sensi
 bilis & rationali anime & cuius concesserint ista
 esse sūm motum factum ab anima & sic inēē
 sūm potentiam actiuā vel formalem: & iō
 ad principium cognitionis non posse redu
 ci: & ideo ista inesse anime sūm diuersas na
 turas & principia videbantur. Adhuc etiaz
 viderunt q̄ motus sūm locum ē ab anima i
 animalibus & coniecerunt inter omnia mo
 uētia perfectius eē id quod mouet sūm locū
 Appetitum autem esse imperfectum inq̄so
 tum appetit: & ideo existimauerunt motiūū
 sūm locum sūm eandem nām cōuenire aīe p̄
 quam conuenit ei esse cognitūū v̄l appe
 titūū: & ideo hec tria sūm tres naturas aīe
 dixerunt inesse. Alterius autem p̄ceden
 tes inuenerunt in anima augmentatiuum
 & inuentum & senectutem & decrementū
 & hoc semp̄ agere per calorem naturalem
 qui est virtus corporea: & in hoc differre a
 p̄biciis: & ideo itez hoc existimauerunt cau

sari ab aliquo speciali principio. Et ideo q̄
 rendum vtrum toti anime insit sūm vna & &
 eandem naturam & essentiam vnumq̄q̄
 istorum ita q̄ eodem aliquo omnia hec p̄ci
 cia facimus & omnibus predictis si vna na
 tura & essentia sunt: & intelligimus & sentie
 mus & facimus & patimur alioz vnumq̄dē
 q̄ ita q̄ possumus dicere q̄ vegetatiuo in
 telligim⁹: & mouemur sūm locum & alia faci
 mus: & intellectu augemur & mouemur h̄z
 locū & sentim⁹ & reliqua facimus eo q̄ oīa
 hec vnum & idem sunt & h̄ est querere vtrū
 diuersis essentis & diuersis potentis faci
 mus illa diuersa que dicta sunt sicut dixit
 plato. Est autem intellectūū inter duo q̄
 vna essentia & diuersis potentis h̄ sunt v̄l
 vna potentia & diuersis eēntis: sed nō pōt
 ēē h̄ vltimū membz quia nūq̄ est vno po
 tentia diuersaz essentiarū. Remanet igit
 vnum solum mediū quod est vna essentia
 facere hec omnia p̄ diuersas potentias nā
 les que sunt in illa vnita essentia. Quim⁹
 aut̄ borū mēbrozū etiam abiciemus eo
 q̄ impossibile est vna essentia & eadem po
 tentia plura facere: quia scimus q̄ idem eo
 dem mō se h̄ns nō facit per se diuersa. Sci
 mus autem q̄ anima omnia que lupus e
 numerata sunt per se facit & nō p̄ accidens
 Queramus igitur de duobus relictis mē
 bris solis vtrum. s. faciat ea que dicta sunt
 multis naturis & potentis vel vna nā & m̄
 tis potētis. Si autē plurib⁹ scit essentis ea
 que dicta sunt: tunc queramus vtrūq̄ iste ac
 tus qui est viuere pueniat aīe sūm aliqd vnū
 p̄bitorum aut sūm plura ex eis: aut sūm oīa
 quatuor enumerata aut etiā pueniat eis ex
 aliqua alia causa quecunq̄ sit illa. Dicunt
 autem quidam & p̄bilem & p̄tiam eē aīaz
 p̄ essentiam & locum & p̄cedunt q̄ alio quo
 dam intelligit & alio cōcupiscit cognitūū
 p̄tem sūm suas orias ponentes in cerebro
 concupiscibilem v̄o ponentes in epate: ve
 getabilem autem precipue ponentes in va
 lis & mēbris genitalibus & motiūā sūm locū
 attribuentes posteri parti cerebri & nūciq̄
 descendit p̄ dorsū spondiles a quib⁹ oriū
 tur nerui motiui. Viuere autē quidā atri
 buit sūm vnam sitarū partium que est vege

tabilis sicut Dionysius philosophus diffiniens vitam dixit quod est motus generis nutritibilis namque assequens. Alii autem ut plato dixit vivere esse secundum aliam causam que sita est in corde et ista est vitam corpori per arterias saper spiritum qui venit vitam. Alii autem contra dixerunt vitam inesse secundum quamlibet supradictarum potentiarum. Illi autem qui dixerunt vitam in eodem corpore esse putant per diversas essentias rationes habeant vel habebant quia quaecumque separata inveniuntur loco et loco aliqui secundum naturam et essentiam diversa sunt etiam quam in eodem continente ea inveniunt. Invenimus autem aliqui vegetativum sine sensitivo et motivum secundum locum et sine occupiscentia sicut in plantis. In quibusdam autem invenimus sensitivum sine motivo secundum locum ut in spongia et ostreis et debilibus quibusdam. Alii autem inveniunt motivum per locum absque sensu sicut in intelligens in quibus etiam non est occupiscentia et deliberatio et appetitus eo quod nulli eorum secundum naturam. Cum igitur ista sint separata per locum et secundum naturam ostenditur quod supra dictum est: quod sunt diverse essentie et nature. Amplius autem quoniam que in corpore sunt secundum diversas differentias temporis sunt diversa in essentia et natura. Est autem primo per se vegetari et alimere ut quod concupiscere et sentire et movere secundum locum: et prius est concupiscere quam movere secundum locum motu procedere de loco ad locum et prius est ista quam intelligere: ergo ista omnia differentia videtur habere esse et natura. Amplius quaecumque in diversis et diversarum compositionum corporibus subiecta sua querunt: diversa sunt in esse et natura quoniam sicut se habet susceptibile ad susceptibile: ita se habet perfectio suscepta unius ad perfectionem susceptam ab altero. Sic autem se habent superius inducte anime: eo quod una in cerebro altera in epate: et tertia in alterius motu esse mixtionis et compositionis membro habet suscipi. igitur ipse sunt diverse in esse et natura. Nec autem que dicta sunt induxit primum pythagoras: et in tantum probavit eis assensum quod diversa animalia dixit esse congregata in uno animalis: ita quod dixit epate esse animam et matricem aliud animalis: et cor aliud animal principale inter illa: et cerebrum obtinere locum nobilissimum celestis animalis

Et postea veniens plato correxit errores in parte et non in toto. dixit enim hec omnia diversas esse secundum situm et esse: sed tamen unam animam: et ideo constituere unam animam: eo quod conveniant omnia in animando. Alium enim anima perfecta dicitur habere et cognitionem et appetitum et motum et vegetationem propter quod dixit plato quod nisi hoc dicitur sed sunt substantie diverse: tamen non sunt nisi si per anime: quia non animant rem secundum perfectum modum animatiois qui est ut ipse dixit ex hoc quod alicui conveniant omnia illa quibus anima tum differt ab inanimato. Et hic errorem hunc usque in diem sequuntur quidam latini philosophorum: precipue in sensibili vegetabili et rationali qui dicunt esse diversas substantias et unam animam in corpore hominis: adducetes quod aristoteles. ut dicere in sextodecimo libro suorum de animalibus ubi dicit quod non est vivum et animal simul: neque est vivum et homo simul: et quod cibaria anima prius sentit quam sensitiva et alia huiusmodi. Adducit autem simile per quod suadere volunt diversas substantias habere unam rationem anime in animando. Dicunt enim diverse nature esse luminaria celis: et in diversis locis: et tamen radios et lumina eorum uniri ad unam mundi illuminationem: quod universa materia generabilium et corruptibilium movetur. Idem autem asserunt in luminibus diversarum candelarum in illuminatione dominans. Similiter autem alia quedam inducunt probabilitatem huiusmodi in superficie apud imperitum et insanum vulgus: sed fortiora que habent efficere videntur sunt que nos habet induximus.

Faciamus autem quodam contra omnes istos doctores. Constat namque quod hoc unum est in natura: et una substantia opposita in quo tamen omnia sunt que superius induximus. hoc autem intellectus et sensus et appetitus et motivum secundum locum est augmentativum. Sic autem et assensum unum et hoc aliquid in natura in quo sunt omnia predicta preter intellectum: unum autem quod est hoc aliquid natura sit unum a pluribus ut plura sunt. igitur ergo quod illa sunt unita. Queramus ergo ab istis quis continet et vivit animam: si ipsa de natura sua apta nata est esse perfectibilis et putat ut unum faciat: et non potest dici quod vivens illa sit corpus: quia corpus non continet et vivit animam: sed e converso anima est que vivit

z h cōtinet corpus cui⁹ signum ē: quia aīa egrediente per mortem de corpore: corpus statim incipit deperdere vnionem z cōtinuitatem suā tūc. n. primo expirat ex ipsa calidū quod secum ad superficiem educit cōtinuāl humidū sic marcessit z dissoluitur corp⁹ sicut dicitur⁹ in quarto metheoroz. Igitur nō vnitur vt faciant vnū ex h⁹ q⁹ continent in corpore duo: s; pot⁹ vnū aliquid erit quod cōtinet corpus: vnūtur igitur in aliquo incorporeo. Queram⁹ vtz illud sit accēs: aut s; stantia: z si ipsum est accēs siue forma accidentalis tunc accēs vnū s; stantiam z h est maximū inconueniens: quia nulla multitudo s; bz refertur ad accēs: sed omnis accēs tūm multitudo refertur ad s; bam: sicut ad vnū. Adhuc aut illud accēs aut erit cōit accēs: aut erit accēs inseparabile: z siquidem cōiter accēs tūc poterunt esse sine illo. ponamus igitur q⁹ sint sine illo: z nihil accidit inconueniens. quando autem sunt sine illo: tunc sunt plura vt plura. igitur plura vt plura constitutū vnū i nā z hoc nō ē intelligibile. Si autem accēs inseparabile ab eis: tunc nūq; cōtinget ea separi quod ad sensum est falsum: q; sepe ista in diuersis inueniuntur s; bieris. Adhuc si vnū sint i accēte tunc causa faciens vnū aliquid qd est homo vel leo est accēs. homo igitur z leo z cetera aīa lia non sunt vnū s; baliter: sed accētāl^r quod ridiculo dignum est. Si autem detur vt arist. placet: q⁹ vnīens ea que sunt in vno corpore sit forma s; balis que sit altera a substantia ip⁹ oz: tunc sequitur illud vnīens magis esse aīaz q; ista: quia in h solo differt aīa ab alia forma naturalī q⁹ ipsa vna in se existēs p diuersas potentias agit diuersa in eo cū ins ipsa est pfectio. Itaq; illoz quodlibz agit p se. Cetera autem forme nāles essentialiter z p se non faciūt nisi vnū: sicut calor calefacit z frigus frigefacit. De illo aut vnīente ea q; cōmemorata sūt qre⁹ itez vtz sit mltaz ptiū nō vnītatū: aut s; pl^r s; ba vna z s; qd ē diuersarū ptiū oportebit z ipz habere vnīens aliquod: z de illo iterūz querem⁹ vt prius z pcedet hoc i infinitū nisi stet i aliquo vno quod non ē diuersarūz ptiū. Si at stat in aliquo vno tali tunc necesse est dice-

re q⁹ mox sine altero aliquo vnīente vna ē s; ba que est aīa que vnī in se diuersas potentias que sunt supra commemorata: quia meli⁹ ē mox fieri p vnū q; p aliud preterea s; ba magis vnī ppterates q; aliquid aliud posterius s; ba sumptum. Adhuc autem q⁹ tales potentie que sunt quasi ppterates aīe quibus preparat ad agendū z patiendū sunt immediate de ipsis essentialib⁹: z ideo istis tribus de causis oportet dicere q⁹ mox ipa s; ba vnīūt: z nō aliquo alio. Illud at vnīens cū nō possit esse multiparium vt biū ē oz ēē vnū s; m s; bam. vna i gē ē s; ba i q⁹ vnītur oīa h sicut ppterates nāles q⁹ potētie nāles vocāt. Et s; m h facile tūdet bis q⁹ se iduxerū pictagorici. Quā aīa tripl^r pōt^r s; bderari. vno qdē mō vt gen⁹ alio vt aīa z tertio vt nālis potētia aīe. Si. n. aīa accipiat vt gen⁹ pdicabil^r ē de aīab⁹ picularib⁹ q⁹ sūt vegetatiua plantarū sensitiua brutū z rōal^r aīa boim. Si aut accipiat vt aīa tūc pfectio erit aīati corporis z tūc s; m dīam i spē l^r in genere l^r ididuo ipozū aīatorū differt ab aīa spē l^r genere l^r ididuo: z iō tota bōia aīa spē differt ab aīa brutū: z nulla potētia ē vnū q⁹ nō spē differat a potētia alter⁹. vltus. n. bōi⁹ z vltus asini spē differunt: nō quidē spē ip⁹ vltibil^r: q; h idē ēē pōt^r s; spē pupille z vltus vltus vltus pfcienis vltus. z sic ē de alia: vlti b⁹ Et h pbat nccārio ex h⁹ q; sic ē i tota aīa ad totū corp⁹ ita ē i pnb⁹ aīe pparie ad pres corpis: tota aut aīa ē spēs z forma diuersū ēē spē z rōe dans bōi ab aīa brutū: sic igitur erit in oib⁹ pnb⁹ ei⁹. Amp⁹ a diuinit⁹ spē s; stātib⁹ ipossibile ē potētiās nāles eiusdē spēi cārī. Sūt at oīa spē s; balia i bōie z brutū ppterates igitur fluentes ab ipsis spē erunt diuersē: z h quidē est necessariū. S; multi circa h errant z eoz occasio q⁹ videt obiecta ēē eadē: z bz i ferre passiōes potētiās diuersorū aīalium specie. Que aut nata sūt inferre passiōes cum sint eadem: sūt sua passiua eadem specie: sed sua passiua sunt oculi: vel aures aīalium spē diuinit⁹ videntur ergo potentie diuersorū animalū specie esse eadem specie. Isti autem tales nō sufficienter persuasi sūt signo. Quoniam nos videmus q⁹ idē nūero calidū ignis in

Secundus

sent passionē diuersis genere et spē sic las
pici ligno et aializ et tamen non ppter hoc il
la sunt eadē genere et spē. Tales. n. passio
nes inferant non fm conuenientia vlt dif
ferentiam in spē et genere que differentiē
sunt fm formā sed potius fm cōcationē
in mā q ea que cōcationē habent in mate
ria transmutabili adinuicē agunt et patiun
tur adinuicē et ab eisde actiuis. hec aut cōi
cano nibil cio facit ad conuenientiam vel
differentiā in genere vel spē vel numero l
fm formā sed potius fm materiaz. et ideo
quia bos idem visibile suscipit quod susci
pit bō: hoc ideo est: qz oculus bonis cōpo
nitur ex aqua lucida pura tenēte formā si
cut oculus hominis. et non oz ppter hoc
q idem sit mediū cōmixtionis oculi l eius
dem spēi virtus visiva. Sic ergo cōsidera
tur aia vt aia. Huius aut adhuc sūt due ra
tiones efficaciter hoc pbantes. quaz vna
ē q scimus organicū corpus eē perfectuz
ab anima vt in sequētibz patebit. et nos
videmus diuersitatem figurarum in omni
bus organis diuersorum aiaorum in spē
et genere: ergo etiā ipse vires erunt diuer
se in spē: quia eadez virtus in spē et genere
querit organū eiusdem figure quo suā ex
erceat opationē in spē et genere. et inducen
do hoc probat tam in aribus que sūt vir
tutes mechanice qz etiā in naturalibus. al
terius autem figure sunt organa architecti
qz panificis. et alterius figure sunt aures
asini qz hominis: et alterius organa plāte
qz animalis. et ideo dicentes esse vires di
uersarū specierū eiusdem speciei sunt inci
dentes in errorem pitagoricorum dicēu:
omnes animas posse ingredi corpus qd
libet sicut si rectorica instrumēta tibicines
sibi coaptarent ad fistulandum. Secunda
ratio est ab effectu sumpta: quoniā nutriti
ua in ligno nutrimentū alterat ad naturā
ligni: et nutritua in bruto ad carnem bruti
et in boie ad speciem carnis hominis. Cū
ista igitur differant specie et genere que sic
pfciant oportet et ipsas virtutes specie et
genere differre. Nec igitur dicia sint ad cō
futationē erroris quorundā nostrorū socio
rū q se dicūt nāl scie et absqz dubio nesciūt

opinionēs et positionēs perypateticorum
sed detinentur erroribus pitagore et plas
tonis. Tertia vero anime consideratio
est prout comparatur ad suas priates nā
les qz ipa i eo q fm priatē cōpleat et actu
aie hēt vtiā ab ipsa: et fm hoc vna ē in boie
aia in sba et diuersa vtrūqz cognitiuis et ap
petitiuis et motiuis fm locū et vegetatibz
corp⁹. et iō falsuz ē q illud qd ē potētia ve
getatiua in vno p locū et sbam sepat ab ipo
Sed id qd ē aia vegetatiua q vt aia nē nisi i
plāis: sepat fm cē et locuz ab eo qd est
aia sēsitia q ē in brutis. et iō qrit diuersū ge
nere corp⁹ in quo sit: qm diuerse in genere
et spē fore diuersorū sūt in genere et spē cor
porū foiatoz. nūqz. n. aia vegetabilis ē pars
aie sēsitibilis: s3 potētia vegetabilis pōt esse
ps aie sēsitibilis: ite et sēsitibilis ps ē intellectu
lis aie. Que at vna nūero et sba ē aia diuer
sas hēt priates sic sup⁹ dixim⁹: qm in hoc
ost aia a foia q m ē foia nāl corpea q aia
priatib⁹ plurib⁹ plura agit per se ita q nul
luz eorū p accidens et nō agit fm priatē na
ture corpee: s3 vltra terminū nature eleua
tur in agēdo eo q aia agit in nām: et intelli
gētia in aiam sicut supra dixim⁹: et illarū m
priatū qdā viciniores sunt nature sicut pri
tes vegetabilis. et qdā sūt mag⁹ eleuate s3
nām sicut priates sēsitibilis. quedam at cio
sūt sic resultatio lūinis intelligētie sicut po
testates rōnal. et iō fm diuersitatē ipis māi
festāt i corpe qm foit: qm p māifestāt que
dā opa vegetabilis: et postea qdā opa sen
sibilis. et ad māifestationē intellect⁹ q fm
prudētiā dī exigit expmūtū et ipus. Alia m
vna ē fm sbam i oib⁹ it⁹ priatib⁹: s3 nō fm
qualibz priatē s3 l rpe sit act⁹ fm⁹ vt secun
dus: qz act⁹ fm⁹ ē q pōt agere: nec pōt ipe
dire quādo voluerit: sicut bitus sciētie con
siderat qm voluerit. Et iō dicit phs q non
ē viuum et aial simul intelligēs fm q ē act⁹
cōpleat⁹ orgātū: n. aia inē vt artifex: et nō
sicut act⁹. Animam enim inesse sicut artis
ficem est inesse animam fm quid et non
simpliciter: hoc ē fm vtiū et rectitudinem for
matue virtutis que format organa sicut
si intelligamus speciem domus que est in
mente architecti. egredi de ipso et intrare

ligna et lapides et sic formare domum sine manibus architecti. Sic enim adhuc figura domus inducta secundum esse dicitur a specie formante lapides in domum eo quod species formans simplex est et nullus figure. figura autem inducta non est simplex cum dicimus ipsum domum esse in lapidibus et lignis quod in domus figuram convertunt. Et sic philosophus vult quod species aie sit in semine formans et figurans organa que virtus formativa vocat. et hoc est aiam in esse secundum quid: hoc est secundum ipsum et virtutem aie que formativa vocat: sed non inest hijs quod est actus et substantia quedam aiai corporis nisi in corpe organico completo. Hic est igitur intellectus eius artis et nos determinabimus hoc in libro de animalibus: quia per hunc modum ibi artis explanat seipsum et sui commentatores sicut dicimus exponunt eum. per hoc igitur per qualiter aie vires adveniunt secundum tempus diversitatem. Si autem dicamus prius vegetabilium secundum substantiam alteram esse a sensibili per hoc quod diverso tempore inducit ut est actus organum: tunc etiam oportet nos dicere motum secundum locum esse diversum in substantia a sensibili: quod motum secundum locum diversum tempore perficit ut actus primus vel secundus. Adhuc autem et generaliter dicemus alteram a nutritiva et augmentativa eo quod longum ipse per prius ad actum. Quod autem obicitur de diversis complexione organorum placet doctrina est sed erronea: quoniam in omnia membra sunt diversa ratione complexione: tamen omnia dirigunt et converunt ad unum quod est cor vel id quod est cor dicitur loco. et ideo tota corporis diversitas refertur ad unum unicus omnia alia. et sicut se habet ad suas partes corpus: ita se habet perfectio corporis ad suas particulares potestates: et ideo substantia una est aie cuius actus est vita cordis: et particulares potestates exercet in alijs membris. Sic igitur dicemus totam partium aie diversitatem in uno corpe esse unitam aliquo quod est aia.

Capitulum xxviii. de dubitatione que movetur de eo quod unum potentias aie virum ratione cōis et substantia realis cuius vires aie sunt partes.

Adhuc dubitabit aliquis quomodo potestatem habet quilibet partium aie in corpore: et hoc est querere virum habere potesta-

tem partium potestatis que est quasi pars integralis aie potestatis ita quod vires potestatis particulares sit una substantia aie secundum esse: aut ita sit quod quilibet pars aie potestatem habeat totius aie et vivens eas non sit nisi quedam ratio cōis et secundum rem quilibet pars sit quedam aia totum illud habens quod habet aia. Et si quidem dicatur quod prius unaqueque non habet nisi particularem potestatem: tunc oportet quod sicut aia continet totum corpus: quod sic quilibet pars potestatis eius aliquam contineat partem corporis et exerceatur in illa sua operatione: et hoc ideo continens est quod aia tota dicitur forma continens corpus: et tunc ipsa non colligit nisi ex potentibus particulis: prius corpus continens. et si hoc procedat videtur sequi aliud impossibile: quod quale pariter aut quomodo intellectus continetur grave est fingere volenti assignare eo quod nos scimus omnem potentiam affixam organo corporali non esse nisi circa ea que sunt de complexione organi illius sicut oculi circa colores: et auris circa sonos. Intellectus autem vult esse circa omnia: neque accipit ea corporaliter sed simpliciter denudata ab omni materia sensibili et corporali: et ideo nullus prius ipse potest esse actus non igitur universum totius potestatis anime continens corpus colligit ex alijs particulis potestatis: quare quilibet contineat partes corporis: et per consequens non est talis comparatio partium anime ad partes corporis qualis est comparatio ipsius anime ad totum corpus: cum ipsa contineat totum corpus et non quilibet partium eius pariter corpus continet. Quod autem omnia anima ad totum corpus sicut continens ipsum competit: probatur ex hoc quod superius induximus: quod neque omnia egrediente de corpe corpus expirat et marcescit. Si autem propter hoc dicat aliquis quod vivens istas particulares potestates est una ratio cōis earum quam habet ut sunt aie: et quod quilibet istarum est aia habens in facultate omnia opera anime faciendi in quedam opere in uno organo et quedam in alio. Ille pro se habet quod plane videntur vivere et videri habere omnem facultatem anime vegetative: et in radice sola trahit cibum: tamen vivunt et facultatem trahentem cibum habet in ramis: et hoc patet quando dividitur et figitur terrestris

Secundus

enim in ramo trahit sicut in radice. similiter ē in his aialibus que anulosa vel rugosa dicuntur que si diuidantur viraqz ps retinet animā sensibilem et motuā sicut locū: et sunt iste aie eedē spēs lz sint nūero diuerse. et videtur q viraqz ps etiā hēat virtutē gustatiuā et cibi receptiuā. Si aut nō perficiūt traciū cibū nullū ē incōueniens: qm hoc cōtingit p accidēs. Nō ē hoc ex defectu virtutis aie quā nō habet viraqz ps: sed q deficit ei organū corpale quod in planta vbiqz aptat ppter omogenitātē plantarum: sed nō sic vbiqz pōt aptari in aiali ppter suarū ptiūz elerogeneitātē. vnde lz nō hēant in ista qbus saluentur in nā: tamē aia perfecta sicut oēs vires videt viriqz pti inēē: et siles spēs sūt aie partiū adinūicē: et etiā toti sūt aie diuise siles: qz nō habuit plus tota sil qz ps alteri? diuidens ipam: tota ergo anteqz eis set sepata: et aie ptiū sunt siles adinūicē et hoc ē ac si tota quādo corpus simul non diuisū ēēt diuisibile p spēs. Quod aut est diuisibile p spēs ē rō cōis vna ergo dīo aie i parte est dīo in spēs: sicut si diuideret al in boiem et asinū. et nō ē sicut dīo subiecti i potentias et ppterates nāles: sicut diditur ignis in calidū et rarū et lucidū vel pomūz in odorē et caloriē et saporē. Si aut quis diceret q in plantis in quibz marie sit bmoī dīo nō ē aia palā ē falsū ēē qm in plātis videt ad sēlū inēē quoddā pncipiūz formale quod nō est fōia corpea agens tāū vniū: lz vniū in corpea tāū in corpe agens diuersa: et hec aia vegetabilis quā sola cōicant siml aialia et plante: et ipsa quidē vegetabilis sepatur sicut ē aliquādo a sensibili pmo mō quoniā ē in plātis sine sensu. sed sensibile nō sepat ab ipsa: qz nihil ē qd hēat sensū quin etiā hēat vegetabilē. hac igit via incedēdū ē ad ingredū de aie ptiū. Quēstiones aut in hoc vltio capitulo mote lz nō ēēt solūde hic sed potiū in libris de vegetabilibz et aialibz in quibz ageť de corporū aiatorū diuersitate: tamē pp doctrine bōitātē et facilitatē dicimus esse p verissimo tenendū q vna sicut sūz est aia in corpe vno et q illa potestatibz aliquibus affigat corpī et nō est necesse q sicut oēs corpī affigat: qm

aia illa que similio est intelligētie agentis: et magis eleuata ē supra naturā quāsdā hēat ppterates affixas corpī: et quāsdā ptiūas corpōri habet: et hec ē aia rōnalis. Sicut autem corpa aia sunt aliquādo valde silia: et habēt organa nō ex diuersis: nō in fōia pposita sed quasi omogenea sicut plantę: et hec diuisa cōualescunt: qz quelibet ps pōt esse os et organū saluādo naturā in talibus. Que aut sūt silia quidē sed nō oīo sic quorū corp⁹ componit totū quasi ex quibzda cirentis sicut anulis sicut serpētes et lambri et lacerte et anguille et bmoī: hec oīa virtutes suas motiūas habēt maxime in anulis sicut in libro de motibus aialū ē determinatū: et ideo diuisa p transuersū in viraqz preteritinent et sensū et motū. Si aut per totam lōgitudinē corporū suoz in duo diuidantur: diuidet quelibet circuloz in duos semicirculos: et quia circulis illis vtēbant p mēbris officialibus in sensu et motu: iō tali diuisione in eis facta statim moriuntur et iacēt immobilia eo q nullū habēt organū i quo fixat opatio sensus vel motus. Quēdā autē sunt valde diuerse cōpositiōis in organis corporis: et illorū potestates aiales sūt valde diuerse: et iō diuisis illorū corporibz statim moriuntur: qz anima expirat et nō pōt saluari cū inueniat in vna pte totā diuersitatem organorū quā requirit ppter suarū potestatum differentiā. Sed hominūz gēnus specialem habet in hoc ppteratē eo q sic diximus supra anima eius que sibi est ppa sepata est et non cōicat corpōri p seipsa: lz p aliam potentiā corpī cōicantem propter quod etiāz nō diuidit aia hominis diuiso corpore: sed abstrahit cū non habet in quo operet. Sic autē diuisis vt dictum ē plāns et anulosis corporibz que per se diuisibilia sunt aia que vna numero fuit in toto efficiat due numero per diuisionē eo q est diuisibilis per accidens diuiso corpore: qz tamē anima nō ē forma corporea que distendatur quantitate corpīs sicut albedo vel alia forma situālis in corpore: iō putabar plaro q aia nō possit etiā didi per accēs sic diuidit albedo: et iō dixi i toto negro fuisse multas animas vnitas in rōne quāz multitudo

manifestat p diuisione. Sed hoc ē incōueniēs: qz nō ēēt rō qre vni⁹ corpis pfectibil⁹ ēēt plures aie vel pfectiōes cuz vna sufficit. nā. n. nō abūdat supfluis. Et iō dicēdū q ad dionez corpis sequit⁹ dīo aie. z iō quod diuidit⁹ p accūs ē duplex. i. qd babz quātitatē p accūs fm quā diuidit⁹: z est mīnus in minori: z malus in maiori: sic foie corpe diuidunt⁹ p accūs q sūt vt caliduz frigidū z hūidū z siccū: z binōi. z ē diuisibile p accūs qd lz in se sit indiuisibile n̄ habens qstiatē: tū fm suā totā facultatē uest diuersis prib⁹ corpis. z iō diuisis corpis pculis fm totā facultatē suā remāet in illis diuisis: z sic aia ē diuisibilis p accidēs. z simile ē sicut si signauro pūctū in linea media. 22. n. indiuisibile ē: z tamen si diuise ro lineā in pūcto illo remāet pūctū integz in vtraqz lineā: z erūt duo pūcta. Hoc aut plato ignorauit. Quidā at etiā hoc ignorātes pueriūt se ad magis ipossibile dntes q in vtraqz pre diuisa remāet vna aia nūero sed illi nesciūt q idē nūero ē i quo nō inuenit⁹ in nūerādo diuersitas. In prib⁹ aut diuisis diuersitas in nūerādo inuenit⁹. Adhuc autē quod diuidit⁹ ab aliquo loco z sbo uel esse ē nūero differre ab ipso: ptes at diuise z loco z subiecto sunt diuise. non igitur est in eis vna anima numero.

Explicit liber de aia p̄mus. Incipit secundus q ē de aia fm substantiā z ptes eius q sunt vegetabilis sensibilis z rōnalis. Tractat⁹ p̄mus de substantiā aie fm se. Capl⁹ p̄mū q sit libri intentio: z qualiter diffinitio nem anime venari contingit.

Ec igit q dca sūt tradita sūt a p̄orib⁹ phis de aia in quibus qz nihil ē p̄ueniēs sbe aie v⁹ ei⁹ p̄orib⁹ oz nos oia ea vt oīdim⁹ obicere. Redeam⁹ aut iteruz tanqz ex p̄ncipio qd supra nobis p̄fixim⁹ ad inquirēdū p̄mo de sba: z postea de p̄orib⁹ z op̄ib⁹ z accidētib⁹ eius. z q̄ram⁹ determinare quid ē aia rōne cōi z figurali siue

Impficiali. z etiā q vtrqz sit ipsi⁹ eēntialis et p̄pria diffinitio q nō dic⁹ tātuz quid est aia sed etiā dicit cām p̄pter quid vnūquodqz op̄ez z accētū inest: qz sic dixim⁹ sup̄ius in p̄bemijs si p diffinitioem nō cōiecturatur facile de accētib⁹ dialctica erit z vana. venātes aut diffinitioem p̄mo q tantū qd ē aia dicit dicam⁹ q nos nō disputamus vtrū aia sit in generib⁹ accidētū: qm̄ scitū ē ab oib⁹ accidēs p̄e substantie nō ēē negz p̄ficere substantiā. Aia autē cōpositi ex aia z corpe pars eēntialis z dignior ē: p̄fic aia ra corpora. z iō supponim⁹ aiam in generalitate substantie cōtineri. Dicam⁹ igit vnū esse gen⁹ entis quod ē substantia: hui⁹ autē generis aliud quidē ē sic mā que fm se accepta nō ē hoc aliquid quod ē cōpositū in diutduū substantie eo q nō dat ei nom̄ negz ē: sed substare ab ipsa p̄mo ē. Alterū aut in eodē genere substantie acceptū ē forma z spēs fm quā dicitur iā formata res nature hoc aliquid eo q formādo ipsū z specificādo dat ei ēē z rōne diffinitū. Tertium in genere eodē quod ē ex istis cōpositū duob⁹ quod ē res in nā p̄ducta: quam ipsa nā trēdit. Sic bec aut mā quidē ē potētia q subicijtur generatiōi z forme. Spēs at ē endilicbia: hoc at latine sonat act⁹ vel p̄fectio q dat ēē specificū sbae sz qz homo vel asin⁹ dicit⁹ aliquid: z hoc ē duplex quorū vnū sequit⁹ alterū: vnū est. n. actus p̄m⁹ qui est ēē: z aliud ē actus secundus q ē actō eēntialis fm illud ēē: sicut si diceret⁹ q lux lucētis est ēē z actus p̄mus: z lucere ē actus eēntialis eius secundus: eo q bec est actio eius que sue forme diffusio quedam est essentialis. omnis enim essentia propriam z essentialēz habet opationē qua nūqz destituitur quando est essentialis: sicut lux non destituit⁹ a lucere quod ē eius actio. huius autem exēplum in accidētālib⁹ est scientia in sciente que dat ei ēē scientis fm qz sciens est: z huius actio essentialis fm scientiam est considerare scita que scit per scientiam. Aia enim est in omni forma naturali q ipsa in habita habita est actus primus dāns ēē materie in qua ē z compositio: quia aut ipsa ē p̄ncipium eēntiatum

Secundus

et naturalium sibi actionum: id etiam non per ali-
quid aliud sibi acquisitum est actus secun-
dus. sicut enim sciens nihil ulterius acqui-
rit quo consideret: sed ipsa forma que est scien-
tia in eo est principium considerationis per seip-
sam: ita etiam de omni forma naturali et sub-
stantiali quod est principium ipsa suarum operati-
onum essentialium per seipsum: et non per aliud sibi ad-
ditum. Adponet autem fortassis aliquem
quod dicimus substantiam esse genus continens
materiam et formam cum sint principia substan-
tie: et principia generis non sint in genere: sed
ante ipsum. Adhuc autem forte mirabitur alius
quis quomodo diuidimus substantiam per tria
que non equaliter respiciunt rationes et nomen
substantie: et inter que non est oppositio: cum
duo prima sint partes terrarum quod sunt substantia com-
posita. Sed de his determinari habet in pri-
ma philosophia, sed quantum hoc negocium
attinet sciedum est quod eodem quod vocamus substantiam
hic tria continentem est eodem secundum analogiam, per
ut distinguimus in vii. philosophie prime: et ideo primo
conuenit vni: et alijs conuenit per illud. Ad-
huc autem substantia dupliciter accipitur: vno, n. modo acci-
pitur secundum quod substantia accidentibus: et est ipsorum ac-
cidentium vltimum secundum in quo ipsa accidentia ha-
bent esse, et sic non accipimus eam hic: quod hoc modo
cedit in coordinatione predicabili. Alio au-
tem modo accipitur ipsa namque substantia secundum quod opponitur
accidentaliter nature: et sic est et dicitur substantia res per
se existens: et accidentia res non per se existens
et quando sic dicitur tunc continetur sub se maius
et formam et compositum, et principaliter quidem
hoc modo substantia est forma qua existit quicquid
per se existit, et secundo modo dicitur composi-
tum: tertio autem materia que non habet per se
existere in natura nisi per formam, et isti modi sunt
tres penes quos diuiditur substantia in tria, neque
oportet quod talis diuisio sit opposita cum non
sit diuisio analogi nisi explicatio modorum
quibus analogus sub se continet quedam.
Nam igitur patet quod diuidimus hic substantiam
inter ea autem que sunt substantia per se existentes
nulla ita videtur esse substantia sicut corporea, licet
enim substantia sepeate verius sint substantia: tamen non ita
videntur ad sensum. Omnes, n. cognoscimus
ad sensum quod corpora sunt res per se existentes
Inter corpora autem adhuc magis videtur

esse substantia physica corpora quam artificialia: quod nos
videmus quod physica corpora sunt principia
artificialium corporum. Figura, n. quam in-
ducit ars accidens est quod non esset nisi
physicum corpus sustineret ipsam: sicut per in
ligno in quo est forma lecti que non esset nisi
lignum esset: et sic ad per se existendum principium
atur artificiale a physico. Est igitur physiciens
corpus quod physica forma ad aliquam spe-
ciem physici corporis est determinatum magis sub-
stantialiter quam artificiale. Inter physica autem
corpora quedam habent vitam et quedam non
habent vitam: sed alia forma determinantur
ad spiritum physicam sicut elementa vel etiam com-
mixta rationum ut lapides et metalla secundum sua ge-
nera. vitam, n. dicimus secundum principium alen-
di et augendi et diminuendi: quod ista sunt secundum
que primo manifestat vitam sicut inferius pro-
babimus. Erit igitur omne corpus physicum princi-
pans vitam essentialiter substantia in illo modo substan-
tie quo diximus substantiam esse compositum. Quia
vero tale corpus physicum habet vitam: et habens
vitam corpus: nec est ipsa nec causa vite non potest
esse quod corpus physicum sit anima: eo quod corpus cuius
sit habens animam et vitam per animam non est in alio a
se sicut in substantia eo modo quo dicimus substantiam
formam esse in subiecto non quidem sicut accidentia
quod cum sit in aliquo non est in eo velut quedam
pars: quod anima est potissima pars ipsius quod est esse
compositum. Adagis autem corpus physicum est secundum
in illo modo quo diximus materiam et vltimum esse gene-
rationis secundum primum in libro primo perigenes
Constat autem quod etiam anima non est compositum ex
anima et corpore, oportet igitur quod anima sit substantia sicut
spiritum et formam diximus esse substantiam corporis phi-
sici vitam participantis potentia habituali: hoc est
forma que forma potest agere operationes vite se-
cundas. Cum, n. potentia sit duplex: vna quidem
moralis que est qua potest aliquid fieri: et est imperfecta
non est anima perfectio corporis physici vitam per tales
modum potentis habere a corpore: quia tale corpus
vitam non habet neque participat vitam: sed vitam habere
et participare potest per sui transmutationem: sic
quilibet materia transmutatur ad suam formam per ge-
nerationem: sed anima est perfectio eius quod habet vitam
sic quod actiones vite exercere potest: et ideo
secundum alium modum potentie habet vitam
qui est modus potentie formalis: sicut

dicimus scientē esse potentē cōsiderāre cū voluerit: et ignorantē considerandi bñe im-
potentiā: sic igitur habemus ea q̄ exiguntur
ad illā aīe diffinitionē que simplr̄ et vlt̄er
dicit quid ē anima. Est. n. anima substan-
tia que ē forma corpis non artificialis sed
p̄physici: et nō cūlibet p̄physici: sed poten-
tia habituali vitam habentis.

**Capitulum secundū de vniuersali anime
diffinitione q̄ dicit quid ē aīa vniuersaliter.**

His autē que dicta sunt possumus
intelligere q̄ aīa est substantia que est
actus: nō tamē quilibet actus nālis: sed ē
bñōi actus quo aīatū pōt agere vite actio-
nes: hic autē actus dī dupl̄r sicut et in ante
habitis dictum ē. Alius quidē. n. est foīa
dans eē simpliciter p̄ modū habitus quie-
scētis in suo subiecto: et ille ē sicut scientia
quiescens in sciēte. Alius autē est sic opa-
tio eēntialis p̄cedens ab bñōi actu sicut
actio vite procedit ab aīa: et ille ē sicut cōsi-
derare quod ē actio sciētis in actu conside-
rantis: et manifestū ē q̄ anima est act⁹ p̄m⁹
sicut scientia ē actus sciētis: hec. n. ambo q̄
vocalimus actū p̄mū et actum secundū aīe
conueniūt quia in eo q̄ aīa ē actus ē i quib-
usdā similis somno: et in quibusdā similis
vigilantie. Sōnus. n. est quies aīe ab exte-
riori ope sensuū et quo ad sensū: ergo n̄ pōt
dici q̄ ipsa sp̄ exerceat opatiōes suas. Vi-
gilantia autē est expansio quedā anime in
exteriora opa sensuū: et ideo si diceremus
animā vniuersaliter eē h̄m actum: et q̄ hoc
eēt essentia eius cōtingeret aīalia dormien-
tia non habere aīam: et vniuersaliter q̄cqd
nō ageret actiones anime nō haberet ani-
mam: et hoc ē falsum. In sensibili igitur
anima nos videmus aliquādo quod est si-
mile somno: et aliquādo quod ē simile vi-
gilie: vigilia. n. similis ē considerationi que
est exercitiū et actus anime vel scientie: sed
somnia ē simile aliquid scientiam haberi
et non viciā ea in opere. In aīa autem ve-
getatīna videmus ipsam esse magis silem
vigilie continue: quia ipsa quantū ad nutri-
tiue opera semper agit operationes vite et

nnnq̄ quiescit ab eis q̄dū anima inest
corporei. semper. n. vel trahit nutrimentum
de membro ad membrū vel dissoluit ipsū
et alterat et vnit mēbro. et ideo quantū ad
hunc mortū vite semper agit vite actiones
quāvis enim quedam animalia quiescūt
aliquando ab inquisitione alimenti exteri-
us sicut vrsi et birundines et ciconie et glia-
res quidam et forte mulieres alique et que-
dam alia que calorem habent digestus de
bilem. et est ipsorum viscosa humiditas et
spissa valde pellis et non porosum corpus
tamen idem calor in eodem tempore quā-
do cibum extra non querunt dissoluit nu-
trimentum et humidum quod est circa lo-
cum digestionis et alterat ipsum et conuer-
tit et attrahit ad membra. talia enī anima-
lia voracia sunt in estate quādo consonat
calor aliquantulum: quia multi cibi appe-
titus causatur a frigiditate: et ideo quia ca-
lor eorum parum et quasi nihil consumit:
sed tantum conuertit modica alteratiōe ci-
bum et remāet in eis multa et indigesta hu-
miditas: et pinguedo magna operiens in-
teriora omnia viscerum eorum et sunt in ta-
libus vene et cetera vasa stricta multum p̄-
pter debilitatem caloris penetrantis et per-
forantis. Et ideo quando venit frigus ex-
trinsecum hyemis obstruuntur pauci pori
qui sunt in corporibus eorum: et tunc mor-
dicus calor nō habens quo euaporet cum
fumo būido redūdat ad interiora ad locū
digestiōis et generat in eis flegma abūdā
et obstruens vias nutrimenti. et sic cessat in
eis appetitus et quiescūt ab exteriori inqui-
sitione nutrimenti. et būditas grossa euap-
orans ad cerebra eorū facit ea q̄si ebria et
somnia: et ideo iacent immobilia et sa-
gacitate nature prouident sibi de cauernis
et buis signū ē: q̄ egrediētia de cauernis
inueniunt macilentia eo q̄ consumpta ē in
eis būditas impingans ea. Sed de his
tractabitur in libro de animalibus hic autē
hec dixisse sufficiat: q̄ cū vniuersalem aīe
queramus diffinitionem oportet ipsam di-
cere in quibusdam actum p̄mū: et i qui-
busdam actum secundum propter causas
que dicta est. Sed h̄m viam generationis

Secundus

scientia est ante considerationem: et prior
 est: quia prius est habere habitum quam uti ip-
 so in actione et exercitio: et quis forte aliqu-
 forma ab actione sua nunquam destituitur:
 sicut lux a lucendo: tamen prius est habere viam
 generationis actus primus quam actus secun-
 dus. Sic etiam prius in via generationis est
 habere animam habere potentiam vite quam age-
 re actionem vite: vita enim que est ipsum vivere
 est actio anime in corpus et est sibi essentialis
 alius et nunquam ea destituitur sicut inferius di-
 cemus: tamen habere generationis modum prius
 habetur anima quam vita: et ideo anima essen-
 tialiter est actus primus et non secundus. Dis-
 tinctio igitur dicens quid est anima est quod est
 actus primus corporis phisici potentia viam
 habentis.

Capitulum tertium de date definitionis
 explanatione et est digressio quedam.

Alia autem animam diximus esse
 actum non cuiuslibet phisici corporis
 sed potius eius tantum quod in po-
 testate perfecta habet unde exerceat actio-
 nes: et nos ad explanationem dicte defini-
 tionis determinare quale sit illud corpus quod
 dicimus in tali potestate habere viam. In superi-
 oribus autem primi libri istius scientie dixi-
 mus formas naturales vniuersales esse dupli-
 ces, vna enim est que magis sequitur natu-
 ras corporis naturalis in quo est forma non
 eleuata supra ipsum et potentias eius sicut
 est illa que est armonia mixtorum vel armoni-
 am sonus et talis forma natura proprie vocat-
 ur et non agit nisi vnum sicut determinatum est in se-
 cundi phisicorum nostrorum principio. de omnibus mix-
 tis talem formam habentibus iam tracta-
 vimus in scia de lapidibus et mineralibus. Et
 autem alia magis vicina cause vltimi agentis pri-
 me que agit omnes formas et hec est essentia in-
 corporea mouens et perficiens corpus quod habet
 primere in naturam totam eo quod ordine na-
 ture supra naturam est omnis forme corporee et
 hec vocatur anima et quod potentiam non tras-
 hit agendi a corpore sed ex prima causa cuius
 naturam sequitur: ideo non agit tantum vnum
 sed multa et quodlibet illorum operum est ei pro-
 p-

um et essentialiter et talis forma vocatur anima.
 Actioes autem suas essentielles agit in cor-
 pore et circa corpus que actioes non sunt sine
 instrumentis corporalibus: et ideo omne cor-
 pus quod in potestate habituali habet vnum
 de operatur actiones vite oportet esse organi-
 cum habet ex organis figura et suum ordinem
 compositum. organa enim voco membra officialia quod
 bus actiones vite ab anima exercentur sicut
 per corpus fluxus spiritus vitalis per stomachum
 autem cibi coctio per par autem digestio et
 sic de aliis membris. hoc autem rationabiliter
 fit. forma enim que non simpliciter est: cum vnam
 tantum habeat essentialiter operationem solum
 corpus simpliciter organicum vnius rationis et rationis
 in toto et partibus omnibus eius sicut et for-
 ma ignis: aut lapidis et metalli. forma autem quod
 sua incorporeitate altior est quam forma natu-
 lis et magis supra materiam eleuata plura op-
 eratur essentialiter et ideo oportet suum corpus in
 quo exerceat opera illa esse eib: rogenum ex di-
 uersis in figura et mixtura compositum. huius
 autem exemplum est in omnibus potestati-
 bus incorporeis. Ars enim architectonica
 cum sit vna non vna simplici operatione facit
 domum sed potius sectando dolando pforan-
 do et planando et lenando et compaginando
 propter quod diuersa in figura querit instru-
 menta sicut securim ad secandum: dolabrum
 ad dolandum: et terebrum ad pforandum: riuum
 nam autem ad planandum et in aliis actionibus
 suis apta talia membris: vnit autem ea ad vnum
 manus artificis que mouet omnia hec. Sic
 et anima habens in se potestates operari opera
 vite multas querit corpus sic habens diuer-
 sa organa in figura et mixtura et compo-
 sitione in quibus diuersis agit vite actiones vniens
 omnia hec ad vnum. scilicet ad corpus a quo influit
 vite actiones omnibus eis. organa autem
 plantarum presunt: et hoc quidem satis
 manifestum est in corporibus animalium et ma-
 xime hominum cum et in corporibus plantarum verum
 est quod plantarum presunt organa specialia offi-
 cia hominum vite: sunt presunt simplices habent
 re simplicitatis quo dicitur simpliciter quod presunt
 omogeneas: folium enim in planta est ad cooperien-
 dum corticem fructuum ne ledatur caumate vel fri-
 gore. fructus autem habet corticem in quo operatur

semē vt efficiat pepanu in vase debito matu-
rariū. Radices vero hz ori in aialibus si-
miles quo ad offm: qz z oris z radicis of-
ficiū ē trahere nutrimentū. Adulā autē
hz quasi loco cordis: lz quelz istarū pūnz
in se sit cōposita ex silibus: tamē iste ptes
diuersa hnt vite officia. pz igit ex dictis qz
si oz aliqua cōem diffinitionē dare aie: tūc
vūqz erit act⁹ pūmus corp⁹ pbfici organici
qz hoc cōuenit tā anime plāte qz brutoz
z cōuenit etiā aie hūane quā in organ⁹ opa-
ri videm⁹. z qz actus in oibus cēntialr di-
stinguit ab eo cuius ē act⁹: z pūpue in ani-
malis in quib⁹ ostēsum ē aiam corpeā for-
mam nō ēē: iō non oz qzere si vñū sit aia z
corpus. Sōia. n. cū mā nūqz coicidit in eā
dem rē sicut in artificialibus appet: vbi tū
foia vicinior ē materie qz in alijs. Ad. n.
qzrim⁹ si figura ē idē cū cera in sigillo. neqz
vlt vñqz dubitam⁹ si idē sit actus: z id cu-
ius ē act⁹ sic materie. Lū. n. hoc ipz vnus
z ens multipl⁹ p analogiaz dicunt de sba
z accidere erit sba pūcipaliter z per se ens
z accidens ē ens: qz ē aliqua dispō ei⁹ qd
vere ē. Lū sba diuidat in tria sic supi⁹ dixi-
mus mām. s. formā z cōpositū qd iter ista
tria ppe z pmo ē ens ē forma: qz mā n hz
actu ē nisi a foia: z cōpositū silr. z iō mā n
ē ppter eē dandū: sed poti⁹ tāū ad hoc qz
subsistat z pūculizet z indiuiduet eē quozū
nullū ē eē ppter qd impossibile ē vñqz for-
mā ēē mām. z sic eadē impossibilitate im-
possibile ē aiam eē corpus. vniuersali igit
diffinitioē dictū ē quid sit aia: qz ē sba hz qz
rō rei sba z foia est: z hec sba ē quid erat eē
hoc ē quidditas cēntialis hmōi corp⁹ qle
determinatū ē. z iō corp⁹ amittit nomen z
rōnē suā quando expirat ab eo aia: sicut si
dicerem⁹ aliquod instforū artificialiū eē al-
a natura pfectū sic si dolabra eēt aial z cor-
pus pbficiū. tūc. n. id quod ē sba ipsi⁹ foia
lis ē eē silr: qz eē nihil aliud ē nisi diffusio
foie in subiecta sibi mā: z tale ē pbfici cor-
pori ē aia in cōi rōne accepta. z si positōne
poris retēta qz si dolabra sit corpus pbficiū
corp⁹ dolabrale quod ē ferrū sepetur a foia
dolabre tā nō hēbit nec rōnē nec nomē do-
labre nisi forte equiuoce: neqz ferrūz hēbit

rōnē ferri: sed qz ferrūm adhuc est ferrum
sepata ab ipso figura dolabre apud vltm
loquēdi: iō ē qz dolabra ē organū artis z
pbficiū: z corpus artificialiūz supius dixi-
mus eē pūcipia corpa pbfica qz foia pbfici-
licas retinēt in eis. Itē. n. accēsi est foia
artis. z iō talis corp⁹ nō est eē: z iō aia
poti⁹ pbfici tal quod hz in seipso pūcipiū
quo mouet motu vite z hm locuz: z qd i se
hēt posse quiescēdi quādo voluerit. Lū iō
sepata aia ab hmōi corpe corp⁹ iā non erit
habens eē z nomē. z iō mortuus hō non ē
hō: neqz caro ei⁹ ē vera caro: sed poti⁹ cor-
ruptū a carne hois. Cōsiderare autē oz in
pūbus aiat corp⁹ quod nunc dictum est
quoniā si nos ponam⁹ oculū per impossi-
bile esse separatū z esse animal tunc abiqz
dubio visus z potentia visua erit aia eius
quia hec potentia agit in eo vite actionem
hm nām oculi z cōplexionē. visus igit erit
sba formalis oculi dans ei rōnē oculi z no-
men: ipse autē ocul⁹ qui pupilla vel corpus
oculi vocatur ē materia visus. z ideo desi-
ciente visu in oculo iam nō est oculus sed
equiuoce: neqz pupilla vocat neqz est: nisi
equiuoce sicut lapideus vel depici⁹. Ad
autē accidit in pre vna organica aialia oz
accipe accidere in toto corpe viuēte: qz oio
sile ē. sicut. n. vna potestas pūclans ani-
me sensibilis se hēt ad vñā organica ptem
corp⁹ in eo qz dat ei esse z rōnē: ita totus
sensus sine sbalis aia se hēt ad totū viuēt
corpus quod dat ei esse z rōnē talē que est
sensitiui corp⁹. pz igit ex dictis qualiter
aia sit actus aiat corp⁹ potestates hntis
agēdi vite actiōes: z ideo tale corpus non
pot eē abiciens aiam quod ita ē in poten-
tia: z in ea ē ei viuere: sed potius ē aiaz ba-
bens: ppter quod diximus supius qz euz
ōi in diffinitione assignata potētia vitā ba-
bentis qz de potestate hntuali z pfecta itel-
ligit que potens ē agere vite actiones: hoc
autē baud ē separatū ab aia vt abiciens eaz
sed potius in rōne sua cōcipiens eā z hntis
eā: qz neqz nomē corp⁹ organici hēt neqz
rōnem sine ipsa. Semē aut animalū z fru-
ctus plantarū nō sunt hmōi corpa organica
nisi in potētia incōpleta. z ideo taliū non ē

Secundus

anima endelichia: neq; anima ē in eis nisi sicut artifex in artificiato quod ē in fieri et nō in eē: et hoc nō est in eē aiam nisi fm qd sicut supra diximus: vñ p3 ex dictis qd vigila nta ē actio aie qd est exercitiū actiōis vite est sicut in artificialibus incisiō: et in pñsis dñs visus siue videre fm actū et iō visus h3 actiōez qd est vti visus: et sicut potentia bitaalis orgāi ad videndū qd ē visū h3et: et si vti ē aia: qd sicut dixim⁹ ipa ē actus pñs⁹ et act⁹ secundus: neq; tamen iō ē duo: qd act⁹ secundus supponit pñm⁹: et fluit ex ipso eēntialr corpus autē et mā oculi ē qd ē potētia viēs et habens visū: et nō potētia incōpleta: sed potētia pfecta sicut diximus: et sic oculus ē pupilla et visus cōposit⁹: ita aia et corpus ē aial totū cōpositū cuius tota ratio et substantia est anima.

Capitulum quartū in quo ex pñdictis demonstrat⁹ que anima separabilis ē: et que nō.

Ex dictis autē in pñdicta diffinitōe aie facile determinat⁹ qñtio qua qñritur si aia sit separabilis a corpore vel nō. Adon enīz immāifestū est qd aia nō vlr separabilis est a corpore. Sicut qd pars qdā ipsi⁹ nō separatur a corpore. Quēcūq; n. foia eēntialiter ē pars corp⁹ aut act⁹ nullā vite actiōē agēs nīz si in pte corp⁹is aliq nō pōt separi h3 et a corpore: qd si separet se qñref qd separata nullā h3et vite actiōem: et hoc eē nō pōt. tales at sūt aia vegetabilis in plātis: et aia sensibil in brutis: hec. n. duplex aia est actus et pfectio quāquidā corp⁹is pñm⁹ sine quib⁹ nullā oio h3 vite actiōez. Adon. n. intelligi pōt nutritiua et augmentatiua et generatiua agere sine cibo et semine corp⁹is: et iō a corpore in istis actiōibus nō separatur. Sicut autē videre et audire et vlr sentire nō agit sine instris corporalib⁹ et corporalibus formis: et imaginari nō fit sine qñtitate corp⁹is ppter qd nihil istōrū separatur: neq; ipa aia separi potest qd sic ē i toto corpore sicut iste potētes sūt i pñsibus corp⁹is. At vñ quandā aiam et fm quāqdā pñs nīl prohibet separi pp hoc qd ille nullius corp⁹is sunt act⁹ in quo vite exerceāt actiōes sicut in orgāo: sicut ma

nifestū erit in sequētib⁹ de intellectu tā agere qñ possibile: et in pte i pñmissis bitū est. Amplius autē manifestū est nō solū de ipsa pte intellectiua qd separet: sed de ipsa aia tota intellectiua qd separet ē manifestū: cuius cā necessaria ē: qd cū pñs aie sint nāles potēstates eius ab ipsa fluentes impossibile ē qd ab essentia cōiuncta cū corpore fluat pñs separata. Sz everso possibile ē qd ab eo qd eēntialr est separati fluant potētie opantes in corpore: qd ois pñs supior pōt quicqd potest vlr inferior: et nō cōuerit. cui⁹ pbatō ē qd nos videm⁹ qd a pñmo motore simplici q maxie sba separata ē inter eēntias oēs fluit virtus motiua pñm⁹ mobilis q nullo mō explet opationē suā sine corpore eo qd nīz bil ē localr mobile nisi corpus. Sicut at ari qlibet separata ē pnt est in aia artificis: et si potēcias suas nō explet sine corp⁹is instrumētis. p3 igit qd ab eo cui⁹ essentia separata ē fluūt potētie opantes in corpore. Sed ab eo quod eēntialr subdit⁹ corp⁹i: et ē virtus in corpore exis nulla fluit potētia que sit separata: qd potētia nālis et operatio legitur essentiam: et iō ipsa essentia mixta corp⁹i magis erit imixta qñ ipsa essentia qd fluit. Adhuc autē nālis potētia est ppterat essentie. Est at sūm pñcipiū passiōis: et cadit in diffinitōe eius. Qualr igit possz eē qd essentia cōiuncta corp⁹i cāret potētiām nālem separatam. Ex his igit p3 qd si intellect⁹ ē potētia separata tēoz qd nā et eēntia in intellectu aie sit separata: et cū hoc habebit plurimas potēcias corp⁹i cōiunctas. Amp. autē manifestat⁹ hoc si dicat⁹ aia intellectiua siue rōnalis mouere corpus et eē actus eius: sicut nauta est actus et motor nauis. Nauta. n. mouet nauim per spēm in intellectuā que est scia gubernand⁹: et cui⁹ nullam operationem habet nauta in nauī que non expleatur motu et instrumētio corporeo: sicut a ibemone vel clauo vel veloz aut gubernaculo vel remo: et separatur tamen totus gubernator a nauī. Et similr si anima sic mouet corpus totūz intellectu gubernante aut impante ipsa separatur tota essentialr a corpore lz h3eat multas vřes et operationes sensus et vegetatiōis q non

explētur sine instrumētis corporeis. Nec
autē omnia constabunt postq̃ determinā-
tū fuerit de natura aīe intellectiue in tertio
huius scīe libro. figuratīter quidē igit hoc
ē superficialiter z vniuersaliter sic determinā-
tur z describit̃ anima diffinitioē vniuersali
solum quid est anima dicente:

Capitulum quintū in quo probat̃ q̃ opor-
tet querere aliā adhuc diffinitioē que dic̃
causam superius habitam.

Notā autē in p̃bemis diximus q̃
diffinitioēs plēs ex quibus nō cō-
tingit cās accitū subiecti cōnoscere neq̃
conecturari de ipsis facile sunt dialectice z
vane oēs: z nos iam diffinitioē que solas
dicat quid ē aīa assignauimus nō sum⁹ cō-
tenti in ea: quia oīz nos cognoscere nō solū
quid est aīa in se: sed etiam ptes anime, co-
gnoscere z cās accidentiū per se ipsis par-
tibus demonstrare. Accidētia p se z opera
anime maxime s̃m partes ei attribuantur
z iō oportet nos aliā inuestigare q̃ in p̃ib⁹
anime p̃p̃iā naturā z eē demonstrēt: qm̃
nos in p̃obemis iam inuimus q̃ s̃m
vnāquāq̃ partes anime altera z altera est
rō anime: z non est diffinibilis anima vna
rōne plī que applicet oibus partibus eius
hoc autē in dicta superius diffinitioē cōtin-
git in qua etiā si diffinientia animā vnūo-
ce sumerent nō sufficerēt ad naturā anime
in p̃p̃io paritū eē cognoscendā. Nūc autē
nō vnūoce sūt sumpta: qm̃ nō vna z eadē
rōne actus ē intellectiua anima cū sensitiua
cū vna sit separata z altera sit virtus in cor-
pore. Neq̃ in vna z eadē rōne actus cor-
poris p̃bifici est sensitiua cū vegetatiua: cū
videam⁹ sensitiuā eē cognitiuā z accepti-
uam spūaliū sp̃erum a sensibus: z vegeta-
tiua nibil spūaliter accipit vel opatur: hac
igit necessitate oīz iterataz facere inuestiga-
tione de anime diffinitione: qm̃ in tali via
quādo agit de p̃ibus sit aliquādo certuz
id quod ē s̃m naturā z rōnem not⁹ ex his
que incerta sūt s̃m rōnem z naturā certis
tamen quo ad nos tentādū est nobis itez
sic per viā istam aggredi de aīa: q̃ aīa talis

ē substantia q̃ multū elōgata ē a sensib⁹ no-
stris: z nō subijcit sensib⁹ nisi quo ad opa
z opa sunt p̃iū ei⁹: z iō quo ad nos sūt no-
tiores ptes q̃ ipsa s̃m se aīa. Sic. n. dixi-
mus diffinitiuā rōnem nō solū ostendere
quod qd est: sed oīz etiā q̃ ostendat causā
quare insūt ei p se accidentia q̃ p̃cipue aīe
s̃m partes insūt. Rōnes autē terminoz dif-
finientiū q̃s nūc in p̃cedentib⁹ adduxim⁹
sunt sicut cōclusio demonstrata per aliud p̃n-
cipiū. Quēdā. n. rō nō dicens nisi quid est
per aliud scita: sic cōclusio que ad hoc vi sci-
atur alio indiget p̃ncipio qd est medi⁹ ter-
minus. Rō autē dicēs simul p̃pter quid z
quid illa ē sicut demonstratio per se scita: et
per quā scit̃ cōclusio. Est at̃ de hoc i secū-
do posteriorū dictū. Si. n. querat̃ quid ē te-
ragonismus siue q̃dratū cui accidit per se
eq̃le eē quadrangulo altera pte lōgiori du-
pliciter diffiniri pōt. z vna diffinitio nō di-
cet quid ē quod substat passioi. Altera at̃
dicet cām: q̃re inest ei z talis passio. Si. n.
diffiniat̃ sic tetragonism⁹ est orogonū eg-
laterale quattuor lineis cōtentū eq̃le q̃dra-
gulo altera parte lōgiori nō dicetur nisi qd
est absolute quod substat passioi. Si autē
diffiniatur sic tetragonismus est inuentio
media rei hoc est inuentio proportiois q̃
titatū ex quibus sit tetragonismus: z altera
parte longius quadrangulum dicet cau-
sam quare inest ei talis passio quod est. i.
equalis tetragonismus altera parte longi-
ori quadrato. Ad hoc autem intelligē-
dum propter doctrine bonitatem oportet
de geometrie quinto libro aliquid interpō-
re. Sciendū igit q̃ ex oibus tribus q̃ntita-
tibus q̃ sunt cōtinue p̃portioēs sit necessa-
rio tetragonismus z q̃drangulus altera p-
te longius. neq̃ possunt de due figure fie-
ri ex pluribus quātitatibus: neq̃ ex pau-
cionibus. Sicut. n. accipitur ex secundo eu-
clidis q̃dratū equilaterum z equiangulū
sub vna linea dicitur contineri: quonias sit
ex vna z eadez linea in se p̃ducta: z equa-
le in quantitatibus causatur ab vnitate q̃s
titatis. Et manifestum autem est quod dici-
tur in numeris. si enim quēcunq̃ numerū
in seipsum duxero quadratum perficio sic

Secūdus

bis duo vel quater quattuor: et sic beiceps
 Quadratum igitur ex unita provenit qua-
 titate. Quadrangulum autem altera parte
 longius sub duabus n. c. effario lineis et non
 pluribus continetur. habet enim hec figu-
 ra duo opposita latera equalia: et duo que
 libet que sibi inuicem in angulo applican-
 tur habet inequalia. Sunt ergo ibi due e-
 qualesitates diuerse et due inequalitates. Sicut
 igitur vna per totum equalitas ab vna sur-
 git quantitate: ita necesse est quod due inequa-
 litates duabus intercepte inequalitatibus
 a duabus surgant quantitatibus: et sic ne-
 cesse est ipsum sub duabus lineis con-
 tineri. hoc autem est manifestum in linearibus
 numeris. binarius enim et ternarius due sunt
 inequalitates quantitates: et si duxero vnum
 in alium perficimus quadrangulum altera
 parte longius: ut si dicā bis tria vel ter duo
 longius enim est quam sit latum bis tria: et la-
 tius quam sit longum ter duo. igitur probatum
 est quadratum et altera parte longius quadran-
 gulum ex tribus quantitatibus fieri: et neque
 ex pluribus neque ex paucioribus. Quoties
 enuncius autem coniunguntur tres quantitates
 continue proportionis: tunc ex illis fiunt
 quadrata et altera parte longius equalis
 omnino. Continua autem voco proportio-
 nem quando in vna et eadem proportionem i
 qua se prima habet ad mediam habet se me-
 dia ad tertiam: et hoc in numeris est mani-
 festum. accipiat enim. xij. vi. iij. In his. n.
 primus est duplus ad medium: et medius du-
 plus ad tertium. ducam autem medium in
 seipsum faciendo tetragonismum: dicendo sex-
 ties sex et fiunt triginta sex et ducam primum
 in tertium faciendo altera parte longius quadran-
 gulum dicendo duodecies tria vel ter duode-
 cim et fiunt sicut. xxxvi. Equale igitur est qua-
 dratum medie proportionis altera parte longius
 ad quadrangulum extremarum proportionum
 Idem igitur evenit si accepero in alia pro-
 portione continua tres quantitates: sicut si veli
 accipere sexquialteras: sicut. ix. vi. iij. primus
 enim continet secundum totum et altera eius p-
 tem. et sicut medius continet tertium et altera
 partem eiusdes. igitur continue sexquialtera
 est in eisdem proportio. Continuum igitur quod

dratum ducendo medium in seipsum: dicendo sex-
 ties sex: et fiunt. xxxvi. vi. pus. et si ducam
 extremos in se inuicem ita quod vnum in alium
 dicendo nonies quattuor vel quater noue
 perficiemus in idem hoc est. xxxvi. Idem
 est igitur in sexquiteris sic si accipiam. xvi.
 xij. ix. omnes. n. isti in continua sunt sexqui-
 tertia proportionem: et per oia fiat vi. pus. Su-
 ma. n. pueniens ex duodecies. xij. est. cxl
 iij. et tantumdem valet summa pueniens ex no-
 nies. xvi. vel e converso ex sexdecies. ix. pa-
 ter igitur quod diffiniens quadratum quod est te-
 tragonismum: et dicens quod est ortogonum eg-
 laterum quadrilaterum eque altera parte longi-
 ori quadrangulo non dicit nisi quid est. dicens
 autem quod est in continue proportionis tribus
 quantitatibus medie proportionis inuentio dicitur p-
 pter quod tetragonismum est equale altera p-
 te longiori quadrato. et prima quidem diffinitio
 cum non dicat nisi quia inest passio subiecto est
 conclusio demonstrationis: quia ad hoc inducitur
 demonstratio ut passio probetur inest subiecto.
 Secunda autem est medium quod est principium
 demonstrationis: quia per ipsum probatur passio
 inest subiecto: sicut omnis figura producta
 a media proportionem continua in se ducta quod
 tantum vincit tertia quantum vincitur a prima
 equalis est ei que fit ex ductu prime proportionis
 in tertiam. tetragonismum enim figura con-
 surgens a media continua proportionem du-
 cta in seipsam que tantum vincit tertia quantum
 vincitur a prima: ergo est equalis quadran-
 gulo altera parte longiori quod fit ex du-
 ctu prime in tertiam. et sic patet quod medie
 continue proportionis inuentio dicitur causa
 equalis quadrati ab altera parte longius
 quadrangulum. Sic igitur est in diffinitio-
 nibus aliarum rerum: oportet enim quod id
 quod communiter rei attribuitur sicut anime
 attribuitur quod sit actus corporis philosophici per
 causam propriam inest probetur: et hoc non
 potest fieri nisi tali diffinitione anime ieu-
 ta que dicat causam quare anima sit actus
 corporis: hoc autem erit si acceperim finem
 quamlibet partem anime quod ipsa est principium
 et causa huius vite que exercetur in corpe
 philosophico: tunc enim habebit propositum. Quod
 enim habuerimus quod quicquid essentialiter est

est principium et causa huius vite que exercet in corpore physico organico est actus physici corporis organici: et colluxerimus istas que anima essentialiter est principium et causa huius vite que exercet in corpore physico organico: et colluxerimus demonstrative que anima est actus primus physici organici corporis: et sic colluxerimus superius inductam definitionem per eam que dicit causam eius sic diximus in exemplo geometrico iam inducto.

Capitulum vi. de definitione anime dicente propter quid.

Scimus igitur principium accipientes huius intentionis ad invigilanda definitionem dicentem propter quid vi determinem et distiguamus animam ab inanimato in vivendo: quia vivere est essentialis actus anime omnem animam consequens: vivere enim dicitur multipliciter: eo quod multa sunt principia vivendi quorum si unum solum inest vivere dicitur. Dicitur enim vivere intellectus et sensus et motus et status secundum locum. Adhuc autem motus alimentum et secundum augmentum et decrementum. Quodcumque enim bonum inesse dicatur vitam inesse dicimus: propter quod et vegetabilia deo vivere dicunt eo quod in seipsis habent tale potentiam habitalem et perfectam que principium est vite secundum actum per quod principium vite augmentum et decrementum suscipiunt non mouente aliqua forma elementaliter. Quia enim esset aut corporis levis: aut corporis gravis. et si esset levis tunc moueretur tantum sursum. si autem esset gravis tunc moueretur tantum deorsum: et hoc faceret sine esset corporis simplicis siue compositi. Corpus enim simplex habet motum simplicem: et corpus compositum insequitur motum simplicem in ipso determinans si cut dicitur est in celo et mundo. Nunc autem alimentum et augmentum vel decrementum mouetur secundum contrarios locos. scilicet sursum et deorsum et alii et retro et dextrorsum et sinistrorsum quod band posset esse nisi mouens esset forma que est altior quam illa que attingit naturam corporis: hoc autem est anima. Adnotus ergo il

li sunt ab anima. Non enim sursum augentur tantum corpora deorsum autem non sed equaliter in utroque loco: et ideo vivere dicitur quecumque aluntur. Illa enim tam deum vivere quod dicitur accipere alimentum. Huius autem principium vite vegetabilis est anima: et hoc quod dem ab aliis possibile est separari loco et subiecto: sed alia principia vite que sunt in hoc locum motuum et sensitivum et intellectivum impossibile est separari ab isto genere mortalium. In immortalibus enim sicut in corporibus celestibus secundum paripateticorum opinionem est vita intellectiva separata a sensu et nutritiva et vegetativa. Hoc autem manifestum est in his que vegetantur que vegetabilia vocamus sicut plantas quia illis nec vim aliam anime potentiam videmus inesse nisi tres que sunt principia vegetabilis que sunt nutritiva augmentativa et generativa. igitur vivere in his que vivunt solum inest propter hoc principium quod vocamus animam vegetabilem. Animal autem habet vitam per primum sensum qui animal facit animal. Primum autem sensus est posito quo inesse quocumque alio ipse se inesse necessario ponitur. Primum autem ratio est quia etiam illa que non moventur de loco ad locum sed manent in loco adherentia si sensum habeant dicimus ipsa esse animalia: et non solummodo vivere. Multa enim animalia sunt immobilia secundum locum sicut spongia marina et quedam ostrea conchilia que habent sensum: et tamen secundum locum non moventur. Sensus autem primus propter quem animal est animal est sensus tactus. Hoc enim posito non necesse est aliquem aliorum inesse: sed aliis sensibus existentibus in aliquo necesse est et hunc inesse sicut se habet vegetativum ad sensitivum. Vegetativum enim dicimus esse huiusmodi principium vite et animam qua vegetabilia participant. Sed animalia omnia admodum habent sensum tactus: propter quod tactus non tantum est unus de numero quinque sensuum particularium: sed etiam differens illa et forma constituens et faciens animal propter quod autem et causa utriusque horum ac

Secundus

videtur quod scilicet vegetatio separatur a sensitivo et tactus a reliquis sensibus: posterius in hoc eodem libro dicemus. Nunc autem hoc dixisse sufficiat quod anima omnium motuum vite sit principium: et diuisa est et determinata bis, scilicet vegetatio sensitiva et intellectiva et motiva secundum locum. Ista autem per tanto videntur determinare animam quia sunt principia vivendi que aliquando separata ab invicem in diversis inveniuntur. Quedam enim sunt vegetativa tantum et quedam vegetativa et sensitiva et quedam cum his movetur secundum locum. Et quedam cum his habent intellectum. Est autem hic sciendum quod vivere est actus essentialis anime qui supponitur fundamentum in omni opere suo: et hoc patet quia omnis anima actum hunc effluit in corpus quod animat et a principaliori membro corporis hoc est a corde vel ab eo quod est loco cordis influit ipsum et ideo vivere viventibus est esse: quia autem anima et forma dat esse ei cuius est anima non dat nisi per vitam et hoc dupliciter potest considerari, scilicet put est ab anima et put est in corpore et put est ab anima sic est essentialis actus eius de put autem est in corpore: sic est formaliter adherens corpori: ab eo dicitur caro viva et corpus vivum sic de qualibet parte quia omnis pars alimentum accipiens vivit: sed non omnis pars formaliter sentit quia ossa non sentiant et tamen vivunt. Hic autem etiam in se dicitur vivere causaliter quia est causa vite et viva in seipsa sicut lux dicitur luminosa et causa lucis: et propter hoc etiam superiora dicuntur vivere nobiliori vita: quia nihil est in ea ex parte motoris vel mobilis quod sit vite contrarium: vel differenter participans vitam: sicut est in mortalibus in quibus multa vite sunt contraria differenter participantia vitam: sicut sunt ossa nervi caro pilis que vitam diversis actibus anime participant. Est, n. actus anime vite continuus et esse dans corpori vivo: sicut enim esse generaliter est actus eternus in eo quod vite et secundum actum est ita vivere est actus anime in eo quod animatum est propter quod peccatum est in diffinitione vite dionysii philosophi qui vitam dixit esse motum generis nutritibilis naturam assequens. Non ei

generis nutritibilis tantum est: sed omnis anime in corpus animatum et a principali membro quod est cor vel id quod est loco cordis in omnibus vivis et quia continuus fluxus est propter hoc dixerunt quidam quod est potius in fieri quam in esse quieto. quoniam sicut lumen: quod est actus perspicui continue influitur ei a sole quando est dies ita dicitur quod continuus fluxus est vite ab anima in vivum et figuratur ille continuus motus instrumento vite secundum dyastolem et sistolem. et videmus mortificari membra ad que non fluxit spiritus vite a corde. Nec igitur de vita que est continuus actus anime in corpus dicta sint.

Capitulum septimum utrum quelibet virum anime sit anima et vice sit tota in toto.

Trum autem unumquodque dictorum principiorum sit anima per se diuisa per essentiam ab alia aut est pars anime: non per essentiam diuisa ab ipsa: et si est pars utrum separabilis a suo toto quod est anima solum ratione differens aut sit separabilis per essentiam et locus ab ipsa sicut dixit plato et mentionem huius fecimus in libro precedenti in fine. de quibusdam quidem harum facile est videre: sed que sunt in quibus habet dubitationem. Satis enim planum est determinare de his que sunt actus corporum sic quod non operantur nisi in ipsis et diuisis eis dividuntur et unitis eis ununtur quoniam non sunt nisi actus corporis phici organici potentia vitam habentis: et ideo planum est de illis quod sunt anime sed non est adeo planum utrum quodlibet sit anima in talibus: aut sit partes eiusdem in plantis: que conualescunt diuise: et in quibusdam annulosis diuisis in quibus quelibet pars videtur omnes anime operationes habere: et sic etiam ante diuisionem videbatur anima secundum quamlibet suam operationem et potestatem esse in qualibet parte sicut in fine secundi libri philosophi sicut diximus utrumque pars habet sensum et motum et si habet sensum tunc oportet quod

habeat voluptatem et tristitiam quoniam sensus conueniens ingerit voluptatem et sensus inconueniens ingerit tristitiam et sic vtriq; parti inest appetitus. Nec autem sine fantasia esse non possunt: quoniam motus a sensu factus est fantasia et nullo modo appetunt nisi per motum a sensu factum.

Cum ergo ista in finit partibus diuisis videtur quod etiam ante inerant partibus coniunctis et sic anima secundum omnem suam potestatem fuit in omnibus partibus. Sed vna et eadem anima secundum quamlibet potestatem suarum operationum non potest esse in quamlibet parte. oportuit igitur quod essent plures et sic ea que operantur in diuersis partibus vnius corporis non sunt partes vnius sed sunt anime plures et ista est ratio cui multum innitebatur plato. et redit ad hoc ut queramus vtrum anima vegetabilis et sensibilis sint in toto corpore tota vel non. videtur quod in toto tota sit anima: quia ibi est vbi operatur sed operatur in talibus in toto. ergo est in toto ita quod in omnibus partibus. Cum igitur anima sit indiuisibilis oportet quod tota sit in toto. *Amplius.* constat quod quilibet vis sue essentie anime est immediata. ergo tota anima cum sit indiuisibilis adest cuilibet virtuti: sed virtutes diffuse sunt per totum corpus. ergo ipsa est in toto corpore tota. Sed contrariuz huic videtur esse: quia ex hoc sequitur quod sit in oculo tota: et si extrahatur oculus videbitur tunc extrahi tota anima quod non est verum. et hec omnia mouerunt platonez ad dicendum quod in vno corpore sunt multe anime. Sed dicendum quod in vno corpore non est nisi anima vna: et vires eius sunt partes eius sicut potentia naturalis est pars potestatis eius quod operatur per eam. Ad autem quod inducitur de animalium et plantarum diuisione solutus est in prebendis et cum queritur vtrum anima que est in animato corpore et precipue in tali corpore quod est silue in partibus: sicut sunt corpora plantarum et animalium annullorum sit in toto tota: dicimus quod sicut anima est vna et habet partes organicas que omnes continuationez habent ad vnam que est cor et tunc dicendum quod anima est in corde et inde influunt potestates suas in

totum corpus: et sic non est in toto tota ita quod in qualibet parte sit tota: sed in qualibet parte est secundum aliquam suarum potenciarum: et que partes sunt similes in complexione et compositione in illis est per similes potestates et operationes: et licet essentia eius adsit cuilibet virtuti eius: non tamen virtute separata separatur necessaria essentia eius quod virtus illa affixa est illi organo et non essentia anime: sed potius illa est in corde quod est organum essentie anime deputatus et ideo non separatur a corde essentia nisi secundum hanc operationem quam habet in membro separato et non simpliciter. Diximus enim superius quod diuiso corpore necesse est animam quodammodo per accidens diuidi licet non diuidatur si cut forma situatur in corpore distensa et hec est pyrotheticorum sententia. fuerunt tamen et sunt quidam adhuc qui dixerunt quod anima est tota in toto corpore quod non tamen fuit opinio alicuius philosophi et dixerunt quod tamen non extrahitur tota in oculo quia dicunt quod manet in alia parte principaliori secundum vires operationem. et ideo corpus animatum remanet adhuc animatum et viuum. Non enim tota dicebatur in oculo: nisi secundum quod tota subsistat virtuti visive: hoc autem est secundum ipsam operationem visus et hoc modo concedunt eam separari totam: quia de ea postea visum operatur. Ego autem multa dictarum opinionum non intelligens dicendum puto esse euz pyrotheticis quod anima totalitate non habet nisi suam virtutem: sicut et corpus totalitatem non habet nisi suorum organorum et ideo in vno corpore non est nisi habet vnam partem et illo separato non separatur nisi secundum partem et res manet in alijs potestatibus suis adhuc operans in corpore vniens autem omnes habet potestates est ista que est in corde et potestates omnes anime diriguntur ad cor et sic ibi anime adiacent tanquam ad eam directe sicut organa corporis omnia connectuntur cordi: et hec opinio magis intelligibilis est et veritati magis assimilatur inter dictas opiniones. Sic ergo pater solutio vnius questionis vtrum scilicet omnes iste potestates sint anime per se: vel sint partes anime vnius quando sunt in vno et eodem corpore. Vtrum autem sint anime: vel partes anime vel non: adhuc

Secundus

bz habitationem et ideo querendus est.

Ca. viij. qualiter intellectus est alterz genus anime et separabilis et qualiter est ymbra intelligentie et sensibilis est ymbra intellectus enim vegetabilis est ymbra sensibilis

In intellectu autem et potentia per spectiua que est pfectius intellectus aut specularius non est manifestum vtrum sit anima aliqua: aut pars anime eo qd sicut diximus non est alicuius partis corporis et ideo videtur alterz genus esse anime. **I**dem doc. n. solum contingit separari a corpore sicut perpetuum a corporali. **Q**uia ita certificatum est qd incorruptionis causa est esse per naturam ante corporeitatem et durabilitatem et qd intellectus est substantia ante virumqz per naturam eternis: et ideo habet esse perpetuum et incorruptibile et aliam vitam necesse est substantiam istam habere post mortem: et ideo falsum est qd dicunt epicuri intellectum extinguere corpore extincto eo qd incipit esse cum corpore quoniam etiam si concedatur incipere esse cum corpore: tamen non accipit esse a corpore: aut ab aliqua eius mixtione: sicut bitum est in plumbis et qd non dependet ad corpus secundum suum esse non oportet qd corumpatur propter hoc corruptio corpe propter quoniam etiam ut diximus alterum genus vite est aut anime quoniam habet quasdam potestates vite in corpore et quasdam sine corpe anima intellectualis: et est in orizonte eternitatis et igitur supra naturam eternis et infra intelligentiam propter quod eleganter dixit isaac animam rationalem esse creatam in ymbra intelligentie volens dicere qd anima ipsa intellectualis intelligentia est obumbrata per hoc qd est anima corporis mortalis quia ex hoc lux intelligentie obumbratur eius anime. et quod intelligentia habet in simplici rerum quidditate anima habet per inclinationem ad continuu imaginabile et corpus quod est materie mobilis et transmutabilis. **E**t ideo intellectus humanus cum continuo et tempore intelligit quod intelligit de conceptionibus rerum. Sicut autem anima hominis est resultatio intelligentie obumbrata sic etiam sensibilis est obumbrata culu quoddam anime rationalis. et ideo obscuratur

amplius et amittit cognitionez intellectuales et inquisitionez de rebus veritatibus et discretionez amittit turpis et honesti et verecundi et inuerecundi et ideo est hoc qd nullam habet potentiam que non sit infixa in carne et ideo conceptiones deputate ad veritatis intuitum non possunt ea que solum habent sensibilem animam. **E**t magis autem corpori immergitur vegetabilis que nullas anime formas separat a materia: sed super materiam rebus per qualitates corporeas operatur sicut digerendo cibum per calorem et similiter alias perficit operationes. **C**orpus autem proximu huic substantie est corpus celi et hoc ideo dicitur esse ymbra vegetabilis ab isaac et sic patet qualiter anima rationalis est creata in ymbra intelligentie et est imago quedam eternitatis et supra ipsam eternis. et anima sensibilis est ymbra anime rationalis propter quod potest super ipsam anime rationalis et operatur in ipsam aliquas suarum operationum aut conceptionum sicut intelligentia imprimunt in animam rationalem. **V**egetabilis autem est in ymbra sensibilis et operatur in ea. et ideo vegetabilis cum sensibili coniuncta facit ad organum sensus conueniens et non ad organum vite tantum quoniam vegetabilis est ut instrumentum sensibilis anime sicut et sensibilis ut instrumentum anime rationalis in attrahendo formas et descendunt iste anime in diuersa corpora et ignobilitantur secundum qd magis et minus immerguntur corpori: sicut si imaginemur formam sigilli vnius recipi in diuersis materiis nobilioribus et ignobilioribus. **N**ulla enim istarum habet formam secundum qd est in sigillo et tamen quelibet illarum resultatio est quedam ipsius sigilli magis et minus obscura secundum materie diuersitatem et hec fuit causa quare quidam dicebant vitam numero esse animam in omni corpore sed tamen mole materie esse impeditam nei in quibusdam agat operationes vite sicut in lapidibus et in quibusdam plures ageret operationes vite quoniam in alijs eo qd temperantia ipsorum magis est reducta ad equalitatem et magis separata ab excellentijs contrariorum et vbi sit recessio a contrariis excellentijs quod equalitas incipit conformari celestibus sicut in hominibus in illis habet

omnes operationes suas et bant exemplū
de igne qui inflammatus in lignis cremas
bilibus agit operationes lucis et in male cre
malibus facit flammam rubeam obscuraz
in alijs aut fumat tū: et in alijs non facit ni
si calorem et videbatur ista antiquissima stoi
corum de scola socratis opinio esse sicut ap
paret ex dictis que scribuntur in eorū libris.

Capitulum nonum quod formaliter et
non materialiter unitur anima: et quod ipsa est
primus actus huius corporis et non cuiusli
bet.

Alique autem partes anime propter
intellectum et que coniuncte sunt
intellectui sicut ratio et voluntas et
deliberativa et electiva vel eligentia manife
stum est quod non sunt separabiles a corpore tamē
ab invicem differunt a corpore. Necesse est
et similiter differunt a corpore. Necesse est
autem quod sensitiva et opinativa differant ratione
cum actus istarum virtutum essentiales diffe
rentes sint sicut sentire et opinari. Similit
er autem est de qualibet aliarum potentiarum
que dicte sunt. Quod autem in quibusdam a
nimalium insint omnes potentie dicte, que
dam enim non habent: nisi quasdam et que
dam unam solum scilicet vegetativam, et in
hoc est differentia animalium ab invicem
per hoc enim dicimus ea que animata sunt
ab inanimatis differre: et propter quam causam
hoc contingat posterius dicemus ubi deter
minabimus de perfectis et imperfectis anima
libus. Similiter autem manifestum est quod
animalium quedam habent omnes sensus: que
dam vero unum solum habent tactum, scilicet
habet quidem hic dicendum est quod in omnibus
potentis quibus exercentur operatio
nes vite semper quo vivimus dicitur du
pliciter: sicut etiam dupliciter quo scimus
et quo sanamur. Dicimus enim interrogari
quo scimus quoniam anima scimus et alio
quando dicimus quoniam scientia scimus
utroque enim istorum dicimus nos scire. Si
militer autem interrogari quo sanamur di
cimus quoniam sanamur sanitate et quod sana

mur oculo vel pectore: sed quando dicimus
quod scimus scientia vel sanamur sanitate sig
nificamus formam et actum primum et id
quod est ratio scientie vel sanitatis in eo quod sus
cipit scientiam vel sanitatem. Activarum
enim formarum actus est in patiente hoc est
susceptante et dispositio ipsi: et ideo oportet quod
actus forme cuiuslibet est in eo quod dispo
nitur et formatur per formam illam cuius ac
tus proprius est esse quod est ab ipsa forma.
Cum autem dicimus quod sanamur pectore vel
oculo: significamus id quod disponitur sci
entia vel sanitate in quo est actus illarum for
marum: sed tamen oportet quod tale sit suscipi
ens quod sit agens operationem cuius princi
pium est forma sicut instrumentum agit. Et
similiter cum dicimus quod anima vivimus: ani
ma est actus et forma et ratio vite et vivens cor
poris secundum omnia principia superiorum enume
rata. Similiter ipsa est quo sentimus et intel
ligimus, erit igitur anima species et ratio et
forma corporis et non corpus aliquod cum for
ma nunquam possit esse materia sicut in secun
do philosophorum probatum est. Cum enim triplici
ter dicatur substantia sicut in philosophis distinctum et
habet quidem est species et actus et corpus et ma
teria et animatum quod est ex his: et ideo
corpus non potest esse actus anime vel anima
ris: sed potius anima est actus corporis. Et
propter hoc bene opinantur philosophi illi quibus
vel quod anima non sit sine corpore neque tamen
sit corpus: quia in veritate ipsa non est cor
pus: sed est aliquid corporis quia est actus
eius et ideo est in corpore determinato sibi
per convenientiam et non est sicut pilus vel pi
ctagorici aptabant eas nihil determinantes
in quo et quali philosophico corpore esset quelibet
anima. Nos enim videmus quod non quelibet
anima accipit quodlibet corpus quod
cumque contingenter et differenter sed sibi ap
tatur propriū, eo namque quod est alio actus debet ei non
quicquid magis susceptivum quodlibet: sed proprius et
determinatus, habet enim ratione eo quod actus actio sunt
in susceptis propriis in quibus nati sunt fieri ex colica
tione actus suscepti. Manifestum est igitur quod anima est
actus quodammodo et ratio corporis et quodammodo potentia vivaz
habet.

La. decimum de enumeratione potentiarum

Secundus

principalium que sunt potentie anime.

Volentes autem nunc de potentis particularibus determinare quas quod diximus q. s. quibusdam animatis ille omnes insunt: alio modo non insunt: nisi quibusdam illarum et quibusdam non inest nisi una sola. potentias enim vocamus anime preter magis principales que sunt vegetativum sensum motuum finem locum et intellectum. plantis autem de his potentis vite non inest nisi vegetativum. Aleris autem sicut animalibus inest huius sensuum et appetituum quoniam aliquis appetit inest his que habent sensum Appetitus. n. est desiderium quoddam ex quo consequitur sicut ex causa voluptas et ira. Animalia. n. ad minus habent unum sensum qui est tactus et sicut diximus quibuscunque inest sensus tactus illa tactu sentiunt convenientem et inconvenientem ex quibus causatur leticia que est sensus convenientis et tristitia que est sensus inconvenientis. quibuscunque autem inest leticia aut tristitia in illis est cupiditas sive desiderium. Cupiditas enim nihil aliud est nisi appetitus eius quod est dulce finem namque dulce. n. iudicatur quod est delectabile finem naturam. Adhuc autem ante omnia indigentia restaurare deperditum in natura corporis oportet accipere alimenti sensum qui est tactus. Quod. n. quod eis omnia nutrantur ex quibus sunt sicut diximus in libro per ygeneos. Sunt autem ex calido et frigido humido et secco. igitur sensus alimenti est sensus per quem sentiunt dicte alimenti qualitates et differentie. sensus autem tactus est sentiens istas differentias. Oportet igitur quod sensum tactus habeant omnia animalia: quia in illis propter molitiem partium de facili fit multa deperditio que non fit in plantis propter partium duriciam et caloris naturalis debilitatem quod quasi nihil consumit in eis: sed dividit tamen et penetrat ut ingressum accipiat nutrimentum propter quod deficiente alimento fameliscunt et sciunt animalia naturaliter omnia quoniam alimentum non fit nisi calido per-

netrante: et iuvante digestivam et alteratiam cibi et sicco quod deperditur additur loco deperditum: et ideo fames est desiderium calidi et sicci cibi quia autem siccu non per se fluxit ad membra neque per se impressibilis est forme membris: ideo oportet habere humidum quod sit quasi cibi vehiculum: et deferat ipsum: et faciat ipsum figurabile specie membri quod alitur. Si autem hoc humidum esset cum calido tunc calidum confunderetur partem humidum et diminueretur adiumentum vehendi cibum et ideo sitis appetit naturaliter frigidum et humidum in potum: fames ergo et sitis due sunt partes naturalis appetitus siccis enim. et humidis: et cum omnia fameliscant animalia et sitiant omnia animalia habent appetitum naturalem eorum que alunt que sunt calidum et humidum et frigidum et siccu. et constat quod bonum non est aliquis sensus preter tactus. omnia igitur animalia habent tactum et talem appetitum naturalem: sensus autem alius non est alimenti nisi per accidens sicut quod sonus vel color indicat alimentum esse prope vel longe: et ideo nullum alterius sensus obiectum alit nisi obiectum tactus. odor enim est spirituale et non incorporatur sicut dicemus in libro de sensu et sensato. Sed humor qui latine sapor dicitur: greci enim humores saporos vocant: ille est aliquid tactus: quia sapor proxima sequela est complexio nati ex qualitatibus primis: non tamen sapor ut sapor alit: sed potius humidum et siccu: et calidum et frigidum sicut diximus. et huius causa est: quia nihil alit: nisi quod potest assimilari ei quod alitur. Nihil autem assimilatur ei: nisi quod similiter compositum est ex elementis et ex calido frigido humido et sicco eo quod omnis complexio ut peritiores medicorum dicunt quod diu est in bona habitudine finem naturam appetit sibi simile. Corrupta autem aliquando appetit contrarium: sicut febre estuans appetit aquam ut exstinguat situm. patet igitur quod animalia habent tactum necessario et appetitum naturalem eorum que mixta sunt ex qualitatibus tactus: et hoc ostendit per famem et sitim. de omnibus autem his sigillatim certificandus est

posterius. Tunc autem intantū dictū sit
sufficiēter q̄ omnibus aialibus sensum ta-
cius habentibus etiam appetitus inest ne-
cessario. De fantasia autem et arte p̄actis
ci intellectus: et imaginatione nunc quis-
dem non est manifeste aliquid dictū: sed
de his omnibus in sequentibus prosequi-
mur. Quibusdam autem cum sensu inest
principium vite quod est motuū fm locū
et hec sunt illa quorū cibus a terra nō suffi-
ciēter p̄parat: et habēt os fm figurā. Alia
enim immobilia existētia figurā oris nō ha-
bent eo q̄ radices quibus terre infiguntur
ori habent siles sicut plante. et ideo cibus
eorū sufficiēter in terra p̄parat p̄pter talia
etiā v̄eres nō hnt: neq; loca p̄ que emitta-
tur egestio impuri cibi. Quibusdā autē cū
dictis potētis inest etiā intellectiū sicut ho-
minib⁹. et si forte appeat aliquod gen⁹ hu-
iusmodi aialiū alterū aut honorabilius q̄
bō in moraliū nā. Et hoc dictū ē p̄pter
quosdā dicentes quedā intellectualia aia-
lia esse demones regionē lucis in aere ha-
bitantes sicut dixerūt platonici q̄ tamē re-
ritatē nō habēt. sed hic de his nō intēdim⁹
et iō sub dubio dicim⁹ siquid appareat ho-
mine honorabil⁹. Sed qd̄ hic nos bēm⁹
determinare hoc ē de partibus aie: et quas
habēt adinuicē et ad aiam cōparationem.

**Capitulum xi. ex quibus p̄tib⁹ cōponit aia: et
eadem est ratio anime et figure.**

¶ Oportet autē scire q̄ p̄tes eius qd̄ ē
spūale et eius quod est corpale dīnt
quoniā partes cop̄ee rei cōponunt aut su-
am eēntiā aut suā quantitātē. et si cōponūt
suā essentia tūc sunt sicut materia et forma
aut sicut mixta in eo quod mixtū vocam⁹.
Si autē cōponunt suam quantitātē tūc sūt
tertiē vel mediē vel quartē: et sic de alijs q̄tri-
tariis p̄tib⁹. Et has vocare cōsuevim⁹
integrales: p̄mas autē eēntiales. In spūa-
libus autē dicimus: quoniā spūalia poten-
tie quedā sunt et habēt suas p̄tes naturales
p̄tates ex quibus cōstituit quoddam v̄nū
uersū sue potestatis sicut appet in v̄banis
tandus. Cū enim dico regnū potestatem

quandā dico quā cōponunt multe potesta-
tes p̄culares que tamē oēs fluunt ex res-
gno. Si. n. diffinies regnū dicā q̄ regnū
ē monarchia cuius potestates leges et ordi-
nes v̄nēdi oibus distribuunt: et quēdā
eius p̄cularis potestas potentia p̄dis
qui terre p̄ncipat. Alia autē proconsulis
cōsilio cuius et nūti determinant iudicia
et sentētie dantur. Alia autē tribuni et alia
ducis exercitus: et alia centurionis coho-
tis v̄nius: et adhuc alia decani: et alia p̄fe-
cti qui p̄ficiūt ad paucos in lege iusticie cō-
stituendos. et sic diuerse potestates iuncte
simul efficiunt v̄niuersum quoddā qd̄ vo-
catur regnū. et sic ē in oibus spūalibus po-
tentis. In oibus autē potestatibus sem-
per quicqd̄ potest potentia inferior potest
et superior sed nō cōuertit: et ideo inferior
ē sēper in sup̄iori fm oēs suas op̄ationes:
sed nobilitant op̄ationes inferiores quā-
do sunt in superiori. Silr autem ē in pote-
statibus cārum naturaliz. Quedam. n. il-
larum sunt semper: et quedam frequenter
et quedam raro sicut diximus in secundo
p̄physicorū. et quicquid ē potestatis in eo qd̄
ē raro exerceat ab eo quod est frequenter: et
ab eo quod est semp̄ lz nō cōuertit. Ita
bet tamen semp̄ aliquid impotentie: et de-
fectus inferior potestas quod nō potest re-
ferri ad superiorem potestātē. et ideo dixi-
mus q̄ nobilior exerceat op̄ationes in-
ferioris potestatis a sup̄iori q̄ ab inferiori
potestate. Est autē adhuc notādum in
istis potestatibus q̄ si sup̄ior potestas nō
v̄nirēt in se potestātē inferiorē nō dicerent
oia hec v̄nū regnū: nisi sicut aceruus lapi-
dū: et secircōo quanto potestas sup̄ior ē sim-
plicior: erit et v̄niuersalior ad multa exerce-
da que sub illa potestate cōtinentur. Dio
autē eodem modo est in anima que est in
potentia vite in qua omnis potentia exer-
cendi op̄a vite cōtinetur. et ideo particu-
lares potestates sicut vegetatiūm et sensi-
tiuum sunt quidem potentie naturales ob
ipsa fluentes que dicuntur proprietates: lz
tamen inferioris potestatis opus et poten-
tia in superiori nobilior est q̄ in seip̄ a. v̄n-
de sensitiua nobili⁹ terminat op̄a vegetatiue

Secundus

q̄ ipsa vegetatiua sola. Nutritiua enim q̄ facit carnem nobilius opatur q̄ illa q̄ facit lignum. Similiter autem est in generatiua similiter autem est in sensitiua et intellectiua aia q̄ oēs suas operationes nobilius p̄cipat: et patet ex h̄ iam q̄ in boie neq̄ tres aie sunt neq̄ tres substantie: s̄ vna substantia simplicior: et nobilior alijs: et ideo plures et nobiliores ab ea q̄ ab alijs fluūt p̄tates: et eedez p̄tates que sunt inferiorum nobiliores sunt i ipsa q̄ in eis neq̄ sūt iste potentie nō vnite q̄ sic esset verum qd̄ dixit plato q̄. s̄. qd̄a collectio diuersa oparet: vniunt enim semper inferiores in superiori per modum iam as signatum: et ideo p̄tates p̄tates non sūt p̄tates eēcialiter cōponētes aiam: sed poti⁹ que determināt totā suā p̄tatem ad opa vite distributam per potētias sicut et regnum distribuit per p̄tates p̄tates ad distribuendam vitā: vel cōtinendā et exercēdam q̄ vocat cinilis et ideo dixerunt antiqui sapiētes q̄ aia est in corpore sicut rex in regno et oculus est in ipsa sicut aliquis p̄fect⁹ i p̄tate sibi iuncta. Ex his iā p̄ qm̄ eodez modo iā erit vna ratio diffinitiuā aie et figure. In figuris enim sic est q̄ nulla rectilinea inuenitur p̄ter triangulum et eas que ipsum se quūtur in specie figurarum: et sicut est in aia bas q̄ nulla est aia p̄ter vegetatiuā et que sūt post ipaz in ordine aiarum quia sicut figure habent ordinē q̄ vna ē ante alia post ita etiam aia vel aie. Simplicior enim lineaz est recta: eo q̄ est vnus forme tm̄ sicut sepe dixim⁹: et simplicior figurarū est triangulus fm̄ formā figuratiōis q̄ et in lineis ē vnite forme et in superficie: q̄ fm̄ formā nō diuiditur in figuram aliam: q̄ triangul⁹ nō diuidit in aliam figuram q̄ in triangulum. Circulus at̄ duarum formarum est in conuexa et in cōcaua sicut sepe diximus in aībabitis libris nostris. Alię autē figure rectilineę vt tetragonus pentagonus sic deinceps diuidunt in diuersas figuras. In figuris igitur est ratio quedā cōis que oibus cōuenit ex qua tamen non scitur quelibz figura in specie: et qualiter vna se habet ad aliam et h̄ est ista q̄ figura est quātitas linea vel lineis terminata: vel q̄ figura est terminatio

quanti si consenserim⁹ q̄ figura est qualitas et non quātitas. hoc ei oī figure cōuenit ex hac tamen nō scit qualiter triangul⁹ est i tetragono fm̄ p̄tatem et in alijs figuris et ideo ex illa non p̄fecte scitur trianguli natura s̄ oportet querere trianguli p̄p̄iam rōem neq̄ p̄p̄ia dicit p̄fecte figuratiōis rationem et ideo necessaria est cōis. Si enī diffiniēs triangulum dicā triangulus est figura p̄ma elementalis ad oēm figuram rectilineā in q̄ diuiditur oīs figura rectilinea ex illa diffinitione non cognoscā esse figuratiōis in triangulo licet cognoscā posse trianguli ad alias figuras: et ideo in scia figurarū duas diffinitiones oportet inquirere vnā cōem et alteram p̄p̄iam et neutra sine altera sufficit: et similiter est in aie rōne q̄ cōis rō est q̄ omnibus conuenit aiabus que est endelechia corporis phici potentia vitam habentis: tamē quia vite potentia non est vna in omnibus animalibus: sed alia et alia: ideo oportet querere fm̄ quālibet vite potentiā aliam et alia rōnem et ideo deludendus est qui dicit sufficere cōez rōem in his et i alijs similibus que nullius erit p̄p̄ia ratio et iterum non debemus esse in p̄p̄ia ratiōe neglecta rōne cōi. Est autē et adhuc alia similitudo inter figuras et aias: sicut enim trigonū est in tetragono et in oibus alijs figuris que sunt cōiter post triangulum fm̄ potentiam ita est vegetatiuum in sensitiuo: sensitiuum in intellectu: trigonum autē est in tetragono potētia non s̄ se: s̄ si distribuas tetragonum in ea que pōt: pōt tūc in opationē trigoni et plus. Qm̄ si diuidas lineis diagonibus duabus faciet quattuor triangulos et similiter quecūq̄ figura est rectilinea in tot triangulos diuiditur quot habet angulos lineis a quolibet angulorum ad centrū figure deductis. Similiter autē qm̄ sensitiuum distribuitur in p̄tates suas: tūc poterit in opera vegetatiui et amp. et eodē modo in intellectu poterit in opa vegetatiui et sensitiui: tūc quia sicut trigonū nō est in tetragono fm̄ actuz trigoni sed tetragoni: ita neq̄ vegetatiuum est in sensitiuo fm̄ actum vegetatiui sed sensitiui: qd̄ est superior p̄tati ad ipsum et ideo ex se potēs in p̄tatem inferior

ris potentie ad ipsum vt dixim⁹ superius:
pppter qd etiā soluit dubium quorūdā vitz
scz sensitiuū sit compositum ex vegetatiuo
z quodam alio: cōstat enim q non: sed sen
sitiuū est vnū simplex amplioris prātis: z
ideo ex sua simplici forma exercere potest
nobilius opera vegetatiui qz ipm vegetati
uum per se solum. Si enim ex illoz alio cō
poneretur: qualiter esset forma simplex p
ficiens aial. Similiter aut est de intellectu
uo. Neqz enim in figuris figura terragoni
est composita: sed simplex: que tamē distri
buita in ea q pōt: pōt in terragonaz z amp.
Similiter aut est in oibus formis cōsequē
ter ordinatis sicut causa pmaria z scdaria
sicut dicitur in libro de causis de esse: viue
re: sentire in intellectu. Quelibz enī illarūz
ē simplex vna eēntia z tamē semp cōs bz
potentiam pcedētis vel pcedentiū oīnz: z
nō influit scda nisi cum cālitate aīcedentiū
qz vita nulli dat vitā sine eē neqz sensus ali
cui dat sensūz sine vitā z esse. Sic z intelle
ctus nulli dat intelligere sine esse viuere z
sentire in genere mortaliū. In celestibz ei
intelligere forte est sine sentire: erit itē de h
determinādum in prima phia.

Si aut hoc queritur vñ habeat cōs for
ma q pōt oīm pcedentiū formaz prātes
operari: dicendum videt q habet a tribus
quorum vnum est ipsa cōa ordinis: nō enī
est cōs nisi qz exiuit a pcedēte: z ideo po
testas pcedētis pōt in ea. Alia causa est:
quia licet sit cōsequēs intellectū: tamen est
vicinior fm eē prime cause. Intellectus ei
vicinior ē prime cause qz sit sensus: z sic ha
bet in se plures bonitates z nobilitates qui
bus accedit ad conformitatez prime cause
z p illas bonitates plura pōt qz aliqua alia
eēntia vel forma. Tertia causa est quia
ē imaterialior z simplicior: z sepatior semp
cōs qz pcedens: z ideo i plura pōt qz aī
cedens ipsaz: dico aut simplicior fm esse z
nō bz rōez qm bz rōez forte ē ecōuerso qz p
cedētes forme cadūt in ei⁹ diffinitioē: iō bz
rōem sunt ante eaz z simpliciores ea z bec
tria simul iuncta dicūt verā causā: quia vni
ca exiis sequēs in plura pōt qz aīz. Et si
forte aliqs obijciat q diffinitioē z rōe prius

est diffinitio: z simplicius fm esse z naturaz
dicendum q hoc est verum fm cōem natu
rā que inuenitur in pluribz: sed nos hic vo
cam⁹ fm esse simplicius z prius: qd in esse
simplicius est z prius: z non dubitam⁹ qm
intellectus fm esse simplicior sit qz sensus
licet cōlor natura sit sensus qz intellect⁹ bec
igitur est causa q nulla istarum formarum
cōposita ē: z itē i plura pōt vna qz alia. Si
aut dicatur q habet potētiās naturales i se
ipsa sic componit ex seipsis dicim⁹ qz hanc
solam habet cōpositioē: sed illa nō repug
nat simplicitati forme. Rectū enī formaz
dicit in mathematicis: z recto cū multa ac
cidūt vt pprie passionēs ipsi⁹ z potētiē nas
turales eius z itē simplicitati sue nō pūdis
cant: qz sunt post suā eēntiā: z fluunt ab ipsa
ita z ista post esse aīe sunt z fluunt ab ipsa
z ideo nō tollunt eius simplicitatē. Ex dis
ctis igit patet q nō sufficit assignasse cōem
aīe diffinitioē nisi ppriā fm quālibet ei⁹
prātem assignemus: p quā sciat ea q acci
dunt ei bz prātes illas. Oportet igit scire q
sit vni⁹ cuiusqz aīa vt qz boīs: qz bestie: que
plante: qz sicut diximus sensitiuū nō ē sine
vegetatiuo licet ecōuerso vegetatiuū a sen
sitiuo sepetur vt in plantis apparet. Neqz
autem sine tactu non habet aliquis aliorūz
sensuū: tactus aut ab alijs sepatur: qz mul
ta de numero aīalium neqz visum neqz au
ditum neqz oderatū sentum habent: bz ta
ctum solū z gustum fm q est quidā tactus
z cum sensitiuo pncipio vite. Quedā etiāz
habēt fm locū motū z quedā nō bnt ipsūz
vltimū aut qd est finis z paucorū aīalū ba
bent quedā intellectū: z multa nō habent.
Homo enim sol⁹ habet in genere mortali
um nisi fm platonicos iueniat aliqz intel
lectuū morale boie digni⁹ z qb⁹ cuiqz uest
intellectus infūt z aīcedentia oīa bz nō cō
ueriuntur. Quibusdam enī inest sol⁹ sensus
z quedā cū h habēt imaginatiōem z qdaz
cū bis memoriā: z quedā cū bis expmē
tum z aīē sicut boīs. de speculatiuo autē
intellectu altera ratio est: quia sepatio ē z
magis pprie sepatiorū qz mortaliūz. Sz
tamen in tercio de ipso erit tractandū z vi
dendum quid z quorum sit. Sed ex dictis

Tercundus

manifestū ē q̄ promptissima erit ratio anī q̄ cognoscit quid est horūz vnumq̄q̄z.

Tractatus scđus scđi libri de aīa i quo agitur de potentijs anime vegetabilis siglātum z primum de ordine pcedēdi z quot sint z que potentijs anime vegetabilis.

Necessarium autē est ei qui debet determinationem facere de istis vt accipiat primū quid est vnumq̄q̄z eorūz que dicta sūt

Sed antequam hoc fiat oportet vt ad huc queramus vtrum sensitiuūz intellectiūz z vegetatiūz sint vna substantia in homine vlt plures. Videtur enī q̄ plures qz corruptibilis z incorruptibilis non est substantia vna. Intellectiūz autē est incorruptibile z sensitiūz z vegetatiūz sunt corruptibilia ergo ipsorūz nō est substantia vna. Adhuc autē separabilis z inseparabilis nō est substantia vna ergo cum intellectus sit separabilis z sensus z vegetatiūz nō sint separabilia ipsorūz non est vna z eadē substantia. Adhuc autē quorū act⁹ eēntiales differētes sūt ipsorūz sunt eēntie differētes: sed sic differūt act⁹ isti vegetare sentire z intelligere: ergo vegetabilis sensibilis z intellectualis non sūt vni⁹ z eiusdem substantie. Itāc autem questionē pluribus iam vicibus tetigimus z determinauim⁹ z ideo adhuc dicim⁹ q̄ hec tria in homine sunt vnius substantie: que qz eleuatio ē qz alie ppter hoc plura opas: z plura habet principia vite ad exercēda opera vite. z ideo iste tres potentie sunt vnius substantie in homine: z q̄ dicis q̄ corruptibile z incorruptibile non sunt vnius substantie: h est verū si corruptibile z incorruptibile est aliquid hz substantia. Si autē corruptibile z incorruptibile dicitur fm operatiōem: tunc nihil phibet ab eadē substantia fluere potētijs duas quarū vna est corruptibilis: z altera incorruptibilis eo q̄ vna est coniuncta corpori: z altera non: sicut ab vna substantia separata dīximus superius fluere potētiā cōiunctā cū corpe z non cōiunctam. Superior enī eēntia eo q̄ est superior pōt in oēm operatiōem inferioris z per hoc patet determinatio obie-

ctorum. Dicamus igitur sicut superius incepimus dicere: q̄ ei qui debet facere de terminatiōem certaz de premisiss q̄ necessarium est ei accipere quid vnumq̄q̄z istorūz est: per ratiōem diffinitiuā: z postea per ratiōem illam oīz eum determinare de habitis qui consequūt sicut actiō per se sicut est separabile eē: vel nō ē separabile a corpe: z hmoi q̄ accidunt potētijs aīe z de alijs quecūq̄ sūt determināda ex ipsis autē congruit dicere quid vnumq̄q̄z istorūz est per diffinitiuam ratiōem anteq̄z sciamus de toto eo q̄ ptes p oīes sunt quo ad nos: tūc eadē ratiōe prius oportet determinare de actibus istarūz potentiarū eo q̄ actus pñq̄ sunt potētijs quo ad nos fm ratiōem licet simpliciter z fm esse potētijs sint priores actibus: per eandē autem ratiōem adhuc de obiectis prius est determināduz: qz obiecta magis accedūt ad nām noticiāz q̄ actus vel potētijs: obiecta enim sūt que inferūt potētijs passionēs z potētijs informātur p spēs obiectorūz: z ideo obiecta sūt spēm prebentia actib⁹. z p actus dant spēm potētijs z ppter hoc prius speculariō est de obiectis quo ad nos: se cūda de actibus z tertiā de potētijs quo ad nos: prius igitur dicendū de sensibili z intelligibili z postea de intellectu z sensu. Inter autēz oīs potētijs prius de alimento z generatione dicendum est: vegetatiūz enīz cōius inest aīatīl qz sensitiuum z intellectiuum: z cōe etiā quo ad nos prius est quem admodum sicut diximus in principio philosophiarū: vegetatiūz enīz est potentia hz quā omnibus inest vīnere: z illi⁹ opera sunt alimentū vīi z generare. Tria enim habet in se potentia vegetatiua h est nutritiuam z augmentatiuā z generatiuā. Quis h est ratio quoniā omne qd generat ppter paucitātē materie ex qua generatur: prius ē im perfectum fm quātitātē z virtus deducens ipsum ad perfectum est augmentatiua cui tria est diminutiua que surgit ab imperfectiōe z potentia eius. Debet autēz omne qd est ex cōtrarijs saluari in esse: z h fit p virtutem nutritiuā. Et indiget diuino esse picipare in sili fm speciem z hoc fit p generatiuā z ideo tres virtutes necessario habet po

tentiam vegetabilis: dicunt in duo istorum opera generare et alimēto vtiq; ista duo sunt ad substantiā saluādam. Alimētum quidem secundum materiā et indiuiduū: generare autē secundum spēm et formā. Generatiua enim oibns in est viuētibns quēcūq; sunt de numero naturalium et non eternarū substantiarū: et quā sunt perfecti et non imperfecti: quia imperfecti in quantitate propter hoc quod multum necesse habet ponere in substantia: nihil potest ponere in semie: et ideo generare infantes et pueri non possunt et hanc generatiōem habere per se et variā est facere tale alterum in indiuiduo et ideo in spē quale est ipsarū generā: et facit hoc quod est perfectum ut diximus et non occasionatū sicut mōstra sunt et quēcūq; non casu generantur: ut peccata nature que sunt mōstra sicut diximus in secundo philosophorum. Habet autē generatiōem variā precipue ea quorū vltimum posse generatio est sicut vegetatiua quia generat ex se radices et virgas et ramos et folia. In hac autem variā generatiōe: semper generans facit tale alterum quale est ipsarū ut virga quidem virgam aliam autem aliam. Causa autem est quatenus diuino esse participant quātum possunt: quod est sempiternū ēē: omnia enim illud perpetuū esse optant: et illi causa agunt quicquid agunt secundum naturarū. Sicut ei diximus in ce. et m. similitudinē diuini esse quedā participant sine motu: et quedā cum motu: et eorum que mouent: quedā reiterant eos de numero: quedā eadē spē et sic diximus in fine de generatiōe: et corruptione. Quedā autē reiterant eadē spē non numero: sicut generabilia et corruptibilia. Ad autē quod est causa finalis cuius causa sit id quod fit: dupliciter dicitur: hoc quidem cuius causa sit quicquid fit ad illud. Aliud autē ē quo res est id quod est et hoc est causa formalis. unde esse perpetuum causa finalis ē generatiōis sicut ei causa sit tota successio generationis et quā non sequitur nā vna generatione sed per totā et infinitā generationis successionē. et ideo hoc ē tamen causa sit quicquid fit hoc nāq; forma autē dāns ēē generatio est finis quē consequitur nā per vnicā generationē et hoc ē finis in quo quiescit actus vnius particularis generatiōis: sicut in quo est esse eius quod generatur: quia forma dāns

ēē generato. Et quia generabilia cōicare non possunt esse diuini: quod est perpetuitas esse in seipsis: eo quod nihil corruptibile continere potest manere: cōicant quantū possunt ut saltem remaneant eadē spē: et tunc remanent quidem non vnu sed vnu. Numero enim non vnum permanet sed spē vnu et ideo sic prediximus esse diuinū quedā participant et quedam minus vnumquodque sicut potest.

Capitulū secundum qualiter anima est viuētis corporis causa et principium.

Sic autem anima viuētis corporis causa et principium. Causa autē et principium tripliciter dicitur anima autē est viuētis corporis causa et principium secundum tres modos determinatos in secundo philosophorum. Est enim anima causa efficiēs unde est motus corporis et ipsa est etiā causa finalis propter quā ē corpus et ē causa formalis sicut dāns ēē anima corpori. Quod enim sit causa formalis sicut substantia animati corporis manifestū ē. vivere ei viuētibns ē esse quia vivere ē actus anime in corpus continuus sicut supra diximus. Cā autē formalis et principium viuētiū in eo quod viuunt ē anima cum animati ab inanimato determinetur in viuendo sicut superius patuit. Amplius autē eius quod potētia est viuēns hoc ē quod potētiā habet exercendi opera vite actus est ratio. Actus enim qui est cōplēmentum est ratio et esse dāns ei quod potest operari opera vite sicut supra probatū est prima in diffinitione anime. Cōstat autē quod actus potētia vltima huius est anima: ergo ratio ei est et forma: ex istis igitur duobus ideo probat esse principium et causa corporis sicut forma et substantia eius. Manifestū est autē quod ipsa ē etiā causa finalis quā ē causa propter quā est quicquid ē: et propter quā fit quicquid fit. Sic ei intellectus practicus et mechanicus ē propter finē determinatū propter quē mouet materiā ut inducat formā artis quod ē bonū artis illius: eo quod omnis ars alicui boni ē operatrix: sicut faber facit quod facit propter cultellū et operariū eius illud ē finis eius. Eodē modo etiā natura operatur propter finē determinatū quē intendit sicut probatū ē in secundo philosophorum: et hoc est finis nature propter quē operatur. Huius est finis in animalibus

secundus

ē aīa. fm naturā enī oīa phīca corpa aīataz
organīzata ppter aīam z diuersitas eorum
est ppter aīe diuersitatē z hoc ē tam in aīali
bus q̄s in plantis sicut z oīa instrumēta ar
tis sunt ppter artis finē. Sicut at̄ supra dī
ximus q̄ cuius cā sit dupliciter dīcīt. s. q̄ ē
cui⁹ cā sit totuz qd̄ sit z qd̄ est quo res ē id
qd̄ est z boz exēpla subiecim⁹ superi⁹. Et
se cī dīcīm⁹ ē vnū cui⁹ cā sit quicquid sit: s̄
nō quo res est id qd̄ ē: forma aut̄ ē cui⁹ cau
sa sit z quo res ē id qd̄ ē z talis finis ē aīa
aīati corporis. Sic ergo pbatū ē q̄ aīa ē cā
finalis. Et vero ip̄a est etiāz efficiēs cā
vn̄ ē motus corporis aīati. Nihil enī mone
tur ex se fm locum nisi ab aīa. Si aut̄ aliq̄
dicat q̄ nō oībus vīcīb⁹ cōuenīt iste mo
tus dicem⁹ q̄ etiā alteratio z augmentū sūt
motus ab aīa in corpe vno exītes: sens⁹
enī quedā alteratio esse videt̄ z nihil sentīt
nisi qd̄ habet aīam. Similiter aut̄ oī vīo
cōuenīt augeri z minui. Nihil aut̄ augetur
pprie nisi qd̄ aliter pprie: z nihil aliter pp
rie qd̄ nō p̄cipat aīaz: ergo ad minus vn̄
est motus augmenti in omni corpore vno
ē aīa qd̄ quidē corpus p̄cipat aīam. Erit
īgīt aīa trīplicit̄ cā aīati corporis: eo q̄ tres
dicte cāe in vnā rez concidunt sicut in sc̄do
phīcorū pbatū est. Materialis aut̄ esse
nō pōt: q̄ materia nūq̄ cōcidit in eandēz
rem cum alijs causis.

Capitulū tertīū de improbatīōe erroris
empedoclis circa motū z causā nutrīmēti.

Empedocles aut̄ loquēs de motu nu
trimenti ad ptes z mēbra ei⁹ qd̄ alijs
tur nō bñ dixit addens dīcis suis augmētū
accidere plātis deorsū qd̄ ppter id qd̄ ter
ra sic fert̄ naturalr̄ deorsū: sursuz at̄ ppter
īgnē qui mouet̄ sursū. Et fuerūt rōes indu
centes Empedocle p̄cipue tres quaraz
vna est q̄ videbat motum nutrīmēti eē na
turalē: z naturalē habere finē determinatuz
in natura: tractū aut̄ esse motū violentum si
cut manifestū ē ex. vñ. phīcoz. Et idō ne dī
ceret nutrīmētū irabī ad mēbra per vīu
tem mēbroz: dixit q̄ naturaliter mouetur
ad illa per naturalē motū elemētōz q̄ om̄i

pta sunt in alimēto. Alia vero rō ē q̄ vī
demus elemēta per aliquē suū actū reman
ere immixta z id dicebāt q̄ etiā suos mos
tus naturales retinebāt. Tertia rō fuit
q̄ in oī aīato: videbat mēbra inferiora bēre
nutrīmētuz grossum z terrestre: supiora aut̄
habere alimētū subtile z calidū. Similiter
aut̄ in senib⁹ in quib⁹ deficit calor videbat
inferiora mēbra plus nutriri q̄ supiora: z i
iuuenib⁹ in quibus ē multū calidū mēbra
supiora plus nutriri q̄ inferiora: q̄ in eis ca
lor ignis multā ad se trahīt materiāz. z illa
multiplicata multū eleuat̄ sursum z paruz
deorsum. Eadez aut̄ cā est. q̄ in mulierib⁹
mēbra inferiora mltū augent̄ sicut erura z
nates: z mēbra supiora habent gracilia sic
brachia z humeros q̄ frigiditas vincens i
eis ingrossat nutrīmētuz qd̄ ponderositate
sua trahīt inferius: videbat nihilomin⁹ i oī
nutrimento dīari aquā z terrā z ideo puta
bat hec non moueri sursuz: nisi prius eēt
cōuersa in ignē vel ignita. Idē īgīt sūt que
induxerūt empe. Erabat at̄ Empe. du
plicit̄: vno quidē mō q̄ nō bene accepit i
sentīdēm eius qd̄ est superi⁹: z in intentionēz
ei⁹ qd̄ est inferius: q̄ nō idem est sursum z
deorsū aīati corporis z mūdi q̄ in mūdo sur
sum z deorsū differūt z opponūt̄ situ tantū
sed in corpibus aīatis differūt figura mem
broz z officio. In omni enī aīato dīcīm⁹
q̄ caput est supius corporis eius z ī vīde
mus q̄ bestiarum caput ē pnū in terrā z n̄
rectum nisi sol⁹ bois: sicut ouidiū dixit de
deo q̄ os boi sublime dedit celum q̄ vīde
re iussit z erectos ad sydera tollere vultus
Si ergo sic figurat̄ officijs in corpibus aīa
tis distinguūt̄ sursū z deorsū: tunc cū plāta
radices habeat ori aīalium p̄ officiūz siles
radix erit in plantis sursum z ramī deorsuz
q̄ non idē erit sursum z deorsum qd̄ in mū
do est sursū z deorsum: q̄ sicut dixim⁹ possi
tīōes iste i corpibus aīatoz dīcūt eedē vt si
miles diuerse fm opa z nō fm situm mūdi
Adduc etiā si cōcesserim⁹ Empe. q̄ idēz sit
mundo superius z corpibus aīatis: nos vī
dem⁹ q̄ quelibet ps nutrīmēti fert̄ in tria
loca: q̄ fert̄ sursum z deorsum vbiq̄z sūt
mēbra: talis enī motus nō pōt eē a vīute

elementali. Si enim illa sint simplicia habebunt motus simplices. Si autem composita praevalerit motus dominantis in mixto: igitur quod motus iste sit ab alia virtute que non est elementalis neque dominans comixtionem elementum: hanc autem virtutem vocamus animam ergo erit ab anima. Aliter ei euelleretur a se inuicem que in contraria loca feruntur et praevaleret dominans elementum: virtus autem nunquam euellitur quando diu vivit placata vel animatum continens igitur ea non est elementalis virtus et hanc ut diximus vocamus animam.

Rationes autem moventes emperum non sunt difficles ad soluendum. Ostendimus enim in .vij. philosophorum duplicem esse tractum. Vnum quidem in quo trahens per virtutem que omnino extrinseca est trahit id quod trahitur et tractus iste est violentus. Alius autem est quando trahens aliquid sue virtutis generat in tracto que virtus innata in tracto facit ipsum moveri ad trahens sicut trahitur ferrum a magnete et huius tractus est naturalis sic trahitur cibum ad membra eo quod virtus membrorum generatur in cibo que agente in se membro continue reducitur ad actum et per illam aliam motum vel ad membrum sicut ad locum sue forme et speciei in qua completum accipit illam virtutis que generata est in ipso per actionem anime que est actus membrorum. Cum autem hec virtus non sit elementalis sed anime que est actus membrorum constat quod naturaliter movetur vel potius ita liceat loqui analogice movetur ad membra et non per virtutem aliquam elementalem. Et quod dicitur elementa aliquantulum remanere in mixto cibo non inuariat ad sue opinionis assertorem: quia elementa materialia efficiuntur: et virtus anime alimentum assimilans efficitur formalis et movens. Quod autem dicitur grossius et terrestrius esse nutrimentum inferiorum membrorum non generaliter est verum. Ad membrorum enim terrestrium sicut sunt ossa nutrimentum est terrestre: et membrorum aquaticorum sicut est cerebrum: nutrimentum est aquaticum et ossa sunt superius et inferius corpus: cerebrum tantum superius. Sed verum est quod in sensibus et in mulieribus frigidis plus nutrimentum inferiora membra quam superiora propter caloris defectum: quia calor est instrumentum anime et deficere instrumentum: aut nulle sunt operatione artis aut non bene fiunt: sed ex hoc non probatur quod fiat nutrimentum

virtute elementali: sed potius virtute anime cuius aliquo defectum instrumentum quod habet emperum. Nihil deberet de nutrimento in talibus ferri sursum sed totum deorsum. Sic igitur patet quod non vere dixit empedocles.

Capitulum quartum de improbatione erroris eorum qui dicunt augmentum et alimendum fieri per virtutem ignis.

Vnt autem quidam qui non omnium elementorum virtute fieri dicebant alimendum: sed virtute ignis tantum: et similiter augmentum cuius assignabant rationem: quia ignis solus inter omnia corpora et aliter virtute propria et augmentatur. Alii tamen enim in quantum educit subtile humidum de calefactis et conualecit et sustentatur in ipso: augetur autem in quantum incrementum accipit sue quantitatis per appositionem cremabilium: et propter hoc dicunt quod ignis etiam hec duo in omnibus operatur animalis. Et hi quidem adhuc aliquos duobus rationibus sunt induci quorum unam esse dicebant: quia videbant ignem non nutrimentum perire per continuationem sue materie perditiones. Evolant enim ascendendo semper materiales partes ignis: et contendunt superius. Cum igitur sic continue deperdat in indiget deperditum restaurare. Non autem deperditum restauratur nisi per nutrimentum oportet igitur quod ignis nutriatur. Si quis autem eis dixit quod ignis naturaliter moveretur sursum et ideo partes sue materiales evolant ex ipso naturaliter dicebant hoc esse non posse propter hoc quod nihil consumit seipsum: nec naturaliter intendit suipsius corruptionem. Ignis autem consumitur per hoc et destruitur quod paulatim evolant ex ipso partes materiales sue ergo non naturaliter emittit eas: sed per aliquid quod consumpsit: erit igitur etiam naturale nutrimentum ipsum salvum et deperditum restituendum. Alia autem ratio istorum fuit: quia dicebant augeri nutrimentum fieri per hoc quod additur aliud corpus intras in poros eius quod augetur et nihil efficitur porum

secundus

sicut igne ppter ea qd siccissim⁹ est et pspicu⁹
et siccitate etiā orinet poros: pspicuitas autē
multitudinē ostendit poroz. Hec autē nō sunt
vera in toto. vepz quidē ei est nō fieri alimē
cū sine calore ignis: sed calor ille instalis ē
et nō pmiū efficiēs: et iō est cōcausa et non cā
pncipal. Opas enī in alimētū nō spēs ignis
sed spēs viui corpis et vītutis aie: sicut supi⁹
dixim⁹: et iō nō alterat ad spēs ignis s3 car
nis vel ossis: q̄ sūt spēs organoz aie. Qui⁹
signū est: qd augmētū ignis in q̄titate inter
minatū ē. nū ei auget: q̄tū ē cremabile ap
positū igni. Sed oīn alatoz q̄ ostāt in figu
ra et q̄titate certa est q̄titas in q̄ salua⁹ for
ma illi⁹ spēs: et est rō magnitudinis i maris
et in mīno in q̄ stat: et ex quā nō saluat spēs
et augmētū habet terminū quod est q̄titas
organoz q̄ sufficit opatōib⁹ vītutū et potēs
tātū: ergo aliud est pncipiū augmē i in aia
tis q̄ sit vīt⁹ ignis. hāc autē vocam⁹ aiam q̄
talē ponit augmēto suo terminū. h ei mag⁹
sunt rōis: h est forme q̄ dat esse et rōnem q̄
māe: h est q̄ alicui⁹ vītut⁹ mālis vel corpē
sicut est calor ignis. Alia autē rō q̄ auicē
na improbat suam istā est: qd ignis quādo
nutrit et auget: nō nutrit et auget nisi seipm.
aia autē vegetabilis: neqz nutrit: neqz auget
seipam: sed poti⁹ corp⁹. Ratiōes autē quas
inducūt nō difficile est soluere. dicim⁹ ei qd
ignis nō ppe nutrit neqz auget. Id ei qd
p̄ertit in ignē: nō ingredit⁹ ignē: neqz ingre
dit⁹ in ipm vt cuilibet pti addat et vna⁹ sed
diffundit ignis p generatōem forme ignis
in mā aliena. Et qd dicūt qd attrahit sibile
humidū ex cremabilib⁹ et qd illo cibaf: dicē
dam qd nō ad hoc attrahit vt illo cibef: sed
potius vt in illo genere tanq̄ in pma mā.
Nō enī attrahit nisi qd calefacit et sūbilizat:
et tūc calor facit ipm ebullire ad supficiē cor
poris: cui⁹ illud fuerat humidū: et ibi fumat
et fit flamma. deberet autē attrahi in oēs par
tes ignis anteq̄ inflāmare: si esset nutritiō
tum ignis. patet igit⁹ qd illud est ppe genera
tio ignis et nō nutritiō. Qd autē dicūt in
igne fieri depditiōem sū māi: dicendū
qd accidit igni inq̄atū est in loco alieno. p
hoc enī materie p̄es pl⁹ igni simile enolat
intendēs ire ad locū p̄pū: sed exiguū

ab aere circūstātē: et sic sit cōtinua ignis de
pditiō: neqz intendit p hoc suā corrupciōem
sed poti⁹ meli⁹ saluari et cōualefcere in loco
pprio: et sic fieret si nō impediret: et ideo nō
intēdit ignis sū nām restaurare illud deq̄
ditum: sed poti⁹ per inflāmatōem multi
plicare suā spēm in materia aliena sic dixi
mus. Qd autē obicūt de poris et vacuo oīs
dūm⁹ nihil esse in pmo de genera. et corrup.
Exclusis autē sic falsis opionib⁹ et errori
bus antiquoz: loq̄mur de q̄libet potētia
vegetabilis anime: ostendēs que sit que
libet ipsarū: et quam habent ad inuicē:
et ad animā vegetabilem pparōnem.

Capitulum quintū de alimento quod
est obiectum nutritiue et vegetatiue.

Noniam autem hec potentia ani
me quam vocamus nutritiuam
est vegetatiua indiuidui generati
ua per multiplicatōem indiuiduoz in spe
cie: et nos sū predictā doctrinā pl⁹ loq̄ de
nutritiō. Opē ei qd est alimēti op⁹ deter
minatio fit circa alias potētiās aie vegeta
bilis: eo qd augmētatiua et gnātiua opatōez
quādā alimēti recipiūt. Est igit⁹ alimētum
q̄li obiectū vñū trib⁹ potētijs aie vegetabil⁹
p̄uēiū. Prīmū autē quod de alimēto que
rendū occurrit est: vītū alatur cōtrariū con
trario: vel simile simili. Aides enī quibus
dam qd cōtrariū alaf cōtrario: sed nō omne
cōtrariū alif a quocūqz cōtrario: sed solum
illo cōtrario alif aligd cōtrariū qñ cōtraria nō
solū gnāri possibile ē ex alterutris: sed etiā
augmētari vñū ex alio. Adulta enī gnānt⁹
cōtrarioz ex alterutris: nō tñ oīa dīa sūt ex
oib⁹ sic dixim⁹ in li. phicoz: et eoz q̄ gene
rant ex inuicē nō oīa auget se inuicē: sic qñ
sanū generat ex laborāte: nō augetur neqz
alitur vnū ex alio: et vt vniuersaliter dicaf
cum cōtraria sint que sunt potētia et acc⁹ ad
inuicē in generib⁹ omnibus: ea que sunt
vnius generis contraria generant ad inuicē:
sed nō augetur neqz alitur tñū ex alio
nisi sint cōtraria i genere ibīāte nū accepta

In illis vñ eni sbaliter pōt ouerti in sbaz
alteri? : t ideo vñ pōt alere t augere alterz
S; adhuc obseruādū est: q neqz illa eodē
mō se hñt ad inuicē q scilz vtrūqz alar relis
quū t ecōuerso: t h scim⁹ ex dictis antiquo
rū: qui dixerunt de simplicib⁹ corpib⁹ q aq
alit ignē: t nō ecōuerso ignis alit aquā. t lz
falsa sit eoz suppo: tñ vñssima ratioe fuerūt
inducti: Aiderūt eni q nihil aliud alit nisi
qd recipit spēm t formā ei⁹ qd alit ab ipso
Humidū aut inter oia pma solū videbant
facile recipe formas t spēs aliozū corporū
que ei impmunt: t ideo dixerūt h solū esse
alimētū. Et hec rō cogit q omne alimentū
oportet humidū esse fm actū: licet forte po
tētia sit alteri⁹ qualitatē. Aiderūt etiam q
omne qd alit spēm t formā suā impmīt ei
quod alit ipm. Nihil aut adeo pōt eē sigil
latiū forme sue: sicut calidū t siccū. q cal
dū penetrat: t siccū retinet acumen qd dat
ei calidū: t ideo solū ignē nutriti dixerunt.
patz igif q licet nō verum dixerūt in hoc q
aqua alar ignē: tamē causa ppter quā illud
dixerūt est verissima: t ex veritate que ē in
dicto eozum isto accipit q nō equali se hñt
cōtraria adinuicē: quoz vñ alit: t alterum
alit q vtrūqz. s. ab altero t ali possit t alere
reliquz. Alens eni in eo q est alens oz q
sit in actu humidū suscepibile forme t spe
ctei ei⁹ quod alit. Id aut quod alit est hñs
virtutē que formā corpis quod alit t mem
broz ei⁹ sigillat in ipo: t ideo indiget instro
quod est calor naturalis: t alijs virtutib⁹ sibi
subseruientibus: de quibus infra dicemus.
Distinctio autē que est inter alens t id qd
alit inter corpa animata in solis simplicib⁹
depbendit: sicut dixim⁹ q ignis alit t aqua
alit: t nō ita videt in cōpositis ppter qd cō
posita ab excellētis pmarū qualitatū sunt
remota: t ita nō vident esse ī actu humida:
neqz in actu adeo sicca q possit ita euidentē
habere pperates alētis t aliti quēadmodū
simplicia. Idēc aut que dixim⁹ hñt opionē
eo q quidā vidētēs alimētūz vniri ei quod
alit: nihil aut vniri ali: nisi qd similitudinē bz
in formā ad ipm: dicūt nō augeri vel ali cō
trariū contrario: sed poti⁹ simile simili. Alijs
aut de quib⁹ pdixim⁹ videbat ali contrarium

contrario: tanqz impossibile sit ali simile sit.
Et p se inducūt rāionem q omne alimētū
mutat t decoquit decoctiōe cal di t budi
sic alimentū omne mutat. Aduratio autē
omnis: aut est de contrario in contrariū: aut de
contrario in mediū qd ppatū contrario est contr
rium: ergo nō alit nisi contrariūz contrario.
Adhuc aut omne alimentū patit ab eo qd
alit: t nō ecōuerso. contraria autē sunt que pa
tiunt ab inuicē. patit ei decoctiōem t assimi
latiōem: cum omnis decoctiō sit cōplexiō a
nālī t ppo calore ex cōtrafaciētib⁹ qūtatib⁹
aut passiōib⁹ sicut habitū est ī qro metbau
rozū. Ad tñ patit id qd alit ab alimēto: sic
neqz instroz dom⁹ aliquid patit a mā ex q
sit dom⁹: sed poti⁹ mā patit t trāsmutat ab
ipo in dom⁹ formā. Ita t alimētū trāsmu
tat in formā ei⁹ qd alit t nō ecōuerso. In
strucioz aut dom⁹ nō bz mutatiōem nisi illā
q est ex ocio ad agere siue act⁹ pmi ad secū
dū: sicut sciētē dicim⁹ mutari qū actu sit p
derās. Ita etiā aie viri⁹ que nutritiua vocat
mutat qū de nutritē fm potētiā efficiē nu
triciē in effectū: t forte hoc nunqz est: quia ī
tlib⁹ virtutib⁹ supi⁹ dixim⁹ aiam magis fore
actū fm quā pmiū: t poti⁹ assilari vigillie qz
sōmno. forte ei sp nutrit: si nō sp nutrit
tū ab extrinseco qrat: ga sp alig d agit circa
nutritiōem: aut dissolūdo: aut alterādo: aut
attrahēdo: aut vniēdo mēbris. In determi
nando aut istā qōem magnā habet diuini:
vtrū nutritiū sit qd vltio ē qñ vniē mēbris
aut qd pmo qrit vt nutriat anteqz alteret t
assillet aut vtrūqz: qm si cōsiderem⁹ nutriti
tū bz actū: h ē q pōt pficere nutritiōem p
tiōem p hoc q mouet ad mēbra t vniē mē
bris: sine dubio tūc id qd assilatiū ē mēbris
est nutritiū. Si aut nutritiū accipiat bz
potentiā: q. s. pōt p suā sām fieri nutritiū
tūc nutrit contrariū contrario: t iō nō coctū ad
buc ē contrariū: coctū aut simile: t ita vtrūqz
pdictoz ptingit dicere: t q contrariū contrario:
t q simile simili alit. t ideo manifestus est
q vtrūqz quodāmodo recte t nō recte dñt.
Qm autē sicut supra ostendim⁹: nihil alit
ppe quod non habet animā: oz aiatus esse
corp⁹ qd alit: t anime potētiā in alimentūz
agere: t non virtute elementalī simplici.

secundus

Alimētū igitur aīatī corpīs p se est r non fm accūs. vīrīb⁹ autē e' al. b⁹ nō attribuit nisi p accūs: h ē inquātū sunt instrumēta anime: r sic qualitates e'ales sunt concause r non cause alimēti: sicut supra ostendimus.

Capitulum sextum de officijs nutritiue r augmentatiue.

Is autē habitus de alimēto: de ipsīs potētīs ē determinādū. Est at potētia nutritiua que de nutrīmēto restaurat depdītū in corpe aiato vt saluet in esse diuīno. Augmētatiua autē est illa que de nutrīmēto addit quātitatē mēbrozū vt ad debitā longitudinē r quātitatē deducāt. r ex hoc accipit q licet idē sōm sit alimēto r augmētatiuo: hoc est ei quod auget: tamē esse eorū fm rōem diffinitiuā est alterū r alterū. Alitum enī fm q quātū est alimētū augmētatiū querit: sed nō nutrit nisi fm qd est h aliquid: r sba potens recipere formā mēbrozū r sōam. Nutrīmētū enī nō saluat nisi sōam: r ideo qz diu pōt nutriri: tam diu saluat in indiuiduo. Sed augmētatiua nō agit p totā vitam: r ideo ipa non est saluatiua sbe: sed poti⁹ pfectiua quātitatis. Et sunt qmōz differētie iter nutritiua r augmētatiua: qmū vna est r pncipalis: q nutritiua non accipit alimētū nisi inquātū ē potētia sba mēbrozū: r nō curat de qzitate. Augmētatiua autē accipit ipm inquātū potētia addit⁹ quātitati mēbrozū inquātū mēbrozū quātitas extēdit ipso addito mēbris. Secūda autē ē: q nutritiua addit sōam cibi sbe mēbrozū eqlem fm res corpīs diametros: longitudinis: r latitudinis: r pfunditatis: in oīb⁹ bis eqil p dītū restaurās. augmētatiua autē pncipue addit lōgitudinē: r iō indiget q calor su⁹ sit fortior r mēbra in qb⁹ est sint mollia q extēdi possint. s aut sic pbat. lōgītudo enī nō fit maior: nisi ossib⁹ extēsis: r h dura sunt: r nō nisi forti calore faciēte discurrere nutrīmētū p ipa fieri pōt. Silr aut nō fit extēsiō siccī indurati: sed poti⁹ ei⁹ qd ē humidū flexibile: r iō nō fit augmentū nisi in iuuēute ante qz adueniat siccitas nimia q pbiat extēsiōez r h ē cāz vna qre non semp augēt corpa: s

semp nutrit. Nutritiua enī lz fm oēm dī mēsiōē vt dixim⁹ nutritiua fm latitudinē maxie nutrit: qz ad illi⁹ incrementū nō exigis nisi a similario nutrīmētī r additio: r n extēsiō in ampliorē qzitatē nisi qzū extēdit i additio: r h frequēter fit in solis mēbris mollib⁹ q sunt caro r bmdī pter h q ossa extendant: r hoc fit calore debili magis qz forti. Tertia oria ē: q nutritiua ebetiori vt dictū ē instro opat: augmētatiua autem acutiori. Cū enī calor nālis vtriusqz sit instm: ebel calor ē q solū puerit nutrīmētū: r assimilat. Acut⁹ autē q facit ipm discurrere p mēbra dura q mollificat infundēdo ea acuto hūo: re nutrīmētali: r tūc extēdit ea. r cā hui⁹ est qz cū qlibet vī⁹ pl⁹ possit in mā ppa qz aliena ebetat calor: qzto pl⁹ de aliena mā ingerit. Qd vt meli⁹ intelligat oz scire q duplici būido idigz oē qd nutrit. vñū qd ē seiale: qd ē aliqd sbe seia: r illd ē ppiū sōm calor nāl. Aliud autē ē nutrīmētale qd accipit de nutrīmēto qd sp retinet aliqd de nā cibi r iō sp aliqd bz de e'neo: pp qd non adeo efficac ē in eo calor nālis: sic in pmo būido r qzto pl⁹ ingerit de nutrīmētali būido qd addit radicali siue seiali: ex quo formāt mēbra radicalia r qd ē infusus eis: rāto pl⁹ in spissant r indurant: r calor pl⁹ in eo debilitat: r iō calor q pmo fecit duas opōes alimēti. s. r extēsiōis: rādē pp sui debilitatē r mēbrozū duritiā nō pōt pficere nisi vna que ē nutrire: r iō tūc stat augmentū. Est autē circa hoc adh notādū q tēp⁹ incrementi etiā fm galienū r auicēnā ē tēp⁹ etatis puerilis q sunt calidi r būidi pp viciniratē quā hnt ad suā originē q est ex calido r bu. Hūidū aut r calidū siml⁹ iūta faciūt diffusiōē r extēsiōē. pcedēte aut tpe exsiccat panlari humidū in tpe iuuēutis r indurāt mēbra: r licet acut⁹ in iuuenib⁹ sit calidū: tamē nō est maior in iuuenib⁹ qz in pueris. Et de h dat exēplū cōueniēs galien⁹: quia si aliq caliditas determinare virtutis penetrat in aquā: r eadem in essentia caliditas penetrat in materiam siccam: acutior erit caliditas: qz in humido sed non maior. Et sic est de calore puerorū r iuuenū qui equalis est licet acutior sit in iuuenibus qz in pueris.

et ideo in pueris plus de cremēto operatur
propter molliēmem membrorum: et in iuuenibus
minus propter eorūdem duriciē: licet calor sit
equalis: et huiusmodi signū est quod pueri circa septi-
mum annū ut in pluribus plusquā dimidiū pro-
ficiunt sue quantitatis. Nec igitur est tertia dis-
ferentia. Quarta autē est penes finē virtutis
usque accepta: quia anima sicut et natura non
est infinite et indeterminate intentionis: et ideo
habita debita quantitate in qua exercere po-
test suas operationes: non augeat ultra augmē-
tatiua anima: etiā si posset bene ultra auge-
re, quia non abundat superflua natura: sic etiā
non deficit in necessariis. finis autē nutritiue
est saluare indiuiduū per deperditā restauratio-
nem: et hoc necessarium est in toto tempore: et ideo
per totā periodū cōtinue operatur. Reliqua autē
que de augmēto et nutritiue dicenda sunt in
primo de generatiōe et corruptiōe requirantur.

Cap. vii. de officiis virtutis generatiue.

Dem autē nutrimentū per virtutē ge-
neratiuā est factū generatiōis: non tamē
generat id quod aliis: sed potius generat
id quod est ut id quod aliis in specie: cuius pro-
batio est: quia nihil generat seipsum. oportet
enim quod idem esset et non esset simul. Omne
enim generans actu est: id autē quod generatur
actu non est ens: esset igitur idem et non esset se-
cundum substantiam: et ideo sicut alimēto et augmēto aliud
et aliud est esse secundum idem secundum substantiam: ita alimēto et ge-
neratiuo necessarium est aliud esse secundum diffi-
nitiuam rationem. Propter quod notā-
dū est nutritiua saluare indiuiduū per distri-
butiōem nutrimenti ad mēbra: et quod superfluit
membris: hoc sequestrat ad mēbra geni-
talitatis que trahunt ipsum sicut vērōsa trahit san-
guinē. Ad debita autē seminaria sunt organū
virtutis generatiue: sicut cerebrū est organū
virtutis animalis: et cor virtutis vitalis: et
virtus generatiua sita in mēbris genitalibus
imponit in alimēto superfluo virtutē formati-
uam: que in seminis viscositate retēta: quando
fuerit in debito loco format semē in organi-
cum corpus. sicut enim nutritiua cibo influit
spiritum membrorum per quā tendit ad membra
ita genitalia influnt ei virtutē formatiuam

qua format semē in mēbra corporis organi-
nici. et hoc quidē semē a toto corpore decidit
et maxime a cerebro: et per spongiositatem
membrorum attractatiua virtute testiculorum
trahit ad vasa seminaria: et ibi informat pre-
dicta virtute. Et ideo virtus generatiua in
veritate est duplex. Una quidē in genera-
te que descendit semē attrahēdo: et hec ope-
ratur tribus: calore scilicet qui spumolum facit se-
men ut spumolus sit spiritus deferere forma-
tiuam virtutē: et hic spiritus exēdit mēbra ge-
nitalia: et eodē calore consumit superfluum bēdi-
seis ut efficiat globosū et quasi glandulosū quod
magis retinere possit virtutes sibi impositas: et
melius retineat figuras mēbrorum in se effigatas.
Operatur autē seipsa virtus generatiua influen-
do virtutē formatiuā que est in semine: sicut
ars est in artificiali materia: et operatur humido
cibali: sicut materia etiā operatur: et operatur vērō-
sitate sicut instrumentū extēdit mēbra geni-
talia ad actū coitus: et eiciēdo semē a ma-
triculo in se. ventositas enim pellit semen ad
locū debitū. Alia autē virtus generatiua ē in
semine: que est virtus formatiua: duo habet
infirma: et duas mās: et duo opera. vnu quidem
suorum infirmorum ē calor seis: qui triplici virtute
ē informat: quarū vna habet a se inquantū ē
calor: et ille ē virtus solutiua aut dissolutiua et
subtiliatiua et alteratiua seis. Secunda autē
ē virtus celestis: quā virtute operatur ad virtutē ex po-
tētia motōnis celi: sicut diximus in alijs locis.
Tertia ē virtus anime: cuius ipse calor ē infirmus
virtute qua inducit formas organorum perfecti
corporis potētia exercētis opera virtutis. Item etiā
spiritus infra spumā seis cōtētū per infirmum per quē
vibit in oēs partes seminis suas virtutes. Duo
autē humida sunt mās in quibus hoc operatur.
vnu quidē ē quod ē in substantia seminis: et hoc
ē principale. Aliud autē ē attractiū ut addat il-
li: hoc ē humidū sanguinis menstrui loco cuius
infans querit cibum cum a matrice se-
paratur: et hoc humidū est supplementū quod ad-
dit humido seminali ut sufficiat formatiōi
membrorum. Duo autē opera sunt. vnu quidem
membrorum formatio. alterū autē ē quod attri-
buit membris: sicut numerus membrorum et
ordo: et situs et asperitas et lenitas: et cetera
huiusmodi que membris attribuntur.

secundus

Hec igitur sunt opera generatiue: et hoc quidem fit ex nutrimento. Fuerunt autem quidam contēdētes: non ex nutrimento: sed ex aliquo quod actu est pars aīati fieri generatiōez dicētes eā fieri ex carne: non ex supfluo nutrimentū. Sed error eorū cōuincit quatuor rōibus. Quarū pma est: quod caro vel aliud quod est pars corporis animati: non est potētia corp⁹ animatū: nisi p̄us a sua forma corūpas. Semē autē est potentia totū corpus. Secūda ratio est: quod illud quod est actu pars nō decidit ab aīato: nisi cum magno dolore: semē autē separat cum delectatiōe. Tertia ratio est: quia actu pars nō decidit a toto corpore: semē autē decidit a toto corpore. Quarta ratio est: quia videmus oculis nostris semina plantarū: neque lignū esse: neque folia: neque radicē: sed semina maturarata: et videmus semina animalū nō ēē carnē neque os: sed humore album. falsum igitur est quod dicunt: et ratioib⁹ inductis et multis alijs manifestat error eorū. Querūt autē isti qualiter tūc sit generatio vniuoca: ut ex planta planta: et ex homine homo. Sed ad hoc nos dicim⁹ quod generatio dicitur equiuoca vel vniuoca quātū ad generās p̄mū effectiue quod decidit a se semē. hoc enī dat v̄tutez formatiua semini: et sic fit ex plāta planta: et ex homine homo: et sic de alijs. Ex oib⁹ autē pmissis constat quod b̄mōi p̄ncipiū quod vocam⁹ aīam nutritiua est ei⁹ quod potest saluare seipm: et suscipe tale p̄ncipiū secundū quod est in tali dispōe. Ad hoc enī habet eaz ut saluet in aliquib⁹ suis dispōnibus: licet in omnib⁹ saluari nō possit: quia in quibusdā continue mutat. Alia autē sunt que nō indigēt tali p̄ncipio: eo quod in omnib⁹ suis dispōnib⁹ semp vno modo cōseruat: sicut corpora celestia: et ideo illa hnt alias virtutes q̄z mortalia. Non enī indigēt nutritiua et augmentatiua et generatiua: quēadmodū diximus in alijs.

Cap. octauū est: digressio declarans quatuor virtutes materiales dictis tribus virtutibus deseruiētes.

Portet autē scire quod cū vñ et idem sit s̄bm circa quod dicte v̄tutes tres opant

Habēt tamē in hoc ipso virtutes multas s̄b seruiētes sibi: quarū tamē mltitudo ad quatuor est reducta: que sunt attractiua: digestiua: expulsiua: et ante has tres appetitiua. Appetitiua enī appetit cibū appetitu naturali: put est anime vegetabilis v̄tus. Appetit autē ex vacuitate replētis nutrimenti et ex defectu qui puenit ex dissolutiōe depediti a s̄ba vegetabilis. hic tamē appetit⁹ cui⁹ sensu est in his que habēt aīam sensibile et vegetabile: et vocat fames et sitis: et puenit ex sensu euacuatōis. Attractiua autē in plātis quidē est ex calido quod est in radice et ceteris partibus plāte: cui⁹ v̄tute ē succio humidi nutrētis quod rāgit radices plātarum. In animalib⁹ autē est per motū villorum: qui sunt s̄m longitudinē in stomacho et intestinis aīaliū. Sed digestio est ex p̄po et nāli calore digerēte: et sepante purum ab impuro: et termināte ipm ad spēm ei⁹ quod nutrit in quātū est instrm aīe. Scias tamen trib⁹ p̄cipue iuuari attractiōem. s. similitudine: vacuitate et calore. similitudine quidē sicut magnes attrahit ferrū: et hoc fit in aīa vegetabili quādo cib⁹ accipit mēbrū similitudinē: et per illā mouet ad ipm: sicut sup⁹ dixim⁹. Vacuitate autē quā mēbra vacua sunt et porū mēbroz ppter multā factā in eis depeditiōne et cōsumptiōem. Calore autē trabēte: quod calor nālis fugit cibū: sicut ignis fugit oleum in lampade: et hi tres modi perficiūt attractionem in omni habēte nutritiua virtutem aut potentiā. In animalibus autem insus per sunt villi per longitudinē stomachi: et quorundam intestinorum ordinari: qui motu suo ingerunt et attrahunt cibum in locū digestionis ut ibi digeratur. Retentiu autem operatur ad huc: ut cib⁹ ita diu stet in loco vno donec debitam accipiat alterationem. Et hoc quidem generaliter iuuatur tribus: et quartum specialiter habet in animalibus perfectis. Primum autem trium est dissimilitudo quam habet ad membra: et partes diuersas eius quod nutritur. per illam enim impeditur nutritio ad partes nutriti. Secundum autem iuuans est siccitas retinentis: cuius acius in tenendo confortatur ipsa siccitate.

Et tertiū ē frigiditas: licet frigiditas ad illud opet p accidēs ⁊ nō p se. p accidēs aut dico frigiditatē opari: quia frigiditas tenet id quod est nutriēs in essentia sua ⁊ figura: ne calore dissoluat ⁊ euanescat virt⁹ eius eo modo quo etiā cōseruat aliquādo a putredine. p se aut nō opat frigiditas ad aliq⁹ opera vite: sed pot⁹ impedit eo q⁹ est qualitas mortificatiua. Id aut qd spāl^r bz i aialib⁹ pfectiorib⁹ sunt villi ex trāsuerso in intestinis ⁊ stomacho positi: qui cōp̄mendo retinēt cibum ne de loco moueat. Digestiua autē vt dixim⁹ i omnib⁹ iuuat calido ⁊ humido: eo q⁹ calidū alterat ⁊ terminat. Humiduz autē facile influit membrū: ⁊ recipit eorum formas ⁊ figuras. Habet tamē tres opatiōnes: h⁹ est alteratiōem cibi ex qualitatib⁹ cōtrahētib⁹ vt dixim⁹ in quarto metabozū: ⁊ maturatiōem que est p educiōem humidū supfluit: ⁊ h⁹ qdē a quibuscūq⁹ vocat digestio: que fit per assimilatiōem nutrimenti ad mēbra: ppter quod etiā quatuor digestiōes eē dicunt. Quartū vna fit statim in ore. Supficiēs eim oris cōtinua est stomacho: ⁊ opat in cibū alteratiōem. ⁊ hoc patet: quia tritū masticatū a masticatiōe accipit virtutē maturatiōis apostematū: quā nō habet cōsum Et alia est in stomacho vbi grossū a subtili separat: ⁊ h⁹ a quibuscūq⁹ vocat pma iuncta: cum illa quā dixim⁹ fieri in ore. ⁊ hec est vera sententiā: qm pma digestiō i ore incipit: ⁊ in stomacho pfici^r. Secūda autē est in epate vbi massa que vocat ystisanaria h⁹ est succ⁹ de cibo eliquatus trahit p venas que messaroite dicunt ad epar: ⁊ ibi rubeū sanguinis accipit colorē: ⁊ dirigit ad venas: et in extremitatib⁹ illarū tertiā accipit digestiōnez: ⁊ in albedinē mutat: ⁊ separat ab eo nimia aquositas que est in ipso p collarotiā vine quibuscūq⁹ in aialib⁹ que vinā habent In alijs autē que nō habēt remanet cum fece stercozū immixta. Et quarta digestiō fit in singulis mēbris ad ppam similitudinē membrorū. In plātis autē quia terre stes sunt nō est stomach⁹: sed est eis terra p stomacho: quia in terra sub radicib⁹ elis quas humidū pmixtū: ⁊ subtile quidem su gūt radices: ⁊ grossū dimittūt: ⁊ ideo ven

tre nō indigēt. Expulsiua autē expellit qd supflūū est: siue sit purū siue impurū. Et in uat in hoc opere multis: sed p̄cipue quatuor sunt que eam iuuāt. Iuuat enī caliditas vias p quas fit expulsio: aperiēdo ⁊ acuen do id quod expellēduz est. Iuuat etiā humiditas aliquādo vias per quas fit expulsio lubricādo ⁊ mobilitatē ei quod expellē dum est cōferēdo. Iuuat etiā frigiditas p accidēs ventositatē que est in eiciēda supfluitate: cōtinēdo ne euaporet ⁊ etiā ingros sando que cum fortis est cum magno impetu eicit supflūū. Iuuat etiā frigiditas ⁊ sic citas p quas ei debet cōtrahēdo: ⁊ tūc quasi expmēdo expellit supflūū. Simil^r autē caliditas incidit viscositatē ⁊ separat: tūc facili^r educit. In omnib⁹ autē his virtutib⁹ est manifestū qm frigiditas nō iuuat nisi p accidēs. ⁊ hoc ideo fit: quia virtutes iste p̄cipue motu pficiunt: ⁊ quedā sunt opa vite: frigiditas ⁊ imobilitat ⁊ mortificat. Ide autē quatuor virtutes naturales vocant eo q⁹ vt natura per infra corporalia operantur. Scias autē q⁹ in his omnib⁹ temp⁹ virtutis instm⁹ ⁊ vehiculū est spūs: ⁊ frigiditas spiritū a motu suo impellit vt impedit: ⁊ ideo ad opa viuū p se officit: sed pficit p acciēs

Capitulū nonū de cōparatiōe triū viuū anime vegetabilis adinūcē ⁊ ad seipsum animam vegetabilem.

Noniā autē tria sunt necessaria. scilz quod alit^r: ⁊ quo alit^r: ⁊ alēs effectiue Alens quidē pmū ⁊ cui essentialis est acci⁹ alendi est anima vegetabilis per nutritiā. Quod vero alitur est corpus quod habet animā ⁊ non aliud: sicut ostendim⁹ superi⁹ quo vero materialiter alitur est alimentū. Et in his est aduertere q⁹ virtus nutritiua est deseruiens augmētatiue et generatiue: quoniā viriqz per dictas quatuor virtutes preparat materiā. Nutritiua enim separat quod est superfluum nutrimenti: ⁊ expellit ipsum ad membra generatiōis: vt in virtute formatiua sigilletur. Augmētatiua autē deseruit generatiue generās in quantitate et figura perficiēdo vt generare possit. ⁊ ideo

Secūdus

constat finem in his virtutibus esse generatiuam. Et sine autem qui est quo res est id quod est h est a forma: omne quod nomen accipit debet denominari. finis autem est generare alterum ut ipsum vtiq; tunc erit principale in anima vegetatiua generare alterum ut ipsum: ideo in vegetabilibus id quod est substantialis forma absq; dubio est generatiua.

Et ideo corpus huius omnem partem in se format ubi anima vegetabilis est tota perfectio corporis animati sicut in plantis et in eis est varia generatio quia vbiq; planta generat ramos et virgas et folia et fructus et semina et vbiq; abscidatur conualescit vtraq; pars ipsius. Sicut enim tactus in anima sensibilis est sensus particularis et forma substantialis eius quod habet sensus et ideo ipsum brutum vbiq; determinat: ita de generatiua est in plantis: propter quod et nonnulli videbatur nutritiuam: et augmentatiua eadem virtutem esse: sed primo cum fortis calor et mollia membra habere operationes duas: cum autem calor debilius est et duriora et sicciora membra tunc retinere tantum operationem vnam licet non veram causam dicant. Quoniam etiam si ponatur non habere calor: et non indurari corpus nihilominus stabit tamen augmentatiua in termino huius naturam ut supra diximus. Qualitercunq; autem dicatur constat quod in his generatiua est finis: et ideo inter has tres vires que sunt per nutrimentum operantur: prima naturaliter est nutritiua et secunda augmentatiua sicut substantialis est ante quantitatem: et illa quod finis est generatiua que non seruat esse huius materiam et individuum: sed esse diuinum in specie attingit propter quod agitur quicquid agitur huius naturam. Oportet autem scire quod anima vegetabilis est que venit in se istas vires que quidem specie differunt huius quod et vegetabilia differunt. Est enim vna palmifica et altera oliuifica et sic de alijs. et actus illius anime est vita sicut diximus superius. Est autem adhuc sciendam quod si comparatio fiat anime vegetabilis ad sensibile et rationale tunc vires anime vegetabilis dicuntur naturales eo quod non nisi per instrumenta primorum corporum naturalium operantur et ad naturam

in individuo vel in specie seruandas sicut patet ex dictis tamen est perfectio organici corporis sicut et alie: et ideo licet nutritiua sit diffusa in toto corpore propter hoc quod vbiq; saltem in diuiduum et similiter augmentatiua: eo quod omnibus diametris et precipue longitudini principaliter addit et generatiua in plantis tamen in animalibus perfectissimus beatus vires sedes habent determinatas a quibus influunt suas operationes in corpus et sedes quidem nutritiue precipue est epa cum calore suo aliterans et ad membra dirigens cibum. Sedes autem generatiue est in testiculis masculinorum et feminarum. Sicut autem diximus quod nihil nutritur proprie nisi quod est animatum ita etiam nihil generatur proprie ad spiritum salutem nisi quod est animatum. Generare autem ad saluandum se in spiritu est generare ex eo quod diuisi scinditur a seipso et cui a seipso influunt virtutes conuertens id in simile huius speciem: et sic non generat inaiata: sed potius per actiones suas generat formas suas in materia alie: cuius causa est quia talia inaiata non habent aliquid quod potentia sit totum sed quicquid corporis ipsorum est hoc est actu pars et non potentia totum. ex eo autem quod est actu pars et non potentia totum fieri generatio nulla tenetur potest sicut diximus superius.

Capitulum decimum de duplici motore nutrimenti.

Si autem quo alitur dupliciter: sicut et quo gubernatur. quo. n. gubernatur est mouens immobile et hec est manus vel virtus que est in manu. themon autem sine gubernaculum est quo gubernatur sicut mouente et moto eo quod est instrumentum gubernandi et hoc ideo est quia omne alimentum est necessarium ut possit decoqui et ideo oportet esse calorem decoquentem et tunc calor effectiue alit ut mouens motum et potentia anime est ut mouens tantum. Si autem quis obijciat quod mouens corporeum quod est mouens motum non oportet autem se habere aliud mouens immobile motu locali tantum sicut omnium est in octauo et huiusmodi in altera ratione autem non est necesse quod corpus alterans habeat

ante se aliud mouens ipsum et sic dicat ore non oportere esse mouentem animam ante calorem. ordinem quod necessarium est in moribus vite sed in moribus aliis naturalibus non est necessarium. necessitas autem explanata est superius ubi ostendimus quod virtus elementaliter sufficienter ad nutrimentum mouere non potest. Sic igitur figuratim sine superficialiter quid sit alimentum dictum est certificandum autem erit de ipso in propriis rationibus de nutrimento. nutrimenti enim ratio plene non determinatur ex vnius libri principis quoniam de motu ipso nutrimenti et augmenti et generationis que sunt de nutrimento iam determinauimus in libris de generatione et corruptione et de modo decoctionis in quarto methanorum. hoc iam autem de moribus vniuersalibus de propriis autem moribus quo ad singula animalia quo ad singula membra in scientia de plantis et de animalibus erit manifestum: de ipso autem nutrimento dicendum erit in libello quem faciemus de nutrimento deo volente.

Tractatus tertius secundum librum de anima de sensibus

Capitulum primum in quo genere potentie sit potentia sensitiva.

Terminatis his autem virtutibus anime vegetabilis que sunt actiones secundum quas anima operatur in genere dicamus verba communia de omni sensu quod secundum sentire quod est potentia passiva operantia sensitiva: eo quod secundum tales potentias non se per agit: ceterum. n. est quo ad nos prius sicut dictum est in primo philosophorum. primum autem quod de sensu in ceteris est considerandum hoc est cum in genere sit potentie virtutis sit in genere potentie passive: aut in genere potentie active. et ordinem est in genere potentie passive: eo quod sensus secundum actum accidit in ipso moueri organum et pari a sensibili obiecto quod formam suam agit in organo sensus. omne. n. recipiens est pariens et cum sensus non sentiat nisi recipiens formam sensibilis: oportet quod potentia sensitiva sit in genere potentie passive. alteratio ei quedam videtur esse quando sensus recipit for-

mam eius quod sentitur secundum actum. 13. propter loquendo non sit alteratio sicut inferius ceterum demus. ponitur autem quidam philosophorum antiquorum non fieri passionem nisi similis a se et aliquid dicitur non fieri passionem nisi quando contrarium patitur a contrario: quomodo autem ambo ista dicta sunt possibilis et impossibilis dicendum est in primo de generatione et corruptione ubi posuimus rationes naturales de ipso agere et pari in predicamentis philosophice quidam et ceteris posuimus rationes: et ideo ibi non inquisimus qualiter sit similis: vel contrarium a contrario patitur. Quod autem sensus sit virtus passiva sciemus. si questionem moueamus quod est quod sensus sit sensus ita quod sensus sentiret seipsum et quare sensus non sentit seipso sine sensibili extra mouente sensum cum vnus sit sibi ignis et terra et alia elementa que sentiuntur. attribuitur. n. cuiuslibet sensui aliquid elementum secundum plonem quod dicitur in sua compositione sicut in visu ignis videtur dicitur philosopho quod enim dicitur quod sensus est vis actiua et sit sensus extramittendo non potest dissolvere questionem: vis enim actiua ex se perfecta est ad agendum et non indiget aliquo extrinseco: et sic debet sensus sentire sine indigentia alicuius extra: et si forte dicant auctores illius sententie que dicitur quod sentimus extra mittentes actiones sensuum et non intus suscipientes species sensibilium quod sit actio agentis nisi sensibilis et passiva presente: sicut ignis non calefacit nisi sit presens aliquid calefactibile non soluunt quia sensus est sibi prius et elementa composita organa sensus non de sunt sensibus et tunc debet ad minus sentire seipsum et ignem et terram et cetera que sunt presentia sensui et tamen non sentiuntur ista et ideo non conuenit: aut corrigat vnus qui soluit hanc questionem ei qui dicit quod sensus est vis actiua multa autem est solutio istius questionis vera nisi ea sola quod sensus cum sit potentia passiva non est actus sine presentia sensibilis extra: idcirco sicut combustibile nunquam actu comburitur nisi per speciem combustionis generatam in ipso et ideo ipsum combustibile secundum se sine combustionis acceptum non comburetur si. n. si illo combureretur in actu deberet quod combureretur seipsum et hoc esset ac si ligna composita facerent per

Secūdis

se ignem sine aliquo igne incendente ea in actu et hoc est impossibile: et similiter sensus non potest perfici: sicut sentire in actu sine presentia sensibilis quod agit in ipso formam suam ut illa sentiat in actu. sicut autem omne potens potentia possina dicitur dupliciter: ita et sentire dicitur dupliciter. si. n. sicut potentiam ante actum attribuitur ei agere hoc erit potentia et non actus: et hoc modo dicimus sentire eum qui forte dormit quod licet sensum habeat in habitu: habet tamen ligatum eo quod somnus est vinculum sensuum et ideo remotiorem ab actu habet potentiam videndi dormiens quod ille qui est in obscuro et ideo sicut dupliciter dicitur videns et audiens: ita dupliciter dicitur visus sentiens hoc est visum habens et non vtens vel auditus habens et non vtens: aut iam operans visu et auditu quando habet speciem visibilem et audibilem: et sic vniuersaliter dicitur sentiens sensum habens in habitu completo non tamen habens spem sensibilis sicut actum et dicitur sentiens habens speciem sensibilis et hoc est vtens sensu et operans sicut ipsum. dicamus igitur in discernendo sensum an sit de genere virtutum actiuarum vel passiuarum et si sit idem numero moueri et pati et agere constat. n. quod habet magnam habent differentiam constat. n. quod motus est in eo quod mouetur et patitur sicut diximus in tercio philosophorum et est in eo actus quidem sed imperfectus eo quod est imperfectus actus in potentia sicut quod est in potentia omnia autem quecumque patiuntur et mouentur ab actu patiuntur et mouentur cum ipse actus actu sit: et ideo moueri et agere suum est perfectio seu perfectio actus: et hoc est magna differentia. unde etiam ipsum passiuum aliquando est simile et aliquando dissimile agentis quoniam in principio passionis est contrarium: sed cum abicitur forma eius et inducitur forma agentis in fine passionis tunc fit simile et hoc est quando iam passum et motum est sicut diximus alibi: et hoc ostendit virum sensus sit potentia passiva vel activa: quia nos inuenimus ipsum pati et moueri: et aliquando similem: et aliquando dissimilem actio que non accidunt nisi virtuti passive. hanc autem doctrinam tenenda est per principio

magno ad destruendam totam sententiam eorum qui dicunt sensitivas et intellectivas virtutes esse activas et non passivas. habent autem quasdam rationes quas per se inducunt que in comuni defensu quatuor sunt potiores res quarum prima est quia dicunt quod quando duo sic se habent ad inuicem quod vnum est inferius et alterum est superius in ordine nature si inferius sicut omnes suas potentias est actiuum oportet etiam quod superius sit actiuum quia superioris est agere potius quam inferioris. cum igitur in ordine nature anima sensibilis superior sit quam anima vegetabilis et vegetabilis non habeat nisi potentias actiuas non potest habere sensibilis nisi potentias actiuas: et hoc ratio logica est et parum potest

Secundo autem cui maxime nituntur est quod inferioris quod est male est non agere in superioris quod est formale magis est autem sensibilem forma malis: et inferior anima sensibilis. Sensibilis autem est in corpore et formae corporum non ergo ut dicunt forme corporum possunt agere in potentias anime sensibilis: et sic oportet quod potentie anime sensibilis sint actiue et non passiue. Tercium autem est quia vident sensum iudicare de sensibili et non decipi in ipso. iudicare autem certa actio quedam est perfectissima et cum illa sit sensus dicunt sensum potentiam esse actiuam. Adhuc autem inducunt quarto loco experimenta: quia vident oculos mensuratum inficere aerem et specula et aliquando oculos etiam intuentium eas: et oculos basilisci spargere venenorum eo quod ut dicunt visu interficit serpens qui basiliscus vocatur. hoc autem ut dicunt non fit nisi agendo in aere et in obiectis: et ita dicunt sensum esse potentiam actiuam. sed hec omnia et similia friuola sunt quam demonstratiue probatum est in prebabit sensum esse potentiam passiuam et non actiuam. Illis autem qui isti inducunt facile est respondere. quod. n. prius inducunt de comparisonem sensibilis ad vegetabilem dici debet in veritate digniorem formam esse sensibilem quam vegetabilem sed non ordinant penes agere et pati: quia pati sensibilis non est ita quod patitur a vegetabili anima sed potius e converso. vnde cum aliter rationis sit istud pati et illud agere per

h nō ordinantur fm nāe gradus vegetabil
 z sensibilis sed potius penes hoc q vbiū
 qz est vegetatiuum in sensitiuo q vegetatiū
 est sicut instrumentum z sensitiuū sicut pī
 cipalis motor z forōr z h patet quia nutriti
 ua in animalib⁹ conuertit cibū in carnē que
 medium est in tactu qui est anime sensibilis
 z generatiua format organa ad sensus ap
 ta potius qz vegetabili deputata. Q autē
 dicunt inferius z materiale non deb ere a
 gere in supius z formale frivolum ē: quia se
 sibilis nō agūt in animam: sed potius in or
 gana corporū: z in illa possunt agere orga
 na autem sunt animata z ita puenit motus
 sensibilis usqz ad animam. Q autem
 dicunt de iudicio sensuum oīm q nulla est
 adeo passiva quin p formam sui actiui exis
 stentem in ipsa possit agere z sic est de sensu
 qui efficit in actu p formam se nsibilis i ip
 so existentem: z iō tunc agere potest sicut
 sciens potest considerare. Q autem indu
 cunt vltimo est oīo stultum: quia talis actio
 nō est oculi inq̄stum est sensus in ipso: sed
 potius prout est pars corpis enaporantis.
 vapor enim resolutus ab oculo est ille qui i
 ficit z non visus qui est in oculo: sed in va
 por ille eo q sibilis est z acutus magis pe
 netrat i corpora clara sicut in specula z ocu
 los qui sunt quasi specula animata qz pene
 trant in alia corpora: z bec est causa etiā qre
 oculi citius qz alia membra leduntur in ta
 lium aspectu.

**Capitulum secundū de distincōib⁹ po
 tentie passive in apprehendendo.**

Is igitur z sic bītis q sentire est
 fm potentiam passiuam diuiden
 dū est de potentia z actu qm vtrū
 qz dicitur dupl^r: nūc. n. simpl^r z vlt volū⁹
 aliquid dicere de ipis quia certificatiōe de
 eis dicere est pīmi phī. dicimus igit q potē
 tia dicitur duobus mōis hoc est disposita z
 indisposita perfectione prima. dicim⁹. n. ali
 quando hominem scientem in potentia: qz
 cū est indispositus z nihil bz nisi naturā ad
 sciam ordinatā sicut iō q bō est animal di
 sciplinabile: dicimus boiem potentia scien

tem: z bec potentia que est ante pfectiones
 pīmam siue ante habitum bz gradus duos
 pōt enim eē remota z pīnqua remota qui
 dem sicut dicimus puerum potentia scien
 tem pīnqua sicut dicimus potentia scien
 tem eum qui iam nouit instrumenta z pīn
 cipla quibus accipitur scientia que discen
 a doctore non accipit sicut q de quolibz iō
 tingit affirmari vel negari z de nullo simul
 z q omne totū maius sua parte est z q vni
 z eidem equalia inter se sunt equalia: bīt
 quibus scitis non ppter hoc sciunt ars sed
 eis ignoratis non potest ars sciri. z in pīn
 ticiis quidem est idem: sicut dicimus infan
 tem potentia esse scriptorem z dicim⁹ potē
 tia esse scriptorem euz qui nouit pennam z
 calamariū z tēpturaz inchaustri z bīt alia
 scripture instrū. alio mō dicim⁹ potētia scie
 tem eū qui iam habet bītū scie qui bīt⁹ scie
 vel potentie sillis est z somno in eo q nō a
 git sicut dicim⁹ scientem z non cōsiderantes
 esse potentia scientem z h est qui potentia
 bz pletā p actū pīmū q ui somno similis est
 sed nō est idem modus quo vtrūqz illoz est
 possibilis siue in potentia exis. ille. n. i vtro
 qz gradu potētie dī potentia sciens gram
 maricā vel aliam sciam fm potentia mālē
 adhuc impfecā que tamen fm genus ē p
 mū sōm scie vel alteri⁹ bītis ad quē ordina
 ta est potentia. ille aut qui bz potentiam po
 tentie pfecōez ad modū somni dī sic potē
 qz pōt agere fm bītū qm voluerit. bītis. n. ē
 quo qz agit aliqd qm voluerit si nihil eū ex
 terius z p accidens pibeat. Silt autem
 z actus dupl^r dī fm actum pīmum z fm
 actū scdm vt diximus supius: z iō bītis ba
 bītū dī actu sciens: iā aut cōsiderans cū actu
 sit q est p modū vigilie. ppe fm actū scie
 vocat. bīt aut vtrūqz qui pīmo mō scientes sūt
 ābo fm potentiam scientes vocant: sed dis
 ferēter qm nō bītis bītum fm potentiam sci
 endi mālē z impfecatā nō dī sciens nisi qm
 p doctrinam ē alterat⁹ z multociēs ē mu
 tatus ex rario in bītum scie. oī. n. multoci
 ens discēnt mutari mō ex ignorantia in di
 spositiōnem mō ex dispositiōe in dispositiōez
 aūqz sit in bītū ppleto. dixim⁹. n. q potētia
 māl bz gradus q lz in genere sunt duo in

Secūdus

nūero multi sunt. Quod autem dicimus quod talis ex contrario venit in bitum: ideo dicimus quod licet dispositio secundum id quod est non sit contraria bitum: tamen per modum est contraria quia facile est mobilis cum habitu sit qualitas stans et completa et immobilis. Ignorantia etiam largo modo est contraria bitum. alius autem qui iam habet bitum et sic non dicitur potentia sciens sed potius eo quod sit dormienti et non agentis. h. n. habet bitum faciendi vel sciendi grammaticam vel aliud: sed non operatur in agendo secundum illud modum actionis qui dicitur ex bitum: et ideo est talis mutatio ex bitum in operationem non est aliquid pati vel recipere sed mutatio illa que est ex contrario est secundum passionem et corruptionem contrarii bitum sine dispositionis secundum quod in vnaquaque alteratione multe sunt corruptiones contrarii illius quod abicitur: quod sicut diximus in tertio philosophorum: motus alterationis est generatio forme per formam quantum ad formam contrarii que abicitur per motum. Sed bene iam bitum non corrumpitur secundum aliquid quod in ipso sit quando venit ad operationem sed potius venit ad id quod est saluans bitum: quia bitum per operationes saluatur. operatio. n. est similis tali potentie bituali eo modo quo se habet talis habitualis potentia ad actum. bene. n. scientiam et secundum scientiam illam sic speculatur et operatur: aut in veritate non est alterari: aut si aliter ratio dicitur dicere alterationem genus esse alterationis in eo quod nihil in eo abicitur vel generatur: sed potius bitum qui iam inest confirmatur et saluatur eo quod speculatio nihil aliud est nisi bitum quod inducitur in seipsum h. est in ea quorum species iam insunt: et ex his venit in actum quod est operatio sicut est videre in exemplo architecti qui habet bitum edificandi et conducit bitum in seipsum h. est operando se ad ea que sunt in bitum: ut fundamentum et lapides et ligna et ordinat ea et ipse facit ad opus: tunc nihil noui acquiritur: sed ideo bitum confirmatur. cum igitur alteratio sit alieni noue forme inductio iste non est alteratus vel aliud genus sit alterationis quam alterari de quo cumque modo nunc aliter se habet quam prius. unde non bene se habet dicere sapientem cum secundum operationem sapiat alterari: sicut nec edificatorem bene dicimus alterari quando secundum actum edificat in actum ei se ducens qui operationem facit ex habitu elicito non est in actu quod h. dicat doctrina sine do-

ctrinatio h. est doctrine acceptio: sed ideo quod beatus aliam denotationem: sed potius quando sit mutatio ex eo quod est potentia mali sciens et est sciam accipiens ad id a seculo siue doctore qui actu habet eam h. est pati et alterari. ideo igitur quod isti duo aut non dicuntur alterari ambo simpliciter: aut si ab eo alterari dicuntur: tunc ideo quod non sit vnde modo alterationis in viroque: sed vnus alteratur in proprias dispositiones et in habitu ex ignorantia sicut diximus et alteratur: quia non vno modo se habet considerans et non considerans secundum bitum: quem habet absque eo quod aliquid noni generet in ipso: vel aliquid eorum que insunt abicitur. Scias tamen quod omnia ista que dicta sunt de alteratione h. dicta sunt large accipiendo alterationem: quoniam in. vii. philosophorum probauimus secundum bitum et dispositionem non esse alterationem aliquam: nec animam secundum intellectum moueri posse sed ea que h. dicta sunt exempli gratia dicta sunt: et adhuc sufficit quidam modus alterationis licet non de sit alteratio. non. n. fit alteratio philosophica: nisi secundum illam speciem qualitatibus que dicitur passio vel passibilis qualitas. et ideo quocumque in septimo philosophorum subtiliter disputata sunt his que dicta sunt non contrariatur.

Ca. tertium de aptatione dicte distinctionis potentie ad potentiam sensitivam.

Volentes autem adaptare ea que dicta sunt ad potentiam sensitivam secundum quod mutatio potentie sensitivae ad propriam perfectionem ipsius est a generante. potentia n. apprehensivae quedam complentur propria perfectione a materia vel natura et quedam per experimentum et studium: a natura quidem sicut potentia sensitiva ad sentire per experimentum autem et tempus sicut intellectus. ab ipsa. n. generatione generante et dare formam sensitivam datur etiam actus per se sensui quo sensus sentire potest quando voluerit quando nihil est extra prohibens. dico autem extra prohibens nihil quod mediis aliqua dispositio impedire potest sensui et absentia sensibilis: sicut et scie bene habitum considerare poterit quando voluerit quando nihil est extra prohibens cum igitur generatum est complete sensus: tunc iam habet bitum perfectum sensum propriam perfectionem que est sicut scia que est propria actus in intellectu. sentire autem secundum actum qui est

secunda perfectio quod est quando recipitur species sensibilis in sensu est sicut considerare se habet ad sciendum: sed in hoc est oratio: quia actiua et motiua ad operationem sensus sunt extra sicut visibile et audibile eo quod species sensibilis non mouet sine presentia materiae et quia materia presentiam necesse est esse extra: ideo sensibilis mouentia sensum ad sentire secundum actum necesse est esse in omnibus sensibilibus. ^h autem causa est: quia sicut iam tetigimus singularium secundum actum est sensus: hoc est sensus secundum actum secundum quem est sentire est singulare: quae singularia sunt per materiam indiuiduam: sine cuius presentia forma sensibilis nullo modo apprehenditur. Scientia autem est eorum quae actu vniuersalia sunt et haec sunt abstracta non solum a materia presentia: sed ab omnibus quae accidunt forme secundum quod est in materia indiuidua sicut est figura et ubi et quando et cetera huiusmodi. haec autem vniuersalia sic separata quodammodo sunt in ipsa anima quae imagines sunt in anima: et ab ipsis abstractum vniuersale quod mouet intellectum possibilem: et ideo non simpliciter sed quodammodo sunt in anima in fantasmatibus autem vniuersalia non sunt secundum actum vniuersalia sed potentia quae per abstractionem intellectus fiunt ultra simplicia: et quia vniuersale in fantasmatibus est intus in anima et non extra: nec exigit materiam presentiam: ideo est in potestate anime intelligere cum velit. Sentire autem non est in potestate eius cum velit quia mouens sensum exigit materie presentiam quae non est praesens in ipsa anima. ad sentire. n. necessarium est sensibile mouens sensum secundum materiam presentiam sicut autem diximus de sensu quod exigit materiam presentiam: ita se habet de scientia sensibilium secundum quod sensibilia sunt. causa. n. ipsa sciendi et sentiendi est species mouens sensum secundum materiam presentiam sicut causa intelligendi est vniuersale in fantasmatibus mouens intellectum. causa autem quod oportet esse sensibile extra est quod sensibilia sunt singularia quae sunt in materia et haec sunt exteriora. Sed quia de his quae ad intellectum pertinent hoc certificare non possumus ipsi fieri in quo accipiuntur principium loquendi de ipsis in sequentibus ^h libri. hoc autem non sit determinatum quod non simpliciter sine vno modo de id quod potentia

de aliquid sed aliud quidem de potentia mali et imperfecti sicut dicimus potest militare aliquid autem sicut dicimus potest militare cum qui habet etatem et habet virtutem militie: non militat autem in opere et sic sicut de duplici sensui sicut diximus sicut si dicamus imperfectum secundum organa sensus potest sentire: et sicut dicimus potest sentire perfectum secundum organa sensus et quia horum sic in potentia existit vna virtualiter non est notata ideo oportet nos determinare: quod sic oritur et quod dicitur ferunt ne potentia actiua specie perfecta esse credatur: et quod nota propria non habemus vti nos oportet noie alterationis et passionis in istis tanquam propriis nobis cum in nisi extenso noie eis conueniat: sicut supra diximus sensum potentia est anima insensibile ut sensibile in actu sit et non in ipsum sensibile: quia forma sensibilis ex parte est in ipso sensibili non recipitur in sensu: sed intentio eius et si recipere in sensu habet et hoc habet in re tunc habet duo esse et oportet dicere quod oculi aliqui sunt albus aliqui niger alii quando alterius coloris quod non est verum. Et igitur id quod est in sensu nec sensibile quod est intentio sensibilis et non est ipsum sensibile quia non confert illud esse sensui quod presentat quae est sentitur.

Sed forte obijciat aliquis quod cum sensu totum species non moueant sensum secundum esse male quod habet in sensibili et est sed potius secundum quod est intentio spiritualis in sensu accepta: oportet quod habeant motorem vnum qui in omnibus causa est esse illius spiritualis sicut et intellectiua habent motorem vnum qui in omnibus causat formam simplicis intelligibilis: nec conuenienter dici potest: quod esse spirituale habeat intentiones sensibilis ex hoc quod recipiuntur in subiecto spirituali: quia magis est rationabile causam diuersitatis esse spirituales et materialis ipsum sensibilem esse ex diuersitate motoris quod ex diuersitate subiecti quia subiectum in diuersificat mouentia: sed potius conuenienter intentiones autem spirituales sensibilium sunt mouentes. haec autem dubitatio magna indiget consideratione: et in sequenti capitulo secundum facultatem nostram determinabimus.

Ca. iij. et est digressio declarans gradum

Secundus

ab tractionis et modum.

Atque nos loquamur de sensibilibus singulariter oportet nos loqui de sensibili generali: quia sicut diximus obiecta propria sunt actibus: et actus potestis habere rationem: quod de conditionibus eorum quo ad nos proprie est speculatio in philosophis eo quod in illis conditionibus confusa sunt in singularibus: et propria quo ad nos debemus prius loqui de sensibili in conditione. Sed ad faciliorem intellectum eorum que dicturi sumus faciemus capitulum breue de modo apprehensionis potentiarum apprehensuarum omnium hoc. n. putile erit ad omnium sequentium notationem faciliorem. Dicimus igitur quod omne apprehendere est accipere formam apprehensibilem habere quod habet in eo quod apprehendit sed secundum quod est intentio ipsius et species secundum qua aliquid sensibile vel intelligibile notitia apprehensibile habetur. hec autem apprehensio ut vniuersali loquendo quatuor habet gradus quorum primus et infimus est quod abstractus et separatur forma a materia sed non ab eis: prout nec ab eis appediciis. et hoc facit vis apprehensiva de foris que est sensus. Secundus autem gradus est quod sepe a materia et a prout materia: sed non ab appediciis materie sine conditionibus materie. et hac apprehensio facit imaginaria potentia que est singulari bus non prout retinet formas sensibiles sed non denudat eas a materie appediciis. dico appedicias materie conditiones et proprietates quas habet secundum formam quod est in tali vel tali materia. ubi gratia talis membrorum situs: vel talis color facit: vel talis etas: vel talis figura capitis: vel talis loci generatio. hec. n. sunt quedam individuationis forma que sic sunt in uno individuo vniuersali specie quod non sunt in alio et hac apprehensione sepe non prout imago mur crispus: et albus et senex vel iuuenex: et ceteris locis digitis vel brachiis quorum nullum addit ei in quantum est homo: hec igitur est secunda apprehensio. Tertius autem gradus apprehensionis est quo accipimus non tantum sensibilia sed quedam intentiones que non impungunt sensibus: sed tantum sine sensibus nunquam nobis innotescunt: sic est et socialis et amicus et delectabilis in coniunctis: et affabilis et his contraria que quidem cum

sensibus accipimus: et tamen eorum nullus sensibus impungitur. et tale est quod accipimus hunc esse filium deonis: et esse agnum vel hominem: aliud autem esse lupum vel leonem secundum quod substantiales forme mediantibus sensibus: et non separate ab ipsis apprehenduntur. et iste gradus propinquus est cognitioni: et nunquam est sine estimatione et collatione. Quartus autem et ultimus gradus est qui apprehendit rerum quidditates denudatas ab omnibus appendiciis materie: nec accipit ipsas cum sensibilibus intentionibus sed potius simplices et separatas ab eis. et ista appensio solius est intellectus: sicut est intellectus hominis per hoc quod convenit omni homini: vel intellectus in substantie ut vniuersaliter dicatur intellectus quidditatis vniuersalis omnis rei secundum quod est quidditas ipsius: et non per hoc quod convenit illi et non aliquid proprium est et singulare: et est aliquid de materialibus et individuantibus. Quicunque autem sunt communia et ita vniuersalia: et eodem modo convenientia absque dubio sunt ipsa vniuersalia que solus accipit intellectus. secundum autem hos gradus abstractionis sine separationis distinguuntur vires apprehensivae. Adhuc autem notandum est quod sunt forma rei et intentio rei. forma. n. est prout que informando dat esse actu materie et opposito ex materia et forma. Intentio autem vocatur id per quod significat res ididuales siue vltra habet diversos gradus abstractionis: et hec non dat esse alicui: nec sensui quoniam est in ipso: nec etiam intellectui quoniam est in ipso sed signum facit de re et notitia. et ideo intentio non est prout rei sic forma: sed potius est species totius notitie rei. et ideo intentio quod abstractus de tota re: significatio totius de re predicat. Intentio. n. colorati que est in oculo tota re significat vltra notificat sicut et intentio que est in imagine particulari non prout sente. et hoc est quod dicit egregie aristoteles in secundo libro suo de anima quod sensus sunt particularium. et non dicit quod forme alicuius tantum: sed totius particularis: sicut et intellectus est vltimum quod non est notitia et species partis sed totius: et ideo notitia facit de toto. Non enim per visum accipitur notitia coloris tantum sed colorati. et species eius in visu: species est colorati: sed

q̄ coloratū est: et iudiciū sit de colorato h̄z
q̄ coloratū est: et sic de alijs intentionibus
in quocūq; gradu abstractionis accipiat.
Sic autem est quādo dī q̄ abstractio sit
a m̄a: intelligit q̄ est quoddā particulare
quod particularitatē habet a materia: hoc
enim est p̄mū subiectū forme: et per ipsum
subsistat particulare et nature cōi que abstra-
bitur v̄l ab intellectu et indiuiduantibus
foris quarū intentiones ab alijs gradibus
abstrahunt apprehensiois. Sicut autē in
p̄ncipio phisicorū dicitur est cōis nā aliq̄n
accipit v̄l cōfusa in particularibus et nō se
parata ab eis: et tūc scia talis est singulariū
et erigit singulare sicut et sensus: sicut in p̄
babito capitulo diximus.

Capitulū. v. de sensatis in cōi q̄ sūt per se
et p̄pe et s̄m se: et cōe et per accidēs.

Is igit p̄libatis dicendū est de ob-
iectis v̄nuscuiusq; sensus p̄mo i cōi
quia de cōmuni bus proprie est speculatio
dicitur autem in cōmuni sensibile triplici-
ter: duo quidez dicimus per se sentiri: v̄nū
autem s̄m accidēs. quando autem dico-
mus per se sentiri aliquod sensibile volu-
mus intelligere per se quando subiectus est
causa predicati: hoc est q̄ per proprias na-
turas et essentiam causa est immutationis
sensus eo q̄ ipm est quod habet inferre pas-
sionem sensui. diximus enim q̄ sensus ge-
neraliter est potentia passiva: et sentire ge-
neraliter pati. diximus. n. sepe in libris na-
turalibus p̄babitis: q̄ nō quocūq; agens
infert passionem cuiuslibet patiēti: sed opor-
tet esse cōmunicationem nature inter prop-
rium agens et propriū patiēns: et tunc di-
cemus q̄ illud est essētiāle sēnsibile qd su-
am propriam essentiam vel intentionez es-
sentie deprehendet in sensus organo: hec
autem sūt duo. cū enim omnes forme sen-
sibiles sint etiā forme situales et que bēnt
quātitatem p̄ accidēs statū p̄pedit q̄ color
i oculo n̄ recipit sic q̄titate et his q̄ sūt q̄titati
ānera eēntialiter: et ideo sēnsatum per se di-
uiditur in duo quorū v̄num quidē p̄pūm
est quod sic cōuenit v̄ni sensui quod non

venit aliq̄ sicut coloratū inquantū color-
tum in nullum agit sensum nisi in visu. so-
nus autem in auditum et non in alium sen-
sam. aliud autem est sensatum quod ideo
per se sentiri dicitur quia sua intentio in se
su imprimitur coniuncta sensibili proprio:
et hoc est propriū et proximum subiectus
sensate speciei quod est magnitudo in qua
v̄t in subiecto proprio est omnis qualitas
sensibilis. Et propriū quidem subiectū
sensibile duo habet in se que faciunt ip̄s
propriū: v̄num quidem dictum est q̄. i.
non cōuenit ipsum altero sensu sentiri
si illo cuius est propriū actuum inferre
ei passionem: et cū non agat in sensum nisi
intentionem proprie forme sequitur q̄ sen-
sum non cōuenit errare circa propriū sen-
satum. dicitur autem sensatum propriū
duobus modis: v̄no quidem modo s̄m q̄
est in re sensata in qua est s̄m esse materia
le: alio autem modo s̄m q̄ est receptus in
organo sensus. s̄m. n. q̄ est in re non sen-
per iudicatur de ip̄a: quia etiam per hoc ei
se non habet agere in sensum: sicut nos in
ferius ostendemus: sed pōam? p̄esse qd
habet in abstractione s̄m quod esse p̄mū
est in medio: et postea in sensus organo: et
multe variationes possunt fieri circa esse
suis quod habet in abstractione tam i me-
dio q̄ in organo: quoniam si contigat aerem
qui est medium in visu esse humidum m̄
tum forte videbitur album esse periculum
rubore vel croceitate. et si forte pupilla sit i
firma ex humore in oculum defluente al-
terabit esse coloris quod habet in abstra-
ctione: sicut diximus in tertio metheorum
in tractatu de iride. et hec nō sunt error: sen-
sus in sensibili proprio: quoniam sensibile
propriū reuera tale esse habet in abstra-
ctione lz non habeat tale esse in subiecto
in quo est s̄m esse materiale quod habet in
materia. patet igitur sensum circa sensibi-
lia propria non errare sic. n. est visus colo-
ris et auditus soni: et gustus saporis q̄ hu-
mor a grecis vocatur eo q̄ in humido sem-
per sentitur. tactus autem plures habet
dīas q̄ n̄ ad v̄nū p̄pe rōnis gen? reducū-
tur: in i v̄naq; iudicat d̄ illi et nō decipit

Secundus

In compositione tamē sensibiliū magna frequēter est deceptio: sicut quidem est qđ est coloratum vt croceum sit mel: aut colora citrinat: aut vbi est coloratum: aut quid est quod sonat aut vbi sonat et sic de alijs et huius causa vt infra dicemus esse est: qđ sensus p̄prius non habet cōponere sed aliq̄ superior potentia et illius est error: hec igit̄ sunt sensata p̄pria. Cōia aut̄ sicut diximus quorū essentia vel esse fm̄ intentiones suas vere sensibus imprimuntur: et ille sunt sicut magnitudo in qua sūt sensibilia et cum magnitudo sit termin⁹ nālis corporis et terminata quātitas sit figura oz ē figurā esse sensatū cōe. arigonū. n. vel qđratuz est quod imprim̄ in oculo i vidēbo et tactui in tangēdo: qđ autē numeruz cognoscim⁹ dio ne cōtinui: et cōtinui est eēntia tr̄ diuidi: idō oz numerū etiā esse sensatū cōe. magnitudo autem nō diuidit̄ solū per essentia: sed etiā per motū eo qđ motus nō h̄ ante et p̄ nisi per aū et post in partibus magnitudis et iō oportet etiā motū esse sensatū cōe. Et qđ opposita sūt eiusdē potentie iō etiā est sensatū cōmune: et sic igit̄ sunt qnqz cōmunia motus quies nūerus figura et magnitudo: nec dicūt̄ ista cōmunia eo qđ quodlibet cor̄ equalit̄ ab omni sensu percipiat̄ sed qđ quodlibet istorū probat̄ percipi pluribus sensib⁹ et nō vno solo sensu: qm̄ i veritate motus et quies et nūerus oibus sensibus percipiunt̄: sed quātitas et figura tactu et visu. Ista autē sensata coia dicunt̄ per se sensata fm̄ qđ per se opponit̄ ad id qđ ē per accidens: et nō sic fm̄ qđ per se oppōit̄ ei quod ē non sp̄mo. Impossibile. n. ē qđ idē passiū nūero hēat actiua diuersa fm̄ genus. Cōstat autē qđ color et magnitudo diuersa sūt genere: et iō sensatū propriū ē quod agit in p̄po sensu: et h̄mōi sensatum magnitudinē habet et figuraz et. ideo recipiunt̄ etiā illa nō per accidens sed p̄prie eorū intentiones imprimunt̄ in organo sens⁹ Sed fm̄ accidens sensibile est qđ p̄prie essentia in sensum non imprim̄: nec primo nec secundo: sed cū sensibili propo et cōmuni accipit̄ et nō sine extimatione vel cogitatione: sicut sunt intentiones de quibus i ter

tio gradu abstractionis diximus: sic qđ hoc albū est diari filius: vel hoc nigrū est amicus vel hō vel aial: sicut videt̄ ouis qđ hoc pilosū est lupus: et hoc pilosuz est canis: et vnū extimat̄ amicū et alterū inimicū. h̄z at̄ hāc doctrinā agnoscit̄ distinctio sensibiliū qđ h̄z quorūdā malā doctrinā valde ē et manifestā: sed errores talīū trāsuim⁹ breuitatis cā cui studemus. i hoc enim quod tale ē qđ fm̄ se nihil de intentione sue eēntie imprim̄ i sensū fm̄ se sentiri nihil pōt sed sentiri p accidēs: qđ albo accidit qđ sit ei cōiūctū: et iō organū sensus a tali sensibili nihil patit̄ oio: qđ natura hois non est sensibilis per p̄prie essentia: sed intelligibilis fm̄ se autē sentiuntur que intentiones p̄prie imprimunt̄ i sensum. et hec sunt ad que ip̄a organa sunt vel habēt apta nata ex p̄mis suis pponētib⁹.

Capitulū. vi. et est digressio declarās vnū sit aliquod mouens vnū in sensibilibus: et est de duplici esse sensibilib⁹ quod sit in materia et in abstractione.

Hinc autem redeunduz est ad questionem quam superius reliquimus vtrum exteriora sensibilia habeant vnū et eundem aliquē motorem qui agit in eis qđ efficiantur intentiones sensibiles: sicut intellecta habent vnū et eundē motore qui ē intellectus agens qui agit in eis intentiones intellectuales: hoc enim consideratione dignū est: et est questio quā tangit auerōis: et dimittit insolutam. Fuerunt autē quidā modernorum magne auctoritatis qui hec concesserunt propter preinductam rationē asserentes qđ omne sensibile quod inuenitur in omnibus sensibus est vnū in eo qđ est intentionale et spirituale et non materiale. vnū autem in multis participatuz necesse est ab vno causari: hoc autem casu illud mouet ad aliud vel illud: oportet igit̄ aliquem esse motorem qui mouet ad hoc esse in omnibus sensibus. Adhuc autē manifestum est formam sensibilem fm̄ eē māle ē in re sensata extra animā: et re et ibi re afficit sua q̄litate: fm̄ autē hoc eē nō ē i medio: nec etiā in anima: qđ si color eē i aere

sicut in colorato oporteret q̄ videremus aerem esse coloratum: et oculū esse coloratum colore quē recipit. et hui⁹ cōtrariū videm⁹ ergo s̄m aliud ē in abstractione q̄ in materia propria aliquid igit̄ confert ei esse illud et illud erit mouens ipsū: quoniam in re non est abstractū sensibile nisi potētia: et id qd̄ est in potentia nō educit seipm̄ ad actus: sicut ante diximus de visibili sicut est d̄ alijs sensibilibus: oportet igitur ipsū h̄re vnum aliquid mouens. Adhuc autem fantasma ra sunt maioris simplicitatis q̄ spēs sensibilis in materia: et tamē oportet fantasma ra habere mouens ad hoc q̄ efficiantur in intellectu possibili: oportebit igit̄ etiam ipsa sensibilia h̄re aliquid mouens ad hoc q̄ abstracta efficiant̄ in sensu. Hic igitur et similes rōnes sunt que induxerunt multos de nostris doctoribus q̄ dixerunt vnu esse mouens in omnibus sensibus: sed cū debuerunt specificare qd̄ est id diuerterūt dual in vias. quidam. n. dixerunt hoc esse lucē. ppter quinque rōnes potissimas q̄rū ē vna: q̄ cū mouens in omnibus sensibus debeat esse vnu et idē: et vident lumen ēē motiū in sensu visus dicunt ipsū oportere ēē motiū in omnibus sensibus. Alia aut̄ rō ē q̄ dicunt lumen a luminoso corpore p̄ras circulariter et circulariter diffundit: circularē autem multitudinem vident in omnibus sensibus: quia intentiones sensibiles circa rem sensatam ad equalem distantiam circulariter vbiq̄ generant̄: et talem motū in inferioribus nō dicunt ēē nisi lumen. Tertia autem est: quia vident q̄ nulla qualitas inferiorū corporū agit vniuersaliter sed particulariter vnum et non aliud: nisi forte per accidens: lumen autem quod est forma celi quod est corp⁹ vniuersaliter omnia inferiora mouens dicunt oportere esse causā vniuersalis actionis in intentionibus sensibilibus. Quarta autem est: quia vidēt lumen esse in materialibus et spiritualibus vt formā. et ideo dicunt suū esse proprium q̄ conferat forme materiali q̄ fiat intentio spūalia. Quinta autem est que et precipua est cui innititur: quia vident sensibilia esse materiale cāri a qualitatibus elemen-

torū: et ideo nullas ēē qualitates elementū q̄ agat in ipso intentionē spūalem: nec pōt dici q̄ sit a s̄bo in quo generat illa intentio. s. q̄ sit s̄bm nō sit aptū natū ipam recipe nisi in ēē spūali: q̄ sic supra dixim⁹ diueritas s̄bi potius ē a diueritate agentis et foie q̄ eoduer so. 03 igit̄ q̄ sit ab aliq̄ foia agentie corporis superioris: et corp⁹ celeste n̄ agit in inferiora nisi p̄ lumen: igit̄ lumen ē qd̄ in oib⁹ sensibilibus agit intentiōes spūales. Alij aut̄ antiquiores bis dixerūt q̄ vtr⁹ aie ē agens eas intentiōes spūales: et isti sūt qui dixerūt potissimā virtutē sens⁹ ēē actiua et nō passiva: quoz rōes in pre supra posuim⁹. de hoc autē qd̄ h̄ dicūt q̄mō assignāt rōnes aliquid p̄bilitatis h̄ntes: s̄m q̄ in corū dictis pōt dephēdi q̄ t̄gāt autem philosoph⁹: et aliarum binus et quidam alij dixerunt. n. isti nō esse intentiōes nisi ei quod iudicat de intentionibus. h̄ aut̄ esse aiam: et ideo necessariū ēē aliquid aie ēē qd̄ cōferat foie sensibili esse intentiōis: et iō dixerūt aiam h̄re ordinem ad oē id qd̄ instāliter obsequit̄ ei: et cū mediū in sensu sit p̄ sensū dicūt aiaz h̄re virtutē agendi in mediū: et talit̄ sit s̄m eos illud q̄ vtr⁹ sensibilis egredit̄ spūaliter et supponit se sensibili et cōfert ei ēē q̄m̄ incorporeū et q̄m̄ spūale quo in aia effici possit. Sed a vō rō eorū ē q̄ in oib⁹ cōstantiā h̄nt agens et pati ens. incorporeū aut̄ patiens cū corporeo agere nullā oīo h̄z cōcātiōem: et iō cū aia sit sensibile inscipientes dicūt eia oportere q̄ aliq̄ vtr⁹ aie sit ipm̄ agēs. Tertiā iducūt rōne dicētes aiam ēē magis actiua q̄ aliqua foiaz corpea: et cū foia corporis agat ipm̄ modo spēs suā i mā sibi cōiuncta: multo fortius erit vtr⁹ aies aie sensibilis q̄ idā ēē actias q̄ aliqd̄ d̄ spēs aie influat obiectis aie vt possint effici in sensib⁹: dātq̄ s̄m h̄mōi q̄ virtutē vegetabilis aie nūq̄ adunant de cibo corpi cui p̄mo n̄ influerūt aliqd̄ d̄ spēs aie p̄ quā vniri possit corpi: nec ēē min⁹ actiua dicūt sensibilis q̄ vegetabilis: s̄z multo magis. Quarta aut̄ ponūt rōne: q̄ dicūt sens⁹ et iudicare d̄ se sibi ēē opationē quādā vite: bec aut̄ opatio nō pōt fieri ab aliq̄ foia corporali sed ab aia ipsa. Cum igitur sensibilia s̄m esse intentionale sint specificatiā illas opatiōes et

Secundus

formalia in ipsis et agentia oportet quod illud
eē egerit in ipsis aliquid aīe q̄ est p̄ncipinz
et cā vite. Hec autē simplr nālibus insitē
res hec oīa falsa reputamus: et tā illud flz
dicimus in quo abē secte conueniūt q̄ illud
in quo dīnt. dicimus. n. nullo mō fore ne-
cessariū vnā eē cām multitudis que ē ī mlti-
tis que fm vnā rōnem nō est in eis: sz fm
rōnes equiuocas. eē autē intentionale et spū-
ale nō vna rōne ē in sensibus: q̄ vnum est
multo spūalius alio: q̄ vnū afficit et medi-
um et organū fm eē materiale agens in ip-
sum: sicut ē in obiectis tactus: et ea q̄ habēt
idē mediū sicut visibilia et audibilia et odo-
rabilia nō habēt illud mediū fm vnā et
eandē nām medij sed fm diuerfas sicut in-
ferius ostendimus: et nō vnus rōnis est esse
quod habent in ipso medio: quia spūalius
esse ē coloris in medio q̄ soni: et iterū spū-
ali⁹ esse est soni in medio q̄ odoris: et ideo
ventus nō n̄ aufert vel affert colores sz oc-
cundit auferendo sonos in parte et non in
toto. odores autem et affert et aufert in toto
sicut dicit aiscennas: et veritas p̄p̄ta at-
testatur. Accedendū autē esse videtur quod ali-
quando et in quibusdā sensibus quī. s. sunt
p̄ mediū extrinsecū sensibile fm aliud eē
ē in re sensata: et fm aliud in medio et in or-
gano: sed hoc eē in nullis pluribus sensib⁹
est vnus rōnis. Et si q̄ritur quid cōferat
ei hoc eē: videt mibi stulta questio: quia nos
superius ostendimus oēm virtutē actiūā esse
per se p̄fectā ad agendū sine aliquo morio
extrinsecō: et ideo dico quod forma sensati p̄ seip̄ā
generat se in medio sensus fm eē sensibile
cuius necessaria demonstratio ē quod ab oībus
phīs et ab ipsa veritate cōuincit per se sēsi-
bile esse quod in secūdo mō dicendū per
essentiā suā est cā sui esse sensibilis:
et ideo frustra queris quid cōferat ei illud:
sicut si queris quid cōferat luci lucere fm
actū. et qd̄ dicitur quod id quod est in potētia
nō educitur in actū nisi ab eo quod ē ī actu
nō est dictū nisi de eo quod est in potētia
esse materialis: et non de eo quod est in po-
tētia esse formalis et efficientis. eē. n. spū-
ale generat a re generatē tantū fm formā
de qua actione in huius capituli sequenti

bus prosequemur. et bene concedimus quod
non est congruum quod dicatur eē a subiecto
spiritualiter: quia esse intentionale quod ē
in medio est multo spiritualius q̄ ipse aer
sit vel q̄ sit ipm celum. Hec autem qd̄ in-
ducunt pro simili de fantasmatibus mo-
ventibus intellectum omnino dissimile ē:
quia que est in fantasmate non potest da-
re esse intellectuale eo quod est multo simpli-
cius q̄ ipsa: et ideo indiget motore ad hoc
esse abgciendum. Forma autem corporalis
per se agens nihil supra se confert quando
confert esse intentionale sicut inferius ostē-
demus. Opinio autem que dicit hoc esse
lumen omnino ridiculosa est: quia qui dicit
lumen eē in tenebris indiget sensu: et tamē
scimus multa sensibilia equaliter diffundi
in tenebris et in lumine. In omnibus au-
tem suis rationibus hec opinio fere silogi-
zat ex puris affirmatiuis in secunda figu-
ra. Quod autem isti dicunt quod lumen moueat
colorem: et conferat ei esse spirituale ostē-
demus falsum esse inferius vbi de visu lo-
quemur. ibi enim ostendimus quod color per
se est motius visus: et quod lumen non exigi-
tur propter colorem: sed propter mediū: et
quod sensibile circulariter generat: dicendū
quod accidit ei per accidens eo quod mediū re-
cipiens ipsum circulariter circumstat quod
si non circulariter circumstaret non diffūde-
reitur circulariter. Quod autem dicunt nullā
formam inferiores vniuersaliter agere: fal-
sum est omnino: quia omnis forma inferi-
or vniuersaliter et non particulariter agit
et multiplicat seipsam. sic forme sensilium
se vniuersaliter agunt: et nihil vnum et idē
agit omnes. Ad hoc autem quod dicunt
in materialibus esse aliquid quod confert
forme esse intentionale. dicendum quod for-
ma que est in re aliquando agit per quali-
tates materie in qua est: et tunc agit mate-
rialiter. Aliquando autem agit per se so-
lam: et tunc agit immaterialiter: quia et
ipsa est essentia immaterialis per seip-
sam: et non indiget in ista secunda actio-
ne nisi se sola. In p̄ma autē indiget alia q̄
seipsa. Et ideo omnino oppositum eius
est: quod supponit ratio illa ab illis in

inducta: quod autem ulterius inducunt esse spirituale nulla elementorum qualitate causari verissimum est: sed nos ostendimus unde causatur. Opinio autem secunda multa probabilior huiusmodi modernorum pauci teneant eam erat enim illa platonis et etiam augustini et multorum aliorum magnorum virorum tam sine praesudicio aut ego non intelligo eos aut ipsi falsum dixerunt. Quod enim dicunt virtutem sensibilem egredi et supponere se sensibile per universalem ordinem quem habet ad ipsam intelligi non potest nisi sicut egreditur virtus a magne ad ferrum: et in veritate ita dixerunt. et per se induxit plato oculos fascinationis ubi virtus egreditur ab uno fascinando ipsum: sed hoc falsum est: quia virtus illa non egreditur nisi in suo vehiculo quod est spiritus multoties ens autem spiritus non possent extendi usque ad sensibile quod multum distat aliquando et precipue in visu et odorata quorundam animalium preterea etiam sicut dixit amiceus spiritus egressus a corpore dissolvitur statim et continuatur aeri. dissolvitur igitur etiam visus et peribit. Quod autem dicunt quod concitantia habet et agens et patiens verum quidem est: sed non oportet quod habeant concitantia ita quod sint eiusdem nature et essentie: sed quod habeant proportionem ad invicem sicut propria materia ad propriam formam: et proprium agens ad proprium patiens: et sic concitantia habent forma sensibilis agens et sensus patiens in eo quod sicut sensus spiritualiter patitur: ita etiam forma sensibilis spiritualiter agit in ipsum. Et quod dicunt etiam sensibiles esse actus supra ostendimus esse falsum: nec oportet aliquo modo illud fore verum quod huiusmodi honorabili patiente quod hoc agens propter hoc sit honorabili hoc patiente. et quod dicunt de anima vegetabili superius est determinatum. Quod autem dicunt sentire esse opus vite: et in illo esse formalem speciem sensibilem: dicendum quod sentire est opus vite huiusmodi quod egreditur ab anima et non secundum quod specificatur a forma sensibili: non enim specificatur ab ipsa forma sensibili in speciem vite: sed potius ad notionem rei exterioris habendam. Huiusmodi habitus oportet nos determinare qualiter a sensibili fiat huiusmodi actio quia aliter in incerto dimitteremus. Dicimus igitur sequens

do directe paripateticorum sententiam quod dicunt contra quod cum dicitur sensibile esse per se sicut color et odor et sonus huiusmodi quod huiusmodi secundum modum dicendi per se in primo posteriorum determinatum: et hoc est quod subiectum est causa predicati: sicut quando dicitur homo risibilis vel disciplinabilis: igitur quod color et odor et sonus et cetera sensibilia per proprias operationes aut essentias causa sunt sensibilitatis et sensus huiusmodi facti. non ergo adhuc habet motum aliquid extrinsecum dicimus autem aliud esse agens formam in materia: et aliud agens formas tantum: agens enim formam in materia in qua ipsa ligata cum materia habet esse materiale est agens quod transmutat materiam sicut calidum frigidum humidum et sic: agens autem formam tantum non est agens materiale sed potius ipsa forma: et sic agit se per hoc quod ipsa est essentia simplex simpliciter multiplicatur: et sic omnis forma multiplicat intentionem suam: et cum forma sit essentia simplicior omni corpore non potest inveniri aliqua forma corporalis que possit ei esse intentionale conferre: et quia quidam ignoraverunt quod forma in eo quod forma sic multiplicat se dixerunt quod oportere etiam huiusmodi agens propter ipsam. Et quidam estimabant per hoc quod forma simplex: et sic agendo se quasi efficitur ubique estimabant quod non multiplicat se sed est ubique per essentiam: et de hac opinionione quia subtilis est multum non possumus facere mentionem nisi in tertio libro: et hoc quod huiusmodi determinamus hoc est quod forma sensibilis se multiplicat in esse sensibili aut spirituali: et sufficit sibi ad hoc: et sic omnis forma in propria et essentiali actione sibi sufficit. hoc autem sententia quasi per fundamentum poni debet in hac scientia: quia ex ipsa infiniti circa opera et passionem anime eliduntur errores. Quia autem per quod duplex est huiusmodi forma unum simplex et spirituale quod habet abstractionem quod sit a simplici agere quod est forma rei: alterum autem materiale in re in qua est per agere generatur non simplex quod agit eam educendo de materia per generationem.

Capitulum. vii. de visibili quod est color: quod huiusmodi actum lucidi movet visum.

Ita autem habetis dicam? sigillatim de oibus sensibus et primo de visu eo quod ipsa se plurius est orarum. comprehendit enim et corruptibilia et incorruptibilia et apprehendit suum sensatum non in una media dispositione sed in pluribus. colorata ei accipit in medio actu lucido et lucida accipit in tenebroso et que sit huiusmodi infra dicemus. Dicam? igitur quod obiectum cuius dicitur esse visus ut propria causa inferens sibi passionem habet coloris nomine dicitur visibile: visibile autem est quidem color et non solum color sed etiam hoc quod coloris nomine est dicere visibile sicut lucencia non sub colore sed sub lumine videntur in tenebris et ideo unum eorum nomen non habemus quod dicat ceterum omne visibile proprium quod visui sua ex forma inferat passionem. visibile autem per se manifestum erit in actibus quoniam ingrediemur melius in distinctionem et tractum per se visibilem: constat tamen quod unum visibile est color: et quod color est de numero eorum quod per se ipsa suntabilia: non quidem illo modo secundum se siue per se quo predicatum est in ratione subiecti: quoniam modus dicens per se est proprius sed illo modo quo subiectum est causa predicati quod modus dicens per se vel secundum se sed et ideo oportet quod color per nihil extrinsecum sed per suam essentiam sit agens in visum et sit visibile: et quod hoc est sua essentia tunc diffiniatur quod color est motum visus habet actum lucidum habet transparentem in actu luminis completo: habet enim conuenit omni et soli color: quod sicut diximus lucencia non videtur in eo quod est actu lucidum sed potius in eo quod est actu tenebrosum. color autem sine luminis actu perficiente diaphanum non videtur: sed potius ois cuiuslibet color videtur in lumine et ideo oportet nos etiam tractare de lumine. Sed nos prius queremus cum color non immetur nisi diaphano illuminato: utrum lumen illuminans exigit ad visum propter colorem vel propter medium: habet quod querere utrum color si possit generare intentionem in medio nisi sit ipse color actu illuminat vel ipse color sine lumine sufficiat generare intentionem suam: sed medium non sit aptum naturam ipsam intentionem suscipere nisi sit actu illuminatum. Videtur autem precipui viri in philosophia auctores. et quoniam pace consentire in hoc quod color medium visui imutare non possit nisi recipiat actum luminis pre-

habitu. habet autem tribus probant rationibus. Una autem suarum rationum est ex coloris diffinitione que ponitur in libro de sensu et sensato quod est quod color est extremitas perspicui in corpore terminato. habet illam ei perspicuum est aliquid coloris cum perspicuum non sit in actu perspicuum nisi per actum luminis vel habitum secundum actum et ideo dixerunt illi quod colores in tenebris non sunt nisi in potentia et non in actu: et ideo tunc mouere medium et visum non possunt per suas intentiones. Secunda ratio est quod cum color sit extremitas perspicui terminatus: perspicuum etiam non terminatum quoniam est illuminatum habebit aliquid coloris et ideo lumen est color: diaphani non terminatus: quod colorat ipsum in superficie et in profundo perspicuum ergo quod est completum per lumen habet colorem: sed nihil est susceptibile alius cuius per modum per quem habet illud cum ergo perspicuum actu illuminatum habeat colorem: non est susceptibile coloris secundum quod bonum sed potius secundum quod non habet eum: ergo non in quantum est illuminatum recipit colorem: sed in quantum caret lumine: lumen igitur non exigit propter diaphanum quod est medium in visu habet propter colorem. Tertia ratio eorum est quod et magis quod alie mouet quod oia obiecta unius sensus necesse est reduci ad unum genus siue ad unam communem naturam: propter quod etiam tactus non oio est vnus sensus eo quod tactibilia non reducuntur ad unam naturam communem nec ad genus unum: cum igitur visus sit sensus vnus visibilia necesse est esse unum aliquid in coloribus: sunt autem visibilia et lumen et color: ergo necesse est quod aut unum eorum reducatur ad aliud: aut quod ambo reducantur ad unam naturam communem: in qua vniantur: non autem reducuntur ambo ad aliquid tertium quod est aliud ea vnians ea: oportet igitur quod unum ad aliud reducatur: cum autem lumen non diffiniatur per colorem: sed color per lumen: oportet quod lumen sit natura communis que facit visibile esse visibile: et sic color non est visibilis nisi per habitum luminis sibi influxum. Experimentum autem est quod nos videmus quod vidente existente in tenebris et aere tenebroso intra videntem et tantum colore illuminato sit visio. Si autem econuerso fiat color in tenebris et videns in lumine stet et aer sit illuminatus non fiet visio. Si

militer autem speculo posito contra lumen
 et facie in tenebra non refultabit imago in spe-
 culo. Si autem econuerso fiat statim in spe-
 culo videbitur facies: ista igitur sunt q̄ mo-
 uerūt istos et quedā alia his sītia. Eco-
 uerso autē alexander et auerols initentes vī
 intendētes dictis arest. dicunt colorem esse
 per se visibile ergo erit tota causa visiois p
 eēntiam suam propriam: non igitur per ad-
 mīxionem luminis. Similiter enim di-
 cunt esse in colore et in alijs sensibilibus q̄
 per se mouent sensus. Dicūt etiam hoc nō
 esse qđ in scđa rōe predicti vīri inducūt: ibi
 enim supponitur qđ lumen sit color: qđ si eēt
 color tunc aer non reciperet colorem qđ diu-
 bēret in se lumē: et hoc nō ē vī qđ videmus
 parietes colorari colore plātarū quādo nu-
 bes mouētur et radij solis in nubibus et po-
 stea p plantas dirigūtur ad parietes. Simi-
 liter autē quādo radius trāsīt p vitrum co-
 loratum quocūqz colore sit in aere et in pari-
 ete opposito: et tamē p̄as habuit lumē et eis-
 am tunc retinet lumen quod non faceret si
 lumē esset color. nō. n. aliquid s̄m idēz reci-
 pit duos colores simul. Nos autēz quātū
 intelligere possumus virosqz s̄m aliquam
 prem verum dicere arbitramur: et vt hoc in-
 telligat videf dicēdū qđ color habz duplex
 esse scz materiale et formale. materiale autē
 dicimus quod sit p q̄itates transmutantes
 materiam q̄ sunt calidū frigidūz humidūz
 et siccū. h enīz diuersimode variantia supfi-
 ciem corporis terminati diuersos inducunt
 et causant colores: licz veruz sit aliquid de
 essentia coloris et s̄m hoc esse coloris actu
 sunt in tenebris sed nō mouent dyasānum
 quia sicut superius diximus sensibile non
 agit nisi s̄m simplicē formā qm multiplicat
 se ad medium et ad sensuz: habet autē aliud
 esse formale et hoc est a lumie quia sicut op-
 time dicit p̄s: lumen ē colorū ipostasis et
 hoc causat ab hoc qđ lumē in finit extremis
 tati p̄piciū terminatione enī corpus est p
 spiciū: sed duplex est p̄piciūz: qđdā enīz
 est p̄piciū totuz qđ non terminat sed p se
 transducit visū sicut aer et ignis et aqua et vi-
 trū et cristallus et quedā alia similia. quod
 dam autē est p̄piciū terminatū et hoc non i

toto sed in sua superficie ē p̄piciū et iō termi-
 nat et nō transducit visū et s̄m qđ corpus est
 p̄piciūz ita recipit luminis habituz. quod
 enī in toto est p̄piciū recipit lumē in supfi-
 cie et in pfundum: qđ autem non in toto s̄
 in superficie tantū est p̄piciū: non recipit lu-
 men nisi in superficie et ibi lumē p̄mixtū opa-
 citati corporis causat colorem. Et hec fuit
 causa q̄re pictagorici colorēz vocabant epi-
 fanū: qđ videbāt euz esse diffusioēz luminis
 in superficie corporis terminati: epifanum ei
 est supficietenus opant: vnde p̄z lumen eē
 de substantia coloris et nō calidū et frigidū et
 ceteras qualitates q̄ cānt ipsuz materialis
 in subiecto et nō ingreditur eēntiam ipsius
 et ideo qm dicitur color est motus? visus s̄m
 actum lucidi et h esse substantiā ei? erit hoc i-
 tellectum de eo qđ est vera substantia coloris
 s̄m eē formale et s̄z hoc esse non est actu co-
 lor nisi in lumine: et ideo non videt nisi i lu-
 mine sicut dictuz est. Qd autē dicit de eo qđ
 videt color medio tenebroso existēte videf
 dicēdū qđ si mediū est omnino tenebrosū
 tunc nō videbit color: sed oportet qđ sit illa
 minantum iuxta colorēz ad minus ad hoc
 qđ generet intentionem suāz in medio. et b̄
 ius quidē causa est quia color lumen est li-
 gamū materie: et ideo mouere non potest
 medium nisi sit actu illuminatuz: quia per
 h magis ad coloris similitudinem recipiē-
 dam disponitur: et ideo p̄piciū medium co-
 loris est dyasānum illuminatuz: et ideo act?
 lucidi in visu exigitur ppter medium: et co-
 lor per suam eēntiaz mouet per substantiā
 dico que est in eo formalis et eēntialis: s̄m
 illam enī non est in tenebris nisi in potens-
 tia tantum. Lucentia autēz que habent lu-
 men calcatum et non obligatū materie: mo-
 uent dyasānum tenebrosū: et ideo vidē-
 tur in tenebra sicut ignis et stelle et b̄mōi de
 die autem iuuatur lumen eorum fortius lu-
 mine solis: et tunc manifestatur color eorum
 de his tamē inferius p̄lixius loquemur.

Capitulum octauum de natura dyasani
 et qualiter lumen est act? eius.

Et quo autem dicendū est de lumine

sicut superius diximus oportet primo manifestare proprium eius subiectum dicimus igitur quod id quod est lucidum est aliquid: corpus enim est et corpus transparensum siue purum quod greci diafanum vocant: et hoc diafanum est visibile: quando est actu lucidum. Videmus enim lumen non secundum se sed in aliquo subiecto et hoc est diafanum. dyafanum enim habet se non est visibile eo quod nullum habet colore: et quia nullum habet: ideo omnis potest recipere et sic medium potest esse in visu: videtur ergo propter extraneum colore semper habet extraneum colore: qui in ipso sit in eo spirituali et intentionali sic superius diximus. tale autem dyafanum quod sic recipit omnem colore extraneum est aer et aqua et ignis et celum non tamen est dyafanum aer habet quod aer hoc est per naturam per quam est aer: quia si sic esset dyafanum: tunc aqua non esset dyafana nec aliquid aliud corpus: sed potius per unam naturam communem in qua inferiora simplicia vel composita perspicua cōcant cum superioribus celestibus: et perpetuo corpore: licet enim perspicuitas que recipit lumen sit in superioribus et in inferioribus tamen per se et sicut in causa est in superioribus corpore et per posterius in inferioribus et mediante hac natura cōi efficiuntur corpora puria propria substantia luminis. Corpora enim superiora omnia sunt perspicua preter stellas sicut diximus in libro de celo et mundo. et que sunt actu luminosa sunt spissa regentia ea que sunt post ipsa. Sed tamen scias quod raritas sola non facit perspicuitatem: quia tunc terra rara esset perspicua et hoc non est verum sed oportet cum raritate esse subtilitatem et formalitatem siue spiritualitatem quadam primum: et tunc talia rara sunt puria: et quātomagis habent de bonis non formaliter et spiritualiter quātomagis erunt puria: et si aliquis obiciat dicēs corpora superiora non esse ostendimus talium solutiones in libro de celo et mundo. ista igitur talia sunt luminis subiecta. Distinguerunt luminare lux lumen et splendor. luminare enim est corpus quod in se ut formam habet lucem: sicut sol et luna et stelle. Lux autem dicitur forma luminis in luminari siue in eo quod est fons luminis primus vel siue in eo quod est forma luminis primi. Lumen autem est quod receptum est in alio corpore illuminato et ideo lumen est receptus

habitus in natura diafani. et lumen est actus eius et perfectio eius habet quod est diafanum: potentia autem lucidum est id subiectum quod est susceptibile luminis et tenebrarum et sicut lumen est color lucidi terminati ita se habet lumen ad lucidum purum quod sicut color est diffusio luminis in corpore terminato ita lumen est diffusio que fit in superficie et in profundo diafani non terminati: et ideo lumen est actus lucidi puri quando actu luminosus est sicut color est actus colorati: quando actu coloratum est. huius autem natura perficiens diafanum est ab his que actu lucent sicut ignis aut corpus celeste: quod corpus celeste etiam unum et idem est in diafanitate cum diafanis inferioribus sicut diximus et etiam est unum et idem: quia non variatur de lumine in tenebris in lumen sicut variantur inferiora: sed semper habet actum est lucidum eo quod sibi cōiuncta sunt ea que semper ipsum illuminant: et ipsum est de natura lucis etiam quando non lucet. Lucens enim corpus non est ex alio lucens: nisi quia conveniunt in eo multe partes nobiles formales diafani: et in illis lumen generatur tenetur non amissum. Sic igitur patet quod lumen est perfectio lucidi quando habet actum lucidum.

Capitulum nonum de improbatione opinionis democriti qui dixit lumen esse de fluxum corporis.

Oportet autem subtilius intrare ad inquirendum de lumine et accipere sententias quecumque dicte sunt de ipso ut verius sciatur natura eius. sententie autem de lumine valde dīntes et multe sunt: et reducuntur ad quinque quarum una antiqui democriti fuit qui de omnibus curam habuit quod dixit lumen esse corpus quoniam quod defluit continue a corpore luminoso. Alia autem sententia est que dicit lumen esse formam substantialem que substantificat quicquid substantificatur in generabilibus et corruptibilibus. Tertia autem dixit lumen esse substantiam spiritualement non corporealem: que quasi medium est inter substantiam corpoream et incorpoream. Quarta autem dixit lumen

omnino nihil esse fm se: sed potius aliquid
cōitans coloratum: dixit enī lumen non eē
nisi coloris euidentiā in eo q̄ est coloratū
Hās autē omnes opiniones oportet nos
tractare: antequā veritatem de lumine fm
nostram intentionez determinare valeam?
Illī autem qui lumen corpus esse dixerūt
duas in sectas se diuiserunt. Democriti cī
scola tenuit q̄ lumen esset corpora minui-
sima que continue defluunt a corpore lumi-
noso in corpora transparentia ⁊ cōiuncta v-
biq; eorum p̄ibus illuminant ea ⁊ caden-
tia super corpora terminata faciunt colores
eorum diuersos. Dixerunt aliq̄ colores om-
nino nihil esse sed poti⁹ atomi cadentes
super talia corpora ex diuerso situ ordine ⁊
figura apparent colores diuersi: sicut in co-
lumbe collo: qđ ex vna aspiciēti apparet al-
bū ⁊ ex alia pte apparet quasi fore saphiri-
ni coloris ⁊ ex tertia coloris aurei. No-
stro autē tempore surrexit secta tenens q̄
lux ⁊ lumen est corpus vnum qđ ⁊ situat⁹
expandit aliquādo: ⁊ aliquādo in seipsum
colligit ita q̄ efficitur indiuisibile. Sen-
tentia autem democriti rationes habuit q̄s
auic. p̄b̄s ponit: v3 quia videbat lumen mo-
ueri de loco ad locum ⁊ radium descende-
re a luminoso corpore ⁊ irare per fenestras
⁊ efire: bec autem omnia non nisi corporū
sunt: ⁊ ideo lumen ⁊ lucem corpus esse di-
cebat. e contra autem dixit arist. in scdo de
anima: q̄ nec ignis est nec omnino corpus
nec defluxus aliquis corporis: eo q̄ deflus-
ens a corpore est corpus: ⁊ si esset corpus:
aut ignis aut aliqd de corpore supior: cuius
p̄ntia i p̄picio faceret ipsuz actu esse per
p̄piciū: ⁊ si sic esset tunc corpa illa defluē-
tia penetrarent p̄piciū p̄picio vbiq; si ce-
dēte: cū igit vtrumq; tā p̄piciū q̄s lumē im-
pleāt totūz sp̄tium emisperi⁹ oz q̄ duo cor-
pora essent in eodem loco ⁊ hoc incōueniēs
esse est ostensum in p̄b̄is. Si autem dices-
retur q̄ p̄piciūz cedit ei tunc oporteret q̄
i toto emisperio nihil remaneret de aere q̄n
sol oritur qđ nimis est incredibile: euz nos
sentiamus aerem in flatu ventī ⁊ multis al-
ijs expimentis. Amp. autem obicit con-
tra hoc auic. supponens q̄ verum est q̄ oē

corpus de se luminoso est densum nō trā-
sparens sed regens omne quod est post ip-
sum sicut apparet in sole luna ⁊ stellis: ⁊ in
flāma ignis que tegit ea que sunt post flam-
mā in tantum q̄ si vna candela ante aliam
ponatur iuxta parietem flāma illius que vi-
cinius est p̄ietē facit vmbra in p̄iete: quia
tetigit p̄ietem a lumine candele anterioris
h̄ autem sic supposito obicit auicē. quia il-
la corpora minuta defluentia aut sunt lumi-
nosa aut transparentia si luminosa ergo sunt
tegentia se inuicem. ergo quāto magis den-
santur in aere tantomagis impediunt lumē
qđ ap̄e falsum est: quia si lumen est aliqd
qđ densari posset quāto magis densaretur
tantomagis illuminaret. si autem dicitur q̄
illa corpora sunt transparentia: tūc actu nō
illuminarent: sed potius ab aliquo alio illu-
minarent. ⁊ si diceretur q̄ illuminarent ab
aliquo descendente in ipsa: tunc esset eadē
questio de illis ⁊ abiret h̄ in infinitū. Si au-
tem fingens aliquis qđ in rerū natura nū-
quam fuit dicat q̄ sunt similiter lucētia ⁊
p̄uia: adhuc sequitur q̄ quāto magis densā-
tur tanto obscuriora esse videntur vel effici-
untur sicut videmus p̄tes cristalli cōmuni-
ti esse p̄uias ⁊ aliquā vultu lucētes: ⁊ q̄
ex eis multe cōiunguntur plus obscurant
Et q̄ dicunt isti de motu ⁊ descensu ⁊ introi-
tu ⁊ exitu radij nihil omnino est: quia ista
vba sunt transumpta ⁊ non proprie dicta
non enim habet motum lumen nisi quia il-
luminatio est finis motus localis eius qđ
est luminoso corpus qđ luminare vocat⁹
sicut alibi dictum est. Adhuc autem it pro-
pter motum localem lumen esse corpus di-
cunt debent ⁊ vmbra corpus esse dicere:
que etiam localiter moueri videt⁹: b̄mō enī
si habent motum localem cum omnis mo-
tus sit in tempore erit motus istoz in tem-
pore: ⁊ h̄ est falsum quia luminis apparit⁹
ad magnā distantiam ⁊ ad p̄uā est i eodem
idiuisibili nūc: q̄ si esset in tpe oporteret q̄
longius esset tempus quo mouetur ad lon-
gam distantiam q̄s quo mouetur ad p̄uā
⁊ oporteret tempus illud p̄cepibile esse q̄
licet sit in p̄cepibile tempus quo mouetur
ad tres cubitos: tamen cum multiplicat⁹

tricubita spacia ab oriente in occidentem necessario erit tempus pceptibile. Adhuc corpora sic defluentia non sunt velociora quam corpora a quibus defluunt quia illorum motus velocissimus esse probatur est in phicis motus autem corporum celestium in quolibet spacio unius gradus est in tempore pceptibili ergo multo magis motus in locis corporum erit ipse pceptibilis. Adhuc autem quod ab aliquo deveniunt hominibus corpora tempore obnubilationis orientis aut enim conuulsi sunt aut alterantur amittendo lucem: aut retrahuntur supra nubes obnubilantes et quodlibet istorum est impossibile. constat autem quod aer non destruit eas: nubes autem non contingunt ea cum illa sint subius et nubes superius. et eisdem rationibus probatur quod non alterantur. Quod autem retrahantur ad superiora minus est credibile: si enim emittuntur a corpore luminoso per necessitatem nature corporis luminosi: tunc non possunt retrahi quia retrahens unum habent. Amp. ista corpora mouentur ad omnem partem nullas autem motus naturalis est ad omnem partem corporis ergo ista corpora non naturaliter mouentur: aut ergo violenter: aut voluntarie: si violenter tunc non durat diu: nec frequenter est motus eorum: sicut in libro celi et mundi. ostensum est: si autem mouentur voluntarie tunc sunt animalia: et tunc oporteret quod natura dederit eis instrumenta pedum et aliarum quibus perficiant motum illum: quod omnino abusuum est: propter quod omnia philosophi abhoruerunt opinionem istam dicentes: lucem et lumen non moueri: sed potius eorum ad generationem in primo non exigatur nisi prima luminosi: quoniam ad omnem diametrum per circuitum subito generatur: sicut enim in phicis probauimus generatio omnis forme est in materia que tota et equaliter est preparata ad forme susceptiorem et sic preparatum est primum in superficie et in profundo: terminatum autem in superficie tantum: et ideo statim orto primum luminari generatur lumen in omni distantia equaliter longe et prope: ad quam diametri luminosi corporis possunt educi: et cum videtur moueri de loco ad locum: hoc non est nisi renouatio subiecti hominis generationis eius.

Capitulum decimum et est digressio de claris erroribus eorum qui dicunt lumen esse corpus indiuisibile

Ad scita eorum qui se nostro tempore erexerunt in sententia de lumine parua continet figmenta et plures errores. unum enim dicunt lumen esse corpus cuius esse est continue generari et fieri et dicunt esse corpus formale et spirituale: cuius dicunt esse conuenientiam tam cum corpore quam cum incorporeo spiritui: cum corpore quidem conuenit ut dicunt: quia similiter implet mundum cum in corporeo autem quia est indiuisibile ut melius intelligatur etiam subiungunt et primum dicentes materiam primam et elementales habere partes que sunt substantie: quas non conuertit et quantitas sed habet eas ante quantitates sed quantitas addita materie discindit partes inuentas in materia: et dat eis situm ita quod una est iuxta aliam in situ: et una ante aliam et una subius et alia supra quorum nihil habuerunt partes materie ante quantitatem sed tunc habuit unam partem quasi substantiam et non iuxta alias ita dicunt quantitates perspicui siue perspicui corporis se habere ad substantiam que est lux vel lumen que quidem substantia corporis est ut dicunt: sed situm et quantitatem non accipit nisi ex eo in quod descendit: in se autem substantia indiuisibilis est. Si autem obijciatur istis quod corpus est quod habet tres dimensiones sicut dicit Euclides dicunt quod hoc est corpus in genere quantitatis sed ante illud est corpus in genere substantie de quo etiam diximus in libro phicorum quod est subiectum in phicis quod non habet dimensionem terminatam: sed potest habere quicquid et in genere corporis naturalis primum habet esse: licet habet rationem non sit primum est lux et lumen ut dicunt isti: et quia sic simplex corpus est dicunt quod cum quolibet alio corpore potest esse: et est in eodem loco per suam formalitatem. Et si queratur ab his que sit necessitas huius corporis in naturis dicunt quod necessarium est esse in naturis unum primum quod mouetur tantum quod est materia prima que non mouet aliquid sed mouetur ab omnibus que mouent in natura: sicut in ne

cessarium est esse vñ corpus mouens ⁊ h
est celeste corpus: cum autem fm se nō tā
gar materiam: oportet ab ipso fieri corp⁹ p
grediens ex ipso cōtinue qđ acat in mate
riam tangendo eam ⁊ cum mouens ⁊ mo
bile sint diuerse eēntie: oportet qđ istud cor
pus diuerse sit eēntie ab omni materia ges
nerabilium ⁊ corruptibilium: ⁊ hac rōne di
cunt lucem primum esse in genere substan
tie ⁊ eē corpus simplicissimū quēadmodū
forma cum quolibet corpore est in eodem
loco. Addunt autem adhuc dicentes cor
pus non effici nisi a corpore ⁊ cuz supposi
tum sit lucem esse mouentem ad generati
onem corporū dicūt oportere ipsā esse cor
poream sām: quia aliter corpus causaret
a non corpore quod est incōnueniens in ob
siciis. Adhuc autem dicūt nihil fm eē figu
rari nisi corpus: videmus aut figurari lucē
in figura spei. Amp. radī egredientes a
corpore luminoso distincti videntur: nihil aut
distinctū cernitur in natura nisi corpus. Ad
huc at qđ pcedit a corpore aut est corpus aut
non est corpus: si est corpus habeo ppositū
si vero non est corpus tunc oportet qđ sit for
ma corporis: aut ergo forma accidentalis:
aut substantialis: ⁊ si diceres forma substantia
lis esse: tunc sequeretur formā substantialem
egredi extra suā ppositam materiam: qđ ē ab
surditas. Si autē accidentalis forma: aut
est accidens per se vel accidens per accidēs
⁊ si est accidens per se tunc est inseparabile a
a suo subiecto: ⁊ h non videmus quoniam
nos inneminus in pluribus subiectis. Si
vero sit accidens p accidēs tunc oportet ad
hoc qđ reducatur ad aliqđ qđ est per se sub
iectum: quia accidens p accidens reducitur
ad accidens per se: ⁊ tunc sequitur id qđ p
us. Preterea accidēs hz hoc monebit ad
esse omnium que generantur: quod est val
de absurdum: ergo relinquatur qđ sit corpus
Idec ⁊ huiusmodi inducere consueuerunt
quidam lucem esse corpus dicentes. Ad
huc autem dicunt lucem multiplicatā dina
ricare ⁊ disgregare aerē ⁊ calefacere ⁊ igni
re sicut in speculis apparet que omnia nō ni
si corpus efficere potest. Nos autē istā
opinionem plenam esse erroribus reputa

mus: nec fuit inuenta propter veritatez rei
sed potius propter amorem defendendi
quosdam antiquos qui radios corpora eē
dixerunt. In contrarium autē huius opi
nionis est quod dicunt lucem esse corpus
simplex: ⁊ tunc oportet qđ sit aliqđ simplici
um: ⁊ quodcunqz est illius motum habebit:
⁊ hoc non est verū cū videam⁹ ipm nec
creari nec moueri: s; recte ad dyametru
diffundit⁹ cum mouetur recte mouet i om
nem partem ad quam recta linea trahi pōt
a luminari primo qđ n facit aliqđ simplici
um que habent motum rectu: nisi forte ve
lit fingere qđ sex sit corpora simplicia. Ad
huc autem fabulosus est qđ dicunt hoc cor
pus esse indiuisibile: aut enim est indiuisibi
le habens situm: aut non habens situm: ⁊
si habet situm nulla est ofa sui ad punctū
indiuisibile enim mobile necessano habet
situm: ⁊ h necessario est punctum sicut su
pra ⁊ in phisica ppositum est: si autē nō ha
bet situm: tunc nec corpus est nec corpus
aliquid: quia omne illud quod est corpus
vel aliquid corporis situm habet. adhuc en
tem vnde venit ei quantitas qua diffundit
ur per totum emisperium: si dicatur qđ ab
aere tunc non habet quantitatem nisi alie
nam: sicut habet forma simialis quantitatē
sui subiecti: ⁊ tunc per hoc non probatur qđ
sit corpus: sicut nec albedo corpus est ha
bens longitudinem ⁊ latitudinem per acci
dens in subiecto. Si autem habet quan
titatē potētia reducitur in actū qñ implet emis
periu: tunc qrat quid educat eā de potētia
ad actū: illud enī aliud erit ab ipso: ⁊ si fin
gendi deest licentia nō erit fingere qđ sit edu
cēs. Adhuc aut cū lumē hñl qntitatē iplen
tē emisperiu iterum indiuisibile colligit: q
ratur ⁊ quo agēre sit istud. nō ei amittit quā
titatē quā habuit nisi aliquo redigente ipm
ad indiuisibilitatē: isti enī dicūt lumē eē cor
p⁹ qđ pte habet sub pte ⁊ pte in pte: ⁊ non
pte iuxta pte ⁊ h figurētū nō est intelligibile
qđ cū dicit qđ hz pte sub pte ppositū notat si
tū vñ pte sub alia: ⁊ si hz sitū nō ē indiui
le ⁊ h otra ypotesiz. ofe aut qđ hz pte i pre
nihil oio ē: qđ ps nō p. intelligi eē i prem p
idētiatē eēntie vñ cū alia: sic idē erit in ter

secundus

ipso qđ in nulla re intelligi potest vel esse potest: sicut pbatiū ē in quarto pñicozum. Adhuc tota lux est indiuisibilis: et pars est minor toto: ergo aliquid est min⁹ indiuisibile: et sic indiuisibile erit diuisibile necessario: vñs autē testat̃ errorē istū: non opiniois: sed fatuitatis: eo qđ nos videm⁹ lumen implere totū emisperiū: et hoc est omnino concedendū. ista autem stulticia multa reputat non esse incōueniētia: que in tota phia im⁹ possibilia sunt: sicut qđ duo corpa sint in eodem loco: et qđ aliquod sit indiuisibile: et qđ totū sit essentialē parti: et multa alia irrationalia que ab istis asserunt. Qđ autē isti dicant de materia iam nos determinasse meminim⁹ in pmo pñicoz: vbi dixim⁹ qđ materia ante qñtitatē nullā habet ptem nisi in potētia: nō habet ptem in parte: nec partes iuxta ptem: et quod dicūt de pmo mouente ridiculosum est. Prīmū enī mouēs mām generabiliū et corruptibiliū est celus: cuius lumē est qualitas instrumētalīa: et sicut superius dixim⁹ de calore naturalī: qđ put est instrumentū anime vegetabilis: habet multas vires ex anima quas non habet ex ppria natura: ita dicim⁹ qđ lumē multas habz vires in qñtēz est instrūm corpis celestis: motū p intelligētiā: et ideo in talib⁹ vñtibus etia efficit corpa generabilia et corruptibilia: et sic corp⁹ nō efficit a nō corpore: sed a corpore celesti p instrumentū quod nō ē corpus sed habet in se virtutē corporis et intelligentie que mouet corpus. Et qđ dicunt lucem figurari sperice: dicēdum qđ hoc est verum: quia quod generat a sperico: necesse est in forma sperica generari: sicut etia diximus in tertio methauroz. lumen autē egreditur a corpore luminoso sperico et a quolibet pñcto eius: et ideo habet sui generatōis formā: habet tamē eam in perspicuo cui innitit et non in ppria essētia. Et qđ dicunt radios esse distinctos sūm formā vel visum dicēdū qđ radius materialiter est rectitudo illuminis: nata que est perspicui pars qdam. vnde illud pñicuū sup quod manat lumē dicitur radius: et si radi⁹ vocat linea visūalis que est aer cum lumine: tunc corpus est: sed non est corp⁹ quod sit habēs mām distinctā a ma-

teria pñicui. h enī positiō fere sumit semper aliquid incōueniētiā ad pbādū illud quod pbare intēdit. Aliud autē quod dicūt qđ illud quod pcedit a corpore: aut est corpus aut non corpus: dicim⁹ qđ lumē nō ē corp⁹ sed ē forma et qualitas corpis: et cōpabile h ad duo sbiecta: quoz vnū ē sbiectū ei⁹ et causa: et in illo semp ē: et hoc ē corp⁹ luminosum. aliud autē ē sbiectū ei⁹ mī: et h ē pñū: et ideo illud aliquādo ē sine lumine: sicut calidū cōparat ad ignē sicut ad sbiectū et ad cām: et alia calida sicut ad sbiectū mī. Et qđ dicūt de diuicatioe siue disgregatioe ridiculosus est: quia etia color diuicatur et disgregatur: et tamē nō ē corpus. p quam autē naturā lumē eliciat calorē dixim⁹ in li. re. et mū. Ista igit sufficiant ad huiusmodi fatuitatis confutationem.

Capl'm. xi. et est digressio dicēs defectū aliarum quatuor opin⁹: onū sup⁹ enumeratarum de luce et lumine.

Ali autē dicūt lumē esse formā sbalez ex qua sbstantificat omne quod generatur: habet debiles p se ratios. visum eim est eis qđ lux sit forma sbalis pmi corpōis luminosi: cum hoc sit mouens videt qđ per formam sibi ppriam mouens sit: et h ē essentialis forma. Adhuc autē si esset accidentalis: tunc haberet ante se aliā sbalem: et non esset forma pma mouens. Adhuc autē accidens non est forma sbstantie: sed potius eōuerso. multe autē sbstantie fiūt p lucem. Similiter autem et illa opinio que dicit lucem esse sbam spiritalē in multis consensit illi opinioni que dicit ipsam ēē corpus spirituale: quod cum quolibet alio corpore ē in eodē loco. et in multis rationibus indutis p illa opinione innititur. Quā autē spiritalis quare sic isti dicunt est: quia vident visum esse continuum vt dicunt vsqz ad celum: in quo spacio sunt corpa diuersa: oportet igit qđ aliquid sit continuans inter ea. h autem dicunt esse sbstantiā spiritualem superioris corpōis que non est alterius nature qđ sit lux. isti hōdem dicunt naturam diaphanā que est in aere et in aqua: et in celesti corpore esse quoddā de nā superioris corpōis: et quo ad h dicūt qđ celū est corp⁹ qđ

penetrat omne in corpus: et continuat iter ea.
 Dicunt autem hoc fore ar[istotelem]. sententia: qui dicit quod
 natura diaphani est in igne et in aere: et in aqua
 ex communicatio cum perpetuo superiori corpo-
 re: eo quod non posset habere communicationem
 cum corpore celesti aliquid inferiorum corpo-
 rum: nisi aliquid superioris esset in inferiori-
 bus eo quod probatum est celestis corporis: nec esse
 unam materiam: neque unam formam: neque unum
 motum. cum igitur communicet cum eo inferio-
 rat oportet ut inquirat et sic communicare quod
 aliquid superioris corporis sit in inferiori. de hoc
 ei superiori dicit ar[istotelem]. quod unum et idem est in natura
 perspicui cum inferioribus. cum autem isti dicant
 de lumine quod sit substantia spiritualis: dicunt tamen
 quod est in genere corporis: sed propter hoc dicunt
 quod est spiritualis substantia: quia proprietate et na-
 turam habet in corpore substantie in hoc quod pe-
 netrat per corpora: et corpora non cedunt ei. huius
 autem causam esse dicunt: quod deprehensum est ni-
 bil esse lucem per essentialitatem: nisi nobiliores
 partes diaphani congregatas. diaphanum autem est
 substantia spiritualis in genere corporis: et ideo etiam lu-
 cem talem substantiam fore oportet. Unde igitur opinio
 non si verbis differat ab illa que secundo
 inducta est: in re tamen prius est eadem. in tamen
 autem iam isti extenderunt dicta sua: quod dicunt spi-
 ritus precipue aiales qui sunt in animalibus esse de
 ipsa natura corporis celestis: quemadmodum et
 lumē eo quod moventur in omnem corporis parte: sicut
 luna in mundo. dicunt enim isti quod media sensuum
 sunt duas operationes: operationem. scilicet nature: sicut
 quando aer commotus scindit ligna: et operationem anime
 quando spiritualiter recipit sensibilibus formas: et im-
 mutat organa sensuum ad sentire: et hanc opera-
 tionem spirituale in omni medio sensuum attribuit
 sibi spirituali: que est lux orbis immixta elemē-
 tis. huius autem rationem esse dicunt: quia sensibilia
 circulariter sunt sicut spiritus luminis: et quod esse non
 potest quod due differentes operationes elemēti
 alicuius ad unum principium reducantur. opera-
 tiones autem sensibilibus spirituales non potest ali-
 quis reducere ad qualitates primas activas
 et passivas: que sunt in elemētis: et ideo ut autem
 oportet eas reduci ad aliquid orbis quod est
 in eis inquantum sunt media sensuum. Adhuc
 dicunt huiusmodi aliquam esse causam et rationem: quia
 scilicet nulla qualitas elemētalīs agit nisi ad

esse materiale forme: et agit unum per se in
 medium autem habet formas sensibilibus esse
 spirituales: et non habet unam materiam sed omnes.
 igitur quod agens hoc sit substantia corporis naturalis et
 spiritualis: que multa agit et finem esse spirituale ut
 dicunt. Quarta vero opinio que magnus
 fuit. scilicet autem pace et suorum sequatur: que pen-
 tus his contraria est: quod lux nihil omnino est
 finem esse: sed esset quidam color formalis et
 nobilior inter colores: et ideo vocavit ipsam
 esse coloris evidentiā: siue coloris manifes-
 tationem. causa autem dicitur fuit: quod unum sensus
 qui de unum est: unum oportet esse sensibile finem
 genus proprium vel primum. hoc autem genus est co-
 lor in visu. oportet igitur lumen esse colorē talis
 quid colorē cōcomitans: et in tamen percellerunt
 isti quod dixerunt solem esse coloratum: et colores
 suum tamen esse evidentiā et manifestationem
 quod vincit visum: et similiter lumē esse colorē
 diaphani non terminati. Adhuc autem in dia-
 phano non terminato lumen esse coloris ostē-
 sionem non quidem in comparatione ad visum
 in: quia sic lumē non haberet esse nisi
 comparationis: sed etiam simpliciter. Et his autem
 que nos superius diximus satis improbat
 opiniones hic recitate: et precipue ex his que
 diximus in capitulis de sensibilibus in omni
 inducitur. Ultima autem opinio que dicit
 lumē esse coloris manifestationem et esse alia
 quid coloris improbat per hoc quod si est aliquid
 coloris: aut erit coloris in specie: aut in ge-
 nere: et si est aliquid coloris in specie: tunc
 habet contrarium: quia omnis color in specie
 habet contrarium: et cōcomitans unum colorem
 in specie: essentialiter est contrarium ei quod
 cōcomitatur alium colorē in specie: sicut cōcomi-
 tat album disgregare visum: et hoc est contrar-
 rium ad congregare visum: quod cōcomitatur
 nigrum. si autem est aliquid coloris in genere cum
 color in genere hoc esse non differat a colore
 in specie. color enim genus in albedine est albedo
 et in nigredine est nigredo: oportet quod lux es-
 set hoc esse color in specie: et tunc sequeretur
 id quod prius. Adhuc autem alia est mani-
 festatio albedinis: et alia nigredinis: ergo
 alia et alia lux ut videtur. Unde igitur similia
 sunt que de luce ab antecessoribus nostris
 dicta sunt.

secundus

Capitulum duodecimum ⁊ est digressio
declarans veram sententiam de luce et de
lumine ⁊ de natura.

Quod autē sequētes dicta pīpateticoꝝ
quozū pnceps fuit aristoteles: dicim⁹
lucem ⁊ lumen esse qualitatē luminosi corꝝ
poris: sicut quod est luminosum que ab ipso ꝑ
cedit generata forma: tam in diafanū pūū
q̄ in diafanū terminatū: ⁊ receptū in diafa
no pūo est act⁹ eius perficiēs ipsū: nō in
esse essentiali: sed in esse accidentalī quo ip̄s
est perspicuū. procedēs autē in id quod est
terminatū est act⁹ colorū sicut sup̄ dixim⁹
est igit⁹ sic act⁹ perspicui sicut quod est p̄spicuū
q̄ nequa q̄s est natura sup̄ioris corporis im
mixta in inferiorib⁹: quia sic natura corp̄is
superioris ess⁹ corruptibilis: mutat ei aliq̄n
p̄spicuū in p̄spicuū: quādo de igne vel ae
re fit terra: vel aliq̄od corp⁹ opacū. corpus
autem celeste sicut substantiā in aliud muta
ri dicere demēt⁹ est: ⁊ ideo perspicuū ignis
est de natura ignis: perspicuū aque ē de na
tura aque: ⁊ p̄spicuū celi est de natura celi
habent tamē istam naturā inferiora ex hoc
q̄ conueniūt in ꝑpetuo corpore: sed ista con
uenientia non est nisi in actu perspicuitatis
⁊ natura perspicui que per analogiā est in
illis: sicut dixim⁹ sup̄a. Quod dicit⁹ de vis
sus cōtinuitate vel cōcauitate dictū est ac si
videam⁹ per lineas emissas de oculis: et h
nos nō ꝑcedimus: ⁊ improbābim⁹ in li. de
sensu ⁊ sensato: sed immutatio sensibilibum
fit continue de perspicuo in p̄spicuū: q̄s
diu perspicua se ɔtingūt: nullo corpore opa
co terminato interposito inter ꝑmum visibi
le ⁊ visum. Lumen autem sicut dictum est
generat⁹ a luminoso corpore in perspicuo
habet se ad lucem que est forma corporis lu
minosi: sicut se habet intentio coloris gene
rata in perspicuo ad formā coloris que est
in corpore colorato. Et ideo satis conueni
enter dicunt quidam: q̄ lumen est intentio
spiritalis esse habens in perspicuo: quem
admodum color est habens esse intentionale
in medio: sed in hoc differunt: eo q̄ lux ē
forma nobilior ⁊ simplicior q̄s sit color: ⁊ iō
perficit perspicuum: ⁊ facit ipsū esse actu
⁊ hoc nō potest facere color. Similiter autem

dat actu esse coloribus: et hoc iterum non
potest facere color. Est autē hec forma que
vocat lumen vniuersaliua vnoꝝ: et calefas
ctiua: ⁊ motiua ad esse generabiliū in q̄tūz
est instrumentū intelligētie que per motum
laminariū lumine emissō mouet ad esse oē
quod in natura est: sicut etiā sup̄a dixim⁹
⁊ ideo etiam lumen est ipostasis colorū sicut
esse formale quod est esse simpli colorum: ⁊
sicut sup̄a diximus. Hanc igit⁹ veram ꝑu
tam⁹ esse sententiā de luce ⁊ lumine. Scias
autem omnia illa esse lucētia in quib⁹ spiss
sate ⁊ quasi calcate cōtinuant partes nobis
liores diafani: ⁊ ideo lucet ignis quādo est
spissus: sicut apparet in flamma que spissa
est: ⁊ subtiliorū ⁊ nobiliorū partium. nō autē
lucet carbo: quia est terrestris. si autem sicut
aliqua composita ex ignitis terrestrib⁹ effi
ciunt etiam lucentia: sicut carbo ignitus: et
talīa sunt quedā aliquando ex ip̄a genera
tione: ⁊ aliq̄n ex putrefacōe ex ip̄a genera
tione quādo componunt⁹ ex partib⁹ ignitis
quia ignis ex mixtura excellentiāz amittit
calidi adurētis: ⁊ ex subtilitate partium re
tinet lucem: sicut videm⁹ quedam capita et
squamas piscium lucere: ⁊ videm⁹ quedāz
animalia lucentia in yere: ⁊ viderūt qdam
tam ouum galline lucens: ⁊ quidāz gallos
tales ⁊ cicadas: et huiusmodi animalia: et
oculi lupozū ⁊ gattarū sic lucent ex ista cau
sa. s. quia in omnib⁹ talib⁹ natura perspicui
que nulli⁹ elemētū est ꝑpria: sicut dixim⁹ in
commixtione elemētōz amittit excellentiāz
qualitatū actiuarū ⁊ passiuaz: ⁊ retinet libi
lumē cōnaturale: ⁊ cum illo ꝑmixcet talib⁹
corporib⁹ vincens in extremitatib⁹ corporū
illoz: ⁊ ideo cum spissata sit ibi lucet. ⁊ hui⁹
ius argumētū sunt lapides ꝑciosi: qui quā
do lucent p̄spicui sunt. hui⁹ etiā est argumē
tum ⁊ signū: q̄ aqua licet sit min⁹ p̄spicua
q̄s aer: tamē h̄ ꝑpter spissitudinē ꝑl⁹ habet
luis: ⁊ retinet ip̄m formā: ⁊ iō si talīz aliqd
nitēs sicut argētū ponat⁹ in vase in loco sub
obscurō: ita q̄ in aere videri nō possit: vide
bit⁹ aqua limpida sup̄fusa: ⁊ ideo verissimū
est p̄spicuum condensatū in partibus: ⁊ lu
men valens tenere foris ⁊ aliquid lūis
in se habet: ⁊ ꝑ illud micat h̄mōi corpora.

quere? autē putrefacta partes igneas habz
in superficie pium suaz: eo q calor in putre
factis ad superficiē egreditur: et ibi partes
incēdit: tunc pspicuū ignis aliqd retinēs
lumis eis adheret: et per illud micant. bec
ergo est causa in oculis quorūdam aialium
et ossib⁹ quorundaz piscium. terrestria enim
adusta mixtā sibi bñt pspicui nām: et h q
leuior ē in superficie ē: et micant ppter illud
Sūt autē quidam qui capita lauātes cum
aqua calida et acua siue liscinio: et radētes
pilos capitis: et cum extergūt capita sua pā
no aspo euolāt de capite sinuile que pfecto
sunt pres terre in quib⁹ ignis natura est mi
cans p modū dictū. hui⁹ autē causa ē quare
est sinuillans etiā aqua maris foriter mota
quia. s. ptes salis cōbuste multe sunt in ea i
quarū superficie est ignis micās. Hec igitur
dicta sunt de luce et de luce. differētia eni lu
minis et lucis et radij scit ex p̄habitis p̄s.
Splēdor autē est diuarcatio luminis super
corpus politū et tersum. Redeamus ergo
nūc ad ppositū: et q̄ restat de visu psequimur

Capitulum. 13. de medio visus et quot
modis dicat visibile in quo etiā est de his q
aspiciunt lumen

Idē at fortasse alicui q lum sit hui⁹
tenebre: qd tñ nō est absolute ver⁹: qz
cōtraria sunt due forme cōtrarie: tenebra at
nō est forma: sed poti⁹ p̄uatio lumis ex luci
do: cū eni pspicuū nō hz habitū lumis: iūc
sunt tenebre. hui⁹ autē habit⁹ p̄ntia i pspis
cūo est lumē. et ideo empe. et quicūqz ali⁹
dixit ut ipse: nō recte dixit: q. s. ferat lumen
motu locali de celo in terrā: et iūc p motum
localē et reflexiones extendat in emisperio
toto: qd est inter terrā et cōtinēs celū et nos
lateat mor⁹ ille ppter velocitatē: h eni o nō
extra rōnē ē: qz si etiā cesserim⁹ q ferat lu
mē: et sit corp⁹ quēadmodū dicebat empe.
nō admittat rō tradita in p̄siciis de velocis
simis mobilib⁹ q ferant in tēpe ipceptibili
p̄tūm spaciū cum corp⁹ p̄mū non ferat p
vnicū gradū nisi in tēpe satis pceptibili. Est
autē etiā hoc vira ea q vidēt oculis: qz bñ vi
dem⁹ q aliquid est: cui⁹ mor⁹ in quo spacio

est in tēpe pceptibili. Sed magna qd est
apud nos si aliquid possit moueri in tēpore
imceptibili ab oriēte in occidētē: sic supi⁹
ostendim⁹: et ideo p certo radi⁹ et lumē non
sunt nisi forme: et nō corpa que nō nisi mes
thasorice et p accidēs moueri dicunt sicut et
tenebra et ymbra que lumis sunt p̄uatioes:
et de quib⁹ ostat q nō sunt corpa. h autē luci
dū fm q est actu illuminatū est coloris sus
ceptiū: fm q supi⁹ diximus: fm q nullū
habet actu colorē. quia sicut supi⁹ diximus
lumē nō est color: sed poti⁹ act⁹ pspicui fm
q ē susceptiū coloris: et ideo nō color actu
qre qd p̄uatiū est colore est susceptiū coloris
sicut soni susceptiū est absōnū p̄uatiū. s. lo
no: ideo diaphanū pōt recipē cēm colorem
quia nullū habet actu: sed omnes potētia:
et quia prima potētia ē ad colores et ad lu
men: ideo vtrūqz suscipi s̄iecto sicut supra
diximus. nō color tamē est qd p̄uatiū colore
dupliciter dicit lucidū eni siue pspicuū: ali
quādo dicit p̄uatiū colore eo q nullum actu
sed potētia habet omnes. Dicit autē etiā
p̄uatiū colore siue non color: eo q est per
se inuisibile: et h dicit multipl. s. q nullo mō
videt p se sicut tenebra: aut q vix videt sic
arbori discurretes in radijs qui non vidēt
cum aliquis oculos in radio ipso teneat: eo
q iūc radi⁹ diuarcit visum et supat ipm q
nō pōt adunare virtutē suam vt minima p
spiciat. Aliqñ autē dicit inuisibile siue p̄uatiū
colore qd nō nisi cū corrupōe visus videt:
sicut lux solis in spera solis est inuisibilis.
Et hui⁹ causa est: quia lux solis foriss
ma super oculū spericū et politū multas fa
cit radiorū reflexiones ad mediū oculi: vbi
est humor glacialis: in quo sigillant forme
visibiliū: et reflexio illa calefacit et dissoluit
humorē illū: et forte consumit: vel forte flue
re facit humidū alienū dissolutū circa oculū
lum infra miringas et tunicas oculi: et tunc
generat maculam in oculo: vel aliud impe
dimētum visus inducit. et h est causa quare
lachrymant oculi quādo excellens lucidū
viderit aliquis: et ideo dicitur hoc inuisibilis
le. Hecrodius aures de quo dicitur q respici
cit lucem in rota solis: non potest hoc babe
re ex sui oculi puritate: vt quidam estimant

Secundus

quia ex hac sola causaretur velox oculi corruptio: sicut patet ex ratione inducta: sed habet hoc ex visus coadunacione. Coadunacionia autem visum non sunt nisi duo. vnum per se: aliud per accidens: per se quidem nigrum quod non sinit ipsum dissolui. Et ideo terrestre nigrum circumpositum humori glaciali adunat ipsum: frigiditas etiam ipsius humoris naturalis costringit: et non sinit dissolui: et hoc duo in oculis autem illius maiora sunt: et ideo lucem in rota solis itinet: non tamen puto quod visus hoc possit facere. signum autem huius est: quod natura oculos in omnibus humilibus visum profundat quasi clausos in vase: et circumponit nigredinem palpebrarum et superciliorum: ut ex obscuro frigore et nigredine superciliorum visus coadunetur et fortificetur. Adhuc autem huius signum est: quod si homo crystallum super argenti vitrum feruens ponat: et vitrum inter eas multum ledit visus eius et forte excecabitur propter vitri diuinitatem. Similiter autem si inspiciat aurum politum: vel aliquid aliud fulgens quod est vel sit ignitum: et hoc totum fit quod humor glacialis et naturalis ex talibus dissoluitur et fluit et amittit proprie complexionis habitudinem:

Capitulum xliij. quod si color in lumine videtur et non in lumine et de quantitate visum.

Sciet autem color visualis sit in lumine ut diximus: tamen non omnia in lumine sunt visibilia que videntur. sed illud quod videtur in lumine hoc solum est vnuscutusque proprius color. Quod enim in lumine non videntur: in tenebra autem videntur: et hoc non est dictum ideo quod tenebra aliquid faciat ad visibilitatem eorum cum sit puriora: sicut iam ante dictum est: sed lucem cum habeat lucem in propria luce videntur: eo quod quicquid videtur: videtur secundum actum lucidi. sed quedam que non habent lucem in sua propria potestate videntur in luce aliena sibi iniuncta: sicut colores. que autem in tenebra faciunt sensum sunt sicut illa que sunt ignea et alia lucida: et hoc cum sint multis modis principia lucis: non habent vnus nomen commune: sicut quercus putrefacta: et quedam cornua et ossa et capita quorundam piscium: et squame et oculi animalium quorundam: et vermuli qui vocantur noctiluca. Sed habent magnam distantiam: quam

quedam eorum faciunt lucida totam perspicui materiam sicut sol: et quedam non ita sicut luna que non facit lumen sub rectis: et ignis minus lucet quam luna: et ea que notata sunt superuenire lumen non videntur sub lucis actu: sed sub forma coloris. et hoc generale est quod semper maius lumen superueniens opprimat minus: et ideo noctiluca totum lumen amittit in die: et retinet colore album propter quam causam autem hoc in tenebris visibilia sunt: alia ratio est que superius est expedita: et in libro de animalibus plerumque tractata. Hunc autem hoc manifestum est quod in lumine videtur color: et quod sine lumine non videtur. diximus etiam superius quod hoc erat esse et diffinitio coloris quod mouet visum secundum actum lucidi: perfectio autem lucidi siue perspicui lumen est: et sine hoc color non videtur: ita huius signum est: quod si quis ponat id quod coloratum est super oculum non videbit ipsum. et huius causa est: quod coloratum secundum rationem tamen non agit aliquid nisi actione phisica: que est principia materia ipsius. color autem non fit in visu per actionem phisicam sed per actionem formalem et spirituale: sicut diximus superius: et ideo indiget corpore in quo prius efficiat ipsius antequam in oculo genere tur: et hoc est necessitas quare oculus medium esse in sensu visus. oculus igitur quod color habet actum moueat prius lucidum quod actu lucidum est: et hoc quando continuum est visus ad videntem interposito terminatio corpore mouet oculus quo sentiuntur colorati. Sed tunc est dubium: quia secundum hoc non debet aliquod visum maius quantitate aciei oculi videri: quia illud quod imprimatur oculo de colore: non potest esse maius suo subiecto: nunquam igitur precedat motum magnitudo. Adhuc autem videtur quod omnes res inuertia videri debet. quia antea forme visibiles veniunt ad oculum: et id quod est interius in colorato est exterius in oculo. Adhuc autem omnes res dupla videri debet: quia vna forma visibilis in vno sigillat oculo: et alia in alio: et due forme in oculis duobus duo debent apparere visibilia. Adhuc autem dextra debet videri sinistra et e converso: quia dextra ret visum est contra sinistram partem oculi et e converso: ergo dextrum sigillat in sinistra oculi per e converso.

Sed ad omnia habent respondens supponimus visum esse interius accipiendo et non esse mittendo: tamen hoc probabitur in scientia libri de sensu et sensato.

licet autē dicam⁹ q⁹ videm⁹ int⁹ suscipiētes
 ⁊ nūllū extramittētes: nū dicimus q⁹ lux ab
 strahit colores: ⁊ facit eos fieri in lucido h³
 rectas lineas: ita q⁹ p⁹cessus colorū ad visū
 est: sicut p⁹cedens abstrahit eos lux: ⁊ ideo
 nisi color dīrecte in oculos p⁹cedat nō videt⁹
 licet enī color sperice in circuitu generet in
 lucido: tamē color qui est post nos nō videt⁹
 eo q⁹ lux que est post nos ⁊ abstrahit eū: nō
 p⁹cedit in oculos: ⁊ p⁹ nūllū ipse color nō p⁹ce
 dit ad oculos: sed ab oculis. vnde h³ color
 dīrecte sūt ante nos in aere: tamē nō sūt i oculis
 ex dīcta causa. Qui⁹ tamē ⁊ altera est cā
 ga si h³ color nō mouet visum sine presentia
 materie: ⁊ materia p⁹ dīrectā lineā nō ē p⁹ns
 oculis. quādo autē dīrecte p⁹cedit i oculos:
 tūc fit p⁹cessus ei⁹ sub duob⁹ radīs luminis
 quorū vnū⁹ vnū⁹ sinez colorati attingit: ⁊ alter
 alterū: ita q⁹ figurat⁹ triangul⁹ vel piramidē:
 cuius basis est res visa: ⁊ angulus cludif
 v⁹sus oculū: sicut vides hīc depiciū. Sit enī
 res visa a. b. ⁊ ducā vnam lineā ab a. in c. ⁊
 aliā a. b. in c. ⁊ ponā. c. oculū esse: ⁊ oculū p⁹
 p⁹quiorē rei vīse ponā esse d. ⁊ ducā lineas
 radiales luminis a. d. ⁊ b. d. ⁊ ad huc p⁹pin
 quis⁹ ponā esse oculū g. ducāq⁹ lineas a. g.
 ⁊ b. g. ⁊ dico tūc q⁹ immutatio oculi fit i pū
 cto in quo cludif⁹ linee radiales: ⁊ gene
 ratio coloris est spīce p⁹ mīagulos tales vel
 piramides in circuitu rei vībilis: ⁊ iō non
 est aliqua questio de quātitate forme color
 rati in oculo: quia illud q⁹ dīgitat⁹ in pūc
 to est indīuisibile fm q⁹ b⁹mōi: nec h³ est incon
 ueniēs: cum in oculo ⁊ in medio sit p⁹us rei
 intērio q⁹ res: sicut dixim⁹ supra. iudiciū at
 quātitatis rei vīse fit p⁹ quātitatē anguli ei⁹
 qui cludif⁹ in oculo: ⁊ iste q⁹stro est p⁹pingor
 rei vīse est maior: ⁊ q⁹stro remotior est minor:
 ⁊ ideo eadē res p⁹pe visa videt⁹ maioris q⁹st
 titatis: ⁊ longe visa videt⁹ q⁹st⁹titatis minoris
 ⁊ quia linee radiales quāto plus p⁹cedūt a
 re visa: tāto magis coeūt si cōtingat q⁹ clu
 dant⁹ anteq⁹ p⁹ueniāt ad oculum res oīo nō
 videbūt. ⁊ hec est causa q⁹ tantū pōt distare
 res q⁹ oīo nō videbūt. Nūllū autē est quod
 obiciat de inuersione rei: quia iam oīdīmus
 q⁹ intērio nō generat⁹ nisi a forma rei fm q⁹
 forma: ⁊ illa nō h³z anteri⁹ ⁊ interi⁹ sed suaz

intentiōem generabit in oculo. Simil⁹ autē
 de dextro ⁊ sinistro dicēdū est: q⁹ intērio nō
 mouet visū sine rei p⁹ntia: ⁊ ideo h³ dextrū
 visus sit cōtra sinistrū intērio: nō in p⁹uers
 sum sit iudiciū: eo q⁹ ad rem terminat⁹ sine
 cui⁹ p⁹ntia nullo modo pōt mouere visum.
 cū enī ocul⁹ sit sicut speculū aīa: cōuērtim
 oīo necariū ē q⁹ dextrū rei in se sit in sinistra
 pie oculi: ⁊ ecōuerso. ⁊ h³ appet q⁹ duo bo
 mines inspiciūt oculos suos ad inuicē: tūc
 enī vident suas imagines stare in oculis: ⁊
 dextrā esse sinistrā ⁊ ecōuerso: ⁊ non ipedit
 sensum verū p⁹pter materie p⁹sentia sicut dū
 mus. Q⁹ autē videt⁹ p⁹bati q⁹ vna rei debeat
 videri due solūt b⁹n aīc. dicēs vīntē vīsuā
 esse in nervo qui vocat⁹ optīc⁹: h³ est vīsuā
 infra quē discūrrit spūs vīsuū accipiēs for
 mas in oculis depictas. est autē iste nerv⁹ cā
 cellat⁹ in anteriori p⁹te cerebri: et facit quasi
 triangulū: ⁊ in pūc⁹o illo vīnu⁹ forme oculi
 lorū: ⁊ ibi fit iudiciū de re visa: ⁊ quib⁹ cōue
 niunt: ideo vnū videt⁹ q⁹ est vnū: ⁊ quib⁹ cōue
 niunt duo. Signū autē hui⁹ est: quia si aliquis
 exp⁹mat parūp per oculū dignū supponēs
 oculo nerv⁹ collimitat⁹ oculo recedit a nervo
 qui alteri oculo collimitat⁹: ⁊ tūc vnū duo
 videbūt ab habēte duos oculos: ⁊ nō a mo
 noculo: forme tamē duplices in oculis ali
 quāmlū impediūt rectitudinē visus ad rez
 ⁊ ideo illi qui recte dirīgūt sagittas: alteraz
 oculoꝝ claudūt. Simil⁹ faciunt qui rectitu
 dinē alicui⁹ rei volūt de p⁹bēdere. hec au⁹ em
 oīa liquide p⁹sthabūt quādo mod⁹ vidēti de
 mōstrabit⁹ in libro de sensu ⁊ sensato.

Scias autē oculū cōponi p⁹cipue ex hūo
 ribus aqueis diueris: ad hoc q⁹ b⁹n recipiat
 spēs vībilīū: ⁊ etiā retineat: ⁊ ideo humores
 res illi sunt puri ⁊ spīssī: et ideo quādo ali
 quādo humor est mult⁹ in oculis vidēt⁹ in
 eis forme moueri quādo mouet⁹ humor: et
 p⁹lōgari sicut etiā de stellis vī ⁊ formis in
 aqua quādo aqua fuerit mota. et h³ p⁹cipue
 cōtingit bōi euigilātī post somnū: digestiōe
 nō adhuc p⁹pleta post ebrietatē vel crapulā
 tunc humidū fluēs ab anteriori p⁹te cerebri
 ad h³ fluit ad oculos q⁹ mouet calidū dige
 stū: ⁊ ideo moueri videt⁹ ei quicq⁹ videt⁹
 ⁊ habere formas lōgas moras nō stantes.

Secundus

Sicut autem et ille qui diu vultus est in navi per alio
vehiculo ibiudo oculi retinet spiritus motus quod non
fuit unum de sensibus per se sed color et videntur
ei ea que videt moueri. Sicut autem quidam non vi
dentes eminus sed de prope iuxta oculum cla
re vident. et ideo situs oculi bonorum peccat et non
oculi compositio. habent. non illi glacialis oculi
multum in interiori parte versus nervum obti
cui et propter mirigas que sunt spisse an oculi
speculum non penetrat visibile ad speculum ni
si sit prope et a longe non vident nisi indistincta
et confusa visio. et hoc fit propter causam quam
diximus: quia in exteriori polito oculi debiliter
signat foras que visus ad interiora non penetrat
nisi confusa. Contra autem quidam non vident
nisi eminus. et si prope sit visibile iuxta
oculum non vident: et isti debiles habent visum
et sunt precipue senes. Contingit autem hoc ideo: quia
diximus supra quod lux incorporea finem actum
est color: et hic quoniam prope est vincit oculum debi
lem et minus dispergit ipsum. et ideo tunc oculus
non videt nisi confuse. quando autem eminus est
res visa tunc proportionat virtuti oculi: et non
dispergit ipsum: et tunc vident distincte. Pro eo
dem est causa quare quidam in clara die non vi
dent et in crepusculo vel in lumine lune cla
rius et distinctius vident. diximus. non supra
quod lumen fortius confundit et superat minus
forte. hi autem qui lippietes sunt oculos non vi
dent aliquid nisi sub rubore ob humoris influen
tiam in pupilla cui cum admisceat lumen facit
ruborem: et hoc in tertio merbaurore bitum est
De omnibus autem istis diuersitatibus oculorum
magis in libro de animalibus erit dicendum
Scias autem quod omnia eadem causa est quare quidam
animalia venant in nocte cibum sequentia visum
et quedam de die. dico sequentia visum: quia for
te sequuntur aliqui odoratum. Est autem et aliud
mirabile de visu quod scilicet quando aliquis in no
cte iuxta terram est deponens oculos suos lo
gus videt que stans erectus. Quis causa est: quia
diaphanum terminatum lumen minus capiat de lumine
que non terminatur: tamen fortius tenet et ad mo
dicam distantiam aliquemulum illuminat lumine debili:
et tunc ista sunt iuxta terram inuadit visum aliquemulum in
nocte. Quis autem et alia causa est: quia lumen mo
dicum quod tunc est in aere ex stellis reflecti
tur reflexione debili a corpore solido iuxta ter

ram et multiplicat. et ideo aliquid lunat visum.
Et tertia causa est: quia vapores eleuati obscu
rantes aerem natant non iuxta terram sed in aere
et ideo in aere impediunt plus visum que iuxta ter
ram. Ex his omnibus constat quod omnia per medium
visum esse: et sine medio nihil videri omnino.

Capitulum. xv. quod per vacuum non potest vi
deri et de visu in speculo.

His autem que dicta sunt patet quod non bene
dixit democritus et quicumque secuti sunt
eum. Opinatus est. non quod si vacuum esset spacium
inter celum et terram etiam si formica in celo mo
ueretur certissime aspiceretur. et hoc ideo dixit:
quia putabat medium impedire visum nec fie
ri per diaphanum visum nisi per multos poros
vacuos qui sunt in ipso. dixitque visum fieri ex
transmittendo itaque si esset vis actus. nos autem ostē
dimus quod non fit visus nisi aliquid patiēte et
suscipiente visui ostendimus etiam quod a remanenti
visa non potest immediate pari visus. ergo relin
quitur quod medium patitur a re visa et visus a me
dio spiritualiter habente spiritus visibilibus. et ideo non so
lum certe sed et nullus omnino fieret visus in va
cuo: quia non esset medium agens in oculum ob
quam igitur causam et qualiter necesse est coloris in lu
mine quod est actus lucidi videre sufficienter
quantum ad hanc intentionem dictum est.
Scias autem quod sicut spiritus visibilis fit in oculo
ita fit in speculo quod est tersum politum recipiens
formam et representans iterato sicut est res: et hoc
facit per duas causas que sunt in ipso: quarum una
est perspicui politum: altera est opaci terminatus
ipsum in altera superficie: tunc. non politum perspi
cui recipit formam: et opacum adunat causam et ita
faceret aer si sic esset composita. et recolenda
sunt que in tertio merbaurore in sermone de iri
de dicta sunt quod aliqui in aere spisso et humido
aliqui vident facies suas ante se. et per illas
eandem naturam representat speculum formam et re
flectit lumen quod portabat forma in speculum
et facit reflexio precedere ipsum in oculum a spe
culo: et ideo foras etiam preedit a speculo ad vi
sum. et quando conuersum est speculum tunc fit sic o
culus: et in puncto tangit a lumine et forma
sicut oculus sphericum tangit in puncto a recto tan
gente ipsum. diximus. non supra quod radij sunt sic

linea visualis: et propter positionem et tertioque ipsius diuariat lumen super speculum quando recte obicitur ei: et tunc forma in speculo aut non videtur: aut confuse videtur. sed quando res visa est in lumine et superficies speculi in obscuro tunc bene videtur: quia de lumine tunc non plus procedit in speculum nisi quod actu facit visibilem colorem. quando autem speculum est planum: tunc ad totam superficiem equaliter fit processus luminis et ideo in illa forma totam quantitatem re presentat: et videtur forma tanta esse quanta est res. et quia lumen procedit ad totam illam superficiem ab inferiori et lateribus equaliter ideo res apparet in illo speculo in omni situ ad quem duci potest recta linea a speculo quod in fit in eo quod est conuexus: ibi enim oportet conservari locum determinatum eo quod linee multe contingunt speculum: et ille transierit et non reflectunt ab ipso: sicut linea contingens circumulum non secat eum. in concavis autem speculis forma sigillata vno latere sigillat et in altero. et quia superius rei plus habens luminis prius natura procedit in speculum: ideo statim illud a superiori parte producit in inferiori: et sic continue fit de forma rei visus: et ideo omnia quae in talibus speculis apparet videntur inuersa: et quando aspiciat ibi homo videtur mentis superioris et si inferioris. Si autem in vna planicie continue esset concavum et conuexum: et homo aspiceret in partes vbi coniunguntur superficies apparet ibi imagines duae: et essent confusae per medium: et hoc ideo fit: quia vna irradiat super aliam formam quam recipit: et superioris formae vnius proicit super inferioris superficiei alterius ad quam fit irradiatio: et tot modis possunt multiplicari quod multe facies apparent. De his autem omnibus tractandum est in perspectiuis: quia et causa eorum in geometricis sciri non potest. et ideo quae hic dicta sunt propter exemplarem explanationem dicta sunt: et non ideo: quia hic sunt intenta. sed ex eis omnibus constat visum medium indigere quod sit in actu lucidum: per quod tales possunt fieri irradiationes et quod colores non nisi in tali modio videntur.

Capitulum decimum sextum de visu

lucentium.

Visus autem et alia lucentia in vtrisque videntur in lucido. scilicet in tenebris. In tenebris quidem non ideo quod aliquid conservat tenebras ad visum: sed potius quia perspicuum sub tali lumine quando forte est efficax luminosum sicut superius diximus. sed quando debile tunc regit a lumine fortiori. et ideo stelle in die non videntur sed in nocte. Luna autem lumine solis sit super stellas irradians eas in nocte sicut etiam in die non impedit lumen visum stellarum nisi ex hoc quod diuariat visum: et minus aer multum luminis affert oculis propter quod stelle formas suas aeri non impingunt: et ideo non perveniunt ad visum. Si autem aer ad magnam spatium sit obscurus circa videntem coadunat visum: et tunc videtur stellas. Et scias sicut diximus superius lumen si non procedat in oculos quantumvis sit presens in aere non videtur: sicut patet quando sol occidit ad quantumvis vnius signi ab horizonte scilicet non. adhuc est lumen: quia partes horizontis necessario sunt illuminate quod lumen nos non videmus quia non procedit ad nos sed super nos: nisi forte fuerit mons altus in quo lumen reflectat: sic redeat ad nos: sicut de quibusdam montibus diximus in libro methabariorum. Lucentia autem quando debilia sunt et permixta opacitati lumine fortiori oculo reguntur et ideo tunc non videntur nisi sub specie coloris sicut superius diximus. et quando non fuerint adeo debilia: tunc tamen pallent in lumine fortiori: et amittunt virtutem irradiationis. et ideo luna non splendet in die: sed videtur pallida. Et quia diximus lumen colorum fore ypostesim et precipue lumen clarum et purum esse lumen solis: ideo quando accidit eclipsis tunc pallescunt ea quae alba sunt. et quando luna splendet super ea tunc etiam pallescunt. ad lumen autem candelarum et ignis pallescunt et aliquantulum obumbrantur: et alij colores proportionabiliter amittunt suas evidentias et manifestaciones. Sic autem diximus de visu quod vult bene medium in quo sit visibile bene esse intentionale et spirituale eadez ratio oio est de sono et odore: quia fiunt per medium extrinsecum

Secūdus

lz in illo medio sonus aliquantulū melius sit q̄ color cuius signum ē q̄ vent⁹ frequēter affert sonos: nunq̄ autē affert colores vnde in tribus his sensibus a sensibili p̄lmo media mouent⁹ et ab intentiōibus sensibiliū que sunt in medio mouent⁹ sensus. et cū aliquis ponat super ip̄m organū odorans p̄mū aut sonans p̄mū nō sit aliq̄s sensus s̄m op̄atōnem sentiendi: ob quam cām supra diximus. de tactu autem et gustu similiter se habet quo ad hoc q̄ sūt per medium: s; tamen hoc nō videtur oīo: ga mediū ipsorum intrinsecus ē. et p̄pter quā causam hoc sit posterius dicet. Est autē considerandū quatenus nō lateat q̄ sicut dicim⁹ est perspicuum recipit coloris intentionem. p̄nt est nō coloratum: et iō quādo habet colorē tunc nō videtur aliquid in ip̄so nisi quāsi tectum illo colore: sicut pater quando radi⁹ transiit per vitru⁹ coloratum: tunc. n. propter hoc q̄ vitrum est perspicuū totum perspicuū lucidum q̄si tingitur illo colore: et corpora super q̄ radius cadit nō imp̄munt colores p̄prios in aerem sed videntur h̄re colores vitri qui ē in aere. Similiter autem ē quādo in transitu nubiū colores plātatum pronūciunt super parietes. et idem ē quando sub iride videtur corpora h̄re colores iridis. Dium autē horū ē rō vna. Quare autē lapis q̄ vocatur iris in radio facit colores iridis alibi dicim⁹ est De figuris autem radiozū sub quibus sit vltus pyramidalibus et triangularibus: et de causis figurarum partim in libro de sensu et sensato partim in perspectiuis dicetur. Adic autem dicendum est q̄ lz tres sensus sint per medium extrinsecū: tamen sonus nō pōt fieri nisi in aere. odor autē in aere et aqua. sed nā per quā bec duo elementa sunt medium odoris est innotata: tamē q̄ dā natura ē in his elementis ad odorē habens sicut lucidū ad colorē: sed lucidū perspicuū d̄nter in q̄tuor simplicib⁹ corpib⁹. Innotatur. s. celo et igne et aere et aqua: odor autem in duobus tantū que sunt aq̄ et aer. Et alia autē aquatica vident⁹ expresse habere odoris sensum: sicut inferi ostēdem⁹ lz ea que odorant d̄nter odorant. q̄cunq̄

enim ābulantia sunt pedibus et nō repunt sicut serpentes: et vermes: illa non odorāt nō respirantia. et huius causam inferius dicemus quando de odoratu agetur.

Capitulu. xviij. de auditu: et primo de bene sonantibus et male.

Hinc autē de sono p̄mū: et postea de olfactu dicemus. Prīmū autē sciendū q̄ sonus dupl̄r dicitur potētia. s. et actu potētia quidē s̄m q̄ dicimus quedā nō habere sonū eo q̄ impossibilia sūt sonare v̄l eo q̄ non faciunt sonū nisi valde debilem sicut spōgia et pili et lane et h̄mōi. Quedā autē dicim⁹ habere sonū nō q̄ actu sonēt sed quoniam sunt potētia sonū facere sicut es aurum et argentū et quēcūq̄ sunt plana et lenia et solida non q̄ sonent s̄m actu: sed quia possunt sonos facere q̄ sunt in medio aere et auditu. Quā autē generalis q̄re q̄dā non sonant ē: q̄ sunt mollia aere apud se retinentia potius q̄ expellētia: sicut spongia que q̄si imbibēdo aerē retinet ipsum et nō expellit. similiter faciunt pili et lana: q̄ rara sūt et discontinua: et ideo infra se replentia aerē nō sinunt ip̄m expelli: p̄pter quod talia insonabilia sunt. mobilia autē continua male sonant eo q̄ nō expellūt fortiter: et hoc est iō quia ictui cedunt citiusq̄ expellant aerē: et iō bec nō multū sonāt nisi aliquis vehementer percutiat. Solida autem plana multū aerē h̄ntia fortiter sonāt q̄ ex hoc q̄ sūt solida nō cedunt et fortiter percutiunt. ex hoc autē q̄ sunt plana et lenia et q̄liū sup̄ficiēz vndiq̄ sūt aere a se expellunt. et ex hoc q̄ multū habēt aerē magnā mīstrāt sono materiā in qua generet⁹: et ideo ē q̄ eramenta p̄ oib⁹ corpib⁹ sonora sūt et p̄cipue aur⁹ et argētū et cuprū: bec. n. om̄ia sūt meli⁹ ceteris metall⁹ ex subtili aq̄o et subtili terreo: et terreū eoz ē sulfur cui ablata ē ventositas. subtilitas autē miscibiliū fieri nō potuit sine multo admixto aereo: qm̄ sicut in fine tertij methauroz d̄cū est bec ex vaporib⁹ miscēt⁹. vapor autē oīs multū h̄z aeris: et ista sonora sūt vehementer: et diu retinēt sonū eo q̄ aere plēa sūt q̄ tremētia ex ictu

forti continue a se expellunt: et non ita sonant
stagnū et plūbū eo quod magis aq̃ habeant: et
iō quasi suffocātū et extinctū habet sonum
propter quod cāpanas et organa facientes
acumen soni quod ex cupro est tempant et gra
uant admiscētes stagnū proportionatū. Fer
rū autē q̃si mediū ē: quod ex eo quod multūz hēt
de terrestri scabioso et impuro obūbratum
hēt sonū. ex hoc autē quod sicci⁹ ē stagno et plū
bo acuti⁹ bis sonat. lapidū etiā q̃cūq; me
lius cōmixti et solidiores sūt melius sonant
sūt autē et ligna quecūq; magis aerea sunt
et sicciora et solidiora magis sonant: et q̃cūq;
his cōtraria sūt tanto etiā min⁹ sonant cui⁹
signū ē lignūz fagmeū quod aerē ē: et iō m̃
tū cremabile et solidū est: et sonat fortiter et
magis q̃s buxo eo quod bur⁹ magis terrestris
ē. abies autē iō sit aeree nature multū: in qua
solida nō est nō ita sonat sicut fag⁹. et quā
do fagmeū lignū est latū et lōgū: et fiunt in
eo foramina multa ex trāsverso: et sup̃fici
es ei⁹ bene plana desup̃ percussit sonat ad
maximā distantia sicut cāpana: bis. n. gre
ci p cāpāis vtunt. sit autē son⁹ fm acum
q̃n ē alici⁹ verberatiōis ad aliqd̃ percussūz
et in aliquo in quo son⁹ generet. n̄b̄l enīz
facit sonū nisi percussio: et iō impossibile est
vno solo exire fieri sonū: alterū. n. vberas
acūte faciens sonū: et alterū ē quod vbera
tur: et hec duo ad min⁹ extingunt in oī sono:
frequēter autē oportet adeē tertiū in quo sit
percussio: in sono. n. omni oportet quod aliqd̃
tangat: et cū icm̄ vehementi aliqd̃ tange
rit sonus fm actū fit: et iō sonus nūq̃ fit si
ne locali motu: cā eius ē: quod sonū est eē i cō
tinuo fieri: et cū generas ipm̄ sit mor⁹ violē
tus qui est icr⁹ percutient⁹ solidū planum
oz quod aliqd̃ generat ipm̄ sp̄ in ipso rema
neat quod alr̄ nō fieret cōtinue sonus: q̃lr̄ autē
mouēs violēter sit cū motu violento dixi⁹
et in fine octauī phisicorū: et in libro de ce.
et mū. Sicut autē oīrim⁹: nō quorūlibz cō
tingentiū icr⁹ facit sonū: quod pilorūz et acuto
rū aut si ē son⁹ aut debil⁹: sed poti⁹ quecūq;
sūt solida plana sonant: sicut iā dictū ē. cōca
ua aut aerē expulsū cōtinuat: et exire nō per
mittit: et iō tumultuans aer int⁹ in eis re
tentus horribiliter sonat eo quod ipotēs sit ex

ire. huius autem et alia ē causa: de canibz. n.
percussū plures facit icr⁹: percussū. n. i vno
latere. propter cōtinuitatē tremat in alio late
re: et ibi etiā percutit: et ille tremat: oī tenz
sonū. et huius signū ē: quia si percutiat cōca
num aliqd̃ latū quod multas sit partes tā
q̃t circuli cōcaui siue i cōuero siue in cōca
uo illud aufert motū partiū eo quod simul p.
cutit et tenet ne tremat: et hoc minores facit
sonū q̃s tangens ipm̄ in vna parte tantum
et iō baculi campanarūz precipiunt b̄n̄ rotū
dī fieri inferi⁹ vbi tāgunt cāpanas. huius
etiā signū est: quod si aligs mān teneat cāpa
nā quādo percutit quasi extinguit son⁹ eo quod
impediūtur ptes circūferentie a motu tre
mitus et forte frāgit cāpana quando sic te
net eo quod partes nō possūt b̄re liberā cessi
onē et motū per tremitū quē impedit tenēs
cāpanā: iste igit sūt additiones sonantium
et non sonantium.

Capitulum decimū octauū quali son⁹ ge
neratur in aere et aqua.

Aplius autē audi⁹ fit in aere et i aq̃
iō min⁹ fit in aq̃ q̃s in aere: sed nō est
son⁹ istorū elementorū prope ita quod n̄b̄l eri
gat aplius ad eius generatiōem: oz. n. soli
dorū planorū eē percussioem adiunctā ad h
quod fiat and r⁹: hec. n. solida plana percute
tia adiunctez percutiunt etiā aerē: propter quod
etiā aer per se vel aqua nō est propriū s̄b
iectum soni: sed poti⁹ aer percuss⁹ et expul
sus a superficie percussī solidi plāi: p̄m̄z ē
s̄bm̄ soni: et iō diuersitates sp̄rum in acuto
et graui recipit ex diuersitate percussorū. vi
dem⁹. n. quod alr̄ sonat metallū et aliter lignū
q̃s ofas sonus nō b̄et si eēt aer solus s̄b
iectū eius ob quod oz̄ imaginari duas percussi
ones in quolibz sono fore necessarias a q̃
rū secūda sunt adhuc alie due percussioes
vna ē percussio p̄mi percutēt⁹. secūda autē ē rep
cussio percussī solidi plāi: et ex illa percutit aer
aer aut percuss⁹ et expulsus aliū percutit: et
dū percutit ē necessariū vt aliq̃ pars aeris
itra percutiēs et percussūz p̄stringat: et ille
faciūt sonum: sit autē son⁹ in aere sic per
so quādo māet percussus aer p̄tinu⁹ et vno

Secūdus

indivisus et non solus: est. n. aer valde divisibilis: et si paulatim impellatur dividitur et solus: et non manet unum et continuus: et ideo tunc non sonat: cum autem velociter percutitur resistit et repellit percutiens et costringit aliquid eius intra percutientem et aerem resistentem: et tunc sonat: hoc autem in aqua magis apparet eo quod aqua corporalius est aere. si quis. n. baculum paulatim ducat per aquam non resistit ei aqua sed dividitur: fortiter autem et velociter ducens eandem aquam videbit fortiter resistere et moveri. et ideo est in aere lenius et fortiter percussio. unde si velociter et fortiter percutiat sonat: ideo. n. motum recipiens et percutiens pertingere aerem continuus et unum: et non solum aliquas dividat si debet fieri sonus: hoc autem patet: si est male sonantis aliquid fortiter percutiat sonabit: sicut quando percutitur cumulus arene in quo sunt multi lapilli qui se quidem densi sunt tamen velociter percussi pertingunt aliquas separantur et tunc faciunt sonum. si militer autem sit quando aliquis percussit solum aerem velociter: tunc. n. costringit per eius iter percutiens et percussus aerem resistentem: et sonat fortis sic audis quando aurige percutiunt fortiter aerem flagellis vel flagris et sauleis: attingit autem hoc quando aer impulsus percutit aerem sicut est sonus in ventis. Fuerunt autem quidam antiquorum qui oio sonum esse negabant: putant enim in medio dicentes sonum non esse nisi ipsa aeris generatio: et nihil aliud quam leni ratione quicquid: quando ostendimus supra illud fore sensatum proprium quod uno tantum sensu sentit: commotio autem multis sentit sensibus: et ideo commotio proprium sensatum sensus esse non potest. et ad hoc dixerunt quod sonus nihil est in medio sed tamen in aere. sonus enim nihil aliud est nisi percipit per auditum ex aere commoto: et qui non est in auditu tunc dicunt sonum non esse nisi ipsa aeris commotio: quam potentia percipit sonum quando praeaudit vel percutit auris tympanum: sed hoc citius refellitur si ad memoriam revocetur quod audiens sonum percipit ex quo per sonum ad ipsum deveniat: percipimus enim ut sonet autem vel retro vel a dextris vel a sinistris: et hoc non fieret si sonus tamen in aere generaretur: si autem dicunt hoc fieri non propter sonum sed propter commotionem ab illa vel illa parte ad aures referunt: hoc ideo falsum est: quia ut frequenter sentimus sonum nihil oio percipientes de

motione: sed. n. sonus non fit sine commotione eo quod eius esse est in fieri: et ideo aliquid generantis secum habet ad hoc quod sit tamen sonus est primum sensibile auris: et ideo ipsum sic afficit tympanum auris quod afficit sine sensu commotionis: afficit enim sibi esse spirituale per formam simplicem soni sine esse materiali quod habet: patet igitur falsitas istius sententiae. Scias autem quod cum sonus sit in aere et aqua est tamen magis in aere quam in aqua: quoniam in aqua non est nisi sicut in medio per quod venit ad auditum sibi esse spirituale quod agitur a simplici forma sonantis sibi quod est sonans: et ideo auditur sub aqua: sed in aere est sicut in materia et sicut in medio in materia quidem sicut in aere commoto et percusso: in medio autem quando ipse sonus intentionem suam solam facit in aere sicut et coloratum sed non omnino sit ita spirituale sensibile intentio soni sicut intentio coloris ut supra diximus. Quando autem sonus fit in aqua ita quod generatur in ipsa oportet quod aer sit tangens aut percutiens aut percussus aut vitans: audimus enim sonum de sub aqua ut liquis immisso aliquo ferrato ligno fortiter tetigerit fundum aquae durum propter hoc quod percutiens tangit aerem et secum habet aliquid aeris quod significat amplius elevare in superficie aque similiter autem sonant naues quando tunc tangunt arenas vel lapillos sub aqua: eo quod tunc fundus aque percutit fundum navis qui tangit aerem: et ideo aqua non est propria materia soni sed potius medium: scilicet in quo sonus est sicut in via et non sicut in subiecto in quo habet generari cuius signum est quod pisces sub aqua aquam nata do percutientes et impulsus moventes nolum omnino faciunt sonum: statim autem quando percutiunt in superficie aque sonant. sicut igitur unumquodque sensibilibus habet materiam unam in qua generantur: sicut habet sonus aeris percussus sed quod supra dicto modo percussus est. et sicut unum quodque sensibile praeter materiam habet medium quod est via eius ad sensum: et sic habet sonus et aerem et aquam per quamdam naturam communem utriusque de qua

infra dicemus.

Lapillum decimum nonum de echon q
est sonus reflexus.

Echon autem fit cum aere vno z cō-
tinuo fracto per vas vel simile vasi
determinans z prohibens processum ei⁹
fm durationē vel dilatiōem iterū idēz aer
repellit sicut pila repercutit ad parietē p-
iecta. Ad hoc autē intelligendū sciendūz
ē q sicut oē sensible ita pcpue sonus gene-
ratur circulariter. z ē sile de sono z de lapī
de pfecto in aquā qui vbi cadit qsi centrū
ē z cōmouet aqua in circultu circulariter z
dilatāt circuli plus z plus distātes q̄diu
durat imper⁹ lapidis q pmo pculsit aquā
z si aliqd pberet generatiōez z pcessuz
circulorū rediret circulario verius centrūz
vbi cecidit lapis: z silr generat son⁹ in aere
z ē p̄mū sonās sicut loc⁹ centri z inūdat so-
nus sup circulos aeris: z si sit paries solis-
dus z cōcau⁹ aliq̄rū z ali⁹ obuiās circula-
riōibus sil reflectet ad p̄mū sonās z son⁹
in eis: z hoc vocat echon. s. reflexus sonus
tinnit⁹ aut ab auicē. vocat echon: sed fm
idioma latinū d̄nt tremir⁹ l iuit⁹ z echon
z qm tinnit⁹ ē ppe metalloz reflex⁹ sonus
fit est in cimbaliis z cāpanis: qm ibi in va-
se cōtinet z p̄hibet exire: z de pietē in pie-
tem reflectit: z ob hoc talia tinnit⁹: z pro-
pter hoc quod supra diximus q. s. aere ple-
na sunt: z ideo percussa z tremētia diu so-
nam emittūt. Si igitur sicut dictū est echō
est talis reflexio soni videtur semper fieri
echon lz non manifestus: non enim est ma-
nifestus: nisi quando reflectitur idē aer
primo percussus ab aliquo obuiante sol-
do z aliquantulum concauo. diximus au-
tem supra q etiam aer resistit aerī quando
fortiter z velociter percutitur ab vno aere:
q tūc etiam necesse est fieri reflexiōem:
hoc autem omnino in sono fit: oportet igitur
echon omnino in sono fieri lz non ma-
nifeste percipiatur. Qz autē idem nume-
ro aer reflectatur: ex hoc patet q quando
vox literata z articulata clamatur per eas-
dem literatiōes z articulatiōes reflecti-
tur: z in tales figuras aer non potest refle-

cti a reflectente: oportet igitur q prim⁹ aer
percussus idem numero reflectatur: lz igitur
non percipiatur vt diximus: tamen iē-
per sit aliqua soni reflexio eo q accidit in
sono sicut in lumine hic in domum si lūm
non reflecteretur non videremus nec illū
minaretur aer sub pariete vbi non incidit
radius si non illuc reflecteretur lumen: sz
tamen reflexio que est ab aere non est mā-
festa: que autem est a solido plano manife-
sta est: z ideo quando aliqs latitudinē ma-
nus ponit in radiam multo plus reflectit
lumen q̄s prius. Si autem in ipsum pona-
tur politum z tersum tunc reflectitur per
irradiationem splendoris: z hoc patet: q
ab aqua lz sit peruia multo magis reper-
cutitur lumen q̄s ab aere: nec tantūz ab ae-
re sicut ab aliquo alio corpore leni z plāo
in superficie quod obiectum lumini tene-
bram potest facere: hoc est quod supra vo-
cauimus corpus terminatum quod quidā
philosophi oīa sanum terminatum voca-
runt. sic enim lumen reflexum est aci⁹ per
speciū fm q diffinimus ipsum superius
cum de visu loqueremur. cum autem talis
soni inundatō z reflexio fiat in aere in nisi-
bili z in tangibili quidam recte dixerunt
vacuum esse proprium audiendi. vacuum
enim vocarunt aerem subilem ad hoc q
verberaretur bene aptum: talis enim aer
est faciens audire fm actum quādo supra
dicto modo monetur continuus z vnus
existens z saluatus: sed tamen propter id
q frangibilis est z diuisibilis multum nō
sonat nisi lene z solidum sit quod percuf-
tur: tunc enim fit simul a superficie percuf-
si expulsio aeris propter superficie plani-
ciem: vniformis enim est planicies eius
quod est lene z solidum corpus. z iō si fue-
rit aspera superficies tunc percussa vna p-
te non percutitur altera: quia partes n̄ sūt
i superficie vna sed in multis: z inter alpi-
ces ipi⁹ p̄tinet si expuls⁹ aer: lene at percussū
sonat veberiter si būerit p̄duōes s̄ d̄tēmi-
natas z pcpue si fuerit m̄lia n̄ p̄tina ipm
aerē percussū q̄i repercutiētia: z iō silne z mō-
tes lapidei mirabiliter sonora sunt loca et
cauerne bene cellate: z si sonans sit super

Secundus

concatū tūc ad sonans cōtinue redit sonus eius: generabitur armonia: ideo musici instrumenta fere omnia sonant super cōcauum: quia aer subtilis magis sonat: ideo pluuie et frigus inspissantia aere: obsecrant sonos. auditus enim ut diximus fit in aere qui quasi vacuum non impediens sonorum generatione et inundatione. sonarum enim motuum est vnus aeris cōtinui vsq; ad auditum et si sit aliquid interceptiens sonum in aere non auditur sonus. ideo sonans longe non audit quia aere vsq; ad auditum mouere non potest et diximus supra q; cessante motu cessabit sonus?

Sed dubitabit aliquis de duobus sonis sibi obuiantibus in aere: sicut si dicamus spaciū ab infra q; vnum sonans sit in a. et aliud in b. et c. sit medium vbi soni sibi obuiant: aut enim equales sunt soni: et tunc vtriq; debet sustinere reliquum aut alter est fortior et tunc ille preualebit et alter non auditur et hoc falsum est quia vterq; auditur clare et distincte quia aliter non audiretur duo loquentes ita q; vnus sit contra alterum. Adhuc enim est inconueniens solutio quorundam dicentium sonum fieri sine circulo circulatione autem vnam non esse contrariam alteri circulationi et ideo vnu non constringere alterum: h enim ideo falsum est: quia circuli aque ex opposito venientes se collidunt et constringunt sicut experientia docent: licet enim contrarius non sit circulo tamen impetus vnus contrariatur alterius impetui et vna numero aqua non est figurabilis simul et semel in duos circulos ex opposito venientes: et similiter videtur h esse in aere. et ideo dicendum nobis videtur: q; circuli lati ex opposito venientes se tangunt in parte que est: quasi punctus et ibidem vnus constringit aliū sed arcus in as hīs partibus se nec tangunt nec constringunt et in illis est soni figuratio et ab illis iterum sic in aere vicino vbi obuiant opposito circulo contractus fuit fit autem non per iterationem sonans: sed per reflexionem ut supra diximus. est enim facilis generatio soni eo q; in aere aliquo non est nisi per inuentionem sicut supra diximus. duo autem soni

possent in adeo paruo aere figurari quod se invicem corrumperent et generarentur confusus sonus et ideo duo soni in aure venientes propter paucitatem aeris in aure consue audiuntur.

Capitulum vigesimum qualiter sonus venit ad auditum aures et qualiter aer et connaturalitatem habeat ad audiendum.

Vidius autem sonorum fit in aere per eandem causam que dicta est aer enim quidam connaturaliter tenetur in aere et connaturalis est auris timpano. timpanum autem auris voco neruū audientem qui expanditur in interiori auris qui quando pulsatur ab aere: qui est in aure fit auditus. aer enim qui est in aure cōtinuus est aeri qui est extra: ideo ab exteriori moto aere mouetur interior auri et ille mouet neruum audituū: et facit natura latera auris dura ut bene percussant percussam et exteriora auris facit laia ut vbiq; hauriant sonum et facit foramina tortuosa ut prohibeatur aer exire: et purgationem capitis que est colore purgatio facit descendere per aures ut ex calido sicco auri timpanum et latera sicca et dura conseruentur sicut pellis timpani sicca bene sonat et emolita sonum perdit. similiter autem faciunt chorde musicorum. quia hec connaturalitas ad soni ibiectum non est penitus in toto corpore animalis propter hoc non sine totum corpus audit alias sine omnia membra: quia enim non penitus sine omnia membra transeat aer ad interiora nerui auditui pars. n. mouenda ad auditum non pene in omnibus membris connaturalitatem in se habet aerem nec ipsam animatam in omnibus membris habet connaturalitatem ad percipiendos sonos in aere generatos. aer igitur sine se est nullum omnino habens sonum: ut omnes suscipere possit. cum autem prohibetur diuina reuerentia verberantis remanet continuus et vnus resistens per modum supra dictum: tunc motus talis est vera causa soni. aer autem qui est in auribus animalium edificatur a natura circumponente:

latera tortuosa auris vt sit immobilis quatenus certe et non confuse sentire possit omnes soni differentias quod esse non posset si motus esset aer qui est in aure: quia tunc motus exteriores non reciperet nisi confuse et hec est causa: quod quando aliquis caput mergit sub aqua adhuc audit sonos qui fiunt super aquam: quod diu manet ei auris plena aere: quia tunc soni intentio per aquam vt per mediu delata venit ad aerem qui est in aure et tunc percipit tympanum auris et fit auditus et hoc sumus experti. Sed tamen aqua percipiens aerem que est in auri multum contandit sonum auditum sub aqua. Si vero contingit euolare totum aerem de aure et subintrare aquam in eius locum tunc non fit auditus aliquo modo quod diu habent et ex hoc apparet non aquam: sed aerem esse proprium soni sicut diximus supra sicut etiam destruitur visus quando pellis alba: vel aliqua alia occasio tulerit oculi pupillam. Signum autem quod fiat sic auditus sicut dictum est et non fiat auditus si habet destruat est quod actu semper sonat sicut quando aliquis cornu applicat ad aurem audit trepidantes aerem in aure et hoc facit aer eo quod calor auris mouet eum et tunc percipiuntur latera auris iste tamen tremitus aeris in aure non tantum est quod impediatur alios motus exterioris aeris aer enim proprio quodam motu semper mouetur in auribus: sed tamen sonus non est ex motu proprio aeris: sed potius ex motu alio: et quo ad hoc bene dixerunt antiqui quod auditus fit in vacuo exteriori et in sonanti interiori: quia nos audimus in aere determinato in aure semper tremente et trepidante et in aere exteriori vacuo et libero per motum quo supra dicto modo commouetur.

Capitulum vigesimum primum de differentis sonorum que non fiunt nisi in sono sicut finem actum facto.

Merendum autem est vtrum sonatur id quod verberatur: aut id quod verberat aut vtrumque et dicemus quod vtrumque illorum sonat: hoc est facit sonum aliter et aliter modo. verberans enim facit

enim sicut percipiens primum. verberatum autem facit eum sicut verberatum et expellens aerem a se modo quo supra dictum est. Sonus enim est ex motu eius quod tali modo mouetur et possibile est moueri quo a leuibus superficiebus mouetur aer cum aliquis ipsas percussit sicut dictum est superius. igitur sicut dictum est: non omne sonat quod verberatur sicut si punctus alicuius puncto alicuius alia ac obiciatur: sed oportet superficiem percussam corporis regulariter planam esse et solidam. Sed forte ex hoc credit aliquis sonum non esse naturale sensibile in natura cum a violentia excitetur percussione: sed non est ignorandum quod determinatum est ante finem. vig. philosophorum. et in tertio et quarto de celo. et mundo. dictum est enim ibi quod motus violentus sicut aliquid naturalis est aeri et aque licet sicut mouens sit violentus et sic est hoc quod sonus generationem habet a violentia: et in aere est naturaliter: et tamen non diu durat sicut naturalia eo quod secum aliquid vult habere de impetu violentie et sicut est de igne ex cunctis ex lapide cuius omnia generantia violentia sunt: et tamen generatum illi materie naturale est in qua generatur. licet autem sicut superius diximus differentie sonorum sequantur sonantia percussa maxime: hec tamen differentie sunt in sono sicut finem actum soni et sicut finem motus eius: sicut enim non videntur calores sine lumine et sic nec acutum nec graue et huiusmodi differentie percipiuntur sine sono sicut finem actum facto. acutum enim et graue sicut meliora de differentis soni dicuntur et transumptio ab acuto: et graui sit in angulis tangibilibus. in angulis enim dicitur acutus quod mouet sensum in multum penetrando in paucum tempore. graue autem quod mouet sensum sicut parum penetrando in multo tempore et tamen non proprie dicitur velox acutum: et graue siue bebes tardus. quia sicut diximus hec sunt proprietates motus et acutum et graue siue bebes non sunt motus sed attribuitur acuto velox propter velocitatem huiusmodi motus qui est in penetrando hoc quod tangit: et alii graui siue bebei attribuitur tardum: siue bebei propter

Secundus

rarditatem huius motus? qd ē penetrādo i ta-
 era z quo ad hoc z grave z acutum videt
 hūc similitudinem cum acuto: z gravi siue
 debeti in angulis tang. bilibus. acutum. n.
 sonū vocam? vbi qd pungat mltū velociter
 penetrando in auditum. gravis autem so-
 nus est vbi quasi pellit sicut si lassatum sit
 acutum ergo penetrat in paulo ad auditum
 grave autem in sonis pungit vix in multo z
 ideo accidit acuto esse velox. gravi autē ac-
 cidit tardum. z acutum in veritate est sonā
 z quasi constricto aere fortiter: z ideo etiam
 acutū penetrādo ledit auditum. grave autē
 est multo aere quasi lente pulso: z ideo non
 ledit auditum. huius autem pbatio est in fi-
 stulis in quibus stationes acute maxime at
 gravissime sonant. de sono igitur quantum
 ad hanc spectat intentionem sic determina-
 tum sit. de differentiis enim sonoz in libro
 de sensu z sensato dicemus.

Capitulum vigesimumsecundum. de vo-
 ce qualiter fiat.

Ox autē est sonus nō quilibet sz ai-
 mati anima sensibilī. sonus inai-
 torum enim nullam habet vocem
 nisi equivoce sū similitudinem sicut tibia
 z lira z alia musica multa vocare dicuntur.
 Similitudo enim est in eo qd ppositio sono-
 ram in eis ad imitationem in eis musicoz
 ab aliquo aiato pficit qd necesse est p imā-
 ginem illā pficere z taliter vocant quēcūqz
 extensa sū ppositiones musicales non habēt
 sū melos z locutionem. organa. n. illa me-
 los quidem habent: sed locutionem in qua
 sū melos non habent. vox. n. in substantia h
 duo hūc videtur necessarii: z ideo vbiqz
 hec duo non sunt vox non erit. melos ei qd
 est in voce. ppositio autem est in brevi longo
 z acuto z gravi accentu significatū que est i
 loquēdo. z ideo i omni locutione melos est
 accentus temporis in pnuntiando. z iō mul-
 ta animalū non habent vocem: vt que sūt
 sine sanguine z pisces. h. n. n. tū carent vo-
 ce sed sono etiam qui in eis formet: z hoc ē
 rationale sigdem sū predicta aeris qdā
 motus est causa soni z quia aer talr sonans

nō est nisi in spirantib. sanguinē autem nō
 hūtia vt pisces non respirant ideo rationale
 est ea non sonare. z quādo sonant nō sonāt
 in aere respirato: sed potius in aere exte-
 ri offendentī ad alas cozz z ad reliquos p-
 tes corporis: z ad diafragma sicut in libro
 de animalibus expresse dī. inveniunt etiaz
 hūmōi. serpēta: z caulantia sicut grilli et
 cicade z locuste: sed quando hoc faciunt tē
 sit magnus motus circa diafragma eorum
 z ideo sonus ille fit vt credis effundēte ex-
 teriori aere ad diafragma. si. n. essz p respi-
 rationem tunc emitteretur p caput vox nos au-
 tē experimento pbauimus qd grilli cātant
 p magnū tempus adhuc caputibus amo-
 putatis z nō cantant in parte vbi est caput:
 sed in parte vbi est diafragma qd a quibus
 dā vocatur succutorium. lz. n. multa sunt non
 respirantia: tamē nulla sunt viua sine spiri-
 tu z ideo tali spū pulsante in eis sonant et
 faciunt quendam cantus melodiaz: pisces
 autē nībil bozz habent: z iō nō sonāt. z qd dī
 qd pisces q sunt i flumī qui vocat acbeol?
 sonāt fit hoc nō spū sed brāchīs in superficie
 fluminis pcutientibus aerem vel forte na-
 so eo qd spū in cerebro gnāto exsufflat ob es-
 is supfluitas que est in cerebro sicut ab ho-
 mine fit in stranutatione nō ergo h faciunt
 spū sed vel naso vel branchīs vl aliquo a-
 lio hūmōi mēbro. vox autē est sonus aial z i
 i qualibet pte: sed in parte que verberat ae-
 rem z ad aliqd z in aliquo sicut supius dī-
 xim? de sono z iō oz hūc pulmonem qui ae-
 rē exsufflz sicut follis z cānā duraz q voca-
 tur arteria vocatua: ad quam verberetur
 aer z linguam que figuret z verberat aere:
 z quia in aere necesse est fieri hūmōi. verbeā-
 tiones: ideo rationale est qd illa sola vocent
 que aerem attingūt p hūmōi mēbra respiran-
 do. respiranti. n. cōgruit nā p quā respirāt i
 duo opa sicut ligna cōgruit i duo quoz. alte-
 rū necessariū ē ad esse z saluari quod ē gu-
 stus. alterum autem est ad bene esse quod
 est locutio que fit per linguam. gustus enī
 est ad esse sine quo non saluatur natura ani-
 malis z ideo gustus plurib? animalib? iest
 ē i respirantib?. interpretatio atē ppter bñ
 ēē z sic ē de nā spirādī. spūs. n. respirans

in omnibus ambulatibus et sanguine habentibus est ad esse sine quo non saluatur respiratio et ad calorem cordis et interiorum mitigandum et refrigerandum in uocantibus autem est ad bene esse ut fiat interpretatio que autem sit causa respirandi vel spiritus respirati in alijs locis dicitur quoniam agitur de respiratione in libro quem de respiratione fauente deo immortalis facimus: sed hoc dixisse sufficit quod id quod spiritus attrahit ad vocem non est ad esse sed ad bene esse sicut diximus. Organum autem respirationis est arteria vocalis que canna vocatur et duris annulis componitur et pulmone sicut continetur inuenti aere et quasi folli continuatur: et in ipso radicans. causa autem quare per hanc fit respiratio est quia hec per superiora attingit et in propere est gutturis et ad illa precipue pertingit calor cordis et ideo indiget ut per illa attrahatur calor refrigerans. locus. n. primus qui indiget respiratione est circa cor. et ideo necesse est quod interius respiratus aer ingrederetur. concluditur igitur vocis definitio quod vox est percussio respirati aeris ad arteriarum vacatiam ab aia per imaginationem aliquam formatam que est in partibus illis que ad respirationem congruunt non igitur animalis sonus vox est sicut diximus. contingit. n. aliquando linguam sonare sono quem non format imago sicut sonant insipientes oves. n. in voce et animatum esse verberans et quod cum imagine significandi aliquid per vocem verberet et figuret. vox enim est sonus aliquid significans et vox non est sonus simpliciter respirati aeris sicut est iussus. et cum duo sint in anima affectus. scilicet doloris vel gaudij et conceptus cordis de rebus non est vox significans affectum: sed potius conceptum. conceptus. n. cordis interpretatiuus sonus vox est. et ideo vox non est nisi habentis intellectum recipientem intentiones rerum. et ideo ad exprimendum conceptum format voces. cetera autem animalia affectus bruti sonos suos affectibus indicantes emittunt et ideo non vocant et quecumque illorum plurimum sunt affectus neque sunt et plurimum sonorum et que leuiores sunt complexiones et ideo aures plurimum sunt garrulorum que gressibilia. et ille que iter aures sunt lauius lingue et melioris memorie: magis imitantur

locutiones et ceteros sonos quos audiunt. Item. n. bruta habeant imaginem sicut superius ostendimus tamen non mouentur ab ipsis imaginatis sed rationem imaginatarum sed a natura et ideo omnia sistunt operantur. vna ei bruto facit nidum sicut et alia. et hec imitatio est nature potius quam artis: ideo imaginatiua in eis non regit naturam: nec agit eam ad opera sed diuersa imaginata sicut facit bruto: sed potius regitur a natura et agit ad opera ab ipsa. et ideo fit quod licet apud se habeant imaginata tamen ad exprimendum illa non formant voces. affectus autem leticiarum et tristitiarum magis profundantur in natura quam in anima. et ideo illos exprimunt sonis et garrulibus. Forte autem dubitabit aliquis cum duo sint in voce. scilicet significatio dictiois et significatum quid faciat in ipsa significatum. Et ad hoc aliquando aliqui dixerunt: quod conceptus qui est ex parte intellectus descendit in imaginationem et organum illius est in anteriori parte capitis ad quam peruenit respiratus aer in quo vox figuratur et ibi generat vel imaginatiua intentionem rei in voce. Sed hoc absurdum esse videtur quod si vox esset ex duobus composita et hoc non est vox adhuc autem talis generatio vocis posset esse in qualibet sonante voce et sic loquens intelligeret quacumque voce loqueretur quod falsum est quia sicut generaretur in voce intentio rei: ita per eandem rationem generaret illam intentionem in audiente: et ideo delectum esse videtur quod vox est sonus formatius in signum quod ad placitum significat. et ideo de re facit noticiam sicut signum et ideo precipit illam vocem qui nescit institutionem signi propter quod de diuersis ydiomatibus loquentes non se intelligunt. oportet igitur quod anima imaginans et intendens significare conceptum verberet aerem in arteria existentem ad arteriam ipsam: et in necessitate pulso aere ad arteriam fit sonus qui est materia vocis. sed figura ipsius soni in dictiones est per linguam et dentes et palatum et cetera interpretatiua organa. signum autem veritatis eorum que dicta sunt est quod ille qui spirat vel spirat spirando non potest formare voces sed potius oves tenere spiritum sonantem

Secundus

in quo format voces: et ideo dicitur loquētes dū respirant oportet interrompe voces quia: motus per organa vocis locutionē dū retinet spiritum et quia numero talium motuum formantur syllabe et dictiones propter hoc mensurantur dū: vel breuitate et incidunt in genus quantitatis: et quia singule formationes eorum et syllabarum distinxerunt nec aliquo modo continuantur ideo sunt de numero discretorum et non continuorum et quia tamen continuo tempore mensurantur: ideo non sunt numerus: et quia sunt in motu igitur motus non sunt sicut superius ostendimus: et motus permanentiam in partibus non habent ideo permanentiam in suis partibus nullam habent: et quia si sit vox nisi in aere respirato retento manifestum est quod hoc est etiam una causa quare pisces sunt sine voce: non enim habent gustum de cuius oppositione est canna radicata in pulmone: partem autem hanc non habent: quia non indigent recipere aerem per respiratōem propter quam autem causam sit hoc alia ratio est que ad scientiam de natura animalium pertinet et ibi explicabitur.

Capitulum. xxij. quod homo non bene odoratur: sed bene tangit et ideo prudens.

De odore autem et de olfactu minus bene determinabile quod de superius dictis sensibus. igitur. n. homo habeat ingenium per quod possit excipere odores et referre de odore eorum plusquam aliud animalium: in odorantibus non bene sentit odores: et ideo non est manifestum homini per sensum quale quid sit odor: sicut manifestum est quale quid sit sonus et quale quid color. causa autem huiusmodi ad scientiam libri de animalibus pertinet: sed in propter doctrinam bonitatem etiam hoc aliquid dicet. Est. n. causa hoc quod homo inter cetera animalia maius habet cerebrum et maius caput propter rationem sui corporis cerebrum autem humidum et frigidum est. id autem quod naturale est odori siccum et calidum esse oportet. quod autem cerebrum bovis sit frigidum et humidum respectu aliorum animalium indicat longitudo dormitionis bovis. dicitur. n. et sepius dormit homo ceteris animalibus ita quod quasi medietas vite bovis somno deputatur: et ideo non patitur propter defluetia reumora ut quidam dicunt

homo male odoratur sed naturaliter ex ipsa cerebri quantitate et plenitudine propter quod animalia sicca habentia cerebrum sicut canes qui breues habent nasos: et vultures et tigrides habent odorant. causa igitur quod odor non bene determinabilis est quale quid sit est: quia sensus odoratus habet homo incertiores animalibus aliis et aliis sensibus et habet eum aliis animalibus multis deteriores. prout. n. siue debilitate homo odoratur. cuius signum est: quia odorem quas ad saporis non refert non discernit in odore subtiliter: sed excellentias tantum percipit quare una est causa leticia que est redolens siue bene odorans: alia autem cum tristitia que est fetens siue male odorans medias autem non considerat de odore sicut non exite sibi certo eo quo sicut agere sentimus in hoc sensu rationale autem est et sic esse hominem odorantem: sicut sunt quedam animalia videntia. animalia enim aquatica duos oculos habentia non sentiunt bene colores et differētie colorum medicorum non sunt his manifeste valde: sed excellentias sentiunt: que cum terrore sunt et non terrore quoniam excellentia visibilis cum terrore immutat oculum precipue multum humidum humiditate aliena quoniam hoc humiditas mouetur: et discurrit in oculo et foramina lucis vel albedinis intente receptiva diffundit et diuariat et sic facit magne et monstruose quantitatem et ideo cum terrore videt quod videt. hanc autem humiditatem habent in oculis aquatica magnos et duos oculos habentia. indicat autem id hoc quod accidit in homine. si enim homo indigesta humiditate in oculis discurrente post somnum subito candele lumen videat videtur lumen esse magne combustionis vel incendij et terretur ad visum. alia autem his opposita vident talia animalia sine terrore propter maliciam sui visus. Sic autem et hominum genus sentit odores quo ad hoc quod non valde manifeste sunt sibi odorum medietate differentie: sed tamen differentias quas in natura odorum non permanifeste sentit ingenio adiutus potius quam olfactu secundum analogiam ad saporis gustus distinguit et accipit per similitudinem species saporum: cum speciebus illis que sunt odorum. hoc enim

modo inuatur op^otie in odor^o differētijs co
gnoscēdis: quia gustus est quidam tactus
vt infra dicem⁹. tactū autem h^o bō certissi
mum inter omnes sensus et inter omnia aia
lia: in alijs. n. sensibus multū deficit ab alijs
animalibus s^m tactum aut multum differt
in bonitate sensus ab alijs animalib⁹. ppter
quod et bō prudētissimū est aliorum anima
liam. causa autem huius est quia tang ibi
les qualitates mixtione sua pplexionez fa
ciunt que complexio cum magis ab excel
lētijs feedit tūc medietati et eq^uilitati ē vicini
or. et idō celo s^ultior n quo nulla est oio pira
rietas. et quia s^m merita materie dātur for
me sicut dixit plato et vnicuiq³ complexio
ni p^pria responder formatio equaliori cō
plexioni debetur anima. nobilissima que
est intellectiva s^m prudentiam dicto intelle
cto. inter homines aut quicunq³ equaliorē
būt pplexionē habent eaz in hoc q³ mag³
recedunt ab excellentijs et ideo illi optimū
būt intellectum al^o tactum et ap^oiores sūt s³
industriam intellectus ita forte: q³ tantū ad
equalitatem reducetur complexio q³ vide
būt esse quidam dy terrestres: oia quasi p
seipsos intelligentes et bi omnes sunt mola
lis et non lax: carnis quoniam molities p
uenit ex sicco bene commixto cuz humido
et h^o ē spumofū s^utile generās spūs laxitas
aut carnis puenit ex multo humido frigido:
sed caro debet esse terminata tempera
mento calido q³ p^portionabiliter moueat
spūs et non commiscet opationes suas sicut
facit superfluum caliduz. signum autēz b⁹
cōplexionis est tenuitas vnguini et s^utili
tas capilloz. bec. n. indicant lucidos et s^uti
les esse spūs cordis qui ad cerebz venien
tes optime deseruiunt virtutibus animalib⁹
bus et inde pueniunt sapientie et industrie:
et quibus prudens et ingeniosus efficit bō
q^uitum est de natura et ad acū prudentie ve
nit nisi p inertia nature destruet ap^oindie
bec igitur est vera causa prudentie: et nūq³
errantes dicūt esse bonitatem imaginatiōis
bonitas. n. imaginandi ex frigido et sicca p
uenit pplexione et h^o idicat p^oscit industriā et
ingenium. bec autem omnia dicta sunt vt
sciantur q³ certificatione sunt ambe differen

tie odor^o h^ognite p saporuz d^uas eo q³ sapo
res melius scimus cum gustus sit tactus q
dam. ex dictis autem oportet accipere fals
sum esse vel dicere antiquoz quosdam d^u
centium q³ aranea cuncta animalia excellit
tactu: h. n. dicentes non sufficiēter credide
runt signo. videbant. n. araneaz sentire ver
miculos tangentes fila sui reibis ad mag
nam distantiam et h^o ob bonitatem sensu fra
ctus fore credebant q³ pro certo minime
verum est. nihil. n. spisse pellis et frigide cō
plexionis et viscosam habēs humiditatem
precellit in tactu: sed habet tactum quasi
stupidum. cuius signum est quia aranea ē
cum tangitur cum igne lente et non cito sen
tit et ideo pceptionem vermiculoz tangen
tium recte est ppter motum reibis: quia cō
tinuuz est. mora. n. vna parte cōtinui moue
tur totum continuum.

Capitulum. xxiij. qualiter odor^o diffe
rentie per analogiam ad differentias sapo
rum accipiuntur.

Terminantes igitur species odo
rum et per analogiam ad saporē
rationabiliter determinabim⁹ eas
quia odor sequela est saporis vt frequenter
excepto h^o solo quia odor sicut est et sapor hu
midi terminari et complexionalis. vnde si
cur sapor ali⁹ est dulcis et ali⁹ amarus: ita
odor ali⁹ est dulcis ali⁹ amar⁹ et plerunq³ ē
dulcis odor resolutus a dulci sapore et ab
amaro sapore plerunq³ resoluatur amarus
odor. quedā p^portionabiliter habent odo
rem et saporem. verbi gratia dulces habent
saporem dulcem habent odorem. alia autēz
nō ita: sed contrarie habent saporē et odo
res et hoc conuenit p accidens. est enim ali
qd dulcem h^uis saporē quod cū exsiccat a
calido adurentie faciente ipsum euaporare
odorem accipit amarum odorem et fit h^o m
tis modis. aliquando. n. ipsum calidum cō
plexione terminando et digerēdo humidū
facit dulcem saporē: et quia non potest ter
miare humidum nisi aliquid de terrestri cō
buratiō ē in eo quoddam resperisuz amari
quod quia siccus et calid⁹ est vincit odore

Secundus

spgendo aliud: et ideo dulcē habens sapor
rem amarū habebit odorē. Aliquādo autē
fit eōnerfo: q̄ dulcē habēs odorē acrē ha-
bz saporē: hoc autē cōtingit ex caliditate in-
qualiter termināte humidū p̄plexiōale: tūc
enim in exterioribus vbi calidū a sole: et
a calore loci sufficienter terminat et interio-
ribus adhuc ē in eo cruditas p̄pter frigidū
et quia exterius calidius est magis respicit
odorē et est dulcis odor quādo tamē gūtaf
p̄pter multitudinē acre dinis interioris vi-
detur totum acre. Sic ergo ex causis et m̄-
tis alijs nō p̄porcionales sunt odores sapo-
ribus. Sicut autē diximus de amaro et dul-
ci saporibus et odoribus ita ē etiā acer sapor et
odor et acut⁹ sapor et odor: et austernus et pin-
guis. Acer autēz causatur a frigido expel-
lente calidum tunc enī remanent p̄es q̄dā
intense que acredinē faciunt: vnde acredo
est ex cruditate. Austernus autem est qui p̄-
uenit ex maiori caliditate q̄s acer. Acutus
autem est ex caliditate omīo vincente. Pi-
guis autem ex caliditate termināte et diges-
rente sed magis convertente q̄s cōsumēte:
in illa enim vincit humiditas acra spūmo-
sa que facit pinguedinē. Nec autem hic su-
p̄ficialiter dicta sunt: sed in de sensu et tēsa
et subtiliter dicuntur. Acceperūt autē odo-
res noīa a saporibus eo q̄ non multum in
p̄prio genere p̄manēsti sunt saporēs sicut
p̄manēsti sunt saporēs sin rerum saporō-
sarum similitudinē. Dulcis enim sapor est i
melle et in croco: et ab his est etiāz dulcis o-
dor. Alter autem sapor est in herba que dis-
citur thīmus et in ea que dicitur opūbius et
ab his est etiāz alter odor qui fere simil⁹ ē
saporis et odoris serpilli: in alijs autem plerū
q̄s similis est. Forte autēz alicui videbitur
sapor et odor inductarum herbarum magis
esse acutus: sed ea q̄ hic dicunt exēpli gra-
tia dicuntur. Similiter autem acutus sapor
est in alijs: et in illo similiter est acutus odor
cuius causa iāz dicta est: quia sicut sapor se-
quela est complexionis sicce vel humide
cōbuste vel frigide vel fm alios modos: q̄
b⁹ calidū i p̄plexiōe vicere vel vinci potest
sic generantur pepana vel obserica vel opre-
tica vel oppositis indigestionibus indiges

sta et ex h cōstituit saporēs. Sz odores sūt
ex allatione saliter vel alio modo digesti vel
crudi: et ideo sicut saporēs sequuntur cōplexi-
ones: ita odores sequuntur saporēs. Et h
autem patet q̄ in simplicibus corporib⁹ q̄
vere simplicia sunt: nec sapor nec odor esse
pōt: quia in eis sunt qualitates prime non
contrarie: et ideo per suas excellentias sunt
in ipsis. In plantis autem precipue sunt
eo q̄ in plantis precipua sunt agentia qua-
litates prime: cum non habeant nisi partes
p̄is anime. In aialibus autē non ita quia
ibi magis agitur ad op̄ationes anime et iō
non ita manifestantur in eis primarijs qua-
litarum actiones elementales. Nec autēz
plenius sciuntur in libro de vegetabilibus.

Capitulum .25. qualiter odor se habet
ad olfactum et ad medium et ytrum sit ena-
poratio fumalis.

Sicut autem esse diximus audiū cō-
paratum ad suūz sensibile sic est qui
libet sensus se habens ad sui sensibilis p̄-
mas differentias. audiū enim est audibi-
lis et non audibilis: visus visibilis et non vi-
sibilis. et similiter etiāz olfactus est odorabi-
lis et non odorabilis. non odorabile autem
sive inodorabile dicitur tripliciter. s. quod
impossibile est habere odorem q̄ sentia-
tur odoris p̄uatiōne sicut simplicia. et dis-
citur non odorabile: q̄d p̄uū habet odorē
vix comprehensibilē per bonum olfactuz
et dicitur inodorabile quod habet odorem
p̄uū: aut quia fetidum est: aut quia cor-
rumpens est: sicut sunt odores quorundāz
venenorum et cadauerum corruptentium
his autem modis ingustabile. Similiter au-
tez olfactus est per medium distans q̄d est
aer vel aqua: sicut et duo sensus: de quibus
iam supra determinatum est: aquatica enīz
animalia propter eandem causā videntur
habere odoris sensum sicut et animalia san-
guinea habentia. in omnibus enī his vñū
signum est q̄ olfactuz babeant: eo q̄ a lon-
ge currunt ad alimentum cum non moueā-
tur nisi ab odore: propter quod etiāz falsum

est quod dicit plato q. s. odor sit fumalis es
 uaporatio rei odorabilis: et hanc platonis o
 pinione pōit et improbat arest. in libro de
 sensu et sensato: et ibi etiam nos eandem im
 probamus vel improbabimus. Sed h. mī
 randum est qd. quidam antecessorum nos
 storum dicunt arest. sen tire q. odor sit fuma
 lis euaporatio: cum omnino arest. illud im
 probet: unde non est dubium illos arestori
 lem non intellexisse. Signu autē q. odor
 non sit euaporatio fumalis est q. fumus est
 quedam pars substantialis: alias subtilis
 fumantis corporis resoluta ex ipso propter
 qd. fumans lenius efficitur quando multū
 fumauerit: materia enim generabilium ma
 ior extensio et raritas q. potest habere ē i for
 ma ignis. dicamus igitur q. ex vno pugillo
 terre fiant per rarefactionē mille pugilli ig
 nis: eo q. corpus rarius maiorem habet quā
 titatem: pars autem que fumat et in fumū
 resoluit ex aliquo odorifero non est quanti
 tas pugilli: nec fumus est ita attenuatus si
 cut substantia ignis: diximus autem q. sen
 sata spice in circuitu generant: diffunditur
 autem odor alicuius in circuitu per quingē
 tas leucas ad minus cum autē acentrio rei
 odorifere distet odor diffusus per quingen
 tas leucas: tūc diametri spe odoris sūt mil
 le leucarum in circuitu: et replet odor spice
 diffusus totum spaciū illud. si igitur esset
 fumalis euaporatio: oporteret q. fumosa p
 rarefieret spacio mille leucarum nō linea
 liter sed spice in longum latū et profundū
 tanta autem materia non habet tantam ex
 tensionē: nec etiam sub forma ignis: ergo
 fumosa pars incōpabilius rarior esset igne
 quod est impossibile. falsum est igitur q. o
 dor sit fumalis euaporatio. Q. ar. ad spaci
 um aliquando extendatur experimento cō
 stat. cede enī grandi facta in terra grecoꝝ
 aduenerunt ad cadauera vultures et tigrī
 des ab odore trahit qui nuq. aī in terra il
 la visi fuerant: et locus propinquior vbi aīa
 fuerat visi a loco cedis distabat spacio quī
 gentarum leucarum. aliud autem experī
 mentum est q. in aqua missa pua parte can
 fore: iusficatur aqua multo longius q. canfo
 ra per fumum posset extendi: sicut igitur di

ximus q. omnes species sensibilis per eē
 spūale et intentionale se multiplicat in me
 dio: ita et odor et ideo sine omni materia rei
 odorabilis diffunditur in medio sola quali
 tas odoris. Si enim in fumo diffunderet
 tunc materia veniret ad sensum et non esset
 necessarium medium ad sensum: sed eēt p
 pter bene esse: et hoc nos supra improbaui
 m. sensus enim fm hoc non esset suscepti
 us speciei tantum: fm q. est species: s. po
 tius fm hoc esse quod habet in materia: et
 h. nos inferius omnino ostendem. fore fal
 su. Adhuc autē non esset sensibile per se
 motuū sensus: sed per aliud sue materie
 quod omnino falsū est: sicut supra est pro
 batum: et hec mouerunt arestori: item ad hoc
 qd. dixit odorē non esse fumalem euapora
 tione. Quic. ar. sequens platonē dicit odor
 rem non sine euaporatione diffundi: et con
 cedit medium sensus non esse necessarium
 ad hoc q. sit sensus fm actum: sed ad hū ēē
 ipsius: et ideo dicit q. si aliquid sensibile cō
 iungi posset sensui fm esse spirituale sine
 medio: tunc non exigeret mediū: et tale di
 cit esse euaporationem: quia illa est spiritū
 alis: et odor in ipsa est fm esse spirituale. ad
 experimenta autem dicit q. per geometriā
 in scientia visus scitur q. visus extendit ad
 loca longiora quando exaltatur oculus vis
 dens aues autē vultures et tigrīdes aues
 que sunt aquile varie altissime super eminē
 tias montium volant et ideo longissime vis
 dent. Adhuc autē poterat esse q. venti va
 lidi illuc detulerunt odores: cum euapora
 tione fumali. signum autem ponit eius qd.
 dicit q. pomum qd. diu odoratur per exsue
 cionem odoris leuif efficitur: et cit. eorum
 piur: similiter autem q. odores venenosi
 necant homines et animalia quod minus
 facerent si sole et simplices essent qualitatū
 intentiones. Quidam autem vtriusq. volē
 tes satisfacere opinionibus dicit q. duplex
 est euaporatio: quedam spiritalis et que
 dā materialis: et q. odor est euaporatio spi
 ritualis et non materialis: et isti ignorant di
 cta sua: quia si vocant spiritualement euapora
 tionem corpus rarum et tenue sicut est aer:
 tunc omnis euaporatio spiritalis est. Si

Secundus

autem vocant euaporationem spiritualem alterationem medijs que fit sola et simplici qualitate odoris tunc non saluant platonem quod ipse negat hoc et insuper improprie loquuntur quia spiritus in phisica corpus est subtile et aereum. Et ideo nobis videtur aërotili et aërotoi fore consentiendum non propter experimenta sed propter rationes inductas et quod plato et Aëlic. in hac parte non bene dixerunt. Quod autem odores corumpunt aliquando hoc sine dubio est ideo: quia ingrediuntur per poros oculos et aptos ad interiora animalium cum euaporatione corporis veniunt et euaporatio illa confortat odorem: sed non ipsa tantum agit eum sed potius medium alteratio que est a qualitate odoris simplicis: quoniam autem euaporatio est spiritualis sicut et medium: ideo aliquando est in loco medijs: et deferretur ad instrumentum odoratum in odoratum: materia enim odoris non est fumalis euaporatio nisi in medio et non in odorifero: cum autem venit ad olfactum non agit in ipsum per esse materiale sed per esse intentionale quod habet in eo in quantum est medium et non subiectum eius sicut esse materiale.

Capitulum vicesimum sextum: qualiter olfactus est in respirantibus: et non respirantibus.

Predictis autem oritur dubium: utrum omnia olfacientia similiter odorant omnes differentias que sunt odore sunt: homo enim non odorat nisi spirans siue attrahens spiritum: et si quod non inspirat: sed aut expirat emittendo spiritum: aut retineat spiritum non odorat siue odorabile sit prope siue longe: si enim odorabile infra nasum supra organum odoratus ponatur: tunc homo non odorat: medio enim indiget sensus: non propter bene esse sensus: sed omnino propter esse sensum sicut actum: sicut sepius diximus: hoc enim omnibus sensibus commune est: odorabile autem vocamus primum odorans sicut corpus mixtum a quo resolvitur odor non euaporatione ab ipso resoluta: que iam habet formam et namque medijs in esse spirituali: et ideo ipse

immutat sensum tangens organum itaque si non spirant non sentiunt nam sentire proprium est hominum hoc autem manifestum est temporantibus in se ipsis per experimenta dico autem proprium quod quidem venit homini omnino sed non soli sed alijs etiam animalibus spirantibus pluribus: causa autem huius est quia organa sensus sunt due papule admodum papularum que sunt in mamillis in anteriori parte cerebri constitute porrecte directe contra ossa triangularia nasi et sunt copte pelle tenui ne occasiones contingant eis ex aere attracto nec habent motum ex seipsis pelles ille sed vento inspirate exsufflate eleuantur et odores tunc simul cum aere venientes mutant eas. huius autem signum est quando strictissimum habentes nasum propter clausuram foraminum que per ossa triangularia ascendunt: aut non odorant omnino aut valde parum odorant: hoc autem in anatomia libri animalium scietur plenius. ea autem animalia que sanguine non habent non respirant: eo quod frigida habent corda: et non indigent euentatione refrigerante et ideo quidam talia dixerunt habere alium sensum preter eos qui dicti sunt quo percipiant odorem hoc tamen impossibile est quod olfactus est ille qui patitur ab odore: et ideo siue fiat inspirando siue non semper vnius rationis est sensus sicut quod est potentia passiva a tali actione quod est odor. olfactus enim est sensus odorabilis et differentiarum odorabilis que sunt ea que sunt boni odoramenti et talia sentiunt et spirantia et non respirantia. Amp. autem non respirantia corumpuntur aliquando a malis odoribus ut sulfure et huiusmodi ex quibus etiam corumpitur homo. Sulfur enim in lacunis proiectum odore interficit pisces: oportet igitur talia olfactum habere sed non per modum illius quod habet ipsum homo et animalia respirantia talibus enim occurrunt odores in medio sine attractione aeris. Et hoc est ideo quia instrumenta odoratus discoopta sunt eis: ad que liberius habent ingressum per medium quod est odoratus. Videtur autem hic sensus prout est in hominibus et alijs respirantibus ad eundem prout est in non respirantibus

differre sicut differt visus animalium habentium duos oculos ad visum eorum que molens habent oculos. Molles enim oculos habentia habent velamina que sunt lacrimalia et palpebras super oculos: quasi aliquis non mouens: nec concuties non videt. Animalia autem duos habentia oculos et non velatos habent oculos et mox vident sine impedimento que apparent in prospectu secundum actum lucido. Et similiter organum olfactus quibusdam est non coopertum que seque non respirant: et ideo occurrunt eis mox odores que sunt in aere. Alijs autem que attrahunt spiritum inest hoc instrumentum coopertum quod tamen discoopitur quando respirant attrahentia spiritum: eo quod tunc appropinquant venefodoratus ex spiritu: et pori qui sunt foramina nasi et eleuantur in spiritus velamina organorum olfactus. Et propter hoc quecumque inspirando odorant non odorant in aqua licet aqua medius sit odoris sicut et aer: et hoc ideo est quia talia olfactum secundum actum non habent nisi quando inspirant in spiratio autem in aqua esse non potest et ideo talia in aqua odorare est impossibile. Comparandem autem quam fecimus inter odoratum et visum non fecimus nisi quo ad similitudinem illam que est habere velamina: et non propter necessitatem vtriusque sensus sed propter hoc esse vtriusque. Non velatos enim habentia oculos peius vident et non velatum habentia olfactum melius odorant: et huius causa est supra dicta. Sed homo prave odorat: et non discernit odores rerum nec odorabilia discernit per odores sicut faciunt multa animalia alia que res eiusdem speciei individuales per odores discernunt: sicut canes qui discernunt vestigia vnius cerui a vestigijs alterius cernit: et inueniunt ceruum per modum odoris quod adherent vestigio. Et discernunt vestigijs vnius hominis a vestigijs alterius hominis sicut patet in canibus qui inueniunt fures. Hoc autem multo melius facerent non respirantia si esset ita disciplinabilia sicut canes. Pauci enim aut nulla animalia sane gume non habentia disciplinabilia sunt et horum omnium causa in libris animalium de

terminabimus. Est autem sicut a principio diximus odor sicut alicuius sicut sapor est humani complexionalis. Organum olfactus potentia est omnis odor et actu nullus: quia aliter non omnes reciperet odores sicut omnem est superius: hoc igitur de olfactu superficialiter sint dicta. Adhuc enim de odore subtiliter tractabimus in de sensu et sensato.

Capitulum vicesimumseptimum de gustu secundum quod est in medio secundum esse materiale ipsius.

Istum autem eo quod est potentia passiva sicut alios sensus per se ipsum obiectum determinabimus. Dicamus igitur quod gustabile quoddam est de numero tangibilium. Et hoc de causa non sit gustus gustabilis per medium corpus extrinsecum: sed intrinsecum quod tamen est a gustante distinctum ita quod non est actu pars eius: sed ducitur eo tanquam instrumento materiali in quo percipiat sapores. Est autem huius corporis humor salivialis in ore et lingua. Cum enim gustabile sit tangibile sicut tactus non potest esse medium per extrinsecum ita nec gustus. Gustabile est autem corpus in quo est actu humiditas: eo quod gustabile est in humidum: sicut in propria materia et in medio humidum autem de numero tangibilium. Propter quod etiam gustus formaliter differt a tactu quia humidum in gustu materiale tantum est: et sapor in eo est forma agens in gustum: et ideo gustus non est pars tactus: sed species quedam sensus sicut et tactus. Si enim gustus formaliter acceptus pars esset tactus: tunc non esset quinquagesimus sensus: sed quatuor quorum unus haberet plures partes. Et ideo cum dicitur gustus esse quidam tactus: intelligitur quidam tactus qui non simpliciter est tactus: sed quodam modo: quia scilicet id quod est materiale in gustu est tangibile. Et quia humidum est propria materia saporis in qua diffunditur et est secundum esse materiale ipsius: et ideo si in a

Secundus

aqua esse possem? : et permisceretur dulce aliquid cum aqua: non gustaremus dulce: dinem ab aqua separatam: sicut accipimus spēs coloris: sed potius gustaremus dulce aque permixtum simul in humido aque extraneum lingua tangente. Et ideo tunc sensus dulcis non esset nobis tunc per aquam sicut per medium tantum: quia in eo quod est medium tantum non est finibile nisi hoc esse spirituale et intentionale: dulce autem istud esset in humido aque sicut in materia cui corporaliter permiscetur: sicut gustamus etiam saporis in potu: quia in humido visus sunt et cum humido gustum immutant: et non ab humido sicut a medio finem esse intentionale accipiuntur. Color autem non sic videtur quod misceatur medio finem esse materiale: nec videtur sic quod aliquid de partibus materialibus colorati defluat ad visum sed sic quod in medio videtur finem esse intentionale tantum et hoc est potius a medio accipere sensibile quod in medio. Et ut hoc melius intelligatur: oportet scire quod gustus non accipit speciem saporis denudatam a corpore saporoso: sicut faciunt tres sensus de quibus dictum est sed accipit eam in deflexu partium corporis saporosi ad ipsam: et ideo hoc quod gustatur non qualitas vel intensio est: sed corpus quod venit ad linguam propter quod verissime gustus quidam tactus est: et indiget medio intrinseco quod est pars animalis. Est autem hoc medium non humor salivialis eo quod ille humor non est pars animalis: sed potius lingue vel faucium extremitas in qua diffusi sunt nervi gustativi. Illud humor autem salivialis est medium ad bene esse gustus et non ad esse: quia partes corporis saporosi permixte humido salivali subtrahuntur et fluide efficiuntur ut possint penetrare per seipsas ad gustum: et ex hoc patet quod odor non est fumalis evaporatio quia cum omnis fumus corpus sit: sed odor non nisi in fumo pertingeret ad olfactum: olfactus esset quidam tactus: sicut et gustus. Si autem aliquis quesiverit qualiter gustus dividitur a tactu dicendum sicut prius. quoniam sapor in humido finem actum tangit tantum humidum in quantum

humidum gustum in quantum gustus est: non immutat: sed potius sapidum: in quantum est sapidum: propter quod gustus in eo quod gustus iudicium saporis est: et sic tactu discernitur et non est pars quedam tactus. Et in hac sententia auctores tres concordant scilicet aristoteles et avicenna et averroes. et sic dicendo patet: quod gustus nullum medium est extrinsecum: sed tamen sicut color est visibilis et proprie agit in sensum visum sic sapor est gustabilis et per se agit in gustum: sed non agit et perficit sensum saporis in gustu sine humiditate actuali sicut diximus: sicut experiri potest cum falsum agit in gustum. illud enim non agit sine humiditate quod falsum est bene liquidum et tactu humido dissolvitur et liquum facit linguam et comixtum incorporatur illi humido et agit in gustum et non aliter.

Capitulum vicesimum octavum qualiter saporis differentie se habent ad gustum et reconverso.

Sicut autem visus est visibilis et invisibilis: tenebra enim est invisibilis: et visus indicat tenebras lucidum et coloratum. Adhuc autem visus est invisibilis quod est valde splendidum: quod non est ex se sed ex impotentia visus dicitur invisibile et ideo alio modo dicitur invisibile quod tenebra. Similiter autem sicut auditus est sonus et silentium quod dicitur inaudibile et est sonus et excellentis sonus qui etiam dicitur inaudibile: sed aliter quod silentium: dicitur enim inaudibile sicut valde splendidum dicitur invisibile: sicut enim peritus sonus et debilis dicitur inaudibilis quodammodo eo quod non movet auditum: ita et magnus et violentus sonus est inaudibilis eo quod corrumpit auditum. Invisibile enim et inaudibile dicitur multipliciter: aliud enim dicitur omnino invisibile a quo privatur universa: liter per se visus: aliud autem dicitur invisibile: quod et si de se aptum natum sit videri:

cum non habet visum aut prauum habet et corruptum vel debile sicut et ingressibile dicitur illud quidem quod omnino priuatur gressu aut quod non habet prout debet habere: sed habet debilem et prauum. Similiter quilibet sensus se habet ad sui sensibilibus differentiis. Unde etiam sic gustus est gustabilis et non gustabilis et non gustabile multipliciter dicitur scilicet quod habet priuationem omnimodam ad gustum sicut insipidum aut quod habet pernum aut prauum et corruptentem gustum. In omnibus autem his principium materiale saporum esse videtur potabile: et non potabile: dico autem potabile quod est humidum non simplex sed aliquid passum a sicco: hoc enim subiectum est saporum quos influere facit in gustum: sicut in potu est: et impotabile dicitur multipliciter sicut et non gustabile: unde cum gustus sit potabilis et non potabilis: tamen gustus est potabilis: et ita potabile facit aut non gustum aut debilem: aut prauum gustum: potabile autem est gustus secundum naturam.

Potabile tamen et non potabile sunt coia tactus et gustus sed simplex est tactus et sic proprie vocatur humidum: non simplex autem sed aliquid passum a sicco est gustus: et sic vocatur proprie potabile et quoniam humidum sic potabile est gustabile a quo passiuo accipit gustus: oportet quod organum quo sentimus sit tale quod non sit humidum tali potabili actu: et quod non sit ipsum impossibile fieri a tali potabili humidum. Sic enim actu nullum saporem habebit: et potentia habebit omnes gustus enim cum sit passiuus potentia si accipit et ceteri sensus: patitur aliquid et immutatur a gustabili secundum quod gustabile et non tangibile est. In tali autem passione necesse est quod organum fiat humidum humido potabili: quia sicut dictum est supra: saporosi partes non pertingunt ad organum gustus nisi fluentes committit humido potabili: Si autem in tali passione fiat humidum: et tunc oportet quod fuerit tale quod possibile fuerit fieri humidum: et tamen in se saluatum sit ab humido potabili: quia aliter non omnem rationem agens potabile reciperet. Gustatum enim organum quo sentimus non est

actu essentialiter humidum: sed potius saluatum ab ipso. Quibus autem signum est quod duo impediunt sensum saporum in lingua: si enim sit multum sicca et quasi adusta sicut est in febricitantibus in acuta non sentit lingua saporos. Adhuc quem si sit multum humida lauantur ab ipsa saporos sicut fit in his qui aqueum fleuma multum habent descendens in linguam eo quod multum talem humorem in stomacho habent non bene sentiunt saporos: quia omnia videntur eis insipida sicut aqua vel sicut albumen oui. In lingua enim sicut diximus tactus sit primi humidi quod subicitur saporibus: hec autem duo impedimenta percipimus: quia sicut quando aliquis gustat fortem saporem alicuius viscosi humidi sicut mellis et postea gustet alterum videbitur secundus impeditus per primum: et sic est qui multum humidum et superfluum habent in lingua: semper impediti sunt a discretionem certa saporum. Secundum autem impedimentum est sicut in infirmis laborantibus ex colera adurente omnia amara esse videntur: eo quod talis sapor est in lingua eorum sicca et adusta: ad hunc igitur quod bene gustet lingua oportet ipsam esse saluatam a superflua humiditate: et non impossibile ad humoris receptionem. Ex omnibus autem his patet pyropticorum sententiam esse quod medium in gustu extremitas est lingue tangens saporosa que sunt acri pars gustantis. Humidum autem saluale saluat in esse medium ad convenienter tangendum id quod est medium in gustu. Organum autem est neruus gustatus qui diffunditur ex maxima parte super lingue latitudinem et in aliqua parte in superficie crauius

Capitulum vicesimum nonum de differentiis saporum secundum speciem et qualiter se habent ad gustum.

Hec autem in libro de sensu et sensa to proprium est dicere de generalitate saporum tamen propter doctrine bonitatem aliquid hic dicimus: dicimus autem quod species saporum sicut et in coloribus et in aliis sensibilibus prime quod et extreme sunt simplices et primarie et be

secundus

dulce et amarum. consequentes autem et proximè medius que propinquiores sunt extremis: sunt pinguis qui primus est dulcis: et salus qui primus est amarus. qui autem magis distant ab extremis versus medium per eque distantiam sumptum sunt sicut acer et austus: et potius et acetosus et acutus. Hic ei fere videntur saporum omnes differentiæ: et est in eis magna diuersitas inter auctores: quoniam in rei veritate Galienus et Avicenna volunt quod causa saporum sit calidum et frigidum diuersis modo vincencia humidum a sicco passum: et si calidum et frigidum essent causa contrariorum et mediorum saporum: tunc oportet quod maxima contrarietas in saporibus oriretur a calido et frigido: et nos videmus quod hoc non est verum: quia calidum et frigidum causant in diuersis saporem eundem. amarum enim causatur aliquando a calido terrestri coarctato: et tunc causa eius est calidum. aliquando autem causatur a frigido: sicut in saporibus plantarum que cum pepere sunt dulcescunt illarum enim omnium fructus ut multum in principio est amarus. et similiter licet dulce frequenter causetur a calido in humido ibi tamen bene admixto cum sicco subtili: tamen potest etiam causari aliquando a frigido: sicut in plantarum fructibus que cum pepere sunt fiunt amari. illi a principio enim sunt dulces vel insipidi. constat igitur quod calidum et frigidum: nec essentialiter nec generaliter causant contrarios et extraneos saporum. Et adhuc etiam hoc constat alia ratione: quoniam multa sunt calida complexioni hominis que niter omnes est equalior: que tamen non necessario sunt in se et simpliciter calida: vel etiam alii complexioni calida: sicut aliquid calidum homini frigidum est leoni: qui calidus est homini est. Et ideo si forte Galienus et Avicenna experimenter probant amarum vniuersaliter operari calorem in homine: non est propter hoc probatum quod amarum in se et simpliciter sit calidum: vel cuiuslibet sit calidum. et si omnia hec non curemus: tamen constat quod agens de generatione sensibilis causas dare debet que sunt essentielles: ut forme que dam in illo sensibili de quo agitur: et ideo secundum proprietatem istius sententie dicimus nos quod ex-

tremi simplices sunt saporum: dulcis et amarus: et quod duplex est medius. scilicet per eque distantiam: et per viciniam ad unum contrariorum sumptum: dicimus quod dulcis propinquior iuxta se habet salum. alii autem quicquid sunt magis remoti: et videtur quod omnes illi sint versus amarum qui sunt acer: et acutus et acetosus: et alii qui sunt austus qui idem vocatur stipticus et ponice videntur esse magis versus dulcem. isti autem medii sunt causati ex diuersis viis quibus mouetur dulce in amarum vel e converso. licet enim plura media habeant aliqua contraria: tamen non semper per illa omnia mouentur quando fit motus de contrario in contrarium. quando enim mouetur album in nigrum vel e converso non semper prius venit in colore extremum: sed aliquando in illum: aliquando in roropodum: et aliquando in viridem: aliquando autem in croceum: secundum diuersitatem eius quod alteratur. ita est etiam in saporibus: quod alteratio que est de dulci in amarum: aliquando est per pingue et ponticum: aliquando per acre et acutum secundum diuersitatem nature eius: et sic quod alteratur: et cum in omni motu sint multa facta sicut in physicis est determinatum: ubicumque tunc motus antequam sit in extremo simplici ibi constituitur medium compositum ex utroque extremorum. et hec generatio mediorum est propria et formalis: cum nos iam in tertio physicorum ostendimus quod motus alterationis non est nisi forma post formam secundum continuum fluxus potens se ad actum. De numero autem saporum et certa secundum speciem generatione dicemus in libro de sensu et sensato. Organum autem gustatiuum est potentia quolibet differentia saporis: et sapor qui est gustabilis est illud quod facit gustum actu huiusmodi esse qualis est sapor.

Capitulum trigessimum de tactu: virtus sit unus an plures.

Deo autem prood potest tangi et de tactu eadem ratio est que dicta est de aliis sensibus quo ad hoc quod tactus virtus passiva est quod ad actum ducit per species tangibilium qualitatium: et cum communicatio sit iter agens

et passens si agentia in actu sunt plura genera: quorum nullum agit per aliud: oportet quod tactus sint plures virtutes diuersas habentes communicationes ad diuersitatem generis agentium. Unde si tactus non est vnus: tunc necessarium est quod ea que tangunt sint genere plura: et e converso: si ea que tanguntur sint genere plura: necessarium est tactum plures virtutes esse.

Adhuc autem habet dubitationem magnam: vtrum tactus sit plures virtutes aut non. Adhuc autem habet dubitationem quod est quo ut instructum et ut medio sentimus in tactu: et si aliquo ut medio sentimus in ipso hoc enim multi negauerunt. Dubitat enim mox sensibili occurrere caro sit quo sicut instructum sentimus: et in his que non habent carnem sit membrum simile carni: quo sentimus aliam carnem et sanguinem non habentia: an non sit hoc organum quo sentimus: sed potius caro vel simile carni sit medium per quod redditur sensus: et organum sit aliud aliquid intrinsecus: quod est primum et principale quo sentimus in tactu. h enimambo habent dubitationem. Quod enim non sit vnus sensus sed plures videtur probari ex hoc quod sicut sepe diximus: omnis sensus vnus: vnus contrarietatis esse videtur: sicut visus albi et nigri: audimus grauis et acuti in sonis, gustus autem amari et dulcis: in eo autem quod potest tangi quod speciem suam generat in tactu: multe insunt contrarietates: quarum nulla sentitur per alteram: sicut calidum et frigidum: et humidum et siccum: quarum neutra per alteram sentitur. Est autem talis graue et leue: que tactu sentimus: et non per aliam aliquam contrarietatem: et quidam ponunt durum et molle: asperum et leue: sed hec non sunt adeo prima sensibilia: sicut ea que dicta sunt: grauum quod resistit tangenti est aliquo modo siccum: et molle est quod cedit tangenti et est aliquo modo humidum. Similiter autem asperum quod in pluribus partibus sue superficiei tangenti resistit: est aliquid siccum: sicut et leue cuius partes in vnam superficiem confluentes: est aliquid humidum. Sed primo enumeratarum contrarietatum

nulla omnino sentitur per aliam. Est autem etiam tactus quorundam aliorum quecumque sunt huiusmodi quod tangentia immutant ad speciem suam per tactum: et non per aliquam aliam priorem naturam sentiuntur: et talia sunt sicut dissolutio continuitatis in corpore: que est ex verberare vel vulnerare: vel aliquo alio. Et sicut oppositum eius quod est consolidatio continuitatis. Dissolutio enim non sentitur: nec ex calido: nec ex frigido: nec ex humido vel sicco: nec ex graui vel leui. Similiter autem est de consolidatio. Corruptio quidem complexionis sentitur ex aliqua primarum qualitatum corrumpente complexionem: sed dissolutio non est contraria complexioni: sed potius compositio: et inter complexionem et compositionem superius distinximus. Tale autem sensibile tactus est: etiam delectatio que est in venereis: sed non ea que est in potu ciborum: quia illa est calidi et sicciprout responderi fami: sed est frigidi et humidiprout responderi siti. Nec autem omnia tangibilia plurimum generum sunt non subalternatim positorum: et ideo videtur passuum bis acinis respondens plures esse sensus: et non vnus specie vel numero vel genere. non enim sufficit quod hec omnia in vno sint genere generalissimo: quia sic omnia sensibilia essent vnus sensus. Habet autem solutionem sophisticam ad hanc inductam dubitationem: eo quod aliquis forte instabit et dicet: quod probatio quam induximus quod omnis sensus vnus: vnus sit contrarietatis sit falsa: quoniam etiam in alijs sensibus plures videntur esse contrarietates sicut in voce non solum est vna contrarietas que est acutus et grauitas: sed etiam magnitudo et paruitas vocis: et lenitas et asperitas eius: et his similia contraria que circa vocem inueniri possunt. Sunt autem et circa colores huiusmodi plures differentie contrarie: sed causaliter soluenti inductam dubitationem etiam si concedamus plures contrarietates: quas dicit tamen omnes has esse: videmus circa subiectum vnum commune quod est proximum genus earum. prime enim omnes sunt in voce: et secunde omnes in colore. In tangibilibus autem

secundus

nō inuenim⁹ aliquod s̄m p̄mū quod sit gen⁹ cōtrarietati sup̄i inductarū. Et iō ad hoc remanet dubiū: vnū rati⁹ sit sensus vn⁹ vel plures: inducte etiā differētie nō dicunt cōtraria vltima: qz vltima cōtraria in quolibet genere sunt simplicia: sed magnitudo et puritas: et lenitas et asperitas nō sunt vltima i voce: sed drie sunt vocū mediarū: sicut in li. de sensu et sensato oīdem⁹. Si r̄ autē est de his q̄ sunt i colore. Qz autē in sensib⁹ tact⁹ nō sit gen⁹ vnū pz: qz si cōsideram⁹ ea bz eē put phic⁹ ista cōsiderat: nūc calidū frigidū et būidū et siccū sunt in q̄ritate: et leue et graue: q̄ causant⁹ a raro et denso sunt in s̄ba eo q̄ sup s̄bam nō addūt nisi s̄ituz quēdā q̄ ē in p̄tib⁹ materie, ostensum est igit⁹ demonstratiue q̄ sensus tactus est plures virtutes tactiue: et sic determinata ē vna superius induciarum dubitationū.

Capitulum trigessimūprimū: q̄ caro non est organū tactus.

Emanet autē querēda hoc qd: vtrū organū quo sentim⁹ in? sit an nō. Qz autē organū tactuū exteri⁹ sit et sit caro que mox occurrīt tāgibilib⁹ sicut quidā dixerūt illud est signū qd inducūt ad hoc probādū q̄ statim sit sensus s̄m actū quādo tangunt carnē tāgibilia. hoc fuit causa q̄ dixerūt carnem esse organū tactus. viderūt enī in alijs sensibus q̄ nō sit sensus s̄m actū: nisi quādo spēs sensibilis est in actu vel in sensu: et arguebāt ex hoc q̄ cū sensus sit s̄m actū: q̄ tūc habet spēs sensibilē in organo: sed tact⁹ carnis ad tāgibilia mox est sensus tact⁹ s̄m actū. mox igit⁹ spēs tangibilis recepta est in organo tact⁹. caro igit⁹ organū est: et nō medium. Ampli⁹ autē p̄us tpe sensibilē est in medio q̄ in organo: quonā organū accipit quod reddit⁹ a medio: et mediū accipit ab obiecto sicut p̄stat ex p̄dictis. si igit⁹ mediū esset caro p̄us esset qualitas tāgibilis i carne q̄ in organo: sed nō est s̄m actū. sensus:

nisi quādo immutatū est organū: ergo qualitate sensibili exire in carnē: nō est adhuc s̄m actū sensus: et h nos expimur fore s̄m: et ppter istas rōnes magni viri de p̄pates ticoz secta dixerūt carnē nerosā esse organū tangendi alexander. s. et themisti⁹ et posterior eis auicē. Sed qz arj. opio his non cōcordat: dicim⁹ nos nullū esse signū quod induxerūt ad pbandū q̄ caro mox sensib⁹ occurrens sit organū sensus. cui⁹ p̄batio ē q̄ si aliq̄s nūc circa carnē suam extenderit aliquid tenue sicut pellē uel mēbrana et faciat sensū per tactū tangibilū similiter sicut p̄us mox ut tetigerit tāgibile significabit se sensui: et nō est qualitas tangibilis p̄us ipe in mēbrana uel pelle q̄ sentiat i corpore: et tamē cōstat q̄ mēbrana nō est organū sensus. Si autē aliq̄s dicat q̄ nō est ist⁹: qz mēbrana sup̄inducta carni ē extranea: et caro est cōnaturalis et mēbrū animati corporis: dicem⁹ q̄ est s̄ile quātū ad hoc q̄ nō intercedit aliq̄d temp⁹ inter sentire et esse qualitatē sensibilē in pelle: sed in hoc est dissimile: quia caro eo q̄ naturalis est certificatur et demonstrat certū sensibilē q̄s pellis: eo q̄ si cut diximus ipsa est pars sentiens: signū igit⁹ qd induxerūt fallax est: caro autē ad tāgibilia videt⁹ sic se habere: sicut si circularis ter nobis aptat⁹ esset aer sicut p̄s actualis aialis sentientis extis: tūc enī p vnā prem nostrā videremur sentire: et sonū: et odorē: et colorē: et ab vnitatē illi⁹ p̄ris qua sentirem⁹ videret⁹ esse vnus quidam sensus auditus et visus et olfactus. nūc autē quonā determinatum et distinctū est a nobis mediū per quod sentimus tria sensata inducta: qz determinata sunt organa ipsorū sensuum: ideo manifestum est q̄ p̄dicti sensus plures sunt et nō vnus. Adediū autem forma coniunctam nobis uel determinatum non facit sensū vnū uel plures: sed potius vna p̄porio patiūt et actiui facit vnā et plures p̄poriones faciunt plures. in tactu autem est hoc immanifestū et latēs: eo q̄ medium in ipso non potest esse a nobis distinctum. cuius causa est q̄ animata corpora sentientia omnia componunt⁹ ex tangibilib⁹ p̄cennam corporis: et ideo oportuna q̄ non per

species suas tñ: sed etiā per suas essentias
 corporib⁹ animatis coniungeretur in sensu
 ⁊ ideo oportuit q̄ actu pars eēt animati me-
 diuz per quod talia sentit. Nec potest esse
 simplex corpus ex quo componit⁹ corpus
 animatū tribus de causis. Quarū yna est
 fm̄ hanc intentionem pñcipalis: quia sicut
 diximus supra: mediū nullaz actu debz ba-
 bere qualitatē illius sensibilis cuius ē me-
 dium. Et hoc non potest nisi altero duorū
 modorū. Quorū vnus ē: q̄ sit omnino pua-
 tum: sicut absonū ⁊ non coloratū ad sonum
 ⁊ colorē se habz. Alter autē est q̄ sit tempe-
 ramētuz ad equalitatē: ⁊ recesserit ab excel-
 lentis qualitatū sensibiliū: ⁊ hoc oportz in
 tactu esse mediū eo q̄ sentiens non potest
 omnino destitui qualitatib⁹ pñis: cum ex
 illis componat⁹. Quz igitur iste qualitates
 fm̄ excellentiam sint in simplicib⁹: simplex
 corpus non potuit esse mediū ad eas: nec
 ex ipso potest fieri corpus animatū. Secun-
 da ratio est: quia si esset ex his non est susce-
 ptibile diuersitatis organorū. hoc autem re-
 quirat omnis anima terrena: vt supra dixi-
 mus. Tertia vero ratio est: quia oportet ali-
 quod firmū esse animatū corp⁹ commixtuz
 ex aqua maxime ⁊ terra vt possint in eo fie-
 ri operationes vite ⁊ spūs. Si enī foret sim-
 plex aerēū vel aqueū: tunc omni corp⁹ con-
 tinuaret quod tangeret ipsum. si autem eēt
 ex terra: tūc non haberet aptitudinē ad vi-
 tam ppter frigus ⁊ siccitatē que sunt due q̄-
 litates mortificatione. relinquit⁹ igit⁹ animatū
 corp⁹ esse mixtū ex aqua ⁊ terra: ⁊ ex alijs:
 ⁊ oportet vt mediū sibi habeat coaptatū: vt
 vndiqz tangat nocentia ⁊ conuenientia: ⁊ re-
 cedat a nocentib⁹ ⁊ conuenientib⁹ p suam
 essentiam coniūgatur. necessariū ergo est q̄
 in eo quod potest tangere: ⁊ habet potētiā
 tactuam sit aliquod corp⁹ mediū sic mixtū
 p quod fiunt omnes sensus tangēdi: cū si-
 cut habitū est sint plures: h̄ autē ē caro que
 mox occurrit tangētib⁹. Et etiā ideo: quia
 nulla pars hominis vel alterius sentientis
 ita ad equalitatē mediū sit mixta sicut caro.
 nerū ei⁹ ⁊ vene ⁊ alia nō ita ad mediū sunt
 temperata sicut caro: ⁊ ideo nō inconueniēter
 sunt media. Et si forte aliquis inferat ex h̄

q̄ tact⁹ est vn⁹ sensus ab vnitate mediū: non
 valet illatio. quoniā sicut dixim⁹ ab vnitate
 mediū nō pbat vnus fore sensus: s; potius
 ab vnitate organi passiuī fm̄ rationem ⁊ pro-
 portōem ad suum agēs. hoc autē quod de-
 monstrat q̄ tact⁹ est plures ⁊ nō vn⁹ est pcedi-
 tue tactus qui est in lingua. ille enī tactus
 tangit omnia que tangi possunt: ⁊ insup tā-
 git saporosa sicut dixim⁹ fm̄ eandē partem
 lingue in qua est tactus. ⁊ si quidem ita eēt
 in toto corp⁹ sensibili q̄ etiā alia pars que-
 libet sentiret sapore cum tangibilib⁹: tunc
 vniuersaliter videret⁹ esse vn⁹ numero ⁊ spē
 sensus gustus ⁊ tactus: ⁊ hoc idē videret⁹
 si lingua eēt animal. Nunc autē discernunt⁹
 tactus ⁊ gustus eo q̄ non fm̄ quālibet pte
 conuertunt⁹. quicqd enī gustat lapores fm̄
 idē discernit tangibilia sed nō conuertit⁹
 q̄ quicquid sentit tangibilia q̄ fm̄ id iudi-
 cet lapores. Que autē subiecto separa sunt
 eēntialiter sunt diuersa: ⁊ ideo gust⁹ ⁊ tact⁹
 eēntialiter sunt diuersi sensus. licet autē ipi
 tactus subiecto nō diuersificent⁹: tamen tor-
 maliter ppter cām pus inductā necesse est
 tactuas virtutes diuersas esse

Capitulū trigesimūsecūdū: vtrū tactus
 indigeat aliquo medio extrinseco.

Is autē sic conueniēter demonstratis
 gramus an mediū quod est in tactu
 actualis ps tangētis immuret⁹ semp p tactū
 corp⁹ cuius accipit qualitates: an etiā in-
 digeat medio exteriori. hoc enī videt⁹. scim⁹
 enī tactuā virtutē habēria nō habitare nisi
 in aere vel in aqua. scim⁹ etiā q̄ nihil tangit
 in aqua nisi fm̄ supficiē humidā vel hume-
 factiā esse. humidā autē vel humefactiā
 habēs supficiē habz aliquid corp⁹ humi-
 di sibi in supficie adherētis. S; omne corp⁹
 pus habet pfunditatez: cum pfunditas
 sit etiā magnitudo siue dimensio corpo-
 ris. ergo inter quolibz se tangētia in aqua
 intercidit medium profundum habens in
 quo qualitas tangētis prius est q̄ in sensu
 tactuset: sic cum omnium habitantium in
 aquis vltima repleta ⁊ infusa sint aqua om-
 nia tangētia in aqua medio extrinseco

secundus

vtunt in aqua per quod fit tactus ipso. eadem autem necessitate sequit hoc in aere quia aer etiam humidus est: et replet et infundit ultimas superficies se tangentium. fit igitur tactus non tñ per medium intrinsecum sed etiam per medium extrinsecum. h autem est contra rationem tactus: quia illa se contingunt quorum ultima sunt simul: non intercedente aliquo alio corpore. sic igitur verus tactus non potest esse habitant in aqua vel in aere: licet in aere magis lateat q̄ in aqua: eo q̄ nihil est aer: sicut etiā animalia habitantia in aqua vt pisces: magis nos lateat q̄ in aere habitantia: eo q̄ aer est magis purus: et minus tegit ea que sunt in ipso. Ex his igitur dubium oritur: vtum omnium sensibilium fm vnam similitudinē sit sensus per medium extrinsecum an quorundā sensuum sit aliter q̄ in alijs: sicut gustus et tactus vident accipere sua sensata in eo q̄ tangunt sua sensibilia corporali tactu s̄ sua ultima. Si enī omnis sensus est per medium extrinsecum licet quidam cum hoc tangunt sua sensata et quidam non: sed sunt longe distantia ab ipsis: et reddunt eis a medijs: que p̄mo a sensib⁹ immutata sunt: tñc omnia sensata sentimus per altera a nobis et extrinseca media: et tñc per medium extrinsecum sentim⁹ durū et molle et alia tangibilia: sicut et sonabile: et visibile: et odorabile: et non erit differentia in habēdo medium extrinsecum istorū quib⁹ sensuum: s̄ potius in sentiēdo per medium extrinsecum longe vel ppe et p̄pinitas sentiēdi p̄ medium extrinsecum erit causa quare lateat q̄ quidam habent medium extrinsecum cum tamē habent: sed qd̄ lateat non erit causa non efficiēdi medium. Quoniam autē sciri⁹ dixim⁹: si posnam⁹ nos sentire p̄ pellē mēbrane nobis su p̄ductā: que sit adeo tenuis q̄ lateat nos omnino: quia p̄hibet sensum: eo q̄ percipi non potest si p̄as sit qualitas sensata in pelle: et per pellē in carne: licet sic lateat: tamē p̄cul dubio pellis est media per quā sentimus: et est medium extrinsecum: sicut diximus de aqua et de aere. Videmus enī nūc tāgere omnia que tāgi possunt: et nihil in sensu tactus videtur esse per medium: cum tamen inter ultima tangentium intercedat humidus

dum aeris et aque: quo repleta sunt ultima tangentium: sicut diximus supra. videt igitur medium extrinsecum habere sensus tactus.

Sed ad hec omnia dicimus soluentes: q̄ in veritate ita est q̄ in humido aque vel aeris se tangentia habent inter suas superficies intercedens aliquod humidum corpus: sed tamē hoc non est medium necessarium ad sensum sed accidit. Et in veritate est adeo tenuis et ita adherens se tangentibus q̄ vno tactu numero tangit illud medium et immutat sensum: et ideo tangit per illud: non sicut p̄ medium: sed sicut per aliquid accidentaliter sibi circumpositum. Et ideo differt hoc medium a medio quod est in speculaminis fm visum et in sonantibus fm auditum: quoniam in visu in auditu: et olfactu fit sensus: ita q̄ nos in eis facimus nobis medium aliquid quod agat in organum: et ab obiecto agatur in ipsum. Et ideo in illis sensibilibus medium aliquo modo fm intentionem sensibilis agit in nos sensibile quod in ipsum egit forma sensibilis. Non quidem repositis positare: quia in non momento p̄cipue in visu immutat et medium a visibili: et visus a medio: sed tamen est ibi p̄ioritas cause: quoniam sensus non immutatur: nisi casualiter immutatur sit medium: et hoc medium necessarium est ad sensum. Sed que sentiuntur vel sentiri possunt in gustu et tactu: non requirunt medium extrinsecum p̄pter esse sensus: sed per accidens vel ad bene esse sensus. ad bene esse quidē gust⁹ sicut diximus: per accidens autē fact⁹ p̄pter infusionē ultimorum ab humido aque vel aeris. Et ideo tangibilia non sentiuntur a medio: sicut fit in sensibus visus et auditus et odoratus: sed potius sentiuntur simul cum medio quod infundit ultima. Et hoc simile est clypeato qui percutitur: nō enim sic percutitur clypeus: q̄ clypeus percussus ulterius percutat dominē: et reddat sibi percussione: sed potius simul vno scitu percutitur clypeus et clypeatus: et ita est in his q̄ se tangunt in humido aque vel aeris. Hec igitur que hic dicta sunt: sententia est aristotelis fm verum et subliorē intellectum eorum que dicunt in secundo de anima de tactu.

Capitulū trigesimūtertium: et est digressio
dicens intentiones alexandri ibemisti: et
nerrois: et auicenne.

Ed alexander et ibemisti hic diuer-
terunt a veritate et errauerunt. Opinati
sunt enim ar. dixisse non esse tactū habitan-
tium in aere et aqua nisi per mediū aerem vel
aquā: tanquā tactus indigeat medio extrinseco:
et tunc negā h de ratione dici ar. opponētes
quod tactus animatorū in aere et aqua sentit qua-
litates aeris et aque sine medio: et ita non so-
re mediūz necessarium semper in his que se
tangunt in aere vel in aqua. et intellectu hūc
etiā multi modernorū vel latinorū habuerunt
ante hec tempora sequētes alexandri et ibemisti
sine errore. Sed contra istos est sententia auerrois
dicētis: quod locus et locatū similia sunt secundum naturā
et ideo habitantia in aqua non sentire dicunt quāli-
tates aque secundum quod est locus conaturalis talibus
animalibus. et idem dicit de qualitatibus aeris
et in aere habitantibus. cum autē intrinsecus
qualitates istorum elementorum: et efficiunt dissimi-
les animalium qualitatibus que habitant in eis
h non sit nisi ut dicit per admirationem corporum
calidorum vel frigidorum cum ipsis. Et in tunc per
ducit suū sermonē quod dicit aquā non calefieri
nisi per admirationem corporum calidorum: et est ratio
sua: quia frigiditas est naturalis proprietate aquę
sicut caliditas ignis: et ideo manens æquipo-
ra non deserit frigiditatem ut dicit. Nos autē
nullatenus hoc credimus fore verum: quia nos
videmus oculis aquā calefaci per seipsam re-
dire ad frigiditatem: et hoc non faceret nisi in
natura sua frigida. Tercio: et cum nihil videamus
separari ab ea non debet redire ad fri-
giditatem quod diu est commixta corporibus illis
calidis. Adhuc autē secundum eum nunquā altera-
tio fit in simplicibus elementis: que mutatio ē
secundum solam qualitatē: que omnia absurda sunt
propter quod dictū suum non credimus esse
verum. Bene enī dixerunt alexander, ibemisti, et
auicenna opinātes qualitates aeris et aque sen-
tiri sine medio extrinseco: sed non subtiliter
ar. dicta intellexerunt: quoniam opinati sunt
ar. intellexisse tactū medio extrinseco indi-
gere. Quid autē sit mediū in tactu: posterius
dicet. Quod autē dicit auerrois quod similia per

tactū non sentiant: et quod locus et locatū simi-
les habent qualitates in parte est verum: et in
parte falsum. cum autē omnis passio primo
sit dissimilis: postea facta mutatio sit similis
et sensus est passio quedā: igitur quod omnis sensus
primo dissimilis sit: et tunc suū sentit per obiectū
immutationem. facta autē immutatio: tunc
sensus est similis rei sensate in specie sensi-
bili: et tunc non sentit se immutari: sed iam
perfecte iudicat de sensibili: cuius apud se spes-
ciem habet: et ita est de tactu. quod diu et quas-
litates tactive qualitatibus aialis tangentis
dissimiles sunt: tunc sentit hoc quod tangit. si
autē penetraverit et informauerit carnē et ces-
tera membra tangentia: tunc non sentiunt apud
se. Et huius signū est quod febricitantes sentiunt cal-
lorem innātem: eo quod excedit calorem proprie-
tatis: sed et huius qui maiorem quā febricitans ha-
bet calorem non sentit eū: quia informat mem-
bra et factus est quasi naturalis: et sic est in omni
passione et in omni sensu. Quod autē dicit locū
et locatū similes habere quālitates: non ideo ve-
rum est: quia loci quālitates sunt quālitates sim-
plices: et locati quālitates sunt compositę. Pro-
batū autē est in li. pigmeos: quod quālitates mis-
chorum sunt reduce ad mediū et qualitates
simplicium sunt in excellētia. Et si dicatur quod
simplicia in locis generatorum compositorum non
sunt simplicia sed mixta: videtur hoc esse non
omnino verum: quia licet mixta sint: non tamen
habent talem mixturam que miscibilia di-
cat ad mediū: sed potius in qua vnum elementū
suis in qualitatibus saluari est: sed non est
omnino depuratum ab alio quod euapora-
biliter eleuat in ipso.

Capitulū trigesimūquartū: de medio tas
ctus quid sit: et quot modis dicatur.

Adnino autem videtur caro et extremi-
tas in lingua in gustu: et sic per omnia se
habere in mediando: sicut se habent aer et
aqua in visu et auditu et olfactu. in omnibus
enim sensibus generaliter videtur convenire:
quod illi nullus sit sensus: quo sicut instrumento
sentimus: quando sine medio tangit a sensu
bili primo: ut si quis ponat corpus album in
oculū vltimū quo videmus sicut instrumento

Secūdus

qui est humor cristallinus sine glattalif. manifestus est igitur ex hoc quod possibile tangi quod est instrumentum tactus est in? sibi carne: et tamen non est caro ipsa: quia sic necesse est accidere in tactu sicut i alijs sensib? sensibilia enim apposita sine medio sūt id quo sentiunt animalia sicut instrumento nō sentiunt: sed tangibilia posita super carnem sentiunt. ergo caro erit medium in tactu et nō instrumentum. causa autem quare non sentiunt instrumenta nisi a medio h est quia in instrumento est vis sensitiva et hec non accipit nisi spēm in omni sensu: et ideo oportet q? i organo nō sit nisi spēs et iō nō potest fieri tactus corporis sibi nām sensus: sed oportet q? spēs sit in medio et a medio fiat in instrō sed h videtur forte mirabile cum omni tempore p experimentum ostet nervos fore magis sensibiles quando tanguntur a sensib? bus q? ipsam carnem quod est contra p̄dicta. Adhuc autē per anōibomiam pbatum est quoniam caro non habet sensum nisi sibi ministratum a nervo et ideo videtur sententia inducra esse falsa nec solum in carne sit sensus: sed in ossibus quibusdam sicut in dentibus sicut experimento pbatum. et iō Avice. et multi alij hanc sententiam aristotelis imitari contempserunt et dixerunt carnē nervosam esse organum tactus et non esse i tactu sicut in ceteris sensibus quoniam tactus non tantum est vis quedam et potentia sensitiva anime: sed ē forma que facit al? eē quoniam nullum animal est sine tactu et oē qd habet tactum est aial et iō tactus nō est i vno mēbro sed est in multis sicut omis forma balis actū quem hz eēntialē opatur in tota mā et non in vna eius pte tū. et iō dicūt tactū nō bfe medium aliqd? c? adhuc inducūt rōem: quia. s. animal sentiens ex tangibilibus componitur et ex illis saluatur et corumpitur: et ideo oportet q? sine medio eisdem contingatur: nos autem veritatem saluare cupientes et reuerentiam exhibere arist. pncipi pbiōz dicamus carnem eē medium tactus: sed carnem generaliter vocamus id quod ē caro est vel id quod est sile carni. simile autem carni dicim? tripliciter accipi. vno quidā mō membz quod loco car-

nis est in animalibus sanguinem nō habentibus. alio autem mō dicitur caro vel simile carni id quod vicinatur medietati et equalitati complexionis que est in carne sicut dētes et ideo dentes crescunt in his in quib? alia ossa non crescunt et expimentum huius est q? ei qui. dentes superiores vel inferiores habent extractos ille videbit dentes illis oppositos super alios prolongari et hoc nō esset nisi crescerent p nutrimentum. vides m? n. in sensibus quibusdam dentes extractos crescere quod non fieret nisi essent vicini carnis complexionis quoniam caro sola est que influit et effluit p nutrimentum restaurata p totam vitam animalis et iō dixit Galienus et auic. q? dentes habent medium in tactu sicut et caro ppter quod etiam membra mollia quoz complexio ad equalitatem carnis non accedit non sentiunt sicut epar et cerebz et h mōi: et si aliquando i eis sentitur dolor h est in pauculis que sunt circa substantias eoz. tertio autem mō dicitur simile carni quod carni est commixtum sicut nervi. non enim potest esse q? nervi multum immixti carni non multum sunt similes carni cum ex corde vel eodem trahant nutrimentum. cuius signum est: quia nervi in vtroq? sine coniuncti ossibus sicut nervi q? vocantur funes siue ligamentum ossium. ppter similitudinem quā habent ad ossa nō sentiunt. dicimus igitur nervos sensitivos in loco vbi sensum habuerunt non sentire si sine medio tanguntur a sensibili et h est in loco vbi a cerebri ateriori parte oriūt. illi eī complexionem carnis nan habent sed potius cerebri vnde oritur sensus. alibi autē vbi carni immixti sunt et medietati carnis vicini sensum habent: quia illi sunt plus hñtes rationem medij in tactu q? organi rōnē

Capitulum. xxv. qualiter se habet tactus ad tangibilia.

Ant autē ea que tangi pñt q? tangibilia vocam? drie corpis phici bz q? est corpus phicū. dico autē illas eē drias tales quales eas qualitates q? eis adiuvicē distinguunt et determinant. s. calidū et

frigidū & humidū & siccū de quib⁹ p⁹ in
secūdo pigeneos diximus vbi tractatum ē
de eis. id autem quo sentim⁹ sicut organo
in quo situs est sensus qui vocatur tactus:
primo est potentia bñōi p⁹ post alteratio-
nem autem a sensibili facta est actu bñōi
sentire est enim quoddam pati & ideo fac-
iens & agens sensum ad similitudinem sue
speciei est actu & patiens est potētia habēs
formam agentis & cum oporteat omnes p⁹
res aīatī corp⁹ esse mixtas ex tangibilib⁹
differētis necesse est qd organū & mediū i
tactu aliquo mō habeant istas q̄litates & h⁹
qd habet eas non suscepit eas quia nihil su-
scipit id quod iam habet. cum igitur habet
eas ad equalitatem med⁹ reductas h⁹ mō
non suscepit eas. & ideo nullus omnino tac-
tus sentit qualitates sibi per omnia similes
sed tactus priuatus est excellentia illarum
qualitatum iōq; in potentia est ad illas ex-
cellentias & illis immutatur a tangibilib⁹
& iō tactus simile sibi calidū & frigidum et
durum & molle & reliqua non sentit: sed ex-
cellentias tanq̄ ipse sensus existat in medi-
etate quadā complexionis inter sensibiles
contrarietates & ideo non discernit sensibi-
lia tactus: quia mediū neutrum est extre-
morum & cum priuatum sit vtroq; mō poten-
tia est vtrunq; & ideo discret⁹ est ipsoꝝ. ad
vtrunq; enim ipsorum cōparat⁹ est sicut al-
terum: quia mediū comparat⁹ extremo est
extremū etiam cum extremum sit priuatio
que potest immutari ad suum oppositū h⁹
modo consideratum id quo tangimus pōt
immutari ad sensum ab extremorum vtroq;
& oportet esse in tactu sicut est in visu. Id ei
quo sentimus in visu album & nigrum nec
album nec nigrum est in actu: sed vtrunq;
potentia & similiter est in omnib⁹ alijs sens-
ibus: & ita est in tactu qd id quo sentimus
frigidum nec calidū est excellens: sed me-
diū quod est in potentia vtrunq; & actu
neutrum. Exmp. autem sicut visibilis & in-
uisibilis erat visus mō quodam diverso: sic
facit in omnibus sensibus sicut de te: mina-
mū est ita etiam tangibilis & non tangibilis
est tactus. non tangibile autem dicitur m⁹
tip⁹ quod. s. habet quam dīam & minores

q̄s sensum mouere possit sicut passus ē aer
quia non sentitur tactu. dī etiam nō tangibi-
le excellens quod corrumpit tactū sic ignis
non tangibile autem qd nullam habet ac-
tus differentiam nullū omnino est corpus
quia sicut diximus tactus dīe corpa pbi-
ca determināt: quia ex solis qualitatibus ta-
ctus corpus animatum p̄statur: ideo sola
illa per se corpi animato cōueniunt vel con-
trariantur & ideo sensibilis delectatio & sen-
sibilis tristitia non est nisi in tactu. i. alio au-
tem sunt in q̄stum vicin⁹ vel distant⁹ ta-
ctus indicant delectationes. h⁹ autem in li-
bro de sensu & sensato ceruicabitur sic igitur
dictum sit figuratiter hoc est inq̄ficiet⁹ de
vno quoq; p̄prioꝝ sensuum.

Tractatus quartus secūdi libri quē
de cōmunibus sensuum.

Capitulum primū qd omnis sensus
susceptus est sp̄rum sensibilium.

Communiter autem cōuenientia
sensibus & de sensu cōmuni edm
est post h⁹ primūz aīr quod cōuer-
tēnit omni sensui fm qd est sensus est qd
ois est in gradu illo apprehensionis quod
accipit specē sensibilē sine mā: mā tñ p̄ire
sicut cera accipit figurā sigilli solā absq; eo
qd aliqd de mā sigilli p̄statur i. cerā accipit fi-
gurā annuli siue sigilli aurei vel ferrei sine
auro l. ferro & tam accipit aurē siue ferre-
am figām h⁹ est eam que fm ēē materie sue
erit & est aur⁹ vel ferri & nō aliter⁹ nihil acci-
pit tamē de auro & ferro & sūt sensus accipit
vnus cuiusq; sensibil⁹ sp̄m colorem. s. & sa-
porem & sonū patit⁹ qd ab bñōi sensibilib⁹
sp̄eb⁹ nī in q̄stum vnaqueq; sensibilū est
vnum quodq; sensibilū fm esse māle s; in
q̄stum vnūquodq; illoꝝ est in eis intentio-
nali & fm rōem sicut prius in antecedētib⁹
diximus. vñ aut fortassis h⁹ de tactu & gustu
nō fo re vey fm prius determinata: quia
diximus sensibilia eoz fm esse māle fieri i
sentientibus. Sed ad hoc intelligendū est
qd nos vocam⁹ h⁹ sensum v̄tatem sensibiles
in primo organo sensitivo sitā. illi. n. a me-
dio non reddit nisi sp̄s sola sensibilis fm
qd vnaqueq; v̄tutem sensibilis iudex qdā

Secūdus

est oriarum sensibilium que sibi obiciunt.
et hoc modo omni sensui conuenit ipsum esse
susceptiuum sensibilium spērū sine oī mā
et esse materiali: mā tamen pñte. id autem
quod primum est quo sentimus est id i quo
sensibilium spēs sole sine mā potentia sūt
primo et post in actu quando iam habet eas
et sequitur ex isto qd primum sentiens cum
est in actu est tale: quale quidā ipsum sensi-
bile sed alteruz est esse eius binc et inde hz
qd est in esse intentionali actus sensus et hz
qd est in esse māli magnitudo quedam siue
corpus sōm sensibus. magnitudo enim ma-
terialis sibiecta sensibus non est id quod se-
ntur sōm qd sensuum actus est sensus: s; qz
esse sensiuum quod est esse intentionale.
Similiter autem nec ipse sensus sōm actuz
factus est magnitudo: sed est ratio quedaz
intentionalis ipsius sensibilis et sensus ha-
bens talem intentionem in potentia sensi-
bilis que iudex est ipsius. omnis enim po-
tentia alicuius et rō habet pportionem ad
ipsum recipiendam que pportio si soluat
non erit amplius potentia. oportet enim po-
tentias primas p aliquid esse primas et
precipue potentias habituales que sūt sicut
esse primum armoniam habentes ad actus
secūdos qui eliciūt ex ipsis. diximus autē
superius qd sensuiui primi perfectio est a ge-
nerante et species sensibilium sunt in ipsis:
sicut actus secundi armōice. ergo potentia
sensitiua pportionatur sensibili quod acci-
pit. et ideo ex illo manifestum est ppter qd
excellentie sensibilium corumpunt sensus
quoniam excellentie excedunt armoniam:
et soluitur tunc pportio quo ad sensibile cō-
positum fuit organū sentiendi: sicut in sim-
phonis quādo armonice extense sunt chor-
de si quis fortius qz armonia pmittat pens-
serit chordas corumpit armoniā. Alteri⁹
autem ex dictis manifestum est: quia plan-
te non habent sensum. s; enim patiunt a tā-
gibilib⁹ que agunt acione materie et nō tā-
tum actione speciei et lz babeant quandam
prem anime tamen quia organa plantarū
non sunt armonice pportionata ad solas se-
sibilium spēs recipiendas nō pñt sentire plā-
te. carent autem bñōi armonia in organis

pppterea quod terrestres sunt et iō actiones
earum ab actionib⁹ mālibus eleuari n pñt:
sed patiuntur passione māli non formali sicut
diximus. ideo dicentes plantas habere
duos sensus gustum. s. et tactum absqz du-
bio errant: quia licet trahant nutrimentum
et alterentur tangibilibus tamen nō iudicāt
sapores: nec alterantur alteratione spēcī rārū
sed alteratione māe h est igitur quod cōue-
nit sensui oī inq̄stum est sensus.

Capitulum secundum vtrum aliquid
nō bñs sensum patitur a sensibus.

Abitabit autem fortasse aliquis si
aliquid patitur ab odore s hoc est
ab odoris simplici specie. quod im-
possibile est habere olfactum: aut a colore
siue a caloris simplicis specie quod videre
non potest. similiter autem eadem ratio du-
bitationis est in alijs si enim qd est olfact⁹
actiuum ad actum est odor et relative dictū
tur ad inuicem pprium actiuū et ppriū pas-
siuum: tunc posito vno ponitur alterum: et
destructo vno necesse est alterz destrui. igitur
in quo est odor sicut in pprio passiuo ne-
cesse est habere olfactum sicut sequi videt
qd nihil habens olfactum mō predicto pati-
atur ab odore. eadem autem est rō in alijs
sensibus: quia sicut sepe diximus non que-
libet passiuia vel passibilia recipiunt actus
actiuoz quozumlibet sed actus sensibilib⁹
recipiunt quedā passiuia hz qd armonice sūt
sensitiua eoz. similr autem h idēz manifestū
ē etiam sicut lumē. n. tenebra odor sonus et
alie simplices spēs sensibiles sōm qd bñōi
nihil oīo agunt in corpora nō bñia sensus
actione spēcī tm: sed si agūt in ipsa h ē actōe
n spēcī sed māe: sicut qñ dī qd tonitruus scis-
dit lignū nō agit ad scissuram ligni videlicet
soni spēs simplr: s; potius aer p motū quo
mouet qui est cā sonādi et p cām eādē mul-
tū sonantia scindūt turres et muros: qz aer
prinuus vsqz ad audiū mouet qm defert so-
nū et cū est in muris commouet muros. et
iō etiam acuti soni dentes ledūt cōmonens
do eo dem. lz autē ita sit de spēbus sensuū
qui sunt p mediū distās tamē tangibilia et

sapores videt agere alterando i ea q nullū
habent sensum ⁊ que sunt inanimata. Si ei
illa dicerentur non agere que sunt inanima
ta tunc non possunt aliqua inueniri a quib⁹
inanimata ⁊ animata alterarentur. Si autē
proceditur q a se nſibus tactus ⁊ gustus pati
untur inanimata queramus vtrum ne etiā
a sensibus aliorum sensuum triū pariantur
inanimata. Sed dicendum vtrūq q non oē
passuum est ab odore suo ⁊ colore h⁹ q sūt
intentiones sensibiles: quia etiam si media
eorum pariantur ab intentionib⁹ sensibilib⁹
tamen media sunt indeterminata: ⁊ nō ma
nent in eis tanq⁹ forme pmanentes iste in
tentione: ⁊ ideo non vere ⁊ pſice patiunt⁹
ab eis: sed transeunt p ea ad sensus ⁊ ferun
tur p ea sicut aliquid patientia sūm quid ⁊ nō
simplr. Sed tunc querit⁹ q si odorare ē etiā
pati aliquid a specie tunc vnā ratōe patiunt⁹
medium quod est corpus inanimatum ⁊ se
sus a specie sensibili: ⁊ tunc sūm eadem pa
tiuntur ⁊ alterantur animata ⁊ inanimata
contrarium in li. de ce. ⁊ mū. nos determi
nam⁹. ⁊ ad hoc dicimus q odorare non
est absolute pati aliquid a sensibili pcepto:
sed potius odorare est sentire ⁊ indicare o
dorem quod est secūda sēsus pfectio ⁊ nō ē
im pati sed opari aliquid ⁊ hoc mō sensibi
le ad opationem sensus non agit in id quod
est inanimatum. est igitur totius huius qōnis so
luto siue determinatio q sēibile dupl⁹ ac
cipitur formaliter. s. ⁊ materialiter h⁹ est sen
sibile in eo q est sensibile ⁊ hoc est quod a
git ad opationem sensus ⁊ sūm h⁹ non agit
nisi corpus animatum anima sensibili sic
sensus ⁊ sensatum sunt correlatiua: que po
sita se ponunt ⁊ pempta se pūmunt. si autē
accipitur id quod est sensibile in quocūq⁹
sensu: tunc illud agit alterando etiā corpa
non animata: ⁊ hoc modo sensus ⁊ sensa
tum correlationem ad inuicem non habent
⁊ hoc mō quocūq⁹ alterant animata alte
rant etiam inanimata.

Capitulum tertium in quo est pbatio
q non est sensus preter quinque p naturam
mediorum.

Nonā autem nullus ē sensus p
pius preter quinque qui sunt vīus
auditus gustus tactus ⁊ olfactus
⁊ his que nunc dicimus accipere pōt aliq
fidem. si enim nos omnia sensibilia p medi
um nobis coniunctum ⁊ omnia sensibilia
p medium distans sentimus istis quinque se
libus quos habemus tunc null⁹ nobis de
bet esse sensus: qm sensus nō bētur nisi per
sensibilem cognitionem que p mediū con
iunctum vel p mediū distans sentiuntur.
Quod autem his quinque omnia talia sufficien
ter sentiant⁹ inducendo monstratur sic: in
phicis enim ostensum est q omnis anima
lis cuius est aliquis sensus ille est tact⁹: s⁹
non cōuertitur. hunc autem sensum q tact⁹
dicitur ⁊ est p medium coniunctum nobis:
sufficienter habemus cum sint plures. Quod
autem sufficienter tactum habeamus par
quia omnes differentias possibiles tangi p
bos tactus quos habemus sufficienter sen
timus. si enim deesset nobis aliquis illoꝝ
sensuum deesset nobis etiā organum ⁊ me
dium illius sensus. quecūq⁹ autem tangē
tes sentimus illa sunt sensibilia obiecta tac
tu: ⁊ illa habentes in sensu tactu cōtingim⁹
similiter autem est de gustabilib⁹ que suffi
cienter sentimus p extremum lingue tangē
tes. igitur non sunt plures sensus ad sentie
da ea que tactu senti debēt siue vlr siue pri
culariter h⁹ q gustus est quidam. non ergo
nobis deest aliquis illoꝝ sensuum qui sūt
p medium intrinsecum. similiter autem p
bauim⁹ q nō deest nobis aliquis illoꝝ qui
sunt p medium extrinsecū. quecūq⁹ enim
sentimus p media ⁊ nō ipsi tangentes tam
sentimus p sensum intentionalr p distā. tal
simplicū corpm que sunt aer ⁊ aqua q sūt
media trius sensuum. illa. n. sic se bñt q sūt
mediatū distanter ad sensus. ⁊ iō si pla sen
sibilia possent sentiri p organū vnū: tūc bñs
illud organum p qd sentiret sufficienter illa
pla sensibilia sufficienter haberet plēs sens
us qm nō deesset ei sensibilem cognitio si
cut si dicerem⁹ q organū sensuum esset ex
aere ⁊ q aer est mediū soni ⁊ coloris ille q
bñt huius organū sufficienter sentiret per
organū vnū oio sensata differentia genere

Secūdus

Similiter autē si pl'a organa et media sunt eiusdem sensati sicut aer et aqua que sunt media coloris inq̃tum lucida sunt tunc habens illa plura organa itēz sufficienter sentit illud sensatum et non deesset ei aliquid in sensibilibus cognitione. Ex omnibus autē huius arguo quod habens organa sufficienter omnia sensibilia sentientia per medium coniunctum et per medium remotum non habet defectum alicuius sensus. al' autem habens quoniam sensus habet organa sufficienter omnia sensibilia tam per medium coniunctum quā per medium remotum accipientia. ergo non deest aliquis sensus huius quinque sensus predictos. et hec ratio est penes media sensuum accepta. medium enim ad omnem sensum essentialiter exigitur: sed mediū aut est coniunctū aut distans: et si coniunctū est aut est per hoc medium quod est equalitas inter sua sensibilia aut priuatum eis omnino. medium autem quod est equalitas est in tactu: quoniam niam omnino non potuit priuari tangibilibus eo quod ex talibus consistit compositio essentialis animati corporis. si autem est medium per priuationem sensibilibus coniunctū tunc est gustus. ille enim est per coniunctum medium eo quod ipse est quidam tactus et suū medium priuatum est sensibili eo quod ex illo non componitur sentiens: sed potius suū sensibile est indicans hoc quod est maxime conueniens oppositioni essentiali et hoc est sapor: qui ideo quod sequela est complexiōis indicat nutrimentum quo saluatur compositum aiatū. Si autem est mediū distans non potest esse terminatum corpus: quia per illud non posset esse transitus sensibilibus. oportet igitur quod sit priuū. hoc autem est huius duplicem naturam: aut. n. est huius eam que est a superiori corpore et sic est medium visus et hoc est in quatuor corporibus prius: aut huius naturam alicuius esse in seipso et hoc est dupliciter: aut. n. est cum motu gnante sensibile ipsam: aut huius gnationem a solo sensibili factam et primo quidem modo est mediū soni et hoc est aer quod aer quā aqua nobilior est magis est in aere quā in aqua. Secundo autē modo mediū est odoris quod est etiam plus in aere quā in aqua. quia licet humidior sit quā aqua: tamen propter spiritualitatem sui humidius calidus

do sicco minus contrariatur quā aqua que in corporatur habet humidum: et ideo prius dicitur fundus odoris in aere quā in aqua. Est autem sciendum sensibile per media sua non esse motum locale: sed potius sicut diximus supra sensibile formaliter gnāt intentiones suam in omni parte mediū per circulum et speram in circuitu nec est una numero intentio sensibilis quolibet in parte mediū sed diuerse sicut etiam superius diximus de soni gnatione et hoc magis est alteratio quā motus localis non tam vere est alteratio ideo quod non res: sed potius intentio rei est generata in medio que intentio non est res separata vel rara in esse: sed potius rate rei similitudo spiritualis. Si autem aliquis obijciat quod si motus localis non est intentionū sensibile in medio quod tunc distans non debet impedire sensum et debemus equaliter cito sentire remotū et propinquū. Adhuc autem si est alteratio et omnis alteratio est cum transmutatione sibi et ita videtur media debere transmutari: dicimus ad hoc quoniam omnis vius agens efficacior est in propinquū agere quā in remotū sicut dicit philosophus alpetras et ideo sensibilia in propinquo proportionatas suas generant formas et non in remotis quorum distantia extra possit esse gnantis. et hoc concedat media huius aliquid posse transmutari non tamen similes per transmutat eo quod ista non res sunt velut diximus: sed res intentiones quedam et precipue in visu. in auditu autem sonus est materiale hoc in aere et per reflexionem habet esse spirituale. odor autem habet intentionale esse in remoto et in propinquo aliquid habet de esse materialis. gustabilia autem et tangibilia per manū coniungunt mediū: sed in medium non agit in organum nisi esse intentionale. et ideo videtur quod sic in aliis sensibus sensibilia ad mediū se habent ita in gustu et tactu se habent media ad sensum. hec igitur est ratio per media sensuum priuata nullū in aliquo animali perfecto deesse sensum.

Capitulum quartū in quo probatur non esse nisi quinque sensus per naturam organorum.

Adducemus autem hanc aliam rationem ex parte organorum sensus accepta dicentes quod organa quibus sentiunt aialia non

pnt esse mixta, nisi sic qd sint ex duob⁹ elis
medis que sunt aer et aqua dñantib⁹ in eis
sicut papilla cuius pfectio est visus ē ex aq⁹
et aer cōnālis est auri p quam ē audit⁹ et lo
factus ē ex altero illoz est qm in spirantis
bus sit p aerem in aquaticis aut sit p aquā
adducērem odorē similiter in animalibus
nō hñtib⁹ sanguinem et nō spirantib⁹ q i ae
re bitant sic sunt apes sit. n. in aere i. i quo eis
dem odores occurrunt vel concurrūt: sicut
supius ē determinatū. ignis autem p seip⁹
sum quidem nullus est: eo qd est flumen
et interminās omne animatum: sed p pprie
tatem sui caloris incomplexiōnatus tunc ē
in omnib⁹ sensibus opatio eius quia ca
lor facit vigiliam et expandit spūs animāli
um ad organa sensuum et sic organa omia
soluit ad operationem sicut frigiditas ad i
teriora. pcellens spūs immobilitat et stupe
facit omnia organa sensuum sicut in somno
et vigilia terminabitur. Terra autē cum sit
frigida et sicca et ex vtraz qūitate sit termia
tum corpus et nō receptibile sensibiliū: nec
reddibile eorundem sed potius h quod tar
de recipit fortiter in seipsa tenet nō pōt esse
dñans in organo alicuius sensus nec adiu
mētū p bere ad actus et opationes sensibi
les qd vō organicū corp⁹ terminatū et figurā
tū est et nō tenz nisi terratiō mixta alq⁹ ma
gis domiatur in tactu: qd in omnib⁹ aiatīs
magis terra dominat ppter soliditatē et fir
mitatem qd debet eē fm nām in corpib⁹ aia
tis eo qd aliter distinctionem et figuras mē
broz corpus aiatū nō retineret. vñ ex dictis
relinq⁹ nullū organū eē in quo dñet aliqd
simpliciū nisi aer et aqua. et h⁹ signū est qd si
oculus pūgat nō egredit ex ipso nisi aq⁹. li z
āt pspiciū qd ē mediū visus sit plus i aere
et igne et celo qz in aq⁹. tamen illa nō pl⁹ do
minat in visu. lux. n. celi vel ignis si in oculo
dñaret: sicut dicit plo et calcid⁹ nō aduna
rēt in oculo forme: sed potius diuinarerēt
sicut expresse deprehēdit in speculo luci op
posito in quo aut nulle appēt forme: aut ap
parent valde obscure et cūse et iō sagax sol
licita nā sapienter obūbrant oculm fouca et
lachryma et supcilis et būoie nigro circa ae
rem oculi posito vt forma adunata certū oñ

dat visibile et luce vndiqz circūfusa nō di
uaret visibile. Adhuc aut si ignis abun
daret in oculo rar⁹ esset nimis ad tenēdas
formas nec representaret sed traduceret: or
ganū aut tenere et representare oq formas:
oportuit ig tur qd fieret ex aqua frigida gla
tiali que puritate sua et puietate et buiditate
reciperet et frigiditate et spissitudine teneret
et representaret in auribus autem non ē ea
dem causa quia sonus est cum motu: sicut
supra demonstratum ē et motus non potest
esse pmanens in spisso sed in tenui qd h est
fm aliqd leue et graue sicut in de ce. et mū.
determinauim⁹. h ergo causa ē quare in or
ganis hec duo elementa dominat et nō alia
autem dixim⁹ odoratū fieri vtroqz illo
rum uon debet intelligi qd organū ipsaz ba
beat dominiū vtriusqz illoz eloz quia orga
num olfactus in anteriori pte cerebri collo
cat: et ideo optet esse frigidum et humidū
nō tamen fluidum sed commixtum euz ter
ra. sed actus odoratus sit per tactum
aeris in quibusdam et per tactum aque i q
busdam sicut diximus: cum igitur organa
sentiendi aliter componi non possint: ni
si ex his que diximus et animalia perfec
ta omnes habeant istas organorum perfec
tiones. animalia perfecta omnes habent
sensus. omnes enim sensus habēt a per
fectis animalibus et non ab imperfectis si
cut i tertio huius scientie libro ostendem⁹.
natura enim sollers et sollicita nībil negat
necessariorum et non dat superfluum aliqd
et hoc perpendere possumus in hoc qd tal
pe dedit oculos et cooperuit eos pelle quia
illud animal cibum sibi terra venatur: et ibi
oculis non indiget: raro autem est extra ter
ram et propter consuetam opacitate terre
et tenebram sustinere lumen non posset nisi
oculos rector pelle haberet ob quod in lo
co oculorum exterius pilos non habet pel
lis eius vt magis sit spissa.

Capitulum quintum in quo probatur qd
nullus deest sensus ipsis sensibilibus.

Secundus

Obuc at̄ ⁊ tertiāz inducem⁹ rōnem
sūptā a sensibus p̄ quā nullū deesse
sensum animalibus perfectis ostendem⁹
hec enim efficacior est ad probandum q̄
numerus propriorum passiuorum ex nūe
ro propriorum actiuorum conuenientissi-
me probatur. Non enim alteruz aliquod
corpus sensibile est ⁊ alia passio sine qua
litas sensibilis que nulli sensui est prop̄a
q̄ ille que dicte sunt ergo nullus deest a-
nimalibus perfectis sensus. nullum au-
tē aliud sensibile ē ab his que dicte sunt si
cat probabimus. Si enim esset aliud ali-
quod sensibile sensus illius ab aliquo ani-
mali haberetur: sed animal perfectissimū
est homo: ergo sensus illius haberetur ab
homine. nos autem videmus hominē nō
habere plurium sensibilium sensus q̄s qui
dicti sunt: quoniam sensibilia iudicant cō-
uenientia ⁊ inconuenientia animalib⁹ quo-
rum sunt sensus. iudicium autem conueni-
entis ⁊ inconuenientis potest accipi per il-
lud quod substantialiter conuenit aut no-
cet aut per signum illius: ⁊ siquidem ē de
eo quod substantialiter cōuenit: tunc opor-
tet q̄ sensibile innotescat per seipm: ⁊ ali-
quid quod est pars animalis quia ad hoc
q̄ aliquid substantialiter conueniat opor-
tet ista duo concurrere scilicet q̄ substantia
sensibilis per se ipsam conueniat: quia spe-
cies generata ab ipso nō constituit substan-
tiam corpoream: ⁊ oportet vt substantie cō-
ueniat sentientis: ⁊ sic sensibile necesse est
coniungi per substantiam sentientis: ⁊ ex h̄
conuincitur esse tactus: ⁊ sufficienter habe-
tur quando omnia contangibilia nobis s̄
stantialiter per tactum sentimus. Si autē
per signum innotescit: aut illud signuz est
propinquum aut remotum: aut medio mo-
do se habens. ⁊ siquidem est propinquus
tunc erit sequela commixtionis: ⁊ sic erit
sapor per substantiam coniunctus gustui.
⁊ si est medio modo se habens tunc ē odor
qui causatur a sapore. Si autē est remotū
tunc significat per ipsam rei formam: aut
per illud quod est ei⁹ signum ⁊ non res: ip-
sū: ⁊ sic est sonus. Est autem numerū hūc
aliter accipere: quoniam sensus est ad no-

titiam ordinatus ⁊ ad cibum conuenientē
⁊ ad substantiam. his enim tribus perfici-
tur animal perfectum. substantia enīz dat
esse: cibus autem conseruationem in esse
disciplina autem est de perfectione anime
⁊ precipue humane. Si ergo sensibile sit
magis disciplinabile tunc erit aut ex ipsa
rei forma deseruiens inuentioni: ⁊ tunc est
sensus visus. ⁊ ideo delectatio visus ma-
xime signum est q̄ homo naturaliter scire
desiderat: aut est per signum intentionis
rei: ⁊ sic est auditus deseruiens doctrine:
quia autem omne quod quisque scit aut
addiscens ab alio: aut inueniens per se
ipsum nouit: ideo isti duo modi sufficient
ad disciplinam. Si autem sensus sit ma-
gis ad cibum prosequendum cum cibus
non sit nisi aliquid commixtus oportet q̄
spēs sensibilis sit alicui⁹ cōmixti spēs. spe-
cies igitur ista cōsequitur proxime mixtu-
ram ita q̄ est proximus effectus eius: et
sic est sapor: aut est effectus eius non pro-
ximus ⁊ sic est odor qui saporem sequitur
Si autem est de his qui ordinantur ad
substantiam tunc est species tangibilium:
Et ex his patet quare homines visum et
audiri habentes optime disciplinabiles
sunt: ⁊ si carent odoratu visu ⁊ auditu nū-
quam disciplinantur perfecte. Sunt tamen
omnes sensus aliquo modo ⁊ s̄m quid di-
sciplinabiles: ⁊ ideo dicit q̄ destructo quo-
libet sensu perit scientia sensibilis eius:
⁊ sunt aliquo modo iudicantes cibū: sed tē-
aut iudicant p̄ iterōez pure spūale aut me-
dio mō se hñtē: p̄mo qđ mō iudicat vis⁹
a remotissimo: secūdo at̄ mō aut ē s̄baliter ci-
bens: aut p̄ime iudicans cōueniens ⁊ in-
cōueniens in ipso. ⁊ p̄mo quidē mō est ta-
ctus: secūdo at̄ mō est gustus. Si autē h̄z se
medio mō aut plus ē m̄ale q̄ spūale aut e-
cōuerso: ⁊ p̄mo qđez mō ē odor qui mixti
corpis ē: ⁊ secūdo mō ē son⁹ qui ēē spūale
habet i medio nō tamen sic visus. he autē
sunt rōnes ab aristotele in secundo de aia
p̄fuse ⁊ breuiter posite ppter qđ auicenna
p̄fess⁹ ē se aristotele illo i loco n̄ intellexisse.

Capitulum sextum q̄ sensorum om-
nium non potest esse aliquis sensus.

a predicatis.

Dicit autē aliquis dicēt q̄ organum aliquod p̄p̄iu quo sentimus ē eorū s̄sibilū que supra vocamus sensata cōia: et sic ille sensus qui ē illius orgāi erit sextus s̄sus p̄mus ita q̄ s̄sata cōia sunt sibi p̄p̄a. Sed si hoc eēt v̄p̄z tē s̄sata cōia sentirem? vnoquoqz s̄su s̄z accidēs et nō eēntialr. id qd̄ sentimus p̄ acc̄is dī dupl̄r quorū vnū ē quod accidit huic sensui iq̄sū ē hoc: licz nō accidat s̄sui inquantū ē sensus sic nos visu sentim? dulce: hoc. n. accidit visui iq̄s. itū coniunctū ē suū s̄sibile cū s̄sibili gust? tamē dulce nō accidit sensui inquantū est sensus: qz tunc a nullo sensu p̄ciperef siue sentiref. aliud at̄ est qd̄ accidit huic sensui inquantū est h̄ sensus: et etiā s̄sui inquantū ē s̄sus sicut dicim? q̄ videm? filiū deonis et de illo diximus supra qd̄ ē s̄satu per accidens. p̄mo ergo mō p̄ acc̄is sentit ab aliquo s̄su hoc qd̄ ab alio s̄su sentit p̄ se. si ergo sensata cōia sentirent ab aliquo p̄p̄o sensui p̄ se tunc absqz dubio nō sentirentur ab alijs nisi p̄ accidens: ita q̄ forma eorūz nullo mō depingeret in s̄su alio: sicut nec forma dulcis deicribit in visu. cōia at̄ sunt quinqz que supra dixim? q̄ sunt mot? star? figura magnitudo nūerus: et vnū tamē qd̄ ad nūerum reducitur: et si aliq̄ alia inuēiant que a plurib? s̄sibus eēntialr sentiunt ad ista reducuntur sicut litas qui ē dimensio: et magnitudo quedā: et sicut p̄p̄inquitat et remotio q̄ sunt etiā reducta ad magnitudinem: et sicut aspitat et lenitas et rectū et curvum q̄ vident et tangunt que s̄b figura vident collocari et q̄cunqz alia talia p̄p̄u inuēiri. et iō auicē. in suo sexto nāliū: s̄l̄r at̄ et auicebron et hebucham p̄la q̄z qnqz ponūt s̄sata. Q̄ autē oia ista a quocunqz p̄dictorū quicqz s̄sui eēntialr et nō accidētalr sentiātur p̄bat per hoc q̄ oia hec q̄ sentim? motu quodā qui ē a s̄sibili in s̄su s̄rim? In illo autē motu foia s̄sibilis vt passio quedā efficiet in s̄su: tali. n. motu s̄rim? magnitudinē. et iō magnitudo s̄sibilis in sensu efficiet: et qz magnitudinē s̄rim? motu oz q̄ ē figurā sentiamus tali motu: qz figura magnitudo est quedam sic vel aliter terminā

ta. et quia oppositorū est idem s̄sus essentialis: ideo quiescent sentimus in eo q̄ non mouetur siue p̄uatum est motu. numerus autem sentimus negatione continui. et per numerum proprietates. iam autem probatum est q̄ continuus quod est magnitudo quedam essentialiter sentitur: et iō oportet q̄ eius p̄uatio que est numerus essentialiter sentiat et vniuersaliter dicatur q̄cqd̄ sentit motu qui sit a s̄sibili in s̄su: et passio est s̄sus et sic perfecta ab agente s̄sibili a pluribus sensibus: illud sentit eēntialr cū talis motus sit factus p̄ se s̄sibili foia motus. n. ille ē foia post formā: qz quod a s̄sibili patitur p̄ mediū hoc patit a medio organū sensus. cōia autē oia tali motu sentiunt a plurib? sensib?: nihil igit eorū sentit p̄ acc̄is sed vnūquodqz eorū sentit eēntialiter: et hoc non posset esse sicut diximus si sensata cōia p̄p̄ia essēt alicuius sensus particularis quia vnusquisqz proprium vnum sentit tantum p̄mo s̄m naturā sicut visus qui p̄mo nō accipit nisi colorē et s̄b ipso colorū d̄ras. est. n. visus p̄mo coloris: et postea d̄rari coloris s̄m q̄ probauimus in p̄ncipio p̄h̄corū q̄ v̄le p̄us ē particulari in s̄su. s̄l̄r at̄ est in quolibet alio sensu. cū igit ista cōia sint plura s̄b vna v̄lī nā nō cōtenta nō erit ipa alicui? sensus s̄sata p̄p̄ia. si autē diceret ab aliquo q̄ eēt p̄p̄a alicui? sensus tunc seq̄ret q̄ ab alijs s̄sib? p̄p̄is ista non cōprehenderent nisi p̄ accidens: et sic motus sentiref p̄ visu p̄ acc̄is quia ille motus sentiref a visu sicut nec sentimus dulce per visum: hoc enim ita cōtingit: quia nos habemus vniūqz scilicet tam aibi q̄z dulcis proprium sensum s̄z q̄ essentialiter et substantialiter vniūqz agnoscimus: sed album visu et dulce gustu: et iō accidit nobis videre album quando indiciū gustus prius fuit de dulci in hoc albo. et ideo nō videmus dulce in eo quod dulce: sed videmus hoc quod est dulce s̄z materiam. et si diceretur q̄ non hoc modo videmus dulce per accidens q̄ scilicet accidit huic sensui inquantū est sensus hic tunc oporteret q̄ videremus ipsam per accidens oio ita q̄ accideret s̄sui iq̄sū ē s̄sus

Secundus

sicut videmus filium deonis non inquamur de deo
nis filio? acceptus per aliquem alium sensum: sed in
quantum est albus cui accidit deonis filius est
cuius forma nequaquam in visa describitur: sed ab
alia altioris sensus comprehensione cuius visibili
accipitur. nos autem sciamus ante perbamus quod nos
habemus sensum communem a pluribus sensibus? eo-
rum que sunt sensata communia non habemus accidentem: sed
per se. non igitur est de ipsis aliquis proprius nequaquam
sentire? ipsa essentialiter a pluribus contrariis
sed tantum habemus accidentem sicut sentit filius deo-
nis. propria. n. sensibilia sentiuntur propriis sen-
sibus adinvenit: ita quod unus sentit sensibile al-
terius: non quidem habemus quod ipsi sunt essentialiter di-
stincti ad hoc sensibile vel ad aliud: sed po-
tius habemus quod sensus plurium sensibilibus est unus
in se non inquantum sensus: sed potius habemus quod
sensibilia plurium unum sunt in subiecto sic ci-
trinum et amarum in colera: tunc. n. dicimus nos
videre amarum quando videmus citrinum
et non potest dici quod hoc sit alterius proprium cu-
iuscunque duntaxat. visus. s. vel gustus quod
dicat quod hoc duo unum sunt: quoniam hoc dicere est
alicuius virtutis que comparat habemus dionem
et componem sensata plurium sensuum: et hoc
non potest esse proprium alicuius eorum: quod que-
cunque virtus comparat inter sensata plurium
quod accipiat sensata plurium: et hoc non potest fa-
cere aliquis sensus proprius: et quod hoc non est
proprium alicuius sensus particularis: ideo frequenter
fit deceptio circa hoc cum supra ostenderimus
proprium sensum in sensibili proprio nullatenus
decepti. deceptio. n. est eius virtutis que co-
ponit et dividit inter sensata: quod sepe cum acci-
pit citrinum habet ipsum putat esse amarum: et ita mel
aliqui opinatur fore fel. cuius autem potentie sit inter
sensata componere et dividere posteri dicent
Inquireret autem aliquis cuius causa non dat nobis
sensus plures ita quod plura sensata sentimus
et non dat nobis non unum solum sensum per quem
omnia sensata sentiremus. Ad hoc dicendum est quod hoc
facit non quatenus nos non lateat omnia sensata que duntaxat
ter sentimus per sensata propria. illa. n. nesciremus
esse communia si omnia propria sentiremus per unum et eundem
sensum que sunt motus et magnitudo: et alia que supra
dicta sunt. Si. n. solus visus per quem sentiremus
per omnia sensata et visus esset albi et aliorum proprio
tunc: tunc lateret magis communia esse communia quam modo fa-

ciatur: videtur. n. omnia communia eadem esse cum propriis
eo quod non consequerentur nisi ad sensibilia eius-
dem sensus: et videretur color esse magnitu-
do. nunc autem quod eadem communia etiam in altero sen-
su sentiuntur: facit manifestum esse quod communia altera
sunt a propriis: quicquid. n. aliqui sequitur ad
unum aliquando ad alterum diversum est ab utro-
que et cum communia uniantur in se propria si communia non
boni essent distincta a propriis ideo quod totum iudici-
um sensibilibus esset errore implicitum: et nihil
esset certum in iudicio sensibilibus. hec igitur dicta
sunt ad hoc quod non sit sextus aliquis sensus pro-
prius preter quinque determinatos.
Capitulum. vii. et est digressio declarans. v.
vires anime sensibiles interiores.

Omnes autem nunc inquirere de virtutibus
anime sensibiles interioribus propter faci-
liorem intellectum primo enumerabimus eas: et po-
stea sigillatim exequemur de ipsis. dicamus
igitur quod in omni natura que pluribus communis est ideo esse
unum fontem ex quo illa communis oritur: sensibilibus
autem cognitio est communicata quinque sensibus: et ideo ideo
esse unum fontem ex quo omnis sensus oritur: et ad
quem omnis motus sensibilibus refertur sic ad vl-
timum finem: et hoc fontem vocatur sensus communis quod quidam
habet inquantum sensus est: et quidam habet inquantum sensus
communis est: inquantum. n. sensus est habet quod recipit rerum
species sine materia: et tamen prout materia quod proprium est
omnis sensus. inquantum autem communis est habet duo sine quibus
sensibilis cognitio non perficitur quorum unum est iudi-
cium sensibilis operationis sicut nos apprehendimus
videre quando videmus: et audire quando
audimus et sic de aliis. Si. n. hoc iudicium non
esset in animalibus non esset satis utile videre et audi-
re et habemus alios sensus apprehendere. Secundum
autem est comparare sensata diversorum sensuum per hoc quod in-
venit ea in uno communi sensato iuncta vel distincta
habemus. n. non potest facere aliquis sensus proprius: quod
comparatio inter plura est: et ideo comparantem plura sit habere
apud se: et ideo sensus communis comparat sensata dicendo
citrinum esse dulce et unum dulci? alio per hoc quod ad
ipsos referuntur omnes proprios sensuum sensata. habet igitur
cognitum potest sensum communem. nos autem percipimus nobis
esse cognitionem sensibilibus fontem est quoniam res non est
propria: et hec cognitio est altioris abstractionis
quam cognitio sensibilis sic superius determinavimus
scimus. n. quod altera est virtus que boni tenet:

et altera est virtus que bene recipit: quoniam bene tenens perficitur sicco frigido: et bene recipiens perficitur humido. et cum sensibilis bene recipiat et non teneat re abstinere: scimus sensibilem virtutem vniuersaliter non esse illam que tenet imagines rerum apud nos quando res ipse non sunt presentes: nos autem in nobis circa sensibiles formas tripliciter exprimur in genere cognitionem quarum una est que est circa formas acceptas per sensum hoc modo quo sensate sunt. alia autem que est circa intentiones quoniam in sensu fuerunt: sed tamen a sensibiliu conditionibus non sunt separate: sicut esse conueniens vel inconueniens et amicum vel inimicum et esse filium et non filium matrem et non matrem sicut quis nescit filium: et illi et non alii porrigit verba lacrimando: et fugit lupum ut inimicum et canem sequitur ut custodem: et utraque istarum cognitionum est de his que sunt apud nos re non presente. Est autem et quedam tertia que agit tam in formis sensatis quam in intentionibus componendo et diuidendo que est quasi communis virtus ad quam referuntur tam forme sensate quam intentiones elicitae sicut sensata particularia ad sensum communem. Resumamus igitur duo principia per que distinguuntur vires iste dicentes quod actuum quod est formale non perficitur eodem quo perficitur passiuus quod est recipiens et tenens. cum igitur quedam virtus sit que tenet et recipit formas prius sensatas: illa erit passiva perfecta frigido sicco in complexione organi cuius ipsa est actus. Cum autem in nobis experiamur esse cognitionem intentionum elictarum ex sensibilibus formis oportet esse aliquid quod eliciat et agat illas intentiones: et illius erit quasi potentia actiua agens intentiones illas ex sensibus cuius perfectio in complexione sui organi est calidum spirituale et formale valde reservatorium: ergo formarum sensatarum vocauerunt peripatetici imaginationem alias imaginationem: et quibusdam placuit quod vocaretur virtus formalis eo quod vult apud nos formas. actiuus autem et elicitium intentionum vocauerunt extimatio nem: quia vero etiam experimur apud nos iterum teneri intentiones elicitas sicut tenentur forme sensate: et non est ab eadem potentia tenere et agere sicut dictum est: nec id tenens est quod tenet formas sensatas et intentiones elicitas ex eis eo quod aliorum gradus abstractionis est intentio quam forma sicut supra diximus: ideo coacti sunt inuenire virtutem anime que tenet intentiones elicitas ab estimatiua virtute: et hanc vocauerunt memoriam. Adhuc autem nos experimur nos vii componendo et diuidendo tam formis quam intentionibus. facimus enim homines cum duobus capitibus: et aliquid compositum ex multiplici forma sensata et componimus hoc cum intentionibus quas elicitas habemus apud nos. et oportet quod faciens illud sit aliquid commune ad quod tam forme quam intentiones referuntur sicut ad quoddam commune. et hoc vocauerunt fantasiam que existens inter memoriam in qua sunt intentiones: et imaginatiuam in qua sunt forme acceptae per sensum virtus utriusque componendo et diuidendo. et hoc operatur in somnis: sicut et in vigilia. fantasia autem ab apparitione dicta est: quoniam illa est maior cognitio quam habeat anima sensibilis: et est ultimum virtutis eius: et hec a vulgo in hominibus vocatur cogitatio: cum tamen proprie cogitare rationis sit proprium. hec autem fantasia plurimum confert eius recordationi quod oblitum est per hoc quod mouet intentiones ad formas: et formas ad intentionem. per hoc enim venit in simile aliquid eius quod prius scimus fuisse: et per illud venit in oblitum sicut nos in libro de memoria et reminiscencia ostendimus. hec etiam est illa que intellectualia assimilatur corporalibus. Intellectuales enim diuisiones vnius in multa assimilatur diuisioni arboris multos in ramos sicut id quod facimus in arboze porphyrii de diuisione predicabili et resolutione quam facit ipse intellectus posterioris in primis assimilatur scalis sicut est id quod tradidit pythagoras de scala aurea. secundum congruentiam autem operum peripatetici tradiderunt istis virtutibus similes. non organicas esse tradiderunt eo quod sunt particularia tantum. omnis enim forma particularis in materia aliqua est: quoniam forma sine omni

mentur forme sensate: et non est ab eadem potentia tenere et agere sicut dictum est: nec id tenens est quod tenet formas sensatas et intentiones elicitas ex eis eo quod aliorum gradus abstractionis est intentio quam forma sicut supra diximus: ideo coacti sunt inuenire virtutem anime que tenet intentiones elicitas ab estimatiua virtute: et hanc vocauerunt memoriam. Adhuc autem nos experimur nos vii componendo et diuidendo tam formis quam intentionibus. facimus enim homines cum duobus capitibus: et aliquid compositum ex multiplici forma sensata et componimus hoc cum intentionibus quas elicitas habemus apud nos. et oportet quod faciens illud sit aliquid commune ad quod tam forme quam intentiones referuntur sicut ad quoddam commune. et hoc vocauerunt fantasiam que existens inter memoriam in qua sunt intentiones: et imaginatiuam in qua sunt forme acceptae per sensum virtus utriusque componendo et diuidendo. et hoc operatur in somnis: sicut et in vigilia. fantasia autem ab apparitione dicta est: quoniam illa est maior cognitio quam habeat anima sensibilis: et est ultimum virtutis eius: et hec a vulgo in hominibus vocatur cogitatio: cum tamen proprie cogitare rationis sit proprium. hec autem fantasia plurimum confert eius recordationi quod oblitum est per hoc quod mouet intentiones ad formas: et formas ad intentionem. per hoc enim venit in simile aliquid eius quod prius scimus fuisse: et per illud venit in oblitum sicut nos in libro de memoria et reminiscencia ostendimus. hec etiam est illa que intellectualia assimilatur corporalibus. Intellectuales enim diuisiones vnius in multa assimilatur diuisioni arboris multos in ramos sicut id quod facimus in arboze porphyrii de diuisione predicabili et resolutione quam facit ipse intellectus posterioris in primis assimilatur scalis sicut est id quod tradidit pythagoras de scala aurea. secundum congruentiam autem operum peripatetici tradiderunt istis virtutibus similes. non organicas esse tradiderunt eo quod sunt particularia tantum. omnis enim forma particularis in materia aliqua est: quoniam forma sine omni

Secundus

ma accepta est vis circa qua opatur ielle
tus. sensu igitur eodem in anteriori pre cerebri
posuerunt in loco ubi concurrunt nervi sensiti-
ui quinq; sensuum sicut in quodam centro q
locus medullatus est et humidus post quem lo-
cus est durities maior ex frigiditate cerebri p-
ueniens: et illud dixerunt ibesaurum formatum in
quo retinentur foris et immobilizantur qui ibesau-
rus imaginativus vel formalis vocatur. In p-
ma autem parte medie celle cerebri vel cellu-
le que calida est ex motu multum spiritus ad ipsam po-
suerunt extrinsecam que elicitiva et activa est in-
tentionum. ibesaurum autem eius resonantem inten-
tiones qui memoria vocatur in posteriori parte
cerebri posuerunt qui locus est siccus propter
nervos motuosos qui oriuntur ab ipso. cuius signu
est: quia lesa illa pre dicitur vel leditur
memoria in omnibus animalibus. fantasia autem que
convertit se ita ut intentiones quas super formas
posuerunt in medio medie celle tanquam cen-
trum inter imaginativam et memoriam. huius signum
est: quia lesa media cella non habet ab aliquo
animali ordinatum regimen vite eo quod non potest vis
sensatis foris et intentionibus habere quod oportet: et
tunc efficiuntur animalia furiosa et rapida:
hoc igitur sunt que prelibare volumus de istis
virtutibus et modo prolixius determinabimus
de unoquoque istorum et primo de sensu communi.

Capitulum viij. de eo quod sensu communi nos se-
mus videre et audire et habere alios operari.

Sciamus igitur quod quia nos sentimus: quod
videmus quando videmus et sentimus:
oportet quod virtus qua hoc scimus sit aliqua virtus
aie sensibilis. Queramus igitur virtutem visum sit
illa virtus que videmus nos videre aut altera
a visu. Si autem querimus de virtute qua senti-
mus nos audire et olfacere et sic de aliis virtutibus
fiat bene per sensum proprium cuius est operatio illa
aut per aliquam aliam virtutem. Si autem detur
quod sensus quo sentimus nos videre quoniam vide-
mus sit altera a visu tunc oportet quod ille sen-
sus sit visus eo quod illo videmus nos videre: et
oportet quod ille etiam sit coloris qui subiectus vi-
sui: quod non videmus nos videre: nisi per hoc
quod videmus nos in visu speciem coloris ha-
bere: et qui videt speciem coloris in visu vi-
det colorem. et ex hoc sequitur quod duo sensus

eiusdem sint subiecti sive obiecti. scilicet visus: et
ille quo videmus nos videre quod est im-
possibile: quia non multiplicatur proprius
patiens ex eiusdem speciei agente. Si autem
daretur quod est idem visus quo videmus co-
lorem: et quo videmus nos videre colorem
tunc visus erit simpliciter sicut obiectus: et cuius
obiectum sit agens: sensus patiens: seque-
rentur eundem sensum esse agens et patiens
quod iterum est impossibile. Si autem pro-
pter hoc iterum diceretur quod esset sensus al-
ter tunc queramus de illo altero utrum vi-
deat se videre an non: et si non tunc cogni-
tio sui sensibilis est incerta comprehensio:
quoniam quando videt non comprehensio
dit se videre: tunc eadem ratione alio sensu
videt se videre sicut et in principio: et tunc
iterum de illo queretur: et procedet hoc in
infinitum: aut oportet dicere quod ille alius sit
simpliciter index. cum autem eodem sensu vi-
deat se videre: et videat visibile: et hoc in p-
mo dicendum fieri eo quod non nunquam abun-
dat superfluis sed explet opera sua per ne-
cessaria: ergo relinquatur quod eodem sensu vi-
deamus visibilia: et videamus nos videre
hoc tamen adhuc dubitationem habet: co-
stat enim ex premissis quod nihil est videre secundum
actum nisi vult sentire colorem secundum actum
quoniam nos supra probavimus quod speci-
es obiecti quando est in sensu perficit ipsum
secunda perfectione que est agere: oportet
igitur ut videtur ex hoc sequi quod videns se
videre nihil aliud sit nisi videns colorem:
aut visum habere colorem: et ita primus vi-
dens quo videmus nos videre habebit co-
lorem sicut et pupilla. primum autem videtur
dicimus quod influit oculo visum: illo enim
videmus nos videre sicut diximus supra
Si autem hoc detur tunc sequitur quod quan-
do videmus nos videre quod videre sit color
vel coloratum quod est valde inopinabile
Dicamus igitur soluentes hanc questio-
nem quod manifestum est quod non omnino est
vnum et vno modo dictum sentire per visum.
et huius signum quidem est: quia etiam
quando videmus res exteriores non vide-
mus vno modo: nec vno modo iudicamus per visum
discernendo tenebras et lumen. et sic possumus.

dicere q' visus sit diuersorū sicut colorati ē aut obiecti t' est opationis aliter q̄ obiecti: tunc nō sequit' q' videre sit aliquid coloratū vel color.

Amplius autē soluentes inductaz dubitationē aliquat' possum' aliquo mō cōcedere cōclusiōem q' scilicet videre videntis fm actum sit tāquā coloratū lz non sic simpliciter sit coloratū. Ad. n. quo sentimus ē susceptiū sensibilis foie: t' informatur ea sed suscipit eaz sine materia vt supra dixi' cuius signū est: quia etiā abeuntibus sensibilibus rebus a p'sentia sentientū adhuc i sunt sensus. i. forme sensibiles t' fantasie qbus sensibiliter operant' aialia quādo imaginant' t' remōrantur sicut supra diximus actus. n. siue p'fectio rei que sentit' t' sensus fm actū factus ē vnus: q' vna foia p'fectio ē vtriusq; sed altera est eē eius in sensibili t' alterum in sensu: q' esse spūale t' intentiōnale hēt in sensu: māle aut' t' naturale bz in re sensata: hoc aut' dico de sensu t' sensibili fm actū acceptis: vt qū accipit' sonus fm actū t' audit' fm actū: tūc. n. in vnus foie actu sunt sonas t' auditus q' forma ē sonus alterū eē bñs in sonāte t' alterū in auditu. Cōtingit. n. aliquādo q' id quod bz auditū nō audit' fm actū: t' cōtingit q' id qd bz sonū in potētia nō sonat fm actum: t' tūc nō sūt in vnus foie actu audiēs t' sonas: cum aut' id quod possibile ē audire opet' t' actu aliter audiat: t' cū id quod pōt sonare actu aliter sonat: tūc fm actū audiēs t' fm actū sonas sunt sūt in vna forma fm actū: sed p'ut ē in audiēte vocat' auditio: t' p'ut ē in sonante vocat' sonatio. ppter diuersuz eē qd habet in auditu t' sonāte sicut dixim'. t' si militer ē de visu t' ceteris sensib'. sicut igitur auditio ē soni qdā p'fectio fm auditum ita visio ē coloris aliquo mō: ppter quod vidēs se videre iudex est eius quod ē circa coloris actū in visu. Est igit' determinatō q̄stionis hui' rōnis q' videm' nos videre t' sentim' nos audire t' fm quēlibet sensuz opari sensu cōi qui aliquo mō ē idē cū particulari t' aliquo mō diuersus. Sūt oēs sensus vni in foia virtutis sensitiue q' sonas ē vtrū sensu particulari: t' ipi p'culares se

sus sūt sic rini ex cōi fonte deriuati: t' hoc sensu cōi ē iudiciū circa p'culares actiōes q' sunt sensuū particulariū: t' hoc mō reflectitur vtrū sensitiua sup se quādo iudicatur seipsa. sensus. n. cōis qui formalit' ē reflectitur sup particularē indicādo sensibily d. a. actiōe t' opatiōe eius: t' hoc mō nihil p'hibet qn idē sit actiū t' passiuū: agere. n. quod. dā est iudicare t' compare cōponēdo t' diuidendo: t' hic ē cōis sensus qui ē foial, recipe aut' t' habere foias sensibiles ē patit' t' h' ē sensuū particulariū. nos tū ad banc q̄stionē inferius in sequēti caplo redibimus subtilius de eadem disceptantes.

Capitulum nonū qual' sensitiuz sensibili leqz idem in actu sunt t' diuersa in esse t' q' liter correlatiua.

Itē aut' iā dicit' ē q' sensus fm actū t' sensibile fm actū sunt simul t' idē i actu t' diuersa in eē. Hoc aut' sic p'bamur. ois. n. motus qui ē exitus de potētia ad actū: t' sūt ois actio fm q' est actio ab agēte in patiens: t' sūt passio qua abigit' aliquid ab eo in qd agit' t' quod mouet' sūt i eo qd agit' siue patit' fm re sicut ostēdim' in p'blis: q' at ois sensus patit' ab obiecto sic quāditus a sono o'z necessario sonū bz actū in quo ē son' p'mo fm potētiā in eē: act'. n. ois est in eo quod de potētia exiit' i actū t' h' ē patiens t' motus: actiui. n. t' motui actus sit in patiente generalit' t' nō conuerso t' iō nō generalit' est verū q' oē mouēs moueat. nō. n. ē verum nisi in p'blis quozū mā ē vnica per cōtrarietate mouens t' mota sicut determinatū ē in p'blis t' in libro pygeneos. in alijs aut' inuenit' aliqd agēl nō actū: t' aliquid mouēs nō motū sicut ē i spūalib' in quib' sensibile ē mouēl tū motū: t' mediū mouens motū t' sensus motū t' nō mouens. cū igit' sic est tunc oportet necessario q' sonatis actus qui ē sonatio sit in potente sonare: t' hoc ē solidū planum cuius aere sibi cōiuncto. similiter autem potētia habens sonum est sensus auditus. act'. ergo soni sit etiā i auditu: igit' sonas t' audit' est idem actus fm esse differens fm dīaz

Secundus

fm q est in diuersis potentia sonū habentibus sortitur nomia diuersa. Quando eniz est in potentia sonante tunc vocatur sonatio et quando est in potentia audiente: tunc vocatur auditio. Dicitur enim sonus dupliciter fm actum et potentiam sicut et dupliciter dicitur auditus fm actum et potentiam eadem autem omnino ratio est et in alijs sensibus et sensibilibus: sicut enim actio est alioquo modo in agente et alioquo modo in patiente: quod est in agente fm quod per ipsam denotatur quando dicitur agens et fm quod ipse potens est agere: quando est in ocio: et exit in actualiter agere quando agit post ocium. In patiente autem est ipsa forma que infunditur ab agente. Similiter est de sensibili et sentiente: quando enim sensibile non agit in sensum tunc est quasi in ocio habens tamē formā qua perfectum est ad agere: quando autem actu agit in sensum tunc est actus sensus in ipso a quo denotatur et est eadem forma pfluens ab ipso et est in sensu qui potentia habuit eā non sicut mutatio de actio in actum: sed potius sicut in patiente quod recipit formā agentis: et sic actui et passui est idem actus. Potentis eniz agere et potentis actionem agentis recipere idem actus est diuersus huius est potentia luer agentis et potentialiter patientis. Sed in quibusdam sensibus fm diuersam esse habet duo nomia: in quibusdam fm alterutrum est innotatum sicut diximus de potentia audiente et potentia sonante quod actus vnus est auditio: et actus alterutrum sonatio. In visu autem actus potentie videns dicitur visio: ille autem qui est eius quod de ocio exit in actum quando ut actum perficit visum que est actio coloris non est notata nisi per circulo locutionem exprimat dicendo quod est actio coloris in visu fm actum factum. Similiter autem in potentia gustante actio gustus vel gustatio vocatur: saporis autem actio innotata est: quoniam autem sic vnus est actus sensibilis et sensuiui: quando vtrumque fm actum est: necesse est tunc ea sic dicere simul corumpi et saluari: quod sic correlatiua sunt que posita se ponunt et pempta se pemptur et sic simul sunt et corumpuntur auditio et sonus et gustatio et saporis actio: et sic de alijs. Quando autem vtrumque fm potentia dicitur et

non fm actum: tunc non sunt correlatiua et tunc non necessarium est quod simul corumpantur et saluentur. Sed antiqui philosophi non bene dicebant quando opinati sunt sensibile et sensum quocumque modo accepta esse correlatiua: dicentes nihil esse album vel nigrum nisi quando est visus de ipso et nihil esse saporem nisi prout est in gustu: et sic de alijs sensibilibus et sensibus: huius enim vnus modo recte dicebatur et alio modo non recte: sensibili enim et sensui dictis dupliciter: his quidem fm potentia: illis non fm actum de fm actum dicitur recte dixerunt antiqui: de dictis autem fm potentia non recte dicebant. Peccant igitur in hoc quod simpliciter sine distinctione correlatiua dixerunt ea que non simpliciter et sine distinctione correlatiua dicunt. Et isto autem ulterius elicitur: quia excellentie quedam corumpunt sensus. Est ei vox et sonus prout mouet sensum symphoniam quidam et consonantiam siue proportio et consonantia agentis ad patientem vox autem siue sonus sunt quodammodo vnum et idem sicut diximus tunc oportet quod etiam auditus sit symphoniam quedam et proportio ad eundem actum ad quem proportionat sonans et quia excellens plus mouet quam mobilis sit sensus ideo excellenter acutus et graue corumpunt auditum et similiter excellentie saporum corumpunt gustum et in coloribus siue visibilibus excellenter fulgidum siue excellenter opacum corumpit visum et hoc de fulgido constat. Opacum autem etiam corumpit licet non ita cito sicut fulgidum cuius signum est quod in carceribus reprobis diu inclusi lumen non possunt respicere quando egrediuntur ad lumen. causa autem est quod spiritus visuius qui in nerno obitico fluxit ab oculis auertitur et repellitur per tenebras et quia spiritus calidus est: cum auertitur tunc frigiditas obdurat porum oculi et excecatur oculus. Similiter autem excellentie odorum corumpunt olfactum eo quod sensus in compositione organi: ratio quedam cōtemperantia et proportionis est et ideo ipsa sensibilia sunt dulcia sensui quando prout adducuntur ad sensum sine excellentijs et quando mixta sunt proportionabiliter sicut acutum proportionatum: et dulce salitatem: proportionabiliter enim ista ad sensum ducunt delectabilia sunt

eo q^o organū quasi mediū est sensibiliū fm
ppositionem mediū cōpositum vlr aut sim
pbonia z cōsonātia siue pportio magis est
mixta q^o acutum z graue excellētia: similis
ter aut z tactus est medium in frigiditē ca
lesfacibile pportionalē, sensus ei semper est
pportio z cōtempatio: ab excellentis au
tem tristatur z corripitur.

Capitulū. x. de probatione sensus cōis
per hoc q^o cōponit z diuidit inter sensata di
uerforum sensuum.

Ed nunc volētes redire ad inquirē
dum subtiliter de sēsu cōi pmitimus ea
que determināda sunt q^o vn^o q^oq^o sensus p
prius est sibi subiecti sensibilis qui sensus
sicut in organo est in eo quo organice senti
unt aialia fm q^o sētiunt fm actū z ille sens^o
discernit sibi subiecti sensibilis dīas sicut
dicim^o albū qdē z nigrū eē visus dulce ve
ro z amarū dicimus esse gust^o similiter autē
se hoc habet in alijs. Qm autē nō solū sic sē
timus sensibilia sed etiā sentimus q^o differ
runt vel cōueniūt album z dulce sic de vno
quoq^o sensibiliū: in omnib^o enīz ponim^o
cōuenientias z dīas cōpando z cōponēdo
z diuidendo sensata diuerforum sensuū ne
cesse ē vt vnoquoq^o sensu h^o faciam^o. Ad
enim alia virtute superiori que non sit sens
sus h^o facere possumus. Quia omne iudici
um qdē est circa sensibilia re sensibili pūte ē
iudiciū sensus. Iudiciū autē quo dici
mus album esse dulce vel nō esse albū dul
ce est circa sensibilia z sensibilia: z idō vrus
cuius est h^o iudiciū: necessario est sensus
Ad hoc autē iudiciū non possum^o facere al
liquo sensibiliū ppropt^o. Si enim aliquo
fieri posset: tūc videt^o h^o debere fieri p tactū
q^o tactus ples est: sicut diximus supius: si
ue autē caro siue aliud dicat esse instrumen
tū tactus manifestum est q^o illud instrumen
tum tactus nō est vltimū ad qdē referūt sen
sibilia diuerforum sensuū: si enī sic eēt tunc
oportet q^o quando discernens discernit al
bum esse vel nō esse dulce: tageret substan
tia albū z dulce: q^o supra oīdimus q^o tact^o
non discernit aliqdē sensibile nisi tactū sub

stāntialī tāgibilis: h^o autē videm^o fore falsum
q^o albū eē vel nō eē dulce discernimus non
tāgentes ipm. Nec pōt dici q^o duob^o sensi
bus fiat iudiciū illud: q^o in separatis p organa
z p formas vniūbus nō cōiūgi discernere
album eē vel nō eē dulce sed oportet vna
quadā virtute vtrūq^o manifestaz esse q^o dic
albū eē vlr nō eē dulce: z alterz eē dulce ab al
bo. Si enim duo sensus h^o dicerent h^o esset
sile ei qdē ego sentirē albū z in dulce: p hoc
aut neuter nīz sciret dare cōuenientia lōis
ferentia inter album z dulce. Duo enī sen
sus picularares forma z subiecto differūt: q^o
substātia eorum sūt duo organa z forme sūt
sicut visus z auditus: sicut duo boies dis
ferunt suis formis z suis subiectis: z nō est
q^o vniendo vel diuidēdo cōper vnum alteri
qdē tamē necessariū est qm dicit albū alterū
vel idē esse dulci. Oportet igit q^o alicui vni
manifestū sit: qm altera vel eadem ad inuicem
sūt albū z dulce: oportet igit q^o vnum
numero sit qdē ponit alteritatē vel idēitatē
inter ea z dicat qm altera vel eadem sūt
quodāmodo altera vel eadem qm eadē sūt
aliquādo subiecto: z altera formis sensibilibus.
Ad ergo qdē dicit sic indicādo de al
bo z dulci est idem: z sicut dicit vniū solum
iudiciū qdē est alteritas vel idēitas duorum
sensibiliū: ita oportet q^o sit in intellectu non
cōponēte vel diuidente duo sensata: qui ba
beat aliquomō vtrūq^o. Daret igit ex dictis
q^o nō est possibile indicare pparata sensibilia
separatis sensib^o picularibus: sed oportet q^o
vnico cōi sensu fiat. Ex isto autēz sequitur
z adbibitū est ei q^o nō sit iudiciū illud in se
parato tpe: sicut enī idē ē qdē dicit alterū eē bo
nū vel malū vel albū z dulce: ita etiā idem
momentum est qm dicit sic indicādo. Quē
cūq^o enī cōponūt vel diuidūt vel cōpanūt
z h^o p^o q^o i eodē momēto sūt cōposita vlr dis
uisa fm rem. Iudiciū autē est fm q^o res est
Oportet igitur q^o iudiciū sit i eodē momēto
z nō ita q^o p^ous sentiat vniū z iudicet de illo
z postea alterū z tūc de illo ponat iudiciū
ē igit idē z in eodē momēto indicās qm al
terum z alterū bonū z malū vel albū z dul
ce qm ipsa fm rem altera sūt. Nec volo di
cere q^o idē sit momētū fm accūs. s. q^o ē idē

Secundus

cōtinuū tps qđ bz ptes ptes z posteriores
hēni nō est idē nisi p accidēs. l. qđ adicim⁹
vni motui continuo sz volo dicere qm vno
indivisibili momento ponit alteritas inter
duo qñ altera sūt vel idēitas qñ eadē sunt
Est enī alteritas z idēitas relatio qđ est sū
indivisibili momēto duorū fm rem. Et iu
diciū aīe ad rem refert. Inīēdit ergo i vno
momento facere iudiciū: dico igitur alterū
esse bonū a malo: vel albū a dulci vt nunc:
dico enī qm vnū alterū est ab alio z nō dico
qđ alterū sit nunc in quo est alteritas vnus
ad alterū z alterū in quo est alteritas reliq
ad istud. Sed potius aīa dicit sic altera z i
eodē nūc dicit ea altera esse: igitur vnusqz
ad alterū simul est. Oportet igit qđ dicens
illud sit vnita z indivisibilis vnusqz dicat iu
diciū in vno z indivisibili tpe. Istud autem
qđ dictū ē verū est de intellectu z fantasia z
sensu cōi z de oī potētia aīe cōponēte z diui
denter cōpante diuersa.

**Capitulū. xi. in quo declarat qualiter sē
sus cōis ē vn⁹ z indivisibilis z qualiter diuer
sus**

Vero obijciat forte aliquis qđ ea qđ
dicta sunt esse vera nō pnt qđ idē nu
mero in vno indivisibili tempore nō potest
siml moueri dgs motibus. cōstat autē qđ iu
dicās de sensibus opz moueri ab ipis sen
sib⁹ iudicās igit de albo z dulci vel de albo
z nigro qm eadē vl altera sūt opz qđ simul
moueāt motu forme vnusqz hoc aut ipossi
bile videt. si enim dulce sit hoc est fm ppe
tatem forme sue mouit sensū z intelligētiā
amaruz mouebit viroqz mō vl moui cōtra
rio z albū z iterū mouet fm aliā formāiois
autē diuersitas orit a formaruz cōtrar etate
z sic idē numero z indivisibile mouet i tēpe
indivisibili motibus contrariāz formarū qđ
ē impossibile. Et licet h vno vdo soluere pos
sum⁹ dicētes qđ forme nō hnt cōtrarietatem
nisi put sunt in materia p eē materiale z iē
tiones cōtrarioz in aīa accepte nō sūt cōtrar
ie z iō in eodē eē pnt: qđ inīēdim⁹ ad ple
nū declarat qđ licet sens⁹ cōis vn⁹ z nō vnus
sit: aliter solui⁹ inductā dubitandem z pri
mo volum⁹ dare solutiōem ad boīez postea

aut solutiōez verā qđ demōstrat veritatē nāe
sensus cōis.

Dicimus igit pmo qđ sensus cōis ē qđ
dam inseparū z indivisibile est iudiciū eius
z in tpe indivisibili fm suū subiectū eē autē
suū est diuisum z separū. Cōtingit igit dice
re qđ quodāmodō inseparū z indivisibile sens
sit diueria z separata z cōtingit dicere qđ diui
sū z separatz quodāmodō alio mō est illud qđ
sensu diuisa z separata: dicim⁹ enī qđ nullus
sensibilis iudiciū pficit in organo ppriū sen
sus qui recipit illud sensibile: sz oīs pti
lares nerui qui ad organa pprioz sensus
dirigunt z cōcui sunt vt in eis discutrat spi
rit⁹ qđ est vehiculū vtutis sensitīe: dirigūt ad
anteriorē cerebri prem qđ medietas qđā est
z siphoniace cōposita ad oīa sēfata ppria: z
nullum habet sensū potentē oīs suscipere
z ibi est organū sensus cōis z ab ill⁹ vnita
te sensibil vtus qđ ē sensus ppriū eo qđ ē finis
sensuū est vna loco z subiecto sed pñralita
te formarū pñculariū sensuū ē plures. Om
nes enī ppriū sensus emanāt ex ipso. Et oi
cemus iūc solutiōes inductā dubitandem qđ
nō est icōueniēs: qđ id qđ est vno mō vnus
z alio mō plura sentiat diuersa z contraria
Ista aut solutio sz ipediat obiectionem quo
ad boiem nō tamē soluit inductā dubitatio
nē quo ad materiā sensus cōis. Idē enim
subiecto z indivisibile est potētia hīs cōtra
ria. z si itelligat diuisum p subiectū: adhuc
potētia bz cōtraria: z iō cōtraria potētia iūt
ei qđ indivisū subiecto z ei qđ est diuisum
sed eē ei⁹ qđ actu bz cōtraria nō pōt eē idui
sū subiecto sz oz qđ diuisū subiecto sit. Con
traria enī actu nō pnt in subiecto eodē eē: z
ideo in eo qđ agit aliquid per formas cōtra
rioz: oz qđ sit diuisū: igitur impossibile ē als
bū z nigru esse simul i eodē subiecto: ergo
nō pñ aligd pati p receptiōez spēi eoz actu
vnū z indivisibile sbo: sz fm pñs habitā so
lutionem sic se habēt sēf⁹ oīs z intelligētia
qm vel qñ habēt spēs cōtrarioz z diuersoz
dictū ē enī qđ sūt vnū sbo z pñs bz formas
drinatas ab ipis nō ergo cōueniēs fuit dēā
solutio. Cōuertemus ergo hmonēt dicem⁹
qm sēsus cōis est sicut terminus sensuum
pñculariū z qđ termin⁹ est forma appbēfio

ei diuersorum sensuorum est ad hoc finaliter ut discernat diuersitatem et ordinem quod est inter ea et quia terminus talis et finis est forma ideo dicimus sensuum communem essentialiter et formaliter unum et indiuisibile esse et per se particularia ad quod dirigitur. Unde eius est pars eo modo quo mathematici quidam dicunt punctum in circulo quod dicitur esse centrum unum in se et forma non inquantum duo sunt quia sic in se indiuisibile est et non ex diuersis compositum et hoc modo non discernit nisi unum quod est medium circuli. Per hoc autem quod ipsius substantialiter est medium circuli et ipsum principium equalitatis linearum pertractatur ab ipso ad circuli ferentiam sic unum et unum et multa discernuntur. Unde per hoc enim unum esse per se et formam per quod indicat in omnibus equalitatem et oportet ipsum esse partem per hoc quod est plurius quibus sua medietas dat equalitatem et sic diuidit quodammodo per attributionem et inuenientiam et in per substantiam et formam quam se habet una est et forma medietas quod est causa equalitatis una est. Secundum istum quod diuidit non unum est quia sic bis vult eodem signo: hoc ei modo significat diuisionem duas metrum in puncto quod est centrum et est attribuens unum semidiametro equalitatem per hoc quod est eius principium et equalitatem attribuit alteri per hoc quod est eius finis et inquantum sic unum terminus et duobus vult iudicat enim duo quia index est equalitatis duarum semidiametrorum et sic separata sunt: ut quodam separato diuisiua. Inquantum vero est unum in forma et se habet medietas sit iudicium unum et multorum unum quodam et simile. Unde enim totum circuli circuli iudicium est unum centrum et multarum linearum equalium est iudicium per unicam centri medietatem: eo quod illa causa vult et omnis equalitatis quod est in lineis ab eodem centro ad circuli ferentiam pertractis. Sic omni eodem modo dicimus sensuum communem formaliter principium omnium sensuum particularium et esse formam a qua est influentia in omnibus propriis sensibilibus et est unum in substantia et forma sensibilitatis sed differt per hoc quod influunt particularibus organum particularis sensus: et per hoc dirigit sensum huic vel illi proprio organo et sic iudicium diuersorum sensibilibus per hoc quod dicit ea esse altera vel eadem adiectum est per unum formam et substantiam: et per diuersam per hoc quod illud unum aliquid attribuit diuersis et influentia habet super diuersa: et hoc non dicitur diuersum nisi per hoc quod est diuer-

sorum: simpliciter in unum et indiuisum est.

Capitulum xix. et est digressio declarans quoniam sensus communis est medietas omnium sensuum

Disitan autem obijciat aliquis contra ea que dicta sunt dicens quod omnes mouentur forma le eadem id quod mouetur ab ipso: mouetur autem sensus proprius communem eo modo quo ipse mouetur a sensibili: non enim esset iudicium sensuum propriorum in sensu communi dicere ea altera et vel eadem nisi ad ipsum sum transiret a sensu proprio cui prius occurrerit videtur igitur sensus communis esse materialior quibus propriis. Omne enim recipies recipit secundum potentiam materiam: sicut in animalibus sepe determinatur est omnia autem quod sensus communis recipiat eadem quibus discernit et iudicat: recipit autem secundum receptionem: videtur igitur materialior esse quibus sensus proprius qui prima recipit receptionem. Adhuc autem si sensus communis omnium propriorum sensuum recipit sensatam nihil recipit nisi quod habet aliquam concomitantiam cum receptor: sicut visus qui non recipit nisi colorem propter concomitantiam quam habet cum ipso et non recipit sonum eo quod nullam habet concomitantiam concomitantie et proportionis ad sonum: tunc videtur sensus communis esse compositus quid ex omnibus armoniis sensuum propriorum: et ergo materialior quod compositio: cum omni sensu particulari: et sic videtur iterum non esse vera pars inducta solutione. Ad hoc enim potest dici quod sensus communis sit communis per modum predicati contra de omni sensu proprio: quia et sic esset sensus communis aliquid de ratione tenet proprium nec posset diffiniri sensus proprius nisi in omni natura sua poneretur sensus communis: sicut bonis diffinitio in se habet aial quod est predicatum commune de bonis: hoc autem non est verum sicut per se patet cultis. Propter hoc dicimus ad hoc et bis sita via quod sensus communis est una numero forma quod est vltima non ut predicabile: sed sicut causa formalis pars ea quod oriuntur ex ipsa: sicut architectonica prebet formam domus. Sicut enim a principio diximus anima est super naturam totam corpus et ideo immittit et influunt in totam naturam corporis suas immensitates et suas vires absque eo quod immittantur sibi aliquid a natura: et ideo natura non agit in animam nisi etiam agat et patiat ab ea. Omne enim mouens phice mouetur eo quod in ordine unum phicu non inproprie alteri phice sed anima cum sit in corpore: patet in animam et non patitur ab ipsa natura: sicut etiam

Tertius

dicim⁹ supra et ideo primū augens qđ ē vir-
tus aīe nō auget nec alterat augmento et si-
militer est in oībus sicut de primo digerēte
Sistr aut⁹ p̄mū sentiēs nō quidē in ipe s; nā
h ē in quo p̄us saluat tota virtus sensitiua ē
sensus cōis qui ē origo sensuū p̄priorū; ita
q̄ ab ipso deriuant⁹ sensus p̄p̄rii ita q̄ nō e-
cōuerso cōstituit⁹ ab eis nec aliquid sui esse
habet ab eis. Et q̄ dicit⁹ q̄ sēsus p̄p̄rii mo-
uent ipsū falsū ē oīo. oī enī q̄ sensibile p̄p̄ri-
um spūali⁹ et simplici⁹ fiat in sensu cōis in
p̄prio et hāc maiorē simplicitatē non dāt ei
sensus p̄p̄rius: sed potius cōis. In ipso ei
est spūs lucidus qui ē vehiculū et instrumē-
tū ipsi⁹ et ille put ē instrumētus sensus cōis
cōfert ei maiorē simplicitatē sicut lux colo-
ribus et in tali actu et forma facta sensibilia
p̄p̄ria p̄ungunt ad organū sens⁹ cōis et tūc
inducat de eis. Nec pōt dīci q̄ aliquid cor-
porē oīo cōferat eis agere in organū sens⁹
cōis: eo q̄ forme corporales sūt ipsa sensata nō
separe ab appēdicijs materie et ideo corpa-
le agens qđ in ē instrumētū ei⁹ qđ ē corpo-
reū: h; q̄ dat eis agere in organū sens⁹ cōis
qđ formali⁹ est q̄ organa sensuū p̄priorum
et hoc ē qđ intendit dicere aug⁹. qui dicit q̄
corpales forme nō mouēt aīam s; potius ra-
lib⁹ formis factis in corpe aīa luce sua facit
eas in seipsa. In tali aut⁹ ordine mouētus
et motorū: id qđ vltio mouet formalissimū
ē oīum et p̄mū mouēs oīum materialissimū et
hoc ideo est q̄ in tali ordine scđm mouens
nō accipit virtutē motiuā a primo mouente
sed ab alio qđ est aliquid ei⁹ qđ mouet: s;
in his in quib⁹ scđm mouēs accipit vīutez
motiuā a priori mouēte vez est q̄ vltimum
motū ē materialissimū oīum et min⁹ bñs dī-
gnitatis et simplicitatis: cū at aīa rōnal sit su-
pra naturā et infra itelligētiā erit aīa sensibil⁹
infra rōem et supra naturā: sicut aīa vege-
tabilis infra sensibilē et supra naturā: et itō
ipsa est substantia et forma quedā bñs vīres
multas quarū quidē ipsa sensibilis vis est
potētia a generatiōe p̄fecta habitū cōnatu-
rali sibi qui habit⁹ est inchoatio quedā et ar-
monia oīz sensibiliū formaz sicut i genere
ē inchoatio et armonia oīum d̄rarū illi⁹ gene-
ris: et illa potētia sic habitū cōnaturali p̄fer-

et oīa sensibilia h; p̄tate et actu nullū añq̄s
distinguat ab eis et i h sensu dicit⁹ a p̄bo q̄
sensus ē spēs sensibiliū et itelligēs spēs itel-
ligibiliū. Talis at forma vna simplex p̄ba
bens p̄tate ea quoz ipsa est cā: et habet ea
actu qñ distinguit ab aliquo illoz: et p h p̄
solutio oīum inductarū dubitationū. Et hec
ē causa q̄re auicebron dixit spēs sensibiles
eē in aīa et nō acceptas ab extra. Et acetiā
de cā dixerūt quidā vīutez sensibilē p se esse
actiuā: et nullū spēi esse receptiuā q̄ nō re-
cie recipit eas s; vna spēs que ē bitus pos-
setie sensitiue distinguit ad sensibilia q̄ sūt
in organis sicut distinguit vītus vltis ad p̄ci-
culare in qđ agit et circa qđ opat. De p̄nci-
pio igit⁹ et virtute h; quā dicim⁹ aīal habere
sensu et posse sentire sit hoc mō determina-
tū. de alijs at vīutib⁹ quas supra detegim⁹
sub alterius libri principio inquiremus.

*Explicit liber scđus. Incipit tertio de
anima qui est de apprensiuis virib⁹ de itus
Tractat⁹ p̄m⁹ de virib⁹ aīe sensibilib⁹. Ca.
i. et est digressio declarās libri intentiōem
et de imaginatione*

Et hoc aut⁹ tertio libro d̄
anima intēdimus certifi-
care de alijs potentis aīe
que restāt quarū p̄ma dī-
uisio est in apprebēsiuas
et motiuas q̄ ofnt p rōez
potētie actiue et passiue quarū potētiarum
nos supius assignauim⁹ oīam: qñ potētia
actiua semp sibi sūtis ē eo q̄ ipsa ē act⁹ et ip-
cōpleta ad agēdū et si aliqui nō agit h ē p̄p̄
defectū ei⁹ in qđ agit et nō p̄pter h q̄ ipsa in-
digeat acgrere aliqd p qđ ad agēdū p̄ficiat⁹
tur. Passiua aut⁹ dissimil⁹ ē sibi: q̄ aliqui h;
formā: et aliqui nō h; eā: s; cū acquirit eam
p alterationē tūc pōt agere actiōem cuius
pncipiū est forma q̄ ē acq̄sita p alterationē

in ipsa. **H**ec in forma aliqui dant ei a genera-
tione sicut superius diximus de potentia sensitiva
aliqui autem requirunt per alterationem sicut est de
scientia que est perfectio intellectus. **P**otentie igitur
apprehensivae generaliter potentes sunt passivi-
tate: nec habent principia agendi nisi per formam quam
per apprehensionem acquirunt propter quod etiam
apprehensivae dicuntur. Tales autem non gene-
raliter sunt omnes aie: sed sensitivae et intellectivae
tantum. **E**t earum quaedam sunt apprehensivae de foris ex
sensibus suis agentibus quaedam autem sunt apprehensivae
ne ita quod sua agentia proxima sunt et immo et il-
le qui habet sua agentia de foris sunt sensus de quibus
iam habetur quod sunt vires aie expeditum est: de his
autem que sunt apprehensivae de intus nunc deie-
minabimur. **O**mnis enim has siue sint pres aie
sensibilis siue sint rationalis coniungitur eo quod
antiquorum quidam omnes illas quaedam prem intel-
lectus fore dicebant sicut in sequentibus ostenditur.
Ad faciliorem autem intellectum antiquorum finie
de hoc volumus loqui de tribus virtutibus quas
supra enumeravimus. scilicet de imaginativa: et esti-
mativa et fantastica. **D**icimus igitur ima-
ginativam esse in qua imagines sensibilium
rebus sensibilibus absensibus referuntur.
Hec autem imaginativa per se abstrahit quod
sensitivae: quoniam sensitivae non accipit formam nisi re presen-
tata autem referunt eam etiam re absente propter quod
etiam secundum antiquos. **A**lga zelc. alia potentia est a sen-
su communi. **B**onitas autem huius organice virtutis
alia est a bonitate sensus: quoniam bonitas sensus
est in recipiendo et bonitas huius in reinvocando est
et pure representando: propter quod et plures vi-
demus esse subiles in discretionem sensibilium
et non habent imaginabiles. **B**onitas autem imaginabiles ad
duo disponitur: quorum unum est in mathematicis
quod tales habent distribuunt figuras. cuius est causa
quod licet in organo imaginativae omnia distribu-
antur in sensibilia distribuunt in ipso prout sunt uni-
ta suis subiectis: et ideo non est imaginabilis sonus prout
est actus sonantis et color prout est qualitas colo-
rati et sic de aliis: et ideo quod principaliter in eo
distribuuntur quantitas et figura propter quod habentes
binos organum prout et habent proprium optime
efficiunt imaginativam et quoniam cum habent subiles sunt
intellectus cum bonitate imaginativae proprium in ma-
thematicis disciplinis. **S**i autem
binos habet abstrahit a motibus sensuum et

sunt semper solitarii et abstrahit a cura carnis
et delictis corporis efficiunt propter beatitudinem. **A**d omnes
enim multum sensibilium suo tumultu impeditur ma-
nifestari in eis effectus celestium. **S**ilicet cura
carnis et delictis et solitudines et actus multum
mundani occupant animas ita quod non possunt percipere
impressionem celestium: quoniam anima propter unionem
suarum potentiarum in sua substantia tale habet colligatio-
nem virtutum suarum quod quoniam intendit operatio eius secundum
unamquamque potentiam tunc abstrahit ab intentione
circa alias. **C**uius signum est quod interius cogitans
aliquid non advertit ea quod habet per oculos: et sicut fuit
quod anima occupata circa exteriora: non advertit
motus et impressiones celestium quod sunt in suo cor-
pore abstracta. **A**d his autem tenet talia et pa-
rat eis imagines. quoniam connaturale est sibi sub
imaginibus corporalibus cognoscere quicquid ipsa
cognoscit: et in talibus impressionibus celestium
radicans illa somnia quod aliquid signat de fu-
turis. **Q**ualiter autem impressiones ita motuum ce-
lestium quod intelligentiarum que sunt moiores veni-
ant ad animas aliarum prima in prophetia ostenditur.
Sed quod hic sufficit est quod organum imaginatio-
nis non oportet ideo idem est cum organo sensitivo: sed
secundum esse ordinis licet forte in substantia sit idem de hoc ma-
gis inferius erit manifestum.

Capitulum. ij. et est digestio declarans ea
que conveniunt ex estimatione.

Autem potentia que estimativa di-
citur ab imaginatione differt in ipsa
specie que comprehenditur: quoniam sicut in
plantis est determinatum ita elicit inteno-
nes que in sensu non sunt scripte: nec potest
dici quod hoc sit sensus officium secundum quod determi-
navimus sensatum per accidens in superi-
oribus: quoniam nunquam contingit co-
gnoscere quod iste est filius deonis nisi be-
atur noticia filiationis secundum quod est in illo
nec unquam lupo miseretur nato suo nisi
si habeat cognitionem et huius individui
quod hoc individuum est natus eius: oportet
ergo aliquam esse virtutem aie elicentem huius-
modi iudicium: et quod non potest esse imaginatio
nec penitus separata ab ea. **Q**uod enim non sit

Tertius

imaginatio patet: quoniam ad imaginem rei solam non sequitur motus vel effectus vel mors vel tristitia vel fuga vel infectio: ad estimationem autem mors sequitur istorum quoddam vel quodlibet. separata autem ab ipsa penitus esse non potest: quoniam homini intentiones non accipit secundum rationes communes et viles: sed potius in hac imagine vel illa nihil coniungit de cetero. oportet igitur quod sicut intellectus practicus se habet ad speculativum: ita se habet estimativa ad imaginativam: et ideo hec virtus non penitus apprehensiva est sed et motiva est per hoc quod determinat ad quod movere debet animal: et quo fugere: propter quod quidam philosophorum hanc opinionem esse dicebant: quod tamen non congruit: quia opinio rationalis anime quidem habetur: estimatio autem omnium est quorum est sensus: sicut iam ostendimus. superius ei diximus omnia que habet sensum habere motum dilatationis et contractionis ad minus: et cum ista aliquo modo motum moveant ad cibum: oportet imaginativam neminem cibi esse apud eam: sed imaginatio sola non movet ut dictum est: oportet igitur ista talia omnia habere estimativam qua moveantur.

Tres ergo istos interiores sensus: sensum eodem. scilicet imaginativam et estimativam habet animal: quod aliquem vel aliquos habet de sensibus exterioribus: propter quod supra diximus quod omnes habent sensum habet desiderium cibi quod est fames: et omnes habent desiderium habet imaginativam et estimativam que non habet sed vnde esse differt ab imaginativam: sicut iam diximus: est autem estimativa magis activa quam imaginativa: quoniam niaz elicere intentiones est aliquid agere: et magis perfectum est quam speculativa imagines solas: sicut si speculativam animalis imagines sibi impositas dixerem speculativam: omnes tamen vires anime aliquo modo accipiunt: eo quod omnes agunt aliquid operante: sicut superius diximus: cum de diffinitione anime secundum suam substantiam loquimur. licet autem per actionem habeat estimativam quam imaginativam: tamen propter rationem passivam potentiam habet in hoc quod non agit per se: sed per intentiones quam elicit a forma acquisita. Est autem adhuc advertendum quod ista virtus anime in homine: sicut et cetera aliquid coniungit rationi: et tunc invenit rationem: et suadet ad imitandum quod estimativa fugiendum: et ob hanc similitudinem sunt in homine ad opinionem philosophorum quidam sicut plato eam opinionem quamdam assertebat: et non differre in homine et in

brutis: nisi per magis esse obumbrata in brutis: et minus in hominibus: sed similitudo est quod dicitur: quia opinio est de cetero. put est in pluribus: estimatio autem secundum quod homini non recedit ab hoc individuo secundum quod habet est: et ideo in homine adiuncta rationem non invenit nisi put est circa hoc vel illud: et tunc dicitur pro nomine estimatio. si autem pro alia opinio similis de pluribus particularibus secundum unam intentionem in eis invenit acceptatiam habet non est estimatio sed cognitio experimentalis quam ratio est: sed in ipsa ministrat sibi sensus et estimatio. quia autem ista virtus sic coniuncta est imaginativam: ratio organum eius est anima aut idem est cum organo imaginativam: aut per pinguius est unum alteri subitanaliter idem existens: et secundum esse dispositionis differens: sicut supra diximus.

Capitulum tertium: et est digressio declarans naturam fantasie.

Et fantasia post hoc determinat et ostendit ipsam esse potentiam proponere imagines cum intentionibus: et intentiones cum imaginibus et imagines et intentiones cum intentionibus ad duplicem finem qui est in particularibus. vnde autem finis est cognitio particularium maior quam in sensibili anima haberi potest: et illius finis est finis de hoc quod sit idem: et de alio quod sit aliud: et sic de omni eo de quo finis perfert per modum affirmationis et negationis. Secundum autem finis est operatio quod intendit ex homini particularibus: sicut operatio in brutis rationes est finis artis: et quia talis cognitio in pluribus anima libere exprimit appetit eo quod videmus ea quedam eligere: et alia quedam quasi refutare. ad electionem autem et refutationem pergit finis et decretum: et ideo multi dixerunt quod fantasia est aliquid rationis non autem est intentio nisi vera esse electionem anime sensibilis: sed aliquid simile electioni: quod exprimit videtur quibusdam in brutis: et in vno plures et alio minus. nos autem videmus ea per modum artis facere causas: et providere cibum in longum tempus: cuiusmodi operum oportet principium anime sensibilis potentiam aliquam. habet autem esse non potest nisi illa virtus quod potest dividit imagines et intentiones modo ostendit hanc opera non in omnibus videmus in quibus est imaginatio et estimatio: sed in quibusdam que perfectiora sunt. Oportet igitur fantasiam secundum aliquid esse differ-

rentē ab imaginatōe et estimatiua. licet eim omēs iste potētie passiue anime sint et patiantur a formis indiuidui: que sunt pncipia cognitiōis sensibilis: que forme eedē esse videntur: tamē motus passiois nō est idem: sed ē sūm differētē gradū abstractiōis: ppter qd et ipse potētie nō penit? sunt eedē: sed sicut superius dixim? de lēu cōi: videtur tota formalitas sensibilis virtutis esse fantasia: et hāc liter differētiā habet sūm qd inchoat ab organo vni? mot? eius: vel ab organo alterius: et hoc modo videtur oēs iste vires anime sensibilis esse interiores in vna eēntialitate cōi et substantia: differētes autē sūm esse materiale in diuersis partib? cerebri: in quo organizatur iste potētie: que omnes sunt organice. et hec est causa quare ars. pleriq; in locis virtutis istis virtutibus tanq; eis dē: et equiuoce ponit nomē vni? p alter? nōie: sed si tamē subtiliter distinguat vt hic sunt distincte: sic habēt distigū. Oportet autē nō latere qd quādo de potētie coniūcte sunt rationi sicut sunt in homie accipiūt ordinē agēdi et operandi et regnāte a ratioe: et quia ratio diuersificatur sūm diuersitate eorū dē de quib? ratiocinatio fit: ideo operatiōes etiā fantasie multiplicant valde. quādo autē sunt nō cum rōne tūc ipse regit ad instinctū nature solū: et quia natura vno modo est in habētib? spēm vna ideo opa fantasie in omnib? habētib? spēm vna i irrationabilib? sunt vno modo: et ideo omnis hyūdo vno modo facit nidū: et oīs formica vno modo puidz cibū: et sic de alijs sūm visa fantasie ad instinctū nature operantib? homo autē nō sic opat? ppter diuersa pncipia opīs de quib? ingrit p rōem. et hoc ē qd dixerūt plū quidā in phia nāli admodū excellentes: qd iste vires in brutis potē agūt a natura qz agāt. in homie autē potē agunt qz agant: quia in homine natura instat literaliter in sberuē eis: in brutis autē sūm aliqd mouet eas: potē qz moueant ab eis. ita etiam vis est que multū impedit intellectus eo qd nimis occupat aiam p pōe et diuisiōe imaginatiōnū et inuētiōnū: quaruz magna copia ē apud eam: et nō tūc potē componere accepta a sensibilibus: sed etiā fingere his filia. et quia intellectus cōceptiōes vt frequēter sunt si-

miles imaginatiōib? et ficiōib? fantasie: quādo miscet cōcepta imaginib? et inuētiōnibus pleriq; gnāt deceptiōem et errorem. Maxime autē quādo aliquid de celestib? et diuinis intellectu impmit? et h est causa qd somnia que sunt pphie futurorum pleriq; applicata ad imagines sunt illusiones et damnatiōes. Sed quādo applicat cōceptibus intellectu imaginatiōes et inuētiōes cōgruas: tūc adhuc indigēt interpretatiōibus ppter cōpōnes imaginatiōnū et inuētiōnū eo qd nō cōueniūt cōceptib? diuinis et celestib? imagines sensibilū et inuētiōes nisi sūm mētib? batorā. De his autē in scia de somno et vigilia dicemus. Adulta vō sunt animalū hac potētiā nō habētū: cui? causa est cerebrū defectus in talib? animalibus vel diminutio. Totū enī cerebrū taliū parū differt a medulosa natura fluida: in qua est sensus et reuis imaginatio: et ideo spūs illorū nō depurant: et cerebrū eorū nō pforat ad hmoi operatiōes animales perfectas.

Ca. liij. et est digressio declarās qd omēs vires aie sūt organice et agūt mediāe corpe.

Adnes autē dē vires aie sensibilis organice sunt et p instia corpalia suas operationes pficiūt: et h quidē de sensib? q apprehēdūt de foris cōdere non est difficile: quā iā bitū ē q illi nō apphēdūt nisi p rei sensibilis pntia: sensibilia autē corpa sunt. corpa autē nō ē pntia nisi corpi. ad virtutē enī icorpeā nō exigit pntia sūm luuz et locū: nec opat in ipa aliqd ppiq; local et remotio: sic appz in intellectu et intelligibilib?. sic ergo cōstat qd etiā virtutes sensibiles sunt i corpe: cui etiaz res sensibilis pntialit in situ et loco opponit. de virtutib? autē interiorib? q sunt imaginatio estimatio et fantasia idē cōstat: quā in oib? illi ē apphēsiō forme singularis sūm sitū ptiū ei? et liniamēta et quāntatē: cui? descriptio et pictura non potē nisi instio corpeo: qd sic pbat. Imaginemur ei qdratū a. b. c. d. et adiūgam? eidē duo qdrata p oia illi eglia et oio filia: quorū vni? ē e. f. g. b. adiūctū ei i āglo a. q sit āglo? dexter qdrati p? imagia tū: et alter? sit i. k. l. m. ad iunctū pmo qdrato

Tertius

in angulo b. qui sit angulus sinister: et statu-
amus ista tria quadrata in imaginatōe nra
sicut hic vides ea fore depic. a: q̄o qualiter
app̄bēdit vñū hōz eē a dextris: et aliez a si-
nistri: et tertiu fore mediū: cui duo adiūgūt
aut enīz h̄ ē ex sbo in quo distribuit: aut ex
ipsis q̄dratis: aut ex p̄p̄atōe q̄dratoz ad ali-
quid ex. nō aut pōt dici q̄ sit ex p̄p̄atōe q̄-
dratoz ad aliqd ex: q̄ sepe imaginamur h̄
qđ nō p̄p̄at ad aliqd ex: sicut chimērā et ali-
gātē et tregelaphū: et alia multa mōstra que
imaginātes fingim⁹. Si aut dicat eē ex ipsis
quadratis: aut erit h̄ ex eēntia et figura qua-
dratoz: aut ex aliquo accidēte. nō aut pōt
esse ex ipsis q̄dratis: q̄ illa sunt vñū ratiōis
et equalia p̄ oia et filia: ita q̄ nulla in quātūz
talīa cadit inter ea diuersitas. Si aut dicat
esse ex aliquo accidēte qđ accidit eis: aut h̄
erit accidēs inseparabile: aut separabile. nō aut
pōt eē ex accidēte inseparabili: qm̄ accidēs inse-
parabile cāf ex eēntialib⁹ sui lbz: et quoz eēn-
tialia eadē sunt: b. et accidēs inseparabile ē idē
essentialia aut triū quadratoz p̄ oia sunt ea-
dē: et sic p̄pter accidēs inseparabile nō pōt eē
dca quadratoz imaginata diuersitas. Si at
dicat q̄ h̄ ē accidēs separabile: tūc intellegat
illud nō inesse: et cū illud sit cā diuersitatis
in magnitudine: tūc iam nō imaginabimur
vñū fore dextrū: et aliez sinistrū: qđ oio flm̄
est: q̄ ad huc stat imaginatio sicut prius: q̄
dīa dicta quadrata sic ponūt esse coniūcta.
Remanet igit q̄ h̄ sit p̄pterea q̄ tali mō di-
tribuit in organo imaginatōis: qđ est cere-
brū. In quocūq; aut forma sub differētijs
sit depingit illud ē corp⁹: ergo organū ima-
ginatōis est corp⁹. si aut forte aliquis dicat:
q̄ ista sit diuersitas p̄ dextrū et sinistrū et
mediū ex intellectu et attribuēte eis ratiōem
dextri et sinistri et medij: h̄ stat eē flm̄: quia
intellect⁹ dextri et sinistri vñū est: et nō attri-
buit huic vel illi: nisi p̄ sūū p̄ncipalē: quo il-
lud est dextrū: et illud sinistrū: et tertiu ē me-
diū: et tūc redibit eadez qđ: vnde causat bu-
iusmodi situs. oz igit q̄ illud causat ex ima-
ginatōe: sicut et in p̄tinuo in quo distribuit
tria quadrata modo p̄dicto: q̄ in p̄tinuo nō
efficit vñū dextrū: et alterū sinistrū: et tertiu
mediū: nisi p̄ hoc q̄ distribuit vñū dextrū

pte spacij: et alterū in sinistra: et tertiu in me-
dio. Ita ergo est in imaginatōe: q̄ vñū in
vna pte organi est: et alterū in altera: et tertiu
in tertia. vñū aut imaginatōis cōsiderat ipm̄
sic distributū: et p̄ hoc q̄ sic distribuit in or-
gano: ergo ipa opat in organo: et ē organica.
Anp̄. aut nos imaginamur figurā et ima-
ginē boīs eiusdē maiorē et minorē: et h̄ cāri
nō pōt ex re: quia illa ē vno modo: nec cāf
a forma: quia forma nō causat sui diuersitas
tem p̄pter maioritātē et minoritātē: ergo fit
hoc ex sbo in quo distribuit in quo ondatur
pl⁹ et minus. nō aut describit pl⁹ et min⁹ nisi
in corpore: ergo organū imaginatiue est corp⁹
et ipsa virt⁹ organica: qua tali in corpore opat
idem aut est de estimatiua et fantasia: qm̄ et
ille intēdēs ab imaginib⁹ app̄bēlis non se-
parant. oēs igit dicte virtutes organice sunt
corpore indigētes ad suas opatōes: et p̄ ista
intellegim⁹ oriam intellectui ab huiusmodi
virtutibus: quia ille oio incorporeus est.

**Capitulū. v. de improbatōe erroris anti-
quorum qui dixerūt: q̄ intelligere et sentire
sunt idem.**

Moniā autē sicut diximus superius
duabus differētijs quibus animatz
differt ab inanimato antiqui p̄cipue diffini-
unt animam motiuo sūm locuz scz et in eo q̄
ipsa discernit et int. lligit et sentit: vides
q̄ intelligere et sapere: quod tamē simplicis-
simū intelligere est sit corporalib⁹ instrū-
mentis p̄fectum: sicut quoddā sentire. dice-
bant enim q̄ intelligere est sūm fantasiaz re-
nō presente operari: et silogizabā: h̄ ex dua-
bus affirmatiuis in secūda figura dicētes:
q̄ sensui interiori cōuenit indicare et discer-
nere aliquid enīam: cuius forma est apud
ipsum: et intellectui cōuenit idem: ergo intel-
ligere est quoddā sentire: et i hoc errore fuit
Empedocles: qui dixit voluntariē et appē-
titum augeri vel minui ad presens delecta-
bile: iam in hominib⁹ qz in animalib⁹ alijs
volūtas aut et appēt⁹ non sunt nisi de alijs
quo app̄bensio: cui⁹ habet iam noticia. Id
ergo quod augeat p̄ntialiter volūtātē et mu-
tai eā: est id qđ semp sapere altera et altera

psat: pñs ergo prestat sapere z intelligere.
pñtia aut ē fm formā corpālē: sicut iaz ante
ostēdim⁹: ergo intelligere z sapere ē fm pñen
tiā corpālē: sicut z sensus. idē aut vult z illō
dictus qd homer⁹ dixit: q dixit q talis ē in
tellect⁹ in terrenis hōib⁹ qlez in die dñc siue
pducit p deoz z viroz. p ei deoz celestiu
.i. planetarū est sol: eo q attribuit eis lumē
z motū: sicut in ce. z mā. ostēdim⁹. z idē ē p
viroz: qz hō gnāt boiem ex mā: z sol in die
aut p lucē pducit sol calorē ab interioribus
ad organa sensuuz exteriora: z pficit opōes
sensibiles: z si talis est intellect⁹ tūc intellect⁹
est vī corpēas: sicut z sensus. vñ oēs hī opō
nant q intelligere sit pfectm corgano corpeo
sicut z sentire: z isti sunt q dicūt q nō pñgit
sentire nec intelligere: nisi sile sili: sic declar
auim⁹ i pmo li. vbi posuim⁹ pñcipia rōnū
disputatōis isti de aie nā: z h mīz fuit de
antīqz: qz l3 dicerēt cām qre res sentit z sci
tur: nō dixerūt deceptōis cām z ignorantie
z h nō fecerūt: cū tñ error z ignorantia mag⁹
sit ppa aialib⁹: cū plurib⁹ aialib⁹ cōuēiat qz
scia: z aia p ipis pficit in errore qz in scia:
q infantia z pueritia z seniu in errore pfici
unt: z a paucis qdaz ps vīre pua adhibet
scie. qdā aut vidētes nō causari scire: nisi p
h q dixerūt sile sili sentiri z intelligi: z de
dētes aiam eē ppositā ex oib⁹ q sunt: dixe
rūt errorē z ignorantia oio nībil eē: sed oia q
vident alicui eē vā. Zn q opione fuit plu
rimi phoz in tñ q dixerūt dñia z dñctoria
siml eē vā qñ vniunt diuersis: z h oportuit
eos dicere aut cōcedere q deceptio z igno
rātia cābat ex tactu corpali dissilis alic⁹ ad
aiam: z tūc seqbat aiam nō ex oib⁹ pōis: sz
ex gbusdā: z qñ illa ex quoz silib⁹ erat cō
posita tāgebāt eā: tūc hūit discretōem sēsus
z intllēs de reb⁹ illis: z qñ tetigit eaz aliqd
cui⁹ nō erat sililitudo apd eā: tūc gnābat de
ceptio z ignorantia: qz h dñū ē illi dēo eozuz
quo dñt: q sile sili cognoscit. Contraria āt cau
sant a contrariis fm istos: z iō sililitudo tāgēt
ad tactū causat sciam: z dissilitudo eiusdez
tact⁹ cāuit ignorantia z deceptōem. error aut
dicti isti inde dephēdit qz expssū in oib⁹ vī
q tā scia qz deceptio sunt cōtrarioz eadē: z
sic flm dicūt: q silis sit scia z dissilis ignozā

tia z deceptio q aut flm dicāt etiam in h q
idē dicūt sentire z sapere: manifestuz aut ē ex
his que nūc inducem⁹: sentire enī ē in oib⁹
aliquo modo aialib⁹: intelligere aut in pau
cis de numero aialiu. sed nec etiā intelligen
re cōiter acceptū q ē gctūz act⁹ rōis in quo
ē intelligere recte z nō recte. recte ei intelli
gere ē fm vīutes intellectuales: q sūt sapia
z prudētia z sciētia: z opio vā. nō recte autē
intelligere siue nō vīe intelligere ē fm habit⁹
contrarios istis bitibus: z h intelligere cōiter
dēm nō ē idē cū sentire. sensus ei ppoz sen
satoz semp ē ver⁹ z inest oib⁹ aialib⁹. intel
ligi aut sicut iam diximus conueni flō: z nul
li inest aiali nisi cui inest ratio.

Ca. vi. q imaginatio y fantasia: n3 scūs
sunt: neq opinio cum sensu.

Simil aut imaginatio large accepta
put ambit imaginatiōem z fantasiaz
que vñ imaginib⁹ aliter ē a sensu z ab itel
lectu. h ei imaginatio qdē nūqz sit sine scū
h ē nō sit nisi in hūte sensuuz z sine imagina
tiōe non sit extinatio nec etiā opio: qz licet
opio sit quedā acceptio rōis p pbabilia: nī
q incerta ē: oz q immixta sit fantasiaz. Si
plices enī cōceptōes intellect⁹ nō sūt certe
sed sp vīe. Qz aut intelligētia z opio nō sint
eēde imaginatiōis de q dixim⁹ manifestū est
ex his q dicēt nūc. imaginari eiz ē passio q
dā q est i pñte nra qñ voluerim⁹: possum⁹
enī fingere in nobis ydolu: sicut si corā ocu
lis qñcūqz voluerim⁹: sicut faciūt illi q po
siti sunt in ope recordatōis. Illi ei ex h qd
repositū est apud aiam veniūt in his l in id
qd fuit pre oculis pñs: z referūt ydolu ad
rem in preterito acceptā: z simil⁹ possum⁹
nos fingere ydolum: non referēdo ad rem
z tūc imaginari: sed non est in nobis opina
ri vel intelligere: quia oportet habere rōem
que faciat credere: z banc a re z a natura: z
non alibi oportet accipere. Similiter autē
est de estimatōne: quia in his tribus opoz
ter aliquid falsum vel verū dicere z discer
nere: sicut ex snia: z h non est in nobis: sed
poni⁹ a re de qua snia veri vel falsi pferiur.
Ampl. aut cū opinamur vī estimam⁹ aliqd

Tertius

difficile vel terribile statim sequitur in effectu colorum passio timoris vel tristitie. et hoc est idem: quia opinio et estimatio sunt secundum intentiones rerum vel finem quod datur de rebus. Sicut autem sit si opinamur vel existimamus hunc de aliquo de quo est considerandum: sic de conveniendi. statim enim sequitur in affectu gaudium vel spes huiusmodi opinionem vel existimationem. quoniam autem secundum fantasiam vel imaginationem fugimus aliquid quod terribile: vel de quo est considerandum non sequitur aliquid passio in affectu: sed huiusmodi nos ad talia ydola: sic ad ea quod non sunt in re necessario: sed sicut videmus in pietate res pictas quod non sunt in re: et tamen nemo timet leonem pictum: vel lupum pictum. Imaginatio autem et fantasia adhuc minus habet de rei veritate quam in pietate: sicut fictus minus habet de veritate rei quam depictus. Antipater autem scia et opinio et prudentia: et cetera veritates intellectuales: sicut et estimatio in sensibilibus sunt presceptionis. non accipit autem quod non acceptat per verum. imaginatio autem et fantasia fingens ydola a nullo tanquam vera acceptat igitur non est per accessum: ergo imaginatio et fantasia non sunt opinio vel estimatio. De veritatibus autem intellectuales quod presceptionis sunt: et quod consentit ut veris diversis aliter est. hoc est ad. vi. eubiorum prinet librum: in quo de intellectualibus veritatibus determinari debet. per ista igitur constat quod imaginatio et fantasia ut est cum imaginibus non est opinio vel estimatio.

Cap. vij. quod imaginatio vel fantasia: neque sensus sunt: neque opinio cum sensu.

Ed nunc aliter oportet procedere ob antiquorum rationum quorundam dicta. Habitu est ei de eo quod est intelligere: quoniam alterum est ab eo quod est sentire. Dicebatur autem antiquis quod quidam per se quod est intelligere est fantasia: quidam autem opinio et scia: et illi dixerunt quod fantasia et imaginatio sunt intelligere quoddam: sed non oportet intelligere sit imaginatio vel fantasia. hac autem disputationem sic inchoamus. quia enim iam quidam de fantasia determinamus in quibus ordinem ipsam non esse opinionem vel estimationem: oportet nos nunc loqui de aliter quod isti dicunt: verum fantasia sit intelligere quoddam: et accipiemus modo fantasiam sicut generaliter per imaginationem et fantasia vocantes totam illam actionem potestatem secundum quam nobis fit fantasia vel ydolum re non

potestatem. sic enim accipit fantasia per se quoniam non dicitur secundum metaphoram. metaphorice est aliquando dicitur fantasia intellectus quod est cum fantasmate. secundum istos ergo qui dicunt fantasiam fore intelligere quoddam: oportet quod fantasia potestatem sit virtualis habet quodammodo contingit verum dicere de re ipsa. hoc autem potestatem et si multe sunt: tamen ad primum sufficere quatuor: quod sunt sensus communis: opinio: et scia: et intellectus. artem enim et prudentiam quod sunt etiam virtutes intellectuales: sicut autem et sapientia secundum quam contingit verum dicere nihil habet similitudinis cum fantasia: quia sapientia de altissimis et primis et divinis est: quod non imagines habet. ars autem est principium factuum cuius ratione dirigere factum et facturam. prudentia autem est principium actionum cuius ratio: et dirigit in operabilibus per nos. Imaginatio autem nihil omnino dirigit: sed potestatem impedit omnem directionem: sicut est offendimus. Sicut autem probabimus quod non est aliquid virtutis istarum virtutum quas enumeravimus. Si enim est sensus vel aliqua pars eius quod est intelligere: sic illi dicunt: tunc oportet quod sit virtus vel potestatem virtualis secundum quam discernimus finiando: vel secundum quam verum vel falsum dicimus affirmando vel negando: et tunc erit aliquid virtutis prenotatorum. Quod non sit sensus materialis scilicet est ex his quod dicunt. Sensus enim sicut ex sensibus per duplex est. scilicet dicitur secundum potestatem: sic est sensus in habente sensum etiam quoniam dormit et sensibus non vivit: et dicitur secundum actum: sicut est sensus in viete sensu: sicut est visus potestatem sensus: et sicut est visio actu sensus. tunc autem imaginatio nunquam sit nisi in aliquo qui habet sensum: in ipsa non essentialiter est sensus: quia si ipsa esset essentialiter sensus: nunquam esset sine sensu in potestatem vel actu accepta: sed aliquo sensu non actu extrinsece apparet ydola secundum fantasiam sicut in excecato qui sonat vel imaginat colores quos aliquando vidit. postea adducimus etiam hoc quod sensus quod est spiritus est et quod principaliter adest: non autem fantasia vel imaginatio: sunt ei re non potestatem. Ad hoc autem si actu et essentialiter idem esset sensus et fantasia habet modo dicta: tunc quibuslibet inesset sensus: inesset et fantasia omni modo dicta: et secundum quolibet suam operationem: et hoc modo non est verum: quia vires qui sunt lubrici terre et muscas et cimices et pediculos et huiusmodi incompleta animalia nihil videmus ad fantasiam operari eo modo quo supra determinamus opera fantasie. inest tamen talibus imaginatio aliquid et estimatio: superius est habet probatum.

Uides in ar. dicere formicas et apes non habere fantasiam: quod oio finis est: cum talia animalia artificiose operentur: et possint in futurum sibi: et operari in coe. puto autem hoc non ex vicio esse phis: sed ex vicio translatiois: quia translator non intellexit nullum animalium que dixit ar. fantasiam non habere: et loco eorum transulit formicas et apes: et corrupit veritatem mala ex translatione. Preterea sensus quidam qui sunt propter spiritum sunt veri. fantasie autem et imaginationes vel in pluribus sunt falsae: non quidem verum dicentes vel falsum: quoniam habentur est quod non discernunt affirmare vel negare: sed hoc modo finis quo ens fictum dicitur finis: cum non sit in rei veritate sic fingit. Amp. autem quoniam operamur sensibiliter circa rem non dicimus quod videtur nobis bonum: aut aliquid aliud quod non sit finis: sed potius dicimus quod hoc est bonum in re: eo quod sensus iudicat rem prout est. cum autem aliquid non ex opere reali sentimus: sed fingimus ipsum rem non existere: tunc dicimus quod esse videtur et non quod ita sit in re: et tunc talis sensibilis cognitio aliquando est vera: et aliquando falsa: quia quoniam fingit vel est in re tunc est vera: et quoniam aliter tunc est falsa. aliter quoniam eni sicut prius diximus visioes apparent bonum micibus: et de his non dicimus quod sunt: sed quod videtur et non sunt. aut vero nec ipsa imaginatio siue fantasia non est aliqua virtus que sit de earum numero que semper vera dicuntur: sicut intellectus et scientia et sapientia. fantasia ei et imaginatio sunt frequenter falsae. intellectus autem et scientia et sapientia et virtutes sunt semper vere: sicut in vi. et in his eorum habet ordinem. Reliquum ergo videre si sit opio eo quod opio est intelligere quoddam vel antiquum dixerunt: et opio est aliquando vera et aliquando falsa: sed opioni que est intelligere quoddam in heret fides conclusiois. non enim potest esse quod opinans non habeat fidem de his de quibus habet opinionem. cum ei dubitatio indeterminat motus sit ratio ad utramque contradictionis prae. ambiguitas autem ambiguitas utraque prae ratio per rationes equaliter fortes: opinio stat in una parte et creditur illi per rationes quas habet ad illam et non ad aliam: sed in formidat adhuc alteram contradictionis prae per hoc quod sue rationes quas habet ad alteram non sunt demonstrative sed probabiliter. et ex hoc patet quod ois opinans opinione quod est intellectus habet fidem ei de quo habet opinionem. nulli autem bestiary talis in heret fides: igitur multe bestiarum habeant fantasiam. licet enim bestie

acquiescant suis estimatibus in non habent fidem et credulitatem: quia si scia effectus est demonstratio: ita si des et credulitas effectus est silogismi probabilis. Amp. si oem opinionem consequitur fides quicquid opinatur habet fidem. sic autem fide sequitur persuasum esse eo quod nullus est persuasus: nisi quod habet fidem. persuasus autem esse consequitur ratio: eo quod nulli persuadet nisi per rationem. bestiarum autem quibusdam potest fantasia inesse sicut est ordinem: igitur non oibus insur: sed ratio nulli inest bestie: ergo fantasia non est ratio: nec opinio per rationem. Ex istis autem ulterius manifestum est quod imaginatio etiam non est opinio siue estimatio: con iuncta cum sensu: sicut quidam dixerunt: nec est opinio quod sit per sensum sibi coniunctum: nec est complexio et pro opiniois et sensus: siue estimatiois et sensus: quia si esset opinio cum sensu fantasia: tunc non esset fantasia nisi ei cuius est sensus finem actum vel potentiam: et hoc ordinem superius est finis. Ideo autem sequeret si fantasia esset opinio facia per sensum. Si autem esset complexio siue pro opiniois et sensus: tunc oportet quod aliquo modo haberet per se sensus et per se opiniois: quoniam compositio finem aliquem modum dicunt de prolo et per se sensus eorum aliquo modo conveniunt ei. nihil autem bonum convenit fantasie. et autem manifestum non est fantasiam siue imaginatorem opiniois cum sensu per se id quod dicunt quod vere opinio non est aliud ab eo quod vere est sensus. dico autem ac si dicat quod fantasia est resultans ex albi opinio: cuius albi etiam est vere sensus et per se. non ei vel dicunt fantasia est ex albi quidam opinio: ex sensu autem boni: quoniam tunc fantasia esset opinio et sensus eiusdem soli per accidens. apparet igitur ex eorum dictis quod fantasia est aliquid opinari: quod etiam sentit non finem actus sed per se et essentialiter. Sed istos est quod nos frequenter videmus finem sensum res falsas: de quibus in cum sensu falso habemus veram acceptiois opiniois vel scie. sol enim finem sensum visus vel est vni pedis in quantitate dyametri: et in credimus ipsum esse maiorem bitate terre tota per opinionem per se sciam. si ergo fantasia est opinio et sensus vel con pro viris: aut bonum abhinc opinio talis et retinet sensum: aut retinet virum. s. sensus finem et opinio vera. Si autem abhinc opinio propter sensum: tunc abhinc acceptio vera de re aliqua quod est salvata in eadem veritate: et talis acceptioem contingit abhinc eum quod non est latet nec discrederet contingit ergo idem salvatum discredere et credere

z nō credere simul: qz salus rei facit crede-
re: z abiectio acceptiōis facit non credere: z
hoc ē impossibile: qz sicut dixim⁹ non pōt
dici qd lateat euz nihil mutatiōis factū sit i
opināte vel in re de q̄ ē opio: aut si retinet
opionē z nō abijcit eā: z fantasia est tal' cō-
pletio opionis z hūus: tunc fantasia erit sil'
vera z falsa. s; hoc stare nō pōt: qz opinio
l' acceptio alia fantasia facta ē quādo mu-
tata re mutatio ipa latet discredentiē: hic at
nulla ē facta mutatio oio. nō ergo pōt dici
qz fantasia sit aliquod vnū supra numerato-
rum: vel sit ex illis compositum quid.

Capitulū. viij. quid sit fantasia fm verita-
te. put cōter agitur de imaginatiōe fātasie.

¶ Aut volumus scire fm veritatem
quid ē fantasia put cōter accipitur
p imaginatiōe in q̄ distribuunt imagines
z p fantasia que vñt ipsia fm supi⁹ deter-
minatiū modū: sciendū est qz in oib⁹ q̄ sic
se habēt qd aliquid ē motū ad formā primi
mouentis: sicut hūus fm actū factus motus
ē ad formā sensibilis necessario etiā mouet
ad cōsequens ipm z pportional' sibi s; cō-
munionē mouentis: z motū. opouet igitur qz
hūus fm actū factus z habēs formā hūibil'
mouet virtutes appbhenas interiores sibi
proximas ad ipēm hūibile quā habet. vide-
mus aut fantasia esse motū sicut ad formā
igitur fantasia erit motus quidā. z quoniam
am fantasia nūq̄ ē nisi in eo sūiecto in quo
ē z hūus: z nō ē vnq̄ in aliquo nisi in quo ē
etiā hūus: z ē tantū de his quorū est hūus: sit
autē motus mouentis: nō a hūu in potētia:
sed poti⁹ ab actu hūus: qm mouet h; foiaz
hūibilis que facit ipm actū. motus aut talis
quē facit hūus actū necessē ē eē sil'ez i foia
hūu fm actū factor: igit fantasia h; veritatē
ē potētia in q̄ ē motus hūus fm actū sil': nō
autē h vocam⁹ motū ipam mot⁹ successio-
nē: sed poti⁹ cū in motu sint duo: vnū qd ē
ipa successio fm fieri: alterū autē quod est
foia facta post formā: vocamus h motum
formā factā post formā: qz foia que ē in fā-
tasia sit post illas que ē in hūu cōi z ppo. et
quādo dicim⁹ qd ē mot⁹ a hūu intelligim⁹

h qz hūus ē effectiū h mot⁹ z n termin⁹ a
quo sit motus: qz ille abijcit in motū. Si at
fantasia dicat motus a hūu fact⁹ z nō potē-
tia in qua siue in quaz sit bmoī motus erit
descriptio potētie p suū ppiū actum: sicut
būit describi potētie passiue put supra de
terminatiū ē. Ex quo at fantasia ē tal' mot⁹
cōstat qz nō ē contingēs sine hūu qui aliqū
fuerit: s; forte cū ipsa hūus eē nō sit necellā-
riū. z ideo fantasia nūq̄ cōtingit in his q̄ n
sunt sensibilis sicut plante: sed illud qd bēt
eā multa cōtingit fm ipam facere z pati: z
bmoī cām supius assignanim⁹ vbi sigilla-
tim de interioribus virtutibus aie sensibil' egi-
mus. z cōuenit ipam eē aliquādo verā: ali-
quando flām. bmoī autē cā oriz ex diuersi-
tate sensibilū q̄ sunt tripl'r dicta: sicut in su-
periori libro determinauim⁹. z sensus per
se z pporū sensoriū sp ē verus: z si h; fal-
sum h ē puissimū: quia nō cōuenit ei fallū
ex se: sed potius ex sentiente vel ex mes-
dy diuersitate: vel ex sensibil' distantia sicut
supius oīdim⁹: z voco diuersitatē sentiētis
quādo atigit p infirmitatē male dispōnis
organū sentiētis: diuersitatē aut mediū qm ip-
sum non in sicera z pura nā mediū mediat
s; habet aliqd sibi immixtū. distantia at sen-
sibilis ipedit vires sensibilis agentis i sen-
sum: eo qz vis ois agentis in aliud ē ppor-
tionata ad determinatā distantia: aliter at
nō posset errare hūus ppi⁹ circa sensibile
ppriū: qm sicut supra pbatū ē sensibile p-
pmū ē p se actiū in sēsu: z p se actiū nō i
pmis in passiuū nisi tantū formā ppiā z
cū illā recipit sensus non pōt eē error: circa
id qd sic recipit: z quo ad h motus a sensu
factus ē ver⁹ eadē vitate qua sēsus ē ver⁹
nisi aliqd aliud ipediat. ē aut aliud sensi-
bile vt h indiuidua dmonstrata accidāt sen-
sui qd vocam⁹ sensibile p accēs z i illo in-
cidit mediū in sensū: qz illud ē p cōpōnē z
dionem hūibil' per se ad aliud ad qd n ac-
cipit sēsus: z aliqū cōponit vere aliqū flē:
¶ Alius. n. albi nō mentis qz albū sit i qzū
at albū dicit eē hoc vl' illud p affirmatiōez
vel negatiōem sepe mentis. Tertiū at sen-
sibile ē cōe sensibilis: z h ē cōsequēs ppa
sēlara: ppa. n. hāta insūt cōib⁹. cōia. n. sūt

i magnitudie et figura et ideo iterum hoc oportet et dicitur: et ideo circa illa maxima sit deceptio secundum sensum: et ideo sensus interior est falsitas factus ab actu sensus exterioris qui est ab his tribus sensibus. et ideo duas habet causas falsitatis quarum una est distantia a re: quod accidit re non potest: et non dirigit formam sensibilibus: quam habet ad rem sicut facit sensus. et ideo frequenter sunt illusiones in ipsa fantasia et in sensibus propriis. Alia autem causa falsitatis est quam habet a sensibilibus per actum et a sensibili coram in quorum compositione et divisione frequens est deceptio. unde habet exterior sensus proprius aliquando sit verus: tamen alteri interiori sensus qui sunt presentis et ab interius videtur frequenter falsus: et tunc maxime cum perculsit quod sentimus secundum rem. Si igitur ea que dicta sunt nulli alii conveniunt quam fantasie in coram accepte: et conveniunt ipsi fantasie sicut iam ostendimus: tunc absque dubio falsitas erit motus a sensu secundum actum factio sicut diximus supra.

Capitulum. ix. de ratione nominis fantasie et utilitate eius.

Notandum autem visus inter omnes sensus maxime est sensus eo quod magis habet sensibilibus cognitionis propter quod est disciplinabilis est maxime et maxime formalis in quo est operatio sensibilibus anime et quasi nihil operationis nature quam etiam ob causam inter sensus proprios: et ideo lumen etiam a luce accipit: quam oculi luminaria dicuntur et visus lumen luminarium illorum: et hoc est ideo quia sine lumine non potest videre: ideo fantasia determinatum vel derivatum nomen a visu habet quod fantasia dicitur visio vel aptio latine. et huiusmodi causa est etiam: quam sensibilibus visus maxime permanet et fingitur in fantasia et alia minus et minime sensibilibus olfactus: et ideo rarissime somniat quis de odoribus: et huiusmodi causa est: quod debile habemus hunc sensum. tactum autem maxime habemus: tamen servat qualitates in corpore magis quam intentiones qualitatium in anima: et ideo raro somniat aliquis frigus vel calorem nisi frigescat vel caleseat interius corpus sed colores et figuras frequentissime sonant et sonos: eo quod magis sunt illa habentia de proprietate inventionum spiritualium: et ideo de facili transferunt ad falsitatem. quod autem fantasinata sunt sensibilibus sit converso adeo sicut ad sensibilibus

quam non est advertens rationem vel estimativa cognitionis: et ideo multa per fantasiam operantur anima sicut superius diximus. alia quod est quod intellectum non habent: sicut bruta: alia vero ex his quod habent intellectum velatum ob aliquam amentiam melancolie vel ebrietatis vel egritudinis cerebri: aut propter sonum qui per se sit ligamentum sensuum: tamen etiam ligat intellectum per actum sicut quidam homines sunt: et ibi operantur per solam fantasiam. Sic igitur sicut sunt. v. sensus exteriores visus auditus olfactus gustus et tactus ita sunt quod que spiritus interiores sensus: imaginatio estimativa fantasia et memoria: fantasia communiter accepta claudit in se imaginationem et fantasiam proprie dictam. de fantasia quidem igitur et ceteris interioribus sensibus quod et propter quid sint in tantum a nobis dictum sit.

Tractatus secundus tertij libri de anima in quo agitur de parte rationali. Capitulum primum qui tractatus est qualiter intellectus possibilis est.

Ex parte anime autem rationalis qua ipsa anima cognoscit distinguendo et formando agibilia et factibilia que pars intellectus actus. unde arte et prudentia perfectus vocatur. et de parte anime qua anima sapit prima et vera et ea que per primam et veram accipiuntur fidei que pars sapientia et intellectus principiorum perficitur et scia: et vocatur intellectus contemplativus querere ite. dimus in hoc secundo tractatu huius tertij libri de anima. Queramus autem principia de ista parte tertia. scilicet virtutem separata sit hec pars a sensui vero et vegetativo secundum magnitudinem habet secundum organum et locum sicut dixit plato quod dedit ei locum et secundum organum quod est media pars cerebri per hoc quod est secundum ipsam sedes rationis cellas sylogisticas appellavit ut altitudo sit organum sui altitudinem rationis super alias virtutes demonstraret. quoniam igitur virtutem ista pars sic ab aliis distat per se corpus quod est magnitudo quodam loco a quodistantibus organorum aliorum divisa: aut non distat secundum corporali sed ratione tantum: que ratio sunt in anime partibus que unite sunt in subiecto uno quod est ipsa anime substantia: et ad illam questionem reducitur alia. Si. n. supponamus quod pars ista que vocatur rationalis et intellectual

ptinet cas alijs viribus anime ad vnam aie
ibaz tuc oz certificare qua habet oriāam ab
eis que et ptes eiusdem aie sūt z dicuntur.
Et queramus tuc forte quomodo cōingat
intelligere ipi aie hoc ē q̄rere per q̄ principia
q̄ sūt ptes aie vñ nō z qualiter intellectua z
speculatiua cū aia vñtāt z cōtinuēt z hoc oīū
ad sciendū grauissimū. Queram⁹ etiā vñz
intelligere sit oīo sile ei quod est sentire tra
q̄ sit p potētiā passiua ab aliquo oblecto:
sicut bñū ē de sentire: aut ipm sit passionis
gen⁹ aliquod ab intelligibili in aia factum
alterū q̄s sentire aut si aliqd binōi sile pas
sioni sūs: alterū tamē ab ipso. In his at
determinādis qōnib⁹ pcedere non possū
mus ordie eodē quo enūerate sunt: quoniā
sicut supra diximus opatōes sūt priores: z
pūte potētis sū nos: z iō ab vltima su
mem⁹ intū. z q̄ res difficillimas z cogni
tione dignissimas: iō volo pmo totā ar̄. sē
tentia p nris viribus explanare: z tūc ali
orū pipateticoz inducere opiones. z p⁹ h
de plonis opionibus videre: z tūc demuz
nram pōere opionē: qm̄ in istaz qōnū dīr
minatiōe oīo abhorremus doctorū latinos
rum vba eo q̄ nobis videt q̄ etiā in eoz
verbis nō mō gescat aia ppter quod snā
veritatē nec oīdūt nec vbis ppis atīgūt.

Rogo at z repotens iterū iterū q̄s rogo
socios nros vt dubitatiōes que h̄ inducūt
diligēter aiaduertāt: si inuenerint earū so
lutiōem pfectā deo immortalī grās agāt im
mortales. Si at min⁹ inuenerint h̄ ad min⁹
lucrī reportabūt q̄ sciēt dubitare de rebus
mirabilib⁹ z altis: z ānotatiōe dignissimis
z ad sciam diuinā mul.ū pficiētib⁹. Tūc
eni scia de aia sic a pncipio dixim⁹ libri de
aia sit de mirabilibus id qd h̄ qrenduz est
in ea admirabili⁹ qdē ceteris z altis: z ē
id qd h̄ p se ipz scire desiderat. accipiam⁹
ergo ar̄. vba. put in tertio de aia facēt. Di
cit at ar̄. q̄ pte qua supra dicto mō cogno
scit z sapit oz ēē ipassibile quiddam: q̄ oē
passibile ē corpus vel vñs i corpe: z oē tle
trāsmutabile ē: aut sūm si corpe ē passiōi
sūm aut p alterius trāsmutatiōem si ē vñs
in corpe sicut ē vñs in oculo q̄ trāsmutat z
passit passiōib⁹ oculi sic s̄ oīdī: vbi dixi⁹ q̄

h̄ nō ē ppter trāsmutatiōez vñs vñs s̄. p
pter trāsmutatiōem pupille: neutruz at bo
rū potētie cōuenit itellecie sic in sequen
tibus oīdemus. h̄ at isto mō sūt ipassibilis
potētia itellecia: oz tamen eā fore suscepti
uam spēruz q̄ alr de potētia agente non
efficeret actu intelligens. z oz q̄ ipa sit potē
tia spēs ille tal̄ at potētia nō ē h̄ aliqd de
mōstratū z idiuidualū i nā: q̄ si ēēt aut bec
materia aut bec forma aut hoc compositiū
tunc esset hoc aliquid demonstratum. ma
teria autem non ē bec mā nisi p hāc fōam
facientem eā esse materiā huius: z iō bec
mā nō est potētia quelibz spūma q̄ vñas
pportionis eius ad omnem formā impen
ditur p hoc q̄ ē mā huius. vbi gīatā: mate
ria enī carnis n̄ potētia habz oēs formas
sed m̄ potētia materie pme q̄ nō habet for
mā aliquā. nihil enī est potētia id q̄ iaz ha
bet bec autē mā potētia habz omā z iō
nō ē potētia forma illa nec aliqua forma
rū q̄ est de intellectu sue forme bñe. z illi⁹ ex
emplū ē q̄ mā fortis nec potētia ē for. nec
potētia est aial nec corp⁹ aianū nec corp⁹
nec sba q̄ oia illa iaz actu habet. Intellec
tus aut potētia suscipit oīs spēs ergo actu
nullā h̄z ergo nō ē hoc aliquid sicut h̄ mā
Et p istā eād rōez oīdet q̄ n̄ ē h̄ aliqd si
cut hoc ppositū: nec hoc aliquid sicut bec
forma. hoc enī p̄z p se q̄ forma n̄ ē potētia
susceptiua aleni⁹ sūm q̄ est forma ergo p̄
aie q̄ est intellectus possibilis non est hoc
aliquid p hoc q̄ est intellectus possibilis. licet
at sit supra deo mō ipassibilis z intrāsmuta
bilis: tam cōtingit ei p hoc q̄ ē possibilis q̄
similiter se habet intellectia p̄ q̄ vocatur
possibilis intellectus ad intelligibilia sicut
se habet sensus ad sensibilia. sensus enim
se habet ad sēibilia sicut medietas z ppor
tio formalis armonice media existēs sensi
biliū pp qd oia suscipit quodā mō z sic oī
demus q̄ intellectus q̄ vocat possibilis me
dietas ē intelligibiliū oīum: z p hoc suscipit
ea h̄ alia rō sū medietas i sū z alia in itel
lectu. h̄t ergo solū hoc gen⁹ potētie passi
ue qd sūm aliqū modū recipit spēs intelli
gibiles: z simplr non ē passibilis: bec at i se
quentibus apparebunt euidentius.

Capitulū .ij. q̄liter intellectus possibilis sit
nā quedā imixta receptibilis omnium eorū
que sunt.

Alterius aut de intellectu possibili lo-
quens ar. dicit q̄ id: qm̄ oia intelli-
git apprehendendo formas oium necesse est q̄
sit imixtus hoc ē nō mixtus cū corpe: sicut
forma corpis: aut sic forma q̄ est v̄tus in corpe
forma. n. corpis duplex ē simplicis. s. et cōpo-
siti: simpliciu aut forme. v. sunt q̄ multiplicat̄
hinc nūq̄ cōpositioz corpōz et elementis
q̄ sunt p̄ma simpliciū. forma aut que ē v̄tus in
corpe ē v̄tus orgāica aie vegetabil' l' h̄ibil'
et id laudādus ē anax. q̄ verā dedit causā
huius q̄ intellect' possibil' sit imixtus qm̄
dixit q̄ imixt' ē vt impet itaq̄ supior oib'us
et h̄ est vt cognoscat oē despectū ab ip̄o. de
spectū. n. vocat id cuius forma nō informat
bas. n. formas oēs despiciū intellect' itaq̄ idē.
gnas sibi q̄ phibētes ip̄s intelligere. Si. n.
eēt aliq̄ forma informat' ad h̄ q̄ eēt h̄ aliquid
tūc hoc ip̄m phiberet: nec apperet ei in co-
gnoscēdo alienū et contrariū ab ip̄a forma et i.
pediret ois rei cōgnitiōem que obicit ei: q̄
contrariū et diuersū ab illa forma recipi in eo n̄
posset eo q̄ nec contraria nec despata p̄nt eē
in eo. itē. et id qd̄ ineēt ei nō h̄ret in potentia
et id ē eēt aliq̄ forma mixta ipediret ne potē-
tia intelligeret oia m̄alia. Sic igit eo q̄ ē im-
mixt' ē im̄alis et impassibilis eo q̄ p̄t in-
telligere aliq̄ vel oia ē aliquo mō de generē
v̄tū passiuarū. Id. n. qd̄ ē receptiuū ali-
cuius nō h̄t illud qd̄ nāq̄ ē recipe in sp̄e
lz possit h̄re formā in genere cuius bis q̄ reci-
pit cōuētiē. Dixim'. n. supior' d' orgāo tact'
q̄ recipit excellēs se tāgibile cū in habeat
mediā i se tāgibiliū. mediū. n. ab extremo
d̄t sp̄e et cōuenit genere: ita etiā nō ē incō-
ueniens intellectū possibilē h̄re qd̄ aliq̄a
formā qua efficit v̄nū de entib' mūdi i ge-
nere nāe icorpee: lz nullā h̄eat formā eorū
que intelligunt ab ip̄o eo q̄ illa forma q̄ deter-
minat in ens in genere nāe icorpee cū intel-
lect' ab ip̄a cōuenit in genere et d̄t sp̄e ab
eis oib' sic nos ifra ostēdem'. ista. n. ppō
qua d̄t q̄ recipiens denudatū ē a formis eo-
rū q̄ recipe est natū necessaria ē in oib'us re-
cipientib' sicut pbat ita in m̄a q̄ in potē-

tis oīz sēsuū et ex isto necessario pbat̄
q̄ intellectus possibil' ē in genere potētiarū
passiuaz et imixtus oio: eo q̄ nulla ē forma
rū que recipiunt in ip̄o que sūt aut forme cor-
porū aut forme que lz nō sint corpōz tamen
sunt orgāice in corpe. et p h̄ cludit' alteri'
q̄ nō ē passibil' nec trāsmutabil': q̄ nihil ē
passibile et trāsmutabile nisi mixtū. Quia
aut ē de genere v̄tū passiuarū necesse ē q̄
ip̄e sit mot' ab aliquo qd̄ ē actu: sicut vide-
m' potētiā h̄suū moueri: qm̄ id q̄ h̄sibilia
sūt in actu id mouent sēsus q̄ sūt in potētia
forme aut v̄les. put sūt in mūlt' et nō sūt diui-
se ab illis nō sunt nisi i potētia v̄les et intel-
lecte sicut colores in potentia sūt in tenebris
tales aut forme nō mouere p̄nt intellectū. et idō
cogemur iferi' inestigare aliū intellectū agē-
tem qui formas faciat actu sepatas et v̄les vt
mouet possint intellectū passibiles q̄ faciat
in formis rez p̄icularib' qd̄ lux facit i co-
loribus. Ex oib'us aut his cōcludit ar. q̄
intellectus possibil' n̄ est nā aliq̄ specificata
p̄ formā q̄ id qd̄ est potentia oia nō p̄t ef-
se specificatū sicut nec p̄ma m̄a specificata
ē p̄ aliquā formā. sed ad h̄ n̄ est nā eius
posita potentia vt sit vocat' intellectus pos-
sibil'. Et in hec duo diuidit quorū v̄nū est
qd̄ est intellectus: et alterū qd̄ est possibilis
et p h̄ q̄ ē intellect' determinat' ens qd̄ dā
icorpee nāe: p hoc aut q̄ est possibil' resp̄u
oium oz q̄ p̄nt oium formis q̄ potentia sūt
i ip̄o v̄tū aut intellectualitas sua specifican-
do eū i ens nāe icorpee claudat et diminu-
at potētiā suā ad intelligibilia igrem'
poster'. hūc aut possibilē intellectū vocam'
intellectū generāl' p̄ que aia distice opinat̄
res p̄babil' et intelligibil' distinguēdo v̄nū
ab alio et cogitat cū rōne: et nihil ē actu eoz
q̄ sic diuersimode indicat ante q̄ actu itel-
ligat et distinguat ea: sicut oēs potētie passi-
ue nihil eoz sūt a q̄bus mouent an̄ bitum
formarū suoz motorū. ad hoc. n. mouent q̄
dent eis suas formas. et post motū illū ea q̄
mouent h̄nt eas i actu: hoc tamen in intel-
lectu possibili at̄ ē q̄ in alijs potētijs passi-
uis sicut in sequētib' declarabit. Ecce
hec ē intentio ar. de nā passibil' intellectus
que posterior eo p̄ipatetici h̄c v̄lq̄ i diē

Tertius

exponit, et nullus ad plenum intellexit ob du-
biorum difficultatem que sunt in dictis istis.
La. 3. et est digressio declarans dubia que con-
sunt ex dictis de intellectu possibili.

Expedit autem nobis videtur dubia per ista
gere: et postea videre solutiones peripa-
teticoz posteriorum in solutione eorum: quia tunc con-
gruentius ostenditur quod nobis verum esse videtur, du-
bia autem que oriuntur ex dictis istis vel in dictis
insurgunt ex quatuor quod arguitur. dicitur de intellectu pos-
sibili nam ex quibus demonstrat tales quod dicta
esse fore namque eius. Et in his quatuor necesse est
ut ois homo concordet qui non adversus veritatem
vult perire. unum autem de quatuor est quod intel-
lectus possibilis immixtus est: hoc est non mixtus corpori
alicui. secundum autem est quod ipse est separatus. tertium
autem est quod est impassibilis sed receptivus intelligentie
bilio. quartum autem quod non est hoc aliquid. que autem sit im-
mixtus ista dictum est satis quod spectat ad hanc in-
tentionem. Separatus autem est ab intelligibilibus: et
in seipso: ab intelligibilibus quod dicitur ut sit suscepti-
uum omnium eorum quod non esset si esset alicui eorum
vel pluribus. ostenditur sicut per ex dictis. et ideo ex
his duobus concluditur quod ipse est potentia oia in-
telligibilia tanquam omnium susceptible: quod autem
susceptibile est omnium nihil habet eorum hoc aliquid
non est specificatum in namque aliquid ens mundi: et
sic ex his tribus sequitur quod non est hoc aliquid nec
aliquid namque: nisi illa que est filius matris prime que voca-
tur potentia oia que sunt: et nihil esset est actu
anquamque actualiter illud intelligat. Accipiamus igitur
dubia que sequuntur ex primo: si. n. est immixtus
et impassibilis et immutabilis: tunc videtur non
quod fieri eorum aliquid que sunt secundum esse hoc modo
eternum quo immutabile est eternum: ergo
non sit aliquid intelligibile: et sic intellectus specu-
larius in eo non est factus. Et in primo. in quo oio
nihil sit: illud non est potentia que precedat
actu. est autem talis oio immutabilis intellectus
possibilis: igitur oio nihil sit nec est factum aliquid
in ipso et sic intellectus speculativus oio non est fa-
ctus. adhuc autem agens intellectus magis est immu-
tabilis quam possibilis. et sic uterque intellectus
agens. scilicet quod possibilis sunt hoc modo eterni: sicut
sunt eterna necessaria et immutabilia. quicunque
autem agens est necessarium et non factum agens: sed
specie agens et passivum est eternum et immutabi-

le: tunc est factum ab agente in eo quod patet esse sepe
immutabile: ergo intellectus speculativus intellectus
qui fit ab agente intellectu in eo qui vocatur
possibilis ipse est et nunquam factus: et videtur tali fa-
ctioe que sit terminus eius quod est fieri et quod p-
cedat potentia secundum generationem et ipsum. et has
dubitationes de hoc verbo eliciunt theophras-
tus et themistius. separatus autem potentia ab
omnibus peripateticis intellectu possibilis habet quod e-
parat duo importat quorum unum est sic separatum dis-
cimus denudatum esse a specificantibus et indi-
viduantibus: sic prima via dicimus fore se-
paratam. secundum autem est sicut dicimus separatam id
quod est potentia aliquid anquamque beatum illud: pro
autem tertium modum separati posuit secundum que sepa-
ta dicimus que sunt divisa sebo et loco: et hoc modo
intellectus aiam separabat a situata et moti-
va secundum locum et vegetativa: sed hoc modo minus
curatur loqui de separato peripatetici quod certum
fuit apud eos aiam esse separatam unam et diversifi-
catam in esse secundum vires. tunc autem demonstrativa que indu-
xit arguitur. quod intellectus possibilis posuit separatum
primo modo separationis: fundat super duo neces-
saria: quorum unum est quod ois cognitio aie secundum co-
gruentiam aliquam existit ei. et ideo congruentiam
armatiacam oportuit esse secundum ad se habile: et ima-
giatiois ad imaginabile: et sic ergo cognitio
vltis erit habet congruentiam aliquam aie specificantem
autem et individuantem si habet aliquam congruentiam ad
vltimam sed per oppositionem in modo. cum ergo cognitio
vltis sit secundum possibile intellectus ois ipsum fore
separatum hoc modo quo vltimam est separatum. Secunda autem
propositio est quod certum est vltimam secundum quod vltimam est non esse in re
quia quicquid est in re secundum esse in ipsa est: et hoc est di-
visum et particulare et non vltimam nisi secundum potentiam
non ergo est vltimam nisi per se in via: per esse ergo quo
est in aia ois ipsum esse vltimam: hoc autem esse habet non potest
in coniuncto sebo sed separato tunc: ergo erit ei secundum
separatum. huic autem adhuc duas adduxit rationes
una quidem averrois: et altera autem. averro.
quid est ista: quoniam si intellectus possibilis non esset
separatus a materia et appetitibus materiarum: et esset autem for-
ma corporis aut forma operantis organice in corpore et
quocumque modo diceret sequitur quod id quod foret in
ipso individuetur per ipsum: sic quilibet forma indi-
viduetur per suum secundum individuum: et sic vltimam si esset
in ipso sed particulare: particulare autem non nisi habet po-
tentia est intelligibile: sequitur ergo quod actu intel-

lectū ab ipso nō ēē nisi s̄ in potētiā intel-
lectū qđ ē impossibile: ergo ipossibile ē intel-
lectū possibillē n̄ ēē dñdātū a m̄a t̄ appē-
diēis m̄ae. auicē. āt fori⁹ id conat̄ p̄bare
dicēs qđ id qđ ē v̄le oꝝ qđ sit alicui⁹ t̄ in ali-
quo: dico āt alicui⁹: qm̄ ē illi⁹ d̄ quo p̄dicat̄
t̄ ē i aliquo: qm̄ est in intellectu: aut igit̄ qđ ē
v̄le bz ab ipsa re cui⁹ ē v̄le: aut bz ab eo in
quo ē: n̄ āt bz ab eo cui⁹ ē h̄ ē a re: ergo v̄le
put̄ est ab ipsa re sūptū actu est v̄le: s̄ actu
ē aliqd n̄ idiget agēre vt̄ agat v̄le sibi put̄ ē
rei v̄le de qua p̄dicat̄ p̄ seipm̄ pōt agere et
mouere intellectu possibillē t̄ p̄ficere ip̄s: er-
go ad h̄ qđ agat n̄ idiget intellectu agēre qđ
oēs p̄patericos ē: qđ oēs illi poluerūt in
lectu agēre cōcorditer: s̄ eoz quidā ne-
garūt intellectu possibillē: sic patebit i seque-
tib⁹. nō ergo v̄le qđ v̄le sit ab ipsa re bz de qđ
p̄dicat̄. Adhuc āt v̄le put̄ ē i re: n̄ ē nisi po-
tētia v̄le. si ergo a re ipsa bz qđ ēē actu v̄le
oꝝ qđ idē p̄ se ēē i potētiā t̄ i actu qđ ipos-
sibile ē: qm̄ id qđ ē in potētiā n̄ sit i actu n̄
si p̄ id qđ ē i actu. reliq̄ ergo qđ h̄eat ēē v̄le
in actu p̄ intellectu in quo ē: t̄ iō oꝝ intellectu
ēē sepatū t̄ v̄le: qđ alr̄ idiuinduat̄ id qđ ē
in ipo. sepatū igit̄ oī sic dixim⁹ p̄us: sic potē-
tia ab actu qm̄ nihil eoz ē qđ ap̄ ē intelligē-
t̄ bec sepatio silis ē sepatiōi qđ dicim⁹ tabe-
lā rasā t̄ bñ planatā t̄ p̄patā ēē sepatā ab
his oib⁹ qđ pigi i ipsa t̄ scribi p̄nt: t̄ iō babi-
lē ad oīs scripture t̄ picture receptionem
Istos duos modos sepatiōis oēs p̄pate-
rici cōcorditer intellectui possibili t̄ aie rōna-
li attribuerūt. Si ocoꝝ āt p̄bia via hac n̄ in-
cellit: s̄ de hac min⁹ curam⁹: qđ nō q̄rimus
h̄ dicere nisi tm̄ p̄patericoꝝ opionē. d̄ alij
āt deo ḡloso fauēre p̄ma in p̄bia discepta-
tim⁹. Ist̄ ergo rōnib⁹ t̄ causis possibilib⁹
vocat̄ intellectu ipassibil̄ t̄ imixt⁹ t̄ sepat⁹
vocat̄ ē. Ex his āt seq̄ q̄ritū qđ ei attribū-
tur qđ. s̄ n̄ sit h̄ aliqd vnū sic d̄terminat⁹ ē
t̄ vnū ens in nā: qđ. n. ē h̄ aliqd nullo mō
pōt ēē sepatū: cū ipm̄ in sua p̄pōne iā h̄eat
mām p̄ quā p̄clarizat̄ t̄ indiuiduat̄ foia
ei⁹ t̄ bz formā t̄ ē h̄ aliqd: t̄ nō pōt esse
ab illa foia sepatū. h̄ igit̄. it̄. sunt q̄ intelle-
ctui possibili attribūtur. t̄ videtur seq̄ ex
isto qđ intellectu possibilib⁹ ē vnus nūero i oia

bus boibus qui sūt qui fuerūt t̄ erūt. sepa-
tū. n. p̄dicto mō nō h̄et aliquid i se per qđ
efficiat̄ isti⁹ vel illius cū sepatū nō idiuidu-
at̄: denudat̄ āt a m̄a t̄ idiuiduātib⁹ sic se-
paratū t̄ intellectu possibilib⁹ bz id qđ est: t̄ sic
ergo sepatus: erit ergo vnicus i oib⁹ quo-
rū oī esse intellectus. Adhuc autē id qđ i
nā sua cōe est nō efficiat̄ p̄prium nisi per a.
liquid p̄p̄ sibi adiūctū: sed simplr̄ separo
nihil ē adiūctū de p̄p̄is: ergo simplr̄ denu-
datū nūq̄ efficiat̄ p̄p̄. ē āt intellectu⁹ possibi-
lis s̄ in id qđ ē simplr̄ dñdātū quid. nūq̄
igit̄ efficiat̄ p̄p̄is: erit ergo vn⁹ cōis oibus:
t̄ nulli de se p̄p̄is: h̄ āt deliramentū videt̄
ēē silē: qm̄ qđ ē vnū in oib⁹ vnica bz p̄fecti-
onē: scia āt p̄fectio ē intellectu⁹ possibilib⁹. i quo
cūq̄ ergo accipiat̄ scia⁹ in oib⁹ h̄ebit eā: et
sic sequit̄ qđ me acquirēte sciam aliquā oīs
hō h̄ebit t̄ acquirēt eādē qđ exp̄m̄cio sal-
tū ēē p̄bat̄: qđ p̄bia b̄ia a m̄is n̄ ob h̄ alij
sciuērūt eādē. Est āt adhuc dubiū i bis
dictis: qđ si sepat⁹ ēē dicat̄ intellectu⁹ possibi-
l̄ sic potētia ab actu: sic p̄pata tabula a pictu-
ris: tūc. n. videt̄ h̄re relatiōem t̄ p̄pōnēz
ad intelligibilia nisi sic m̄a ad foias quorū
āt vna ē rō. t̄ p̄pōtio potētie passīue t̄ res-
ceptīue ipsa sūt eadē: t̄ sic igit̄ videt̄ n̄ ēē oīa
aliq̄ iter p̄mā mām t̄ intellectu possibilib⁹ t̄ h̄
ē obiectio theophrasti d̄ arj. pōnē. Redēt
igit̄ omia ista dubia difficillia ad. 3. proble-
mata quorū p̄muz est qualiter hic simi-
liter v̄ficet̄ d̄ intellectu possibilib⁹ qđ sit ipassi-
bil̄ t̄ iūsimutabil̄: t̄ it̄ sit i potētia suscep-
tiua p̄fectiōis t̄ suscipiat̄ eā ab agēte mouēte
ip̄s. Scdm̄ āt ē q̄l̄r h̄ st̄et sil̄ qđ ip̄e sit ab oī
idiuitate oīo denudat⁹: t̄ it̄ vn⁹ q̄l̄r h̄
h̄eat suū intellectu p̄p̄. t̄ tertū q̄l̄r h̄ sil̄ v̄l̄
ēē qđ ip̄e sit id qđ ē: t̄ sic vocat̄ possibilib⁹ ad
oīa q̄ sūt: t̄ it̄ n̄ sit m̄a p̄ma. bis āt dubiū p̄
mo volum⁹ aptare r̄l̄tiōez phoz quorū dā
t̄ p̄ea adiūget̄ qđ nobis videt̄ d̄ d̄ bis. 2
uēiūt āt oēs p̄paterici i h̄ qđ arj. rez dixit̄: qđ
dñt qđ nā h̄c boiez posuit q̄i regulā v̄itarj
i quo sūmā intellectu⁹ būani p̄fectiōem d̄mō
strauit: s̄ exponunt eū d̄uersimode prout
congruit vniciq̄ intentioni.

Capitulum quartum t̄ est digressio de
clarans opionē alexātri t̄ ei⁹ i p̄p̄atiōez.

Tertius

Verader at qui iter discipulos aristotelis aliqui summus bitus e dicit intellectionem possibilem formam corporis et virtute caram ab eis supra quam irradiat intelligencia agens que non e per aie hois: sed se pata, dicit. n. q forma bira mae prime mag na in simplicib opas diuersitate. facit em vnu ignem et alteru aquam et tertiu aerē: et quatuu terrā. qn at nō solū vnica forma opatur tūc facit mirabiliores diuersitates. in cōpositis aut remanēt hz aliqūe modū forme elales et insup adiectū eis forme pposito rū: et iō qn elā p mixturā ab excellentis recedunt tunc in nā mirabiliora opant et p m quida recessus facit mineralia et lapides quorum sunt forme nāles. secūdu autē recessus aiata pficit quorū ē potentior forma qz mineraliū et ita per grad maioris et minoris temperant et equalitatis elā veniētia ad mediū hz mixturā tandē pficiūt formā que vocat intellectus possibilis qui potētia ē oia intelligibilia et actu nullū h at intellectus est in corpe hois vt dicit sicut et rasura et planatio in tabula et nō sicut ipsa tabula: sed potias corpus ē sicut tabula et intellectus sicut preparatio tabule ad scripturā: nec dī eē separatus a corpe: sed potius ab intelligibilibz sicut priuatio que dicit habilitatē ad recipiēdū separata ē ab his que recipit: sicut et rasurā et planatio separata sunt a scriptura: et sicut qli ber priuatio mae nō tū ipse act. et h dicit aristotelē sentire qn dicit intellectū possibile eē separātū, hz at ad huc rōes duas vna qdē quā iūmit ex aristotelē vbi vbi dicit animā fm sām vlr esse corporis organici endelichiaz. Si. n. h ē verū tūc vniuoce oēs aie ptes sunt endelechie corporis: oī igit intellectū eē corporis endelichia sicut forma corporale et sicut et cāta forma ex elorū mixtura. Amp. at potētia mae corporis et phice nō pficit nisi p formā que ē i ipa potēcialiter et educit de ipa p motū et mutatiōem. ita at q aia rōlis q ē intellectiua ē pfectio corporis hois qd est mā corporea: oī igit q potēcialiter sit i ipso semie corporis et educat de ipso p motū et mutatiōem igit intellectus qui est pfectio hois ē forma corporis opas i corpe sicut alie forme nāles: sed illud qd magis irrationabile est in dicto isto est h qd ite ponit q pma pfectio

que est preparatio ad hanc hoc ē ad itelligibilia suscipienda sit facta ex complexionem elorū quia apud pipotencos oēs est ab antiquo vulgarū q intellectus est ingrediēs ab extrinseco et nō factus ex eis nec potēcialiter exiūs in eis. nō. n. aliquo mō pbabile vll intelligibile est qualr vlt incorporea q discer nit res oio incorporeas et immāles educat ex elementis. Adhuc autem ex isto videt sequi q mā fm se pponis varietate faciat oēs formas absqz eo q necessarie sunt alie cāe sicut dixerunt hi q calum et formam mouentia esse dixerunt et negarūt cāz p se agētes quod tū alex. dicere non intendit q alibi ponit causas agentes. Id autem qd demonstratiue destruit dictum alex. est q oē qd recipit in eo qd ē i corpe sicut forma corporis est pūulare et indiuiduū sic pbat p oia que sunt in vniuibz aie sensibilis: si ergo intellectus possibilis esset hmoi forma receptū in ipso esset pūulare et sic nō esset intellectus acceptiuus vniuersalis. Adhuc autem in phica doctrina parum faceret aristoteles si doceret nos preparatiōem tū ad intelligibilia et nō determinat nobis sām illius preparatiōis non est ergo intentio aristotelis vocare intellectum possibilem solam preparatiōem ad intelligibilia suscipienda: sed potius id qd sūgit tali preparatiōi vocat intellectū possibile. Et he rōes auerro ys alexadrū tenende: quia absqz dubio alex. et si in multis bene dixerit tū in mā hac peius oibz determinauit: et seq ex dicto ei animam cū corpe perire et aiaz alterari alitāio corpe et multa alia q absurdisima sunt: et claro pho mi oigna. quā ob cāz abijciēda ē penit? Inia ista et ex gen hoim exterminanda itaqz error pessim ex quo tot nobilitas et pperuitas aie iūitue seq destructiō rōes qd iducit sup flās ppōes fūdauit. Q at dicit aristot. dicere q aia est pfectio corporis organici et q pfectiō hz vna et eadē rōez dī d vegetabili et sēbili et rōi oio fm ē gnimo dīc aristot. sic ex sapioribz pz q illcs nulli corporis ē act? et h n ē spetere nēm cū de his ex iūpioribz satz pster. Silr at qd dīc q intellectus alia aia educat de seie falsissimū ē oio: sz potius ipa ē ingrediēs ab extrinseco a dato: et formarum in mām et est similitudo datoris

formarū q̄ ē intelligētia p̄ma t̄ n̄ mixta corpi
sicut om̄icef v̄tus vel forma corpis t̄ iō h̄
ē ē flū. v̄ez ē tū q̄ ipsa est finis generatōis
sed iste finis nō efficit in mā virtute quali
tatū primaz transmutantiū mām: sed poti
us intelligentia dat q̄n mā ē disposita p̄ p̄n
cipia nālia, t̄ de h̄ in libro de aiālibus vbi
de generatione tractabit̄ erit agendū, in tū
igif̄ dictū sit de opinione alexandri.

La. v. t̄ est digressio declarans opini
onē theofrasti t̄ themistii t̄ improbationez
eiusdem.

Theofrast⁹ aut̄ t̄ themistius viri in
secta pipoteticorū clarissimi aliam
secuti sunt v̄ia dicētes i aia n̄ ē ē ni
si int̄llez agēre t̄ nullū ill̄ez possibilē i rōe
possibil̄ q̄ sit p̄s aie rōl, dicebāt̄ at̄ h̄ p̄ vnaz
p̄cipue rōem q̄ est ista q̄, s. in oib⁹ i q̄b⁹ ē p̄
ma p̄fectō t̄ secūda ita se h̄nt ad iulcē q̄ si p̄
ma ē intrāsmutabil̄ t̄ eterna q̄ secūda est in
trāsmutabil̄ t̄ eterna, p̄ma at̄ p̄fectio hoī ē
intelcūs, secūda ē intelligere t̄ iō si intelcūs
ē imixt⁹, epa⁹ t̄ ipassibil̄ t̄ etern⁹ t̄ intelli
gere erit s̄itr intransmutabile t̄ eternū s̄itat
at̄ q̄ intelcūs agēs ē etern⁹ h̄ mō quo dicit̄
in⁹ eternū ēē intransmutabile, agēre autem
vno mō se h̄nt erit id i quo agit vno mō se
h̄nt q̄ alr agēs esset ociosum t̄ sic id qd̄ vo
cat̄ intelcūs possibil̄ ē eternū t̄ actū ē eternū
Sic, n. p̄bat⁹ est in octavo phisicorū q̄ mo
tore ex̄ite eterno t̄ moto: motus necessario
ē eternus. S̄itr at̄ isti viri vidēt̄ dicere q̄ ac
tū ab agēre ē speculatiū⁹ intelcūs, t̄ intelli
gere nihil aliud ē q̄s denudare formas: t̄ h̄
ē opus intelcūs agētis, s̄z h̄ oio stare n̄ pōt
q̄ factū fm suū nomē oīdit̄ q̄ ipsum nō est
sp̄ nec eternū nec necessariū speculatiū⁹ aut̄
fact⁹ ē igif̄ n̄ pōt esse eternus t̄ necessarius
In alio at̄ loco isti viri dicūt q̄ intellectus
mālis est p̄s anime: sed nō p̄ficitur nisi ab
agēre t̄ nō ab intelligibili, t̄ iō cū tā agens
q̄s possibilis sint intransmutabiles factum
p̄ p̄pōem ex viroq̄s erit intransmutabile et
eternum p̄pter quod negant etiam intellec
tū possibilē ēē vt̄ possibilē aū actū p̄cedāt
eū ēē in aia, put̄ est s̄im lūis agētis. Si at̄

querat̄ ab ipsis de dictis aristotelis qualiter
intelligat̄ que dicit̄ de nā possibilis intellec
tus dicūt q̄ intelligūt̄ de eo qd̄ ē s̄im agen
tis lūis t̄ illud lumen bitum ab ipso ē p̄pe
culatiū⁹ intelcūs. Cū autem dicit̄ q̄ po
tentia est oia intelligibilia t̄ actu nullū dicūt
q̄ h̄ sic est quia lumē ei⁹ aliqñ est sup̄ intel
ligibilia t̄ tunc ipsa denudatio est actu intel
ligere quod vocat̄ speculatiū⁹ intellectus
qui d̄r adeptus, illi, n. ponūt quadruplicē
intellectū in anima agentem, s. qui denudat
formas t̄ possibilē qui recipit lumē agētis
t̄ tertium p̄positum ex viroq̄s sicut diaphanū
lucidū quem vocant speculatiū⁹: t̄ quartū
qui sit splendore lūis habitū sup̄ intelligibi
lia quem vocant adeptum, t̄ hoc opio mul
tū rationabilior est q̄ alex, t̄ alioz pipoteti
corū quorundam. Si autem querat̄ ab eis
de de hoc quod dicit̄ aristo, intellectū sic se
h̄re ad intelligibile sicut sensus ad sensibile
se h̄z t̄ ita cum sensus sit susceptiū⁹ specierū
sensibilium erit t̄ intellectus susceptiū⁹ spe
cierum intelligibilium t̄ sic intelligere non
est solum denudare: sed etiam intelligibilia
recipere. Atq̄ p̄ se agens sine possibili pōt
denudare, Si ergo hoc sufficit ad intelli
gere non oportet ponere aliquem intellectum
possibilem vel speculatiū⁹: sed nū agērez
t̄ speculatiū⁹ adeptum. Sed ad hoc illi
respondent agēre absolutum nullūz esse in
anima quoniam intelligentia absolute ē gēf
non potest ēē pars anime sed lumen agētis
in possibili agentem vocari vel vocant t̄ qñ
distinguitur intellectus in agentem t̄ possi
bilem t̄ speculatiū⁹ est talis diuisio: sicut
s̄stantia diuiditur in materiam t̄ formam
t̄ compositum: non fit hoc ideo q̄ forma
diuisum esse habeat a compositio vel a ma
teria: sed vt̄ ostendatur componentia esse
diuersarum naturarum: t̄ a composito dis
ferre p̄ modum simplicitatis eorum, hoc at̄
opinio ponit animam rōnalem fm nullam
sui p̄tem esse s̄biectum intelligibilem t̄ nō
esse species intelligibiles in anima: nisi s̄i
cut in agente eas: sicut colores actu existen
tes sunt in luce que est ypostasis eorū. Et
esset simile: q̄ si a visu procederet lumen
dans esse formale coloribus: et hoc esset

videre sic volūt dīcere q̄ lumē agētis in pos-
sibili intellectu z intellectuālitatis formā oās
intelligibilib⁹ sit intelligere z hoc sit esse in
telligibilia in aīa z si vellem⁹ recedere a di-
ctis aristo. nō esset ista viā abijcienda. nunc
āī quia expresse dicit aristo. q̄ sic sensitiuū
se habet ad sensibile sic intellectu se bz ad
intelligibile sicut dixim⁹ nō vī h opinio cū
verbis aristo. Monare. Adonit aut̄ theofra-
stus precipue h q̄ si esset possibil in aīa in
tellectū separ⁹ z nō h aliqd distinctū q̄ ille
a mā pma nō differret qm̄ vtrūq̄ potētia ē
oīa z nihil actū: z iō mā pma deberet agno-
scere sūr formas sibi adueniētes sicut intel-
lectū possibilis quod oīo ē absurdū: nō igit̄
talr possibilis vocat⁹ intellectū ē sicut in aīa
Adduc aut̄ talr possibil intellectū nō sit in-
telligibilia sine trāsmutatioe z tpe. ergo iste
intellectū possibil est z transmutabil z mix-
tus intellectū i aīa sicut ex supradictis ē ma-
nifestū. ergo i aīa nō ē talr possibil vocatus
intellectū. z iō ista opinio dubitauit in qōe illa
qua q̄rit qualr ptingit possibilē ē intellectū
z recipe intelligibilia: qm̄ supponit ēē im-
passibilis z intrāsmutabilis z imixtus.

Ca. vi. z ē digressio declarans opinio-
nē anēpace z abubacher z iprobationem
eiusdex.

Abubacher autē magn⁹ apud arabes
z anēpace aliā viā elegerunt ppter su-
p̄ius. n. inductas rōes z ppter quāsdā que
adhuc inducētur. Sens. si q̄ in hōib⁹ oib⁹
p̄nub⁹ preteritis z futuris vnus z vnic⁹ nu-
mero z specie ē intellectū. Et querētes q̄ll
ter ille p̄tinuaret hōi cuilibet n̄ p̄tinuatiōem
illā viderunt z vnionē cārī ex pte intellectū
possibilis vel agētis cū ambo sunt separi z i
mixti z nulli hūies aliquid cōe: sicut dixit
verissime anoxa. viderūt aut̄ ab aliā pte q̄
id qd ē vni spē z nūero apd omēs vnā nu-
mero z spē hē pfectōem: z sic deberet seq̄
q̄ vno hōie accipiente sciam quilibz hō ba-
beret sciam eādē qd viderūt mime fore ve-
rū z iō dixerūt in aīa rōnali nō ēē intellectū
separū nisi agētē possibilē āī intellectū ēē
p̄dictum corporeo q̄ h nihil aliud ē q̄s fāta-
sia. fantasmatia. n. sunt potētia intellectū z ef-
ficiūt vt dicit actū intellectū qm̄ separāt ab i

tellectu agēte. z q̄ fātasia nō ē vna apd oēs
p fantasiam p̄tinuāt z vniū intellectū z intel-
lectus cū p̄iculari quolibet hōie. Et v eo-
rū meli⁹ intelligat opinio dixit isti q̄ n̄ ē aliq̄
possibil intellectū in homine qui sit sūm in-
telligibiliū bz q̄ intelligibilia sunt q̄ dicit
forme speculatiōis de sui sūo in quo sit in lu-
ce agentis intellectū denudata est intellectū
z h nō pōt hē sūm in quo sit qm̄ vīs ē z iō
est vbiq̄ z sp̄s: si aut̄ hē sūm indiuiduaret
necessario qm̄ oīs forma p sūū sūm indiui-
duat z terminat: z iō dixerūt isti q̄ vocat id
possibilis sine potētia intellectū qd ē potētia
speculari⁹ intellectū z h est fantasma in fā-
tasia: z sic vident in ptem puenire cū theofra-
stus z themistio i pte vidēt illi dīcere qm̄
i h pueniūt q̄ dicunt intelligere aīe nihil al-
liud ēē q̄s formas denudatas in luce agen-
tis z q̄ nō ē aliqua aīe rōlis p̄s que sit sūz
intelligibiliū. dissentiūt aut̄ ab illis in eo q̄
theofrastus et themisti⁹ dicūt intellectū pos-
sibilē ēē aīe rōlis ptem: sed nūq̄ ēē in potē-
tia q̄ semper habet in se lumen agentis vel
ipsum agentem p̄ut lumen est sicut diapha-
nūm illuminatum habet in se actum lucis
Isti autēz duo viri omnino nullū h modo
possibilem intellectū esse in anima dicunt
h autem quod dicunt esse intentionem ari-
stotelis i tertio de anima: dicunt quoniā sic
inferius ostēdemus dicit aristotelis q̄ si for-
me denudate essēt in rebus extra animam
res essent intelligentes. dicunt igitur q̄ ip̄a
forma denudata est intellectus in actu z p
mixta particulari est intellectus in potētia
z quia non subijciūt forme intellectus agētis
qui pars anime est ideo est immixtus z in-
transmutabilis z immaterialis: nec effici-
tur hoc aliquid per seipsum: quoniā non
subijciūt ei. z hoc mō solunt dubia supra
inducta. Sz omnino videt mirabile de vi-
ris istis qui multa sūtiliter intellexerunt q̄
non viderūt aristotelis esse sniāz q̄ fātasma
mouet intellectūz mouēs autem nō ē mo-
tum oportet igitur q̄ motum a fantasmate
nō sit fātasia vel fantasma. stat āī potētia
nūq̄ mouē actū g educit de ip̄a. ergo fāta-
ma nō pōt dici mouēs ipm̄ speculariū vel
tellectū. oz igit̄ oīo q̄ aliquis intellect⁹ qui

fit p^a anime rōl sit mot⁹ a fātaſmate: et iſta
rō cogit ariſto. ponere intellectu poſſibilez
iſto at que de cep. abubachē et auēpace fu.
it iſta q^a mouēs et mor⁹ debēt hēre cōicatioēz
ſicut agēs et patiēſ cōicāt in ſbō. ſi igit^r fan
taſma ē monēs o³ q^a id qd mouet p^acatōēz
hēat cū ipſo in ſbō eodem ſic cū fātaſma ſit
particulare. oportet q^a motum ab ipſo ſit p
ticulare. Amp⁹ mouēs ſpēm ſuaz dat ei qd
mouet ab ipſo qū fuerit mouēt vniuocū i aia
āt nō ē mouēs niſi vniuoce ſm formaz igit^r
motū a fantaſmate o³ hēre fantaſiaz forma
lē. formalis h⁹ autem fantaſia eſt ſenſibil⁹: et
pticularis forma talē at nō h⁹ p^a aie ſepare
nō ē igit^r aliqua p^a aie ſepare q^a moueat vt
ſbm a fantaſmate. bis qū iſndere nō graue ē
qū nos oſndemus inferius q^a cōicantia q^a ē
inter agēs et patiēſ et mouēs et motū p^abi
ce nō eſt inter intellectu poſſibilē et id quod
mouet ipſum ad formā intelligibil⁹ et h⁹ qdē
dicit ariſto. ſed nō p^ababim⁹ et mō ſuppona
m⁹ h⁹ at fantaſia ſit particulare et ſenſibile ſi ta
mē mouet intellectu ſeparatū poſſibilē ex nō
in actu pticularis ſenſibil⁹: ſed potius i ac
tu denudationis et abſtracōis quā accipit
a lūie intellectu agentis: ſic ēt colores eē ma
teriale hūit in corpib⁹ coloratis: nō tamē per
hoc mouēt ipſum: ſed eſſe formale qd acci
piūt a lūie corruptibili: totū aut⁹ qd fugiūt et
in iſti de quib⁹ prius biūt eſt oēs p^ater
alex. h⁹ eſt ne cogant dicere intellectu poſſi
bilē aliquid eē prime mātē ſicut ſupra patu
it ex iſeoſtaſti dubitatione.

Ca. vii. et eſt digreſſio declarans opi
nionē auerroy et improbationē eiūsdē.

Oſt oēs aut⁹ iſtoſ venit auerroy
qui gloriatur q^a ipſe ſolus ſatiſſe
cerit oib⁹ dubi⁹ eo q^a ipſe oia q^a dic
ariſto. de intellectu poſſibili viſus eſt ſalua
re pcedit. n. q^a ſicut ſenſus ſe habet ad ſen
ſibilia et ſic intellectu ſe habet ad ad intel
ligibilia recipiendo ea: ſed dicit q^a nō ē oio
ſic licet in aliquo ſit ſimile ſicut et ariſto. di
cit nō eſſe impaſſibilitatē ſenſus eādē cū im
paſſibilitatē intellectu. dicit. n. vniueraſale qd
intelligit hēre dupl⁹ ſbm vniū qdē quo ē ve

rū: et alter⁹ quo ē vniū entiu mūdi et vocat⁹
iectū quo eſt vniū pticulare ſm rē eo q^a in eo
q^a res eſt vel nō ē noticia aie vā ē vel ſtā cū
veritas intellectu ſit adequatio rerū et in
tellectuū. et quo ad hoc ſbm eſt vniueraſale
in potentia vniueraſale: quia conſuſus eſt in
pticulari et eſt in aliquo ſenſibiliū poſitiariū
et h⁹ mō v⁹le nō ē vniū entiu mūdi qd voca
mus v⁹le q^a vniueraſale prout eſt vnum en
tiūz mūdi qd vocam⁹ v⁹le qd diuidit cōtra
pticulare ſm eū et ſm vnitatem eſt in ſolis
nudis et paris intellectib⁹ et nō in rebus ex
aiā et de hoc in alibi ipſe erit ingredī. Sed
q^a hic diſim⁹ tū ad ſue intictionis manifeſta
tionē iuducitur: dicitur igit^r q^a cū v⁹le habe
at duplex ſbm q^a non habz trāſmutationem
niſi ex ſubiecto quo eſt vniū q^a ex illo educit⁹
potētia ad actū ſic indiget fieri et tpe aliquo
et ex illo etiā inducit⁹ laſitudo p^a frequēſ in
intelligere. ex ſubiecto autē quo efficit⁹ ens
in mūdo nō habz trāſmutationē ſz recipit⁹
in eo ſine trāſmutationē aliqua ſicut determi
nās et diſtinguēs a determinato et diſtincto
ſic. n. ſupra dixim⁹ q^a ſēſus nō eſt materia
ſenſibiliū ſz ſpēs que q^a media ē ſenſibiliū
diſtingit⁹ et determinat ad ipſa ſic etiā intel
lectus et mlio amplius ē ſpes intelligibiliū
que eſt p^ainatio ad ipſa ſicut mediū et non
ſicut materia ex qua educat⁹ de potētia ad
actū ſicut inferius oſtendit⁹ et ideo ſic ſubiect⁹
eis ſicut determinatū ſubiect⁹ determinatū
et ideo non ſufficiunt vnum de intellectu
poſſibili et intelligibili: ſicut ſunt vnum
materia et forma v⁹ ſicut ſubiectū et acci
ſed potius ſicut pfectio determinās eſt ide
terminato et pfectio: pp qd etiā formal intel
lectus q^a eſt forma ſpeculatiua nō habz trāſ
mutationē ex intellectu poſſibili ſz ex fan
taſmate in quo ē ſicut diximus et ſic ſatiſſa
cit iſeoſtaſto querēt⁹ qualiter eē poſſit q^a in
tellectus poſſibil⁹ ſit ſepar⁹ et in trāſmutabil⁹
et ſimiliter agens et in ſpeculatiua ſit trāſ
mutabil⁹ et tēporal⁹ ſicut id qd exit de poten
tia ad actū. Et in veritate in iſta ſolutione
bene ſatiſſacit et verū dicit auerroy. Iſte
at pp ſupius inductas rōes ſicut ſere omīs
ali⁹ pcedūt vnicū poſſibilē eē intellectu oib⁹
boib⁹ et q^a ad h⁹ ſeq⁹ v⁹le eē eādē apd oēs ex

Secundus

quib⁹ ē scia oīz eoz que sciūt. ⁊ qđ querit q
liter tunc intellectus ⁊ ista scia vni vniātū
⁊ n̄ alq soluit sicut alq dicit intellectū nihil
intelligē sine fantasmate ⁊ nō ē idē qđ oēs:
⁊ iam nec sciam elicita ēē eādē apđ oēs ⁊ h̄
sensisse aristo. vbi dicit q intellectus separāt
a corpe nō reminiscit q sine fantasmate nō
intelligit ⁊ h̄ nō retinet apđ se qñ absoluit.
⁊ iterū in h̄ est quod dicit aristo. q intellectus
corrupt⁹ alio quodaz interius corrupto h̄
n. de ē speculatio dictū qui corruptionē nō
h̄ ex possibili in quo est sicut dixim⁹ ⁊ pos
si⁹ ex fantasmatate quod optet ēē mouēs. iste
autē pcedit oēm ēē vnicū intellectū possibile
sic alq ⁊ hūc fore immortalē. ⁊ iō spēm hōis
ēē vnicā ⁊ incorruptibile dicit que n̄ corrup
pūtur ex oīa q̄ p̄stunt spēm sed poti⁹ si cor
rūpūt h̄ h̄ ex genere qđ hāc spēm cū sua p
fectiōe que est scia phie sp̄ dicit manere vni
cā aliquib⁹ hōib⁹ qñ dicit dicit astronomi
⁊ aristo. loca mūdi vicissitudinat efficiūtur
bitabilia ⁊ inhabitabilia ⁊ nō destruit babi
tatio quartarū mūdi cito vel subito: sed cū nō
est bitata vna q̄tra: tunc bitatur alia ⁊ phia
qñ nō ē in vna quarta tūc ē in alia ⁊ h̄ totū
vidē vt sciat qñ intellectus speculati⁹ ex pos
sibili intellectu nō h̄z transmutatiōem. Ad
huc at cū dē n̄ ēē vni⁹ in oib⁹ cū ex dict⁹ ne
cessario pbatū sit ēē incorruptibile tūc mane
ret p⁹ moriē ⁊ tūc fm nām foret ociosus cū
sit motū⁹ corpi⁹ ⁊ n̄ moueret tūc ad corpi⁹
nisi dicerem⁹ q ipse transiret de vno corpe
i aliud corpi⁹ sicut dixit p̄lo sed h̄ ē absurdū
q: tūc n̄ multiplicaret hōies i diuerso nūero
sz opteret q tūc tot ēēt hōies quorū illū
segrēt sic q nūqz nasceret aliquis hō nisi
aliquo hōie mortuo qđ est ad sensū falsum
⁊ absurdū ppter quod auerroy⁹ dicit qua
liter indeficiēt vni⁹ exiis sp̄ mouet aliqd
corpi⁹ ⁊ nūqz ē sine corpe ⁊ sine scia. Pro
bat at dictū suū p duo q vidēt sibi ēē necia
quorū vni⁹ est: q: oē qđ numerat diuiditur
ex vno aliquo cū diuisio sit nūeri cā: nō autē
diuidit fm nām nisi mā corpal qđ igit est
oīo sine mā idisibile ē ⁊ vnicū possibil autē
intellectus sine mā ē oīo igit vnic⁹ ⁊ indisibi
lis i oibus. Inducit ē aristo. h̄ sentiet i li
bro ce. ⁊ mū vbi pbat vnicū ēē mūdū qñ si

ēēt plēs mūdi opteret q plēs essent celi p
mi ⁊ hi mouerent a diuersis motorib⁹: ⁊ sic
motores pmi essent diuersi ⁊ nūeratiōe autē
numeratū h̄z mām erunt igit māl⁹ moto
res pmi ex quo vult habere q fm aristo. nu
meratū numerat p suā māz diuisaz ⁊ oīa
numero sunt oīa p mām nō aut oīa māl
inuenit qua nūeret intellectus possibil⁹: māz
igit vnic⁹ in oib⁹ hōib⁹. aliud autē deducēs
ad impossibile q: si dē q intellectus possibi
lis ē vni⁹ aliqd tūc receptū in ipso ē sicut in
diuiduatū receptū. ⁊ sic nō erit vlt in ipso. oēs
ei pcedit vniūit in h̄ q vlt ē vlt ab vlt
tate illcs i quo ē ⁊ q nō vnit hūc ⁊ illi nisi
p fantasma mouēt i vno aliter qz i alio. Sz
h̄ vlt oīo mibi deliramēto sile ⁊ inducāz ad
h̄ quorū rōes fortissimas quāz vna ē q nos
scim⁹ q oē ppositū efficiē h̄ aliquid p vna
formā sbalē que ē sua pfectio pma sicut ple
risqz in locis dicit aristo. p̄stāt at q quilibet
indidu⁹ hō ē h̄ aliquid. ergo sua forma est
vnica que ē pfectiō ipm sicut prima pfectio
h̄ at ē aīa rōlis quā illi vocāt intellectu pos
sibile ergo ipse est vnus in vno ⁊ ali⁹ in alio
Scdā ē qñ aristo. dicit pma i phia ⁊ p̄loz
loquens q principia rez p̄culariū sunt p
ricularia potissimum autem principioz est
forma. ergo ipsa est p̄cularis in h̄ p̄culari
ri. ⁊ sic cū aīa rōnal que potissimū ē intelle
ct⁹ possibilis sit principiū h̄mōi p̄cularis
ipsa erit p̄cularis. tertia autē est q nul
lus motor vnus specie ⁊ numero i eodē
tempore vtitur duob⁹ modis ab ipso quo
niam nos videmus q nullus motorum ce
lestium habet duo corpora que moueat cū
fm nūez mobilitum aristo. probat ēē nūez
motorū ⁊ silt in artib⁹ videm⁹ q null⁹ nan
ta duabus nauibus silt vtit in vna nauigatiō
ne nec textor duob⁹ instrumentis i vno ope ⁊
sic ē in alijs: si ergo dē vni⁹ nūero ēē possi
bil illcs cū p̄stet eū ēē ididuato corpi attri
butū vter ille multis mor⁹ ab ipso corpi⁹:
qđ oīo ē ⁊ rōnem ⁊ p̄tra determinata i phia
q̄tra ē si ēē vni⁹ nūero illcs q est sbal forma
hominis contingeret q plures hōies vna
i nūero b̄ent formā ⁊ n̄ vna aīalitatem qñ
homo est al ex sentitua ⁊ hoc indiuiduat.
⁊ homo est ex intellectu q nō indiuiduat

et sic contingeret quod natura generis indiuiduaretur et differentia maneret ylis non idem indiuiduata et cum species secundum esse componatur ex utraque natura contingeret quod idem indiuiduum sicut species esset compositum ex indiuiduato secundum esse: et ex non indiuiduato: et ex corruptibili que omnia sunt absurdissima inconueniens autem quod illi conantur euadere minus euadunt. scilicet qualiter uno intellectu existeret in omnibus non omnes accipiunt sciam uno solo scias accipiente quoniam licet fantasma moueat intellectum possibilem in intellectu possibilem solus habet sciam speculari et habet eam. put est cōis omniū et nō pōt dici quod secundum prem habeat et hanc prem habet quoniam idifibilibis sibi est ites gō necio ut se quod oēs bēat eā quoruz ē ites et sic redit super eos inconueniens. propter quod euadēdū confixerūt fere oia que dixerūt

Capituluz octauū et est digressio declarans opinionem eorum qui dixerunt nullam prem anime esse intellectualem et errorem eorundem.

Querūt autē nonnulli anax. sequētes quos in aliquo videt sequi algazel et in aliquibus dictis suis autē. quod propter dictas dubitationes dixerunt nullā prem anime esse intellectū. dixerunt autē quod ois nā intellectiua est sepata et nulli hanc aliquid cōe et iō nō est intellectus nāe bō sicut intellectiue vel intelligentie tantū et has ponūt in. x. ordinibus cuilibet celo quos nouē esse dicūt attribuētes unū ordinē: decimū autē toti spe actiuoz et passiuoz que mouet oia illa ad formas et oib⁹ gnābilib⁹ et corruptibilib⁹ formis attribuit hanc modū quo pōt illas recipe. dicunt autē isti per splendore intellectus dari formas et iō quod aia bōis nobilior est alijs: ideo plus splendoris intelligentie resultat i ea quā i alijs sicut plus splendor lucis resultat in claro colore quā in obscuro et hunc splendorem intellectū esse in nobis dicunt et quod intellectus in nobis sit idē quod splendor aliquid intelligentie separe. in nobis hanc autē confirmat per duas rōes quaz una est quoniam ea quorū opatio sōalis ē eadem sunt eadē in natura. opatio autem intelligentie in nobis et opatio intelligentiaz separatiū est una et eadē quod ē

dare formas speculationis et diuidere eas. ergo quod est in homine de nā intellectuali ē aliquid intelligentie separe. Alia autē ē ea que iā sepius inducta ē quoniam intelligentie non sunt nisi ut moueant sibi et non ut moueant ab ipsis et ideo dicunt quod intellectus moueri nō potest a fantasmate sed ipsemet habet formas et dat eas sicut intelligentie separe. Sic igitur absoluunt omnia que sunt inducta. Facile autē istud refellitur quoniam si hanc bō diffiniri nō pōt intellectuali et iōali cū nihil sit de essentia sua secundum hanc etiam vane et falso vocauit aristoteles. prem anime quā cognoscit et sapit secundum hoc etiam animatū ab inanimato nō differret trib⁹ vegetatio. scilicet sensitio et iōnali et secundum hanc in rationali non esset sensitio sicut trigonū in tetragano que oia sunt absurda secundum hanc itēz nō esset vnqz aliquis secundum intellectū potentia sciens sed tempore actu sciens et hanc nullo mō est verū nec secundum itolcos: nec secundum piporeticos. itolci autem quorū pater princeps fuit plato: eo viderunt secundum lupul inductas rationes possibilem intellectum esse separatum et impassibilem dixerunt ipsius non posse p̄fici aliquo corruptibili et iō dixerūt ylia esse incorruptibilia et sp̄e apd eū. Periporibetici autē boiem in potentia scientie esse dixerunt duplī potentia scilicet remota et potentia propinqua potentia remota propter priuationem preparatiōis ad sciendū quoniam. scilicet nō habet bitū aliquo mō: potentia propinqua quoniam habet bitum sed quod intellectus est i potentia in fantasmate sicut dixim⁹ dixit potentia scientem quod nō hanc fantasma actiuo liter in luce agentis intellectus mouet sicut in. eo: est intellectus nūqz ē in actu nec est scientiam nec p̄ nisi sit fantasma mouēs et i hoc scdo nō p̄sent autē. nec algazel quod dicūt quod sic via nō apli⁹ necessaria quoniam ē pueniū ad domū in qua manendum est: et sic scale nō sūt necessarie ei qui iā exaltatus ē i solio ita fantasma nō est necessariū ei quod iā hanc bitū scie et iō sepe intelligim⁹ nihil oio de p̄sentari curātes vel remiscētes ista et quod inconuenientia vndiqz vident sequi: vñ mibi fore parduum veritatē attingere et difficultatez in his esse explanat nobis ita clarissimoz viroz tanta diuersitate et dissentio.

Tertius

*Quod simile non est digressio declarans
anitione auicebron et errorem eiusdem.*

In oibus superius inductis dissentit
auicebron in libro que fonte vite ap-
pellant: questioes ei theofrasti non valent dis-
soluere cum intellectus possibilis sit quo est oia
fieri: materia prima similiter quo est oia fieri co-
sentit quod materia prima et intellectus possibilis sint
eiusdem nature. Dicit enim quod verum est quod mate-
ria est potentia omnium formarum omnium: et re-
spondetur: et incorporearum et per quamlibet formam su-
sceptam claudis coitas potentie eius et coarta-
tur. Est autem prima forma quam suscipit intelli-
gentie forma que est intellectualitas: et ideo poten-
tia intellectus possibilis non est potentia ad intel-
lectualitatem sed remanet in potentia ad omnia
alia. Postea autem cum suscipit corporeitatem
simpliciter coartatur potentia eius in illa est in po-
tentia ad omnes corporales formas secundum species corpo-
rum differetes et cum suscipit corporeitatem
cum trinitate: iam non est in potentia nisi ad prius
corum corporum formas et sic restringitur potentia
eius per formarum susceptiones usque ad indiui-
duam materiam que est in hoc vel in illo cuius potentia
non est coitas. Sic igitur intendit dicere auice-
bron quod potentia intellectus possibilis coitas est sic
et materiet ideo separata est a determinatione for-
marum quas potentia et non in actu habet. Et quoniam
sic vultus est potentia eius ideo vultus est quod hoc modo
est ipsa. Quod autem ita sit vultus senserit inducit rationes
potissime vultus: dicit enim quod subitare et in po-
tentia susceptiva esse materie prime quidem
proprietas existit. In quocumque igitur ista in-
venitur: ideo quod in illo causatur a materia. Invenit
enim in natura possibile intellectus: ideo igitur
naturam materie habet ferre intellectui possibili
non enim potest esse quod idem participatum a multis non
causet ab uno quod est primum in genere illo: susci-
pere autem formas et esse in potentia ad illas et per
fieri per ipsas est participatum a multis: quoniam ab in-
tellectu possibili et a materia corporea et a
materia phica: ideo igitur quod hoc causatur ab eo quod
est primum in genere istorum: hoc autem est materia pri-
ma et sic ideo vultus inquit auicebron quod per naturam
materie prime intellectus possibilis suscepti-
vus sit spiritum intelligibilem per naturam et poten-
tiam materie prime que est in ipso. Si autem

querit qualiter hoc contingit quod possibilis intellectus
discernit formas et in materia prima: dicit hoc esse
propter formam possibilem intellectus que est intellectu-
alitas: hoc enim natura facit ipsum esse imaginez
lucis intelligentiaz et ideo forme que sunt in ipso sunt
illustrate et non in materia prima vel in materia cor-
porum: et ideo est quod discernit ea que in ipso sunt
et non materia alia que tale non habet formam: et si dici-
tur quod potentia intellectus abiarist. dicitur esse abso-
luta simpliciter et non determinata per aliquam for-
mam eo quod ipse non est hoc aliquid determinatum in natura
hoc dicitur esse dictum de formis coicantibus abibus
et coitate potentie intellectus secundum intellectualityatem
est nisi illustras et non coartas. Hec igitur essen-
tentia auicebron. sicut potest intelligi ex eis vultus
Hec autem finis nequaquam stare potest: non enim potest
dici quod id quod absolute est forma: quod hoc sit aliis
quomodo materia: aia autem rationalis in se et omnes po-
tentie eius sunt absolute forme et omnibus natu-
ralibus formis nobiliores: non igitur potest dici
quod sit materia aliquo modo: quod sicut in philosophico
rationalis probatur est materia et forma nunquam inci-
dunt unam in rem. Amplius forme determinantes
materiam sunt ordinate ita quod prima remanet in
secunda: et secunda in tertia si igitur intellectualitas
est prima forma determinans materiam illi ideo
addi tertia que est corporeitas et quarta que est coita-
ritas: et sic ulterius: hoc autem iudicium non est verum
Amplius autem dictum illud non fulcit ratione suffici-
ti quoniam idem ens in multis non causatur ab uno quod
primum est in illis nisi univoce sit unum in multis
subitare autem: et esse in potentia ad formas non univoce
est in intellectu et in materia: sicut arest. dicit et nos inferimus demonstrabimus: et ideo auice-
bron non preedit. Adhuc autem non concordat deus
suum cum finis arest. quoniam arest. dicit quod si forme
vultus habet actum essent in rebus extra aiaz res ipse
quarum sunt forme intelligat eas. Intellectus
igitur non facit intellectualitatem sed ipsa formarum
simplicitas denudatioque secundum arest. causa autem dicitur
arest. infra assignabitur vultus dictum est probabi-
tur fore verissimum. Amplius autem non predest ad in-
tellectum et discernendum rerum est dictum: citat enim
quod res in potentia ens intellecta ipsefecta genes-
rat scias de re: forme autem non habet actum sunt in ma-
teria: sed in potentia confusa et indeterminata: si
igitur cognoscatur per ab intellectu confuse et ideo
terminante cognoscitur et non per sunt distincte
p

z determinate: tal' at cognitio rezz oio ē inutil
ad sciam rei z sic dictū auicebrō nullā facit
intelligēdo utilitatē. Amp. at si soluz h suffi
cit ad intelligere qd ē eē formas fm potētiam
in intellectu cū potētia sp sit i intellectu semp
oim formas intelligem⁹. Adhuc at fm hoc
nō fārmare idigem⁹ mouēte intellectu: nec
sensu accipiente formas sensibiliū: ex quib⁹
vle elicif. Adhuc at fm hoc ex intellectu z
intelligibili efficeret vnuz sicut ex materia z
forma ē vnū igit p intelligibile specificaretur
intellect⁹ z determinaret ad ens nature z sic a
liqñ eēt lapis: aliqñ lignū qd ē admodum
absurdū. Et iō dictum auicebrō dubia de i
tellectu inducta soluere nō pōt: nec homis
mēs eius dictis acquiescere pōt

Capitū. x. z ē digressio declarās opi
nionē platonis z gregory niceni z eius er
rorem.

Gregori⁹ at nicen⁹ z grecoz sapiētuz
qz plures platonis phia ibant viden
tes ex inductis rōnib⁹ necessario sequi aiam
rōnalē esse sepatā z nō iunctā corpori vt a
ctuz corporis dixerūt esse causā anime eter
nitatē bz substantiā: eo qd nō incipit cū corpe vt
dicūt sz poti i celo exiēs a cōpib⁹ sibi stel
lis descēdūt z incorpant⁹ z iō corpi vniri nō
pōt ita qd sint corpm act⁹: z qz sic sunt sepa
te cū in se sint indiuidue ē etiā ps aie qd ē
intellect⁹ sic sepatā. vle at qd ē obiectū i tel
lectus aliqñ eē bz i aia z aliqñ eē extra aiaz
Est enī vle vt dicif incorruptibile aliqñ in
re exiēs aliqñ in aia: aliqñ i viroqz z hoc nō
ēē incōueniēs: qm ē vbiqz z semp: z iō cum
aia sit loc⁹ ei⁹ eo qd ē in potētia ad ipz ē i ea
z cū res ex sit loc⁹ ei⁹: etiā ē in re sz verius
ē in vbi bz formā ē in qz vbi ē fm eē māle
qd accidit forme: z iō vlia veri⁹ dicif eē ex
rē qz in reb⁹. Dicit enī qd ois forma p h qd
est cā ē an rē cui⁹ ē cā: nō solū fm rōem sed
etiā bz eē formale z bz h pbabz oia in se i q
bus multiplicatur postea fm eē z h forma
sic exiēs ē obiectū ipi⁹ intellect⁹ qñ intelligitur
Adū⁹ at cā ē qm scia est ex necessarijs. In
reb⁹ at mutabilib⁹ nihil ē pmanēs necessa
riū: oz igit qd necessariū p qd est scia ipsorū

sit extra res ipsas. Adhuc aut intellect⁹ ē qd
dā pmanēs z necessariū: qd at ē in ipso ē i
eo fm pātēr naturā illi⁹ in quo ē qz h gene
raliter ē verū de oi eo qd ē in aliquo q. f. sp
ē i eo in quo ē fm pātēr ei⁹ in quo ē z nō bz
naturā z pātēm ei⁹ qd iest: oz igit qd id qd
ē in intellectu sit pmanēs z necessariū. Zistis
igit de cāis z silib⁹ posuit plato intellectu se
patū z vle sic sepatū z cū vle fm ipsū nūqz
sit i potētia sz sp ē in actu sepatū z h sufficit
ad intellectu: dixit nō ē vle collectū ex plu
rib⁹ memorijs z expmētis sz oim scias cē i
intellect⁹ sz nō cōsiderare aiam ea qd sūt i ipa
eo qd occupatiōe corpis z delectatiōe abitra
bis ne cōuertat oculū ad ea qd sp sūt in ea: p
studii at nihil fieri de scia in boie: sz pon⁹
reordinari aiam ad cōtendū ea qd sūt in ca
vi reminiscat eoz qd delectatiōe carnis z oc
cupatiōe sensibiliū obliuioi tradiderat: z h
tāgit boeci⁹ in libro quē de cōsolatiōe phie
edidit dicēs qd si platōis musa psonat vez
qd quilibz discit imemor recordat⁹: sz de bis
i scia de intelligibili erit querēdū. Hūc autē
dictū ē opionē stoicoz fuisse intellectu nō sic
eē sepatū qd nō sit ens hoc aligd sz pot⁹ lic
qd nō sit forma corpal⁹ vel act⁹ corpis: z non
eē cū potētia suscepibile intelligibiliuz sz a
ctu sp bēre vlia secū: que in nō in sūt i ipso
sz etiā extra aiaz z an respiculares. Adū⁹
at ē absurditas maxia z error pessim⁹: qm
fm bec vna aia diuersa recipe pōt corpa qz
qua rōe descēdit i vnū a stella ppe recedēs
eadē rōe pōt itrare aliud p⁹ recessū ab eo in
quo ē: z hoc plato eē vez asseruit: hoc at i p
mo bui⁹ scie libro sufficenter ē improbatum
Dictū at platōis nō curat morbiū illū quē
iduxim⁹: qm ponit intellect⁹ eē i se qd dā i di
uiduū z tā supi⁹ conclusim⁹ qd quicqd ē indi
duū nō recipit i se aligd nisi fm eē indiuidue
tur illud z sic id qd est in intellectu nō ē vle:
sed intentio picularis z hoc nō ē pncipiū
aris z scie fm phoz traditiōes z fm ipsaz
vitatē. Adhuc at fm istā sniam sens⁹ z fāia
sie nō erūt nisi ipedimēta scie z tūc ē miruz
qd aia eligeret tale corpa qd cā a pfectiōe is
pediret. Amp. si di⁹ icc: porat aiaz vt dixit
plato: sequit malinolos z insipientes cē oēs
celestes deos in tale corpa detradēs silēs

Tertius

sibi intellectuales aīas in q̄b⁹ p̄ maximos labores vix p̄t vnq̄s attingere cōtuitū pul-
critudinis quā h̄nt in seip̄is. Rō at̄ etiam
q̄re hoc dixit gregorius platonē sequēs nlla
ē oīo. Fugit enī incōueniēs ne forte cogat
cōcedere aīaz cōrūp̄i cū corpe si cōcesserit
q̄ incipit cum corpe et illi⁹ nulla ē necessitas
qm̄ nō sequit̄ q̄ si aliquid incipit cū aliquo
q̄ cōtinuo cōrūpat̄ corrupto illo qm̄ nō inci-
pit cū ipso vt sit aliq̄ p̄ ei⁹ vel aliq̄ forma q̄
nō beat̄ ē nisi in ipso et hoc nos ī sequētib⁹
ōndem⁹. Adhuc at̄ absurdū ē q̄ aīa celestis
fiat terrestris q̄ equiuoce h̄nt nomē aīe ces-
lestes et terrestres: aīa at̄ op̄is stelle: stelle ē
pporcionata et celestis: hec igit̄ ad inferio-
ra nō descēdit vt terrestris fiat. Idoc enim
nō mō ēē reiozicaz sibiētēs idui: s̄ iā terrā
idui v̄tute celestis et forma qd̄ oīo absurdum
ē. Et iō hec stoicoz op̄io aut metap̄horis
ce dicta ē: aut ē oīo ista: qm̄ plao sicut et aliq̄
ātiq̄i oīa p̄ metap̄horicas silitudines tra-
diderūt: q̄ de p̄biciis ītellexerūt cui⁹ cā fuit
q̄ p̄ p̄p̄ia exp̄imere q̄ senserūt nesciuerunt

Capitulū: xi. et ē digressio declarās opi-
nionē latinoz et errorē eorūdem.

Arinoz aut̄ p̄hoz plurimi cū opinio-
ne plaoīs in multis cōsentire vident̄
dicūt ei aīaz rōnalē ēē idiuuā duplici idī
uiduitate: qm̄ dicūt eaz in se ēē hoc aīiquid
p̄ māz īcorporeā et spūalē q̄ ē s̄biectū forme
ei⁹ et ex forma bētur etiā idiuuā eē nāz
ei⁹ qd̄ ē corp⁹ cui⁹ ip̄a ē act⁹. Cōcedūt etiā
p̄ hoc q̄ ē in ip̄a s̄m ēē idiuuata forma
Dicūt enī q̄ ītentiōes q̄ sūt in intellectu pos-
sibili dupliciter cōsiderant̄. s. put̄ sūt abstra-
ctet̄ put̄ h̄nt ēē in abstrahēdo et p̄mo quidē
mō sūt forme vles liberate a m̄ā et appēdi-
cas m̄ā: scdō at̄ mō h̄nt ēē idiuuata in ī-
tellectu possibili et p̄mo quidēz mō ēē v̄lta
p̄ncipia ītellegēdi: scdō at̄ mō nō cōuertit̄
ad ea ītellect⁹: et iō nō impedit̄ sciam talis
idiuūatio formaz. Intellectū at̄ dicunt
ēē abstractū et īmixtū et nō ēē hoc tali rōne
q̄ īmixt⁹ ē q̄ nō act⁹ corp̄is et q̄ nō ēē aliqd
ītellegibiliū actu s̄z potētia n̄i et nō ēē hoc:
q̄ nō sensus ē: licet sit sicut sens⁹: dicūt enīz

arest. nō dicere q̄ intellect⁹ simplr nō ē bīc
s̄z p̄misit de silitudie potētie sensus et potē-
tie intellect⁹ et subiūxit qd̄ ē vt sens⁹ et nō est
idē q̄ sensus. S̄z isti absq̄ dubio nūq̄ h̄nt
īntētiōem arest. ītellexerūt qm̄ ex onob⁹ bīc
cōcessis q̄ neq̄ ē īmixt⁹ et se par⁹ segt̄ ne-
cessario ip̄m nō ēē b̄: et iō nībil ē q̄ dicūt isti
Adhuc at̄ aīaz sicut dicūt ēē cōposita et idī
uiduā nulla oīo p̄bat̄ rōe nisi q̄ dicūt boeci-
uz dicere q̄ iō qd̄ ē citra p̄mū ē hoc et hoc
et sic in aīa cōcedūt ēē hoc et hoc nō cōtinuo
inferri p̄t hoc et hoc ēē m̄ām et formā: qm̄
etiā oēs p̄patetici dicūt in aīa rōnalī ēē ī el-
lēctū agē: et possibilē: et n̄i non ob hoc cō-
dūt in ea ēē m̄ām et formā. Et ideo quidaz
vidētes hui⁹ rōis debilita: ē aliud iducūt p̄
rōe dicētes nībil oīo ēē s̄biectū accidētū: nī
si qd̄ ē cōpositū: cū forma accidētalis sit cō-
positiōi cōtingēs: materie ei simplici n̄i forma
nībil accidit oīo: forma at̄ s̄m se s̄biectū esse
nō p̄t: cū igit̄ aīe accidāt sciz intellectuales
et m̄te v̄tutes intellectuales videbūt ip̄a ēē
idiuūata s̄ba et cōposita. Nos at̄ in hac
rōne n̄i ēē necessitatē oīdīm⁹ sup̄i: qm̄ scia
q̄ ē in aīa et alie v̄tutes intellectuales non
h̄nt ēē reale et rarū in n̄ā: s̄z in aīa n̄i: et hoc
ēē debile: et pot⁹ ē enīis aliqd q̄z ens et ta-
lib⁹ entib⁹ rōis h̄nt subiectū id qd̄ in se nō est
idiuūatū sed forma. Adhuc at̄ hec opinio
supponit q̄ v̄le sit in aīa sicut in s̄bo et forte
hoc nō ē v̄m. hoc at̄ in libro de ītellegibilib⁹
b⁹ bz declarari. Est at̄ et hec opinio oīo tria
dictis p̄ipoteticoz: qm̄ sicut sensitiua potē-
tia p̄mā p̄fectiōem bz a generatiōe vt sup̄i
us oīdīm⁹ et scdām q̄ ē sentire bz a sensiti-
li forma: ita etiā intellect⁹ p̄mā p̄fectiō ē sibi
cognata: et scdām q̄ ē ītellegere habet ab ī-
tellegibili: aliter enī nūq̄s īteligeret aliquid
nīsi post bītū scie et hoc oīo ē flm̄: cōtuit⁹ ei
ītellegibiliū vn⁹ et idiuūabilē aī sciam sicut
et post. Est igit̄ ītellegere ītellegibil⁹ sp̄z
in intellectu b̄re. p̄ ēē ergo qd̄ ītellegibilia ba-
bēt in intellectu ītellegūt hoc at̄ ēē idiuūatū
vt dicūt: ergo p̄ ītentiōez idiuūatā res vles
ītellegūt vel v̄lta: et hoc ītellegi nō p̄t. Adhuc
aut̄ obijcit auerois: q̄ si forma in intellectu
possibili bz ēē idiuūatū et p̄nculare: n̄i om̄-
ne idiuūatū in se potentia claudat v̄le: erit

illud potētia intelligibile et non actu et sic in
telligibile vni⁹ erit aliud intelligibile et d^o eē il
li⁹ itēz quereret et ibi hoc i⁹ finitūz. An p.
ār ex sup⁹ demonstratis ostat p⁹ rōem auic.
et arest. et auerois q⁹ nulla necessitas ē q⁹ intel
lect⁹ pōit se par⁹ et imixt⁹: nisi q⁹ vlt⁹ cui sibi
cū in tali ē se paritōe: ergo oio falsū ē q⁹ p⁹ eē
idiuiduati vlt⁹ sit in ipso. Adhuc āt fm hoc
nō erit monēs intellectū meū idē cū eo qd ē
in intellectu tuo: et sic cu⁹ d^o sortes currere h
dicū erit cōe ad id qd ē in intellectu meo et i
intellectu alteri⁹: et sic oia dicta q⁹ sūt rerū su
gnificata erūt cōia: fm q⁹ expmūt intellectus
rep⁹ q⁹ sūt in aia qd ē oio absurdū cū ipa res
sit singularis. Adhuc āt fm bec scia q⁹ ē in
aia doctoris nō eadē efficit in discipulo sed
generat alia: sicut si ignis generaret ab igne
qd ē absurdū cū scie nō d^o ant nisi p⁹ sibiecta
de quib⁹ sūt: scia āt doctoris: et scia discipuli
sp⁹ sūt de sbo codē: et iste due vltime obiectiō
nes sūt auerrois in cōmento libri de anima

Capitulū. xij. et ē digressio declarās ve
rā rāiam de oibus induciis dubijs pipare
ticorum.

Adnib⁹ āt bis bis vides eē dicēdū
cū pipareticis q⁹ intellect⁹ possibil⁹ est
imixt⁹ et se par⁹ et ipassibil⁹ et nō hoc aliqd s⁹
q⁹ lūter hoc sit vt meli⁹ intelligat auic. dicta ac
cipiam⁹ q⁹ arest. plus p⁹ cordat: qm aia rōnal⁹
nō ē intellect⁹ poss. bilis s⁹ intellect⁹ possibilis
vna ei⁹ ps ē: et hoc sensu arest. qn dixit: de p
te aut aie q⁹ cognoscit et sapit aia et vocauit
intellectū p⁹ e aie et nō totā aiam rōnalē q⁹ les
āt pres bēat aia supra expeditū ē in scdo li
bro hui⁹ scie: dicim⁹ igit aiam illā q⁹ pfecto
bois ē et rōnal⁹ vocat eē totū qd dā et eē quā
dā eēntiā icorpozeā i aie p⁹ tate pletā: et iō
bz in se p⁹ tate vire sensitivā et p⁹ tate vire ve
getativā et p⁹ tate vire agēdi opa intellectiue
et ipa ē vna in sba vniēs in se omīs istas p⁹ t
tes nāles sibi et hoc līcer supra pbatū sit: m
adhuc volum⁹ h⁹ iferi⁹ cerni⁹ et forti⁹ oñdere
et q⁹ sup mltā de solutiōe dubioz introdu
coz nobis vidēt eē sūdata: bec igit sba bz
q⁹ sda vntes ex ipa fluētēs q⁹ sūt vntes ico
pore et hoc puenit ei ex h⁹ q⁹ ipa ē inter oēs

nāles formas p⁹ p⁹ nqior et r⁹ miltior intell
gēie: et iō multas bz vntes intelligētie se
pate pueniētes: et h⁹ mōi sile vid⁹ in oib⁹ in
formis q⁹ p⁹ p⁹ nobilitatē sue mē: q⁹ si posse
totū sumūt agētis: ignis enī si iuenit mām
sibi aridā et aere būditatis multū bñt⁹ z
opat⁹ in ea p⁹ p⁹ tates ignis plurimas. s. lu
cē et calorē et alia. In materis āt mag⁹ dis
sib⁹ sibi: negligit lucē pure opatōez. et opa
tur flāmā fumoā et calorē et in quibusdam
nib⁹ l de flāmā sed mī et sumū. Silt ē de aia
quā opat agēs p⁹ mū aie in corpe humano:
q⁹ maxie recedit ab excellētia p⁹ rarioz: et
appropinquat eq⁹ litati celi: agēs p⁹ mū simi
limā sibi formā opat q⁹ n⁹ tota imixta po. est
eē mē s⁹ multas bēbit vntes nō imixtas
et i hoc p⁹ sentim⁹ alexādō s⁹ differim⁹ ab
ipso in hoc q⁹ ipse pōit aia z generari ex elem
toz mixtura: nos āt dari et p⁹ ducti ab agente
extrinseco: sic vulgariū ē apud pipareticos
omīs: q⁹ aia rōnalis sola inter formas nāles
ex mā nō educat⁹ s⁹ des ab extrinseco: et q⁹
silitudo se pate substantie ē q⁹ agit eā: ideo ex
maria sua p⁹ tate se parit ē: et nullo mō iūcia
et vmbata mā corpi⁹: s⁹ aut sic dicam⁹ intel
lectū eē se parit⁹ in aia est cōiūcta p⁹ alias vir
tutes suas: q⁹ sūt nāles sibi in quā ū ē corpi⁹
pfectio: et iō s⁹ intellect⁹ fm se sit se par⁹: in is
tellect⁹ ē potētia cōiūcti: qm ē p⁹ tate aie q⁹ bz
potētiās q⁹ sda cōiūgit corpi⁹: oē āt tale qd ē
cōiūcti: et nō ē ei⁹ bz q⁹ ē cōiūctū s⁹ nō coiez
corpi⁹ in cōicāt cōicāt corpi⁹: et h⁹ ē qd supra
dixim⁹ q⁹ intellect⁹ cōicāt n⁹ corpi⁹: sed p⁹ tāt q⁹
cōicāt corpi⁹. s. fātastie et imaginatiō et sensui
et iō fm vntatē aia ē vna numero: et efficitur
vna numero: q⁹ p⁹ nāles p⁹ tates cōicāt cor
pori: q⁹ mī et eēntia sua et pfectioz p⁹ tate non
cōicāt corpi⁹: iō bz p⁹ tates absolutas corpe
h⁹ āt ē videre i oī eēntia nobili et i formis cor
palib⁹. Sol enī vn⁹ ē numero p⁹ mām suā
et mī lux sua nō ē determinata ad vnū nume
ro eoz aliqd q⁹ agit: enī sol v⁹ i determinat
ta et vltis i agēdo vntā i oib⁹ et generatiōez: et
determinat cōiūcta hui⁹ p⁹ tulari agēti: vltis
li et sic ē i oī sba nobili: et h⁹ est eā dīcū pbi q⁹
ois aia tres nobiles bz opatiōes diuinā et i
telligētie opatiōem et illa q⁹ ē aie p⁹ p⁹ tate: bac
āt vta electa de oib⁹ vntes p⁹ babiliorū dīcūf

Tertius

oia dubia soluit: qz qñ dñ q intellectū possi-
bile o3 eē absolutū duplici absolutiōe dicis-
m⁹ nos q nō pōt eē absolut⁹ ab oī eo qd est
q: z sic nihil eēt oīo nisi potētia pura z illa i-
rerū nā nihil ē intellectu ergo possibile bz h
i rez nā nihil eē cōsiteremur qd ē oīo abiur-
dū z p̄sentio auicebō in hoc q sua potētia
p formaz intellectua nature terminat ad ens
vnū in mūdo z in nā ē determinata sz dissen-
tio in hoc q nō videt mibi sua potētia esse
materie potētia: z sua nā ē materie nā: sed
equiuoca ad ipam. Intellect⁹ at illi⁹ pba-
tōis q̄ inducta ē q id qd ē i potētia oia fieri
o3 absolutū eē ē q: o3 eū absolutū eē a for-
mis eoz q sūt: sz enī intelligat seipm: tñ iferi-
us oīdem⁹ q nō o3 eū eē absolutū a nā sua
ppria: q̄ determinat eū in ens vnū in nume-
ro entū mundi si igit intellect⁹ ē z vn⁹ eoz q̄
sūt p̄ ipam aīe in q̄ ē q̄ idiuinaat ad corp⁹ p
suas potētiās cōicātes corpī z determinat i
ptate ab alijs aīe p̄tātib⁹ diuina p̄ intellectu-
litate p quā alia vīte opa pagit q3 alie potē-
tie z remanet vltis z imixt⁹ z nō determinat⁹
ad h aliquid p cōpātiōem intelligibiliū. Et d
hoc bonū sīle pōit auerois de medio i actu
qd p̄natū ē excellētis tāgibiliū z separātū ab
eis eo q potētia ē oia illa: z tñ nō absolutū
est ita q nullo mō sint in ipō forme tāgibilis
les: q sūt in ipō put ad mediū sūt reducie
In hac at snia nobiscū queniūt z auerois
z auic. z p̄les ali p̄patericorū sic igit intel-
lect⁹ possibil⁹ dñ eē separāt⁹ imixt⁹ at eo q nō est
mixt⁹ corpī sic forma corpis: aut sic vī orga-
nita opans in organo corpis: sic enī iā dixi-
m⁹ intellect⁹ ē vī substantie vltime extēsis q̄
ē aīa rōnal: q̄ sz sūt nō pmixta corpī p̄dicis
duob⁹ mōis: tñ ē bñs vtutes quasda pmis-
xat corpī sz intellect⁹ ē vī ei⁹ n̄ bz q̄ p̄mixce-
tur corpī sz pot⁹ fm q ipa ē imago intellect⁹
p̄mī agētis z dātis aīam rōnalē: z iō ipossi-
bile ē q intellect⁹ sit corpī pmixt⁹: z iō enī
agere nō pōt instrumentō corporeo. Vt at
duplices vtutes sūt nāles aīe rōnali: fm q
ipa ē media eternitat⁹ z tēporis i orizōie cō-
stituta sic dixim⁹ s. Et iō dicit Aīa. pbs q
ē creata i vmbra intelligētie: est ei ipa vmbra
z vestigiū qdā z resultatio intelligētie sepa-
te: ppter qd qdā p̄bi dixerūt q creata esset

ab intelligētis: sz de hoc iferi⁹ determinabim⁹
p⁹ q3 d pub⁹ aīe exeqmur. Itā igit p3 itelle-
ct⁹ boz iriū q̄ attribuunt intellectui possibili
q. s. ē separāt⁹ z imixt⁹ z nō hoc aliquid determi-
natū: q̄rū at ē q dñ eē ipassibil⁹ z hoc dubi-
tatiōez bz ex eo q dicim⁹ intellectū eē de nu-
mero vīntū passiuaz: z aliqui eē in actu: ali-
qñ eē in potētia sed ad hoc nos dicim⁹ q in-
tellect⁹ speculariū⁹ ē forma speculatiua in i-
tellectu possibili i duplici ē potētia qz vna
ē fm cōpātiōem ei⁹ q̄ intelligit ad p̄culare i
quo ipm nō ē nisi in potētia qz p̄culare nō
nisi fm potētiā bz in se vīte z fm extū illius
potētie ad actū bz vīres z tps intellect⁹ z trās-
mutatiōez z quo ad hoc passibil: alio autē
mō i potētia ē fm cōpātiōem ad intellectum
possibile in quo ē vīte i actu intellectū: z i isto
nō ē nisi sub actu z forma intelligibilitat⁹: z
bāc bz a luce p̄petui intellect⁹ q̄ agēs: sicut
colores eē formale quo mouēt vīū habent
a luce corpali: z qñ sūt luce iū intellect⁹ vnū
tur vīte intellectui possibili: nō vnū ei sicut
organo sicut sit in formis sensibilib⁹ sz vnū
ei sic determinās vnū d̄terminari: qz bñ cō-
nālis intellectui possibili qui ē ipa intellectu-
litas: q̄ possibil⁹ intellect⁹ vocat⁹ z ē nā intel-
ctual⁹ eiusdē nāe ē cā intelligibilitib⁹ iquātum
sūt intelligibilia: sz sua intellectualitas ē p̄fusa
z iō determinata: d̄terminat at sic potētia p̄ actū
z sic p̄ficiat iō determinatū p̄ d̄terminatū z iō intel-
ligibile cū intellectu possibili n̄ sit vnū: sic sūt
iectū z accēs sūt vnū: qd accēs nō ē p̄fectio
s̄iecti: nec etiā ē vnū sicut mā z forma sūt
vnū: qz forma nō p̄ficiat mām nisi fm eē z dñ
stincta z diuisa. vīte at ē idistinctū z idiuinū
z nō p̄ficiat eē: sz pot⁹ ē p̄ncipiū cognitionis
eoz q sūt: aliqui opoueret nos dicere q intel-
lect⁹ eēt lapis qñ intelligit lapidē z alin⁹ qñ
intelligit alinū: z i hac lnia cōuenit nobiscū
auerois i cōmēto de aīa z sic vīte p̄pat itelle-
ctū iō speculari⁹ intellect⁹ ex sbo qd ē intellect⁹
possibil⁹ n̄ bz aliquā trāsmutatiōem nec pas-
siōez vām: z sic soluta ē p̄ma q̄stio de trib⁹
iductis qdntib⁹. s. quo mō pōt eē q agēs est
sba stās: z sūt possibil: z tñ spectari sūt fa-
ci⁹ z mutabil: z ex isto intelligit qd vīte dicitū
ē q sic se bz len⁹ ad sensibilia ita intellectus
ad intelligibilia: nō quidē quo ad organū sē

1°: q^o organū vnif forme ſeſibili ſic ſbm acci-
denit: ſi tñ vere accidēs dici d^oz itēſio ſenſi-
bil^{is} q̄ ē i organo: qm̄ hm vitatē nō ē ens: ſz ē
aligd ent^{is} nō hm eē ent^{is} nāe ſz hz eē abſtra-
ctiōis: ſic p^o ex ſupra determinat^{is} ſz ē ſilim^{is}
do iter ſcū pparū ad ſeſibilia z intellectū cō-
parū ad itelligibilia quo ad ipam vntē ſcū
ſn organo pſideratā z ad ſeſibilia pparā: ſu-
peri^o ei dixim^{us} q^o pma z pncipal forma ſeſi-
tiua q̄ ē i ſcū cōp^o ad iſta: ſic d^oz determinata
ad ipa z ſic ē ppario intellectualit^{is} poſſibil^{is}
lis ad vlia ſic ad q̄ determinat^{is} ei^{us} formal^{is} itel-
lectualit^{is} z iō dixim^{us} i. vñ. phicoz^{is} i itelle-
ctualib^{us} nullā eē alteratiōem: ſz pon^{it} p^o p^oſe-
ctōem ideterminatā mā finitē. vñ at ſic ad
duo ſublecta pparum duplex hz eē: hm ei^{us}
q^o ppar ad ſublectū in quo ē in potentia z a
quo abſtrahit facit i: intellectū vñ: q^o vitas eſt
adequatio rez z intellectū hm at q^o cōp^o ad
ad intellectū poſſibilē in quo ē ſicut determi-
nās i determinato z actus i potētia ſic hz eē
vñū etiū i mūdo q^o vñ vt vñ nō hz eē ex aia
i cū at d^oz a phis q^o vñ ē act^{us} intellect^{us} z itel-
lect^{us} poſſibil^{is} ē i potētia: nō p^o ex h^{is} iſerri q^o i
tellect^{us} poſſibil^{is} ſit mā z vñ ſit forma: qm̄ ſu-
pra oſidim^{us} ex areſt. ſnia q^o forma ſcū cōis
ideterminata: formalior ē determinanti^{bus} ipſā
z ē vna hm formā z p^oles hm māz: z ſimilr
ē itellect^{us} ſpeculati^{us}: oēs ei vñū ſūt hm for-
mā intellectualit^{is}: z mlti ſūt hz determinan-
tia: q^o vñ determinat^{is} niſi hz ppariōez ad id
cui^{us} ē vñ z a quo abſtrahit p intellectū. vñ
enſ at mlti i actu nō ſp ē magis formaie vñ
tis z ex h^{is} vñteri^{us} p^oz itellect^{us} vñ i quo cōue-
niunt p^obatiores pipatetici q^o. ſ. ſpeculatiui
ſūt vñū hm q^o itellect^{us} ſūt z non multiplicat^{is}
niſi hm ppariōem ad ea quoz ſūt intellect^{us}
tñ igit ſit oſcū in determinatiōe dicti anax.
q^o itellect^{us} ē ſepar^{us} z imixt^{us} z nō h^{is} aligd z i
poſſibilis.

Capitū. 13. z ē digreſſio declarās ſo-
lutiōem duaz queſtionū difficiliū relictaz
ex predictis.

Inc at duas q̄ſtiōes q̄ remanēt q̄zū
poſſum^{us} determinem^{us} vna at illaz eſt
q̄ p̄igit ex hoc q^o itellectū ponim^{us} eē ſeparū
z ſit vñ ſeparū ab idiuiduati^{bus} z qd ſepa-
tū ē idē apud oēs: z ita videt^{ur} ad min^{us} de itel-

lectu ſpeculati^{us} q^o idēz ſit apud oēs z ſic
me accipiete ſciam etiā ali^{us} accipit eā qd eſt
oio falſū. Altera at p̄igit ex hoc q^o itellect^{us}
poſſibil^{is} potētia ē oia: z ſit mā pma z ex h^{is}
videt^{ur} itellectū fore idē cū mā pma: z mā p^o
ma deberet itelligere formas q̄ ſūt in ipa ſic
z itellect^{us}. Sz iſtas qōes determinare hm iſ
ductā opinionē nō ē difficile. Itā ei p̄ceſſis
m^{us} q^o itellect^{us} ē ſepar^{us} hm ſe: z cōiūct^{us} q^o per
hoc q^o in eadē ſba exiſt^{is} cōicat ei qd cōicat
corpi p^o ſe: ſicut ſūt ſatāſia z ſenſ^{us}: z ſic itelle-
ct^{us} ē hoc aligd hz nō ſit aligd itelligibiliū ni-
ſi qñ itelligit ſeipm z de hoc iſerri^{us} ex are.
dictis rōem reddem^{us}: z iō cōcedēdū ē q^o ſb
iectū itelligibiliū nō ē vñū nūero i oib^{us} z i h^{is}
diſcordam^{us} ab anerroi z p̄cordam^{us} cū auic.
z algaſale z cū areſt. vt vñ vbi vocat itellēz
quo cognoscit aia z ſapit p̄ie aie: qdē aia ē
p̄fectio corpiſ organi^{ci} z nō p̄t eē eadē nūero
i diuerſis: ſz vñs ē itellect^{us} hz ſe z iō qd ē in
ipo hm ſe ē etiā hm actū vñ z h^{is} hz pipo-
teſcoſ p̄cedi eē cōe apd oēs z idē itellēz vñ i
aia mea z i aia tua: aliter oporueret dicere q^o
hoiez ſederet binōi eſt qd dā cōe ad id qd
ē i aia mea z i aia tua. Licet ei itellect^{us} me-
us ſit idiuidu^{us} z ſepar^{us} ab itellectu tuo: itā
hm q^o ē idiuidu^{us} nō hz vñ i ipo z iō nō idua-
tur id qd ē i itellectu: ſicut nec colores idiui-
duat^{is} a luce abſtrahēte eos: ſz pon^{it} a mate-
ria z appēdit^{is} materie q̄ ſūt ſit^{is} z figura z
hmōi. Sic igit vñ vt vñ ē vñqz z ſp idem
oio z idē i aiab^{us} oiz nō recipiēs idiuiduatiō
nē ab aia: nō tñ ſcia vñ^{us} eſt ſcia alterius vel
ſpectatū ab vno eſt ſpectatū ab altero: qm̄
ſpeculatio p̄fici^{us} ex motu ſatāſmatis. Silt
at ſcia ex vñb^{us} eſt que ſiunt ex multis me-
moris z expientis q̄ nō ſūt eedē oim z h^{is}
ē qd ſupra dixim^{us} q^o ſpeculatiui itellect^{us} ſūt
vñ i eo q^o ſpeculatiui itellect^{us} ſūt ſz ſūt multo
ti hm q^o illoz vel illoz ſūt z baci determina-
tiōe puenit nobiſcū auerroſa: ſz i mō abſtra-
ctiōis itellect^{us} parūp differat a nobis.
Queſtiōē autē illā quā theofraſ^{us} volens
enitare dixit itellectū poſſibilē nūqz eē i po-
tētia z ſpeculatiui dixit ppetuū facillimū
hz determinata ſoluere eſt quoniam forme
nullo modo ſimiles ſunt in materia prima
z in intellectu poſſibili z eſt oſia qd duplex

Tertius

Una quidē p̄ncipal' q̄ forme itelligibiles sūt i intellectu possibili: sic in mag' forali p ipas determinatio. foie aut sunt i mā pma sic i māli i quo s̄sistere bñt: t h̄ oia p̄ ex oīs. **S**ecunda est: q̄ forme v̄les simplices sunt p̄pate ad intellēm possibile: foie at diuise h̄z eē p̄ticulare t h̄ t nunc exites sunt p̄pate ad mām: t iō nō intllit eas mā sicut intllēs oē ei ad qd̄ p̄pāt foie sic v̄les t simplices t denudate h̄z discretiōem foiaz p̄patay ad se: vt in seq̄ntib' oñdem? t oē id ad qd̄ cōpanē vt indiuidue t diuise h̄z eē in actu ab ill: t nulli eaz discretiōem t intllēm t hac oia p̄uēt nobiscū auerros. **T**ertia at oia est: q̄ potētia mae n̄ ē determinata ad ens in illctualis nāe fm̄ q̄ ē p̄me mae: potētia at intllēs possibil' determinata ē ad ens illctualis nāe: t iō nā mae n̄ illstrat sua luce sup foias q̄ sūt in ipa: sed remanet i tenebra p̄uatiōis oīs foie. nā at possibil' intllēs super foias q̄ sūt in ipa illstrat: t iō oēs eas discer nit: t in hac oia p̄uenim' cū auicebō in li. font' vite. **Q**uarta oia ē: qm̄ foie q̄ sūt in intllēs possibili sūt in eo n̄ indiuiduare: eo q̄ nō oio vniū sibi sic s̄bo: nec sic mae: t ideo intllēs possibil' n̄ obligat alicui eaz: sic mā t instm̄ in quo t per qd̄ foia suas exerceat opōes: sed remanet liber potēs opari circa eas: mā at foias q̄s recipit sic s̄bm̄ recipit: t iō diuidit in p̄es p̄ foias: t efficit p̄ p̄es obligata cuilibz foiet: t illa exercet opōes suas in ea sic instro t s̄bo. si at ista s̄bū? p̄siderat sat p̄z equoce dici potētiā passiua de materia t intllēm possibilizet tūc destructiō ē fūdamentū sup qd̄ auicebron in li. font' vite: totā suā fundat intētiōem. vtrū at aia rōalis p̄posita sit ex potētia t actu posteri' igrem? **H**ec igit' dicta sint ad qōnes soluendas a pipatēciis de intellectu possibili inducās

Capitulū xliij. t est digressio declarans propter quod intellectus est separatus a mixtis.

Alonia aut in oib' his opionib' supponit intellēm possibile eē separatū t i mixtis: h̄z iā pbauerim' p̄ dem̄fatiōem: volum' tū in h̄ caplo breuiter inducere de cez ex gb' h̄ pbauerit pipatēciis: t p̄cipue auic.

in. vi. nāliuz suoz. decē at eoz q̄ inducem' sunt signa t nō cause: tria aut erūt cause p̄ que dem̄fat intellectū nō eē mixtū corpis: h̄z eē sepatū: quedā at eoz colligūt ex iā bitis quedā aut ex bñdis: sed hic breuiter volum' ea enarrare. **P**rimū aut est: q̄ omīs v̄irr' organica debilitat t destruit per se sine quodā alio destructo: l' debilitat qm̄ aliq̄ ocasio infirmitas: l' destructiōis accidit orgāo suo: sicut p̄z in sensib' interiorib' t exteriorib' bñs: t alijs v̄ritibus organicis. intellect' at nec debilitat nec destruit per se sine alio ex debilitate vel alicui' organi ex destructiōe: ergo intllct' nō ē v̄irr' organica. si at destruitur vel debilitat opatio ei' h̄ est quodā alio corrupto interi' sicut iāz aū determinatiua?

Secundū aut est: qm̄ nulla v̄ritū organi carū appbēdit se vel instm̄ suū: qm̄ imaginatio nec se nec instm̄ suū imaginat: t sic est de oib' alijs organicis: t hui' cām diximus esse sup̄ius: q̄ forma put est coniuncta mae sue p̄ esse mae: nō mouet aliquā v̄ritē aie: t q̄ figure organoz t v̄res aie q̄ sūt s̄bales forme organoz p̄iūgūt aie p̄ eē mae t nāle: iō ea nullo modo appbēdere p̄nt. intllēs aut appbēdit seipm̄ t oē instm̄ corpēuz: sic nos inferi' oñdem'. **T**erriū est: q̄ v̄ritus organica q̄litate p̄fecte assimilata q̄litatib' sui organi: t etiam q̄litates sui organi nullo modo discernit v̄l appbēdit: quod p̄z in tactu qui n̄ appbēdit sibi sile calidū: nec etiā calidū p̄plexionale: t si eēt calor sibi assilatus: sicut p̄plexional: q̄uis eēt p̄plexiōem destruēs nō sentiret eū: sicut etbic' suū calorē nō sentit. intllēs aut oēm qualitatē t suā t alioz discernit t appbēdit. discernit enī suā intellectualitatē que est sua dispō nālis t p̄siderat sciam que in habitu est p̄uersa in ipso: igit' ipse nō est organicus. **E**t h̄ ē signū euidentissimū t p̄uertibile sic cā q̄ est mediū in dem̄fatiōe. **Q**uariū ē: q̄ nulla v̄ritū organica appbēdit seipam sine alio: quodaz agente instral: sicut est spūs vel calor. itellectualē aut nām pbauim' iā seipaz appbēdere: qm̄ in ipsa ē agēs sepatum t possibile sepatū t factū: quod est ipeculatiu' intellect': est etiā sepatū: t ita nō indiget spū v̄l calore vel aliquo alio instrumēto corporeo.

Quintū ē q inferi⁹ ad dem⁹strādem reduce⁹ m⁹: l⁹ h eo signo vtamur: q⁹ virt⁹ corpea p⁹ forte obiectū nō appbēdit debile: s⁹ intllcs ex fori intllibili meli⁹ appbēdit min⁹ intllibile q⁹ an illd. Sextū signū ē q ois v⁹us corpea nobis cōis ē cū alqs aialib⁹ brutis: bruta aut qdā hnt oēs sensus z vtutes q de termināt in trib⁹ cellul⁹ capis: aia aut rōnal cū suis virib⁹ solis bōib⁹ inest: in quorū cap⁹ pitib⁹ nō determināt nisi tres celle: ergo aia rōnal cū suis virib⁹ nō ē v⁹ corpea. Septimū ē: q actōes organicaz v⁹utū p⁹ lx. ānos i plib⁹ debilitāt: z i alia etate sapia z scia v⁹ei unt ad pfectiōis stat⁹ z pforāt fm intellectū

Octauū aut est dem⁹stratio certa ducēs ad ipossibile. si. n. intllcs ess⁹ v⁹ opās l mix⁹ a corpi: tūc nō intelligeret formā nisi receptā a corpe. qd aut recipit in corpe aut recipit in pūcto ex quo a qbusdā dicebat p⁹oi corpi⁹ aut recipit in ipa corpi⁹ q⁹ritate diuisibili. si aut recipit in pūcto: tūc o⁹ q pūctū actu se⁹ parū eēt a corpe: q⁹ non pōt eē s⁹bm foie nisi actu eno: z h ē flm. Si at diceret q recipit in pūcto. put ē in p⁹oe corpi⁹: h ē fm poie⁹ tiā ex nōi pūctū: tūc cū i finitā sint pūctia: o⁹ q eēt ex infini⁹: qd absurdū est. Si at recipit in ipō corpe q⁹to: tūc efficit diuisibile: et sic foia intllibilia diuisibil esset p accēs: sic albedo q diuidit diuisiōe corpi⁹. cōstat at h eē flm: qm sūt pcept⁹ qdā intllcs oio idiuisibiles: sicut pcept⁹ eni⁹ z vni⁹ z alioz pmozz. Si at qdā in reb⁹ sūt diuisibilia: sic denari⁹ z alq nūeri: nō in rō eoz q ē in intllcū ē diuisibil. s⁹l⁹ at l⁹ diffinitio diuisibil sit: nō diffinitio indiuisibilia sūt: z nō pōt dici q nō sit in vna pte intllcs: z atq⁹ in alia: q⁹ tūc neutru pfecte intelligeret. Ad h at q⁹q⁹ p⁹l in se b⁹iet atq⁹ diffiniētū illa itez⁹ foret diuisibilis: z tūc o⁹ nō solū diffiniōem eē diuisibilē: v⁹ez etia qd l⁹ diffiniētū i infini⁹. Ad h aut cū diffinitio diuidit nec sic diuidit sic q⁹ tūz in media z medietat⁹ media: s⁹ diuidit penes ea q exigūt ad pfcīm eē alic⁹ qd diffinit⁹: intllcs ergo nullo modo est corpe vtēs. Adnū etiā ē dem⁹stratio certa p cam q facit intelligibile esse intelligibile: qm denudās ipm a mēsurā situ z figurā z alijs p⁹ditōib⁹ mēae corpalis facit ipm intllibile. h at eē nō

pōt corpeū vel corpe opans: qm oē corpnz bz mēsurā z q⁹ritatē z figurā z sitū. cū igit intllcs b⁹mōi sit denudās foias intllibiles intllcs nō pōt eē vtēs corpe. Decimū est quo oēs pipaterici p⁹cordāter pbāt cū eē se parū z incorpeū: qm nihil vtēs foia infinita z indeterminata est nisi incorpeū: cū oē corpeū vtat foia finitā z determinata: v⁹l⁹ at est infinitū potēna m⁹l. itudinis z indeterminatā bōis cōitratē z nō finitā q⁹ritatē. cū ergo intllcs intllendo tali vtat foia: ipse est incorporeus separatus z immixtus.

Capitulu⁹ xv. quo pbat q intellect⁹ nō est mixtus corpi p hoc q sua passibilitas non est similis passibilitati sensus.

Deu⁹ntes ergo ad ppositu⁹ fm ar⁹. introducēm dicim⁹ q ex omib⁹ q dicta sunt nō est rōnale intellectū possibile dicere esse mixtū euz corpe: oportet. n. q si esset mixt⁹ euz corpe q duoz atq⁹ fierūt. Si. n. esset v⁹us cum corpe h est corporea: tūc esset cōplexionalis: z tūc esset qualitas corporalis aut simplex que est calor vel frigus: aut alia que sequit⁹ ex mixtiōe illarum aut esset v⁹us addita complexiōi: sicut anima organica: z tunc oportet q vtat corpe: sicut facit virtutes anime sensibiles. Nunc aut ex p⁹dictis patet q neutru illoz est: z ideo antiqui sapientes quo ad hoc bene dixerūt q anima nō est materia sed loc⁹ specierū: p⁹ter h solū q non tota est loc⁹: q⁹ sensibilis que est virt⁹ cum corpore trāsmutatur: z h non est loci. similiter ipa est s⁹bm forme: z hoc iterū loco non cōuenit: sed fm intellectū est ipsa loc⁹ specierū: quia fm intellectū non essentialiter sed p accidens ex speciebus trāsmutat⁹ ex speciebus: sicut dixim⁹ ē. z h est fm id qd extra intellectū est: z h ē fantasma a quo elicif vnuer ale: z non fm ipm intellectū possibile: z ideo si ess⁹ aliq intellectus qui nihil extra se intelligeret: is omnino eēt intrāsmutabilis: sicut ē intllcs sbaz separaz: z p⁹cipue intellect⁹ cāe prime sed de his in p⁹ma phia erit determinādū: aliud aut in quo loco assimilat⁹ q⁹ spēs nō sbq⁹it sicut s⁹bm eaz: s⁹ pōt⁹ foia⁹ se bz ad

Tertius

ipso: sicut p³ ex p³us habitis. In his ergo duob⁹ siliis ē intellect⁹ loco z spēs locato: in intellect⁹ nō ē ipa spēs in actu: s³ in potētia sola qñ ē possibil⁹ intellēs. qm̄ āt n̄ sit siliis ī passibilitas sē sui z intellectui māifest⁹ ē ex organis z sensu fm̄ actū. dixim⁹ enī s ipassi bilē ē sē sui a formis sē sibilib⁹ eo q³ est circa ipas sic foia vna termiata ad ea sic ad qnq³ mālia: z sili ē intellēs circa itelligibilia. foiale āt nō ē passibile a māli: z iō ipassibil⁹ ē iēi⁹ z ipassibil⁹ ē intellēs: verūm nō sili ipassibil⁹ tate: z h⁹ p³uēit eo q³ sē sui ē v⁹i organo: ite⁹ lect⁹ āt nō: z h⁹ evidēter ostendit ligno qd³ s dixim⁹. sē sui ei p³ valde sē sibile sic p³ intē sam z lucidā albedinē min⁹ itelligibile line mi nus coloratū: sic viro: ē l aliqd aliud nō pōt videre. Et h⁹ cā ē: q³ foia foit⁹ sē sibil⁹ reddi ta organo tenet ab ipō aliq³ dū: z tūc sō foia ma illi⁹ p³mi sē sibil⁹ sē sibil⁹ secūdū: z iō vidē ali q³ dū intē sibil⁹ a clarā albedinē: z mox p³uer tens se ad viro: ē videt videt: sic rectū pāno albo tenui. sili aut de eo ē z eadē de cā q³ p³ magnū sonū auduit debiliō: z iō ill⁹ q³ diu bitarūt i molēdino mltaz rotaz: videt etiā postq³ inde recedūt nō recedere sonū molē dinoz in aurib⁹: z iō nō facile audiūt suan ter loquētes. sili ē de his q³ bnt ligua ifec ā sapore foit⁹: sic amaritudie l⁹ oulcedie mell⁹ postea alios sapes sē sibil⁹ qñ mltos illi: z iō vna nō sapiūt p³ gustū mell⁹: z infirmis oia amara vidēt. h⁹ āt n̄ ē ita mirabile in gu stu sic i alqs trib⁹ sē sibil⁹ q³ sūt p³ mediū extē sibil⁹ secū: q³ gustabile p³ sibil⁹ p³ingit gustui: z a lia senata cōiūgūt p³ spēm suā m. Idē āt ē in odorib⁹: s³ i illā iorū ē dū: q³ p³ valde itelligibile: sic sūt diuina z pncipia dema tionū nō min⁹ itelligit min⁹ itelligibile: sicut sunt p³elones: s³ etiā mag⁹ itelligit ex illo q³ valde itelligibile pncipiū ē ad min⁹ itel ligibile. z h⁹ ē nō poss⁹ nisi iō q³ intellect⁹ ē v⁹i nō organica: z iō forme rerū māif nullo mō p³ingit ei ppter qd³ receptio vni⁹ cū sim plex sit z depurata ab eē māli: nō ipedit res ceptiōem alteri⁹. sensitiū enī nō est sine cora pore organico: intellectū aut est separāt. cu³ aut possibil⁹ intellect⁹ fiat speculatiū z sciat vnū quodq³ intellectū fm̄ actū: tūc tal⁹ in tellect⁹ fm̄ actū facit dicit scitēs. sit enī intels

lectus possibilis ipm̄ intellectū: sicut sit po tētia aci⁹ qñ ad actū mutat sed h⁹ potissimū ē in intellectu: eo q³ itellec⁹ z intellectu sūt idē foial⁹ sic p³ ex dicit⁹. h⁹ āt tūc accidit qñ pōt opari p³ seita q³ nō indigeat aliquo mo tore: z h⁹ ē qñ iā bz formā: z hūc intellēm qdā vocāt adeptū: z tūc sili ē in potētia quodā modo: sicut dicim⁹ in potētia ē hūc btiū z nō p³iderātē q³ nō idiget mutari nisi de ocio ad agere: z nō indig⁹ q³ recipiat aliqd: z iō dissimil⁹ mod⁹ potētie ē iste z ille quo in po tētia esse dicebat āt adiscere vel inuenire: Istis enī duob⁹ modis adipiscit scia q³ oē qd³ q³ scit aut discēs aut inueniēs nouit: et tūc etiā p³ te pōt itelligere: q³ ois potētia re ceptiua pōt opari qñ reducta fuerit ad actū z tūc itā itelligit seipm̄. sicut enī sentim⁹ nos videre z audire vna potētia q³ ē sensus ita itelligim⁹ nos itelligere eadē potētia q³ ē intellect⁹. in oib⁹ eim itelligibilib⁹ fm̄ actū intellect⁹ itelligit seipm̄: q³ itelligit ea eē in seipo: h⁹ ei ē itelligere speculari ea. s. in seipso: qd³ nō ē pōt si seipm̄ nō speculet⁹ p³at ē sibil⁹ itelligibiliū: z intellect⁹ illi q³ n̄ b⁹ itelligūt ē seipos illis eēntiale ē mag⁹ itelligere q³ hōib⁹: z h⁹ maxie ē i intellectu pmo. Q³ āt h⁹ dicim⁹ intellectū eē sibil⁹ itel ligibiliū: nō ita oz accipi q³ sit v⁹e sibil⁹: q³ sic p³uer⁹ o⁹ ei⁹ in seipm̄ nō eēt v⁹e itelligere: s³ ē sibil⁹ formale sic cōe z indeterminatiū sibil⁹ determinatū ipm̄. z iō dixim⁹ sup⁹ q³ forma intellect⁹ nō opat aliqd in intellectu nisi de terminatiōem: sed pot⁹ ecōtrario intellect⁹ opat circa formā intellectā discretiōem z in ditiūm z resolutiōem z alias mltas opōes. ob qd³ etiā p³ q³ nō ē spēs itelligibil⁹ i itel⁹ leū sic foia in mā. z in h⁹ errauit auicebron z mlti alij p³ecipue latinoz errāt in illo.

Cap. xvi. q³ vnus intellectus est qui dis tinguat inter sensibile z itelligibile.

Sicut aut dixim⁹ sup⁹ q³ oz q³ opas duo ad inuicē distinguēdo l⁹ cōponēdo sit idē in sē sibilib⁹ qd³ ē sē sui cōis: ita etiā ē in itelligibilib⁹. opas ei itelligibile ad sē sibile: l⁹ vnū itelligibile ad altēz: z dicens quod est alterum vel idem affirmando vel

negādo: oꝝ qꝫ nō sit duo sed vnū pꝫ ratiōem
eandē quā induximꝫ sꝫ ad pbādū qꝫ pꝫnuꝫ
sensuū opans inter sensata ē vnūꝫ z idem.
Videmꝫ enī in intelligibilibꝫ hāc opatiōez
fieri: qm̄ scimꝫ qꝫ aliud ē magnitudo ipsa in
vli: z aliud ēē magnitudinis fm̄ mām z in
pꝫiculari apud nām. Silr aut videmꝫ qꝫ ali
ud est aqua: z aliud aqꝫ esse fm̄ mām z pꝫi
culare: z sic est in multis alteris: qꝫ in oibꝫ
bis in quibꝫ est pꝫo que ex nā cōi forme: et
ex natura mae pꝫicularis z indiuiduā: for
mā cōem. Sed h nō est in oibꝫ qꝫ pꝫiculare
fm̄ qꝫ pꝫiculare non bz aliud cōe: aliter enī pꝫede
ref in infinitū h: z iō in quibusdā idēz est h
z esse eius: quia cōe fm̄ qꝫ cōe idē est h z ēē
suū: quia nō bz ēē nisi cois. z silr pꝫiculare
in eo qꝫ pꝫiculare idē est h z esse suū: qꝫ non
habet esse nisi pꝫicularis, sicut vbi gfa: idēz
est bec caro z esse eius. licet enī ab hac car
ne possit extrahi vli: qꝫ aliter non esset scia
de carne: tamē caro h z esse buiꝫ carnis est
idē: z exēpiū pꝫicular: z sensibil cōueniētiꝫ
ponit in carne qꝫ in alio: quia caro nominat
mām vltimāz z pꝫam que nullo modo bz
cōitatis: quod nō facit magnitudo qꝫ vninoce
est in oī nā: z iō cōe qꝫdē ē magnitudo. Silr
aut z aqꝫ pꝫicipiū ē oimꝫ pꝫositiōez ex eis: et
iō cōe ē: sed caro dicit vliū mixtū qꝫ mīme
cōitatis bz. hāc aut distinctiōem bz ponere
intellectꝫ z dicere: qm̄ ista altera sunt ad inuicē
a'leriū. s. magnitudo z magnitudinis esse: z
alterū aqꝫ z aqꝫ esse: z alterū caro in vli z al
terū i pꝫiculari: z qꝫ alterū ē magnitudo caro
z aqꝫ alterū ab viroqꝫ istoz pꝫoem cōitatis
Dicamꝫ igit qꝫ vli z pꝫiculare aia aut alio
z alio: aut eodē aliter se hñre discernit: z qꝫ
dē discernēdo sensibile pꝫ se z intelligibile
pꝫ se absqꝫ dubio alio z alio discernit: qm̄ v
nū discernit sensu: z alterū intellectu. ponēdo
aut pꝫatiōez pꝫ dūciētiā z dūciāz iter ea absqꝫ
dubio eodē vtrūqꝫ discernit: alr nō se hñre.
cū enī discernit carnē: cū rō carnis cōcipiat
mām sensibile: eo qꝫ dīc formā qꝫ nō ē nisi in
bac mām: sic simū ꝫcipit nasū i sua diffinitōe
z ex mām illā nō oī caro nisi equoce: oꝝ qꝫ
intellectꝫ iuuēt sēnsio: sēnsio ei discernit mixtū
calidū z frī. bu. z siccū: z illoꝝ rō qꝫdā est pꝫ

portio tēpamēti mediās i tactu ē caro. caro
igit in rōe sua qꝫ ꝫcipit i intellectu ꝫcipit mās
sensibile ex quā nō pōt intelli: z sic carnis itelle
ctū oꝝ ēē reflexū ad sensibile qꝫd ē aia: z qꝫd
cōcipit rō carnis i se qm̄ diffinit carō: z dīc qꝫ
mediās in tactu pꝫportionabilr cōmixtū ex
cal. frī. bu. z sicco ē caro. intellectu aut i eo qꝫd
separū ē a iū mām z nō ꝫcipit eā i diffinitōe
sua sic ē intellectu sbe i eo qꝫ sba alio mō intellectu.
rōem ei illi intellectu accipiēs nō indiget re
flecti ad sensibile aliqd: z iō cū extēsa ad sēsi
bile carnis ēē pꝫrōnem diffinituā discernit
bz se sic circūflexa ad seipam: qꝫ pꝫmo egres
dit a se ad sensibile mām in qꝫ ēē carnis z re
girat i seipam trahēs vliem rōem ex intellectu
cōi carnis. h āt nō oportuit eā facere si sepa
rū iuuēt pꝫpā rōez intellectu qꝫd intellecti: lz āt
nō sit adeo magna reflexio i separā quibusdā
sic ē i ꝫceptꝫ cū mām sensibili: intellectu in i bis re
flexio ē qꝫ mathematica z i abstractiōe sūt bz
rōem. Rectū ei sic ois passio mathematicoz
diffinit qꝫ ēē suū sit i sbo quodā: sic sumit h
i h. lz i h ē dūciā: qꝫ simū ē i eo qꝫd ē nasū: qꝫd
ē phicū cū mām sensibili ꝫceptū. rēm āt ꝫcipit
sbm̄ imagiabile: qꝫd ē pꝫtinua lōgitudō. rēm
igit nō intelligit nisi i h: z sic oꝝ ēē reflexiōē i
suo intellectu: z iō qm̄ cūqꝫ intellectu alie ē alteriꝫ
qꝫd est eiꝫ pꝫncipiū: sic caro pꝫncipiat a calido
z frī. z bu. z sicco: z rēm qꝫd pꝫncipiat a cōti
nuo: sicut ois pꝫpā passio pꝫncipiat a suo sbo
tūc oꝝ intellectu pꝫmo egredi ad pꝫncipiū: si
ue illud sit sensibile: siue imagiabile: siue
etiā intelligibile: z tūc reflectit ad intellectu
eiꝫ qꝫd intelligit: sic in intellectu rei pꝫmo venit in
pꝫtinuū hñs pꝫncipiū mediū z finē: z tūc ven
nit i intellectu rei pꝫ h qꝫ vidz mediū nō exire ab
extremis: sic aut nō indigz egredi in intellectu
magnitudis: qm̄ lz aliud hēat ēē: z aliud sit
ipꝫ: ēē nō suū qꝫd bz in mām ē de intellectu eiꝫ: et
iō i intellectu ipꝫiꝫ nō egredit intellectu i aliud qꝫdā
Silr aut ē de aqꝫ: qꝫ illa simplex z pꝫmū ē: z
nō bz sese pꝫncipiās aliqd ad quod egredi
oporteat intellectu quādo accipit naturam
aque intelligendo. quādo docūqꝫ igit diffinit
tio dicit qꝫ quid erat esse est alioꝝ quorū dā
pꝫncipiātū id qꝫd intelligit: sicut recti ēē est
quorū dā alioꝝ: z carnis esse est quorū dā
alioꝝ: tūc sit quē dā dualitas intellectozum

Tertius

z tūc oportet qd aut altero: aut eodē aliter se habēre talia discernat: z si ea que pncipiāt sensibilia sint vel imaginabilia: tunc per se altero discernunt: quoniam discernunt potētia anime sensibilis. quādo autē compant tūc discernūt eodē aliter se habēre: quia discernunt intellectu reflexo ad seipm postqz fuerat reflexo ad sensibile vel imaginabile: z vniuersali loquēdo per modū quo res intellectu in suis diffini. ōnibus sunt separe vel cōcepte cum materia: ita etiam oportet qd differēter intellectu sit de ipis. sed aliqñ diuersitas hec ē in solis intelligibilibz: aliis quādo inter intellecta z imaginata: z aliqñ inter intellecta z sensata. si enī intelligi que rant passiones diuine: sicut intelligētiarū entis vel sbitatis: sūm qd sba erit aliud esse: z aliud quod ipa sunt: quia aliorū sunt in quibus habēt esse: z tamē ibi intellectu nō egredit extra se: sed in suis intelligibilibus regit ab vno in alterū: sed separata omnino i quorū intellectu nihil accipit sicut pma pncipia intelligit intellectu itans in seipso. pma enī cōfissima pncipia habz apud seipsum: z alia accipit ab imaginatiōe z cū ipa z alia a sensu z cum ipso: sicut patet ex inductis exemplis: z inde est qd cogitatio in singulari intellectu que dicitur sic: quia cogitatur pularia ad eliciēdū ea que sunt in ipa: z illa nō est sine rōe: sed ratio in ea egredit z inuaf sensibilibz potētijs: z ideo lassitudo coniungit exco gitādo que nunqz accideret intellectui si solus staret in seipso: z nō egredere exira se ipm: sicut patet ex iam inductis. omne igit quod intelligit intellectu possibilis: aut intelligit intelligētia simplici: sicut ea qd sunt aliud quod ipa sunt: z aliud esse eorū. z illius causa est: qd illa intellectu suū nulli debent: quia sunt pma: siue sint nālia: siue mathe matica: siue diuina: aut intelligit intelligen tia circūflexa: sicut ea que idē sunt z eē iporū: qz intellectu suū debēt alijs: z hoc triplr variat: qz quādoqz debēt intellectu suū sensibus: z qñqz imaginatōibz: z qñqz intelligibilibz: z iō triplicē o3 eē intellectu egressū z i seipz reflexiōez. z egressus qdē vocat ex tēlio: reflexio āt circūflexio vocat: qz terminat intellectu a quo incipit pma extētio.

Capitulū. xvij. quātr intellectus est sūm receptionis z non transmutatiōis: z qualiter intelligit se.

Abitabit autē fortassis aliquis de de terminatis a nobis in pbatibz. si enī intellectu possibilis est simplex z impassibilis: z nulli habet omnino aliquid cōe: eo qd ipse non est h: sicut optime dixit anaxa: quo modo potest cum hoc dici qd intelligat aliquid cum intelligere sit recipe aliquid z pati aliquid: cum pbatū sit qd omnis agētia z patiētis est cōe aliquid quod est subiectū et materia p cuius cōtra: ē illud agit z aliud patit: sicut in pmo phicoz est determinatū. vnde debimr ergo qd intellectu possibilis intelligere sit recipe z pati aliquid: cuius pbatū sit qd ois agētis z patiētis. sit cōe aliquid quod est sūm z mā: p cuius cōtra: ē illud agit z aliud patit: sicut in pmo phisicoz est determinatū. videbit ergo qd intellectu possibilis cū intelligibilibz qd agūt in ipm cōtēiat in sbo: z sic bz aliquid cōe cū entibz qd illit: z sic flm ē qd dicit anax. Aliqz autē illā solūam dū bira oem aliā mouebim: qram igit si ipse possibilis intellē ē vnū de nūero intelligibilis: aut nō: z si pōt dici qd si vnū de intelligibilis: qz s oisū ē qd illit se: z iō ē potētia separe. Si āt illit se aut illit alia sic seipm: aut i illit se sic alia intelligibilia. o3 enī dare itoz alie: qd oē intelligibile in eo qd ē intelligibile ē spē intelligibilis: tans vnū z idē: sic oē visibile est idē cū alia spē qd visibile ē. si āt dicat qd intelligit alia sic seipm. cōstat aut ex his oibz qd supri inducta sunt: qd ipse intelligit se sic actu separatū a mā z a māe appēdicys: igit z alia sic separata intelligit: ergo forme separe sūm actū iniunt rebz forme aut separe pncipia sunt intellē: z nō eē nāe: ergo pncipia intellē insūt rebz: s3 cū nā nō deficiat. i necāqz: cui pā insūt pncipia res intelligēdi: illi inest vtrū intelligit: ergo intellectu inest oibz rebz: h autē videm? fore flm ergo nō potest dici qd intelligat alia sicut se ipsum. Si aut ecōuerso dicatur qd intelligit se sicut alia: alia autē intelligit actu mixta cum materia: z separata a materia z indiuiduantibus: ergo enā intelligit se mixtū cū mā: z separet se ab ipa z indiuiduantibus

ergo ipse est mixtus mae: et patet p̄ comuni
 caronem mae cum reb⁹ que agūt in ipm: et
 sic flm̄ videt quod dixit anaxa. et totū quod
 super⁹ inductū est. Dicem⁹ autē soluēdo p̄i
 mā q̄dem: q̄ pati p̄biciū quod ē cum motu:
 semp̄ est fm̄ cōe aliquid agēti et patiēti q̄d
 est s̄bm̄. vnde et p̄us dixim⁹ qm̄ intellectus
 non est simplr potētia passiua intelligibiliū
 sed quodāmodo est potētia. est enī potētia
 receptiua n̄m: et nō p̄p̄e passiua: ē ei potētia
 intelligibilia: et ante q̄z intelligat nihil ē oīo
 intelligibiliū nisi p̄us q̄z intelligit actu ea: q̄d
 q̄i sit oīz ad mēoriā reuocare que dicta sunt
 in fine p̄mi p̄bicoz. Ex his enī intelligit q̄
 duplex est potētia passiua. quedā ei ex sua
 potēntialitate nō est nisi s̄bm̄ et cā receptōnis
 simplicis. quedā autē ex sua potēntialitate ē
 causa et s̄bm̄: et receptōis et trāsmutationis.
 potētia enī mae que vna est contrariōz ē s̄bm̄
 et causa receptōnis et trāsmutationis. p̄pter
 duo enī est s̄bm̄ trāsmutatiois: et p̄pter vnūz
 n̄m est ipa s̄bm̄ receptōis. quia enī contrariūz
 inest sibi: oīz h̄ abici p̄ trāsmutatioem: et q̄a
 inchoatio forme inest ei ante p̄fectioem fm̄
 actū: oportet illā inchoatioem p̄cedere ad ac
 tū p̄ trāsmutatioem que est forma post for
 mam: et eo q̄ cōtinue fluit potētia ei⁹ in actū.
 Idē enī duab⁹ de causis oportet ipam ma
 teriā p̄us tpe s̄bici trāsmutatioi q̄z receptōi.
 Receptōi enī s̄bici p̄ id q̄ receptio ē finis
 trāsmutatiois: et ideo receptio ē i diuisibili
 t̄pis: et trāsmutatio i tpe. h̄ aut oīa māifeste
 p̄bata sunt in p̄biciis. S̄z potētia cui nō iest
 contrariū: nec inchoatio receptibilis: illa non
 pōt ēē s̄bm̄ mor⁹ sed erit s̄bm̄ receptōis sim
 plicis: et illi⁹ exēplar est q̄d tamē nō p̄ oīa si
 mile est tabula rasa et planata et polita in q̄
 scriptura nec fm̄ actū est: nec contrariū scri
 pturē: nec inchoatio scripture p̄ dispositioez
 mediā inter actū et potētiā: que p̄ motū edu
 cat in actū: sed n̄m est sufficiēter p̄parata ad
 recipiendā scripturā: et ideo recipit eaz sine
 motu: et nihil abiciē a tabula: nec aliquid il
 li imp̄fectū p̄cedit in actū: sed quālibet lit
 teram recipit vt actū sine motu adeptus ad
 quem non est in potētia: nisi receptiua solū
 et sic oportet accipere de intellectu possibili
 q̄ sit in potētia receptiua n̄m: cui intelligibi

lia p̄ma actu non insunt: nec p̄ oī potētiā
 mediā inter actū et potētiā insunt ei⁹: q̄ n̄c
 oportet eum esse materialē et trāsmutabi
 lem ad actū: sed n̄m habet recipe ea et melio
 ri modo q̄z tabula. quia supra dixim⁹ q̄ ipse
 est quodāmodo formalis ad ea: quod non
 tabula circa scripturā est: et est op̄atiū circa
 intelligibilia: quod iterū tabula min⁹ facit
 circa scripturā: tamē tabula exemplū cōue
 nient⁹ est quod in reb⁹ corporalib⁹ poterat
 inueniri ad incorporearū rez potētiā oemō
 strādā. Oportet autē hic canere al. x. erroz.
 Ille eīz dicit q̄ intellect⁹ possibilis non h̄z
 similitudinē cum tabula: sed cū p̄paratioe et
 rasura et politioe tabule. et causa. p̄pter quā
 hoc dicit est: quia dixit intellectu possibilez
 esse formā corpis: sicut sup̄ diximus. nos
 autē dicim⁹ intellectu ei⁹ ēē vñā rem p̄fectaz in
 entib⁹ et incorporeā: et ideo dicim⁹ intellēm
 esse sicut tabulā: et potentialitē eius sicut
 rasurā et p̄paratioem. Sic igit cum sit rece
 ptibilis intellect⁹ sine passioe et motu: insci
 pit et sine tpe quodlibet intelligibilis: et ideo
 indiget agēte duplici. scilicet quod cōferat formā
 mouēti et mouēte. intellect⁹ enī agens con
 fert formaz intellectualitatis et intelligibili
 et possibili intellectui: sicut vnū lumē: et p̄fi
 cit diaphanū: et facit actu esse colorē. sed intel
 ligibile mouet ipm̄ distinguēdo eum: sicut
 color visum. et h̄ simile est: sicut si dicerem⁹
 q̄ littere scriberēt seipsas in tabula. talis at
 potētia receptiua soli ouenit intellectu pos
 sibili: ita q̄ nō sensui: quoniā quedam mā
 les dispositioes ad sensibile recipiēdū p̄ce
 dunt in sensu: sicut calor vel frigus: vel bu
 iusmodi aliquid. In intellectu autē omnino
 nihil p̄cedit: sed pure receptibilitatē acqui
 ritur. receptū fm̄ actū. et in istum sensum cō
 cordat nobiscū auerrois: ibemist⁹: et ibeo
 phrastus: et nicolaus piparetic⁹. Et p̄ istud
 nūc p̄fecte patet qualiter distinguē intel
 ctus possibilis a materia p̄ma: et q̄ passio
 et receptio et potētia: et omnia talia equivo
 ce dicuntur de intellectu possibili: et alia po
 tētiā receptiuis. Idē aut sic determinatis
 soluem⁹ q̄dem secūdā: dicētes q̄ ipse intel
 lectus p̄ intellēm suā ē intelligibilis: sicut
 et alia intellecta. sed ē dīa: q̄ iō intellect⁹ ē

Tertius

intentio p quam intelligit non autem est intentio qua intelligitur alia res quia ipse ē intellectus et non lapis vel alia res. nihil enim omnino intelligi potest nisi p suam vlem et formalē intentionem. nec o3 ob h dicere q intellectus nō sit intellectus quia intelligit se et aliq3 intelligat nihil ē intelligibilis: h3 pnam et simplicē habet ad talia potentiaz receptivam quia cū intelligit ipse est separatus et sua intentio p quam intelligit se ē separata intentio que aut sic separata in intellectu sunt et sine mā in talibus idem est intellectus et quod intelligitur. Scientia nanq3 speculativa fuit quod speculativū est idem est oio quia cum sit separatus sibi ipsi presens est p intentionem: et ideo abstractione non indiget. Si autem in alijs sibi omnino esset: tūc semp esset idē scia et res sciat et h est impossibile: sed ad hāc qdē plene soluendam o3 querere quare intellectus non semp intelligit fm actum alia intelligibilia: et seipsum si. n. des q omne qd intelligit: intelligit p intentione et a se abstractam: tunc o3 q intellectus seipsum intelligat p bmoī abstractione et abstractū aut nō recipit in eo a quo abstractū ē: sed in alio quodam. ergo si se sic intelligit intellectus possibilis ipse ad intelligēduz se indiget aliquo alio intellectu recipiēte suam intentionem et h abibit in infinitum. si intelligit se et alia non p abstractionem: tunc alijs inerit intellectus speculativus: et sic alia erit intelligentia sicut patet p supra inductam rōez. cum igit vtrūq3 istorum sit impossibile o3 dici q intellectus intelligit se: et sicut alia et nō sicut alia. sicut alia quidē qm intelligit se p intentionem suam et sic intelligit alia: non autem sicut se alia intelligit qm ipse se nō abstrahendo intelligit cū sit separatus alia autem intelligit sepando et abstrahendo sicut in premissis dictum est: et quia illa que abstrahit ante abstractionem sunt in potentia intelligibilia ideo nō semp pntia sunt in aia et ideo intellectus nō semper ē de illis q intellectus nō est talium intellectoz nisi quando sunt sine mā non autem semp sunt sine mā. illi autem intellectui. s. possibili venit semp intelligibile ē eo q sp de nudatus est pns sibi: et quia immā ē h3

intelligere seipsum: sic ergo pfecte satisfactum est de questionibus duabus.

Capitulum decimū octavum de natura intellectus agentis et qualiter anima est composita.

Noniam autem i oī genere entiu fm naturam in quibus est aliquid sicut materia oportet esse aliquid aliud in quolibet genere quoniam materia est potentia omnia illa que sunt generis illius spēs: et illud nō potest p seipsum fieri actus de potentia et ideo alterum necesse ē esse in eodem genere quod sit principales et efficiens q omnia facit que sunt in eo vltiunt in eo quod est potentia omnia illa q sūt in genere suo et h quidem in pbiis planus est ex omnibus que in phica diximus. in se sibi etiam patet quoniam potentia color nō sit actu color nisi qd aliquo agente h autem in omnibus est. in semine. n. ordinavit natura agens quod est formans ad species et id qd format ad spēm posuit in mā seminis. Similiter est in omnibus. plura enim ad speciem vnam formata necesse est q hēant agens vnicum quod formet ea ad speciem illam est autem omnium intelligibilis h3 q intelligibilia sunt sicut est etiam omniū visibilium fm q visibilia sunt species vna qua visibilia sunt. oportet igit q ipsoz sit agens vnum ad speciem illam formandam in eis. hoc autem agens duo facit in omib3 in quib3 est quorum primum est q de se facit formas inductas et quo ad hoc est similis arti factose que nō accipit formas artificiatorum aliunde sed faciat eas de se et inducit eas in mām: sed in anima non est nisi facere formas intelligibiles fm q intelligibiles sunt et compositio earū non est i anima ad res sed potius ad intellectū possibilem et quo ad hoc intellectus agens in anima assimilatur arti et intellectus possibilis assimilatur mām: sed q forma intelligibilis putat opas ad aliud cuius est forma in formando movet et distinguit intellectū possibilem et nō movet nisi putat in actu est. Non autem de se i actu ē sed in potentia ideo etiam intellectus agens comparatur luminī qui potentia colores facit actu

colores qui sū actum lucidi mouent visus
 et quo ad hoc inter illos possibilis alis agēs
 assimilatur visui vel lumini. hec enī duo ē
 necesse qd sint in omni eo quod ē agēs vlr
 pferens vnde moueat actum ab ipso. agēs
 enim facit formas et cum facit eas per suas
 intentiones: tunc est factum principiū for-
 marum sicut ars et cū dat eas vnde moueāt
 tunc est faciens: sicut lux facit colores: et
 hunc modum in anima rationali necesse est
 esse has duas: ita qd vnus intellectus sit in
 ea i quo anima facit intellecta qui formatur
 et distinguitur ab intellectu: et alius sit quo
 omnia intellecta facit et pfer eis formas vn-
 de mouere possint intellectum possibilem et
 ille est nō quidem bitus qui sit accūs qd nō
 est pars animae sed habet similitudinem ha-
 bitus in hoc qd p ipsum agit anima quādo
 vult et non indiget aliquo ad hoc extrinseco
 efficiente vel opante et sicut habitus de se fa-
 ciens formas separatas intelligibiles qd put-
 sunt intelligibiles: non habent de se forme
 esse put sunt in rebus quarum sunt forme:
 et est sicut lumen. lumen enim sū quendam
 modum ēē formalis colorum facit potētia
 colores esse actu colores sicut diximus su-
 pra: et sic ille intellectus potentia intelligibi-
 lia facit actu intelligibilia p hoc qd sepe ea
 a mā: et a conditionibus materie resplendē
 do super ea: sicut lumen resplendendo sup
 colores facit eos resultare in lucido. Sic
 autem intellectus est etiā separatus et immi-
 xtus et omnino impassibilis et est substantia
 que est actu et ideo in hoc quod est separatus
 et immixtus conuenit cum intellectu possi-
 ibili i hoc autem qd est omnino impassibilis.
 possibilis autem intellectus patitur quodā
 mō et differt sū aliquid ab ipso. in hoc at
 qd agēs actu est et possibilis non hz naturā
 nisi qua vocatur et est possibilis intellectu dif-
 fert ab eo simplr et h sic esse oportet quia sem-
 per in omni natura in qua est agēs et patiens
 oportet qd honorabilius sit agēs qd patiens
 et illud quod est principiatū p suam formas
 lem actionem honorabilius est qd mā i qua
 principiatū hoc quod principiatū. differt at
 h intellectus a possibili qm cū suum intelli-
 gere nihil aliud sit nisi qd suus intellectuale

lumen imbuatur intellectu spēsbus: et resplen-
 det in eis nō egreditur suum intelligere ex
 seipsum. nō enim est differentia inter intelli-
 gēs et intellectum in eo nisi sicut lūis in se
 et lūis quo imbuti sunt colores ad actum et
 ideo sū actum sua scientia est res scita put
 est scita sed intellectu possibilis qm intelligit
 ea qd nō sunt ipse mer intēs: tunc sua scia et
 suum scitū non sunt idem. Sic ergo in duo
 b^o differūt simplr intēs agēs et intellectu
 possibilis: et in tertio sū aliquid differūt et in
 duobus conueniunt: et quia lumen intellectu
 agēs nō egreditur ex se lz ad aliud termie-
 tur et h est proprium intelligentiarum separarū
 et maxime intelligentie pme et cāe pme et iō
 quidam crediderūt eum nō esse ptem aīme
 sed esse splendorem resultantem in anima
 ab intelligentia separata et h inconueniens est
 quia hz h in nā anime nō essent ista duo pn-
 cipia agēs. s. et patiens et cū illa sint in omi-
 nā et vlr et piculari. vltres. n. celestes sunt
 agentes et etales sunt patientes et in se et
 in oībus gnātis est vltus formatiua faciens
 et mā patiens et impossibile est ista ad eandē
 dem nām reduci et iō manifeste errant qui
 dicunt ista duo qd sū idem sint in anima hz
 differunt in hoc qd eadem forma sū qd ē se-
 parata sit agēs et sū qd est incopata sit pati-
 ens qm nos ostendim⁹ supra qd anima non
 hz intellectu possibilem nisi in qm est separata
 et h concorditer dicūt p h oēs. Amp autem i
 intelligentes separatis sunt iste due orie sicut
 dixit auerroy et oēs alij p h: qd nec aliter
 nec nūerari possunt: nec intelligibilia bte et
 nō excipit ab his duabus oris nisi sola p-
 ma cā que nihil omnino itelligit extra seip-
 sam dōm igit qd ista sup duo radicant i aīa
 quoz vnū est sicut forma et alter sicut mā:
 et placet nobis h multum dictū auerroy i
 qōis theofrasti solone qui qd sūit qd differ-
 rēt potentie māe: et potentia intellectu possibi-
 lis et dixit qd necesse est alia ēē pncipia rez
 corporearū et incorporearū. Corporea enim
 hnt mām et formā. incorporee aut oīo sunt
 forme et hnt in in se id qd ē vniuersaliter ag-
 gēs et id qd ē possibile et h conuenit intelligē-
 tias separatis oīb⁹ et iō conuenit eis reflectet la-
 mē intellectu sui supra se qd nō possz esse si

Certius

esset tantum intellectus agens in eis quia ille non nisi spargitur ad intelligibiles formas et re-
flectitur in ipsum: et ideo omne quod habet
lumen intellectus in se reflexum est compositum
ex his principijs et sic anima rationalis
est huiusmodi aliquid et non est huiusmodi aliquid quia est huiusmodi
aliquid eo quod est substantia perfecta forma
li et possibili patiente sed quid et non simpli-
citer. Non est autem huiusmodi aliquid quia non est
huiusmodi perfectum ex materia et forma et est separata a for-
mis intellectuum. cum. n. anima sit resulta-
tio quedam lucis intelligentie separare erunt i-
psa duo necessaria: quorum unum est forma
lucis et alterum est id in quo lux recipitur et stat
ut fiat ens aliquod mundi et ab huiusmodi esse anime
fluunt due vires quarum una est intellectus
agens qui capitur a luce recepta et alius est in-
tellectus possibilis qui causatur ab eo in quo lux
recipitur et in his duobus perfecta substantia
exterior separata anima est substantia permanens semper
et non corrupta per mortem corporis: sic nos in-
ferimus ostendimus: cum autem separatus et
immixtus ut intellectus agens et possibilis
sunt huiusmodi erit eodem modo in utroque quia neuter
eorum est virtus in corpore: et ideo immixtus
est uterque eorum. sicut autem uterque separatus est a
formis intelligibilibus: et ideo agens vltimus est
ad agendum et possibilis vniuersalis est ad
recipiendum quod non posset esse aliquod: quia
si specificarentur ut essent ens aliquod: quia
illud ageret formam suam in se: et non ad om-
nia. Ex his igitur patet que sit natura et que agens
is intellectus proprietas.

Capitulum vigesimum de comparatione
intellectus possibilis et agentis et specu-
latiui.

Ex his autem facile adueniri potest quod
duo sunt opera agentis quorum unum
est abstrahere formas intelligibiles
quod nihil aliud est nisi facere eas si-
mplices et vltimas. secundum est illuminare possibilem
intellectum sicut lumen se habet ad diaphanum
quod oportet quod spiritus vltimus quod diu est vltimus semper sit in
lumine agentis: et ideo quando recipitur pos-
sibilis intellectu oportet quod in lumine agentis reci-
piatur: et ideo oportet possibilem illuminari lumine

intellectus agentis. sicut autem possibilis duo
pluribus habet comparationem: comparatur enim ad agen-
tem sicut completus lumine suo et comparatur
ad formas ex fantasmatibus elicitas sicut motus
et formatus ab eis que forme sic speculatur ab
intellectu possibili vocantur intellectus specu-
latiuus. speculatiuus autem etiam duo habet
esse unum quidem in lumine agentis quo
efficitur speculatiuus. alterum autem ex com-
paratione rerum quarum ipse est species et quo
ad hoc multiplicatur et variatur secundum poten-
tiam et actum. Ex primo autem esse non ha-
bet permutationem sicut diximus supra: et ideo
quando operamur istos intellectus ad se inui-
cem: tunc intellectus qui est secundum potentiam
dicitur tempore potest esse in individuo quolibet
quoniam prius intelligimus in potentia et non in
operamur intellectus agens adhuc in nobis aliquas
intelligencias speculatiuas postea autem cre-
scimus experimento et tunc incipit in nobis ma-
nifestari operatio intellectus agentis per separa-
tionem intelligibilium: sed vltimus habet substantiam operamur
do possibilem intellectum ad agendum tunc non
precedit tempore quoniam si operamur isti intellectus
non potest manifestari in nobis: sed secundum suas
substantias tunc agens prius est actus et informans
informatus: sed secundum hanc operationem non potest dici
quod possibilis aliqui intelligat et aliqui non in-
telligat: sed potius semper intelligit quia secundum
hanc operationem non coniungit nisi intellectui agens
cuius intelligere est spiritus eo quod non egreditur ex
seipso sicut diximus superius. separatus. n. sic in-
tellectus tam possibilis quam agens quod etiam operamur
tus ex utroque solummodo est quod vere est et eternum
est et non quod aliquando est intellectus et aliqui non
est sicut est speculatio de rebus particularibus et iste
sic separatus solus est et immortalis et perpetuus per-
manens apud animam et quoniam fuerit exorta a corpe
quoniam quod modo intelligit aliqui et aliqui non habet ideo est
quia mouetur a fantasmatibus que sunt in potentia intel-
ligibilia et ideo non spiritus actu mouentur: et ideo dixi-
mus supra quod non spiritus permanet talium intellectus: et
ideo est quoniam talis est in toto separatus intellectu
quod est diuersio intellectus possibilis ad agendum quod totum
intelligere suum habet intra seipsum: tunc
non remiscemur quod remiscencia fit per diuersiones ad
particularia que sunt in fantasmatibus et sic me-
diante cogitativa que est actus rationis perferens

de particularibus et hoc non habet intellectus possibilis per uersionem ad agere: sed potius per uersionem ad fantasmatum et ex illa parte est uel passibilis intellectus sicut ostendimus superius et secundum hoc corruptibilis est in se sit substantia perpetua sine hoc tamen fantasmatum et corruptibilis intellectus cogitatio de particularibus: nihil ideo determinatum intelligit in particularibus: et ideo quando contingit ipsum separari ab actibus uirum sensibilis anime: tunc nec reminiscitur nec imaginatur in enim substantia ipsa rationalis tota separatur a corpore: tamen secundum quasdam uires non operantur nisi in corpore: et ideo cum non est in corpore tunc nulla habet operationem intellectus secundum uersiones ad illas secundum naturam

Amplius autem ad hoc intellectibus quoniam in ueritate quoniam intellectus possibilis procedit de potentia ad actum tunc uires reminiscencia et sensus et imaginatione et fantasia quoniam ex sensu accipit experientiam et experientiam memoriam et ex memoriis uersum: cuius autem iam habet sciam uocat intellectus adeptus et tunc non indiget amplius uiribus sensibilis anime sicut qui querit uericulum ut dicit anicem. ad uehendum se ad patriam cum puenit ad patriam non indiget amplius uericulo. possumus igitur dicere quod sic separatus intellectus qui habet iam intelligibilia et non conuertitur nisi ad agentem et ad seipsum est ita quod est uel quia uerissime est quod est denudatum a materia et a materia appedictis. materia. n. propter puritatem et mutationem turbat uel esse et tunc ille adeptus intellectus qui in simplici consistit intellectus immortalis et perpetuus est. et in illo non reminiscimur nec uisumur aliquam uirtute sensibili quia intellectus qui uires reminiscencia et cogitatione est passibilis et mutabilis: et quia passius est corruptibilis est eo quod conuertatur corruptibili: et conuimur illo inter corruptum cum sit in se substantia incorruptibilis. Sine hoc. n. talis passius intellectus nihil ideo intelligit eo quod omnis nostra scia oritur ex sensibus et ideo intelligere intellectus possibilis post mortem equocum ad intelligere in uita quoniam uires sensibilis: et intelligere per beatum scire secundum solam conuersionem ad agere est equocum ad intelligendum accipiendo sciam per experientiam et memoriam. Sic igitur per quod intellectus

agens est forma possibilis: et sunt isti duo unus sicut compositum: sed operationibus sunt diuersi sicut patet ex omnibus prius habitis.

Tractatus tertius de anima de actionibus intellectus possibilis.

Capitulum primum de intellectu in diuisibilem diuersimode dictorum.

Is autem sic pertractatis de natura intellectus anime rationalis uideamus de actibus intellectus possibilis quod sic melius ad hoc declarabis de natura eius: et quod prior est actus intellectus super indiuisibilia quod super composita ob hoc primo de actibus intellectus super indiuisibilia est perscrutandum. ostendimus quod intelligit ut unum intelligit quia scire plura possumus simul et semel sed intelligere mime. ostendimus quod intelligit intelligit unum. est autem unum quod ostendimus quod oppositum: et illud est compositum. est et unum quod multitudinem diuisum: oppositum est et illud est continuum et est unum sic ratione unum et hoc est unum forma et est unum quod simpliciter est unum quod est impartibile secundum rem et illud puritatem primum est unum intellectus autem unum actus cum sit unum de omnibus istis unus est indiuisibilem quidem igitur que sunt incomplexa intelligentia siue intelligere quod est actus intelligendi in omnibus his est circa quod non est finis eo quod sicut inferius ostendemus non accidit error intelligibilem in intellectu habet autem intellectus uocatur apud arabes informatio eo quod intelligere talia est informatio intellectus possibile naturis formalibus eorum. intellectus autem compositus qui est enuntiationis uel compositus uocat fides per assensum intellectus ad talia. In quibus igitur intellectibus ista sunt et uerum quia enuntiatione aliquid de aliquo ista necessarium est esse compositum aliquid de aliquo quod unum incomplexum cum altere et ponit et aliud affirmat de ipso uel negatur ab eo. talis. n. intellectus sunt de eo quod uest secundum quod inest predicatum substantia. secundum. n. et sunt non sunt nisi in respectu compositis aliquid cum alio rationis aliquid ab aliquo. Et autem per intellectus incomplexorum quod compositus et quodammodo causa eius compositus est quodammodo et emper. dixit de natura ingens quod capita secundum naturam germinant

Tertius

et fm germinoz nām et sibi cōgruentiū fuerunt primo sine cernice que postea p amicitiam suis germanis ceruicib⁹ associata sūt quando amicitia cominist res germanas sibi in generationem rez. Sic. n. et hec separa et incōplexa intelligūtur et postea germana suis germāis cōponuntur p intellectionem et ab his que nō sunt germana diuiduntur p negationem h⁹ ad h⁹ ubi gratia incōplexū quod est asimetros et incōplexū qd est diameetros cōiunguntur cū dī q diameter ē asimeter et horz compositor est etiā intellēs vnus qm non simplr accipiunt vt plā sicut dicit enuntiando: sed vt vnum in altero vel vnū ab altero. Et hec nō sūt enūciata vt plura sicut dicit enunciando ita intelligit. In his que sunt incōplexa cū intelligunt nullo confingit ips vel dīa ipis. Dim. n. taliū intellectus est p rei simplicē spēs que denu data est a cōditiōib⁹ mae quaz vna ē mor⁹ et altera ips: et ideo talium intellēs abstract ab ab oī dīa ipis. Lū at p pōdem vnū de altero signef licet in re non sit cōpositiō sed vnio vnus cum alio nisi fm modum cuiusdam esse quod habet vnum in alio et h esse significatur p verbu notat cōpōnem et quia signatur in actione esse ideo optet q figuret differentia aliquā. eē. n. tale mēsurz ips: et ideo intellēs intelligēs factor fuit siue pte: eritorum et futuroz falsum esset vt si non album albo pponit verū autem quādo pponit cū eo quod fm veritatem ē albū et h dīngit fm quamlibet dīam ipis. Ad n. soluz falsū et verum ē fm pns ips vt si dicatur qm cleon est alb⁹ vel nō est alb⁹: s; ēt q; erat alb⁹ et q; erit alb⁹ v' nō erat alb⁹. in oibus autem his pponibus lz verum et falsum a re causet: in cōpō p certo in aīa ē cōponēte. q; tria sunt in cōpōe. s. fm et predictū et cōpō media: et tm due sunt in re res videlicet cui aliqd iest et qd iest et vnū iest alteri sine medio et iō nībil in re rīdet cōpō nisi ipsa vnus duorum vniorū sed cōpō ē i aīa vnīte q accipit pmo diuisa et postea cōponit flm eē verū cū sint relati oēs vnīse⁹ q; relatiuoz et iō sunt in re sicut in cā effi cte: in aīa autem sunt sicut in sbo. in aīa at dico esse quod est in cōpositione quaz facit

anima in voce autem sunt sicut in signo.

Quicquid autem de his sit sciendum est hic q quecunq; cōtingit dicere in cōponendo cōtingit etiam dicere diuidendo: sed cū cōponit anima tunc cōponit diuisa et cui diuidit tunc diuidit cōposita: et iō ante oēm anīme cōpōe est diuisio et ante oēs diuisionem est cōpō. Est at in diuisione cōpositio que diuisio notat qm vnū negat ab altero et sic et diuisio et cōpō adueniēs cōposita et diuisa referant: et in illo vt vnū vel vnā intelligūt: et inde vnū cōpositū facit intellēs cōponēs in vnoquoq; diuersorum prius et postea cōpositorū. Indiuisum aut vnūquodq; aliquando vocat indiuisibile sicut continuum est vnū: eo q est indiuisum. idiuisū. n. duplr dī potēte videlicet et actu. indiuisum. n. actu est cōtinuū lz potētia sit diuisum et h tale intelligibile nībil pbibet vna simplici actione intellēs intelligi: sic indiuisibile: et h qm intelligit longitudinem et ill⁹ cā est qm nō intelligit lōgitudinem ptes que potētia sunt in ipsa accipiendo eā lz potius p vnam simplicē spēm longitudinis que est forma vnus que vnit oēs ptes longitudinis faciendo eas vnum in eē i actu. actualiter enim vna longitudo indiuisibilis est et ideo in tempore vno vel in momto totā p spēm longitudinis intelligit q filr est in intellectu cōtinuoz sicut ipis et aliorū: quia tempus similiter est indiuisibile actu et potētia diuisibile est sicut cōtinua lōgitud. vnde lz vtranz prem babeant ante et post: tamen: quia intellectus non accipit cōtinuum p ptes sed p spēm totius: q nec partium quedam est nec ptes omnes: sed quiditas vni⁹ in actu diuisi existentis ideo vna et simplici actione intellectus intelligitur. Ad n. cōtingit dicere q p vtrūq; illorū intelligit p medium quia id quod intelligitur p medium sui sicut p ptem h est diuisum in actu. non enim habz medium actu nisi diuisum in actu sed illud cōtinuum non est diuisum: ita q ptes eius sequestrate sint seorsum nisi potētia. res aut p qd ē in potētia nō intelligit: sed p id qd ē in actu. Si aut intellēs est vtrūq; intelligēs seorsum h ē p ptem extra ptem tunc ēt ips in

telligēdi vnū diuidit a tpe intelligēdi alterz
 Quā qm̄ intelligit p̄e vnā tūc in eodē mo-
 mēto nō intelligit alterz. tunc. n. intelligere ē
 in tpe qd ē sicut intellcūs ē. in lōgitudie āt
 diuisa diuisuz ē intelligere ergo i tpe diuer-
 so p̄ficere t intelligere est vni? t alteri? p̄tis
 Si aut̄ intelligit lōgitudinē sicut vnū i ac-
 tu qd ē ex vtriusq; p̄tibus q̄ sūt in ea potētia
 solū tūc ē intelligere ē i vnico tpe qd p̄por-
 tionat̄ intellectus lōgitudinis ex vtriusq; p̄-
 tibus? p̄posito t h ē vnū i idiuisū tps̄ itelli-
 gēdi: qz vō n̄ solū ē aliqd̄ indiuisuz quārita-
 te qz actū est quantitas vna: sed aliqd̄ dicē
 specie indiuisum qd̄ formalr̄ ē vniū sic caro
 t lignū lz sit indiuisibile nō potentia t p se
 sicut quantuz lz p accūs eo qz ē forma elus
 qd̄ indiuisibile ē p se t illo diuiso accidit il-
 lud diuidi sicut diuiso ligno spēs t forma
 diuiditur p accūs in illud qd p accūs sic di-
 uisibile est spēs t forma indiuisibile est fm
 qz ipsum indiuisibile sic vnica intellcūs ac-
 tione intelligit t in spē indiuisibili t vnica.
 Hāc āt vnica intellcūs actiōem quidez vo-
 cāt indiuisibile aiām eo qz i tali vt ita dicā
 intellectuē aīe p diuersos act? nō diuidūt ta-
 lia cū sint diuisibilia p accūs diuisione sui
 sibi t nō inq̄stū sunt h qz sunt p formas suas
 sic qz sunt qd̄itates s̄biectorū taliū. hoc igit̄
 qd̄ intelligit s̄bm̄ est diuisibile: t si diuidat̄:
 tunc etiā tempus intellectuē diuidit: qz in
 p̄tib? t p̄tib? intelligit p̄tita t diuisa fm̄ actū
 sed nō intelligit ea sic sed potius inq̄stū for-
 ma t spēs: h̄ in nō ē sepabile ab eis qz tles
 spēs p̄hice fm̄ rōem nō sepan̄ ab eis cum
 mām in sua rōe p̄cipiant t h̄ indiuisibile fa-
 cit talia vnū t intellectuē eorū facit vnicam
 t indiuisum t tale indiuisibile qd̄ ē forma
 facit in lōgitudinē vnam lz sit diuisibilis
 potentia. tale. n. vnīens qd̄ est forma t spēs
 fm̄ lōgitudinē vnā ē in oī p̄tinuo sine illō po-
 ssiōez hēat in p̄tib? vt lōgitudō sine nō hēat
 at possiōez in p̄tib? sicut tps̄ lz autem talis
 forma fm̄ esse nō sit sepabil a mām qz vnī et
 sit indiuisibilis p accidens diuisione s̄biecti
 in simplr̄ p̄cept? ei? ē vltis. nec ē diuisibilis
 nec sepabil a mām. oē. n. qnōd̄ intelligit̄ denū-
 datū ē a mām fm̄ qz ipsa ē indiuiduās: sicut
 oē vltē sepāt a p̄iculari. p̄t in rō diffinitia

esse in se cōcipiens mām: sed illa nō erit in-
 diuiduans: sed erit quasi dria cōstituens ip-
 sam formā: quia nō ē solū mām sed potius cā-
 ei? sicut qm̄ diffinitēs carnē dico qz ē mediū
 i tactu ex ca. t fri. t bu. t sic t sic p̄portiona-
 bilis nominādo cōmixtū ca. t fri. t bu. t sic
 cū nō dico simplicē mām lz ēt cām effectiua
 cōmixtōis carnis. multitudinē ergo intelligit
 p̄pōnsibilū intellcūs vn? vnūoce p̄pōis et
 multitudinē potētiālē accipit intellcūs vni-
 cus vnūoce actus t multitudinē p̄tū mām
 t sibi accidit vnīcus intellcūs vnūoce spēi
 t forme. Id autem qd̄ simplr̄ indiuisum ē
 sicut punctus t vnitas. oīs. n. p̄ctus diuisio
 est: t nō diuisibile diuisio. n. sp̄ sit in puncto
 t in nūqz diuidit̄. oē āt b̄mōi indiuisibile h̄z
 qz ē indiuisibile noīe p̄uatio mōstrat̄ eē in-
 diuisibile sicut dicim? qz p̄ct? ē c? p̄s nō est
 t sic est in oib? alijs simplr̄ indiuisibilib? si-
 cut vnitas ē t sicut ē nūc. Quā. n. illa sumūf
 vt p̄uatio suarū q̄titarum tūc nō accipiuntur
 in se: sed in suis quantitatibus quas p̄ticipā-
 pāt sicut punct? ē terminus linee t vnitas i
 aggregatōe nūeri t nūc in cōtinuatione pre-
 teritū t futurū: t tūc nō noscere? noīe t rōne
 p̄uata: quando autem fm̄ se accipiuntur p̄-
 nationis nomine monstrantur t tunc etiā
 vt p̄uaciones per suos habitus oppositos
 intelliguntur t bec sūt intelligibilia quasi re-
 flexa t vna t similis ratio est in intellectu
 omnium illarū p̄uacionum. nisi enim ita
 diceremus quomodo possemus dicere qz i-
 tellectus cognoscat malum quod p̄uatio
 est t ignorantiam que est p̄uatio sicut alibi
 monstratum est. In omnibus intelligibili-
 bus oportet intellectum potentia p̄imum
 esse cognoscentem: t cognoscibile postea es-
 se in ipso fm̄ actum ipso intellectu eodem
 remanente. Quoniam sicut supra ostendit̄
 mus intellectus possibilis diuersificatur
 per intelligibilia sicut materia diuersificat̄
 p formas. Et ideo accipiendo cōgnoscibile
 accipit aliquid extra seipsum. Si autem ali-
 cuius intellectus nullū h̄z ōnino contrariū:
 sed intelligibilia oportet qz ille per ali-
 quod cognoscat quod non habet contrariū
 um: t hoc intellectus ille quī raro et causa
 est intelligibilium: t ille cognoscat seipsum

Tertius

et cognoscendo se cognoscit alia: et illud intelligere nullo modo egreditur extra se et cum sit ratio omnium sicut ars artificiatorum oportet ipsum esse separatum ab omnibus: et erit separatum in actu et nunquam in potentia eo quod intelligere suum nunquam egreditur extra se: sibi enim semper est prius: et hic est intellectus intelligibilium separatum separatorum: et maxime intellectus cause prime.

Capitulum secundum et quis intellectus est semper verus: et quis aliquando verus aliquando falsus: et quod actus sensus et intellectus sunt actus perfectus et motus simplices.

Ad plura autem intelligibilia inveniuntur diversificata: quoniam quedam sunt composita: quia aliud dicitur de aliquo quam compositum in eis facit intellectus: igitur faciat eam secundum rei congruentiam. et quando aliquid dicitur de aliquo sicut affirmatio vel dividitur unum ab alio sicut negatio oportet quod omnis talis compositio sit vera aut falsa: sed non omnis intellectus est verus aut falsus: quia sicut sensum invenimus variari circa sensibilia: ita intellectus circa intelligibilia. sensus enim quando est sensibilis per se quod de natura sua facit sensum: et est causa sensibilitatis aliter est quam quando est sensibilis per accidens quod de natura sua non facit sensibilitatem. ita etiam de intellectu intelligibili intellectu. n. speculativo quod de natura sua speculativus est aliter se habet quam ille quod est intellectus per accidens. Vnde autem simpliciter de natura sua est intellectus speculativus: quoniam habet motum intellectus possibilis: sic sensibile proprium est motum sensus. Cōpō autem intelligibilium accidit ex convenientia rerum: et hoc non movet intellectum secundum quod huius est: et ideo intellectus qui simplex conceptus est: est eiusdem quod est res et forma sensibilis quia aliud quid erat esse: hoc est quod erat esse semper et perpetuo esse aliquid quia per formam substantialem omne quod est aliquid: aliud quid et substantialiter est. Et hic intellectus qui proprius et per se intellectus est semper est verus veritate rei secundum quod verum dicimus id quod vere est et veram habet essentialitatem et non decipitur intellectus circa id: et hoc in

tellectus non est aliquid de aliquo sed simplex rei conceptus per formam suam. Sic enim videtur quod proprium obiectum visus semper est verum et non decipit visum circa id sed non semper verum est quando visibile componitur cum aliquo sic fit invisibile per accidens vel cōi. non enim semper est verum quod album quod videtur sit bonum vel non sit bonum quando visus dicit album esse boiem: vel quando dicit non esse boiem. Sic est de intellectu quando intellectus qui nihil habet nisi simpliciter conceptum mentis semper verus est. et ponitur autem non semper est verus quando accidit intellectui intelligibile per accidens: sicut sensum sensibile per accidens. et ideo in illo significatur intellectus proprium. Quocumque autem sine materia sunt sicut se separe intelligunt res per simplices rerum graditates. et ideo non falsificatur intellectus proprium. Quocumque autem unum realiter est aliquando accipiunt: non oportet quod hoc fiat per acceptionem rerum et dicitur et conveniunt ipsarum vel eorum particularium. Et hoc accidit intellectui per extensionem sui ad diversas virtutes. et in tali compositione et divisione frequenter incidit mendacium. in illis autem separatis que non habent contrarium in suis intelligibilibus eo quod intelligibile nullum extra se recipiunt ideo est secundum actum scia eorum cum re scita: et hoc maxime in intellectu cause prime est verum quod illa omnia simplex est et suum intelligere et suum intelligibile cum suo intellectu sunt idem omnia. in alijs autem intelligentijs que sunt inferioris ordinis etiam verum est sed plus differentie inter suum intelligere et suum intelligibile ad suum intellectum. hec autem differentia in parte superius posita est: sed ad plenum etiam subtiliter habet dici in scientia divina. scientia autem nostri intellectus est prius in potentia quam in actu. et sicut diximus superius quod in individuo quolibet prior est potentia quam actus. unum in aliter autem loquendo et simpliciter tunc prior est scientia in actu quam in potentia et tempore: sicut superius diximus quod est in potentia nunquam sit in actu nisi ex eo quod est in actu. et ideo in intellectu moralium etiam prior est intellectus agens et bitus priorum principiorum que scimus per naturam in quantum terminos cognoscimus: hec enim principia sunt quasi instrumenta quibus agens educit

possibile de potentia ad actū. Et hec instrumēta determinata ex determinatiōe sēsi bilii oriuntur expimentis et mēorijis mouen tibus possibile intellectū: et sic acquirit hāc sciām et illā. in tali autē motu intellectus qui ē simplex receptio intelligibiliū sine motu et trāsmutatiōe cōsideratiōe dignū est qua liter dicitur ab alijs motibus phisicis. In sen su enim expresse videtur quod sensibile ē agēs in sensitiuum ex potētia exiēte in hoc quod sit actu ens: et videmus quod id quod est sic agens in actu ipm sensibile nihil patitur oīo etiam quādo recipit a sensu nō abicit aliquid a sensu nec progreditur de forma in formā flu endo quēadmodū forma gnāta ī mā. In motu autē phico et agens patitur aliquid a pa tiēte: et quādo patiens recipit eā quod agēs cōtinue fluit de forma in formā quousque venit ad pfectiōem perfectio motus. et ideo dicimus in phicis quod motus phicus ē imp perfectus actus existētis in potentia sūm quod ē in potentia. unde quādo sensibile mo uet sensum oportet quod alia sit hec spēs mo tus a motu phico: cum duo sint in diffini tiōne motus phici cum dicitur actus im perfectus: alterum eorum accidit motui et non est de essentia sua quod videlicet est imp perfectus: ex sui autē natura conuenit ei esse ac tuum: et ideo quādo non est imperfecti tūc est actus perfectus. Sic autem est quādo est actus sensitiui a receptione sensibilis. Ille enim est actus simplex et ideo nō flu ens de forma in formā: et ideo est actus perfectus: et nullo modo ulterius ad aliqd ī potentia existens: multo magis autē hoc in intellectu: quoniam supra ostendimus: quoniam impassibilitas intellectus in receptione intelligibilium maior est quā impassibilitas sensus in receptione sensibilium. Et ideo sentire et intelligere simile est actui qui est dicere solum siue aliquid enūciare verbis quia in actione que est dicere statim est actio completa absque eo quod precedat ipsum actio diminuta sicut fit in motu phico in quo diminutus actus cōtinue precedit pletum quousque compleatur totus motus dicens autem exprimit dictum simplici ac tione: et sic est sentire et intelligere plus quā

sentire: et hoc precipue ē verū de motu sim plicis. Simplicem autem sensum et intel lectum voco sensum sensibilis per se: et in tellectum per se: et non sūm accidens intela ligibile.

Capitulum tertium quod est idem intellectus componens et diuidens intelligibilia: sicut idem est sensus communis.

Am autem determinatus est aliqd esse conferens siue letum aut aliqd esse inconueniens siue triste tunc est sensus per accidens aut intellectus per accidēs quia tunc aliquid firmat aut negat compo nendo vnum cum altero vel diuidēdo v num ab altero: et tunc aut mutatur per ap petitum et motum si determinat aliquid letum: aut fugit propter appetitum et mo tum: si determinat aliquid triste. conferē tia autem facientia leticiam et inconueniē tia facientia tristitiam sunt cōmunia: et sūt circa sensibilia tantū: et ideo oportet quod dñe passionēs anime sūm quas est letari et tris tati sit quoddā agere appetitus et motus quidam appetitus anime qui motus sit sē sibili mediante quod sit aut bonū aut ma lum aut aliqd bñm cōueniens vel icō ueniens ad leticiam vel ad tristitiam que est sūm sensibilem animam. et ideo pō di xit quod oīs delectatio et tristitia sunt genera tiones facie in sensibilem animam: et verē est quod dicit de delectatiōe habente contra rium. Si autem est aliqua delectatiō in cō templatione eius quod diameter est assūme ter costet: illa non habet contrarium: et non est anime sensibilis. Et de illis in erbicijs erit querendum. Sed hoc quod hic scien dam est quod leticia et tristitia in sensibilibus sequitur fuga et appetitus: et per appetitū motus: fuga autem et appetitus ideo sunt in prima radice sua sūm actum: quoniam vna pars que est appetitiua siue motiua p agitur: vna enim pars anime est que pre sens delectabile appetit et tristabile presēs fugit: presens autem est appetitus vniuer salis fuga sūm actum: quia contraria sūt eiusdem potētie. et ideo idem est fugere et persequi: et non alterum appetitiuum.

Tertius

z fugitiuum: neq; adinuicem omnia ista sunt altera nec a sensitiuo. Quod autem idem est esse appetitiuum z fugitiuum: dico in in cōtūquia virūq; appetiue aie z virūq; ē ps aie sensibilis. Sed eē istaz virūz ali quādo differens ē sicut differunt pres ap petitus que sūt irascibilis z cōcupiscibilis de quib; nos inferius psequemur: cui; de morūis prius aie tractabim;. Sed hoc quidē notādū ē q; aie intellectū sūt fantas mata mouentia intellectū: sicut sensibilia mo uent sensū. Cū autē se extēdit cogitās intel lectus: z determinat affirmādo vel negan do bonū vel malū: tunc sequit fuga vel p secutio. intellectus at appetibile determinans se habet in rōne viciū? sicut extima tiua i nō viciū? rōne. Ex hoc apparet q; in talib; nequaq; aia intelligit rōnalis sine fantasmate ex quo vltē elicit: z ē vnus intel lectus cōpans z diiudicans oē qd mouet eū fantasmatib;. Sicut. n. dixim; superi?: q; aer imutatus a medio hui; fecit pupillā agendo in eā spēm sensibile quā recipit a re ipa z pupilla alterū est ab aere a quo mo uet. Et si ltr auditus bēt suum morūaz. z si ltr omnis sensus: sed alterū sensitiumz qd vltimū dicitur: quia vltimo venit ad ipz: p mū at dicitur eo q; ibi est fons z origo se sibilis virtutis ē vnū formale ad quod ter minatur sensus particularis: z q; vnū sen sitiuum ē vna medietas oīum sensibiliū sicut autē ostendimus superius sed plura est fm esse particularium sensuum q ad ipm terminantur. prius. n. dictum ē q; vno z eodē discernit: z quid ē illd qd discernit z quid dīr dulce z calidum. Sed nūc dicē dum ē quia ē vnū aliquid qd ē p mū z vlti mū sensitium quod ē sic vnū: sicut termi nus ad quē diuersa terminant est vnū sic punctū centri est vnū ad quod linee termi nant a circūferentia venientes. Et similr intellectus ē vnus ad quē oīs mor; fātaf. marū terminat: z est formal respectu fan tasie sicut z fantasia formal ē respectu sen sus cōis: z sensus cōis respectu sensū p ticulariū. hec autē vera sunt de intellectu: ne fantasmata ipa moueant: siue moueāt inētiones boni vel mali ex fātasmatibus

elicitē.

Capitulū. iij. q; eadē ē analogia fantasma tū ad intellectū q; ē sensibiliū ad sensitium.

Si at eadē proptus analogia z idem nūerus sensibiliū pluriū comparatōz ad sensitivū vnū quod facit inter ea cōpō sionē z fantasmatum pluriū ad intellectu vnū quod facit inter ipsa per rōnes compa rationez. nībil enī omnino differt oppo nere ab aliquo dicente z querēte qualiter iudicat ea que sunt similia genere als diffi milia: sicut ea que sunt vnius generis z po tentie quomō idē iudicat album z nigrūz dicemus q; iudicat ea sicut vltima virūz: ad quā terminat motus albi z nigri. Et si militer si qrat aliquis quomō idem ē iudi cans id qd ē ex fantasmate albi: z ex fan tasmate nigri: dicemus similiter sicut vnū z idem terminat ad quem vltimi pronen unt motus virūz: quoniam sicut se bēt res sensibiles ad sensitium vltimū: ita se habent diuersa fantasmata ad intellectu vnum vltimum. Si enim. d. sit dulce z. c. amarūz quo ad hoc q; sit similitudo z spe cies dulcis z amari. c. in fantasia. a. aut sit res sensibilis alba: z. b. sit res sensibilis nigra: z. c. in fantasmate se habet. ad. d. z. a. aut ad. b. tunc oportet q; cum sit fantasma amari z. d. q; sicut. a. c. z. d. dulcis. a. z. b. se habent mouendo sensitium vltimum vnum: ita. c. z. d. se habeant q; moueant is tellectum idem z cōmutabiliter: sic est et quodammodo quo ad hoc q; sicut se bēt species in fantasmate mouentes intellectu ita se habent sensibilia mouentia sensum. Et ad huc sicut se habent species quorū dam sensibiliūz ad ipa z econuerso. z hoc contingit propter hoc q; fantasia est mor; a sensibili fm actum factus. z ideo oportet q; in fantasmatibus sic sit sicut in sensi bilibus z econuerso. Si enim sunt sensibi lia eadem in genere vel diuersa: ita erunt etiam fantasmata mouētia intellectu. si ergo. c. z. d. q; sūt fātasmata cōposita sunt eiūsd generis z eiūsd sps: sic se bēt mouēdo intellectu sic. a. z. b. mouēdo eūdē sensū: z

tunc oportet qd sint vnum et idem quo ad hoc et ab eadem virtute apprehendantur: licet esse virtutis illius sicut qd refertur ad hanc fantasmatia et illud non sit idem etiam sicut diximus qd est primi sensui non est idem quando conuertitur ad vnum sensibile: et aliud sicut diximus qd esse centri non est idem hanc quod refertur ad vnam lineam et ad aliam hoc autem modo per similitudinem esse vnam in omnibus fantasmatibus et in sensibilibus: et in numero et in analogia. Ad eandem rationem est si accipiant sensibilia et fantasmatia diuersorum generum: diuersorum autem generum sunt sicut supra ostendimus in secundo que sunt diuersorum sensuum: si a quod sit dulce. b. v. sit albus: ergo ex his apparet qd intellectui intelligit et accipit species que sunt in fantasmatibus: hoc autem non tantum modo verum est de fantasmatibus quod a sensu sunt accepta: sed etiam de intentionibus diuersis et in conuenientis que cum sensibilibus accipiuntur quod nata sunt mouere appetitum. sic. n. i. fantasmatibus determinat de conuenienti et inconuenienti per rationem: sicut decernit imitabile vel sensibile. Et ideo homo extra sensum hanc actum exiens quando videt sensibile non sit prius cuius sit in fantasmatum motibus: tunc mouetur per terrorem vel gaudium: non tantum somniando sed etiam vigilando aliquando: et hoc signum est qd quando aliquis est sentiens sicut rerum propria quod est fugiendum. verbi gratia qd videt qd ignis est incendens edificia in quibus habitat: hoc. n. ut sciendum cognoscit contra omnes bonos videns illud quod omnes vides illud fugit propter hoc quod dicitur oratio: nam tua res agit paries dum prius ardet: h. n. in quantum vides mouet ad fugam. Sicut autem quicumque videt hostes et sentit quod pericula sunt siue resistendo siue fugiendo mouet. et sic se hanc in sensibilibus et sensu: sic se hanc in fantasmatibus et intellectu in bonis vel in fantasmatia rationat tanquam videt ea coram oculis suis: et deliberando determinat futura bona vel mala ad propria fantasmatia: sic precipue faciunt melancholici et dormientes in somnis. sic enim in somnis ad imagines mulierum mouent membra ad coitum et principalis delectatio accipit effectus res prius propter quam species tales impingunt in corpora. quicunque. n. in fantasmatia est conueniens forma vel disconueniens corpori statim

virtutes que sunt affixe membris mouent corpus ad inducendum illa: et ideo aliqui facti sunt leprosi et alius infirmitatibus dicitur qd imaginationibus lepre frequenter dantur alteri in firmitatis cum in fantasmatibus dicat de terminando alia aliquid esse tanquam letum vel tanquam triste: et si non sit sicut esse tamen fugit tunc a tristitia imitatur letum et vniuersaliter sic est in omni actione: et actionem voco quod actuale potest agi per nos sicut sunt omnia que ad delectationes vel tristitias pertinent: vel ad communicationem vite animalium inter se. Si autem verum et falsum accipiat sicut actu ita quod non sint accepta in rebus actualibus per nos: que dicuntur preterita: tunc adhuc sunt in eodem genere: quoniam sunt cognitiones in fantasmatibus accepte sicut et bonum et malum actibilia et preterita: sed in eo quod simpliciter est verum et falsum differt a bono et malo quo ad genus cogitationis: quoniam simpliciter verum non est in his que semper et vbiq; sunt vera que sunt vniuersalia et hec non sunt in fantasmatia cogitatione vel cognitione sed intellectuali potentia. Si mulier autem de contrario quod simpliciter est falsum: quia hoc est quod vbiq; et semper est falsum sine hic et nunc. differunt autem verum et falsum a bono et malo quod in quodam sunt quod sit agibile per nos: erit quidem verum et falsum in fantastica cogitatione sed non bonum et malum. patet igitur qd in omnibus quorum species est in fantasmatibus: sicut in philosophicis et ethicis analogia est inter sensibilia et sensum et fantasmatia ad intellectum fantasticum comparata.

Capitulum quintum de intellectu mathematicorum et diuinorum.

Ad de his que sunt abstractione dicta sicut mathematica que in diffinitione sua non concipiunt materiam sensibilem: videtur fortasse alicui qd non sit talis analogia. Sed sciendum qd omnia talia intelligit et accipit intellectus per sensum. Sicut enim accipit intellectus in hac materia

Tertius

sensibili que ē caro nati eo qd cōiuncta ē per
eē et diffinitōem euz mā sēsbili ita accipit
separa mathematica in fantasmate eo qd per
eē cōiuncta sūt mā sēsbili lz p abstractio
nem vel diffinitōem sint abstracta. Cum
enī intelligit sumū qd in sua diffinitōe car
nem nati cōcipit: o3 qd illud nō separātū ac
cipiat p diffinitōem. Inquantū autē acci
cipit genus suū quod ē curru3 in sua rōne
nō accipit carnez nati eo qd fm vnā rōnez
saluat in qualibz mā tūc intelligit h sine i
tellectu carnis. et quo ad hoc intelligit ma
thematica que fm eē nō sunt separata tāquā
sint separata: q3 sunt suis diffinitōibus abstra
hentia ab omni sensibili mā. non ergo acci
cipit ea separata extra materiā existētia: q3
in rebus sp sunt cōiuncta. et sic receptio ip
soru ē ex fantasmate. Sed cū accipit intel
lectus aliquid eoru quod ptundat circa il
lud: et picipēs nō eē de intellectu alicuius
eoz materiā sensibile abstrahēdo a mā sē
sbili diffinit illud: talis ergo ē intellect⁹ ma
thematicoz qd accipit ex fantasys sic et alio
rū intellect⁹ q sūt nālia et actualia. In oi
bus his videt qd ois nō intellect⁹ ex fātal
matib⁹ oriat. Que at sic ex fātalitatibus
accipit intellect⁹ intelligit cū ipse sit separat⁹
oportet qd sint separata ea q intelligit: et cum
oibus his ē in potentia: postea at in actu.
Que at h3 actū sunt intellectu triplr sūt in
ipso. quozū vnū ē fm actū scire et agere sciaz
sicut qd ois hō ē aial qū actualr ordinat p
dicatū ad sūm. secundus at ē scire in bitu et
nō cōsiderare. tertius at ē hēre inchoatōez scie
sicut qū de aliquo interrogari cōtinēti rōde
re nō possum⁹ certissime in sciētes quide3
in pxiō rōdebim⁹: talē. n. sciam in potētia
non hēm⁹ tūc: q3 sic oportet dicere al⁹ disce
re an rōsiōne qd nō ē vez sūtr nec i actu: q3
nō actualr cōsideram⁹: neq3 etiā pfecione
in bitu: q3 si hēm⁹ pfecre bitū ppinquum
possem⁹ rōdere cū vellem⁹. Et p^m qd e3
motus assilaf thesauro qui in visu appbē
dit. secund⁹ aut thesauro repōsito in terra
tertius at thesauro recōdito q quidē hētur
sed ē reclusus et clavis in promptu nō ba
betur vel inueniur.

Capitulū. vi. qualr intelligunt diuina que
sūt separata i quo ē digressio dēlarāf h qd oi
xix alexāder: et improbatōez eiū3 erroris.
Is at habitis sciēdū qd illud est res
intelligens p suā essentiā solum qd
ē intellectus oio: et vniuersaliter ē intellect⁹
i actu semp existens: et hic est intellectus et
intelligētia omnino separata. et ideo neq3
in potentia existens: sed semper in actu nō
solum habens sed etiam faciens de se oia
intelligibilia. et nihil eorum querit extra se
ipsum fm q intellectus est. Sed ē questio
de nostro intellectu qui coniunctus est ma
gnitudini sensibilem sicut dictū est eo qd
non accipit nisi formas abstractas a magni
tudine: vtrum nunq3 contingat ipsum in
telligere aliquid sic separatorū a magnitu
dine vel non. Si. n. contingit ipm intelligen
re separata tunc non semper accipitur a fā
talitatibus et a magnitudine: sed diungit⁹
intelligētie separe dante sibi formas intel
ligibiles quod duobus modis esse potest
qd videlicet coniungatur ei sicut efficiētū
tantū foias intelligibiles in nobis aut cō
iungat ei sicut efficiētū et foie. et si isto se.
cundo mō esset cōiunct⁹ mālis noster intel
lectus agēti intelligētiā separe: tūc hec es
set maior felicitas et diuinitas quedā q3 in
tellectus būanus cōsequi poss3. hec qd est
granissima inter oēs questioes que sunt d
aia. Et aristoteles pmittit se de ista questio
ne cōsideratiōem habere posterius: et nos
non inuenimus eum considerasse de his i
aliqua parte libri sui de anima nisi forte h
exciderit a libris suis qui ad nos nondū
peruenerunt. Si autem obscure potest ha
beri de libris eius tunc sicut dicit alfaras
bius ad incoatū habetur ab eo solū vti
vt videtur hoc esse quod dicit de felicitate
contemplatiua. Nos autem propter do
ctrine bonitatem quantum deus his do
nare dignabitur: hic volumus persequari
vt omnes simul determinemus operatio
nes intellectus. sed volumus primo oitē
dere dēa pipateticozū in hac questione: et
postea sententiā nostram: et ostendemus
in quo conuenit: et in quo differt a dict⁹ ali
orum peripateticoz. et q3 iter pipateticos q

perfecti sunt autem. precipue ut multi dixerunt
fuit alex. referamus igitur primo quod liter ipse in
quod non determinauit. dixit. n. intellectum possi-
bile esse generalibile cum corpore bonis et corruptibili-
le eo quod esset forma et virtus in corpore sic superius di-
ximus qui intellectus secundum eum non est aliud quam propa-
rio ad intelligibilia suscipienda et aptanda: sic
rasura tabule: et plana est aptitudo ad recipi-
endum picturam. et non est substantia in se ens sicut est ta-
bula: sed est in aptitudo ad intelligibilia prout
conclusionem eorum inter omnes complexiones ma-
gis equaliter: et ad equalitatem celestem magis per si-
militudinem vicinam. In hac autem aptitudine
facit formas primo intellectus agens qui habet istum
est intelligentia separata et non per se aie existens et
quodammodo tantum facit esse in actu educendo eam de po-
tentia ad actum non coniungit intellectui possi-
bili nisi sicut efficiens: et facit sic inesse intelle-
ctui speculatiui quem etiam dicit generalibilem et
corruptibilem in nobis qui perficit ad plenum in-
tellectus possibilis: et habet intellectum specula-
tiui: tunc demum coniungit ei intellectus agens
sicut forma: et tunc quidem nunquam intelligit intel-
lectus possibilis. sed cum post omnia intellecta con-
iungit nobis ut forma: tunc nos per ipsum intelli-
gimus omnia alia separata et habemus sciam ipsorum.
Redit ergo dicitur istius bonis ad hoc quod ex
fantasmatibus accepti continuatur et vnitur nobis
intellectus speculatiui et multo lumine
speculatorum quod lumine largitur eius intelle-
ctus agens ut agens. et disponit continue me-
lus et melius intellectus possibilis. Et sic con-
tinue speculando tandem vnitur ei ut forma:
et intellectus agens qui est ut substantia separata dea no-
bis unita. et quia substantia separata intelligit
alia separata: tunc per agentem unitum nobis
intelligunt alia separata. Adhuc autem induxit
rationem quam non est demonstratiua. dixit. n. quod due
sunt operationes intellectus: quarum una est fa-
cere et quasi creare formas actu intellectas
ex potentia intelligibilibus et hoc nihil aliud est
nisi denominare eas et facere simplices a materia
et ceteris indiuiduatis eam. alia autem est in-
telligere: et prima istarum operationum est propter se-
cundam. Et ratio eorum precise sunt iste due operati-
ones in nobis: tunc perfectus est intellectus
noster. Et autem perfecta operatio prima quam intelligi-
bilia omnia facit sunt secundum actum: operatio autem se-

cunda perfecta est quam potest omnia intelligere per id
quod habet in se bono quasi formaret: hoc autem
sit modo predicto: et erit continuatio et coniunctio
nobiscum intellectus agens: et per eum aliorum se-
paratorum: et huiusmodi exequitur potentia abu-
landi: quam dicitur perfecta in abulantiis quando
fuerit confortata ad quolibet abulantiem per-
ficiendam secundum actum: et hoc fit successive per or-
ganoz confortationem et abulantiis usum. Sicut
autem dixit esse quod intellectus continue confortatur et dis-
ponitur ad maius lumine recipiendum per intelli-
gibilia: et sic confortatur perficit separatum agentem
ut formam. et hunc modum vocauit intellectus
adeptum qui est ultimus gradus intellectus po-
tencie. per adeptum autem intelligit separata. Ecce hoc
est questio alexandri secundum quod potest intelligi ex
verbis eius in libro suo de anima: et in libro suo
de intellectu et intellecto: et hoc est opinio erro-
ribus plena: et ad ipsam plura sequuntur inco-
uenientia. et horum quedam possunt auerrois de eum
et quedam nos inducemus. auerrois vero superius
posuit quedam supponere esse verum: et hoc est quod in
intellectus omnibus modis efficitur intellectus: et hoc
precipue in rebus separatis a materia: quam si non sit prius
intellecta et verificata non intelligerent rationes
eius. Et autem sic verificanda: quam sicut superius di-
ximus vel ostendimus intellectus omnis est forma quam
medietas est intellectus: sicut medietas in
tactu medium est tangibile. et ideo sic quan-
do tangibile secundum actum immutat tactum effi-
citur qualitas tangibilis et tactus virtutis
una propter hoc distinguitur tactus. et deter-
minatur per qualitatem rei tacte ita est quod
una efficitur intellectualitas rei intellecte.
et ideo diximus superius quod intellectus ta-
ctus et intellectus rei sunt unum: non sicut
subiectum et accidens: nec sicut materia et
forma: sed sicut ea que aliquo modo sunt
eiusdem forme sicut determinans et deter-
minatum: sic se habet omnis forma mater:
quando vnitur ad extrema: et accipit actum
eius: quia medium est aliquid extremi: hac
autem habita propositione obicitur contra il-
lud: dicens quod intellectus agens ponatur esse
non parum sed substantia separata et incorru-
ptibilis: et speculata ponatur generalibilia et cor-
ruptibilia: quam intelligunt a nobis per agentem
intellectum quando fuerit nobis ut forma tunc

Tertius

oportebit qd euz intellectu agēte fiat vnum
 ⁊ sic incorruptibile fiat corruptibile qd ē ab
 surdū ⁊ nō intelligibile. ē autē incōueniens
 oīo dicere incorruptibile ⁊ separatū fieri for
 mā corruptibilē ⁊ separatū corpeī. ponit. n.
 iste intellcū possibilē ēē corporeū ⁊ diuicū
 ⁊ corruptibilē ⁊ agentē esse incorruptibilē
 ⁊ separatū ⁊ incorporeā substantiāz: ⁊ mō
 p̄dicto igredi eā in nos: ⁊ hoc ēē quod dīc
 arguit qd ingredit ab extrinseco mltia sūt im
 possibilē que sequūt ad hoc qd dicit intellcū
 possibilē ēē formā corpeī vt in superiorib⁹
 idurim⁹. patet at̄ facile ex dict⁹ qd iste nul
 lā verā cāz assignare pōt qd nō inducte que
 soluat eam: qd nullo modo videt vñrī pos
 se incorruptibile incorpeū ⁊ sepatūz cū cor
 pore separato corruptibili ⁊ diuincto: quia
 oīo redit dēm suūz ad hoc qd aut recipit d
 nouo aut nō recipit: si recipit tunc oīz qd sūt
 at̄ imutatio aut recipientis aut recipit aut
 vñrīzqz. Stat at̄ qd alexander nō pōt dice
 re qd sit recepto: qd hoc fm eū est impmū
 tabile ⁊ necessariū. ⁊ ex hoc etiā p̄z qd non
 sit trāsmutatio in vñrōqz. si autē ē trāsmuta
 tio in recipiente: tūc oīz qd recipiēs fiat sba
 quedā q̄ inerat p̄us qñ vñrī et sic foīa māe
 ⁊ tūc q̄ritur ab eo quid ē cā huius trāsmu
 tationis ⁊ receptiōis: ⁊ nō poterit assigna
 re. si autē dicat aliquis qd alexander intelli
 git qd intellect⁹ agēs semp ē in nobis: tūc
 sequit̄ incōueniens maius cum sp̄ agar in
 tellect⁹ vñter agēs statī in fantasmatibus
 pñtib⁹ agēt intellect⁹ speculatiu⁹. ⁊ sic habe
 bim⁹ oēs scias speculatiuas sine studio et
 sine doctore: ⁊ erit vnus mod⁹ intellect⁹ agē
 tis in nobis ⁊ at̄ speculationē: ⁊ hoc dēpi
 mus ēē flm: ista vero p̄secutio impossibilē vi
 det ēē necessaria p̄ hoc qd ad intellcū specu
 latiuū nihil amp̄. exigat nisi pñtia agentis
 ⁊ pñtia fantasmatis ⁊ sibi intellect⁹ possi
 bilis. hec sunt que dixit alexander ⁊ que
 contra eum inducuntur.

Capitulū. vii. ⁊ ē digressio declarās opio
 nem ibemistū ⁊ theophrasti in solone que
 stionis inducte.

Idemistū at̄ ⁊ theophrasti dēm ad h
 redit qd intellect⁹ agēs est forma:
 ⁊ intellect⁹ possibilē vt sup̄ius dixim⁹: ⁊ in

telligere in nobis nō est p̄ receptiōem illi
 gibilū: sed intelligere nihil aliud ē q̄ denū
 dare p̄ intellcū intelligibilia eo qd lux agē
 tis ē circa ipsa ⁊ cō lucē agentis: tunc circa
 ipsa ē intellre ea. bi autē qui dicūt intellcūz
 possibilē ēē separatū sic agentē ⁊ incorrupti
 bilē vñrūqz ēē dicunt qd nihil incōueniens
 est qd incorruptibilē fiat foīa incorruptibilē:
 ⁊ ideo respōdendo alex. dicūt qd ipse dixit
 incōpossibilia. dixit. n. speculatiuū cōtinue
 generari ⁊ corrupti qui etiā vocatur in
 tellect⁹ in habitu: ⁊ tamen istum iformari
 ab intellcū agente incorruptibili sicut ife
 mat sba ex sua foīa. Sic. n. esset corruptibi
 le materia incorruptibilē quod est incōue
 niens. ⁊ si hoc modo intellcūz vñretur no
 bis indigeret intellcūz agēs corruptibili
 ad suam actionem perficiendam que est
 intelligē que omnia stare non pñr: ⁊ ideo
 dictum alexandri isti duo vñrī nullo modo
 sequi voluerunt. Dicunt etiā isti proba
 tionem alexandri non valere quando vñr
 est qd virtus perficitur conformatione ⁊ ex
 ercicio quando est virtus generata in com
 plemento enim generari accipit etiā cō
 plementum virtutum generatū: sed nō
 p̄pter hoc puenit ad virtutem que non ē
 generari fm qd est generatum. Cum enim
 alex. dicat intellcū potentialem esse gene
 ratum: ⁊ intellcū qui est in habitu sibi esse
 gnatum: ⁊ finis cōplementum generari ē
 generatū: tunc per hec duo nō venit ad cō
 tinuationem ⁊ vnionem intellectus agen
 tis qui est non generatus propter qd isti
 fuerunt primi qui contempserunt dictum
 alexandri: ⁊ dixerunt ⁊ possibilem esse si
 generatum ⁊ agentem ⁊ speculatiuūz qui
 sit ab vñrōqz sicut superius dixim⁹. dicunt
 autem intellcū nostrum ppositum ex potē
 tiali ⁊ agentē esse coniunctum nobis per i
 telligibilia ad fantasiam mouentēz relata
 ⁊ sic ppositum intellectum nobis coniun
 ctum per se sufficientē esse ad intelligēdū
 sepata: ⁊ huius vnicam rōnem assignant
 que a minorē est ducta: ⁊ est rō topica pba
 bilis vno mō ⁊ nō necessaria. dicunt. n. qd
 min⁹ videt qd intellect⁹ pposit⁹ ex duob⁹
 separat⁹ sit de intelligibili dēiciente māz

q̄s de intelligibili quod ē sibi sibi: et est in
de intelligibili diuncto euz magnitudie: er
go mltro magis ē de intelligibili sepato. et
bec rō quā inducūt nullo mō cluderet si
diceret intellēm possibile nō ēē separātū: si
cut dixit alexander: qm̄ in oibus v̄tutibus
corporeis sic ē aliquid qd̄ in se valde actiuū ē
nec p̄cipit quo ad nos eo q̄ expellit armo
niam v̄tutis: sic sol qui ē valde visibilis n̄
videt a nobis. et si r̄ posset cē q̄ sepata que
fm̄ se sunt valde intelligibilia nō intelligū
tur a nobis: sicut etiā ar. videt dicere q̄ ois
positio nostri intellūs ad māifestatiōem na
ture ē sicut dispō oclorum vesprilionis ad
lunē sol. Cū autē ponūt intellēm ēē virtus
rē separatam: tūc rō eorum ē p̄babil. Sz ip
sā cām assignat nō possunt: quia intellectus
agens quandoqz agit in nobis et q̄nqz nō
agit: cū fm̄ eos cōtinuetur nobis. Adhuc
āt fm̄ istos non est in nobis aliquid recipi
ens intellēm: et sic intellect⁹ et intelliger̄ nō
sit vnū quod est circa positiones sapiētum
Quedam autem alia contra banc opinio
nem inducta sunt in precedentibus.

Capitulum octauum: et ē digressio de so
lutione questionis auēpace et alfarabū in
quo errauerunt.

Tempore autem qui tota vita sua
solitus fuit soluere istā questionem
posuit intellectum materialē esse corrupti
bilem et generabilem: et non esse aīe rōnal
partem: quia dixit et hunc esse fantasiā fm̄
q̄ est in homine que diuncta est cum cogi
tatione potentia sic superius dixim⁹: et an
diximus. Soluebant autē istā questioēz
sicut et alfarabius et post eū albugabel q̄
intellūs agens ē nā hoīs et ē separ⁹: et iō
quādo p̄ intelligibilia p̄ficeret opatiōez su
am que ē creare et facere intellect⁹ specula
tiōis: et tūc quasi liberat⁹ intellūs p̄ seipsuz
ea que sunt sepata. Tuempore autē post
hos veniēs addidit q̄ hō fm̄ intellēm hz
duas vires: vnā humanā quā bēt inq̄tuz
colligatur fantasmatis: alteram autem
dinā quā habet hz q̄ est vestigiū intelligen
tie separe p̄ humanā: nūl sit cōcepta cū mā p̄
diuinā at̄ sepata. Oēs at̄ isti tres vnā bēt

rōnem: sed dupl̄ arguunt ex illa p̄mo qd̄
mō vno sic. supponūt. n. q̄ oia speculatiua
que sūt in aīa facta sunt speculatiua postq̄
potētia facta sūt speculatiua. deinde suppo
nunt aliā p̄pōnem que verissima est: q̄ vī
delicet oē factū speculatiuū bēt quidditas
tem. et tercio iterū supponūt aliā verā p̄po
sitiōem q̄ videlz intellectus ē qui fac oēs
quidditates potētia intellectas ēē actu intel
lectas. et ex ill̄ cōcludunt q̄ intellectus in
natus est extrahere formas intellectiuoz
et quidditates eorum: oportet igitur q̄ vir
tutem illam habeat per naturam separa
tam. Hanc autem rationem etiā alr in
ducunt sic. Supponunt enim p̄mo q̄ ois
quidditas suppositi et singularis cum po
tentia est potentia separabilis ab ip̄o. Se
cundo autem q̄ quādo sit actu q̄ tūc scā ē
quidditas pura ab intellectu agente: et que
runt q̄ sit speculatiuū aut cōpositū ex qd̄
ditate et alio: aut est simplr quidditas: aut
nō ē hīs quidditatē ita q̄ sit p̄uatio pura.
et si dicat q̄ ē cōpositū ex quidditate et quo
dā alio: tūc euz ab oī cōposito intellect⁹ sit
aptus separe quidditatē intellect⁹ separe ab
intellecto illo quidditatē illā: et de illa qd̄
ditate erit eadē qd̄: et ibit h̄ in infinitū: et q̄
infinitū fugit ois intellect⁹. Nādū ē i p̄mo in
tellecto: et dicēduz ē q̄ illa ē qd̄ditas pura
Si at̄ dat q̄ nō ēēt quidditas hz ēēt p̄uatio
pura: n̄ ē pura: tunc nihil ēēt intellectū spe
culatiuū. nulla etiā ēēt scia speculatiua oīo:
quod sim ē. Remāet ergo q̄ sit sepata et
absoluta qd̄ditas. Adhuc at̄ alfarab⁹ rō
nē inducit et sic. suppoit. n. q̄ intellect⁹ eq
inquātū ē equus sine p̄ simplicē quiddita
tem ipsi⁹ nō ē p̄iures intellect⁹: sed vnici⁹. et
si r̄ ē de intellectu hoīs: et vlr ē de oī intel
lectu qd̄ditatis. Si ergo efficī plures intel
lect⁹oz q̄ aliquid sit cā pluralitatis: hoc au
tē nō ē nisi qd̄ diuidit et differre facit quid
ditatē fm̄ eē et nūez: et hoc nō ē nisi forma
corporeis et indiuidualis in fantasia vel in
sensu. Quia igit intellect⁹ speculatiu⁹ qd̄
ditatis ē alius apud me: ali⁹ apud te: hoc
ē q̄ forma imaginata i spū corpore euz quo
cōponit qd̄ditas intellecta ē alia apud me
et alia apud te: et sic p̄ imaginatiōez p̄pōit

Tertius

et coniungit nobis intellectus speculativus qui de se vltis est: quia superius est omnium quod intellectus secundum quod intellectus non est individuum. Cum igitur intellectus sic separat lumen agentis perfectus eodem lumine: et per gradus ascendens coniungit intellectui separato et sit intellectus speculativus qui dispositio media coniunctionis istius: et hoc fere est idem ac si dicat quod agens habet primo lumen debile: quod non valet nisi speculari et valet intelligere separatam: et postea acquirit lumen forte per quod intelligit separatam. et quod idem est intelligens quidditates quas a materia separatas habet: et quidditates separatorum: sed unicuique potest de facili patere quod hec ratio non valet nisi nos concedamus quod unicuique sunt quidditates separatorum per se: et quidditates eorum que separant ab intellectu a materia in qua sunt. Si. n. hoc esset verum tunc ei? virtutis esset comprehendere utrosque. Si autem equivoce tunc nihil valet ratio inducta: et si dicat neque esse equivoce neque penitus univoce: tunc oportet etiam virtutem intellectivam variari: supposito hoc quod dicitur ar. in. viij. et bi. quod ois cognitio est in anima secundum congruentiam cognoscens et cogniti nisi hoc esset verum tunc quilibet virtus accipiet quodcumque: et sic intellectus accipit per sensibile et aliter? sensus intelligibile quod ois esse non potest. Si autem darentur quidditates utraque esset unitas: tunc adhuc multe formae nent dubitationes. Si autem dicat intellectus? possibile esse corruptibile: tunc quare? secundum partem quamlibet corruptibile vult incorruptibile. et quod est ratio in possibili quam in speculativo: quia uterque potest corruptibilis ab antepaee. Si autem possibile dicat esse incorruptibile et separat? tunc reliquit quod quilibet intelligit aliquid de nouo: quia aliquid incorruptibile secundum se non potest fieri nouum secundum formam eo quod ex materia et forma sit unum nouum. Adhuc autem cum neque sit separat? quare modo intelligit et non autem cum per se sit vno modo quod est separat. Adhuc relinquimus quod secundum istos: quare de separat secundum se non sunt scie speculatie: sic sunt de coniunctis. Si. n. utrumque est in potestate nostri intellectus: tunc speculabimur de coniunctis? et separat per se separatam sicut speculamur de coniunctis: hoc autem non est verum: quoniam si quid parum aliquando speculamur de separat ut hoc facimus per coniuncta cum materia: sic per motum accipimus motorem: et nescimus specu-

lari passiones sibi ipsius: nisi que relate sunt ad motum et ad corpora. Si. n. est aliqua huius? causa ista: quia habemus intellectum conaturalem nobis ad ista spectanda tunc ois quod ois deficiamus in scia speculativa separatorum: aut propterea quod principia illius scie non sunt in eis: sicut deficiamus in alchimia: aut propter hoc quod non sumus exercitati sufficienter: et utrumque eorum est improbabile: quia talis defectus esset generalis apud ois homines. Si autem diceret aliquis quod aliqui habent et aliqui non habent potentiam huius speculativae: tunc nos quia non habemus huiusmodi potentiam equivoce diceremur homines ad eos qui habent huiusmodi potentiam. Constat. n. summam hominis potentiam esse perfectionem in contemplatione separatorum.

Capitulum ix. et digressio quarta avicenna et agazel solvunt inductam questionem: et questione dubitationis est in dictis eorum.

Nunc etiam quoniam satisfacere intendit avicen. et insecutor eius agazel dicentes quod in veritate intellectus possibilis est in nobis primo sicut tabula rasa et planata quemadmodum superius est dictum: quia cum ad discit homo acquirit formas intellectuales per hoc quod agens denudat eas et coniungit eas intellectui possibili: et cum quilibet illarum formarum intellectualitas accipit ab agente ois quod possibile in qualibet convertatur ad agentem: et cum perfecta fuerit conversio eius ad agentem tunc coniungit intellectui agenti ut forme: et tunc per ipsum intelligit separatam. et ideo addiscere nihil aliud est nisi acquirere perfectam habitudinem quam materialis ad agentem convertatur: quare cum acquirit tunc omnia scit actu ex hoc quod convertitur ad agentem largiente ei formas intellectuales: quia ex ipsa emanant in animam ois forme intellecte. dicunt. n. isti quod cum forme intellectus speculativus sunt in anima quis homo intelligit quando vult: aut sunt in anima sicut in thesauro: aut sunt ita in anima quod non sunt in ipsa sicut in thesauro: habet tamen eas quando vult. Si autem esset in ea sicut in thesauro tunc deberet quod anima rationalis haberet memoriam et reminiscenciam in ois actuali consideratione quod secundum se est: quia ea que sunt in anima

sūt abstracta a tēpore. ⁊ oīa mēorans mēo-
rar sub oīa tēporis determinati. Adhuc at-
tēbatur p̄ficī in tenendo: que sūt at nā aie-
rōnalis q̄ teneat formas nō pōt etiam dici
ab eo qui dicere velit. ¶ Nō ergo sic res ser-
uate in aia. Si autē dicat q̄ sūt in aia sicut
actus in potētia: hoc ēē nō pōt: q̄ nihil ali-
ud ē intelligere ⁊ cōsiderare fm actus nisi
habere intellecta in aia fm actū. aliqñ autē
nō cōsideram⁹ quorū tamē hēm⁹ sciam. vī-
des autē q̄ aut oporteat dici q̄ nihil hēat
aia plus q̄ ante discere habuī: aut oꝝ q̄ sit
forme spectate intellu agēte. ⁊ tunc autē q̄
posteriori nō dici nō pōt: q̄ tunc eodē mō-
do intelligēdus ēēt disposit⁹ ⁊ aī sciam ⁊
post: ⁊ ēēt sp̄ impossibil⁹ ad sciēdū. ¶ Relin-
quis ergo q̄ fōre intellecte sūt in intellu agē-
te: ⁊ q̄ p̄ addiscere acquirit aia apitūdies
inuenti se ad intelligibilia vī intelligētiā
que larga ē in dādis sp̄ibus intelligibili-
bus. ⁊ quotiēscūq̄ inuentis ad eā emanant
ex ea in aiam intellect⁹ mīti. ⁊ hec ē cōiun-
ctio nra ad intelligentiā separatā: ⁊ p̄ illā ad
oēs alias separatās. ⁊ iō dicunt isti q̄ etiam
verū ē fm aliqñ modū etiā post addiscē-
re scīi intellect⁹ est in potētia ad cōsiderare:
sed hec ē potentia p̄pinq̄. Est at potentia
ista in hoc q̄ possibil⁹ nō hz in se intelligē-
q̄ statī vt inuentis ad agentē hēbit illū. Cō-
tra at dēm istud sūt p̄cise q̄tuor rōnes: q̄rū
p̄ma ē: q̄ adhuc q̄si ē vt p̄as. Quātr possi-
bil⁹ p̄ intellca nō remanētia in ip̄o acquirit
apitūdine se coniungendi agentē: de hoc enī
nullā assignāt cām. Secūda autē ē: q̄ fm
hoc imediare agēs cōtinuas possibili p̄sci-
entiā ⁊ cū sit incorporeus ⁊ separat⁹ videt q̄
eadē rōne cōtinuas ei etiā aī sciam: ⁊ sic sp̄
cōtinuas ei vt videt. Tertia at ē si solū agēs
largit fōzas intellectas: cū ipse dīant genere
⁊ sp̄e oꝝ assignare auicē. que ē causa dīe.
Quarta at ē: q̄ cū inuentis possibil⁹ ad agē-
tem tūc fluūt forme intellce ad ipsū possibi-
lem. cū ergo agēs hz se vno mō: fōre fluen-
tes ab ip̄o recepte in mālī erūt vno mō: et
hoc ē flū: q̄ mō fluunt forme quēdam: ⁊
eras alie. sic ēt de alijs: hec igit sūt ad que
reducunt oīa p̄patericōꝝ. ⁊ sūt in eis plu-
rime dybirationes: sicut cuilibet de his co-

gitanti patet.

Capitulum. x. et est digressio declarans quorundam modernorum solutionem.

Quisā autē dicē aliqđ psequēs oēa āri
quorū doctorū qđ pipareticos nō int
tant qđ intelligibilia sunt in nobis in habitu
enāz acquisita ē scia. ridiculū. n. videt qđ in
tellecta nō sunt in aia cū habiū? sic qualitas
z q̄litas sit fm quā quales nos ēē dicimur
Separa autē sunt i aia p hoc qđ abstrahunt
a fantasmate qđ ē eorum p acciō. cum
enī accepimus in sensu motū zgnoscimus
motozē p hoc qđ circa motū pfundat aia z
rōcinat de motozē z sba ipsius. Est autē du
plex scia ex fantasmate: quedā. n. est ex fā
tasmate ita qđ ipsa foza intellecta ē foza ba
bens ēē in pīculari. quedā autē sic qđ foza
intellecta nō ē fm esse in pīculari: sed i sē
sibili manifestāt opa eius: z p opa sicut p
effectū veniūt in cām p intellēm: sic zgnō
scim⁹ separa: bec ē via quā fere sequūt oēs
modernorū latinorū. sed isti in pīcipijs nō
veniūt cū pipareticis. si. n. scia sit qualitas
in aia: tunc scia nō ē vlt id quod ē in intel
lectu qđ ē vbiqz z sp. piparetici cōcorditer
dixerūt qđ vlt fm actū nō ē nisi in aia: z
vlt pīnuat in intellectu separa. Est bec est
obiectio auicenne in quā oēs zcordauerūt
Amp. sit qđ quocūqz mō aia veniat in zū
ctiōē sbaū separa: sp hoc verus ē qđ in fi
ne zgnoscit illas sbas: o3 qđ ergo per aliqd
bēat vīutē zgnoscēdi eas: oīat qđ nō h3 in
tellectū p zūnciū cū pīnuo z tēpore vīu
tem tales sbas zgnoscēdi: ergo bēbūt hanc
vīutē p aliquē aliū intellectū: z tunc rema
net qđ vt pūz: z qđ sit ille z quātr copula
tur cū anima. Adhuc si p addiscere dicta
acquireret aia facili aptitudinē zvertendi
se ad intellectū agentē quā aptitudinē nō
habuit aī addiscere: tūc scia in bīm erit sci
re. cū bō voluerit ex aptitudie tal' zversio
nis pīndiū acquisita: z hoc quidē dicē auī
cenna. Sunt tamē z alia ex quib⁹ ē scia in
aia: sed bec emanāt ab intellectu agentē i
tellectū possibile quotiēscūqz voluerit ille
qui habet bīuz sciēdi: z sic vltia sūt quedā
apud oēm intelligētē eadē: z tamē nō sūt
p seipsa sicut res extēiores. Adhuc autē

Tertius

potētia bñ tenendi ⁊ potentia bñ suscipiē.
dī nō cānt ab eis dē pñcipijs sic sapiens oñ
sum ē. Si ergo iste due potentie ponantur
in intellectu possibili quādo ponitur susci
pere intelligibilia speculata ⁊ teneat ea: tūc
videtur intellectum eē compositum ex pñ
cipijs causantibus potentias illas: ⁊ hoc
est absurdum: ⁊ ideo antiqui dixerunt phi
losophi concorditer omnes q intellectus
possibilis non est tenere species intelligen
biles: sed suscipere tantum: intellect⁹ qui
dem faciens eas de seipso est intellectus
agens: ⁊ cum facit eas tunc resultant in in
tellectu possibili sicut forma obiecta specu
lo resultat in speculo. ⁊ ex omnibus his pa
ret q difficillima questio est ea que est su
perius inducta: ⁊ latini quidem vsqz huc
neglexerūt questionē illā. ⁊ huius causa ē
quia non conuenerunt in positionibus suis:
⁊ in dictis peripateticorum: sed diuerse
runt in vnam quandam alteram viam: ⁊
induxerunt alia: principia ⁊ alia positiōes.

Capitulum. xi. ⁊ est digressio declarans
veram causam ⁊ modum coniunctionis in
tellectus agens nobiscum.

Os at differtim⁹ i paucis ab auerro
qui inducit istam questionem in cō
mento super librum de anima cum omni
bus enim alijs fere philosophis conuenit
auerrois in hoc quod dicit intellectū agē
tem eē separatum ⁊ non coniunctū anime
⁊ tunc supponit istam propositionem que
etiam necessaria est q omne quod est sepa
ratum ⁊ efficiatur coniunctus habet aliquā
causam sue coniunctionis: ⁊ tunc queritur
que sit illa causa coniunctionis per quam
intelligentia agens formaliter coniungitur
possibili vt sic anima efficiatur intelligen
substantias separatas. Nos autem in di
ctis istis nihil mutamus nisi hoc quod et
iam aristoteles mutasse videtur: quoniam
dixit q sicut in omni natura in qua est pa
riens est etiam agens: ⁊ ita oportet in aia
esse has differentias. per hoc enim videt
nobis: nec de hoc dubitamus quin intelle

ctus agens sit pars ⁊ potentia anime. Sz
tunc dicentes eum esse partem: erit quidē
anime semper coniunctus sicut pars: sed
lumen eius quo operatur intellecta lz nō
semper actu coniunctus est intellectui pos
sibili: quia etiam est separatus vt dictum ē
superius. Conuenimus enim cum omni
bus peripateticis q intellectus agens ma
gis est separatus qz possibilis. Item con
uenimus cum eis q separatum non con
iungitur nisi causam habeat sue coniuncti
onis. Et his duobus suppositis accipi
mus alia duo ab alfarabio quorum vnus
dicit in libro suo de anima: ⁊ alterus in. x.
nicomachie sue que est ethica nichomari
ca dicta apud nos. idem autem quod di
cit in libro de anima est q causa intellect⁹
duas habet operationes quarum vna est
facere intellecta denudando ea a materia
⁊ altera intellecta intelligere ⁊ discernere
magis differri habet per primam istarum
operationū qz per secundam: quoniam pri
mam habet per seipsum solus: ⁊ secundā
habet cōem cum ceteris potentijs passivis
Id autem quod dicit in. x. ethice est q fi
ducia philosophantis est non cōiungi agē
ti intellectum vt efficienti sed etiam sic for
me: ⁊ explanat hoc dicens q intellect⁹ a
gens cum agit ⁊ creat intellectus in nobis
est efficiens coniunctus nobis tantum: co
q tunc agit operatione sibi substantiali p
quam diffinitur: ⁊ agit sine nobis coagen
tibus: lz agat in nobis intellecta que facit
sed intelligere nostrum opus per intellectu
nobis coniunctum. Et si fiducia pbantis
felicitis est coniungi intellectus sicut forme
tunc coniungetur ei ita q ipsum intelligat
homo felix in actu felicitatis. forma enim
est per quam operamur hoc opus qd nrm
est in quantum homines sum⁹. Et si forte
diceretur q hec coniunctio secunda est im
possibilis refellitur hoc per hoc q nos rē
demus animas feliciū sicut quando p
ficiuntur anime eorum fm optimum sta
tum sapientie quando videlicet sapiunt di
uina que sapit deus: ⁊ habent delectatio
nem in his per effectum: igitur pbatur q
hec coniunctio erit hic in multis: ⁊ ē possibil

Sed nobis adhuc deē modus et causa cō
functionis. in causa at̄ quam inducemus:
et modo conueniemus in toto cuꝝ auerroi
et cum at̄empace in parte cuꝝ alfarabio di
centes q̄ intellecta speculata dupliciter fi
unt in nobis. Quedā. n. fiunt in nobis per
nām ita q̄ nō accipim⁹ ea p aliquod lab
aliquo doctore: nec p inquisitionē inuēim⁹
ea sicut sūt dignitates demonstrationū p̄p̄e
q̄l̄r sūt p̄ma et vera añq̄oio nulla sūt q̄ nō
scim⁹ ex s̄u nisi i q̄stū terminos agnoscim⁹
notitia at̄ terminoz nō facit notitiā p̄ncipl
orum nisi p accidēs. Quedā at̄ speculata fi
unt in nobis p voluntatē: q̄ videlz stude
m⁹ innentiēdo et audiēdo a doctore. et hec
oia fiunt in l̄en agēte influēte eis intellectu
alitatē: et faciēdo hec intellecta eē intellecta
s̄m actū intellect⁹ agēs cōiungit nobis ut
efficiēs. et q̄ in oibus his iſtū intellectua
litatē et denudatiōem sūt oia sibi s̄ilia i hoc
q̄ septa sūt et nuda. et iō in oibus his acci
pit p̄ntine intellect⁹ possibil̄ lumē agētis:
et efficiē sibi similioꝝ de die in diē: et hoc vo
cāsa p̄his moueri ad p̄iuitatē et p̄iuctio
nem cū agente intellectu. et sic cū acceperit
oia intellecta h̄z lumē agētis i formā sibi adbe
rēt: et cū ip̄e sit lumē suū eo q̄ lumē suū eēn
tia sua ē et n̄ ex ip̄z tē adberet intellectu agēs
possibili sicut foia: et hoc sic cōpositū voca
tur a p̄ipareticis intellectu adept⁹ et diuinus
et tūc bō pfect⁹ ē ad opandū opus illd qd
ē op⁹ suū in q̄stū ē bō: et h̄ ē op⁹ quod opaf
dens: et h̄ ē pfecte p seipm̄ p̄replari et intel
ligere separata. et iste mod⁹ et ista cōiunctiōis
opatio p̄cordat cū aristotele i. x. et bice sue
vbi fēf̄ dīc̄ ista et p̄cipue p̄cordat cū enstra
cto et michaelē effeſio qui fere in hūc sēſū
exponit ar̄. ibidē. Colligit. n. ex his q̄ i
tellect⁹ agēs trib⁹ modis cōiungit nobis l̄z
in se et s̄m eentiā suā sit separ⁹. a nā. n. cōi
giunt ut potētia et virtus quedā aīe. sed fa
ciēdo intellecta speculata cōiungit ut efficiēs
et ex his duab⁹ cōiunctiōib⁹ nō ē bō pfect⁹ ut
operet⁹ op⁹ diuinū: itadē cōiungit ut forma
et cā cōiunctiōis eius ē intellectus speculati
uus. et iō oꝝ eē speculatiuū añ adeptū: et tē
bō pfect⁹ et diuin⁹ effectus ē ad suū opus in
quātū bō et nō in q̄stū aīal ē p̄ficiēdū: et sūt

grad⁹ in intellectu speculatiuo qd⁹ q̄i ascē
dit ad intellectu adeptū sic p se p̄z cuilibz
In h̄ at̄ mō pōt ē potētia intellectu q̄z actu i
tellect⁹: et h̄ ē qd sepe sup̄ dixim⁹ q̄ pos
sibilia pōt ē tēpore in vnoquoq̄z idiuuuo
qd⁹ h̄z p̄rūq̄z intellectu: sed actu at̄ dicit⁹ in
tellect⁹ ē simplr pōt. et hoc vsup̄z q̄ intelle
ctus agēs p̄ut ē adeptus ut foia ingredit⁹
ab extrinseco in boie ut dicit ar̄. in. xvi. li.
aīalū. Et his facile p̄z oīum dubitatiōnū
solō. q. n. timuerunt qdā i hac scia q̄ vid
licet ex corruptibili et gnābili s̄m dicta fie
ret vñū: cuꝝ ex agēte et speculatiuo et possi
bili fiat vñū sicut dicto mō sicut ex mā et
forma. nos vero nō in totū verū eē dicim⁹
q̄ possibil̄ sit corruptibil̄: sed pot⁹ separatz
et incorruptibil̄: sicut separatus et incorrupti
bilis ē intellectus agēs sic patuit ex prius
bitis: l̄z autē speculatiu⁹ sit gnāus ex potē
tia: anamē sic sup̄ dixim⁹ ex s̄bo eo q̄
possibil̄ intellectu nō h̄z aliquā trāsmuta
tiōne: nec oīo sit vñū sicut ex trib⁹ sicut ex
mā. sed solus possibil̄ intellectu nō ē gdez
mā sed ut mā quedā. ad ipm̄ at̄ vnū agēs
sic lumē ad diaphanū: et speculatiu⁹ vnū et
p̄parat⁹ ad possibilē sic instm̄. p̄parat⁹ at̄ ad
agentē sic minus foiale recipiēs actū et p̄
tutē a magis foiali. q̄ncunq̄z. n. duo p̄parat⁹
ad vñū sic ad mām: vnūz illorū ē foia sim
pliciter: et alter⁹ ē q̄i instm̄ et imp̄iectū p̄p̄
h̄ ē deduct⁹ in rōne alicui⁹ māl. et iō cum
tā agēs q̄z speculatiu⁹ intellectu p̄parat⁹ ad
possibile intellectu: agēs erit simplr foia. et
speculatiu⁹ erit n̄ simplr foia sed ut instm̄
nisi. n. ita ponamus n̄ euadem⁹ obiectiōez
inductā p̄tra auicē. q̄ cū agēs sit vna et sim
plex essentia nō pōt eē causa distinctarū
sp̄ez in speculādo. et iō speculatiu⁹ ē iāfm̄
ei⁹ ad distinguēdū intellectu possibile: l̄z autē
corruptibile n̄ sit vte mā ei⁹ qd ē incorrupti
bile eo q̄ seq̄ret q̄ corruptibile efficere i
corruptibile: itamē factū eē pōt mālē sic in
strumētū ē corruptibile. sicut vñū celestū
sūt instm̄ vñutes et tales corruptibiles. p̄z
igit solō qōnis et oīum dubioꝝ. mirabilis
at̄ optim⁹ ē iste status intellectu adeptū. sic
p eu. n. bō sit s̄ilis quodāmō deo eo q̄ pōt
opari sic diuina et largiri sibi et alijs intellectu

diuinos et accipe oia intellecta quodammodo: hec igit dicta sunt ad prius de solone istius quodammodo. ar. at distulit ea usque ad. x. eribice sue ad soluendum. Est autem sciendum quod ille solus in veritate modus est quo omnes homines nati scire desiderant: quod isto solo modo bonum est bonum et opus que sunt bonis. vide. n. eos qui sic intellectum non sunt adepti: si dicas aliquid de crepabilibus non intelligitur plus quam bestie que in singularem semper remanent cognitione. Quod autem quicquid verum intellecta maneant apud intellectum quando actu illa non considerat sicut dicit auicenna. per rationes superius inductas nos iudicamus esse verum: quod cum mediis coniunctionibus possibile ad agere sint speculata et ipsa mater: aut extrinseca diuidentur. non tamen concedimus quod ipsa non est diffinita per tenebras: et neque est percipere sic verum res corpales: sed potius cum anima intellectuali fuerit locus spiritus verum remanent verum speculata apud intellectum sicut in loco sue generationis. Quod autem obicitur quod nihil exigit ad speculandum sicut actu nisi forma actu est intellectus: dicendum videtur quod magis libera est anima rationalis quam sensibilis. in sensibili autem extrinseca et fatiosa libera est imaginari cum voluerit: et quando imago est apud nos. et ideo spiritus sit sicut in loco in intellectu: auertit tamen ab eis quando vult et reuertitur ad eas quando voluerit. cum autem hec sit coniunctio intellectus adepti cum homine et scire quod quidam nobilioris anime extrinsecus quasi oia querenda de philosophia quasi per seipsum facile intelligunt sicut dicebat de hypocrate: et hoc est intellectus sanctus vocatur a philosopho quod plurimum possibile eorum intellectus accedit ad intellectum verum quod est agens: hec autem aptitudo vera vocatur subtilitas ex adepto vero subita inuentio medij termini quod est causa quesiti vocatur solertia quod una est virtus intellectualium. quando autem adeptus quasi totus est perfectio luminis agentis ita quod per se facit intellectus: tunc ille proximus est ad cognoscendum futura ex presentibus etiam illi frequenter efficiunt prophetie. quando. n. duo extrinseca bene coniungi per gradum tunc multi gradus ita ex aptitudine nature quam ex speculatione medij inueniuntur: et sicut eorum diuersitate et nobiliter et minus nobiliter coniunguntur extrema.

Capitulum. xij. quomodo anima est oia

quodammodo que sunt.

Inc autem ad propositum reuertentes dicamus recapitulando dicta de anima quo ad potentias cognitivas quod ex his que dicta sunt sequitur quod anima quodammodo est oia dico quodammodo: quoniam ipsa non est oia sicut est materiale sed sicut est intentionale. spiritus spiritus. n. reperiuntur anime sicut reperiuntur unitur recipienti: hec unitas neque sit proprie subiecti et accidentis: neque materia et forme: large tamen accepto sicut quod subiectum dicat id quod quocumque modo recipit aliud a quo non habet esse materiale: sed quo perficitur ad agere sicut potentia naturalem quod anima etiam intentiones que sunt in ea sunt unum cum subiecto. Quod autem sic est oia patet per diuisionem: quoniam omnia que sunt aut sunt sensibilia que sunt coniuncta cum materia aut sunt intelligibilia sicut separata a materia: et anima sicut solum est sicut idem cum sensibilibus: et sicut intellectum efficiunt idem cum intelligibilibus eo modo quo eadem actu dicuntur quorum idem est actu: hec esse sit differentes: et autem querere ad hec demonstrationem: quoniam per pres diuisionis inducta probatio non est sufficiens. Accipiamus igitur istam propositionem quod quorum diuisionis est in eodem ipsa sunt eadem. res autem et anima sunt eiusdem diuisionis: ergo anima est quodammodo ois res. secatur. n. scientia intellectualis et sensus in ea que sunt res quodammodo: quoniam id quod est deus esse et essentia tota est forma vniuersalis vel particularis. materia. n. non assumit ad esse conueniendum: sed potius ut sit subiectum esse et essentia: et si sine sicut tali subsistere possit non queretur materia a natura: quoniam est magis ignobilis a materia quam aliquid recipiat ab ipsa. esse autem rerum est potentia vel actu et separatim a sensibilibus: vel non separatim: et hec eadem sunt in sensu et intellectu: quando hec duo anime. s. sensitivum et scire potens sunt hec potentia primo et primo sunt hec actu: quoniam sensus primo est: et postea omnia sensibilia: et huius est maxime sensitivum primum quod est sensus communis: id autem quod scire ponitur post intellectum est potentia omnia scire: et post adeptum in

tellectu fm actu sunt scita oia sicut dixim⁹
 sapius. cum at sensitivum et intellectivum sunt
 sicut potentia oia. hoc est necesse fieri altero
 duorum modorum. aut. n. sunt potentia et actu ip.
 se res extra aiam fm ee male fm qd dixe
 runt multi philosophi de qbus in pmo li.
 fecimus mentione aut sunt potentia et actu
 spes rez. no aut pot ee q sunt ipse res. no
 eni hic lapis demonstratus in ee mali extra
 animam est in aia: sed spes lapidis e in aia
 et aia e spes eius: sicut diximus ee sensum
 spem sensibilem: et intellectum ee potentia spe
 ciem intellectuum. anima igit fm sensus et
 intellectus e sicut manus quedam q e in aliis or
 ganis corporis. manus. n. no est organum vni
 officio tantum: sed inuat qdlibet organum ad
 officium suum. porrigi ergo ori cibum et expedit
 pedem et purgat et deobturat aurem et sic de aliis
 actibus ipsi. et id man⁹ e organum orga
 norum hinc figurat et componem quasi actum ad
 ad oem organum. et ita e sensus potentia spes
 intelligibilium: per quem modum hoc sit superius
 diximus. quoniam sicut necesse est q manus
 sit formalior organis: ita necesse est q
 primum sensitivum sit formalius q sensibilia
 et pmo intellectus sit formalior speciebus
 intelligibilibus. hec autem sufficienter proba
 ta sunt in ante hinc: qm nulla oio sunt se
 sibilia que sunt separata a magnitudine cor
 porum: quia oes fore sensibiles sunt fore sibi
 situm in corporibus determinantes: et in maio
 ribus maiores: et in minoribus minores. et
 quia spes intelligibiles sunt in sensib⁹ quo
 cumq; modo sine sine abstractione dea: sicut ma
 thematicas: sine hinc et fore et passiones et p
 perates ipsorum sensibilibus sicut naturalia et mo
 ralita: ideo contingit q nihil oio senties nunq
 aliquid pot addiscere vel scire: qm sicut di
 xim⁹ aut adeptum intellectus e acceptio scie
 et fantasmatum. fantasmata aut no habent nihil
 oio accipiens per sensum: et si in toto paret ali
 quis sensum paret in toto scia q de sensibilibus
 illius sensus deberet elici. cui. n. qd spe
 ciales accipiendo sciam tunc necesse e sit in
 eo ee fantasma eo q fantasmata intellectu
 um sunt sicut sensibilia sensum excepto hoc
 solo q fantasmata abstracta a pntia mate
 rie sunt: sed sensibilia exigunt materiam ee pntem

Est autem fantasma fm quam fantasma in nobis
 fit: et dicitur ab affirmatioe et negatioe: qm nunc
 affirmatioe e et nunc negatioe e intellectus
 complexus intelligibilia: et hec complexio e aut
 vera aut falsa. et id forte quereret aliquis qd dicitur il
 lud qd primum e intellectus complexus particu
 laria per cogitationem ab eo nunc fantasma i
 aia: principium. n. intellectus in nobis e cogi
 tativus. nunc. n. ipsa fantasmata sunt non alia
 ab intellectu. constat autem q non. sed non sunt fan
 tasmata idem cum cogitatio intellectus: tamen
 intellectus cogitativus non est sine fantasma
 te: et id etiam in dubium venit sicut superius
 dixim⁹ viz intellectus fm q est in nobis
 concurrens imaginatio: idem sibi possit aliquid
 separatim intelligere. intellectus. n. p⁹ mori
 constat q intelligit separata. et nos diximus in
 illa questione qd nobis videbatur: quoniam
 nobis videtur q in hac vita continuat cum
 agente formaliter: et tunc per agentem in
 telligit separata. quia aliter felicitas contri
 plativa non attingeretur ab homine in hac
 vita: et hoc est contra omnes peripateticos
 qui dicunt q fiducia contemplativa e vi for
 ma attingeret intellectum agentem. est. n. sicut
 dixim⁹ superius respectu status nisi intellectus
 sed in potentia et in perfectione potentie ad actum
 et in adaptione. in potentia autem ex his nullo modo
 attingit agentem sicut formam. sed dum perficit tunc
 movetur ad coniunctionem cum adepto: et tunc quod
 habet de intellectu tunc e coniunctus: et quod caret
 tunc non e coniunctus. hinc autem omnibus intellectibus
 tunc e coniunctus et vocatur adeptus: et sic sunt
 omnes intellectus nisi quattuor quorum primum
 e possibile vocatur intellectus secundus autem v
 niversalis agens: et tertius specularis: et quartus
 adeptus. accessus autem ex nunc binidine ad a
 deptum vocatur subtilitas et expeditur usus ade
 pti in actu vocatur solertia. subtilitas autem captatur
 ex splendore intelligentie super possibilem
 et natura solertia autem est bona dispositio
 velociter invenienti causas multas.

Capitulum. xlii. et est digressio declarans
 q anima non movetur morte corporis: et q
 non fuit ante corpus.

Tertius

Is autem omnibus huius de facili probatur animam rationalem esse immortalem et quod manet anima separata a corpore et est ratio demonstrativa: quia oculus essentialiter separatum a corpore et quod non dicat corpore per se sed per alium manet separatum a corpore. anima autem rationalis sic separata est ut patuit ex dictis. ergo ipsa non destruitur morte corporis. Amplius autem omnis essentia vel substantia a qua fluunt potentie naturales separate sunt seipsas et suas operationes est substantia separata cuius probatio quod si per substantiam esset coniuncta corpori tunc potentia eius esset potentia coniuncta et tunc non esset separata substantia anima autem est huiusmodi substantia cuius potentie naturales sunt intellectus possibilis et agens que sunt partes per seipsas separate. ergo et ipsa est separata. separata autem in substantia et actione non destruitur destructio corporis. anima ergo rationalis destructio corporis destrui non potest. Superius est in induxit in primo libro aristoteli quod id quod est ex potentia per intellectuale naturam determinatum ad esse est aliquid in natura et in entibus mundi intellectualis autem anima et intellectus de se est determinatum quid ad esse et est aliquid per se extrinsecum in natura et incorruptibile tam ex potentia quam ex forma intellectuali quod ad esse in natura declarat vel determinat huius autem facile patet ex omnibus que de separatione intellectus dicta sunt. Avicenna autem sic probat et dicit. si enim anima dicatur corrumpi: aut dicatur corrumpi per se aut corrumpi ratione alteri ex quo pendet huius esse si autem corrumpatur per se et tunc antequam corrumpatur huius potentia non permanendi in esse. Constat autem quod huius esse non diuturnum aut ergo huius actus extrinsecus et potentia non essendi huius idem et in eadem radice: aut non huius idem sed in alia et alia. si dicatur quod huius huius idem virtutis. scilicet potentiam essendi et non esse tunc ab eodem erit actus essendi et non essendi potentia. sed potentia non essendi in omnibus huiusmodi potentiam illam est a privatione que est in materia per quam materia efficitur secundum transmutationis. ergo actus essendi erit ab eadem privatione quod est impossibile quoniam actus essendi erit a diuino et optimo quod est forma eius quod vere est. si autem huius a diversis tunc operetur quia sit opposita ex diversis quorum unus sit materia huius in se privationem et alter forma oculus autem quod tale huius materiam huius eam tunc ante se.

ergo materia ex qua sunt anime est animales sic materia corporum phisicorum est ante ea et oculus generatio nec et corruptionem aliam esse ad invicem sic corpus quod est absurditas maxima. Et huius autem patet quod huius quod in fine primi ce. et mundi diximus quod impossibile est quod generabile et corruptibile beatam vitam spiritus essendi cum habeat virtutem aliquando non essendi debeat intelligi de huiusmodi generatio et corruptio quod est oppositum nos. n. procedimus animam quodammodo generari si generari dicatur quod incipit esse per non esse et cum dicimus quod huius vitam spiritus essendi Si autem dicatur quod anima corrumpitur corruptione corporis sicut pendens ex ipso tunc dividemus sic dicentes quod aut pendet ex ipso sicut sit extrinsecum cum ipso. aut sicut ex priori: aut sicut ex posteriori. si autem simul extrinsecum tunc huius non potest esse nisi altero duorum modorum quod vel ipsa simultas sit essentialis utriusque et de ratione anime et corporis: aut quod sit accidentalis eis. sed si sit essentialis tanquam ens de ratione eorum tunc anima et corpus essentialiter et secundum suas definitiones referuntur ad invicem ergo sunt essentialiter relata quod falsum est. si autem est accidentalis utriusque vel alteri: tunc posito in ipso non esse non erunt dependentia ad invicem et nihil sequitur impossibile. ergo ex hoc non corrumpitur anima corruptione corporis. Si autem pendet tanquam ex posteriori: aut sicut ex priori dicto secundum causam: aut pendet ex eo si erit ex priori tempore: tunc erit corpus ante animam sicut natura propria et potentia a qua esse et corrumpi habet. ergo anima rationalis est forma organica et actus corporis quod multipliciter in phisicis improbatum est. Si autem dicatur esse materia corporis sicut ex qua fit anima huius est absurdum quia sic anima esset ex materia corporali quod etiam improbatum est. Nos autem loquimur de anima rationali tantum. si autem dicatur quod pendet ex eo sicut ex priori secundum causam: tunc aut erit causa efficiens aut formalis aut moralis aut finalis quia iam ostensum est quod non est causa materialis: si autem pendet ex eo sicut ex causa efficiens huius non potest esse quoniam a corpore non efficitur nisi virtus corporis eo quod non agit inquantum est corpus: sed per qualitates activas et passivas

que sunt in ipsa pbatū ē aut aīam rōnalem
n̄ esse v̄tutē in corpore nec aliquid cōs cor
poris pplexionem vel actionem corporalīz
qualitatū ergo nō pendet ex eo sicut ex ef
ficiēte: sed neq; pendz ex eo sicut ex forma
quia supra multipliciter pbatū ē in secūdo
libro de anima q; anima est sba t forma cor
poris t nō econuerso. Nec pōt dici q; pen
det ex eo sicut ex fine: quia sic essz corpus p
pter aīam t nō econuerso qd falsuz ē sicut ex
lupius habitis cōstat. Si autēz dicat q; aīa
pendet ex eo sicut ex posteriori tunc quere
m⁹ vtrūz pendet ex eo sicut ex posteriori hz
tempus aut ex posteriori s̄m ordinem qui
ē inter cām t causatū. Et si priorī mō ex eo
pendere dicitur tunc non destruit destructio
ne ei⁹ qm̄ diuisa i tpe nō destruit sic q; vnū
destruatur necessario destructione alterius
Et si iungat aliquādo vnū eoz destrui cū
alio hoc est casu. Si autē pendet ex corpe
sicut ex posteriori s̄m ordinem cāe tūc seq̄
q; nō destruit destructione eius necessario:
quia destructio posteriori n̄ necessario destrui
tu r id quod prius ē. Et si iungat aliquan
do h casu accidit. Nos autē n̄ talē cām q̄ri
mus destructionis: hz autem hic sufficiēter
pbatū sit animā nō destrui morte corporis hz
post mortem nobili⁹ esse accipe qm̄ tūc tota
quēri babz ad intellectū agentem sicut ad
formam t p euz intelligere separata a m̄ qd
est suūmū felicitatis ei⁹ s̄m nām in pōniz
m⁹ ipam in corpe incipiente corpe t h pba
tur ex hoc quia oīs motor suo mobili apra
tur sicut patet ex prius biis aīa aut motor
ē corporis: sicut. n. nulla nauē exīte null⁹ ordi
natur naua ita corpe p̄prio nō exīte n̄ pōt
s̄m ordinem eē nāe aīa. Demōstrāt b⁹ rōes
i p̄ncipio. vii. phisicorū t ad istud pbandū.
op̄ie t p̄ciose qm̄ ibi demōstratū ē q; mo
tor nō potest esse ante mobile neq; post ip̄s
lum neq; cū ipso ita q; nō moueat t necesse
est hoc eē ita in minori mūdo sicut in maiō
ri: sicut ibidem dictū ē. Constat autē p oīa
āte dicta q; aīe s̄bale est ita q; p illud diffini
tur q; ipsa sit motor corporis t si eēt ipsa cum
corpe t nō ante ipsum neq; post ipsum fac
ta t sic simul demōstratione pbatū est ppo
sitiū t destructus ē error p̄lonis q; dixit ai

mas aī corp⁹ fuisse ab eterno in p̄pib⁹ stel
lis. huius autē modus quat aīa incipit cū
corpe t nō destruit cū ipō bētur ex aī biis
Cōstat autē q; sunt gradus in entib⁹ t qdā
sunt nobilia t quedam minus nobilia t q;
nobilius inter oīa est aīa rōnal. op̄et igitur
q; ipsa maxie sit eleuata s̄r mām t lunillia
causis separatis op̄et igitur q; ipsa sit imago
causae separate p essentiam t potētiā quas
dam sicut supius dixim⁹. Substantia autē
tal hz incipiat esse in corpe: q; tū pēdet esse
ei⁹ ex cāis nullo mō pōt interire cū corpe hz
hūc ordinē essentialē nō possum exponere
intelligibiliter nisi in scia diuina; vsq; illuc
ergo differamus

**Ca. xliij. t est digressio declarās erro
rem eoz qui dicūt de oībus aīab⁹ an vnam
remanere post mortem.**

**Querant autem quidam qui vidēs
res animam s̄balter esse separata
dixerunt eam nō indiuiduari nisi
p corpus t ad corpus t ideo destructo cor
pe ex oib⁹ aīalib⁹ nō remanere nisi vnicam
s̄bam separatā t hōz nos regimns supra er
rorem cū loqueremur de nā intellectūs possi
bilis. Sed quia deliramentū h eē putam⁹
t fuerunt viri magni in phia qui hūc abboz
rauerūt errorem bonū nobis videt ponere
fontes rōes t demōstratias p̄ra illos. Dis
cimus autē q; si vna anima sit ex oib⁹ aīab⁹
rōnabilibus: aut hoc sit sic q; ex aīab⁹ s̄balī
ter multis fiat vna aut ideo q; accidētaliter
multe sūt t s̄balī remanet vna ex multis vel
oībus post mortem corporis. Si autem pri
mo modo dicūt hoc est absurditas magna
quia cum omnis aīma rationalis sit ei⁹ dē
spēi cum alia non remaneret vnum nisi col
lectione ex omnibus sicut exercitus t tur
ba t popul⁹. hec at simpliciter sunt multe
aīe t secundum qd vnum. viri autem sapiē
tiores fuerunt q; vt dixerunt hec sed absq;
dubio secundo modo dixerunt dicētes aī
mas non esse multas nisi ex respectu ad cor
pus t p̄ra h fortissimas quatuor superius
induximus rationes vel demōstrationes
hic at dixi⁹ q; ilud accidēs quod fecit mul**

Tertius

tas animas: aut est accidēs q̄ est in anima aut non est in anima. Si enim est in anima cum anima sit simplex tunc oportet q̄ sit in tota anima et sic indiuiduatio anime ad vnū erit indiuiduatio ad aliū. et sic anime per illud accidens non erūt multiplicatę per numerū et est contra eos. Adhuc autem quicquid accidit simplici toti simplici accidit. Illud ergo accidens toti accideret anime accideret ergo ei secundū q̄ est in omnib⁹ et sic non multiplicarentur per illud accidēs. Si autem accideret anime tunc non indiuiduaret animam. Adhuc autem habitus est q̄ speculatiuus inest anime s̄m ipsam: et sic speculatiu⁹ intellect⁹ ēēz idēz apud omnes quod omnino falsum ē quia sic vno homine existente sapiente omnis homo sapiens ēēz quod falsum est. Adhuc autem cū anima rationalis sit simplex ipsa est tota in omni corpore in quo est ergo cum tota anima secundum istos esset in vno et tota in alio et tota in quolibet: et hoc non est intelligibile quia ex hoc sequitur q̄ tota esset in quolibet et tota extra quodlibet quod est absurdū. Si autem dicatur esse s̄m in corpore sed respicere ipsum: queratur quis sit modus illius respectus et dicūt q̄ hic est respectus operationis et hoc stare non potest: quoniam cum operatio egrediatur a potentia et potentia sit in essentia oportet eaz essentialiter ēē ubi opatur et opatur in corpore ergo est in corpore. Adhuc autem substantia que ē dās esse et rationem est in eo cui dat esse et rationem: anima autem rationalis dat esse et rationem corpori ergo est in ipso. Constat autem falsum esse q̄ isti dicunt. si autem q̄rat modus coniūctionis anime ad corpus et indiuiduationis superius a nobis hic est assignatus cum ostenderemus qualiter intellectus possibilis est separatus et coniūctus in anima intellectuali similiter nec oportet hoc reiterare. dicit autem auicenna q̄ anima habet indiuiduans propriū licet naturam eius et nomen ignoremus. Sed cū omne indiuiduans sit materia oportet q̄ illud indiuiduans esset materia incorporea in anima existens: et per formam que non est corporis perfectio et hoc concedunt ple-

riq; inter nostros socios. Sed nos eis in nullo contradicere volentes. probabile reputamus quod nos superius diximus q̄ id probari potest ex his que insunt anime istud autem non est probatū: sed ratione magis confictum.

Tractatus quartus tertij de anima in quo agitur de motiuis viribus.

Capitulum primū que pars anime sit motiua

Noniam autem sicut ab initio diximus anima s̄m duas diffinita ē potentias quibus animatum videtur differre ab inanimato. dico autem eam que animalium est quia plante habent partem partis anime potius q̄m animam. nam in plantis neutra est illarum potentialitū quibus animatum ab inanimato differre videtur. due autem potentie sunt discretiui et motiui s̄m locū discretiui autem in cōiecta ē op̄tā intelligētie q̄s s̄sus et s̄ viroq; istorum iam habitum est. de mouente autē speculandum est nunc quid sit anime et hoc est querere vtrum mouens in animalibus sit vna quedam pars anime que separabilis sit ab alijs partibus magnitudine: et subiecto sui organi sicut visus separat ab auditu sicut dixit plato animā in vires diuidi aut tantū separatur ab illis rōe potentie et virtutis et cōueniat cum eis in subiecto aut etiam ipsū sit tota anima et non aliqua pars alicuius anime sicut dixerunt quidam q̄ sicut vegetabilis est vna tota anima et sicut sensibilis est vna tota anima ita motiui s̄m locum sit vna tota anima p̄ficiens illud quod mouet s̄m locum. Quia autem ex omnibus diuisionibus his pars vera est q̄ sit pars potentialis anime sicut patet ex prehabitis s̄o supposito illo q̄rēdū ē vtrū sit p̄p̄ta quedam pars separata ab his que consueta sunt dici partes anime. Et que dca sunt et determinata sūt a nobis aut est barum aliqua que sunt determinate. In hac autem questione res quesita mox ingerit dubitationem s̄m quem modū oportet dicere anime partes et quot numero. nō enim sunt integrales neq; essentialis sicut

in prebabitur est determinatum: sed sunt actuales siue potentie partes, in quibus inferior semper in suo superiori saluatur. Quot autem oportet dicere partes multum est dubitabile, modo enim quodam infinite videtur. Et si enim vellemus vocare partes quas species motorum inferunt passiones infinite esse videntur: quia tunc multiplicabuntur potentie passiuæ secundum formas suorum actuatorum. Et secundum hoc tot erunt appetitus quot sunt appetabilia et tot sunt sensus qui sunt sensibilia specie et forma differentia et hoc procedit infinitum numerum. Et secundum hunc modum quidam philosophorum dixerunt minantur et diuidunt animam in rationatiam et ea que ab animositate vocatur animatiua quam quidam vocant irascibilem et ea que vocatur a quibusdam appetitiua quam platonici concupiscibiles esse dixerunt, hanc enim diuisionem secundum solas species obiectorum diuidunt platonici et non secundum differentias corporum animatorum. Si autem sufficienter diuidunt animam ut iam dictum est tunc quelibet species obiecti faciet partem anime spirituales et speciales et tunc erunt partes infinite, penes enim species obiectorum inueniuntur ibi alie partes que magis differunt quam tres inducite differentes sicut in genere boni actualis, et nos possumus inuenire formas obiectorum in diuersis generibus existentes hoc autem evidenter ostenditur per hoc quod diuiditur anima ab istis in rationalem et irrationalem et irascibilem et concupiscibilem et est insufficiens diuisio. Quia partes anime principales sumptæ sunt secundum diuersionem generis animatorum et ille sunt vegetabilis et sensibilis et licet vegetabilis aliquo modo dici possit irrationalis tamen sensibilis neque rationalis neque irrationalis dici potest quia sicut dicitur in fine primi ethicorum rationalis non est per se tantum neque irrationalis est quoniam participat aliquo modo ratione eo quod persuaderetur ei ratione et subiacet ordini rationis. Idem autem est de fantasia que ab omnibus dicta altera est quam irrationalis nec irascibilis: nec concupiscibilis esse videtur, hec autem sequentia demonstrabunt. Si autem rationalis in animositate: siue irascibilem appetitum siue

concupiscibilem diuidatur penes obiectorum differentias tunc, secundum habitam rationem infinite partes anime videntur esse et hoc etiam est inconueniens, habet igitur magnam questionem cui harum virtutum fantasia et sensitiua eadem sit vel a qua earum sit altera et precipue si quis ponit anime partes separatas in loco et diffinitione et non ponit unam in alia virtualiter: sicut inferior potestas continetur in superiori. Adhuc autem appetitiua est una eorum que secundum platonem habet rationem et potentiam relatiuam ad actum altera videtur esse a rationali cum tamen inconueniens esse videatur hanc sequestrare ab utraque vel ab altera eo quod in utraque videtur contineri et quod continetur rationatiua patet: quia voluntas non fit nisi in rationali eo quod omnis voluntas est rationis nature potentie et voluntas est appetitus quidam. Similiter autem non sequestratur ab irrationali quia in irrationali fit desiderium et animus ab animositate dicitur quod irascibilis vocatur et utrumque ipsorum est appetitus quod videtur concupiscibilis, concupiscibilis enim appetitus delectabile secundum sensum et irascibilis appetitus arduum in quo est gloria sicut vindicta vel gloria vel victoria aut aliquid huiusmodi quinimo si anima est illa tria que dixit plato videbitur esse in vnoquoque dictorum trium quod ratio est appetitus discernere id quod appetendum est secundum rationem rectam sicut est honestum et partes eius. De his autem questionibus hic non est intentio: forsitant enim de his alibi determinabimus in sequentibus istius tractatus. Sed de quo nunc ratio existit ad querendum hoc est quid sit mouens secundum locum animal quod habet motum secundum locum. Secundum enim augmentum et decrementum quod mouetur mutat aliquo modo locum quia augmentum crescit in locum maiorem et decrementum decrescit in locum minorem. Sed motorius huius motorius in omnibus est animatus eo quod augmentum et decrementum insunt omnibus animatis et ideo constat motorius in huius motorius esse vegetatiui per cibum et generatiui sic dicitur in secundo istius voluminis libro: de inspiratione autem et inspiratione que etiam motu qua

Tertius

dam parte corporis fm locum perficiunt si
militer autem de somno et vigilia in quib⁹
fit motus sensus et spirituum ab exteriori-
bus ad interiora sicut in somno que n̄ sunt
sine motu locali post hunc librum in pro-
prijs locis dicemus. Nos enim hic non q̄-
rimus de omni motu locali animati corporis
sed de motore istius motus tantum quo ai-
mal pcedit de loco ad locū et hoc p organa
et hec a natura formata.

Capitulum secundum qd vegetatiuū
fm se et sensitiuum secundum se : non sunt
motiua fm locum.

E motu autem fm locum quid vi-
delicet sit animal mouens h̄z pro-
cessuū motum de loco ad locum
nunc considerandum sit qd quidem igitur
vegetabile fm se : non est animal mouens
fm motum pcessuū erit manifestus ex his
que inducentur nunc. **M**otus. n. qui dicitur
h̄ motus processiuus est semper prop-
ter aliquid quod est semper extra animal
motum et distat ab ipso propter quod dicunt
vulgares qd hic motus ppter indigentiam
est : et ideo oportet qd fiat eius fantasia q̄ ima-
ginatur delectabile absens : aut cum appeti-
tiu et sensu qui apprehendit delectabile ex-
tra se presens et probatur ex hoc qd nihil qd
non est appetens delectabile vel fugiens irri-
stabile mouetur de loco ad locum et si mo-
uetur mouetur tunc violenter sicut transplā-
tatum est lignum. vegetabile autem de se
sumptum neqz fantasiam habet neqz appe-
titum sensibilem et ideo vegetatiuum per se
sumptum non mouet fm locum : quia tunc
omne vegetabile fm locum moueretur plā-
te igitur fm locum mouentur. **E**t si hoc cō-
cederetur tunc oportet cedere qd haberent
membra organica sicut pedes vel alas qui-
bus explerent huiusmodi motiua et hoc nō
est verum. vegetatiuum fm se non mouet h̄z
locum. similiter autem nec id quod sentire
potest quod vocatur sensitiuum fm qd hui⁹
prima et perfecta causa. hanc enim causam
mouentem querimus solam et non causam
que remota est causa motus. si enim sensiti-
uum

num in eo qd huiusmodi esset sufficiens et p-
fecta causa huius motus processiu : omne
sensitiuum moueretur fm locum sed h̄ fals-
sum est cum multa animalia sensus habentia
videam⁹ esse manentia in vno loco im-
mobilia vsqz in finem vite sue. Quamuis
enim dilatenur et constringantur per quez mo-
tum animalia cognoscuntur tamen non p-
cedunt de loco ad locum quia sicut iā anie-
diximus nos non loquimur de motu quo
quasi crescit animatum in locum maiorem
vel restringitur in minorem : sed de illo tan-
tus quo animal procedit de vno loco et mo-
uetur totum in alium locum : nec potest ali-
quis dicere qd huiusmodi animalia sint im-
perfecta sicut imperfecta dicuntur que omni-
nuuntur per impedimēta nature in aliquo
quod est speciei sue debitum fm naturam
sicut monstra que peccata sunt nature sicut
diximus in secundo philosophorum. talia enī
animalia perfecta sunt perfectione debita
sue speciei et generant sibi similia fm speci-
em. hec enim monstra non faciunt. si enim
monstra peccent in principalibus membris
cito moriuntur. **E**t si peccatum sit non in pr-
cipalibus sicut in manibus vel in pedibus
non generant simile monstrum : sed simile spe-
ciei vt frequenter. hec igitur animalia cum
producunt sibi similia perfecta sunt species
rum suarum perfectione et recipiunt augmē-
tum et decrementum per cibum. Si ergo il-
la habent motiuas virtutes fm locum na-
tura dedisset eis organa quibus perficerēt
motum localem : quia natura non deficit in
necessarijs nec abundat. Si enim deficeret
in necessarijs : tunc motor qui non haberet
organum esset superfluum : quia nunquam
perficeret motum cuius ipse esset principis-
um et causa. Si autem abundaret superflu-
is tunc iterum frustra esset vltra necium cū
per pauiora eadem opera posset perficere

**Capitulum tertium qd nec intellecti-
uus nec operatiuus h̄z se sunt causa motus
fm locum : sed duo horum vel tria simul.**

Ad neq; rationatum scilicet p
anime que ratiocinatur et delibeat
de operabilibus nec etiam vis que
vocatur intellectus speculativus sunt s; se
causa efficiens huius motus quem voca
mus processum. hoc autem de speculativo
intellectu facile probatur quoniam specu
latus intellectus est qui accipit formas
denudatas a materis et ideo nihil intelligit
actuale per nos quia omnis nostra actio est
in sensibus et materialibus: et ideo nihil de
cernit fugiendo vel persequendo. Semper
autem motus processus omnis animalis:
aut est actus fugientis nocivum aut perse
quentis siue imitantis delectabile siue con
ueniens. Cum enim intellectus speculati
vus est de practicis que reus in eis ratione
veri non considerat ea prout sunt practica s;
prout sunt speculativa sicut est in scientia e
thicorum doctrinalitunc accidit q intellectus
multociens intelligit id quod timendum
est s; rationem: licet non eodem modo intellis
gat quo timendum est: sed considerat passio
nes eius differentias et accidentia per se sci
entia doctrinali sicut considerat in alijs specu
latis. Et similiter considerat aliquando
id quod est letum et delectabile s; rem si
cut quando ratiocinatur de delectatione
venereorum que est s; tactum et non s; vi
sum et q ipsa est propter appetitum comis
ad generationem ordinata. hec enim omnia
speculativa sunt et tunc non iubet intellectus
timere delectari: s; potius ostendit unum doctri
nale alias delectabile quod est in venereis
propter rem tamen que innotet concupiscen
tiam aliquando cor movetur vel aliud me
brorum: sicut genitalia in quibus delectatio
talis vel timor ostenditur: sed hoc non pre
cipit intellectus: sed potius avertit ab illo.
sed pntas rei adiuncta facit huiusmodi mo
tus membrorum: et ideo non sequitur motus
processus ad rem illam: que non est consi
derata ut circa que sit opus: sed ut ea circa
que est speculatio intellectus simplicis. Am
plius autem cum intellectus extendit se ad
particulare operabile et decernit et precipit
fugere aliquid aut persequi siue imitari: tunc
ad hoc non est sufficiens causa motus quia

sepe tale decretum intellectus practici circa
operabilia per nos nullus sequitur motus. p
cessus animalis. possibile enim est ut in
ethicis ostenderetur q aliquis sanus habeat
intellectum et corruptum habeat appetitum
et desiderium et illi bene precipit intellectus
de fugiendo et turpi et imitando bono bo
nesto et ille tamen victus passione turpis a
git et movetur s; desiderium et non movetur
s; intellectum et talis vocatur in ethicis q
dam incontinens. potest autem vocari inab
stinens eo q non abstinere ab his a quibus
intellectus precipit abstinere hoc autem et
argumento et simili videmus quoniam vi
demus q habens artem medicine infirmus
aliquando non sanatur et hoc est ideo: quia
non movetur et operatur s; medicine pre
ceptis ostendit q alterius q intellectus et sci
entie magis proprium sit agere et movere s; in
scientiam et non scientie quia etiam quando
infirmus curatur magis proprium movens
habet q scientiam habet: licet s; scientiam
non moveatur et similiter est in intellectu
et scientia practica qui similiter se habet ad
opera morum sicut scientia ad regimen cor
poris: et ideo dicunt morales q scientia pa
rum prodest ad opera: sed velle operari in
tellectum multum prodest. Ex hoc autem
forte aliquis crederet q appetitus moue
ret. Et nos eodem modo ostendimus q
nec appetitus est sufficiens causa motus nec
sensus cum appetitu. Sunt enim quidam
ut in ethicis probatur qui continentis vel
abstinens dicuntur sicut religiosi et heremi
te qui sentiunt motus passionum: et tamen
non consequuntur in opere: propter quod
conceduntur remanere in regimine vero et bo
nesto s; q precipit intellectus et tales sunt
appetentes et concupiscentes turpes dele
ctationes: et tamen non sunt operantes ea
quorum habent appetitum et concupiscen
tiam sed sequuntur intellectus licet ergo quod
libz istorum sit imperfecta causa motus: ta
men nullum istorum universalis est et suffi
ciens causa motus animalium qui vocat
processus. oportet igitur q sufficiens et
vis causa motus sit aggregata ex duobus vel tribus
quorum unum discernat et precipiat motum et alter

Tertius

exequatur. Et hec duo sunt i boie appetit⁹ et intellectiua. intellectiua enim operatiua seu practica discernit et precipit ad quid mouendum est et propter quid et quasi et ubi et quando et quantum et cetera huiusmodi appetitus autem sequitur et perficit hoc quod preceptum est ab intellectiua. Sic ergo duo in genere sunt mouentia in homine. Si autem dicuntur tria mouentia: tunc erunt illa tria sic ordinata q^d duo sunt sicut vnum hec autem tria sunt intellectus practicus et appetitus et fantasia q^{ue} est sicut intellectus qui ipsa discernit motum et precipit sicut intellectus et hoc dici oportet quia multa animalia preter scientiam intellectualem de particularibus operabilibus sequuntur in motibus fantasias. In alijs enim animalibus preter hominem aut non est intellectiua aut si abusine dicatur esse in eis illius non erit vt rōcinans quasi ex sillogismo sed erit vt reus a natura sicut diximus in secūdo hui⁹ voluminis et ideo omnia similia specie sibi opantur hec igitur sequuntur fantasiam.

Dicam⁹ igitur q^d vtraq^{ue} hec sunt mouentia sibi locum intellectus videlicet et appetitus vel loco intellectus fantasia. Quouens eniq^{ue} igitur intellectui vel fantasie appetit⁹ consensit motū precipientibus tunc erit motus et erit talis motus qualis est consensus appetitus ad intellectum vel fantasiam. consensus autem huius ad fantasiam est vno modo et ad intellectum duobus modis. fantasia at^{que} cū sit discretiua particulariū sensibiliū non percipit motum nisi circa delectabile vt nunc p^{ri}us. Et ideo videmus cetera animalia non esse continentia et abstinentia a delectabilibus in sensu que sunt vt nunc delectabilia. intellectus autem practicus nō ex conuersione ad oculum: sed ex sillogismo precipit opabile: et ideo cum sillogismus nō peccat tunc est motus abstinentis et continentis verbi gratia cū dicat intellectus omne turpe est fugiendum et accipiat fornicari cū belena esse turpe eo q^d est alieni ibori violatio appetitus exequens hui⁹ motum est cōtinens al^{iter} p^{ri}ncipis. aliqui autem sillogismus h^{ab}et in minori p^{ro}positione obumbrat al^{iter} obumbratur ex nimio estia concupiscentie: et

licet tunc bene vniuersaliter precipiat intellectus: tamen vis concupiscentie non sinit per bene placitū videre particulare quod sibi vniuersali accipiendum erat: et si videt illud non videt nisi speculatiue. oportet autem in operabilibus per bene placitū videre quia visio hec mixta est effectui qui est circa quod precipitur operandum esse. Et i hac p^{ro}positione omnis malus incontinentis ob dictam causam ignorans: et dicitur in minore p^{ro}positione sic accepta nō consentit appetitus sibi vniuersali et ideo sequitur puerus mor⁹ mouens at^{que} illuc⁹ ē in vniuersali p^{ro}positione. In minori autem p^{ro}mixtus ē fantasie que tacta est per affectum et hec ē causa q^{ue} intellectus dicitur semper rectus et fantasia aliquando recta aliquando non recta. intellectus autem quia in homine ex sillogismo et rōne monet ideo sequuntur opa boi⁹ verecundia et gloria quia turpe est obicere regnum digniorum et sequi regimen eius: quod commune habemus cum bestijs et h^{ec} est causa q^{ue} peccatum et pena sequuntur hominis opera. similiter autem laus et hec si sequuntur opera aliorum animalium. hec etia^{que} causa est q^{ue} opera honesta dicuntur eē sibi naturam hominis inquantum homo ē opera autem turpia et inbonesta dicuntur eē cōtra naturam hominis inquantum est homo.

Capitulum quartum de differentijs intellectus practici et speculatiui.

Intellectus q^{ue} semper rationat^{ur}: p^{ro}pter aliquid quod est extra ipm et vocatur practicus quod idem sonat quod operatiuus: operatiuum autem cōmuniter voco siue sit operabile quod vocatur actuale siue factibile. actuale autem iⁿ etibicis vocatur quod pertinet ad opera: que sunt circa passionem delectabiles et instabiles et circa opera communicationis insticie et hec sunt opera moris et huius intellectus ad illa perfectio est prudentia. factibile autem vocatur: quod in mechanica opa sit manuali et intellectus ad ipm perfectio ē ars mechanica sic iⁿ etibic⁹ bz determinari

Hic autem communiter vocamus practicū intellectum qui est temporiū in his et in alijs et huius ad intellectum speculatiuum propter doctrine bonitatem volumus inuenire duas quatuor quarū prima ē quod sine differēt eo quod finis oīs intellectus practici est extra ipsum siue sit opus siue opatum. opus quod in artibus est finis sicut in musicis in quibus cantus et melos vltimus finis est qui exercetur in arte. agere in alijs vltimus terminus nō est opus sed opatum. faber. n. nō intēdit fabricare propter fabricare sed propter gladiū vlt aliud vas quod suum propriū opatum ē finis sue artis. In actualibus autem finis ē opatio que est felicitas ciuilis eo quod hec est diuinissima et optima est inter operationes vltimum. Quilibet autem istorum finium est extra opantem et ideo motu acquirit. intellectus autem speculatiuus finem suū seipsum semetipsum habet. n. verum speculatum in theorematibus quod finis eius est. h. n. etiam est finis sui instrumenti quod demonstratio est et vocatur: nec extra illud aliquid acquirit quia verum est de his que propter se volumus in speculatiuis: que essentialiter sunt de philosophia. h. n. nō sunt dialectica quia nō sunt de mera philosophia nec sunt ethica quia verū taliū querimus propter opus: sed sunt naturalia mathematica vel diuina propter quod diē platiū intellectus habens in se finem perfectior et nobilior est practico: et ideo penes ipsum consistit felicitas et beatitudo speculatiua precipue quando fuerit adeptus agentem formā prout diximus in tractatu philosophico libri istius. Secūda autem oratio est in forma quā apprehendunt tam speculatiuus quā intellectus practicus: practicus. n. accipit formā prout est principium operis cui necessario propter tria accidunt quorum vnum est: quod ipse de c. irrit ab vltimo ad particulā eo quod oīs nostra opatio circa particulā est. secūda autem est quia ipsam formā pponit eo quod omnis practicus formā intendit pponere cum ope vlt cum opato vt pater per inductionē tā in moribus quā in artibus. forma. n. domus extrinsecus in mente artificis perfecta pponit cū lapidibus et lignis forma autem cōtemplatiōis ex rebus extrinsecus separata per cōtinuam abstractionem maiorem

et minorem cōponit cū a se et ideo vocatur forma abstractionis siue separationis. Et ex hoc accedit tertium quod forma practici intellectus est forma ad rem extra animā pueniens forma ad vō cōtemplationis vocatur a re et non ad rem que puenit a rebus extra ad intellectū. tertia differentia est in hoc quod in omnibus huiusmodi animam in terreis intellectus practicus in acqrendo formā non vtitur corpore: sed potius habet eam apud seipsam sed vtitur corporeo instrumento quod educit eam formā in manū extra se existentem. Sed in intellectu cōtemplatiuo est econuerso: quia ipse vtitur viribus et instrumentis corporalibus in acqrendo formā quia mediis viribus et organis corporalibus perficitur abstractio et in vltimo cōsideratiōis nō vtitur corpore aliquo et ex hoc est quod intellectus practicus se extendens extra se ad particulā et ad instrumenta corporum. Sed intellectus cōtemplatiuus de se colligēs inter seipsum Et relictis corporeis viribus et instrumentis colligit se ad vltimum quod ē iter seipsum et magis est intellectus anime cōtemplatiue quā practicus et nobilior anime bonū ē cōtemplatio quā actio et in decimo ethicorum probatur Quarta vō et vltima differentia est quod intellectus practicus ē cā rei quod sibi subiectus sicut patet tā in actualibus quā in facultatibus. Intellectus autem cōtemplatiuus causas a re que subiectus eidem eo quod accipit formā cōtemplationis a re subiecta: et considerat eam finem quod est natura rei. et ideo quia intellectus primarie cā et intelligentiā separati sunt causa rei et nūquā cansatur a re potius assimilatur intellectus eorum practico intellectui quā speculatiuo. de his autem in prima philosophia perquirēdū erit. Sufficit autem nobis ad presentem speculationem quod sciamus quod intellectus practicus semper propter aliquid ē et ideo nō qui de se differat a speculatiuo sed differat hoc ē et finem. Etse autem quod hoc ex forma quod ē huius practicus de quibus est in ethicis practici nomē accipit.

Ca. v. qualiter vnum specie sunt motus et plura finem subiectum.

Tertius

Sicut autem intellectus est propter aliquid ita ois appetit⁹ ē propter aliquid qđ nō habet appetēs vel si appetit qđ habet appetit illad s; qđ nō habet sicut appetit delectabile bitū aliqñ nō fm qđ ē bitū sed vt continuetur vel vt alio modo babeat eo qđ contingat plurib⁹ mouis haberi idem et iste appetitus quo appetimus fm actum non practici intellectus est vt potentia ex q̄ eliciatur appetere: sed potius est id qđ ē vltimum in ordine mouentium et p̄ximū motus hoc est principium motus et actiōis et iste appetitus ē potētia distincta ab intellectu: et est illa que post intellect⁹ vel fantasie motū et actiōez sequit⁹: mouēdo lacertos et musculos ad motū pficiendū. Et ideo cu; ad motum aialem qui sic fit p̄ intentionē non exigantur nisi hec duo decernens. s. et p̄sequens rationabiliter videntur hec duo mouentia appetitus v; et intelligentia practica i boie. Appetitū enim per spēm appetibilis mouet sicut vltimū motus principium. Et intelligentia mouet propter appetibile qđ intelligentia fm qđ est cognitio quedā nō mouet s; potius per hoc qđ principium p̄mū intelligibile mouēs est appetitū. Si autem nō appbēderet appetibile et nō traheret ab appetitu intelligentia nō moueret sed potius decerneret non esse fugiendū: aut in sequēdum vt appetibile. Similiter autem est in his in quib⁹ fantasia mouet qđ aialia bruta intellectus practici fantasia videntur que practica dicuntur sicut intellectus quia videt propter aliquid qđ est extra et quia apprebēdit spēm vt opabile vel appetibile: et qđ est forma opativa et qđ cā rei etiā qđ de formis practiciis iā aū determinauim⁹. Nec igitur fantasia non mouet sine specie appetibilis fm qđ ē appetibile: appetibile autem in eo qđ appetibile trahit et inclināt appetitū ergo etiā fantasia sicut et intellect⁹ mouet p̄ hoc qđ miscetur appetitū et sic possum⁹ dicere qđ vnum specie motūū est et hoc est appetitū. Quocunq; enim est modo fantasia decernens est motū propter appetitū: appetitus autem mouens est propter appetibile. Spē igitur sūt vnum et duo in speciebus. Similiter autem quādo intellectus cu; appetitus

mouet et ideo etiā est vnum specie motus et non duo nec vnum compositus. Si enī daretur qđ duo specie ē intellectus et appetitus qñ mouet et qđ eoz sit motus similis et sit tamen vnum motus et cū hoc p̄ se sit qđ vni⁹ motoris simplicis nō est nisi vnum motus oportet dicere qđ intellectus practicus et appetitus mouerent fm vnum aliquid quod est cōe vtriq; et ex hoc sequeretur qđ mot⁹ fm locum per se esset illis cōis et p̄ acciōis esset intellectus practici et similiter p̄ acciōis esset ipsius appetitus: sicut habere tres angulos p̄ se est trianguli: et per acciōis conuenit ysocheli. Sed fm hoc non vere esset mouētia intellectus et appetitus: oportet igitur qđ sit vtriq; sed vnus propter alterū. In nullo enim motu intellectus videtur ē mouens sui appetitū tā i rōnabilib⁹ qđ in irrōnabilib⁹. Appetitus enim cōe qđ dā est ad rōnalem appetitum et ad irrōnale: qñ volūtas qđ solius rōis est appetitus rōnalis: cuius causa ē qđ volūtas qđ dā liberrimū est i aia et illa que tñ p̄ nos incoacte oēs facimus ex voluntate dicimur facere. Libertas autē oimoda nō est in his que obligata sūt materie et ideo i sensibili propter voluntas non est et si dicātur bruta aialia volētia aliqñ abusus sit vocabuli qđ voluntas eoz p̄ appetitū vel desiderio sensibili accipit⁹. In ista enim voluntate tota libertas est qđ ex hoc patet: quia cum coactio ad aliquid agendum vel in aliquid consentiendum fiat ex tribus causis. quaz vna est violentia exterior: scđa aut obligatio ad materiam in qua est: tertia autē est p̄ rōnem et silogismū per quē ratio cogat ad cōsensum verum: ab omnibus autem his coactionibus deobligata est voluntas. Eadē enim coactione exterius in corpus libera manet voluntas et dissentit interi⁹ ab his ad que cogitur extra in opere. Similiter nō est virtus organica et ideo non agitur et impellitur a natura quēadmodum bruta ad opus aguntur. Similiter autē post clusiōez de ali quo faciendo qđ de necessitate probatū est voluntas adhuc est libera ad hoc volendū vel non: et sepe non vult hoc ipm. Nec enī tota et sola causa est sui tantum: solū ei h̄ sufficit ad volendū aliquid in qđ cōsentit v;

luntas q: volum⁹ illud sine oī alia cā: z iō regnū voluntatis simile regno tyranni qm leges edit ad libitū z non ex aliqua causa utilitaria rei. p. qd sonat proverbium qd dicitur. Sic volo sic iubeo sic pro ratione voluntas. Regnum autem intellectus practici simile est monarchie in qua rex sapiens dñatur nihil oīo discernens nisi fm rōnem utilitatis rei. p. Nec igitur voluntas cōstat q est appetitus quidam. Et cum rationalis moveatur sicut dictum est fm appetitū tunc mouetur fm liberā voluntatem. Appetitus enī mouet extra ad appetibile. Et hec est causa q omnis appetitus est cū quodam affectu cōcupiscentie que est rei exteriorioris. Et ex his patet q intellectus z fantasia sunt mouentia propter appetitū. Et q in omni motu exiguntur ad minus duo mouentia quorum vnum nūciat de motu z alterum prosequitur. Vnum igitur sunt specie mouentia: duo autem per subiectum efficiētia motum. z tria genere: intellectus fantasia z appetitus: z in rationali anima appetitus est voluntas libera.

Capitulum sextum q intellectus semper est rectus ille. s. qui est mouens: fantasia autem z appetitus recta z non recta.

¶ Iam autem differentias horum considerare volumus q intellectus per hoc q est intellectus nihil habēs fantasmatum admixtionis z semper est rectus: hoc enī nihil aliud est nisi potentia bituali habens habitum pncipioz moraliū z factualiū in quibus nullus est error. s. non esse occidendum non esse mechādum non esse furādū iustitiā esse colendā: deum esse venerandū penes esse honorandos: rem. p. instaurandam. Et in artibus similiter sicut architectonica grauiā subius ponenda z leuiā super ea cōiungenda ē: prius dolanda esse vt bñ cōiungant z hñōi z ideo nāles hunc intellectum vocant naturale adiutorium vel iudicatoriū in quo vltia iuris sūt dscripta. Appetitus autem z fantasia sunt recta z nō recta: ppter qd z intellectus si exeat ex se in fantasmata accidit ei rectitudo z curuitas

Quius probatio est quoniam semper quidē vt dcm est mouet appetitum ad aliquid faciendum vel prosequendum: hoc est ad id qd habet intentionem boni cōuenientis vel mali nocentis: non enī mouet ad omne bonum. Est enī bñ non agibile p nos z ad hoc non mouet sed mouet ad actuale bonū circa qd sūt actus z motus nostris p qd nos operando z mouendo acquirere possumus. Omne autem tale bonum est circa pcularia: qd contingit se sic z aliter habere: ideo aliquando est rectum aliquādo non rectū z ideo cum appetitus z fantasia sint circa tale bonum: contingit fantasiam z appetitū aliquādo esse rectam: aliquādo non rectā. Si enī id qd habet intentionem boni ē bonum simpliciter h semper z vbiqz est bonū tunc fatalia z appetitus circa id sunt recta. Si autem est bonum vt nunc z non simpliciter h est dupliciter: bonum enim simpliciter habet in se duo quorum vnum est q ip bonum est. alterum autem q vbiqz z in oībus bonum est: per cōpositiōez ad illa duo dicitur bonum vt nunc z hic. Secundū autē q opponit ei qd semper bonū est tunc dicit bonū vt nūc quod presentialiter afficit delectando sensum z hoc est bonum qd proficitur aial brutum z incōtinēs. Scdm autē qd opponitur ei qd est vbiqz sic opponitur ei bonum qd est ex casu hoc malum est: sicut bonum est pignus reddere vel depositum ei qui fidelē rem cōmisit z tamen vt hic malum est: quia si pignus sit gladius z cōmittens facinus sit furiosus malus est ei reddere gladiū. similiter est in alijs. z ideo circa pcularia non oīo potest dirigi veritas intellect⁹ z ideo circa ea p fantasiam z appetitum incidit rectum z non rectum: z ideo in ethicis dicitur z ephyebeos qui dirigit i picularibus melior est iusto qui semper operatur scz vniuersalia iuris nititur dirigere. Ad enim semper operationem mobilitas nominis z regulaz assequitur vniuersaliū. Et ideo dicit arist. q in talibus est directio sic regula lesbe edificationis. Est autē lesbe insula quedam habens lapides indolabiles z ideo illi ad regulam omnino rectam non edificanti: sed vniuntur regula plumbea que

Tertius

ad torturas edificij curuatā solū cauē vt nō
oīo fiat enormis curuātas. Rectitudinē enī
seruare in opabilibus aliquando curuare ē
et meli⁹ nō nunq̃ soluere legem vniuersa-
lem in moribus q̃s in tali casu et loco obser-
uare. Ex oib⁹ igitur nunc habitis manifestus
est q̃ talis potentia que appetitiua nō mo-
uet quia et si alie mouent propter hanc mo-
uent vt diximus. Sicut autem hic dictū
est ita quidam non diuidunt plures pōen-
tes esse motiuas potentias sicut rōnalem et
irascibilem et concupiscibilem. Talib⁹ au-
tem qui sic motiuas anime partes diuidūt
contingit q̃ si intendunt animam diuidere
in quaslibet partes que aliquo modo pōē-
tiam ad motus remote vel propinque in cō-
muni vel p̃ticulari q̃ valde multe s̃m eos
erunt partes anime. Erunt vegetabile sen-
situum intellectiuū appetitiuū delibera-
tium. Adhuc autem appetibile siue appe-
ritum sensibilem: hec enim plurimum diffē-
runt s̃m istos: et adhuc autē magis his dif-
ferunt concupiscibile et desideratium et ira-
scibile quia concupiscibilis et irascibilis sūt
diuersorum obiectorum sed deliberatium
et appetitum possunt esse eiusdem. Quā-
uis autem sic multe vires accipiuntur qua-
rum quedam sunt motiue et quedā non ta-
men ille que sunt motiue omnes mouent p̃
appetitum et ideo appetitiuū est per se mo-
uens.

**Capitulum septimū q̃ omnia mouen-
tia sunt vnū specie et diuersa numero et ad
quem numerum et ad quam speciem.**

Nō iam autem appetitus aliquan-
do sunt contrarij ad inuicem propter
contrarietatem boni et ad bonum simplici-
ter accidit quedam pugnat contrarietas in
mouentibus ex hoc q̃ ratio decernens mo-
tum contraria est desiderio sensibili quod i-
petum facit per motus in appetibile quod
videtur bonum: hec autem contrarietas ap-
petitū sit in aīaīs que sensus habent per
intellectum. In talibus enim intellectus
aliquādo precipit retrahere ab electione sē-
sibili: desiderium autem impetum facit et

precipit motū fieri per ipsum qđ iam delecta-
bile est eo q̃ nunc videtur vt nunc illud ēē
dulce. Et q̃ dulce ē ideo accipit hoc vt sim-
pliciter bonum et simpliciter delectabile et
hoc contingit q̃ non videt iam q̃ solum fa-
cit delectabile hoc est presens tempus: si ei
acciperet q̃ presentia vt nunc tantum facit
delectationem vt delectaret presens ad fu-
turum et futurum ad presens cognosceretur
non esse presens bonū simpliciter: hoc au-
tem non facit appetitus sed probabitur in
presens ac si sit simpliciter bonum et sic pa-
tet q̃ vt simpliciter bonum et appetitus et in-
tellectum sed vt simpliciter bonum mouēs
et intellectum est simpliciter bonū s̃m rei
veritatem: sed vt simpliciter bonū mouēs
appetitum aliquando non est bonū sim-
pliciter sed videtur et cum species mouens
sit in ipso quod mouetur et quo ad illum est
nunc bonum et simpliciter bonum acceptū
tunc patet q̃ mouens omne erit vnū spe-
cie et hoc est appetitiuū et hec assimilari pos-
sunt dictis eracini qui dixit omnem rem sic
esse prout videtur. Ita enī appetitus mo-
uetur ad apparenē: ac si sit realiter bonum
qđ apparet bonum. Sic igitur species mo-
uens vt mouens est vna que est quod vidē-
tur bonū simpliciter: et inter mouentia qui-
dē aīam p̃mū mouens est appetibile et h̃
ē appetibile p̃mū qđ sic mouet q̃ nullo mō
mouetur. Adhuc autem non s̃m q̃ est in
re sed in eo q̃ est intellectus seu imaginariū
numero autem et subiecto plura sunt mouē-
tia et reducuntur omnia mouentia ad tria in
genere quorum vnū est mouens: alterū
quo mouetur: et tertium qđ mouetur: mouēs
autem duplex est: ē enī mouens vnū vīs
delicet qđ mouet immobile extrīns qđ est p̃m-
mo p̃mū mouens: alterum autē mouet
cum et ipsum moueatur. Adhuc autem
immobile qđ est p̃mū mouens est actuale
bonum vt diximus superius mouens au-
tem s̃m qđ mouet cū ipm moueatur est po-
tentia appetitiua: omne enī qđ appetit ēz
q̃ appetit mouet cum motum sit ab actuali
bono imaginato vel intellecto et ipse appe-
ritus est actus quidam et motus appetitiue
potentie: quia appetere conuenit ei et appe-

stus dicitur de potentia et operatione eiusdem: quod autem mouetur per appetitum est aial cuius est motus processiuus in res que appetitur secundum quod appetitur. Duo vero appetitur est organum corporis appetitus quo perficitur motus processiuus sicut ala vel pes. et quod talis motus processiuus est ante et corpori licet sit ab anima veniens in corpus: ideo in alia scientia ubi inquireremus de corporibus operibus anime et corpori agendum est de illo ubi faciemus librum de causa et differentiis huius motus quem vocamus processiuum

Capitulum octauum qualiter est motus successiuus secundum quod fit a motore in mobile secundum locum.

Nunc autem propter bonitatem doctrine ut per opus melius cognoscatur pars anime mouens dicemus ut in capitulo et summa quod mouens in animalibus est motus organice organo pertinente ad motum sicut est abulatio et volatus ex tali loco ubi principium motus illius et finis idem membrum est et est una vis et eadem sita in membrum illo: hic autem motus est sicut motus gyrantis quando motum membrum gyrans habet expulsionis et retractionis in eodem loco. In talibus enim motibus expulsio est sicut principium et attractio est sicut finis eius et ideo necessario habet duas quietes interpositas sicut patet cum expellitur crura a de xtris primo et retrahitur in eodem: et ideo in omni eo quod taliter mouetur quoddam gescit et quod dam mouetur tam in parte animalis quam in toto et in parte quodam quoniam omne quod mouetur in membris animalium mouetur in quodam immobile ad quod retrahitur expellum sicut manus mota expellitur et retrahitur ad membrum asseli vel asseli immotum et brachium motum expellitur et retrahitur ad cubitum immotum et adiutorium motum expellitur et retrahitur ab humeris immotis: similiter autem in toto corpore quia a parte dextra expulsa stat pars a parte sinistra et retrahitur motum ad ipsam et sic est in omnibus sed in volatilibus et in natantibus non est ita quod illa mouent dextrum et sinistru simul et nituntur utroque latere simul: sed tamen sit ibi expul-

sio et retractio ad unum immobile sic diximus superius. In serpentibus autem alias repetitis non nullus perficitur motus ita quod mota anteriori parte gescit pars posterior et utraque vicissim caulat motum unum qui perficit ita quod pars anterior expellitur et posterior retrahitur de omnibus autem his differentiis habet de terminari in libro de motibus animalium ubi dicemus qualiter ipsi motui necessario due quietes interponuntur necessario. Sed hoc sciendum est quod cum in motibus animalium processiuus aliquid quiescit aliud mouetur et idem sit in eo principium unde expulsio fit et ad quod fit retractio finis et principium altera sunt ratione licet magnitudine et subiecto ideoque sunt. et huius causa est quia cum omnia que mouentur animalia motu omnia mouentur de pulsu et attractu sicut diximus et de pulsu et attractu sunt ex eodem in ideoque ideo oportet motum istum fieri ex eodem in idem sicut in circulo: et hoc sic imaginari debemus sicut si ponamus motorem circuli esse in centro: tunc enim motus circuli est ex centro ita quod primo expellitur semicirculus dextre continue et reiteratur semicirculus sinistri et ita est in motu animalis quia ex eodem expellitur organum motus et retrahitur postea ad illud idem quod reiterando sicut diximus iam superius: et ideo modo iudicio mentitur auerrois dicentem cor esse quietes unde fit expulsio et ad quod fit attractio: oportet enim immobile a quo est motus esse coniunctum organo motus. Quod stat autem quod cor non est coniunctum membris organis: ostendit autem hoc anatomicia: certum est enim omni membrorum motum perfici musculis animalium. In omni autem musculo motu membrum videmus nervum egredientem ad membrum quod mouetur per quem expellitur a loco sue fundationis et videmus chordeas in alia parte ad radicem membri derivari a fine musculi per quem attrahitur ad locum suum: patet igitur non esse cor homini membrum: de hoc tamen erit in libro animalium subtiliter inquirendum. Sed hoc quod hic dicitur est quod unum a quo est motus et id quod non est aliud signatum in membris animalium per subiectum sed per rationem solum et est multiplicatum per nomen membrorum a quo mouentur. Quod autem est omnino et vniuersaliter con-

Tertius

Considerandum est in huius scie. proprietate: quia sicut dictum est inquantum unumquodque animal est appetituum in tantum est etiam motuum in loco quia sicut diximus species appetibilis per hoc quod est appetita mouens est principium et ideo intellectus et fantasia non mouent nisi si sunt quod sunt ad appetitum ordinata ut decernentia motum: appetitus autem est immediatum principium motus sicut compositum ex appetibilis specie et informatio specie illa: et ideo motus non fit unquam sine fantasia: fantasia autem mouens omnis autem est rationalis aut animalis aut bruti autem est eius quod sensum habet sine ratione sicut bruta. Et sit motus ab his duobus secundum quod habent ab animalibus. Et ideo si primum mouens consideretur tunc est unicuique per cuius formam omnia mouentur animalia et hoc est forma appetibilis. Si autem consideremus mouens quodcumque mouet tunc sunt duo in genere mouentia et tria in specie. Quorum unum in genere quidem mouens est ut decernens motum alterum autem sicut impetum faciens in motum sed in specie sunt tria quoniam decernens est duplex quorum unum per rationem rectam decernit: aliud autem per estimationem boni ut nunc. Et primum quidem est intellectus: hoc autem est fantasia. Si autem determinari hoc mouens: ut causas motum tunc oportet duo esse ad minus quorum unum determinat et alterum facit impetum et sic sunt duo mouentia que sunt vel intellectus et appetitus vel fantasia et appetitus

Capitulum nonum quid est mouens in animalibus perfectis et quando unum mouet aliud et reuertitur.

Secundum autem predicta oportet considerare de imperfectis animalibus quod non sunt imperfecta sed suas species ita quod aliquid desit eis de necessariis ad speciem sed sunt imperfecta in genere animalium quod videlicet non habent quosdam sensus quos habent ea animalia que perfecta sunt: hoc autem sunt que non habent nisi unicum sensum qui est tactus et gustus quidem non secundum quod iudicium sapientium est id est saporum sed secundum quod ipse est quidam tactus hoc enim ad delectabile non mouent nisi tangetia ipsam: quoniam est presens et secundum veritatem non mouentur de loco ad locum sed in eodem loco mo-

uentur moribus dilationis et constrictionis: in his dubium est quid sit mouens. In his enim non videtur esse nisi solus sensus eo quod non nisi presens delectabili mouentur. Et ideo querendum est utrum fantasia contingat inesse talibus. Quod enim desiderium insit eis videtur ex hoc probari quia passionem proprie desideratiue potentie talibus insunt que sunt leticia et tristitia: hoc enim talibus inesse probatur quia non dilatantur nisi in delectatione et non contrahuntur nisi in tristitia cum delectatio sit motus mutationis delectabilis et contristatio sit motus fuge tristabilis oportet igitur desiderium esse in talibus: desiderium autem est appetitus sensibilis. Sed queritur quod fantasia erit in talibus quod sine hac non perficitur motus ut diximus superius et talibus non videtur inesse: quia sicut diximus in ante habitis fantasia accipit rem in presens ea in sensu et talis imaginatio non perficitur in talibus animalibus ut videtur cum nunquam nisi ad presens moueantur. Dicimus autem ad hoc quod talia non habent motum diffinitum et uoco diffinitum qui est ad locum determinatum per fantasia et appetitum vel appetibile determinatum et ideo etiam habent fantasia id est determinatam. Cuius causa est quia sicut superioris habitus est sensus communis formalis est et secundum locum distinctus sensibilis per proprium et respectu sensus communis formalis est imaginatio et fantasia et sic semper superior formalis est respectu inferioris: et sunt ille vires distincte in animalibus perfectis et perfecta figura capitis hominum. Abi autem perfecta figura capitis non est ibi nec sensus proprius perfecte insunt neque superior vis bene distincta est ab inferiori sed organa sibi inuicem sunt permixta fantasia et sensus communis et sensus proprius et hoc precipue in animalibus imperfectis quod non habent aliquem sensum formalem sed male habent: quod sunt sensus tactus et gustus secundum quod est tactus quidam et quod organa permixta sunt eo quod talia animalia neque cerebrum neque caput habent sed aliquid loco cerebri et aliquid loco capitis ideo fantasia habet permixtam cum sensu communis et sensum communem permixtum cum sensu proprio cuius significum est quod fantasia in talibus non mouet nisi motu sensus qui est ex presentia rei et hoc permixtum adducit confusam et permixtam et inde-

terminatā fantasie apprehensionē et hanc causat
indiffinitū et confusū motum. Sic igitur
paret quod omnibus sensibilibus inest fantasia: sed
fantasia aliquādo ordinabilis est a ratione
deliberante ut in bove et hanc ordinat deliberatio
fantasia et appetitū in solis est rationatiuis.
Cum enim sic procedit ad motū quod prius delibe-
ratur utrumque hanc prius vel aliud agendū sit: hanc
ita ratio est operatio ordinatis fantasia et appetitus
mens aut quod ratio est et cuius meditari est proprium actus
a metiendū dicitur eo quod anima ipsa vno quodā
quod est potentia eius unita mensurat et numerat fan-
tasmatia: propterea ea ad iudicium eo quod ipsa imitat
melius quod est melius apud ipsam et magis
amatam quod potest efficere eligendo ex pluri-
bus fantasmatis: et cum sensus et patiatum
vocat opinionem: ideo opinio acceptio eius est
quod pluribus rationibus aliis proponit et causa huius est
quod opinio non habet imitari fantasiam sed po-
tius econverso fantasia debet imitari opini-
onem a ratione elicita: fantasia enim non habet opini-
onem ex syllogismo sed potius opinio ex sy-
llogismo habet fantasiam quam opinio de vni-
uersaliter est agendo et fantasia est de particu-
lariter agendo. Syllogismus habet particulare sub
vltimo et non econverso vltimo sub particulari et ideo sub
discursu syllogistico habet opinio fantasiam et non e-
converso et ideo cum appetitum sit particulari boni
et nunc et hic non vniuersali habet appetitum opinio-
nem sed vltimo habet fantasiam et ideo in quibus vtrumque
eorum est in illis secundum ordinem mouet ratio et opinio
fantasia et ordinat appetitum: tamen aliqui vincitur
opinio ab appetitu et fantasia et tunc delibera-
tioni mouet a fantasia et appetitu eo quod vni-
uersaliter vel obuius ex concupiscentia appetitum
et fantasie sicut in continetibus accidit. Aliqua-
do autem fit econverso quod fantasia mouet a des-
liberatiua ratione et opinione: hoc habet se sicut
fit in spiritibus celestibus. Sicut enim in spiritibus
superior mouet a motore prime spe habet motum diu-
inum et tamen inferior habet motum proprium qui exit a suo
motore proprio ita se habet ad iudicium rationis fantasia
et appetitum: aliqui enim hoc omnia mouent motu
rationis sicut apparet in actibus continentibus et absti-
nentibus aliqui autem tamen sequuntur fantasie et appetitus
rationis sed mouent per se sicut apparet in actibus
continentibus et secundum naturam ordinem motus superioris
motoris spiritus est principalior et quam motus egredi

tur ab illo tunc semper opera ordinata sunt.
Quando autem vincit inferior tunc egreditur
opus peruersum eo quod inferior superiorem non habet
ex syllogismo sed sophistice procedat ex bono
ut nunc tanquam sit bonum per se essentialiter. Et do-
net autem iste superior tanquam in tres vires: quo-
nia primo decernit vltimo decretum moris scilicet
quod de tale faciendum est et postea sub ipso simili
mensurat fantasmatia particulare: et tertio non qui-
de conclusionem decernendo: sed conclusio sua est in-
pulsus ad opus per appetitum: et de hoc in etibus
cis est declarandum. Sicut enim appetitum in con-
tinentibus non habet conclusionem nisi ipse ad opus
fit igitur iste moris sic vicissim ut dictum est. In
tali autem motu scibile vltimo non mouet sed quasi
quiescens est et fixum et habet precipue verum est de
scibili speculatiuo: de practico autem etiam verum
est sicut inferius ostendemus. Quia enim
alia est vltima opinio de opabili et sicut ratio et alia
est opinio et ratio particularis que est in fantasmatia
tunc per quod vltimo quidem dicitur quod hoc huius sem-
per et ab omni et vnicuique alias vbi que agendum
sit et hoc non mouet quod hanc secundum similitudinem ha-
bent continentibus et incontinentibus: Quia enim dicunt a
nullo et nunquam esse futurum particularis autem di-
citur quod hoc nunc conceptus est bonum ideo ego
etiam sine bonum et hoc non sicut est apud omnes.
Quia ei ego conceptio tale delectabile ut nunc
esse bonum ideo etiam ego siue huius per affectum et ap-
petitum eo quod in particularibus est motus et opus
et ideo ista mouet appetitum: et tamen mouet opinio
secundum quod est vltimo sed secundum quod particularis et propria ni-
si forte quod aliquis dicat quod vtrumque mouet: sed
vltimo quidem mouet ut quiescens magis et fixa
secundum rationem certam motus particularis autem mouet
vltimo et quasi fluxus per hoc desiderium et in hoc
delectabile quod ut nunc est conceptus sed vltimo non
fuit in ipso: quod aliter omnis tale habet acceptioem
de opabilibus ita eo ipso deflueret in hoc quod
conceptus quod non est verum: hoc igitur de mouente
in animalibus secundum peripateticorum primum definit
ta sunt.

Capitulum. x. et est digressio declarans
suas diuersitates habet platonicos et theologos

Et vere nos dicamus omnia mouentia quecumque
quod mouet spiritus opabilium circa que sunt

Tertius

mot⁹ boim tunc multa diuersitas est in moue-
 ribus: tunc eni nō determinabim⁹ pres m⁹
 aie motiuas s⁹bo: ab alijs p⁹nb⁹ differētes sz
 accipiem⁹ oēm ptes mouēre q̄cūq; potētia
 cū habim⁹ suo vno noie vocat⁹ t ab illa bim
 ali⁹ potētia differt tā in habitu q̄ in actu sz
 sit eadē illi in s⁹bo t q̄uis circa idē operetur
 t hoc est diuidere mouētia potius p vtutē
 q̄ p ptes. vna eni p s⁹bm subiectū aie mul-
 tas habere pōt virtutes quib⁹ p⁹ficiat op⁹
 t ad motū t qū bimūal⁹ potētia lumit⁹ h ē cū
 bim⁹ vno noie noiaf tūc differt a seipsa sz qd
 alio bim⁹ noiaf t sz h cū due sūt mouētēl tā
 q̄s decernētēl motū t potētia itellec⁹ t fāta
 sia ptes accipiem⁹ s⁹b itellēz t ptes sub fāta
 sia. Sub itellēā at accipiem⁹ oēs illas q̄ quo
 cūq; mō bñt spēm mouētē q̄ ē spēs opabil-
 liū p nos: cōtingit eni bñ bi⁹ opabiliū v⁹l⁹
 qui sūt quasi ipa pncipia mox circa q̄ quasi
 nūq; incidit error: t q̄ sūt q̄si regentia pma i
 moib⁹ q̄ nō accepim⁹ a doctozē: sed sūt con-
 genita nobis sicut nō ē furādū: nulli ē in-
 iuriādū qd mibi nolo alē ne faciāz t cetēra
 bmoī t p s⁹ itellecū cōiūta bmoī bimūl ab
 antiquis platoniciis sinderisīs vocata est:
 dicū est ab eis q̄ nunq; errat p seipam: vo-
 cata at ē a quibūsdā posteriorib⁹ nāle iudis
 catōrū eo q̄ iudiciū eius de morali⁹ p na-
 turā detur nobis sicut t pme dignitates sci-
 biliū cōtēplationū: sūt eni hec instrumēta is-
 tellect⁹ p⁹actici quibus t alia opabilia co-
 gnoscit. Et qz ab vlibus ē decur⁹ ad p⁹ticu-
 lare: sub istis vlibus assumit rō q̄i minorē
 p⁹positionē pferēs t cōponens v⁹l⁹ ad p⁹ti-
 calare: dicēs h vel ēē fornicatiōem vel fur-
 tū vel mechā vel bac vel illa iusticia ēē vis
 nēdū vel bac vel illa veteri actiōe deū ēē col-
 lēdū t iā circa istud plurim⁹ ē error qm̄ t r⁹
 rānus v⁹l⁹ bñ accipit leges esse custodiēdas
 Sed mētē in hoc q̄ dicit h esse legē q̄ i no-
 cumētiū ppli statutiū ē. Qd at ex duob⁹ lide
 rese vidlicz p⁹ponētē rōe p⁹gitiua assumēte
 q̄si cōclusū vocari cōsuevit p⁹scia: iō p⁹scia ac-
 cusat v⁹l⁹ excusat apud rectorē q̄ q̄si ex qua
 dā obligatiōe filosofistica obligat⁹ vel abli-
 gat p⁹cedit. Vdō ē tñ ius nāle ex quo pncipa-
 liter agēdit sinderisīs sz ē diuinū posititiū
 humanū t hoc ē variatū bñ cōsuetudinē

⁊ statuta vniuersum ⁊ ex his etiā habem⁹ hī
 t⁹ in opabilib⁹ regentes ⁊ illa quidē q̄ illos
 mata iure diuino regit: in opibus vocata ē
 superior portio rōis eo q̄ superiori iure p̄fi
 citur q̄ similitudo q̄dā est equitatis ⁊ rectitus
 diuini diuine: vocat⁹ autē a quibusdā rō sapiē
 tie eo q̄ dicit⁹ sapiam esse rōez ⁊ cognitiōez
 diuinorum que altissima sunt ⁊ rectissima ⁊
 q̄ bec non tm̄ hēt vi in se cōsiderata s̄ etiā
 p̄icularibus cōparat⁹: ideo non est line pecc
 ato in moribus: sed in peccata quā incip
 piunt non ex p̄te sua sed ex p̄te illa quā ad
 inferiora cōparatur: p̄s autē que informat iure
 humano qd̄ positum est ⁊ consuetudine ap
 probatū nihil habet p̄petuo rectū p̄t⁹ p̄s
 culare est totū ⁊ locale ⁊ ipale ⁊ fm̄ casus
 variatū id ex quo ip̄a regit opa sicut variat⁹
 regula lesbe edificationis sicut diximus su
 perius ⁊ hāc vocant inferiorē portiōem ho
 minis: vocat⁹ āt a naturalib⁹ rō scie eo q̄ sci
 entiā non vocant effectū demonstratiōis sed
 potius bitum ex humanis regentē opa ⁊ ē
 habitus docens bene conuersari inter par
 tes ex his que moribus congruūt fm̄ sua
 positū ⁊ cōsuetudinē ciuium: portiō autē
 rationis superior ⁊ inferior sub quibusdā
 vna est licet habitib⁹ ⁊ actibus ⁊ officiis sit
 diuis. Sciendum autem est q̄ sicut deueni
 tur ab vlt iuris nālīs p̄ponētis assumpti
 onē ad cōclusiōem que vocatur p̄ficia ita eti
 am ex rōne superiori p̄ponēte id qd̄ est ius
 ris diuini ⁊ p̄ rōez cognitiuā h̄ p̄ticulare cō
 pante deuenitur ad cōclusiōem que iterum
 cōficia vocatur. Et simile est quādo propo
 nit rō inferior aliquid qd̄ est iuris humani: ⁊
 confertur illud cogitatio ad operabilia ve
 nitur in quoddā quasi conclusum qd̄ idem
 vocat⁹ cōficia p̄pter similitē obligatiōis modū
 q̄ videlicet in omnibus obligatio est q̄si
 ex silogismo sed tamen cum proponit⁹ ex
 ratione inferiori non perfecta est argumēta
 tio sed imperfecta propter defectus vniuer
 salis propositionis. Nihil enim in huma
 nis statuit⁹ adeo vltē ⁊ verū ē q̄ sp̄ ⁊ ab oi
 bus statiedū sit. Sciēdū āt ē q̄ sicut i mo
 ribus sp̄az est semp q̄ supior ordinat infe
 riorēz ita est etiā in iuris. Quoniā naturalia
 ⁊ diuina ordinant humana ⁊ idō verissime

ius humanum est qd ex casibus hominum
habet varietatem et tamen quantum potest at-
tingit ius diuinum et ius naturale exem-
plum quoddam iuris diuini: de istis autem
in ciuilibus est determinandum. Sicut au-
tem diximus de moribus decernentibus mo-
tum in homine: ita est de appetitiuis quo-
niam appetitus sicut diximus cōe aliquid
est et diuidit in appetitiuū rōnālē et i apper-
itiuū sensibīlē et illa quidē que est rationali
voluntas proprie vocatur. Illa autem que
est sensibilis pars anime vocatur desideri-
um: de voluntate autem superius dictum
est quoniam ipsa libera est ad volendum et ē
qua i facultas omnium aliarum quoniam
non cogitamus nisi quando volumus et hoc
modo quasi motor est aliarum virium ad
actum vel actus et hoc modo dicimus quā-
do per voluntatem dñi sumus nos nostrorū
actuum et sumus liberi quia liberum vocamus
quia causa sui est et non cā alterius et hoc si-
gnificamus cū dicimus qd facimus sponte id qd
facimus significātes qd causa actus nō est ali-
unde nisi a nobis. Quoniam itē hec potentia
que voluntas vocatur vt ordinata a rōe deli-
berante accipit: et tam deliberatio qd appe-
titus in idē ferūt: tūc facultas talis sic vtro-
qz ordinatim procedēs liberum arbitrium
vocat arbitriū quidē ppter rōem delibēran-
tē et arbitratem et liberū ppter voluntatis li-
bertatē et ideo dicitur optime qd liberū arbitri-
um est facultas rōis et volūtatis. Rō enī
vt dicit arist. in sexto ethicorū in cōtingenti-
bus est opabilibus et libertas facit nos cau-
sā istorū. et nascit autem ex arbitratōe et liber-
tate factas que recte est bonis ad opa quia
solus homo arbitet sui potestus est et qd arbi-
ter libere eligit ad opus vel dimittit: et iō etiā
hoc solū accusat vel excusat apud rectores
quia si hō arbitet suus nō ēet de agēdo vt
nō agendo et si liber non esset: non puniret
vel pmiaret actus eius legislator: cū aut dico
bonem ēē arbitriū sui est arbitet sui iste affi-
milis arbitro cuius arbitriū nō est vallatum
pena: sed in pte libera bz pronūciare qd
voluerit: et iō arbitriū sepe puerū est cuius
in pueritatis sola cā est libertas: et iō puer-
suatis opin pncipalio et cā ē volūtas a qua

est libertas qd ratio cuius ppius actus est
arbitrium. Queret autem forte aliquis quid
vocatur facultas quando dicimus liberum
arbitrium esse facultatem rationis et volū-
tatis. Dicimus ad hoc quoniam facultas
est potestas facilis tam rōis qz volūtatis
rōis dico arbitrantis et volūtatis libere vo-
lētis vñ vel aliud neqz est facultas arbitri
quo arbitrat rō de opabilibus in sed ponit ar-
bitriū quo quis suū arbitet cōstituit ad eligē-
dū qd voluerit: et iō liberū arbitriū si ē sepa-
tū a rōe et volūtate cū sit pās bitualis et ra-
cilis vtriusqz nullo indigēs ad opus nisi seip-
sa. de eligētia at et cōsilio in ethicis erit de
terminandū. vires atē aie sensibiles scdario
mouentes multiū sunt valde et sub fantasia
quidē cōprehendit estimatiā de qua sup-
diximus in scdo libro. est enī mouēs senti-
sicut pmo nūciā delectabile vt triste sensui
de per actus: et quia omne mouens habet
aliquid desiderij ideo sensualitas vocatur il-
le motus aialium qui afficit ipsa ex quinqz
sensibus corporis. Et quia talis morus nul-
lo fm se regimine gubernatur sed inclināt
ad omne delectabile oblatum ideo dicitur
sensualitas perpetue esse corruptio: ideo
qz omnis legis lator et mores querens in-
struere auerit a delectabilibus sensualita-
tis quantum potest: desideratiua autem est
anime sensibilis pars. appetitiua diuidit-
tur in concupiscibilem et irascibilem a pla-
tone qui cōcupiscibile: i epate quidē ponit
et irascibile in ebisti fellis: vocauit autem cō-
cupiscibilem virtutem desideratiuam eorū
qui afficiunt fm delectationem que vocat-
tur mulcebris eo qd demulcendo et emolli-
endo irabit appetitum sicut est delectatiō ra-
ctus in cibis et potibus et venereis et eius-
dem potentie erit tristitia his opposita.
Irascibile autem vocauit virtutem animi
que insurgit ad arduum quod est in ausu et
gloria et victoria et in omni eo quod collocat
in gloria et in gradu quodam sublimitatis et
altitudinis fm seipsum et eiusdem tristitia
his opposita: propter quod ponit plato i
cōcupiscibili pantiā in irascibili fortitudinē
Iste autem due sicut et omnis potētia ani-
me sensibilis: formalitatē quandaz habent

Tertius

in homine: quaz non habent in alijs anima-
libus. in homine eni sunt rōales: et in alijs
sunt acte a natura. Rationale enim duplis
citer dicitur: scilicet qd fm essentiaz rationale
est: vel qd participat aliquatū ratiōē in hoc
qd regimē eius participat: et sic rationale est
persuasibile a ratiōe: et hoc modo concupi-
scibis et irascibilis sunt rationales volun-
tate: et hoc simile est motoribus sperarum:
sicut diximus: in quibus virtus superioris
motoris remanet in inferiori: ordinās et mo-
uens eundem. Sunt autem qui dicunt vo-
luntatem que rationalis est per essentiam:
eo qd est pars anime rationalis in concupi-
scibilem et irascibilem diuidi: sed hoc pmi-
no absurdum est: quia concupiscibile et ira-
scibile a passionibus corporeis nomē acci-
piunt: et penes illas non pōt diuidi vel des-
nomiari aliqua pars anime rationalis que
vniuersaliter corporis actus existit: sed po-
rius cum voluntas sit simpliciter appetitus
illa indiuisibilis permanere debet. deside-
rium autem quod est appetitus sensibilium
que multa sunt diuidi debet per passionē
in genere differentes: que ex ipsis sensibili-
bus oriuntur: et he passionē in genere sunt
due: neqz cōnaturales nobis et illate extri-
secus: et circa pmas quidē cōcupiscibilis:
et circa alias irascibilis.

Tractatus quintus tertij libri de anima
et de comparatiōe potentiarū anime ad anis-
mata Capitulum pimum: quia omne anis-
matum habet vegetabilem: sed nō necessa-
rio habet sensum.

Is habitus: restat videre de com-
paratiōe potētiarum ad id quod
habz huiusmodi potētiās: in quo
etiā hanc sentētiā de anima finimus.
Dicimus igit qd omne quod viuit et animā
habet que operatiōes vite perficit et genera-
tum est: necesse est habere animā vegetabi-
lem. opera eni eius saluāt ipm vsqz ad suā
corruptiōem. in his autē que non generabi-
lia sunt: vita nobilior ē: et ideo vegetabili nō

indigent anima neqz virib⁹ eius. Qd autem
omne generatū animā habēs necesse sit
habere animā vegetabilē: pbat per effectū
virū anime vegetabilis. omne enim gene-
ratum impfecie quantitatis est: quādo gene-
ratum est et impfecie virtutis. oportet igit p
augmentū qd deducatur ad debitā pfecitiōem
et iterū p decremētū deducatur ad naturalem
sue senectutis et necessitatis corruptiōem:
quia aliter natura deficeret in necessarijs:
augmentū autē sine alimēto fieri nō potest: o-
z igit habere nutritiā et augmentatiuā: et ne
destruat esse diuinū. ppter quod agit omne
quod agit: o- etia ipm generatiuā habere
necesse est igit vegetabilis aie potētiās in
omnib⁹ esse generatiuās et corruptibilis.
generata autē dico quēcūqz de seipsis gene-
rant: et non illa que generāt suas formas et
spēs in mā aliena: sicut faciūt corpa simpli-
cia et immālia. talia eni oia nō de seipsis se-
men emittūt gnātionis. ppter hoc etia nō
vere generata sunt: sed agētia tm gnātiōem
in alijs. Scitū aut nō necesse est inesse ois-
bus viuētibz. fm eni sup⁹ dicta ea qd hnt
corpa simplicita: impossibile ē hie mediū in-
tactu: et ita simplicita nō hnt tactū: cū tm sim-
plicitū qdā habeāt vitā. Adhuc aut ex s bi-
tis cōstat qd sine tactu null⁹ habet sensus. ta-
ctus enim est tam sensus qz oia pstitutua
aialis: neqz illa salū sine tactu esse pnt autē
malia quēcūqz nō recipiūt animas sensibi-
les sine mā: sicut illa que nō hnt sensus qui
appbendūt p mediū: et sunt illa que nō hnt
nisi tactū et gustū fm qd est quidam tactus.
Si autē pcedam⁹ qd sapi⁹ dictū fuit qd nihil
frustra facit natura: tunc necesse est euz illo
qd pcedam⁹ qd aialia necesse est hie sensus:
et hoc necesse est cōcedere: qz nos videm⁹ si-
cut et i secūdo phicoz. pbauim⁹ qd oia qd nā
cōsistūt ppter aliqū finē determinatū sunt
vel his que ppter finē coaccidūt: sicut pills:
quos videmus in locis determinatis oriri
et in tota specie sunt sicut sub assellis homi-
num et in inguine. vniuersitas eni ista non
esset nisi essent ad finem determinatum in
natura. Similiter autē est in alijs accētib⁹
rebus naturalibus. Cum igit natura faciat
omnia ppter finem ad quem ita nata sunt

pnerire: tunc etiam facit alia que non mox nata corrumpantur: sed vt in pluribus vel omnibus deueniat quodlibet ad finē sue pfectionis fm spēm ad quā natū est deuenire. Hic enī finis est pncipaliter intentū opus a natura. Si igit consideremus aialia habētia pcessiūz motūz oportet q̄ habeāt illuz vt de loco ad locum mota cōiūgātur puenientibus z remoueātur a nocētibz. Si aut illa sensuz nō haberēt nocumēta z coueniētia nō p̄ciperēt oportz igit q̄ corrūperētur sensum nō habentia. idem autem est de bis q̄ pmanētia z imobilia sunt h̄z locū. bis. n. inest coueniētiūz pceptio z ledentiūz fuga aliter tamē quidez q̄ in alijs pfectis aīmalibus tamē inest mō sue nature cōueniētiā. Via igitur animalia sine sensu existentia destruētur ante pfectionē. essz igitur frustra natura euz animalia ad debitiūz sibi finem produci non possent. similiter autem corp⁹ non posset habere intellcū z animā discretiū z sensus non possz h̄re. dico autē aiatū quod mouēz ē fm locū siue fuerit generatū z nō sc̄m: nec dico h̄ q̄ animarūz terrena aīma nō sit factū: s̄z quia dicūt qdā simplicia corpa eē nō sc̄a: z habere solūz intellectum discretiū p̄ticulariū z sc̄sibiliū sicut ex fantasmate accept⁹ intellectus z tamē sensibile aīma nō habere hoc enim impossibile est omnino. Sed celestia quidem habent intellectum actiūz z opatiūm z ille discretiūz non vocatur. Talia igitur non perfecta per generationem habētia intellectus agētes z operatiuos non discretiuos non habent sensum. Et si queramus quare nō habent in promptu erit assignare causam. Si enim haberent: tunc haberent aut propter dignius aliquid in anima: aut ppter dignius aliquid in corpore: nunc autem neutriū horum est in eis ex habere sensum. Intellectus enim acceptiūz de se z operatiūz qui extra se non querit intelligibilia nō magis intelligit propter sensibilia: sed minus eo q̄ a simplicibus intelligibilibz auertitur ad fantasmata. Corpus autem propter sensus non melius est: sed potius nihil erit per corruptiōem que est ex sensu. Necesse est enim q̄ omne habens sensus valde dis-

uerse sit compositionis: z multas habeat partes molles z terrenas: quarum facilis est corruptio: z ideo generaliter breuioris vite q̄z multe ex planis. Aliū ergo non factū per generationem habitaz non esset melius sed peius ex sensu igitur frustra daretur ei sensus a natura. Sed eorum que facta sunt corporū z non mouentium fm locum nullum est omnino quod habeat intellectum sine sensu: cuius ratio iam dicta est: quia vi deliez non coniungerēt coueniētibz: neqz remouerēt a cōtrarijs: z sic natura ageret frustra. Si autem dicta necessitate animali detur sensus: tunc necessarium est q̄ in corpore simplici sit sensus: vel in corpore composito. non autem potest esse corpus simplex sensibile per rationem prius inductaz quoniam tactus non potest esse simplicis z sine tactu non potest esse aliquis sensus. Quod licet superius probauimus: tamen etiam manifestum erit ex bis que tunc inducemus: q̄ est animalis corpus animatum. omne autem corpus generabile z corruptibile: quia de talibus hic loquimur: est possibile tangi tactu p̄sico z sentis p̄ sensus tactiūs: ergo necessarium est cum tactus sit per medium intraneum q̄ animatus corpus sit tale q̄ possit tangere z sentis re sensus differentias vel tactus. Non autem sentiret qualitates tangibiles: nisi per hoc q̄ medietas est mixta ex eis. oportet ergo corpus esse mixtum: z non simplex. nisi enim sentiret tangibilia: non posset saluari animal: quia non sentiret ea que essentialiter componunt ipsum z saluant et corrumpunt. Sic autem non est in alijs sensibus: quia illi per extrinseca media sentiunt: z sensibilia eorum neqz essentialiter componunt: neqz saluant: neqz componunt corpus: sicut z auditus et odoratus. nisi enim habeat sensum tactus: non possit quedam corruptentia essentialiter fugere z quedam saluantia essentialiter accipere. Si autem sic se habeant: impossibile est saluare animal quousqz ad finem nature deueniat: z ideo quia gustus ē saluariūz substantie aiatī corporis oportet gustū esse quē dā tactū: cui⁹ causa est: quia gustus ē sensus

Tertius

quo accipitur nutrimentum vel alimentum
quod nutrit per hoc quod substantialiter con-
uerſit in ſubam. Tale autē eſt corpus tan-
gibile habens qualitates: et ideo ſenſus p-
ncipans ipſum eſt tactus quidam neceſſario
Hec autē omnia conſtant ex determinat
de tactu et gultu.

Capitulum ſecundū: quod ſenſus qui ſunt per
media extrinſeca nō nutriūt: et qualiter ſiunt
per media extrinſeca.

Unus autē et color et odor nō alunt: cū
ſint intēſes ſine mē: et ideo talia nō
ſenſum p-ſubam: neque ex eis augmētū v-
de cremētū. Cū autē gultus ſit alimēt ſenſus: ne-
ceſſe eſt gultabile nō per ſpēm ſaporis eſſe
alimētū: ſed oportet gultū eſſe quēdā tactū
ita quod alimētū p-ſubam accipiat: et tō oportet
quod gultus ſit ſenſus ei⁹ quod et poſſibile ē tāgi
ppter qualitates tact⁹ quas bz: et ſic vege-
tatiū p- nutrimentū quod ex ſua ſubam preſtat
Omne ei⁹ quod nutrit ex eiſdem nutrit ex
quib⁹ generat: cū igitur generatiōem habeat
ex tangibilib⁹ oportet quod ex eiſdē nutriatur.
gultus autē ſenſus eſt gultus: ergo erit ſenſus
tangibilis: et ſic gult⁹ eſt aliquis tactus
Hi igitur duo ſenſus neceſſarij ſunt aīali: et
ideo manifeſtū eſt quod aīal impoſſibile ē eſſe
ſine tactu. Alij autē ſenſus ſunt ppter bonū
et vitale quorūdā aīaliū: eo quod nō niſi cuidā
cōueniūt generi: et nō oib⁹ aīalibus. conue-
niūt. n. habēt motū pceſſiū: qui eſt vnus
quo mouet ad nutrimentū. Idem. n. oz ha-
bere ſenſus cōueniens et quoddā nociuū
apphēdētes: et generaliter quidē verū eſt quod
ſi vllum debeat ſaluari: oportet ſaluare per
tactum. Sed quedā ſunt que etiā indigent
pcul apphendere cōueniēs et nociuū: et h-
ſit quādo per mediū extrinſecū aduenit: et
ſit eis ſenſibile quod apphēdūt. hoc autē
in tali modo ſit quod mediū accipit formā ſen-
ſibilem in eo quod a ſenſibili patitur vel moue-
tur: ſenſus autem accipit in eo quod patitur a
medio: et huius exemplū eſt in eo quod mouet
ſm locum violento motu: ſicut dixim⁹ ante
finem octauj phicoz. Illud enim vſqz ad
terminū ad quem facit et mouet mutare ali-

quid pellit: et ſic depellens facit alterū tale
quale ipſum eſt: et ſic continue mouens vnū
mouet alterum: et ideo omne depellere eſt
motus etiā qui eſt per mediū: ſicut et ſen-
ſus: in quo quidē p-imum depellit et non
depellit ſicut chorda vel manus. vltimū au-
tem ſicut lapis vel ſagitta depellitur ſolum
et non depellit. Ad idem autem iſtozū ha-
bet vtrunqz iſtozū: quia ſicut aer vel aqua
hic eſt et depellitur a primo: et depellit vlti-
mum: et ſunt media ſic depellentia et depul-
ſa quodāmodo multa: ſicut et in alteratiōe
qua ſenſus a ſenſibili alteratur: excepto
hoc ſolo quod alteratiō ſenſuum ſit primo ſen-
ſibili manente in eodem loco: quod non ſit
in his que ferūtur in quibus illud quod de-
pellitur mutat locum: et hec alteratiō eſt ſi-
milis motui figure ſigilli et cere: ſicut dixi-
mus ſuperius. Ad idem enim figure tū
ingreditur in ceram quātum impmēns tin-
git ceram et non amplius: et ita mediū tin-
gitur ſpecie rei ſenſibilis ad tantū ad quan-
tum durat motus rei ſenſibilis: et ideo in la-
pide ſic nihil ſit de motu tali eo quod nō ē me-
diū conueniens. Sed aqua ppter humi-
dum et perſpicuum iungitur vſqz quo hec eſt
procul: aer autem adhuc amplius: quia ille
de facili impulſu mouet: et de facili recipit
ſpecies ſenſibilium: et de facili agit in ſen-
ſum: et patitur a ſenſibili ſi maneat et vnus
continuus maneat vel ſit non interceptus
a ſpiſſo terminato: quod facit cum non eſſet
continuum inter ſenſibile p-imum: et organū
ſenſus. Et quia ſi ſit ſenſus viſus et alij per
exteriora membra apphēdētes ſenſus
melius eſt qz id quod dicitur de reperculli-
one radiorum viſus a ſenſibili ad videntē:
ſicut dicunt hi qui dicunt viſum per emiſſi-
onem radiorum melius eſt multo quod dicas
tur aerem pati a viſibili: qz quod viſus extra-
mittat radios: et illi repercutiantur ad vi-
dentem. Datitur enim aer a figura et colo-
re qz diu eſt vnus et continuus niſi interce-
ptus aliquo corpore terminato. In leni au-
tem humido eſt vnus et continuus: quia q-
libet eius pars ppter humidū ſiut in alia
et continuat ei⁹: et ideo tale mediū ſic motus
a viſibili terminato motu mouebat viſum:

sicut etiam in cera motus est figura sigilli usque ad finem ad quem ingreditur. Supra autem diximus quod impressioni sigilli similis est omnis acceptio sensibilium et maxime visibilium eo quod illa per omnes sunt spiritualia et esse intentionis non priusquam rerum habentia.

Capitulum tertium qualiter sit animalis corpus utrum simplex aut compositum.

Alia autem supra diximus reprehendentes esse eos qui de anima dicunt et de corpore nihil determinant: ideo quedam universalius dicimus de corporibus animalibus: subtiliter enim his libris de plantis et animalibus determinabimus. Dicemus igitur quod manifestum erit ex his que dicimus quod impossibile est quod aliquod simplicium corporum sit corpus animalis sensibilis: sicut quod corpus animalis alicuius sit igneum aut aereum: vel ex aliquo uno alio elemento. Nullius enim animalis potest esse tale corpus eo quod anima multa essentialiter operatur in quo etiam differret a natura: et ideo est endelichia corporis organici organici autem est quod est ex multis compositum: simplicium autem nullum compositum est ex multis: neque potest esse organicum: est tamen hoc specialiter verum in corporibus animalium quia sicut iam sepe dictum est: nullus animal est quod non habeat tactum. omne enim animal sensibile est corpus possibile tangere et tactibus qualitatibus ad sensum immutari quia aliter non salvaretur in esse animalis. Alia autem sensibilia per alia et extrinseca media faciunt sensum omne per alterum non coniunctum faciens sensum facit sensus per medium quod intercidit et distantia facit sensibilis a sentiente. tactus autem est sentiens in tangendo sensibilia sine medio distantia faciens: ex hocque sortitur est nomen quod tactus vocatur: tamen etiam alii sensus tangunt tangibilia vel sensibilia non simpliciter sed quodammodo: sed tactus ille est per alterum quod est medium faciens distantia: non spiritus sensibilis: sed rei sentire secundum esse quod habet in materia. Sentiant autem et alii sensus et aliter tactus eo quod tactus est fundamentum omnium sensuum: et ideo quando stupescit frigidus nervus visusque obicitur fuit vocatur

a grecis: tunc oculi nihil vident: et quando res soluitur per calidum propter calidum redditur visus. Qui signum est quod frigiditas in somno ligat sensus: cum tamen frigiditas non immutat nervos sensibiles: nisi in quantum tactus est in eis. Oportet ergo in quolibet sensu prius disponi organum tactus quasi possit agere contra idem sensus alteri: sic sensus alii agunt tactu: eo quod fundati sunt omnes in tactu sicut in primo fundamento. Licet autem sic omnes tactu sentiant: tamen non perficiunt sensus in eis secundum actum: nisi per altera membra non coniuncta per essentialia sentientibus sed sensus tactus et sentit per seipsum: et non indiget alio sensu ad sentiendum: et sentit per medium essentialiter coniunctum sentienti: et medium est prius coniunctum necesse est esse: sicut demonstratum est superius. impossibile est aliquod simplicium elementorum esse corpus animalis anima sensibilis: et ideo factum est quod quidam dicunt corpus animalis esse terrenum. Et enim diximus in libro pigenos terram dominari in animalibus: hoc tamen intellexit secundum medietatem quod vocatur arismetria: quia videlicet plus quantitatis terre et aque dominatur in corporibus animalium quam aliorum elementorum. Secundum autem medietatem quod vocatur geometrica: nullus dominatur per alterum in animalium corporibus. Omnium enim eorum que tangunt habet omnia tangibilia tactus est sensus susceptivus sicut medietas mixta geometrica: sicut iam alibi diximus. non est igitur medietas in qualetatibus terre quibus ipsa differret ab aliis elementis: sed calidi et frigidi, et humidi, et siccitatis: et vicis etiam mollium et multorum aliorum generum superius enumeratoz tangi possibilia. Huius autem signum est quia in aliquo membro excellent. et dominatur terra sicut ea que coagulata sunt calido et sicco: sicut sunt pili et ungues illo membro non sentimus eo quod terrea sunt: et ideo opiones vite sensibiles non perficiuntur in eis: sed vegetabilis tantum. et hec est causa quare plantae non habent sensum: quoniam in virtute terree sunt: et vires habent a terra et nutritivum: et ideo opiones vite sensibilis in eis nullo modo perficiuntur. Quia autem verum dictum est: in tactu fundatur omnis sensus: ideo impossibile est aliquem aliorum sensuum esse sine tactu: sed tactus potest esse sine aliis. Tactus enim in terra simplicis est: neque alteri corporis de numero corporum simplicium. Manifestum est igitur quod solo sensu tactu priuato cum sit fundamē

Tertius

tum aliorum sensuum animalia mori et corrumpi et necesse est. et huius causa est: quia impossibile est quod aliquid habeat sensum: quod non est animal: et cum aliquid sit animal: non est necesse habere alium sensum quam istum: et ideo posito hoc solo sensu posita aia: et destructio solo eo destruitur: et per hoc excellētia aliorum sensibiliū nō corrumpit animal: sensum autē forte unum corrumpit: ut color et sonus et odores nisi per accidens: sicut sonus corrumpere dicitur animal quando cum sono est depulsio aeris et ictus: et tunc percutiens tactū corrumpit. Similiter autem odores inficiēt: et aerē et conueriētes ad venenū naturā corrumpit: nō in eo quod odores: sed in eo quod venenū vel aer venenosus ad interiora tangēdo ingredit per poros oculos et manifestos. Sed excellētia eorū que senti possunt tactū calidorū et frigidorū et durozū et aliorū sensibiliū bis sūm ipsam et essentialiter remanet et corrumpit animal. Sicut enī sepe dictū est: omnis superflua excellētia sensibilis corrumpit sensum: ergo et superflua excellētia tangibilū corrumpit tactū. animal autē determinat et diffinit tactū. Demonstratū enī est quod animal non est sine tactu: et quod solus tactus sufficit ad animalis constitutiōem. ex quo igitur solus tactus posuit ponit animal: et perēpius solus tactus animal: tactus erit non tam sensus quam forma constituēs essentialiter animal: et ideo tangibilium excellētie corrumpentes tactus: per consequēs totū animal corrumpit et non solum sensum saluo in esse animali. Maius autē causa iam dicta est: quia neque animal ad hoc quod sit animal necesse est habere solū hunc sensum tactū. alios autē sensus: sicut sepe dictū est: habet animal perfectus: non propter esse: sed propter bene esse: ut visum habet humiditas in aere et aqua: quatenus lucētia per se que non indigent medio nisi diaphano solo: aliter quādo iterum habet visus humiditas in aere et aqua: ut in lucido sūm actū illuminato videat colores: et per hunc emissus apprehēdat conueniens vel nocens. Gustum quoque sūm quod mediū saporis est et distinguit a tactu ut discernat dulce vel amarum: et per hoc conueniēs cognoscat alimē-

tum: et desiderio moueat vel remoueat ad ipsum vel ab ipso. Olfactū autem habet ut remotius cognoscat alimētum conueniens sibi: quia odor est sequela saporis: linguā prout est nō ad esse: sed ad bene esse ut per ipsam aliquid alteri significet: sed hoc modo multas habet virtutes et operatiōes ad bene eē determinatas.

Capitulū quartū: et est digressio declarans quod sensibile et vegetatiuū et rationale in homine sunt una anima.

Ad omnibus autem his comparationibus habitis videat nobis quod relinquatur hic considerandū cum in omni rationali sit sensibile: nec unquam a rationali sensibile separat et vegetatiuū: utrum ista tria sint in homine substantia una vel diuerse: et iterum due que sunt sensibile et vegetatiuū in bestis sint substantia una vel diuerse. Sunt enim super hoc iam quidam latinorum diuersa determinantes: licet super hoc unquam non dubitauerit quisque per ypateticorum. dicunt enim corruptibile et incorruptibile non posse esse substantiā unam: rationale autem incorruptibile esse asserunt in homine: sensitiuū autem et vegetabile corruptibilia: in idē autem concidit quod dicunt separabilis et non separabilis esse substantiā unam. Amplius autem inuicem precedentium sūm tempus dicunt non esse substantiā unam: animam autem vegetabilem dicunt tempore in hominis genitura precedere sensibilem: et sensibilem precedere rationalem. Probant autem hoc ex eo quod embria prius tempore irasunt nutrimentum et sanguinē menstruosum quam sentiant. irasens autem nutrimentum et conuertens in speciem nutriti non est nisi anime vegetabilis. Similiter autē embria puncta acui contrahunt et non sit sine sensu tactus: et tamen nihil adhuc agere potest intellectu discretiue. Adhuc autem quoniam ingredientis ab extrinseco in materia corrumpit: eteducti de materia non potest eē substantia una. Non autem est dubium intellectu ingredi ab extrinseco sūm oia que de intellectu dicta sunt. vegetabile autem et sensibile

educi de materia ostendunt operationes virtusque: que omnes organice et materiales esse constat nobis: lominus ex predictis. Nos autem mirabile istorum sapientia que nulli contra est philosophorum convincimus per ea que in fine primi libri scire huius diximus. Quam querimus quid sit unius istas animas vel substantias in corpore uno: et quid sit illud hoc erit aliud ab istis: et ponitur substantia et actus corporis: quod ista tria. Oportet enim unius perfectionem. Adhuc autem separatim per substantiam unius per intellectum non est in alio. Si igitur ista tria per substantiam separata sunt: oportet quod vegetatum per intellectum non sit in sensitivo: neque sensitivum per intellectum erit in intellectivo: sed sunt unum coniuncta in solo corpore. Hoc autem dato sequitur duo inconuenientia: quorum unum est quod anima non habeat diffinitionem similem figure: quia non sicut trigonum in tetragono: sic vegetatum erit in sensitivo: et sensitivum in intellectivo. Aliud autem est quod destruitur ordo causarum formalium: quod secundum eandem causam non habet a prima quod est: et quod causa est. Sunt enim ordinate cause formales esse unum sensum intellectum: ut dicit philosophus in libro de causis. Si autem separata ista tria per substantias eo quod aliqui per esse in diuersis inueniuntur separata: tunc enim debet esse alia substantia in homine quod unum et sensitivum: quia quedam inueniuntur que sunt et non unum. Si vero dicatur ut nonnulli dicunt quod solus intellectus est substantia et forma hominis ad quam formam vegetabilis et sensibilis sunt dispositiones: hoc absurdum reputatum est ab antiquis. et alijs philosophis: quia omnis dispositio aliquid est de genere accidentium: et accidit ex hoc quod illud quod est substantiale unius erit accidentale alterius. Substantia enim bestie sensibilis substantia est et vegetativum est substantia et actus plante. Adhuc autem hec dispositio autem est ultimata: aut non est ultimata: si est ultimata: tunc semper ad ipsam sequitur species et sic in sensibili cum eadem materia erit rationale semper: et sic omne sensibile erit rationale: sicut omne rarissimum est ignis. Si autem non est ultimata: tunc oportet quod aliquid additum ei faceret eam esse ultimata: et sic aliquid esset inter sensibile et rationale quod ultimaret sensibile quod iteque absurdum est omnino. Sunt autem nonnulli qui dicunt tres substantias esse unam animam: eodem quod in uno actu animandi unum tanquam anima non sit nomen substantie et forme sed operationis: quod tanto

est absurdum ceteris que dicta sunt: quanto hoc est contra omnes antiquos de anima loquentes: quia anima concorditer per substantiam diffiniuntur et substantiam esse dixerunt propter solam illorum opinionem nemini qui armoniam animam esse dixerunt: et in ratione armonie posuerunt animam. Illi enim dixerunt animam esse accidentem quod consequitur armoniam ipsam. Amplius autem harum trium substantiarum finem actum erit aliqua causa: aut igitur unio actionum pervenit ab unitate corporis: aut ab unitate substantiarum: tunc non sunt tres substantie sed una: aut simplex: aut composita ex tribus. Si autem ab unitate corporis: hoc absurdum est: quia iam corpora unirentur actum animarum: et sic animae non essent causa unitatum corporum. Et tunc quereretur que sit causa unitatum corporum et non erit assignare causam etiam si fingendi datur licentia. non enim potest dici quod corpora organica per se sunt unita ex multis: cum omnis unio materie sit ab unitate forme perfectientis. Inducunt autem isti simile omnino fundamentum super falsas propositiones. dicunt ei quod ignis radius lune et sol sint diuerse substantie: et tamen frequenter ununtur in illuminando: supponentes radios esse corpora: quod alibi improbatum est: et nulli pyrophetis ei concordant: neque etiam si essent radii substantie ununtur in illuminando quod maius lumen occultat minus et facit ipsum non operari lumen suo: propter hoc igitur et his similia multa que non induci oportet differentias in homine habere tria esse substantiam unam in homine que est actus et perfectio hominis nec sensibilem esse in homine neque vegetabilem animas vel substantias sed potentias que fluunt a substantia: que est anima rationalis: sicut sepe superius diximus. In alijs autem sensibilis est substantia et non potentia: sed habet suas potentias concupiscibilem et irascibilem: et quinque a se fluentes sensus. Similiter autem se habet vegetabilis in plantis modum quo precedens potestas est in sequenti diximus superius in pluribus locis: quem hic iteramus propter doctrine familiaritatem: quoniam inferior est in superiori sicut in magis formali omnis potestatis inferioris operatio diriguntur ad superiorem: sicut materie instans ad suam formam: diximus superius quod

Tertius

omnis operatio que infirmaliter se habet ad aliam est materialis et imperfecta ad illam. Sicut enim se habent operationes quoniam sensum ad sensum eodem: sic se habent operationes sensus corporis ad fantasiam. Similiter autem et operationes fantasie ad intellectum lectum possibilem: et ulterius intellectus possibilis ad ad agendum quod absolute et simpliciter est substantia bonis: non enim dicimus simpliciter unum esse materiam et aliter: sed materiam hoc modo quo inspectum dicitur materiale. Imperfectum autem est eodem materialis operatio vel infirmaliter. dico autem illud infirmaliter operari: quod operatur ad aliter: quod dicitur quod est perfectio operis. Similiter autem se habent opera vegetabilis ad sensibilem: cuius signum est: quod nutritiva couersum sit nutritum in carne: quod non est secundum vegetabilis: sed medium in tactu: ex quo et facile innotescit potentiarum multitudinem in anima non inducere proportionem essentialis: sed potius ostendit unum formalissimum ex quo omnes istae fluunt potentie quanto formalis est: ratio in pluribus operationibus inuenitur et sui ad plura indiget in quo differt a natura que obligata est materiei: et unum in operatur. In hoc tamen vno ultimo formali aliquid est simile forme: et aliquid materiei: sed non materia et forma: sicut supra diximus in tractatu de intellectu. Istas enim differentias in omni natura necesse est inueniri que est contra naturam et essentiali primam. Si quis vero potius obiecit has potentias anime non esse substantias: sed esse potentias naturales: et ita esse de genere accidentium: et inde ulterius vellet esse in anima compositionem subiecti et accidentis: inferens ulterius animam esse compositam substantiam ex materia et forma: eo quod ante omnes compositiones secundas accidentium cum substantiis compositio est prior ex materia et forma: eo quod nullum accidens accidit substantie simplici sine sit materia siue forma. nos dicimus quod huiusmodi potentie non sunt accidentia coterminata: sed sunt potentie naturales et proprie anime: et hec sunt vires substantie eius et talia multa accidunt omni substantie simplici: siue sit forma siue materia: sicut etiam nos supra dixisse meminimus. Et hoc addimus quod tanto accidunt ei plura de talibus: quanto fuerit simplicior. quanto. n. simplicior: tanto plura operatur: et utique nihil operatur cuius virtutem operis non habeat: et ideo ex talium accidentium multiplicitate et multiplicacione non concludi

potest composse. Quod autem isti obijciunt de corruptibili et incorruptibili: et separabili et non separabili vna et eandem habet solutionem: quod videlicet anima bonis tota incorruptibilis et separabilis est a corpore: sed per accidens non separat in quibusdam viribus eo quod operationes illarum non sunt sine corpore: sicut supra diximus de nauta: quod substantialiter separat a nauis: licet nauigatio non sit sine corpore: ideo sicut senescunt et debilitant vires anime: ita corumpuntur et non aliter. constat autem quod non senescunt et debilitant nisi corporis senectute et debilitate: sicut debilitatur nauta vel nauigatio naue: iam fracta et lissa et inueterata: et ideo anima exuta vires suas habet: sed non vires eis: tamen non sunt ociose: quoniam versus impedire per accidens vel per ex dictis. Quod autem inducitur quod vegetabilis precedat sensibilem tpe et sensibilibus rationalibus non puenit nisi ex malo intellectu libro ar. Docet enim ar. nos animam non esse in seie: sicut actus est in eo cuius est actus quia si sic inesset ei: tunc semet esset aial plura sed docet nos: quia est in semine sicut artifex in artificio: et ideo in seie non operatur nisi sic artifex: neque unquam operatur aie operatur nisi in corpore organico perfectio secundum numerum et figuram et formam organorum: et hoc modo dicitur quod precedat opus nutritiue opus sensitiue. hoc autem opus non est anime: sed virtutis formatiue: que est sicut artifex formans corpus: et secundum istum modum est expositus ar. a suis commentatoribus et ideo ex hoc nihil inferri potest de anima: neque quod sit vna: neque quod sit multa. hec igitur etiam in. xvi. libro de animalibus dicit ar. vbi etiam dicit: quod spiritus qui est in semine est intellectus eo quod operatur ut intellectus practicus alicuius artificis. Quod autem dicit de eo quod est ingredi ab extrinseco et duci de materia nihil omnino est ad propositum: et solutio huius patet per ea que dicta sunt de intellectu agente erit autem de his subtiliter loquendum in libro de animalibus. Hec igitur de anima secundum quod in seipsa considerat determinata sufficiunt.

Alberti magni Episcopi Ratisponensis
philosophorum grauissimi: super libro de
anima sententia foeliciter explicat.

**Incipit liber de intellectu et intelligibili
li domini Alberti magni ordinis predicatorum
et rationabilis episcopi cuius tractatus primus
est de natura intellectus.**

**Capitulum primum de quo est intentio:
et quis dicendorum ordo.**

Sicut a principio istius
opis diximus: scia de
aia non satis, complete bene
ex hoc quod de aia secundum se
ipsam in libro de aia deter-
minatum est. Porro. n. cū
hoc scire de obiectis

que proprias prius anime inferunt passiones
horum autem obiectorum quorum propria passiva pro-
prietate sunt potestatis huius aia quedam passiones pas-
siones inferunt aie: quedam autem cōes anime et
corpi. Cōes enim sunt passiones quecumque sunt
alia circa que operans aia instat ut corpus: ut
quecumque sunt circa vegetabile et sensibile
aiam. Propter quod etiam per patet veteres
scias de talibus cōibus aie et corporis vocauerunt
Et de his in preteritum per modum nostro expe-
dit sum in libris de nutrimento et nutritio:
de sensu et sensato. Restant autem adhuc libri
de somno et vigiliis: de iuuentute et senectute:
de inspiratio et expiratio: et de motibus quod dis-
cunt aiales: de vita et morte: quod omnes sunt de
opibus cōibus aie et corporis. Sed quia nequaquam
interpretatio somni et nā ei bene determinabit
est: nisi prius scito de intellectu et intelligibili
Ideo igitur nos hic interponere sciam de intel-
lectu et intelligibili: licet intelligere aie bene
ne sit proprium per corpus. Antequam ei sicut
sepe prestatum fuit: principalem facilitatem doceri-
ne: propter quod magis sequimur in traditio lib-
rorum naturalium ordine quo facilius docet auditor
quod ordinem rerum naturalium. Et hac de causa non tenui-
mus in exequendo libros ordinem quem prelibauimus
in primis nostris: ubi divisione librorum nā-
turalium posuimus. Determinantes autem de intel-
lectu et intelligibili supponemus quecumque in
libro nostro tertio de aia veniunt determinata
sunt. Quecumque vero hic inquirenda esse vi-
dentur quantum per demonstrationem et rationem investi-
gare poterimus tractabimus: sequentes primum

per nos vestigia. Cuius libri de hac scia
licet non vidimus: tamen discipulorum eius pluris
morum de hac materia quam plurimos et bene tracta-
tos persequimur librorum et epistolarum. Interdum etiam
platonis recordabimur in his in quibus per
patet sententia in nullo contradixit. Quod
autem secundum plurimos probabiliores philosophos intel-
lectus faciat intelligibile in forma intelligibili-
tatis: igitur nos prius loqui de natura intellectus
secundum quod est intellectus: et deinde de intelligibili
secundum quod est de intellectu: et deinde de unitate et di-
uersitate intellectus ad intelligibilia: quia his
cognitis satis perfecte bene scia de intellectu et
intelligibili. Opere autem proprium investigare est
breuius: quod his scitis et prope bene scitis quod prope ipse
est cū sit solus intellectus: sic dicitur aristoteles. i. x. et ibi
et scit insuper principium iter ea que faciunt in ipso felici-
tate contemplatiua. Incipiet igitur investigare
nāz intellectus in primis poemam que huius nāz sunt porta

**Ca. secundum in quo demonstratur quod omnis cognitio
aialium causatur ex alio quodam cognitivo.**

Item ergo omnem naturam que huius potentia
aliquid cognoscendi: aut a seipsa virtutem
cognitionis habet: aut ab aliqua alia natura que est ante
ipsam. Constat autem quod non huius a seipsa: sic ei esset
principium cognitionis in omnibus alijs: et esset sua virtus
cognitiua: non imperfecta sed perfecta: neque esset
passiva sed activa: que omnia non puenire aialibus
aialium quemadmodum clarum est que in libro de aia
declarata sunt. Si quis autem forte diceret quod
aia aialium huius a seipsa virtutem cognitiua: eo quod in
natura sua est cognitiua eius prius: sicut triangulus
a seipso huius habet tres angulos rectos. et propter hoc
non est principium causans in alijs aliquid: dicemus
quod a seipso habet dicitur duobus modis. Uno quod
motus secundum causam efficiet: et alio modo secundum causam for-
malē. Nos autem hic querimus de cognitivo a se
ipso secundum virtutem causam: sicut in philosophis primum
monens est motus a seipso. Tu quod ante se non huius
causam sui motus efficiet: tū quod a natura et essentia
sua est monens: propter quod etiam omne quod monet motum
natura virtutem huius ab ipso: et est sua virtus motus formalis
influens omnes virtutes motivas in omnibus alijs mo-
nentibus. Sic ei querimus virtutem aia aialium cogniti-
ua sit a seipsa: et sequitur que perducta sunt. Tu
ei omne creatum a nobilibus necessarium deficiat a causa

sua p^{ri}ma. Defect⁹ cognitionis qui ē in v^{ir}tute cognitionis anime animalium ostendit q^{uod} non solū ab alio quodam habet vim cognoscitiuam: sed etiam q^{uod} multum distat ab illo q^{uod} ē p^{ri}ma causa et fons cognitionis. Oportet ergo dici q^{uod} habeat ab alio quodam q^{uod} ē p^{ri}imum et p^{er}fecte cognitionū oīum. Si enī ab alio non p^{ri}mo et p^{er}fecte diceret⁹ b^en^e de illo esset eadem questio et abiret h^{oc} in infinitum aut stabitur in p^{ri}imum et p^{er}fectū cognitionū.

Amplius omne cognitionū animalium mortalium cum omni cognitionū mortalium ē idem genere: aut si diceretur p^{ri}us et p^{er} posterius hoc tamen est p^{er} respectum ad vnu^m quocunq^{ue} autem talem habent generis v^{ir}tutis nature convenientiam et v^{ir}tutem: ab vno aliquo ex eū quod est causa p^{er}uenientis illius in omni bus. Oportet igitur cognitionū animalium ab vno alio cognitionū p^{ri}mo cārum esse h^{oc} efficientem causas simul et formale. Si autem quis dicat q^{uod} hoc non concludit nisi de causis vniuersis: sicut homo generat hominem. cognitua autem nō habet vniuersā cām in genere sed equiuocā: conuincimus aduersarium v^{ir}tutis p^{er} h^{oc} q^{uod} omne equiuocū ad aliquod reducitur vniuersum quod est ante ipsum. h^{oc} ergo generans erit equiuocū quod vt dicit habet aliquod vniuersū ante se quod ē p^{ri}ma causa huius et sic redibit idem q^{uod} conclusum est p^{ri}us. Amplius in omnibus ita esse videmus q^{uod} q^{uod} inueniuntur aliquę v^{ir}tutes et forme in pluribus et in quibusdam eaz sunt impfecte in quibusdā autem p^{er}fecte impfecta cāra sunt a p^{er}fectis et impfectio venit ex diuersitate et impfectione māt^{er}ie. Sic ergo o^{mn}is q^{uod} sic se habeat et in cognitionis naturis. Nā igit^{ur} qua cognitionis sunt alia animalia erit ab ali qua p^{ri}ma nā cognitua et p^{er}fecta. Nec aut^{em} disputatio tota trahit^{ur} ex ep^{isto}la quadā aristot^{elis}. quam scripsit de vniuersitatis principio et mentionem in metaphisica facit auicenna. Dicit autem eu^{er}stratus sup^{er} sexto ethicis aristot^{elis}. oīem cognitionem animalū fluere a p^{ri}ma cā cognitionis.

Et tertiū quā^{re} vegetabile et intelligibile impfectū fluūt ab intellectu p^{ri}mo et p^{er}fecto.

Veram⁹ igit^{ur} que sit illa nā. cū enī p^{ri}imum in ordine nāe influit in se cū dū et nō e^{con}uerso. p^{ri}us autem i ordine nature sit viuere q^{uod} sentire et sentire q^{uod} intelligere videtur alicui fortassis q^{uod} p^{ri}mus fons omnis cognitionis esset viuū solū et non sentiens et intelligēs p^{re}cipue cū p^{ri}us in ordine nāe sit p^{er} modū vni^{us} et h^{oc} p^{er} modū duorum quoz vnu additū ē ad aliū tertiū p^{er} modū triū sibi p^{re}ter ordine nature additoz si sentire additur ei quod est viuere et intelliget ei quod est sentire eo q^{uod} sicut i libro de anima diximus eadem ē rō^{ne} aīe q^{uod} si gure. Sicut. n. in figuris trigonū ē in tetragono: ita vegetatiuum est in sensibili et sensibile in intellectu. Hoc autem erroneum esse probatur ex hoc q^{uod} nūq^{uam} h^{oc} nām imp^{er}fectū causa ē vniuersa p^{er}fecti viuū aut se patū h^{oc} ē a sensibili et intelligibili ip^{er}fectū simū est in genere viuū nec aliquā v^{ir}tute nobilitatem habet qua p^{ri}ncipium eē possit. Adhuc in oib^{us} cāis vniuersis h^{oc} nām sic ē q^{uod} q^{uod} cūq^{ue} e^{ss}entialiter inest cāto h^{oc} potenti⁹ et nobili⁹ et clarius p^{ri}us et p^{er}fecti inest cāe illius cāti. Oib^{us} igit^{ur} cognitionis essentialiter inest p^{ri}ncipiū cognoscitiuū h^{oc} ergo potenti⁹ nobili⁹ p^{ri}us et p^{er}fecti inest cāe eoz que cognitionis sunt. Nā ergo fluit nā qua cognitionis sūt ali q^{uod} ab aliquo vno vno e^{con}uerso viuere separatū sit a cognitionis. Ampli⁹ inter cāta ē nobili⁹ p^{ri}mo. p^{ri}mo q^{uod} ē cā q^{uod} p^{ri}mo bonitatib^{us} et nobilitatib^{us} appropinquat sed intellectu p^{ri}mo nobilitatib^{us} et bonitatib^{us} appropinquat p^{ri}mo cognitionis et p^{er}fecte et h^{oc} ē magis intellectu q^{uod} viuū solū l^{it}er sentiens et viuēs in o^{mn}is igit^{ur} q^{uod} fons et origo cognitionis v^{ir}tute sit aliq^{uod} nā in intellectu. Ampli⁹ q^{uod} p^{er}fectina sūt v^{ir}tutes vide m^{od}o oīa causari ab eo q^{uod} p^{er} seipm et p^{er}fectissimē ē v^{ir}tile. Dis. n. diuersitas colorū cāa a luce et diuersitas colorū p^{er}uenit ex multiformi p^{er}mixtione opaci et terminati corpis cū diap^hano cuius p^{er} se act^{us} ē lumē. sicut igit^{ur} ab eo q^{uod} p^{er}fectissime ē cognitū fluit oīs cognitio et diuersitas cognitionū p^{er}uenit ex multiformi obumbratio cognitionū lūis irradiatis sup^{er} ea q^{uod} sunt cognitua in diuersitate aīaliū. Et oib^{us} aut^{em} bis p^{er}batissimi determinauerūt oīem cognitionē intelligibile et v^{ir}tile aīaliū effluere

ab intellectu nā pfecte et intellectuālī cognitione
 Cū. n. dicat cā prima pl^o influere qz secūda:
 h tradidit piporetici eē vey de cā vā vīuū
 at sepatū a cognitio cā n̄ ē cognitū: et iō nō
 influat. Sed cū cā prima oēs suas bonitates
 influat sup causatū et bonitates in ipsa nul
 lā habeant distinctiōem et ordinē eo q ip̄sa
 simplr oia p̄ma bz aī cāta. In cātis in ea
 q influat ex ipsa influunt sō ordine et distinc
 tione et sic prius influat qd fm ordinē itelli
 gēdi ē gnālius et prius eo q remota cālitatē
 te primi nō influat aliquid secūdoz sed fmo
 ta causalitate secūdi ad huc influat primum
 Sitr aut in cā q ē sōs vite et cognitiois vīuū
 nō addit aliqd sup altez quia suū viuer est
 suū intelligere sed i cātis in qb^o distinctiōez
 bz vīuū: vīuū est in alio quasi fūdamētū ip
 suū. qstū aut ad attributas nobilitates ni
 bil est adeo multiplex sicut cā prima: s; ista
 multiplicitas nobilitatū in cā prima nullā
 simplicitatē adimit eo q omnes simplr et
 vnite has nobilitates p̄babet aī cāta. et iō
 dicit egregie p̄bus q cā prima oib^o cātis su
 is p̄nominet et q ē diues in se in quib^o nul
 li cātoz dat et largit et est diues in alijs que
 p̄portionalr causatis cōcat.

Ca. quartū q ab intelligētia nā cogniti
 ua sit cāta sicut dicit plato.

Is aut sic declarat oz vltim^o iues
 stigare q sit illa nā q fontālī efflu
 idē cognitiōem et vitā: et vī pl^o
 velle q intellectuālitās in boie et sibilītas in
 brutis vtrūqz vite principiū i vegetabilib^o
 et brutis effluat a motorib^o orbū et stellarū.
 inducit. n. in thieo summū deoz ad moto
 res celestīū loquētem et dicētē. hoz semētē
 ego faciā vobis qz tradā: vobis at ereg par
 ē. In idē aut p̄sentire vidēt quotquot aias
 aialū ab intelligētis p̄fluxas et cātas tradē
 deit. Cōfirmāt aut isti dicta sua triplici rōe
 potissime quaz vna ē q omē vltimū i ordi
 ne cātoz nō erit a prima cā nisi p cās que i
 medio sunt. Vltima at cāta sunt forme ge
 nerabiliū et corruptibiliū. Et dēdie aut cau
 se sunt motores orbū celestīū quos intelli
 gētiās celestes vocauerunt phi. prīmū au
 tē fūddēs aias ē intelligētia vltimū monēs or
 bē. secūda rō qz intelligētia ip̄mit i aiam

sicut aia i corpis aiatī nām sicut ergo dicit^o
 aiam esse cām corpis aiatī et motū et passi
 onū ei^o fm q ē aiatū: ita debem^o dicere itel
 ligētā infimā esse cām aie cognitīue fm q
 ē cognitīa: eo q cognito aie qdā ē resultatiō
 lūis intelligētē. Tertia est q sicut corp^o aia
 tū ē sō corpe celesti cātū et rectuz ab ip̄o: ita
 aia corpis ē sō intelligētā et recta ab eo. Itē
 at vīuū vī. si. n. cognitū mortaliū fluere et re
 gere ab intelligētā vltimi orbis vī alic^o alio
 rū orbū vel oim tūc ipsa i suis motib^o et opī
 b^o cognitiois et affcū necessario s̄dēret mo
 tib^o astroz eo q omē effluens ab aliquo cō
 tinet et restringit ab illo i potētis opatiōnuz
 at aia precipue sō motib^o astroz restrin
 git ita oēs ē piporeticos et cōtra pibolome
 um. Ipsa. n. et superiora i speris app̄bēdit
 et ab his ad q mor^o astroz iclinat libere a
 uertit: et alia aduertit p sapiam et intellectu
 sicut testat pibolome^o. Ampli^o i nā iō ē oz
 do p̄mi ad media et mediorū ad vltia q ali
 qd causet in vltimis a medys q a causa p
 ma n̄ sit pfectū et dico de his cātis q nomie
 suo ipotāt aliquā nobilitatē. aliter. n. ex vl
 timis ad media nō ē recurfus ad p̄mū et
 h ē n̄ p̄t cū oē qd ē aliqz bōitatē cāe p̄me
 desideret et pp illā agar qcquid agit. Sine
 ergo dicam^o media aliquid agere in vltioz
 pducōe siue nō semp bonitates vltimozū
 principaliter et efficaciter sūt a cā p̄ma et ea
 q iter media sunt opant vt instra si quid ad
 ea opant. Ampli^o at in lūie qd est vltis cau
 sa colorū videm^o q licet vltios colores cō
 stituat p mixtiōe p̄ozū: in ois cōstitūtiō co
 lorū ē p nām p̄spiciū p̄cipiant lūmē tā qz
 p̄ma colorum yp̄stasis. et quicquid aliquis
 color de nā bz color ab ip̄o bz et si qd aliū
 ē i ip̄o pot^o ē de p̄uatōe nāe colorū qz me
 reat dicit coloris essentia. Dico igit eodē mō
 cū p̄mū effluit bonitates suas sup media et
 vltima si aliquid esset a medys influxuz su
 per vltia: in cōstitūtiō vltimozū n̄ erit nisi ex
 p̄cipatōe bonitatū p̄mi et si qd aliū ē i eis
 ē aliquid p̄uatōis. et bec snia optimozū su
 nt sapientū grecorū ibeofrasti et byonisi et
 alioz p̄horū. Adducebāt at sile de lūie so
 lis qd infūdūt se aeri lipidō et nubib^o terre
 nis oluer^o q licet ab aere sit i nube et a nu

be sit in terra tñ qz media nō dant nisi quod a sole receperunt totū solis est qz ē in vltis z si in medys z vltis distet lumen a lipiditate solis h potius priuatis mae ē qz alie cāe h efficiētis. Adis igitur pſentientes dicimus qz cū plo dicat qz ppiū celestiu sit exeg bonitates primi z semētes sbaz cognitariū h mō cōsequūt quo infra iducūt ea qz sūt i arte artificis illa infra mouēt z cōstat qz ista mouēt ea nō faciūt ea ex suo ppiū aliquo ifluxo. Est. n. i oib⁹ itelligētis ordo formaz practica z qz p ipſas in mām gnābiliū descendit z sūt forme in oib⁹ eedē sed in inferiorib⁹ magis z magis determinate. sicut forma lucis eadem in sole z in aere z nube z corpore determinato licet lumē vñ qz magis descendit a sole magis z magis coarctet z determinet ad naturā coloris. Eodē aut mō ē de forma artis in mēte artificis quā exegit man⁹ z cadit i istū z suscipit ferrū que ppositio nalliter i oib⁹ ē eadem z tñ magis determinata ad mām in māu qz in mēte artificis z magis in malleo qz in māu maxie aut i ferro ē determinata eo qz ferrū mālter suscipit eā. Et esset h in multis sile itelligētis z cāe p me z mae gnābiliū si man⁹ intelle tū hret z malle⁹ quo cōceptā formā a mēte artificis explicaret z exquerent. vñ sicut nihilomin⁹ tali exite ypoteti i arte oia est a mēte artificis sic oia in pbitis sunt a cā pma lz itelligētie quasdam bonitates explicet z p motū celestē inducūt in mām. De his autem plenius est tractare pmi phi. Ad ppositiū .n. sufficit qz inductū ē quotquot tamen posteriorum pborum aias ab itelligētis causatas z pfluxas eē tradidit hūc modū fluxus qui dictus est intellexerūt z hac de cā z aiam ipmī ab itelligētia posuerūt z eā eē stramentū itelligētie z sibi illuminatōib⁹ ei⁹ in h verū vtiqz dicentes sicut oñdūt diuinaōes somniorū z alia multa de qb⁹ in alijs libris erit tractat⁹ ppter qd ē in libro de motu cordis aia itlluatōnū que sunt a pmo sed a fuelatōe dñ eē pceptiua. Per ista ēr que dicta sūt sat⁹ pz qualr motores iferiorū sperariū fūdāt z qñ nō. pma. n. z tota fusio aie z ois nāe ē a pma cā iferiores at oib⁹ opant organice determinādo z inclinā.

do nās ad mām: ppter qd plo dicit qz in quolibet orbe aia aliquid accipit mēoniam in orbe saturni z alias in alijs sicut in pmo de aia determinam⁹. Et hūc modū essentia aie a prima causa tota z sola applis catio aut z determinatio ad corp⁹ est ab alijs instrumētaliſer pme cāe debuentib⁹ z quo ad hoc regēda i illūinatōnibus z monēda motib⁹ temporalib⁹ sbicif itelligētis aliorū orbiū z quia sic tot⁹ celi concētus referē ad cām pma: sō melius itelligētes phi totū vnicū motorē dixerūt hre z inferiores motores ad speras dixerunt esse virtutes z mēbra primi celi z sui motoris. De his at i secūdo celi z mūdi fecim⁹ mēionez. Erit aut de his pſcrutatio cōpleta i pma phi.

Ca. quintū vnde puenit generū aie diuersitas z vegetabile. s. z sensibile z intellectiūm.

Onsequēs aut dictis ē vt mo duz descensuf aiarū determinem⁹. Quā .n. pma cā fūdēs luce sua aias sit nā vna simplex intellectuālis videbit miruz qualr multa sunt gnā aiarū vegetabile. s. z fſibile z intellectuāle. non. n. h accidere pōt ex motorib⁹ itermēdis eo qz oēs illi intellectuales a phis esse tradūt. nec ē veruz qz dicit pictagoras oēs aias eē intellectuāles: et oia corpa eē aiata nec mor⁹ fſus vñ itellectus possē exeg inquit aiam in quibusdam corpib⁹ ob mae grauitatez. Lapis. n. vt ait qiar⁹ ē: sed ppter terreſteritatē est in ea oppſa aia ne oñdat mor⁹ vegetatōis vñ itllcūs vñ fſus. In plātis at ppter miorē terreſtreitātē oñdit z opatur aia vegetatōem: s. n. solum. in brutis at min⁹ terreſtrib⁹ opat vñ vñ duos vñ oēs fſus sed nō itelligere. i. hūmano vñ corpe qd min⁹ oib⁹ terreſtre ē z i pplexione maxie recedēs ab excellētia cōtrariorū oēs cōplete bz anima opatōes. h. n. eē nō pōt cū nā nūqz deficiat in necarijs. si. n. fuisset anima pfecta fſibilis z itellectiua in lapide vñ plāta dediffz vtiqz natura organa lapidi z plāte quib⁹ fſibilis explicare pſſet opatōes anime fſibit z intellectuālis. Adhuc at ois diuersitas mae ē ppter diuersitatē forme sicut prius sepe in expositiſ libris ē pbatū. Quō ergo dici pōt qz i oib⁹

corp^{ib} q̄ valde figur⁷ oria sūt z q̄titate et
nā sūt idē gen⁹ aie. nec pueniēs est rō plato
nis dicēti q̄ fm merita m̄e ifūdāt forme
q̄ fm h m̄alis diuersitas eēt cā diuersitat⁷
formaz cū h nō sit vez eo q̄ mārū diuersi
tas nō ē cā sed signū diuersitatis formaz. si
.n. diceres esse cā tūc opteret q̄ m̄a eēt ante
formā fm nām z intellectū z esset cā forme
q̄ oia absurda eēt nō dubitat q̄cūq̄ bñ istruc
t⁹ ē fm ea q̄ pbara sunt in phicis libris. re
manet ergo qō vnde pūcit aie ge ne⁷ diuer
sitas vegetabile sensibile z intelligibile. ab
vno. n. eodē mō se hñre nō pōt esse nisi vnū
fm q̄ cōmuniter oēs phī tradiderūt. sz qō
h cit⁹ soluit si cōsideret s̄bilit⁹ fm quem
modū largitōes nārū a pma cā pcedūt. oes
.n. forme ab ipso totū vnū diuersitat⁷ nā largiū
tur q̄ aut magis ab ea elōgāt eo magis no
bilitatib⁹ suis z bōitatib⁹ pūat z quo mīn⁹
recedūt eo magis nobiles sunt z ples bñt
bonitatū potestates z v̄tutes z sicut i phic⁷
dixim⁹ q̄ in ipsa indistincta sunt. pcedentia
ex ip̄a distinguunt⁹ fm eē z essential⁹ z spēs
diuersas sicut radh a sole veniētes in aera z
vitz claz z vitz coloratū diuersū esse z oia
uerlas spēs accipiūt z fm hūc modū pūcit
diuersitas eo q̄ vnū fluit ab vnico p diuers
sa organice ipsam explicātia z i diuersa ab
ipsa informata sicut etiā i pte determinatum
ē in. viij. phicoz z sunt gradus distitūdis
i hoc descēsu qm̄ descēdēt v̄te pncipiū qō ē
aia vsqz ad corpus ppositū ex p̄trarijs or
ganicz c⁹ pplexio. p̄portionat⁹ eq̄litate celi
manet nobilē bñs opationem diuinā z in
tellectuale z aialē eo q̄ ipm̄ est formās alē
z gnāns ea q̄ illis reformāt eo q̄ nihil ge
nerat aliud nisi p diuinū aliqd qō ē i eo. in
tellectuale āt eo q̄ opat nō v̄tes corpe. aiales
āt eo q̄ organico v̄it corpeo. sed in suū intel
lectuale obūbrat i eo q̄ ē iquisitū n̄ ceriū si
cut ē intellectuale intellectu celestiu n̄ obū
bratū ex turbatōib⁹ corpm̄. recedēs āt apli
us in regiōe distitūdis ampli⁹ obūbratur
ita q̄ intellectuale amittat i toto retinēs solam
s̄bilitū cōgnitiōē. Adhuc āt apli⁹ distans
retinet solā infimā potestare aie q̄ ē vegetat⁹
z bñmōi exemplū est a lūie recedēte a sole i
aerē lipidū z nubē s̄bulē z corpe⁹ coloratū

albo colore vel nigro vel rubeo. bec. n. pau
lati z paulati claudis z vi sue p̄tatis plus z
pl⁹ amittit donec venit ad p̄uatiōem. in oi.
b⁹ i que pcedit bz diuersū eē z spēm nec est
vnū nisi fm p̄cessionē ab vno pmo lūis fō
te. z q̄ buic p oia silis ē. p̄cessio formaz a
cā pma: sō plo dicit formā p̄mā eē vnicam
z ex ipsa vni⁹ ydea oia fieri. Sz z democri
t⁹ z leucippus oia dicebāt eē vnū z idē fieri
diuersitatē ordie z cōpōe. Errabunt āt ābe
secte q̄ qō ē vnū p̄cessionē ab vno simplici
z multa fm eē z figurā tū bz relatōez ad p̄
mā cām efficientē vnicā ē vnū z si cōsiderēt
nāe aiaz z fōiaz fm h eē diuersū tūc sūt p
pe nāe aiaz z fōiaz z diuersitas m̄e est. p.
pter ipsas z nō ecouerfo z sūt oātia eē mate
rie⁹ z h cōsideātiō. p̄prie eaz ē z sic diffini
unt z sciūt fm q̄ ylaac dicit i libro diffinita
onū. q̄ videlicet aia rōlis pducit i vmbra in
telligēte z aia⁹ sensibil⁹ i vmbra rōnal⁹ z aia
vegetabilis i vmbra s̄sibilis z nā celi i ym
bra vegetabil⁹ qm̄ essētia dās eē pcedit a cā
p̄mā z sic cū distās p similitudinē accipit erit
simplicissima in esse z potissima z nobilissi
ma z v̄lissima nā quidē fm abstractōez sz
fm q̄ dicim⁹ q̄ v̄l⁹ cāt z p̄lib⁹ ifluū. ppter
qō h essētia ē vegetabil⁹ intellectuāl⁹ cātina
motia z ples alias bñs p̄tates bonitatum
z quo ad hec oia datur pmo cāto qō ē ens i
tellectuale cātūz mor⁹ orbis. bec aut eētia
descendēs pūat simplicitate z p̄tate pl⁹ z i
pl⁹ sicut dicim⁹ vsqz ad vltimū es qō mimā
accipit entis differētiā z p̄tātē z bec p̄uatiō
ē ei⁹ obūbratio vocata a phīs. Ex h p̄z ve
rus intellectu⁹ ei⁹ q̄ omnia sūt ex ipsa vnus
ydea z qualiter ydea in prima cā ē vnica n̄
bñs pluralitatē nisi p̄cessu z vicinitate cau
satoz. Non. n. est v̄m q̄ v̄ta in prima cā sit
sepata ab eē sz a simplici eē primi simplex
essētie est emanatio. Et sicut eē p̄mi vnus
ē z cognitū z motū ita ē in eis dē p̄tātib⁹ ef
sentia emanās q̄ diu nō obūbrat p distāti
am dissimilitudinis. Ex quo tria correlaria
bñt vnū q̄ vbi ē ēe intellectuū z b̄ sitū et ve
getatū z motū ibi ē vna essētia z s̄ba sim
plex: sed multiplex in p̄tate v̄rūqz boz ha
bēs ex p̄pinq̄itate sui p̄cessus ad p̄mū a
quo p̄cessit. Secūdū ē q̄ si aliqua forma s̄b

stantialis sit motiva sui sibi hz locū habz et
 uenientia euz primo quod mouet fm lo-
 cum immobilis exiis et nō ex hoc qd sit ppositi-
 um sicut quidā latinorū asserēbāt. Tertiū
 qd necessario nō recedēs lōge a pmo p pri-
 uatōem nobilitatū sicut intellectuāle manet
 sepatum et ppetuum recedens autē longe p-
 miscet et mortale et corpale efficiet. Ex his
 scilicet qualiter animalia mouent se et non alia
 et qualiter anima intellectuālis nō ē act⁹ corpis
 nec corūpitur corrupto corpore sicut menti-
 ens dixit alexander.

Ca. vi. vtz intellectuālitās aīe sit mā l'
ex fluxu a cā pma.

Acile autē nobis est determinare dī-
 nā intellectuālis aīe qm nām habet
 banc ex h qd est pcessio a causa p-
 ma emanās autem nō vsqz ad p-
 mitionem māe et ideo adhuc a qbusdā
 sapientib⁹ nre legis imago uel dī. Ex h⁹ enī
 assilatione cāe pme hz intellectuū vltier agē-
 tē qui sicut lux est sepaia sicut in tertio de
 aīa uenienter est oñsum. Ex hoc tamē qd
 h nā ap pparuit corpi orgāico phico nā sua
 intellectuālis pax mergit et ideo hz intellec-
 tū possibīle accipiente ab imaginatōe et hū-
 et cū nā h sepaia et nō mersa in mām fm se
 oz qd sit vltis et iō ē aīa vltier oīm cognitīua
 intellectuāliter et nō quorūndā solum qd que-
 dā nō efficiūt determināta nisi p mām intel-
 lectum autem dixim⁹ eē sepatum. Cogni-
 tia atē sensibilis que ē actus organi mālīs nō
 ē acceptīa nisi quorūndā sicut sat⁹ i libro d ai-
 ma ē determinatū. Ex quo pstat mētītū esse
 eū qui scripsit libz fontis vite quē qdaz de
 mā et forma vocat qd ipse vī velle qd ex na-
 tura māe hz intellectuū pātētem oīa intelligē-
 di. dicit. n. qd mā pma ē qd potētia ē oīa intel-
 ligēdi dicit. n. qd mā pma ē qua potētia ē
 oīa et quo pl⁹ determinat formis eo pl⁹ clau-
 dit et determinat potētia ei⁹ qm si addatur
 pme māe h forma que est intellectuālitās
 tūc nō ē āpl⁹ i potētia ad intellectuālitatem sz
 ad omia alia. Et si addat ei forma sequēs
 qd est corpēitas tūc itēz determinatoris potē-
 tie et iō tūc nō erit in potētia ad intellectuālia
 Si autē pparietari addit pparietas nō erit i
 potētia tūc nisi ad ea que in potestate sunt

contrariorū et hec sūt forme gnābiliū et corrup-
 tibiliū. Itē doc. n. dictū erroneū est et oib⁹ p-
 poteris nullo. n. mō intellectus ē potētia
 oīa sicut mā pma est potētia oīa qd forme i-
 didue fm eē māle nō sepatū sunt ille qd sūt
 potētia in mā. Forme atē que potētia sūt
 in intellectu sunt vniuersales sepaie ab idis
 uidiuantib⁹ et precipue a mā nō hic et nūc sz
 vbiqz et semp exiēs. Adhuc autē mā non
 facit formas eē in seipsa p aliquid quod sit
 eiusdē nāe et generis cū mā. Intellectū autē
 hz aliquid sui intellectum videlz agētem qd
 facit formas esse i anima intellectuāli. Ad-
 buc atē intellectū qd potētia ē oīa intelligibilia
 se hz ad ea sicut tabula rasa et h mō non hz
 se mā ad formas vniuersales que potētia
 sunt in ipsa. Amp mā nihil horū intelligit qd
 potētia vel actū sunt in ipsa intellectu autē
 intelligit vniuersa. hec oīa h breuiter tangū-
 tur qd in libro de aīa h i intentōe ex gita sūt
 et pbata. vñ licet nos in nā aīe ponam⁹ ali-
 qd potētiale et aliqd qd ē act⁹ illi⁹ nō in possu-
 m⁹ dicere qd potētiale qd est i ipsa mā pri-
 ma sit qd nō hz pparietates ei⁹ sed multo cō-
 gruentius dī qd cū aīa intellectuālis esse nobi-
 le sepatum retineat qd ex pte illa qua attin-
 git cōtinuū et ips efficitur possibīlis et ex p-
 te qua oimode manet sepaia ē actīua et pte-
 ctīua eiusdē possibīlitat⁹ et congruū exēplum
 dicit auicenna in flāma adherēte aridis lig-
 nis cremabilib⁹. Illa. n. in ea pte qd adbe-
 ret lignis ē aliquātulū fūosa i ea atē pte qua
 enolat in aerē puz a lignis distans ē plena
 luce illustrās aerē et ē pte fūosam ei⁹ dē flā-
 me. Sic. n. ē de aīa intellectuāli eo qd ipsa ali-
 quo mō sit pfectio corpis et tū sepaia et iō
 ex pte qd iclinat ad corpēas vtutes organo-
 rū qd sūt imaginatō accipiēs cōtinuū et sen-
 sus accipiēs ipale et trāsmutabile qd fūosa
 ē et efficiet i potētia intellectuāli et nō i actu sed
 ex pte sepaia ē i actu lucis pfecte. h atē dimi-
 tat nūc qd vt dixi i libro de aīa sūt ptractata
 sed h ē qd intelligit ex dict⁹ qd eēntia emanat
 a pma cā plenā hz vtutē vite et cognitōis et
 mot⁹ p h qd emanat ex ipsa qd ē fōs vite et co-
 gnitōis et mot⁹ et h eēntia i tūc nō obubref
 p distātiā dissimilitudis a cā pma cū eēntia p-
 ma qd dat eē rōnalib⁹ et intellectuālib⁹ abierit

i dissimilitudine lōgissimā iō erit vite ⁊ agnitiō
nis pncipiū ⁊ mor⁹ i boib⁹ ⁊ h ē pncipale
qd h itēdm⁹ distinguere vel inuestigare.

Ca. vii. vtz nā intellectuālis sit vltis pnci-
lariis fm actū qz n ē dubiū quā sit vltis fm
aptitudinē cū sit forma.

Mereret āt fortasse aliquis vtz h es-
sentia diuina q̄ vocat nā intellectuālis sit v-
niuersalis vel determinata ⁊ pncipalis seu i-
diuidua. de h. n. l. i libro de aia determinatū
sit oīz tñ ⁊ h iterponi qz aliter nā intellectuālitū
ad plenū scire nō possum⁹. Fuerūt autē nō
nulli p̄poteticorū qui hāc nām eē vlem dis-
xerūt ⁊ p̄p̄nā ⁊ potissime rōm suaz sunt
tres. Quaz vna ē oē qd suscipit aliqd susci-
pit illd hz sue p̄prie nāe potestate: illes āt
in se recipit vlt neqz ē vlt fm qz bmoī nisi i
intellectu oportet igit qz nā intellcs sit vltis:
quia si esset indiuidua indiuiduaret oē id qd
ē in ipso. Dis. n. forma indiuidua p̄ indiui-
duitatē sui sibi in quo ē. Secūda rō ē qz nā i-
ntellectūalis ē separata sba a mā oīs aut indiuidu-
itas ē p̄ mām ⁊ iō intellectū dixerūt vlem.
Tertia autem ē qz si esset indiuidu⁹ nō eēt
indiuidu⁹ nisi ad māz p̄pā ⁊ tūc sicut visus
qui cōiūct⁹ ē cū dā mae p̄p̄e nō recipit nisi
p̄portionata illi mae ⁊ nō alia ita intellectus
nō recipit nisi quēdam mae sue p̄portionata
⁊ nō recipit oīa. h āt flm ē ergo ipse intel-
lectus nō ē indiuidu⁹. nec stare pōt qz dicat
duplex esse mā vna spūalis ⁊ altera corpāl
⁊ qz ad mām spūalē indiuiduet intellectus:
quia illa mā spūalis nō efficit p̄p̄ta intellcs
nisi p̄ aliqua appropriantia eaz: ⁊ tūc redit
idē qz p̄us qz. s. sue p̄plexiōt nō p̄portionatū
nō agnosceret intellectus. Nec pōt dici qz oīa
p̄portionata sint tali p̄pōnī quā nullum ē
p̄p̄ū nisi p̄ ea q̄ nō vueniūt aliq. Si vltia is
q̄t alta est sue p̄p̄e p̄pōnī nō p̄portionata ⁊
h nō cognosceret intellectus ⁊ bec potissima
rōnū ē quare albugaber ⁊ auerroy⁹ ⁊ mul-
ta aliq intellectū vniuersalē esse posuerunt
nec appropabilē nobis nisi p̄ imaginatōez
⁊ sensum sicut dixim⁹ in libro de aia. Si āt
intellectus vltis dicat eē ⁊ i oib⁹ aialib⁹ eēnti
aliter idē sequūt multa absurda de quib⁹ in
libro de aia fecim⁹ mētiōem ⁊ iō nobis v̄ qz
intellectūalis nā sit in genere suo sicut sol i ge-

nere corpm. Scim⁹. n. solē eē vnū nūero in
diuiduū ⁊ lucē que in eo est dupliciter esse
p̄sideratam. Si. n. cōsideretur put in eo est:
est forma solis vna nūero. Si āt accipiat p
ut ab eo est emanās sic est vniuersaliter illa
minatua oīz diophanoz tam puioz q̄ fac
esse lucida q̄z non peruiorum: que facit
colorata sicut in primo libro de b̄su ⁊ sensas
to determinanīm⁹ ⁊ h mō cōsiderata multa
agit ⁊ facit. Lū autē dicat p̄bus intellectū
eē sicut lucē v̄ intellectus put est aliquid na-
ture aie esse indiuiduus ⁊ tñ put emitit ac-
tōes intelligēdi eē in v̄tute vniuersali ⁊ hoc
mō vniuersalia sunt in ipso quia sic ē abstra-
ctiuus ⁊ denudatiuus formaz sicut lux cor-
palis colorz l. i indiuidu⁹ ponat fm qz ē for-
ma boīs tamen fm suā p̄iāre ⁊ q̄zū ē potē-
tia lucis spūalis vniuersalis ē. Nec ē vni-
uersalia sunt in intellectu q̄i forma i mā: vel
accūs in sbo. ens. n. in aia potē ē itentio rei
q̄z ref. ⁊ iō sicut nō indiuiduat color p̄ eē qd
babz in luce corpālī neqz ē specificat eo qz
eē i luce p̄uenit omni colorū fm qz ē in ac-
tu color: ita intentio rei nō specificatur neqz
indiuiduatur p̄ h qd est in luce incorporea
intellectuali: sed manet vniuersale ⁊ in h ē
cognitio fm cōgruentiam intellectus ⁊ facul-
tatem sicut visus fm actum est fm cōgrue-
ntiam lucis corpee ⁊ facultatez. Qz autēz di-
cat naturam intellectuālem esse separatam in li-
bro de anima p̄ multa est expositum ⁊ iō
h p̄termittendum. Qz vō tercio obiciunt
nō cōcludit nisi nos ponerem⁹ qz cognitio
vniuersalis esset in intellectu fm qz ipse est
indiuiduus h āt nō ē cōcedēdū qz sic absqz
dubio seq̄ret qz nō cognosceret nisi q̄ essent
fm cōgruentiam sue cōpōis. nos. n. in dic-
to libro diximus qz tripliciter hominī vnif
intellect⁹ vno. s. modo vt nā dans esse ⁊ sic ē
indiuiduus. alio modo vt potentia per quā
est operatio intelligēdi ⁊ sic est virtus vni-
uersalis. tercio modo vt forma acquisita ex
multis intelligibilibus: sicut planius trac-
tatum est de intellectu agente qui non vni-
tur contemplatiuis vt agens tantum: sed
vt b̄ritudo eoz ē q̄n p̄ueniūt ad h qd i eis ē
vt foīa ⁊ secundo ⁊ tercio modis fm p̄u-
dentiā ⁊ sapiam dicat intellectus nō inest

equiliter oibus hoibus sed alijs plus et alijs minus: et alijs fortassis nihil inest de intellectu.

Capitulum. viij. in quo summatim colligitur natura intellectualis anime.

Et aut capitulariter perstringantur ea que de ea sunt diximus cum ariopagita dionysio quod ois natura precedat ea prima ratio simplicior est et nobilior: et in potestate multiplicior quanto fuerit illi intimior per indistinctam similitudinis et e regione eorum quanto fuerit distinctior per dissimilitudinem tanto est maior: et ignobilior et paucioris partibus. hoc aut sapientissimi peripatetici demonstrauerunt ex celo octauo quod quante fuerit multipliciter ostendit multipliciter suarum stellarum. Et cum illa multipliciter sit in eo quod mouetur ois quod rursus per congruentiam multipliciter potenter quod sunt in motore propter quod est coniunctum quod intellectuali anima multiplicior est quod forma lapidum vel mineralium et sic de alijs. quod aut tales nature sunt magis se parate eo magis dicte sunt forme sicut autem qui dixerunt. propter quod etiam platonicus formas ois separtas asseruerunt: et quo magis erant coniuncte materie eo minus dicebantur formas: sed materie imersas magis placuit eis imaginibus appellare: sicut tradit boetius in libro de trinitate. propter quod per naturas intellectuales veritas est forma oibus alijs formis coniunctis eo quod maxime est separta: et quo ad hoc fluunt ab ipsa luce separte in corpore hoc quod efficitur potens ad oia cognoscenda quod obscuritate materie et peruersis et multum additionum tenebris sunt abstracta et absoluta. cum autem sit vicina cause prime multis similitudinibus ei hoc partem plurimas quod sunt nature propterates et potencie ipsius sicut supra diximus quod tamen nec sunt idem quod ipsa neque una partium suarum est idem cum alia: quod in hoc distat a prima causa quod idem est eulibus sue partium et quod libet suarum partium est idem alijs: et cum ratione multie sunt partem ipsius est ipsa hoc seipsum: et non per eam accedens operatiua multorum: et in hoc distat a forma quod simpliciter est natura et forma corporis et actus materie corporalis tamen secundum quam corpus naturale non operatur nisi unum solum. Adhuc autem in his partibus una partium ratio excellenter est quod alia quanto fuerit separta or et ideo potenter est intellectus quod hoc est: et hoc

cois potenter quod proprius: et sensualis natura potenter quod vegetabilis: et eodem modo inuenitur in omnibus alijs.

Tractatus secundus de per se intelligibili.

Capitulum quod nihil intelligitur nisi per se.

Ostendit hoc de intelligibili videtur esse dicendum. Est autem sententia fere oium quod solus vniuersale sit intelligibile: eo quod tam aristoteles quod boetius et auerrois attestant quod per se est dum intelligitur: singulare autem dum sentitur: cuius potissimum assignant rationem eam quod eoliter promulgata est quod intellectus accipit nudatum et spoliatum a materia et a materie appendicijs. cum ergo materia cum suis appendicijs sit id quod indiuiduat formas: erit sic nudatum ab indiuiduantibus: et sic relinquuntur quod sit vniuersale obiectum intellectus: et sic concorditer tradunt quod sit vniuersale obiectum intellectus. Amplius autem vniuersale autem est in rebus autem est in sensu autem in intellectu autem omnino nihil. constat autem quod non sit in sensu. cum autem nihil sit in rebus nisi secundum quod est singulare et proprium unicuique rei constat quod vniuersale non sit in rebus oportet igitur quod sit in intellectu. Amplius traditum est ab aristotele quod vniuersale est ubique et semper: et quod est unum in multis et de multis: nulla autem rerum est ubique et semper. earum autem dico rerum que sunt in rebus naturalibus vel artificialibus etiam. oportet igitur quod est ubique et semper in anima existere et non in rebus. Amplius. propria operatio intellectus agentis est abstrahere non quod de anima tamen: sed vniuersaliter ab his particulari: cuius intentio est in anima sensibili. hoc autem abstrahere nihil aliud est quod accipere vniuersale ex particulari: propter quod tradit aristoteles. quod multis exprimentis acceptis una sit vniuersalis acceptio que est principium artis et scientie. Relinquuntur ergo proprium obiectum intellectus esse vniuersale. Sed quidam hoc concedere nolunt asserentes quod in quibusdam tanta inuenitur simplicitas et immutabilitas quod abstrahitur a materia et materie appendicijs que non habent: nequaquam possunt si cut ipse intellectus intelligit se et intellectuales alias nature quod non sunt in per se. in his ergo dicunt intellectus esse acceptiuum particularium. Am

plius cū sola naturalia et mathematica
h̄z se sūt in materia et motu. dina autē oīo
sine motu et mā sunt: nec tamen illa sunt
vltia oīa: sed in ip̄is est v̄le et p̄ticulare. cū
igit̄ inquit illi diuina sola sint accepta i in
tellectu oportet q̄ quedā particularia i in
tellectu accipiantur. Ad hoc etiā iducunt
nos vnāquāqz rez tunc vere intelligere
et scire: sicut in libro de p̄bico audim̄ dcm̄
est quādo cognoscim̄ causas et principia
et elementa ipsius. cause autē et principia:
et elementa rerū sunt p̄ticulariter consti-
tuētes res et p̄ticularia q̄dā. Videt̄ ergo i
tellectu verius esse p̄ticulariū q̄z vniuer-
salium. Alia autem quedā bis similia dis-
cunt qui negāt solū vniuersale esse intelli-
gibile. nobis at̄ cōsentiendū videt̄ prime
sentētie: q̄ videt̄z solū intelligibile sit v̄le:
et nullū particulare oīo: q̄ sic tradit̄ p̄cor-
diter tota secta p̄patericorū. Vtrū autē v̄le
sit in solo intellectu et n̄ in reb⁹ extra posse-
rius et in hoc eodē libello erit inquirēdū:
sed nūc dicim⁹ nihil puro intellectu intelli-
gi nisi v̄le. et sicut tradunt cā ē: q̄z intell̄cūs
cum sit simplex et pur⁹ nihil vllī b̄ns cōe-
et sepatus ab oībus oz q̄ obiectū p̄positio-
natiū hēat sibi: eo q̄ scire et intelligere nō
uenit ei nisi fm̄ potestātē et congruentiā ip-
sius sicut sit passio in quolibz passiuo. ob-
iecta. n. nō inferūt passiones nisi p̄p̄is pas-
siuis. ideo si p̄ticulare aliquaz inferret pas-
sionē intellectu oportet eū h̄re congruentiā
ad illud p̄ticulare in genere: et tūc nō pate-
ret nisi a rebus q̄ eēnt de genere illi⁹ p̄ti-
cularis qd̄ esse nō pōt sicut sepe dixim⁹: et
iō denudatū a mā et appendicis materie
est obiectū qd̄ p̄p̄iā infert intellectu pos-
sibili passiōem. Nec ē verum qd̄ dicit ad
uersari⁹ in rebus p̄ticularib⁹ tantā inuēiri
simplicitatē q̄trā dicit: q̄z in oī re ē v̄le ex p̄te
foze cōicabil: et p̄ticulare ex p̄te substantie
illi forme qd̄ incōicabile ē et vni soli cōue-
niens. et q̄ p̄ncipiū cōicabilitat̄ inuenit̄ in
oībus rebus p̄fectis in nā p̄terqz in cā p̄-
ma: iō dicit boet⁹ q̄ oīs res habet aliquid
qd̄ ē et aliquid q̄ h̄ ē: et oīs res ē h̄ et hoc. Se-
pe at̄ dixim⁹ q̄ abstractio q̄ ē in intellectu est
a p̄ticulari: et nō sp̄ a mā fm̄ q̄ stricte sūt

mā q̄ est s̄bm trāsmutatiois et mor⁹ sic ab-
strahit lignū ab h̄ ligno: et intell̄cūs ab itella-
lectu. cū autē dico celū dico formā. put̄ ē v̄
niuersale: et cū dico h̄ celū dico formāz in
hoc mā p̄ticulatā et cōtractā. hec at̄ abstra-
ctio in oībus est: et intellect⁹ intelligit se sic
et alia intelligibilia sicut in. 3. de aia deter-
minatū ē. Ex his ēt māifestū ē nō solū mā-
lia et mathematica eē sepabilia: sed et di-
uina oīa aut q̄daz sunt sepabilia. put̄ v̄le
a p̄ticulari separ̄ intellectu. Q̄ at̄ dicit nos
oēm rē intelligere et scire cū cās et p̄ncipia
cognoscim⁹ q̄ tamē p̄ticularia eē vident̄: vi-
det̄ cōsiderādū eē quo ad h̄ q̄ h̄z rei v̄tātē
eadē sūt p̄ncipia eē rei: et p̄ncipia intelligē-
di et sciēdi rē: sed nō eodē mō accepta: sūt
cā scie et rei extit̄s in nā. q̄z v̄lter accepta
cānt sciam: et ap̄ p̄pata et p̄ticularizata ad
aliquā rē sunt p̄ncipia rez in nā. h̄ at̄ q̄l̄r
fiat in sequentibus erit manifestum.
Capitulū. h̄. vtrū vniuersale sit in solo intel-
lectu an etiā i re extra.

Vtrū at̄ v̄le in solis nudis purisqz i
tellectib⁹ sit aut ēt in reb⁹: porphyri⁹
dicit eē altissimū negociū et magna egēs i
quisitioe. et lz h̄ ad methaphisicūz spectet
tū h̄ de h̄ oz fieri mētiōem pp̄ doctrine fa-
ciliore modū. cū autē oē qd̄ in reb⁹ ē vnūz
solū sit et p̄p̄is: videbit̄ v̄le qd̄ ē in multis
et de multis n̄ eē in reb⁹ aliquid p̄cipue cū ari-
stoteles tradat in p̄ma p̄bia q̄ idē ē eē v̄lī
et p̄ticularis et p̄ncipia oīum rez q̄ sūt p̄nci-
pia eēndi sūt p̄ticularia et n̄ v̄lia quēadmo-
dū dicit plato. Amp̄. at̄ v̄le simplex ē et purū
a mā et māe appendicis separātū. i eo at̄ q̄ ē
bmōt n̄ recipit ip̄m mā. cū ergo nēciū sit
in aliquo eē cū sit simplex foza oz q̄ fm̄ h̄ eē
sit in aia: et sic v̄le i eo q̄ ē v̄le n̄ ē nisi i aia.
Ampli⁹ si v̄le eēt i re oz q̄ idē eēt rei illi i
q̄ ē: q̄z alr̄ falsa eēt p̄dicatio illi⁹ cū diceret̄
sor. ē h̄ vel sor. ē aial: bō igit̄ v̄l aial p̄dica-
tū de sor. idē ē sor. Eadē rōne p̄dicatum
de platōe ē idē platōis: sz q̄cunqz vni et eis
sūt eadē ipsa sūt eadē seq̄ret̄ ex h̄ q̄ sor. et
p̄lo eēnt id: aut oz dicere q̄ bō et alr̄ aliū et
aliū eēnt v̄le p̄dicata d̄ sor. et platōe qd̄ ē
s̄bm cum porphyrius dicat q̄ p̄cipatioe
sp̄ei plures boies sūt vn⁹ bō: et aristoteles

dicat qd yfozeles et yfopleurns sunt ples
trianguli et vna figura. Ex oibus autē bu
iusmodi incōuenientib⁹ cōcludit qd vlt nō
ē in re: sed in rōne: propter quod etiam so
ānes damascen⁹ dic qd in talib⁹ cōe ratōe
et non in re considerat. Ampli⁹ ididnatur
foia p mām. foia at indidnatur dat eē idē
uiduo. sic igit foia efficit ppa et mā. nihil
ergo forme et materie qd ē in vno indiduo
ē in plibus sūt supis: ergo vlt nō ē rei si
ue bz formā siue fm mām accipiat: cū ipz
sit in plib⁹ sūt supis. in h et pntiūt pipare
fici fere oēs antecē. videlz et algazel et auer
rois et albnabber et alij qz plures. Sz qd
dā nō mediocri auctoritatē viri inter latios
quib⁹ ista scia nō placuit asserentes vlt fm
aliquid eē in rebus: si. n. in re nō eēt d re vlt
nō pdicaret pcpue cum h sit nā vlt qd in
quolibz suoz pticulariū ē totū. Adhuc at
res nulla intelligit nisi p id qd vlt ē foia rei.
Cū ergo vlt sit qd intelligit oz qd sit vere
foia rei: et sic ē aliquid in reb⁹. Amp. at nō
bil ē veri in reb⁹ qz id qd est totū et vlt in
multis: et de multis. si. n. amittit rōne esse
di in reb⁹ p h qd ē in multis. p h at qd ē d mlt
tis bz qd ē in eis vā eoz eēntia ex nō sūalis
vel accūtal. oz ergo qd vlt sit vlt in reb⁹ cū
ipm sit vlt in multis et de multis. Nos aut
in ista difficultate mediā viā abulātel oici
mus eēntiā vnicuiusqz rei duplī eē cōside
rādā: vno mō videlz put ē nā diuerfa a nā
materie siue eius in quo ē qd cūqz sit illd.
et alio mō. put ē in mā siue in eo in quo est
indidnatur p h qd ē in ipo. et pmo quid mō
ad huc duplī cōsiderat: vno quidē mō. put
ē eēntiā qdā absoluta in seipā: et sic vocat
eēntiā: et ē vlt quid in se ex nō: nec bz esse
nisi tal eēntie: et sic ē vna sola. Alio mō vt
ei cūct dicabilitat bz aptitudinē: et h acci
dit ei ex h qd ē eēntia apta dat mlt: eē ēt si
nūqz det illud: et sic ppe vocat vlt. ois. n.
eēntia cōcabil multis vlt ē: ēt si actū nūqz
dat eē nisi vni soli: sic sol et lūa et iupiter: et
bmōi. foie. n. sūales talū cōcables sunt:
et qd nō pcat actū tūgit ex h qd tota mā cui
illa foia cōcabil ē tā cūct sub foia sicut i
celo et mūdo ē determinatū. p hanc igit ap
titudinē vlt ē in re ex: sz fm actū ex nō in

multis nō ē nisi in intellectu. et iō dixerūt ppa
terici qd vlt nō ē nisi in intellectu referētes h ad
vlt qd ē in multis et de multis bz actū ex nō in
et nō fm aptitudinē solā. put at tā pncipat
ab eo in quo ē adhuc duplicē bz cōsiderati
onē: vna quidē put ē sis gnatiois et pōnif
sbe desiderate a mā vel eo in quo ē cui dat
eē et pfectioez et sic vocat act⁹: et ē pticularif
et determinata. Secdo at mō. put ipa ē totū
esse rei: et sic vocat quidditas: et sic itez ē d
terminata pticularizata et ppa. nec ē putā
dū incōueniens qd foia dī totū eē rei: qd mā
nihil ē d eē rei nec itēdit a nā: qd si eē possz
foia i opatioe siue ipa nūqz iduceres i māz
sz qd h eē nō pōr: iō regit mā nō ad eē: sz ad
ip⁹ eē determinatioez. h ergo vltio cōsideras
ta foia pdicat de re cui⁹ ē foia: et sic sepata
p intellectu vlt in intellectu: et iō aptitudo sue
dicabilitatē reducit ad actū in intellectu sepan
te ipm ab indidnaturib⁹. Cap. 3. d so
lutione dubioz qz oriunt ex pdeeterminatis.

Ad forte qreret aliquis ex his que
determinata sunt occasioez accipiet
qd tal cōsideratio foie in se et i mā nō videt
eē rei: sed rōnis. et iō cū aptitudo cōicatiois
h mō puenit ei nō videt eē cōuenit nisi bz
rōnem et intellectu: et sic iterū redit qd vlt et
aptitudie et actū sit in solo intellectu: et nullo
mō in re ipsa. Sed ad h dicēdū ē qd abiqz
dubio sic i metaphisicis determinat actū ē
aū potentia et nō fm rōnez nō siue i mō itel
ligendi: sz ipsa sba et diffōne: sic cā est ate
cātū: et bz eē cāe et essentie sicut dixim⁹: sz
nō bēat esse nisi in nā pticulari: et h mō est
vna essentia: nō quidez vnitare nūeri: sic dis
cim⁹ nūez esse vlt: sz vnitare esse et essens
tie in se et foie q vnitare mltitudis fm apti
tudinē dicabilitati nō spugnat: et h mō dicit
tur vlt in multis et de multis. Si at qd obij
ciat qd fm dca vlt ē aū rē et nō post ipaz: cū
at. dicat qd vlt aut nihil ē aut pteri⁹ suis
singlarib⁹: dicim⁹ qd id qd ē vlt absqz da
bio ē aū rē: sz act⁹ siue vltat⁹ quē facit agēs
intellectus ē ex eo qd ē i re quidditas rei ex
istens qd vlt pdicat de re ipsa: et quo ad h
est cōs rez abstracta de re ipsa. et sic pz in
tellect⁹ pdeeterminatoz: et qd secte ambe fm
aliquid dicunt verū. Claret etiā ex his qd

cuz materia nibil est de esse vero rei nullo modo nulla res est intelligibilis per suaz materiā sed per suam formā: tunc cū vlt sit intellectus pprū obiectū qd ē vlt est forme et non materie: forma enim omnis cōmunicabil ē mā incōicabil. nec ē mā per idē sui in mltis fm aptitudinē vel actū: sz p diuersas ptes ita qd fm pte hanc ē i vno et fm aliā ē in alio. et qz res nominat bz q intelligit noiat ppe a foia et mā: nec intelligit nec nominat nisi p analogiā ad formā licet ēt dixim⁹ in fine pmi phicoz. Cum igit indidū sit indidū p mām n bē bit nomē ppiū ppe loquēdo nisi foie bz qd ē sba p formā q ppe et pncipalit et mari substat. De omnib⁹ at bis in pmo logice satis determinatū ē. Ex dictis at adhuc accipit qd cū vlt sit i eētia rei fm aptitudinē quā bz ad exndū in plurib⁹ tota. et cum illa aptitudo eq̄l sit respectu pteritorū et p. sentitū et futuroz qd vlt qd ē sba rei vlt fundat i ipsa sba vniocuz ē respectu oīz pteritorū pntiū et futuroz. Adhuc atcū sit de aptitudine eētie qd ē an mām et ppositum pz q nullo exte boie pncipalit adhuc bec ē vera bō ē al: et bmoī alie locutiones. Ex bis itez intelligit qd sz destructis pmi sba itaq̄ impossibibile sit aliquid alioz remāe resti scia ppetuoz ē: et ppetua ē et incorruptibil eo qd n fūdat nisi sit aptitudinē cōicabitatis foie et eētie: et ea q sunt passioes et ofie ipsi: h at ppetuū ē et incorruptibile sine pncipalita sit sine n. Quātr at vna scia sit in oib⁹ et qualiter non: in bis que de anima dicta sunt determinatum est.

Cap. liij. de falsitate opinionis dicētis oēm formam esse vbiqz et semper.

Itēz at: bec via sit rōnabilior tū non placet aliquib⁹ ita dicē: sz dnt oēm formā sine sit sbalis sine accītal de se eē et munē: et qz i mā n ē nisi p accūs sic dixim⁹ pps eo qd mā n intēdit ad eē: sed foie ē totū eē rest: id dicunt q ois foia de se ē vbiqz et sp. nō artat. n. in loco aliquid eē nisi per drieratē materie nec restringit ad nūc nisi p ipam māz drieratē determinatā. ea. n. q sunt ex drieratē et motū sunt supra tēpus et oīas ipis. dicunt ēt qd cū eētia foialis d

se sit vbiqz et sp et p accūs sit in mā vlt ē vbiqz et sp qz h et nūc. et veri⁹ ē vbi ē fm eē foial⁹ qz vbi ē fm eē māli⁹ qd diminuit suū eē et coartat potētiā cōicatiois ei⁹. et ex h sequit qd veri⁹ ē in intellcū qz in mā. et isti dicunt qd si aliq foie sunt separe sicut itels lect⁹ qd ille sunt vbiqz opāt: et pnt eē in plib⁹ sil. et ex pmo cludūt qd vnuqz vlt sit qd ē in oib⁹ aiabul intellectū et in oib⁹ suis pncipalibus extis: et sic dcedunt vna nūe ro sciam eē in oibus aibul fm diuersas et tinuatioes istius scie dicunt eē ad boies pp diuersitatē imaginatiois ex q accipit intel lect⁹ sicut in. 3. de aia dterminatū ē. Ex secundo at cludit cām vaticinatiois quam ponūt nigromālici et augures qd d cā vidēz vn⁹ facinet aliū et impedit opatioes aiales in ipo. bnt at rōnes pme sue pōnis: vna qd potissimā quā dixim⁹: et alias qd in li. de aia posuim⁹. et qz lōgū ē oibus talib⁹ morari videt nobis sine pndicio melioz silūe dō qd bec opio flitit obnixa ē: qd esse vez et ratū in nā ē illud qd dat formā mae pncipalit. eē at foiale n ē nisi bz aptitudiez in eētia foie et n fm actū nisi bz intellcū se parātē vt dixim⁹. et id vssime loquēdo es sētia foie n ē nisi fm aptitudinē vbiqz et se per et n in actu: et qd dicit verius eē rē vbi ē fm. se qz vbi ē p accūs. dō qd h eē vez si vbiqz et sp eē dūciet ei fm actū: h aut n ē vez. et id nō sequit illud qd cludūt qd eē fm aptitudinē ē eē fm qd et potētiāle. esse at in mā ē eē vez et pscm et fm actū. et cuz dō qd h accidit foie. dō qd h accūs n facit p accūs eē ipm eē qd ē act⁹ materie et ppositi a foia: h. n. ē sbaie et vez: sz p accūs dicit ibidē qd ē gfa alteri⁹ et nō pp seipm dūciet qz h vez ē qd eē in mā n dūciet foie et eētie gfa sui et pp seipam.

Cap. lvi. de pmutatioe erroris psonis eē dterminata.

Adhuc at oz mentioem facere de phia psonis qui apud oēm facultatem bmoī soluendā triplex distinguit vlt vnu quidē an rē qd ē cā foialis pōnis vntē totū eē separt et ppetuū an rē extis: qd cū sit cā oz qd sit an rē. et cū transmutatio et gnatio et corruptio n sit nisi i sba mā erit il lud ante omnia buisimodi: et idō gnābile

et ppetuū et cū h dat totū eē materie. et eē
 inditū: uorum sicut sigillum dat cere figu-
 ram: figura autem erit prebābens totum
 esse et virtutē rei: h ergo vltē dixit eē separū
 et mathematicū ex his sū seipm et eē pncipi-
 um scie et gnātiōis cām foiale i oib⁹ gnā-
 tiō et extra gnāta manere sic padigma lig-
 neū ad qd sūt calcei manēt ex corea: cū in
 ad ipz forme oīs calce⁹. et qā h ppetuū ē
 dixit eē pncipiū scie: et q: imāle ē dixit esse
 sp et vbiqz in oibus aialib⁹ idē. Scdm autē
 vltē dixit in re: et hoc eē formā impssam
 reb⁹ ex pmo vlt. et ex quo foie rez egrediū-
 tur sic ex quodā eibemagio hoc ē sigillo: h
 at scd⁹ dicē sibiacer motui et mutatiōi ppter
 mām in q ē. Tertiū at dixit eē post rē qd ē
 p cōsideratiōem acceptū a reb⁹: et p hoc di-
 xit nō quidē rē sciri s⁹ sciri i ppa nā et per
 applicatiōez foie ad pncipalū eā et idē
 duātia. Ar. at dcm illud mal⁹ ronibus
 disputant oīdēs sicut et vez ē pncipia f⁹
 pria pncipalū eē pncipalū: et corruptibi-
 liū corruptibilia de quib⁹ nō ē pūit specu-
 latiōis differet. Sed h qd ē ad ppositū ē
 h q si esse et eēntie rez ppetue et icorrupti-
 biles sūt tles vt dixit: tūc ille nihil oio sūt
 de eē rez nātr exntiū: neqz res cognoscūt
 nisi p pncipia q sūt de eē ipoz: igit p vltia
 pextia et pōtia eē rez nulla res cognosci-
 tur: et sic inutiles sūt ad scias rez. Adhuc
 autē et hūc hoc fle vltē pdicaret de pibus
 vntū exnt: qz hz q ap ppatūē nō pūit p lib⁹
 p mū at ē nihil de eē rerū. et iō ipm pdicari
 de re aliq nō pōt ppter qd absqz dubio in
 cōueniētiā ē pbia pōis in hac parte
 Adhuc at nālia dnt a mathematicis i hoc
 q ipsa p rōnez diffinitū cōcepta sūt euz
 mā mobili et sēsbili: qtr ergo potest fingi
 q talia existāt separata. Adhuc at si eēnti-
 parata qd faceret ea tāget mām et causat
 eē nāle in ipa. Et bimagiū. n. qd pōit nō tā-
 git cerā ad sigillādū nisi aliquo monente.
 Quid at monēs sit h⁹ foias separata ipos-
 sibile ē dicet etiā si finget velit aliq. Nec
 igit oca sunt de nā et eēntia intelligibil.

Tractat⁹ terti⁹ libri de intellu et intelli-
 gibili in quo agit de ppariōe intellectus ad
 intelligibile.

Capitulum p mū q

liter intelligibile est in intellectu.

Ex ppariōe at intelligibil ad intellcm
 sū vnitatē et diuersitatē vnt⁹ ad alte-
 rū p h d d ē. Luz. n. ois intellcūs fiat p al-
 similitudēz quādā intellect⁹ ad intelligibi-
 le o3 vnuz fieri ex intellu et intelligibili. h
 at vntū nō ē oio sicut sibi et accūs: nec ē oio
 vntū qd sit ex mā et foia vntū sicut pūciēter
 oīsū ē in. 3. de aia. et iō o3 h clari⁹ inquiri
 qle vntū sit illd. Ad h at sciēdū o3 nos vltē
 de ea q vniunt luci ex colorib⁹ qui abstra-
 hunt ex ipa. inter oia. n. corpalia nihil est
 in quo tāta similitudo incorporeoz appeat: sic
 ē lux pp qd ē intellcūs agēs ē sicut lux di-
 cūs in li. de aia. Dicam⁹ igit q i luce tria
 sunt q sunt lux luce et lumē q si cōsiderēt i
 se oīaz nullā realē oio vel puā videbant
 bfe. Si at cōsiderent relata ad qdā alia tūc
 magnā inter se hnt dīaz: qz lux ē foia lūis
 in corpe qd fundit lucē: et lucere ē emanat
 formā illā in aliud: et lumē ē tā recepta foia
 illa ab eo qd pmo. lucet. Color at hz q ab-
 strahit a corpe et efficit hz eē spūale i pspi-
 cūo siue diaphāo ē in eo nō oio sicut accūs
 in sbo: qm accūs a sbo nō hz formā et eēnti-
 tiā accūs s⁹ eē mūnd. Color at a lūie hz
 eēntiā et formā coloris: sicut in pmo d bfu
 et sēlato determinatū ē. Adhuc at non ē in
 eo sicut foia i mā: qz foia educit p alteratī-
 onē de mā et sit gnāto rei pposite. color at
 nō sic educit de pspicuo puio: sed sicut ali-
 bi dcm ē abstractiōe foiali abstrahit d colo-
 rato sicut figura de sigillo. Adhuc at foia
 eē māle hz in mā in q ē. color at i pspicuo
 nō hz eē māle s⁹ spūale pp qd etiā subita
 ē mutatio pspicui a colorib⁹ et lūie: hec autē
 oia in alijs sūt declarata. Si at solū intellcm
 dicerem⁹ lucē q in ipso ē: tunc intellcūs et in-
 telligibile et intelligibilia sua recepta ab a-
 liquo nō differrent et intelligēdo id qd fci-
 per suā lucē intellectualē intelligeret suū
 ppū intelliget: et intelligēdo qdlibz intelli-
 gibiliū: et se et suā ppa actiōez intelligeret
 Per oēm eundē modum nos imaginari
 oportet de intellectu et intelligibili sū
 actū dicto q in ipso est. hoc. n. abstractū ē
 a reb⁹: et cum ē in lumē intellect⁹ ē in eo
 quod dat ei formā intelligibilitat⁹ hz actū
 et nō sicut accūs est in sbo: neqz sicut for-

ma in materia. neq; hoc ē inconvēniens: q; talia sū esse spūale q; habēt in suis abstrahētib; accepta: neq; sūt accēsi neq; sūa sū verissimas acceptiōes ipōrum: neque sunt entis ofie vel spēs aliq; nisi accipiat ens sūm quid: sed sunt quedā entiu intentiōes sūm potestātē suorum agentium accepta. potestas. n. luminis ē tale esse cōferre coloribus. et potestas intellectus ē tale ēē cōferre intelligibilib; sūm actū intelligendi acceptis. planum at est ex his que dca sunt q; intellectus nō alia opatione siue actione intelligit suū intelligere q; intelligēdo sua intelligibilia. et q; intelligit se quod lib; intelligibiliū intelligendo: cuius cām iā diximus: q; intellectus sonat lucē in cor porē nature intellectuā que siue accipiat in natura ipsa intellectuā siue manās ab ipsa siue recepta siue terminata sup intelli. gibile nō h; in se formalē aliquāz ofiam. Si at ad alia referant illa tunc ofnt h; ea ad que referuntur.

Capitulum. ij. de diversitate intelligibilium in genere.

Si aut in intelligibilib; diversitas q; ē in coloribus cōparis ad visus: pp multa. n. victoriā et permutationē perspicui clari in corpibus terminat; videm; quosdā colores in luminis aduentu effici simillates et spgētes lumē ad illūminatiōem aliorū et aliqñ si v; in toto sit pspicuū corp; coloratū: si lumē supveniat illi colores colorant alia corpa sibi opposita sicut videm; in vitro colorato p qd lumē veniēs secū trahit colorē vitri: et pōit eū sup corp; cui p vitru incidit lumē. Quedā at sunt ita vincētia i puritate dīasani q; adeo radiātia efficiunt q; vincūt armoniā oculi et videri sic magna difficultate nō pnt. Quedā at sunt expgētia tātū luminis et dīasani q; vix discerni pnt visu. ppter puritatē suē pōnis ex pspicuo cui; ppus actus ē lumē. Si at ē in intelligibilib; quoniā foie illoz p hoc q; sūt si plices et vles: et nihil de pūatiōe materie imixtur; hntes sunt intellectus qdaz sic colores clari sunt lūis quidē h; autēz q; sūt magis sūm naturā pura et vliora et simpliciora sic sūt intelligibilia et lucē intelligibi

litas aliq; dferētia sic digitates: Quedā at luce sua nrm intellectuā qui euz pūno et tpe ē vincētia sūt: sicut sūt manifestissima in nā q; se habēt ad nrm intellectuā sicut lūm sol vel fortissime simillatū coloris ad oculos noctue vel spiritūis. Quedā at nō manifestant nisi lūie aliēo sicut ea q; ex pmiss et vis accipiūt fidē. qdā autē ex nūmia pūatiōe cū pūatiōe pfecto intellectu pūbēdi n pnt: sicut mot; ipus et mā pma. Ex his claz ē q; theologica maxie manifesta pū intelliguntur: et matheatica maxie intelligunt et phica certū et firmū raro hnt intellectuā. h. n. pūngit iō q; oīa sua luce nrm vincūt intellectuā et re vberāt. matheatica at intellectuā nro pportū nata in se: et intellectuā lūi intellectuā pūmixta sūt. phica at ppter pūatiōem et māz et motū ab intellectuā cadūt. hic ē q; dīna sunt sup intellectuā: matheatica in intellectuā phica sū intellectuā ēē dīcūt. Alteri; at ē advertere ex dīc; q; hnt pūcipioz dī ēē intellectuā et hnt pūlonis scia: et ipse decur; ex pūcipiis in pūlonē dī rōcinatio: qm pūmū intellectuā lucis et foie hnt pūcipia pp qd a foia intellectuā noiant: s; mīmū et q; aliud mediū de lūie intellectuā h; pūlo pp qd aliū fortū vo cabulū: et dī scia q; sp ē effecta sūm q; ē scia: et nūq; cāns lūm i aliquo alio nisi vt pūcis piū accipiat. Rōcinatio at dīc collatiōez et q; dīrectiōez p se lucē; sup alterū. et iō illi noie cēset ipse decur; pūcipioz i pūlonē. Alteri; at ex his adverte q; qdā i qb; q; eclipsat lūm intellectuā ab iterpōne obcurritas mae et pūonis et vērū ff ea lūm ymbro sū et obcur; sicut ē i his q; pūabilia ēē obcur; in: s; oīo occūbit i hnt q; sū sūbilia sic i pūmo b; scie li. dīterminatū ē. et ex h; adverte q; i pūabilib; sūt argūmētoes ipfē et pūlonē acceptē cū formidine pūabilia ei neq; sūt pma et vā q; luce intellectuā sunt plēa: neq; ex pmiss et vis sumūt hndē: s; sūt q; cōiter inēiunt extrinsec; in reb; i qb; ē q; qdā resolutiō lūis intellectuā cū mīra ymbra cāa a mā et pūde. et iō vles i tlib; aut n sūt v; aut n sūt imobil; vītat; et cū oīs pfectiō argūmētois et cūmudo sit ab vli et imobili veritate oportet in talib; et argūmētois imperfecias esse et incertas: quare

nec bene cōcludunt nec cōclusio erit accep-
ta sine magna formidie cōtradictionis. De
opinione autē et dubitatione et ambiguo di-
xim⁹ in alijs libris adhuc locus erit de eis
aliquid dicendi in phia prima.

Capitulum tertium de diuersitate intelle-
ctuum taz fm se qz fm intelligibilia qz etiam
fm facultate intelligētuz accepta.

St autē intellectus diuersitas qz mli
phoz posuerūt qstū ad ipsas ptes
anime qz ē intellectus possibilis et intellectus
agēs de quibus in libro de anima dictū est
Tertio autē ē qui ē formalis intellect⁹ qm
scz fōia sciri vlt opandi p lucē intellectus est
apud animā et hic diuidit in practiū et spe-
culatiū de quibus etiam in tertio de anima
ē expeditū. h. n. fōial diuidit in itellēz simpli-
cē et cōpositū et simplex qdē itelligētia icōple-
roz opōit⁹ aut itelligētia plexoz. aut per
modū enūciatiōis aut etiā p mōm silogismi
vlt alteri⁹ spēi argumētatiōis. et ille qdē q opo-
sit⁹ vocat diuiditur in intellectum qui voca-
tur principiorū q fm aliqd innat⁹ est nobis
eo qz pncipia nō ab alio pncipio accipiuntur
sz p sciaz terminoz qui mox innascūt nobis
et nullēm ex alijs acqsiū qui apd phos vo-
cat adept⁹ eo qz ē acquisit⁹ p inētiem vlt do-
ctrinā et studiū. Et rō diuisionū istarum ex
istis pz noib⁹ fm āi facultatē nature intel-
lectual q ē in hōib⁹ cat qdā intellect⁹ diuis-
sio de qua quidā phi faciūt mētiem in pēia
pue apz. et auic. et qdā alij sequētes eos. Est
enim quidā itellēs pl⁹ cōtinuo et tpi hoc est
imaginatiōi et sensui imixt⁹ quidā āi pl⁹ ses-
par⁹ quidā vō medio mō: quidā vō et virel
imaginādī et aliqd accipiēdi p sens⁹ nō hñs
Et pmi⁹ quidā ē obscur⁹ nihil accipiēs nisi
cū labore et si doceat aliquid oz qz fiat p exē-
pla scñibilia et tales sūt aut impossibiles ad in-
tellectum p se manifestoz et diuinorū q in p-
ma phia tradūt et vocāt illi mali igenij exi-
tes a vulgo. Scdi āi qsi p se aut ex pua do-
ctrina natī sūt intelligere oia qz agēē nō ba-
bēt tāqz potētā aie vel qsi efficiēē p abstra-
ctiōem itelligibilia in aia. Sz hñt eū qsi p
forma p qz aia intellectual cūcta opat qz in
libro d aia felicitatē eē dixim⁹ ad quā itēdit
pucire ois phs et hic vocat itellēs sanctus

sive mūd⁹ ab anscēna. Ab aristotile āi dici-
tur intellect⁹ diuin⁹ et hic intellect⁹ de studio
leui ad pphenas accipit illuminatiōez. Et
ad sōioz venissimā interpretatiōez. Et pēdi⁹
āi est qui inuat doctrina facilius ad itellēz
gēdū taz pphetica qz diua. Sz tertio inuari
ñ pōt aliq rōe qz neqz separ⁹ ē neqz bz instru-
mēta quib⁹ inuet p opatiōem aie sensib⁹ et
hoc aliqñ ē ex ē vltio pplexiōis sicut in mō-
tiōib⁹ aliqñ āi cōsuetudie nō atrollēdi vltra
sensibiliū accipiōem sicut ē in his qui vo-
cāt ydiote. Ex his pz qliter qui longo tpe
studuerūt circa pñctaria sicut circa act⁹ bñia
nos sic studēt bz q legib⁹ itendūt et bis ipis
cās et rōes si qrit labiles efficiūt ad phiaz
In tñ ergo dictū sit de nā itellēs et de nā it-
telligibil⁹ de cōpatiōe vni⁹ ad aliez et diuisi-
ctiōe vtriusqz. Et sic ē finis pmi libi.

Incipit liber scdus de intellectu et itelli-
gibili qui ē de pfectiōe nāli intellectu. Cap-
itulu pmi vnde habet forma qz sit in aia i-
ntellectuali

Ost bec āi de pfectiōe aie intellectual
videt eē agētiū. Ex pfectiōe nāqz
nā cognoscit intellect⁹. Et dō ē āi nā inētiū
agere d felicitate q ē vltia pfectiō itellēs aie
sz pōit⁹ de gradib⁹ pfectiōis itellēs et ois
dere qliter seipm itellēs inuenit et itellēz
gētia pmi si recta vlt pcedat in accipiēdo
pfectiōes ipi⁹. Optet āi nos inchoare a for-
mis pfectiōib⁹ itellēz et pillas oñdere qñs
pfectiō intellect⁹ sit. Dicim⁹ ergo supponen-
tes ex his q i vltia pte pme phie demonstrā-
tur oēs formas ab itellētia pma vlt māz
ambiēte dari materie et ex hoc oēm fōiaz q
in mā ē eē mediā inter duo itellētia videlz
cet a q fluit sic forme artificiaroz ex itellēz
artifici⁹ et māz i q ē p eē qd dat māe. Intel-
ligētia āi q indiuisibil ē et simplex sba et ecn-
tia cū ipa sit cā pma ē indiuisibil forma et si-
plex et nō vna forma post aliaz nec ē deter-
miata ad eē hoc vlt illud i indiuiduo nec etiā
put ē in itellēz pme cāe comitat oppositiū
et diuersitas et ipalitas et cōpō et māltas et
bñoi. In mā āi ē fm eē diuisibile successi-
uū māle et comitat eā ppositiū et diuersitas
et cōpō et diuisio p nūerū vel p nāz māe et bu-
tismōi multa sic in libro nos de nā aie oñdi

m^o. Queram⁹ igit⁹ cū forma beat fieri in
aia intellectuali vix hoc beat ab eo q^o fluit
ab itelligētia aut ab eo q^o bz eē a mā. Con
stat at cū nihil māliū comitet formā bz q^o ē
in aia sz poti⁹ beat multas illaz pprietatū
z cōditionū q^o comitat eā in intellū itelligē
tie q^o ex hoc q^o ē noticia q^o dā itelligētie bz
fieri i aia. Et hoc maxie pz triplici rōe q^oz
quidē vna iā inducta ē qm nos scim⁹ foias
in intellectu aie sequi pprietates z cōditiones
itelligētie nō mae. Scda at rō q^o forma
lior ē q^o nos scim⁹ ex his q^o in libro de ania
determinata sūt q^o forma nō sit in aia nisi per
hoc q^o sepat a mā z liberat a mae p^o dūōib⁹
Adterne at p^o dūōes sūt ea q^o sequūt p^o ut ē
in eē māli z bec sūt dīa loci z ipis z oppō
z p^o dūō z bmoī: liberari at formā ab bmoī ca
lib⁹ ē accipe eā p^o ut ē i luie itelligētie. D^o
ergo ab origie: vñ fluit format⁹ hoc bz q^o sit
in intellū aie. Tertia rō q^o efficacissima ē h
ē: q^o ex quo forma in potētia ē in aia z nō in
effectu nō efficit⁹ i aia nisi actu alicui⁹ agēt⁹
Cū ergo hoc agēs nō sit aliqd eoz q^o sūt in
mā sed poti⁹ lumen itelligētie nō efficit⁹ aia
recipies formam nisi p lumen itelligētie
D^o at forma sit i simplici itellntie luie non
bz a materia q^o aūq^o fuisset in materia fuit
in luie igit⁹ q^o forma efficiat⁹ in aia nō bz a mā
sz ab itellntia z hoc q^o dē ē necessariū qm si
cut color nō bz a colorato corpe q^o efficitur
in visu sz ab actu lucidi q^o bz effectū ē luci
dū: ita forma nō bz a mā q^o efficiat⁹ in aia sz
ab actu itelligētie agētis qui fm effectū itel
ligētia agēs ē. Et in hoc depbēdit error dī
cētū formā eē in aia fm eē individuū qm il
la individuū bz a mā z nō a luie itelligētie
In quo ē foia bz sue origis nālitatez sicut ad
eē in mā idiget generātib⁹ z alterātib⁹ q^o tā
gūt cū trāsmutant mām: ita ad eē in aia nō
idiget nisi luie itelligētie agēt⁹ q^o fluit i aiaz
z eē itellctuale formaz generat i aia bec at
pmi pbi ē determinare.

Ca. ij. Qre forme fluūt ab itellntia fm q^o
ipā foia mūdi ē z ex hoc bēt q^o sūt in ania.

It at q^orat quare itellntia pma agēs
attingit aiam z qualr attingit mām i q^o

sūt forme. Adhuc aut⁹ qualiter exēūt forme
ab ipā in aiam. Ad hoc licet pmi pbi sit de
terminare in ppter doctrine facilitatē hic bre
uiter trāseundo dicim⁹ q^o qlibet itellntia a
gēs ambit luie suo oē illud z totūz cui sicut
māe z sicut ei q^o mouet ab ipā supponitur
z bui⁹ quidē exēplū ē in semie bois. Id et
q^o opat in semie bois nō pōt eē nā cū nō vñū
vñū rōme z figure opef sz valde diuersa iā
in silib⁹ mēbris q^o in dissilib⁹ z officialib⁹
opās ei i semie ē aia nō vt ē endelichia cor
poris sz vt artifex qui ē vt⁹ formatua qui ē
in spū qui inter viscositatē semis cōtinet z ā
bit totā mām corpis intra vñū z lumen su
um z forme q^o sūt nō sūt i eo vt bñ⁹ quā
dā accētal imo sūt i eo hoc q^o ē ipē qui sz
vñū in sba sñ multiplex ē in vñū z sñ me
dio aliquo a loco vñū cordis fluit i oia z im
pmi formas z iformat oia istrumētalr agē
tia sub ipō q^o sūt calidū z humidū z licūz z
frigidū. Sic oz imaginari q^o vt⁹ itelligētie
suppōit bis q^o mouet abū ea z ifluit eis for
mas q^o sūt hoc q^o ipā ē z nō acq^olit i ea z p^ori
net oia in lumie suo qm sñ medio iūgit oia
bus his i q^o agit z hoc lumē iūgit aiez iūgit
formis i aia exñtib⁹ z sub actu bui⁹ lūmis
forme mouēt aiam sicut sub actu luc⁹ exteri
oris colores mouēt visu. Ab itellntia aut⁹
pma discedū bmoī foie z quo mag⁹ ab ipā
eo mag⁹ efficiūt māles z ignobiles: ita q^o vl
tima i deicēsu ē foia elemental z itima elemē
ti q^o dē terra q^o dē dī sex elemētoz z ē dīcē
sus p modū p^o dūōis forme cū reb⁹ in quib⁹
sūt forme z ē qm moueat forme ab itellntia
ad mās in quib⁹ sūt nō i toto amittet lūm
itelligētie q^o diu forme sūt. Et hoc ē p^o dūō
i aia qm aia cū sit foia q^o dā iūcia māe nō p^o
accipe foias nisi incipiedo a mā q^o p^oria est
ei. It⁹ igit⁹ accipit nisi p^o resoluōez a mā z
p^o dūō pcedit resoluēdo donec veniat i cāz
p^o mā z ibi est vltimū pfectiōis ipi⁹ z finis i
tellectus. Et huius iterūz simile est in mo
tu luminis a sole in colorata z redū color
rum in perspicuum z in vñū speculū anis
mati quod est oculus. Quereret autem for
tasse aliquis vnde habeat itelligētia foia
mas quas vt fons omni tempore exube
rat in totum vniuersitatis ordinem.

Sed ad hoc sic iam diximus non est difficile respondere. querere ei vni intelligentia alicuius ordinis habeat formas que exuberant: id est querere vni habeat intelligentia quod est intelligentia quia sic iam diximus sicut soli ex luce sibi speciali fortiter venit lucem emittere in mundum: ita multo magis intelligentie agens maxime cause prime ex luce sue sibi venit lucem emittere que sunt forme omnium eorum que formantur. Et sic aie in suis vniuersis membris venit vitas emittere que in vite sunt opera vite specialia determinant in membris licet in aia sint omnes ille vite vna vita indivisibilis sibi in simplex sed vnitus: ita intelligentie prime convenit lucem emittere in totum vniuersum. Et ideo subtiliores pipoteticorum distinguunt inter formas mundi et formas materie formas mundi vocantes vel relatas ad vniuersum formas autem materie dicentes eas que sunt datæ esse materie. forme igitur mundi sunt ab intelligentia ex hoc quod ipsa est intelligentia et quod sunt in aia: sunt magis in anima ex parte illa que fluunt a forma mundi quam ex parte illa que esse sunt in materia.

Quia, tertium qualiter intellectus agens in aia est sic lux et sic ars: et ideo est perfectus agens perfectiones

Is qui per modum plibatois excussis ordinis nos determinare quod intellectus agens sic lux sit ad maiorem partem: bis. n. duobus. vni ex planatis melius scies modum perfectionis aie beatæ ne. Dicam igitur cum dicitur quod intellectus agens est sicut lux tria in ipsa antecedunt similitudine quorum et primum est quod sit primum agens esse intellectuale sed est quod est vel agens intellectuale: tertium autem quod est incessanter agens esse intelligibile et vniuersum quod dicitur alia sequitur quod quod sit verum sic probatur. In omni ei vniuerso in quo sunt quedam sic acta tamen quedam autem sicut acta et agens necesse est esse vni primum quod est agens tamen. Esse autem intellectuale est in omnibus que sunt intellectus et ratio eorum que intelligunt. Esse ergo intellectuale est in omnibus intelligibilibus. Quod autem intelligibile quod intelligitur non nisi per formam suam vel per seipsum si forma est intelligitur. Et constat quod hic intellectus siue intelligibile esse ita est factum quod vltimum non consistit ad esse intelligibile per seipsum: hoc autem totum sub anima bonis est per hoc quod ipsa est imago forme mundi et tamen forma materię. Est autem in aia in via cognitionis multa accipere facta facta et facta sunt sensum

ad que reflectitur in his que intelligunt concepta cuius materia et sunt imaginatioem reflectit intellectus secundum ea que intelligunt mathematice et ad intellectus possibile. Oportet ergo quod in hoc ordine vniuersi recurrat ad vni agens primum quod est primum agens esse intelligibile. non ei solus in vniuersitate omnium recurrit ad primum: sed in quolibet ordine vno necesse est esse primum in quo est status illius ordinis: et hoc est causa quod in libro de aia diximus in ipsa aia esse duas formas vel agentis quo est omnia facere et vel possibile quo est omnia fieri et per istam rationem necessitate arguitur falsitates illorum qui in aia dicunt nullum esse intellectum agens. Isti enim non consentiunt philosophis qui licet dicant intelligentias que sunt forme mundi irradiare super intellectum aie humane non tamen negant in ipsis aialibus esse intellectum agens vniuersitatis suorum intellectualiū proportionatiū. Aliter ei bonum non presente esset minor mundus nec esset imago forme mundi que in ratione venientissima scit esse omnia que ratione philosophatur. Per hunc ergo modum quo vniuersitas corporaliū habet vni primum agens in his que faciunt et sunt usque ad vltimum factum quod est lux solis super quam irradiat lux agens primum intellectus et nisi irradiaret super ipsum lux solis non esset effectiva formarum corporaliū. Ita est in quolibet vniuerso: oportet enim ita in aia bonis esse secundum multitudinem et vniuersitatem intellectualis esse quod sit in ipsa et in intellectu ipsius. Ita autem facile est ostendere quod agens est in eo sicut lux quod est vel agens: sicut enim lux influunt vel super omnia que sunt actiua et passiva in materia: ita necesse est primum agens vel agens forme et actum omnibus influere. In prima enim philosophia probauimus quod omnis actus primum agentis per hoc vltimus et finis est quod stat inter quoddam primum quod dicitur vltimum per omnia extendens media. Esse autem quod a primo per omnia media pergit usque ad vltimum vel agit. Quod stat igitur primum agens in intellectualibus vel agentibus: aliter enim efficietia non starent. Ex hoc patet quod agens intellectus vel agit vniuersitatis ordine intelligibilium que sibi subiungit. Ex his et concluditur quod incessanter agit. non enim est primum agens nisi per hoc quod per eandem agit sicut lux per eandem lucet quod autem per eandem agit aliquam actionem semper agit eam et incessanter intellectus agens semper incessanter agit hoc veteres philosophi intenderunt cum dixerunt quod sit simplex et per eandem

tialiter agit et quod indiuisibile sunt intelligentie in ipso
 totum quod omnes in ipso sunt sua substantia et
 vita et lux sua. *Ex* hoc autem quod vltimum agit sequitur
 ipsum esse formam omnium intelligibilium. *Que* tamen for-
 ma in vnoquoque intellectu est secundum preteritum illius
 quod intellectuale est precipue non secundum preteritum
 tamen primum agentis et quod ipse est semetipsum omnis intelligibili-
 tatis et quod sub actu suo omne intelligibile mouet
 aiam. *Et* ideo nulla est quod eorum qui querunt quod
 forme rerum possunt agere in aiam cum aia nobilior
 et altior sit illis et id quod est nobilior et altius
 potest agere videatur in id quod est sub ipso quod re-
 cipiat ab ipso et patet. *Et* est questio impo-
 rium in naturalibus. *Forme* enim exteriorum non agunt
 nisi putantur sunt intellectus quidam et agunt sub lumie
 intelligentie agentis quod est in ipsis et sic agere possunt
 in possibile intellectu. *Præterea* ex hoc quod cum in
 ter omne agentem patet quod est coniectio quod coniectio
 est inter agentem et formam et possibile intellectum
Et quod ipsa forma scias vltimum in lumie vltimum agen-
 tis est agens quod proprie habet inferre passionem
 intellectui possibili. *Ex* hoc autem quod est agens euen-
 tualiter et cessante consequitur ipsum sua acta per
 hoc quod in ipsa necessaria et scia et quo ad hanc
 eterna quod sunt immutabilia: hanc enim eterna dicitur
 quecumque plene eterna vocatur et sic scia est neces-
 saria et eterna quod est de hominibus formis et hanc mul-
 ti stoicorum ignorauerunt et ideo alias formas
 quas illas quod in rebus sunt posuerunt. *hic* autem intel-
 lectus agens præparat autem et est operatio quod essentialiter
 conuenit ei secundum quod præparat in seipso omnia intellecta
Ad autem hoc intelligitur de arte mechanica quod
 diuersa est a mente artificis et est scia quod opera-
 tiua factorum cum ratione: sed intelligitur de arte
 naturali quod omnis forma etiam corporea dicitur imitari dici-
 mus. *in* plene in seipso sunt scia et aiaz
 ut artifices quod omnia cum ratione certa et infallibiliter
 operantur cum tamen hec ars non sit scia quod ab ipsa sibi
 formatiue virtutis sed sicut ipsa putat in se forma-
 tiua virtutis habet omnes mentes virtutes illas quod
 operantur ad vite potestates vltimum rationem cum certa finis
 intentione rationem fore. *Et* sicut est particulariter
 in seipso ita est vltimum in luce agentis intellectus speculum vni-
 uersitatis totius ordinis sibi subiecte materie: ipsa. *in*.
 lux sua scia est et sua ars est certa ratione omnia ad esse
 igitur intelligentis producit et omnia construere faci-
 ens in intellectu possibili. *Ex* his constat intel-
 lectum agentem esse perfectum et perfectum perfectiones om-

nes habentem et largientem omni ei quod se-
 cundum esse intellectuale perficitur. *Idem*
 autem prædicta his quod iam in anterioribus huius scie libro
 diximus et his quod in tertio libro nostro de aia dicta
 sunt verum ostendunt intellectum agentem omnia tamen hec ple-
 nissime intelliguntur ex scia plene prime quod ista in
 veritate pura scie naturalis transcendunt.

*Capitulum quartum qualiter intellectus possit
 bilis sit potentia et ut tabula rasa et ut locus et ut
 species intelligibilium.*

Iam autem nunc de perfectione intellectus
 possibilis: bule autem quatuor attribuntur a
 plene quorum vnum est quod ipse idem indiuisibilis sibi
 ex his potentia est omnia intelligibilia. *Secundum* est quod
 se habet ad omnia intelligibilia sicut tabula rasa in
 quod non exigit aliquam preparationem quod imago sit in ip-
 so. *Tertium* autem est quod ipse est potius locus intel-
 ligibilium quam materia. *Quartum* autem est species intelligibi-
 lium sicut est sensus sensibilium species et de omnibus
 his necesse est determinare licet sit valde dif-
 ficile. *sine* his enim impossibile est scire aie perfecti
 onem. *Tam* ergo intellectus possibilis dicitur quo est
 omnia fieri intelligibilia intelligitur quod ipse in potentia
 sit omne intelligibile vnum et idem idem et simplex
 secundum suam substantiam et ideo sua potentia quod sit intelligibi-
 lia non est vniuoca ad potentiam materie quod non est
 susceptibilis omnium vnum et indiuisibilis ex his sed po-
 tius secundum sui diuisionem in multa. *Et* cum dicitur quod
 in intellectu possibili in eo quod possibilis est coniungit
 omnia fieri intelligitur quod omnia sit sicut materia. non ei
 materia sit forma. *Et* cum dicitur quod possibilis intellectus
 sit omnia intellecta intelligitur quod sit forma illa per que-
 dam modum. *Et* hominibus sile dicitur iam antequam nos al-
 pborabimus quod est imaginandum quod sicut cera intel-
 ligat vel imaginet tota transire in figuram sigil-
 li ita quod nihil ei distinguit ab ipsa figura sigil-
 li: hoc tamen sile ego non ideo conueniens repuro. *Sed*
 ponam aliud quod est per omnia conueniens. *Si* ei colo-
 res simpliciter formam intelligam et potentiam per se
 cum per quam ipsa perspicuum est illius susceptibile
 ita enim in potentia non distinguitur a suscepto in hanc
 quod vnum sit sibi et alterum forma tunc sunt eque na-
 ture perspicuum suscipiens et color susceptus: co-
 lor enim non dicitur a perspicuo secundum nomen sed secundum esse
 quod est diuersum vni nature et elusum vni perspicuum
 suscipiens lumem in perspicuum est suscipiens perspicuum
 et perspicuum in extremo principis actum lumis est
 color et planum est videre cuiuslibet quod ille natu-

ture n̄ sūt diuerse sz eē pspiciui i vno z i alio
diuersū ē z p vnu z eūdē modū eisdē nāe
p diuersū eē ē suscepibile q̄ ē ocul⁹ pspiciui
ergo extēritas q̄ ē color si suat fm eē spūale
quo ē i medio n̄ ē i pspiciuo pūio: nec i pspici
cūo aniatō qd̄ ē ocul⁹ sz sūt sic dūe nāe disti
cte z iō n̄ in eis ppe loquēdo sic in sctō sz
poti⁹ sic i re q̄ ē eisdē nāe diuersificate fm
triplex esse lucidi tati pūz aiatz p oēs eū
dē modū in corpib⁹ eisdē nāe sūt lumē in
tellectu terminatū q̄ ē simplex foia rez sepa
ta a mā z lumē eisdē q̄ est intellectus possibil⁹
sic pūiū qd̄ dā z lumē ei⁹ i seipō simpliciter
acceptū. Ex h. n. q̄ intellectus possibil⁹ ad cor
p⁹ accedit efficā distā a luce intellectu sic p
spiciuū i aere distat a nāe lūosi in seipō. Pz
aut ex his q̄ eadē foia ē i possibili intellectu i
mā sz ab intellectu nullā accipit idividuatiōez.
Et etiā q̄ i oib⁹ talib⁹ intelligēs intellect⁹ z for
ma intellectu idēz sūt actu p eē hūia oram sic
pspiciuū i loco i quo ē color abstract⁹ idē est
actu cū nā color p eē dñs qd̄ ē iporat p oi
ficiōem vni⁹qz z q̄ intellectus possibil⁹ nō est
mā sz foia h̄ ignorat theorast⁹. Tabule
āt rase ppas p h̄ q̄ sic tabula pter oēs ppa
tiōez se alteratē suscepibil⁹ ē figure sic intel
lect⁹ possibil⁹ pter oēs ppatiōez se panti⁹ luce
pūbil⁹ ē n̄ vni⁹m sz ois intelligibil⁹ z p h̄ uer
rū pz q̄ n̄ ē māe potētia ipi⁹: ratura enī ta
bule n̄ ē mā sz poti⁹ sic pspiciuū vna z eadē
potētia lūis ē color ois suscepibil⁹ ita idē i
tellect⁹ vna z eadē potētia lūis agēs qd̄ i ip
so ē suscepibil⁹ ē ois foie intelligibil⁹ z iō n̄ lo
mō p̄t eē foia corpal q̄ h̄c impossibile ē h̄re
potētiā vna ad oēs foiaz suscipiēdā: sz poti⁹
us sic tabla rasa ē imago si solū sue supficiē
ei addat terminatiōis actō ita ipa intellectuā
aie h̄z possibilē intellectu ē i ista h̄z eē q̄ h̄z i in
tellectū si addat terminatiōis actō q̄ ē rei termi
n⁹ cū ipz ē foia. Et sic itēz pz q̄ it intelligēs
z intellectu sūt idē actu fm eē oia: bec āt q̄ sūt
dca n̄llo mō pueniūt māe. Inter oēs āt cō
patiōes magis apta ē q̄ ē loci: loci ei oio ead
oia ē q̄ ē locati z a locato accipit figuraz z
exhibz cōtinentiam z est motus naturalis
locati ad ipm z quies naturalis in eo. sicut
enim in q̄rto de phico auditu est determina
tiō eadē ē distātia cubi z loci cubi enāz si lū

nec p̄trahāt a cētro loci ad supficiē est eed
linee nūero loci z locati z h̄ mō eadē nā ē i
tellectuālitatē in intellectu possibili z in eo qd̄ i
tellect⁹ h̄z eē intellectuāle nisi q̄ limitib⁹ eius
q̄ intelligit ipse intellect⁹ foia sic loc⁹ figurat
ad locati figurā z ei⁹ qd̄ intelligit q̄n lo actu
lūis ē intellect⁹ agēs mor⁹ nāl ē ad intellectu
sic mor⁹ color⁹ q̄ ē ab actu luc⁹ ad pspiciuū
p eadē nāz. quies. n. nāl ē in ipō. q̄rta autē
ppatio ē q̄ intellect⁹ possibil⁹ ē spēs intellectu
sic h̄us ē spēs h̄ibiliūz. Cōstat. n. q̄ pspici
uū pūiū ē spēs z foia forme intellectu p eē qd̄
habz in intellectu z fert ei eē vltz simplex qd̄
n̄ hūit i mā. In his ei q̄ icorpalia sūt id qd̄
ē nā simplex ē spēs z foia eisdē nāe dieriate
sic sēl⁹ cōis foia ē ad sēl⁹ ppos z determina
tiō. Ex oib⁹ igit h̄mōi ppatiōib⁹ pz q̄ sūt p
fectio intellectu possibil⁹ fm q̄ ē possibil⁹.

La. v. de intellectu foiali z q̄ it p ipm pfici
atur intellectus possibilis

Is āt bius vidēdū ē de pfectiōe ei⁹
intellect⁹ quē sūbtilissimi pipateticor⁹ for
malē vocauerūt intellectu eo q̄ ipse ē foia ois
intellect⁹ h̄z eē qd̄ h̄z intelligibile: h̄ āt foia ois
intellect⁹ n̄ ē ille quē qdā foiaz rei intellectuā
arbitrat q̄ sic iā ois ille n̄ ē foia ad intel
lectū possibilē eo q̄ spēs ē possibil⁹ intellectu
taliū ipēz z loc⁹ z oē foiale eē poti⁹ accipit
id qd̄ intelligit ab intellectu i quo ē q̄ q̄ det sibi
ē foiale sic ipēz z loc⁹ foia sūt ad ea ad q̄
ppas: sz sic i colorib⁹ lumē ē foia ypostatū
z pspiciui z pūz oculi z pspiciui terminatū ita
lum qd̄ ē act⁹ intellectu agēs ē foia z intellect⁹
possibil⁹ z ei⁹ qd̄ intelligit: bec. n. duo q̄rū
ad eē intellectuāle vni⁹ sunt nāe z potētie sic
pz p aīdca. Et q̄ sunt vni⁹s potētie sunt
etiā vni⁹ pfectiōes h̄z foiaz sic etiā color z pū
uz tenebrosū vni⁹ z iō vna foia agēs vni⁹qz
pficiat lumē ergo agēs ē qd̄ foiaz si q̄ intelligit
dūc d potētia i actū z q̄ possibile dūc i actū
Et sic i colore viso videt lumē qd̄ de potētia
coloris fciit actu colorē eo q̄ nihil aliū agit i
visū nisi illud sūt terminatūz z q̄ sūt luce ico
patiū ita i quolibz eo qd̄ intelligit d oib⁹ illi
bilib⁹ n̄ intelligit nisi lumē intellectu agēs licz i ali
quo intelligit icorpatiū i mā h̄ibuit i aliquo i
intelligit icorpatiūz i q̄ritate imaginabili z i ali
quo intelligit claz i eē simplici intellectu sic lu

mē qđ ē colorz ypostabz i aliquo vř cādēl sī
 cut in albo z in aliquo sīmersū z in aliquo
 fere extēriū sīc in nigro. **P**z igit ex dictis qđ
 itellect⁹ possibil⁹ in actu effici⁹ p lumē intell⁹
 lect⁹ agētis z qđ in oi eo qđ intelligit hoc in
 telligit z qđ enā seipm intelligit in actu se i
 telligit in luie agētis. **E**x inductis etiā vlti
 ri⁹ ostēdit qđ cū lumē agētis fm eē qđ bz i in
 tellectu possibili z eo qđ intelligit sic quo itel
 ligis omne qđ z quo itelligit oē id qđ intelli
 git sīc lum sol quo videt id qđ videt z quo
 videt illud qđ videt: quo āi itelligit id qđ i
 telligit z quo itelligit id qđ itelligit maxie i
 telligit in oi itellectu fm actū facto: eo qđ il
 lud ē cā z rō itelligēdi lumē itellēs agētis ē
 maxie id qđ intelligit itellectu fm actum
 facto. **A**mpli⁹ cū lumē illd sit manifestatio
 itellect⁹ agētis facti fm pportionez ei⁹ qđ re
 cipit lumē pz qđ itellēs agēt manifestat i quo
 libet itellēu fm actū facto. **A**mpli⁹ cū lumē
 .i. manifestatio sui z pspiciui pū oīstū ē qđ lu
 mē agētis est in itellēu possibili puio. **C**ō
 cludit⁹ necessario qđ itellēs possibil⁹ inuenit z
 itelligit se in quolibet itellēu fm actū facto
 z qđ seipm intelligit qđ id qđ itelligit i qua
 libet itelligibili intelligit z qđ suū itellige
 re est ipm in actu eē. **E**t iō dixerūt qđ itelles
 ctus possibil⁹ z id qđ intelligit ab ipo z suū
 itelligere est vñū z idē rōne dñs fm esse
 Supra eni oīstū est qđ itellect⁹ z id qđ i
 telligit actu sūt idē z cū suū itelligere nō sit
 nisi actu eē videt alicui forte qđ etiāz ipm in
 telligere sit idē cū ipo fm substantiā: z hoc qđ
 dem est veruz fm qđ itelligere dīc apud se
 itelligere: fm autem qđ dicit itelligere in
 agere esse itelligere est super itelligibile
 cōverti z cōsiderare z sic penit⁹ nō ē idē. **E**x
 oib⁹ aut inductis pz qđ itellect⁹ in boie trib⁹
 in genere pfici⁹: agēte videt z foia agentis
 in possibili itellectu qui est loc⁹ itelligibi
 liū z formal⁹ itellect⁹. **P**atet etiā qualiter
 in oi itellectu fm actū facto intelligit possi
 bilis itellect⁹ z agētis.

Capitulū sextum de itellēu in effectu
 z qualiter possibilis in effectu pficitur.

Nunc ergo restat iquirere de eo itellēu
 qđ itellēs in effectu vocat⁹: h ei etiā dī

itellect⁹ in effectu eo qđ in effectu efficiunt
 potētia inillēs. **E**st āt hic itellēs qđ ē foia i
 tellecta qđ ē separata a reb⁹: bāc eni dixim⁹ eē
 in potētia respectu itellēs agētis z qđ actu
 luie ei⁹ mouet ad itellēm possibilē effici⁹ i
 tellect⁹ in effectu. **A**dduc āt z ipe possibil⁹
 ē in potētia aūqz bec forma efficiat in ipo
 z cū effici⁹ i ipo ē itellēs in effectu z ille potē
 tie nō sūt oio vñi⁹ rōnis nec sūt diuersarū rō
 nū. **E**t qđ n sūt penit⁹ diuersarū rōnū: pz p
 andcā: qđ āt nō sūt penit⁹ vñi⁹ mōi z rōi oī
 dīc sic. **I**ntelligibile eni nō dī in potētia ni
 si p eē qđ bz in mā in qđ ligatū ē lumē agen
 tis itellēntie sicut lumē oculoz in tenebra
 z h ē potētia pūanōis cuiuscā. **C**ū aut dī
 itellēs possibil⁹ in potētia nō ē in ea ligatū
 lumē lz pot⁹ ligatū ē in eo qđ deberz moue
 re ipm z ostiguerē z sic itellēs eodē agēte
 educit ad actū de potētia qđ educit ad actūz
 itelligibile. **E**t i h videt peccare alpboras
 bi⁹ z qđ alij dicētes itellēm possibilē abstras
 bere foial: nō. n. eē potētie ē abstrahere for
 mas z abstractas scipere quocūqz mō scipi
 āt siue p mōz māe siue p mōz loci lz pot⁹
 agēt⁹ p se ē abstrahere i c⁹ lumie ē eē abstra
 bi z sic gnāns in nā cōferēdo formā dat ea
 qđ formā sequūt qđ pēpue sūt mor⁹ z loc⁹ ita
 gnāns oio foialiter iu corpālib⁹ dando esse
 sui luie dat oīa id qđ sūt mor⁹ ad itellectū
 possibilem z locum qui est itellectus pos
 sibilis sicut in ante habitis dicit⁹ ē sic igit ē
 de itellect in effectu. **S**ic ergo colore eodēz
 agente colores omnes fiunt in effectu taci
 unt in effectu perspicuum z visuz ita forme
 rerum vño lumine agentis fiunt in effectu
 z facie in effectu faciunt in effectu possibilē
 itellectum sine medio. **E**t sicut visus quo
 fuerit clarior eo clari⁹ percipit in colore lu
 men candescens: ita itellectus possibilis
 quo fuerit a corpore siue carne separabilior
 eo magis percipit lumē itellēs agētis diffu
 sum in formā rei itelligibil⁹. **I**stud tñ itel
 ligibile in libro tercio de aīa sub triplici dīf
 ferentia eē diximus. **E**st enim conceptum
 cum materia fm esse z rationem z conce
 ptuz cū materia scēssibili fm eē z nō bz rōez
 lz fm rōez pceptū sit inqzitate z est separā
 a mā sensibili z quāitate z bz eē z fm rōez

Et h' d'isio illib' e' accepta fm e' luis in
 ill'ie ager' qd' bz i reb' qd' dat e' r' r'om.
 Si. n. hoc accipiat diffusuz in pncipis e' r
 sbe tm diffinitioez bz fm illd' e' n' pcepta cu
 q'itate r q'itate scibili: qm sbe e' e' an q'it
 tare r q'itate. Si at accipiat fm e' qd' bz i
 mersu pncipis corpuu fm q' e' cor'p' b'ebit
 roez pcepta cu pncipis q'itatu. r si accipia
 at i mersu q'itatu r motui b'ebit roez pcep
 ta cu ma scibili. Et sic dixim' q' ill'ies n'r
 pl' u'ig'it' imagiato' i sensui q's ill'cu pmo
 ager'io obscur' e' r ad ea q' s'it separe p'it'
 rois bz se sic ocul' vesp'it'iois ad l'um sol. r
 io pus e' ibued' i phic' r deide matheatic'
 v'ic s'forat' m'li' l'uib' m'loz ill'ibiliu co
 surgat ad ill'cu oinoz. In oib' m'li' ill'is
 bilib' cu ille fuerit i eff'cu q'd libz illoz iueit
 seipm r ager' p modu que s' dixim': i' aut
 ex obligatoe cor'p'is sit phic' r matheaticis
 p'pigoz: m' oinis e' p nam s'loz: r io pl' su i
 bis ill'ibilib' iueit q' oina s'it q' i bis q' ma
 theatica s'it r phica. Adh' at v' q' cu id qd'
 e' in pot'etia cognosces nihil p'it' cognoscat
 q' ill'ies nisi i eff'cu efficiat nihil p'it' cogno
 scat: r ex h' seq' q' nihil p'it' s'it q' phic' no
 audz: nec. n. s'it se nec aliqd' aliud a se: sic o
 cul' i pot'etia ex'is nihil p'it' vidz q' n' i
 bil visibiliu s'it i eff'cu. e. n. i cor'pe v' s'ic i
 oia e' ill'ies. si. n. ocul' p nullu visibiliu s'it i
 eff'cu neqz videt se neqz aliud: neqz vidz se n'
 videt: q' i possibile e' videre se n' videt: sic
 i possibile e' videre nihil: ita etiā q'diu ill'ies
 i pot'etia e' r n'lo mō i eff'cu i possibile e' scire
 aliud a se l' seipm l' etiā scire se n' scire: si v' e' r
 fm ppā rōem scire fm ill'cu accipiat: r io
 atq' ill'imos ideotas h'mes icrepās dixit ta
 les nulli b'uanoz i vita opā dedisse: i' mo
 re porcoz vitā expēdisse. Et at h' exēplū
 r i p'picio cui i m'li' s'it i ill'ies possibilis
 hui' ei nulla m'ifestatio e' q's diu e' i pot'etia
 i' cu e' i eff'cu r actu e' p'piciu: m'ifestat
 tūc p hoc q' m'ifestat id quod videt i ipo
 Et hec ratio cōvincit q' homo nunq' iue
 nit seipm: nisi cōtemplatoe vitatis rerū: sed
 hec sequentia declarabunt magis.

Ca. septimū de intellectu pncipioz in
 strumētorum per que intellectus possibilis
 efficitur in effectū.

¶ Oportet at nos pus oñdere q' i o' i n'r
 ill'cu q' i eff'cu e' pmo accipit' ill'ies pnc
 cipioz q' accipit' sic i p'ori ill'is scie libro oñ
 dim' scim' in q'stū terminos noscim' pncipio
 rū: igit' e' acceptio pma r istroz. In ista aut
 voco qd' scia rez de ipis educit pncipis: r
 ista s'it modi argumētationū: pp qd' egregie
 dixit ar'. q' modū sciarū o'z p'icire an ipias
 scias: q' nō pōt esse q' scia rez accipiat nisi
 pus sciat mod' ipi'. vocat eiz modum illuz
 quo id qd' e' i v'ute pncipioz educit de ipis
 r tūc p illa duo viz pncipia pma r scitū mo
 dū possibilis intellectus ap'issime ponit in
 eff'cu fm oē id quod e' possibil'. Suerūt aut
 qdā an nos de arabū phis q' in ill'cu pncipia
 pioz diuiserūt in duo dicētes pncipia phie
 theorice e'ntiales e' apd nos: r n' accipi ita
 p doctrinā rhetoricoz ante r moraliū i fieri
 nobis p lōgā expiētia: sic dicim' boies senes
 prudēte lōgā opā dātes e' in ill'ies: ita q'
 p'filiū opatū ab ipis recipit sine exigētia pba
 tois tāq' s'it p se notū: hoc sit etiā i rhetoric'
 ciuilib' r hūc inll'cu n' h'nt iuuenes passio
 nū insecutores. in disciplinarib' meliorē in
 tell'ctū videt' plerūqz iuuenes h'ie q's senes
 s'it at dñt de modis argumētationū: qm est
 mod' argumētatiois ipse: r hac oēs v'unt
 homines: ois qui p'suadere nitit' necesse est
 q' modo argumētatiois v'at: r hic modus
 p'cipue e' i rhetoric' ciuilib'. e' at mod' argu
 mētatiois p'fec quo v'it' phic' p'mū dñt inasci
 expiētia r tpe pon' q's studio. sic igit' diuersi
 ficat hūc inll'cu q' pncipioz vocat' ill'et' per
 quē ill'et' i pot'etia sic p ista efficit' ill'et' in
 eff'cu. Ego cōmēdo istā distictioez q' rhetori
 ca r ciuilia nō h'nt ppōes pmas p se notas
 p q's sufficiēter accipiat. r io dicit ar'. q' in
 ill'ib' celo op' e' eo q' finis p'actie scie op' e'
 r q' qdā latinoz dicūt q' de sciētia docēte r
 de scia v'itē: locū n' bz hic: q' scia docēs sp
 e' dem'ratua: r ex tali scia rhetores r ciuiles
 nō veniūt ad hoc q' in eff'cu sciāt gubernare
 iudicia r regere ciuilia. ppter qd' etiā inll'et'
 talis v'it' e' ethica expiētio indigēs: r tpe si
 cut r alie v'itutes ciuiles q' p eūdē modū ac
 ciunt. ¶ Hec ergo de intellectu q' in eff'cu
 dicit' esse dicta s'it a nobis. ¶ Per antecēdētia
 ei iā m'ifestū e' qual' forma rei p hoc q' est

in intellectu possibili efficiat in effectu intellectus: et
quod dicitur ab eo in intellectu qui dicitur in actu, ille
n. qui spiritus est in actu agens vocatur intellectus.

Ca. octauum de intellectu adepto quas
liter in eo anima perficitur et inuenit seipsum.

Am autem relinqt ut de intellectu adepto per
studium differamus quod si ipse est de bonis per
fectioe, hoc autem congruentius sit si ipsam perspiciamus
nons rationem, sic igitur in priori istius scilicet libro dixi
mus: adeptus est qui acquirit per studium. Adeptus
igitur intellectus est qui per studium aliquis verum et proprium
suum adipiscitur intellectum qui totius laboris utilitas
est et fructus: hoc autem quod fiat sic est accipiendum, sic
n. iam antea diximus id quod est in potentia non manifestat
nec acquirit nisi per actum suum proprium et per id quod
in effectu efficiat in preterito accipit quod prius
possibilitatem eius ponit in effectu: et per se per acci
pit quod per se per multa potest in effectu et totum
autem accipit quod per omnia ad quod in potentia est per
fuerit in effectu. Diximus autem in phisicis: quod intellectus
possibilis unus et indivisus habet potentiam extrinsecam
potentia est omnia intelligibilia: si ergo accipit nisi per
hoc quod efficiat ipsa intelligibilia in effectu et totum
adeptus et acceptus quod in effectu posuit est omni in
intelligibili quod ipse est in potentia: et sic adipiscitur bonum
suum proprium intellectum. Et ideo dixit philosophus: quod vltima
phisie diffinitio est suavis cognitio. et dixit al
phorabi: quod anima posita est in corpore ut seipsum in
ueniat et cognoscat. et hoc dicitur, dixisse: sed ubi
dixit ad me si pueri. Demonstratio autem dei vera est
quod nunc est inducia. **Ca.** autem hoc est quod prima imago
lucis prime cause quod diuina est continuo et ipsi est intel
lectus humanus: et ideo necesse est quod sit similitudo quod dicitur
omni quod fuit per lumen prime cause: et habens omnia illa
et sit quod dicitur receptaculum per hoc quod est imago
cause prime et quod dicitur habet quod est cum continuo et ipse
et in vtriusque adipiscatur seipsum, hic etiam quod de
verum presentaneum est intellectus: et secundum diuinitatem, est enim
mens humana ratio et similitudo quod dicitur vitas prime quod
est semetipsum quod dicitur omnia vitas: et ideo similis per aliquem
modum omni vero: et dissimilis a falso. et hec est causa quod
intellectus per se verum est: deceptio autem et falsitas inge
ritur fatiuntur verum. Scilicet autem ex hoc quod triplax
tio verum ammirabilium est summe dilectiois et naturalis
munda: et quod in ea tota refloret natura bonis in quantum est
bonum: et precipue triplaxio dinorum: eo quod habet pre
dicta in illi maxime intellectus inuenit se habet nam
propria: eo quod bonum in quantum bonum solus est intellectus, hoc autem
modo quo diximus in vero est et in bono. **Est** enim

imago primi boni per idem quod est imago primi veri
Et ideo verum bonum quod est ipse et vbi quod bonum et omni
natura bonum est sibi conuale bonum: et hinc delectatur
et gaudet ad ipsum: sed retrahatur a bono ut nunc
per hoc quod continuo et ipsi est diuinitas. et ex hoc tamen quod
separatus est nullus corporis actus solus diuinitas habet et ve
rum simpliciter et bonum simpliciter et solus habet diuinitatem
non habens diuinitatem in corruptione boni et veri
Quereret autem fortasse aliquis si intellectus possibilis
in effectu efficiat per formam intelligibiles: et quod est in
effectu non est in potentia quod in effectu extrinsecum ad unum
remanet habet eundem intellectum in potentia ad alie
rum intelligibile. Sed ad hoc et habet omnia omnia iam par
solus per iudicia: quod diximus quod oppositum et diuersitas
et diuersitas et habet non consequens fortis nisi
per hoc quod sunt in materia: sed habet quod sunt in luce agens
simplices sunt indiuisibiles et vnire eo quod sunt
vnum et idem in causa prima: et ideo in luce suo sunt vni
te sibi inuicem non cedentes: nec se inuicem exci
dentes: et precipue quod non sunt in intellectu sic in ma
teriali solo per loquendo. **Et** his igitur per quod per stu
dium intellectus adipiscitur seipsum: et ex hoc per verum
intellectus eius quod in quanto phisicorum diximus quod
intellectus accipiens scientiam et veritatem
non est alteratus et perfectus.

Cap. nonum de intellectu assimilatio
et qualiter anima perficitur in illo.

Item autem nunc de intellectu quod antiquissi
mi philosophi assilatiui siue assilantes vo
cant: et in hoc etiam aie per se declaramus
hic autem oritur ex omnibus intellectibus inducitur. **Est** autem
intellectus assilatiui in quo bonum quantum possibile si
ue fas est per se possibile surgit ad intellectum diuinitatem
quod est lumen et causa omni. **Fit** autem hoc cum per omnia in ef
fectu facit intellectus per se adeptus est seipsum et lumen
agentis: et ex omni luminibus et noticia sui ex
tendit se in luminibus intelligentiarum as
cendens gradatim ad intellectum simpliciter diuinitatem
deuinitatem ergo ex luce sui et agens in lumen intellectus
et ex illo extendit se ad intellectum dei. **Hic** autem quod si
autem sic est intelligendum. **o.** n. scire quod lumen cause prime
generaliter loquendo sui quantum bonum manifestat dei nar
rabiles per nomen et diffinitiones. **vn** autem inferior
est quo manifestat inferiorum reum terminatum ad ter
minos elementales vni c. q. rei. **2.** est quo manifestat
statim in imagine sua quod est intellectus potentia quod potentia
est omnia illa quod abstractiois in priori separati est habet
in luce. **3.** autem est quo manifestat in luce agentis
vltim in ordine minoris mundi. **Illi.** n. conuersus

git: nō sicut lumē tenebre l' p'uarōi l' potētie
sz porius sicut lumē lumini i'ferioris ordiis z
h'm q' p' l' cūgit z l'ipidi' ea ponēs i' intell'z
possibile, z bec ē irradiatio de q' m'liū locu
ti sūt p'hi z ordinauerūt pp illā supplicatōes
z oīdes. Quarr' at modus māifestatōis ē
quo māifestat in ampliatioe luis sui intell'z
mōuētib' orbes: sz ecōuerso meli' oīcas
q' lumē inferi' h'm dēa p'hoz applicat supi
ori. Supi' at nō applicat inferiori eo q' ē sim
plex: z vno mō se bz ad ipm. vñ applicatio
q' p' l' z min' fit pot' inferiorz z nō superiorz ē
D. n. intell'cs lui suo applicet p'z p' motum
quē faciūt: q' nullaten' mouerēt orbes nisi
tales fierent ad lumē p'me cāe applicatōes
h' at lōgū ē hic dēmonstrare: sz a p'ma p'bia hoc
hic suppoat. Idic m' intell'cs intell'iaz vñ
ter actiu' ē z agit oēs foras sui ordiis i' m'az
sue spe s'biectā. Intell'cs at agēs i' aiām z i'
suo ordie ē vñter agēs: sic i'a an dēterminatū
est. sz possibile actiu' nō ē sz ract' in effcū p' a
gētē. ille at q' ē in reb' nō ē nisi act' z nō agēs
bz ēē intell'ualitat'. aiā igit bñana p'cipiedo
lumē cui applicat intell'cs agēs i' ipā illustra
t' applicat lumē intell'iaz z āpu' clarescit
in illo. Et sic oīc alphorabi' in ipō effcū si
cut stelle celi z intell'cs baic lumi biē z pure
pmixt' p'itillim' effcū astroz z p'nosticatio
nū q' sūt in astris. Et iō dicit p'tolomeus: q'
scia astroz fac' boiem pulchritudinē celestē
amare. In illo at luie p'forat' p'surgit intel
lect' in lumē diuinū qd' nomē nō bz z ienar
rabile ē: q' p'pō nōie nō innotescit: sz vt recti
p'it innotescit: z p'mū in quo recipit ē intell'
gēia q' ē p'mū catū: z cū enarrat noie illius
enarrat z nō noie p'pō sz noie lui catū. Et iō
dixit hermes deū deoz nō p'pe p'cipi noie p'
pō sed vix mēte atigi ab his q' a corpe p' lō
gū studiū sepāt. iūgit igit illi vñtio z lui tuo
z mixt' illi lui aliquid p'cipiat diuinar: pp
qd' dicit auicēna q' alii illi lui vñ p'mixt' i'a
ill'cs futura p'ordinat z p'dicit: z q' de' q'dez
ēē p'hibet. Itē igit ē intell'cs afflāt': z atē
de q' in oib' his intellectib' possibile ē q' fū
damētū z p'm': lumē at agēt' in ipō ē dispō
z q' i' stramētū ad intell'cm p'ncipioz: et intell'cs
p'ncipioz ē stramētū ad intell'cm q' oī effcū
z intell'cs in effcū ē stramētū ad intell'cm ade

p'tū p'cipue in quo adipiscit' aiā noticiā sui
ipī. z iste intell'cs adept' ad intell'cm affimi
latū q' p' grad' applicatiōis luis inferioris
ad lumē supi' ascēdit vsqz ad lumē intell'cs
diuinū: z in illo stat sicut in fine. z iō cū oēs
hoies nā scire desiderāt: finis desiderij est
stare in intell'cu diuo: q' vñtra illū nō ascēdit
alig' nec ascēdere pōt. Idic at hoc noiādū
q' cuiūqz supioz intell'cu intell'cs applicat
bñan' q' ē vna de foris mūdi a luie istius in
fluūt in ipm fore z spēs sui ordiis: z iō q'dā
noticia illius ordiis effcū in ipō p' analogiā
ē p'or illa recipe. Et q' oē qd' tū in aliquo
fit in eo h'm p'tatē suscipiēt ipm: z iō tales
intell'cs dēnūciāt s'biū de ordie illo l' vt sp' l'
vt frēq'nter: ita q' a q'busdā p'p'beuzare pu
rāt. Qui at simplici p'mo z diuo intell'cu cō
iūct' ē diu' ē z optim' in sciētis z vñtibus
ita q' sicut dicit homer' nō videbit vñi mor
tal' fili' ēē sz dei. Et iō dicit h'mes trimeg'
n' in li. de nā del deoz: q' bō nex' est dei z
mūdi: q' p' bñmōi intell'cu cūgit deo z stramē
tū b' intell'cs sūt alij intell'cs de q'b' dixim' q'
qd' in g'nqz sūt p' modos applicatiōnū z al
sitatiōnū diuersoz z intell'cs adepti modos
z ei' q' ē in effcū: sz in genere sunt quīqz
possibil': viz z forat' z p'ncipioz: z ille qui in
effcū z adept' z afflātū z diuin'. Idic er
go intell'ibilib' z itellectib' vt breuiter dicat
p'ficiū aiā. De omnibus autēz his subit
lius dēterminat in philosophia p'ma.

Caplm. x. de sancitate intellectus z de
creatione quadruplici.

Emanet adh' dicere de intell'cs sancti
tate z mūdicia de q' p'hi sūt locuti. hic
at nō addit nouū gen' p'fcois z intell'cs: sz mo
dū quēdā puritat' dicit circa intell'cm. Idic
at puritas ex. 4. effcū: quoz vñū ē studiū
pulchritudis: scdm ē acq'sitio m'lie illustratiō
nis: tertū at excessus separatiōis a p'nnno z
ipe: z q'rtū applicatio cū luie supioris ordiis
Studiū. n. pulchritudis ordinat z p'pōit ab
auertētib'. Acq'sitio illustratiōis fecit q' intell'cs
ex m'li' scit' l' scie gradib' ascēdit i' scibiliū
lūib' ita q' sūt in intell'ibilib'. Excess' vñ
separatiōis intell'cs remouet a detinētib' p'nnno
z ipe. Sz applicatio intell'cs cū supioribus
p'portionabiliter nūit p'fici sūmis z diuinis

Inter at. 4. ista p̄mū est purgatio ab ipedi
mēt: et scdm illuatio in bis q̄ inferiora sūt
bōi p̄positionata: tertiū at ē purgatio ab ipe
dimēcio q̄ro: q̄ nisi quis excedat mente cōi
nuū t̄ rēp̄ n̄ cōsurgit ad cōcipiēda dīna. q̄ritū
ē sūma p̄fēio q̄ in hac vita cōingere pōt bōi
Cōtingit at p̄l? t̄ pl? s̄m q̄ aia ē p̄cepta illu
minatiōnū q̄ sūt a p̄ma cā pl? t̄ pl?. Solū ei
p̄mū n̄ bz pl? t̄ pl? t̄ iō ē id qd vocat necē ē
eē. oia at alia pl? t̄ plus bñ: ia sūt possibilia
s̄m aliquem modū: lz n̄ bēant p̄pē loq̄ndo
possibilē intellēm: b̄ aut in p̄ma p̄bia erit de
terminatiū. Ex bis at q̄ oīa sūt h̄ ē aduertere
q̄ mūdissimoz boim sūt pulchriora san
tissima q̄s quozdā alioz sic i et b̄icē: oī: ita
sūt eoz lucidissimi intellēs: qm̄ sic in mūdo
exteriori turbulētie rēpestatiū lipidū lumen
recipi ipediūt in p̄picuo: ita in aia passiōes
turbulētie nō p̄mittūt lūia in illūiaz lipidē
recipi in aialib? t̄ iō dixit apolegi? in tam eē
p̄lois: q̄ deoz quoz rō absorā ē i infirmo
a demonibus non est intellēs clari luminis
receptiū. quoz at intellēs depurat? a passio
nib? t̄ occupatiōib? vite p̄ applicatiōez lūis
celestiū intellētiū cōtinue s̄b̄leuat a carne t̄ ef
ficiat sic speculaz clarissimū celestis ordis t̄
pulchritudis: t̄ in bis ibat? radē vestit lūie
dīno t̄ dīna q̄ritū fas ē s̄m facultatē incipit
videre lz inoiabil? ea p̄cipat t̄ quodā mō
infinite eo q̄ talia vt in deo sūt inferiorz itel
lectū null? p̄p̄bēdere pōt. Eminēt in ac
cipit p̄cipiēdo q̄ nihil eoz q̄ in deo deoz
sūt vniocū ē cū bis q̄ sūt in inferiorib? t̄ iō
ipe sol? ē id qd vocat necē eē: de quo i p̄ma
p̄bia p̄babim? q̄ n̄ pōt b̄ie pl? nec b̄ie al? t̄
al? t̄ h̄ ē sibi soli p̄p̄u: t̄ iō ē imobibē cūtra
mouēs t̄ simplex t̄ iptibile t̄ inoiabile lu
cem habirās inaccessibilem.

Quereret autē aliq̄s p̄ quē modū aia
būana p̄ intellēm applicabil? t̄ q̄i mis
sibil? vt ita liceat loq̄ ē lūi in illūiaz. n. n. v̄
atigere posse vsq̄ ad lumē eaz cū sit diffi
nite in corpe suo: t̄ ex corpe suū n̄ videat ali
qd posse p̄igere. Adh̄ at si des q̄ sup̄i? mis
sceat lūib? cū bec lūia sint foie mūdi n̄ v̄ ex
bis lūib? aliquid distinctū in ipso fieri t̄ de
terminatiū: t̄ iō lz clarioris efficiat itellec?
n̄ in ex h̄ aliqua accipit noticiā determinatā

Idē at t̄ b̄mōi qdēs mouēt ab ipis? ignorā
tib? nās foiaz mūdi: sic. n. foia m̄e ābit et
illuāt totā m̄az i q̄ ē t̄ totū q̄ ē in m̄a p̄por
tionat vnicuiq̄ p̄u m̄e: ita foia mūdi ābit
t̄ illuāt totā materiā ordis sibi s̄b̄iecti t̄ vni
cuiq̄ p̄porciōal? lumē suūz vbiq̄ p̄is ip̄us
S̄z i h̄ ē oīa q̄ foia m̄e corpi? ē ac? t̄ p̄tes
ei? sūt ac? p̄tiū corpi?: s̄z in illūia nō est alic?
corpi? ac? s̄z s̄b̄a separa p̄ eē t̄ opa: t̄ p̄ hoc
corpiōis ē ad mouēdū: sic t̄ nauta distinet? ē
a nauti l' recipiēti a nauti s̄z gubernatōis mor?
ponēs i nauti. Dis. n. mor? ē ab aliquo p̄mo
imobili: s̄z nos de h̄ loq̄mur i li. de p̄ncipis
momū aialū. b̄ic at h̄ sufficē q̄i. illūia p̄ s̄b̄az
separa lumē diffūdit t̄ ingerit p̄ totū orbē s̄i
bi s̄b̄m: sicut aia p̄ corpe suū t̄ h̄ lumē vbiq̄
p̄is p̄porciōnal? efficiat in bis q̄ se extēdūt
ad ip̄m. Et h̄ ē q̄ dīc magn? o. o? q̄ lumē
extēdit se p̄ oēs vult? t̄ sit in illūiā i. lūcā
t̄ in aia aial? t̄ in corpe nāl? s̄z vni? cui? q̄z
p̄p̄ā ānalogiā: sicut t̄ lumē aie d̄nter p̄nci
pat a mēbris s̄m vni? cuiusq̄ ānalogiā. in
illēs igit extēdēs se iūēt lumē vbiq̄ p̄is t̄
infoiat t̄ imbuūt illo t̄ clarificat ad pulchri
tudinē celestē. Et h̄ ē q̄ d̄nt p̄bi in illūiam
vbiq̄ eē nō referētes h̄ ad p̄mā s̄b̄e: s̄z lūis
expāsi p̄ totū: t̄ h̄ etiā mō aie excellētū vis
roz p̄la ābit q̄ corpa p̄p̄a qm̄ aie eoz for
mis mūdi applicat? t̄ iō aliq̄n obediūt eis
trāsmutatiōes exteriorz sic obediūt fois mū
di: t̄ bi sunt de qb? sic p̄bi dicūt q̄ opāt m̄
rabilia in cōuersiōib? boim t̄ nāz. t̄ p̄ h̄ igit
p̄z solo qōis p̄me. Scdē at qōis solo ē q̄
illud lumē cūq̄z sit in illūtie siue etiā sit di
uinū ē lumē actm̄ t̄ foiatm̄ oim eoz q̄ sunt
ordis iferiorz: t̄ iō sp̄ extēdit se ad rez nās
determinatas: sic lūm̄ art? se extēdit ad m̄az
p̄p̄ qd etiā qm̄ infoiat in illēm extēdit eū ad
rez nās determinatas: t̄ iō cognoscit in ipso
lūie p̄ quē modū reb? imitit? t̄ dat esse reb?
ad quā noticiā nō extēdit nisi vt actual? ad
res i ipso lūie cōuertat? t̄ bēbit nām oim s̄m
q̄ sūt notiora: t̄ multi viri illustres in h̄ lūie
ordinē rez nāz p̄cipiūt i ordine isti? lūis: t̄
p̄dicūt: t̄ qdāz ip̄i credūt eos s̄a n̄ dixisse
alū cū ea q̄ p̄dicūt nō eueniūt nō i dēdēt q̄
h̄ qd n̄ eueniūt nō sit ex defcū ordis q̄ ē i lūie
mouēte t̄ agēte ad h̄ q̄ dēuērit: s̄z pot? ex

ita dispõe m̃ae. Bm̃oi at ordis p̃sciam q
d̃e excellẽtiores p̃bi vocauerũ pp̃briat̃: et
q̃sonũ ē p̃figurano q̃d̃a b̃oꝝais in imagi
ñib̃? ⁊ figuratis obuozãib̃? clariare tal̃
ordis intelligatib̃: ño vocauerũ sonũ caluz a
p̃p̃bia l̃ p̃p̃bie lapsũ. Ex his ergo ⁊ bm̃oi
lo p̃z inductorũ.

Capitulum duodecimum de reduciōe aīe in
aīe dignū bñ vltim statū pfcōis eius.

Si autem habet quoddam omnium mirabilium mirabili-
lium omnium bonum melius advertere de vo-
luntate et largitate caritatis prime in reducendo ad se-
cundum bonis: cum in omni non nihil sit per vium: forte
quod fluit continue in manum ex laibus caritatis prime et
in voluntate melius multo exites in caritatis prime et in
laibus in laudat quod in manum nulla ratio fluit
in manum per se quod bonum in manum: igitur manum appetat
eas: licet omnium et bonum licet diximus in illo. de
phico auditur, igitur per hoc dicit quod fluit ad
hoc quod utile fore quod mundi omni largitate sue contra
laudem ostendat quod in rebus viis omnibus assumere libas
non est magnifice largitas. Quod igitur quod ad hoc
fluit: vi est omnium aliquid et opus omnis per
eas. Et sic autem omnium et opone non proficiunt nisi
a manum separare: et scimus quod non separant nisi ab aia
humana per se separare. igitur igitur quod per se separare a
manum in laudem ad eam omnium reducunt. Et igitur autem
inductio non sit per in laudem mundi: quod illas in laudem
laudem habet eas separare in eam et opone divina. fieri
ergo necesse per in laudem bonis quod ad hoc habet vi-
res et organa vi a manum accipiat rationes divinas.
fieri autem omnia quod inducta sunt: forte non est sufficienter
fieri divina per hoc quod efficit in laudem quod omni et effectum vel
adeperit: igitur divina sit per in laudem assistantem: et enim
quod vocat omnium: igitur licet reducta confert eam omnium
et opone divina. Ita autem omnia eam omnium et opone non
indiget aliquo: ergo aia sic reducta de sensu
libis et manum corpus non indiget eo quod manum et
in laudem organa non accipit vi manum nisi ad hoc
vi ad eam omnium reducere. Itaque igitur libata et for-
mata in eam omnium et eam per se: et hoc vocantur phi-
sica ducunt alteri et immortalis vite per quam venit per
aie humane immortalitas. Quod autem diximus eam idi-
gere sensibilibus et corpore in laudem est de indige-
ntia relata ad in laudem per se. Sic igitur et
per se ultra per se aie habet in laudem. Et autem aia est
per se viam viam et viam felicitatem: de quod per se
tabis in ethicis. Inter autem in bonis quod hic veteris
minata sunt igitur quodere hic de non omnia aie et im-

mortalitate: ⁊ de pñcipijs motuū aialiu: q
p h scit qñ vnit corpi: ⁊ h quidē faciem⁹ in
eius duob⁹ libris q imediare post huc sunt
ordinādi. ¶ Per illum. n. scit qñ aia sbat ad
vitā eternā: cū reducī ad pñm qd ē nccē eē
⁊ oīs cā: ita penetres lūie ei⁹ mirabili ⁊ cālī
qñ nībil ampli⁹ nouit regere: h stās ⁊ seipa
manet in illa. De illūc vō multū nāz quo
cognoscūt suā eēntiā ⁊ iue eēntie pīma cām
⁊ sint nccārio duaz nāz: ⁊ nō simplici nāe
fm illūc: ⁊ q sūt ⁊ quor: volo a nobis hic
relinq. Aliūsum. n. ē bmo ī negociū ⁊ pī
me pñe egēs inglūde. Et sic ē finis lecū
di libri de intellectu et intelligibili domini
Alberti magni: ⁊ pñs tot⁹: Deo grās.

Alberti magni explicit fine libri de aia
et de intelligibili et intelligibili: Venetis per magistrum
raynaldum de Nouimagio impressit. 1481.

a	Quimū vocat	autem vocat
	Clarissimi	aqua esse poss.
	ordine doctrine	m qui est humor
b	z prebet eaz	est differentiarum
	analogiaz	Similiter autē
	multa mouētia	n fm q est in
c	Capitulum	continuū tempus
	animas in bec	diximus supra:
	Sed bec ppor.	o z nō credere
d	mixtura cam	perinet cum alijs
	cuis hoc esset	exponunt: z
	fm vnam	p Capitulaz nonuz
e	non esse com	sibi intellectuales
	naturalis z	omnia dubia
	tabilis sicut	q intentio per quam
f	scientia est ante	esset m̄ intellectus
	anima endelicia	z fm germinorum
	bis duo vel	r oporebit q
g	q̄ ipsa vegetat.	z coniungit
	manifestum est	potentia bene
	est anima fm	diuinos z accipe:
b	constat sinez	g Sicut autēz
	se ignem line	ad torturas
	numero multi	z considerandum
i	His autem	motus hominum
	sicut superius	t sua p̄ma
	tricubita spacia	be sit in terra
k	Similiter autēz	stannalis sit
	licet in illo	y nec bene cōcludūt
	indiusus z nō	Sed ad hoc
l	Ispergendo aliud	re nō sint

224 *Incunabula + R-182 (Goff)*
Rhasis. Liber nonus ad Almansorem cum expositione Sillani de Nigris. — Receptae Petri de Tussignano super nonum ad Almansorem. Venice, Bernardinus Stagninus, de Tridino, 1483.

Fol. Gothic types, 2 col., 52 lines, 136 unnn. leaves with sign. *Reim 946.2* Frs. 4.800.—

Hain-Cop. *13895. Proctor 4824. Brit. Mus. Cat. V, p. 364. Choulant, Handbudi, p. 344.

The very rare first separate edition of this Liber nonus of the Liber Medicinalis Almansoris. This IXth book is dealing with diseases ordered after the organs of human body and it is the most famous manuel of Arabian pathology and therapeutics, often commented in the middle ages. The work was dedicated to Almansor, prince of Chorasan.

The book is the first product of Bernardinus Stagninus. He continued to work as a printer, through irregularly, until the end of the century. It is printed with his types 1, 2 and 15 (or 3). His type 1 is a thick text type probably only used in this book.

Very fine and clean copy with large margins. Some old ms. marginal notes. In the first leaves two small, insignificant wormholes.

Bound with:

Incunabula + A-221 (Goff)
Albertus Magnus. De anima. De intellectu et intelligibili. Venice, Reynaldus de Novimagio, 1481. *Reim 13.1*

Fol. Gothic types, 2 col., 48 lines, 124 unnn. leaves, including the first blank, with sign.

Gesamtkatalog 585. Hain (without seeing it) -Cop. 496. Proctor 4440 A. Brit. Mus. Cat. V, p. 256/57. Campbell 76.

EDITIO PRINCEPS of an interesting treatise not only from a psychological but also from a physiological point of view. The first section deals with the attributes of the soul and we read of the relation of the soul to the body. Following are chapters on dietetics. The section on the Intellect develops a psychological interest.

Exceptionally fine and large copy of a very rare impression.

No copy in U. S. A. acc. to Census.

The two books bound in a fine, contemporary monastic **chain-binding**, blind stamped brown calf on wooden boards, in the centre the holy name within a circle surrounded by five fleurs delys within lozenges and curved sprays of foliage, the whole panel surrounded by a border outlined by double fillets and stamped with scrolls bearing a row of eight roundels, double roses in corners. Two nicely embossed brass clasps with attachments, the brass clasps are adorned with two figures of hunting men, the two attachments of the upperside are stamped with two fools, one playing a bag-pipe, the other a violon, the attachments of the under side are adorned with two roes. A short iron chain, consisting of an attachment and a ring, is attached to the head of the under cover.

Very fine specimen of an **Austrian monastic chain-binding** executed about 1490. Of special interest are the finely and handsomely figured embossed brass clasps and attachments. The state of preservation of the binding is a very good one, a piece of the back between the head band and the second band is renewed for a title-label. A few small insignificant wormholes run through the covers, and a very small piece of the leather on the upper cover is repaired. On the inner side of the upper cover is pasted a fly leaf bearing economical notes written by a contemporary hand in German and Latin.

Güthausen und
Rannachberg
Berlin 1929

